

DKS PLUS 112

ਗੁਰਬਲਾਸ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਦੀ ਦਸਵੀਂ

ਸੁੱਖ ਸਿੰਘ

Digitised by Soham Singh Sandhu
Village Fatehpur-MohalGuara (Nabha)

ਗੁਰਬਿਠਾਸ ਪ੍ਰਤਿਮਾਗੀ ੧੦

ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ

ਭਾਸਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦

ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਤਰਤੀਬ

	ਪੰਨਾ
ਭੂਮਿਕਾ	i
ਅਧਿਆਇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਰਾਜ ਅਭਿਖੇਕ (ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ)	1—16
ਰਾਜਾ ਹਰੀਚੰਦ ਕਥਾ, ਤੀਰਥ ਮਹਾਤਮੇ	17—27
ਮਦ੍ਦੇਸ਼ ਕੋ ਆਗਮਨ, ਕਾਸੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	30—47
ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਕਰ	48—56
ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਭਿਖੇਕ (ਦਸਮ ਗੁਰੂ)	57—90
ਭੰਗਾਣੀ ਬਿਜੈ ਜੁਧ	91—117
ਨਾਦੌਨ ਜੁਧ, ਖਾਨਜਾਦੇ ਦੋ ਆਗਮਨ	118—125
ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਆਗਮਨ	126—135
ਕਾਲਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ	136—145
ਕਾਲੀ ਆਗਮਨ	146—159
ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਧ ਮਸੰਦਵਧ	160—170
ਸੁਭ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਾਸ	171—185
ਸਾਖੀ ਸਿਖ ਪਠਾਨ ਦੋਇ	186—196
ਰਾਜੇ ਅੰ ਤੁਰਕਾਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜੁਧ	197—214
ਰਾਜਨ ਸਿਉ ਤੁਰਕਾਨ ਜੁਧ ਆਨੰਦਪੁਰ ਜੁਧ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਬਿਜੈ	215—234
ਸਹਜਾਦੇ ਕੋ ਆਹਦੀਨ ਆਗਮਨ	235—249
ਸਿਖ ਸਾਖੀ	250—264
ਨਿਰਮੋਹ ਕੋ ਜੁਧ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ	265—272
ਸਾਖੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚਾਰ	273—286
ਜੁਧ ਆਨੰਦ ਗੜਕਾ	287—308
ਆਨੰਦਪੁਰ ਪਯਾਨ, ਚਮਕੌਰ ਜੁਧ	309—334
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਜਫਰਨਾਮਾ ਦੇ ਕਰ ਸਾਹ ਪਾਸ ਭੇਜਥੇ	335—356
ਕਥਨੰ ਮੁਕਤਸਰ ਜੁਧ	

ਦਮਦਮੇ ਕਮਰ ਖੋਲ, ਦਫ਼ਨ ਕੀ ਪਯਾਨ	357—370
ਦਮਦਮੇ ਪਯਾਨ, ਮਾਰਵਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਕੀਰਕ ਕੂਮ ਦੇਖ ਬਘੋਰ ਚੁਪ	371—382
ਸੁਲਤਾਨੀ ਜੰਗ, ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	383—394
ਮਾਰਗ ਪਯਾਨ, ਸਾਹ ਕੀ ਮੁਲਾਕਾਤ	395—412
ਆਗਰੇ ਪਯਾਨ, ਬਿਜੈ ਸਾਹ ਗਮਨ	413—418
ਨਦੇੜ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	419—431
ਉਹੀ	432—438
ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੇ	439—447
ਸਾਖੀ ਬਾਲੇ ਰਾਇ ਜਨਵਾਰੇਸ਼ਵਰ ਕੀ	448—451
ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	452

ਭੂਮਿਕਾ

ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਯੁਗ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਾਨਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਗੁਰੂ-ਧਾਮਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ-ਵਾਰਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਇਸ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਆਦਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਘਟਣ ਲਗੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰੂ-ਧਾਮਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ-ਵਾਰਤਾ ਜਾਂ ਪਠਨ-ਪਾਠਨ ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਕੇਵਲ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਚੇਤਾ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ਇਕ ਉਹ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਚਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਵਢਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਉਹ ਜੋ ਜਨਮ-ਸਥਾਨ ਗੁਰੂ-ਧਾਮ, ਪਟਨਾ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤੀਜਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਆਧਾਰ-ਭੂਤ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਵਿਚ ਕਵੀ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ :

ਕਵਿ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ 1825 ਬਿ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸੰਮਤ 1854 ਵਿਚ ਦਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਰਚਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ 1895 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਗੁਲਾਬ ਦੇਵੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ 1935 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ।¹

ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ :

- 1) ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 1825 ਬਿ. (1768 ਈ.) ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ 1895 ਬਿ. (1838 ਈ.) ਵਿਚ ਹੋਇਆ।
- 2) ਉਹ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਉਸ ਤੋਂ 40 ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ।

3) ਉਸ ਨੇ 1854 ਬਿ. (1797 ਈ) ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਨਾਧੀਨ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸਰੋਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਨੇ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੇ ਆਦਿ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਤਮ-ਪਰਿਚਯ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ :

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਤ ਮਾਤ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਗਏ ਬਾਰਕ ਬੈਂਸ ਮੰਝਾਰ।

ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਿਯੋ ਲਿਖਨ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯਾਰ। 27।

ਲੈ ਭ੍ਰਾਤਾ ਪੂਰਬ ਕੀਯੋ ਦਰਸਨ ਕਾਜ ਪ੍ਰਯਾਨ।

ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਸੁ ਆਇ ਕਰ ਤਿਨਹੁ ਤਜੇ ਪ੍ਰਾਨ। 28।

ਸਾਂਤ ਸਮੈ ਨਿਜ ਪ੍ਰਫਿਓ ਕਹੁ ਪ੍ਰਯਾਰੇ ਅਬ ਗਲ।

ਗੋਨ ਕਰਤ ਪਰਲੋਕ ਤੁਮ ਹਮ ਪਕਰਹਿ ਕਿਹ ਪਲ। 29।

ਚਪਈ : ਕਹਾ ਬੰਧੁ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹੁ ਪਲ। ਇਤ ਉਤ ਜਾਕੋ ਹੁਕਮ ਅਚਲ।

ਐ ਸਨਬੰਧ ਝੂਠ ਦਿਨ ਚਾਰ। ਸਾਚੋ ਗੁਰ ਧਰ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰ। 30।

ਦਰਸਨ ਕਰਹੁ ਜਾਇ ਦਰਬਾਰੁ। ਐਰ ਨ ਰਿਦ ਮੈ ਧਰੀ ਜੰਜਾਰ।

ਸੋ ਕਰ ਹੈ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰ। ਸਾਚੋ ਸਤਿਗੁਰ ਨਦਰ ਨਿਹਾਰ। 31।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾ ਕੇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਰ ਨਾਥ ਚਰਨ ਉਰ ਧਾਰ।

ਸ੍ਰੀ ਪਟਣ ਤਬ ਆਇਓ ਕੀਨੋ ਆਨ ਦੀਦਾਰ। 32।

ਬਾਰ ਬੈਸ ਗੁਰ ਚਰਨ ਲਖ ਗਦ ਗਦ ਭਯੋ ਪ੍ਰਵੀਨ।

ਸਤ ਸੰਗਤ ਮੈ ਯੋ ਮਿਲਿਓ ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਿਲ ਮੀਨ। 33।

ਮਾਸ ਇਕਾਦਸ ਤਿਹ ਬਸਿਓ ਕੀਓ ਪਾਠ ਜੂ ਗ੍ਰੰਥ।

ਯੋ ਉਪਜੀ ਬੁਧਿ ਆਤਮੇ ਕਿਹ ਵਿਧਿ ਪਠੀਏ ਸੰਥ। 34।

ਸੁਪਨੇ ਮੈ ਦਰਸਨ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕੋ ਆਨ।

ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਕੀ ਮਾਲ ਕੋ ਮਾਗਿਓ ਪ੍ਰਭ ਪੈ ਗ੍ਰਯਾਨ। 35।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਆਗ੍ਰਯਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਭਈ। ਇਹ ਕੋ ਅਰਥ ਇਸੀ ਮਹਿ ਅਹੀ।

ਦੂੰਢ ਲਹੈਗਾ ਧੀਰਜ ਨਾਲ। ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਤ ਮਾਲ। 36।

ਸੰਮਤ ਸਹਸ ਪੁਰਾਨ ਕਹਤ ਤਬ। ਅਰਧ ਸਹਸ ਫੁਨ ਚਾਰ ਗਨਤ ਸਭ।

ਕੁਆਰ ਬਦੀ ਪੰਚਮ ਰਵਿਵਾਰਾ। ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਲੀਨੋ ਅਵਾਤਰਾ¹। 47।

(ਅਧਿਆਇ 1)

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਕੇ ਕਾਰਨੇ ਭਗਤਿ ਭਾਉ ਉਰ ਧਾਰਿ।

1) ਸੰ. 1854 ਬਿ. ਕੁਆਰ (ਅਸ਼ੁ) ਵਦੀ 5, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ

ਏਕੁ ਸਮੇ ਇਨ ਦਾਸ ਨੇ ਉਚਰੀ ਲਾਇ ਪਿਆਰ । 96 ।
 ਸੋਢੀ ਸੰਗਤਿ ਖਾਲਸਾ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ।
 ਸਾਤਿ ਧੁਜਾ ਕੇ ਆਸਰੇ ਸਭ ਜਨ ਬਸੈ ਹਜ਼ੂਰਿ । 97 ।
 ਤਿਨ ਸਭ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੜ ਸਭ ਤੇ ਅਧਿਕ ਸੁਜਾਨ ।
 ਜਿਉ ਦੇਵਨ ਦਿਵਾਰਾਟ ਜੂ ਦਿਬ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨ । 98 ।
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਗੜ ਕੇਸ ਕੇ ਬੜ ਚੌੜੀ ਸੁ ਗਿਆਨ ।
 ਤਿਨ ਮਹਿ ਕਿੰਕਰ ਜੰਤ ਇਹ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਪਹਿਚਾਨ । 99 ।
 ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਕੀ ਜਿਹ ਕਥਾ ਬਰਨੀ ਇਹ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
 ਭੂਲ ਭੇਦ ਲਹਿ ਸੁਮਤਿ ਚਿਤ ਛਿਮਾ ਕਰੋ ਅਧਿਕਾਇ । 100 । (ਅਧਿ. 30)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦਰਭਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਉਘੜਦੇ ਹਨ :

- 1) ਬਾਲ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕਵੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ।
- 2) ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪਾਲਿਆ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਕੀਤਾ ।
- 3) ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ (ਸਥਿਤ ਗੁਰੂ-ਧਾਮਾਂ) ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ।
- 4) ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਭਰਾ ਨੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਵੀ ਪਟਨਾ ਸਥਿਤ ਗੁਰੂ-ਧਾਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਗਿਆ ।
- 5) ਪਟਨਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਵੀ ਗੁਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ 21 ਮਹੀਨੇ ਰਿਹਾ । ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ, ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੇ 'ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਰ ਮੰਗਿਆ ।
- 6) ਕਵੀ ਨੇ ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੰਮਤ 1854 ਬਿ. (1797 ਈ.) ਵਿਚ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ।

'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਕਵੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤਿ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖਦਾ ਸੀ । ਉਸਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ । ਉਹ ਅਤਿਅੰਤ ਨਿਮਰਤਾਵਾਨ ਅਤੇ ਦਾਸ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ :

ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ ਗੁਯਾਨੀ ਨਹੀ ਨਹਿ ਪੰਡਤ ਬਰ ਧੀਰ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਕੇ ਕਾਰਨੇ ਬਰਨਤ ਹੈ ਇਹ ਕੀਰ ।

ਕਹਾ ਸਕਤ ਇਸ ਜੰਤ ਦੀ ਸਕੇ ਸੁ ਅਫਰ ਪਾਇ ।

ਜਾਸ ਨਾਥ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਇਹ ਤਵਨੈ ਲਏ ਬਨਾਇ । (ਅਧਿ. 30/102)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵੀ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਸਾਹਿੱਤ ਦਾ ਚੰਗਾ ਗਿਆਤਾ, ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਛੰਦ ਤੇ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਸਮਨਵੇਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਥੜੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਇਹ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਲਿਖ ਕੇ

ਗੁਰੂ-ਜਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਦੋਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਰਖਿਆ ਉਤੇ ਅਧਿਕ ਬਲ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦਸਦਿਆਂ ਕਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

- 1) ਧਰੋ ਨਾਮੁ ਤਾਕੋ ਇਹੈ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੈ ।
ਪੜ੍ਹੈ ਜੋ ਸੁਨੈ ਕੋ ਪੂਰੈ ਤਾਹਿ ਆਸੈ । 104 ।
- 2) ਭਏ ਧਯਾਇ ਪੂਰੇ ਸਭੈ ਸੁਧ ਜਾਨੈ ।
ਪੜੇ ਨਿਤ ਪ੍ਰਾਤੈ ਲਹੈ ਸੋ ਟਿਕਾਨੈ । 105 । (ਅਧਿਆਇ 1)

ਰਚਨਾ

ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਇਕ ਰਚਨਾ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿੱਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਵੀ ਵਲੋਂ 'ਗੁਰ-ਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਰਚਨਾ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਮੁਦ੍ਰਿਤ ਦੋਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਪੋਥੀਆਂ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੋਥੀਆਂ ਡੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਛਾਪੇ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਮਤ 1969 ਬਿ. (1912 ਈ.) ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਰਾਮਚੰਦ ਮਾਨਕਟਾਹਲਾ, ਲੁਹਾਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਟਾਇਪ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਪਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਇਲ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਸੰਸਕਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਨ 1970 ਈ. ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਜਾਂ ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 76 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਗੋਇਲ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੋਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਿ ਮੇਂ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵ੍ਯ' (ਪੰਨੇ 262-300) ਵਿਚ ਇਸ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਖੋਜ-ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅੰਸ਼ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾਂ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਹੈ ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦' ਨਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਂ ਜਿਥੇ ਵਰਣਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਰਬਿਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਦਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਿਸਾਹੀ' ਤੋਂ।

'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਹੈ—ਗੁਰ ਅਤੇ ਬਿਲਾਸ। 'ਗੁਰ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇਥੇ ਭਾਵ ਹੈ 'ਗੁਰੂ' ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ। 'ਬਿਲਾਸ' ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ 'ਵਿਲਾਸ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਤਦਭਵ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ

ਹੈ - ਕ੍ਰੀੜਾ, ਖੇਡ, ਲੀਲਾ। ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛਿਣ-ਭੰਗਰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਸਭ ਜਗ ਚਲਣਹਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛਡਣਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਇਕ ਕ੍ਰੀੜਾ-ਸਥਲੀ ਹੈ, ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਖੇਡ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਖੇਡ-ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਕੇ ਜਗਤ-ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਣ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਨੂੰ 'ਬਿਲਾਸ' ਪਦ ਨਾਲ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਤਿਨੈ ਦੇਖ ਪੋਥੀ ਕਹੁਯੋ ਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸੰ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੁ ਜੀ ਕਰੈ ਏ ਬਿਲਾਸੰ ।
ਧਰੋ ਨਾਮ ਤਾ ਕੋ ਇਹੋ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸੰ ।
ਪੜੈ ਜੋ ਸੁਨੈ ਕੋ ਪੁਰੈ ਤਾਹਿ ਆਸੰ ।

(ਅਧਿ. 30/104)

ਕਿਸੇ ਸਾਹਿੱਤ-ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਾਸ (ਵਿਲਾਸ) ਨਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਦੀਰਘ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਾਵ੍ਯ ਵਿਲਾਸ, ਭਾਵ ਵਿਲਾਸ, ਰਸ ਵਿਲਾਸ, ਰੂਪ ਵਿਲਾਸ, ਸੁੰਦਰ ਵਿਲਾਸ ਆਦਿ ਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲਗਭਗ 40 ਰਚਨਾਵਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਇਲ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਲਾਸ-ਕਾਵਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਂਜ ਵਿਲਾਸ ਕਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਚਰਿਤ, ਰੂਪਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਾਸੋ ਆਦਿ ਵਾਂਗ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।¹ ਪਰ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਨਿਰਦੁਅੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਦੇ ਸੰਪੂਰਣ ਚਰਿਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰੰਪਰਾ

ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਸਾਹਿੱਤ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵੀ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਚਲੀ ਹੈ। ਡਾ. ਗੋਇਲ ਨੇ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੇ ਦੋ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਕਾਵਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਅਵਤਾਰ ਜਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਆਦਿ ਦਾ ਚਰਿਤ ਵਰਣਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਉਹ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ, ਪਰਾਕ੍ਰਮ, ਐਸ਼ਵਰਜ, ਗੁਣਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਪੂਰਣ ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।² ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਪਹਿਲੇ ਭੇਦ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਧਰਮ-ਨਾਇਕ ਦੇ ਚਰਿਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬੜੀ

1. 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ', ਪੰਨਾ 1 (ਭੂਮਿਕਾ)

2. ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 2 (ਭੂਮਿਕਾ)

ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿਆਪਕ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕਾਲਾਂਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੈਤਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਅਸਲ ਵਿਚ, ਉਸ ਵੇਲੇ 'ਮਧੀ' ਜਾਂ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਲਈ ਮਸੀਹਾ ਬਣ ਕੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਗੌਰਵ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਭਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਧਰਮ ਦਿੱਤਾ, ਇਕ ਇਸ਼ਟਦੇਵ ਪ੍ਰਤਿ ਰੁਚਿਤ ਕੀਤਾ, ਸਾਂਝੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ, ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ, ਇਕ ਲਿਪੀ ਦਿੱਤੀ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਲਈ ਸਚੇਤ ਕੀਤਾ। ਗੱਲ ਕੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਲੋਕੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਮਹਾਨ ਚਰਿਤ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣੇ, ਅਨੁਯਾਈ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਣ ਲਗੇ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਅਲੌਕਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰ ਪਈ। ਉਹ ਨਰ ਤੋਂ ਨਾਰਾਇਣ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਲਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਭਾਵ ਅਭਿ-ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਜਨਮ-ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ :

- 1) ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ :
 - i) ਆਦਿ ਸਾਖੀਆਂ,
 - ii) ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜਨਮਸਾਖੀ,
 - iii) ਪੁਰਾਡਨ ਜਨਮਸਾਖੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕੀ, ਅਤੇ
 - iv) ਬੀ- 40 ਜਨਮਸਾਖੀ
- 2) ਮਿਹਰਬਾਨ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ
- 3) ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ
- 4) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਮ-ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਖੀਆਂ ਜਾਂ ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਵਿਚ ਵਿਵਰਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਧਾਟਣਾ ਨੂੰ ਜਿਗਿਆਸੂਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਹ ਸਾਖੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ/ਪਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਥਾਨਿਕਾਵਾਂ ਹਨ। ਸਾਖੀਕਾਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਖੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਸ਼ਬਦ/ਪਦ ਦੀ ਭਾਵ-ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਖੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਥਾਨਿਕਾਵਾਂ ਕਲਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਖੀਕਾਰ ਵਲੋਂ ਘੜੀ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਥਾਣੀ ਦੀ ਟੁਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਭਗਤ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਸਾਖੀਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮੇਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ

ਭਾਗੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਾਖੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਾਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਅਤੇ ਸਾਖੀਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਲਪੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਧਿਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਨਰ ਤੋਂ ਨਾਰਾਇਣ ਵਲ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੇ ਅਧਿਕਾੰਸ਼ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਲਾਂਤਰ ਵਿਚ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵੀ ਕਾਵਿ-ਬੱਧ ਹੋਣ ਲਗੀਆਂ। ਸੰਤ ਦਾਸ ਛਿੱਬਰ ਦੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਤਮ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਰਮ-ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਤ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ, ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਹੀ ਇਕਦਮ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕ-ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਕਵੀ-ਮਨ ਨੂੰ ਹਲਾਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤਾਂ, ਕੌਤਕਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਮੰਗ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਉਹੀ ਉਮੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਜਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

- 1) ਗੁਰ ਸੋਭਾ (ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤ)-1758 ਬਿ.
- 2) ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ. ੧੦ (ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ)-1854 ਬਿ.
- 3) ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ. ੧੦ (ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ)-1808 ਬਿ (ਸੰਦਿਗਧ)
- 4) ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ (ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ)- ੧900 ਬਿ
- 5) ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ (ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ)-1884 ਬਿ.

ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਲਿਖੇ ਗਏ ਜਿਵੇਂ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਆਦਿ। ਇਸੇ ਸਰਣੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਕੁਝ ਉਲੇਖ-ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ—ਗੁਰ-ਬਿਲਾਸ ਪਾ. ੬ (ਕੁਇਰ ਸਿੰਘ), ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ), ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ), ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਭਾਵਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ¹ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਈ ਰੂਪਾਂ/ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖਿਲਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਜਿਵੇਂ :

- 1) ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਆਰੋਪਣ,
- 2) ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਚਰਿਤਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼,
- 3) ਗੋਣ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ,
- 4) ਮਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਲਈ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ,

1) 'ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ' 'ਨਵੰਬਰ, 1963

- 5) ਪੌਰਾਣਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਨਵੀਨ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ,
- 6) ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਵਿਚ ਅਤਿ ਮਾਨਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ,
- 7) ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਨਿਸ਼ਠਾ,
- 8) ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਨਿਸ਼ਠਾ, ਅਤੇ
- 9) ਪੌਰਾਣਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਪ੍ਰਤਿ ਆਗ੍ਰਹਿ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਆਰੋਪਣ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਸਤਵਿਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਕਵੀ ਦੀ ਰੁਚੀ, ਕਵੀ ਦੀ ਨਿਜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਚਰਿਤ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਥਾਨ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਸਥਾਪਨਾ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਹਾ-ਨਿਰਵਾਣ (1708 ਈ.) ਦੇ ਨੱਵੇ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਿਕਟ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਮਿੱਧ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਧਾਰਣਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਦਾ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।¹

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਭਿਆਨਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਦਰਪੇਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾਨੀ ਅਧਿਕਤਰ ਯੁੱਧ-ਕਰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਝੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਨੁਸ਼ਠਾਨਿਕ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਫਲਸਰੂਪ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ, ਮਿਥਿਆ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤੀ-ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵਿਚ ਫਸਣ ਲਗਾ, ਧਰਮ-ਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪੁਜਾਰੀ-ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਪਿਛੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕ ਰੁਝੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਣ ਗੁਰੂ-ਧਾਮਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜੋ ਅਧਿਕਤਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਨ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਚੰਗਾ ਗਿਆਨ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਚਾਹੇ ਅਣ-ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕ

1) 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਿ ਮੇਂ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵ੍ਯ, ਐਸ. ਚੰਦ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਦਿੱਲੀ, ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ, ਪੰਨੇ 264-265.

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਗੇ ਚਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਕਵੀ ਚੂੰਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਨੁਯਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਿੱਖ ਮਤ ਅਨੁਰੂਪ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ, ਜੀਭ, ਜਗਤ, ਮਾਯਾ, ਮੁਕਤੀ, ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਮੌਲਿਕਤਾ ਉਥੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਰਾਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਮਿਥਿਆ ਆਚਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣਤਾ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਵੀ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਭਿੰਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।¹ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਵਿਸਤਾਰ-ਪੂਰਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕ ਵਿਸ਼ਵਸਤ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖੁਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਰੂਪ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਵੀ ਨੇ ਬੜੀ ਤੱਲੀਨਤਾ ਅਤੇ ਮਗਨਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਬ੍ਰਹਮ ਹਨ :

ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ ਪ੍ਰਮੇਸਵਰ ਖੋਜਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੋ ਅਬ ਤੋਰੀ।

ਸਿਧ ਮੁਨੀ ਮੁਨ ਨਾਰਦ ਸੇ ਜਿਹ ਜਾਚਤ ਹੈ ਕਰ ਕਸਟ ਕਰੋਰੀ।

ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਭੁਜੰਗ ਧਰਾਧਰ ਸੇਵਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੋ ਨਿਸ ਭੋਰੀ।

ਸੋ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਰੂਪ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਅਗੁ ਖਰੈ ਕਰ ਜੋਰੀ। 98।

(ਅਧਿਆਇ 12)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸੇ ਬ੍ਰਹਮੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਵਾਦ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਜੋਂ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਵੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਉਸ ਵਕਤ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਯੁਗ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤਿ ਪੂਰੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਸ਼ਠਾ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਤੱਥਕ ਦੋਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋਣ, ਪਰ ਇਹ ਕਵੀ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਹੈ। ਉਸ ਯੁਗ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਰਮ-ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ। ਇਕ ਵੈਸ਼ਣਵ ਅਤੇ ਦੂਜੀ

1) 'ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੋ ਜਾਣੁ' (ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 864)

ਸੇਵ ਤਥਾ ਸਾਕਤ । 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦੀ ਸਚੇਤਨ ਸਮਝਣੇ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪਰਿਣਾਮ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਥ ਇਤਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਝਣੇ ਲਈ ਇਤਨਾ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤਿਕ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਰਤਾ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ¹ । ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਰਾਣਵਾਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ । ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਵੀ ਪੈਰੋਤਿਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕ ਮਹਾਤਮ ਦਸਣਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸ਼ਠਾ ਪ੍ਰਗਟਾਣਾ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਅਨੁਸ਼ਠਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ ਆਦਿ ਗੱਲਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਸਲੋਂ ਇਕ ਪੁਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ਜੁਟਾਈ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਉਹ ਇਕ ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਚੰਗਾ ਬੋਧ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪੈਰੋਤਿਕ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਲੈਣਾ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।

1) ਗੌਣ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰੋਤਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ : ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ-ਸਥਾਨ ਪਟਨਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਦਸਣ ਲਈ ਪੈਰੋਤਿਕ ਕਥਾ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਵੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਬੰਸ ਦੇ 28ਵੇਂ ਰਾਜਾ ਹਰਿਸ਼ਚੰਦ੍ਰ ਸਤਿਵਾਦੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਇਸ ਨਗਰ ਨਾਲ ਹੈ । ਇਹ ਕਥਾ 'ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਪਿਛੋਕੜ ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਸਤਿਅਤਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਏ । ਇਸ ਕਥਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਪੈਰੋਤਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਲੇਖ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਕਥਾ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ :

ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਜੋ ਸਰਧਾ ਲਾਇ । ਸਦਾ ਧਰਮੁ ਤਹ ਕਰੈ ਸਹਾਇ ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ । ਨਿਜ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਕੀਓ ਉਚਾਰ ।

(ਅਧਿ. 2/121)

ਇਥੇ ਕਵੀ ਦੀ ਪੈਰੋਤਿਕਤਾ ਪ੍ਰਤਿ ਆਸਥਾ ਦਾ ਬੋਧ ਹੁੰਦਾ ।

2) ਪੈਰੋਤਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਨਵੀਨ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ : ਕਵੀ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੈਰੋਤਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸਿਰਜਨਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪੈਰੋਤਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਨਵੀਨ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ

1) 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ' (ਸੰਪ. ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਇਲ), ਪੰਨਾ 67

ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਸ਼ ਕਥਾ ਦੀ ਸਿਹਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ।¹ ਇਥੇ ਕਵੀ ਨੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਗਿਆਸੂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਜੋ ਇਹੁ ਕਥਾ ਪੜੇ ਸੁਨਿ ਗਾਵੇ । ਜਨਨੀ ਜਠਰ ਬਹੁਰ ਨਹੀ ਆਵੇ ।

ਕਲ ਕੀ ਬਾਤ ਤਾਸ ਨਹੀ ਲਾਗੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਪਗ ਪੰਕਜ ਮਹਿ ਪਾਗੈ । 92 ।

(ਅਧਿਆਇ 4)

ਇਹ ਪਿਛੋਕੜ ਕਵੀ ਦੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ।

3) ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣ ਪੁਰਸ਼ : ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਅਵਰਤਣ ਤਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਕਾਰਣ ਭਾਰ ਪੀੜਤ ਧਰਤੀ ਆਪਣੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਪਾਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮ ਸੱਤਾ ਮਹਾਕਾਲ ਹੈ ਜੋ ਦੁਖੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਵੀ ਦੁਖੀ ਧਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ਵੇਤੁ (ਮਹਾਕਾਲ) ਪਾਸ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸ਼ਵੇਤੁ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹੈ :

ਅਬ ਮੈ ਵਹੈ ਸੁ ਬਿਧਤ ਬਨਾਉ । ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਧਰਿ ਨਾਮ ਜਪਾਉ ।

ਯੋ ਕਹਿ ਕਰ ਅਸ਼ਵੇਤੁ ਅਵਤਾਰੀ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੋ ਪਠਿਯੋ ਸੁਧਾਰੀ ।

(ਅਧਿਆਇ 5)

ਇਸ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਵੀ ਨੇ ਚੌਥੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਆਦਿ ਅਕਾਲ ਦਿਆਲ ਅਸੰ ਧਰ ਪੂਰ ਰਹੀ ਜਗ ਮੇ ਜਿਹ ਸਤਾ ।

ਕਸਪ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਰਿੰਦ ਕਰੇ ਬਿਸ ਨਾਇਕ ਜੂ ਜਿਹ ਕੇ ਰਸ ਰਤਾ ।

ਸੇਸ ਜਲੋਸ ਮਹੇਸ ਪ੍ਰਿਥੀਪਤ ਸੇਵਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੀ ਬਰ ਲਤਾ ।

ਤਾਂ ਗੁਰ ਕੋ ਤੁਮ ਪੂਤ ਸਿਰੋਮਣਿ ਰਾਰਿ ਕਰੈ ਤੁਮ ਸੋ ਚਵਗਤਾ । 203 ।

(ਅਧਿਆਇ 4)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੂਪ ਉੱਤੇ ਪੁਰਾਣ ਪੁਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਰੋਪਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

4) ਗੁਰੂ-ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ : ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਤ੍ਵ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤ੍ਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਚਮਤਕਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਇਥੇ ਕੁਝ ਕੁ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ

1) 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਅਧਿ. 4/82 86

ਕਰ ਦੇਣਾ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਸੁਟਣਾ, ਫਿਰ ਜਿਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਵਿਖਾਣਾ, ਸ਼ਿਕਾਹ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੀਵਿਤ ਕਰਨਾ, ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਵ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

5) **ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਆਦਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ** : ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਆਦਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਿਧੇ ਹੀ ਦੇਵੀ ਕਥਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ 'ਦੇਵੀ-ਪੂਜਨ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਰਵਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ :

ਦੇਵੀ ਸੁ ਪੂਜ ਕੀ ਕਥਾ ਨੀਕ। ਸਭ ਕਹੋ ਹਮ ਕੋ ਸੁ ਠੀਕ।

ਜਿਮ ਹੋਇ ਕਾਲੀ ਪ੍ਰਤਛ। ਸਭ ਕਹੋ ਕਥਾ ਤਾਕੀ ਸਵਛ। 27।

(ਅਧਿਆਇ 8)

ਦੇਵੀ-ਪੂਜਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸ਼ਟਦੇਵ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਤੁਮੀ ਮੁੰਡ ਮਾਲੀ। ਦਿਪੈ ਜੋਤ ਜਵਾਲੀ।

ਕਰੋ ਪੂਰ ਇਛਾ। ਹਨੋ ਜੁ ਮਲੇਛਾ। 12।

ਸਦਾ ਰੂਪ ਸੁਵਾਹਾ। ਅਭੂਤੋ ਅਥਾਹਾ।

ਨਮੋ ਆਠ ਨੈਣੀ। ਗੁਜੈ ਚਾਰ ਗੈਣੀ। 13।

(ਅਧਿਆਇ 9)

ਇਹ ਸਾਰੀ ਭਾਵਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਸਾਧਨਾ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸ਼ਟ-ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤਿ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ :

1) ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ ਪੂਜੀਐ ਭਾਈ ਕਿਆ ਮਾਗਉ ਕਿਆ ਦੇਹਿ।

ਪਾਹਣੁ ਨੀਰਿ ਪਖਾਲੀਐ ਭਾਈ ਜਲ ਮਹਿ ਬੂੜਹਿ ਤੇਹਿ।¹

2) ਦੇਵੀਆ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਮਰਮ।

ਸਭ ਉਪਰਿ ਅਲਖ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ।²

'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚਲੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸ਼ਟ-ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

1) ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 637

2) ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 894

6) ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਤੁਕਾ : ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਝੁਕੇ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਜੰਜੂ (ਯਗ੍ਯੋਪਵੀਤ) ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਜੰਜੂ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਵੀ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦਾ ਪਰਿਚਾਇਕ ਹੈ :

ਮਾਤਾ ਓਰ ਨਿਰਖ ਦਿਜ ਰਾਈ । ਭਾਖਤ ਭਲੀ ਅਨੀਤ ਚਲਾਈ ।

ਮਾਤਾ ਤਾਂ ਕਹੁ ਦੁਖਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਇਹ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ । 191 ।

ਜਬ ਤੁਮ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਕੀਜੈ । ਸਭ ਕੇ ਤੋਰ ਜਨੇਉ ਦੀਜੈ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਬ ਲਗ ਛਕੋ ਨ ਦਯਾਲਾ । ਤਬ ਤਕ ਮਾਨ ਲੇਹੁ ਦਰਹਾਲਾ । 192 ।

ਹਾਥ ਜੋਰ ਜਬ ਸਬਨ ਸੁਨਾਯੋ । ਪਾਹੁਲ ਲਗ ਤਬ ਕੰਠ ਪਵਾਯੋ ।

ਤੋ ਦਿਜ ਮਨ ਮੈ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ੍ਯ । ਭਾਖਤ ਭਯੋ ਬਚਨ ਧੰਨ ਧੰਨ । 193 ।

ਦਸਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਰਣ-ਸੰਕਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਦਸਦੇ ਹੋਇਆਂ ਕਵੀ ਨੇ ਜਾਤਿ-ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਕਲਜੁਗ ਘੋਰ ਅਗਮ ਜਬ ਭਯੋ । ਸੰਕਰ ਬਰਣ ਜਗਤ ਹੁਵੈ ਗਯੋ ।

ਅਸਥਿਰ ਬੁਧ ਕਿਸਹੂੰ ਨਹ ਟਹਈ । ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਦੁਰਮਤਿ ਵਰਤਈ । 85 ।

ਤੁਰਕ ਮਲੇਛ ਬੰਸ ਭਯੋ ਭਾਰੀ । ਕਰੀ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਤਿਨ ਸਭ ਸੰਸਾਰੀ ।

ਹਿੰਦਕ ਧਰਮ ਰਹਨ ਨਹੀ ਦਯੋ । ਸਰਬ ਮਲੇਛ ਬੰਸ ਹੁਵੈ ਗਯੋ । 86 ।

ਸੰਤ ਗਊ ਕਹ ਇਨੈ ਦੁਰਵਾਇਸ । ਭਈ ਦੁਰਮਤ ਕਲਜੁਗ ਆਇਸ ।

ਧੋਲ ਧਰਮ ਨਹੀ ਸਦਾ ਉਠਾਈ । ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਧਰਨ ਹੁਵੈ ਆਈ । 87 ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣਾ, ਗਊ-ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਰਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਗੱਲਾਂ ਉਤੇ ਕਵੀ ਨੇ ਚਰਿਤ-ਨਾਇਕ ਵਲੋਂ ਕਈਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਬਲ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਉਤੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਜਮ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਵੀ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮਹਾਤਮ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਣ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਵੀ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ । ਇਹ ਵੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੌਰਾਣਿਕ ਹੈ । ਉਹ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਸਾਤ ਕਰ ਕੇ ਚਲਿਆ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਰੁਚੀ ਅਧੀਨ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਉਸ ਦਾ ਰਚਨਾ-ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਾਉਣਾ, ਜਿਵੇਂ :

ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ ਗੁਯਾਨੀ ਨਹੀ ਨਹਿ ਪੰਡਿਤ ਬਰ ਧੀਰ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਕੇ ਕਾਰਨੇ ਬਹਨਤ ਹੈ ਇਹ ਕੀਤ । 50 ।
 ਮੋਤ ਅਹੀ ਮਤ ਸੁਵ ਸਮਾਨ ਕਏ ਬਡ ਗ੍ਰੰਥ ਮੁ ਸਾਗਰ ਭਾਰੀ ।
 ਨਾਮ ਵਿਲਾਸ ਗੁਰੂ ਤਿਹ ਕੋ ਬਰ ਕੋਟ ਗੁਣਕਾਰ ਪੂਰ ਭੰਡਾਰੀ ।
 ਤਾਸੁ ਬਿਲੋਇ ਸੁ ਬੁੰਦ ਲਈ ਮਮ ਏ ਮਨਸਾ ਮਨ ਮਹਿ ਤਿਚਾਰੀ ।
 ਪਾਪ ਰੁ ਤਾਪਹ ਜੀਵ ਘਿਰਿਓ ਯਹਿ ਜੇਸ ਧਸੈ ਸੁਖ ਅਪ ਮਝਾਰੀ । 51 ।

(ਅਧਿਆਇ 1)

ਕਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਿਘਰਦੀ ਹੋਈ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸੀਸ ਭੱਟ ਹੋਣਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮਜਿਆ ਦਾ ਹਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਮਰਥ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਨਮ-ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬੜੇ ਵਿਆਪਕ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਰਖ ਕੇ ਪਰਖਿਆ ਹੈ :

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਤੇ ਪੁਨ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪੈ ਛਬਿ ਛਾਈ ।
 ਦੀਪਕ ਦੀਪ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਿ ਅਨਾਦਿ ਮਹਾ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਭਾਰਥ ਖੰਡ ਕੋ ਜਾਤ ਰਸਾਤਲ ਰਾਖ ਲਯੋ ਜਿਹ ਸੀਸ ਚੜਾਈ ।
 ਤਾਂ ਗੁਰ ਕੀ ਬਰਨੋ ਕਵਿ ਸੁੰਦਰ ਸੰਤ ਮਨੋ ਮੋਦ ਬੜਾਈ । 82 ।

(ਅਧਿਆਇ 1)

‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਲੀ ਗੁਰੂ ਅਗਮਨ ਸੰਬੰਧੀ ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਪਛਾੜਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ—

ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਧਰਮ ਤਿਥਾਰੋ ।
 ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖੀਅਨ ਪਕਰਿ ਪਛਾਰੋ । 42 ।
 ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਥਾਰਨ ।
 ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੋ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨਿ । 43 ।¹

—‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ’ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ‘ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰ’ ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ’ ਦੇ ਰਚਨਾ-ਕਾਲ ਤਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਖਦ ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੁਖਦਾਇਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੇ ਕਵੀ ਦੀ ਰੁਚੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦੋਖੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਮਲੇਫ’ ਅਤੇ ‘ਤੁਰਕ’ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁਰ ਸੰਘਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਤੁਰਕਾਂ/ਮਲੇਫਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ’ ਵਿਚ ਤੁਰਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਚੀ ਹੋ ਗਈ। ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਇਲ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ’ ਵਿਚ ਇਹ ਤੁਰਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਆਘਾਤ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਹੈ।

1) ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨੇ 57-58 (‘ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ’, ਅਧਿਆਇ 6)

ਇਸ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਅਨੇਕ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੁਰਕ, ਮਲੇਛ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਇਥੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਕਵੀ ਨੇ ਘਿਰਣਾ, ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਅਤੇ ਅਸੂਰ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ, ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਨਮ-ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਮਲੇਛਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਵਰ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

ਪੁਨ ਕਰੋ ਖਾਲਸਾ ਖਗ ਨਿਧਾਨ ।
ਜੋ ਕਰੇ ਦੁਸਟ ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨ ।
ਲੇਉ ਆਦਿ ਸਕਤ ਮਾਤਾ ਮਨਾਇ ।
ਜਿਮ ਅਧਿਕ ਪੰਥ ਮਹਿ ਹੁਵੈ ਸਹਾਇ । 61
ਵਹ ਆਦਿ ਅੰਤ ਦੇਵੀ ਦਯਾਲ ।
ਜਿਹ ਹਨੇ ਦੁਸਟ ਦੇਖੀ ਕਰਾਲ ।
ਜਿਹ ਭਗਤ ਆਪ ਲੀਨੇ ਬਚਾਇ ।
ਖਲ ਦਲਨ ਹਨਨ ਜਾਕੋ ਸੁਭਾਇ । 62 ।

(ਅਧਿਆਇ 8)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਤੁਰਕ-ਸੰਘਾਰ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਕ/ ਮਲੇਛ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਦੀ ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰੀ ਭਾਵਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂਤਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ।

ਕਥਾ-ਵਸਤੂ

'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਕਥਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਕਵੀ ਨੇ ਅਧਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੁਸ਼ਪਿਕਾ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਵਸਤੂ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਤੇ ਝਾਤ ਪਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕੁਲ 31 ਅਧਿਆਇ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਪੱਥੀਆਂ ਵਿਚ 31ਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਰਣਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਛੰਦ-ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖਿਪਤ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

ਅਧਿਆਇ	1) ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਰਾਜ ਅਭਿਖੇਕ (ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ)	189
	2) ਰਾਜਾ ਹਰੀਚੰਦ ਕਥਾ, ਤੀਰਥ ਮਹਾਤਮ	148
	3) ਮਦ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੋ ਆਗਮਨ, ਕਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	218
	4) ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	104

5)	ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਭਿਖੇਕ (ਦਸਮ ਗੁਰੂ)	443
6)	ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਬਿਜਯ	338
7)	ਨਾਦੌਨ ਜੁੱਧ, ਖਾਨਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਆਗਮਨ	100
8)	ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਆਗਮਨ	123
9)	ਕਾਲਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ	126
10)	ਕਾਲੀ ਆਗਮਨ	170
11)	ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਧ ਮਸੰਦ ਵਧ	132
12)	ਸੁਭ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਾਸ	186
13)	ਸਿਖ ਪਠਾਨ ਦੀ ਸਾਖੀ	132
14)	ਰਾਜੇ ਔ ਤੁਰਕਾਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰਥਮ ਜੁੱਧ	211
15)	ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਬਿਜੈ	244
16)	ਸਹਜਾਦੇ ਕੋ ਆਗਮਨ	185
17)	ਸਿਖ ਸਾਖੀ	198
18)	ਨਿਰਮੋਹ ਕਲ ਮੋਟ ਕੋ ਜੁੱਧ	80
19)	ਸਾਖੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚੋਰ	165
20)	ਆਨੰਦ ਗੜ ਜੁੱਧ	259
21)	ਆਨੰਦਪੁਰ ਪਯਾਨ, ਚਮਕੌਰ ਜੁੱਧ	300
22)	ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਜਫਰਨਾਮਾ ਦੇ ਕਰ ਸਾਹ ਪਾਸ ਭੇਜਣਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਜੁੱਧ	253
23)	ਦਮਦਮੇ ਕਮਰ ਖੋਲ, ਦੱਛਨ ਕੋ ਧਿਆਨ	167
24)	ਦਮਦਮੇ ਪਯਾਨ, ਕ੍ਰੀਚਕ, ਭੂਮ, ਬਘੌਰ ਜੁੱਧ	136
25)	ਸੁਲਤਾਨੀ ਜੰਗ, ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	142
26)	ਮਾਰਗ ਪਯਾਨ, ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਮੁਲਾਕਾਤ	214
27)	ਆਗਰੇ ਪਯਾਨ, ਬਿਜੈ ਸ਼ਾਹ ਗਮਨ	67
28)	ਨੰਦੇੜ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	142
29)	ਉਹੀ	86
30)	ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੇ	105
31)	ਸਾਖੀ ਬਾਲੇ ਰਾਇ ਜਨਵਾਰੇਸਵਰ ਕੀ	47

ਕੁਲ ਜੋੜ :

5410

ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਕਥਾ-ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਖਿਆਤ ਜਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਬਿੱਤਾਂਤ ਨੂੰ ਕਾਵਿ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਕਥਾ

ਦੀਆਂ ਦੋ ਆਧਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ—ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ('ਅਪਨੀ ਕਥ') ਅਤੇ 'ਗੁਰ ਸੋਭਾ' (ਕ੍ਰਿਤ ਸੈਨਾ ਪਤ) । ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਗਨਾਮਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ (ਕ੍ਰਿਤ ਕਵੀ ਅਣੀ ਰਾਇ), 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' (ਕ੍ਰਿਤ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ) ਆਦਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਕਵੀ ਨੇ ਆਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੋਥੀਆਂ, ਕਥਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਹੈ :

ਸੁਨਿ ਪੜ ਗ੍ਰੰਥ ਹਜ਼ੂਰ ਕੇ ਸਾਰਥ ਸੌਦ ਬਨਾਇ ।

ਤਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਨਨ ਕੀਓ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਸੁਖੁ ਪਾਇ । 101 ।

(ਅਧਿਆਇ 30)

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਨਾਇਕ ਦੇ ਚਰਿਤ ਨੂੰ ਕਾਵਿ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਰਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਟਨੇ ਵਿਚ ਜਨਮ, ਗੁਰੂ-ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਗਮਨ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਰਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੱਦੀ ਉਤੇ ਬੈਠਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ, ਭੰਗਾਣੀ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਨਾਦੋਣ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ, ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ, ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਸ਼ਹਿਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ, ਅੰਨ ਅਤੇ ਜਲ ਦੇ ਅਭਾਵ ਕਾਰਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਨੰਦਗੜ ਕਿਲਾ ਛੱਡਣਾ, ਚਮਕੌਰ ਦਾ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਛੋਟੇ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਉਥੋਂ ਕਾਂਗੜ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਫਰਨਾਮਾ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਹੱਥੀਂ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਭੇਜਣਾ, ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਦਮਦਮੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ, ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੋਣਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਨਾਦੋੜ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ, ਪਠਾਨ ਰਾਹੀਂ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਘਾਇਲ ਹੋਣਾ, ਮਹਾ ਪ੍ਰਯਾਨ ਆਦਿ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਤੱਥ ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰਵਰਤੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤਰਿਤ ਹਨ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਆਧਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ, ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਯੁੱਧ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਬਾਰੇ ਸੰਮਤ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿਤਰੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਅੰਤਰ ਕੇਵਲ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਮਾਤਰ ਉਲੇਖ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਵਰਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ

ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਟਾਂ/ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਗੱਡੇ ਭਰ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਨੱਥੀ ਖਾਨ ਰਾਨੀ ਖਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸਹੀਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਦਿ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਵਰਣ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰ-ਬਿਲਾਸ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲ ਪਰਵਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਮੁੱਖ ਕਾਬਨਕ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਵਿਸਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਫਲਸਰੂਪ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ ਕਾਬਨਕ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਕਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਦੋਰ ਤਕ ਮੁੱਖ ਕਾਬਨਕ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਫਿਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਵੇਸ਼ਕਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤੋਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਲੌਕਿਕ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕਵੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀ ਹੈ। ਪੌਰਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਕਾਬਨਕ ਵਿਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਕਿਸ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਪਿਛੇ 'ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਕਾਬਨਕ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਤੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਦੀ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯਤਾ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਲੌਕਿਕ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣਾ ਆਦਿ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਦੀ ਸਰਧਾ ਅਤੇ ਨਾਇਕ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਨਿਰਦੁਅੰਦ ਆਸਥਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਬਲ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰਣ, ਖਿਮਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਭ ਤੋਂ ਅਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਵਾਦ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਲੌਕਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

- 1) ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਰਤਨ ਜੜੇ ਕੰਗਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਦੇਣਾ, ਇਕ ਕੰਗਣ ਨੂੰ ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁਡਣ ਤੇ ਦੂਜਾ ਵੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦੇਣਾ।
- 2) ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਘੋੜੇ ਵੇਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅੰਨ ਜਲ ਦੀ ਕਠਿਨਾਈ ਵੇਖੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਵਲੋਂ ਪਾਰਸ ਪੱਥਰ ਭੇਂਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦੇਣਾ।
- 3) ਪੂਜਾ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜਿਤ ਅੰਨ ਦਾ ਸੇਵਨ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।

- 4) ਆਨੰਦਪੁਰ ਤਿਆਗਣ ਵੇਲੇ ਬੇਹਦ ਧਨ ਅਤੇ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹ ਦੇਣਾ।
- 5) ਸੰਤ ਦਾਦੂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਤੇ ਇੱਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ।
- 6) ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਨੂੰ ਪਿਤਰੀ ਰਿਣ ਚੁਕਾਣ ਲਈ ਆਘਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣਾ, ਆਦਿ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਕਥਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਬੜੀ ਸਮਿੱਧ ਬਣੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਸੁਦ੍ਰਿੜ ਭੌਤਿਕ ਆਧਾਰ ਪਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੂਰਵ-ਕਾਲੀਨ, ਮੱਧ-ਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਪਰ-ਕਾਲੀਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾ ਪਾਤਰ ਦੇ ਚਰਿਤ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਕਾਸ-ਮੁੱਖੀ ਕਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।¹

ਕਥਾਨਕ ਵਿਚ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਖਿਚਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਕਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਅਧਿਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਗੁਣ ਅਤੇ ਸਰਸਤਾ ਘਟ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਵੀ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਮਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਰੁਚੀ-ਪੂਰਣ ਚਿਤ੍ਰਣ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤਿਆਗਣਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮ ਹਤਿਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾ-ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਆਦਿ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਵੀ ਅਧਿਕ ਤੱਲੀਨਤਾ ਨਾਲ ਚਿਤਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਵੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਾਵਿ-ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕਵੀ ਨੇ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਯੁਗ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਥੇ ਵੀ ਕਵੀ ਨੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਵੀ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਬੜਾ ਵਿਵਸਥਿਤ ਅਤੇ ਕਸਵਾਂ ਹੈ। ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਨਿਭਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ-ਚਰਿਤ ਦਾ ਇਕ ਦਿਲਕਸ਼ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਕਥਾਨਕ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹੋਰਨਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਧਿਕ ਹੋਈ ਹੈ।

ਚਰਿਤ-ਨਾਇਕ

'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਉਹ ਜੋ ਚਰਿਤ-ਨਾਇਕ ਦੇ ਪੱਖੀ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਅਨੁਯਾਈ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ

1) ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ : 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਿ ਮੇਂ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵਯ', ਪੰਨਾ 270

ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੋ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ, ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਅਣਗਿਣਤ ਪਾਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਸੰਕੇਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ, ਕੌਤਕਾਂ, ਉਪਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਉਘਾੜਨਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਵੀ ਅਧਿਕ-ਤਰ ਆਪਣੇ ਰਚਨਾ-ਉਦੇਸ਼ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇਕ ਧੀਰੋਦੱਤ ਨਾਇਕ ਹਨ। ਵਿਨਯ, ਤਿਆਗ, ਨਿਪੁਣਤਾ, ਸਥਿਰਤਾ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਿਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਚੀ ਕੁਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤਿਤ੍ਵ ਇਕ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉਤੇ ਬੈਠੇ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਵਰਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਰਿਤ ਸਦਾ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸ਼੍ਰੇਣਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਰਿਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਣਾ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪਰਿਚਯ ਸੀ।¹

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਜਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ (ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਹਰਨ ਲਈ) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਅਵਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਹਨ। ਜੜ-ਚੇਤਨ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਸੰਘਾਰ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ :

1) ਸੰਤਨ ਦੀ ਰੱਛਾ ਕੇ ਕਾਜਾ। ਧਰੇ ਸਰੂਪ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਆਪ ਕਹਾ ਬਰਬਾਹੀ। ਤੁਮਤੇ ਜੁਦੋ ਤਨਕ ਮੈ ਨਾਹੀ। 65।

(ਅਧਿਆਇ 30)

2) ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਅਨੰਤ ਗੁਰ ਪਵਨ ਰੂਪ ਅਛਲੇਸ।

ਰੋਮ ਰੋਮ ਰਛਕ ਜਿਸੈ ਸਕਤ ਕਾਲ ਜਗਤੇਸ। 198।

(ਅਧਿਆਇ 21)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਵਤਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਰੂਪਾਂ ਦਾ। ਕਵੀ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਸ ਕੰਮ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਆਪਣੀ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਅੱਖ ਦੇ ਪਲਕਾਰੇ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਨੇੜੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਦੁਆਰਾ ਘੇਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੋਂ ਅਲੌਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਵਤਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਸਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਮਾਨਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਯੁੱਧ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰੀਕ੍ਰਮ

1. ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ : 'ਗੁਰਸੁਖੀ ਲਿਪਿ ਮੇਂ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵਯ', ਪੰਨੇ 276-71

ਰਾਹੀਂ ਪਰਾਜਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਜੋ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਵੀ ਯੋਗਤਾ ਹੀ ਉਭਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹਰਨ ਲਈ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਅਵਤਰਿਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੀ ਨਿਪੁਣ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਜਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਵ ਤੋਂ ਅਵਤਾਰ-ਪਦ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਉਹ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਰਖਦੇ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਲੌਕਿਕਤਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ/ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਗੁਣ ਕਈ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਬੜੇ ਵਿਨੋਦੀ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਨਾਟਕੀਅਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸੀਸ ਦੀ ਭੇਂਟ ਮੰਗਣਾ, ਆਨੰਦ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਟਾਂ ਅਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਗੱਡੇ ਭਰ ਕੇ ਭੇਜਣਾ, ਵੇਹਲੇ ਵੇਲੇ ਬੰਦਰਾਂ ਦੀ ਖੇਡ, ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੇਖਣਾ ਆਦਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਹ ਵਿਨੋਦੀ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਕਠੌਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਵੀ ਹਨ, ਉਹ ਯੋਧਾ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਾਧਕ ਵੀ। ਗੱਲ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਵਿਚ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਮਾਨਵੀ ਚਰਿਤ ਦੀਆਂ ਸੰਭਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸੂਝ ਤੀਬਰ ਸੀ। ਫਲਸਤੂਪ ਚਰਿਤ-ਨਾਇਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਹ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਝਘੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ

ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਗਤ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਨਗਰ, ਬਾਗ, ਮੇਲੇ, ਯੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ, ਹੌਲੀ ਆਦਿ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਯਥਾਰਥ ਯੁਗ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਥਾ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਜੀਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਰਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਰਣਨ ਨਿਸਚਿਤ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਕ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਜਿਥੇ ਮੂਲ ਕਥਾ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਅਕੇਵੇਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਠਕ ਦੀ ਅਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਕਾਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਵਿਚ ਘਟ ਰੁਚੀ ਦਸਦੇ ਹਨ।¹ ਕਿਉਂਕਿ

1. 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਿ ਮੇਂ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵਯ', ਪੰਨਾ 280

ਉਸ ਯੁਗ ਵਿਚ ਪਰਿਸਥਿਤੀ-ਵਸ ਸਾਹਿੱਤ ਉਦੇਸ਼-ਮੁਖੀ ਸੀ, ਸੌਂਦਰਯ-ਮੁਖੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਸੌਂਦਰਯ ਮੁੱਖੀ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ-ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਾਦਨਾਧੀਨ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਅਨੇਕ ਬਨਾਂ, ਉਪਬਨਾਂ, ਨਦੀਆਂ, ਪਰਬਤਾਂ, ਰੂਤਾਂ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

1) ਨਦੀ ਵਰਣਨ :

ਏਕ ਦਿਸਾ ਨਦਿ ਗੰਗ ਵਿਰਾਜਿਤ ਦੂਜ ਦਿਪੈ ਜਦੁਨਾਥ ਕੀ ਦਾਰਾ ।
ਸਾਰਸਵਤੀ ਤਿਨ ਕੇ ਮਧਿ ਭਾਗਹ ਨਾਲ ਅਸੇਤ ਚਲੇ ਸਿਤ ਬਾਰਾ ।
ਮੀਨ ਸੁ ਕਛਪ ਚਕ੍ਰ ਫਿਰੈ ਜਲ ਕੋਤਕ ਹੋਤ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ।
ਦੇਖਨਹਾਰ ਕਹੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁ ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਕਿ ਪਾਪਹਿ ਆਰਾ । 17 ।

(ਅਧਿਆਇ 2)

2) ਬਾਗ ਵਰਣਨ :

ਸੁੰਦਰ ਅਧਿਕ ਬਾਗ ਵਰ ਰਾਜੈ । ਨੰਦਨ ਸੇ ਜਿਨ ਕਹ ਲਖ ਲਾਜੈ ।
ਵਾਪੀ ਕੂਪ ਲਲਤ ਫੁਲਵਾਰੀ । ਵਟ ਪੀਪਰ ਬਦ੍ਰੀਫਲ ਭਾਰੀ । 102 ।
ਸ੍ਰੀ ਫਲ ਜਾਮਨ ਜੁਗਲ ਭਣੀਜੈ । ਖਿਰਨੀ ਦਾਰਮ ਆਬ ਲਹੀਜੈ ।
ਤਾਰ ਖਜੂਰ ਅਸੋਕ ਸੁਪਾਰੀ । ਏਲਾ ਖਾਰਕ ਸਰੂ ਸੁ ਧਾਰੀ । 103 ।
ਪੁਹਪ ਮਾਲਤੀ ਸੇਵਤੀ ਚੰਪਕ ਕਰਨਾ ਸੋਇ ।
ਨਰਗਸ ਫੂਲ ਵਿਧੂਪ ਕੇ ਕੋ ਕਬਿ ਸਕਤ ਬਿਗੋਇ । 104 ।

(ਅਧਿਆਇ 3)

3) ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ :

ਦਿਸ ਪੂਰਬ ਜਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ ਭਯੋ । ਕੁਲਟਾ ਕੁਮਦੀ ਚੁਰ ਨਾਸ ਭਯੋ ।
ਉੜ ਅੰਧ ਗਯੋ ਨਿਜ ਆਲਹ ਕੋ । ਲਖ ਭੋਜ ਕਿਧੋ ਮੁਨਿ ਬਾਲਹ ਕੋ ।
ਰਾਤ ਬਿਤੀਤ ਨਿਚੀਤ ਸਿਯੋਂ ਉਦਯੋ ਉਤ ਦਿਨ ਰਾਇ ।
ਖਲਦਲ ਸਕਲ ਸੰਘਾਰ ਕੋ ਤਖਤ ਬਿਰਾਜਿਯੋ ਆਇ । 3 ।

(ਅਧਿਆਇ 14)

4) ਸੂਰਜ ਡੁਬਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ :

ਅਸਤਾਚਲ ਦਿਨ ਮਣ ਜੂ ਗਯੋ । ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਧਰਨ ਮਹਿ ਭਯੋ ।
ਕੁਮਦੀ ਦੀਪ ਉਡਗ ਬਿਗਸਾਨੇ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਕੋ ਜੀਤ ਪਛਾਨੇ । 151 ।
ਕੁਲਟਾ ਤਸਕਰ ਅਵਰ ਉਲੂਕ । ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਬੋਲਤ ਖਲ ਕੂਕ ।
ਆਦਿ ਚਕੋਰ ਸਕਲ ਨਿਸਚਾਰੀ । ਬਿਗਸਾਨੇ ਸਭ ਸਨ ਪਰਵਾਰੀ । 152 ।

(ਅਧਿਆਇ 23)

5) ਪ੍ਰਭਾਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ :

ਪੂਰਬ ਪੀਯਾਰਾਨੋ ਅੰਧਕਾਰ ਲੈ ਸਿਧਾਨੋ,

ਚੌਰ ਕੁਲਟਾ ਲਜਾਨੋ ਲਖ ਆਭਾ ਦਿਨ ਨਾਥ ਕੀ ।
ਤਾਰਕਾ ਲਜਾਨੀ ਦੀਪ ਕੁਮਦੀ ਮ੍ਰਿਭਾਨੀ,
ਉਤ ਚਕਈ ਸ੍ਰਸਾਨੀ ਦੇਖ ਕੰਤ ਬਾਤ ਨਾਥ ਕੀ ।
ਜਲਜ ਖਿਰਾਨੇ ਛੁਟੇ ਭੋਰ ਕੰਜ ਮਿਆਨੇ,
ਸੰਖ ਦੁੰਦੁਭ ਘੁਰਾਨੇ ਸੰਤ ਨਾਮ ਦਾਨ ਗਾਥ ਕੀ ।
ਪਾਵਨ ਭਯੋ ਜਹਾਨ ਚਢ੍ਯੋ ਉਤੇ ਨਭ ਭਾਨ,
ਲਈ ਛੀਨ ਠਕੁਰਾਈ ਸਸਿ ਜੂ ਕੇ ਮਾਥ ਕੀ । 155 ।

(ਅਧਿਆਇ 23)

6) ਜੰਗਲ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ :

ਮਹਾ ਬਨ ਭ੍ਰਮਾਨਕ ਭਰ੍ਯੋ ਪਸੁ ਰਾਜਇ ਸਿੰਘ ਬੈਰਾਹ ਕੀ ਫਿਰਤ ਡਾਰੀ ।
ਰੋਝ ਕੇ ਟੋਲ ਜਿਹ ਕੋਲ ਕਰ ਫਿਰਤ ਹੈ ਕੂਕਤੀ ਨਿਰਖ ਸਿਯਾਲਾਨ ਨਾਰੀ ।
ਰੀਛ ਅਰੁ ਭਾਲ ਜਿਹ ਏਕ ਮਗ ਚਲਤ ਹੈ ਕੀਸ-ਲਾਗੂਰ ਕੀ ਕਮੀ ਨਾਰੀ ।
ਨਾਗ ਗਇੰਦ ਮਸਲੰਦ ਇਕ ਸੋਵਤੇ ਅਤਨ ਜਿਹ ਗੈਡ ਬੋਲੋ ਸੁ ਆਹੀ । 3 ।

(ਅਧਿਆਇ 23)

7) ਵਰਖਾ ਰੁਤ :

ਹੰਸ ਪਿਯਾਨ ਸੁ ਦਾਦਰ ਔ ਬਕ ਮੋਰਨ ਹੁੰ ਘਨਘੋਰ ਲਗਾਈ ।
ਬੋਲ ਰਹੈ ਚਤੁਰੋਂ ਦਿਸ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਬਿਜ ਘਨੇ ਉਤ ਘੋਸ ਸੁਨਾਈ ।
ਨੀਲ ਘਟਾ ਨਭ ਨੀਰ ਭਰੀ ਤਿਨ ਮੈ ਮਘਵਾ ਘਨ ਯੋ ਛਬਿ ਛਾਈ ।
ਸ੍ਰਯਾਮ ਘਨੇ ਜਨ ਮਧ ਤਨੇ ਯਹ ਪੀਤ ਦੁਕੂਲ ਦਿਪੈ ਅਧਿਕਾਈ । 91 ।
ਮੁਸਲਧਾਤ ਸੁ ਨੀਰ ਪਰੈ ਨਭ ਹੈ ਅਵਨੀ ਸਗਰੀ ਜਲ ਛਾਈ ।
ਕੋਤਕੀ ਕੰਜ ਕਦੰਬ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਨੀਰ ਭਰੀ ਸਰਤਾ ਜਲ ਆਈ ।
ਰਾਗ ਮਲਾਰ ਅਲਾਪਤ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁਨੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਬਰਸਾਤ ਸੁ ਕਾਟਤ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਖਦਾਈ । 92 ।

(ਅਧਿਆਇ 16)

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ-ਵਰਣਨ ਵਿਰਲਾ, ਸੰਖਿਪਤ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਇਤਨੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਆਲੰਬਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।¹ 'ਗੁਰਕਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਰ : ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ

1. ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ : 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਿ ਸੋ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵਯ', ਪੰਨਾ 281

ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਵਾਰ ਢਾਲ ਉਤੇ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਕਟਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ :

ਆਇਸ ਪਾਇ ਮਨਾਇ ਸ੍ਰੀ ਅਸ ਸਿੰਘ ਸੁਚੇਤ ਭਯੋ ਬਲ ਧਾਰੀ ।
 ਬਾਮ ਸੁ ਬੀਚ ਲਯੋ ਕਰ ਢਾਰਹ ਦਾਹਨ ਮਧਿ ਧਰੀ ਸੁ ਕਟਾਰੀ ।
 ਪੈ ਲਲਕਾਰ ਸੰਭਾਰ ਕਹਿਯੋ ਬਲੁ ਕੇਹਰ ਹੈ ਤਬ ਆਵ ਅਗਾਰੀ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਲੈ ਘਨ ਗਰਜਯੋ ਬਰ ਤੁੰਡ ਪਸਾਰ ਦਈ ਕਿਲਕਾਰੀ । 204 ।
 ਚਾਇ ਉਤੈ ਬਿਬ ਪਾਨ ਸੁ ਕੇਹਰ ਕੋਪ ਭਰ੍ਯੋ ਇਹ ਉਪਰ ਆਯੋ ।
 ਧੀਰਜ ਬਾਧ ਸੁ ਬੈਠ ਗਯੋ ਭਟ ਸੰਕਟ ਹੁਵੈ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸੁ ਜਨਾਯੋ ।
 ਸੀਸ ਪੈ ਚਰਮ ਸੁ ਚੰਪਤ ਭਯੋ ਹਰਿ ਮਲਨ ਕੀ ਜਿਮ ਜੁਧ ਕਰਾਯੋ ।
 ਜਾਨ ਸੁ ਦਾਵ ਕਟਾਰ ਧਰਿਯੋ ਉਰ ਮਾਰ ਮ੍ਰਿਗੀਸਰ ਭ੍ਰਮ ਗਿਰਾਯੋ । 205 ।

(ਅਧਿਆਇ 26)

ਹਲੀ :

ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਲੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਗੁਲਾਲ ਅਤੇ ਪਿਚਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਕਪੜੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਹੋਲੀ ਖੇਡਦੇ ਹਨ :

ਮੂਲ ਅਪਾਰ ਭਯੋ ਦਰਬਾਰ ਸੁਮਾਰ ਕਰੈ ਕਿਹ ਕੀਮਤਿ ਭਾਰੀ ।
 ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਉਡੈ ਅਲਤਾ ਸੁ ਅੰਬੀਰਹ ਛੂਟਤ ਹੈ ਪਿਚਕਾਰੀ ।
 ਰੰਗ ਭਰੇ ਸਭ ਕੇ ਪਟਵਾ ਭਟ ਹੋਇ ਰਹੈ ਸਭ ਹੀ ਮਤਵਾਰੀ ।
 ਤੀਨ ਦਿਨਾ ਭਰਪੂਰ ਇਸੀ ਬਿਧ ਆਨੰਦਪੁਰ ਪ੍ਰਤਛ ਬਿਹਾਰੀ । 53 ।

(ਅਧਿਆਇ 8)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਰਣਨ ਵੇਖੋ :

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੋਜਨ ਸਾਮਗ੍ਰੀ :

ਪ੍ਰਭ ਭੋਜਨ ਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਥਰੇ । ਇਕ ਕਾਚ ਕਿਧੋ ਫੁਨ ਪਾਕ ਕਰੇ ।
 ਬਰੀਯਾ ਦੁਧ ਖੀਰ ਪੁਲਾਵ ਘਨੇ । ਲਡੂਆ ਪੁਨ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਸਨੇ । 9 ।
 ਭਲੇ ਪਾਪਰ ਪੂਰ ਕਚੋਰ ਮਹਾਂ । ਬਹੁ ਆਦਿ ਕੜਾਹੁ ਸ ਲੂਨ ਜਹਾਂ । 10 ।

(ਅਧਿਆਇ 8)

ਅਯੋਧਿਆ ਨਗਰ :

ਬਾਗ ਸੁ ਕੂਪ ਤੜਾਗ ਤਰੋਵਰ ਬਾਰਨ ਸੁ ਭਾਗ ਦਿਪੈ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਕੋਕਿਲ ਕੀਰ ਸਿਖੀ ਪਸੁ ਪੰਛਨ ਦੇਖ ਰਹੈ ਨਰ ਨਾਰੀ ਲੁਭਾਈ ।
 ਆਨ ਸੁ ਦਾਨ ਸਨਾਨ ਕਰੈ ਨਰ ਪ੍ਰੀਤਸ ਪੁੰਨ ਸਬੈ ਚਿਤ ਲਾਈ ।

ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪਦੈ ਗੁਨ ਪੁੰਗਵ ਆਨੰਦ ਹੁਵੈ ਪੁਨ ਪੁੰਜ ਬਚਾਈ । 9 ।
 ਚਾਰ ਬਜਾਰ ਸੁਧਾਰ ਅਨੂਪਮ ਹੀਰ ਮਨੀ ਮੁਕਤਾ ਜਿਤ ਪੂਰੀ ।
 ਕੰਚਨ ਸੁਧ ਧਰੀ ਸਰਫੀ ਜਿਤ ਪ੍ਰੀਤ ਅਵਾਸ ਦਿਪੈ ਗਤਿ ਰੂਰੀ ।
 ਚੋਰ ਜਹਾ ਬਟਹਾ ਨਹੀ ਪਯਤ ਸਾਧ ਸਮੂਹ ਫਿਰੈ ਸੁ ਹਜ਼ੂਰੀ ।
 ਅਸਿ ਪੂਰੀ ਨਿਹਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਡੇਰਾ ਕਰਿਓ ਤਿਤ ਆਨ ਜਰੂਰੀ । 10 ।

(ਅਧਿਆਇ 4)

ਘੋੜੇ ਦਾ ਵਰਣਨ :

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਿੰਗਾਰ ਧਰੇ ਬਰ ਜੀਨ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਸਿਰ ਸੋਹੈ ।
 ਕਾਨ ਸਟਾ ਮੁਖ ਸੋਭ ਅਲੋਕਕ ਅੰਗ ਉਤੰਗ ਅਨੂਪ ਵਿਮੋਹੈ ।
 ਕੰਚਨ ਅੰ ਮੁਕਤਾ ਖਚ ਸੁੰਦਰ ਯੋ ਲਖ ਕੇ ਕਬਿ ਸੋਭ ਸੁ ਜੋ ਹੋ ।
 ਗਛਤ ਹੈ ਮਨ ਮਾਰਤ ਕੀ ਜਿਮ ਸੂਰਜ ਬਾਜ ਕਹੈ ਸਮ ਕੋ ਹੋ

(ਅਧਿਆਇ 5)

ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ :

ਮੰਡੀਆ ਸੋ ਮੰਡੀਆ ਗਹਿ ਲੇਹੀ ।
 ਪਾਇਨ ਸੋ ਪਾਇਨ ਮਧਿ ਦੇਹੀ ।
 ਏਕ ਭਜੈ ਇਕ ਪਾਛੈ ਧਾਇ ।
 ਚਿੰਘਾਰਤ ਚੀਸਤ ਇਕ ਜਾਇ । 12 ।

(ਅਧਿਆਇ 26)

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਸਜਿਤ ਸਰੂਪ :

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦਿਪੈ ਜੁ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤਾ ਖਰ ਪਾਵ ਰਤੋਪਲ ਧਾਰੀ ।
 ਸੰਕਰ ਬ੍ਰਹਮ ਜੁ ਸੇਸ ਜਪੇ ਮੁਖ ਨਾਰਦ ਸੇ ਜਿਹੁ ਕੋ ਰਹਿ ਭਾਰੀ । 50 ।
 ਅੰਗ ਸਿੰਗਾਰ ਸੁ ਬਸਤ੍ਰ ਧਰੇ ਬਹੁ ਆਯੁਧ ਚਾਰ ਕਰੇ ਹਥਿਆਰੀ ।
 ਪੇਟੀ ਕਿਧੋ ਚਿਲਤਾ ਦਿਪ ਖੰਜਰ ਬੰਦ ਛੁਟੈ ਸੁ ਅਗਾਰ ਪਿਛਾਰੀ ।
 ਸੈਫ ਸਰਾਸਨ ਅਗ੍ਰ ਧਰੇ ਬਹੁ ਚਾਰ ਨਿਖੰਗ ਭਰੇ ਸਰਨਾਰੀ ।
 ਚੋਰ ਕਰੈ ਬਿਬ ਓਰ ਸੁ ਸੇਵਕ ਹੰਸ ਮਨੋ ਸਰ ਮਾਨ ਨਿਰਾਰੀ । 51 ।

(ਅਧਿਆਇ 8)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਟੂਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯੁਗ-ਚਿਤ੍ਰਣ, ਕਵੀ ਦੀ ਸੌਂਦਰਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਆਦਿ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਰਣਨ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਰੋਚਕਤਾ ਵਧੀ ਹੈ ।

ਰਸ-ਨਿਰੂਪਣ

‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ’ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਰਸਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਉਕਤੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣ, ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਭਰਪੂਰ ਰਸਾਤਮਕਤਾ ਦੀਆਂ ਬੋਧਕ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਰਸ ਦਾ ਆਭਾਸ ਕਰਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਏਤਿਹਾਸਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਾਇਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪਰਾਕ੍ਰਮੀ ਵੀਰ ਯੋਧੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਸਸਤ੍ਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਉਤਸਾਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਟਿਆ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਬੋਧ ਕਰਾਇਆ, ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਚੁਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਲਸਾਵੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਿੱਤਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਵੀਰ ਕਾਵਿ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਲ ਖੁਸ਼ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਵੱਡੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਭੰਗਾਣੀ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਨਾਦੋਣ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਚਮਕੌਰ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਖਿਧਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਤੇ ਲੜਿਆ ਯੁੱਧ ਆਦਿ। ਕਵੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਬੜੀ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀਰ ਰਸਾਤਮਕ ਵਾਤਾ-ਵਰਣ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਇਸ ਨੂੰ 'ਵੀਰ ਕਾਵਿ' ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਵੀਰ ਰਸੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਵੀ ਦਾ ਇਤਨਾ ਮੋਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਸਮਾਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਯੁੱਧ ਲੜਨ ਅਤੇ ਜਿਤਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਗੁਰੂ-ਦੇਹ ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਦਸੀ ਹੈ। ਜਗਤ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਯੁੱਧ-ਸਰੂਪ ਹਨ :

ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਭੈ ਹਰਨ ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ।

ਪ੍ਰਗਟ ਤਵਨ ਕਾ ਦੇਹ ਤੇ ਭਏ ਸਕਲ ਹਥਿਆਰ।

ਖੜਗ ਕੇਤ ਅਰ ਖੜਗ ਮਹਿ ਤਨਕ ਭੇਦ ਨਹੀ ਕੋਇ।

ਸ੍ਰੀ ਆਨਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ ਏਕ ਰੂਪ ਕਰਿ ਸੋਇ। 22।

ਖੜਗਾਦਿਕ ਹਥਿਆਰ ਜੋ ਭਏ ਹੋਹਿਗੇ ਅੰਨ।

ਇਹ ਸਭ ਕੀ ਬੰਸਾਵਲੀ ਸਸਤ੍ਰ ਉਰ ਬਸੀ ਪੰਨ। 23।

(ਅਧਿਆਇ 1)

ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਕਵੀ ਨੇ 'ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ' ਦਾ ਅਰਥ-ਬੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਰ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਾਂਗ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ—ਖੜਗਕੇਤੁ (ਜਿਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਉਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ), ਅਸਿਧੁਜ ('ਜਿਸ ਦੀ ਧੁਜਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ'), ਅਸਿਪਾਣਿ (ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਹੈ)। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ, ਉਸ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਦਾ ਵੀਰ ਰਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ :

ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਬਸਹੀ ਦਿਨ ਰੈਨਾ। ਹਰਿਹੋਂ ਇਹ ਬਿਧ ਅਰਨ ਕੀ ਸੈਨਾ।

ਪ੍ਰਗਟ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਭਣੀਜੈ। ਜਹਾ ਰਹਤ ਮੁਰ ਸਕਲ ਲਹੀਜੈ। 163।

(ਅਧਿਆਇ 12)

ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਚਿਤਾ ਉਤੇ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਬਸਤ੍ਰ ਮੰਗਾਏ। ਓੜ ਨਵੀਨ ਸੁ ਮੋਦ ਬਢਾਏ।

ਬਹੁਰ ਖੜਗ ਗਹਿ ਬੰਦਨ ਕਰਾ । ਧੂਪ ਤਿਲਕ ਕਰਿ ਗੁਰ ਮਧਿ ਡਰਾ । 16 ।

ਚਾਪ ਨਿਖੰਗ ਸੁ ਪੇਟੀ ਚਿਲਤਾ । ਖੋਲ ਸੰਜੀਵਨ ਜੋ ਤਿਹ ਮਿਲਤਾ ।

ਲਘੁ ਪੁਨ ਆਵਧੁ ਔਰ ਸੁ ਘਨੇ । ਕੋਨ ਸਕਤਿ ਤਿਨ ਕੀ ਦੁਤਿ ਭਨੇ । 17 ।

(ਅਧਿਆਇ 30)

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਨੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੀਰ ਰਸ ਪੂਰਣ ਰੱਖਿਆ ਹੈ । ਸੰਕਟ ਆਉਣ ਤੇ ਭਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਸਿਆ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਕੋਈ ਇੱਟ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

ਦਾਦੂ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਕਲ ਕਾ ਲੀਜੈ ਭਾਇ ।

ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੇ ਢੀਮ ਇੱਟ ਪੱਥਰ ਦੀ ਚਮਕਾਇ । 33 ।

(ਅਧਿਆਇ 24)

ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਾਧਕ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਰ-ਸੰਘਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਨਿਮਿਤ ਸੀ । ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਿਰੋ ਪੂਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਸਨ । ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਕਥਾਨਕਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ।

ਯੁੱਧ ਵਰਣਨ

ਕਵੀ ਯੁੱਧ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸ਼ੰਕਾ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਧਾਨ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਯੁੱਧ ਸੰਬੰਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਔਰੰਜੇਗਬ ਪਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਆਕ੍ਰਮਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਉਸ ਦਾ ਕਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੈਨਾ-ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਨਿਮਿਤ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸੈਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ, ਸੈਨਾ ਦਾ ਯੁੱਧ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣਾ ਸੈਨਾ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਾਰਣ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉਤੇ ਪਏ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਆਕ੍ਰਮਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਯੁੱਧ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਯੁੱਧ ਲਈ ਸੱਜਣਾ, ਯੁੱਧ ਲਈ ਉਤਸਾਹ ਵਧਾਉਣਾ, ਮੌਰਚੇਬੰਦੀ ਕਰਨਾ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਭਿੜਤਾਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਯੁੱਧ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਯੁੱਧ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਜਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਲਾਹ ਕਰਨਾ, ਵੈਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਪਾਈ ਰਖਣਾ, ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹੋਇਆਂ ਦਾ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਮੁਕਣਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਅੰਨ ਆਦਿ ਲੁਟ ਲਿਆਉਣਾ, ਵੈਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾ ਉਘਾੜਨਾ, ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਾ ਕਿਲਿਓਂ ਨਿਕਲਣਾ, ਪਤਾ ਲਗਣ ਤੇ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤੇ ਟੁਟ ਕੇ ਪ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਆਦਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਿਕ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਖੁਦ ਯੁੱਧ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਖਦਾ ਹੈ । ਕਵੀ ਨੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਵਰਣਨ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ :

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਧਨਖ ਬਾਨ ਲੀਓ ਹਾਥ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਖੈਚ ਕਰ ਮਾਰਿਯੋ ਕਛੁਕ ਕੋਪ ਕੈ ਸਾਥ । 16 ।

ਪੁੰਨਿ ਔਰ ਮਾਰਾ ।

ਖਰੀ ਪੰਕ ਕਾਰਾ ।

ਰਹੈ ਬਿਸਮਾਈ ।

ਮਨੋ ਮੀਚ ਆਈ । 17 ।

ਗਯੋ ਯੋ ਸੁ ਤੀਜਾ ।

ਮਨੋ ਗਾਜ ਬੀਜਾ ।

ਉਠੇ ਹੜ ਭੜਾਈ ।

ਚਲੇ ਬੇਗ ਧਾਈ । 18 ।

(ਅਧਿਆਇ 14)

ਯੁੱਧ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਘਾਇਲ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੀ ਕਵੀ ਨੇ ਬੜੀ ਤਲੀਨਤਾ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਾਣ ਚਲਾਣ ਨਾਲ ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਕਿਰੇ ਦੇਰ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੰਦ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

ਐਸੇ ਅਨੁਮਾਨ ਧਨ ਬਾਨ ਕਰ ਮੈ ਲਯੋ ਅਧਿਕ ਬਰ ਤਾਨ ਅਰ ਦਲ ਸੰਹਾਰੇ ।

ਏਕ ਕੋ ਮਾਰਿ ਦੂਜਾਨ ਕੋ ਛੇਦ ਕੇ ਬੀਸ ਤੀਸਾਨ ਕੋ ਬ੍ਰਯੋਤ ਡਾਰੇ ।

ਲੁਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਯੋ ਜਬ ਗਿਰ ਰਹੀ ਤਹ ਤੂਲ ਜਯੋਂ ਪੇਵ ਖਲ ਦਲ ਬਿਦਾਰੇ ।

ਸ੍ਰੋਨ ਦੋ ਸਿੰਧ ਜਨ ਭਯੋ ਯਹ ਆਠਵੇ ਲੁੱਥ ਅੰਬਾਰ ਲਖੀਏ ਕਨਾਰੇ । 204 ।

(ਅਧਿਆਇ 21)

ਇਸ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਯੁੱਧ, ਤੁਮਲ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁਅੰਦ ਯੁੱਧਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਅਨੇਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਯੁੱਧ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਲੇਖ ਯੋਗ ਹਨ । ਸ਼ੁਰਵੀਰਤਾ ਦੀ ਇਕ ਅਨੂਪਮ ਝਲਕੁ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਨੇ ਵੈਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ ਦੇ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਘਲੇ ਮਦ-ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ ਸੀ । ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਯੁੱਧ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਹਨ । ਪਹਾੜ ਜੇਡੇ ਭਿਆਨਕ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਹਿਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵੈਰੀ ਆਪਣੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਿਸਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ । ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਹਾਥੀ ਦੁਆਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਘਾਤਕ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਚਿੰਘਾੜਦਾ ਹੋਇਆ ਪਿਛੇ ਪਰਤਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮਿਧਦਾ ਹੋਇਆ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨ ਲਗਾ, ਕਵੀ ਅਨੁਸਾਰ :

ਆਵਤ ਨਾਗ ਬਿਲੋਕ ਤਬੈ ਹਰਿ ਆਗੈ ਭਯੋ ਤਿਹ ਕੇ ਬਲ ਧਾਨੀ ।

ਹਾਥ ਸੋ ਬੀਚ ਧਰ੍ਯੋ ਬਰਛਾ ਤਿਨ ਸੋ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧ ਕੀਸ ਬਖਾਨੀ ।

ਕਾਲ ਕਰਾਲ ਸੁ ਹੈ ਗਰਜਿਓ ਤਬ ਆਨ ਭਈ ਗਜ ਕੀ ਨਿਜ ਕਾਨੀ ।

ਭਾਲ ਸੁ ਬੀਚ ਹਨ੍ਯੋ ਬਰਛਾ ਗਜ ਦੇ ਕਰ ਜੋਰ ਰਕਾਬ ਨਿਧਾਨੀ । 210 ।

ਕੋਪ ਭਯੋ ਜਨੁ ਪਬਹਿ ਪੈ ਹਰਿ ਮਾਰ ਧਰਾ ਧਰ ਦੀਸ ਫਿਰਾਈ ।

ਕੈ ਬਨਤਾ ਸੁਤ ਕੋ ਡਰ ਕੈ ਇਹ ਨਾਗ ਧਸਿਯੋ ਗਿਰ ਭੀਤਰ ਜਾਈ ।

ਸੁੰਨਤ ਧਾਰ ਚਲੀ ਪਥ ਉਰਧ ਸੋ ਉਪਮਾ ਬਰਨੀ ਨਹੀ ਜਾਈ ।

ਕਾਟ ਸੁ ਕਾਲਕਾ ਸੀਸ ਮਖਾਸੁਰ ਜਿਉ ਧਰ ਸੁੰਨ ਕੀ ਧਾਰ ਬਹਾਈ । 211 ।

ਜੋਨ ਦਿਸਾ ਵਹ ਨਾਗ ਸਿਧਾਰਤ ਹੋਤ ਸਥਾਰ ਅਗੈ ਦਲ ਜਾਈ ।

ਬਾਰਨ ਬਾਜ ਨ ਰਾਜ ਬਿਚਾਰਤ ਪੈਦਲ ਸੈਨ ਗਿਰੇ ਬਹੁ ਭਾਈ ।

ਕਾਲ ਸਮਾਨ ਸੁ ਕੀੜਤ ਹੈ ਗਜ ਕੋਨ ਸਕੇ ਤਿਹ ਕੀ ਛਬ ਗਾਈ ।

ਪੋਨ ਸਮਾਨ ਫਿਰ੍ਯੋ ਤਹਿ ਬਾਰਨ ਅਭੁ ਕਿਧੋ ਅਰੰ ਸੈਨ ਪਲਾਈ । 215 ।

(ਅਧਿਆਇ 14)

ਕਵੀ ਨੇ ਇਥੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਸੂਰਵੀਰਤਾ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਤਸਵੀਰ-ਕਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਪਮ ਯੁੱਧ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਲੜਨ ਵਿਰ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਭੂਮੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਵੀ ਨੇ ਕਾਫੀ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਘੋੜੇ-ਹਾਥੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਮਸਾਨ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ, ਜ਼ਖਮ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਚੀਤਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੈਂਦਣਾ ਯੁੱਧ-ਭੂਮੀ ਦੀਆਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਵੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਹਾਰ ਸਹਿਣਾ, ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣਾ, ਘਾਇਲ ਹੋ ਕੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਭਜਣਾ, ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਣਾ, ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਮਿਝ ਨਾਲ ਭਿਜ ਕੇ ਨਾਚ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕਵੀ ਨੇ ਬੜੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਚਿਤਰ ਖਿਚਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸਜੀਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

1) ਸੀਸ ਪਰੇ ਕਿਤ ਕਾਟ ਭਟਾਨ ਕੇ ਤੁੰਡ ਧਰਾ ਕਤ ਮੁੰਡ ਸੁਹਾਏ ।

ਜਾਂਘ ਕਰੰ ਪਗ ਰੁੰਡ ਕਹੂੰ ਖਗ ਕਮਾਨ ਲਖੇ ਜਬ ਪਾਏ ।

ਤਾਜ ਪਰੇ ਕਤ ਬਾਜ ਅਨੂਪਮ ਪੀਲ ਕਿਧੋ ਗਿਰ ਡੀਲ ਰਤਾਏ ।

ਸੋਭਤ ਹੈ ਰਣ ਕੀ ਛਿਤ ਭੀਤਰ ਭੂਮ ਮਨੋ ਇਹ ਭੂਖਣ ਪਾਏ । 189 ।

(ਅਧਿਆਇ 21)

2) ਜੰਗਨ ਭੂਮ ਪਿਸਾਰ ਪਰੀ ਕਲ ਨਾਰਦ ਆਨ ਤਹੀ ਸੁ ਨਚਿਓ ।

ਬੀਰ ਬੁਅੰਜ ਸੁ ਕਾਕਨ ਡਾਕਨ ਗੀਧਨ ਯੋ ਚਿਤ ਚਾਉ ਰਚਿਓ ।

ਰੁੰਡ ਸੁ ਮੁੰਡ ਵਿਚਾਰ ਘਨੇ ਪਿਖ੍ਯੋ ਕਵਿ ਨਾਗਰ ਭਾਵ ਖਚਿਓ ।

ਮਾਨਹੁ ਕਾਲ ਪੁਲੈ ਜਿਨ ਸਿਆਮ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸੁ ਤਿਆਗ ਇਤੈ ਸੁ ਨਚਿਓ । 80 ।

(ਅਧਿਆਇ 14)

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵੀ ਨੇ ਯੁੱਧ-ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਸੁਸੱਜਾ ਦਾ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਸਪਰ ਉਕਤੀਆਂ, ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਂਤੜੇ ਬਦਲਣਾ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਤਿਆਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵੀ ਨੇ ਚਿਤ੍ਰਣ

ਦਾ ਸਫਲ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਰਪੋਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਯੁੱਧ ਛਿੜਨ ਤੇ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਮਸੰਦ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੋਂ ਸਹਿਜ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ ਜੋ ਭਜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਖਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕਦ ਤਕ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਯੁੱਧ-ਕਰਮ ਤੋਂ ਭੱਜਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਤ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਘੇਰਦੀ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜੋ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਜਿਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੇਖੋ :

ਕਰੋੜ ਜੁ ਰਾਈ। ਲਯੋ ਕਾਲ ਘਾਈ।

ਭਜੇ ਔਰ ਬੀਰਾ। ਤਜੇ ਤੇਗ ਤੀਰਾ। 305।

ਫਤੇ ਸਾਹ ਭਾਜਿਯੋ। ਘਰੰ ਜਾ ਬਿਰਾਜਿਯੋ।

ਨਹੀ ਬੈਨ ਬੋਲੇ। ਸਮਾ ਸੋਇ ਟੋਲੇ। 306।

ਸਭੇ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਗੇ। ਮਨੋ ਪ੍ਰਾਣ ਤ੍ਰਯਾਗੇ।

ਜਿਤੇ ਤਾਂਹਿ ਮਾਰੇ। ਕਰੇ ਕੋ ਸੰਮਾਰੇ। 307।

(ਅਧਿਆਇ 6)

ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਸਬੈ ਵਿਖਲੀ ਮਧਿ ਐ ਬਤੀਆ ਸਭਹੂੰ ਸੁਨ ਪਾਈ।

ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਸਖੇ ਸਿਖ ਪੂਰਨ ਨਾਚ ਉਠੈ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ।

ਆਜ ਸਮਾਨ ਸੁ ਹੈ ਨ ਕਹੁ ਸੁਖ ਜੋ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਜੀਤ ਸੁਨਾਈ।

ਧੰਨ ਹੀ ਧੰਨ ਭਯੋ ਸਭ ਜਾ ਜਬ ਨਾਥ ਜਿਤੇ ਅਰੁ ਸੈਨ ਭਜਾਈ। 233।

(ਅਧਿਆਇ 15)

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਸ ਵੀਰ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਰਸਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਰਸਾਭਾਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ। ਵੀਰ-ਰਸੀ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਯੁੱਧ-ਵਰਣਨ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਹਰ ਕਰਮ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਬੜਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਥਾਨਕ ਵਿਚ ਸਜੀਵਤਾ ਦਾ ਅੰਸ ਵਧਿਆ ਹੈ।

ਅਲੰਕਾਰ-ਵਿਧਾਨ

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ ਰਚਨਾ ਵਿਚ, ਅਲੰਕਾਰ ਬੀੜਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੈ। ਬ੍ਰਿੱਤਾਂਤ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰਬ-ਵਰਤੀ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਕ ਬੰਦ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਛਟਾ ਵੇਖਣ

ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਰਵਰਤੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ 'ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅਲੰਕਾਰ-ਵਿਧਾਨ ਬੜੀ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਜਾਂ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਜਾਂ ਚਮਤਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਧਾਰਣ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਨੂੰ ਸਭ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਯੋਗ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਵ ਅਤੇ ਅਨੁਭੂਤੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੂਪ, ਗੁਣ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਤੀਬਰ ਅਤੇ ਸ਼ੋਭ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਜਿਥੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਥੇ ਅਲੰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਰਥ ਅਲੰਕਾਰਾਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਦ੍ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੂਲਕ ਅਲੰਕਾਰਾਂ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਅਨੁਪਾਸ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਪਮਾ, ਰੂਪਕ, ਉਤਪ੍ਰੇਕਸ਼ਾ, ਉੱਲੇਖ, ਉਦਾਹਰਣ, ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰ-ਵਿਧਾਨ ਬਹੁਤ ਸੀਮਿਤ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੀਮਿਤ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਉਪਮਾਨ-ਸੰਯੋਜਨ ਵਿਚ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਿਚਯ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਉਪਮਾਨ ਚਿਰ-ਪਰਿਚਿਤ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਅਲੰਕਾਰ ਵਕਤੀ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਅਲੰਕਾਰ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਮੂਹਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸਿਰਜਨ ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਅਲੰਕਾਰ-ਸਿਰਜਨਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ¹। ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਕ ਅਲੰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ਉਤਪ੍ਰੇਕਸ਼ਾ :

- I) ਅਧਿਕ ਗਇੰਦ ਖਾਸ ਗੁਰ ਆਯੋ।
ਜਨਕ ਪਥ ਗਤਿ ਯੋ ਛਬਿ ਛਾਯੋ। (17/38)
- II) ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਸੁ ਪ੍ਰਾਤ ਭਈ ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਅਰਣੋਸ ਚਢਯੋਂ ਸੁਖਦਾਈ।
ਹੋਇ ਸੁਤੇਤ ਸਿਰਮਣਿ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠਤ ਭੈ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਆਈ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸੁ ਪੁੰਜ ਬਿਲੋਕ ਕੈ ਯੋ ਉਪਮਾ ਕਵਿ ਦਾਸ ਸੁਨਾਈ।
ਮਾਨਹੁ ਭਾਨ ਉਦਾਚਲ ਪੈ ਗਿਰ ਰਾਜਤ ਹੋ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ। (14/74)

ਰੂਪਕ :

- 1) ਘੇਰਾ ਪਰਯੋ ਸਭਨ ਕੋ ਆਈ। ਸਾਗਰ ਜੁਯੋਂ ਦਲ ਚਹੁੰ ਦਿਸ ਛਾਈ। 83।
ਮਧਿ ਜਹਾਜ ਮਨੋ ਚਮਕੋਰ। ਪ੍ਰਗਟ ਨੀਰ ਜੁਯੋਂ ਦਲ ਚਹੁੰ ਓਰ।
ਵਾਮਹਿ ਰਾਜਤ ਗਿਰ ਬਡ ਜਾਨ। ਯਾਮ ਦਲਪਤ ਗਿਰਸ ਪਛਾਨ। 84।

ਵਾ ਮੈ ਬਾਰਨ ਦਿਪੈ ਕਿਕਾਨ । ਯਾ ਮੈ ਅਨਗਨ ਹੈ ਗਜਮਾਨ ।
 ਸਾਗਰ ਘੋਖ ਉਤੇ ਘਨ ਘੋਰਾ । ਯਾ ਮੈ ਦੁੰਦਭ ਕਈ ਸਜੋਰਾ । 85 ।
 ਮਛ ਕਛ ਉਤ ਅਧਿਕ ਅਨੰਤ । ਪੈਦਲ ਸੈਨਾ ਇਤੈ ਬਿਅੰਤ ।
 ਵਾਕੇ ਜਲ ਮੈ ਨਿਰਖ ਤਰੰਗ । ਯਾ ਮੈ ਬਰਛੀ ਦਮਕ ਅਭੰਗ । 86 । (ਅਧਿ. 21)

- 2) ਬਾਜ ਗਇੰਦ ਸਦਾ ਸਸਿ ਅਮ੍ਰਿਤ ਧੋਨ ਧਨੰਤਰ ਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ।
 ਸਾਰੰਗ ਸੰਖ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਸਰਾਸਨ ਤੀਰ ਤਰੋਵਰ ਪੂਰਨ ਕਾਜੇ ।
 ਲਾਲ ਮਨੀ ਬਿਖ ਭਾਗ ਸੁਰਾ ਮਧਿ ਕੋਟ ਰਤਨ ਭਰ੍ਯੋ ਬਰ ਸਾਜੇ ।
 ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦਯਾਨਿਧ ਕੋ ਇਹ ਛੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਸੁ ਪੰਥ ਬਿਰਾਜੇ । 165 ।
 (ਅਧਿ. 12)

ਉਪਮਾ :

- 1) ਕੀਰਤ ਗੁਰ ਕਾ ਧੀਰ ਸਮਾਨਾ ।
 ਪਟਨਾ ਪੁਰ ਮਹਿ ਗੋਯਤ ਨਾਨਾ । (3/98)
 2) ਜਿਸੈ ਕਾਟ ਟਿਡਾ । ਤਿੰਮੈ ਸੈਨਾ ਚਡਾ । (25/75)

ਉਲੇਖ :

ਸਾਧੂ ਕਹਤ ਸਾਧ ਅਵਤਾਰੀ । ਜੋਗੀ ਕਹਤ ਜੁਗੀਸ੍ਵਰ ਭਾਰੀ ।
 ਬੀਰਨ ਲਖ੍ਯੋ ਬੀਰ ਬਰ ਅਮੀ । ਜੁਧਨ ਜੋਧ ਰੂਪ ਧਰ ਛਮੀ । 79 ।
 ਭਾਰਥ ਖੰਡ ਲਖ੍ਯੋ ਕਰ ਭੂਖਨ । ਤੁਰਕਨ ਲਖਾ ਰਹ ਕੁਲ ਦੂਖਨ ।
 ਕਸਪ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਸਪੀ ਜਾਨਿਯੋ । ਚਕਈ ਦਿਨਸ ਰਾਜ ਪਹਿਚਾਨਿਯੋ । 84 ।
 ਦਾਸਨ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਕਰ ਚੀਨਾ । ਸਿਧਨ ਸਿਧ ਰੂਪ ਰਸ ਭੀਨਾ ।
 ਦੀਨਨ ਕਹਾ ਦਾਨ ਬਡ ਦਾਇਕ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਅਲੈ ਗੁਣ ਲਾਇਕ । 81 ।
 ਸੋਢ ਬੰਸ ਕਲ ਕਲਮ ਬਖਾਨਿਯੋ । ਆਦਿ ਅਕਾਲ ਖਾਲਸੇ ਜਾਨਿਯੋ ।
 ਗੋ ਦਿਜ ਕਹਾ ਸੰਤ ਜਨ ਰਛਕ । ਕਾਮ ਧੋਨ ਜਾਨਿਯੋ ਜਗ ਭਿਛਕ । 82 ।
 ਧਰਮ ਸੁ ਕਹਾ ਧਰਮ ਜਗੁ ਧਰਤਾ । ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਹ ਇਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ।
 ਗ੍ਰਯਾਨਨ ਗਨਿਯੋ ਗਿਆਨ ਕੋ ਸਾਗਰ । ਜੋਗਨ ਗਨਿਓ ਸੁ ਬਸਤ ਇਕਾਗਰ । 83 ।
 (ਅਧਿਆਇ 3)

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਛੰਦ-ਯੋਜਨਾ

ਇਸ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੋਹਰਾ-ਚੌਪਈ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਕੜਵਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੌਪਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਸਥਾਨ ਇਕ ਕੜੇ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਥੇ ਚੌਪਈ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਰੁਕਦਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕ/ਸਰੋਤਾ ਨੂੰ ਰਤਾ ਕੁ ਦਮ ਲੈਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਜੁਟਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਕੜਵਕ ਸ਼ੈਲੀ ਉਤਨੀ ਨਿਪੁਣਤਾ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਜਿਤਨੀ 'ਰਾਮ-ਚਰਿਤ-ਮਾਨਸ' ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕ੍ਰਿਤ 'ਸੁਖਮਨੀ' ਵਿਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਰੇ ਅਤੇ ਚੌਪਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ

ਅਤਿਲ, ਬੁਲਨਾ, ਸਵੈਯਾ, ਰੁਆਲ, ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ, ਪਾਧੜੀ, ਮਧੂਭਾਰ, ਰਸਾਵਲ. ਬਿਜੇ, ਸੰਖਨਾਰੀ, ਮਨੋਹਰ ਨਿਰਾਜ, ਕਬਿਤ, ਤਿਲਕਾ, ਸੋਰਠਾ, ਤੋਟਕ ਆਦਿ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੜਵਕ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਨਿਪੁਣਤਾ ਭਾਵੇਂ ਘਟੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਕਵੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਅਨੇਕ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨਾ ਸੀ। ਯੁੱਧ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਗਤਿ ਮਧਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੁਝ ਤੇਜ਼, ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਚਿਤ੍ਰਣ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਘੂ ਆਕਾਰ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦੀ ਗਤਿ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਲੰਮੇ ਛੰਦਾਂ ਨਾਲ ਲਲਿਤ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਵ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛੰਦ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੰਦ-ਵਿਧਾਨ ਭਾਵ/ਰਸ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਛੰਦ-ਵਿਵਿਧਤਾ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਹੈ। ਕੇਵਲ 'ਰਾਮਾਵਤਾਰ' ਵਿਚ ਸੱਤਰ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਛੰਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿਚ ਇਸ ਛੰਦ-ਵਿਵਿਧਤਾ ਨਾਲ ਇਕ-ਸੁਵਰਤਾ ਟੁਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੇ ਅਧਿਕਤਮ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਛੰਦ-ਨਿਪੁਣਤਾ ਵੀ ਸਰਬਤ੍ਰ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੁਕਸ ਉਥੇ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਥੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਤਾਰਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਗਲਤ ਪਾਠ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਕਾਤ ਮਿਲਾਣ ਦੇ ਮੱਧ ਵਸ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਵਿਗਾੜਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਪੂਰਣ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਆਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੰਦ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੋਸ਼ ਰਹਿਤ ਰਹਿਣ ਤੇ ਵੀ ਨਿਪੁਣ ਨਹੀਂ। ਸਫਲ ਛੰਦ ਨਿਰਵਾਹ ਲਈ ਮਾਤ੍ਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਰਣਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮਿਤ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈਅ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਅਨਿਵਾਰਤਾ। ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਅਨਿਵਾਰੀ ਜਿਹਾ ਲਗੇ ਅਤੇ ਪਾਦ-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਹੱਤਵਹੀਨ ਵਰਣਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। 'ਸੁ', 'ਆਨ' ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਬਦ-ਨਿਪੁਣਤਾ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹਜਨਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਰੂਪ

'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਜਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਾਵਿ ਹੈ ਅਤੇ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਨਾਇਕ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਬ੍ਰਜ-ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭਾਵਾਤਮਕ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਉਸ ਯੁਗ ਦੀ ਸਾਹਿਤਿਕ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਹਿੱਤ ਸਿਰਜਨਾ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਅਧੀਨ ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਹਦ ਤਕ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਸਰੋਤ

ਗ੍ਰੰਥਾਂ—ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ, ਗੁਰਸ਼ੋਭਾ, ਆਦਿ—ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਵਰਤੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

ਕਵੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ/ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਠਿਨਾਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਰੋਚਕਤਾ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤਕ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਾਫ਼ੀ ਰਚਮਿਚ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਈ ਤਤਸਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲ ਕੇ ਤਦਭਵ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਅਧਿਕ ਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਨਾਂਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਮ ਬੋਲ ਚਾਲ ਵਿਚ ਆਣ ਵਾਲੀ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਬ੍ਰਜ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਪੁੰਨ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਜੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਇਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰਵਰਤੀ ਰਚਨਾ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਰਗੀ ਪੁੰਨ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਵਰਤੀ ਗ੍ਰੰਥ 'ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਵਾਂਗ ਪਰਿਮਾਰਜਿਤ। ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬ੍ਰਜ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਉਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਖੜੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਹਿਜ ਰੰਗ ਹੈ।¹

ਸੰਪਾਦਨ

ਇਸ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਨ 1912 ਈ. (1969 ਬਿ.) ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਰਾਮਚੰਦ ਮਾਨਕਟਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਛਪਵਾਏ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੁਧੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਾਠ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪਏ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਖਰੜਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਰ-ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੁ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤ ਹੋ ਸਕੇ।

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਜੱਗੀ

1) 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ', ਪੰਨਾ 70,

ੴ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੀ ਭਤਿਰ

ਅਥ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸਾਹੀ ਕਾ ਲਿਖਯਤ

ਦੋਹਰਾ : ਸਕਲ ਬਿਘਨ ਆਪਾ ਹਰਨ ਕੇ ਤਿਸਰੇ ਤਪਤ ਅਗਿਆਨ ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਆਨ । 1 ।

ਤੁਪ੍ਰਸਾਦਿ । ਖਾਲਸਾਵਾਚ :

ਚਪਈ" : ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਬਿਨਵੇ ਕਰਤਾਰਾ । ਜਾਸ ਕੀਨ ਯਹਿ ਸਕਲ ਪਸਾਰਾ ।

ਏਕ ਅਨੇਕ ਸਕਲ ਘਟ ਬਾਸੀ । ਅਚੁਤ¹ ਅਲਖ ਪੁਰਖ ਅਬਿਨਾਸੀ । 2 ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਗਨ ਜਲ ਤਤ ਪ੍ਰਕਾਸੀ । ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸਟ ਮਹਿ ਕੀਨ ਨਿਵਾਸੀ ।

ਲੰਗਨ ਕੇ ਇਹ ਬਿਧ ਭਰਮੇ ਕੇ । ਨਿਰਖਰੁ^{4*} ਆਪ ਨਿਆਰੇ ਹੋਕੇ । 3 ।

ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਫਨਿੰਦ⁵ ਬਨਾਈ । ਕਿੰਨਰ ਜਛ⁶ ਰਚੇ ਅਧਿਕਾਈ ।

ਬਡੇ ਬਡੇ ਮੋਨੀ⁷ ਬ੍ਰਤਧਾਰੀ । ਕਈ ਕਲਪ ਜਿਨ ਜਪਤ ਗੁਜਾਰੀ । 4 ।

ਲੋਮਸ⁸ ਤੇ ਤਪ ਬਲ ਅਧਿਕਾਈ । ਸਹਸਬਦਨ^{8*} ਸਹਸਾਨਨ⁹ ਗਾਈ ।

ਚਤਰਾਨਨ¹⁰ ਮੁਖ ਚਾਰ ਸੁ ਕਰੇ । ਪੂਤ ਪਾਚ ਖਟ¹¹ ਤਿਹ ਸਿਸ ਧਰੇ । 5 ।

ਤਦਪ¹² ਕਛੁ ਅੰਤ ਨਹੀ ਆਯੋ । ਸਭ ਮਿਲਨੇ ਤਹ ਨੇਤ¹³ ਬਤਾਯੋ ।

ਕੋਟ ਜਤਨ ਕਰ ਮੈ ਨਹੀ ਆਵੇ । ਚਾਰ ਬੇਦ ਯੋ ਭੇਦ ਬਤਾਵੇ । 6 ।

ਗੁਰਮੁਖ ਹੂੰ ਧਿਆਵੇ ਜੋ ਕੋਈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਜੂ ਕਹ ਪਾਵੇ ਸੋਈ ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਜਾਸੁ ਕੀਯੋ ਯਹ ਪੰਥ ਸੁਧਾਰਾ । 7 ।

ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ¹⁴ ਕਹ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਖਾਯੋ । ਗੁਰਮੁਖ ਗਾਡੀ ਰਾਹੁ ਚਲਾਯੋ ।

ਅਸ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਭੇਟ ਸੁਭਾਈ । ਕਵਨ ਬਸਤ ਧਰੀਐ ਕਹੁ ਜਾਈ । 8 ।

ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਨਿਧ¹⁵ ਇਨੇ ਸਭ ਧਾਰੀ । ਮਨ ਮਨਸਾ ਰੁਚਿ ਸਿਉ ਦੈ ਵਾਰੀ ।

ਨਿਜ ਉਰ^{16*} ਮੈ ਅੰਭੁਜ¹⁶ ਧਰ ਪਾਦਾ । ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਭੇਦ ਅਨਾਦਾ । 9 ।

ਕਹਨ ਕਥਨ ਲਿਖਨੇ ਕਬਿ ਆਵੇ । ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਪਰੇ ਸਮਾਵੇ ।

ਸੰਤਨ ਕੇ ਉਰ ਮੈ ਤਿਨ ਵਾਸਾ । ਨਿਸਦਿਨ¹⁷ ਕਰ ਹੀ ਤਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । 10 ।

ਅਸ ਸਾਧੂ ਪੂਰਨ ਬਰ ਪਾਹੀ । ਨਿਰਖ ਮਨਾ ਨਿਸਦਿਨ ਜਗ ਮਾਹੀ ।

ਵੇ ਜੀਵਤ¹⁸ ਜਗ ਮੈ ਲਖ ਪਾਏ । ਔ ਸਭ ਦੰਡ ਕਾਲ ਕੇ ਘਾਏ । 11 ।

ਕਾਲ ਦੰਡ ਬਿਨੁ ਰਹਾ ਨ ਕੋਈ । ਚੀਟੀ ਆਦਿ ਬਿਰੰਚ¹⁹ ਸੁ ਸੋਈ ।

ਔਰ ਕਥਾ ਅਦਭੁਤ ਇਕ ਸੁਨੀ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਜੇ ਅਨਾਹਦ ਧੁਨੀ । 12 ।

- 1) ਪਾਪ ; ਬਿਪਤਾ 2) ਅੰਧਕਾਰ, ਹਨੇਰਾ 3) ਦੂਜਾ, ਹੋਰ 3*) ਇਥੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ 'ਚਉਪਈ' ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਕਸਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ 4) ਅਚਲ, ਸਥਿਰ 4*) ਵੇਖਦੇ ਹਨ 5) ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ 6) ਗਾਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਯਕਸ਼ 7) ਮੋਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 8) ਲੋਮਸ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ 8*) ਵਿਸ਼ਨੂੰ 9) ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ 10) ਬ੍ਰਹਮਾ 11) ਚਾਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਵੇਦ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਅਤੇ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ 12) ਤਦ ਵੀ 13) ਨੇਤੀ-ਨੇਤੀ, ਵਰਣਨ-ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਪਰੇ 14) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 15) ਨਿਧੀ, ਖਜ਼ਾਨਾ 16*) ਹਿਰਦਾ 16) ਕਸਲ 17) ਰਾਤ-ਦਿਨ 18) ਜੀਵੇ ਜੀ 19) ਬ੍ਰਹਮਾ

ਨਵਗ੍ਰਿਹ¹ ਜੀਤ ਦਸਮ ਮਹਿ ਧਸੇ । ਸਚੁਖੰਡ ਆਸਨ ਰਸ ਬਸੇ ।
 ਮਨ ਮਨਸਾ ਜਿਨ ਰਿਖੀ ਸਹਾਰੀ² । ਬਸੇ ਮਹਲ ਨਿਜ ਉਚ ਅਟਾਰੀ । 13 ।
 ਏਕ ਨਿਮਖ ਤਿਨਕਾ ਸੰਗ ਹੋਵੈ । ਕੋਟ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲ ਬਿਖ³ ਖੋਵੈ ।
 ਕੋਨ ਕਮੀ ਤਿਨ ਕਹ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਜਿਨ ਗੁਰ ਪਗ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਈ । 4 ।
 ਸਫਲ ਜਨਮ ਤਿਨ ਕਹ ਜਗ ਆਵਾ । ਜਿਨ ਇਹ ਅਲਖ ਭੇਖ ਕਹ ਪਾਵਾ ।
 ਆਪ ਤਰੇ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ । ਚਲੇ ਜੀਤ ਕੇ ਵਾਇ⁴ ਨਗਾਰੇ । 15 ।
 ਕਲਪ ਤਰੋਵਹੁ^{4*} ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨਾ । ਤਿਨ ਕਾ ਆਹਿ ਮੋਰ ਉਰ ਪਰਨਾ⁵ ।
 ਜੋ ਮਨਸਾ ਧਰ ਹੈ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਕਰਹੈ ਪੂਰਨ ਜਹਾ ਤਹਾ ਹੀ । 16 ।
 ਸਕਲ ਸਿਧਿ ਇਨ ਮੈ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਜਾਨਤ ਜਿਨ ਕਹ ਆਪਿ ਲਖਾਈ ।
 ਪਾਰਸ ਜਿਵ ਜਿਨ ਕੋ ਛੁਹ ਗਏ । ਕੰਚਨ ਕਰਤ ਮਨੂਰਹ⁶ ਭਏ । 17 ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਧ ਮਿਲੇ ਜੋ ਪਿਆਰੇ । ਤਬ ਯਹਿ ਭੇਦ ਸੁਜਾਨੈ ਸਾਰੇ ।
 ਨਿਰਖੇ ਗੁਰ ਕੇ ਅਮਿਤ ਖਾਜਾਨੈ । ਸਭ ਬਿਧ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕ ਅਮਾਨੈ⁷ । 18 ।
 ਸਚੁਖੰਡ ਸੰਗਤ ਮਹ ਜਾਵੈ । ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਨਿਰਖਤ ਬਿਸਮਾਵੈ⁸ ।
 ਨਾਮ ਦਾਨ ਸੰਗ ਕਰੈ ਜੁ ਪ੍ਰੀਤ । ਪਾਵੈ ਪ੍ਰਬਲ ਅਧਿਕ ਸੁਭ ਨੀਤ । 19 ।
 ਮੈ ਯਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਾਲਕਾ ਜਾਨੀ । ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਜੋ ਮਾਲ⁹ ਬਖਾਨੀ ।
 ਯਾਕੀ ਉਪਮਾ ਅਧਿਕ ਭਣਿਜੇ । ਬਿਦਯਾ ਨਿਧ ਪਟਤਰ¹⁰ ਕੋ ਦਿਜੈ । 20 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਭੈ ਹਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਕਰਤਾਰ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਤਵਨ ਕੀ ਦੇਹ ਤੇ ਭਏ ਸਕਲ ਹਥੀਆਰ । 21 ।
 ਖੜਗ ਕੇਤ ਅਰ ਖੜਗ ਮਹਿ ਤਨਕ¹¹ ਭੇਦ ਨਹੀ ਕੋਇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਆਨਨ¹² ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ ਏਕ ਰੂਪ ਕਰਿ ਸੋਇ । 22 ।
 ਖੜਗਾਦਿਕ ਹਥਿਆਰ ਜੋ ਭਏ ਹੋਹਿਗੇ ਅੰਨ¹³ ।
 ਇਹ ਸਭ ਕੀ ਬੰਸਾਵੁਲੀ ਸਸਤ੍ਰ ਉਰ ਬਸੀ ਧੰਨ । 23 ।
 ਤਾਤੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਮੈ ਆਦਿ ਮਨਯੈ ਸੋਇ ।
 ਇਸਟ ਦੇਵ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸੇ ਮਨਸਾ ਪੂਰਕ ਜੋਇ । 24 ।

ਚੌਪਈ : ਅਪ੍ਰਮਾਨ ਤਾਕੀ ਛਬਿ ਕਹੀਯੈ । ਸਭ ਤੇ ਆਦਿ ਸੁ ਯਾਹਿ ਮਨਯੈ ।

ਆਦਿ ਸਕਤ ਮਾਤਾ ਇਨ ਜਾਨਹੁ । ਬੁਧਸਿਧ ਕਹ ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ । 25 ।
 ਜਬ ਗੁਰ ਮੋ ਪਰ ਭਏ ਸਹਾਈ । ਇਹਕੇ ਅਰਬ ਇਸੀ ਮਹਿ ਗਾਈ ।
 ਤਬ ਤੇ ਇਹ ਸੰਗ ਭਯੋ ਪਿਆਰੇ । ਤਉ ਕਛ ਪਾਈ ਸੁਮਤ ਸੁਧਾਰੇ¹⁴ । 26 ।

- 1) ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ ਨੌਂ ਛੇਕ 2) ਥੰਮ ਲਈ, ਰੋਕ ਲਈ 3) ਪਾਪ 4) ਵਸਾਂਦੇ ਹੋਇਆ
 4*) ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਬ੍ਰਿਛ 5) ਆਸਰਾ, ਸਹਾਰਾ 6) ਖੰਘਰ ਲੋਹਾ, ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੈਲ ਦਾ
 ਢੋਲਾ 7) ਮਾਪ ਜਾਂ ਤੋਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ 8) ਵਿਸਮਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ 9) 'ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ' ਰਚਨਾ ਵਿਚ
 10) ਫੁਲਨਾ, ਬਰਾਬਰੀ 11) ਖੜਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ 12) ਮੁਖ, ਮੂੰਹ 13) ਹੋਰ, ਦੂਜੇ
 14) ਸੁਧਾਰੀ ਹੋਈ

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਤ ਮਾਤ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਗਏ ਬਾਰਕ ਬੈਸ ਮੰਝਾਰ¹ ।

ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਿਯੋ² ਲਿਖਨ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਪਯਾਰ । 27 ।

ਲੇ ਭ੍ਰਾਤਾ ਪੂਰਬ ਕੀਯੋ ਦਰਸਨ ਕਾਜ ਪਯਾਨ³ ।

ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਸੁ ਆਇ ਕਰ ਤਿਨਹੂ ਤਜੇ ਪਰਾਨ । 28 ।

ਸਾਂਤ ਸਮੇ ਨਿਜ ਪ੍ਰਫਿਓ ਕਹੁ ਪਯਾਰੇ ਅਬ ਗਲ ।

ਗੰਨ ਕਰਤ ਪਰਲੋਕ ਤੁਮ ਹਮ ਪਕਰਹਿ ਕਿਹੁ ਪਲ⁴ । 29 ।

ਚੌਪਈ : ਕਹਾ ਬੰਧੁ⁵ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹੁ ਪਲ । ਇਤ^{5*} ਉਤ ਜਾ ਕੋ ਹੁਕਮ ਅਚਲ ।

ਐ ਸਨਬੰਧ ਝੂਠ ਦਿਨ ਚਾਰ । ਸਾਚੋ ਗੁਰ ਧਰ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰ । 30 ।

ਦਰਸਨ ਕਰਹੁ ਜਾਇ ਦਰਬਾਰ । ਔਰ ਨ ਰਿਦ ਮੈ ਧਰੀ ਜੰਜਾਰ⁶ ।

ਸੋ ਕਰ ਹੈ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰ⁷ । ਸਾਚੋ ਸਤਿਗੁਰ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਰ । 31 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਕੇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਰ ਨਾਥ ਚਰਨ ਉਰ ਧਾਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਪਟਣੇ ਤਬ ਆਇਓ ਕੀਨੋ ਆਨ ਦੀਦਾਰ । 32 ।

ਬਾਰ ਬੈਸ⁸ ਗੁਰ ਚਰਿਤ ਲਖ ਗਦ ਗਦ ਭਯੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ।

ਸਤਸੰਗਤ ਮੈ ਯੋ ਮਿਲਿਓ ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਿਲ ਮੀਨ । 33 ।

ਮਾਸ ਇਕਾਦਸ ਤਿਹ ਬਸਿਓ ਕੀਓ ਪਾਠ ਜੂ ਗ੍ਰੰਥ ।

ਯੋ ਉਪਜੀ ਬੁਧਿ ਆਤਮੈ ਕਿਹੁ ਬਿਧਿ ਪਤ੍ਰੀਐ ਸੰਗ⁹ । 34 ।

ਸੁਪਨੇ ਮੈ ਦਰਸਨ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੋ ਆਨ ।

ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਕੀ ਮਾਲ¹⁰ ਕੋ ਮਾਂਗਿਓ ਪ੍ਰਭ ਪੈ ਗਯਾਨ । 35 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਆਗਯਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਭਈ । ਇਹੁ ਕੇ ਅਰਥ ਇਸੀ ਮਹਿ ਅਹੀ ।

ਦੂਢ ਲਹੇਗਾ ਧੀਰਜ ਨਾਲ । ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਤ ਮਾਲ । 36 ।

ਤਾ ਦਿਨ ਤੈ ਮੁਰ¹¹ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰ । ਉਪਜਯੋ ਯਾਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ।

ਸੋ ਮਾਲਾ ਮੇਰੇ ਉਰ ਮਾਹਿ । ਪਦ ਕੀ ਮੋ ਕਹੁ ਚਿੰਤਾ ਨਾਹਿ । 37 ।

ਅਬ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਸੁ ਭਨਾਉ¹² । ਜਾਸੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦ ਪਾਉ ।

ਸੁੰਦਰ ਪੁਰੀ ਅਧਿਕ ਬਰ ਨੀਕੀ¹³ । ਬਰਖਾ ਸਦ ਜਿਹ ਹੋਤ ਅਮੀਕੀ¹⁴ । 38 ।

ਗਿਰਦੈ ਦਿਪਤ¹⁵ ਪਥ ਜਿਹ ਭਾਰੀ । ਬੀਚ ਪੁਰੀ ਅਦਭੁਤ ਉਜਿਆਰੀ ।

ਉਪਰ ਮਾਤਾ ਭਵਨ ਬਿਰਾਜੈ । ਤਰੈ ਨਦੀ ਗੰਗਾ ਸਤ¹⁶ ਰਾਜੈ । 39 ।

ਸਾਤ ਧੁਜਾ ਸੁੰਦਰ ਬਰ ਸੋਹੈ । ਸੁਰ ਨਰ ਜਛ ਭੁਜੰਗਨ ਮੋਹੈ ।

ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਪਦੈ ਬਹੁ ਗੁਨੀ । ਸਿਖ ਸਖਾ ਸੁਨ ਹੈ ਜਨ ਮੁਨੀ । 40 ।

1) ਬਾਲਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ

2) ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ

3) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਚਾਲੇ ਪਾਏ

4) ਪੱਲਾ, ਆਸਰਾ, ਲੜ

5) ਭਰਾ, ਬੰਧੂ

5*) ਇਥੇ ਤੇ ਉਥੇ, ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ

6) ਜੰਜਾਲ,

ਓਝਟ 7) ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ, ਪਾਲਣਾ, ਦੇਖਭਾਲ

8) ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ

9) ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ

10) 'ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ

11) ਮੇਰੇ

12) ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ

13) ਸੁੰਦਰ

14) ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ

15) ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ

16) ਸਮਾਨ

ਘੰਟਾ ਘੋਖਾ¹ ਸਿਖ ਧੁਨ ਨਾਦੰ । ਗੁਹ ਗੁਹ ਕੋਤਕ ਕੋਟ ਅਨਾਦੰ ।
 ਬਗਰ² ਬਜਾਰ ਬੀਬਕਾ³ ਬਨੀ । ਚਿਤ੍ਰਕ ਕਰੀ ਜਨੁ ਧਨੀ । 41 ।
 ਸਿਖ ਸਖਾ ਪੁਰ ਮੈ ਜੋਊ ਬਸੈ । ਨਿਜ ਸੁਖ ਨਿਰਖ ਸੁਰਗ ਕਹ ਹਸੈ ।
 ਝਰਨਾ ਝਰੈ ਨੀਰ ਸੁਖਦਾਈ । ਮੋਰ ਚਕੋਰ ਬਿਬਿਧ ਝੜਲਾਈ । 42 ।
 ਬਾਗ ਤੜਾਗ ਕੂਪ ਫੁਲਵਾਰੀ । ਸੋਭਤ ਬਾਇਰ ਸਲਲ ਤਰੁ ਚਾਰੀ⁴ ।
 ਅਧਮ ਜੀਵ ਦਰਸਨ ਜੋਊ ਆਈ । ਸੀਤਲ ਹੋਤ ਦਰਸ ਕਹ ਪਾਈ । 43 ।
 ਗਯਾਨ ਛਤ੍ਰ ਉਗਵਤ ਤਿਹ ਉਰਾ⁵ । ਜੋ ਦਰਸਤ ਆਨੰਦ ਚਲਿ ਪੁਰਾ ।
 ਅਪ੍ਰਮਾਨ ਛਬਿ ਇਸੈ ਭਨੀਜੈ । ਯਾਕੀ ਉਪਮਾ ਯਾਕਹ ਦੀਜੈ । 44 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕੋਕਿਲ ਕੀਰ ਕਪੋਤ⁶ ਸਿਖ ਬਿਚਰਤ ਨਾਗ⁷ ਰੁ ਸੇਰ ।

ਬਿਨ ਆਇਸ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕੇ ਸਕਤ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਛੋਰ । 45 ।

ਤਵਨ ਨਗਰ ਸੁਭ ਬਸਤ ਬਰ⁸ ਬਰਨੀ ਕਥਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸੁ ਲਲਿਤ ਗਤ ਪਾਵਨ ਅਧਿਕ ਬਚਿਤ੍ਰ । 46 ।

ਚੌਪਈ : ਸੰਸਤ ਸਹਸ ਪੁਰਾਨ ਕਹਤ ਤਬ । ਅਰਧ ਸਹਸ ਫੁਨ ਚਾਰ ਗਨਤ ਸਬ⁹ ।

ਕੁਆਰ ਵਦੀ ਪੰਚਮ ਰਵਿ ਵਾਰਾ । ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਲੀਨੋ ਅਵਤਾਰਾ । 47 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਤ ਸੰਗਤ ਪਦ ਜਲਜ ਰਜ¹⁰ ਤਿਹ ਅੰਜਨ ਦ੍ਰਿਗ ਡਾਰ ।

ਚਾਰ ਬਿਚਾਰਿਓ ਬਾਰ ਜਿਹ ਬਾਕ ਸਿੰਧ ਮੰਝਾਰ । 48 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਦ ਰੁ ਅੰਤ ਸੁ ਕੂਲ¹¹ ਬਿਰਾਜਿਤ ਛੀਰ¹² ਕਿਧੋ ਬਰਨਾਵਲੀ¹³ ਪਾਈ ।

ਭੂਖਨ ਛੰਦ ਜੁ ਬਿੰਦ ਭਰਿਓ ਯਹ ਛੀਰ ਜੋਜੰਤ ਲਖਿਯੋ ਅਧਿਕਾਈ ।

ਬਾਰਨ ਇੰਦ ਗਇੰਦ ਇਤੈ ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਜੁ ਬਰਨੈ ਜਲ ਸਾਈ ।

ਸੰਤ ਮਰਾਲ¹⁴ ਕਰੈ ਮਨ ਮਜਨ¹⁵ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਨਿਧਿ ਛੀਰ ਸੁਭਾਈ । 49 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਬਿ ਕੋਬਿਦ¹⁶ ਗਯਾਨੀ ਨਹੀ ਨਹਿ ਪੰਡਤ ਬਰ ਧੀਰ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਕੇ ਕਾਰਨੇ ਬਰਨਤ ਹੈ ਇਹ ਕੀਰ । 50 ।

ਸਵੈਯਾ : ਮੋਹ ਅਹੀ ਮਤ ਰੰਚ ਸਮਾਨ ਕਏ ਬਡ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁ ਸਾਗਰ ਭਾਰੀ ।

ਨਾਮ ਬਿਲਾਸ ਗੁਰੂ ਜਿਹ ਕੋ ਬਰ ਕੋਟ ਗੁਣਿ ਕਰ ਪੂਰ ਭੰਡਾਰੀ ।

ਤਾਸੁ ਬਿਲੋਇ ਸੁ ਬੁੰਦ ਲਈ ਮਮ ਏ ਮਨਸਾ ਮਨ ਮਧਿ ਬਿਚਾਰੀ ।

ਪਾਪ ਰੁ ਤਾਪਹ ਜੀਵ ਘਿਰਿਓ ਯਹਿ ਜੈਸ ਧਸੈ ਸੁਖ ਆਪ ਮੰਝਾਰੀ । 51 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਬਿਅੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਰੂਪ ਅਰੁ ਰੇਖ ਜਿਸੈ ਕੁਛ ਨਾਹੀ ।

ਸੇਵਤ ਹੈ ਰਵਿ ਸੇ ਸਸਿ ਸੇ ਚਤੁਰਾਨਨ ਸੇ ਜਿਹ ਪਾਰ ਨ ਪਾਹੀ ।

ਤਾ ਗੁਰੂ ਕੇਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖਯੋ ਮਮ ਚਾਹਤਾ ਹੋ ਕਰ ਕੈ ਸੁ ਢਿਠਾਈ¹⁷ ।

ਆਪਿ ਨਿਬਾਹੁ ਕਰੈ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕਿੰਕਰ¹⁸ ਜਾਨ ਭਲੇ ਗਹਿ ਬਾਹੀ । 52 ।

1) ਘੋਸ਼ਣਾ, ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ 2) ਚੋੜੇ, ਖੁਲੇ 3) ਚਿਤ੍ਰਤ ਛਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤਿਆਂ 4) ਚੋਹਾ
 ਪਾਸੇ ਬਾਉਲੀਆ ਦਾ ਜਲ ਅਤੇ ਬਿੰਦ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ 5) ਹਿਰਦਾ 6) ਤੋਤੇ ਅਤੇ ਕਬੂਤਰ 7) ਹਾਥੀ
 8) ਸੁੰਦਰ, ਸੁੰਸ਼ਨ 9) ਸੰ. 1854 ਬਿ. 10) ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਧੂੜ 11) ਕੰਦੇ 12) ਜਲ
 13) ਅਖਰ ਸਮੂਹ 14) ਹੰਸ 15) ਇਸ਼ਨਾਨ 16) ਵਿਦਵਾਨ 17) ਬਹੁਤ ਦੀਠ ਬਣਕੇ 18) ਸੇਵਕ

ਦੋਹਰਾ : ਆਦਿ ਰੂਪ ਮਹਾਰਾਜ ਜੋ ਧਰੇ ਸੁ ਧਰਨ¹ ਮੰਝਾਰ ।
ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਅਨੰਤ ਗਤ ਸੇਸ ਨ ਪਾਵੈ ਪਾਰ । 53 ।
ਦਸਮ ਰੂਪ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਜਿਵ ਕੌਤਕ ਜਗ ਕੀਨ ।
ਤਾ ਕੋ ਕੁਛਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਬਿ ਬਰਨੋ ਅਧਿਕ ਨਵੀਨ । 54 ।

ਅਬ ਗੁਰ ਬੰਸ ਬਰਨਨੰ

ਦੋਹਰਾ : ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸੁ ਬਿਮਲ² ਗਤਿ ਅਬ ਬਰਨੋ ਬਰ ਬੰਸ ।
ਕਲਪ ਤਰੋਵਰ ਦਾਸ ਕਹ ਸਕਲ ਜਗਤ ਅਵਤੰਸ³ । 55 ।
ਸੋਰਠਾ : ਅਚੁਤ⁴ ਅਲਖ ਅਭੇਵ⁵, ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਬਲ ।
ਆਦਿ ਰੂਪ ਗੁਰਦੇਵ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ । 56 ।
ਪੁਨ ਅੰਗਦ ਮਹਾਰਾਜ, ਪਰਮ ਤਤ ਭਏ ਤਤ ਮਿਲ ।
ਸਗਲ ਜਗਤ ਸਿਰਤਾਜ, ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਗਾਧਿ ਗਤ⁶ । 57 ।
ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਪਰਸਾਦਿ, ਅਮਰ ਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ।
ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਗਾਧਿ, ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਮਿਲਿ ਜੋਤਿ ਮਹਿ । 58 ।

ਚੌਪਈ : ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਨ ਲਹੀਐ । ਜਗਤਾਰਕ ਸੋਢੀ ਪ੍ਰਭ ਕਹੀਐ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤਿਹ ਤੇ ਗੁਰ ਭਯੋ । ਅਭਦਾਨ⁷ ਜਗ ਕੋ ਜਿਨ ਦਾਯੋ । 59 ।
ਸਬਦ ਜਹਾਜ ਸੇਤ⁸ ਜਿਹ ਬਾਧਿਓ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਸਾਚੁ ਦੇ ਸਾਧਿਓ ।
ਤਿਹ ਤੇ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪਛਾਨਹੁ । ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨਹੁ । 60 ।
ਖਲ ਖੰਡਨ ਮੰਡਨ ਧਰ ਸਾਰੀ⁹ । ਖੜਗ ਪਾਨ ਸਾਹਿਬੁ ਅਵਤਾਰੀ ।
ਖਲ ਦਲ ਭਲੀ ਭਾਤਿ ਜਿਹ ਖੰਡੇ । ਜਲ ਬਲੁ ਜਸੁ ਛਾਯੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ । 61 ।
ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਜਬ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਨੀ । ਤਬ ਹਰਿ ਰਾਇ ਭਏ ਤਿਹ ਥਾਨੀ¹⁰ ।
ਤਾਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਏਕ ਜੋਤਿ ਸਭ ਮਹਿ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । 62 ।

ਅੜਿਲ : ਏਕ ਸਮੈ ਮਹਾਰਾਜ ਦਿਲੀ ਜਬ ਆਇਓ । ਬਾਦਸਾਹ ਕੁਛ ਪੁਛਨ ਕਾਜ ਬੁਲਾਇਓ ।
ਰਾਜਾ ਕੇ ਜਲ ਮਹਲਨ ਉਤਰੇ ਆਇਕੈ । ਹੋ ਸਭ ਰਾਜਾ ਰਣਵਾਸੁ ਜੁ ਰਹੇ
ਲੁਭਾਇਕੈ । 63 ।

ਰਾਨੀ ਕੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ ਯੋਂ ਭਈ । ਤੋ ਮੈ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨਉ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਂ ਸਹੀ ।
ਸਰਬ ਤ੍ਰਿਆ ਕੋ ਛੋਰਿ ਮੋਰਿ¹¹ ਉਰ ਬਹੀਗੇ । ਹੋ ਤਬ ਤਉ ਸਤਿ ਗੁਰ ਸਹੀ ਸਰਬ ਦੁਖ
ਦਹੀਗੇ¹² । 64 ।

1) ਧਰਤੀ	2) ਪਵਿਤਰ	3) ਸੂਰਜ	4) ਅਚਲ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ
5) ਅਭੇਦ	6) ਗਤੀ, ਚਾਲ	7) ਭੈ-ਮੁਕਤ	ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਨ
8) ਪੁਲ			
9) ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ	ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ	10) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ (ਗੱਦੀ) ਤੇ	
11) ਮੋਰੇ	12) ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਗੇ, ਸਾੜ ਦੇਣਗੇ		

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਰਾਨੀ ਮਨ ਮਧਿ ਬੈਠੀ ਤ੍ਰਿਯਨ ਮੰਝਾਰ ।

ਸਭ ਰਾਨਿਨ ਕੋ ਤਯਾਗ ਕਰ ਆਏ ਪ੍ਰਭੂ ਅਗਾਰ¹ । 65 ।

ਚੌਪਈ : ਬੈਠੀ ਫੁਪੀ ਨਾਰਿ ਬੀ ਜਹਾਂ । ਲੀਨੇ ਸਖੀ ਸਹਜ ਸੰਗ ਮਹਾਂ ।

ਫਰੀ ਹਨਤ² ਸਿਰ ਸਭਨ ਸਿਧਾਏ । ਚਲ ਗੋਦੀ ਰਾਨੀ ਕੀ ਆਏ । 66 ।

ਰੂਪ ਗਰੀਬ ਧਰੇ ਜਿਤ ਰਾਨੀ । ਰਾਜਿਤ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਰਸਾਨੀ³ ।

ਹੀਰਾ ਜੈਸ ਮਲਨ ਪਟ ਮਾਹੀ । ਤਿਉਂ ਰਾਜਤ ਰਾਨੀ ਓਹੁ ਠਾਹੀ⁴ । 67 ।

ਬਿਸਮ ਭਈ ਅਬਲਾ ਤਬ ਸਾਰੀ । ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਬਚ ਕਹਤ ਪੁਕਾਰੀ ।

ਤਨ ਮਨ ਦੇ ਸਿਖਨੀ ਤ੍ਰਿਯ ਭਈ । ਦੁਰਮਤਿ ਤਿਆਗੀ ਸੁਧ ਹੂੰ ਗਈ । 68 ।

ਰਾਜ ਸੁਤਾ ਸਭ ਹੀ ਰਣ ਵਾਸਾ । ਸੇਵਾ ਮੈ ਲਾਗੈ ਹੋਇ ਦਾਸਾ ।

ਸਰਬ ਸਹਿਰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ । ਚਲਿ ਆਵਤ ਗੁਰ ਚਰਨ ਮੰਝਾਰੀ । 69 ।

ਸਰਬ ਭੇਟ ਲੈ ਲੈ ਜਨ ਆਵੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕੋ ਦਰਸਨ ਪਾਵੈ ।

ਸੇਵਾ ਕਰ ਗੁਰਦੇਵ ਰਿਝਾਏ । ਅਵਰ ਸਵਾਂਗ⁵ ਮਹਿ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਏ । 70 ।

ਅਮਰ ਲੋਕ ਕਾ ਕੀਓ ਤਯਾਰਾ । ਲਖ ਸੰਗਤਿ ਤਬ ਭੇਦ ਉਚਾਰਾ ।

ਸਾਤ ਬਰਖ ਕੀ ਤੁਮਰੀ ਬੈਸ⁶ । ਕੋ ਦਿਨ ਨਿਰਖੋ ਜਗ ਕੋ ਐਸ⁷ । 71 ।

ਜਗ ਕੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਇਹ ਐਨ⁸ । ਆਨੰਦ ਸੋ ਨਿਰਖੋ ਨਿਜ ਨੈਨ ।

ਹੁਕਮ ਭਯੋ ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਗੁਰੂ ਜਾਸ ਸੁਖ ਰਹਿਓ ਸਮਾਈ । 72 ।

ਕੋਟ ਸੂਖ ਜਗ ਕੇ ਇਹ ਤੁਛ । ਤਾਕੇ ਅਗੂ ਗਨਤ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ।

ਬਡੋ ਸੂਖ ਤਾਕਹ ਤੂ ਜਾਨ । ਜਾ ਮੈ ਗੁਰੂ ਬਸੈ ਭਗਵਾਨ । 73 ।

ਸੰਗਤਿ ਕਹੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । ਬਾਦਿਸਾਹ ਕਿਛੁ ਪੂਛਨ ਕਾਜਾ ।

ਤੁਮ ਕਹਬੋ ਇਹ ਠੌਰ⁹ ਬੁਲਾਵਾ । ਤੁਮ ਤਾ ਕਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵਾ । 74 ।

ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਬਚਨ ਕਹੇ ਇਹ ਭਾਇ । ਹਮ ਨਹੀਂ ਮਸਤਕ ਲਗਨਾ ਜਾਇ ।

ਨਾ ਮਲੇਛ ਕੋ ਦਰਸਨ ਦੇਨਾ । ਆਪ ਜਾਇ ਤਾਕੋ ਨਹੀਂ ਲੇਨਾ । 75 ।

ਸੰਗਤਿ ਕਹੀ ਬੁਹੁਰ ਇਮ ਧਾਇ । ਪੂਛੈਗੇ ਹਮ ਕਉ ਸੁ ਬੁਲਾਇ ।

ਰਾਮ ਦਾਸ ਦਿਲੀ ਮਹਿ ਆਇ । ਮੁਝ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਿਉ ਨ ਦਿਖਾਈ । 76 ।

ਯੋਂ ਕਹੀਯੋ ਯਾ ਕੋ ਤੁਮ ਭਾਈ । ਰਾਮ ਦਾਸ ਕਹਯਾ ਯੋਂ ਫੁਰਮਾਈ ।

“ਕਿਆ ਖਾਧੇ ਕਿਆ ਪੈਧੇ ਹੋਇ । ਜਾ ਮਨਿ ਨਾਹੀ ਸਚਾ ਸੋਇ ।

ਕਿਆ ਮੇਵਾ ਕਿਆ ਘਿਉ ਗੁੜੁ ਮਿਠਾ ਕਿਆ ਮੈਦਾ ਕਿਆ ਮਾਸੁ ।

ਕਿਆ ਕਪ ਕਿਆ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ ਕੀਜਹਿ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ ।

ਕਿਆ ਲਸਕਰ ਕਿਆ ਨੇਬ ਖਵਾਸੀ ਆਵੈ ਮਹਲੀ ਵਾਸੁ ।

ਨਾਨਕ ਸਚੈ ਨਾਮ ਵਿਣੁ ਸਭੇ ਟੋਲ ਵਿਣਾਸੁ”¹⁰ । 77 ।

1) ਅਗੇ

2) ਆਪਣੀ ਛੱਟੀ ਨਾਲ ਛੋਹਦੇ

3) ਆਨੰਦਿਤ, ਪ੍ਰਸੰਨ

4) ਥਾਂ

5) ਰੂਪ

6) ਆਯੂ, ਉਮਰ

7) ਐਸ, ਸੁਖ

8) ਇਸ ਘਰ (ਮਹਲ) ਵਿਚ

9) ਸਥਾਨ

10) ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ 142 (ਵਾਰ ਮਾਝ ਕੀ, ਸਲੋਕ ਮ. ੧)

ਸਾਰੇ ਵਾਰ ਸੋਲਕ ਸੁਨਾਈ । ਏਹ ਬਚ¹ ਗੁਰ ਕੇ ਦੇਹੁ ਸਮਝਾਈ ।
 ਦਸ ਮਹਲਨ ਕੀ ਸੁਣੀਐ ਬਾਣੀ । ਘਟਿ ਮੈ ਨਿਰਖੋ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣੀ² । 78 ।
 ਸੰਗਤਿ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜਗ ਨਾਥਾ । ਸੰਗਤਿ ਕਹਾਂ ਨਿਵਾਵੈ ਮਾਥਾ ।
 ਬਾਬਾ ਸਹੀ ਬਕਾਲੈ ਆਹਿ । ਢੂੰਡ ਲਹੁ ਤਾ ਕੋ ਕਰ ਚਾਹਿ । 79 ।
 ਛਪਿ ਕੈਸੇ ਨਹੀ ਫਹਗਿ ਦਿਆਲਾ । ਕੋਟਿ ਸੂਰ³ ਜਿਮ ਕਰਗ ਉਜਾਲਾ ।
 ਯੋਂ ਕਹਿ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬਚ ਧਾਇ । ਨਿਜ ਸੁਖ⁴ ਭੀਤਰ ਗਏ ਸਮਾਇ । 80 ।
 ਸੰਸਾਰ ਸਤਰਹ ਸਹਸ ਭਣਿਜੈ । ਇਕੀ ਵਾ ਸੰਗ ਔਰ ਮਿਲਿਜੈ⁵ ।
 ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਚੋਦਹ ਬੁਧਵਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਭਏ ਅਵਤਾਰ । 81 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਤੇ ਪੁਨ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪੈ ਛਬਿ⁶ ਛਾਈ ।
 ਦੀਪਕ ਦੀਪ ਸਿਰਮਣਿ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਮਹਾ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਭਾਰਥ ਖੰਡ⁷ ਕੋ ਜਾਤ ਰਸਾਤਲ ਰਾਖ ਲਯੋ ਜਿਹ ਸੀਸ ਚਵਾਈ ।
 ਤਾ ਗੁਰ ਕੀ ਬਰਨੋ ਕਬਿ ਸੁੰਦਰ ਸੰਤ ਸੁਨ ਮਨ ਮੋਦ⁸ ਬਢਾਈ । 82 ।

ਚੌਪਈ : ਦੀਪਕ ਦੀਪ ਕਲਸ ਜਗ ਥੰਭਾ । ਨਿਰਖਤ ਜਾਹਿ ਡਰਿਤ ਜਗਦੰਭਾ⁹ ।
 ਸਾਗਰ ਸੀਹ ਧਉਲ ਧਰਿ ਧਰਤਾ¹⁰ । ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰਤਾ । 83 ।
 ਸਹਰ ਬਕਾਲਾ ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜੈ । ਅਮਰਾਵਤੀ¹¹ ਨਿਰਖ ਦੁਤਿ ਲਾਜੈ ।
 ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ ਤੀਰ ਬਸਤ ਬਰ । ਅਪ੍ਰਮਾਨ ਉਪਮਾ ਤਾਕੀ ਧਰ । 84 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬਾਇਸ ਕ੍ਰਪ ਤੜਾਗ ਅਨੂਪਮ ਬਾਗ ਸਭਾਗ ਸੁ ਭੂਮ ਸੁਹਾਈ ।
 ਬਾਜ ਗਇੰਦ¹² ਬਡੇ ਰਥ ਬਾਹਨ ਅੰਨ ਬਸੰਨ¹³ ਕੀ ਤੋਟ ਨ ਕਾਈ ।
 ਦੇਵ ਸਰੂਪ ਦਿਵੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁ ਗਿਆਨ ਕਥਾ ਜੁ ਦਇਆ ਉਰ ਆਈ ।
 ਦੇਸ ਬਿਸਾਲ ਰਸਾਲ¹⁴ ਪੁਰੀ ਵਹਿ ਨਾਥ ਸਦਾ ਜਿਹ ਆਪਿ ਸਹਾਈ । 85 ।

ਚੌਪਈ : ਤਿਹ ਨਾ ਬਸਤ ਆਪ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੂ ਸਿਰਤਾਜਾ ।
 ਰਾਜ ਸਾਜ ਪ੍ਰਭ ਤਿਹ ਸਿਰ ਧਾਰਿਯੋ । ਸਗਲ ਜਗਤ ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਿਸਤਾਰਿਯੋ¹⁵ । 86 ।
 ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਥਾ । ਬਾਬਾ ਸਹੀ ਬਕਾਲੇ ਜਥਾ ।
 ਯੋਂ ਸੁਨ ਕਰ ਸੋਢੀ ਸਭ ਸਾਰੇ । ਆਏ ਮਧਿ ਸੁ ਨਗਰ ਨਿਹਾਰੇ । 87 ।
 ਸਰਬ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਕੋ ਕਹਵਾਈ । ਬਾਈ ਬੈਠ ਮੰਜੀਅਨ ਲਾਈ ।
 ਸਿਖ ਸਖਾ ਜੇ ਕੋ ਚਲ ਆਵੈ । ਬਾਈ ਠਵਰ ਸੁ ਭੇਟ ਚਵਾਵੈ । 88 ।
 ਤਉਨ ਸਮੈ ਇਹ ਬਿਧਿ¹⁶ ਮਮ ਸੁਨਾ । ਆਯੋ ਏਕ ਸਿਖ ਬਹੁ ਗੁਨਾ ।
 ਮਖਨ ਸਾਹ ਤਾਸ ਕੇ ਨਾਮਾ । ਜਾਨੁਕ ਸਰਬ ਗੁਣਨ ਕੋ ਧਾਮਾ । 89 ।

1) ਬਚਨ 2) ਮੋਖ ਪਦਵੀ 3) ਸੂਰਜ 4) ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਏ 5) ਸੰ. 1721
 ਬਿ. 6) ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਤਿ 7) ਭਾਰਤ ਭੂਮੀ ਨੂੰ 8) ਆਨੰਦ 9) ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ 10) ਧਰਤੀ
 ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 11) ਇੰਦਰ ਪੁਰੀ 12) ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ 13) ਬਸਤ 14) ਸੁੰਦਰ
 15) ਉਧਾਰਿਆ 16) ਦਿਸ ਝਰੂ

ਦਫਨ ਕੇ ਟਾਡਾ¹ ਕੋ ਨਾਇਕ । ਲਛ ਬੇਲ ਜਿਹ ਚਲੈ ਸਹਾਇਕ ।
ਬਣਜ ਬਪਾਰ ਬਿਤ ਬਿਤ² ਲਾਗਾ । ਨਿਸਦਿਨ³ ਰਸ ਮਾਇਆ ਕੇ ਪਾਗਾ⁴ । 90 ।
ਸੋ ਦਰਸਨ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਆਯੋ । ਆਗੇ ਦਿਲੀ ਯੋ ਸੁਨ ਪਾਯੋ ।
ਤਬ ਤਾ ਕੇ ਮਨ ਮੈ ਇਮ ਆਈ । ਚਲੋ ਬਕਾਲੇ ਮਹਿ ਸੁ ਧਾਈ । 91 ।
ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਪਹੁੰਚਿਓ ਜਬ ਆਈ । ਆਗੇ ਯੋ ਬਤੀਆ⁵ ਸੁਨ ਪਾਈ ।
ਬਾਈ ਗੁਰੂ ਬਨੈ ਇਹ ਬਾਨੈ । ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰ ਨ ਜਾਹਿ ਪਛਾਨੈ । 92 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਾਈ ਗੁਰੂ ਸੁ ਇਤ ਬਨੈ ਕਹਾ ਤਜੋ⁶ ਕਿਤ ਜਾਉਂ ।
ਮੋਕਹ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਭਈ ਕਾਪਹ⁷ ਭੇਦ ਬਤਾਉਂ । 93 ।
ਦੋ ਬਿਸ⁸ ਗੁਰੂ ਨ ਹੋਇਗੇ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਹੈ ਏਕ ।
ਤਾ ਕੋ ਕੈਸ ਪਛਾਨੀਐ ਕਰਕੇ ਬੁਧਿ ਬਬੇਕ । 94 ।
ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਧਰ ਮੁਹਰ ਕੋ ਟਿਕਤ ਫਿਰੋ⁹ ਸਬ ਸੀਸ ।
ਜੋ ਸਭ ਹੀ ਮੰਗ ਲੇਹਿਗੇ ਸੋ ਮੇਰੇ ਜਗਦੀਸ¹⁰ । 95 ।

ਚੋਪਈ : ਮੰਨਤ ਗੋਲਕ ਭੇਟ ਦਸੋਧ¹¹ । ਤਾਹੀ ਕਹਿ ਮਮ ਦੇਵਉਂ ਸੋਧ ।
ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਚਿਤ ਕੋ ਭਰਮੁ । ਦੂਰ ਕਰੋਗੇ ਸੰਸੈ ਮਰਮੁ¹² । 96 ।
ਆਤਮ ਦਰਸੀ ਗੁਰੂ ਜੁ ਹੋਇ । ਮਾਗ ਲੇਇਗੇ ਮੁਖ ਤੇ ਸੋਇ ।
ਐਸੇ ਮਨ ਕਹਿ ਸਿਖ ਸੁਜਾਨ । ਲਾਂਗੋ ਮੰਜੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਨ । 97 ।
ਪਾਂਚ ਪਾਂਚ ਮੋਹਿਰ ਲੇ ਹਾਥ । ਸਬੀ ਜਾਏ ਨਯਾਉ ਮਾਥ ।
ਬਾਈ ਬਾਂ ਤਿਨ ਜਾਇ ਕਢਾਈ । ਪਾਂਚ ਅਸਰਫੀ ਅਵਰ ਕਢਾਈ । 98 ।
ਪੁਨ ਬੋਲਿਓ ਐਸੇ ਸਿਖ ਬੈਨ । ਅਉ ਕੋਈ ਮੰਜੀ ਬਾਕੀ ਐਨ¹³ ।
ਲੋਗਨ ਕਹੀ ਅਉਰ ਕੋਊ ਨਾਹੀ । ਬਾਈ ਏਈ ਮੰਜੀਆ ਆਹੀ । 99 ।
ਪੁਨ ਬਾਲਕ ਭਾਖੇ ਇਮ ਬੈਨ । ਬਾਬਾ ਤੇਗਾ ਹੈ ਇਕ ਐਨ ।
ਲੋਗਨ ਕਹਾ ਮੰਜੀ ਪਤਿ¹⁴ ਨਾਹੀ । ਬੈਠੇ ਅੰਦਰਿ ਸਾਂਝ ਸਬਾਹੀ¹⁵ । 100 ।
ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਕਾ ਲਹੈ ਨ ਭੇਵ¹⁶ । ਨਾ ਕਾਹੂ ਸਿਉ ਲੇਉ ਨ ਦੇਵ ।
ਸੁਨ ਬਚ ਸਿਖ ਕਹਯੋ ਤਿਹ ਨਾਮੁ । ਕਹਿ ਤੇਗਾ ਸੋਢੀ ਜੂ ਧਾਮੁ¹⁷ । 101 ।
ਬਾਲਕ ਪੁਨ ਲੋਗਨ ਯੋ ਕਹੀ । ਚਲ ਤਿਹ ਸਦਨ¹⁸ ਦਿਖਾਵਸੁ ਸਹੀ ।
ਤਵਨੈ ਠਵਰ¹⁹ ਸਰਬ ਚਲ ਗਏ । ਆ ਦਰਵਾਜਿਹ ਇਸਬਿਤ ਭਏ । 102 ।
ਮਾਤਾ ਜੂ ਅੰਦਰਿ ਤੇ ਬੋਲੀ । ਕਿਆ ਤੁਮ ਬਚਨ ਬਖਾਨਤ ਗੋਲੀ ।
ਨਾਇਕ ਬਚਨ ਕਹੇ ਇਹ ਭਾਈ । ਤੇਗਾ ਬਾਬਾ ਹੈ ਕਿਹ ਜਾਇ । 103 ।

1) ਬਲਦਾਂ ਉਤੇ ਲਦ ਕੇ ਵਸਟਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰੀ ਸਮੂਹ 2) ਬਿਰਤੀ 3) ਰਾਤ-ਦਿਨ
4) ਮਗਨ ਹੋਇਆ, ਲੀਨ ਹੋਇਆ 5) ਗੱਲਾਂ 6) ਕਿਸ ਪਾਸ 7) ਦੋ-ਵੀਹ, ਬਾਈ
8) ਗੁਰੂ, ਇਸ਼ਟ 9) ਦਸਵੰਧ 10) ਸੰਕਾ ਦਾ ਭੇਦ 11) ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿਚ 12) ਮੰਜੀ-
ਪਤੀ, ਮੰਜੀ-ਅਧੀਸ 13) ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ 14) ਭੇਦ 15) ਘਰ 16) ਘਰ 17) ਸਥਾਨ

ਹਮ ਮਾਤਾ ਦਰਸਨ ਤਿਹ ਚਹੈਂ । ਭੇਟ ਚਢਾਇ ਬਾਤ ਸਭ ਕਹੈਂ ।
 ਦਛਨ ਦੇਸ ਹਮਾਰੀ ਵਾਸੀ । ਆਏ ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਅਬਿਨਾਸੀ¹ । 104 ।
 ਜਬਾ ਸਕਤ ਜੋ ਭੇਟ ਸੁ ਮਾਈ । ਆਏ ਮੰਜੀ ਸਰਬ ਚਢਾਈ ।
 ਇਹ ਸਾਹਬ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਰ ਨਾਮਾ । ਮਾਤਾ ਆਇ ਤਿਹਾਰੇ ਧਾਮਾ² । 105 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜਗ ਨਾਨਕੀ ਉਚਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ ਬੈਨ ।
 ਮੇਰੇ ਹੀ ਵਹੁ ਪੂਤ ਨਿਜ ਮਧਤ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰੈਨ³ । 106 ।

ਪਾਧੜੀ : ਤਬ ਕਹੀ ਮਾਤ ਤੁਮ ਸੁਨਹੁ ਬੀਰ⁴ । ਵਹ ਧਰਤ ਨਾਹਿ ਨਿਜ ਸੁਧ ਸਰੀਰ ।
 ਤਜ ਖਾਨ ਪਾਨ ਅਰ ਧਨ ਪਿਆਸ । ਨਿਜ ਰਹਤ ਬੈਠ ਉਚੈ ਅਵਾਸ⁵ । 107 ।
 ਨਿਜ ਬਾਜ⁶ ਸਾਜ ਘਰ ਕੀ ਨ ਸੁਧ । ਭਾਖੰਤ⁷ ਬੈਣ ਕੁਛ ਅਗਮ ਬੁਧ ।
 ਮੈ ਰਹੀ ਪੂਤ ਸਮਝਾਇ ਨੇਕ⁸ । ਦੇਹੈ ਨ ਉਤ੍ਰ ਮੁਝ ਕੋ ਸੁ ਏਕ । 108 ।
 ਜੇ ਧੂਪ ਬੈਠ ਬੀਤੈ ਬਿਤਾਇ । ਜੇ ਹੋਤ ਛਾਇ ਨਹੀ ਤਜਤ ਜਾਇ ।
 ਪੋਥੀ ਸੁ ਗੁੰਥ ਜਨੁ ਮਤਹ ਗੂੜ । ਜਨ ਧਰ ਸੁ ਆਤਮੇ ਮਧਿ ਗੂੜ । 109 ।
 ਹੀਰਾ ਸੁ ਲਾਲ ਕੋਡੀ ਰੁ ਦਾਮ । ਨਹੀ ਕਨਕ⁹ ਰੂਪ ਤਾਂ ਕੋ ਸੁ ਕਾਮ ।
 ਕੋ ਅਨਿਕ¹⁰ ਲਛ ਦੇਵੈ ਜੁ ਆਨ । ਕਬਿ¹¹ ਧਰਤ ਨਾਹਿ ਤਾ ਪਰ ਧਿਆਨ । 110 ।
 ਘੁਮੰਤ ਐਸ ਜਨੁ ਅਮਲ ਪੀਤ¹² । ਆਰਕਤ¹³ ਨੇਤ੍ਰ ਡਗਮਗਤ ਰੀਤ ।
 ਜਨੁ ਸੁਵਾਂਗ ਕਛੁ ਰਿਖ-ਤਰ ਸਹਾਰ¹⁴ । ਅਲਮਸਤ ਡੋਲ ਬਾਵਲ ਬਿਹਾਰ । 111 ।
 ਮੈ ਬੈਦ ਲੋਗ ਆਛੈ ਬੁਲਾਇ । ਸਬ ਰਹੀ ਤਾਹਿ ਨਾਟਿਕ¹⁵ ਦਿਖਾਇ ।
 ਸਭ ਕਹੈ ਬੈਦ ਇਹ ਬਿਧਿ ਉਚਾਰ । ਇਹ ਸਾਧ ਰੂਪ ਨਹਿ ਕੋ ਅਜਾਰ¹⁶ । 112 ।
 ਜਬ ਨੈਨ ਮਧਿ ਨਿਰਖੇ ਸੁ ਨੈਨ । ਬੈਨੋ ਬਿਤਾਇ ਸੰਵਤ ਨ ਐਨ ।
 ਲਾਗੀ ਸਮਾਧ ਇਹ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਬੋਲੇ ਨ ਬਚਨ ਕੋ ਕਹੇ ਹਜਾਰ । 113 ।
 ਇਨ ਕੇ ਜੁ ਤਾਤ¹⁷ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਖਲ ਦਲਨ ਖੰਡ ਜਾਕੀ ਸੁ ਬਾਨਿ ।
 ਕੁਲ ਕਲਸ ਦੀਪ ਜਨ ਦਿਪਤ¹⁸ ਬੰਭ । ਜਿਹ ਹਤਯੋ ਸਗਲ ਰਿਪ ਜਗਤ ਦੰਭ । 114 ।
 ਬਾਈ ਮਰਾਵ¹⁹ ਜਿਹ ਕਰ ਸੁ ਚੂਰ । ਪੈਦੇ ਸੁ ਆਦਿ ਮਲੇਛ ਭੂਰ ।
 ਦ੍ਰੇ²⁰ ਖੜਗ ਪਾਇ ਗਾਤ੍ਰੈ ਸੁ ਜੋਨ । ਅਰਿ ਤਰਸੁ²¹ ਚੀਰ ਗਜ ਜਿਯੋਂ ਸੁ ਤੋਨ । 115 ।
 ਅਰਕੀ²² ਸੁ ਉਪਰ ਛਤੀਆ ਨਿਧਾਨ²³ । ਜਿਹ ਰਚਿਓ ਤਖਤ ਬੁੰਗਾ ਸੁਭਾਨ ।
 ਅਸ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਛਠਵੇਂ ਦਿਆਲ । ਕਰਿ ਅਨਿਕ ਚੋਜ ਅਦੁਭੁਤ ਖਿਆਲੁ । 116 ।

1) ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ	2) ਘਰ	3) ਰਾਤ	4) ਵੀਰ, ਭਰਾ	5) ਰਹਿਣ ਦੀ
ਉੱਚੀ ਥਾਂ, ਚੌਕਾਰਾ ਆਦਿ	6) ਘੋੜਾ	7) ਬੋਲਦੇ ਹਨ	8) ਅਨੇਕ ਵਾਰ	9) ਸੋਨਾ
10) ਅਨੇਕ	11) ਕਭੀ, ਕਦੇ ਵੀ	12) ਨਸ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ	13) ਲਾਲ, ਸੁਰਖ	14) ਮਾਨੋ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਸੁਆਗ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
14) ਮਾਨੋ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਸੁਆਗ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ	15) ਨਾੜੀ, ਨਬਜ	16) ਰੋਗ	17) ਪਿਤਾ	18) ਚਮਕਦਾ ਹੋਇਆ
17) ਪਿਤਾ	18) ਚਮਕਦਾ ਹੋਇਆ	19) ਉਮਰਾਓ, ਅਧਿਕਾਰੀ	20) ਦੋ	21) ਵੇਰੀ ਲਈ ਤਾਸ
21) ਵੇਰੀ ਲਈ ਤਾਸ	22) ਘੋੜਾ	23) ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ		

ਜਿਹ ਬਾਦਸਾਹ ਕੇ ਅਧਿਕ ਬਾਜਾ¹ । ਲੀਨੇ ਮੰਗਾਇ ਜਿਹ ਕੋਪ ਸਾਜ² ।
 ਕਰਿ ਰਹਾ ਸਾਹ ਦੀਨੇ ਨ ਸੋਇ । ਫਿਰ ਚਢੀ ਸੈਨ ਤਿਨ ਕੋਪ ਹੋਇ । 117 ।
 ਲਲਾ ਸੁ ਕੰਬਰ ਸੂਬੇ ਅਪਾਰ । ਸੇ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕੀਨੇ ਹਜਾਰ ।
 ਔ ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀਨਹ ਦਯਾਰ । ਕਥ ਸਕਤ ਕੌਨ ਕਤ ਕਿਤ ਪਿਆਰ । 118 ।
 ਅਸ ਕਿਪਾ ਸਿੰਧ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੁ । ਇਮ ਕਰਕੇ ਬਚਨ ਮੁਝ ਕੋ ਉਚਾਰ ।
 ਇਹ ਧਰਾ³ ਭਾਰ ਸਭ ਰਹਗ ਦੂਰ । ਬਹਾਦੁਰ ਸੁ ਤੇਗ ਗੁਰਬਰ ਹਜੂਰ । 119 ।
 ਇਹ ਕੇ ਜੁ ਧਾਮ ਨਿਜ ਹੋਗ ਪੂਤ । ਇਹ ਧਰਗ ਆਸ ਸੁਰਪੁਰ ਸਹੂਤ⁴ ।
 ਗੋ ਧਰਾ ਵਿਪ੍ਰ⁵ ਸਾਧੂ ਸੁ ਸੇਖ । ਤਿਹ ਚਰਨ ਆਸ ਕਰ ਹੈ ਬਿਸੇਖ । 120 ।
 ਸੁਭ ਪੰਥ ਚਲਗ ਦਾਕੋ ਅਪਾਰ । ਵਹ ਕਰਗ ਦੂਰ ਧਰਨੀ⁶ ਸੁ ਭਾਰ ।
 ਇਕ ਬਿਨ ਅਕਾਲ ਮਨ ਹੈ ਨ ਅਉਰ । ਦੀਨਾਨ ਬੰਧ⁷ ਸਾਹਿਬ ਸੁ ਗਉਰ । 121 ।
 ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਚਨ ਮੁਝ ਕੋ ਅਪਾਰ । ਬਰਨੇ ਗੁਬਿੰਦ ਹਰਿ ਖੜਗ ਧਾਰ ।
 ਤਿਹ ਬਚਨ ਆਸ ਲਾਗੀ ਉਡੀਕ । ਕਬਿ ਦਿਖੋਂ ਸੂਖ ਸੁਤ ਅੰਸ ਨੀਕ⁸ । 122 ।
 ਜਬ ਯਾਹਿ ਅੰਸ ਨਿਰਖੋਂ ਸੁ ਨੈਨ । ਤਬ ਮੁਝ ਸਮਾਨ ਨਹੀ ਸੁਖ ਐਨ ।
 ਸੁਨਿਓ ਸੁ ਬਚਨ ਮਾਤਾ ਪਵਿਤ੍ਰ । ਗਯੋ ਸਮਹ ਬਾਤ ਮਨ ਮੈ ਬਚਿਤ੍ਰ । 123 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਮਾਤਾ ਤੇ ਆਗਯਾ ਪਾਈ । ਭੀਤਰ ਗਯੋ ਸਿਖ ਤਬ ਧਾਈ ।

ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਿਤ ਹੁਤੇ ਨਿਧਾਨਾ । ਅਚੁਤ⁹ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਵਾਨਾ । 124 ।
 ਪਗ ਪੰਕਜ¹⁰ ਮੈ ਸੀਸ ਟਿਕਾਈ । ਧਰੀ ਭੇਟ ਆਗੇ ਤਿਨ ਸਾਈ ।
 ਜੋ ਨਿਜ ਅੰਨ ਠਵਰ¹¹ ਦੇ ਆਯੋ । ਔਰ ਨ ਜਾਦਾ¹² ਕਛੁਕ ਧਰਾਯੋ । 125 ।
 ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਆਛੇ ਤਿਨ ਲੀਨੀ । ਮਨ ਚਿਤ ਕੈ ਅਭਿਬੰਦਨ¹³ ਕੀਨੀ ।
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਅਸਥਿਤ ਹੋ ਗਯੋ । ਬਿਨ ਆਇਸ¹⁴ ਬੈਸਤ ਨਹਿ ਭਯੋ । 126 ।
 ਛੁਟੀ ਸਮਾਧਿ ਕਹਸ ਗੁਰ ਬੈਨ । ਹੈ ਭਾਈ ਸਿਖਾ ਸੁਖ ਚੈਨ ।
 ਤਵ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਬਰ ਪਾਇ । ਚਿੰਤਾ ਦੁਖ ਸੁ ਗਈ ਬਲਾਇ । 127 ।
 ਪਾਂਚ ਅਸਰਫੀ ਅਗਰ ਨਿਹਾਰੀ । ਅਮੀ ਬਕਤ¹⁵ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਸੁ ਉਚਾਰੀ ।
 ਕੈਸੇ ਹੈਂ ਯਹ ਮੁਹਰ ਸੁ ਪਾਂਚ । ਅਜਮਤ¹⁶ ਮਾਂਗਤ ਮੁਝ ਪੈ ਸਾਚੁ । 128 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਵਨ ਸਮੈ ਅਸ ਗਤ ਹੁਤੋ ਤਨ ਮਨ ਅਰਪਤ ਪ੍ਰਾਨ ।

ਅਬ ਕਾਰਜ ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਅਜਮਤ ਮਾਂਗਤ ਆਨ । 129 ।

ਮੁਹਰ ਪਾਂਚ ਸੋ ਪਾਂਚ ਜੋ ਮਨਤ ਹਮਾਰੀ ਦੇਹੁ ।

ਜੋ ਕਛੁ ਘਨੀ ਜੁ ਲੋਰ ਹੈ ਹਮਰੀ ਕਰ ਫਿਰਿ ਲੇਹੁ । 130 ।

1) ਘੜੇ	2) ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆਕੇ	3) ਧਰਤੀ ਦਾ	4) ਦੇਵ-ਪੁਰੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ
ਆਸ ਕਰਨਗੇ	5) ਗਉ, ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ	6) ਧਰਤੀ	7) ਦੀਨਾ-ਬੰਧੂ, ਗਰੀਬਾਂ
ਦਾ ਭਰਾ	8) ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰ (ਸ੍ਰੇਫਨ) ਅਬ (ਔਲਾਦ)	9) ਦ੍ਰਿੜ, ਸਥਿਰ	10) ਚਰਨ
ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ	11) ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ	12) ਜਿਆਦਾ, ਅਧਿਕ	13) ਬੰਦਨਾ ਕੀਤ
14) ਆਗਿਆ	15) ਮੁਖ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ	16) ਕਰਾਮਾਤ, ਦਮਤਕਾਰ	

ਚੋਪਈ : ਅਵਰ ਗੁਪਤ ਕਥ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ¹ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ਉਚਾਰਾ ।
 ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਸਿਖ ਗਦ ਗਦ ਭਯੋ । ਭਰਮ ਨਿਵਾਰ ਸੁਧ ਹੂੰ ਗਯੋ । 131 ।
 ਸਰਫੀ² ਕਾਢ ਅਗੁ ਗੁਰ ਧਰੀ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਬਿਨਤੀ ਪੁਨ ਕਰੀ ।
 ਧਨੁਯ ਧਨੁਯ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਸਗਲ ਘਟਾ ਕੀ ਜਾਨਨ ਹਾਰਾ । 132 ।
 ਕਰੁਣਾ ਸਿੰਧ ਜਗਤ ਗੁਰ ਸਵਾਮੀ । ਕਮਲ ਨੈਨ ਅੰਤਰ ਕੇ ਜਾਮੀ³ ।
 ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ⁴ ਮੰਝਾਰੀ । ਸਕਲ ਕਲਾ ਤੁਹਿ ਦ੍ਰਿਸਟ ਅਗਾਰੀ⁵ । 133 ।
 ਤੁਹ ਨਿਜ ਛਪੈ ਦੀਨ ਕੇ ਦਯਾਲਾ । ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਜਗ ਮੈ ਹੋਗ ਉਜਾਲਾ ।
 ਸੂਰਜ ਸਸੀ⁶ ਸਿੰਧ ਜਲ ਪਾਈ । ਘਟ ਭੀਤਰ ਕੋ ਧਰਹਿ ਲੁਕਾਈ । 134 ।
 ਕੋਟ ਜਗਤ ਵਹ ਛਪੈ ਨ ਗਨੀਐ । ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ ਜਹ ਤਹ ਮੁਖ ਭਨੀਐ ।
 ਯੋਂ ਕਹ ਕੇ ਸਿਖ ਭੇਟ ਚੜਾਈ । ਬਾਹਰ ਆਜੋ ਵਹ ਤਬ ਧਾਈ । 135 ।
 ਚਢ ਉਚੇ ਨਿਜ ਮਹਲ ਨਿਧਾਨਾ⁷ । ਅਧਿਕ ਬੋਲ ਇਹ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
 ਲਾਧਾ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਜੀ ਟੋਰੀ⁸ । ਜਿਨ ਕਉ ਭਰਮੋ ਅਨ ਜਾ ਹੋਰੀ । 136 ।
 ਯੋਂ ਸੁਨ ਕਰ ਸੰਗਤ ਸਭ ਆਈ । ਜਨੁਕ ਛੀਰ ਨਿਧ ਲਹਰ ਸੁ ਆਈ ।
 ਭਲੋ ਕੁਲਾਹਲ⁹ ਮੇਲਾ ਭਾਰੀ । ਆਵਤ ਉਮੰਡ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਰੀ । 137 ।
 ਆਦਿ ਗੁਰੂ¹⁰ ਬੈਠਤ ਜਿਨ ਜਾਨਹੁ । ਤਿਯੋਂ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਸਿਖ ਸਖਾ ਆਵਤ ਧਰ ਮਨ ਮੈ । ਨਿਜ ਮਨਸਾ ਕਰ ਪੂਰਤ ਖਿਨ ਮੈ । 138 ।
 ਕਲਪ ਤਰੋਵਰ ਏਕ ਬਖਾਨੈ । ਪਾਰਸ ਕੋ ਕਰ ਅਵਰ ਪ੍ਰਮਾਨੈ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਅਧਿਕ ਲਛ¹¹ ਜਬ ਚੜੀ । ਦ੍ਰੁਸਨਿ¹² ਨਿਰਖ ਕਾਪਨੀ ਬੜੀ । 139 ।
 ਧੀਰ ਮਲ ਸੋਢੀ ਸਿਰਦਾਰਾ । ਮਨ ਮੈ ਜਰ੍ਹਯੇ ਸੁ ਅਨਿਕ¹³ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ।
 ਅਪਨੈ ਪਰਕੈ ਲੋਗ ਮਿਲਾਈ । ਕਰ੍ਹਯ ਜੋਰ ਤਿਨ ਅਧਿਕ ਬਨਾਈ । 140 ।

ਝੂਲਨਾ : ਆਨ ਹਜੂਰ ਵਹੁ ਲਰਿਯੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸੋ, ਦਰਬ ਜੋ ਸਰਬ ਸੋ ਲਿਯੋ ਉਠਾਈ ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਬੰਦੂਕ ਪੁਨ ਕਮਰ ਸੋ ਬਾਂਧਿ ਕੈ, ਗਹੀ ਤਰਵਾਰ ਕਰ ਮੈ ਬਜਾਈ ।
 ਮੋਰ ਭਤੀਜ ਕੀ ਸਹੀ ਇਹ ਥਾਨ, ਕਾ ਗੁਰੂ ਹੋ ਆਪ ਹੀ ਸੁਨੋ ਭਾਈ ।
 ਐਸ ਹੰਕਾਰ ਕੈ ਗਯੋ ਜਬ ਧਾਮ ਕੋ, ਜੈਸ ਤਿਨ ਕਰੀ ਤਤ ਛਿਨ ਸੁ ਪਾਈ । 141 ।
 ਸਰਬ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਜਿਤੀ ਉਥਾਨ ਹੀ, ਸਗਲ ਕੋ ਚਿਤ ਗੁਰੂ ਯੋਂ ਫਿਰਾਈ ।
 ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ਤਿਨ ਲਹੇ ਮਲ ਧੀਰ¹⁴ ਸੋ, ਕਰੀ ਵਾਧੀਕ ਇਨ ਸੁਨੋ ਭਾਈ ।
 ਸੰਤ ਅਨੰਦ ਵੈ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ ਕਰਿਯੋ, ਇਨ ਜੋਰ ਨਿਜ ਹਕ ਦਿਖਾਈ ।
 ਐਸ ਬੀਚਾਰ ਕੈ ਚੜੀ ਸਬ ਸੰਗਤਾਂ, ਲੀਯੋ ਤਿਹ ਲੂਟ ਤੋ ਫਤੇ ਪਾਈ । 142 ।

1) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਲਈ

2) ਅਸ਼ਰਫੀ

3) ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ

4) ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ

5) ਨਜਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ

6) ਚੰਦ੍ਰਮਾ

7) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

8) ਟੋਲ ਕੇ, ਦੂਢ ਕੇ

9) ਸ਼ੌਰ ਮਚ ਗਿਆ

10) ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

11) ਲੱਛਮੀ, ਧਨ

12) ਦ੍ਰੁਸ਼ਿਆ ਨੂੰ, ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ

13) ਅਨੇਕ

14) ਧੀਰਮਤ

ਭਯੋ ਤਿਹ ਸੋਰ ਆਨੇਕ ਬਿਧ ਜਾਨੀਐ, ਸੁਨੀ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਖਬਰ ਸਾਰੀ ।
 ਬੋਲਕੈ ਸੰਗਤੀ ਸਿਖ ਸਿਰਦਾਰ ਕੋ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਸਿੰਧ ਤਬ ਯੋ ਉਚਾਰੀ ।
 ਕਰੀ ਤੁਮ ਜਲਦ¹ ਯਹ ਕਵਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੋ, ਨਹੀ ਮੁਹ ਕਹੀ ਲੂਟਹੁ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
 ਸਿਖ ਪੁਨ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ² ਜੋ ਮਰਤ ਕੋ, ਚੜਤ ਕਾਲੰਕ ਇਹ ਸੀਸ ਭਾਰੀ । 143 ।
 ਨਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਕਹੀ ਨਿਜ ਬਕਤ³ ਤੇ, ਲੂਟ ਤੁਮ ਤੇਹੁ ਮਲ ਧੀਰ ਡੇਰਾ ।
 ਆਪ ਕੇ ਸਾਥ ਵਾਧੀਕ ਜੋ ਉਨ ਕਰੀ, ਨਿਰਖ ਕਰ ਸਕੇ ਨਾ ਹਮ ਸੁ ਜੇਰਾ⁴ ।
 ਚੜਤ ਕੀ ਬਿਤ⁵ ਅਮਿਤ ਵਹ ਲੈ ਗਯੋ, ਸਸਤ੍ਰ ਦਿਖਾਇ ਕੀਓ ਬਲ ਘਨੇਰਾ ।
 ਜਰੀ ਨਹੀ ਗਈ ਵਹ ਬਾਤ ਹਮ ਸਬੂ ਪੈ, ਹੋ ਗਯੋ ਹਮਲ⁶ ਅਕਾਲ ਕੇਰਾ । 144 ।
 ਕਹਾ ਪੁਨ ਭਯੋ ਜਉ ਲੈ ਗਯੋ ਚੜਤ ਵਹ, ਨਹੀ ਕੁਛ ਚਿੰਤ ਹਮ ਕੋ ਸੁ ਰਾਈ⁷ ।
 ਦਰਬ ਕੇ ਕਾਜ ਕਛੁ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਨਹੀ ਇਹ ਬੈਠ ਦੁਕਾਨ ਪਾਈ ।
 ਰਿਧ ਜੋ ਸਿਧ ਪੁਨ ਉਸਤਤੀ ਨਿੰਦਕਾ, ਸੰਤ ਕੋ ਏਕ ਸਮ ਹੈ ਜਤਾਈ⁸ ।
 ਕਨਿਕ⁹ ਜੋ ਮਨਿਕ ਪੁਨ ਲੋਸੇਟ¹⁰ ਜਾਨੀਐ, ਸੁਧਾ ਤੇ¹¹ ਜਹਿਰ ਸਭ ਏਕ ਜਾਈ । 145 ।
 ਇਸੀ ਹਮ ਕਾਜ ਕੋ ਛਪੈ ਨਿਜ ਰਹਤ ਏ ਪ੍ਰਗਟ ਮੈ ਹੋਤ ਹੈ ਕਸ੍ਟ ਭਾਰੀ ।
 ਕਿਸੀ ਕਉ ਮਾਰਨਾ ਕਿਸੀ ਕਉ ਤਾਰਨਾ¹², ਇਸੀ ਮੋਂ ਨਿਰਖੀਐ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਾਰੀ ।
 ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਮਨ ਦੁਹਾ ਤੇ ਪਾਕ¹³ ਹੈ, ਨਹੀ ਕਛੁ ਕਿਸੀ ਕੇ ਦੁਖ ਮਝਾਰੀ ।
 ਬਿਬਿਧ ਉਪਦੇਸ ਕਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ, ਕਰੀ ਨਿਜ ਕੂਚ ਕੀ ਯੋਂ ਤਿਯਾਰੀ । 146 ।
 ਧੀਰ ਕੇ ਮਲ ਕਾ ਗਯੋ ਜੋ ਲੂਟ ਮੈਂ, ਦਯੋ ਗੁਰਦੇਵ ਜੋ ਸਭ ਫਿਰਾਈ ।
 ਦੁਖਤ ਸਰੀਕ ਤਾ ਬੈਠ ਮੈ ਜਾਨਿਕੈ, ਚਢੇ ਹੈ ਆਪ ਮਨਿ ਅਨੰਦ ਪਾਈ ।
 ਨਦੀ ਕੈ ਤੀਰ ਜਬ ਆਨ ਠਾਢੇ ਭਏ, ਤਬੈ ਸਿਖ ਏਕਨੈ ਯੋ ਸੁਨਾਈ ।
 ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਆਦਿ ਵਾਹੀਰ ਮੋ ਆਵਤੋ, ਨਹੀ ਵਹ ਮੋੜ ਕਰ ਦਯੋ ਜਾਈ । 147 ।
 ਕਹੀ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਦੇਹੁ ਤੁਮ ਜਾਇ ਕਰ, ਨਹੀ ਕਛੁ ਗਯੋ ਤਿਹ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਈ ।
 ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕਾ ਭਯੋ ਇਮ ਜਾਨੀਐ, ਨਦੀ ਬਿਪਾਸ ਮੈ ਦਯੋ ਡੁਬਾਈ ।
 ਸੋਪ ਕਰ ਗੰਗ ਕੋ ਪਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਏ, ਪਾਛੇ ਤੇ ਤਾਸ ਕੋ ਲਿਖ ਪਠਾਈ ।
 ਸ੍ਰੀ ਬਿਪਾਸ ਮੈ ਗ੍ਰੰਥ ਧੀਰ ਮਲ ਜੀ, ਧਰੀ ਅਮਾਨ¹⁴ ਹਮ ਲੇਹੁ ਜਾਈ । 148 ।
 ਪੰਦ੍ਰਸਵੈ ਦਿਵਸ ਤਬ ਆਨ ਮਲ ਧੀਰ ਨੇ ਮਹਾਂ ਜੋ ਜਾਲ ਜਲ ਮੈ ਡਰਾਏ¹⁵ ।
 ਕਾਢ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਨੀਰ ਕੇ ਮਿਆਨ¹⁶ ਤੇ, ਲਯੋ ਜਬ ਮਲ ਜੀ ਸੂਖ ਪਾਏ ।
 ਏਕ ਤਹ ਨੀਰ ਕੀ ਬੂੰਦ ਪਰਸੀ ਨਹੀ, ਨਿਰਖ ਦੀਦਾਰ ਐਸੇ ਅਲਾਏ ।
 ਛੀਰ ਜਯੋਂ ਨਾਥ ਕੇ ਸਰਬ ਜਸੁ ਛਾਇਯੋ, ਧੰਨ੍ਯ ਹੀ ਸਬਹੂੰ ਸੁਨਾਏ । 149 ।

1) ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ, ਸ਼ੀਘਰਤਾ

2) ਗੁਰੂ ਵੇਸਜ, ਗੁਰੂ ਸੰਤਾਨ

3) ਮੁਖ

4) ਜਰਾ, ਜਾਂ ਸਹਿਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ

5) ਵਿੱਤ, ਧਨ-ਦੌਲਤ

6) ਹਮਲਾ, ਧਾਵਾ, ਆਕ੍ਰਮਣ

7) ਰਾਈ ਮਾਤਰ

8) ਜਿਤਨੀ ਵੀ ਹੈ

9) ਸੋਨਾ

10) ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੈਲ

11) ਅੰਮ੍ਰਿਤ

12) ਤਾੜਨਾ, ਧਮਕਾਣਾ

13) ਪਵਿਤਰ

14) ਅਮਾਨਤ

15) ਪਵਾਏ, ਡਲਵਾਏ

16) ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ

ਭਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ :

ਜਹਾ ਦੇਸ ਦੁਆਬੇ ਪਹੇ ਡੇਰਾ¹ ਆਈ । ਮਿਲੈ ਦੇਸ ਏਸੇ² ਬਡੀ ਭੇਟ ਲਿਯਾਈ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਤੀਰੰ ਹਜ਼ੂਰੰ ਬਖਾਨੈ । ਬਸੋ ਨਾਥ ਈਹਾ³ ਨਿਜੇ ਧਾਮ ਜਾਨੈ । 150 ।
 ਤਿਨੈ ਸੁਧ ਖੁਧ ਪ੍ਰਭੁ ਯੋ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ । ਜਪੋ ਸਤ ਨਾਮੰ ਕੁਕਰਮੰ ਤਜਾਵੈ⁴ ।
 ਕਰੋ ਸੰਤ ਸੇਵੈ ਸੁ ਭੇਵੈ⁵ ਲਹੀਜੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਜੂ ਕੇ ਪਗੰ ਚਿਤ ਦੀਜੈ । 151 ।
 ਬਡੇ ਭਾਗ ਆਛੈ ਪੁਰੰ ਕੇ ਸੁ ਹੋਈ । ਪਰੈ ਨਾਥ ਡੇਰਾ ਵਹੈ ਜਾਇ ਜੋਈ ।
 ਕਰੇ ਕੂਚ ਕੂਚੈ ਸਿਤਾਬੰ⁶ ਸਿਧਾਯੋ । ਤਬੈ ਮਧ ਦੁਣੈ⁷ ਬਸੈ ਸੁਖ ਪਾਯੋ । 152 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਡੀ ਦੇਹ ਲਖ ਮਾਤ ਕੀ ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀਓ ਬਿਚਾਰ ।

ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਬੈਠਾਇ ਕਰ ਤੀਰਥ ਕਰੈ⁸ ਅਗਾਰ । 153 ।

ਚੌਪਈ : ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬ ਆਯੋ । ਇਤ ਉਤੇ ਮਿਲੇ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ।

ਪੈ ਸਤਿਗੁਰ ਇਮ ਬਾਤ ਚਲਾਈ । ਤੀਰਥ ਕਰਨ ਜਾਤ ਹਮ ਮਾਈ । 154 ।

ਭਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ :

ਇਕ ਰਾਤ ਸੋਏ ਪ੍ਰਭੁ ਯੋ ਬਿਚਾਰੀ । ਬੁਰੈ ਹੈ ਸਰੀਕਾ⁹ ਮਧੰ ਏਸ ਸਾਰੀ ।
 ਕਹੈ ਜੋ ਹਜ਼ੂਰੰ ਮਹਾਂਵਾਕ ਆਹੀ । ਕਰੋ ਪੁਰ ਸੋਊ ਰਚੋ ਗਾਵੈ¹⁰ ਤਾਹੀ । 155 ।

ਦੋਹਰਾ : ਏਕ ਸਮੈ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜੋ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਨਿਧਾਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਗ੍ਰਿਹ ਨਾਨਕੀ ਜਬਹੀ ਕੀਯੋ ਪਯਾਨ¹¹ । 156 ।

ਤਬ ਮਾਤਾ ਨਿਜ ਦੁਖ ਕਹਾ ਅਧਿਕ ਸਵਿਤਿ¹² ਜੀਅ ਜਾਨਿ ।

ਕੀਯੋ ਸਮੋਧ¹³ ਦਯਾਲ ਤਬ ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਬਖਾਨ । 157 ।

ਉਨ ਸਭ ਹੂ ਤੇ ਅਧਿਕ ਬਡ ਤੁਮਰੋ ਹੋਗੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ।

ਸੰਗਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਨਗਰ ਬਸਾਵਹੁ ਆਪ । 158 ।

ਰਿਧ ਸਿਧ ਬਡ ਲਛਮੀ ਬਡ ਜੋਧਾ ਅਵਤਾਰ ।

ਤੁਮਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਹੋਹਿਗੈ ਜਗਤ ਪੂਜ ਕਰਤਾਰ । 159 ।

ਉਨ ਬਾਕਨ ਪਰਮਾਨ¹⁴ ਕਰ ਮਾਤਾ ਆਇਸ¹⁵ ਪਾਇ ।

ਆਨ ਬਸਾਯੋ ਚਕ ਤਬ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਕੀ ਜਾਇ । 160 ।

ਚੌਪਈ : ਜਰਖਰੀਦ ਜਾਗਾ ਲੈ ਆਨਾ । ਨਗਰ ਰਚਿਓ ਆਛੈ ਸੁਖਦਾਨਾ ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ ਇਸ ਮਨਿਧਾਨ । ਸਬ ਕਾਰਜ ਕੀਨੇ ਨਿਜ ਜਾਨ । 161 ।

ਸਵੈਯਾ : ਅਫਤ¹⁶ ਧੂਪ ਲਸੀ ਪੁਨ ਤੇਲਹ ਅਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜ ਕੜਾਹੁ ਕਰਾਈ ।

ਸੁਧ ਨਿਛਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰਿ ਕੈ ਗਾਡੋ ਹੈ ਬੰਭ ਤਬੈ ਇਹ ਜਾਈ ।

1) ਡੇਰੇ	2) ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਜਾਂ ਮੁਖੀਏ	3) ਇਥੇ	4) ਤਿਆਗ ਦੇਵੇ
5) ਵਾਸਤਵਿਕ ਭੇਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ		6) ਜਲਦੀ	7) ਵਾਦੀ ਵਿਚ
8) ਸ਼ਰੀਕਾ, ਭਾਈਚਾਰਾ	9) ਪਿੰਡ	10) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਰਵਾਨਗੀ	
11) ਸੌਂਕਣ	12) ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਸਮਾਧਾਨ ਕੀਤਾ	13) ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਮਝਕੇ	
14) ਆਗਿਆ	15) ਚਾਵਲ		

ਆਛੇ ਸੁਧਾਮ ਆਰਾਮ' ਬਨਾਇਕੈ, ਨਾਨਕੀ ਮਾਰ ਤਹਾ ਸੁ ਬੁਲਾਈ ।
 ਅਨੰਦ ਭਯੋ ਦੁਖ ਦੂਦ ਮਿਟੇ ਤਬ ਖਾਜਤ ਭੀ ਗੁਰ ਦਵਾਰ ਬਧਾਈ । 162 ।
 ਹੋਨ ਪਰੀ ਜਬ ਹੀ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਏਕ ਦਿਨਾ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈ ਜਦੁ ਸੰਏ ।
 ਕੰ ਬਦਬੋਇ ਸੁ ਪੋਣ ਹਲਿਓ ਧਰ ਪਾਵਨ ਕੇ ਖਰਕਾ ਜਨ ਹੰਏ ।
 ਆਨਨ¹ ਬਸਤ੍ਰ ਉਤਾਰਿ ਦੀਯਾ ਨਿਧਿ ਨੈਨ ਪਸਾਰਿ ਲਖੇ ਜਬ ਦੰਏ ।
 ਦੇਤ ਲਖਿਓ ਬਿਕਰਾਲ² ਬਡੇ ਬਰ ਜੁਯੋ³ ਜਮ ਬਾਹਨ ਸੀ'ਗ ਖਲੰਏ । 163 ।
 ਸੀ'ਗ ਬਡੇ ਬਿਕਰਾਲ ਬਡੇ ਜੁਗ⁴ ਕੇਸ ਭਯਾਨਕ ਹੈ ਸਿਰ ਜਾਨੀ ।
 ਰੋਮ ਫੁਲਾਇ ਬਡੇ ਮੁਖ ਖਾਇ⁵ ਦਈ ਕਿਲਕਾਰ⁶ ਮਨ ਘਨਸਾਨੀ⁷ ।
 ਪਬ ਕਾਲਿੰਦ⁸ ਕੈ ਭਿੰਧ⁹ ਬਿਤਾਜਤ ਨੀਰਦ¹⁰ ਕੈ ਜਲਰਾਸ ਪਛਾਨੀ ।
 ਯੋ ਤਿਹ ਰੂਪ ਬਿਲੋਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਬੋਲ ਕਹਾ ਤੁਮ ਕੰਨ ਨਿਦਾਨੀ । 164 ।

ਚੋਪਈ : ਮਾਖੇ ਅਪਨੋ ਨਾਮ ਬਤਾਯੋ । ਇਹ ਮੇਰੀ ਜਾਗਾ ਮੁਖ ਗਾਯੋ ।
 ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਕਦਨੇ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਗਾਡਿਓ ਬੰਭ ਗਰੀਬਨਿਵਾਜਾ । 165 ।
 ਦੇਸ ਕਲੂਰ ਦੂਨ ਯਹਿ ਸਾਰੀ । ਇਹ ਕਰ ਛੱਡੀ ਮੁਹ ਸੁ ਉਜਾਰੀ ।
 ਸੁਕਾ ਹਰਾ ਅੰਨ ਯਾ ਹੈ ਜੋਈ । ਸਭ ਕੀ ਰਸ ਮਮ ਖੋਚਤ ਸੋਈ । 166 ।
 ਇਕ ਦੇਵੀ ਕਾ ਡਰੁ ਉਰ ਮੁਝੇ । ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ਤੁਮ ਬਿਨ ਸੁਝੇ ।
 ਇਹ ਪੀਪਰ¹¹ ਪਰ ਮੇਰੇ ਬਾਨਾ । ਨਿਸਦਿਨ¹² ਕਰੋ ਇਤੇ ਗੁਜਰਾਨਾ । 167 ।
 ਔਰ ਬਚਨ ਦਾਨਵ ਬਿਕਰਾਲ । ਅਨਗਨ¹³ ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਨਾਲ ।
 ਅਵਰੁ ਜੁ ਹੋ ਡਰ ਤਜੈ ਪਤਾਨਾ । ਸਤਿ ਗੁਰ ਬਿਗਸੇ ਨਿਰਖਤ ਜਾਨਾ । 168 ।
 ਤਬ ਲਗ ਤਾਕੀ ਤ੍ਰਿਯ ਸੁਤ ਸੰਗਾ । ਆਈ ਬਿਕਲ ਕਰੋ ਤਨ ਰੰਗਾ ।
 ਨਰਦ¹⁴ ਰੁ ਹਾਡ ਮੁੰਡ ਕਰ ਧਾਰੀ । ਲਗੀ ਡਰਾਵਨ ਕਰਿ ਕਿਲਕਾਰੀ । 169 ।

ਦੋਹਰਾ ਯੋ ਲਖ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਧਨੁਖ ਬਾਨ ਕਰ ਧਾਰ ।
 ਕੈ ਮਾਰਤ ਹੋ ਭਾਲ¹⁵ ਤੁਹਿ ਕੈ ਇਹ ਰੂਪ ਨਿਵਾਰ¹⁶ । 170 ।
 ਸੁਨਤ ਬਾਤ ਕੰਪਿਤ ਭਯੋ ਧ੍ਰੁਕ ਧ੍ਰੁਕ ਛਾਤੀ ਕੀਨ ।
 ਮੈ ਸਰਨਾਗਤਿ ਰਾਵਰੇ¹⁷ ਮੁਝੇ ਨ ਹਨੋ ਪ੍ਰਬੀਨ । 171 ।

ਚੋਪਈ : ਪੁਨਿ ਤਿਨ ਬਚਨ ਦੀਨ ਬਿਧਿ ਰਰਾ¹⁸ । ਮੈ ਸਰਨਾਗਤ ਤੁਮਰੇ ਪਰਾ ।
 ਜਿਯੋ ਜਾਨੋ ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਯੋ ਜਾਗਾ¹⁹ । ਨਿਸਦਿਨ ਰਹੋ ਚਰਨ ਸੰਗ ਲਾਗਾ । 172 ।
 ਔਹੋ ਤੁਮਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਨਾ ਕਾਮਾ । ਸੁਨਿ ਹੈ ਬਤੀਆ ਮੁਹਿ ਬਲਧਾਮਾ ।

1) ਬਾਗ ਬਗੀਚੀ

2) ਮੁਖ 3) ਭਿਆਨਕ

4) ਦੋ 5) ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਔਡ ਕੇ

6) ਚੀਖ ਮਾਰੀ

7) ਬਦਲ ਦੀ ਗੜਕ ਵਾਂਗ

8) ਕਾਲਿੰਦ ਪਰਬਤ

9) ਵਿੰਦਿਆਚਲ

10) ਬਦਲ

11) ਪਿਪਲ ਦਾ ਬੂਟਾ

12) ਰਾਤ ਦਿਨ

13) ਅਣਬਣ

14) ਸ਼ੌਰ ਮਚਾਣਾ, ਗਜਣਾ

15) ਮੱਥੇ ਵਿਚ

16) ਖਤਮ ਬਰ

17) ਤੁਹਾਡੀ

18) ਬੋਲਿਆ

19) ਸਥਾਨ

ਬਰਖ ਸਾਤ ਸੈ ਕੋ ਪਰਮਾਨ । ਇਹ ਜਾਗਾ ਕਰਤੋ ਗੁਜਰਾਨ । 173 ।
 ਕੋਨ ਠੋਰ ਚਲਿ ਕੇ ਅਬ ਜਾਉ । ਅਨਿਕ ਬਾਤ ਸਿਰ ਦੁਖ ਸਹਾਉ ।
 ਇਹ ਸਮ ਦੇਸ ਨ ਅਵਰ ਭਨੀਜੇ¹ । ਭੂਤ ਲੋਕ ਜਿਹ ਬਸਤ ਗਨੀਜੇ² । 174 ।
 ਪਾਹਨ ਪ੍ਰਤਮਾ³ ਪੂਜਤ ਲੋਗਾ । ਸਤਿਨਾਮੁ ਨਹੀ ਜਪਤ ਪ੍ਰਯੋਗਾ ।
 ਇਨ ਮਹਿ ਹਮਰੀ ਹੋ ਗੁਜਰਾਨ । ਆਛੀ ਬੀਤਤ ਭਲੀ ਸਿਆਨ⁴ । 175 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਆਗੈ ਸੁਨਤ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਮ⁵ ਬੀਰੀ ਮਿਤ੍ਰ ।
 ਹਮਰੇ ਅਬ ਕਾਢਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਆਏ ਭਲੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 176 ।

ਭੁਜੇਯ ਪ੍ਰਯਾਤ :

ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਨਤਾਈ । ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਜੂ ਕੋ ਦਯਾ ਯੋ⁶ ਸੁ ਆਈ ।
 ਕਹੇ ਬੈਨ ਆਛੇ ਸੁਨੇ ਦਾਨਵੇਸਾ⁷ । ਕਿਧੋਂ ਦੇਹ ਤੋ ਕੋ ਅੰਨ ਵੇਸ ਦੇਸਾ⁸ । 177 ।
 ਜਹਾਂ ਸੰਤ ਸੇਵੇ ਨਹੀ ਗਯਾਨ ਪੂਜਾ । ਜਪੈ ਔਰ ਕਾਹੂੰ ਹਰੇ ਤਯਾਗ ਦੂਜਾ ।
 ਤਹਾ ਤੋਰ ਬਾਸੈ ਸਦਾ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ । ਨਹੀ ਭਾਵਨੀ⁹ ਮੈ ਸੁ ਸੀਰੰਦ¹⁰ ਗਾਜੇ । 178 ।
 ਬਸੋ ਜਾਇ ਤਾਹੀ ਭੁਗੋ ਦੇਸ ਸਾਰਾ । ਇਹੈ ਬਾਤ ਆਛੀ ਕਰੋਗੇ ਕਨਾਰਾ ।
 ਹੁਤੀ ਜਾਇ ਜਾਕੀ ਲਈ ਸਾਂਭ ਤੋਨੈ । ਇਹਾ ਨਾਜ ਨੇਕ ਹੋਈ ਈਖ ਪੋਨੈ । 179 ।
 ਧਰਾ ਏ ਗੁਰੂ ਤੇ ਵਰੇ ਜਾਨ ਸਾਈ । ਇਤੇ ਦੂਤ ਦੋਖੀ ਟਿਕੈਗੋ ਨ ਰਾਈ ।
 ਉਤੇ ਦਿਬ ਦੇਵੀ ਤਰੈ ਸਤਸੰਗਾ । ਮਧੋ ਜਾਨ ਤਾਕੇ ਲਗਿਯੋ ਨਾਥ ਬੁੰਗਾ । 180 ।
 ਭਲੀ ਭਾਤਿ ਤੋ ਕਉ ਅਬੈ ਪਯਾਨ¹¹ ਕੀਜੇ । ਸੁਨੇ ਰੰਨ-ਚਾਰੀ¹² ਪਲੇ ਨਾ ਰਹੀਜੇ ।
 ਅਨੇ ਦੇਸ ਸੁਨੇ ਪਯੋ ਹੈ ਅਪਾਰਾ । ਕਰੋ ਜਾਇ ਚੋਜੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । 181 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਦਭੁਤ ਜਾਕੀ ਜਾਇ ਇਹ ਬਡ ਜੋਧਾ ਅਵਤਾਰ ।

ਨਾਤਰ¹³ ਤੁਝ ਸੁ ਨਿਕਾਰ ਹੈ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਦੇ ਮਾਰ । 182 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਸੁਮ ਬਚਨ ਕਹੈ ਤਬ ਦਾਨੋ¹⁴ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਅਤਿ ਹੀ ਘਿਘਿਆਨੋ ।

ਕਛੁਕ ਜਾਇ ਮੁਝ ਦੇਹ ਦਿਯਾਲਾ । ਨਿਸ¹⁵ ਦਿਨ ਰਹੋ ਪਰੇ ਦਰ ਨਾਲਾ । 183 ।

ਅਦਿਕ ਨਗਰ ਹੁਇ ਹੈ ਇਹ ਭਾਰੀ । ਸੂਰਤ ਵੰਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਾਰੀ ।

ਮੋ ਕਹ ਯਾਤੇ ਖੇਦ¹⁶ ਨ ਕੀਜੇ । ਦਰਸਨ ਕਰੋ ਦੂਰ ਜਿਨ ਕੀਜੇ । 184 ।

ਨਗਰ ਮਧ ਤੁਮਰੋ ਅਸਥਾਨਾ । ਯਹ ਨਹ ਬਨਤ ਬਾਤ ਸੁਰ ਗਯਾਨਾ ।

ਅੰਨਯ ਬਾਤ ਹਮਰੂੰ ਮਥ ਲਈ । ਤੋਰੈ ਨਾਮ ਨਗਰ ਇਹ ਸਈ । 185 ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ । ਤੋਰੈ ਇਸਮ¹⁷ ਰਹੈਗੋ ਭਾਰੀ ।

ਹਿੰਦੂ ਲੋਗ ਪਹਾਰ ਜੁ ਸਾਰਾ । ਕਰਹੈ ਮਾਖੋਵਾਲ ਉਚਾਰਾ । 186 ।

1) ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

2) ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

3) ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ

4) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ

5) ਸਮਾਨ ਹਨ

6) ਦਾਨਵਾਂ (ਰਾਖਸ਼ਾਂ) ਦੇ ਮੁਖੀਏ

7) ਹੋਰ ਦੇਸ ਅਤੇ ਭੇਸ

8) ਭਾਵਨਾ, ਸਰਧਾ

9) ਸਰਹਿੰਦ (ਨਗਰ)

10) ਪ੍ਰਸਥਾਨ

ਕਰਨਾ, ਚਾਲੇ ਪਾਣਾ

11) ਰਾਖਸ਼

12) ਨਹੀਂ ਤਾਂ

13) ਰਾਖਸ਼ ਨੇ

14) ਰਾਤ

15) ਉਖਾੜਨਾ

16) ਨਾਮ

ਯੋ ਕਹਿ ਕੰ ਸਾਹਿਬ ਕਰੁਣਾਲੈ¹ । ਰਾਛਸ ਦਯੋ ਦੁਰਬੁਧਿ ਨਿਕਾਲੈ ।
 ਦੇਸ ਬਾਵਨੀ ਮੇ ਲੈ ਛਾਹਿਓ । ਸਾਖਿ ਦੇਤ ਸਨੇ ਪਰਵਾਰਿਓ² । 187 ।

ਦੋਹਰਾ : ਗੁਰੂ ਬੰਸ ਕਬਿ ਬੇਨਤੀ ਦੇਤ ਨਿਰਾਕਨ ਗਾਥ³ ।

ਪ੍ਰਿਥਮ ਧਿਆਵ ਮੇ ਬਰਨਿਓ ਇਤੀ ਕਥਾ ਪਰਮਾਰਥ⁴ । 188 ।

ਸਿਖ ਪਰੇਮੀ ਭਗਤ ਜੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਧਰਤ ਧਿਆਨ ।

ਤਿਨ ਕੇ ਤਾਰਨ ਕਾਜ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਓ ਪਯਾਨ⁵ । 189 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪ੍ਰਥਮੇ ਧਯਾਉ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਰਾਜ ਅਭਿਖੇਕ
 ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥਮ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤ ਮਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੁ । ੧ ।

1) ਕਰੁਣਾਲਯ, ਕਰੁਣਾ ਦੇ ਘਰ, ਕ੍ਰਿਪਾ-ਨਿਧਾਨ

4) ਪਰਮਾਰਥ 5) ਪ੍ਰਸੰਸਾ, ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ

2) ਪਰਿਵਾਰ ਸਹਿਤ

3) ਕਵਣ ਦੀ ਕਥਾ

ਰੁਆਵਲ : ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ ਨਿਜ ਮਾਤ ਕਉ ਇਹ ਠੌਰ ਡੇਰਾ ਲਵਾਇ ।

ਦੀਨਬੰਧ ਦਯਾਲ ਸਾਹਿਬ ਖਗ¹ ਬਹਾਦਰ ਰਾਇ ।

ਤਾਰਨੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਕੀਤਿ ਐਸ ਉਪਾਇ ।

ਨਾਮ ਲੰਕਰ ਤੀਰਥਨ ਕੋ ਚਲੇ ਪੂਰਬ² ਧਾਇ । 1 ।

ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਸਰਸਵਤੀ ਨਦਿ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਜਾਨ ।

*ਕੁੰਭਕੋਣ ਉਜੈਨ ਕਾਂਤੀ ਨੀਮਖਾਰ ਨਿਧਾਨ ।

ਐਥੇ ਮਥੁਰਾ ਬਦਕਾਸ਼ਮ ਔਰ ਤੀਰਥ ਅਪਾਰ ।

ਦੁਆਰਕਾ ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਕਾਸੀ ਪੈ ਗੰਗ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰ⁴ । 2 ।

ਗੋਮਤੀ ਗੋਦਾਵਰੀ ਔ ਧਰਮ ਕਰਮ ਸੁ ਜਗ ।

ਲੋਕ ਔ ਪਰਲੋਕ ਤੀਰਥ ਗਨਤ ਕੋ ਸਰਬਗ ।

ਕੋਟ ਤੀਰਥ ਪੁਨ ਪਦਾਰਥ ਦੇਵ ਦੇਵੀ ਆਹਿ ।

ਪੂਰ ਬਾਂਛਤ ਸੰਤ ਕੀ ਮਨ ਚਿਤ ਕੈ ਕਰ ਚਾਹਿ⁵ । 3 ।

ਚੌਪਈ : ਤੀਰਥ ਬਸਤ ਕੋਟ ਜਿਹ ਚਰਨਾ । ਚਲਿਓ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋ ਤੀਰਥ ਕਰਨਾ ।

ਕੀਨ ਪਯਾਨ⁶ ਤਬੈ ਮਹਾਰਾਜੈ । ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੈ । 4 ।

ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਈ । ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਮੈ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ ।

ਤੀਰਥ ਸਕਲ ਕੀਨ ਤਿਹ ਥਾਨਾ । ਪੁਨ ਆਗੇ ਕਹ ਕੀਨ ਪਯਾਨਾ ।

ਧਰਨੀ ਦੁਖੀ ਨਿਰਖ ਇਹ ਸਾਰੀ । ਗੋ ਸਾਧੂ ਜਨ ਦੂਖ ਨਿਹਾਰੀ⁷ । 5 ।

ਰਹੈ ਉਦਾਸ ਰੈਨ ਦਿਨ ਨਾਨਾ । ਨਾਨਾ ਬਿਧਨ⁸ ਕਥਤ ਗੁਰ ਗਯਾਨਾ ।

ਨਿਜ ਘਟ ਮੈ ਅਸਧੁਜ⁹ ਕਹ ਧਿਆਵੈ । ਤਾ ਬਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਮਨ ਮੈ ਲਿਆਵੈ । 6 ।

ਦੋਹਰਾ : ਧਰਨੀ ਦੁਖਤ ਬਿਲੋਕ¹⁰ ਕੇ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ ।

ਰਹੈ ਬਿਮਨ¹¹ ਨਿਜ ਮਨ ਬਿਖੈ ਤਾਕਹ ਦੂਖ ਨਿਹਾਰ । 7 ।

ਚੌਪਈ : ਭਗਤ ਜੋਗ ਦਿਨ ਰੈਨ ਕਮਾਵਤ । ਮਹਾਕਾਲ¹² ਕਹਿ ਹਿੰਦੈ ਧਿਆਵਤ ।

ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਜੀਤ ਦਸਮ ਪੁਰ ਬਾਸਾ । ਨਿਰਖਤ ਅਨਿਕ ਬਿਲਾਸ ਤਮਾਸਾ । 8 ।

ਤਾਤੇ ਚਲ ਜਮੁਨਾ ਮਧ ਨਾਏ । ਪੁਨ ਹਰਿਦਵਾਰ ਬਹੁਰ ਚਲ ਆਏ ।

ਤੀਰਥ ਸਰਬ ਜਹਾਂ ਚਲ ਆਵੈ । ਭਾਂਤਿ ਅਨਿਕ ਭੇਦਾਨ¹³ ਕਰਾਵੈ । 9 ।

ਬਿਬਿਧ ਭਾਂਤਿ ਪਰਸਾਦਿ ਕਰਾਹੀ । ਨਿਜ ਆਦਰ ਕੇ ਸਭਨ ਜਿਯਾਹੀ¹⁴ ।

ਦੇਸ ਕੁਮਾਉ ਜਹਾਂ ਭਣਿਜੈ¹⁵ । ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਸੁ ਪ੍ਰਗਟ ਗਣਿਜੈ । 10 ।

ਸਿਧਨ ਕੋ ਜਿਹ ਜੋਰ ਬਿਡਾਰਾ¹⁶ । ਕਲਾ ਲਈ ਗੁਰ ਆਦਿ ਸਹਾਰਾ ।

ਗੋਰਖ ਮਤ ਤੇ ਨਾਨਕ ਮਤਾ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀਨੇ ਕਰ ਸਤਾ । 11 ।

1) ਤੇਗ (ਬਹਾਦਰ) ਗੁਰੂ 2) ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ 3) ਅਗੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ 4) ਵੇਖ ਲੋ
5) ਇਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੀਰਥਾਂ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਗਏ ਸਨ, ਨਾ ਕਿ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ
6) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਚਾਲੇ ਪਾਏ 7) ਵੇਖਿਆ 8) ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ 9) ਪਰਮਾਤਮਾ, ਗੁਰੂ 10) ਵੇਖ ਕੇ
11) ਉਦਾਸ 12) ਪਰਮਾਤਮਾ 13) ਅਭੇਦਾਨ, ਅਭੇਦ ਦਾ ਦਾਨ 14) ਖਵਾਂਦੇ ਸਨ 15) ਕਿਹਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ 16) ਉਖਾੜ ਭਜਾਇਆ ਸੀ

ਆਗੇ ਉਨ ਕੋ ਹੋਤ ਪ੍ਰਤਾਪੁ । ਅਬ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਪੀਐ ਜਾਪੁ ।
 ਤਾਕੇ ਦਰਸ ਭਲੈ ਜਗਤੇਸਾ¹ । ਨੀਮਖਾਰ ਮਹਿ ਕੀਨ ਪ੍ਰਵੇਸਾ । 12 ।
 ਵਾਕਹ ਦਰਸ ਭਲੀ ਜਨ ਭਾਤਾ । ਪੁਰੀ ਪਰਾਗ ਗਏ ਬਖਯਾਤਾ² ।
 ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬ ਗਏ । ਸਿਖ ਸਖਾ ਦਰਸਨ ਕਹ ਧਏ³ । 13 ।
 ਦਰਸਨ ਕਰਿਓ ਆਨ ਗੁਰਦੇਵਾ । ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਗਾਧਿ ਅਭੇਵਾ⁴ ।
 ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੋ ਆਨਾ । ਡੇਰਾ ਦਯੋ ਬਿਮਲ ਬਰ ਬਾਨਾ⁵ । 14 ।
 ਸੇਵਾ ਗੁਰ ਕੀ ਕਰੈ ਅਪਾਰਾ । ਭਾਤਿ ਅਨਿਕ ਅਨੰਦ ਜੀਯ ਧਾਰਾ ।
 ਰੇਨ ਬਸੈ ਸਤਿ ਗੁਰ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਗਏ ਸਨਾਨੇ⁶ । 15 ।
 ਨਿਰਖਯੋ ਗੰਗਾ ਸੰਗਮੁ ਜਾਈ । ਬਿਮਲ⁷ ਨੀਰ ਅਦਭੁਤ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਮਜਨ⁸ ਕਰਤ ਅਨਿਕ ਮਿਲ ਜਾਤੀ । ਹੋਤ ਕੁਲਾਹਲ⁹ ਤਹ ਬਹੁ ਭਾਤੀ । 16 ।

ਸਵੇਯਾ : ਏਕ ਦਿਸਾ ਨਦਿ ਗੰਗ ਬਿਰਾਜਿਤ ਦੂਜ ਦਿਪੈ ਜਦੁ ਨਾਥ ਕੀ ਦਾਰਾ¹⁰ ।
 ਸਾਰਸਵਤੀ ਤਿਨਕੇ ਮਧਿ ਭਾਗਹ ਲਾਲ ਅਸੇਤ¹¹ ਚਲੇ ਸਿਤ ਬਾਰਾ¹² ।
 ਮੀਨ ਸੁ ਕਛਪ ਚਕ੍ਰ ਫਿਰੈ ਜਲ ਕੋਤਕ ਹੋਤ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ।
 ਦੇਖ ਨਹਾਰ ਕਹੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁ ਤੀਰਬ ਰਾਜ ਕਿ ਪਾਪਹ ਆਰਾ¹³ । 17 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਸਰਤਾ ਦੋਉ ਚਲਿ ਆਈ । ਅਗੁ ਪੁਰ ਕੇ ਆਨ ਸਮਾਈ ।
 ਖੀਚ ਪਰਾਗੁ ਬਸਤ ਪੁਰ ਭਾਰੇ । ਜਨ ਬਿਧ¹⁴ ਦੂਸਰਾ ਸਵਰਗੁ ਸੁਧਾਰੇ । 18 ।
 ਸਗਲ ਭ੍ਰਮ ਆਛੀ ਸੁਖਦਾਈ । ਵਾਪੀ¹⁵ ਕੂਪ ਤੜਾਗ ਸੁਹਾਈ ।
 ਬਾਗ ਬਾਗੀਚੇ ਔ ਫੁਲਵਾਰੀ । ਬਿਸਕਰਮਾ ਜਨ ਕਰਨ ਸਵਾਰੀ । 19 ।
 ਜਾਚਿਕ ਗੁਨੀ ਬਿਮਲ ਮਤ ਧੀਰਾ । ਮਿਲੇ ਆਨ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਤੀਰਾ¹⁶ ।
 ਜਿਨ ਜੈਸੀ ਮਨਸਾ ਜਿਯ ਕੀਨੀ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਵਹੈ ਤਿਨ ਦੀਨੀ । 20 ।
 ਮਾਂਗਨ ਜੋ ਤਹ ਠਵਰ¹⁷ ਸੁ ਆਯੋ । ਬਹੁਰਿ ਨ ਅਨਤੈ ਲੈਨ ਸਿਧਾਯੋ ।
 ਕਲਪ ਤਰੋਵਰ¹⁸ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਜਗਤ ਸਿਰਤਾਜਾ । 21 ।
 ਕੋਤਕ ਦਿਵਸ ਬਸੇ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਪੁਨਿ ਕਾਂਸੀ ਮਹਿ ਕੀਸ ਪਯਾਨੈ¹⁹ ।
 ਆਗੇ ਸੁਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ । ਸੁਨ ਸੰਗਤਿ ਮਨ ਮੋਦੇ²⁰ ਬਢਾਏ । 22 ।
 ਸਗਲ ਸਹਰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਹ ਲੈਨ ਸਿਧਾਰੀ ।
 ਸਿਖ ਸਖਾ ਮਿਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਬਾਹਨ ਗਾਡੀ ਲੈਸੁ ਹਜਾਰਾ । 23 ।
 ਦਰਸਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਆਨ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਆਸਨ ਦਯੋ ਬਿਮਲ ਬਰ ਬਾਨੈ²¹ ।
 ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਸੁ ਬਿਬਿਧ²² ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਚਾਰਿ ਬਰਨ ਜੋਉ ਸਿਖ ਹਜਾਰਾ । 24 ।

- 1) ਜਗਤ ਦੇ ਈਸ਼ਵਰ, ਸੁਆਮੀ 2) ਸੁਪ੍ਰਸਿਧ 3) ਧਾਏ, ਸੀਘਰਤਾ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ 4) ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ 5) ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਪਵਿਤਰ ਥਾਂ ਤੇ 6) ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ 7) ਮਲ ਰਹਿਤ, ਪਾਵਤਰ 8) ਇਸ਼ਨਾਨ 9) ਰੋਲਾ, ਸ਼ੌਰ 10) ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਮੁਨਾ 11) ਜੋ ਸਵੈਦ ਨਹੀਂ 12) ਜਲ, ਪਾਣੀ 13) ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕਟਣ ਵਾਲੇ ਆਰੇ ਵਰਗਾ 14) ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ 15) ਬਾਉਲੀ 16) ਸੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਉਤੇ 17) ਸਥਾਨ 18) ਸੁਅਰਗ ਦਾ ਬ੍ਰਿਛ 19) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ 20) ਆਨੰਦ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ 21) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਵਿਤਰ ਥਾਂ 22) ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਸਾਰਾ ਨਗਰ ਦਰਸ ਕਹ ਆਵਤ । ਪੰਡਿਤ ਮੋਨੀ ਸਾਧ ਸਿਧਾਵਤ ।
ਜੋ ਜੈਸੀ ਮਨਸਾ ਧਰ ਜਾਹੀ । ਪੂਰਨ ਤੇ ਪੂਰਨ ਬਰਾ ਪਾਹੀ । 25 ।
ਉਪਮਾ ਗੁਰ ਕੀ ਫੀਰ³ ਸਮਾਨਾ । ਆਜ ਲਗੇ⁴ ਗਾਵਤ ਜਗ ਨਾਨਾ ।
ਕੇਤਕ ਮਾਸ ਦਿਵਸ ਸੁ ਨਿਚੰਦਾ । ਬਾਰਾਣਸੀ⁵ ਸੁ ਬਸੇ ਸੁ ਮੁਕੰਦਾ⁶ । 26 ।
ਗੰਗਾ ਬਾਰਨਾ ਅੰ ਪੁਨ ਅਸੀ⁷ । ਤੀਨਹੁ ਮਧ ਬਨਾਰਸ ਬਸੀ ।
ਯਾਤੇ ਆਹਿ ਬਨਾਰਸ ਨਾਮਾ । ਭਾਖਤ ਹੈ ਨਿਹਚੈ ਬੁਧ ਧਾਮਾ⁸ । 27 ।
ਪੁਨ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਆਦਿਸ⁹ ਲੀਨਾ । ਆਗੈ ਪਯਾਨ¹⁰ ਦਯਾਨਿਧਿ ਕੀਨਾ ।
ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਲਾਘ ਨਦ ਦੇਸਾ¹¹ । ਸ੍ਰੀ ਪਟਣੇ ਪੁਰ ਕੀਨ ਪ੍ਰਵੇਸਾ । 28 ।
ਪਟਣਾ ਉਪ¹² ਦਿਪਤ ਅਧਿਕਾਈ । ਸੁਰ ਬਿਰੰਚ¹³ ਨਹ ਸਕਤ ਬਤਾਈ ।
ਸਤਰਹ¹⁴ ਗੰਡ ਨਦੀ ਮਿਲ ਧਾਈ । ਪਟਨਾ ਸਹਰ ਤਰੇ ਕਰ ਆਈ । 29 ।
ਏਕੈ ਗੰਗਾ ਬਿਮਲ ਬਿਰਾਜੈ । ਜਾਕੇ ਨਿਰਖ ਗੰਗ ਧਰਿ ਲਾਜੈ ।
ਪਟਨਾ ਸਹਰ ਬਸਤ ਤਟ ਭਾਰੇ । ਕਵਨ ਸੁਰਗ ਯਹ ਅਗ੍ਰ ਬਿਚਾਰੇ । 30 ।
ਲੋਕ ਚਤੁਰਦਸ ਨਿਰਖਨ ਜਯੇ । ਯਾ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਨਗਰ ਸੁ ਪਯੈ ।
ਤਾਤੇ ਮੈਂ ਸਭ ਸੰਤ ਸੁਨੈ ਕਰਿ । ਅਪ੍ਰਮਾਨ ਦੁਤਿ¹⁵ ਦਯੀ ਅਲੈ¹⁶ ਕਰ । 31 ।
ਸਹਰ ਤਵਨ ਮੈ ਸੰਗਤਿ ਜੇਤੀ । ਸੁਨ ਧਾਈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹ ਤੇਤੀ ।
ਦਰਸਨ ਕੀਓ ਆਨ ਮਹਾਰਾਜੈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਤਜ ਕਿਲਬਿਖ¹⁷ ਭਾਜੈ । 32 ।
ਉਪਮਾ ਗੁਰ ਕੀ ਅਧਿਕ ਸੁ ਗਾਵੈ । ਜਨਮ ਸਫਲ ਲਖ ਅਤਿ ਬਿਗਸਾਵੈ ।
ਐਸੇ ਸੂਖ ਜਗਤ ਨਹ ਕੋਈ । ਜੋ ਗੁਰ ਮਿਲੈ ਸਿਖ ਮਨ ਹੋਈ । 33 ।
ਭਲੀ ਭਾਤਿ ਗੁਰ ਦੇਵ ਉਤਾਰੇ । ਸੇਵਾ ਮੈ ਸਭ ਹੂੰ ਚਿਤ ਧਾਰੇ ।
ਸਫਲ ਕਰੇ ਆਪਨੇ ਵਹ ਮੰਦਰ¹⁸ । ਸਾਹਿਬ ਕਾਜ ਰਚੇ ਜੇ ਸੁੰਦਰ । 34 ।
ਤਿਨ ਕੀ ਇਛਾ ਪੂਰਨ ਭਈ । ਜੋ ਬਾਛਤ ਸੋਊ ਗੁਰ ਦਈ ।
ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਨਿਜ ਬਸੇ ਤਰਾਹੀ¹⁹ । ਪਟਨਾ ਪੁਰ ਸੰਗਤ ਕੇ ਮਾਹੀ । 35 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸੰਗਤ ਮੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਭਗਵਾਨ ।

ਖੁਸੀ ਮਹਲ ਬੋਲਤ ਹੁਤੇ ਸਾਖੀ ਸਬਦ ਗਯਾਨ । 36 ।

ਚੌਪਈ : ਤਵਨ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਿਖ ਸੁਜਾਨ । ਇਹ ਬਿਧ ਅਰਜੀ²⁰ ਬਦਨ²¹ ਬਖਾਨ ।

ਪਟਨੇ ਕੀ ਪੂਰਬ ਭਵ ਕਥਾ । ਨਖਸਿਖ²² ਨਾਥ ਸੁਨਾਵਹੁ ਜਥਾ । 37 ।

ਕਿਹ ਰਾਜੇ ਇਹ ਆਦਿ ਬਸਾਯੋ । ਕੰਚਨ ਛਾਰ ਸੁਧ ਕਿਮ ਗਾਯੋ ।

ਯਾਕੀ ਸਾਖੀ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਸੋ । ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੋ ਭਰਮੁ ਬਿਨਾਸੋ । 38 ।

1) ਵਰਦਾਨ	2) ਦੁੱਧ	3) ਤੜ	4) ਬਨਾਰਸ, ਕਾਬੀ	5) ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
6) ਗੰਗਾ, ਵਰਣਾ ਅਤੇ ਅੱਸੀ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਨਦੀਆਂ	7) ਬੁੱਧੀਮਾਨ	8) ਆਗਿਆ	9) ਚਾਣ	
ਪਾਏ	10) ਉਪਰੋਕਤ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ	11) ਚਮਕ, ਸ਼ੋਭਾ	12) ਬ੍ਰਹਮਾ	
13) ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ	14) ਅਤੁਲ ਚਮਕ ਜਮਕ	15) ਬੋਲ ਕੇ	16) ਪਾਪ	
17) ਘਰ	18) ਉਥੇ ਹੀ	19) ਅਰਜ ਕੀਤੀ	20) ਮੁਖ ਤੋਂ	21) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ

ਸੁੀ ਮੁਖ ਕਹੀ ਸੁਨਹੁ ਬਰ ਬੀਰ¹ । ਹਰੀ ਚੰਦ ਨਰਪਤਿ² ਰਨ ਧੀਰ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਇਹ ਪੁਰ ਤਾਹਿ ਬਸਾਇਓ । ਸੋ ਪੁਨਿ ਰਾਇ ਨਿਖਾਸ ਬਿਕਾਯੋ । 39 ।
 ਕਿਤਕ ਘਾਟ³ ਸੋ ਕੀਯਾ ਤਿਨ ਜਗਾ । ਬਰਹਰ ਕਰਤ ਇੰਦ੍ਰ ਉਠ ਭਗਾ ।
 ਜੋਰ ਸਭਾ ਤਿਨ ਕੀਨ ਬਿਚਾਰਾ । ਕਹੋ ਕਹਾ ਕੀਜੈ ਅਸਰਾਰਾ⁴ । 40 ।
 ਕਿਤਕ ਜਗ ਹਰੀਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਕੈ ਹੈ । ਛੀਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮੋਤੈ ਲੈਹੈ ।
 ਅਸ ਬਾਤ ਕਰੀਐ ਕਛੁ ਧਾਇ । ਯਗ ਕਰਨ ਪਾਵੈ ਨਹੀ ਰਾਇ । 41 ।
 ਬਿਸਵਾਮਿਤ੍ਰ ਹੁਤੋ ਇਕ ਮੁਨੀ । ਸੋ ਧਾਯੋ ਸੁਰਪਤਿ ਬਚ ਸੁਨੀ⁵ ।
 ਰਾਜਾ ਕੀ ਜਿਹ ਠਾ⁶ ਰਜਧਾਨੀ । ਕੰਚਨ ਸੁਧ ਦਿਪਤ ਸੁਖਦਾਨੀ⁷ । 42 ।
 ਕੰਚਨ ਕੇ ਰਾਜਤ ਸੁਭ ਘਰਾ । ਰਾਵ ਰੰਕ ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਿਚਰਾ⁸ ।
 ਅਦਭੁਤ ਨਗਰ ਓਪ⁹ ਲਖ ਸਾਰੀ । ਮਨੋ ਹਾਥ ਜਗਦੀਸ ਸਵਾਰੀ । 43 ।
 ਘਰ ਘਰ ਜਗ ਬਨੀ ਅੰਨਸਾਲਾ¹⁰ । ਭੂਖਾ ਨਾਂਗ ਨ ਕੋਈ ਨਿਹਾਲਾ¹¹ ।
 ਚੋਰ ਜਾਰ ਕਉ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨ ਪਰਾ । ਐਸਾ ਰਾਜ ਹਰੀ ਚੰਦ ਕਰਾ । 44 ।

ਸਵੇਯਾ : ਪੰਡਿਤ ਪੁੰਜ ਪੁਰਾਨ ਪਢੈ ਕਿਤ ਸੰਤ ਸੁਨੈ ਮਨ ਮੋਦ¹² ਬਢਾਈ ।
 ਗਾਵਤ ਹੈ ਕਿਤ ਗੀਤ ਸੁ ਫਾਇਕ ਨਾਇਕ ਬੀਰ ਸੁਨੈ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
 ਹੋਵਤ ਹੈ ਕਿਤ ਕੋਤਕ ਕੋਟਕ¹³ ਬੀਰ ਕਰੈ ਗੁਨ ਆਯੁਧ¹⁴ ਆਈ ।
 ਰਾਇ ਪੁਰੰ ਸੁ ਨਿਹਾਰ ਮੁਨੀਸਵਰ ਯੋ ਸੁ ਰਹਯੋ ਮਨ ਮਧ ਲੁਭਾਈ । 45 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਕੋਤਕ ਅਦਲ¹⁵ ਲਖਾਈ । ਦਸੁਯੋ ਸੁ ਮਧਿ ਬਾਗ ਕੇ ਜਾਈ ।
 ਸਯਾਮ ਘਟਾ ਨਿਸ ਕੂਹ¹⁶ ਨਿਹਾਰੀ । ਯੋ ਰਾਜਤ ਬਰ ਬਾਗ ਅਧਾਰੀ । 46 ।
 ਮਾਲੀ ਭਾਜ ਰਾਜ ਤਟ¹⁷ ਗਯੋ । ਸੂਰ ਸਿਕਾਰ ਆਇ ਕਹ ਦਯੋ ।
 ਚੜ ਬਾਜੀ ਪਰ ਰਾਵ ਸਿਧਾਰੋ । ਪਾਛੇ ਨਰਪਤ¹⁸ ਆਗਿ ਸਿਕਾਰੋ । 47 ।
 ਕਈ ਕੋਸ ਲੋ ਨ੍ਰਿਪਹਿ ਸਿਧਾਯੋ । ਰਾਵ ਕਛੁ ਯਹ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ ।
 ਗਹਰੇ ਬਨ ਭੀਤਰ ਜਬ ਗਯੋ । ਰੂਪ ਬਟਾਇ ਮੁਨੀਸਵਰ¹⁹ ਲਯੋ । 48 ।
 ਕਹਾ ਆਖ ਨਿਰਖੇ ਵਹ ਰਾਈ । ਆਛੇ ਤਾਲ ਮੁਨੀ ਤਿਹ ਜਾਈ ।
 ਰੂਖ ਲਤਾ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕਾਛੈ । ਮੇਵ ਫਲਨ ਸੋ ਭਰਿਯੋ ਸੁ ਆਛੈ । 49 ।
 ਪਛੁ ਪਸੁਨੁ²⁰ ਸੋ ਭਰਯੋ ਬਿਰਾਜੈ । ਨੰਦਨ ਸੋ ਜਾਕੋ ਲਖਿ ਲਾਜੈ ।
 ਮੁਨਿ ਕੋ ਨਿਰਖ ਰਾਵ ਯੋ ਕਹਾ । ਮੋਰ ਸਿਕਾਰ ਮੁਨੀ ਤਵ ਲਹਾ । 50 ।

1) ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ

2) ਰਾਜਾ

3) ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨਾਲ

4) ਦੇਵਤਿਓ

5) ਇੰਦਰ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ

6) ਥਾਂ

7) ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ

8) ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ

ਕਰ ਸਕਦੇ

9) ਆਭਾ, ਚਮਕ

10) ਅੰਨ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਥਾਂ

11) ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

12) ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ

13) ਕਰੋੜਾਂ, ਜਾਂ ਕਿਲਿਆਂ ਵਿਚ

14) ਹਥਿਆਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ

15) ਮੁਨੀ ਨੇ

16) ਰਾਤ ਵਾਂਗ

17) ਰਾਜਾ ਕੋਲ

18) ਰਾਜਾ

19) ਮੁਨੀ ਨੇ

20) ਪੰਡੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ

ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਸੁਨਹੁ ਹੇ ਭਾਈ । ਮੈਂ ਆਪਨੇ ਦੁਖ ਦੁਖਤ ਬਤਾਈ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਉਤਰ ਪਰਿਓ ਤਿਹ ਰਾਈ । ਨੀਰ ਪੀਓ ਮਨ ਅਨੰਦ ਬਢਾਈ । 51 ।
 ਪਾਸ ਤਾਸ ਕੇ ਚਲਿ ਨਿਪਾ ਗਯੋ । ਪੂਛਤ ਸਰਬ ਦੁਖ ਤਿਹ ਭਯੋ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹਯੋ ਸੁਨਹੁ ਹੇ ਭਾਈ । ਮੁਤ ਦੁਖ ਤੁਮ ਪੈ ਕਟਿਓ ਨ ਜਾਈ । 52 ।
 ਮੈਂ ਦੁਖ ਕਾਟੈਗਾ ਸੁ ਬਨਾਇ । ਹਰੀ ਚੰਦ ਸੁਨੀਯਤ ਜੋ ਰਾਇ ।
 ਵਹ ਸੁਨੀਯਤ ਅਤਸੈਂ ਉਪਕਾਰੀ । ਕਈ ਦਿਜਨਾ ਕੀ ਅਪਵਾ ਟਾਰੀ । 53 ।
 ਯੋ ਬਤੀਆ ਸੁਨ ਰਾਇ ਬਖਾਨੀ । ਹਰੀ ਚੰਦ ਮੁਝ ਸਮਝਿ ਗਿਆਨੀ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਸੁਨਹੁ ਜਗ ਰਾਈ । ਸਾਠ ਭਾਰ ਸੋਨਾ ਦਿਯੁ ਭਾਈ । 54 ।
 ਨਿਪ ਸੁਨ ਕਹੀ ਈਹਾ ਤੋ ਨਾਹੀ । ਪਟਨਾ ਮਾਹਿ ਚਲੈ ਰਬ ਧਾਈ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਾਹਿ ਸੰਕਲਪ ਕਰਾਈ । ਬਹੁਰ ਚਲਨ ਕੀ ਵਿਉਂਤ ਬਨਾਈ । 55 ।
 ਨਰਪਤਿ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਿਓ ਸਈ । ਚੁਲੀ ਸੰਕਲਪ ਤਾਸ ਭਰ ਦਈ ।
 ਪੁਨ ਨਿਪ ਕਹਿਓ ਚਲਹੁ ਮੁਹਿ ਸੰਗਾ । ਤਿਨ ਕਹ ਬਿਰਧ ਚਲਤ ਨਹੀ ਟੰਗਾ । 56 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਿਜ ਘੋਰਾ ਅਸਵਾਰ ਕਰਿ ਲੈ ਚਲਿਯੋ ਰਿਖ ਰਾਜ¹⁰ ।
 ਆਗ ਜਾਇ ਤਿਨ ਨਗਰ ਮਹਿ ਯੋ ਕੀਨੋ ਰਿਖ ਕਾਜ । 57 ।
 ਜਿਤਕ ਖਜਾਨੇ ਰਾਇ ਕੇ ਸਗਰੀ ਪੂਰੀ ਸਮੇਤ ।
 ਰਿਖ ਮਾਇਆ ਬਲ ਪਲਕ ਮੈ ਕਰੇ ਛਾਰ ਸਭ ਰੇਤ । 58 ।
 ਬੋਲ ਭੰਡਾਰੀ ਰਾਵ ਜੁ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ ।
 ਸਾਠ ਭਾਰ ਕੰਚਨ ਰਿਖੇ ਅਬਹੀ ਦੀਜੈ ਜਾਇ । 59 ।
 ਮਾਨ ਬਚਨ ਅਵਨੀਸ¹¹ ਕੋ ਕਹੀ ਭੰਡਾਰਨ ਬਾਤ ।
 ਸੋਨਾ ਭਾਰ ਭੰਡਾਰ ਮੈ ਏਕ ਰਹਿਓ ਨਹੀ ਰਾਤ । 60 ।

ਚੌਪਈ : ਸੋਨਾ ਰਤੀ ਹਾਥ ਨਹੀ ਆਉ । ਬੋਲ ਚੌਧਰੀ ਰਾਇ ਸੁਨਾਉ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਰਾਵ ਕੇ ਪਾਸਾ । ਛਾਰਾ¹² ਸੋ ਭਯੋ ਰਤੀ ਨਹੀ ਮਾਸਾ । 61 ।
 ਰਾਜਾ ਕੋ ਮੁਸਕਲ ਅਤਿ ਬਨੀ । ਕਹਾ ਖੇਲ ਇਹ ਕੀਨੋ ਧਨੀ¹³ ।
 ਰਾਜੇ ਨਗਰ ਚੰਦੋਰ ਫਿਰਾਇਸ । ਬਿਆਕੁਲ ਭਯੋ ਹਾਥ ਨਹੀ ਆਇਸ । 62 ।
 ਮੋਕਹ ਕਹੀ ਮੋਲ ਨਿਪ ਲੇਈ । ਕੰਚਨ ਯਾ ਦਿਜਬਰ¹⁴ ਕਹ ਦੇਈ ।
 ਰਾਨੀ ਸੁਤ ਨਿਜ ਬੋਲ ਪਠਾਈ । ਰਹਿਓ ਬੇਚ ਕਿਨ ਲਹਿਓ ਨ ਆਈ । 63 ।
 ਤਬ ਨਿਪ ਜੁ ਇਹ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੀ । ਇਹ ਬੀ ਪਰਜਾ ਸਕਲ ਹਮਾਰੀ ।
 ਇਹ ਮੈ ਕੋ ਮੁਲ ਲਏ ਨ ਕੋਈ । ਕਾਸੀ ਚਲੋ ਕਾਜ ਦਿਜ¹⁶ ਹੋਈ । 64 ।

1) ਰਾਜਾ 2) ਅਤਿ ਅਧਿਕ 3) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ 4) ਗੱਲਾਂ 5) ਰਾਜਾ 6) ਇਥੇ 7) ਫਿਰ
 8) ਰਾਜੇ ਨੇ 9) ਟੰਗਾ ਨਾਲ, ਪੈਦਲ 10) ਮੁਨੀ 11) ਰਾਜੇ ਦਾ 12) ਰਾਖ, ਸੁਆਹ 13) ਪਰਮਾਰਾਮਾ
 14) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ 15) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਕਾਰਜ

ਕਾਂਸੀ ਕੀ ਜਬ ਕਰੀ ਤਯਾਰੀ । ਸੁਨੋ ਨਗਰ ਸਭ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ ।
 ਪੰਚ ਚੌਧਰੀ ਮੰਤ੍ਰਿ ਵਜੀਰਾ । ਪੰਡਿਤ ਗਯਾਨੀ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰਾ¹ । 65 ।
 ਸਭਹੀ ਮਿਲ ਰਾਜਾ ਪਹਿ ਆਏ । ਆਨ ਸਭੈ ਨਿਜ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ ।
 ਇਹ ਰਾਜਾ ਜੀ ਤੁਮ ਕਾ ਕਰੋ² । ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਚੀਤ³ ਨਿਜ ਧਰੇ । 66 ।
 ਜਥਾ ਸਕਤ ਹੈ ਸਭਹੀ ਧਰਮ । ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਬਖਾਨਤ ਕਰਮ ।
 ਘਰ ਮਹਿ ਹੋਵੈ ਕਵਡੀ ਦਾਨ । ਮੁਹਰ ਕਹਾ ਤੇ ਦੇਵੇ ਆਨ । 67 ।
 ਜੈਸੀ ਸਕਤ ਪੁੰਨ ਤਿਸ ਕੀਜੈ । ਅਪਨਾ ਆਪ ਨ ਬੇਚ ਧਰੀਜੈ ।
 ਸਾਠ ਭਾਰ ਜੋ ਗ੍ਰਹ ਮਹਿ ਨਾਹੀ । ਬੋਰਾ ਹੀ ਕਛ ਦੇਵਹੁ ਆਹੀ । 68 ।
 ਕੰਚਨ⁴ ਬਿਨਾ ਅਉਰ ਸਭ ਦਰਬੁ⁵ । ਜੇਤਾ ਲਏ ਦੇਹੁ ਤਿਹੁ ਸਰਬ ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਕੇ ਵਹ ਬਿਪ੍ਰ⁶ ਬੁਲਾਇਸ । ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਛੋ ਸਮਝਾਇਸ । 69 ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਕਾਜ ਮੁਰ⁷ ਨਾਹੀ । ਕਈ ਕੋਟ ਕਿਨ ਦੇਹੁ ਅਬਾਹੀ⁸ ।
 ਮੋਕਹ ਰਾਇ ਸੰਕਲਪ ਜੁ ਕਰਾ । ਮੇਰੇ ਵਹੀ ਕਨਕ ਹੈ ਖਰਾ । 70 ।
 ਤਬ ਰਾਜਾ ਰਾਨੀ ਪਹਿ ਗਯੋ । ਤਾਕੀ ਦ੍ਰਿੜ ਮਤਿ ਨਿਰਖਤ⁹ ਭਯੋ ।
 ਕਹੁ ਰਾਨੀ ਜੂ ਕਾ ਅਬ ਕੀਜੈ । ਧਰਮ ਰਾਖੀਐ ਕੇ ਤਜਿ ਦੀਜੈ । 71 ।
 ਰਾਨੀ ਕਹੀ ਰਾਵ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ । ਮੇ ਕਹ ਬੇਚ ਕਨਕ ਦਿਜ ਦੇਹੁ ।
 ਜਿਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੋਰੋ ਧ੍ਰਮ ਰਹੈ । ਸੋ ਮੁਹ ਨਾਥ ਬਾਤ ਸੁਭ ਅਹੈ । 72 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਰਾਨੀ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋ ਕਹੀ ਜਗਜੀਵਨ ਦਿਨ ਚਾਰੁ ।

ਧਰਮ ਧੀਰ ਨਹੀ ਛਾਡੀਐ ਸੁਨ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਜ ਉਦਾਰ । 73 ।

ਰਾਜਾ ਬਾਚ । ਸਵੈਯਾ :

ਕੰਚਨ ਕੇ ਮੁਰ ਧਾਮ ਭਰੇ ਸੁਭ ਕੰਚਨ ਕੋ ਪੁਰ ਸੁਧ ਸੁਹਾਈ ।
 ਦ੍ਰੈ ਘਟ ਸਾਤ ਸੁ ਜਗ ਕਰੇ ਮਨ ਪੂਰਨ ਲੱਛ¹⁰ ਪ੍ਰਤਛ ਸਮਾਈ ।
 ਸਾਠ ਸੁ ਭਾਰ ਕੀ ਕਾ ਗਨੀਐ ਗਤਿ ਲਛ ਸਮਾਜਨ ਪਾਰ ਨ ਪਾਈ ।
 ਦੇਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਯਾਨਿਧਿ ਕੋ ਸਾਠ ਸੁ ਭਾਰ ਮਿਲੈ ਨ ਉਪਾਈ । 74 ।
 ਕੈ¹¹ ਜਗਦੀਸ ਚਰਿਤ੍ਰ ਰਚਯੋ ਯਹ ਕੈ ਮਘਵਾ¹² ਇਹ ਕੋਤਕ ਰਾਨੀ ।
 ਕੈ ਮੁਰ ਰਾਇ ਸੁ ਸਤ੍ਰ¹³ ਕਿਨੈ ਪਹਿ ਜੰਤ੍ਰ ਕਿ ਤੰਤ੍ਰ ਰਚਯੋ ਦੁਖ ਦਾਨੀ¹⁴ ।
 ਕੈ ਮਹ ਪ੍ਰਾਨਨ ਅੰਤ ਦਸਾ ਇਹ ਆਨ ਪੁਜੀ ਸੁ ਅਕਬ ਕਹਾਨੀ ।
 ਐਸ ਉਚਾਰ¹⁵ ਕੈ ਰਾਵ ਕਹੈ ਜਗਦੀਸ ਕਲਾ ਕਛ ਜਾਤ ਨ ਜਾਨੀ । 75 ।

1) ਗੰਭੀਰ 2) ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ 3) ਚਿੱਤ ਵਿਚ 4) ਸੋਨਾ 5) ਵਸਤੂ, ਧਨ ਦੌਲਤ 6) ਬ੍ਰਾਹਮਣ
 7) ਮੋਟਾ 8) ਹੁਣੇ ਹੀ 9) ਵੇਖੀ 10) ਲੱਛਮੀ, ਮਾਇਆ 11) ਜਾ ਤਾਂ 12) ਇੰਦਰ 13) ਸਤਰੂ,
 ਵੈਰੀ 14) ਦੁੱਖ-ਦਾਇਕ 15) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲ ਕੇ

ਸੀਸ ਦਯੋ ਕਟ ਕੈ ਮਧੁ ਕੀਟਭਾ¹ ਬੋਲ ਨਹੀ ਅਪਨੋ ਤਿਨ ਛੋਰਾ² ।
 ਬਾਵਨ³ ਕੋ ਬਲ ਦੇਖ ਦਯੋ ਸੁ ਸੁਰਾਕ⁴ ਦਧੀਚ ਨਹੀ ਅੰਗ ਮੋਰਾ ।
 ਸੂਰਜ ਕੋ ਸੁਤ ਕਰਨ ਸੁਨ੍ਹਯੋ ਕਬਿ ਲੋਕ ਬਖਾਨਤ ਹੈ ਸੰਤ ਭੋਰਾ ।
 ਏ ਜਬ ਧਰਮ ਨ ਤਯਾਗਤ ਭੇ ਤਬ ਮੈ ਹੂੰ ਕਰ੍ਹਯੋ ਨਿਜ ਧਰਮ ਹੀ ਥੋਰਾ । 76 ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਪਤਨੀ ਨਿਜ ਸਾਤ ਸੁ ਮਾਤ ਕੇ ਧਾਮ ਗਯੋ ਬਲ ਧਾਨੀ ।
 ਤਾਸ ਦਿਜੇਸ⁵ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸਬ ਮਾਤ ਦੁਖੀ ਇਹ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ ।
 ਪੂਤ ਰਹੈ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈ ਸੁਖ ਕਾ ਹਠ ਧਾਰ ਰਹੈ ਜੀਯ ਜਾਨੀ ।
 ਧਾਮ ਹੁਤੋ ਸੁ ਦਯੋ ਦਿਜ ਲੰਗਨ ਅੰਸੇ ਕਿਸੁ ਨਹੀ ਦੇਹ ਬਿਕਾਨੀ⁶ । 77 ।
 ਮਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਮਾਨਤ ਭਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬਾਹਰ ਆਨ ਸੁ ਲੰਗ ਬੁਲਾਈ ।
 ਪੀਰ ਕਰ੍ਹਯੋ ਸੁ ਧਰੋ ਤੁਮਹੀ ਸਬ ਚਿੰਤ ਕਰੋ ਨ ਕਛੁ ਮਨ ਰਾਈ ।
 ਯੋ ਸੁਨਿਕੈ ਸੁ ਬਿਆਕੁਲ ਭੈ ਸਬ ਨੇਨਨ ਨੀਰ ਅਸਾਰ⁷ ਵਹਾਈ ।
 ਬਿਪ੍ਰ⁸ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਰਹੈ ਸਭ ਰਾਛਸ ਹੈ ਕਹ ਬਿਪ੍ਰ ਨ ਭਾਈ । 78 ।

ਸਵੇਯਾ : ਰੋਵਤ ਹੈ ਕਬਿ ਧੀਰ ਬਡੇ ਕਿਤ ਰੋਵਤ ਸੇਵਕ ਬੀਰ ਅਪਾਰਾ ।
 ਰੋਵਤ ਹੈ ਕਹੂੰ ਬਾਜ ਗਇੰਦ ਸੁ ਰੋਵਤ ਹੈ ਸਜਨੀ ਨਰ ਨਾਰਾ ।
 ਰੋਵਤ ਹੈ ਰਨਵਾਸ ਪਰਿਓ ਸਭ ਰੋਵਤ ਭਾਟ ਕ੍ਰਿਸਾਨ ਨਿਹਾਰਾ ।
 ਮੋਰ ਨਿਹਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀਸਰ⁹ ਕੇ ਜਨ ਰੋਵਤ ਹੈ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਸਾਰਾ । 79 ।

ਬੂਲਨਾ : ਨਾਰਿ ਦਿਜ ਪੂਤ ਕੋ ਸਾਬ ਲੈ ਰਾਵਜੂ¹⁰ ਪੁਰੀ ਬਨਾਰਸੀ ਬੀਚ ਆਯੋ ।
 ਆਨ ਨੈਖਾਸ¹¹ ਮੈ ਠਾਢ ਤਬ ਹੀ ਭਯੋ ਚਿਤ ਕੋ ਭੇਦ ਸਬ ਹੀ ਬਤਾਯੋ ।
 ਪੂਤ ਨਿਜ ਨਾਰਿ ਕੋ ਬੇਜਿ ਹੋ ਆਪ ਮੈ ਲੇਹੁ ਜੀ ਜਾਸ ਕੈ ਚੀਤ¹² ਭਾਯੋ ।
 ਏਕ ਤਬ ਬਿਪ੍ਰ ਨੇ ਆਨ ਪੂਛੇ ਨ੍ਰਿਪੈ¹³ ਕਹੋ ਜੂ ਮੇਲ ਜ ਕਠੀ ਠਾਯੋ¹⁴ । 80 ।
 ਰਾਵਜੀ ਸੁਨਤ ਲੰਗਾਨ ਕੇ ਕਹੀ ਤਬ ਮੋਲ ਹੈ ਭਾਰ ਚਾਲੀਸ ਇਨ ਕਾ ।
 ਯਾਹਿ ਤੇ ਘਾਟ ਨਹੀ ਲੇਉ ਕਾਉਡੀ ਕਬੈ ਅਧਿਕ ਨਹੀ ਜਾਨਿਯੋ ਏਕ ਕਿਨਕਾ ।
 ਬਿਪਨੈ ਭਾਰ ਚਾਲੀਸ ਦੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਲਏ ਮਾ ਪੂਤ ਨਹੀ ਲਗੋ ਖਿਨਕਾ ।
 ਆਨ ਕਰ ਭਾਮ ਕੀ ਟਹਲ ਸੋ ਪੀਸਬੈ ਸੁਨਹੁ ਚਾਰਿਤੁ ਅਬ ਕਹੋ ਉਨ ਕਾ । 81 ।
 ਬੋਲ ਕਰ ਮੁਨੀ ਕੋ ਕਹੀ ਨ੍ਰਿਪਾਲ ਜੂ ਏਹੁ ਦਿਜ ਰਾਜ ਜੂ ਅਵਰ ਲੀਜੈ ।
 ਭਾਰ ਚਾਲੀਸ ਤਬ ਲਏ ਦਿਜ ਹਾਥ ਮੈ ਕਹਾ ਅਬ ਪੂਰ ਬਾਕੀ ਸੁ ਕੀਜੈ ।
 ਆਨ ਕਰ ਪੂਛ ਪੁਨ ਜਾਤ ਕੇਤਕ ਭਏ ਕਹਾ ਚੰਡਾਲ ਇਕ ਮੁਲ ਕਹੀਜੈ ।
 ਬੋਲ ਨਿਜ ਰਾਜ ਕਰ ਕਹਿਓ ਚੰਡਾਲ ਕੋ ਭਾਰ ਕਾ ਬੀਸ ਇਸ ਰਿਖੇ ਦੀਜੈ । 82 ।

1) ਦੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੋਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਬੰਨ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਸੀ 2) ਛੱਡਿਆ 3) ਬਾਵਨ ਅਵਤਾਰ 4) ਦੇਵ
 ਪੁਤਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ 5) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 6) ਵੇਚੀ 7) ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਕੇ 8) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 9) ਰਾਜੇ ਦੇ
 10) ਹਰਿਸ਼ਚੰਦਰ 11) ਮੰਡੀ ਵਿਚ 12) ਚਿੰਤ 13) ਰਾਜੇ ਨੂੰ 14) ਕੰਠ (ਮਠ) ਵਿਚ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਚੌਪਈ : ਕਹਾ ਤਾਹਿ ਦਿਜਾ ਸੁਨ ਰੇ ਭਾਈ । ਬੀਸ ਭਾਰ ਮੁਲ ਤਾਹਿ ਸੁਨਾਈ ।
 ਕਹੀ ਚੰਡਾਲ ਬੀਸਹੂੰ ਲੀਜੇ । ਮੋਤੀ ਏਕ ਬਾਤ ਚਿਤ ਦੀਜੇ । 83 ।
 ਜੋ ਜੋ ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਕਾਮਾ । ਮੁਰਦਨ ਘਾਟ ਜਗਾਤੀ ਦਾਮਾ ।
 ਜੋ ਤੂੰ ਸਰਬ ਕਰੈ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਦਿਹੁ ਯਾਕੋ ਤਬ ਮੋਲ ਭਰਾਈ । 84 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਤਿਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਨ੍ਰਿਪ ਸੋ ਬਰਨੀ ਕਥਾ ਅਪਾਰਾ ।
 ਹਰੀ ਚੰਦ ਭਾਖੀ ਜੂ ਭਲਾ । ਮੈਂ ਸਭ ਕਾਰ ਕਰੋਗਾ ਖਲਾ¹ । 85 ।
 ਦੀਨੇ ਵਾਕੋ ਬੀਸ ਜੂ ਭਾਰ । ਅਰਿਣੀ² ਭਯੋ ਸੁਨੀ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਰਿ ।
 ਸਾਠ ਭਾਰ ਪੂਰਨ ਯੋ ਭਏ । ਲੈ ਨ੍ਰਿਪ ਜੂ ਦਿਜ ਬਰ ਕਹ ਦਏ । 86 ।
 ਅਪਨੇ ਦੋਨੋਂ ਹਾਥ ਉਠਾਈ । ਦਿਜ ਪਗ ਲਾਇ ਕਹਾ ਇਮ ਰਾਈ³ ।
 ਸਵਾਮੀ ਤੁਝ ਮੁਝ ਕੀਯੋ ਨਿਹਾਲਾ । ਅਰਿਣੀ ਭਯੋ ਤੋਰ ਮੈਂ ਨਾਲਾ । 87 ।
 ਯੋ ਲੈ ਕਰ ਬਿਪ ਬਿਦਾ ਸੁ ਭਯੋ । ਰਾਜਾ ਸਾਥ ਚੰਡਾਰਹਿ ਗਯੋ ।
 ਆਨ ਚੰਡਾਰ ਕਹੀ ਇਹ ਬਾਟ⁴ । ਠਾਢੇ ਰਹੋ ਜਗਾਤੀ ਘਾਟ । 88 ।
 ਜੋ ਮੁਰਦਾ ਜਾਰਨ ਚਲਿ ਆਇ । ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਲੇਹੁ ਭਰਾਇ ।
 ਤੋ ਜਾਰਨ ਤਾਕੋ ਤੁਮ ਦੇਹੁ । ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਕਰ ਅਪਨਾ ਭਰ ਲੇਹੁ । 89 ।
 ਮੈਂ ਸਮਝੀ ਸਭਹੀ ਇਹ ਗਤਿ । ਨਰਪਤ ਕਹੀ ਭਲਾ ਜੀਯ ਸਤਿ ।
 ਅਸਥਿਰ⁵ ਰਹੇ ਤਹਾਂ ਸਵਧਾਨਾ । ਹਰਖ ਸੋਗ ਕਾ ਧਰੈ ਨ ਧਿਆਨਾ । 90 ।
 ਜੋ ਚੰਡਾਰ ਕੀ ਹੋਵਤ ਕਾਰ । ਤਤਛਿਨ ਤਾਕਉ ਲੇਤ ਸਵਾਰ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਜਬ ਬੀਤਾ । ਸੁਖ ਕਰ ਭਯੋ ਚੰਡਾਰ ਨਿਚੀਤਾ⁶ । 91 ।
 ਏਕ ਦਿਨੰ ਸੁਪਨੰਤਰ⁷ ਮਾਂਹੀ । ਨਰਪਤ ਕੋਤਕ ਲਖਯੋ ਤਹਾਂ ਹੀ ।
 ਰੂਪ ਚੰਡਾਰ ਆਪ ਜਨ ਭਯੋ । ਸਰਬ ਕੁਟੰਬ ਸਾਥ ਜਨ ਲਯੋ । 92 ।
 ਚੀਰ⁸ ਪੁਰਾਨੇ ਬੇਸ ਮਲੀਨ । ਕਾਕ ਪੰਖ ਸਿਰ ਧਰੇ ਸਦੀਨ⁹ ।
 ਅਸਤਨ¹⁰ ਮਧਿ ਸੁ ਬਨੈ ਅਵਾਸ¹¹ । ਸਾਥ ਸੂਕਰਨ¹² ਮਤਿ ਬਿਨਾਸੁ । 93 ।
 ਔਰ ਰੂਪ ਨਿਸਚੈ ਬਿਕਰਾਲ । ਸੁਪਨੰਤਰ ਨਿਰਖਯੋ ਨਿਰਪਾਲ¹³ ।
 ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀਨੈ ਤਿਹ ਸੰਗ । ਮਧਿ ਚੰਡਾਰਨ ਅਧਿਕ ਉਤੰਗ¹⁴ । 94 ।

ਝੂਲਨਾ : ਬਾਰਾ ਬਰਖ ਬਨ ਮਾਹਿ ਉਨ ਸੋ ਬਸਿਓ ਖੁਲੇ ਤਬ ਨਯਨ ਨ੍ਰਿਪਾਲ ਜਾਗਿਯੋ ।
 ਸੋਚ ਬੀਚਾਰ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ ਕਰਮ ਕੀ ਰੇਖ ਕੇ ਸੋਚ ਪਾਗਿਓ¹⁵ ।
 ਬਡੀ ਬਲਵਾਨ ਇਹ ਹੋਨ ਕੀ ਹਾਰ ਹੈ ਸਰਬ ਕੇ ਸੀਸ ਏਹ ਦਾਗ ਲਾਗਿਯੋ ।
 ਦਿਖੈ ਏਹ ਅਵਰ ਪੁਨੀ ਕਹਾ ਅਬ ਕਰੋਗੀ ਮਾਨ ਕਰ ਹੁਕਮ ਨ੍ਰਿਪ ਚਿੰਤ ਪਾਗਿਓ । 95 ।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 2) ਕਰ, ਬੰਧਨ 3) ਚੰਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 4) ਉਰਿਣ ਹੋ ਗਿਆ, ਰਿਣ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ 5) ਰਾਜਾ ਨੇ 6) ਬਾਤ, ਗੱਲ 7) ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ 8) ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਗਿਆ 9) ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ 10) ਬਸਤ੍ਰ 11) ਦੀਨਤਾ ਸਹਿਤ 12) ਹੱਡੀਆਂ ਵਿਚ 13) ਨਿਵਾਸ 14) ਸੂਰਾਂ ਦਾ 15) ਰਾਜੇ ਨੇ 16) ਅਧਿਕ ਉਚੇ 17) ਮਗਨ ਹੋਇਆ, ਲੀਨ ਹੋਇਆ

ਭਾਰ ਪੁਨਿ ਸਾਠ ਬਰ ਮੁਨੀ ਜਿਹ ਲਏ ਥੇ ਸੁਨਹੁ ਅਬ ਤੰਨ ਕੀ ਅੰ ਕਹਾਨੀ ।
 ਬਿਪਾ ਕੇ ਪਾਸ ਜਿਹ ਰਾਜ ਪਤਨੀ ਹੁਤੀ ਕਰਤ ਦਿਜ ਸੇਵ ਜੋ ਤਿਹ ਸਖਾਨੀ ।
 ਤਾਸ ਕੇ ਪੂਤ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜ ਦੇਤ ਭਯੰ ਦੁਸਟ ਸੁਭਾਵ ਨਹਿ ਜਾਤ ਜਾਨੀ ।
 ਆਕੁਲੀ ਬਯਾਕਲੰ ਰਾਜ ਪਤਨੀ ਭਈ ਹਰੀ ਜੂ ਚੰਦ ਕੀ ਸੁਸਤ^੧ ਰਾਨੀ । 96 ।
 ਰੋਇ ਕਰ ਪੀਟ ਸਿਰ ਕੋ ਪਾਣਤੀ ਗਾਲ ਬੰਹਾਲ ਭੀ ਨਾਰਿ ਭਾਰੀ ।
 ਬਾਲ ਕੇ ਲਯੋ ਤਬ ਤਾਸ ਉਠਾਇ ਕਰ ਗੰਗ ਮਹਿ ਦਾਗ ਦੈਆ ਉਤਾਰੀ ।
 ਕਰਤ ਬੇਰਾਗ^੨ ਤਿਹ ਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ਮੁਰਦ ਜਿਹ ਘਾਟ ਰਾਖਿਓ ਸਵਾਰੀ ।
 ਤਾਸ ਕੇ ਨਾਥ ਇਹਾ ਆਖ ਠਾਢੇ ਹੁਤੋ ਬੋਲ ਤਿਹ ਕਹਾ ਤੂੰ ਕਵਨ ਨਾਰੀ । 97 ।

ਤ੍ਰਿਯੋਬਾਚ । ਚੋਪਈ :

ਹਰੀਚੰਦ ਰਾਜਾ ਜੋ ਹੁਤਾ । ਇਹ ਬਾਲਕ ਤਾਕੋ ਜੂ ਸੁਤਾ^੩ ।
 ਦਈਵਨੇਤ ਅੰਸੀ ਅਬ ਭਈ । ਬਿਪਦਾ ਹਮੇ ਬਿਧਾਤਾ ਦਈ । 98 ।
 ਰੂਪਯਾ ਮੇ ਪੈ ਹੈ ਨਹੀ ਹਿਯਾ^੪ । ਮੈਂ ਹੂੰ ਨਾਰਿ ਅਨਾਥਨ ਮਹਾ ।
 ਯੋ ਬਤੀਯਾ ਸੁਨ ਕਰ ਤਬ ਰਾਈ^੫ । ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ ਸੁਨਾਈ । 99 ।

ਝੁਲਨਾ : ਦਾਮ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਤਾਰ ਕਰ ਪ੍ਰਿਥਮ ਹੀ ਬਹੁਤ ਇਹ ਬਾਰ^੬ ਕਉ ਆ ਉਤਾਰੀ ।
 ਅੰਸ ਮੈ ਜਾਨਿ ਤ੍ਰਿਯ ਦੇਉ ਨਹੀ ਕਬੇ ਹੀ ਸੁਆਮਿ ਕੀ ਚਿੰਤ ਮੁਰ ਉਰ^੭ ਮੰਝਾਰੀ ।
 ਕਹੀ ਤਬ ਨਾਰਿ ਮੁਰ ਉਪਰ ਜੋ ਓਦਨਾ ਕਈ ਹਜਾਰ ਕਾ ਲੇਹੁ ਪਾਰੀ^੮ ।
 ਮਾਨ ਕਰ ਵਾਕ ਤਬ ਤਾਕ ਪਾਰਿਯੋ ਗਈ ਵਹ ਨਾਰਿ ਆਗੈ ਬਿਚਾਰੀ । 100 ।
 ਗੰਗ ਕੇ ਤੀਰ ਜਬ ਜਾਇ ਕਰ ਕੀਰ^੯ ਜਯੋ ਰਾਖ ਨਿਜ ਨੰਦ ਕੋ ਰੋਨ ਲਾਗੀ ।
 ਕਰਤ ਬੇਰਾਗ ਨਿਜ ਆਗ ਮੁਹ ਕੀ ਜਗੀ ਗਈ ਬਹੁ ਰਾਤ ਨਹਿ ਆਖ ਲਾਗੀ ।
 ਫਿਰਤ ਕਈ ਚੋਰ ਤਿਹ ਆਨ ਠਾਢੇ ਭਏ ਨਿਰਖ ਤਿਹ ਨਾਰਿ ਕੋ ਦਯਾ ਜਾਗੀ ।
 ਕਹੈ ਜੋ ਲਿਆਵਹੈ ਦਰਬ^{੧੦} ਕਛੁ ਨਗਰ ਤੇ ਦੇਹ ਗੈ ਯਾਹਿ ਪੁਨ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸਭਾਗੀ । 101 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਪੁਰ ਮੈ ਵਹ ਗਏ । ਅਸਥਿਤ ਜਾ ਨ੍ਰਿਪ ਦਰ ਪਰ ਭਏ ।
 ਰਾਜਾ ਕੋ ਲੁਟੀਓ ਤਿਨ ਧਾਮਾ । ਆਛੇ ਭਲੇ ਨਿਕਸੇ ਦਾਮਾ । 102 ।
 ਭ੍ਰਖਨ ਬਸਨ ਬਿਤੰ^{੧੧} ਬਹੁ ਲਿਯਾਏ । ਉਸੀ ਪੈਡ^{੧੨} ਹੁਇ ਆਗ ਸਿਧਾਏ ।
 ਤਸਕਰ^{੧੩} ਨਾਰਿ ਦੁਖਾਰਿ ਨਿਹਾਰੀ । ਗਏ ਹਾਰ ਇਕ ਤਿਹ ਗਰ ਡਾਰੀ । 103 ।
 ਰਾਨੀ ਕਉ ਕੁਛ ਭਈ ਨ ਸੁਧਾ । ਰੋਵਤ ਰਹੀ ਹੋਇ ਬੇਬੁਧਾ ।
 ਭਈ ਭੋਰ ਸਭ ਹੀ ਨਰ ਜਾਗੇ । ਨਿਜ ਆਲੈ^{੧੪} ਕੇ ਕਾਰਜ ਲਾਗੇ । 104 ।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 2) ਬਹੁਤ ਵਿਆਕੁਲ ਅਤੇ ਬੇਤਾਬ ਹੋ ਗਈ 3) ਬੁੱਧੀਮਾਨ 4) ਪੁੱਤਰ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਈ
 5) ਪੁੱਤਰ 6) ਇਥੇ 7) ਰਾਜੇ ਨੇ 8) ਬਾਲਕ ਨੂੰ 9) ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ 10) ਫਾਤ ਲੰ 11) ਨਿਵਾਧਨ,
 ਕੰਗਾਲ 12) ਧੰਨ, ਦੋਲਤ, ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ 13) ਵਿੱਤ, ਧਨ ਦੋਲਤ, ਸਮਾਨ 14) ਉਸੇ ਰਾਹ ਭੇ ਪੈ ਗਏ
 15) ਚੋਰਾਂ ਨੇ 16) ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ

ਸੌਰ ਪਰਿਓ ਸਭ ਨਗਰ ਮੰਝਾਰੀ । ਰਾਜ ਭੰਡਾਰ ਲਯੋ ਕਿਨ ਮਾਰੀ¹ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਸੇਵਕ ਨਿਪ ਭਏ । ਖੋਜ ਬਿਲੋਕ² ਦਸੋ ਦਿਸ ਗਏ । 105 ।
 ਔਰ ਦਿਸਾ ਚਲਿ ਭ੍ਰਿਤ³ ਸਿਧਾਏ । ਏਕ ਜਾਨਵੀ⁴ ਨਿਕਟ ਆਏ ।
 ਕਾ ਨਿਰਖੈ ਵਹ ਨੈਨ ਪਸਾਰੀ । ਅਬਲਾ ਹਾਰ ਸੁ ਕੰਠ ਮੁਝਾਰੀ । 106 ।
 ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੋ ਨਿਰਖੁਯੋ ਤਿਨੇ । ਭੂਪਤ⁵ ਪਾਸ ਕਹਾ ਜਾ ਉਨੇ ।
 ਗਹਿ ਲਿਆਵੋ ਨਾਰੀ ਤੁਮ ਤਾਹੀ । ਹਰਿ ਬਿਲੋਕਿਓ ਜਿਹ ਗਰ⁶ ਮਾਹੀ । 107 ।
 ਤਤ ਛਿਨ ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਭ੍ਰਿਤ ਧਏ । ਗਹਿ ਲਿਆਵਤ ਅਬਲਾ ਕੋ ਭਏ ।
 ਭੂਪਤ ਹਾਰ ਚੀਨ⁷ ਕਰ ਲਯੋ । ਗਰਦਨ ਮਾਰਿ ਇਸੈ ਕਹਿ ਦਯੋ । 108 ।
 ਔਰ ਦਰਬ ਇਨ ਲਯੋ ਲੁਕਾਈ । ਅਬ ਬੈਠੀ ਇਮ ਡਿਭੁ⁸ ਦਿਖਾਈ ।
 ਤਬ ਬਾਚੈ⁹ ਦੇਵੈ ਜਉ ਧਨਾ । ਨਾਤਰ ਮਾਰਹੁ ਜਾ ਗਰਦਨਾ । 109 ।
 ਯੋ ਕਹ ਰਾਜ ਚੰਡਾਲ ਬੁਲਾਏ । ਚੰਡਾਲ ਸੁ ਹਤੀ ਚੰਦ ਪਠਾਏ ।
 ਕਹਾ ਤਾਹਾ ਮਾਰਹੁ ਤੁਮ ਜਾਈ । ਜਾਕੋ ਰਾਜਾ ਜੂ ਫੁਰਮਾਈ । 110 ।
 ਹਰੀ ਚੰਦ ਆਗਿਆ ਤਬ ਪਾਈ । ਚਲਿਓ ਬੇਗ ਨਹੀ ਬਿਲਮ¹⁰ ਲਗਾਈ ।
 ਗਯੋ ਜਬੈ ਚਲਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰੇ । ਆਗੈ ਸੁਨਿਯੋ ਹਨੇ¹¹ ਇਹ ਨਾਰੇ । 111 ।

ਦੋਹਰਾ : ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਤਿਯ ਲੈ ਚਲਯੋ ਹਨਨ ਭਯਾਨਕ ਜਾਇ ।

ਫੁਰਾ ਕਾਢ ਕਰ ਕਾਖ ਤੇ ਕਾਟਨ ਲਗਿਯੋ ਬਨਾਇ । 112 ।
 ਏਕ ਹਾਥ ਤਿਯੋ ਕਚ¹² ਗਹੈ ਦੁਤੇ¹³ ਸੁ ਕਾਤਿ ਨਿਕਾਰਿ ।
 ਹੁੰ ਬਿਦਰਦ ਕਾਟਨ ਲਗਿਯੋ ਨਭ ਤੇ ਸੁਨੀ ਪੁਕਾਰ । 113 ।
 ਰਛ ਸਬਦ ਕਰ ਗਗਨ ਤੇ ਸੁਮਨ¹⁴ ਮੇਘ ਬਰਸਾਇ ।
 ਅਮਰ ਲੋਕ ਤੇ ਦੇਵਤਨ ਗਹਯੋ ਭੂਪ ਕਰ ਆਇ । 114 ।
 ਸੁਤ ਜਿਯਾਯੋ ਤਿਯਾ ਪਤਿ ਮਿਲੀ ਰਾਜ ਅਧਿਕ ਨਿਜ ਪਾਇ ।
 ਬਾਰੰਬਾਰ ਦੇਵਨ ਕਹਯੋ ਧੰਨਯ ਧੰਨਯ ਨਿਪਰਾਇ¹⁵ । 115 ।
 ਅਧਿਕ ਲਛ ਬਰ ਪੁਰ ਭਯੋ ਦੀਰਘ ਬਗਰ¹⁶ ਬਜਾਰ ।
 ਇਹ ਸਮਾ ਨਗਰਨ ਜਾਨਿਯ ਦੇਵਨ ਕਹਿਯੋ ਪੁਕਾਰ । 116 ।

ਚੌਪਈ : ਰਾਜਸੂਯ ਜਗ ਜੇ ਕੋ ਕਰੈ । ਬਾਰ ਬਰਖਨ ਲਗਯੋ ਬਨ ਫਿਰੈ ।

ਤੇਰੇ ਧਰਮ ਸੰਪੁਰ ਨਿਹਾਰਾ¹⁷ । ਤੋਹਿ ਫਗਾਇਓ ਸੁਪਨ ਮਝਾਰਾ । 117 ।
 ਤੂੰ ਨਿਪ ਧੰਨਯ ਧੰਨਯ ਤਵ ਧਰਮ । ਤੁਝ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਕਰਈ ਕਰਮ ।
 ਇਹ ਅਪਨੀ ਵਸਤਾ ਇਤ ਭੋਗ । ਬਹੁਰੇ ਬਸੋ ਆਨ ਸੁਰਲੋਗ¹⁸ । 118 ।
 ਯੋ ਕਹ ਦੇਵ ਲੋਪ ਭੇ ਸਗਰ¹⁹ । ਰਾਜਾ ਆਯੋ ਅਪਨੇ ਨਗਰ ।
 ਤਿਨ ਯਹ ਰਾਜੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ । ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ ਅਧਿਕ ਬਚਿਤ੍ਰ । 119 ।

1) ਲੁਟ ਲਿਆ ਹੈ 2) ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਲੱਭਣ ਲਈ 3) ਨੌਕਰ 4) ਗੰਗਾ 5) ਰਾਜੇ ਨੂੰ 6) ਗਲੇ ਵਿਚ
 7) ਪਛਾਣ ਲਿਆ 8) ਦਿਖਾਵਾ, ਪਾਖੰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ 9) ਬਚੇਗੀ 10) ਦੇਰੀ 11) ਮਾਰੋ, ਕਤਲ ਕਰੋ
 12) ਵਾਲ 13) ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ 14) ਫੁਲ 15) ਰਾਜਾ 16) ਘਰ, ਮਕਾਨ 17) ਵੇਖਿਆ ਹੈ
 18) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿਚ 19) ਸਾਰੇ

ਮਾਰਕੰਡ ਕੇ ਸਥ ਪੁਰਾਨ । ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਥਾ ਸੁ ਨਿਧੀ ਰਿਖਾਨ¹ ।
 ਬੰਦਕ² ਸੀ ਇਹ ਭੁਭ ਸਮਾਨ । ਭੁਮ ਕਰ ਕਹੀ ਸਨਹੁ ਸੁਰ ਗਯਾਨ । 120 ।
 ਪਨੈ ਸਨੈ ਜੋ ਸਰਧਾ ਲਾਇ । ਸਥਾ ਪਰਮ ਕਰ ਕਹੀ ਸਰਾਇ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿਧ ਕਰਤਾਰ । ਨਿਜ ਸੰਗਤਿ ਸਹਿ ਕੀਧ ਉਚਾਰ । 121 ।
 ਆਗੈ ਅੰਰ ਪਨ ਸਨਹੁ ਕਥਾਨ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਕਰ ਨਿਧਾਨ ।
 ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਰਹ ਜਾ ਨਿਜ ਬਸ । ਸੰਗਤਿ ਸਮੇਂ ਆਨੰਦ ਜੁਤ³ ਰਸੀ । 122 ।
 ਤੀਰਥ ਕਰੇ ਜੋ ਪੁਰਖ ਮਾਹੀ । ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਤ੍ਰ ਇਹ ਮਾਰ ਵਰਾਹੀ⁴ ।
 ਕਾਮਫ਼ਿਰਾ ਦੇਵੀ ਲਖ ਭੰਨਾ⁵ । ਸਮ ਦੇਸ ਜਗ ਕਰ ਕਰ ਗੰਨਾ⁶ । 123 ।
 ਜਗਨ ਨਾਥ ਤੀਰਥ ਮਥ ਬਾਣ । ਪਉਰਖ ਕਰ ਪਰਮੇ ਜੁ ਨਿਧਾਨ ।
 ਇਤਨੈ ਸਹਿ ਤਿਨ ਯੋ ਸੁਨ ਪਾਯੀ । ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਤਿਹ ਆਯੀ ।
 ਤਿਨ ਸਾਹਿਬ ਕਰ ਸਾਥ ਜੁ ਲਯੈ । ਪੁਰਖ ਕਰ ਰਾਜਾ ਰੁਖ ਗਯੈ । 124 ।
 ਸੁਨ ਸਮ ਰਵਨ ਰਾਵ ਕੀ ਕਥਾ । ਬਰਨੈ ਸੁਨੀ ਕਾਨ ਸਮ ਜਥਾ ।
 ਦਫ਼ਨ ਦੇਸ ਬਸਰ ਹੈ ਜਹਾ । ਜੋ ਪੁਰ ਦਿਪਤ⁷ ਨਗਰ ਬਰ ਤਹਾ । 125 ।
 ਗੰਪਾਚਲ ਗਭ ਹੈ ਜਿਹ ਥਾਨੀ । ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰ ਜਾ ਰਜਧਾਨੀ ।
 ਰਾਜ ਪੂਤ ਰਾਜੇ ਭਰੁ ਜਾਨਹੁ । ਤਿਨ ਸਮ ਬਲੀ ਨ ਅਵਰ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ⁸ । 126 ।
 ਨਿਜ ਦੇਸਨ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਾਹੀ । ਮਨਸਬ⁹ ਸਭ ਰੁਕਨ ਕੇ ਖ ਹੀ ।
 ਜਬ ਕਹੀ ਸਾਹੁ ਮੁਹਿਮ ਉਠਾਵੈ । ਚੇ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਤਿਸੈ ਪਠਾਵੈ । 127 ।
 ਦਿਲੀ ਮਹਿ ਤਿਨ ਕੇ ਅਸਥਾਨਾ । ਬਾਗ ਹਵੇਲੀ ਕ੍ਰਪ ਸੁ ਨਾਨਾ ।
 ਹਜਰਤ ਤਟ¹⁰ ਵਹਿ ਸਦਾ ਰਹਾਹੀ । ਸਮਾ ਪਾਇ ਸੁ ਕਚਹਰੀ ਜਾਹੀ । 128 ।
 ਜਬ ਰਾਜਾ ਹਜਰਤ ਤਟ ਜਾਵੈ । ਸੂਰ ਬੀਰ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਲਿਜਾਵੈ ।
 ਤਦੀ ਕਰਤ¹¹ ਸਬ ਚਲਿ ਜਾਈ । ਕੋਇ ਨ ਤਾਕੋ ਸਕੈ ਹਟਾਈ । 129 ।
 ਏਕ ਦਿਵਸ ਰਾਜਾ ਜਬ ਚਲਾ । ਲੀਨੇ ਰਾਜਪੂਤ ਬਰਬਲਾ¹² ।
 ਜਿਹ ਮਾਰਗ ਵਹ ਰਾਵ ਸਿਧਾਯੋ । ਕਈ ਕਸਾਈ ਬੀਰਨ ਘਾਯੋ । 130 ।
 ਰੋਰ¹³ ਪਰੀ ਸਗਹੇ ਪੁਰ ਮਾਹੀ । ਭੈ ਲਗ ਰਾਜਾ ਗਯੋ ਤਹਾਹੀ ।
 ਹਜਰਤ ਜਬੈ ਰਾਵ ਲਖ ਪਾਯੋ । ਕੁਛਕ ਕੋਪ ਯੋ ਬਚਨ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਮਾਨ ਮਛੀਪ¹⁴ ਜਬੈ ਯਹ ਜਾਨੀ । ਕਰੀ ਕਸਾਈ ਤੇ ਸਬ ਹਾਨੀ । 131 ।
 ਗਰਜ ਰਾਵ ਬਚ ਐਸ ਉਚਾਰੇ । ਹਜਰਤ ਬਚਨ ਸੁ ਸੀਸ ਹਮਾਰੇ ।
 ਨੀਮ ਖੁਦਾਇ¹⁵ ਸੁ ਸਾਹਿ ਕਹਾਵੈ । ਤਾ ਕੋ ਬਚਨ ਬਿਰਥ ਕਰ ਜਾਵੈ । 132 ।

1) ਰਿਸ਼ੀਆ ਨੇ 2) ਬੰਡੀ ਜਿਨੀ 3) ਸਹਿਤ 4) ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਹੱਦ ਤਕ 5) ਸਥਾਨ, ਥਾਮ 6) ਘੁਮੇ, ਫਿਰੇ
 7) ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ, ਸੰਕੇਤਿ ਹੈ 8) ਭੁਲਨਾ ਦੇ 9) ਅਧਿਕਾਰ; ਅਰਦਾ 10) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨੇੜੇ
 11) ਹੁਕਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ 12) ਚੰਗੇ ਬਲ ਵਾਲੇ 13) ਰੋਲਾ 14) ਰਾਜਾ 15) ਛੋਟਾ ਰੱਖ

ਭੋਰ ਭਏ ਬਹੁਰੋ ਜਦੁ ਐਹੋ । ਤੁਮਰੇ ਬਚਨ ਸਤ ਕਰ ਘੋਹੋ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਸਾਹ¹ ਬਿਹਸ² ਮੁਖ ਦਯੋ । ਤਾ ਪਰ ਪੇਸ ਨਹੀ ਕਛੁ ਗਯੋ । 133 ।
 ਘਰੀਕ ਬੈਠ ਚਲੋ ਜਬ ਰਾਜਾ । ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਬਜਾਵਤ ਬਾਜਾ ।
 ਪਾਛੇ ਸਕਲ ਮਲੈਛ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਕਾਜੀ ਮੁਲਾ ਸੇਖ ਪਛਾਨਹੁ । 134 ।
 ਮਿਲ ਆਏ ਹਜਰਤਿ ਕੇ ਆਗੈ । ਕਟੁ ਕਟੁ³ ਬਚਨ ਕਹਨ ਸਭ ਲਾਗੈ ।
 ਕ੍ਰੋਧਤ ਭਯੋ ਸਾਹ ਅਧਿਕਾਇ । ਮੰਤ੍ਰੀ ਲੀਨੇ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਈ । 135 ।
 ਕਵਨ ਉਪਾਵ ਕਹੋ ਅਬ ਕਰੀਐ । ਯਹ ਬੈਰੀ ਕਾ ਸੀਸ ਉਤਰੀਐ ।
 ਮੰਤ੍ਰਨ ਕਹੀ ਸਾਹ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਕਾਨ ਸੁਨ ਕੀਜੈ । 136 ।
 ਜੋ ਤੁਮ ਹਿਯਾ⁴ ਰਾਜਾ ਕਹ ਘੋਹੋ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਮਹਿ ਨਿੰਦਾ ਪੈਹੋ ।
 ਸੈਨਾ ਅਧਿਕ ਸਾਬ ਇਹ ਦਈਯੈ । ਪੂਰਬ ਭਾਖ ਮੁਹਿਮ ਪਠਈਯੈ । 137 ।
 ਸੋ ਵਹ ਜੀਤ ਬੰਗਾਲਾ ਐਹੈ । ਤੋ ਕਾਰਜ ਹਜਰਤ ਕੋ ਕੈਹੈ ।
 ਨਾਤਰ ਹੋਇ ਤਹਾ ਜਲ ਲਾਗਾ । ਮਰਿ ਹੈ ਤਹੀ ਸੁ ਜਾਇ ਅਭਾਗਾ । 138 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਜਬੈ ਸਾਹ ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ । ਭਲੀ ਬਾਤ ਮਨ ਮਧਿ ਅਲਾਯੋ⁵ ।
 ਸੈਨਾ ਅਧਿਕ ਦਈ ਤਿਹ ਸੰਗਾ । ਪੂਰਬਕੋ ਨ੍ਰਿਪ⁶ ਚੜ੍ਹਯੋ ਨਿਸੰਗਾ⁷ । 139 ।
 ਮਾਘ ਦੇਸ ਜਬਹੀ ਵਹ ਆਯੋ । ਗੁਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਕਥਤ ਸੁਨ ਪਾਯੋ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਰਾਵ ਅਨੰਦਤ ਭਯੋ । ਚਿੰਤਾ ਮੇਟ ਅਭੈ⁸ ਹੁਇ ਗਯੋ । 140 ।
 ਚਰਨ ਕਮਲ ਦਰਸੀ ਤਿਨ ਆਈ । ਨਿਜ ਕੀ ਨਖਸਿਖ⁹ ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ ।
 ਮੋ ਮਨ ਮੈ ਚਿੰਤਾ ਹੀ ਭਾਰੀ । ਪੂਰਬ ਦੇਸ ਨਿਰਖ ਭੈ ਕਾਰੀ¹⁰ । 141 ।
 ਅਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਾਬ ਸੁ ਲੈਹੁ । ਸਰਬ ਕਾਜ ਆਨੰਦ ਯੁਤ¹¹ ਕੈਹੁ ।
 ਜਿਹ ਬਿਧ ਆਗੈ ਆਪ ਨਿਹਾਰਾ । ਤਿਯੋ ਸੁ ਕਰਾਵੋ ਹਮੈ ਦੀਦਾਰਾ । 142 ।
 ਬਿਬਿਧ ਭਾਂਤ¹² ਬਿਨਤੀ ਤਿਨ ਪਾਈ । ਪਲਮੈ ਸਤਿਗੁਰ ਲਏ ਰਿਝਾਈ ।
 ਪੂਰਬ ਗਯੋ ਤਬੈ ਵਹ ਰਾਜਾ । ਲੀਨੇ ਸਾਬ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 143 ।
 ਕਾਮ ਰੂਪ ਐ ਦੇਸ ਬੰਗਾਲਾ । ਬਿਜੈ ਕਰਿਯੋ ਤਿਨ ਆਨੰਦ ਨਾਲਾ ।
 ਮਰਦਾਨਾ ਕੀਨੋ ਜਿਹ ਮੇਢਾ¹³ । ਵਹੈ ਦੇਸ ਜੀਤਯੋ ਤਿਨ ਟੇਢਾ । 144 ।
 ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਟੂਣੇ ਅਰੁ ਕਾਮਨ । ਕੀਨੇ ਤਿਨੇ ਨ੍ਰਿਪਤ ਕੇ ਸਾਮਨ¹⁴ ।
 ਪੂਰਨ ਕਾਰਨ¹⁵ ਇਨਕਾ ਭਯੋ । ਕਰਣਾ ਸਿੰਧ ਸਾਬ ਜੋ ਲਯੋ । 145 ।

1) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 2) ਹੱਸ ਕੇ 3) ਕੋੜੇ ਕੋੜੇ, ਮਾੜੇ ਮਾੜੇ 4) ਇਥੇ 5) ਕਹੀ; ਸੋਚੀ 6) ਰਾਜਾ
 7) ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ 8) ਭੈ ਰਹਿਤ ਹੋਇਆ 9) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 10) ਭਿਆਨਕ 11) ਸਹਿਤ
 12) ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 13) ਭੇਡ 14) ਸਾਹਮਣੇ 15) ਕਾਰਜ

ਅੰ ਭੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਜੋਤਾ । ਪਟਣੇ ਬੀਚ ਬਸ੍ਰਯੋ ਸਬ ਤੇਤਾ ।
 ਮਾਤਾ ਆਦਿ ਜਿਤਕਾ ਪਰਵਾਰਾ । ਇਹ ਬਿਧਿ ਰਾਜਤ ਸਹਤ ਮੰਝਾਰਾ । 146 ।
 ਪਟਣੇ ਸਮ ਸੰਗਤਿ ਬਰ ਭਾਰੀ । ਹੈ ਨਹੀ ਅਵਰੁ ਸੁ ਨਗਰ ਮੰਝਾਰੀ ।
 ਲਾਖ ਕਰੋੜੀ ਸਿਖ ਭਟਿਜੈ^੧ । ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਮੈ ਸਾਬਤ ਲਹਿਜੈ^੨ । 147 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਦੂਤੈ ਸੁ ਧਯਾਇ ਬਖਾਨ੍ਯੋ । ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ^੩ ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨਿਯੋ ।
 ਆਗੈ ਕਹੈ ਤੀਸਰੀ ਕਥਾ । ਅਮੀ^੪ ਸਰੂਪ ਦਸਮ ਗੁਰ ਜਥਾ । 148 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਚੰਦ ਕਥਾ ਬਰਨਨੇ ਤੀਰਥ
 ਮਹਾਤਮੇ ਪੂਰਬ ਪਯਾਨ ਦੁਤਿਯ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤੁ ਮਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੁ । 2 ।

1) ਜਿਤਨਾ 2) ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ 3) ਪਕੇ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ 4) ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ 5) ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਦੋਹਰਾ : ਇਥਾ ਰੂਪ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਉਰਧਾਰ ।

ਅਗੂ ਕਥਾ ਅਬ ਤੀਸਰੀ ਬਰਨ ਕਛੂ ਬਿਸਥਾਰ । 1 ।

ਚੋਪਈ : ਅਬ ਬਰਨ ਦਸਮੇ ਗੁਰ ਕਥਾ । ਆਦਿ ਅਗਾਧਿ ਸੁਣ ਮਮ ਜਥਾ ।

ਜਯੋ ਜਯੋ ਕੀਨੇ ਨਾਬ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਹੇ ਸੁ ਬਚਿਤ੍ਰ । 2 ।

ਸਵੇਯਾ : ਨੀਤ ਅਨੀਤ¹ ਨਿਹਾਰ ਮਲੇਛਨ ਦੁਖਤ ਭਈ ਧਰਨੀ ਸਬ ਸਾਰੀ ।

ਲੋਪ ਵਏ ਸਭ ਛਤ੍ਰਨ² ਕੇ ਗੁਣ ਜਗ ਸੁ ਪੁੰਨ ਜੁ ਦਾਨ ਅਪਾਰੀ ।

ਈਦ ਚਲੀ ਬਕਰੀਦ ਨਿਵਾਜ ਸੁ ਗੋ ਬਧ ਹੋਤ ਸਭੇ ਧਰ ਭਾਰੀ ।

ਕੰਨ ਕਟੇ ਇਹ ਦੁਖ ਸਭੇ ਧਤ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਬਿਨਾ ਅਸਥਾਰੀ³ । 3 ।

ਦੁਖ ਨਿਹਾਰ ਕਿਧੋ⁴ ਭੂਅ ਕੇ ਨਿਜ ਸ੍ਰੀ ਅਸਕੋਤ⁵ ਭਏ ਬਰਦਾਨੀ ।

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਪਠਿਓ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਜਾ ਉਪਮਾ ਦਸਹੁ ਦਿਸ ਜਾਨੀ ।

ਤਾਸ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਹੇ ਬਤ ਸੰਤ ਸੁਨ ਮਨ ਲਾਇ ਕਹਾਨੀ ।

ਸੇਵਕ ਜਾਨਿ ਛਿਮਾ ਸੁ ਕਰੋ ਜਿ ਨ ਰਾਸ ਗਨੋ⁶ ਕਿਤ ਦੁਖ ਪਛਾਨੀ । 4 ।

ਦੁਖਤ ਭਈ ਧਰਨੀ ਜਬ ਹੀ ਜਗ ਨਾਇਕ ਪੈ ਇਹ ਭਾਡਿ ਪੁਕਾਰੀ ।

ਆਕੁਲ ਬਿਆਕੁਲ ਹੈ ਨਿਜ ਮਾਤਰ ਰੋਵਤ ਭੀ ਬਹੁ ਪਾਪ ਨਿਹਾਰੀ ।

ਕਾਲ ਸੁ ਦੇਵ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਨਿਜ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਬਚ ਸੁਧ ਉਚਾਰੀ ।

ਹੋਹੁ ਨ ਆਤੁਰ ਧੀਰ ਧਰੋ ਨਿਜ ਧਾਰਤ ਸੰਤ ਅਨੰਤਾਵਤਾਰੀ⁷ । 5 ।

ਸਵੇਯਾ : ਯੋ ਕਰ ਆਦਿ ਸਮੋਧੀ⁸ ਧਰੋ ਬਹੁ ਪੈ ਜਗ ਨਾਇਕ ਜੁ ਸੁ ਬਿਚਾਰੀ ।

ਬਿਸਵ ਸੰਸਾਰ ਪਸਾਰ ਜਿਤੋ ਸਭ ਆਪ ਸਰੂਪ ਸੁ ਮਧਿ ਨਿਹਾਰੀ ।

ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਸੁ ਨਾਗ ਚਰਾਚਰ ਮਾਨਸ ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਪਸਾਰੀ ।

ਮੋ ਕਹ ਏ ਨਹ ਜਾਪਤ ਹੈ ਸਬ ਆਪਨ ਮਧਿ ਪਰੇ ਦੁਖ ਜਾਰੀ । 6 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਨਿਜ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਦੀਨ ਬੰਧ ਕਰਤਾਰ ।

ਦਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਰ ਪਠ੍ਯੋ ਮਾਤ ਲੋਕ ਨਿਰਧਾਰ । 7 ।

ਚੋਪਈ : ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਜਗਤ ਸੁ ਭਗਤ ਪਠਾਏ । ਸਭ ਮਾਰਗ ਤਿਨ ਆਨ ਚਲਾਏ ।

ਕਲੀ ਕਾਲ ਜਗ ਘੋਰ ਸੁ ਮਾਹੀ । ਦੇਵਨ ਕੇ ਹਿਆ ਕਾਮ ਸੁ ਨਾਹੀ । 8 ।

ਮੈ ਅਰ ਮੈ ਸੰਤਾਨ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਤਨਕ⁹ ਭੇਦ ਅੰਤਰ ਕੁਛ ਨਾਹੀ ।

ਏਕ ਰੂਪ ਬਿਚਰਤ ਸੰਸਾਰਾ । ਮੈ ਤਿਨਤੇ ਨਹੀ ਤਨਕ ਨਿਆਰਾ । 9 ।

ਅਬ ਮੈ ਵਹੈ ਸੁ ਬਿਵਤ¹⁰ ਬਨਾਉ । ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਧਰਿ ਨਾਮ ਜਪਾਉ ।

ਯੋ ਕਹਿ ਕਰ ਅਸਧੁਜ ਅਵਤਾਰੀ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ¹² ਕੋ ਪਠਿਯੋ ਸੁਧਾਰੀ । 10 ।

1) ਦੇਵੀ, ਦੇਵੀ ਰੂਪ, ਦਿਵ੍ਯ 2) ਨਿਤ ਅਨਿਆਇ ਵੇਖ ਕੇ 3) ਛਤ੍ਰੀਆ ਦੇ 4) ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ 5) ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ
6) ਪਰਮਾਤਮਾ 7) ਠੀਕ-ਵਰਣਨ ਨਾ ਕਰਾ 8) ਅਜਿਹਾ ਅਵਤਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ
9) ਅਨੰਦਿਤ ਕਰਕੇ 10) ਜਰਾ ਜਿਨਾ 11) ਜੁਗਤ, ਤਰਕੀਬ 12) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਅਸ ਦੀਰਘੁ ਬਰ ਤਪੁ ਸੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਹੇਮ ਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਪਰ ਭਾਰੀ ।
 ਏਕ ਸਰੂਪ ਹੋਇ ਜਿਨ ਗਯੋ । ਦੋਇ ਤੀਨ ਕਹੀ ਲੋਪ¹ ਸੁ ਭਯੋ । 11 ।
 ਧਿਆਨ ਅਖੰਡ ਆਪ ਮਧਿ ਧਾਰ੍ਯੋ । ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਜੀਤ ਦਸਮ ਬਰਤਾਰ੍ਯੋ² ।
 ਅਨਹਦ ਘੋਖ³ ਸੁੰਨ ਗ੍ਰਹ⁴ ਲੀਨਾ । ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਆਤਮ ਮਹਿ ਚੀਨਾ । 12 ।

ਝੂਲਨਾ : ਅ ਪ ਕੇ ਧਿਆਨ ਸਾਵਧਾਨ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜੀ ਜੋਗ ਤੀ ਕਲਾ ਸਰਬਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ।
 ਪਾਪ ਅਰ ਪੁੰਨ ਦੁਖ ਭੁਖ ਕੇ ਤਯਾਗ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਅੰ ਚਿੰਦ ਕੀ ਜਰ ਉਖਾਰੀ⁵ ।
 ਲੋਸਟੇ⁶ ਕਨਕ ਪੁਨ ਏਕ ਸਮ ਹੋ ਗਯੋ ਉਸਤਤੀ ਨਿੰਦ ਪਲ ਮੈ ਬਿਦਾਰੀ ।
 ਸਾਂਤਿ ਸੰਤੋਖ ਜਤ ਧੀਰਜ ਧਾਰ ਕਰਿ ਧਸੈ ਨਿਜ ਧਾਮ ਅਨਫੁਰ⁷ ਮੰਝਾਰੀ । 13 ।
 ਸਾਚ ਕੀ ਸ੍ਰਿਗ⁸ ਅਨਕਪਟ ਕੋ ਕੰਠਲਾ ਧਿਆਨ ਬਿਭੂਤ⁹ ਤਨ ਮਧ ਧਾਰੀ ।
 ਤੰਤ ਕੋ ਮੰਤ ਨਿਜ ਆਤਮ ਬਸ ਕਰ ਨਾਮ ਕੀ ਭੀਖ ਕੋ ਕਰਿ ਪਸਾਰੀ ।
 ਪਰਮ ਪੁੰਨ ਤੰਤ੍ਰ ਨਿਜ ਬਜਤ ਹੈ ਦੇਹਿ ਮੈ ਉਠਤ ਕਲੋਲ¹⁰ ਤਾ ਰੰਗ ਭਾਰੀ ।
 ਚਕਤ ਹੈ ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਇਹ ਸੂਖ ਕੋ ਧਸੈ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜਾ ਕੇ ਮਝਾਰੀ । 14 ।
 ਰਿਖੀ ਜੋ ਸਰਬ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਕਮਠ¹¹ ਜੁਯੋ ਮੇਲ ਮਲ ਪਉਨ ਜੋ ਲਿਵ ਲਗਾਈ ।
 ਸੁਰਤ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਮਹਲ ਨਿਜ ਮੈ ਬਸੈ ਦਿਪਤ ਜਿਹ ਜੋਤਿ ਅਨਭੈ ਸੁਹਾਈ ।
 ਧਿਆਨ ਬਿਗਿਆਨ ਅਰੁ ਗਯਾਨ ਗ੍ਰਿਹ ਖਾਇ ਕਰ ਭਏ ਪੁਨ ਦੋਇ ਤੇ ਏਕ ਜਾਈ ।
 ਭਏ ਪਰਸੰਨ ਕਲਿ ਕਾਲ ਜੂ ਨਿਰਖ ਕੈ ਆਪਨੀ ਦੇਹ ਮੈ ਲਯੋ ਮਿਲਾਈ । 15 ।
 ਭਗਤਿ ਕਉ ਨਿਰਖ ਪਰਸੰਨ ਮਨ ਮੈ ਭਯੋ ਧੰਨ੍ਯ ਇਹ ਪਥ¹² ਜਿਹ ਚਰਨ ਧਾਰੇ ।
 ਸਿੰਘ ਅਜ ਗਉ ਜਿਹ ਨਾਗ ਇਕ ਜਾ ਫਿਰੈ ਗੰਡ ਅਰਨਾਨ¹³ ਕੀ ਚਲਤ ਡਾਰੈ ।
 ਕੁੰਭ ਕੇ ਸੀਸ ਮ੍ਰਿਗਨੀਸ ਨਿਜ ਸੇਵਤੇ ਬਿਰਕ¹⁴ ਅੰ ਸਸਾ ਇਕ ਜਾ ਨਿਸਾਰੇ ।
 ਸੰਤ ਪਰਤਾਪ ਤੇ ਜਪਤ ਹੈ ਹਰਿ ਹਰੇ ਨਹੀ ਕੋ ਕਿਸੀ ਕੋ ਸਕਤ ਮਾਰੇ । 16 ।
 ਮੋਤ ਮਰਾਲ ਜਿਹ ਬਿਆਲ ਚਲ ਸੇਵ ਤੇ ਲਾਲ ਮੁਕਤਾਨ ਮਨ ਭੇਟ ਰਾਖੈ ।
 ਦੇਤ ਪੈਈਸਾਚ¹⁵ ਕਾ ਖੇਦ ਤਿਹ ਹੈ ਨਹੀ ਇਛੁ ਸੁ ਮੁਨੀ ਨਾਮ ਭਾਖੈ ।
 ਹੋਮ ਘ੍ਰਿਤ ਧੂਪ ਸੋ ਜੁਰੇ ਮੁਨ ਦੇਖੀਐ ਘੋਖ ਬੇਦਾਨ¹⁶ ਧੁਨ ਗਨਤ ਕਾਖੈ ।
 ਛੀਰ ਜਯੋ ਨੀਰ ਗੰਭੀਰ ਨਦਿ ਚਲਤ ਹੈ ਸਘਨ ਬਨ ਤੋਲ ਸਮ ਕੋਨ ਆਖੈ । 17 ।
 ਨਿੰਦਕ ਬੈਰ ਤਿਹ ਈਰਖਾ ਹੈ ਨਹੀ ਲੋਭ ਦੁਖ ਮੋਹ ਕੀ ਭੂ ਟਾਰੀ ।
 ਨੀਂਦ ਉਚਾਟ ਦਾਰਿਦ੍ਰ ਆਲਸ ਨਹੀ ਕਪਟ ਮਲ ਕੂਰ ਕੀ ਜਰ¹⁷ ਉਖਾਰੀ ।
 ਸਾਂਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿਉ ਜੁਰੇ ਮੁਨ ਨਾਇਕ ਕਿਸਨ ਬਪੁ ਨਿਰਖੀਐ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ।
 ਸਪਤ ਹੀ ਸ੍ਰਿੰਗ ਜਿਹ ਤੁੰਗ¹⁸ ਬਰ ਨਿਰਖੀਐ ਦੁਤੈ ਬੈਕੁੰਠ ਜਨ ਬਨ੍ਯੋ ਚਾਰੀ । 18 ।

- 1) ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ 2) ਸਥਿਤ ਸਨ 3) ਨਾਦ 4) ਸੁਨ੍ਯ ਗ੍ਰਹਿ 5) ਜੜ ਪੁਟ ਦਿੱਤੀ 6) ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੇਲ
 7) ਬਿਨਾ ਸੰਕਲਪ, ਸਾਂਤ 8) ਚੋਟੀ 9) ਭਸਮ, ਰਾਖ 10) ਕਲੋਲ, ਮੇਜ, ਆਨੰਦ 11) ਕੱਛੂ ਵਾਂਗ
 12) ਮਾਰਗ, ਪ੍ਰਣਾਲੀ 13) ਬਾਰਾ ਸਿੰਘਾ 14) ਬਘਿਆੜ 15) ਪ੍ਰੇਤ 16) ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਨਾਦ
 17) ਜੜ 18) ਉਚੀ

ਰਸਾਵਲ : ਜਹਾ ਪਾਤ ਧਾਰੀ । ਭਰਿਯੋ ਪਬਚਾਰੀ¹ ।

ਸੁਨਾ ਰੂਪ ਹੀਰੰ । ਮਨੰ ਨਗ ਧੀਰੰ । 19 ।

ਸਦਾ ਬੇਦ ਘੋਖੰ । ਰਿਖੀ ਤਿਆਗ ਰੋਖੰ² ।

ਜਪੈ ਏਕ ਈਸੰ । ਨਹੀ ਔਰ ਦੀਸੰ । 20 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ :

ਅਸੋ ਹੇਮ ਕੁੰਡੰ ਦਿਪੈ ਸੋਭ ਭਾਰੀ॥ ਦਿਖੈ ਸੋ ਜੁ ਮੋਹੈ ਸਕੈ ਨਾ ਉਚਾਰੀ ।

ਮੁਝੈ ਬਾਲ ਬੁਧੰ ਕਛੂ ਬੋਰ ਗਾਯੋ । ਪ੍ਰਮਾਦੰ³ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਿਤੋ ਜਾਨ ਪਾਯੋ । 21 ।

ਜਟਾ ਜੂਟ ਧਿਆਨੰ ਨਿਜੰ ਤਪ ਧਾਰਿਯੋ । ਇਕੈ ਰੰਗ ਰੰਗਯੋ ਦੁਤੈ ਦੈ ਬਿਸਾਰਿਓ ।

ਭਯੋ ਛੀਰ ਸਾਨੰ ਰਿਦਾ ਸੁਧ ਨੀਕੋ । ਲਯੋ ਸੂਖ ਸੋਝੁ ਹੁਤੋ ਜੋਇ ਜੀਕੋ । 22 ।

ਨਹੀ ਘਾਮ ਸੀਤੰ⁴ ਤਨੰ ਪੈ ਜਨਾਯੋ । ਤਬੈ ਜੀਤ ਪਤ੍ਰੰ ਅਛੈ ਯੋ ਸੁ ਪਾਯੋ ।

ਕਈ ਜੁਗ ਜਾਨੈ ਕਲਪੰ⁵ ਬਿਤਾਏ । ਨਹੀ ਬਿਦਮਾਨੰ⁶ ਕਿਨੂੰ ਦੇਖ ਪਾਏ । 23 ।

ਵਹੈ ਦੀਨ ਬੰਧ ਪਲੰ ਮੈ ਰਿਝਾਯੋ । ਨਬੈ ਰੈਨ ਦਿਵਸੰ ਪ੍ਰਭੂ ਚੀਤ ਲਾਯੋ ।

ਸਭੈ ਭ੍ਰਮ ਕਾਮੰ ਬਰੇ ਜਾਨ ਸਾਏ । ਇਕੈ ਹਾਥ ਲਾਗਿਓ ਸਬੈ ਲੈ ਜਿਯਾਏ । 24 ।

ਅਭਿਲੁ : ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜਬੈ ਤਪੁ ਧਾਰਿਯੋ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਹੈ ਏਕ ਨ ਦੁਤੈ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ।

ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਕਲਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਯੋ ਕਹਾ ।

ਹੋ ਮੁਹ ਤੁਹ ਅੰਤਰ ਭੇਦ ਇਤੇ ਨਿਜ ਹੈ ਰਹਾ । 25 ।

ਭੋ ਕਹ ਤਾਤ ਨਿਹਾਰ ਪਿਤਾ ਮਮ ਜਾਨੀਐ ।

ਮੇਰੋ ਹੁਕਮ ਅਡੋਲ ਸੁ ਸਾਚੁ ਪਛਾਨੀਐ ।

ਮਾਤ ਲੋਕ ਮਹਿ ਜਾਇ ਜੁ ਧਰਮੁ ਚਲਾਈਐ ।

ਹੋ ਝੂਠੋ ਪੰਥ ਤਿਆਗ ਸੁਬੁਧ ਦ੍ਰਿੜਾਈਐ । 26 ।

ਰਸਾਵਲ : ਜਿਤੋ ਮੈ ਪਠਾਏ । ਕੁਪੰਥੋ⁷ ਲਗਾਏ ।

ਨਹੀ ਪੰਥ ਚੀਨਾ⁸ । ਭਈ ਮਤਿ ਹੀਨਾ । 27 ।

ਜਿਤੈ ਦੈਤ ਕੀਏ । ਮਹਾ ਮਤ⁹ ਥੀਏ ।

ਦਯੋ ਸੋ ਖਪਾਈ । ਬਪੋ¹⁰ ਦੇਵ ਰਾਈ । 28 ।

ਨਹੀ ਤਾਸ ਮਾਨੀ । ਭਈ ਆਪ ਧਾਨੀ ।

ਸਿਵੰ ਆਪ ਜਾਨਿਯੋ । ਅਜੰ ਮੈ ਬਖਾਨਿਯੋ । 29 ।

ਸਸੰ ਸੂਰ ਕੀਨਾ । ਨਹੀ ਮੋਹ ਚੀਨਾ ।

ਰਾਮਾਨੰਦ ਦਤੰ । ਭਏ ਆਪ ਗਤੰ¹¹ । 30 ।

1) ਸੁੰਦਰ ਪਰਬਤ 2) ਰੋਸ ਫਡ ਕੇ 3) ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ 4) ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸਰਦੀ 5) ਕਲਪ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਟਿਕੇ
ਦਿਨ ਜੋ ਅਰਬਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਜਿੰਨਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 6) ਵਿਦਵਾਨ 7) ਮਾੜੇ ਰਸਤਿਆਂ ਤੇ 8) ਪਛਾਣੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ
9) ਮਦ ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ 10) ਥਾਪੇ 11) ਆਪਣੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਚਲਣ ਲਗ ਪਏ

ਕਰੁਯੋ ਮਾਹ ਦੀਨੰ¹ । ਭਯੋ ਮਤਿ ਹੀਨੰ ।
 ਕਟੇ ਲਿੰਗ ਡਾਰੀ । ਕੁਮੰਤੋ ਬਿਥਾਰੀ² । 31 ।
 ਕਰੇ ਰਿਖ ਰਾਜੇ । ਸਜੇ ਤੋਨ ਸਾਜੇ ।
 ਕਿਰਿਆ ਕਰਮੁ ਕੀਨੇ । ਮੁਝੇ ਕਉ ਨ ਚੀਨੇ । 32 ।
 ਤੁਝੇ ਜੋ ਪਠਾਉ । ਇਹੈ ਲੈ ਸਿਖਾਉ ।
 ਚਲੈ ਮੋਰ ਪੰਥਾ । ਦਿਜੈ ਸੁਧ ਸੰਥਾ³ । 33 ।
 ਧਰਾ ਗੋਇ ਸਾਧੰ⁴ । ਮੁਖੰ ਲੈ ਅਗਾਧੰ⁵ ।
 ਉਠੈ ਪ੍ਰਾਤ ਨਾਵੈ । ਗੁਨੰ ਮੋਰ ਗਾਵੈ । 34 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਅਸੁਧਜੰ⁶ ਕੇ ਬਚਨ ਜਬ ਸੁਨੈ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤ ਲਾਟਿ ।
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਯਾਇ⁷ ਕੈ ਉਚਰਤ ਭਏ ਬਨਾਇ । 35 ।

ਚੋਪਈ : ਜੋ ਜੋ ਆਗੈ ਆਪ ਪਠਾਏ । ਆਪ ਆਪ ਭੀਤਰ ਉਰਝਾਏ ।
 ਮੈਂ ਹੂੰ ਪਗ ਪੰਕਜੰ⁸ ਕੋ ਦਾਸਾ । ਤੋ ਬਿਨਾ ਅਵਰ ਨਾ ਜਾਨੰ ਮਾਸਾ⁹ । 36 ।
 ਐਸੀ ਬੁੱਧ ਮੋਹਿ ਜਿਨ ਦੀਜੈ¹⁰ । ਸੇਵਕ ਜਾਨਿ ਰਾਖਿ ਕਹ ਲੀਜੈ ।
 ਕਲੀ ਕਾਲ ਜੁਗ ਘੋਰ ਮੰਝਾਰੀ । ਸਾਬਤ ਜਾਨਿ ਰਾਖਹੁ ਮੁਝੇ ਚਿਤਾਰੀ । 37 ।
 ਮਹਾਦੀਨ ਤੁਮ ਆਗੈ¹¹ ਪਠਾਯੋ । ਦੇਵ ਦੁਆਲੈ ਜਿਨੈ ਗਿਰਾਯੋ ।
 ਕ੍ਰਿਜਾ ਬਾਂਗ ਨਿਵਾਜ ਵਿਥਾਰੀ । ਤਾਕੋ ਦੂਰ ਕਰਹੁ ਗੈ ਭਾਰੀ । 38 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ :

ਬਿਨਾ ਆਪ ਹਾਥੰ ਮੁਝੇ ਸੀਜ ਧਾਰੈ । ਮਲੇਛੰ ਸਫਾ ਕੇ ਕਰੈ ਕੋ ਕਨਾਰੈ ।
 ਸੁਨੈ ਕਾਲ ਬੈਨੰ ਤਬੈ ਯੋ ਸੁ ਗਾਯੋ । ਮਲੇਛੀ ਸਭਾ ਕੋ ਅਬੈ ਮੈ ਮਿਟਾਯੋ । 39 ।

ਰਸਵਾਲ : ਮਲੇਛੰ ਪਸਾਰੀ । ਜਰੰ ਮੈਂ ਉਖਾਰੀ¹² ।
 ਕਰੋ ਯਾ ਨ ਚਿੰਤਾ । ਜਪੋ ਮੋਰ ਮੰਤਾ । 40 ।
 ਰਚੁਯੋ ਪੰਥ ਭਾਰੀ । ਅਸੰ ਚਾਪ ਧਾਰੀ¹³ ।
 ਬਿਨਾ ਸਤਿਨਾਮੰ । ਤਜੋ ਅੰਨੰ¹⁴ ਕਾਮੰ । 41 ।
 ਹਤੋ ਚਾਰ ਯਾਰੀ¹⁵ । ਕਰੋ ਪੰਥ ਭਾਰੀ ।
 ਸੁਨੀ ਨਾਥ ਕਾਨੀ । ਬਿਨੈ ਕੋਟ ਠਾਨੀ । 42 ।
 ਭਏ ਕਾਲ ਲੋਪੰ । ਦਿਕੈ ਮੰਤ੍ਰ ਗੋਪੰ ।
 ਚਲੀ ਕਥਾ ਆਗੈ । ਸੁਨੈ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੈ । 43 ।

1) ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮੱਤ, ਇਸਲਾਮ 2) ਫੈਲਾਈ 3) ਟਿਕਾਉ, ਸਥਿਰਤਾ 4) ਧਰਤੀ, ਯਥਾ
 ਅਤੇ ਸਾਧੂ 5) ਪਰਮਾਤਮਾ 6) ਪ੍ਰਭੂ 7) ਭੁਕਾ ਕੇ, ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਕੇ 8) ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦਾ 9) ਚਰਾ ਜਿਨਾ
 ਵੀ 10) ਨਾ ਦਿਓ 11) ਅਗੇ 12) ਜੜ੍ਹ-ਮੈਂ ਉਖਾੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ 13) ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਧਨੁਸ ਰਖਣ ਵਾਲਾ
 14) ਦੂਜੇ, ਹੋਰ 15) ਚਾਰ ਯਾਰ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ

ਕਰੇ ਜੁਯੋਂ ਚਰਿਤ੍ਰੰ । ਕਥੋਂ ਤੁਯੋਂ ਬਚਿਤ੍ਰੰ ।

ਧਰੁਯੋਂ ਗਾਤ ਜੀਹਾਂ¹ । ਕਰੋ ਥੋਰ ਤੀਹਾਂ । 44 ।

ਚੌਪਈ : ਸੰਬਤ ਸਤਰਹ ਸਹਸ ਭਣਿਜੈ² । ਬੀਸ ਤੀਨ ਸੰਗ ਬਰਖ ਗਣਿਜੈ³ ।

ਮਾਹਿ ਪੋਖ ਪੁਨ ਅਧਿਕ ਸੁ ਚੀਨੈ । ਜਗਤ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਕੀਨੈ । 45 ।

ਘਰੀ ਨਿਛਤ੍ਰੁ ਸੁ ਅਧਿਕ ਪਵਿਤ੍ਰ । ਲਗਨ ਮਹੂਰਤ ਪਰਮ ਬਚਿਤ੍ਰ ।

ਜਗਤਾਰਕ ਉਤਰਿਓ ਗੁਰ ਪੂਰਾ । ਦਸਵਾਂ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਕ ਹਜ਼ੂਰਾ । 46 ।

ਮਾਤਾ ਆਦਿ ਜਿਤਕ ਬਰ ਦਾਈ⁴ । ਜਨਮੁ ਨਿਹਾਰ ਅਧਿਕ ਬਿਸਮਾਈ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਬਤੀਆ⁵ ਸਰਬ ਬਖਾਨੈ । ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਕਰਿ ਮਾਨੈ । 47 ।

ਤਬਹੀ ਬਿਪ ਬਿਚਾਰ ਸੁਨਾਯੋ । ਘਰੀ ਮਹੂਰਤ ਜੋਗ ਲਗਾਯੋ ।

ਕਹਾ ਬਿਪ੍ਰ⁶ ਨੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਯਾ ਪਗ ਲਾਗੁ ਤਰਗੁ ਸੰਸਾਰੀ । 48 ।

ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਯਾਕੋ ਜੋਗ ਮਿਲਾਯੋ । ਨਿਜ ਆਖਨ ਹਮ ਕਬਿ ਨ ਦਿਖਾਯੋ ।

ਚਹੀਏ ਸਾਤ ਸੁ ਦੀਪ ਮੰਝਾਰਾ । ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਯੋ ਯਾਕੇ ਸਿਰ ਭਾਰਾ । 49 ।

ਪੁਨ ਦਿਜ⁷ ਕਹਾ ਦਾਨ ਜੋ ਹੋਈ । ਦੀਨਨ ਬੇਗ⁸ ਦਿਵਾਵੇ ਸੋਈ ।

ਪਤੀਯਾ⁹ ਲਿਖੋ ਹਜ਼ੂਰ ਬਨਾਈ । ਸਰਬ ਜੋਗ ਮਮ ਦੇਤ ਲਿਖਾਈ । 50 ।

ਰਸਵਾਲ : ਤਬੋ ਮਾਤ ਸਯਾਨੀ । ਕਹਾ ਦੇਹੁ ਦਾਨੀ ।

ਘਨੰ¹⁰ ਜੁਯੋਂ ਬਸਾਵੇ । ਸਬੈ ਕੁੰ ਦਿਬਾਵੇ । 51 ।

ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਬੁਲਾਈ । ਕਹੀ ਬਾਤ ਭਾਈ ।

ਲਿਖੋ ਬੇਗ ਪਾਤੀ । ਹਜ਼ੂਰੀ¹¹ ਸੁਹਾਤੀ । 52 ।

ਇਸੋ ਸਿਖ ਜਾਈ । ਮਨੋ ਪਉਨ ਧਾਈ ।

ਸੁਨੁਯੋਂ ਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ । ਲਿਖੁਯੋ ਤਤ ਕਾਲੰ । 53 ।

ਦਈ ਸਿਖ ਹਾਥੰ । ਚਲਿਯੋ ਤੀਰ ਨਾਥੰ¹² ।

ਜਹਾ ਸੁਧਾ¹³ ਪਾਈ । ਗਯੋ ਸੋਇ ਧਾਈ । 54 ।

ਸੁ ਢਾਕੇ ਬੰਗਾਲਾ । ਸੁਨੁਯੋਂ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।

ਦਈ ਜਾਇ ਪਾਤੀ । ਭਈ ਸੀਤ¹⁴ ਛਾਤੀ । 55 ।

ਕਹਾ ਸੀਸ ਨਿਆਈ¹⁵ । ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਬਧਾਈ ।

ਚਿਰੰਜੀਵ ਤਾਤੰ । ਅਯੋ ਸੁਖ ਸਾਤੰ । 56 ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਭੋਜਾ । ਛਕਿਯੋ ਗੁਯਾਨ ਸੇਜਾ ।

ਭਵੇ ਐਸ ਲੀਨਾ । ਸੁਨੁਯੋਂ ਨਾਹਿ ਚੀਨਾ । 57 ।

1) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 2) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 3) ਸੰ. 1723 ਬਿ. 4) ਦਾਈ ਆਦਿ ਤਕ 5) ਗੱਲਾਂ 6) ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਨੇ 7) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 8) ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀਹੀ 9) ਜਨਮ ਪਤਨੀ 10) ਬਦਲ ਵਾਹ ਵਰਖਾ ਕਰੋ (ਦਾਨ ਦੀ)
11) ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ 12) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ 13) ਖੁਸ਼ 14) ਠੰਡੀ
15) ਝੁਕਾ ਕੇ

ਦਿਜੀ¹ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । ਅਹੈ ਛਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ।
ਤੁਫੰਗੇ² ਚਲਾਯੋ । ਬਡੇ ਦਾਨ ਦਿਯਾਯੋ । 58 ।

ਸੁ ਪਾਤੀ ਪਠਾਈ । ਭਯੋ ਮੋਦ³ ਆਈ ।
ਦਯੋ ਦਾਨ ਈਹਾ । ਬਡੇ ਮੇਘ ਜੀਹਾ⁴ । 59 ।

ਬੁਲੈ ਬਿਪ ਲੋਗਾ । ਕਹਾ ਕੈਸੁ ਜੋਗਾ ।
ਤਿਨੈ ਯੋ ਸੁਨਾਈ । ਗੁਰੂ ਬਿਸਵ ਰਾਈ⁵ । 60 ।

ਜਸੈ ਜੋਗ ਯਾਕੋ । ਸੁਨੈ ਨਾਹਿ ਕਾਕੋ ।
ਮਨੈ ਦੀਪ ਦੀਪਾ । ਸੁਬੰਭੇ ਮਹੀਪਾ⁶ । 61 ।

ਤਰੰਗੀ ਸੰਸਾਰੀ । ਸਬੈ ਲੈ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਫਿਰੈ ਛਤ੍ਰ ਸੀਸੈ । ਛਿਤ⁷ ਛੀਰ ਦੀਸੈ । 62 ।

ਸੁਨੇ ਆਪ ਬਾਨੀ । ਮਨੈ ਮੋਦ ਠਾਨੀ ।
ਅਸੈ⁸ ਦਾਨ ਕੀਨੇ । ਭਏ ਰਾਵ ਦੀਨੇ⁹ । 63 ।

ਜਿਨੈ ਆਨ ਪਾਯੋ । ਨਹੀ ਫੇਰ ਧਾਯੋ ।
ਸੁਰੰ ਰੂਪ ਚੀਨਾ । ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਭੀਨਾ । 64 ।

ਮੁਖਿ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । ਪਠਯੋ ਨਾਥ ਭਾਰੀ ।
ਸੁ ਭੂ ਕੀ ਪੁਕਾਰੀ । ਸੁਨੀ ਦੀਨ ਦਿਯਾਰੀ । 65 ।

ਰਖੀ ਹਿੰਦ ਕੇਰੀ । ਟਿਕਾ ਜੰਵ ਸੇਰੀ¹⁰ ।
ਰਖੀ ਹੋਮ ਪੂਜਾ । ਗਯੋ ਭਾਵ ਦੂਜਾ । 66 ।

ਗਉ ਸੰਤ ਸਾਧੂ । ਜਪੈ ਨਾਮ ਲਾਧੂ ।
ਰਖਿਓ ਧਰਮ ਪੂਰਾ । ਬਜੈ ਗੋ ਸੁ ਤੂਰਾ¹¹ । 67 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਸਾਹਿਬੁ ਆਪ ਹਜੂਰੰ । ਸਭਨ ਸੁਨਤ ਉਚਰੈ ਬਰ ਪੂਰੰ¹² ।
ਸੰਗਤ ਸਭੈ ਪ੍ਰਸੰਨ੍ਯ ਸੁ ਭਈ । ਆਨੰਦ ਬਢ੍ਯੋ ਚਿੰਤ ਮਿਟ ਗਈ । 68 ।

ਪਾਧੜੀ : ਕਿਤਕ ਦਿਨਾ ਰਖ ਕੇ ਨਿਧਾਨ । ਦਯੋ ਸਿਖ ਭੋਜ ਪਾਛੈ ਪਛਾਨ ।
ਇਹ ਭਾਤਿ ਦਯੋ ਲਿਖ ਹੁਕਮੁ ਨਾਥ । ਹਮ ਆਏ ਜਾਣ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਸਾਥ । 69 ।
ਲੀਯੋ ਰਾਜ ਕਾਜ ਕਰਿਕੈ ਨਿਹਾਰ । ਨਹੀ ਰਹਾ ਕੋਇ ਅਨਜੀਤ ਸਾਰ ।
ਤਰ ਸਾਮ ਦੇਸ¹³ ਮੈਂ ਹੈ ਹੈ ਪਾਰ । ਹਮ ਅਲਪ ਕਾਲ ਆਏ ਨਿਹਾਰ । 70 ।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ 2) ਬੰਦੂਕਾਂ 3) ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ 4) ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ 5) ਜਗਤ ਰਾਜਾ 6) ਬਮਣ ਵਾਲਾ
ਰਾਜਾ 7) ਪ੍ਰਿਥਵੀ 8) ਅਜਿਹੇ 9) ਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭਿਖਾਰੀ ਰਾਜੇ ਹੋ ਗਏ 10) ਟਿਕਾ, ਜੰਜੂ ਅਤੇ
ਬੋਦੀ 11) ਤੁਰਗੀ 12) ਪੂਰੇ ਵਰਦਾਨ 13) ਬ੍ਰਹਮਪੁੱਤਰ ਦਾ ਖੇਤਰ

ਸਬ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਖੁਸੀ ਆਹਿ । ਲੀਜੈ ਸੁ ਬਾਚ ਕਰ ਅਧਿਕ ਚਾਹਿ ।
 ਪੁਨ ਜਗਤ ਕਾਜ ਕੇਤਕ ਅਪਾਰੁ । ਲਿਖ ਦਏ ਆਪ ਤਾਂ ਕਰ ਮਝਾਰ । 71 ।
 ਲੈ ਚਲਿਓ ਦੂਤ ਨਿਜ ਹੁਕਮੁ ਧਾਸਿ । ਕੁਛ ਦਿਵਸ ਮਧ ਪਹੁਚਿਓ ਸੁ ਆਇ ।
 ਪਟਣੈ ਮਝਾਰ ਪਾਵਨ ਪਵਿਤ੍ਰ । ਸਬ ਪਦ੍ਯੋ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਕੋ ਬਚਿਤ੍ਰ । 72 ।
 ਬਿਗਸਿਓ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸੁਨ ਸੁਖਦ ਬੈਨ । ਅਗੰਮ ਚੋਜ ਜੋ ਕਹਸ ਐਨ¹ ।
 ਸਬ ਬਰਨ ਦੂਤ ਕਹ ਸਮਯਚਾਰੁ² । ਸੁਨ ਧੰਨ੍ਯ ਧੰਨ੍ਯ ਹੋਵਤ ਉਚਾਰ । 73 ।

ਚੋਪਈ : ਬਾਲ ਰੂਪ ਜੋ ਜੋ ਨਰ ਲਹੈ । ਦਾਈ ਮਾਤ ਬਿਸਮ ਹੁੈ ਰਹੈ ।

ਜਿਨ ਜਿਨ ਲਖੇ ਨੈਨ ਬਹੁ ਆਈ । ਸੂਰਜ ਕਮਲ ਰਹੈ ਬਿਗਸਾਈ । 74 ।
 ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਧਿਕ ਤੇਜ ਜਗੁ ਛਾਯੋ । ਜਨ ਕੋਸਲ³ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਮ ਸੁਹਾਯੋ ।
 ਮੋਹਨ ਜਾਲ ਪਰ੍ਯੋ ਸਭ ਸੀਸਾ । ਜਹ ਤਹ ਜਸ ਗਈਯਤ ਜਗਦੀਸਾ । 75 ।
 ਨਿਰਖ ਸਰੂਪ ਲੋਗ ਕਰ ਬਾਚਾ⁴ । ਇਹ ਕੋਊ ਆਹੈ ਪੁਰਖੁ ਜਗ ਸਾਚਾ ।
 ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕੈ ਸੂਰਜ ਹੋਈ । ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ ਜਟੀ⁵ ਸਸ ਕੋਈ । 76 ।
 ਭੇਖੀ ਜੋ ਜਗ ਪੰਥੀ ਲੋਗਾ । ਕੰਪਤ ਅਧਿਕ ਜੀਆ ਧਰ ਸੋਗਾ ।
 ਨਿਰਖ ਚੇਸਟਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੀ । ਭਾਖਤ ਬਚਨ ਪੁਰਖ ਯਹ ਭਾਰੀ । 77 ।
 ਤੁਰਕ ਕਰਤ ਮਨ ਮੈਂ ਭੈ ਧਾਰੀ । ਇਹ ਕੋਊ ਆਹੈ ਪੁਰਖ ਅਵਤਾਰੀ ।
 ਇਹ ਮਤ ਦੂਰ ਹਮਾਰੇ ਕੈ ਹੈ । ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਧਰ ਰਹਣ ਨ ਦੈ ਹੈ । 78 ।
 ਸਾਧੁ ਕਹਤ ਸਾਧ ਅਵਤਾਰੀ । ਜੋਗੀ ਕਰਤ ਜੁਗੀਸਵਰ ਭਾਰੀ ।
 ਬੀਰਨ ਲਖ੍ਯੋ ਬੀਰ ਬਰ ਅਤ੍ਰੀ⁶ । ਜੋਧਨ ਜੋਧ ਰੂਪ ਧਰ ਛਤ੍ਰੀ । 79 ।
 ਭਾਰਥ ਖੰਡ ਲਖ੍ਯੋ ਕਰ ਭੂਖਨ । ਤੁਰਕਨ ਲਖਾ ਅਰਹ⁷ ਕੁਲ ਦੂਖਨ ।
 ਕਸਪ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਸਪੀ ਜਾਨਿਯੋਂ । ਚਕਈ ਦਿਨਸਰਾਜ⁸ ਪਹਿਚਾਨਿਯੋਂ । 80 ।
 ਦਾਸਨ ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਕਰ ਚੀਨਾ । ਸਿਧਨ ਸਿਧ ਰੂਪ ਰਸ ਭੀਨਾ ।
 ਦੀਨਨ ਕਹਾ ਦਾਨ ਬਡ ਦਾਇਕ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਅਲੰ⁹ ਗੁਣ ਲਾਇਕ । 81 ।
 ਸੋਢ ਬੰਸ ਕੁਲ ਕਲਸ ਬਖਾਨਿਯੋਂ । ਆਦਿ ਅਕਾਲ ਖਾਲਸੇ ਜਾਨਿਯੋਂ ।
 ਗੋ ਦਿਜ¹⁰ ਕਹਾ ਸੰਤ ਜਨ ਰਛਕ । ਕਾਮ ਧੋਨ ਜਾਨਿਓ ਜਗ ਭਿਛਕ । 82 ।
 ਧਰਮ ਸੁ ਕਹਾ ਧਰਮ ਜਗੁ ਧਰਤਾ । ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਹ ਇਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ।
 ਗਯਾਨਨ ਗਨਿਯੋ ਗਿਆਨ ਕੋ ਸਾਗਰ । ਜੋਗਨ ਗਨਿਓ ਸੁ ਬਸਤ ਇਕਾਗੁਰ । 83 ।
 ਝੂਠੇ ਗੁਰੂ ਰਾਇ ਜੋ ਆਹੀ । ਦੁਰਤ¹¹ ਫਿਰਤ ਦਿਖੀਐ ਕਤ ਨਾਹੀ ।
 ਚਵਗਤੋ¹² ਨਿਜ ਰਾਜ ਨਿਹਾਰੀ । ਖਲਹਲ ਭਯੋ ਜੀਅ ਮੈ ਭਾਰੀ । 84 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਿਧ ਨਾਥ ਸੂਰ ਨਰ ਜਤੀ ਜੋ ਨਿਰਖਤ ਜਿਹ ਰੀਤਾ ।

ਤਿਸੀ ਸਰੂਪ ਬਿਲੋਕ ਕਰ ਮਨ ਮੈ ਧਰਤ ਪ੍ਰਤੀਤਾ । 85 ।

- 1) ਉਸ ਹੁਕਮ ਵਿਚ 2) ਦੂਤ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾਚਾਰ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ 3) ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਕੋਸਲਿਆ
 4) ਬਚਨ, ਬੋਲ 5) ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ 6) ਅਸਤ੍ਰਧਾਰੀ 7) ਘਰਿ ਦੇ ਵੇਰੀਆਂ ਦੇ 8) ਸੂਰਜ
 9) ਆਲਯ, ਘਰ 10) ਗਊ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ 11) ਲੁਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ 12) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਜਨਮ ਕਥਾ ਗੁਰ ਦਯਾਲੀ । ਜਥਾਮਾਰ ਬਰਨੀ ਇਨ ਬਾਲੀ¹ ।
 ਬਾਲ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੁ ਜਾਨੈ । ਕਰੁਣਾ ਸਿੰਧ ਕੀਨ ਇਹ ਬਾਨੈ । 86 ।
 ਭੀਨ ਬਰਖ ਬੀਡੇ ਇਹ ਚਾਡਾ । ਸਖਲ ਭਯੋ ਰਨ ਮੁਰਖ ਬਿਧਾਕਾ ।
 ਜਲਨ ਚੀਲ ਮਹਿਗੁਰ ਪਗ ਪਲ ਮਰ । ਬਾਲ ਬਚਨ ਬੇਲਖ ਸੁਖ ਅਛਰ । 87 ।
 ਜਿਵ ਜਬ ਬਚਨ ਬਚਤ ਸਰ ਚਾਇ । ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਭਾਖਤ ਬਿਗਸਾਇ ।
 ਭਾਬਕਾਲ ਪੂਰਨ ਸੋ ਹੋਈ । ਅਹਭੁਤ ਰਹਤ ਨਿਰਖ ਕਰ ਲਈ² । 88 ।
 ਬਰਨੀ³ ਪੂਰਖ ਨਿਕਟ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਕਰ ਚਰਿਤ ਲਿਆਵੈ ।
 ਪੀਡੈ ਕਹੈ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । ਪੂਰ ਦਰਬੁ⁴ ਇਹ ਅਵਰੁ ਸਮਾਜਾ । 89 ।
 ਜੋ ਸੁਖ ਬਹਰ ਹੋਰ ਸਭ ਜਾਈ । ਬਿਸਮ ਰੂਪ ਹੂੰ ਪਗ ਲਪਟਾਈ ।
 ਬਾਲ ਬੋਲਨੈ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਨਗਰ ਲੰਗ ਲੈ ਜਾਤ ਹਜਾਰਾ । 90 ।
 ਕੰਕਲ ਕੀਰ ਸਾਰਕਾ⁵ ਆਨੈ । ਧੁਡੀਯਾ⁶ ਭੀਰਰ ਕੰਕ⁷ ਸਿਰਾਨੈ⁸ ।
 ਬਾਰਜ ਬਿਮਲ ਭਾਤ ਫੇ ਉਹੀ । ਆਗੈ ਅਧਿਕ ਦਰਬੁ ਕਰ ਲਈ । 91 ।
 ਆਜ ਲਗੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਵਹਿ ਬਾਹੀ । ਅੰਨ ਪਾਸ ਕਰੁ ਲੈਨ ਨ ਜਾਹੀ ।
 ਏਕ ਚਲੈ ਨਰ ਅਵਰ ਸਿਧਾਹੀ । ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲੈ ਅਰਤ ਕਰਾਹੀ । 92 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਾਜ⁹ ਫੀਲ ਲਘੁ ਪਾਲਕੀ ਵੂਖਨ ਅਸ ਹਥੀਆਰ ।
 ਸਰਬ ਲੰਗ ਦਿਸ ਮਾਗਧੀ¹⁰ ਆਨਤ ਕਈ ਹਜਾਰ । 93 ।

ਚੋਪਈ : ਦਰਸਨ ਕਾਜ ਸਿਖ ਜੋ ਆਵੈ । ਮਨਸਾ ਪੂਰ ਅਧਿਕ ਬਿਗਸਾਵੈ ।
 ਉਨਤ ਪੈਠਤ ਸੋਭਤ ਨਿਤ । ਗਾਵਤ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ । 94 ।
 ਏਕ ਲੰਕ ਨਾਗਰ¹¹ ਸਤਿ ਧਾਰੀ । ਨਿਜ ਸੁਖ ਸੋ ਬਪ¹² ਕਰਤ ਉਚਾਰੀ ।
 ਜਸ ਗੁਰ ਡੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੰਤਾ । ਰੋਸ ਭਾਤਿ ਬਤ ਪੂਤ ਬਿਅੰਤਾ । 95 ।
 ਅਵਤਾਰਨ ਗ੍ਰਿਹ ਸੁਤ ਅਵਤਾਰੀ । ਪੋਥੀ ਪੰਡਿਤ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਾਖਤ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਜੋ ਬਰ ਧੀਰ ਸੁ ਬੁਧ ਮਝਾਰੀ । 96 ।
 ਸਸਿ ਸੂਰਜ ਛਹਿ ਜੋਇ ਨ ਦੀਜੈ । ਕਹਾ ਸੋਭ ਸੰਗਤ ਮਹਿ ਲੀਜੈ ।
 ਬੂਤ ਭਵਿਖ ਭਦਾਨ¹³ ਭਨੀਜੈ । ਇਨ ਸਮ ਇਨ ਕੀ ਸੰਭ ਗਨੀਜੈ । 97 ।
 ਕੀਰਤ¹⁴ ਗੁਰੁ ਕੀ ਛੀਰ ਸਮਾਨਾ । ਪਟਨਾ ਪੂਰ ਮਹਿ ਗੰਯਤ¹⁵ ਨਾਨਾ ।
 ਕਰੁਨਾਸਿੰਧ ਐਸ ਸਨ ਭਾਯੋ । ਕ੍ਰਿਤ ਚੰਦੰਵ ਦਸ ਦਿਸ ਲਾਯੋ । 98 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਿਜ ਸੰਵਕ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਬਿਮਲ ਬੁਧ ਸੁਰ ਗੁਯਾਨ ।
 ਗੰਗਾ ਬਾਗ ਸੁਖ ਨਿਰਖਨੈ ਲੈ ਸੰਗ ਕਰਤ ਪ੍ਰਯਾਨ¹⁶ । 99 ।

1) ਬਾਲ ਖੂਹੀ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਨੇ 2) ਲੋਕੀ 3) ਨਾਰੀ 4) ਪਵਿਤਰ ਹੈ ਇਹ ਧੰਨ 5) ਕੰਟਿਲ, ਤੋਤਾ, ਮੋਨਾ
 6) ਧੁਡੀ ਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਡੀ 7) ਹਕਕਾ 8) ਕਾਜ 9) ਘੋੜੇ 10) ਮਗਧ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲੋਂ 11) ਬੁਧੀਮਾਨ,
 ਸਿਆਣ 12) ਬਚਨ 13) ਵਤਸਾਨ ਕਾਲ 14) ਜਸ 15) ਗਾਈ ਜਾਦੀ ਹੈ 16) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ,
 ਗਏ

ਚੋਪਈ : ਸਹਰ ਲੋਗ ਸਭ ਹੀ ਹਿਤ ਧਾਰੀ । ਸਿਖ ਅਨਿਖ ਲਰਕਾ¹ ਵਾ ਨਾਰੀ ।
 ਕਿਰਤ ਚਿਰਤ ਧਨ ਧਾਮ ਵਿਸਾਰੀ । ਬਿਹਰਤ ਸੰਗ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਯ ਧਾਰੀ । 100 ।
 ਅਨ ਧਨ ਕੀ ਕਾ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੀ । ਮੁਨ ਮਨਸਾ ਨਿਜ ਦੇਵਤ ਹਾਰੀ ।
 ਦਾਸਨ ਜਯੋਂ ਸਵਾ ਗੁਰੁ ਕਰਹੀ । ਫੁਲ ਫਲਨ ਕਹ ਲੈ ਅਗ ਧਰਹੀ । 101 ।
 ਸੁੰਦਰ ਅਧਿਕ ਬਾਗ ਬਰ ਰਾਜੈ । ਨੰਦਨ ਸੋ ਜਿਨ ਕਹ ਲਖੀ ਲਾਜੈ ।
 ਵਾਪੀ² ਕੂਪ ਲਲਤਾ³ ਫੁਲਵਾਰੀ । ਬਟ ਪੀਪਨ ਬਦੀ ਫਰੀ⁴ ਰਾਹੀ । 102 ।
 ਸ੍ਰੀ ਫਲ ਜਾਮਨ ਜੁਗਲ ਭਣੀਜੈ । ਖਿਰਨੀ⁵ ਦਾਰਮ ਆਬ ਲਹੀਜੈ ।
 ਤਾਰ⁶ ਖਜੂਰ ਅਸੋਕ ਸੁਪਾਰੀ । ਏਲਾ ਖਾਰਕ⁷ ਸਰੂ ਸੁਪਾਰੀ । 103 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪੁਰਖ ਮਾਲਤੀ ਸੇਵਤੀ ਚੰਪਕ ਕਰੁਨਾ ਸੋਇ ।

ਨਰਗਸ ਫੁਲ ਬਿਧੂਪ⁸ ਕੇ ਕੋ ਕਬਿ ਸਕਤ ਬਿਗੋਇ⁹ । 104 ।

ਚੋਪਈ : ਅਸ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗਨ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਲੈ ਸੇਵਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹ ਜਾਹੀ ।

ਆਨੰਦ ਕਹ ਤਹ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਨਿਸ¹⁰ ਕਸ ਆਵਤ ਸਦਨ ਮਝਾਟਾ । 105 ।

ਭੋਰ ਭਏ ਗੰਗਾ ਤਟ ਜਾਵੈ । ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜਾ ਤਹਾ ਕਰਾਵੈ ।

ਕਿਸਤੀ ਅਧਿਕ ਬੋਲ ਤਟ ਲੇਹੀ । ਅਮਿਤ ਬਖਸਤਾ ਕਰ ਧਨ ਦੇਹੀ । 106 ।

ਤਿਨ ਪਰ ਚਢ ਜਲ ਬੀਚ ਘੁਮਾਵੈ । ਸਰਬ ਓਰ ਨਵਕਾ ਚਲ ਜਾਵੈ ।

ਲਏ ਸਿਖ ਸਾਹਨ ਕੇ ਪੂਤਾ । ਜਿਨ ਕਹ ਨਿਰਖ ਲਜਤ ਪਰ ਹੂਤਾ¹¹ । 107 ।

ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਆਨੰਦ ਕੇ ਸੰਗਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਰਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਭੰਗਾ¹² ।

ਸੁੰਦਰ ਆਯੂਧ¹³ ਚਾਰ ਮੰਗਾਵੈ । ਤਿਨ ਕਹ ਨਿਰਖ ਅਧਿਕ ਬਿਗਮਾਵੈ । 108 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ¹⁴ ਨਿਖੰਗ¹⁵ ਸਰ ਤੋਪ ਤਖਰ ਤਰਵਾਰ ।

ਖੰਜਰ ਬੁਗਦਾ¹⁶ ਕਟਾਰ ਬਰ ਸਿਖਨ ਦੇਹਿ ਸੁਪਾਰ । 109 ।

ਚੋਪਈ : ਤਿਨ ਕਹ ਅਧਿਕ ਸੁ ਧੂਪ ਦਿਵਾਵੈ ਪੇਛ ਹੁਮਾਲ ਸੁ ਉਚ ਧਰਾਵੈ ।

ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਗਿਰਦ ਤਿਹ ਫੇਰਤ । ਚਾਮਰ¹⁷ ਛਤ੍ਰ ਏਖ ਪਰ ਕੇਰਤ । 110 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਕਰੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਪਾਰਾ । ਜਾਕੋ ਪਯਤ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰਾ ।

ਬਡੈ ਬਡੈ ਸਾਹਨ ਕੀ ਬਾਲਾ । ਬਹੁ ਬਹੁ ਦੁਹਤਾ ਕਰ ਨਾਲਾ¹⁸ । 111 ।

ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਤਾਈ । ਮਾਤਾ ਪਹਿ ਆਵਤ ਨਿਜ ਧਾਈ ।

ਧਰ ਕਰ ਭੇਟ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਆਗੈ । ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਤੀਆ¹⁹ ਕਹਤ ਸਭਾਗੈ । 112 ।

ਇਹ ਤਰਨੀ ਕਹ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ । ਪੂਤ ਹੋਇ ਆਛੋ ਗੁਨ ਆਲਾ ।

ਬਿਨਤੀ ਕਰ ਬਹੁਬਿਧਿ ਘਿਘਿਆਈ । ਜਿਹ ਅਬਲਾ ਕੋ ਲੇਤ ਕਹਾਈ । 113 ।

ਪੂਤ ਹੋਇ ਵਾਕੇ ਨਿਰਸੰਸਾ । ਧੰਨੁਯ ਧੰਨੁਯ ਭਾਖਤ ਮਿਲ ਬੰਸਾ ।

ਏਕ ਸਾਹ ਬਰ ਸਿਖ ਭਣੀਜੈ²⁰ । ਤਿਹ ਤ੍ਰਿਯ ਆਈ ਦਰਸ ਗਟੀਜੈ । 114 ।

1) ਮਰਦ 2) ਨੰਦਨ ਬਾਗ ਵਰਗੇ 3) ਵੇਖ ਕੇ 4) ਬਾਉਲੀ 5) ਸੁੰਦਰ 6) ਫਲ 7) ਇਕ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਾ 8) ਤਾੜ ਦਾ ਬੂਟਾ 9) ਇਲਾਇਚੀ ਅਤੇ ਫੁਹਾਰਾ 10) ਲਾਲਹ ਦਾ ਫੁਲ 11) ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ 12) ਰਾਤ ਨੂੰ 13) ਇੰਦਰ 14) ਨਿਰੰਤਰ 15) ਹਥਿਆਰ 16) ਬੰਦੂਕ 17) ਭੰਬ 18) ਵਰਾ 19) ਚੰਦਰ 20) ਨਾਲ, ਸਹਿਤ 21) ਗੱਲਾਂ 22) ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਤਾਕੇ ਧਾਮ ਬਹੁ ਕੇ ਅੰਕਾ । ਪੂਤ ਨ ਹੋਤ ਸੁਨ੍ਹਯੋ ਬਰ ਬੰਕਾ ।
 ਵਰ ਤ੍ਰਿਯ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਗ੍ਰ ਬੈਠ ਈ । ਪੁਨ ਬਤੀਆਂ¹ ਸਭ ਕਹਤ ਬਨਾਈ । 115 ।
 ਯਾਕੋ ਕਹੋ ਦੀਨ ਕੇ ਬੰਧਾ । ਪੂਤ ਹੋਇ ਆਛੋ ਬਰ ਕੰਧਾ² ।
 ਬਹੁ ਬਾਰੀ ਜਬ ਤ੍ਰਿਯਨ ਉਚਾਰੀ । ਪੁਨ ਬੋਲੇ ਸਾਹਿਬ ਅਸਧਾਰੀ³ । 116 ।
 ਮੈਂ ਯਹ ਕਹਾ ਬਾਤ ਨਿਜ ਜਾਨੋ । ਹੋਇ ਪੂਤ ਕਿਧੋ ਨਾਹਿ ਪਛਾਨੋ ।
 ਬਾਟ ਬਾਰ ਨਿਜ ਮੁਝੇ ਖਿਝਾਵਤ । ਭਉਡੀ ਨਾਰਿ ਭੇਦ ਨਹੀ ਪਾਵਤ । 117 ।
 ਤੁਮਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਨਵਕਾ⁴ ਵਹ ਜੋਈ । ਭੂਖਨ ਚੀਰ ਜਟਤ ਪੁਨ ਸੋਈ ।
 ਵਹ ਹਮਰੇ ਤਰਨੇ ਕਹ ਦੀਜੈ । ਤਬ ਭਾਖੋਗਾ ਤ੍ਰਿਯਾ ਮੁਨ ਲੀਜੈ । 118 ।
 ਆਛ ਆਛ ਸਭਹੂੰ ਬਚ⁵ ਕੀਨਾ । ਲੀਜੈ ਨਉਕਾ ਜੋ ਚਿਤ ਚੀਨਾ ।
 ਬਿਗਸ ਬਿਗਸ ਅਖਲਾ ਸਭ ਪਰਹੀ । ਮਨ ਇਛਤ ਲੀਜੈ ਇਕ ਰਰਹੀ⁶ । 119 ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਜਾਮਨ ਹਮ ਤੋਰੀ । ਜੋ ਨਹਿ ਦੇਵਹਿ ਨਵਕਾ ਜੋਰੀ ।
 ਤੋ ਪ੍ਰਭਜੂ ਕਰ ਮਹਿ ਧਰ ਛਰੀ । ਪਾਂਚ ਬੇਰ ਤਿਹ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸਿਰ ਧਰੀ । 120 ।
 ਪਾਂਚ ਪੂਤ ਹੂੰ ਹੈ ਕਹ ਦਯੋ । ਯੋ ਸੁਨ ਅਧਿਕ ਕੁਲਾਹਲ⁷ ਭਯੋ ।
 ਸਮਾ ਪਾਇ ਭਏ ਪਾਂਚ ਸੁ ਪੂਤਾ । ਧਨ ਪਾਤੀ ਜਾਨੁਕ ਪੁਤ ਹੂਤਾ⁸ । 121 ।
 ਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਖਾਰੇ । ਗਾਵਤ ਨੀਚ ਉਚ ਬਰ ਨਾਰੇ ।
 ਏਕ ਦਿਨਾ ਕਵਤਕ⁹ ਭਯੋ ਔਰਾ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਲਖਿਯੋ ਦਾਸ ਇਹ ਠੋਰਾ । 122 ।
 ਸੁੰਦਰ ਕ੍ਰਪ ਅਧਿਕ ਇਨ ਜਾਨਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਬੀਚ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਕੋ ਨੀਰ ਭਣਿਜੈ । ਕੋ ਤਾਕੇ ਪਟਤਰ¹⁰ ਜਲ ਦਿਜੈ । 123 ।
 ਪਾਨੀ ਭਰਨ ਸਹਤ ਕੇ ਲੋਗਾ । ਆਵਤ ਅਧਿਕ ਭੀਰ ਹੂੰ ਸੋਗਾ¹¹ ।
 ਏਕ ਦਿਵਸ ਤਿਹ ਠਵਰ ਮੰਝਾਰਾ । ਆਈ ਏਕ ਤੁਰਕ ਕੀ ਨਾਰਾ । 124 ।
 ਵਹ ਆਈ ਜਲ ਕੋ ਨਿਜ ਕਾਜਾ । ਲਈ ਬਿਲੋਕ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
 ਚਟਪਟਾ ਹਾਥ ਗਲੋਲ¹² ਸੰਝਾਰੀ । ਨਿਰਖੀ ਉਪਤ ਬੈਠ ਅਟਾਰੀ । 125 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬੀਚ ਅਟਾਰੀ ਮਹਲ ਕੀ ਠਾਢ ਅਧਿਕ ਰਿਸ ਧਾਰਿ ।

ਲੈ ਗਲੋਲ ਮਾਰਿਓ ਅਧਿਕ ਤਾਕੇ ਮਹਿ ਲਿਲਾਰ¹³ । 126 ।

ਚੋਪਈ : ਦੁਖਤ ਭਈ ਅਧਿਕ ਵਹੁ ਤਰਨੀ । ਨਿਰਖ ਸੋਕ ਕੁਛ ਜਾਤ ਨ ਬਰਨੀ ।

ਸੁੰਨਤ ਪੁਲਤ¹⁴ ਤਬੈ ਉਠਿ ਧਾਈ । ਮਾਤਾ ਜੂਕੇ ਨਿਕਟ ਸੁ ਆਈ । 127 ।

ਰੋਵਤ ਪੀਟਤ ਅਧਿਕ ਦੁਖਾਰੀ । ਗੁਰ ਜਨਨੀ ਪਹਿ ਆਨ ਪੁਕਾਰੀ ।

ਵਾਕੋ ਨਿਰਖ ਬਿਹਾਲ ਸੁ ਮਾਈ । ਆਦਰ ਦੇ ਨਿਜ ਧੀਰ ਧਰਾਈ । 128 ।

ਕਛੁਕ ਕੋਪ ਮਾਤਾ ਜੀਯ ਧਾਰੀ । ਨਿਜ ਮੁਖ ਸੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰਾ । ਬੇਗ ਹੋਇ ਇਹ ਕ੍ਰਪ ਸੁ ਖਾਰਾ । 129 ।

1) ਗੱਲਾ 2) ਸੁਖ-ਦਾਇਕ 3) ਕ੍ਰਿਪਾਨ-ਧਾਰੀ 4) ਨੌਕਾ 5) ਬਚਨ 6) ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ 7) ਸ਼ਰ
 ਮਚ ਗਿਆ 8) ਇੰਦਰ 9) ਕੋਤਕ 10) ਉਪਮਾ 11) ਰੋਲਾ ਰਪਾ ਪੈਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੇਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ
 12) ਗੁਲੋਲ 13) ਮੱਥੇ ਵਿਚ 14) ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿਖੜੀ

ਹਮਰੇ ਕੋਇ ਨ ਜਲ ਕੋ ਆਵੈ । ਮੋਕਹ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਦਈ ਦਿਖਾਵੈ ।
 ਜੋ ਕਹਿ ਮਾਤਾ ਉਪਰ ਧਾਈ । ਆਗੇ ਲੀਸ ਕਿਵਾਰ ਅੜਾਈ । 130 ।
 ਕਛੁਕ ਬਚਨ ਬੋਲਤੀ ਮਾਈ । ਬਹੁਰੋ ਉਤਥ ਤਰੈ ਕਹ ਆਈ ।
 ਤਿਹ ਅਬਲਾ¹ ਕੋ ਆਦਰ ਕੀਨਾ । ਕਛੁਕ ਦਰਬ ਵਾ ਕਹ ਲੈ ਦੀਨਾ । 131 ।
 ਉਤ ਵਹ ਗਈ ਧਾਮ ਨਿਜ ਨਾਰੀ । ਇਤ ਸਭ ਭਯੋ ਕੂਪ ਜਲ ਖਾਰੀ ।
 ਤਾ ਦਿਨ ਤੇ ਜਾਨਤ ਸਭ ਕੋਈ । ਖਾਰਾ ਭਯੋ ਕੂਪ ਵਹ ਸੋਈ । 132 ।
 ਰੋਸਨ ਬਾਤ² ਨਗਰ ਮਹਿ ਸਾਰੇ । ਜਾਨਤ ਉਚ ਨੀਚ ਨਰ ਨਾਰੇ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੀਨੇ ਨਿਰਧਾਰਾ³ । 133 ।
 ਕੇਤਕ ਬਰਖ ਕਿਤਕ ਦਿਨ ਮਾਸਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਗੁਰ ਤਿਹ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸਾ ।
 ਖੇਮ ਕੁਸਲ ਜੁਤ⁴ ਦਿਵਸ ਬਤਾਏ । ਤਬ ਲੋ ਹੁਕਮ ਤਾਤ⁵ ਕੇ ਆਏ । 134 ।
 ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਰਾਈ । ਤਿਨਕੇ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ ।
 ਲੈ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਸੀਸ ਚਦਾਏ । ਪੁਨਵਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਬਚਵਾਏ⁶ । 135 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਤਾਮੈ ਲਿਖਾ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਸਭ ਸੰਗਤ ਕਹ ਖੁਸੀ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।
 ਮਾਨ ਮਹੀਪ ਅਧਿਕ ਜਸ ਵਾਈ । ਹਮ ਕਹ ਆਵਨ ਦਯੋ ਨ ਭਾਈ । 136 ।
 ਧਛਮ ਕੋ ਅਬਹੀ ਵਹ ਧਾਯੋ । ਲੈ ਹਮ ਕੋ ਵਹ ਸੰਗ ਸਿਧਾਯੋ ।
 ਤਿਹ ਹਮ ਕੋ ਆਵਨ ਨਹੀ ਦੀਨਾ । ਲੈਕਰ ਸੰਗ ਪਯਾਨਾ⁷ ਕੀਨਾ । 137 ।
 ਤੁਮ ਸਭ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਕਾ ਕੂਚ ਕਰਾਈ ।
 ਮਦਰ ਦੇਸ⁸ ਕਉ ਅਬਹੀ ਆਵਹੁ । ਯਾਮਹਿ ਰਤੀ ਨ ਦੇਰ ਲਗਾਵਹੁ । 138 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਪੜ੍ਹੀ ਜਬੈ ਵਹ ਪਾਤੀ । ਸੀਤਲ ਭਈ ਸਰਬ ਕੀ ਛਾਤੀ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਸਭ ਹੂੰ ਲਖੈ ਬਿਚਾਰਾ । ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਸਾਥ ਨਿਰਧਾਰਾ । 139 ।
 ਮਹੀਪਾਲ ਆਵਨ ਨਹੀ ਦਏ । ਤਾਤੇ ਸਾਥ ਤਵਨ ਕੇ ਗਏ ।
 ਤੁਮ ਸਭ ਹੀ ਨਿਜ ਕਰਹੁ ਤਯਾਰੀ । ਜਯੋ ਆਇਸ⁹ ਜਗਦੀਸ ਬਿਚਾਰੀ । 140 ।

ਦਹਰਾ : ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਯਹ ਪਤ੍ਰਕਾ ਸੁਨੀ ਸਕਲ ਪਰਵਾਰੁ ।

ਕੇਤਕ ਸੁਨ ਬਿਗਸਤ ਭਏ ਕੇਤਕ ਭਏ ਸੁਮਾਰ । 141 ।

ਚੌਪਈ : ਆਇਸ ਲੈ ਤਬ ਕਰੀ ਤਯਾਰੀ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੋਜ¹⁰ ਸੁਧਾਰੀ ।

ਤੰਬੂ ਚਾਰ ਕਨਾਤ ਮਿਆਨੇ¹¹ । ਸਤਰੰਜੀ¹² ਜਾਜਮ¹³ ਸਮਿਆਨੇ । 142 ।

ਸਿਯੰਦਨ¹⁴ ਸੁਭਗ ਪਾਲਕੀ ਸਾਜਿ । ਕੰਚਨ ਮੁਕਤ ਜਰਾਇਨ ਰਾਜਿ ।

ਬਾਜ¹⁵ ਉਸਟ¹⁶ ਗਜ ਅਧਿਕ ਨਵੀਨੇ । ਭਾਂਤਿ ਅਨਿਕ ਸਜ ਤਿਯਾਰ ਸੁ ਕੀਨੇ । 143 ।

ਆਯੂਧ¹⁷ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਜੇਤੇ । ਡਾਰਿ ਸੰਦੂਕਨ ਲੀਨ ਸੁ ਤੇਤੇ ।

- 1) ਤੁਰਕ ਇਸਤਰੀ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ 2) ਗੱਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ 3) ਨਿਜਰੇ ਕਰਕੇ 4) ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਨਾਲ
 5) ਪਿਤਾ ਜੀ 6) ਪੜ੍ਹਵਾ ਕੇ 7) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ, ਕੂਚ ਕੀਤਾ 8) ਮਾਤ ਭੂਮੀ 9) ਆਇਆ 10) ਸਾਮਾਨ
 11) ਪਰਦੇ 12) ਫਰਸ਼ੀ ਦਰੀਆਂ 13) ਫਰਸ਼ੀ ਬੋਲ ਬੂਟਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ 14) ਰਬ 15) ਘੋੜੇ
 16) ਉਠ 17) ਹਥਿਆਰ

ਖੰਜਰ ਬੁਗਦੈ¹ ਤੇਗ ਕਟਾਰੀ । ਜਿਨ ਕੀ ਅਧਿਕ ਸੁ ਕੀਮਤਿ ਭਾਰੀ । 144 ।
ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ² ਨਿਖੰਗ³ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਤੋਪ ਤਮਾਚੈ ਸਿਪਰ⁴ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।
ਚੀਜ ਦਿਸਾਵਰ⁵ ਬਿਬਧ ਸੁ ਜੇਤੀ । ਕਰ ਲਈ ਤਯਾਰ ਸਕਲ ਸੋ ਤੇਤੀ । 145 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਭ ਸੰਗਤ ਜੋ ਸਹਰ ਕੀ ਆਈ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਿਯਾਇ ਕੇ ਯੋ ਤਿਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸ । 146 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਕੈ ਸੁ ਭਾਖਤ ਸੰਗਤਿ ਏ ਬਤੀਆ⁶ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ ।
ਵਾਸੀ ਕਿਧੋਂ ਤੁਮਰੀ ਪਟਣਾਪੁਰ ਜਾ ਉਪਮਾ ਅਮਰਾਪੁਰ⁷ ਦੀਜੈ ।
ਤਾਂ ਪੁਰ ਕੀ ਹਮ ਸੰਗਤ ਪੁੰਗਵ⁸ ਮਾਗਤ ਹੈ ਕਰੁਨਾ ਅਬ ਕੀਜੈ ।
ਚਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸੁ ਸੁੰਦਰ ਦੈ ਪਲਨਾ⁹ ਜਸੁ ਅਮ੍ਰਿਤ ਪੀਜੈ । 147 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਸੰਗਤਿ ਬਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਕਰੁਣਾ ਸਿਧਿ ਕਾਨ ਨਿਜ ਧਾਰੇ ।
ਅਧਿਕ ਪੰਘੂੜਾ ਸੁੰਦਰ ਜੋਈ । ਤਿਨ ਕੋ ਦੀਨ ਦਯਾਨਿਧਿ ਸੋਈ । 148 ।
ਲੈ ਤਿਨ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਧਾਰਾ । ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈ ਬੰਦਨ ਕਰਾ ।
ਰਾਜਤ ਆਜ ਲਗੇ ਤਿਹ ਠੋਰਾ । ਪੂਜਤ ਉਚ ਨੀਚ ਸਿਰਮੌਰਾ¹⁰ । 149 ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧਿ ਅਰਦਾਸ ਕਤਾਈ । ਕਰ੍ਯੋ ਪਯਾਨ¹¹ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ।
ਬਡ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਉਤਰੇ ਆਈ । ਪਰੀ ਵਹੀਰ ਆਇ ਇਕ ਜਾਈ । 150 ।
ਸਾਝ ਲਗੇ ਤਿਹ ਠਵਰ ਮੰਝਾਰਾ । ਮਿਲਿਓ ਆਨ ਕਰ ਸਕਲ ਪ੍ਰਵਾਰਾ ।
ਚਿੰਤਾ ਕਰਤ ਲੋਗ ਪੁਰਵਾਸੀ । ਕਰਸਨ ਧ੍ਰੁਯਾਨ ਕਿਰਨ ਪਰਕਾਸੀ । 151 ।
ਏਕ ਕਹੇ ਹਮ ਸਾਥ ਸਿਧਰ ਹੈ । ਕੋਟ ਉਪਾਇ ਫਿਰੈ ਨਾ ਫਿਰ ਹੈ ।
ਏਕ ਬਚਨ ਭਾਖੈ ਸੰਗ ਸੁੰਦਰ । ਦੁਤੀਯ ਕਹੈ ਬਸਿ ਹੈ ਹਰਿ ਮੰਦਰ । 152 ।
ਏਕ ਰਟਤ ਪਲਵ ਪਗ¹² ਜੋਈ । ਨਿਜ ਉਰ ਬੀਚ ਧਾਰ ਹੈ ਸੋਈ ।
ਗਾਵਤ ਗੁਨ ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਜੋ ਨਿਜ ਬਸਤ ਸੁ ਨਗਰ ਮੰਝਾਰੀ । 153 ।

ਸਵੈਯਾ : ਏਕ ਕਹੇ ਨਿਜ ਭਾਗ ਬਡੇ ਹਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਨਿਜ ਕੀਰਤ¹³ ਗੇ ਹੈ ।
ਏਕ ਰਹੈ ਧਨ ਧਾਮ ਸਭੈ ਤਜ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੇ ਸਾਥ ਸਿਧੇ ਹੈ ।
ਏਕ ਕਹੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ¹⁴ ਯਾ ਹਰਮੰਦਰ ਭੀਤਰ ਧੂਪ ਜਗੈ ਹੈ ।
ਏਕ ਕਹੈ ਜਗ ਆਗ ਕੋ ਸਾਗਰ ਨਾਥ ਬਿਨਾ ਹਮ ਕੋਨ ਲੰਘੈ ਹੈ । 154 ।

ਚੌਪਈ : ਬੀਤੀ ਹੈਨ ਭੋਰ ਤਬ ਭਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਦਿਨਮਣ¹⁵ ਚਲਿ ਤਖਤ ਸੁਹਯੋ ।
ਆਗਿਆ ਕਰੀ ਜਗਤ ਕੇ ਨਾਇਕ । ਕਰਹੁ ਸਵਾਰੀ ਸੁਆਰ ਸੁ ਪਾਇਕ¹⁶ । 155 ।

1) ਫੂਰੇ 2) ਬੰਦੂਕ 3) ਭਥੇ 4) ਢਾਲ 5) ਉਥੋਂ ਦੀਆ ਵਸਤੂਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਨ
6) ਗੱਲਾਂ 7) ਦੇਵ ਲੋਕ 8) ਉਤਮ 9) ਪੰਘੂੜਾ 10) ਸਿਰਮੌਣੀ 11) ਪ੍ਰਸਥਾਨ 12) ਕੰਮਲ ਪੈਰ
13) ਯਸ 14) ਰਾਤ ਦਿਨ 15) ਸੂਰਜ 16) ਪੈਦਲ

ਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਇਓ¹ ਪਾਇ । ਚਲੀ ਵਹੀਰ ਜਗਾ ਜਗਾ ਪਾਇ ।
 ਨਗਰ ਲੋਕ ਆਵੈ ਇਕ ਜਾਗੀ । ਸਲਾ ਭਯੋ ਨਵਰ ਤਿਹ ਮਾਗੀ । 156 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਕਰਤ ਸਿਖ ਨਿਜ ਬਾਤਾ । ਕਰਾ ਪੇਲੂ ਕੀਓ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ।
 ਇਕ ਮਿਲਕੈ ਯੋ ਕਰੈ ਉਚਾਰਾ । ਕਰਾ ਹਇ ਹੈ ਫੇਰ ਚਿਦਾਰਾ । 157 ।
 ਏਕ ਕਰੈ ਮਿਲ ਬਿਛਰਨ ਬਾਈ । ਕੀਨੋ ਬਿਧਨਾ² ਯਹ ਦੁਖਦਾਈ ।
 ਜਿਨ ਪਰ ਬੀਤਤ ਤੇ ਨਰ ਜਾਨੈ । ਅਵਰ ਜੇਤ ਕੋ ਕਰਾ ਪਛਾਨੈ । 158 ।
 ਸਫਰੀ³ ਜਲ ਸਮ ਬਿਰਯੀ ਮਾਰੈ । ਪਲਕ ਨ ਜੀਵਤ ਕਰਤ ਬਿਨਾਰੈ ।
 ਕੁਮਦੀ⁴ ਕਿਧੋ ਕੋਕ⁵ ਸਮ ਜਾਨਹੁ । ਆਸ ਲਗੀ ਜੀਵਤ ਅਨਮਾਨਹੁ । 159 ।
 ਇਸੀ ਤਰਾ ਜੀਵਤ ਸੁਨ ਪਯਾਰੈ । ਨਿਜ ਚਿਨ ਅੰਬੁਜ ਚਤਨ⁶ ਨਿਚਾਰੈ ।
 ਗੁਰ ਮਿਲਬੈ ਸਬ ਸੁਖ ਨ ਗਨੀਯੈ । ਬਿਛਰ ਸਮਾਨ ਦੁਖ ਨਹੀ ਭਨੀਯੈ । 160 ।
 ਏਕ ਕਰੈ ਸੁਨ ਹੈ ਜਿਹ ਬਾਨੈ । ਚਰਸਨ ਕਰਹੈ ਆਇ ਨਿਧਾਨੈ ।
 ਏਕ ਰਟੈ ਮੂਰਤ ਯਹ ਜੋਈ । ਨਿਜ ਉਰ ਮਧਿ ਧਾਰ ਹੈ ਸੋਈ । 161 ।

ਸਵੇਯਾ : ਏਕ ਸੁਬੀਰ ਮਹਾਮਤ ਧੀਰ ਸੁ ਡੀਰ⁷ ਹਜੂਰ ਕਰੈ ਇਮ ਆਈ ।
 ਹੋਤ ਸੁ ਧਾਮ ਉਦੈਤ⁸ ਕਰੈ ਦਿਨ ਲੇਹੁ ਰਜਾਇ⁹ ਅਥੈ ਚਿਹ ਜਾਈ ।
 ਏਕ ਉਚਾਰ ਉਚਾਰਤ ਯੋ ਬਰ¹⁰ ਤਿਆਗਿ ਚਲੇ ਘਨ ਸਯਾਮ ਕੀ ਨਿਆਈ ।
 ਮੋਹਿ ਕੇ ਜਾਲ ਸੁ ਛਾਲ ਇਨ੍ਹੁ ਪਰ ਛਾਡ ਚਲੈ ਕਹੁ ਕਾ ਜੀਅ ਆਈ । 162 ।

ਚੌਪਈ : ਮਿਲ ਬਿਛਰਨ ਇਹ ਮਧ ਸੰਸਾਰਾ । ਕੀਨੋ ਬਿਧਨਾ¹¹ ਕਣਨ ਸੁ ਭਾਰਾ ।
 ਮਿਥਿਆ ਯਹ ਦੇਹੀ ਸਨਬੰਧਾ । ਚਵਰ ਨ ਬਾਧਤ ਯਾ ਕੇ ਮੀਪਾ¹² । 163 ।
 ਗੁਯਾਨ ਕਥਾ ਤਿਨਕੈ ਇਮ ਸੰਗ । ਬਰਨੀ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਕ ਨਿਸੰਗ ।
 ਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰੀ ਦੇ ਤਿਹ ਨਾਨਾ । ਕੀਨੋ ਸਤਿ ਗੁਰ ਤਥੈ ਪਯਾਨਾ¹³ । 164 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਲਗ ਸਵਾਰੀ ਆਪ ਕੀ ਤਿਨ ਕਹ ਪਰੀ ਲਖਾਇ ।
 ਖਰੇ ਬਿਲੋਕਤ ਨਵਰ ਤਹ ਚਿਤ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰਕੀ¹⁴ ਨਿਯਾਇ । 165 ।

ਚੌਪਈ : ਜਬ ਨਹੀ ਪਰੇ ਬਿਲੋਕ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਗਏ ਅਧਿਕ ਨਿਜ ਦੂਰ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।
 ਫਿਰੇ ਸਿਖ ਤਬ ਸਬ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਬਸੇ ਆਨ ਨਿਜ ਸਦਨ¹⁵ ਸੰਭਾਰੀ । 166 ।
 ਮੋਨ ਧਾਰ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਹੀ । ਕਾਮ ਕਿਰਤ ਸੁਖਤ ਕਛੁ ਨਾਰੀ ।
 ਅੰਤਰਗਤਿ ਹੈ ਮਨ ਠਹਰਾਵੈ । ਜੁਗੀਆ ਜਿਉ ਗੁਰ ਧਯਾਨ ਲਗਾਵੈ । 167 ।
 ਕਿਰਤ ਕਾਜ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋਨ ਸਮਾਲੇ । ਮਨ ਤੇ ਗਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਨਾਲੇ ।
 ਪੁਨ ਸਬ ਗੁਯਾਨ ਜਨ ਦ੍ਰਿਗ ਛਾਰੀ । ਲਗੇ ਆਪਨੇ ਸਕਲ ਬਿਰਾਹੀ¹⁶ । 168 ।

1) ਆਗਿਆ 2) ਬਿਧਾਤਾ 3) ਮੋਢੀ 4) ਰੰਦਗਾ 5) ਚਕਵਾ 6) ਚਤਨ ਘਲ 7) ਨੌਰ ਆ ਕੇ
 8) ਚਮਕਦਾਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ 9) ਅਗਿਆ 10) ਬਰਨ 11) ਬਿਧਾਤਾ ਨ 12) ਮਿਸ ਬਿਹ
 13) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ 14) ਚਿਤਰੀ ਹੋਈ ਮੂਰਤ 15) ਘਰ 16) ਕੰਮ-ਕਾਰ

ਆਗੈ ਸੁਨ ਅਬ ਉਤ ਕੀ ਕਥਾ । ਕਰਣਾਸਿਧ ਕਰਤ ਹੈ ਜਥਾ¹ ।
 ਕੇਤਕ ਮਾਰਗ ਮੈ ਦਿਨ ਲਾਈ । ਬਾਰਾਣਸੀ ਮਧਿ ਪਹੁਚੇ ਆਈ । 169 ।
 ਕਾਸੀ ਪੁਰੀ ਅਧਿਕ ਬਰ ਸੋਹੈ । ਤਵਨ ਸਮਾਨ ਪੁਰੀ ਨਹੀ ਕੋ ਹੈ ।
 ਬਾਰਾਣਸੀ ਨਾਮ ਕਹ ਕਹੈ । ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਵਿਖ² ਦਹੈ । 170 ।
 ਤਵਨ ਪੁਰੀ ਸੁੰਦਰ ਮੈ ਜਾਨਹੁ । ਆਵਤ ਭਏ ਨਾਥ ਪਹਿਚਾਨਹੁ ।
 ਸੰਗਤ ਜਬੈ ਖਬਰ ਸੁਨਿ ਪਾਈ । ਚਲੇ ਸਿਖ ਮਾਰਗ ਕਹ ਧਾਈ । 171 ।
 ਗੰਗਾ ਪਾਰ ਗਏ ਜਬ ਆਈ । ਦਰਸਿਯੋ³ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਗੁਰ ਕਹ ਜਾਈ ।
 ਪਰਕਰਮਾ ਕੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ । ਉਪਮਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਗਾਵੈ । 172 ।
 ਧੰਨ੍ਯ ਭਾਗ ਭਾਖਤ ਅਬ ਭਏ । ਜਿਨ ਕੇ ਧਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਅਏ⁴ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਮਾਘ⁵ ਦੇਸ ਕਹ ਤਾਰਿਯੋ । ਪੁਨ ਇਹ ਧੁਰੀ ਬੀਚ ਪਗ ਧਾਰਿਓ । 173 ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਅਧਿਕ ਸੋਭ ਤਿਨ ਗਾਈ । ਡੇਰਾ ਦੀਨੇ ਬਿਬਿਧਿ⁶ ਕਰਾਈ ।
 ਉਮਡੀ ਸਗਲ ਪੁਰੀ ਨਿਜ ਤਬੈ । ਜਿਹ ਤਿਹ ਦਰਸਨ ਆਵਤ ਸਬੈ । 174 ।
 ਸਾਂਝ ਲਗੇ ਤਿਹ ਠਵਰ ਮੰਝਾਰਾ । ਚੜੇ ਲਛ⁷ ਕੇ ਅਧਿਕ ਅੰਬਾਰਾ ।
 ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਬਸੇ ਪੁਰੀ ਤਿਹ ਮਧਿ ਸੁਧਾਰੀ । 175 ।
 ਨਗਰ ਲੋਗ ਆਵਤ ਇਕ ਜਾਈ । ਉਪਮਾ ਕਰਤ ਨ ਅੰਗ ਸਮਾਈ ।
 ਕਲਪ ਤਰੋਵਰੁ ਏਕ ਬਖਾਨੈ । ਚੰਦਨ ਪਾਰਸ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨੈ । 176 ।
 ਕਾਮਧੇਨ ਰਵਿ⁸ ਸੋਭ ਸੁ ਜਿਤੀ । ਇਨ ਪਰਵਾਰ ਡਾਰੀਐ ਤਿਤੀ ।
 ਏਕ ਕਹੈ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ । ਤਿਨ ਕੇ ਪੂਤ ਸੁ ਯਾਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਰਿ । 177 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਏਕ ਜਮੈ ਸੁਨ⁹ ਵੇਸ ।
 ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਪਰਾਗ ਮੈ ਜਬਹੀ ਕੀਯੋ ਪ੍ਰਵੇਸ । 178 ।

ਚੌਪਈ : ਕਰਨ ਇਸਨਾਨ ਆਪ ਜਬ ਲਾਗੈ । ਬਿਪਰ¹⁰ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕ ਤਿਨ ਆਗੈ ।
 ਕਹਾ ਦਾਨ ਹਮ ਕੋ ਕੁਛ ਦੀਜੈ । ਸੋਭਾ ਅਧਿਕ ਜਗਤ ਪਤਿ ਲੀਜੈ । 179 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜਾ ਕੁਲ ਮੈ ਤੁਮ ਦੀਪ ਸਿਰੋਮਣ ਤਾ ਕੁਲ ਕੇ ਹਮ ਹੈ ਸੁ ਭਿਖਾਰੀ ।
 ਪੂਰਬ ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਅਵਤਾਰ ਜੁ ਹੋਤ ਭਏ ਯਹ ਬੰਸ ਮਝਾਰੀ ।
 ਪੂਜਤ ਭੈ ਸਭ ਹੀ ਹਮ ਕੋ ਸੁਨੀਐ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ ਲਾਇ ਪਿਆਰੀ ।
 ਤਾਤੇ ਬਿਚਾਰ ਸੁਨੋ ਜਗ ਭੂਖਣ¹¹ ਦੇਹੁ ਕੁਛ ਹਮ ਭਿਛ ਸੁਧਾਰੀ । 180 ।

ਚੌਪਈ : ਹੁਕਮ ਹੋਆ ਮਾਂਗਹੁ ਦਿਜ ਅਬੈ । ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਚਿਤ ਬਾਂਛਤ ਸਬੈ ।
 ਤਿਨ ਇਮ ਕਹੀ ਜਗਤ ਅਵਤੰਸੁ¹² । ਦੀਜੈ ਦਾਨ ਹਮੈ ਸਰਬੰਸੁ । 181 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਤਿਨ ਕੋ ਸਰਬੰਸ ਦੀਯ ਜਗਤ ਪੂਜ ਅਵਤਾਰ ।
 ਮੁਦਿਤ ਭਹੇ ਦਿਜ ਰਾਜ ਸਬ ਜੈ ਜੈ ਕੀਨ ਸੁਧਾਰ । 182 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਡੇਰਾ ਕੋ ਸਰਬ ਸਮਾਜਾ । ਅਸਵ ਪਾਲਕੀ ਰਬ ਗਜ¹³ ਸਾਜਾ¹⁴ ।

1) ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2) ਪਾਪ 3) ਦਰਸਨ ਕੀਤਾ 4) ਆਏ 5) ਮਗਧ 6) ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ
 ਕਰਕੇ 7) ਲੱਛਣੀ, ਮਾਇਆ 8) ਸੂਰਜ 9) ਸੁੰਦਰ 10) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 11) ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ
 12) ਜਗਤ ਦੇ ਮੁਕਟ 13) ਹਾਥੀ 14) ਸਾਜ, ਸਮਾਨ

ਤੈਥੁ ਪਲੰਗ ਕਨਾਤ ਸੁ ਭਾਡੇ । ਕਰ ਸੰਕਲਪ ਦੀਨ ਦਿਜਾ ਪਾਡੇ । 183 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਵਨ ਪੁਰਖ ਕੇ ਪੂਤ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰਤਾਜ ।

ਮਦ੍ ਦੇਸ ਕੋ ਜਾਤ ਹੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰਯਾਨ ਮਹਾਰਾਜ । 184 ।

ਚੌਪਈ : ਯੇ ਕਹਿ ਰੁਦ੍ ਪੁਰੀ^੧ ਕੋ ਲੰਗਾ । ਇਕ ਆਵਤ ਇਕ ਜਾਤ ਸੰਜੋਗਾ ।

ਮੇਲਾ ਭਯੋ ਠਵਰ ਤਿਹ ਭਾਤੀ । ਆਵਤ ਪੁਰੀ ਉਮਡ ਜਨ ਸਾਰੀ । 185 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਵਿ ਕੋਬਿਦ ਧਿਖਣੀਸਾ^੨ ਜੋ ਆਵਤ ਚਲ ਦਰਬਾਰ ।

ਕਰ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕਾ ਉਪਮਾ ਕਰਤ ਅਪਾਰ । 186 ।

ਜੋ ਉਪਮਾ ਕਵਿ ਦੇਤ ਹੈ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਕੀ ਨਿਤ ।

ਸਰਬ ਬਿਰਾਜਤ ਇਨ ਤਨੇ^੩ ਅਦਭੁਤ ਮੂਰਤਿ ਸਤਿ । 187 ।

ਸਵੇਯਾ : ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਭੂਤ ਅਲੋਕਕ ਸੋਭਨ ਕੀ ਜਨ ਤਾਸ ਬਿਰਾਜੇ^੪ ।

ਲੋਚਨ ਖਾਦ ਸੁ ਪਾਨ^੫ ਬਿਚਫਨ^੬ ਰਾਜੀਵ^੭ ਲਛਕ ਯਾ ਲਖ ਲਾਜੇ ।

ਸੂਰਜ ਕੋਟ ਸਸੀ ਮਨਜਾ ਇਕ ਪਾਇਕ ਹੈ ਇਨ ਕੀ ਦੁਤਿ ਕਾਜੇ ।

ਏ ਮਤਿ ਧੀਰ ਸੁ ਪੀਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਸੋਭ ਸਮੁੰਦ੍ਰ^੮ ਭਰ੍ਯੋ ਦਿਖ ਗਾਜੇ । 188 ।

ਸਵੇਯਾ : ਸੂਰਜ ਕਾਸ ਨਿਵਾਸ ਲਾਜੋ ਸਸਿ ਸਾਗਰ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿ ਲੀਨ ਅਵਤਾਰਾ ।

ਬਾਰਜ^੯ ਮੀਨ ਕਮੀਨ ਭਏ ਸਿਖ ਕੋਕਲ ਕੀਰ^{੧੦} ਸੁ ਕੋਨ ਬਿਚਾਰਾ ।

ਕਾਮ ਜਰਿਯੋ ਹਰਿ ਧਾਮ ਧਰਿਯੋ ਬਪੁ^{੧੧} ਸੰਝਰ^{੧੨} ਮਾਰਿ ਬਡੋ ਜਸ ਧਾਰਾ ।

ਤਦਪ ਤੋ^{੧੩} ਪਦ ਕੀ ਰਜ ਕੀ ਸਮ ਹੋਇ ਸਕਿਯੋ ਨ ਇਤੋ ਸੁ ਪਸਾਰਾ । 189 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਉਪਮਾ ਤਿਨ ਅਧਿਕ ਉਚਾਰੀ । ਕਰਣ ਸਿੰਧ ਸਕਲ ਸ੍ਰੁਤਿਪਾਰੀ^{੧੪} ।

ਪੁਨ ਪੰਡਿਤ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨੀ । ਚਾਹਤ ਹਮੇ ਅਰਦਾਸ ਜੁ ਠਾਨੀ । 190 ।

ਜੇ ਆਇਸ^{੧੫} ਨਿਜ ਕੀ ਹਮ ਪਾਵੈ । ਨਖਸਿਖ ਸੰਸੈ ਭਾਖ ਸੁਨਾਵੈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਤਿਨ ਕੀ ਗੁਰਬਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੁਯੋ ਬਖਾਨੀ । 191 ।

ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਮੈ ਕਛ ਆਈ । ਪ੍ਰਗਟ ਕਹੋ ਸਭ ਸੁਨਤ ਲੁਕਾਈ ।

ਪੰਡਿਤ ਕਹੀ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ । ਇਹ ਹਮਰੇ ਜੀਅ ਭਰਮੁ ਉਤਾਨਾ । 192 ।

ਤੁਮਤੋ ਹੰਸ ਬੰਸੁ^{੧੬} ਅਵਤਾਰੀ । ਦੀਨ ਬੰਧ ਸੰਤਨ ਹਿਤ ਕਾਰੀ ।

ਪੂਜਾ ਕਹ ਹਿਤ ਲੇਤ ਦਯਾਲਾ । ਛਤ੍ਰੀ ਕੋ ਨਹੀ ਧਰਮ ਨਿਰਾਲਾ । 193 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਦਿਜਪਤਿ^{੧੭} ਕੀ ਬਾਨੀ । ਬਿਹਸ^{੧੮} ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੀ ।

ਜਬ ਦਿਜ ਜੁ ਇਹ ਠਾ ਤੁਮ ਆਏ । ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਕਬਿਤ ਬਨਾਏ । 194 ।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 2) ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ, ਕਾਸ਼ੀ 3) ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਵਿਦਵਾਨ 4) ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ 5) ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੀ ਬਿਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ 6) ਪਾਣੀ; ਹੱਥ 7) ਵਿਲਖਣ 8) ਕਮਲ ਦਾ ਵੁਲ 9) ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ 10) ਕਮਲ 11) ਤੰਤਾ 12) ਸ਼ਰੀਰ 13) ਇਕ ਦੋਤ ਦਾ ਨਾ 14) ਤਦ ਤੋ 15) ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ 16) ਆਗਿਆ 17) ਸੂਰਜ ਬੰਸ 18) ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ 19) ਹਸ ਕੇ

ਕਾ ਹਮ ਨੈ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਭਾਖੀ । ਉਪਮਾ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰੀ ਸਾਖੀ ।
 ਯਾ ਕੋ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਉਤਰ ਦੀਜੈ । ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਹਮਤੇ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । 195 ।
 ਪੰਡਿਤ ਕਹੀ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ । ਨਾਹੀ ਹਮ ਕੋ ਆਪ ਬਖਾਨਾ ।
 ਤੁਮਰੋ ਹਮ ਜਬ ਦਰਸਨ ਕੀਨਾ । ਸੀਤਲ ਵਯੋ ਹਮਾਰਾ ਸੀਨਾ । 196 ।
 ਤੀਨ ਤਾਪ ਮਿਟ ਅਟਲ ਸਿਰਾਈ^੧ । ਬਿਬਿਧ^੨ ਬੁਧਿ ਉਪਜੀ ਮਨ ਆਈ ।
 ਤਵਨੈ ਬੁਧ ਪ੍ਰਗਟ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ । ਉਪਮਾ ਬਰਨੀ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ । 197 ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਚ :

ਸੁਨਹੁ ਮਿਸ੍ਰਜੁ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ । ਇਹ ਬਿਧ ਲੀਜੈ ਭੇਦ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਪ੍ਰਥਮੈ ਮਨਸਾ ਪੂਰਤ ਲੋਈ । ਪਾਛੈ ਭੇਟ ਚਦਾਵਤ ਕੋਈ । 198 ।
 ਹਮ ਕਾਹੂ ਬੋਲਨ ਨਹੀ ਜਾਵਤ । ਆਵਤ ਕੋ ਨਹੀ ਮਾਰ ਹਟਾਵਤ ।
 ਜਿਨ ਕੀਰਤਿ^੪ ਸੰਗਤਿ ਸੋ ਲਾਗੀ । ਬਿਨ ਬੋਲੇ ਆਵਤ ਵਡਭਾਗੀ । 199 ।
 ਚਕਵੀ ਬਾਰਜ^੫ ਸੁਨਹੁ ਪਿਆਰੇ । ਦਿਨ ਧੁਜ^੬ ਲੇਤ ਨ ਤੀਰ ਹਕਾਰੇ^੭ ।
 ਬਿਨ ਬੋਲੇ ਮਨੁਆ ਤਿਹ ਦੇਹੀ । ਸੋਭਾ ਅਧਿਕ ਜਗਤ ਮਹਿ ਲੇਹੀ । 200 ।
 ਕ੍ਰਮਦ^੮ ਚਕੋਰਨ ਕੋ ਸੁਨ ਭਯਾ । ਨਿਸ ਪਤਿ^੯ ਲੇਤ ਨ ਤੀਰ ਬੁਲੰਯਾ ।
 ਜਲ ਸਰਤਨ^{੧੦} ਕੋ ਸਿੰਧੁ ਭਨੀਜੈ । ਕਬੈ ਨ ਪਾਤੀ ਪਠੀ ਲਹੀਜੈ । 201 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਮ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਦੇਵਜੁ ਏਕੈ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰ ।

ਬਿਨ ਬੋਲੈ ਲੈ ਆਵਈ ਬਿਬਿਧ ਚੀਜ ਦਰਬਾਰ । 202 ।

ਚੌਪਈ : ਲੋਗ ਸੁਨਾਇ ਕਹੀ ਤਿਹਬਾਨੀ । ਧੰਨੁਯ ਧੰਨੁਯ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖਦਾਨੀ^{੧੧} ।

ਪੂਜਨ ਜੋਗ ਸੁ ਕਲਾ ਤਿਹਾਰੀ । ਜਾਮਹਿ ਤੁਮ ਸੇ ਨਰ ਅਵਤਾਰੀ । 203 ।
 ਬਡੇ ਬਡੇ ਸਾਧੂ ਅਵਤਾਰੀ । ਭਏ ਹੋਸ ਕੇ ਬੰਜੁ^{੧੨} ਮੁਝਾਰੀ ।
 ਤੇ ਸਭ ਹੀ ਤਾਰਾ ਕਹਵਾਏ । ਰੋ ਕਹ ਦੇਖ ਸੂਰ ਬਿਗਸਾਏ । 204 ।
 ਜੋ ਬਾਲਕ ਤੁਮਕੋ ਕਰ ਜਾਨਤ । ਤੁਛ ਬੁਧ ਨਹੀ ਭੇਦ ਪ੍ਰਮਾਨਤ ।
 ਪਾਰਸ ਤਨਕ ਦੇਹ ਕਬਿ ਗਾਵਤ । ਅਸਟ ਧਾਤ ਕਹ ਕਨਕ^{੧੩} ਕਰਾਵਤ । 205 ।
 ਹੀਰਾ ਤਨਕ^{੧੪} ਹੋਤ ਨਗ ਖਾਨੈ । ਤਾਕੇ ਗੁਣ ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਖਾਨੈ ।
 ਮੁਕਤਾ ਮਨਿ ਨਾਨਾ ਜੁਗ ਹੋਈ । ਤਾਕੇ ਗੁਣ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਕੋਈ । 206 ।
 ਥੋਰ ਬਹਿਕ੍ਰਮ^{੧੫} ਬੁਧ ਬਸੇਖੀ । ਤੋ ਸਮ ਉਪਮਾ ਅਵਰ ਨ ਦੇਖੀ ।
 ਪੰਡਿਤਨ ਕਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਬ ਕੀਜੈ । ਸਿਖੀ ਮੰਤ੍ਰ ਹਮ ਕੋ ਅਬ ਦੀਜੈ । 207 ।
 ਯੋ ਸੁਨਿਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਕੀਨੋ ਤਿਬ ਕਹ ਸਿਖ ਸੁਧਾਰੀ ।
 ਸੰਗਤਿ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨ ਪਖਾਰੀ । ਚਰਨ ਸੁਧਾ^{੧੬} ਤਿਨ ਕੋ ਦੈ ਡਾਰੀ । 208 ।

1) ਫਾਤੀ, ਹਿਰਦਾ 2) ਸਥਿਰ ਠੰਢ ਪੈ ਗਈ 3) ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ 4) ਯਸ 5) ਕਮਲ ਦਾ ਫੁਲ 6) ਸੂਰਜ
 7) ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦਾ 8) ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ ਕਮਲ 9) ਚੰਦਰਮਾ 10) ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਜਲ ਤੋਂ
 11) ਸੁਖਦਾਇਕ 12) ਸੂਰਜ ਬੰਸ 13) ਸੋਨਾ 14) ਨਿਕਾ ਜਿੰਨਾ 15) ਆਯੂ 16) ਚਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਸਵੇਯਾ : ਸੰਗਤ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ¹ ਪਖਾਰ ਕੇ ਲੈ ਤਿਨ ਕੋ ਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਨੋ ।
ਪੰਡਿਤ ਦੀਹ² ਕਹਾਵਤ ਸੇ ਨਿਜ ਆਵਨ ਜਾਨ ਮੈ ਹੋਤ ਅਧੀਨੋ ।
ਯਾ ਭਵ ਸਾਗਰ ਬੁਡਤ ਤੇ ਗੁਰ ਨਾਮ ਦਯੋ ਸਤਿ ਪਾਰ ਸੁ ਕੀਨੇ ।
ਆਪ ਤਰੇ ਜੁ ਸੰਗਤ ਕੇ³ ਪੁਨ ਭੈ ਸੁ ਨਿਵਾਹ ਅਭੈ ਪਦ⁴ ਦੀਨੇ । 209 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਤਿਹ ਸਿਖ ਸੁ ਭਏ ਅਪਾਰਾ । ਜੋ ਵਡਭਾਗੀ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰਾ ।
ਬਹੁਰੇ ਏਕ ਦਿਵਸ ਸੁਨਿ ਕਾਈ । ਸਰਬ ਸਹਰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਆਈ । 210 ।
ਆਇ ਤਿਨੈ ਬਚ⁵ ਐਸ ਉਚਾਰੋ । ਪੁਰੀ ਬੀਚ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਪਗ ਧਾਰੋ ।
ਸੰਗਤਿ ਕਰ੍ਹਯੋ ਜੋਰ ਪਿਹ ਥਾਨੈ । ਤਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰੇ ਪਯਾਨੈ⁶ । 211 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨ ਸੰਗਤ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ ।
ਚਲੈ ਸੁ ਸੰਗਤ ਸਾਬਹੀ ਬਾਜਤ ਬਾਜ⁷ ਅਪਾਰ । 212 ।

ਚੌਪਈ : ਬੀਚ ਪਾਲਕੀ ਪ੍ਰਭਹ ਚਵਾਈ । ਜੋ ਭੀਤਰ ਕੋ ਸੰਗਤਿ ਲਿਆਈ ।
ਗੰਗਾ ਨਿਕਟ ਜਬੈ ਚਲਿ ਆਏ । ਨਵਕਾ⁸ ਲੀਨ ਸੁ ਅਧਿਕ ਬੁਲਾਏ । 213 ।
ਤਿਨ ਪਰ ਹੋਇ ਭਲੇ ਅਸਵਾਰਾ । ਪਰੇ ਜਾਨਕੀ⁹ ਕੇ ਤਬ ਪਾਰਾ ।
ਅਧਿਕ ਲੋਗ ਤਿਹ ਮਿਲੇ ਪਛਾਨੋ । ਉਮਡੀ ਪੁਰੀ ਦਰਸ ਕਹ ਮਾਨੋ । 214 ।

ਸਵੇਯਾ : ਸੁੰਦਰ ਧਾਮ ਅਨੂਪ ਬਿਚਛਨ ਲਛਨ ਕੇ ਯੁਜ ਧਾਮ ਸੁਹਾਸੀ ।
ਉਚ ਅਵਾਸ ਨਿਵਾਸ ਗੁਨੀ ਜਨ ਬੇਦ ਪਢੈ ਦੁਤਿ ਆਨੰਦ ਭਾਸੀ ।
ਗੁਦ ਗਿਰਾ¹⁰ ਜੁ ਸੁਰਾ¹¹ ਜਿਮ ਬੋਲਤ ਦੇਖ ਜਿਨੇ ਛਬਿ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ।
ਦੇਸ ਮਹਾ ਨਗਰੋ ਸੁਖਦਾ ਨਹ ਨਾਰ ਸਬੈ ਜਨ ਦੇਵ ਸਭਾ ਸੀ । 215 ।
ਬੀਚ ਪੁਰੀ ਜਬ ਆਨ ਧਸੇ ਨਿਜ ਦੇਖਨ ਕਉ ਉਮਡੀ ਸਬ ਲੋਈ¹² ।
ਉਚ ਅਟਾਰੀ ਸੁ ਮੁਧਿ ਬਜਾਰਨ ਰਾਹੁ ਨ ਪਾਵਤ ਹੈ ਜਨ ਕੋਈ ।
ਭੂਖਨ ਚੀਰ ਸਰੀਰ ਧਨਾਦਿਕ ਵਾਰਤ ਹੈ ਗੁਰ ਪੈ ਤਬ ਓਈ ।
ਮੋਤਨ ਹੀਰ ਕੀ ਕਾ ਗਨਤੀ ਮਨੁਆ ਸੁ ਅਮੋਲਕ ਵਾਰਤ ਸੋਈ । 216 ।
ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ ਸੁਰੰਗ ਬਜਾਵਤ ਆਵਤ ਹੈ ਮਤਿਧਾਰੀ ।
ਕੋਕਲ ਚਾਰ¹³ ਮਯੂਰ¹⁴ ਸੁਰੰਕਰ¹⁵ ਗਾਵਤ ਹੈ ਗੁਰ ਵਾਕ ਅਪਾਰੀ ।
ਪ੍ਰੇਮ ਸਸੈ¹⁶ ਜਨ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਬੋਲਤ ਦੇਖਤ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
ਕਿੰਨਰ ਦੇਵ ਬਿਵਾਨ ਚੜੇ ਜਨ ਦੇਖਤ ਹੈ ਸੁਭ ਗੈਨ ਮਝਾਰੀ । 217 ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੇ ਚਲਿ ਕੇ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਬੀਚ ਤਬੈ ਨਿਜ ਸੰਗਤਿ ਆਏ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਪਦ ਕੰਜ¹⁷ ਪਖਾਰ ਕੇ ਲੈ ਸਬਹੂੰ ਛਬ ਭੋਨ¹⁸ ਚੜਾਏ ।

1) ਚਰਨ ਕਮਲ 2) ਵੱਡੇ 3) ਸੰਗਤ ਸਹਿਤ 4) ਭੈ-ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ 5) ਬਚਨ 6) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ
7) ਵਾਜੇ 8) ਨੌਕਾ, ਕਿਸਤੀ 9) ਗੰਗਾ 10) ਗੰਭੀਰ ਬਾਣੀ 11) ਦੇਵਤਾ 12) ਲੁਕਾਈ
13) ਸੁੰਦਰ 14) ਮੋਰ 15) ਸੁੰਦਰ 16) ਸਹਿਤ 17) ਕਮਲ 18) ਭੋਆ ਤੇ, ਮੱਥੇ ਤੇ

ਕੀਰਤ¹ ਕੈ ਸੁ ਸਬਦ ਪੜੈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਕੈ ਸਬਹੀ ਬਿਗਸਾਏ² ।
ਰੈਨ ਬਿਰੀਤ ਕਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਤਹਾ ਭੋਰ ਭਏ ਗੁਰਧਾਮ ਸਿਧਾਏ । 218 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਟਣੇ ਪਯਾਨ ਮਦ੍ਦੇਸ ਕੋ ਆਗਮਨ ਕਾਸੀ
ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤੀ ਅਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮਸਤੁ । 3 ।

1) ਉਸਤਤ, ਯਸ

2) ਖਿੜ ਗਏ

ਸਵੇਯਾ : ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧਿ ਗੁਰੂ ਤਿਹ ਕੇ ਪਦ ਅੰਬੁਜ¹ ਆਦਿ ਮਨਾਉ ।
 ਕਾਸੀ ਪਯਾਨ² ਸੁ ਔਧ ਪ੍ਰਵੇਸਹ ਨਾਨਕ ਜੁ ਸੁ ਮਤੇ ਪੁਨ ਲਿਆਉ ।
 ਪੈ ਹਰਿਦੁਆਰ ਮਝਾਰ ਤਬੈ ਲਖਨੌਰ ਦਯਾ ਨਿਧ ਕੋ ਠਹਰਾਉ ।
 ਏਸੁ ਕਥਾ ਕਥ ਕੇ ਮਧਿ ਅੰਕਹ³ ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕੋ ਰਿਝਵਾਉ । 1 ।
 ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਪੁਰੀ ਸਸਿ ਭਾਲ⁴ ਦਿਆਲ ਬਸੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
 ਕ੍ਰਿਪਨ ਹੀਰ ਸੁ ਚੀਰ⁵ ਅਨੁਪਮ ਭੇਟ ਚਵੇ ਬਰ ਆਯੁਧ⁶ ਆਈ ।
 ਅਸਵ⁷ ਪਾਲਕੀ ਔਰ ਰਸੋਤਮ⁸ ਚੀਜ ਦਿਸਾਵਰ ਪੈ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਕੋਨ ਕਮੀ ਤਿਨ ਕੋ ਮਿਰਗਾਧਾਪ⁹ ਕੋਟ ਸਿਰੀ¹⁰ ਜਿਹ ਪਾਇ ਸਮਾਈ । 2 ।
 ਆਇਸ¹¹ ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਪੁਨ ਕੂਚ ਕਰੁਯੋ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
 ਤੋਖ ਪ੍ਰਤੋਖ¹² ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਸੰਗਤਿ ਠਾਵ ਕਰੀ ਮਨ ਧੀਰ ਧਰਾਈ ।
 ਨਾਖਤ¹³ ਦੇਸ ਨਦੀ ਪੁਰ ਸੁੰਦਰ ਗਛਤ ਹੈ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ।
 ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਭੂਤ¹⁴ ਬਿਲੋਕ ਸੁ ਲੋਗ ਕਹੈ ਕਹੈ ਕਉਨ ਜੁ ਭਾਈ । 3 ।

ਸਵੇਯਾ : ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ ਦਿਜੇਸ ਕਿਧੋ ਭਵ ਦੇਖਨ ਕਉ ਨਿਜ ਦੇਹ ਸੁਧਾਰੀ ।
 ਸੂਰ¹⁵ ਨਿਸੇਸ¹⁶ ਜਲੇਸ¹⁷ ਕਹੈ ਹਰਿ ਨੰਦਨ ਕੈ ਯਹ ਹੈ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ¹⁸ ।
 ਰਾਘਵ ਇੰਦ ਗੁਬਿੰਦ ਕਿਧੋ ਨਲ ਕਸਪ ਕੈ ਯਹ ਪ੍ਰਿਥ ਨਿਹਾਰੀ¹⁹ ।
 ਦੇਹ ਧਰੇ ਦਿਸ ਜਾਵਤ ਪਛਮ ਬੰਸ ਕਹੈ ਕਹ ਲੋਗ ਸਿਧਾਰੀ । 4 ।
 ਸੂਰਜ ਤੇ ਰਘੁਬੰਸ ਭਯੋ ਪੁਨ ਰਾਮ ਲਵੰ ਤਹਿ ਕੀ ਕੁਲ ਮਾਹੀ ।
 ਰਾਇ ਭਯੋ ਬਰ ਕਾਲ ਤਿਹੀ ਕੁਲ ਸੋਢੀ ਲਖੋ ਤਿਹ ਤੇ ਬਰ ਪਾਹੀ ।
 ਤੋਨ ਸੁਬੰਸੁ ਵਤੰਸ²⁰ ਭਯੋ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਅਰਜਨ ਆਹੀ ।
 ਤਾ ਸਜੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੁ ਤਿਹ ਪੋਤ੍ਰ ਲਖੋ ਨਿਸਚੈ ਸੁ ਇਨਾਹੀ । 5 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਬਰ ਸਿਖ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਗਿਆਨਾ । ਬੰਸੁ ਨਾਮੁ ਇਉ ਕਰੈ ਬਖਾਨਾ ।
 ਸੁਨ ਤੇਉ ਲੋਗ ਧੰਨ ਮੁਖ ਭਾਖੇ । ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਰ ਸਿਰ ਕਰ ਰਾਖੇ । 6 ।

ਸਵੇਯਾ : ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਦਇਆਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਆਵਤ ਹੈ ਇਮ ਕੂਚ ਸੁ ਕੀਨੇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਵਧੇਸ ਕੇ ਦੇਸਨ ਮੈ ਨਿਜ ਆਨ ਧਸੇ ਜਗੰਨਾਥ ਪ੍ਰਬੀਨੇ ।
 ਔਧ ਪੁਰੀ ਸਰਜੂ ਤਟ ਪਾਵਨ ਆਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪਗ ਪੰਕਜ²¹ ਦੀਨੇ ।
 ਆਨੰਦ ਭਯੋ ਦੁਖ ਦੁੰਦ ਮਿਟੇ ਪੁਨ ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਦੀਦਾਰ ਸੁ ਲੀਨੇ । 7 ।

ਚੌਪਈ : ਸੁੰਦਰ ਪੁਰੀ ਸੁ ਅਧਿਕ ਭਣਿਜੈ । ਕਵਨ ਸੋਭ ਪਟਤਰ²² ਤਿਹ ਦਿਜੈ ।
 ਸਰਜੂ ਬਿਮਲ ਨਿਕਟ ਜਿਹ ਰਾਜੈ । ਅਮਰਾਪੁਰੀ ਨਿਰਖ ਜਿਹ ਲਾਜੈ । 8 ।

1) ਚਰਨ ਕਮਲ 2) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਕੂਚ 3) ਅੰਕ (ਅਧਿਆਇ) ਵਿਚ 4) ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਸੀਸ ਉਤੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ 5) ਬਸਤ੍ਰ 6) ਸੁੰਦਰ ਹਥਿਆਰ 7) ਘੋੜੇ 8) ਉਤਮ ਰੱਧ 9) ਬਿਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸ਼ 10) ਸ੍ਰੀ, ਲੱਛਮੀ 11) ਆਗਿਆ 12) ਸੰਤੋਸ਼ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਕੇ 13) ਲੰਘ ਕੇ, ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ 14) ਅਪੂਰਵ, ਆਦੁੱਤੀ 15) ਸੂਰਜ 16) ਚੰਦਰਮਾ 17) ਸਮੁੰਦਰ ਜਾਂ ਕੁਬਰ 18) ਸ਼ਿਵ ਜੀ 19) ਕਈ ਮੁਨੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗਿਣਾਏ ਹਨ 20) ਅਵਤੰਸ, ਮੁਕਟ 21) ਚਰਨ ਕਮਲ 22) ਉਪਮਾ

ਸਵੇਯਾ : ਬਾਗ ਸੁ ਕੂਪ ਤੜਾਗ ਤਰੋਵਰ ਬਾਗ ਸੁ ਭਾਗ ਦਿਪੈ¹ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਕੋਕਿਲ ਕੀਰ ਸਿਖੀ ਪਸੁ ਪੰਛਨ ਦੇਖ ਰਹੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਲੁਭਾਈ ।
 ਆਨ ਸੁ ਦਾਨ ਸਨਾਨ ਕਰੈ ਨਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪੁੰਨ ਸਬੈ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
 ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪਦੈ ਗੁਨ ਪੁੰਗਵ² ਆਨੰਦ ਹੋ ਪੁਨ ਪੁੰਜ ਬਢਾਈ । 9 ।
 ਚਾਰ³ ਬਜਾਰ ਸੁਧਾਰ ਅਨੂਪਮ ਹੀਰ ਮਨੀ ਮੁਕਤਾ ਜਿਤ ਪੂਰੀ ।
 ਕੰਚਨ ਸੁਧ ਧਰੀ ਸਰਫੀ⁴ ਜਿਤ ਪੀਤ⁵ ਅਵਾਸ ਦਿਪੈ ਗਤਿ ਰੂਰੀ⁶ ।
 ਚੋਰ ਜਹਾ ਬਟਹਾ⁷ ਨਹੀ ਪਯਤ ਸਾਧ ਸਮੂਹ ਫਿਰੈ ਸੁ ਹਜੂਰੀ ।
 ਐਸ ਪੂਰੀ ਸੁ ਨਿਹਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਡੇਰਾ ਕਰਿਓ ਤਿਤ ਆਨ ਜਰੂਰੀ । 10 ।

ਚੋਪਈ : ਉਤਰੇ ਤਹੀ ਆਇ ਜਗਨਾਥਾ । ਸਿਖ ਸਖਾ ਲੀਏ ਅਧਿਕ ਸੁ ਸਾਥਾ ।
 ਨਿਰਖ ਪੂਰੀ ਅਦਭੁਤ ਸੁਖਦਾਈ । ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤਹਾ ਅਧਿਕਾਈ । 11 ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸਨ ਹਿਤਧਾਰੀ । ਉਮਤੀ ਪੂਰੀ ਅਯੁਧਿਯਾ ਸਾਰੀ ।
 ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਸਹਤ ਕੀ ਆਈ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਭੇਟਨ ਸੰਗ ਲਿਆਈ । 12 ।
 ਜੋ ਜੋ ਤਬ ਦਰਸਨ ਕਹ ਆਯੋ । ਮਨਸਾ ਪੂਰ ਅਧਿਕ ਬਿਗਸਾਯੋ⁸ ।
 ਸੋ ਉਨ ਲਯੋ ਤੁਰਤ ਫਲ ਆਈ । ਜੋ ਮੁਨ ਪਾਵਤ ਕਰ ਕਠਨਾਈ । 13 ।

ਸਵੇਯਾ : ਆਇਸ⁹ ਲੈ ਗੁਰੁ ਕੀ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਦੋਰ ਪਰੈ ਸਭ ਸੇਵ ਸੁ ਕਾਜੈ ।
 ਕੋਟ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਦਾਰਥ ਪਾਵਨ¹⁰ ਲਿਆਵਤ ਹੈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਸਾਜੈ ।
 ਪੂਜਤ ਹੈ ਮਨਤੇ ਧਨਤੇ ਨਿਜ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੈ ।
 ਹੋਤ ਖੁਸੀ ਤਿਨ ਪੈ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨ ਜਾ ਜਸੁ ਚੋਦਹ ਲੋਕ ਬਿਰਾਜੈ । 14 ।

ਚੋਪਈ : ਇਤਨੇ ਮੈ ਤਿਹ ਠਵਰ ਮੰਝਾਰਾ । ਆਏ ਕਪ¹¹ ਕੁਲ ਅਧਿਕ ਹਜਾਰਾ ।
 ਨਾਚਤ ਕੂਦਤ ਰਦਨ¹² ਦਿਖਾਵਤ । ਆਵਤ ਡਾਰ ਚਤੁਰਦਿਸ ਧਾਵਤ । 15 ।
 ਤਿਨ ਕਹ ਨਿਰਖ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਤਾਹੀ । ਬਿਗਸ ਅਧਿਕ ਬਰਨੇ ਨਹੀ ਜਾਹੀ ।
 ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਲੇਹੀ । ਤਿਨ ਕੇ ਅਗੁ ਡਾਰਿ ਕਰ ਦੇਹੀ । 16 ।

ਸਵੇਯਾ : ਭੋਜਨ ਬਿੰਜਨ¹³ ਪਾਕ ਚਨੇ ਨਿਜ ਲੈ ਕਰ ਮੈਂ ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰੁ ਪਾਵਤ ।
 ਚੰਚਲ ਕੂਦਤ ਆਵਤ ਹੈ ਇਕ ਦੇਖ ਤਿਨੈ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਵਤ ।
 ਏਕ ਲਰੈ ਇਕ ਚੀਕ ਫਿਰੈ ਇਕ ਲੈ ਤਿਨ ਕੋ ਰਦ¹⁴ ਕਾਢ ਖਿਝਾਵਤ ।
 ਦੇਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਕੀਸਨ¹⁵ ਕੇ ਜਗਦੀਸ ਮਨੋ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਗਸਾਵਤ । 17 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੌਤਕ ਅਨਿਕ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਤਿਹ ਕਰੇ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਪੁਨ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਆਇਸ¹⁶ ਪਾਈ । ਕਰੁਯੋ ਪਿਯਾਨ¹⁷ ਨਾਥ ਚਿਤੁ ਲਾਈ । 18 ।

1) ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ 2) ਮਹਾਨ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ 3) ਸੁੰਦਰ 4) ਅਸਤਫੀ 5) ਪੀਲੇ 6) ਸੁੰਦਰ 7) ਬਟਮਾਰ, ਭੰਡ 8) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ 9) ਆਗਿਆ 10) ਪਵਿਤਰ 11) ਬੰਦਰ 12) ਦੰਦ 13) ਪਕਵਾਨ 14) ਦੰਦ 15) ਬੰਦਰਾਂ ਦੇ 16) ਆਗਿਆ 17) ਕੂਚ

ਔਰ ਸਾਧ ਸਿਖ ਸਰਬ ਹਟਾਏ । ਕਪੂ¹ ਨਹੀ ਫਿਰਤ ਚਤੁਰਦਿਸ ਆਏ ।
ਤਿਨ ਕੀ ਮਾਲ ਚਾਰ ਦਿਸ ਧਾਵਤ । ਚੰਚਲ ਕੂਦਤ ਚਾਲ ਦਿਖਾਵਤ । 19 ।
ਕੇਤਕ ਪੁਰ ਕੀ ਸੀਵ² ਲੰਘਾਈ । ਫਿਰੇ ਪਿਸਟ³ ਕਹ ਨਿਜ ਸੁਧ ਪਾਈ ।
ਕੇਤਕ ਆਏ ਸਾਬ ਹੀ ਸਾਬਾ । ਤਿਨ ਕੀ ਖਬਰ ਲੇਤ ਜਗਨਾਬਾ । 20 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸ੍ਰੀ ਅਜ ਨੰਦਨ ਕੀ ਨਗਰੀ⁴ ਤਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਯਾਨ ਕਰਾਯੋ ।
ਲਾਘਤ ਦੇਸ ਨਦੀ ਪੁਰ ਸੁੰਦਰ ਆਵਤ ਹੈ ਮਨ ਮੋਦ ਬਦਾਯੋ ।
ਸੇਵਕ ਸੰਗਤ ਸਾਬ ਲਏ ਨਿਤ ਗਛਤ ਹੈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਯੋ ।
ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬਿਤ੍ਰਯੋ ਇਨ ਭਾਂਤਨ ਨਾਨਕ ਜੂ ਸੁ ਮਤੋ⁵ ਪੁਨ ਆਯੋ । 21 ।

ਚੋਪਈ : ਤਲੇ ਕਮਾਉ⁶ ਕੇ ਤਬ ਆਏ । ਨਾਨਕ ਮਤਾ ਨਿਰਖ ਬਿਗਸਾਏ⁷ ।
ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਨਿਜ ਬਸੇ ਤਹਾਹੀ । ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਅਧਿਕ ਉਹਾਹੀ । 22 ।
ਪੂਜਾ ਕਰੀ ਕੜਾਹੁ ਕਰਾਏ । ਪੈਂਡ ਮਾਂਦਗੀ⁸ ਸਕਲ ਮਿਟਾਏ ।
ਪੁਨ ਪ੍ਰਭ ਤਾਤੇ ਕਰਿਯੋ ਪਿਆਨਾ⁹ । ਜਿਖ ਸਖਾ ਲੀਨੇ ਸੰਗ ਨਾਨਾ । 23 ।
ਬਡੇ ਭੋਰ ਨਿਜ ਕੂਚ ਕਰਾਹੀ । ਦਿਨ ਉਤਰੈ ਬਾਗਨ ਕੀ ਛਾਹੀ ।
ਪ੍ਰਥਮ ਪਹਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਸੁਭਗ ਪਾਲਕੀ ਹੈ ਅਸਵਾਰਾ । 24 ।
ਚਤੁਰਥ ਪਹਰ ਚਲੈ ਜਬ ਕਖੈ । ਬਾਜ¹⁰ ਅਰੂੜਤ ਹੋਵਹਿ ਤਬੈ ।
ਅਗਰ ਪਿਛਾਰੀ ਸਰਬ ਮਿਲਾਵੈ । ਫਿਰ ਆਗੈ ਆਨੰਦ ਜੁਤਿ¹¹ ਧਾਵੈ । 25 ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਦੁਯਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰਿਦੁਆਰ ਪੁਰੀ ਨਿਜ ਭੀਤਰ ਆਏ ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਪੁਰੀ ਸੁ ਬਿਲੋਕਤ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੀਰਥ ਗਾਏ ।
ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ ਧਨੇਸ¹² ਪੁਰੀ ਯਹ ਦੇਖਤ ਹੀ ਤਰ¹³ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ।
ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਚਲੈ ਗੰਗ ਓਦਕ¹⁴ ਜੋ ਪਤਸੈ ਤਿਹ ਪਾਪ ਨਿਸਾਏ । 26 ।

ਚੋਪਈ : ਮਾਯਾ ਪੁਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬ ਆਇਓ । ਜਹਾ ਤਹਾ ਸੰਗਤ ਸੁਨਿ ਪਾਇਯੋ ।
ਸੰਤ ਆਨੰਦ ਸਿਖ ਅਰ ਸਖੇ । ਖੁਸੀ ਅਧਿਕ ਚਿਤ ਯਾ ਬਿਧ ਲਖੇ । 27 ।
ਤਾਤੇ ਪ੍ਰਯਾਨ¹⁵ ਨਿਧਾਨ ਕਰਾਯੋ । ਕਰੁਣਾਬੁਦ¹⁶ ਬਰਖਤ ਮਗ ਆਇਯੋ ।
ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਤਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਲਖਨੌਰ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ । 28 ।
ਪੁਰ ਲਖਨੌਰ ਅਜਬ ਅਸਥਾਨਾ । ਕਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜਿਹ ਬਾਨਾ ।
ਪਲਵ ਪਗ ਪੰਕਜ¹⁷ ਸੁਖ ਸਾਰੇ । ਅਚੁਤ¹⁸ ਗੁਰੂ ਜਿਹ ਧਰੇ ਪਿਆਰੇ । 29 ।
ਤਹਾ ਮਸੰਦਨ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਕਹਿਯੋ । ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਮੇ ਸਾਬਤ ਲਹਿਯੋ ।
ਤਾਤੇ ਸਤਿ ਗੁਰ ਬਸੇ ਤਹਾਹੀ । ਕੇਤਕ ਕੀਨੇ ਕੋਟਿ ਉਹਾਹੀ । 30 ।

1) ਬੰਦਰ 2) ਸੀਮਾਂ, ਹੱਦ 3) ਪਿਠ 4) ਅਯੋਧਿਆ 5) ਨਾਨਕ ਮੱਤਾ 6) ਕਮਾਉ ਪਰਬਤੀ ਖੇਤਰ
7) ਖੁਸ ਹੋਏ 8) ਬਕਾਵਟ 9) ਕੂਚ 10) ਘੋੜਾ 11) ਸਹਿਤ 12) ਕਬੋਹ 13) ਨੀਚੇ, ਹੇਠਾ
14) ਜਲ 15) ਕੂਚ 16) ਕਰੁਣਾ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ 17) ਕੋਮਲ ਚਰਨ ਕਮਲ 18) ਸਥਿਰ, ਦ੍ਰਿੜ

ਇਹ ਬਿਧ ਬਤੀਆਂ¹ ਲੋਕ ਬਖਾਨੇ । ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਭੂ ਇਹ ਬਾਨੇ ।
 ਮੈਂ ਮਨ ਮੈਂ ਆਵਤ ਇਹ ਬਾਤਾ । ਵਹ ਤੋਂ ਅਚੁਤ² ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤਾ । 31 ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਜੋ ਅਸੁ ਚੇਤ ਭਣੀਜੈ³ । ਤੋਂ ਕਹ ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਗਣੀਜੈ ।
 ਤਾਤੇ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਹੀਐ ਭਾਈ । ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤਹਾਂ ਅਧਿਕਾਈ । 32 ।
 ਖੁੰਡੀ ਗੋਂਦ ਸੁ ਬਿਬਿਧ ਖਿਲਾਰੀ । ਇਹ ਨਾਂ ਖੋਲਿਯੋ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ ।
 ਅਵਰ ਚੇਸਟਾ ਚਾਰ⁴ ਸੁ ਜੇਤੀ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਕੀਨ ਤਹ ਤੇਤੀ । 33 ।
 ਭੋਰ ਜਗੈ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਹੋਤ ਸੁਚੇਤ ਸੁ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ।
 ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਧਰੈ ਨਿਜ ਚੀਤਾ । ਸਿਖਵੈ ਸਿਖ ਸੁ ਭੇਦ ਸੁ ਪ੍ਰੀਤਾ । 34 ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਪੁਨ ਪੂਜ ਕਰਾਹੀ । ਕਰਿ ਬਰ ਪਾਠ ਭੋਜਨ ਪਾਹੀ ।
 ਪੁਨ ਕੋਤਕ⁵ ਬਰ ਅਧਿਕ ਮੰਗਾਵੈ । ਤਿਨ ਸੋ ਮਨੁਆ ਅਤ ਪਰਚਾਵੈ । 35 ।
 ਪੈ ਕੁਛ ਕਰਤ ਆਰਾਮ ਦਇਆਲਾ । ਪੁਨ ਜਗ ਕੈ ਕਹ ਬਚਨ ਬਸਾਲਾ⁶ ।
 ਸਭ ਘੋਰਨ ਪਰ ਜੀਨਿ ਪਵਾਵਹੁ । ਯਾ ਮੈ ਰਤੀ ਨ ਬਿਲਮੁ⁷ ਲਗਾਵਹੁ । 36 ।
 ਯੋ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੇਵਕ ਪਰਬੀਨੇ । ਸਾਜੈ ਅਸਵ⁸ ਬਰ ਲਲਿਤ ਨਵੀਨੇ ।
 ਮਣਿ ਮੁਕਤਾ ਕਲਧੋਤ⁹ ਸਿੰਗਾਰੇ । ਮੈਨ ਮਈ¹⁰ ਬਰ ਬਾਜ¹¹ ਹਜਾਰੇ । 37 ।
 ਸਾਜ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਤੀਰ¹² ਲਿਆਵੈ । ਜਿਨ ਕਹ ਨਿਰਖ ਸੁ ਦੇਵ ਲਜਾਵੈ ।
 ਤਿਨ ਪਰ ਹੋਇ ਭਲੇ ਅਸਵਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਸਿਕਾਰਹੁ ਸੁ ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । 38 ।
 ਨਿਸ¹³ ਕਹ ਆਵੈ ਚਲਿ ਨਿਜ ਧਾਮਾ । ਕਰਣਾਸਿੰਧ ਗੁਰੂ ਅਭਿਰਾਮਾ¹⁴ ।
 ਨਿਰਭੈ ਫਿਰਤ ਦੇਸ ਤਿਹ ਮਾਂਹੀ । ਜਿਹ ਇਛਾ ਚਲ ਜਾਹਿ ਤਹਾਹੀ । 39 ।
 ਕਿਤਕ ਭਯੋ ਇਹ ਬਿਦ ਜਬ ਕਾਲਾ । ਤਬ ਇਕ ਅਵਰੈ ਭਯੋ ਖਿਆਲਾ ।
 ਪੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । ਬਾਰਕ ਜਿਯੋ ਖੇਲਤ ਕਰਿ ਕਾਜਾ । 40 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਾਰਤ¹⁵ ਕਰ ਮੁਲਤਾਨ ਦੀ ਅਰਫ ਦੀਨ ਇਕ ਪੀਰ ।

ਤਹੀ ਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਯੋ ਲੈ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਵਹੀਰ । 41 ।

ਉਤਰ ਤਬੈ ਝੰਫਾਨ¹⁶ ਤੇ ਕਦਮ ਗਹੇ ਤਿਨ ਜਾਇ ।

ਕੈ ਸਿਜਦਾ¹⁷ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਰਹੋ ਚਰਨ ਲਪਟਾਇ । 42 ।

ਚੌਪਈ : ਸਤਿਗੁਰ ਵਾਕੋ ਬਦਨ¹⁸ ਨਿਹਾਰੀ । ਪੂਛੀ ਤਾਕਹ ਕੁਸਲ ਸੁਧਾਰੀ ।

ਤਿਨ ਨਖਸਿਖ¹⁹ ਸੋ ਸਭ ਯੋ ਭਾਖੀ । ਦਿਲੀ ਕਹ ਜਾਵਤ ਹੋ ਆਖੀ । 43 ।

ਤਬ ਡੇਰਾ ਤਿਨ ਤਹੀ ਸੁ ਕੀਨੋ । ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹ ਬਿਧ ਕਹ ਦੀਨੋ ।

ਉਤਰਤ ਭਯੋ ਤਹੀ ਵਹ ਪੀਰਾ । ਅਨ ਗਨ ਲੀਨੇ ਸਾਬ ਵਹੀਰਾ । 44 ।

1) ਗੱਲਾ 2) ਅਡਿਗ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ 3) ਜੋ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ 4) ਸੁੰਦਰ 5) ਖਿਡਾਰੀ, ਮਦਾਰੀ
 6) ਵਸ ਵਿਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 7) ਦੇਤੀ 8) ਘੋੜੇ 9) ਸੋਨਾ 10) ਸੋਭਾ ਯੁਕਤ 11) ਘੋੜੇ 12) ਪਾਸ,
 ਕੋਲ 13) ਰਾਤ 14) ਮਨੋਹਰ, ਸੁੰਦਰ 15) ਯਾਤਰਾ 16) ਪਾਲਕੀ, ਸੁਖਪਾਲ 17) ਪ੍ਰਨਾਮ, ਮੱਥਾ
 ਟੇਕਣਾ 18) ਮੁਖ 19) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ

ਤਾਸ ਮੁਰੀਦ ਸੁ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਿਸਮ ਭਏ ਸੁ ਜੀਯ ਮੈ ਭਾਰੀ ।
 ਕਹਾ ਪੀਰ ਕਹ ਭਯੋ ਬਖਾਨੈ । ਹਿੰਦਸਾ¹ ਕਹ ਸਿਜਦਾ ਯਹਿ ਠਾਨੈ । 45 ।
 ਦੇਖੀ ਸੁਨੀ ਸਰਾ² ਮਧਿ ਨਾਹੀ । ਜੋ ਇਨ ਕਰਿ ਪ੍ਰਗਟ ਇਹ ਠਾਹੀ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੈ ਬਤਿਆ³ ਵਹ ਕਰੈ । ਤਾਕੇ ਤੀਰ⁴ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀ ਰਰੈ । 46 ।
 ਪੀਰ ਹੁਤੋ ਮਨ ਮੈ ਅਤਿ ਰਾਮਲ⁵ । ਨਿਰਖਤ ਭਯੋ ਤਿਨੈ ਵਹ ਸਾਮਲ⁶ ।
 ਤਬ ਤਿਨ ਸੋ ਇਮ ਪੀਰ ਉਚਾਰੋ । ਕਾ ਮਨ ਮੈਂ ਤੁਮ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰੋ । 47 ।
 ਲਜਤ ਭਏ ਸਕਲ ਸਿਰ ਨਿਆਈ । ਤਿਹ ਭਯ ਕਛੂ ਨ ਸਕਤ ਅਲਾਈ ।
 ਏਕ ਮੁਰੀਦ ਤਬੈ ਸੁ ਉਚਾਰੋ । ਖਤਾ ਬਕਸੀਏ⁷ ਪੀਰ ਹਮਾਰੋ । 48 ।
 ਕਹਾ ਪੀਰ ਸੰਸਾ ਜਿਨ ਧਰੁਰੇ । ਹਮਰੇ ਤੀਰ ਪ੍ਰਗਟ ਸਭ ਰਰਰੇ⁸ ।
 ਪੀਰ ਸਲਾਮਤ ਏਸੁ ਬਖਾਨੈ । ਹਿੰਦੂ ਕਹ ਸਿਜਦਾ ਕਿਮੁ ਠਾਨੈ । 49 ।
 ਹਿੰਦਨ ਕੋ ਬਾਲਕ ਯਹ ਪੀਰਾ । ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਧਿਕ ਨਰ ਧੀਰਾ ।
 ਕਹਾ ਪੀਰ ਕੇ ਮਨ ਮੈ ਆਈ । ਵਾ ਕੇ ਕਦਮ ਗਹੈ ਕਿਮ ਜਾਈ । 50 ।
 ਸਾਹ ਅੰਬੀਰ ਮੁਲਾਨੇ ਜੋਈ । ਤੋ ਕਹ ਸਿਜਦਾ ਕਰਤ ਸਬੋਈ⁹ ।
 ਹਮ ਕੋ ਏ ਸਬਹੀ ਕਹ ਦੀਜੈ । ਸੇਵਕ ਨਿਰਖ ਬਿਲਮ¹⁰ ਨਹੀ ਕੀਜੈ । 51 ।
 ਜਬੈ ਪੀਰ ਬਚ¹¹ ਯੋ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਸਰਬ ਛੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਸੁਨ ਅਬ ਯਾਕੀ ਕਥਾ ਉਚਾਰੋ । ਤੁਮਰੇ ਚਿਤ ਕੋ ਭਰਮ ਬਿਦਾਰੋ¹² । 52 ।
 ਪੀਰ ਰੋਜ ਤਬਹੀ ਚਲ ਆਵੈ । ਸਭ ਕੋਈ ਰਾਮਲ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਵੈ ।
 ਪੀਰ ਪੈਕਬਰ ਕੇਤਕ ਵਲੀ । ਜਾ ਦਰਸੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਗਲੀ । 53 ।
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਜਦਾ ਸਭ ਕਰੈ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ਰਰੈ¹³ ।
 ਨੂਰ ਮਹਲ¹⁴ ਨਿਕਸੈ ਯਹ ਬਾਲਕ । ਦਰਸਨ ਦੇ ਲੁਪ¹⁵ ਹੂੰ ਤਤ ਕਾਲਕ । 54 ।
 ਇਸੀ ਮਰਦ ਕਹ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੋਰ ਜਾਤ ਸਭ ਧਾਈ ।
 ਇਹ ਸਭ ਭੇਦ ਨ ਕੋਈ ਜਾਨੈ । ਖੁਦ¹⁶ ਖੁਦਾਇ ਕੈ ਦਾਸ ਪ੍ਰਮਾਨੈ¹⁷ । 55 ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰਾ । ਉਹਾ ਕਰਤ ਇਸੈ ਦੀਦਾਰਾ ।
 ਹਮ ਨਿਸਚੈ ਮਨ ਮੈਂ ਇਨ ਜਾਨੀ । ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਉਹ ਠੋਰ ਪਛਾਨੀ । 56 ।
 ਸਰਬ ਖਜਾਨੇ ਅਵਰ ਕਲੀਦੀ¹⁸ । ਅਬ ਯਾ ਕੇ ਕਰ ਮਹਿ ਫਹਿਮੀਦੀ¹⁹ ।
 ਏਕ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਬਿਰੁ ਉਹਾ । ਦੂਸਰਾ ਦਿਖਤ ਪ੍ਰਗਟ ਅਬ ਈਹਾ । 57 ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਇਨ ਦੋਵ ਮਤਿ ਡਾਰੀ । ਅਬ ਚਲ ਨੀਵ ਜਗਤ ਬਿਸਥਾਰੀ ।
 ਯਾਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ²⁰ ਬਿਨੁ ਭਾਈ । ਉਹਾ ਐ ਮਨਜੂਰ ਨ ਰਾਈ । 58 ।

-
- 1) ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ 2) ਸਰਾ, ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਧਰਮ-ਮਰਯਾਦਾ 3) ਗੱਲਾਂ 4) ਕੋਲ, ਨੇੜੇ 5) ਪਰਿਪੂਰਣ, ਪ੍ਰਬੀਨ
 6) ਸੰਸੇ ਵਿਚ, ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ 7) ਗਲਤੀ ਖਿਮਾ ਕਰ ਦਿਉ 8) ਬੋਲ ਦਿਉ 9) ਸਭ ਹੀ 10) ਦੇਰਾ
 11) ਬਚਨ 12) ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ 13) ਬੋਲੇ, ਕਰੇ 14) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਾਮ 15) ਲੁਪਤ ਹੋਣਾ, ਫੁਪਣਾ
 16) ਆਪ 17) ਸਮਝੇ 18) ਚਾਬੀ, ਕੁੰਜੀ 19) ਸਮਝੇ 20) ਚਰਨ ਕਮਲ

ਇਨ ਕੀਨੋਂ ਹਮ ਪਰ ਉਪਕਾਰਾ । ਪ੍ਰਗਟ ਦਯੋ ਇਹ ਠਾ¹ ਦੀਦਾਰਾ ।
 ਉਹਾਂ ਨਿਰਖਤ ਨੈਨਨ ਸਾਥਾ । ਪਾਇ ਜਲਜ² ਪਰਸੇ ਇਤ ਹਾਥਾ । 59 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਭੇਦ ਅਨਿਕ ਬਿਸਥਾਰਾ । ਤਿਨ ਸੋ ਬਰਨੇ ਪੀਰ ਸੁਧਾਰਾ ।
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਨ ਭਾਖੀ । ਪੀਰ ਬਖਸੀਐ ਹਮਰੀ ਆਖੀ³ । 60 ।
 ਹਮ ਨੇ ਯਹ ਸਭ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨਾ । ਹੋਇ ਅਜਾਨ ਸੁ ਐਸ ਬਖਾਨਾ ।
 ਬੀਤੀ ਕਥਾ ਭੋਰ ਤਬ ਭਯੋ । ਲੈ ਆਇਸ⁴ ਵਹਿ ਪੀਰ ਸਿਧਯੋ । 61 ।
 ਸੁਨ ਅਬ ਗੁਰ ਕੇ ਅਧਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਬਰਨੇ ਪਾਵਨ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ।
 ਏਕ ਦਿਵਸ ਸਾਹਿਬ ਭਗਵਾਨਾ । ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਸੁ ਲਾਇ ਦਵ ਨਾ⁵ । 62 ।
 ਤਹੀ ਸਮੇਂ ਤਿਹ ਠਵਰ ਮਝਾਰਾ । ਆਏ ਦੋਇ ਸਿਖਯ ਮਤਿ ਸਾਰਾ ।
 ਖਾਸ ਹਜ਼ੂਰੀ ਹੁਕਮ ਲਿਆਏ । ਆਵਤ ਹੀ ਗੁਰ ਪਗ ਲਪਟਾਏ । 63 ।
 ਲੇ ਤਿਨ ਹੁਕਮ ਅਗੁ ਗੁਰ ਕੀਨੇ । ਕਰਣਾਨਿਧ ਗਹਿ ਸਿਰ ਧਰ ਲੀਨੇ ।
 ਪੁਨ ਵਹ ਬਾਚਾ ਛੋਰ ਬਨਾਈ⁶ । ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਲਖ ਤਾਤ⁷ ਪਠਾਈ । 64 ।
 ਸਭ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤਿ ਖੁਸੀ ਹਮਾਰੀ । ਬਾਚੋ ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਜੀਅ ਧਾਰੀ ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਕੂਚ ਕਰਾਵਹੁ । ਸਭਿ ਪਰਵਾਰ ਠਵਰ ਇਹ ਆਵਹੁ । 65 ।
 ਔਰ ਅਨੇਕ ਬਾਂਤ ਤਿਹ ਲਿਖੀ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ ਪਿਖੀ⁸ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਸਮਝਿਯੋ ਸਰਬ ਬਿਚਾਰਾ । ਪੁਨ ਸੇਵਕ ਸੋ ਐਸ ਉਚਾਰਾ । 66 ।
 ਆਪ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਕਹਿ ਬਾਨੈ । ਤੈ ਕਿਹ ਜਾਤੇ ਕੀਨ ਪ੍ਰਯਾਨੈ⁹ ।
 ਹਮਰੇ ਤਟ ਸਭ ਛੋਰ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਯਾਮੈ ਰਤੀ ਬਿਲਮ¹⁰ ਨਹੀ ਲਾਵਹੁ । 67 ।
 ਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਨ ਸਿਖਯ ਸੁ ਜਾਨੈ । ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜੇ ਐਸ ਬਖਾਨੈ ।
 ਸੁਨ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਤੁਹਿ ਕਥਾ ਸੁਨਾਉ । ਤਾਤੇ ਤੁਮ ਕਹ ਅਧਿਕ ਰਿਝਾਉ । 68 ।
 ਪੂਰਬ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬ ਆਏ । ਇਸੀ ਪੈਂਡ¹¹ ਹੂੰ ਅਗੁ ਸਿਧਾਏ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਗਏ । ਤਾਤੇ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ¹² ਅਏ । 69 ।
 ਪੁਨਿ ਦੁਆਬੇ ਮੈ ਕੀਸ ਪਿਆਨਾ । ਸ੍ਰੀ ਅਬ ਮਾਖੋਵਾਲ ਪਛਾਨਾ ।
 ਕੀਰਤਪੁਰ ਤੇ ਅਗੁ ਸੁ ਸੋਹੇ । ਮਾਖੋ ਵਾਲ ਅਧਿਕ ਮੋਹੇ । 70 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕੀਰਤਪੁਰ ਤੇ ਅਗੁ ਬਰ ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਕੇ ਤੀਰ ।

ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁੰਦਰ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ । 71 ।
 ਤਵਨ ਨਗਰ ਮੈ ਆਪ ਨਿਜ ਰਾਜਤ ਹੈ ਸੁਖ ਪਾਇ ।
 ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਉਹ ਠਵਰ ਤੇ ਮੁਹ ਹਿਯਾਂ ਦਯੋ ਪਠਾਇ । 72 ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਾਂ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨਿ ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਕਹ ਦੀਨ ।
 ਕੇਸੀ ਸੁੰਦਰ ਠਵਰ ਵਹ ਹਮ ਸੋ ਕਹੋ ਪ੍ਰਬੀਨ । 73 ।

1) ਸਥਾਨ, ਥਾ 2) ਚਰਨ ਕਮਲ 3) ਕਹੀ ਗਈ ਬਾਤ 4) ਆਗਿਆ 5) ਸਤਾ, ਦੀਵਾਨ 6) ਸੁਰੂ ਤੋਂ
 ਅਖੀਰ ਤਕ ਪੜ੍ਹੀ 7) ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ 8) ਵੇਖੀ 9) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਕੂਚ 10) ਦੇਰੀ 11) ਪੈਂਡੇ, ਰਸਤੇ
 12) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਮੈਂ ਨਿਜ ਸਾਥ ਹਜ਼ੂਰ ਕੇ ਨਿਰਖੇ ਦੇਸ ਅਪਾਰ ।

ਯਾਕੀ ਉਪਮਾ ਦੇਖਿ ਕੈ ਦੀਨੇ ਸਕਲ ਸੁਵਾਰਾ¹ । 74 ।

ਚੌਪਈ : ਸੁੰਦਰ ਦੇਸ ਅਧਿਕ ਬਰ ਸੋਹੈ । ਦੇਖਨ ਹਾਰਨ ਕੋ ਮਨ ਸੋਹੈ ।

ਸੁਕ ਪਿਕ ਅਧਿਕ ਸਾਰਕਾ ਬੋਲੈ² । ਪਛੁ ਪਸੁ ਅਨਗਨ ਤਨ ਡੋਲੈ । 75 ।

ਸੀਤਲ ਨੀਰ ਸਮੀਰ³ ਸੁ ਬੇਹੈ । ਬਾਰਹ ਮਾਸ ਏਕਸਾ ਅਹੈ ।

ਬਾਦਰ ਚਰਤ⁴ ਗਿਰਨ ਪਰ ਚਾਰਾ । ਇਹ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਹਮ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰਾ । 76 ।

ਸੀਤਲ ਬਾਰ⁵ ਝਰੈ ਗਿਰ ਝਰਨਾ । ਏਕ ਬਦਨ⁶ ਕਰ ਜਾਤ ਨਾ ਬਰਨਾ ।

ਤਰੈ ਨਦੀ ਪਾਵਨ ਸੁਖਦਾਈ । ਸੇਤ ਬਾਰ ਜਨੁ ਛੀਰ ਸੁਹਾਈ । 77 ।

ਸਵੇਯਾ : ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਬਖਾਨਤ ਹੈ ਕਥਿ ਸੰਭੁ ਤ੍ਰਿਯਾ⁷ ਪਿਤ ਜੋ ਗਿਰ ਰਾਈ⁸ ।

ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਸੁ ਸੇਤ⁹ ਬਿਰਾਜਤ ਉਰਧ ਜਾਨ ਸੁਮੇਰ ਸੁਹਾਈ ।

ਉਪਰ ਤਾ ਗਿਰ ਆਵਤ ਹੈ ਵਹ ਈਸ ਤ੍ਰਿਯਾ¹⁰ ਸੁਭ ਗੰਨ ਕਹਾਈ ।

ਦੂਸਰ ਗੰਗ ਕਿ ਗੰਗ ਸੁਤਾ ਰਵਿਜਾ¹¹ ਜਮਨਾ ਕਿ ਗੁਦਾਵਰ ਗਾਈ । 78 ।

ਚੌਪਈ : ਤਵਨ ਨਦੀ ਪਾਵਨ ਤਹ ਗਾਛੈ । ਬਿਮਲ ਸੋਭ¹² ਜਾਕੀ ਜਗ ਆਛੈ ।

ਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਬਾਨੀ । ਭਿਹਸ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਿਦਤ¹³ ਬਖਾਨੀ । 79 ।

ਤਾਕੋ ਨਾਮ ਕਹਾ ਸੁ ਭਣਿਜੈ । ਸਤਦ੍ਵ¹⁴ ਜਗ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟ ਕਹਿਜੈ ।

ਸਤਦ੍ਵ ਕੋ ਕਾ ਅਟਥ ਭਣਿਜੈ । ਸਰਬ ਛੋਰ ਇਹ ਠਵਰ ਕਹਿਜੈ । 80 ।

ਸਤਿਨਾਮ ਸਤ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨਹੁ । ਦ੍ਵ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਿਜ ਸਹੀ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।

ਸੋ ਨਾਰਾ ਜਾਕੋ ਜਗ ਹੋਈ । ਸਤਹ ਗਾਮਨੀ ਕਹੀਐ ਸੋਈ । 81 ।

ਗਾਧ ਰਾਵ ਪੂਰਬ ਇਕ ਭਯੋ । ਬਿਸਵਾਮਿਤ੍ਰ ਪੂਤ ਤਿਹ ਜਯੋ ।

ਤਪੁ ਛਲ ਕਰਿ ਕੈ ਵਹ ਨਰ ਰਾਈ । ਮੁਨੀ ਭਯੋ ਪੂਰਬ ਅਧਿਕਾਈ । 82 ।

ਸਸਤ੍ਰਨ ਸਾਥ ਤਵਨ ਕੋ ਪਿਆਰਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਾਖੇ ਕਮਰ ਸੁ ਪਾਰਾ ।

ਆਯੁਧ¹⁵ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਸਜਾਵੈ । ਤਬਹੀ ਅਗ੍ਰ ਬਸਿਸਟ ਸਿਧਾਵੈ । 83 ।

ਯੋ ਬਸਿਸਟ ਤਾਕੋ ਲਖਿ ਪਾਈ । ਭਾਖੇ ਆਉ ਤਬੈ ਰਿਖਰਾਈ ।

ਸੁਨਿ ਤਿਹ ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਜੀਆ ਆਵੈ । ਆਵਤ ਏਕ ਪੂਤ ਤਿਹ ਘਾਵੈ । 84 ।

ਸਕਲ ਪੂਤ ਤਾਕੋ ਜਬ ਮਾਰੇ । ਤਬੀ ਮੁਨੀ ਜੂ ਭਏ ਦੁਖਾਰੇ ।

ਮਹਾ ਮੋਹ ਪੂਤਨ ਜੀਆ ਧਾਰੀ । ਬੁਡਨ ਗਯੋ ਸੂ ਨਦੀ ਮਝਾਰੀ । 85 ।

ਤਬ ਤਾਕੋ ਜਲ ਮੈ ਨਹੀ ਬੋਰਾ¹⁶ । ਮੁਨੀ ਜਾਹ ਕੀਨੋ ਜਲ ਬੋਰਾ ।

ਸੋ ਨਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਘੁ ਧਾਈ । ਸਤਹ ਗਾਮਨੀ ਤਦਨ ਕਹਾਈ । 86 ।

ਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਾਹਿਬ ਤਿਹ ਬੈਨਾ । ਪੂਛਤ ਭਏ ਤਾਂਹਿ ਕਰਿ ਸੈਨਾ ।

ਕਾਕੋ ਰਾਜ ਕਵਨ ਸੁਭ ਦੇਸਾ । ਕਿਹ ਸੰਤਤ ਤਿਹ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਵੇਸਾ । 87 ।

ਭੀਮ ਸੁ ਚੰਦ ਚੰਦੇਰੀ ਰਾਜਾ । ਸਹਰ ਚੰਦੇਰੀ ਕੋ ਸਿਰ ਤਾਜਾ ।

ਤਿਨ ਕੋ ਬਡੋ ਦੇਸ ਇਹ ਆਇਯੋ । ਸਕਲ ਦੇਸ ਤਿਨ ਆਨ ਬਸਾਇਯੋ । 88 ।

1) ਸੰਵਾਰ ਕੇ 2) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੋਡੇ, ਮੈਨਾ ਅਤੇ ਕੋਇਲਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ 3) ਠੰਡੀ ਹਵਾ 4) ਚਲਦੇ ਹਨ
5) ਜਲ 6) ਮੁਖ 7) ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਾਰਬਤੀ 8) ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ 9) ਚਿੰਟੇ 10) ਪਾਰਬਤੀ
11) ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਜਮਨਾ 12) ਪਵਿਤਰ ਸੋਭਾ 13) ਸਪਸਟ 14) ਸਤਲੁਜ 15) ਹਥਿਆਰ 16) ਵੁਥੋਇਆ

ਤਾਕੀ ਅੰਸ ਸਕਲ ਵਹ ਹਾਨੇ । ਰਾਜ ਕਰਤ ਗਿਰ ਪਰ ਇਹ ਥਾਨੇ¹ ।
 ਸਬ ਤਿਨ ਬੰਸ ਏਕ ਹੀ ਆਹੀ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਕੁਹਾਇਤ² ਪਾਹੀ । 89 ।
 ਜਾਕੋ ਰਾਜ ਤਵਨ ਸਭ ਠਾਮਾ । ਭੀਮ ਚੰਦ ਤਾਕੋ ਭਨ³ ਨਾਮਾ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਭੇਦ ਸੁ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਛੇ ਸਿਖ ਕਹੈ ਸੁਧਾਰਾ । 90 ।
 ਤਾ ਪਰ ਖੁਸੀ ਭਏ ਕਹੁਣਾਧਿ । ਕਛੁ ਕਹੁਯੋ ਹਮਤੇ ਅਬ ਲੈ ਬਹਿ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਜਗਤ ਸਿਹਤਾਜਾ । ਇਹ ਬਰ ਦੇਹੁ ਸਹੈ ਮੂਤ ਕਾਜਾ । 91 ।
 ਜੋ ਇਹੁ ਕਥਾ ਪੜੈ ਸੁਨਿ ਗਾਵੇ । ਜਨਨੀ ਜਠਰ⁴ ਬਹੁਰ ਨਹੀ ਆਵੇ ।
 ਕਲ⁵ ਕੀ ਬਾਤ ਤਾਸ ਨਹੀ ਲਾਗੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਪਗ ਪੰਕਜ⁶ ਮਹਿ ਪਾਗੈ⁷ । 92 ।
 ਜੋ ਕਛੁ ਦਾਸ ਮਾਗ ਮੁਖ ਲੀਨੀ । ਕਰਣਾਸਿੰਧ ਵਹੈ ਤਿਨ ਦੀਨੀ ।
 ਇਹੁ ਤੋ ਸੁਧਾ⁸ ਸਰੋਵਰ ਆਹਾ । ਜੋ ਨੈ ਹੈ ਤਿਹ ਕੰਨ ਪ੍ਰਵਾਹਾ । 93 ।
 ਪੁਨ ਤਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਕਰੋ ਕੂਚ ਕਾ ਸਰਬ ਤਿਆਰਾ ।
 ਚਲਿਤ ਚਲਿਤ ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਲਾਈ । ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਸੁ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ । 94 ।
 ਕੀਰਤਪੁਰੀ ਅਜਬ ਅਸਥਾਨਾ । ਜਸੁ ਸਮ ਚੰਦਹ ਲੋਕ ਨ ਆਨਾ⁹ ।
 ਗਿਰਦ ਗਿਰੋਵਰ ਮਧਿ ਸੁ ਨਗਰੀ । ਦੇਸ ਕੇ ਬੀਚ ਉਜਗਰੀ¹⁰ । 95 ।
 ਸੁੰਦਰ ਸਤਿ ਗੰਗਾ ਤਟ ਜਾਕੇ । ਔਰ ਠੌਰ ਸਮ ਤੁਲ ਨ ਤਾਕੇ ।
 ਅਦਭੁਤ ਦਿਪਤ¹¹ ਬਾਗ ਬਰ ਸੋਹੈ । ਦੇਖਨ ਹਾਰਨ ਕੇ ਮਨ ਸੋਹੈ । 96 ।
 ਬਟ ਪੀਪਰ ਕਦਲੀ¹² ਜਿਹ ਥਾਨੇ । ਖਿਤਨੀ¹³ ਦਾਰਮ¹⁴ ਸੋਊ ਫੁਰਾਨੇ¹⁵ ।
 ਨਾਰੰਗੀ ਅਮਰੂਤ ਬਿਚਛਨ¹⁶ । ਖਾਟੇ ਮੀਠੇ ਆਬ ਸੁ ਲਛਨ । 97 ।
 ਸ੍ਰੀ ਫਲ ਜੁਗਲ ਜਾਮਨੁ ਰਾਜੈ । ਮਰੂਆ ਚੰਡਾ ਫੂਲ ਬਿਰਾਜੈ ।
 ਗੰਦਾ ਕਲਗ¹⁷ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰਾ । ਜੁਹੀ ਬਿਧੂਪ¹⁸ ਮਾਲਤੀ ਕਿਯਾਰਾ¹⁹ । 98 ।
 ਨਵਲਖਾ ਜਿਹਾ ਬਾਗ ਬਿਰਾਜੈ । ਨਿਰਖਯੋ ਆਪ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੈ ।
 ਪ੍ਰਛਤ ਭੇ ਯਾਹ ਕਵਨ ਲਗਾਯੋ । ਸਿਖਨ ਤਟ ਸਭ ਭੇਦ ਸੁਨਾਯੋ । 99 ।
 ਖਟ ਸਪਤਮ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਪਤਿਸਾਹੀ । ਕੇਤਕ ਕੀਨ ਸੁ ਅਧਿਕ ਹਿਯਾਹੀ ।
 ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਭ ਹੀ ਅਸਥਾਨਾ । ਨਿਰਖਤ ਭਏ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨਾ । 100 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਉਹਾ ਕੀ ਖਬਰ ਸਭ ਕਹਾ ਪਹੁੰਚੇ ਆਇ ।

ਸ੍ਰੀ ਜਿਹ ਮਾਖੋਵਾਲ ਮੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਰਾਇ । 101 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਸੁਨਿ ਕੇ ਬਤੀਆ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਆਗ ਚਲੈ ਮਿਲ ਕੈ ਸਬ ਧਾਈ ।

ਪੈਦਲ ਸਵਾਰ ਅਪਾਰ ਕਿਧੋ ਮਨ ਆਨੰਦ ਕੇ ਨਿਜ ਮੰਦ²⁰ ਬਦਾਈ ।

- 1) ਸਥਾਨ, ਜਗਾ 2) ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹਕੂਮਤ 3) ਕਹੋ, ਦਸੋ 4) ਮਾਰਾ ਦੇ ਗਹਰ ਵਿਚ
 5) ਕਲਿਯੁਗ 6) ਚਰਨ ਕਮਲ 7) ਮਗਨ ਰਹੇ 8) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 9) ਦੂਜਾ 10) ਉਜਲ 11) ਸੰਭਾਇਮਾਨ
 12) ਕੇਲਾ 13) ਇਕ ਫੁਲਦਾਰ ਬ੍ਰਿਛ 14) ਅਨਾਰ 15) ਫੁਲਾ ਸਹਿਤ ਹਨ 16) ਵਿਲਖਿਣ
 17) ਇਕ ਫੁਲਾਂ ਦਾ ਬੂਟਾ 18) ਲਾਲਹ 19) ਕੇਵੜਾ 20) ਖੁਸ਼ੀ

ਆਨ ਮਿਲੇ ਸਭ ਮਾਰਗ ਮੈ ਧਨ ਕੇ ਘਨ¹ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਈ ।
 ਯੋ ਮਨ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨ੍ਯ ਭਏ ਜਨ ਪਾਰਸ ਰੰਕ² ਨਵੇ ਨਿਧ ਪਾਈ । 102 ।
 ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਬਿਲੋਕ ਅਲੋਕਕ ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਕਹੈ ਅਪਮਾਹੀ³ ।
 ਆਜ ਸਮਾਨ ਨ ਸੂਖ ਕਿਧੋ ਹਮ ਲੋਕ ਚਤੁਰਦਸ ਬੀਚ ਸੁਨਾਹੀ ।
 ਰਾਜਿਵ ਬੰਸ ਜੁਯੋਂ ਹੰਸੁ⁴ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਹੋਤ ਖੁਸੀ ਮਨ ਮੈ ਬਿਗਸਾਹੀ⁵ ।
 ਤੁਯੋਂ ਪਦ ਪਾਵਨ ਕੰਜ⁶ ਬਿਲੋਕ ਕੈ ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਸਭੇ ਬਲ ਜਾਂਹੀ । 103 ।
 ਆਨੰਦ ਪੂਰ ਭਯੋ ਤਿਹ ਠੋਰਹ ਆਵਤ ਜਾਤ ਸਬੈ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
 ਗਾਵਤ ਗੀਤ ਚਲੈ ਨਰ ਨਾਗਰ⁷ ਮੰਜੁਲ⁸ ਰੂਪ ਮਹਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ।
 ਭਾਟ ਕਲਾਵਤ ਔਰ ਗੁਨੀ ਸੁਭ ਬੰਸ ਪਵੈ⁹ ਕਰ ਉਚ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਆਨ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰੁਯੋ ਪੁਰ ਸਾਹਨਸਾਹ¹⁰ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰੀ । 104 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਪ੍ਰਵੇਸਕਰ ਬਰਨਨੰ
 ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੇ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤੁ ਸੁਭਮਸਤੁ । 4 ।

1) ਬਦਲ 2) ਗਰੀਬ 3) ਆਪਸ ਵਿਚ 4) ਕਮਲ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ 5) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ 6) ਕਮਲ
 7) ਬੁੱਧੀਮਾਨ 8) ਸੁੰਦਰ 9) ਬੰਸਾਵਲੀ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ 10) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

- ਚੌਪਈ :** ਇਹ ਬਿਧਿ ਮਿਲਿਯੋ ਸਕਲ ਪਰਵਾਰਾ । ਜਹ ਤਹ ਗਾਵਤ ਮੰਗਲਚਾਰਾ ।
ਬਡਿ ਮਾਤ ਅਤਿ ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਈ । ਸੁਤ ਸੁਤ' ਨਿਰਖ ਬਦਨ ਬਿਗਸਾਈ । 1 ।
- ਸਵੇਯਾ :** ਯੋ ਮਨ ਮਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ੍ਯ ਭਈ ਨਿਜ ਨੰਦਜ^੧ ਕੋ ਤਬ ਨੰਨ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਦੇਵਤ ਦਾਨ ਕਿਧੋ ਸਨਮਾਨ ਸੁ ਲੋਗਨ ਕੋ ਨਿਜ ਤੀਰ^੨ ਹਕਾਰੀ ।
ਦੇਤ ਅਸੀਸ ਵਧਾਇ ਸਬੈ ਇਹ ਭਾਤ ਕਹੈ ਮੁਖ ਬੇਨ ਸੁਧਾਰੀ ।
ਜੀਤ^੩ ਰਹੈ ਤਬ ਲੋ ਜਗ ਮੈ ਸਖਿ ਜੋ ਲਗਿ ਸਸ ਧਰਾ ਸਿਰ ਧਾਰੀ । 2 ।
ਸੂਰ ਸਸੀ^੪ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਜਬੈ ਲਗ ਸੰਭ ਸਤਿ ਦਿਨ ਰੋਨ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਗੰਨ ਉਡਗਨ ਬਰਨ ਅਨਗਨ ਬੇਦ ਗਿਰਾ ਸੁ ਬਿਰਾ ਬਿਸਥਾਰੀ ।
ਜੋ ਲਗ ਨੀਰ ਸਮੀਰ ਹੁਤਾਸਨ^੫ ਸਿੰਧ ਧਰਾ ਸੁ ਮੁਰਾਰਿ ਭੰਡਾਰੀ ।
ਤੇ ਲਗ ਜੀਤ ਰਹੈ ਜਗ ਮੈ ਸਖਿ ਜੋ ਲਗਿ ਗੰਗ ਜਮਨ ਕੋ ਬਾਰੀ^੬ । 3 ।
- ਅੜਿਲ :** ਸਭ ਸੰਗਤ ਤਬ ਮਿਲੀ ਹਜੂਰ ਸੁ ਆਇਕੈ ।
ਸਰਬ ਭੇਦ ਗੁਰ ਦਯਾਲ ਕਰੈ ਸੁਨਾਇਕੈ ।
ਜਨਮ ਕਥਾ ਕਹ ਪੀਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕਹ ਤਾਤੈ ਅਧਿਕ ਰਿਝਾਯੋ । 4 ।
ਤੁਮਰੋ ਸਗਲ ਬ੍ਰਿਤਾਤ ਹਜੂਰ ਸੁ ਭਾਇਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ਧ੍ਵਜ^੭ ਇਹ ਤਾਤੈ ਪੁਰਖ ਪਠਾਇਯੋ ।
ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ^੮ ਸਦਾ ਇਮ ਜਾਨਿਯੋ ।
ਹੋ ਤਵਨ ਪੁਰਖ ਕੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਿਚਾਨਿਯੋ । 5 ।
- ਚੌਪਈ :** ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਸਾਹਿਬ ਤਿਹ ਬਤੀਆ^੯ । ਰਾਖਤ ਭਏ ਮਹਿ ਨਿਜ ਛਤੀਆ ।
ਪੁਨਿ ਸਿਖਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ । ਇਨ ਕੋ ਰਛਕ ਹੋ ਕਰਤਾਰੋ । 6 ।
- ਸਵੇਯਾ :** ਸੂਰਜ ਕੀ ਬਰ ਬੰਸ^{੧੦} ਅਨੁਪਮ ਤਾ ਮਹਿ ਸੋਭ ਮਹਾ ਅਧਿਕਾਈ ।
ਤਾ ਕੁਲ ਮੈ ਹਮ ਪੂਜ ਕਹਾਵਤ ਸੇਵਤ ਹੈ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਆਈ ।
ਮੇਲ ਸਮਾਨ ਕਹਿਯੋ ਹਮਰੇ ਪਰ ਕੋ ਧਨ ਨਾਰਿ ਕਹੀ ਪਰ ਮਾਈ^{੧੧} ।
ਏ ਗੁਰ ਮਤਿ ਸਦਾ ਕੁਲ ਭੀਤਰ ਦੇਹੁ ਇਨੈ ਸਭ ਹੋਇ ਸਹਾਈ । 7 ।
- ਚੌਪਈ :** ਸੰਗਤ ਕਹੀ ਸੁਨਹੁ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਇਹ ਤੋ ਅਲਖ ਪੁਰਖ ਸਿਰਤਾਜਾ ।
ਜਿਨ ਸੁਰ ਮਤਿ ਜਗਤ ਬਿਸਥਾਰੀ । ਇਹ ਤੋ ਤਵਨ ਜਬਰ^{੧੨} ਅਵਤਾਰੀ । 8 ।
ਯੋ ਸੁਨਿ ਸਰਬ ਆਨੰਦ ਜੀਯ ਧਾਰੀ । ਬਸੈ ਆਨ ਇਹ ਠਵਰੀ ਮੰਝਾਰੀ ।
ਸੰਗਤਿ ਦੂਰ ਦੂਰ ਕੀ ਆਵੈ । ਕੈ ਦਰਸਨ ਮਨ ਤਨ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ । 9 ।
ਇਕ ਕਸਮੀਰ ਸੁਸੰਗ ਜੁ ਆਯੋ । ਤਿਨ ਬ੍ਰਿਤਾਤ ਹਜੂਰ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਤੁਰਕਨ ਅਧਿਕ ਅਨੀਤ^{੧੩} ਉਠਾਈ । ਹਿੰਦੂ ਕੀਯ ਮਭ ਤੁਰਕ ਬਨਾਈ । 10 ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਓਹੁ ਠੋਰ ਮੰਝਾਰਾ । ਤਗ^{੧੪} ਸਵਾ ਮਣ ਪ੍ਰਗਟ ਉਤਾਰਾ ।

1) ਪੋਤਰਾ 2) ਪੋਤਰਾ 3) ਨੇੜੇ, ਕੋਲ 4) ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੇ 5) ਚੰਨ 6) ਅਗਨੀ 7) ਜਲ
8) ਪਰਮਾਤਮਾ 9) ਵਰਤਮਾਨ 10) ਗੱਲਾਂ 11) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਸੂਰਜ ਬੰਸ 12) ਪਰ ਇਸਤਰੀ ਮਾਤਾ ਵਾਂਗ
13) ਜਬਰਦਸਤ 14) ਅਨਿਆਇ; ਮਾੜੀ ਨੀਅਤ 15) ਜੰਗ

ਜੁਯੋਂ ਜੁਯੋਂ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸਿਖ ਭਨੇ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਰ ਧੁਨੇ । 11 ।

ਪੁਨ ਤਿਨ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਯੋ ਸੁ ਮਲੇਛ ਕੀਓ ਬਿਚਾਰਾ ।

ਕਾਸੀ ਗਯਾ ਕਸਮੀਰ ਪਰਾਗ । ਏ ਹਿੰਦੂ ਕੇ ਤੀਰਥ ਆਗਾ¹ । 12 ।

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਗਹਿ ਇਨ ਕੋ ਸੁ ਮਿਲੀਜੈ² । ਬਹੁਰੋ ਔਰ ਜਗਤ ਭ੍ਰਿਸਟੀਜੈ ।

ਐਸ ਬਿਚਾਰ ਮਲੇਛਨ ਮਨੈ । ਹਿੰਦੂ ਕਰੇ ਤੁਰਕ ਤਿਨ ਘਨੇ । 13 ।

ਅੜਿਲੁ : ਤਹੀ ਸਮੇਂ ਤਿਹ ਠਵਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਆਇਯੋ ।

ਨਿਰਖ ਤਾਤ³ ਕੋ ਬਿਮਨ⁴ ਸੁਨਾਯੋ ।

ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸੁ ਹਮ ਕੋ ਬਚਨ ਬਖਾਨਿਯੋ ।

ਹੋ ਯਾਕੋ ਕੁਛ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਹਮੁ ਜੀਅ ਜਾਨਿਯੋ । 14 ।

ਚੌਪਈ : ਤੁਰਕਨ ਭਾਰ ਦੁਖਤ ਭਈ ਲੋਈ⁵ । ਛਤ੍ਰੀ ਜਗਤ ਨ ਦਿਖੀਅਤ ਕੋਈ ।

ਜੋ ਨਿਜ ਅਪਨੋ ਸੀਸ ਚਢਾਵੈ । ਨਿਘਰਤ⁶ ਧਰਨ ਭਾਰ ਠਹਰਾਵੈ । 15 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਪਿਤ ਕੀ ਸੁਤ ਬਾਨੀ । ਬੀਚ ਸਭਾ ਕਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੀ ।

ਤੁਮ ਤੇ ਔਰ ਅਧਕ ਕੋ ਆਹੀ । ਦੇਗ ਤੇਗ ਜਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਹੀ । 16 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਤਾਤ ਧਾਤੀ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਫਿਰ ਕੁਛ ਬਚਨ ਬਖਾਨਿਯੋ ਨਾਹੀ ।

ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਇਹ ਭ ਤੇ ਬਿਤਾਈ । ਚੜੈ ਸੁ ਨਾਮ ਸਿਕਾਰ ਜਤਾਈ⁷ । 17 ।

ਦਿਲੀ ਕਹ ਸਤਿ ਗੁਰ ਤਬ ਖਯੋ । ਯੋ ਚਲ ਨਾਸ ਤਵਨ ਕਾ ਕਯੋ ।

ਪੀਛੇ ਮਾਤਾ ਸਬ ਪਰਵਾਰਾ । ਜਹ ਤਹ ਫਿਰੈ ਦੂਢ ਨਹੀ ਸਾਰਾ⁸ । 18 ।

ਮਾਤਾ ਅਧਿਕ ਮਨੁਖ ਪਠਾਏ । ਜਹ ਤਹ ਨਿਰਖ ਸਕਲ ਚਲਿ ਆਏ ।

ਇਹ ਸਭ ਭੇਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਜਾਨੇ । ਅਵਰ ਜੀਵ ਕੋਊ ਕਹਾਂ ਪਛਾਨੈ । 19 ।

ਮਾਤਾ ਕਛੁ ਸਾਰ ਜਬ ਲਹੀ । ਯੋ ਬਤੀਆ⁹ ਅਪਨੇ ਚਿਤ ਕਹੀ ।

ਰਾਜਾ ਕੇ ਗੋ¹⁰ ਹੂੰ ਹੈਂ ਪਾਸਾ । ਕੈ ਕਰਿ ਹੈ ਅੰਨ ਜਾਇ ਬਿਲਾਸਾ । 20 ।

ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਸੁਯੋਂ ਨਿਜ ਆ ਜੈਹੈ । ਕਛੁ ਚਿਤਾ ਮਨ ਅਧਿਕ ਨ ਕੈਹੈ ।

ਅਬ ਤੁਮ ਸੁਨਹੁ ਬੁਯਹ¹¹ ਕੀ ਕਥਾ । ਬਹੁਰ ਸੁ ਵਹੈ ਕਹੋਗੇ ਜਬਾ । 21 ।

ਦਿਲੀ ਕਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਮ ਗਯੋ । ਜਾਕਰ ਨਾਸ ਮਲੇਛੇ ਕਯੋ ।

ਅਮਰ ਲੋਕ ਜੁਯੋਂ ਬਸੁਯੋ ਦਯਾਲਾ । ਸੋਊ ਕਹੋਗੇ ਕਥਾ ਵਿਸਾਲਾ । 22 ।

ਪਾਛੈ ਸਰਬ ਸੰਗਤਾ ਆਈ । ਦਹਸਨ ਕੈ ਨਿਜ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ।

ਜੋ ਮਨਸਾ ਆਵਤ ਸਿਖ ਧਰੈ । ਬਿਨ ਮਾਗੇ ਤਾਹੂ ਕੀ ਫਰੈ¹² । 23 ।

ਸੰਗਤਿ ਏਕ ਲਹੋਰ ਭਣੀਜੈ¹³ । ਅਧਿਕ ਸਿਖ ਤਿਹ ਸਾਥ ਲਹੀਜੈ ।

ਅਨਿਕ ਭੇਟ ਲੈ ਕਰ ਤੇਊ ਅਏ । ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਗਏ । 24 ।

1) ਮੁੱਖੀ ਤੀਰਥ 2) ਮੇਲਾ ਕਰੀਏ ; ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾਈਏ 3) ਪਿਤਾ 4) ਉਦਾਸ 5) ਲੋਕੀ
6) ਨਿਘਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਡੁਬਦੀ ਜਾ ਰਹੀ 7) ਦਸ ਕੇ 8) ਖਤਰ ਸਾਰ ਨਹੀਂ 9) ਗੱਲਾਂ 10) ਗਏ ਹਨ
11) ਵਿਆਹ ਦੀ 12) ਫਲੀ ਭੂਤ ਹੋਏ 13) ਕਹੀ ਜਾਦੀ ਹੈ

ਏਕ ਸਿਖ ਤਿਨ ਮੈ ਬਰ ਖਤੀ । ਜੀਤ ਕੁਅਰਿ ਮਾਤਾ ਜਿਹ ਪੁਤੀ ।
 ਤਿਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਾ । ਮਾਤਾ ਜੂ ਸੁਨੀਅ ਗੁਨਤਾਸਾ¹ । 25 ।
 ਅਬ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈ ਕੰਨਯਾ ਇਕ ਆਹੀ । ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੈ ਪ੍ਰਭ ਵਾਹੀ ।
 ਸੁਨ ਕਰਿ ਯੋ ਤਾਕੋ ਬੀਚਾਰਾ । ਮਾਨਤ ਭਯੋ ਸਕਲ ਪਰਵਾਰਾ । 26 ।
 ਏਕ ਬਾਤ ਮੁਖਵਾਕ ਬਖਾਨੈ । ਲੈਹੈ ਬਿਯਾਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਇਹ ਬਾਨੈ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਲਹੋਰ ਵਿਵਾਹੋ । ਜਹ ਤਹ ਸੇਵਕ ਪੈਜ ਬਦਾਵੈ । 27 ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੀ ਤੋਰ ਜਸ ਕੈਹੈ । ਈਹਾ ਅੰ ਲਹੋਰ ਕਰਿ ਲੈਹੈ ।
 ਮਾਨ ਬਾਤ ਵਹ ਇਤੇ ਬੁਲਾਯੋ । ਕੋਟ ਭਾਂਤਿ ਸੋਜਨ² ਸੰਗ ਲਿਯਾਯੋ । 28 ।
 ਈਹਾ ਹਿ ਲਹੋਰ ਨਿਜ ਠਾਨਿਯੋ । ਜਾਨਤ ਜਾਹਿ ਰਾਵ ਅਰੁ ਰਾਨਿਯੋ ।
 ਅਮਿਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਤਿਹ ਸੰਗਾ । ਬਸੀ³ ਬਸਾਯੋ ਤਾਹਿ ਨਿਸੰਗਾ । 29 ।
 ਜਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਧਨ ਸੋ ਬਨਜਹੁ⁴ ਆਈ । ਬਡਤਾ ਲਹੋ ਖਟੋ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਜਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਹੋਵੈ ਨਹੀ ਧਨਾ । ਲਿਯੋ ਸੁ ਹਜੂਰੋ ਆ ਅਨਗਨਾ⁵ । 30 ।
 ਰੋਪਰ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦਪੁਰ ਉਸੀਆਰਾ । ਲਿਖ ਕਰ ਜਹ ਤਹ ਪਠਿਓ ਸੁਧਾਰਾ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਅਧਿਕ ਸੁ ਜੁਰੇ ਬਜਾਰਾ । ਕੋਤਕ ਲਗੁਯੋ ਸੁ ਮਧਿ ਪਹਾਰਾ । 31 ।

ਦੋਹਰਾ : ਛਪਰਬੰਦ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਦਈ ਹਜੂਰ ਕਰਾਇ ।

ਜਿਹ ਗਾਠੀ ਮਹਿ⁶ ਦਰਬ ਨਹਿ ਤਾਕੋ ਦੀਅ ਬਹੁ ਭਾਇ । 32 ।

ਚੋਪਈ : ਖਾਟਿ ਕਮਾਇ ਦਰਬ ਲੈ ਜਾਇ । ਪੂਜੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਪੁਜਾਇ ।

ਅੰ ਕਛੂ ਬਿਘਨ ਕਿਸੀ ਕਾ ਹੋਇ । ਭਰ ਸਰਕਾਰੋ ਲੇਵੈ ਸੋਇ । 33 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕੋਤਕ ਸਗਲ ਸੇਸਾਰ ਕੇ ਸਗਲ ਬਜਾਰ ਦੁਕਾਨ ।

ਜਨੁਕ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰ ਧਸੈ ਸਰਬ ਇਨ ਆਨ । 34 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਕੋਤਕ ਤਹਾਂ ਬਨਾਇ । ਬਹੁਰ ਸੁ ਹਿਯਾ ਤੇ ਚਵੈ ਬਨਾਇ⁷ ।

ਬਾਕੀ ਜੇਵ ਸੁਭਤ ਯੋ ਦਿਪੈ⁸ । ਜਾਕੋ ਨਿਰਖ ਸੋਭ ਛਬਿ ਛਪੈ । 35 ।

ਦੋ ਦਿਸ ਕਰੇ ਬੁਯਾਹ ਕੇ ਰਾਜਾ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਸਰਬ ਸਮਾਜਾ ।

ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਨਿਜ ਬਸੇ ਤਹਾਂ ਹੀ । ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜੋ ਗਨੈ ਨ ਜਾਹੀ । 36 ।

ਸੰਖਨਾਰੀ ਛੰਦ :

ਕਰੁਯੋ ਕਾਜ ਪੂਰੇ । ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਹਜੂਰੇ ।

ਦਯੋ ਦਾਨ ਨੇਕੇ । ਕਥੈ ਕੋਨ ਏਕੇ । 37 ।

ਸੁਬਾਜ਼ੀ⁹ ਬਜਾਯੋ । ਧਨ ਲੈ ਬਸਾਯੋ ।

1) ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ 2) ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧੀ 3) ਬਸਤੀ 4) ਵਟਜ ਕਰੇ 5) ਅਣਗਿਣਤ 6) ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਠ (ਪਲੇ) ਵਿਚ 7) ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਸਜ ਧਜ ਕੇ ਬਰਾਤ ਚੜ੍ਹੀ 8) ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ 9) ਚੰਗੇ ਵਾਜੇ

ਜਿਤੈ ਬਿਪ¹ ਢਾਢੀ । ਗਏ ਚਾਇ ਗਾਢੀ । 38 ।

ਲਗੀ² ਔ ਕਮੀਨੰ । ਦਈ ਦਾਮ ਚੀਨੰ ।

ਗਰੀਬੰ ਸਿਧਾਏ । ਘਨੇ ਦਾਨ ਲਿਆਏ । 39 ।

ਕਮੀ ਕੌਨ ਕਾਈ । ਜਹਾ ਲਛ ਰਾਈ ।

ਕਰੀ ਰੀਤ ਰੂਰੰ³ । ਭਯੋ ਬਯਾਹ ਪੂਰੰ । 40 ।

ਦਯੋ ਦਾਜ ਸੋਈ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਜੋਈ ।

ਇਕੰ ਦਿਯੋ ਸੋ ਕੋਨੈ । ਬਿਠੇ ਥਾਨ ਤੋਨੈ । 41 ।

ਧੁਬੀ ਜੋ ਬਲਾਏ । ਹਜ਼ੂਰੰ ਸੁ ਆਏ ।

ਮੁਖਾਰੰ ਸੁ ਬਿੰਦੰ । ਕਹੁਯੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕੰਦੰ । 42 ।

ਬਸਨੰ ਹਮਾਰੇ । ਲਿਆਵੋ ਪਖਾਰੇ⁴ ।

ਧੁਬੀ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । ਬਿਨੈ ਹੈ ਹਮਾਰੀ । 43 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਲਾਕ ਚੀਰੰ । ਇਨੈ ਨਾਹਿ ਨੀਰੰ ।

ਸੁਨੀ ਐਸ ਕਾਨੀ⁵ । ਲਯੋ ਹਾਥ ਬਾਨੀ⁶ । 44 ।

ਹਨੁਯੋ ਸੈਲ⁷ ਮਿਆਨੈ⁸ । ਉਠੀ ਧਾਰ ਜਾਨੈ ।

ਨਦੰ⁹ ਕੂਲ ਭਾਰੀ । ਚਲੀ ਐਸ ਧਾਰੀ । 45 ।

ਕਿਤੋ ਕੋਸ ਸੈਲੰ । ਹੁਤੋ ਸੁਯਾਹ ਮੈਲੰ ।

ਪਾਨੀ ਕੋ ਨ ਨਾਮੰ । ਭਯੋ ਨੀਰ ਧਾਮੰ । 46 ।

ਜਿਨੈ ਨੈਨ ਦੇਖਾ । ਬਿਸਮੈ ਬਿਸੇਖਾ ।

ਕਰੀ ਯੋ ਵਧਾਈ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਵਡਾਈ । 47 ।

ਅਜੰ ਲਾਗ¹⁰ ਜੋਨੈ । ਚਲੈ ਧਾਰ ਤੋਨੈ ।

ਸਿਰੰ ਸੈਲ ਤਾਹੀ । ਚਲੇ ਬਾਰ¹¹ ਆਹੀ । 48 ।

ਕਰੀ ਤਾਹਿ ਬਾਪੀ¹² । ਚਲਿਯੋ ਬਾਰ ਆਪੀ¹³ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਧੋਇ ਬਾਗੋ¹⁴ । ਧਰੇ ਆਨ ਆਗੇ । 49 ।

ਲਏ ਓਢ ਅੰਗੰ । ਮਿਟੀ ਜਾਨ ਸੰਗੰ ।

ਤਹੀ ਤੋਨ ਕਾਲੰ । ਭਯੋ ਐਸ ਖਿਆਲੰ । 50 ।

ਬਨੀਓ ਏਕ ਆਈ । ਤਬੈ ਯੋ ਅਲਾਈ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਰ ਆਗੇ । ਮੁਰੈ ਚੋਰ ਲਾਗੇ । 51 ।

1) ਬ੍ਰਹਮਣ 2) ਲਾਗੀ 3) ਸੁੰਦਰ 4) ਧੋ ਕੇ 5) ਗੱਲ ਸੁਣੀ 6) ਬਾਣ, ਤੀਰ 7) ਪਖਰ 8) ਵਿਚ
9) ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਕੰਢੇ 10) ਅਜ ਤਕ 11) ਪਾਣੀ 12) ਬਾਉਲੀ 13) ਆਪਣੇ ਆਪ 14) ਬਸਤ

ਗਈ ਹਾਟ ਚੋਰੀ । ਰਹੀ ਨਾਹਿ ਭੋਰੀ¹ ।
 ਕਹੋ ਕਾਹਿ ਜਾਹੂ । ਮਰੇ ਬਿਖ ਖਾਉ । 52 ।
 ਸੁ ਬੈਲੀ ਰੁਪਯਾ । ਸਭੈ ਚੋਰ ਗਯਾ ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਹਿ ਤੀਰੰ² । ਭਯੋ ਮੈ ਫਕੀਰੰ । 53 ।
 ਪਿਟੈ ਹਾਥ ਰੋਵੇ । ਸਿਰੰ ਧੂਰ ਪੋਵੇ³ ।
 ਇਸੀ ਹਾਲ ਹੋਰੀ⁴ । ਕਸੰ ਨਾਥ ਫੇਰੀ । 54 ।
 ਚਿੰਤਾ ਨਾਹਿ ਕੈਰੇ । ਗਯੋ ਸੋਇ ਲੈਰੇ ।
 ਕਿਤੇ ਥੇ ਰੁਪਯਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਤ ਸੈਯਾ । 55 ।
 ਇਮੰ ਬੈਨ ਗਾਈ । ਭਯੋ ਮੋਨ ਰਾਈ ।
 ਪੁਨੰ ਬੈਨ ਬੋਲੈ । ਕਹੀ ਲੇਹੁ ਟੋਲੈ । 56 ।
 ਜਹਾ ਚੋਰ ਆਲਾ⁵ । ਦਸੋ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।
 ਗਏ ਬੀਰ ਧਾਏ । ਤਿਸੰ ਬਾਧਿ ਲਿਆਵੇ । 57 ।
 ਧਨੰ ਸੋ ਕਢਾਈ । ਬਨੀ⁶ ਕੋ ਦਵਾਈ ।
 ਨਹੀ ਜਾਨਿ ਮਾਰਿਯੋ । ਪੁਰੀ ਤੇ ਨਿਕਾਰਿਯੋ । 58 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਜਸੁ ਛਾਯੋ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਗਾਯੋ ।
 ਪੁਰੰ ਕਾਜ ਕੈ ਕੈ । ਚਢੈ ਜਸੁ ਲੈ ਕੈ । 59 ।
 ਪੁਰੰ ਨੰਦ ਆਈ । ਬਢੋ ਮੋਦ⁷ ਪਾਈ ।
 ਮਹਾ ਮੋਦ ਥੀਆ । ਜਲੰ ਵਾਰ ਪੀਆ । 60 ।
 ਗਾਵੈ ਗੀਤ ਨਾਰੀ । ਬਚਿਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਇਸੋ ਦਾਨ ਦੀਨਾ । ਨਹੀ ਕਾਹ ਕੀਨਾ । 61 ।
 ਭਯੋ ਬੁਯਾਹਿ ਪੂਰਾ । ਕਥੈ ਕੋਨ ਸੂਰਾ ।
 ਪੁਰਾਨਾ ਬਢਾਈ⁸ । ਜਥਾ ਬੁਧ ਗਾਈ । 62 ।
 ਲਿਖੇ ਸੇਸ ਆਈ । ਨਹੀ ਪੂਰ ਪਾਈ ।
 ਸੁਨੋ ਗਾਥ ਔਰੰ । ਲਿਖੋ ਯਾਹ ਠੋਰੰ । 63 ।
 ਕਿਤੋ ਕਾਲ ਬੀਤਾ । ਜਥੈ ਐਸ ਰੀਤਾ ।
 ਦਿਨੰ ਏਕ ਕੋਨੈ । ਬਿਥੈ ਨਾਥ ਤੋਨੇ । 64 ।
 ਤਬੈ ਦੂਤ ਆਯੋ । ਕਛੁ ਗੋਪ ਗਾਯੋ ।

1) ਭੋਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ 2) ਕੋਲ, ਨੇੜੇ 3) ਪਾਦਾ ਹੈ 4) ਵੇਖ ਕੇ 5) ਘਰ 6) ਬਨੀਏ ਨੂੰ 7) ਖੁਸ਼ੀ
 8) ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵਡਿਆਈ ਲਿਖੀ ਹੈ

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਨ ਦੋਹਾ । ਬਦ੍ਰਯੋ ਆਨ ਮੋਹਾ । 65 ।

ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ :

ਯੋ ਲਿਖੁਯੋ ਆਪ । ਲਹਿ ਹਿਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ।

ਖਰੇ ਬੰਧ ਘੁਟਾ¹ । ਬਲ ਗਯੋ ਛੁਟ । 66 ।

ਗਜ ਜਿਮ ਸਹਾਇ । ਹੋਇ ਆਪ ਆਇ ।

- ਇਮ ਪੜਾ ਨਾਥ । ਲਿਖੀ ਸੋਇ ਗਾਥ । 67 ।

ਬਲ ਹੋਆ ਆਇ । ਸਭ ਕਿਛ ਉਪਾਇ ।

ਕਾਚੀ ਸੁ ਫੰਧ । ਅਰੁ ਭਏ ਅੰਧ । 68 ।

ਤੁਮ ਕਰਨ ਜੋਗ । ਕੀਨੈ ਸੁ ਹੋਗ ।

ਸਭ ਤੁਮਰਾ ਹਾਥ । ਨਹੀ ਛਪੀ ਗਾਥ² । 69 ।

ਯੋ ਦੇ ਸੁ ਧੀਰ । ਦਯੋ ਤੋਰ ਬੀਰ ।

ਭਯੋ ਪੈਨ ਭੇਸ । ਜਾ ਦਿਯੋ ਸੰਦੇਸ । 70 ।

ਭਯੋ ਖੁਸੀ ਨਾਥ³ । ਲਹਿ ਗੂੜ ਗਾਥ⁴ ।

ਜਾਨੋ ਮਤੰਤ । ਹੈ ਜਗਤ ਕੰਤ । 71 ।

ਨਹੀ ਕਛੁ ਹੀਨ । ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੀਨ ।

ਨਵ ਕਲਾ ਸਾਤ । ਹੈ ਪੂਰ ਬਾਤ । 72 ।

ਟੀਕਾ ਸੁ ਭਾਲ । ਦੀਨ ਦਯਾਲ ।

ਦੋਹਾ ਮਝਾਰ । ਨਹੀ ਕਰੀ ਟਾਰ । 73 ।

ਇਤ ਕੀ ਕਹਾਨ⁵ । ਦੇ ਸੁਨਹੁ ਕਾਨ ।

ਇਤ ਲਸਤ ਨਾਥ । ਨਿਤ ਰਟਤ ਗਾਥ । 74 ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ । ਤਜ ਕੈ ਜੰਜਾਰ ।

ਪੂਰ ਆਨੰਦ ਜਾਨ । ਬੈਠੈ ਨਿਧਾਨ । 75 ।

ਦਿਨ ਸਵਾ ਜਾਮ । ਚਦ੍ਰਯੋ ਸੁ ਤਾਮ ।

ਪਲੰਘ ਤਿਆਗ । ਬਹਿ ਭੂਮ ਲਾਗ⁶ । 76 ।

ਤਬ ਕਹੀ ਦਾਸ । ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਬਿਲਾਸ ।

ਪਲੰਘ ਬਿਡਾਰ । ਬਹਿ ਭੂ ਮਝਾਰ । 77 ।

ਜਾਹਰ ਸੁ ਹੋਇ । ਜਾਨੈ ਸੁ ਲੋਟਿ⁷ ।

ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਕੀਨੈ ਬਖਾਨ । 78 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਤਬੈ ਨਾਥ ਗਾਈ⁸ । ਸੁਨੈ ਬਾਤ ਭਾਈ ।

1) ਘੁਟ ਕੇ 2) ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਲੋਕਾਂ (53-54) ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ
3) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ 4) ਭੇਦ ਭਰੀ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਈ 5) ਕਹਾਣੀ, ਗੱਲ 6) ਧਰਤੀ ਉਤੇ
7) ਲੋਕੀ 8) ਕਹੀ

ਗਏ ਆਪ ਦਿਲੀ । ਜਹਾ ਦੂਤ ਠਿਲੀ¹ । 79 ।
 ਮਲੇਛ ਬਿਚਾਰੀ । ਜਰੰ² ਲੈ ਉਖਾਰੀ ।
 ਇਹੈ ਬਾਤ ਜਾਨੈ । ਕਰੈ ਯੋ ਕਹਾਨੈ । 80 ।
 ਸਿਖੰ ਏਕ ਆਯੋ । ਤ੍ਰਿਕਾਲਗ³ ਭਾਯੋ ।
 ਜਿਸੀ ਤਾਹਿ ਬੀਤੀ । ਕਹੀ ਸੋਇ ਰੀਤੀ । 81 ।
 ਸਭੈ ਭੇਦ ਸਾਰਾ । ਤਿਨ ਯੋ ਉਚਾਰਾ ।
 ਕੀਯੋ ਨਾਥ ਪ੍ਰਯਾਨਾ⁴ । ਦਿਲੀ ਮਧ ਜਾਨਾ । 82 ।
 ਤਬੈ ਬਾਗ ਮਾਹੀ । ਬਸੇ ਜਾਇ ਤਾਹੀ ।
 ਇਕੈ ਕੋ ਬੁਲਾਈ । ਕਹੀ ਬਾਤ ਭਾਈ । 83 ।

ਚੋਪਈ : ਸਰਫੀ⁵ ਏਕ ਦਈ ਤਿਹ ਹਾਥਾ । ਕਹੀ ਜਾਇ ਪੁਰ ਮੈ ਅਜ ਨਾਥਾ⁶ ।
 ਆਨ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹਮੈ ਕਛੁ ਦੀਜੈ । ਯਾਮੈ ਰਤੀ ਗਹੁਰ⁷ ਨਹੀ ਕੀਜੈ । 84 ।
 ਚਲਯੋ ਲੰਗ ਪੁਰ ਮੈ ਵਹੁ ਆਯੋ । ਜਿਹ ਹਲਵਾਈ ਹਾਟ ਡਕਾਯੋ ।
 ਮੁਹਰ ਬਿਲੋਕ ਤਬੈ ਤਿਨ ਕਹੀ । ਯਾਕੀ ਸਕਲ ਅੰਸ ਇਹ ਅਹੀ । 85 ।
 ਕਾਤੈ ਕਹਾ ਮੁਹਰ ਤੈ ਪਾਈ । ਤਵਨੈ ਗਾਥਾ ਸਰਬ ਸੁਨਾਈ ।
 ਕੇਤਕ ਲਏ ਸਾਥ ਅਸਵਾਰਾ । ਏਕ ਕੋਊ ਆਛੋ ਸਰਦਾਰਾ । 86 ।
 ਮੁਝੈ ਬੁਲਾਇ ਤਾਸ ਨਿਜ ਲੀਆ । ਸਰਫੀ ਕਾਢ ਮੁਹ ਦੀਆ ।
 ਕਹੀ ਸਹਰ ਮੈ ਅਬਹੀ ਜਾਹੀ । ਮੁਝੈ ਆਨ ਦੇ ਬੇਗ ਮਿਠਾਈ । 87 ।
 ਭੇਦ ਦਰੋਗੇ ਸਭਹੀ ਲਿਯੋ । ਜਾ ਸਰਕਾਰਹ ਖਬਰ ਸੁ ਕਿਯੋ ।
 ਆਗੈ ਦੂਤ ਸੁ ਦੁਸਟ ਅਪਾਰਾ । ਚੁਗਲੀ ਖਾਹੀ ਹੁਤੀ ਹਜਾਰਾ । 88 ।
 ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨ ਕਰ ਸਾਹ । ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਮਨ ਮੇ ਬਹੁ ਆਹਿ ।
 ਤਾਕੋ ਕਹੀ ਕੰਦ ਨਿਜ ਕਰੋ । ਬੰਦੀਖਾਨੈ ਆਨ ਸੁ ਧਰੋ । 89 ।

ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ :

ਯੋ ਸੁਨ ਸੁਪਾਇ⁸ । ਲੈ ਗਏ ਬੁਲਾਇ ।
 ਜਿਹ ਹੁਤੀ ਬੰਦ । ਆਨੋ ਮੁਕੰਦ⁹ । 90 ।
 ਜੰਜੀਰ ਛਾਰ । ਬੇੜੀ ਬਿਚਾਰ ।
 ਸਭ ਅੰਗ ਅੰਗ । ਨਹੀ ਕਰੀ ਸੰਗ¹⁰ । 91 ।
 ਸਿਖਨ ਬਿਚਾਰ । ਕੀਨੋ ਉਚਾਰ ।
 ਕਿਹ ਬਾਨ ਆਨ । ਮਾਰੇ ਨਿਧਾਨ¹¹ । 92 ।

1) ਠੇਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੋਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ 2) ਜੜ 3) ਤਿਨਾਂ ਥਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, ਸਰਬੰਗ
 4) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਕੂਚ 5) ਅਬਰਫੀ 6) ਅੱਜ ਰਾਜਾ ਦੇ ਬੰਸ ਵਿਚੋਂ ਡੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੇ 7) ਦੇਰੀ 8) ਸਿਪਾਹੀ
 9) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ 10) ਸੰਕੋਚ, ਸ਼ਰਮ 11) ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ

ਬਿਨ ਕਾਮ ਜਾਨ । ਦੀਨੋਂ ਪਰਾਨ ।
 ਯੈ ਸੁਨ ਦਿਆਲ । ਕਹ ਦੀਉ ਤਾਲ¹ । 93 ।
 ਜੈ ਜਾਹਨ² ਚਾਹ । ਤਬ ਫੂਟ ਜਾਹਿ ।
 ਹਮ ਲਹਿ ਪਵਿਤ੍ਰ । ਕੀਨਾ ਜਰਿਤ੍ਰ । 94 ।
 ਯੈ ਕਹਨ ਨਾਰ³ । ਗੇ ਫੂਟ ਜੰਜਾਰ ।
 ਪਰ ਬੰਗ ਬੰਧ । ਭਈ ਦੂਰ ਵੰਧ⁴ । 95 ।
 ਗਏ ਨਿਕਰ ਸਿਖ । ਨਹੀ ਕਿਸੀ ਦਿਖ ।
 ਸਭ ਗਏ ਢੇਰ⁵ । ਇਕ ਰਹਿਓ ਢੇਰ । 96 ।
 ਤਿਨ ਕਹੀ ਈਸ । ਇਹ ਭੇਟ ਸੀਸ ।
 ਬੋਲੇ ਦਿਆਲ । ਸਿਖੀ ਨਿਹਾਲ । 97 ।
 ਨਹੀ ਕਰ ਸੁ ਚਿੰਤ । ਗੁਨ ਰਟ ਬਿਅੰਤ⁶ ।
 ਭਰੂਨਾ ਨਿਧਾਨ । ਰਚ ਚਰਿਤ ਜਾਨ । 98 ।
 ਦਿਨ ਇਕ ਦੋ ਪਾਇ । ਤਬ ਕੁਰਕ ਆਇ ।
 ਇਮ ਕਹੈ ਬੇਨ । ਤੁਮ ਸੁਨਹੁ ਐਨ । 99 ।
 ਮਧ ਦੀਨ⁷ ਆਓ । ਚਾਹੈ ਸੁ ਪਾਓ ।
 ਸਭ ਦੇਸ ਰਾਜ । ਸੂਬਾ ਸਮਾਜ । 100 ।
 ਇਮ ਨਿਤ ਆਨ । ਦੋਖੀ ਬਖਾਨ ।
 ਸੁਨ ਕਹੈ ਦਯਾਰ⁸ । ਜਡਾ ਝਖ ਨ ਮਾਰ⁹ । 101 ।
 ਕੁਰ ਦੀਨ ਸੀਸ । ਪਨਹੀ¹⁰ ਸੁ ਬੀਸ ।
 ਕੁਰ ਜੋਰ ਜੋਇ । ਲੇ ਲਾਇ ਸੋਇ । 102 ।
 ਫਿਰ ਕਹੈ ਤਾਰ । ਤਨ ਕੇ ਮਝਾਰ ।
 ਅਸਿ ਸਹੈ ਕੋਇ । ਬਿਨ ਨਾਥ ਸੋਇ । 103 ।
 ਰਹੈ ਅਚਲ ਐਸ । ਗਿਰ ਮੇਰ ਜੇਸ¹¹ ।
 ਜਿਮ ਧਰਾ ਧੀਰ । ਤਿਮ ਰਹ ਸਰੀਰ । 104 ।
 ਕੋਉ ਗਗਨ ਜਾਨ । ਮਾਰੇ ਸੁ ਬਾਨ ।
 ਤਿਹ ਪਰੈ ਸੀਸ । ਨਹੀ ਲਗੈ ਕੀਸ । 105 ।
 ਜਿਮ ਸਿੰਧ ਜਾਨ । ਰਹੈ ਬਿਰ¹² ਨਿਧਾਨ ।
 ਝਖੇ ਅਨੇਕ¹³ । ਨਹ ਗਨੈ ਏਕ । 106 ।

1) ਤਾਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2) ਜਾਣਾ ਚਾਹੇ 3) ਨਾਥ ਗੁਰੂ ਜੀ 4) ਬੰਧਨ 5) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ 6) ਬਿਅੰਤ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ 7) ਇਸਲਾਮ 8) ਦਿਆਲੂ ਗੁਰੂ 9) ਮੂਰਖ ਵਿਅਰਥ ਝਖ ਨਾ ਮਾਰ 10) ਜੁਤੀਆ
 11) ਮੇਰ ਪਰਬਰ ਵਾਗ 12) ਸਥਿਰ, ਦ੍ਰਿੜ 13) ਅਨੇਕ ਝਖ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ

ਫਿਰਿਆ ਮਲੇਛ । ਇਮ ਕਰੈ ਪੇਚੈ ।
 ਸੋਊ ਮੁਰੀਦ । ਲਿਖ ਲੈ ਰਸੀਦ । 107 ।
 ਬਹਾਦਰ ਸੁ ਤੇਗ । ਬਚੈ ਮਾਨ ਬੇਗ ।
 ਬਹੁ ਝਖੈ ਆਨ । ਪ੍ਰਭ ਇਕ ਨ ਮਾਨ । 108 ।
 ਇਕ ਦਿਨਾ ਨਾਥ । ਕਹੀ ਸਿਖ ਗਾਥ ।
 ਜਪ ਪੜ੍ਹ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਭਏ ਧਿਆਨ ਲੀਨ । 109 ।
 ਸਿਖ ਖੜਗ ਕਾਢ । ਕਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗਾਢੈ ।
 ਤਬ ਉਡਾ ਸੀਸ । ਭਯੋ ਲੋਪ ਈਸੈ 110 ।
 ਤੁਰਕਨ ਨਿਹਾਰ । ਲੀਓ ਸਿਖ ਮਾਰ ।
 ਬਪੈ ਗਿਰਦ ਜਾਨ । ਚੋਕੀ ਬਿਠਾਨ । 111 ।
 ਇਮ ਲਖਾਨ ਨੇਤ੍ਰ । ਬਡ ਭਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ।
 ਨਹ ਤਿਨੈ ਸਾਰੁ । ਕਹਿ ਗਯੋ ਅਗਾਰੈ 112 ।
 ਅਬ ਸੁਨੇ ਬਾਤ । ਜਿਮ ਭਈ ਗਾਥ ।
 ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਜਿਮ ਚਰਿਤ੍ਰ ਠਾਨ । 113 ।
 ਹੁਤੋ ਸਿਖ ਏਕ । ਗੁਰ ਚਰਨ ਟੇਕ ।
 ਸਿੰਘਾਗੁਯਾ ਨਾਮ ਦਿਲੀ ਸੁ ਧਾਮ । 114 ।
 ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ । ਗੁਰ ਰਟਤ ਨਾਮ ।
 ਤਹਿ ਦਿਖਾ ਕਾਹਿ । ਇਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਆਹਿ । 115 ।
 ਸਿਖ ਪੂਰ ਸੋਇ । ਜਹ ਸਮ ਨੇ ਕੋਇ ।
 ਨਿਜ ਦਾਸ ਜਾਨ । ਤਿਹ ਕੀਯੋ ਪ੍ਰਯਾਨ 116 ।
 ਤਿਹ ਗੋਦ ਬੀਚ । ਜਾ ਪਰ੍ਯੋ ਸੀਸ ।
 ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੁ । ਲੀਓ ਸੀਸ ਧਾਰੁ । 117 ।
 ਬਹੁ ਬਿਸਮੈ ਹੋਇ । ਰਹੀ ਸੁਧ ਨ ਕੋਇ ।
 ਗੁਰ ਬਚਨ ਕੀਨ । ਸੁਨ ਸਿਖ ਪ੍ਰਬੀਨ । 118 ।
 ਤਹਿ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਝਾਰ । ਰਹੈ ਸਦ ਦਯਾਰੈ ।
 ਤੁਮ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਤੂੰ ਸਿਖੁ ਧੰਨ । 119 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਦਿਯਾਰੁ । ਬਚ ਕਰ ਉਚਾਰ ।
 ਕੋਈ ਸਿਖ ਸੁਜਾਨ । ਤਿਹ ਕਰ ਪ੍ਰਯਾਨ । 120 ।

1) ਚਲਾਕੀ 2) ਬਚਨ, ਆਦੇਬ 3) ਗੋਭੀਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ 4) ਇਹ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਵੀ ਕਲਪਨਾ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ । ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਬੀ ਦੇ ਫਤਵੇ ਉਪਰੰਤ ਜਲਾਦ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਰੰਘਰੇਟਾ ਸਿੱਖ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧੜ ਵਣਜਾਰਾ ਸਿੱਖ ਗੱਡੇ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ 5) ਬਰੀਰ, ਧੜ 6) ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਸੀਸ 7) ਪ੍ਰਸੰਨ, ਕੁਚ 8) ਅਚੰਭਿਤ ਹੋ ਗਿਆ 9) ਦਿਆਲੂ, ਕੁਰੂ

ਸੁਣ ਸਿਖ ਏਕ । ਜਿਹ ਗੁਣ ਅਨੇਕ ।
 ਤਿਨ ਕਹੀ ਆਹਿ । ਮੈ ਲਾਇਕ ਨਾਹਿ । 121 ।
 ਰੰਘੜੇਟ ਬੰਸ । ਮੈਹੂੰ ਵਤੰਸ¹ ।
 ਮੁਹ ਜੋਗ ਹੋਇ । ਪ੍ਰਭ ਕਹੈ ਸੋਇ । 122 ।
 ਨਿਜ ਹੋ ਪ੍ਰਸੰਨ੍ਯ । ਤਿਨ ਕਹੀ ਧੰਨ੍ਯ ।
 ਸਮਝਾ ਕਥਾਨ । ਭੋਜਯੋ ਨਿਧਾਨ । 123 ।
 ਲਿਖ ਹੁਕਮ ਦੀਨ । ਲੈ ਚਲ ਪ੍ਰਬੀਨ ।
 ਜੁਗਾ ਜਾਮ ਮਾਹਿ । ਪਹੁਚ੍ਯੋ ਸੁ ਤਾਹਿ । 124 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਹੁਤੋ ਸਿਖ ਤਾਹੀ । ਆਗ੍ਯਾ ਸਿੰਘ ਆਹੀ ।
 ਪੁਛੈ ਧਾਮ ਆਹੀ । ਲਯੋ ਤਾਂ ਬੁਲਾਈ । 125 ।
 ਲਿਖਾ ਨਾਥ ਦੀਨਾ । ਪਵਿਓ ਪਾਰਬੀਨਾ² ।
 ਤਿਸੈ ਕੋ ਬਿਠਾਈ । ਸਿਸੈ ਲੈ ਦਿਖਾਈ । 126 ।
 ਕਰੈ ਗਾਢ ਹੀਆ³ । ਤਹਾਂ ਪਾਵ ਦੀਆ ।
 ਤਹਾਂ ਨੇਕ ਚੋਕੀ⁴ । ਪਰੇ ਦੂਤ ਭੋਕੀ⁵ । 127 ।
 ਇਨੈ ਦੀਸ ਕੰਧਾ⁶ । ਭਏ ਮੂੜ ਅੰਧਾ ।
 ਕਿਨੀ ਨਾ ਨਿਹਾਰਾ । ਨ ਹਾਹੁ⁷ ਉਚਾਰਾ । 128 ।
 ਕੂਛ ਬ੍ਯੋਤ⁸ ਭਾਈ । ਇਤੈ ਲੈ ਪੁਜਾਈ ।
 ਤਹਾਂ ਸੀਸ ਰਾਖਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਜੈਸ ਭਾਖਾ । 129 ।
 ਮਲੇਛੀ ਸੁ ਰਾਈ । ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਈ ।
 ਹਥ ਹਾਥ ਮਾਰੈ । ਸਮੈ ਸੋ ਬਿਚਾਰੈ । 130 ।
 ਧੁਜਾ ਧਰਮ ਧਾਰੀ । ਲਿਖੇ ਆਵਾਤਾਰੀ ।
 ਉਨੈ ਸੀਸ ਛਾਰਾ⁹ । ਭਯੋ ਲੈ ਅਪਾਰਾ । 131 ।

ਅੜਿਲੁ : ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਧਰ ਕਾਸ¹⁰ ਜਬੈ ਲਗ ਜਾਨੀਐ ।
 ਪਾਨੀ ਪਵਨ ਹੁਤਾਸਨ¹¹ ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਮਾਨੀਐ ।
 ਤਬ ਲਗ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਸੁ ਜਸੁ ਤੁਰਕ ਸਿਰ ਛਾਰ ਹੈ ।
 ਹੋ ਧੰਨ ਧੰਨ ਪਰਲੋਕ ਸੁਰਗ ਜੈਕਾਰ ਹੈ । 132 ।

1) ਥੱਚਾ 2) ਪ੍ਰਬੀਨ, ਸਿਆਣੇ 3) ਦਿਲ ਤਕੜਾ ਕਰ ਕੇ 4) ਚੋਗੀ ਚੰਤੀ ਬੰਨੀ ਹੈ 5) ਖਬਰਦਾਰੀ
 ਰਖਣ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਂਦੇ ਹਨ 6) ਧੜ 7) ਖਬਰਦਾਰੀ ਦਾ ਹੋਕਾ 8) ਵਿਉਂਤ ਨਾਲ 9) ਸੀਸ ਛੇੜਿਆ
 10) ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ 11) ਅਗਨੀ

ਸੀਸ ਗੰਜ ਭਯੋ ਤਾਹਿ ਸੁ ਤਨ ਇਤ ਆਇਯੋ ।
ਜਤਨ ਪਾਇ ਕਰ ਕੀਰਤਪੁਰ ਪਹੁਚਾਇਓ ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜਥ ਯੋ ਸ੍ਵਨਨ ਸੁਨ ਪਾਇਓ ।
ਹੋ ਰਤੀ ਬਿਲਮਾ ਨਹੀ ਕੀਨਸੁ ਤੁਰਤ ਸਿਧਾਇਓ । 133 ।

ਸਵੇਯਾ : ਆਨ ਸਮਾਜ ਜੁਰਯੋ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਘੋਰ ਪਰਯੋ ਸਥ ਹੀ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
ਕੋਟ ਬਿਧਾਨ ਕੀ ਜੋਰ ਸੁ ਸੰਜਨਾ ਯੋ ਸੁ ਬਿਵਾਨ ਕੀ ਬਯੋਤਾ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਕੇਸਰ ਪਾਨ ਵਲੋਲ ਗੁਲਾਲਹ ਵਲਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਕਰ ਭਾਰੀ ।
ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸੁਰੰਗ ਬਜੈ ਧੁਨਿ ਦੁੰਦਭ ਕੀ ਦਸਹੁ ਦਿਸ ਸਾਰੀ । 134 ।

ਚੋਪਈ : ਗਾਤੀ ਬਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਤਬੈ । ਪੂਰਨ ਕਾਜ ਕੀਨ ਨਿਸ ਸਬੈ ।
ਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇ ਨਹੀ ਕਾਜਾ । ਜਿਹ ਠਾ ਆਪ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 135 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਰਬ ਭਾਤਿ ਕੁਲ ਰੀਤ ਕਰ ਘਨੈ ਜੁਯੋ ਧਨ ਬਰਸਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਨਿਜ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ ਦੀਨ ਬਿਵਾਨ ਚਲਾਇ । 136 ।

ਤਰਲ ਤੁਨੰਗਮ ਲਲਤ ਗਤਿ ਪਾਖਰ ਜੀਨ ਪਵਾਇ ।
ਅਗੂ ਬਿਵਾਨ ਸੁ ਚਲਤ ਹੈ ਸੰਭਾ ਸਾਬ ਸੁਹਾਇ । 137 ।

ਭਾਲਰ ਘੰਟ ਅੰਬਾਰ ਕਾ ਸਜਤ ਕੁੰਭ ਗਤਿ ਧੀਰ ।
ਧੀਮੇ ਧੀਮੇ ਚਲਤ ਹੈ ਜਨਕ ਸਿੰਧ ਕੋ ਨੀਰ । 138 ।

ਭੋਮ ਭਾਟ ਦਾਡੀਨ ਕੀ ਤਾਤੇ ਚੋਕੀ ਚਾਰੈ ।
ਗਾਵਤ ਜਸੁ ਗੁਰਦੇਵ ਕਾ ਲਹਤ ਪਦਾਰਥ ਚਾਰੈ । 139 ।

ਸੰਗਤ ਜੁ ਕੀ ਚੋਕੀਆ ਤਾਤੇ ਅਧਿਕ ਸੁਰੰਗ ।
ਗਾਵਤ ਸਬਦ ਸੁ ਬਿਬਿਧ ਸੁਰ ਬਾਜਤ ਨਾਦ ਮ੍ਰਿਦੰਗ । 140 ।

ਗਿਰਦੈ ਨਾਥ ਬਿਵਾਨ ਕੋ ਆਵਤ ਬੀਰ ਅਪਾਰ ।
ਚਵਰ ਕਰਤ ਕੋਊ ਮੋਰ ਪਰ ਕੋਊ ਬਰ ਕੰਧ ਸਹਾਰ । 141 ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਪੂਰਨ ਮਜਲ ਕਰ ਆਏ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ।
ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਨਸਾਹ ਭੋਬਿੰਦ । 142 ।

ਚੇਦਨ ਅਧਕ ਮੰਗ ਇਕੋ ਕਰ ਸਭ ਕੁਲ ਕੀ ਰੀਤ ।
ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੁ ਸਭ ਕਾਰਜ ਇਹ ਕੀਤਾ¹⁰ । 143 ।

ਚੋਪਈ : ਪੋਥੀ ਕ੍ਰਿਬਨ ਕੋ ਨਿਜ ਪਾਠਾ । ਪਾਛੈ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਲਾਯੋ ਠਾਠਾ ।
ਪੁੰਨ ਪੁਤਾਨ ਸੁ ਆਛ ਬਿਚਾਰੀ । ਜਹ ਤਹ ਲਗੇ ਪੜਤ ਮਤਿ ਸਾਰੀ¹¹ । 144 ।

1) ਦੇਤੀ 2) ਪਤਿਵਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 3) ਵਿਦੁਤ 4) ਰਤੀਰ ਉਪਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਚਾਦਰ 5) ਬਦਲ
ਵਾਗ 6) ਤੇਜ ਚਾਲ ਵਾਲੇ 7) ਸੁੰਦਰ ਚਾਲ ਵਾਲੇ 8) ਸੁੰਦਰ 9) ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ—ਪਰਮ, ਅਰਬ, ਕਾਮ,
ਮੋਖ 10) ਕੀਤੇ 11) ਇਹ ਪੁਰਾਨ-ਪਾਠ ਕਵੀ-ਕੁਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ

ਰਸਵਾਲ ਛੰਦ :

ਜਹਾ ਤਾਹਿ ਬਾਨੈ । ਪਕੈ ਪਾਕਵਾਨੈ ।
 ਅਨੰ ਦੇਗ ਭਾਰੀ । ਪਕੈ ਸਾਂਝ ਸਾਰੀ । 145 ।
 ਭੁਗੈ ਆਨ ਸੋਊ । ਜਿਸੈ ਲੋਰ ਹੋਊ ।
 ਜੋਊ ਤਾਹਿ ਰੋਵੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਤਾਸ ਗੋਵੈ¹ । 146 ।
 ਗੁਰੂ ਪਾਕ ਜਾਮਾ² । ਪਰੈ ਹੈ ਪਰਾਮਾ³ ।
 ਜਮੈ ਮੌਤ ਨਾਹੀ⁴ । ਜਹਾ ਆਪ ਆਹੀ । 147 ।
 ਜਮੈ ਮੌਤ ਸਾਰਾ । ਗੁਰੂ ਸੋ ਬਿਚਾਰਾ ।
 ਨਹੀ ਤਾਹਿ ਲੇਪੀ⁵ । ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਲੇਪੀ । 148 ।
 ਜੋਊ ਤਾਸੁ ਰੋਈ । ਮਤੀ ਮੰਦ ਹੋਈ ।
 ਰਟੈ ਜੋਇ ਨਾਮਾ । ਸਰੈ ਤਾਹਿ ਕਾਮਾ । 149 ।
 ਤਿਸੈ ਦੁਖ ਭੁਖਾ । ਜਮੈ ਮੌਤ ਮੁਖਾ⁶ ।
 ਲਹੈ ਸੁਖ ਤੋਨੈ । ਗੁਰੂ ਮਧਿ ਗੋਨੈ । 150 ।
 ਜਮੈ ਨਾ ਮਰਾਹੀ । ਬਿਕੁੰਠੈ ਸਿਧਾਹੀ ।
 ਪੁਰੀ ਤਾਹਿ ਵਾਸਾ । ਭਯੋ ਸੁਧ ਖਾਸਾ । 151 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਯੋ ਅਲਾਵੈ । ਰੁਵੈ ਤੇ ਹਟਾਵੈ ।
 ਸੁ ਨਾਮੰ ਜਪਾਵੈ । ਨਿਕਾਮੰ⁷ ਤਜਾਵੈ । 152 ।
 ਅਵੈ ਸੰਤ ਸਾਧੂ । ਸੁਨੈ ਜੋ ਅਗਾਧੂ ।
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਧਾਨਾ । ਬਿਕੁੰਠੈ ਸਿਧਾਨਾ । 153 ।
 ਮਲੇਛੀ ਸੁ ਸਾਰੀ । ਜਰੈ ਲੈ ਉਖਾਰੀ⁸ ।
 ਰਹੈਗਾ ਨ ਕੋਈ । ਨਮੈ ਮਾਤ੍ਰੁ ਸੋਈ । 154 ।
 ਇਮੈ ਸੰਤ ਗਾਵੈ । ਹਜ਼ੂਰੰ ਜੁ ਆਵੈ ।
 ਬਾਈ ਜੋ ਮਸੰਦੰ । ਪੁਰੰ ਆ ਅਨੰਦੰ । 155 ।
 ਮੰਜੀ ਸੰਗਤਾ ਜੋ । ਆਈ ਤੋਨ ਠਾ ਸੋ⁹ ।
 ਮਿਲੀ ਸਾਰ ਆਈ । ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਰਾਈ । 156 ।
 ਬੁਢੇ ਕੇ ਜੁ ਭਾਈ । ਮਿਲੇ ਤੇ ਭਿ ਆਈ ।
 ਹਾਹਾਕਾਰ ਕੀਨਾ । ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਲੀਨਾ । 157 ।

ਚੋਪਈ : ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਯੋ । ਪੂਰ ਕਾਜ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਮਨਾਯੋ ।

ਪੁੰਨ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠਾ ਹੋ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੁ ਤੀਰ¹⁰ ਸਿਧਾਈ । 158 ।

1) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 2) ਜਾਮਾ, ਸ਼ਰੀਰ 3) ਪਰਮਾਰਮਾ ਰੂਪ 4) ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਆਤਮਾਵਤਾ
 ਤੋਂ ਮੁਕਤ 5) ਲਿਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ 6) ਮੌਖ, ਮੁਕਤੀ 7) ਨਿਕੰਮੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ 8) ਜਦ ਉਪਾਸ਼ ਚਿੰਤੀ
 9) ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ 10) ਨੇੜੇ

ਦੋਹਰਾ : ਮੰਤ੍ਰਿ ਵਜੀਰ ਮਸੰਦ ਗਣ ਸਵ ਸੰਗਤਿ ਭਰਪੂਰ ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ ਸਦਨ ਮੈ ਸਭਹੀ ਮਿਲੇ ਹਜ਼ੂਰ । 159 ।

ਚੌਪਈ : ਮਿਲ ਸਭ ਹੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੋ । ਹਰਿ ਪੂਰ ਕਹ ਸਤਿ ਗੁਰ ਪਗ ਧਾਰੋ ।

ਹੁਕਮ ਸਤ ਸਭਹੂੰ ਮਨ ਮਾਨਾ । ਜੋ ਨਿਜ ਕੀਨ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨਾ । 160 ।

ਪਰ ਸਵਾਰਥ ਕਾਰਜ ਪਰ ਕਾਜੈ । ਧਰਾ ਸਰੂਪ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜੈ ।

ਪੁੰਨ ਸੰਤਨ ਕੀ ਰਛਾ ਕਰਨਾ । ਉਤਰੇ ਆਨ ਤਹੀ ਜਗ ਤਰਨਾ । 161 ।

ਸੋ ਤਉ ਸਹੀ ਪੂਰ ਨਿਜ ਭਾਈ । ਚਉਦਹ ਭਵਨ ਸੋਭ ਗੁਰ ਗਾਈ ।

ਕੀਨ ਸਭ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਨਾਸਾ । ਜੀਵਤ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਸਬ ਪਾਸਾ । 162 ।

ਇਹ ਜਗ ਧੂਅਰੋ ਧਵਲ ਰਹਾਹੀ¹ । ਗੁਰ ਬਿਨ ਸੁਖੀ ਅਵਰ ਕੋਉ ਨਾਹੀ ।

ਗੁਰ ਜੀਵਤ ਸਦਾ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੈ । ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁ ਦੇਖ ਮਝਾਰੋ । 163 ।

ਆਦਿ ਅਜੋਨ ਗੁਰੂ ਸਭ ਕਾਲਾ । ਤਿਨ ਕੋ ਨਾਸ ਕੀਨ ਦਰਹਾਲਾ² ।

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਤਿਨ ਕਹ ਰਾਜ ਸੁ ਦੀਨਾ । ਐਸ ਜਨਤ³ ਕੋ ਪੁਨ ਅਬ ਲੀਨਾ । 164 ।

ਅੜਿਲ : ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੁਮ ਕਾਰਜ ਯੋ ਕੀਜੀਯੈ ।

ਰਾਜ ਸਾਜ ਕੋ ਤਿਲਕ ਪਉਤ੍ਰ ਕਹ ਦੀਜੀਯੈ ।

ਸਰਬ ਸੰਗਤਾਂ ਬੋਲ ਚਰਨ ਇਹ ਪਾਈਯੈ ।

ਹੋ ਨਿਰਖ ਹੁਕਮ ਮਹਾਰਾਜ ਬਿਲਮ⁴ ਨਹੀ ਲਾਈਯੈ । 165 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨ ਸੰਗਤ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਤਬ ਮਾਤਾ ਚਿਤੁਲਾਇ ।

ਸਰਬ ਸੋਜ⁵ ਅਭਿਖੇਕ⁶ ਕੀ ਲੀਨੀ ਅਧਿਕ ਮੰਗਾਇ । 166 ।

ਧਰੀ ਆਨ ਤਿਹ ਠਵਰ ਮੈ ਅਤਿ ਚਿਤ ਮੋਦ ਬਢਾਇ ।

ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਿਤ ਦਮਦਮਾਂ⁷ ਸਾਚ ਤਖਤ ਅਧਿਕਾਇ । 167 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਰ੍ਯੋ ਲੈ ਕੜਹਾ । ਸਵਾ ਸੈ ਉਛਾਹਾ⁸ ।

ਪਰ੍ਯੋ ਆਨ ਤਾਹੀ । ਜਹਾਂ ਸੋਜ ਆਹੀ । 168 ।

ਚੌਪਈ : ਜੈ ਜੈ ਸੁਮਤਿ⁹ ਅਧਿਕ ਤਿਹ ਬਾਨਾ । ਸਿਖ ਵਜੀਰ ਮਸੰਦ ਸੁ ਨਾਨਾ ।

ਮਿਲਤੈ ਸਰਬ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿਧਾਏ । ਭੂਖਨ ਚੀਰ ਸਸਤ੍ਰ ਬਰ ਲਿਆਏ । 169 ।

ਸਭ ਮਿਲ ਕਹੀ ਦਯਾ ਪ੍ਰਭ ਕਟੀਯੈ । ਕਮਰ ਕਸਾਇ ਤਖਤ ਪਰ ਅਈਯੈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬਾਨੀ । ਸੋ ਬਿਧ ਕੀਨ ਨਾਥ ਸੁਰ ਗੁਯਾਨੀ । 170 ।

ਬਸਤ੍ਰ ਅਮੋਲਕ ਭੂਖਨ ਜੇਤੇ । ਨਿਜ ਅੰਗਨ ਧਾਰੇ ਗੁਰ ਤੇਤੇ ।

ਆਯੁਧ¹⁰ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਵੀਨੇ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬਰਨੋ ਰਸ ਭੀਨੇ । 171 ।

1) ਧੂੜ ਨਾਲ ਲਿਪਟਿਆ ਸਵੈਦ ਰੰਗ 2) ਤੁਰਤ, ਛੇਤੀ 3) ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ
ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਸੱਤ ਮੁੱਠਾਂ ਤੰਗ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋਕ-ਕਥਾ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ 4) ਦੇਹੀ 5) ਸਮਗ੍ਰੀ 6) ਰਾਜ ਫਿਲਕ ਦੇਣ
ਸੰਬੰਧੀ 7) ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰੂ-ਧਾਮ 8) ਉਤਸ਼ਾਹ 9) ਬੁੱਧੀਮਾਨ 10) ਹਥਿਆਰ

ਬਾਮ ਅੰਗ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਅਸ ਦਿਪੈ¹ । ਜਾ ਲਖ ਅਰਿ ਕੁਲ ਤੇਜੁ ਸੁ ਛਿਪੈ² ।
 ਦੂਸਰ ਅੰਗ ਨਿਖੰਗ³ ਸੁਹਾਯੋ । ਪੇਟੀ ਚਿਲਤ⁴ ਅਧਿਕ ਛਬਿ ਪਾਯੋ । 172 ।
 ਤਾਪਰ ਲਘ ਆਵਧਿ⁵ ਬਹੁ ਘਨੇ । ਏਕ ਬਦਨ⁶ ਕਵਿ ਜਾਤ ਨ ਗਨੇ ।
 ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ⁷ ਜਰਾਵਨ⁸ ਜਰੀ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਪ ਹਾਥ ਜਨ ਘਰੀ । 173 ।
 ਮਨ ਮੁਕਤਾ ਖਚ ਬਜ੍ਜੁ ਸੁ ਦਿਪੈ । ਰਵਿ ਸਸਿ ਅਗੂ ਸੋਭ ਜਿਹ ਛਿਪੈ ।
 ਏਕ ਹਾਥ ਮੈਂ ਗਹੇ ਕਮਾਨਾ । ਦੂਜੇ ਧਰੋ ਕਿਰਤ ਕਰ ਬਾਨਾ । 174 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਕਮਰ ਕਸਾਇ ਕੈ ਕਹਿ ਕਵਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ।
 ਚਲਿ ਆਏ ਨਿਜ ਤਖਤ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ । 175 ।

ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ :

ਨਿਜ ਬੈਠ ਆਨ । ਸਾਹਿਬ ਸੁਜਾਨ । ਯੋ ਦਿਪੈ ਸੋਭ । ਜਨ ਲੋਭ ਲੋਭ⁹ । 176 ।

ਸਵੇਯਾ : ਅਚੁਤ¹⁰ ਨਾਥ ਅਨੰਤ ਗੁਰੂ ਜਿਹ ਕੀ ਉਪਮਾ ਜਗ ਛੀਰ ਸਮਾਨੀ ।

ਰਾਜਤ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਜਨ ਦੇਖਤ ਸੰਗਤ ਕੋਟ ਬਿਧਾਨੀ ।

ਤਾ ਛਬਿ ਕੀ ਉਪਮਾ ਲਖਿ ਕੈ ਕਬਿ ਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਕਹੀ ਸੁ ਕਹਾਨੀ ।

ਬਾਸਵ¹¹ ਇੰਦ੍ਰ ਗੋਬਿੰਦ ਕਿਧੋਂ ਨਿਜ ਅੰ ਉਪਮਾ ਇਹ ਕੀ ਨਹਿ ਸਾਨੀ¹² । 177 ।

ਚੌਪਈ : ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਆਦਿ ਗੁਰਨ ਕੀ ਰੀਤਾ । ਤਿਹ ਬਿਧਿ ਭਾਲ ਤਿਲਕ ਪ੍ਰਭ ਦੀਤਾ ।

ਆਵਧ¹³ ਬਸਨ ਬਾਜ ਬਰ ਬਰੀ । ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਰਾਇਨ¹⁴ ਜਰੀ । 178 ।

ਆਦਿ ਵਜੀਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਿਆਏ । ਨਿਜ ਪਾਨਨ¹⁵ ਮਹਾਰਾਜ ਛਕਾਏ¹⁶ ।

ਰਾਮ ਕੁਅਰ ਬੂਢੇ ਯੋ ਭਾਖੀ । ਇਨੈ ਛਕਾਵਹੁ ਇਨ ਪਰ ਆਖੀ । 179 ।

ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਬਾਤ ਸੋ ਕੀਨੀ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰ ਧਾਰ ਵਹੁ ਲੀਨੀ¹⁷ ।

ਦੇਖਤ ਉਚ ਨੀਚ ਸੰਸਾਰਾ । ਯੋ ਲਖ ਭਯੋ ਤਬੈ ਜੈਕਾਰਾ । 180 ।

ਮਧਿਭਾਰ ਛੰਦ :

ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਬੰਸਹਿ ਮਝਾਰ ।

ਸਭ ਧਾਰ ਹੱਥ । ਦੇਵੰਤ ਦੁਬ¹⁸ । 181 ।

ਚੌਪਈ : ਬੰਸ ਪਰੋਹਤ ਤਬ ਚਲ ਆਯੋ । ਜੰਵ ਕਰਿ ਨਿਜ ਅਧਿਕ ਲਿਆਇਯੋ ।

ਯਾਕੋ ਕਹਿ ਨਿਜ ਨੇਹੁ ਛਕਾਈ¹⁹ । ਜਾਤੇ ਹੋਇ ਤੇਜੁ ਅਧਿਕਾਈ । 182 ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਬਿਹਸ²⁰ ਇਮ ਗਾਈ । ਕੈਸਾ ਇਹ ਤਾਗਾ ਦਿਜ ਰਾਈ ।

ਦਿਜ ਇਮ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਮਤਿ ਸਾਰਾ । ਜੋਗਪਵੀਤ²¹ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰਾ । 183 ।

ਯਾਕੋ ਕੰਠ ਮਾਹਿ ਨਿਜ ਧਾਰੇ । ਕਾਜ ਪੂਰ ਰਹ ਧਰਮ ਸੰਸਾਰੇ ।

ਹਮਨੈ ਜੰਵ ਸ੍ਰੀ ਅਸ²² ਪਾਯੋ । ਰੈਨ ਦਿਨਾਂ ਤਾਂ ਸੋ ਚਿਤ ਲਾਯੋ । 184 ।

1) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ 2) ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 3) ਭੱਥਾ 4) ਚਮਕਦਾਰ 5) ਅਸਤ੍ਰ 6) ਮੁਖ
 7) ਸਿਰ ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ 8) ਜੜ੍ਹਾਉਦਾਰ 9) ਮਾਨੋ ਲੋਭ ਵੀ ਲੋਭਾਇਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ 10) ਅਭਿਗ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ
 11) ਦੇਵ ਰਾਜ 12) ਬਿਰਾਬਰ 13) ਹਥਿਆਰ 14) ਜੜ੍ਹਾਉ 15) ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ 16) ਸਜਾਏ 17) ਧਾਰਨ
 ਕਰ ਲਏ 18) ਦਰਬ, ਧੰਨ ਦੌਲਤ 19) ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੋ 20) ਹੱਸ ਕੇ 21) ਜੰਜੂ 22) ਕ੍ਰਿਪਾਨ

ਪੁਨ ਦਿਜ ਕਹੀ ਵਡਨ ਕੀ ਹੀਤਾ । ਇਹ ਤਯਾਗੇ ਜਗ ਹੋਤ ਅਨੀਤਾ¹ ।
 ਵਡੇ ਕਉਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹ ਏਵਾ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਰੁਦ੍ਰ ਜੂ ਦੇਵਾ । 185 ।
 ਹਮਰੇ ਵਡੇ ਦੇਵ ਨਹਿ ਹੋਈ । ਮਾਨੈ ਮਹਾਕਾਲ ਹਮ ਸੋਈ ।
 ਵਹ ਹਮਰੇ ਰਛਕ ਭਗਵਾਨਾ । ਤਾ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਮਨ ਮੈ ਆਨਾ । 186 ।
 ਖੜਗ ਜਨੇਉ ਤਿਹ ਮੁਹਿ ਦੀਨਾ । ਸੋ ਮੈ ਡਾਰਿ ਕੰਠ ਨਿਜ ਲੀਨਾ ।
 ਪ੍ਰਹਤ ਕਹੀ ਮਾਨ ਬਚ² ਲੀਜੈ । ਦੇਵ ਗਿਰਾ³ ਬਚ ਦੂਤ ਨ ਕੀਜੈ । 187 ।
 ਦੇਵਨ ਹਮ ਮਾਨੈ ਨਹੀ ਗਿਰਾ । ਏਕੈ ਸਰਨ ਲੀਨ ਕਰ ਸਰਾ⁴ ।
 ਦੇਵਨ ਕੇ ਬੰਧਨ ਯਹ ਜਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਬਚ ਮਾਨ ਭਏ ਨਿਰੰਕਾਰੀ । 188 ।
 ਪੁਨ ਦਿਜ⁵ ਕਹੀ ਮਾਨ ਬਚ ਲੀਜੈ । ਜੋ ਕਛੁ ਗੁਰ ਭਾਖੀ ਸੋਉ ਕੀਜੈ ।
 ਜੋ ਗੁਰ ਕਹਾ ਸੁ ਸੀਸ ਹਮਾਰੇ । ਯਾ ਮੈ ਰਤੀ ਨ ਬਿਲਮ⁶ ਪਿਆਰੇ । 189 ।
 ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸਭਨ ਪਰ ਕਰੀਐ । ਸੂਤ ਸੰਤੋਖ ਚੀਤ ਨਿਜ ਧਰੀਐ ।
 ਜਤੁ ਗੰਢੀ ਸਤ ਐਠ ਚੜਾਵੈ । ਐਸ ਜਨੇਉ ਗੁਰੂ ਬਤਾਵੈ⁷ । 190 ।
 ਮਾਤਾ ਓਰ ਨਿਰਖ ਦਿਜ ਰਾਈ । ਭਾਖਤ ਭਲੀ ਅਨੀਤ⁸ ਚਲਾਈ ।
 ਮਾਤਾ ਤਾ ਕਹੁ ਦੁਖਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਇਹ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ । 191 ।
 ਜਬ ਤੁਮ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਕੀਜੈ । ਸਭ ਕੇ ਤੋਰ ਜਨੇਉ ਦੀਜੈ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਬ ਲਗ ਛੜੇ ਨ ਦਯਾਲਾ । ਤਬ ਲਗ ਮਾਨ ਲੰਹੁ ਦਰਹਾਲਾ⁹ । 192 ।
 ਹਾਥ ਜੋਤ ਜਬ ਸਬਨ ਸੁਨਾਯੋ । ਪਾਹੁਲ ਲਗ ਤਬ ਕੰਠ ਪਵਾਯੋ ।
 ਤੋ ਦਿਜ ਮਨ ਮੈ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ੍ਯ । ਭਾਖਤ ਭਯੋ ਬਚਨ ਧੰਨ ਧੰਨ¹⁰ । 193 ।

ਦੋਹਰਾ : ਐ ਜਾਚਿਤ ਜੋਉ ਬੰਸ ਕੇ ਮਿਲੇ ਸੁ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ।

ਗਾਵਤ ਉਪਮਾ ਸੁ ਨਾਥ ਕੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ । 194 ।

ਚੌਪਈ : ਅੰਚੁਤ ਅਲਖ ਜੁ ਏਕ ਬਖਾਨੇ । ਕਲਪ¹¹ ਰੂਪ ਚਿੰਤਾ ਮਣਿ ਮਾਨੈ ।

ਕਾਮਧੇਨ ਪਾਰਸ ਇਕ ਗਾਵੈ । ਮਨਸਾ ਪੂਰ ਅਧਿਕ ਬਿਗਸਾਵੈ । 195 ।

ਸਵੈਯਾ : ਮਾਗਧ ਚਾਰਨ ਸੂਤ ਭਲੇ ਵਿਪ੍ਰ¹² ਆਵਤ ਹੈ ਨਿਜ ਛੰਦ ਪੜ੍ਹੇਯਾ ।

ਡੋਮ ਸੁ ਢਾਢਕ ਔਰ ਘਨੇ ਤਹ ਧਾਵਤ ਆਵਤ ਹੈ ਸੁ ਗਵੇਯਾ ।

ਭਾਟ ਕਲਾਵੰਤ ਔਰ ਗੁਨੀ ਸੁ ਰਿਝਾਵਤ ਹੈ ਕਰਿਕੇ ਮਨ ਚੇਯਾ ।

ਕੋਨ ਕਮੀ ਤਿਨ ਕੇ ਮ੍ਰਿਗ ਨਾਇਕ ਜੋ ਕਰਨਾਨਿਧ ਧਾਮ ਅਵੇਯਾ । 196 ।

ਚੌਪਈ : ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਗਾਫਲ ਗੰਜ ਸੰਤ ਹਿਤਾਕਰੀ ।

ਖੜਗ ਪਾਨ ਖਲ ਦਲ ਬਛ ਗੰਜਨ । ਭਗਤ ਪਾਲ ਦੀਨਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨ । 197 ।

1) ਅਨਰਥ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਨਿਆਇ ਹੋਵੇਗਾ 2) ਬਚਨ 3) ਬੋਲ, ਬਾਣੀ 4) ਸ਼ਰ, ਤੀਰ 5) ਬ੍ਰਾਹਮਣ
 6) ਦੇਰੀ 7) 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਲੋਕ ਹੈ—'ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖ ਸੂਤ...' 8) ਉਲਟੀ ਨੀਤੀ 9) ਜਲਦੀ, ਤੁਰਤ 10) ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ
 ਹੋਈ 11) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵਾਂਗ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 12) ਬ੍ਰਾਹਮਣ

ਨਿਰ ਬਿਕਾਰ ਨਿਰਵੈ ਸੁਆਮੀ । ਸਕਲ ਘਟਾ ਕੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ।
 ਖੜਗ ਕੇਤ ਆਤਮ ਕੇ ਜਾਯਾ । ਪੁਹਮੀ ਬਯੋਮ¹ ਸਕਲ ਜਗ ਛਾਯਾ । 198 ।
 ਪੂਰਨ ਪੂਰਖ ਏਕੇ ਰਸ ਰਤਾ । ਸਾਹਿਬ ਰਾਮਦਾਸ ਘਰ ਨਤਾ² ।
 ਸੋਚ ਬੰਸ ਕੀ ਅਧਿਕ ਸਿਰੋਮਣਿ । ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਸਾਧ ਜਿਹ ਅਨਗਣ । 199 ।

ਸਵੇਯਾ : ਪੂਰਨ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸਤ ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਮਹਾ ਛਬਿ ਛਾਈ ।
 ਦਵਾਦਸ³ ਭਾਨ ਚਦਿਓ ਕਰਤਾਨ ਸੁ ਕੰਜਨ⁴ ਯੋ ਜਨ ਭੇ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਕੋਕ ਉਲੂਕ ਕਵੀਗਨ ਬੇਮੁਖ ਜਾਇ ਦੁਰੇ⁵ ਨਹਿ ਨੈਨ ਲਖਾਈ ।
 ਯੋ ਸੁ ਚਲੇ ਭਜਕੈ ਜੜ ਬੇਮੁਖ ਰਾਮ ਕਹੇ ਜਿਮ ਪਾਪ ਪਲਾਈ । 200 ।

ਚੋਪਈ : ਝੁਠੇ ਗੁਰੂ ਰਾਇ ਜਗ ਆਹੀ । ਦੂਰ ਜਾਇ ਦਿਖੀਯਤ ਕਹੂੰ ਨਾਹੀ ।
 ਤੋ ਉਪਮਾ ਦਸਹੂੰ ਦਿਸ ਛਾਈ । ਸਿੰਧ ਬਿੰਧ⁶ ਕਹਿ ਪਾਰ ਸਿਧਾਈ । 201 ।

ਸਵੇਯਾ : ਧੀਰਜ ਧਾਮ ਅਗਮ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਹਿ ਏਕ ਅਕਾਲ ਜੂ ਕੇ ਰਸ ਰਤਾ ।
 ਮੀਰ ਸੁ ਪੀਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉਪਰ ਰਾਜਤ ਯੋ ਜਨ ਬਾਸਰ ਪਤਾ⁷ ।
 ਸਾਹਿਬ ਚੀਨ ਦਯਾਲ ਸਿਰੋਮਣਿ ਆਪ ਧਰ੍ਯੋ ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਛਤਾ ।
 ਬੇਮੁਖ ਮੂੜ ਗਵਾਰ ਕਹਾ ਇਹ ਰਾਰ⁸ ਕਰੈ ਤੁਮ ਸੋ ਚਵਗਤਾ⁹ । 202 ।

ਬਿਜੇ ਛੰਦ : ਆਦਿ ਅਕਾਲ ਦਿਆਲ ਅਸਧਰ¹⁰ ਪੂਰਿ ਰਹੀ ਜਗ ਮੈਂ ਜਿਹ ਮਤਾ ।
 ਕਸਪ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਰਿੰਦ ਫਰੇ¹¹ ਬਿਸ ਨਾਇਕ ਜੂ ਜਿਹ ਕੇ ਰਸ ਰਤਾ ।
 ਸੋਸ ਜਲੋਸ ਮਹੇਸ ਪ੍ਰਿਥੀਪਤ ਸੇਵਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੀ ਬਰ ਲਤਾ¹² ।
 ਤਾ ਗੁਰ ਕੋ ਤੁਮ ਪੂਤ ਸਿਰੋਮਣ ਰਾਰਿ ਕਰੈ ਤੁਸ ਸੋ ਚਵਗਤਾ । 203 ।
 ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਕਵੀ ਜਨ ਪੰਡਿਤ ਗਾਵਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੋ ਕਰ ਮਤਾ ।
 ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਭੁਜੰਗ ਸੁਰੋਗਣ ਬਾਛਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੀ ਮਿਤ ਗਤਾ ।
 ਤਾ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਰੁ¹³ ਜੋਗ ਕੋ ਰੀਝ ਧਰ੍ਰੋ ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਛਤਾ¹⁴ ।
 ਨੀਚ ਮਲੇਛ ਗਵਾਰ ਕਹਾ ਇਹ ਰਾਰ ਕਰੈ ਤੁਮ ਸੋ ਚਵਗਤਾ । 204 ।

ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਛੰਦ :

ਸ੍ਰੀ ਅਸਪਾਨ¹⁵ ਕੋ ਆਦਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਰੋਸਨ ਹੈ ਮਹਿ ਦੀਪੁ ਸੁ ਸਤਾ ।
 ਬੀਰ ਸੁ ਧੀਰ ਅਮੀਰ ਪ੍ਰਿਥਾਦਿਕ¹⁶ ਪਾਵਤ ਭੇ ਕਰਕੈ ਤਪੁ ਅਤਾ ।
 ਰਾਮ ਭਿਰਾਮ¹⁷ ਸੁ ਕਾਨ¹⁸ ਬਲੀ ਜਿਹ ਬੰਸਤ ਭਯੋ ਧਰ ਕੈ ਜੁਗ ਛਤਾ ।
 ਤੋਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕੇ ਤੁਮ ਮਾਲਕ ਰਾਰਿ ਕਰੈ ਤੁਮ ਸੋ ਚਵਗਤਾ । 205 ।

1) ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ 2) ਪੜ੍ਹੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ 3) ਬਾਰਾਂ 4) ਕਾਮ ਦੇਵ, ਜਾਂ ਇਕ ਪੰਛੀ 5) ਲੁਕ ਗਏ
 6) ਵਿਧਿਆਰਲ 7) ਦਿਨ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਥੋੜਦਾ ਹੈ 8) ਭਗਤਾ 9) ਔਰੰਗਜੇਬ 10) ਕ੍ਰਿਪਾਨ-ਧਾਰੀ
 11) ਫਲਦਾ ਹੈ, ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 12) ਟੰਗਾਂ ਨੂੰ 13) ਅਰੁ, ਅਤੇ 14) ਛਤ੍ਰ 15) ਪਰਮਾਤਮਾ
 16) ਪ੍ਰਿਥੁ ਆਦਿਕ ਰਾਜਾ 17) ਬਲਰਾਮ 18) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

ਬਿਜੈ ਛੰਦ : ਜੀਵਨ ਮੈ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ਪੁਨਿ ਰਾਜਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੀ ਬਰ ਸਤਾ ।

ਰੂਖਨ ਮੈ ਸਸਿ ਪੂਖਨ¹ ਮੈ ਨਰ ਜੀਵ ਚਰਾਚਰ ਕੀਨ ਸੁ ਕਤਾ ।

ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਫੇਰੂ ਤਨੈ ਹਰਿਦਾਸ ਜਾਕੋ ਤੁਮ ਪੂਰਨ ਨਤਾ² ।

ਨੀਚ ਸੁ ਜੰਤ ਅਨਾਥ ਕਹਾ ਇਹ ਰਾਰਿ ਕਰੈ ਤੁਮ ਸੋ ਚਵਗਤਾ । 206 ।

ਸਵੇਯਾ : ਚੰਦਰ³ ਚਾਰ⁴ ਖਟਾਨ⁵ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਭ ਏਕ ਬਿਨਾ ਤੁਵ ਔਰ ਨਾ ਜਾਨਿਯੋ ।

ਸਾਤ ਅਕਾਸ ਪਤਾਰ ਸੁ ਸਾਤਨ ਏਕ ਬਿਨਾ ਤਵ ਔਰ ਨ ਮਾਨਿਯੋ ।

ਜੀਵਨ ਮੈ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ਬਸੁਧਾ⁶ ਨਗ ਮੈ ਤੁਧ ਏਕ ਪਛਾਨਿਯੋ ।

ਪੂਰਨ ਮਤ ਦਯਾਨਿਧਿ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕ ਹੀ ਕੋ ਮਧਿ ਏਕ ਬਖਾਨਿਯੋ । 207 ।

ਆਯੁਧ⁷ ਪਾਂਚ ਅਨੂਪ ਧਰੇ ਕਰ ਚਾਰ⁸ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕੀ ਛਬ ਛਾਜੈ ।

ਕੰਚਨ ਅੰ ਮੁਕਤਾ ਖਚ ਕੀ ਚਬਿ ਤਾਰਨ ਮੈ ਜਨ ਚੰਦ ਬਿਰਾਜੈ ।

ਤਾ ਪਰ ਬੈਠ ਸਿਰੋਮਣ ਸਾਹਿਬ ਕਾਪਤ ਹੈ ਲਖ ਕੈ ਜਗ ਰਾਜੈ ।

ਸੰਤਨ ਕੋ ਤੁਮ ਰਛਕ ਲਾਲਨ⁹ ਸਤ੍ਰਨ ਕਾਲ ਪ੍ਰਜਛ ਬਿਰਾਜੈ । 208 ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਮਹਾਦਿਪ ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ ਲਈ ਤੁਮ ਤੇ ਛਬਿਤਾਈ¹⁰ ।

ਕੋਕਲ ਕੀਰ ਕੀ ਕਾ ਗਨਤੀ ਜਗ ਨੀਚ ਕਵੀ ਜੇਉ ਦੇਤ ਬਡਾਈ ।

ਸੂਰਜ ਕਾਸ ਨਿਵਾਸ ਲਯੋ ਕਿਧੋ ਯੋ ਉਪਮਾ ਹਮਰੇ ਮਨ ਆਈ ।

ਦੂਢ ਫਿਰਯੋ ਸਮਧਾ¹¹ ਸਗਰੀ ਪ੍ਰਭ ਤੋ ਉਪਮਾ ਸਮ ਨਾ ਜਗ ਪਾਈ । 209 ।

ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਮੈ ਸਭ ਸੰਪਦ¹² ਤੋ ਪਦ ਕੰਜਨ¹³ ਕੀ ਸਭ ਦਾਸੀ ।

ਰਿਧ ਨਵੈ ਨਿਧ ਧਾਰਿ ਕਲੇਵਰ¹⁴ ਸੇਵਤ ਹੈ ਲਖ ਕੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ।

ਰੂਖ ਕਲਪ¹⁵ ਸੁ ਪਛਿ ਹੁਮਾ¹⁶ ਤੁਮਰੇ ਕਰ ਅਗ੍ਰ ਸਭੇ ਯਹਿ ਭਾਸੀ ।

ਤੋ ਰਨਧੀਰ ਅਭੀਰ ਸਿਰੋਮਣਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਖਵਾਸੀ । 210 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੋ ਉਪਮਾ ਕਰੀ ਕਹਿ ਕਬਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ।

ਖੁਸੀ ਭਏ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹ ਮਾਂਗਹੁ ਸਕਲ ਸੁ ਧਾਰ । 211 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਨ ਕੀ ਸਭਨ ਬਖਾਣੀ ।

ਕਿਨਹੀ ਕਹੁਯੋ ਇਹ ਹਮ ਪਾਵੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਧਿਆਵੈ । 212 ।

ਕਿਨਹੀ ਕਹਾ ਦਰਬ ਗਜ ਬਾਜਾ¹⁷ । ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਕਿ ਔਰ ਸਮਾਜਾ ।

ਕਿਨਹੀ ਕਹਾ ਬਿਦਾ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ । ਨਿਜ ਗ੍ਰਹ ਜਾਇ ਬਹੁਰ ਫਿਰ ਆਵੈ । 213 ।

ਕਿਨਹੀ ਪੁਤ੍ਰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਨਿਜ ਬਯਾਹਾ । ਦੇਹ ਅਰੋਗ ਭੋਗ ਜਗ ਚਾਹਾ ।

ਕਿਨਹੀ ਕਹਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮੁਝਿ ਦੇਹੁ ਭੰਡਾਰਾ । 214 ।

1) ਚੰਦਰਮਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜ 2) ਪੱਤਰੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ 3) ਚੰਦਾ ਲੋਕ 4) ਚਾਰ ਵੇਦ 5) ਛੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ 6) ਧਰਤੀ
7) ਸ਼ਸਤ੍ਰ 8) ਸੁੰਦਰ 9) ਪਾਲਨ ਪੋਸਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 10) ਚਮਕ, ਸ਼ੋਭਾ 11) ਸਮਾਗੀ 12) ਸੰਪੱਤੀ,
ਦੌਲਤ 13) ਚਰਨ ਕਮਲ 14) ਸ਼ਰੀਰ 15) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ 16) ਹੁਮਾ ਨਾਂ ਦਾ ਪੰਛੀ 17) ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ

ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੀਰਘ ਦੁਖੁ ਕਾਟੋ । ਨਿਜ ਸੁਖੁ ਮਾਹਿ ਆਪ ਲੈ ਸਾਟੋ ।
 ਘਰ ਘਰ ਮਹਿ ਘਰ ਵਹਿ ਅਨੰਦ ਦਿਖਾਵੈ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸੁਖ ਪਤੈ ਬਤਾਵੈ । 215 ।
 ਜਾ ਸੁਖ ਮਾਹਿ ਆਪ ਪ੍ਰਭ ਲੀਨਾ । ਬਾਰਾ ਭਗਤ ਸੁ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ।
 ਸੋ ਸੁਖ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਹਮੈ ਬਤਾਵਹੁ । ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਚਤਨੀ ਲਾਵਹੁ । 216 ।
 ਜੋ ਜੋ ਨਿਜ ਕੈ ਰਿਦੈ ਸਮਾਯੋ । ਸਹੀ ਸਤ ਤਤਛਿਨ ਤਿਹ ਪਾਯੋ ।
 ਲਲਤ ਆਸਵ¹ ਭਾਟਨ ਕਹ ਦੀਨੇ । ਆਜ ਲਗੇ ਜਸੁ ਕਰਤ ਪ੍ਰਬੀਨੇ । 217 ।
 ਢਾਢਨ ਕੋ ਧਨ ਦੀਸ ਭੰਡਾਰਾ । ਅਨ ਗ੍ਰਹ ਜਾਇ ਨ ਹਾਥ ਪਸਾਰਾ ।
 ਜੋ ਜਾਚਿਕ ਤਿਹ ਠਾਂ² ਪਹਿਚਾਨੋ । ਖੁਸੀ ਭਏ ਤੇ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨੋ । 218 ।

ਸਵੇਯਾ : ਜੋ ਮਨ ਧਾਰ ਗਯੋ ਦਰਬਾਰ ਸੁ ਪਾਇ ਸਬੈ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਯੋ ।
 ਸੰਗਤ ਸਿਖ ਅਪਾਰ ਸਭੈ ਮਿਲ ਕੈ ਤਿਨ ਗੀਤ ਸੁ ਮੰਗਲ ਗਾਯੋ ।
 ਹੋਤ ਕੁਲਾਹਲ³ ਬੀਚ ਪੁਰੀ ਜਨ ਦੇਖ ਸਬੈ ਮਨ ਮੋਦ⁴ ਬਢਾਯੋ ।
 ਦੁੰਦਭ ਭੇਡ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਜੈ ਜਗ ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਭੁ ਜਸੁ ਛਾਯੋ । 219 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਤ੍ਹੁ ਸੈ ਤ੍ਰਿਯਤੀਸ⁵ ਮੈ ਭਾਖਤ ਸੁਮਤ ਸੁਜਾਨ ।
 ਰਾਜ ਸਾਜ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਿਯੋ ਇਹ ਪੁਰ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨ । 220 ।
 ਆਦਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦਮਦਮਾ⁶ ਜਾਨਤ ਸਕਲ ਜਹਾਨ ।
 ਜੋ ਇਹ ਕਾਰ ਸੁ ਪੂਜ ਹੈ ਪੈਰੈ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨ । 221 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :
 ਨਿਜੈ ਨੌ ਸੁ ਉਚਾ⁷ । ਸੋ ਗਗਨੰ ਪਹੁਚਾ ।
 ਬਿਰਾ ਗਿਰ ਸੁਮੇਰੰ । ਜਰ੍ਯੋ ਬਜ੍ਯੁ ਕੇਰੰ । 222 ।
 ਮਨੀ ਨੀਲ ਲਾਂਗੀ⁸ । ਇਸੀ ਸੋਭ ਜਾਗੀ ।
 ਦਿਖੈ ਜੋਨ ਮੋਹੈ । ਮਹਾਂ ਦਿਬ ਸੋਹੈ । 223 ।
 ਤਿਸੈ ਪੈ ਦਿਲਾਯਾ । ਬਿਠਿਯੋ ਹੈ ਨਿਹਾਲਾ ।
 ਉਦਾਚਲ ਪਬੈ⁹ । ਦਿਨੰ ਰਾਜ ਫਬੈ । 224 ।

ਚਪਈ : ਤਵਨ ਦਿਵਸ ਬੀਤਯੋ ਸੁਖ ਸੰਗਾ । ਬਾਜਤ ਸੁ ਤੁਰੀ ਨਾਦ ਮ੍ਰਿਦੰਗਾ ।
 ਦਿਨ ਪਤਿ ਹਤਿ¹⁰ ਨਿਸ ਆਗਮ ਜਾਨੀ । ਚਕਵੀ ਕਮਲ ਸਕਲ ਭਏ ਹਾਨੀ । 225 ।
 ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਾ ਚਵਿਯੋ ਨਿਪ¹¹ ਭਾਰੋ । ਅਰੁਨ¹² ਛਤ੍ਰ ਸਿਰ ਪਰ ਤਿਨ ਧਾਰੋ ।
 ਕ੍ਰਮਦੀ¹³ ਕੋਕ¹⁴ ਸਗਲ ਬਿਗਸਾਨੇ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਕੀ ਜੀਤ ਪਛਾਨੇ । 226 ।
 ਪਰੀ ਰੈਨ ਜਬ ਤਹ ਨਰ ਸੋਏ । ਨਿਜ ਮਨ ਕੇ ਸਬ ਹੀ ਦੁਖ ਖੋਏ ।
 ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ¹⁵ ਇਹ ਬਿਧ ਸੁਨ ਭੈਯਾ । ਓਹੁ ਦਿਸ ਚਵਿਯੋ ਸੁ ਰਾਵਲ ਰੋਯਾ¹⁶ । 227 ।

1) ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੇ 2) ਥਾਂ 3) ਸ਼ੌਰ 4) ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ 5) ਸੰਮਤ 1733 6) ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰੂ-ਧਾਮ 7) ਨੇ ਸੋ ਨੇੜੇ ਉੱਚਾ 8) ਲਗੀ ਹੈ 9) ਉਦਯਾਚਲ ਪਹਾੜ ਜਿਸ ਪਿਛੋਂ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 10) ਸੂਰਜ ਡੁਬ ਗਿਆ 11) ਰਾਜਾ 12) ਲਾਲ 13) ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ ਕਮਲ 14) ਚਕਵਾ 15) ਪ੍ਰਾਤ 16) ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਰਾਇ, ਭਗਵੇ ਰੰਗ ਕਰਕੇ

ਨਿਜ ਪਰਵਾਰ ਲਈ ਵਹੁ ਆਯੋ । ਛੀਨ ਛਾਨ ਛਿਤ ਛਤੁ ਛਿਰਾਯੋ ।
 ਦੁਸਮਨ ਕਾਢ ਧਰਨਾ ਤੇ ਦੀਨੇ । ਬਿਜੇ ਪਾਇ ਦੁੰਦਭ ਜਸੁ ਕੀਨੇ । 228 ।
 ਅਰੁਨ ਭਯੋ ਅੰਬਰ ਤਬ ਸਾਰਾ । ਸੂਰ² ਕਿਰਨ ਪਸਰੀ ਸੰਸਾਰਾ ।
 ਜਾਗ੍ਰਤ ਭਏ ਲੰਗ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਅਪੁਨੇ ਅਪੁਨੇ ਲਗੇ ਬਿਹਾਰੀ³ । 229 ।
 ਕਰਣਾ ਸਿੰਧ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰੀ । ਬੈਠਯੋ ਲ ਇ ਦੀਵਾਨ ਸੁਧਾਰੀ ।
 ਨੰਬਤੇਸ⁴ ਕਹ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਵੇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਸੁ ਯੇ ਫੁਰਮਾਵੇ । 230 ।
 ਨੰਬਤ ਜੁਤ ਬਰ ਕਰੋ ਨਗਾਰਾ । ਚਦਹੈ ਖੋਲਨ ਆਜ ਸਿਕਾਰਾ ।
 ਯੋ ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ⁵ ਆਇਸ⁶ ਪੈਕੇ । ਚਲਿਯੋ ਨੰਬਤੀ ਅਤਿ ਬਿਗਸੈਕੇ । 231 ।
 ਇਹੈ ਸਭ ਭੇਦ ਮਸੰਦਨ ਸੁਨਾ । ਮਾਤਾ ਤੀਰ ਬੇਗ ਜਾ ਭਨਾ⁷ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਹ ਕਉ ਸਮਝਾਵਹੁ । ਨਿਜ ਰਾਜਨ ਸੇ ਰਾਰ⁸ ਬਦਾਵਹੁ । 232 ।
 ਹਮ ਹੈ ਜਗਤ ਪੂਜ ਨਿਰਬਾਦੀ⁹ । ਹਮ ਕਹ ਬਨਤ ਨ ਐਸੀ ਤਾਦੀ ।
 ਏਹੈ ਨਿਜ ਰਾਜਨ ਕੇ ਕਾਮਾ । ਘੋਰੇ ਨੰਬਤ ਬੀਰ ਹਗਾਮਾ । 233 ।
 ਆਗੈ ਦਿਖੋ ਖੋਲ ਕਾ ਭਯੋ । ਅਬ 'ਇਨ ਐਸ ਚਾਵਨ ਚਯੋ ।
 ਰਾਜਾ ਰਾਤ ਕਲੂਰ ਸੁ ਆਯੋ । ਇਹ ਸਭ ਭੇਦ ਹਮੇ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । 234 ।
 ਵਹ ਜਬ ਸੁਨਹੈ ਬਜਯੋ ਨਗਾਰਾ । ਕਰੇ ਬਿਨਾ ਹੋਹੈ ਨਹੀ ਰਾਰਾ ।
 ਤਾਤੇ ਰੁਮ ਇਨ ਬਹ ਸਮਝਾਵਹੁ । ਯੋ ਹੀ ਜਾਇ ਸਿਕਾਰ ਖਿਲਾਵਹੁ । 235 ।
 ਮਾਤਾ ਰਾਕਹ ਲਯੋ ਬੁਲਾਈ । ਸਦਬ ਕਥਾ ਲੈ ਤਾਹਿ ਸੁਨਾਈ ।
 ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਬਤੀਯਾ¹⁰ ਨੁਬਤੇਸਾ । ਯਹ ਰੁਮ ਕਰੋ ਬਾਤ ਸੁਭ ਵੇਸਾ । 236 ।
 ਨਉਬਤ ਨਾ ਇਹ ਠਉਰ ਬਜਾਵਹੁ । ਯੋ ਹੀ ਜਾਇ ਅਖੋਤ¹¹ ਖਿਲਾਵਹੁ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਮਾਤਾ ਕੀ ਬਾਤਾ । ਦਲ ਆਯੋ ਤਟ¹² ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ । 237 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਕਹ ਆਵਤ ਨਿਰਖ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਅਵਤਾਰ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਾਕੋ ਯੋ ਕਹੁਯੋ ਕਯੋ ਨਹੀ ਕਰੁਯੋ ਨਗਾਰ । 238 ।
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਿਆਇ ਕੈ ਮੇ ਤਿਨ ਕਹਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ।
 ਜੋ ਮਾਤਾ ਜੂ ਬਰਨਯੋ ਤਬੈ ਤਵਨ ਕੇ ਸੰਗ । 239 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਸਾਹਿਬੁ ਅਵਤਾਰੀ । ਗਰਜਤ ਭਯੋ ਅਧਿਕ ਧਨ ਧਾਰੀ ।
 ਕੈ ਹਮ ਰਾਜਾ ਤੇ ਡਰ ਪਹੀ । ਤਾਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਨਾਦ ਬਜੀ ਹੈ । 240 ।
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਰਾਜਾ ਜੋ ਆਯੋ । ਹਮ ਕਛੁ ਤਾਕੇ ਮੁਲਖ ਛਿਨਾਯੋ ।
 ਜੋ ਪੈ ਯੋ ਹੀ ਕਰਹੈ ਰਾਰਾ । ਆਗੈ ਕਹਾ ਨਾਰ ਤਨ ਧਾਰਾ । 241 ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹਾ ਪ੍ਰਭੁ ਅਸਪਾਨਾ । ਮਾਤਾ ਕੋਪ ਕਰਤ ਬਿਧ ਨਾਨਾ ।
 ਤ ਕੈ ਤਰਤੇ ਮੈ ਨ ਬਜਾਯੋ । ਆਗੈ ਜਯੋ ਸਾਹਿਬ ਮਨ ਭਾਯੋ । 242 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਰਨ ਧੀਰ ।
 ਸੁਲਤ ਭੈ ਬਚ ਤਵਨ ਸੇ ਸੁਨਤ ਸਕਲ ਬਤਬੀਤ । 243 ।

1) ਧਰਤੀ 2) ਸੂਰਜ 3) ਵਿਵਹਾਰ, ਕੰਮ-ਕਾਰ 4) ਮੁੱਖ ਨਗਾਰਦੀ 5) ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੋਂ 6) ਆਗਿਆ
 7) ਕਿਹਾ, ਦਸਿਆ 8) ਤਰਤਾ 9) ਨਿਰਵਿਵਾਦੀ 10) ਗੱਲਾਂ 11) ਬਿਕਾਰ 12) ਨੇੜੇ, ਕੋਲ

ਚੌਪਈ : ਕਹਾ ਭੇਵ ਜਾਨੈ ਯਹ ਮਾਤਾ । ਯਹ ਤੋ ਬਰ ਬੀਰਨ ਕੀ ਬਾਤਾ ।
 ਤੈ ਸੰਸਾ ਮਨ ਮੈਂ ਨਿਜ ਧਰੁ ਰੇ । ਨਿਰਭੈ ਜਾਇ ਨਗਾਰਾ ਕਰ ਰੇ । 244 ।
 ਸੂਰਨ ਕੀ ਹੋਵੈ ਜੋ ਬਾਤਾ । ਤਾਕੇ ਭੇਵ ਲੀ ਕਹ ਮਾਤਾ ।
 ਯਹ ਰੇ ਬਾਤ ਛਪਨ ਕੀ ਨਾਹੀ । ਹੁੰ ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ ਭਵਨ¹ ਸਭ ਮਾਹੀ । 245 ।
 ਹਮ ਤੋ ਛਪੇ ਰਹਤ ਸਭ ਕਾਲਾ । ਛਪਨ ਨ ਦੇਤ ਸੁ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।
 ਕੁਟੀਆ ਬਾਧ ਗਿਰਸ² ਅਸਥਾਨਾ । ਕਰਤੇ ਭਜਨ ਸ੍ਰੀ ਅਸਪਾਨਾ³ । 246 ।
 ਪੁਨ ਤਾਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਯੋ ਆਯੋ । ਨਿਜ ਲੈ ਤਖਤ ਮੁਝੇ ਬੈਠਾਯੋ ।
 ਇਹ ਜੋ ਨਾਦ ਤਖਤ ਬਰ ਰਾਜਤ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਬਿਰਾਜਤ । 247 ।
 ਸੁਰ ਨਰ ਦਾਨਵ ਦੈਵ ਅਪਾਰਾ । ਕਿਸਨ ਬਿਸਨ ਔ ਸਕਲ ਪਸਾਰਾ ।
 ਸੇਵਤ ਸਭ ਯਾ ਕਹ ਚਿਤ ਲਾਈ । ਹਮ ਹੁੰ ਤਾਕੇ ਸਿਖਯ ਸੁ ਭਾਈ । 248 ।
 ਪੁਨ ਅਸਧੁਜ ਕੇ ਯੋ ਮਨ ਆਯੋ । ਨਿਜ ਲੈ ਠੌਰ ਮੁਝੇ ਬੈਠਾਯੋ ।
 ਕੋਟ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਨੈ ਮੁਹ ਕੀਨੀ । ਮੈਂ ਯਹ ਲਾਇਕ ਨ ਕਹ ਦੀਨੀ । 249 ।
 ਤਦਪ⁴ ਨਾਥ ਮੁਝੇ ਸਮਝਾਯੋ । ਸੇਵਕ ਲਖ ਇਹ ਠੌਰ ਬਿਠਾਯੋ ।
 ਅਥ ਮੈਂ ਛਪੇ ਕੈਸ ਕਹੁ ਪਯਾਰੇ । ਇਹ ਸਭ ਖਬਰ ਸੁ ਸੁਰਨ⁵ ਮਝਾਰੇ । 250 ।
 ਤੈ ਸੰਸਾ ਮਨ ਮੈਂ ਜਿਨ ਧਰਿਯੈ । ਨਿਰਭੈ ਜਾਇ ਨਗਾਰਾ ਕਰਿਯੈ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬੰਨਾ । ਆਵਤ ਭਯੋ ਸੁਮਤਿ ਨਿਜ ਐਨਾ⁶ । 251 ।
 ਸੁਰਾ ਧੂਪ ਦੇ ਸੁਮਨ⁷ ਚੜਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤਹ ਕਰੀ ਬਡਾਈ ।
 ਪਕਰ ਚੌਬ ਤਿਨ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਈ । ਦੀਨੋ ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਬਜਾਈ । 252 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਗਰਜਯੋ ਤਬੈ ਨਗਾਰਾ । ਕੰਪਤ ਭਈ ਸਪਤ ਹੀ ਧਾਰਾ ।
 ਜੈਸੇ ਸਿੰਘ ਜਲਦ⁸ ਧੁਨ ਹੋਈ । ਤਸ ਰਣਜੀਤ ਨਾਦ ਧੁਨ ਸੋਈ । 253 ।
 ਰਾਜੇ ਸੁਨਯੋ ਨਗਾਰਾ ਤਹਾ । ਬੰਨੋ ਹੁਤੋ ਆਨੰਦ ਜੁਤ⁹ ਜਹਾ ।
 ਤਬ ਤਿਨ ਤੀਰ ਵਜੀਰ ਬੁਲਾਯੋ । ਸਰਬ ਭੇਵ ਤਿਨ ਗਾਇ ਸੁਨਾਯੋ । 254 ।
 ਕਹੀ ਵਜੀਰ ਰਾਵ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ । ਭਾਖੋ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸ੍ਰੁਤ ਕੀਜੈ¹⁰ ।
 ਸਾਹਿਬ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਪੋਤਾ । ਬੀਰ ਸੁਧੀਰ ਅਧਿਕ ਬਡ ਸ੍ਰੋਤਾ । 255 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਇਹ ਪ੍ਰਤ ।

ਜਾਕੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਖ ਬਾਛਤ ਹੈ ਪੁਰਹੂਤ¹¹ । 256 ।

ਚੌਪਈ : ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰ ਨਾਮ ਭਣੀਜੈ । ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਇਨ ਕੇ ਪਟ¹² ਦੀਜੈ ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਧਿਕ ਬਰ ਸੋਹੈ । ਇਨ ਸਮ ਚੋਦਹ ਭਵਨ ਨ ਕੋ ਹੈ । 257 ।

1) ਸਾਰੇ ਛੋਕਾ ਵਿਚ 2) ਪਹਾੜ ਵਿਚ, ਹੇਮਕੁੰਟ ਵਿਚ 3) ਪ੍ਰਭੂ 4) ਤਦੋਂ 5) ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿਚ
 6) ਘਰ 7) ਵਲ 8) ਬਦਲ 9) ਸਹਿਤ 10) ਕੰਨ ਦੇ ਕੇ ਸੁਣ 11) ਇੰਦਰ 12) ਤੁਲਨਾ

ਤਿਨ ਕਾ ਸਮਝੋ ਨਿਪਤ¹ ਨਗਾਰਾ । ਬਾਜਤ ਮਾਖੋਵਾਲ ਮਝਾਰਾ ।
 ਪੂਰਬ ਤੇ ਇਹ ਠਾਂ ਵਹ ਆਏ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਅਧਿਕ ਛਬਿ ਛਾਏ । 258 ।
 ਜੋ ਜੋ ਔਰ ਬਾਤ ਇਤ ਸਾਰੀ । ਰਾਜੇ ਤੀਰ² ਵਜੀਰ ਉਚਾਰੀ ।
 ਪੁਨ ਤਿਨ ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ । ਤੁਮ ਹੂੰ ਆਪ ਤਹਾਂ ਪਗ ਧਾਰੋ । 259 ।
 ਦਰਸਨ ਕਰੋ ਅਧਿਕ ਚਲ ਤਹਾਂ । ਨਿਰਖੋ ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਮਹਾਂ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਰਾਜਾ ਭਯੋ ਤੁਯਾਰ । ਆਗੈ ਪਨ੍ਯੋ ਵਜੀਰ ਸੁਧਾਰ । 260 ।
 ਸੋ ਵਜੀਰ ਚਲਿ ਕੈ ਤਿਹ ਆਯੋ । ਜਹਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਯੋ ।
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਤਿਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈ । ਨਿਪ ਕੀ ਬਤੀਆਂ³ ਸਰਬ ਅਲਾਈ⁴ । 261 ।
 ਦਰਸਨ ਕਹ ਰਾਜਾ ਨਿਜ ਆਯੋ । ਚਾਹਤ ਹੈ ਦਰਸਨ ਬਰ ਪਾਯੋ ।
 ਸਿਖ ਆ ਕਹੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਆਵੈ । ਮਨਸਾ ਪੂਰ ਅਧਿਕ ਬਿਗਸਾਵੈ । 262 ।
 ਇਤਨੇ ਮੈ ਰਾਜਾ ਤਹ ਆਯੋ । ਸਿਖਨ ਤੀਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਇਹ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਰੰਘੜ ਹੈ ਕਾਚੇ । ਕਛੂ ਨ ਸਮਝੈ ਝੂਠ ਰੁ⁵ ਸਾਚੇ । 263 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਇਨ ਕੋ ਆਇਸ⁶ ਦੀਜੈ । ਸਰਬ ਲੋਗ ਸੰਗ ਖਰੇ ਸੁ ਕੀਜੈ ।
 ਸਉਅਨ⁷ ਸਹਤ ਰਾਵ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਦਰਸਨ ਕਰੈ ਅਧਿਕ ਬਿਗਸਾਵੈ । 264 ।
 ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਸੋਊ ਬਚ⁸ ਕਯੋ । ਰਾਜਾ ਬੋਲ ਨਿਕਟ ਤਬ ਲਯੋ ।
 ਦਰਸਨ ਕਥ੍ਯੋ ਆਨ ਨਿਜ ਤਹਾ । ਖਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਬਰਾਜੈ ਜਹਾਂ । 265 ।
 ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਵਹ ਲਏ ਬਿਠਾਈ । ਸੀਤਲ ਭਏ ਦਰਸ ਕਹ ਪਾਈ ।
 ਜਸ ਕੋਈ ਗੁਯਾਨ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮੈ ਨਾਵੈ । ਅੰਗ ਅੰਗ ਸੀਤਲ ਹੂੰ ਜਾਵੈ । 266 ।
 ਤਿਮ ਸੀਤਲ ਰਾਜਾ ਵਹ ਭਯੋ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਓਰ⁹ ਮਨ ਦਯੋ ।
 ਤਬ ਤਾਕੇ ਮਨ ਮੈ ਯੋ ਆਈ । ਹਮ ਹੂੰ ਇਨ ਸਿਖ ਹੂਜੈ ਧਾਈ । 267 ।
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਇਨ ਕੇ ਪਰ ਵਾਰੂ । ਨਿਸ ਦਿਨ¹⁰ ਅੰਬੁਜ¹¹ ਚਰਨ ਪਖਾਰੂ ।
 ਯੋ ਨਿਰਪਤ ਨਿਜ ਕਰਤ ਬਿਚਾਰਾ । ਉਤ ਘਟ¹² ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨਨਹਾਰਾ । 268 ।
 ਯੋ ਲਖ ਕੈ ਰਾਜਾ ਕੋ ਪਿਆਰਾ । ਜਿਨ ਮਨ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਕੀਸੁ ਬਿਚਾਰਾ ।
 ਜੋ ਜੋ ਤੀਰ ਹਮਾਰੇ ਆਵਤ । ਹੋਤ ਸਿਖ ਨਹੀ ਬਿਲਮ¹³ ਲਗਾਵਤ । 269 ।
 ਇਹ ਤੋ ਭੀਮ ਚੰਦ ਗਿਰ¹⁴ ਰਾਜਾ । ਸਰਬ ਚੰਦੇਰਨ ਕੇ ਸਿਰ ਤਾਜਾ ।
 ਜੋ ਇਹ ਭਯੋ ਸਿਖ ਨਿਜ ਆਈ । ਤੋਰ ਕਰਹੈ ਕਾ ਸੰਗ ਲਰਾਈ । 270 ।
 ਤਾਤੇ ਕਛੂ ਜਤਨ ਅਬ ਕੀਜੈ । ਨਿਸਚਾ ਯਾਹਿ ਫੇਰ ਕਰ ਦੀਜੈ ।
 ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਹਮ ਕੋ ਨਹੀ ਜਾਨੈ । ਮਾਨਸ ਕੈ ਮਨ ਮੈ ਅਨਮਾਨੈ । 271 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕੋਟ ਸੈਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ ਤਾਕੇ ਕਰਨ ਬੁਲਾਇ ।

ਹਮ ਨੇ ਕਰਨੇ ਜੁਧ ਬਹੁ ਜੈ ਕੀ ਬੰਬ ਬਜਾਇ । 272 ।

- 1) ਰਾਜਾ ਜੀ 2) ਪਾਸ, ਕੋਲ 3) ਗੱਲਾਂ 4) ਕਹੀਆਂ 5) ਅਰੁ, ਅਤੇ 6) ਆਗਿਆ 7) ਆਪਣੇ
 ਸਾਉ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਸਹਿਤ. 8) ਬਚਨ 9) ਵਲ 10) ਰਾਤ ਦਿਨ 11) ਕੰਮਲ 12) ਸ਼ਰੀਰ
 13) ਦੇਰ 14) ਪਹਾੜੀ

ਚੋਪਈ : ਭਾਰ ਹਰਨ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕੇ ਰਾਜਾ । ਫੇਰ੍ਹੋ ਰਾਵ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
 ਬਹੁਰ ਤਾਕੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਾਤਨ ਲਗੇ ਕਰਨ ਸੁਧਾਰੀ । 273 ।
 ਗਿਰਾ ਰਾਜਨ ਕੀ ਬਾਤ ਅਪਾਰਾ । ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਛੀ ਇਨ ਕਹੀ ਸੁਧਾਰਾ ।
 ਤਿਨ ਹਜ਼ੂਰ ਕੀ ਸਰਬ ਸੁ ਪ੍ਰਛੀ । ਸਿਖਨ ਕਹੀ ਸਰਬ ਕੁਛ ਸੁਛੀ । 274 ।
 ਇਤਨੇ ਮੈਂ ਤਿਹ ਠਵਰ ਮਝਾਰਾ । ਆਇਓ ਘੁਮਤ ਗਇੰਦਾ ਸੁ ਭਾਰਾ ।
 ਚੰਚਲ ਕਰੀ ਅਮੋਲ ਬਿਰਾਜੈ । ਜਲਦ ਨੰਦਾ ਜਾਕੇ ਲਖ ਲਾਜੈ । 275 ।

ਸਵੈਯਾ : ਚੰਚਲ ਮੋਲ ਅਮੋਲ ਕਰੀ ਬਰ ਭਾਲ ਸੰਧੂਰ ਕੀ ਖੋਰ ਬਿਰਾਜੈ ।
 ਝਾਲਰ ਘਟਿ ਅੰਬਾਰ ਅਨੂਪਮ ਚਾਰ ਜਰਾਇਨ ਕੋ ਸਭ ਸਾਜੈ ।
 ਸੀਚਤ ਬਾਰ ਪਹਾਰ ਕਿਧੋਂ ਬਰ ਯੋ ਉਪਮਾ ਕਹ ਉਰਧ ਛਾਜੈ ।
 ਬਾਰਧ ਨੀਲ ਕਿ ਫੀਲ ਕਿਧੋਂ ਗਜਰਾਜ ਕਰੀ ਇਹ ਭਾਤਿ ਬਿਰਾਜੈ । 276 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਵਨ ਕਰੀ ਪਰ ਆਪ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਅਸਵਾਰ ।
 ਤਾਕੀ ਉਪਮਾ ਕੋਟ ਕਵਿ ਸਕੈ ਨ ਬਚਨ ਉਚਾਰ । 277 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਨ ਕਰੀ ਅਭ ਬੰਦਨ ਬਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਸੋ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
 ਚੋਰ ਲਯੋ ਕਰ ਬੀਚ ਸੰਭਾਰ ਕੇ ਫੇਰਤ ਹੈ ਗੁਰ ਕੇ ਚਹੂ ਘਾਈ ।
 ਦੇਖ ਕੈ ਲੋਗ ਸਭੈ ਬਿਗਸੇ ਬਰ ਚੰਚਲ ਕੁੰਭ ਕਿ ਕੋਤਕ ਭਾਈ ।
 ਰਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਮਨ ਮੈਂ ਅਸਥਾਰਨ ਤੋਨ ਲਖ੍ਯੋ ਅਬ ਤਾਈ । 278 ।

ਚੋਪਈ : ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਕੋਤਕ ਅਸ ਕੀਨਾ । ਸਾਇਕ ਚਾਪ ਹਾਥ ਨਿਜ ਲੀਨਾ ।
 ਕਰਖ¹⁰ ਧਨਖ ਜਬ ਦਯੋ ਚਲਾਈ । ਏਕ ਕੋਸ ਵਹ ਪਰ੍ਯੋ ਸੁ ਜਾਈ । 279 ।
 ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਸਾਹਿਤ ਸੁਖਦਾਇਕ । ਪਾਂਚ ਕਰਖ ਮਾਰੇ ਸੁਖ ਸਾਇਕ ।
 ਪੁਨ ਬਾਰਨ ਸੋ ਐਸ ਉਚਾਰੀ । ਚੁਨ ਲੈ ਆਉ ਕਰ੍ਯੋ ਧਰ ਪਾਰੀ । 280 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਤਾ ਛੰਦ :

ਸੁਨਯੋ ਬਾਕ ਨੀਕੇ ਚਲ੍ਯੋ ਨਾਗ¹¹ ਧਾਈ । ਮਨੋ ਪਬ¹² ਆਛੇ ਘਟਾ ਸਿਆਮ ਛਾਈ ।
 ਚੁਨ੍ਯੋ ਤੀਰ ਆਛੈ ਫਿਰ੍ਯੋ ਫੇਰ ਆਯੋ । ਦਏ ਆਨ ਨਾਥੇ ਨ ਦੇਰੋ ਲਗਾਯੋ । 281 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਪੋਛ ਚੀਰੋ ਤੁਨੀਰੋ¹³ ਸੁ ਡਾਰੇ । ਭਏ ਬਿਸਮਾਦੇ ਜਿ ਨੈਨੋ ਨਿਹਾਰੇ ।
 ਗੰਗਾ ਸਿੰਧ ਲੋਟਾ ਸੋਡੀ¹⁴ ਅਗ ਧਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਦ ਕੰਜ¹⁵ ਜਲੋ ਲੈ ਸੁ ਡਾਰੀ । 282 ।
 ਪਨੀ ਹਾਥ ਲੈ ਕੇ ਧਰੇ ਆਗ ਆਨੀ ।
 ਲਖੈ ਲੋਗ ਧੀਰੋ ਸੁ ਬੀਰੋ ਬਖਾਨੀ ।

1) ਪਹਾੜੀ 2) ਹਾਥੀ 3) ਹਾਥੀ 4) ਏਰਾਵਤ ਹਾਥੀ 5) ਲਕੀਰ; ਲੇਪ 6) ਸੁੰਦਰ 7) ਹਾਥੀ
 8) ਹਾਥੀ 9) ਤੀਰ ਗਮਾਨ 10) ਖਿਚ ਕੇ 11) ਹਾਥੀ 12) ਪਹਾੜ 13) ਭੱਥੇ ਵਿਚ
 14) ਸੁੰਡ 15) ਚਰਨ ਕਮਲ

ਕਹੈ ਐਸ ਹਾਥੀ ਨਹੀਂ ਔਰ ਕਾਨੈ ।
ਸਭੈ ਭ੍ਰਮ ਹੋਰੀ ਜਿਤੀ ਹੈ ਜਹਾਨੈ । 283 ।

ਚੌਪਈ : ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਰਾਵ ਯਹ ਸਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਐਸ ਉਚਾਰਾ ।
ਕਵਨ ਦੇਸ ਤੇ ਇਹ ਗਜਾ ਆਯੋ । ਆਨ ਆਪ ਕੋ ਤਰੇ ਸੁਹਾਯੋ । 284 ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਕ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋ ਐਸ ਬਖਾਨਾ । ਦੇਸ ਅਸਾਮ ਬਸਤ ਜਿਹ ਠਾਨਾ ।
ਤਵਨ ਦੇਸ ਸਾਹਿਬ ਜਗ ਗਏ । ਨਾਨਾ ਦੇਸ ਬਿਲੋਕਤ² ਭਏ । 285 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਤਬੈ ਤੋਨ³ ਦੇਸੇਂ ਹੁਤੋ ਏਕ ਰਾਈ । ਤਿਸੈ ਨੰਦ ਜਾਨੋ ਦਯੋ ਆ ਚਵਾਈ ।
ਤਿਨੈ ਤੀਰ⁴ ਦੇਸੇਂ ਹੁਤੋ ਏਕ ਪਾਦੂ⁵ । ਉਨੈ ਤਾਸ ਦੀਨਾ ਜਨੈ ਕੇ ਅਨਾਦੂ⁶ । 286 ।
ਵਹੈ ਧਾਰ ਭਾਵੈ ਇਤੈ ਜਾਨ ਲਿਆਏ । ਭਈ ਪੂਰ ਇਛੈ ਮਨ ਚਿੰਦ ਪਾਏ ।
ਸਬੈ ਔਰ ਭੇਦੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਜੋ ਸੁਨਾਯੋ । ਮਹਾਰਾਜ ਪਬੰ ਚਿਤੀ ਬਿਸਮਾਯੋ⁷ । 287 ।
ਇਕੈ ਬਾਰਣੇਸੰ⁸ ਉਰੰ ਚੀਜ ਨੇਕੀ । ਤਬੈ ਸੋਮ ਭੀਮੰ⁹ ਹਜੂਰੰ ਸੁ ਦੇਖੀ ।
ਮਨ ਜੋ ਬਿਚਾਰੀ ਪਹਾਰੀ ਨਰੇਸੰ । ਕਰੈ ਕੋਨ ਬਾਤੋ ਲਵੈ ਯਾ ਗਨੇਸੰ¹⁰ । 288 ।

ਚੌਪਈ : ਔਰ ਦਿਸਾਵਰ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਨਿਰਖੀ ਰਾਇ ਹਜੂਰ ਸੁ ਧਾਰਾ ।
ਹੈ ਗੈ ਆਵਧ¹¹ ਬਸਨ ਸੁਰੰਗਾ । ਨਿਰਖੇ ਰਾਵ ਹਜੂਰ ਨਿਸੰਗਾ । 289 ।
ਪੁਨ ਪ੍ਰਭ ਭਈ ਅਖੇਰ¹² ਤਿਆਰਾ । ਰਾਜੇ ਆਇਸ¹³ ਲੀਨ ਸੁਧਾਰਾ ।
ਨਿਜ ਗ੍ਰਹ ਕੋ ਰਾਜਾ ਤਬ ਗਯੋ । ਇਤੈ ਅਖੇਰ ਪ੍ਰਭ ਚਿਤ ਦਯੋ । 290 ।
ਸੁੰਦਰ ਬੀਰ ਅਧਿਕ ਅਸਵਾਰਾ । ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਤਕ ਲੈ ਨਾਰਾ¹⁴ ।
ਬਾਜ ਸਿਚਾਨੇ¹⁵ ਅਧਿਕ ਸੁ ਸੋਹੈ । ਧੂਤੀ¹⁶ ਚੀਚੇ ਅਨਿਕ ਬਿਮੋਹੈ । 291 ।
ਲਗਰ ਝਗਰ¹⁷ ਕਹ ਸੁਆਨ¹⁸ ਸੁਰੰਗਾ । ਬਾਸੇ ਗੋਸ ਬਸੀਨਨ¹⁹ ਸੰਗਾ ।
ਬਹਰੀ ਕੁਹੀ ਜੁਰੇ²⁰ ਬਹੁ ਲਏ । ਚਤਰ ਦਿਸਾ ਲੈ ਅਸਥਿਰ ਭਏ । 292 ।
ਕਰੁਣਾ ਸਿੰਧ ਠਾਂਦ ਤਬ ਭਯੋ । ਬਾਰਣੇਦ੍ਰ²¹ ਚਦ੍ਰਯੋ ਬਿਗਸਯੋ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਗਜ ਪਰ ਚਢੇ ਬਿਰਾਜਿਤ । ਜਨਕ ਉਦਾਚਲ²² ਪੈ ਰਵਿ ਛਾਜਤ । 293 ।
ਜਿਹ ਦਿਸ ਅਧਿਕ ਸੁਨ ਸੁਧਿਕਾਰਾ²³ । ਤਵਨੇ ਓਰ ਸੁ ਕਰ੍ਯੋ ਸਵਾਰਾ ।
ਧਸੇ ਜਾਇ ਕਾਨਨ ਤਿਹ ਮਾਹੀ । ਸਿੰਘ ਸਸੇ ਬਿਚਰਤ ਜਿਹ ਜਾਹੀ । 294 ।
ਰੋਝ ਰੀਛ ਬਹੁ ਕਰੀ²⁴ ਬਿਰਾਜਿਤ । ਅਰੁਨਾ ਗੈਂਡਾ ਬਿਰਾ²⁵ ਸੁ ਛਾਜਤ ।
ਉਤਰੇ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਭ ਕਰੀ । ਬੋਲ ਸੁ ਲੀਨ ਨਿਕਟ ਬਰ ਬਰੀ²⁶ । 295 ।

1) ਹਾਥੀ 2) ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ 3) ਉਸ 4) ਨੇੜੇ, ਕੋਲ 5) ਸਿੰਘਾਸਨ 6) ਆਨੰਦ 7) ਚਿਤ ਵਿਚ
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ 8) ਹਾਥੀ 9) ਭੀਮ ਚੰਦ 10) ਹਾਥੀ 11) ਘੋੜੇ, ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ 12) ਸ਼ਿਕਾਰ
13) ਆਗਿਆ 14) ਨਾਲ 15) ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਪੰਛੀ 16) ਇਕ ਪੰਛੀ 17) ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ 18) ਕੁੱਤੇ
19) ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 20) ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ 21) ਹਾਥੀ 22) ਉਹ ਪਹਾੜ ਜਿਸ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਵਰਜ
ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ 23) ਅਵਾਜ਼ਾਂ, ਰੋਲਾਂ 24) ਹਾਥੀ 25) ਸਿੰਘਣਾਂ ਜੰਗਲ 26) ਘੋੜਾ

ਰਸਾਵਲ ਦਿਪੈ ਯੋ ਕਿਕਾਨ੍ਹ¹ । ਮਨੋ ਕਾਮ ਜਾਨ੍ਹ ।

ਛੰਦ : ਬਧੇ ਗਜ ਗਾਹ । ਬਨਿਯੋ ਬਾਜ² ਆਹ । 296 ।

ਸਵੈਯਾ : ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਿੰਗਾਰ ਧਰੇ ਬਰ ਜੀਨ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਸਿਰ ਸੋਹੈ ।

ਕਾਨ ਸਟਾ ਮੁਖ ਸੋਭ ਅਲੋਕਕ ਅੰਗ ਉਤੰਗ ਅਨੂਪ ਬਿਮੋਹੈ ।

ਕੰਚਨ³ ਅੰ ਮੁਕਤਾ ਖਚ ਸੁੰਦਰ ਯੋ ਲਖ ਕੈ ਕਥਿ ਸੋਭ ਸੁ ਜੋ ਹੈ ।

ਗਛਤ⁴ ਹੈ ਮਨ ਮਾਰਤ⁵ ਕੀ ਜਿਮ ਸੂਰਜ ਬਾਜ ਕਹੋ ਸਮ ਕੋ ਹੈ । 297 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਚੜੇ ਐਸ ਬਾਜਾ । ਗਰੀਬੰ ਨਿਵਾਜਾ ।

ਲਯੋ ਹਾਥ ਬਾਜਾ । ਕਰੁਯੋ ਖੇਲ ਕਾਜਾ । 298 ।

ਧਏ ਲੈ ਸਵਾਰਾ । ਸੁ ਮਾਰੈ ਸਿਕਾਰਾ ।

ਇਣੈ ਸੁਕ੍ ਕੇਤੇ । ਹਣੈ ਤਾਂਹਿ ਏਤੇ । 299 ।

ਸਸੰ ਅੰ ਝਖਾਰਾ । ਸੁ ਰੋਝੰ ਬਿਡਾਰਾ ।

ਕਿਤੇ ਮਿਰਗ ਰਾਈ । ਹਣੈ ਤੋਨ ਜਾਈ । 300 ।

ਸੁ ਤੀਤਰ ਬਟੋਰੇ । ਘਨੈ ਮਾਰ ਘੋਰੇ ।

ਫਿਰੇ ਫੋਰ ਫੋਰੇ । ਨਦੀ ਤੀਰ ਕੋਰੇ । 301 ।

ਮਿਲੇ ਬੀਰ ਆਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਰਾਈ ।

ਤਹਾ ਕੀ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਕਥੈ ਕੋ ਬਚਿਤ੍ਰ । 302 ।

ਚੋਪਈ : ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀਨ ਬਰ ਤਹਾ । ਸਹਸ ਨਾਰਿ ਸਰਤਾ⁷ ਤਟ ਮਹਾ ।

ਦਿਨਪਤਿ ਹਤਿ⁸ ਨਿਸ ਆਗਮ ਜਾਨੀ । ਬਸੇ ਆਨ ਤਤ ਗਿਜ ਗ੍ਰਹ ਬਾਣੀ । 303 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਚੜਿਯੋ ਰੋਨ ਰਾਈ⁹ । ਅਰੰ¹⁰ ਦੈ ਭਜਾਈ ।

ਕਰੇ ਆਪ ਠਾਣੇ । ਕਿਲਾ ਕੋਟ ਜਾਣੇ । 304 ।

ਚਕੀ ਦੀਪ ਤਾਰੇ । ਕਵੀ ਸੋ ਗੁਬਾਰੇ ।

ਭਏ ਮੋਦ¹¹ ਭਾਤੀ । ਸਭੈ ਰੋਨ ਚਾਰੀ¹² । 305 ।

ਨਿਪੰ ਕੀ ਕਹਾਨੀ । ਸੁਨੈ ਦੇ ਸੁ ਕਾਨੀ ।

ਗਯੋ ਰਾਵ ਧਾਮਾ¹³ । ਕਰੁਯੋ ਐਸ ਕਾਮਾ । 306 ।

ਸੁ ਮੰਤ੍ਰੀ ਵਜੀਰੰ । ਬੁਲੇ ਆਪ ਤੀਰੰ¹⁴ ।

ਕਹੋ ਕਾਹ ਕੀਜੈ । ਗਜੰ¹⁵ ਰਾਜ ਲੀਜੈ । 307 ।

ਝੁਠੰ ਪਾਪ ਗਾਵੰ¹⁶ । ਗਇੰਦੰ¹⁷ ਲਿਆਵੰ ।

ਕਹੀ ਬਾਤ ਮੰਤ੍ਰੀ । ਕਰੋ ਯਾਹਿ ਜੰਤ੍ਰੀ¹⁸ । 308 ।

ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜਾਈ । ਕਰੋ ਯੋ ਬਨਾਈ ।

1) ਘੋੜਾ 2) ਘੋੜੇ 3) ਸੋਨਾ 4) ਚਾਲ 5) ਹਵਾ 6) ਔਰ, ਅਤੇ 7) ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ 8) ਸੂਰਜ
ਵਧ ਗਿਆ 9) ਚੰਦਰਮਾ 10) ਵੀਰੀ (ਹਨੇਰੇ) ਨੂੰ 11) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ 12) ਰਾਤ ਨੂੰ ਚਲਣ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ
13) ਘਰ 14) ਕੋਲ, ਨੇੜੇ 15) ਹਾਥੀ 16) ਝੂਠਾ ਬਾਨਾ ਨਾ ਪਾ ਕੇ 17) ਰਾਬੀ 18) ਯੰਤਰ, ਜੁਰਤ

ਸਗੇ ਹੈ ਹਮਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਾਰੇ । 309 ।

ਭੁਜੰਗ

ਛੰਦ :

ਤਿਨੋ ਕੇ ਦਿਖੈਬੇ ਸੁਨੋ ਕਾਜ ਦਿਆਲਾ । ਗੰਜ ਰਾਜ ਆਛੋ ਪਠੋ ਮੋਰ ਆਲਾ¹ ।
ਜਬੈ ਲੰਗ ਲਾਗੀ ਦਿਵੈਗੇ ਤੁਰਾਈ । ਤਬੈ ਸੋ ਹਜੂਰੋ ਪਠੈਗੇ ਬੁਲਾਈ । 310 ।
ਇਮੈ ਪੇਚ² ਕੇ ਕੈ ਗੰਜੇ ਰਾਜ ਲਿਆਵੇ । ਪਠੈ ਜੋ ਸੁ ਈਹਾਨ ਤਾਹੀ ਦਿਵਾਵੇ ।
ਕਹੁਯੋ ਰਾਜ ਐਸੇ ਸਬੇ ਆਛ ਮਾਨੀ³ । ਜਿਤ ਬੁਧ ਸਿਧਿ⁴ ਤਿਨੈ ਮੋਨ ਠਾਨੀ । 311 ।
ਸਬੈ ਰਾਤੁ ਸਾਰੀ ਸੁਮੰਤੁ ਬਿਚਾਰਾ । ਹੁਯੋ ਭੋਰ ਕਾਲੰ ਪਠੁਯੋ ਦੂਤ ਭਾਰਾ ।
ਤਿਨ ਆ ਹਜੂਰੋ ਬਚੈ⁵ ਯੋ ਉਚਾਰਾ । ਮੁਝੇ ਰਾਵ ਭੇਜਾ ਕਹੁਯੋ ਦੀਨ ਦਯਾਰਾ । 312 ।
ਪਗੀ ਕੰਜ⁶ ਮਾਹੀ ਬਿਨੈ ਮੋਰ ਕੀਜੈ । ਹਮੈ ਦਾਸ ਦਾਸੰ ਸਦਾ ਸਰਨ ਦੀਜੈ ।
ਧੰਨ ਤਾਰੁਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਹੋਈ । ਸਬੈ ਪਾਪ ਟਾਰੇ ਰਹਾ ਨਾਹਿ ਕੋਈ । 313 ।
ਬਡੇ ਭਾਗ ਭੂ ਕੇ ਸਹੀ ਮੈਂ ਨਿਹਾਰਾ । ਜਹਾ ਪਾਦ ਕੰਜ⁶ ਪਰੈ ਜੂ ਤਿਹਾਰਾ ।
ਕਛੁ ਔਰ ਆਗਿਆ ਹਮੇ ਜੂ ਸੁ ਕੀਜੈ । ਕਹੀ ਰਾਵ ਹਮਾਰੇ ਨਿਸੰਕਧਰੀਜੈ । 314 ।
ਸਬੈ ਰਾਜ ਭੂਮ ਤਿਹਾਰੀ ਦਯਾਲਾ । ਜੁਦਾ ਰਾਵ ਨਾਹੀ ਕਦੀ ਆਪ ਨਾਲਾ ।
ਇਤੈ ਕਾਮ ਕੋਈ ਅਹੈ ਜੋ ਤਿਹਾਰੇ । ਜੁਈ ਬਾਤ ਭਾਖੋ ਪਠੈ ਦੇ ਸੁਧਾਰੇ । 315 ।
ਜੁਈ ਬਾਤ ਰਾਜੈ ਕਨੇ ਲੋਰ⁷ ਹੋਈ । ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਮੰਗਾਵੈ ਨਹੀ ਭੇਦ ਕੋਈ ।
ਇਮੋ ਬੈਨ ਗਾਵੈ ਮਹਾ ਭੂਤ ਦੋਖੀ । ਰਿਦੈ ਪਾਪ ਪੂਰੇ ਮੁਖ ਖੀਰ ਚੋਖੀ⁸ । 316 ।
ਪੁਨੈ ਬੈਨ ਦੂਤ ਇਸੀ ਭਾਤ ਗਾਯੋ । ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਰਾਜੈ ਮੁਝੇ ਕੋ ਪਠਾਯੋ ।
ਕਰੀ⁹ ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਕਛੁ ਕਾਲ ਦੀਜੈ । ਪੁਨੈ ਫੇਰ ਤਾਕੋ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਲੀਜੈ । 317 ।
ਫਤੇ ਸਾਹ ਰਾਜਾ ਪਤੀ ਨਗਰ ਜੋਈ । ਤਨੂ ਜਾਈ¹⁰ ਤਾਕੀ ਹਮੈ ਰਾਜ ਹੋਈ ।
ਹਮੈ ਰਾਇ ਧਾਮ ਅਹੈ ਜੋਇ ਟੀਕਾ । ਤਿਸੈ ਕੋ ਮੰਗਾਈ ਭਯੋ ਕਾਜ ਨੀਕਾ¹¹ । 318 ।
ਤਿਸੈ ਲੰਗ ਲਾਗੀ ਸੁਧਾਮ ਨ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਲਏ ਅਛ ਟੀਕਾ ਅਵੈਗੇ ਦਿਆਲਾ ।
ਦਿਖਾਵਾ ਉਨੈ ਕਾਜ ਰਾਜੇ ਮੰਗਾਯੋ । ਸਹੀ ਸਤਿ ਜਾਨੋ ਨਹੀ ਬੁਠ ਗਾਯੋ । 319 ।
ਸੁਨੇ ਬਾਕ ਤਾਕੇ ਦਯਾਸਿੰਧ ਆਖੀ । ਨਹੀ ਪੇਚ¹² ਕੀਨਾ ਰਖੀ ਨਾਹਿ ਛਾਪੀ¹³ ।
ਅਸੰ ਰਾਵ ਜਾਨੋ ਇਕੋ ਧਾਮ ਆਹੀ । ਜੋਊ ਤਾਸ ਭਾਖੀ ਕਛੁ ਬੁਠ ਨਾਹੀ । 320 ।
ਇਕੋ ਔਰ ਹਾਥੀ ਅਹੈ ਧਾਮ ਮਾਰੇ¹⁴ । ਬਿਨਾ ਸੁ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਲਿਜਾਵੇ ਪਿਆਰੇ ।
ਹੁਰੇ¹⁵ ਚੀਜ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋ ਬੁਲਾਵੈ । ਧਰੈ ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਵੈ ਇਤੈ ਸੋ ਮੰਗਾਵੈ । 321 ।
ਕਹੈ ਐਸ ਜਾਈ ਤਟ ਪਥ ਪਾਲਾ¹⁶ । ਨਹੀ ਦੇਤ ਹਾਥੀ ਸੁਨੋ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।
ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਨਾਥ ਚਲਿਓ ਦੂਤ ਧਾਈ । ਤਬੈ ਤੀਤ¹⁷ ਰਾਵੈ ਪਹੁਚਯੋ ਸੁ ਆਈ । 322 ।

1) ਘਰ; ਮਹਲ 2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਲ ਛਲ ਕਰਕੇ 3) ਸਭ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਮੰਨੀ 4) ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ
ਉੱਧੀਆਨਾ ਨੇ 4) ਬਚਨ 5) ਚਰਨ ਕਮਲਾ ਵਿਚ 6) ਚਰਨ ਕਮਲ 7) ਲੋੜ 8) ਅਤਿ ਅਧਿਕ 9) ਹਾਥੀ
10) ਪੁੱਤਰੀ 11) ਸੁੰਦਰ, ਸੁਭ 12) ਛਲ, ਛਰੇਬ 13) ਫੁਪਾ ਕੇ ਨਹੀ ਰਖਿਆ 14) ਹਮਾਰੇ, ਅਸਾਡੇ,
15) ਹੋਰ 16) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਕੋਲ 17) ਪਾਸ, ਕੋਲ

ਸਭੇ ਭੇਦ ਸਾਰਾ ਕਹੁਯੋ ਦੂਤ ਸੋਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਦੇਵੰ ਕਹਿਓ ਤ੍ਰਾਸ ਜੋਈ¹ ।
ਨਹੀ ਦੇਤ ਦੰਤੀ² ਜਬੈ ਦੂਤ ਗਾਏ । ਕੁਪ੍ਰਯੋ ਰਾਵ ਮੂੜ੍ਹੁ ਸੁਮੰਤ੍ਰੀ ਬੁਲਾਏ । 323 ।

ਦਹਰਾ : ਮੰਤ੍ਰੀ ਅੰ ਕੁਟਵਾਰ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਤਟ ਕਹੀ ਹੰਕਾਰ³ ।

ਬਾਰਣੇਂਦ੍ਰ⁴ ਇਹ ਲੀਜੀਏ ਕਰੀਏ ਪੇਚ ਹਜਾਰ । 324 ।

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਰਾਵ ਕੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਕਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗ ।

ਨ੍ਰਿਪ ਤੁਮ ਕੋ ਲਾਜਮ⁵ ਨਹੀ ਜਿਨ ਇਹ ਕਰੋ ਕੁਢੰਗ । 325 ।

ਚੋਪਈ : ਭਲੀ ਬਾਤ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹੀ ਰਾਜਾ । ਜਿਨ ਇਹ ਕੀਜੈ ਝੂਠ ਅਕਾਜਾ ।

ਅਚੁਤ⁶ ਨਾਥ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਵਤਾਰੀ । ਤਾ ਸੰਗ ਰਾਖੋ ਬਾਤ ਸਵਾਰੀ । 326 ।

ਜੋ ਤਾ ਸੰਗ ਨਿਸ⁷ ਦਿਨ ਹਿਤ ਕੈ ਹੋ । ਜਨੀਐ ਕਵਨ ਮਰਾਤਬ⁸ ਪੈਹੋ ।

ਕਹਾ ਕਰੀ⁹ ਯਹ ਜੰਤ ਬਿਚਾਰਾ । ਤਾਕੇ ਹਿਤ ਜਿਨ ਕੀਜਿਯੈ ਰਾਰਾ¹⁰ । 327 ।

ਵਹ ਨਿਜ ਛੀਰ ਸਿੰਧ ਗੁਰ ਦਯਾਲਾ । ਲਾਲ ਰਤਨ ਗ੍ਰਿਹ ਭਰੇ ਬਿਸਾਲਾ ।

ਸਾਧ ਸੰਤ ਪੂਰਨ ਕਰਾਮਾਤੀ । ਤਿਨ ਸੰਗ ਬਾਤ ਨ ਕੀਜੈ ਤਾਤੀ¹¹ । 328 ।

ਸੇਵਾ ਬਿਨਾ ਔਰ ਨਹੀ ਧਾਰੋ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹ ਸੁ ਬਿਚਾਰੋ ।

ਜਬ ਲਗ ਯਹ ਰਾਜਤ ਇਹ ਥਾਨਾ । ਤੋ ਪਰ ਅਵਰ ਜਬਰ ਨਹੀ ਰਾਨਾ¹² । 329 ।

ਅਧਿਕ ਭਾਗ ਇਹ ਭੂ ਕੇ ਜਾਗੇ । ਜਾ ਮਹਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਅਸ ਅਨੁਰਾਗੇ¹³ ।

ਦੇਸ ਦੇਸ ਸੰਗਤਿ ਇਤ ਆਵਤ । ਮਨਸਾ ਪੂਰ ਅਧਿਕ ਬਿਗਸਾਵਤ । 330 ।

ਤੁਮ ਹੂੰ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਰੇ ਦਿਦਾਰਾ । ਕਹਾ ਬਾਤ ਇਹ ਕਰੀ ਬਿਚਾਰਾ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਅਧਿਕ ਰਾਵ ਸਮਝਾਯੋ । ਤਦਪ¹⁴ ਮੂੜ੍ਹ ਚੀਤ ਨਹੀ ਲਿਯਾਯੋ । 331 ।

ਬੋਲਤ ਭਯੋ ਬਚਨ ਤਿਹ ਸੰਗਾ । ਸੋ ਤੁਮ ਆਗੇ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗਾ ।

ਕਵਨ ਕਾਜ ਸੇਵੋ ਮੈ ਜਾਈ । ਮੈ ਨਹੀ ਸਿਖ ਨ ਪਾਹੁਲ¹⁵ ਖਾਈ । 332 ।

ਮੈ ਨਿਜ ਭੀਮ ਚੰਦ ਗਿਰ ਰਾਜਾ¹⁶ । ਰਾਜਪੂਤ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਤਾਜਾ ।

ਏਕੈ ਸਹੀ ਦੇਵ ਹਮ ਮਾਨੈ । ਮਾਨਸ ਕੈ ਮਾਨਸ ਪਹਿਚਾਨੈ । 333 ।

ਨੀਚ ਲੋਗ ਕਹਿਨਾ ਹਲਵਾਸੀ¹⁷ । ਤਾ ਕਹ ਕਹਤ ਆਦਿ ਅਬਿਨਾਸੀ ।

ਸੋ ਕਹ ਭਲੀ ਬਾਤ ਇਹ ਨਾਹੀ । ਤਾਕੋ ਪਰੋ ਚਰਨ ਜੁਗ ਮਾਹੀ । 334 ।

ਤਦਪ ਜਾਉ ਬਿਲਮ¹⁸ ਨਹੀ ਲਾਉ । ਜੋ ਦਸ ਬੀਸ ਰਾਵ ਤਹਿ ਪਾਉ ।

ਭਾਈ ਰਾਜ ਪੁਤ੍ਰ ਬਰ ਬੀਰਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਮੁਝ ਕੋ ਹਸੈ ਵਜੀਰਾ । 335 ।

ਗਜ ਪਤਿ ਲੈਨ ਕੁੰਭ¹⁹ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਭਯੋ ਸਿਖ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਰਾਜਾ ।

- 1) ਭਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 2) ਹਾਥੀ 3) ਬੁਲਾਇਆ 4) ਹਾਥੀ 5) ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਸ਼ੋਭਦਾ ਨਹੀਂ
6) ਅਭਿਗ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ 7) ਰਾਤ 8) ਮਰਤਬਾ, ਪਦਵੀ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ 9) ਹਾਥੀ 10) ਭਗੜਾ
11) ਗਰਮ, ਭਗੜੇ ਵਾਲੀ 12) ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਵਰ ਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ 13) ਪ੍ਰੇਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ
14) ਤਦ ਵੀ, ਫਿਰ ਵੀ 15) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦੱਤ ਅੰਸ਼ਿਤ 16) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾ 17) ਕਿਸਾਨ ਲੋਗ
18) ਦੇਰੀ 19) ਹਾਥੀ

ਯਹ ਕਲੰਕ ਨਿਜ ਕੁਲਹ ਲਗਾਉ । ਤੋਂ ਇਹ ਤੁਮਰੇ ਬਚਨ ਕਮਾਉ । 336 ।

ਅਪਨੇ ਜੋਰ ਰਾਜ ਗਹਿ ਲੈਹੂੰ । ਨਾਤਰ ਖੇਦ ਧਰਨ ਤੇ ਦੇਹੂੰ¹ ।

ਆਗੇ ਹਜਰਤ² ਸੋ ਇਮ ਭਈ । ਪੁਨ ਹਮ ਸੋ ਜੇ ਇਹ ਬਿਧ ਦਈ । 337 ।

ਦੇਖਾ ਕਹਾ ਭਾਗ ਕਰ ਜੈਹੈ । ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਕਰੀ³ ਮੁਹ ਦੇਹੈ ।

ਤੈ ਅਬ ਬਾਤ ਸਹੀ ਇਹ ਕਰੂਰੇ । ਮੇਰੀ ਕਹੀ ਗੁਰੂ ਕਨ ਰਹੂਰੇ । 338 ।

ਇਹ ਬਤੀਆ ਤਾਕੋ ਕਹੋ ਜਾਈ । ਰਾਜੈ ਬਿਨੈ ਚਰਨ ਪਰ ਪਾਈ ।

ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਰਾਜਾ ਕੇ ਲੋਗਾ । ਹਮਰੇ ਆਵਨ ਲਗਨ ਸੰਜੋਗਾ ।

ਉਨ ਕੇ ਦਿਖਰਾਵਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਹਾਥੀ ਦੇਹੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 339 ।

ਰਸਾਵਲ

ਛੇਦ : ਸਬੈ ਭੇਦ ਸਾਰਾ । ਤਿਸੈ ਕੋ ਸਿਖਾਰਾ ।

ਪੁੰਨ ਰਾਵ ਜਾਈ । ਚਿੰਤਾ ਕੈ ਨ ਕਾਈ⁴ । 340 ।

ਜਥਾ ਮੋਹ ਗਾਈ । ਤਿਵੈ ਭਾਖ ਜਾਈ ।

ਕਰਮਾਤ ਜਾਨੀ । ਡਰੈ ਨਾ ਨਿਦਾਛੀ⁵ । 341 ।

ਕਰਮਾਤ ਹੋਤੀ । ਉਰੰਗੇ ਸੁ ਖੋਤੀ⁶ ।

ਜਿਨੈ ਤਾਰ ਮਾਰਾ । ਭਯੋ ਨਾਹਿ ਛਾਰਾ⁷ । 342 ।

ਧਨ ਕੇ ਉਪਾਈ । ਕਰੈ ਲੈ ਬਨਾਈ ।

ਜਟਾਂ ਸੋ ਗਵਾਰਾ । ਗੁਰੂ ਲੈ ਉਚਾਰਾ । 343 ।

ਬਨੀਏ ਲਬਾਨੇ । ਭਏ ਸਿਖ ਆਨੇ ।

ਹਮੈ ਰਾਜਪੂਤਾ । ਮਨੈ ਆਵਧੂਤਾ⁸ । 344 ।

ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ । ਬਿਰਾਗੀ ਬਿਪਾਸੀ ।

ਤਿਨੈ ਰਾਜ ਮਾਨੇ । ਹੁਰੰ⁹ ਨਾਹ ਜਾਨੇ । 345 ।

ਇਮੈ ਕੇ ਹਕਾਰਾ¹⁰ । ਪਠਿਓ ਕੋਟਵਾਰਾ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਆਯੋ । ਸੰਦੇਸਾ ਸੁਨਾਯੋ । 346 ।

ਪਗੀ ਸੀਸ ਲਾਈ । ਸਭੈ ਲੈ ਸੁਨਾਈ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਕੁੰਭ ਦੀਜੈ । ਬਡੇ ਜਸੁ ਲੀਜੈ । 347 ।

ਨਹੀ ਆਪ ਮਾਨੀ । ਅਸੈ ਲੈ ਦਿਖਾਨੀ ।

ਜਿਤਾ ਜੋਰ ਸਾਰਾ । ਲਗਾਵੈ ਨ੍ਰਿਪਾਰਾ । 348 ।

ਨਹੀ ਨਾਗ¹¹ ਦੇਨਾ । ਕਰੈ ਬਾਤ ਕੇਨਾ¹² ।

ਕਹੋ ਤਾਸ ਜਾਈ । ਕਰੈ ਬਾਤ ਕਾਈ । 349 ।

1) ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਖਧੇੜ ਦਿਆਂਗਾ 2) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ 3) ਹਾਥੀ 4) ਜਰਾ ਜਿੰਨੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ 5) ਨਾ-ਸਮਝ 6) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਖੋ ਲਈ 7) ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ 8) ਅਵਧੂਤ ਨੂੰ 9) ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ 10) ਲਲਕਾਰ ਕੇ 11) ਹਾਥੀ 12) ਕਿਤਨੀ ਹੀ

ਜਿਤੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਲੈ ਉਚਾਰੀ ।
 ਕਹੀ ਕੋਟ ਵਾਰਾ । ਸੁਨੋ ਭੇਦ ਸਾਰਾ । 350 ।
 ਤੁਰੈ ਨਾਥ ਗਾਈ । ਕਹਾ ਜਾਗ ਭਾਈ ।
 ਚੁਗਤੇ¹ ਸੁ ਸੰਗਾ । ਭਯੋ ਐਸ ਢੰਗਾ । 351 ।
 ਪਿਤਾ ਮੋਰ ਧਾਈ । ਦਯੋ ਸੀਸ ਜਾਈ ।
 ਕਰ੍ਯੋ ਤਾਸ ਨਾਸਾ । ਨਿਜੰ ਇਛ ਬਾਸਾ । 352 ।
 ਕਹਾ ਹੈ ਤੁਮ੍ਹਰੰ² ਹੁਮਾਉ ਦੁਸ੍ਹਰੰ³ ।
 ਜਹਾਂਗੀਰ ਮੁਆ । ਸੁਤੰ ਤਾਸੁ ਖੁਆ⁴ । 353 ।

ਚੌਪਈ : ਸਾਹਜਹਾ ਕਿਹ ਠਾਂ⁵ ਹੈ ਜੀਆ । ਸਰਬੈ ਕਾਲ ਜਾਲ ਬਸ ਥੀਆ ।
 ਗੁਰੂ ਸਦਾ ਜੀਵਤ ਸਭ ਕਾਲਾ । ਉਨ ਕੋ ਨਾਸ ਭਯੋ ਦਰ ਹਾਲਾ⁶ । 354 ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਜੋ ਰਾਇ ਬਖਾਨੀ । ਕਹਰ ਨਾਮ ਹੈ ਸੁਨ ਬਚ ਕਾਨੀ⁷ ।
 ਜੋ ਜੈਸੀ ਮਨਸਾ ਕਰ ਸੇਵੈ । ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤ ਤਨਕ ਨਹੀ ਭੇਵੈ⁸ । 355 ।
 ਰਿਧ ਸਿਧ ਮਾਨਕ ਮਨ ਮੋਤੀ । ਦੂਧ ਪ੍ਰਤ ਗਜ⁹ ਕੰਚਨ ਜੋਤੀ ।
 ਹੈ ਰਥ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਜਾਨ । ਇੰਦ੍ਰਾਦਕ ਜੋ ਨਹੀ ਅਸਾਨ । 356 ।
 ਸਰਬ ਗੁਰੂ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਅਹੀ । ਸੇਵਕ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਸਹੀ ।
 ਜੋਰਾ ਕਰ¹⁰ ਮਾਂਗੈ ਜੋ ਕੋਈ । ਖੜਗ ਧਾਰ ਪਾਵਤ ਹੈ ਸੋਈ । 357 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਰਬ ਬਾਤ ਜੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕਹੀ ਇਤ ਪ੍ਰਭ ਦਈ ਸੁਨਾਇ ।
 ਬਿਸਮ¹¹ ਰੂਪ ਕੂਟਵਾਰ ਹੂੰ ਪਾਇਨ ਲਾਗੇ ਧਾਇ । 358 ।

ਰਸਾਵਲ ਧੰਨ ਧੰਨ੍ਯ ਗਾਈ । ਤੁਝੇ ਤੇ ਲੁਕਾਈ ।

ਛੰਦ : ਰਖੈ ਕੌਨ ਕੋਈ । ਮਹਾਂ ਮੂੜੁ ਸੋਈ । 359 ।
 ਤਿਨੈ ਕਾਲ ਆਹੀ । ਮੁਖੰ ਤੋਰ ਮਾਹੀ ।
 ਕਹਾ ਕੋ ਲੁਕਾਵੈ । ਧਰਾ ਮੈ ਕਮਾਵੈ । 360 ।
 ਨਹੀ ਤੋਹਿ ਛਾਨੀ । ਕਰੈ ਅਗਿਆਨੀ ।
 ਮਹਾ ਮੂੜੁ ਰਾਈ¹² । ਨਹੀ ਸਾਰ ਕਾਈ । 361 ।
 ਹਮੈ ਦਾਸ ਤਾਕੇ । ਲਿਜੈ ਨਾਥ ਲਾਖੈ ।
 ਕਰੀ ਦਾਸ ਆਖੀ । ਜਿਤੀ ਰਾਵ ਭਾਖੀ । 362 ।
 ਧੰਨ ਧੰਨ੍ਯ ਸਾਹਿਬੁ ਅਵਤਾਰੀ । ਗਾਫਲ ਗੰਜ¹³ ਸੰਤ ਹਿਤਕਾਰੀ ।
 ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਏਕ ਰਸ ਰਤਾ । ਸਾਹਿਬ ਰਾਮਦਾਸ ਘਰ ਨਤਾ¹⁴ । 363 ।

1) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 2) ਤੇਮੂਰ 3) ਅਕਬਰ 4) ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਹ ਜਹਾਨ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਲਿਆ
 5) ਸਥਾਨ 6) ਜਲਦੀ, ਤੁਰਤ 7) ਬਚਨ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਵੋ 8) ਇਸ ਵਿਚ ਮਾੜਾ ਜਿੰਨਾ ਭੇਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ
 9) ਹਾਥੀ 10) ਬਲਪੂਰਵਕ 11) ਵਿਸਮਾਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ; ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ
 12) ਰਾਜਾ 13) ਗਾਫਲਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਲਾ 14) ਪੋਤਰੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ

ਕੂਤ ਭਵਿਖ ਲਖਨ ਸਭ ਜੋਗਾ । ਜਾਨਤ ਰਾਵ ਨ ਮੂੜ੍ਹ ਪ੍ਰਯੋਗਾ ।
 ਤੈ ਸਭ ਘਟ ਕੀ ਜਾਨਤ ਬਾਤਾ । ਤੋਤੇ ਲੂਕ ਕਰੇ ਮਨਮਾਤਾ¹ । 364 ।
 ਹਮ ਤਾਕੇ ਸੇਵਕ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਤਾਕੀ ਕਹੀ ਕਰਤ ਭਰ ਕਾਜਾ ।
 ਤੁਮ ਹਮ ਕਹ: ਸੇਵਕ ਨਿਜ ਜਾਨੈ । ਯਾ ਮੈ ਰਤੀ ਨ ਮਿਥਿਆ ਮਾਨੈ । 365 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਪ੍ਰਭ ਤਾਸ ਕੇ ਬਿਹਸ² ਬਾਕ ਕਹ ਦੀਨ ।
 ਤੁਮ ਹਮਰੇ ਹੀ ਦਾਸ ਨਿਜ ਬਤੀਆ³ ਸੁਨੈ ਪ੍ਰਬੀਨ । 366 ।

ਰਸਾਵਲ ਵਿਚੋਲੀ ਮਝਾਰਾ । ਇਕੈ ਧਾਮ ਬਾਰਾ ।

ਛੇਦ : ਮੁਝੈ ਦਾਸ ਆਹੀ । ਕਛੂ ਭੇਦ ਨਾਹੀ । 367 ।

ਕਹੈ ਰਾਵ ਪਾਹੀ । ਇਹੈ ਬਾਤ ਆਹੀ ।

ਨਹੀ ਦੇਤ ਹਾਥੀ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਗਾਈ⁴ । 368 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਇਹ ਸਿਖ ਕਰੀ⁵ ਬਰ ਲਿਆਯੋ । ਬੀਚ ਅੰਬਾਰੀ ਲਿਖ ਸੁ ਦਿਖਾਯੋ ।

ਅਨਤ ਧਾਮ ਇਹ ਗਜ⁶ ਨਹੀ ਜਾਵੈ । ਕਰੁਣਾ ਸਿੰਧ ਚਢੇ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । 369 ।

ਤੋਨ ਦਾਸ ਕੇ ਬਚ⁷ ਕਰ ਦੂਰੀ । ਹਮ ਨਹੀ ਕੁੰਚਰ ਦੇਤ ਹਜੂਰੀ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਬੈਨਾ । ਚਲਯੋ ਦੂਤ ਮਨ ਰੰਚਕ ਭੈ ਨਾ । 370 ।

ਆਵਤ ਨਿਰਖ ਰਾਇ ਤਬ ਭਾਖੀ । ਕਹੁ ਕੁਟਵਾਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਾਖੀ ।

ਕਾ ਬਿਧ ਤੈ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਗਾਈ । ਗੁਰੂ ਕਹਾ ਤੁਮ ਸੋ ਵਰਮਾਈ । 371 ।

ਮੈਂ ਤੁਮ ਕਹੀ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਨ ਨਾਥਾ । ਇਨ ਸੰਗ ਰਾਖੋ ਸਾਬਤ ਮਾਥਾ ।

ਜਬ ਲਗ ਇਹ ਰਾਜਤ ਇਹ ਠੋਰਾ । ਤੋ ਬਲ ਹੈ ਸਭ ਕੇ ਸਿਰਮੋਰਾ । 372 ।

ਰਜਵਾਰੇ ਜੇਤਕ ਇਹ ਜਾਨਹੁ । ਤੋ ਬਲ ਸਭ ਪਰ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।

ਤੁਮ ਗ੍ਰਿਹ ਐ ਹੈ ਕਵਨ ਖਜਾਨਾ । ਜਬ ਕੁੰਚਰ ਆਵੈ ਇਹ ਥਾਨਾ । 373 ।

ਜਬ ਮੈ ਹਿਯਾ ਤੇ ਓਹ ਠਾ ਗਯੋ । ਅਭਿਬੰਦਨ⁸ ਕਰ ਉਚਰਤ ਭਯੋ ।

ਮੈਂ ਕਹ ਨਿਪਤ ਪਠਯੋ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਗੋਪਤਿ ਕੁੰਭ⁹ ਲੈਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । 374 ।

ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਕੋ ਜੋ ਬਰ ਰਾਈ । ਤੋਨ ਜੁ ਇਨਕੇ ਸੁਤ ਕਹ ਆਈ ।

ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗੀ ਲੋਗ ਦਿਆਲਾ । ਐ ਹੈਂ ਹਮਰੇ ਨਿਪ ਕੇ ਆਲਾ¹⁰ । 375 ।

ਤਿਨ ਕੇ ਦਿਖਰਾਵਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਹਾਥੀ ਦੇਹੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।

ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਰਖ ਹੈ ਓਹ ਜਾਗਾ¹¹ । ਫਿਰਿ ਪਠ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪਾਗਾ¹² । 376 ।

ਭੁਜੋਗ ਹਮੈ ਰਾਵ ਮਾਹੀ ਕਛੂ ਭੇਦ ਨਾਹੀ । ਕਛੂ ਬਾਤ ਭਾਖੇ ਦਿਵੈ ਖਾਸ ਤਾਹੀ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਬਿਨਾ ਐਸ ਬਿਆਲਾ¹³ ਜੋਰੈ ਬਾਤ ਭਾਖੇ । ਲਏ ਤਾਸ ਜਾਵੈ ਕਿਤੇ ਕਾਲ ਰਾਖੇ । 377 ।

ਛੇਦ : ਜਿਨੈ ਯਾਹਿ ਹਾਥੀ ਸਿਖ ਲੈ ਚਢਾਯੋ । ਤਿਨੈ ਐਸ ਬਾਤ ਹਜੂਰ ਸੁਨਾਯੋ ।

ਅਨੰ ਧਾਮ ਕੌਨੇ ਕਰੀ¹⁴ ਨਾਹਿ ਜਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਤਾਪੈ ਚਢੈ ਮੋਦ ਪਾਈ । 378 ।

1) ਮਨ ਮਰਜੀ 2) ਹੱਸ ਕੇ 3) ਗੱਲਾਂ 4) ਗਾਥਾ, ਕਥਾ 5) ਹਾਥੀ 6) ਹਾਥੀ 7) ਬਚਨ
 8) ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਕੇ 9) ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਹਾਥੀ 10) ਘਰ, ਮਹਲ 11) ਜਗਾ, ਸਥਾਨ 12) ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ, ਚਰਨਾਂ
 ਵਿਚ 13) ਹਾਥੀ 14) ਹਾਥੀ

ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਕੋਟੀ¹ ਤਿਨੇ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਨਹੀ ਆਪ ਮਾਨੀ ਸੁਨੋ ਰਾਵ ਰਾਈ ।
 ਅਗੈ ਜੋ ਮਤਾ² ਚੀਤ ਆਪੇ ਸੁ ਆਵੇ । ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਈ ਸੋਊ ਲੈ ਕਰਾਵੇ । 379 ।
 ਸੁਨੈ ਦੂਤ ਵਾਕੰ ਜਰਿਯੋ ਚੀਤ ਰਾਈ । ਬਡੋ ਕੋਪ ਕੀਨੋ ਸੁ ਧੁਮੰ ਉਡਾਈ³ ।
 ਇਹੈ ਨਾਗ⁴ ਲੇਵੋ ਤਬੈ ਜਾਨ ਰਾਜਾ । ਨਹੀ ਖੇਦ ਕਾਢੋ⁵ ਬਜਾਵੋ ਸੁ ਬਾਜਾ । 380 ।
 ਦਿਖਾ ਕੋਨ ਥਾਨੈ ਲੁਕੈ ਗਾ ਸੁ ਜਾਈ । ਉਭੈ ਹੈ ਚੁਗਤੇ⁶ ਇਤੈ ਪਬ ਰਾਈ⁷ ।
 ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਦੂਣੀ⁸ ਸਿਕਾਰੰ ਖਿਲਾਉ । ਇਨੇ ਨਾਗ ਰਾਜੰ ਨਗਾਰੇ ਛਿਨਾਉ । 381 ।
 ਅਸੰ ਬੈਨ ਬੋਲੀ ਕਰ੍ਹਯੋ ਮੂੜ੍ਹ ਕਾਜਾ । ਲਿਖ੍ਹਯੋ ਆਪ ਹਾਥਾ ਸਭੈ ਠੌਰ ਰਾਜਾ ।
 ਹਰੀਚੰਦ ਪਾਸੰ ਹਨੂਰੰ ਪਠਾਏ । ਮੰਡੀ ਅੰ ਸੁਕੇਤੰ ਸਭੈ ਲੈ ਬੁਲਾਏ । 382 ।
 ਜਸੰਵਾਲ ਜਾਨੋ ਕਟੋਚੀ ਸੁ ਸੈਨਾ । ਦੜੋਲੀਦ ਭੈਟਾਨ ਡੈਨਾਗ ਲੈਨਾ⁹ ।
 ਸਭੈ ਆਪ ਦੇਸੰ ਸੁ ਛੇਰੰ¹⁰ ਬੁਲਾਈ । ਤਬੈ ਲੈ ਹਜੂਰੰ ਤਿਬੈ ਪਠਾਈ । 383 ।
 ਕਿਧੋ ਯਾਹਿ ਹਾਥੀ ਭਲੀ ਭਾਂਤੀ ਦੀਜੈ । ਨਹੀ ਦੇਸ ਹਮਾਰੇ ਅਬੈ ਕੁਚ ਕੀਜੈ ।
 ਨਹੀ ਤੇਗ ਗੋਲੀ ਹਥਯਾਰੰ ਸੰਭਾਰੋ । ਨਹੀ ਦੇਸ ਹੂੰ ਤੇ ਕਰੋ ਲੈ ਕਨਾਰੋ । 384 ।

ਨਰਾਜ

ਛੰਦ :

ਪਠ੍ਹਯੋ ਜੁ ਰਾਵ ਕਾਗਦੰ ਹਜੂਰ ਮਧਿ¹¹ ਆਇਯੋ ।
 ਤਬੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਾਤਲੰ¹² ਹਜੂਰ ਜਾ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਏਕ ਅਰਜ ਹੈ ਕਹੋ ਤੁ ਭਾਖ ਦੀਜੀਏ ।
 ਪਠ੍ਹਯੋ ਨਰੇਸ ਕਾਗਦੰ ਕਹੋ ਤੁ ਬੋਲ ਲੀਜੀਯ । 385 ।

ਰਸਾਵਲ

ਛੰਦ :

ਪ੍ਰਭੂ ਐਸ ਗਾਯੋ । ਅਗੈ ਲੈ ਬੁਲਾਯੋ ।
 ਪਾਢੀ¹³ ਸੋਇ ਪਾਤਿ । ਲਿਖੀ ਰਾਵ ਗਾਤਿ । 386 ।
 ਕਿਧੋ ਨਾਗ ਦੀਜੈ । ਨਹੀ ਜੁਧ ਕੀਜੈ ।
 ਅਸੰ¹⁴ ਬਾਨ ਗੋਲੀ । ਕਰੋ ਜੁਧ ਹੋਲੀ । 387 ।
 ਨਹੀ ਦੇਸ ਮਾਰਾ¹⁵ । ਕਰੋ ਜਾ ਕਨਾਰਾ ।
 ਪੜ੍ਹੀ ਐਸ ਪੜ੍ਹੀ । ਹਸੇ ਨਾਥ ਅਤ੍ਰੀ¹⁶ । 388 ।
 ਭਲੀ ਆਪ ਮਾਨੀ । ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਠਾਨੀ ।
 ਲਿਖਾ ਫੇਰ ਫੇਰੀ । ਕਹ੍ਹਯੋ ਤਯਾਗ ਦੇਰੀ । 389 ।
 ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਧਾਮੰ । ਇਛਾ ਦੈਤ ਕਾਮੰ ।
 ਤੁਮੈ ਜੈਸ ਗਾਈ । ਹਮੂ ਚੀਤ ਭਾਈ । 390 ।
 ਕਹਾ ਅੰਰ ਜਾਨਾ । ਲਰੈਗੇ ਟਿਕਾਨਾ ।
 ਡਰੇ ਫੀਲ¹⁷ ਦੇਨਾ । ਅਸੰ¹⁸ ਹਾਥ ਲੈਨਾ । 391 ।

1) ਕੁਟਵਾਰ, ਕੋਤਵਾਲ 2) ਮਤ, ਵਿਚਾਰ 3) ਧੁਆਂ-ਧਾਰ ਕਰੋਧ 4) ਹਾਥੀ 5) ਖਧੋੜ ਦਿਆਗੀ
 6) ਮੁਗਲ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 7) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ 8) ਵਾਦੀ 9) ਜਸਵਾਲ, ਕਟੋਚੀ, ਦੜੋਲੀਏ, ਭੈਨੋਏ, ਡਨਗੜੀਏ,
 ਲੈਨਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਜਵਾੜੇ 10) ਜਲਦੀ, ਸ਼ੀਘਰ 11) ਪਾਸ, ਕੋਲ 12) ਮਾਮਾ 13) ਪੜ੍ਹੀ 14) ਕ੍ਰਿਪਾਨ
 15) ਸਾਡਾ 16) ਅਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ 17) ਹਾਥੀ 18) ਕ੍ਰਿਪਾਨ

ਇਹੈ ਧਰਮ ਛਤ੍ਰਾ¹ । ਲਿਖੁਯੋ ਜੈ ਸੁ ਪਤ੍ਰਾ ।
 ਕਰੋਗੇ ਨ ਦੇਰੀ । ਇਹੈ ਚਾਹ ਮੇਰੀ । 392 ।
 ਗਯੋ ਦੂਤ ਪਾਈ । ਪ੍ਰਭੂ ਯੋ ਕਰਾਈ ।
 ਦਈ ਬਾਨ ਗੋਲੀ । ਕਰੀ ਸੂਰ ਟੋਲੀ² । 393 ।
 ਸੁ ਬਾਨੰ ਨਿਖੰਗੀ³ । ਅਸੰ⁴ ਧੋਪ⁵ ਚੰਗੀ ।
 ਤੁਫੰਗੀ⁶ ਕਟਾਰੀ । ਦਈ ਬੀਰ ਭਾਰੀ । 394 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੁਧ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਬਿਬਿਧ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਇਤ ਦੀਨ ।
 ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਮਿਸਲ⁷ ਮੈ ਸਭ ਜੋਧਾ ਦ੍ਰਿਢ ਕੀਨ । 395 ।
 ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚ ਤਬ ਐਸੋ ਬਿਵਤ ਨਿਹਾਰ ।
 ਭੀਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚ ਤਬ ਐਸੋ ਬਿਵਤ⁸ ਨਿਹਾਰ ।
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੋ ਯੋ ਕਹੁਯੋ ਸੁਨੀਐ ਬਾਤ ਨ੍ਰਿਪਾਰ । 396 ।
 ਯਾਕੋ ਕਛੁ ਉਪਾਉ ਤੁਮ ਆਛੋ ਕਰੈ ਬਨਾਇ ।
 ਇਹ ਤੋ ਪੈ ਅਤ ਬਲੀ ਹੈ ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਚਿਤ ਲਾਇ । 397 ।

ਚੌਪਈ : ਸੁਨਹੁ ਰਾਵ ਜੂ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ । ਤੋ ਪਹਿ ਇਹ ਅਤਸੋ⁹ ਹੈ ਭਾਰੀ ।
 ਜਬ ਇਹ ਅਪਨੋ ਬਲ ਤਨ ਧਰਿਹੈ । ਟੂਕ ਟੂਕ ਤੁਮਰੇ ਸਤ ਕਰਿਹੈ । 398 ।
 ਨਾਗ ਮਤੰਗ¹⁰ ਸਿੰਘ ਦੈ ਜਾਨਹੁ । ਦੈ ਨਗਾਰਬੰਧ¹¹ ਨ੍ਰਿਪਤ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਜਵਨ ਦੇਸ ਭੀਤਰ ਦੋ ਹੋਈ । ਕਾ ਬਿਧ ਸੁਖੀ ਬਸੈ ਸੁਨ ਲੋਈ¹² । 399 ।
 ਤਾਤੇ ਯਾਕੋ ਕਰੋ ਉਪਾਈ । ਨਿਜ ਢਿਗ ਤੇ ਇਹੁ ਦੇਹੁ ਟਰਾਈ¹³ ।
 ਏਕ ਬੰਸ¹⁴ ਭਾਈ ਹਮ ਜਾਨੀ । ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਨਿਜ ਸਾਚੁ ਬਖਾਨੀ । 400 ।
 ਹਮ ਸਭਹੀ ਤੁਮਰੇ ਹੈ ਸੰਗਾ । ਅਨਗਨ¹⁵ ਲਏ ਸੈਨ ਚਤੁਰੰਗਾ¹⁶ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਦੇਵਹੁ ਬਾਤ ਬਨਾਵੈ । ਗੁਰੂ ਰਾਵ ਜਿਨ ਇਕ ਹੂੰ ਜਾਵੈ । 401 ।
 ਸੂਰਬੀਰ ਸੁੰਦਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਇਤ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸੋ ਕਹੈ ਸੁਧਾਰੀ ।
 ਧਰਮ ਜੁਧ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਨਾਥਾ । ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਲਿਖੀ ਨਿਜ ਗਾਥਾ । 402 ।
 ਯੋ ਬਤੀਆ ਜਿਉ ਜਿਉ ਸੁਨਿ ਪਾਵੈ । ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਲੈ ਧੂਪ ਪੁਜਾਵੈ ।
 ਸੁਨਿਤ ਮਸੰਦ ਐਸ ਬਿਧ ਬਾਨੀ । ਮਾਤਾ ਪਹਿ ਭਾਖੈ ਸਭ ਆਨੀ । 403 ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਨ ਕੋ ਸਮਝਾਵਹੁ । ਜਿਨ ਰਾਜਨ ਸੋ ਰਾਰ¹⁷ ਬਢਾਵਹੁ ।

1) ਛਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ 2) ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਦਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ 3) ਭੱਥੇ 4) ਖਮ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ 5) ਸਿੰਧੀ ਤਲਵਾਰ
 6) ਬੰਦੂਕ 7) ਟੂਕੜੀ, ਦਲ 8) ਬਿਪਤਾ, ਮੁਸ਼ੀਬਤ 9) ਅਤਿ ਅਧਿਕ 10) ਮਸਤ ਹਾਥੀ 11) ਨਗਾਰਾ-
 ਧਾਰੀ 12) ਲੋਕੀ 13) ਟਾਲ ਦਿਉ 14) ਇਕੋ ਕੁਲ ਦੇ 15) ਅਣਗਿਣਤ 16) ਚਤੁਰੰਗਨੀ ਸੈਨਾ
 17) ਝਗੜਾ

ਇਹ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾ । ਭਾਵਤ ਨਾਹਿ ਲੋਕ ਮਧਿ ਸਾਤਾ । 404 ।

ਮਹਾ ਨਿਡਰ ਕੌਤਕ ਇਹ ਜਾਨਹੁ । ਲੂਟ ਮਾਰ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਪਿਆਨਹੁ ।

ਦਿਲੀ ਕਹੈ ਲੂਟ ਲੈ ਆਵਹੁ । ਨਗਰ ਲਹੌਰ ਸੁ ਠਾਨ ਬੇਠਾਵਹੁ । 405 ।

ਕਾਬਲ ਪੁਨ ਗਜਨੀ ਸੁ ਪਿਸੌਰ । ਮਾਰ ਬੁਖਾਰਾ ਕਰਸਾ ਰੌਰ¹ ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਯੋਹੀ ਦਰਬ² ਗਵਾਵੈ । ਬਾਰਕ ਜੁਯੋ ਨਿਜ ਸਦਨ³ ਲੁਟਾਵੈ । 406 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੁਧ ਜੰਗ ਰਾਜਾਨ ਕੇ ਇਨ ਨਹੀ ਨਿਰਖੇ ਨੈਨ ।

ਤਾਤੇ ਅਨਦਿਨ⁴ ਬਕਤ ਹੈ ਮਤਿਵਾਰਨ⁵ ਜੁਯੋ ਬੈਨ । 407 ।

ਚਪਈ : ਤੁਮ ਮਾਤਾ ਇਨ ਕੇ ਸਮਝਾਵਹੁ । ਅਪੁਨੇ ਕੁਲ ਕੀ ਰੀਤ ਸਿਖਾਵਹੁ ।

ਜੁਧ ਜੰਗ ਰਾਜਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਹਮ ਹੈ ਜਗਤ ਪੂਜ ਸਿਰਤਾਜਾ । 408 ।

ਤੁਰਕਨ ਸੋ ਆਗੇ ਯੋ ਭਈ । ਰਾਜਨ ਸੋ ਐਸੇ ਇਨ ਚਈ⁶ ।

ਉਤ ਹੈ ਮਹਾ ਚੁਗਤਾ⁷ ਦੋਖੀ । ਇਤੈ ਪਹਾਰਨ ਕੀਨੀ ਸੋਖੀ⁸ । 409 ।

ਯੋ ਮਸੰਦ ਮਾਤਾ ਸੋ ਆਖੈ । ਸੁਨਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਹਾਹਾ ਭਾਖੈ ।

ਮਾਤਾ ਜੂ ਕੋ ਅਤਿ ਡਰ ਪਾਹੀ । ਦੋਖੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਗੁਪਤ ਰਹਾਹੀ । 410 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਤੈ ਕਥਾ ਇਹ ਬਿਧਿ ਭਈ ਉਤ ਨਾਹਿਨੀ ਯੇ ਰਾਇ ।

ਸਰਬ ਭੇਵ ਤਿਨ ਸੌਨ⁹ ਸੁਨ ਪਤੀਆ ਦਈ ਪਠਾਇ । 411 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਨਰਪਤਿ ਤਿਨ ਪਤੀ ਪਠਾਈ । ਦੀਜੈ ਦਯਾਸਿੰਧ ਕਹ ਜਾਈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਦੂਤ ਬੇਗ ਵਹ ਧਾਯੋ । ਆਨੰਦ ਪੁਰੀ ਬੀਚ ਵਹ ਆਯੋ । 412 ।

ਪਤੀਆ ਦਈ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਆਗੇ । ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਸੁ ਤਵਨ ਸਭਾਗੇ ।

ਸਰਬ ਛੋਰ¹⁰ ਕਰ ਜਬੈ ਸੁ ਬਾਚੀ । ਲਿਖੀ ਤਾਸ ਬਤੀਆਂ ਸਭ ਸਾਚੀ । 413 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੋ ਬਸੈ ਆਪ ਇਹ ਬਾਨ ।

ਕਵਨ ਬਦਨ¹¹ ਹਮ ਬਰਨੀਐ ਪ੍ਰਭੂ ਜੂ ਕਰੋ ਪਯਾਨ¹² । 414 ।

ਚੋਪਈ : ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੀ ਕਥਾ । ਯਾ ਮੈ ਲਿਖੁਯੋ ਦਾਸ ਨਿਜ ਜਥਾ ।

ਆਗੈ ਅਵਰ ਬਾਤ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਭਾਖਤ ਦਾਸ ਕਾਨ ਮਹਿ ਕੀਜੈ । 415 ।

ਜੋ ਨਿਜ ਕੇ ਮਨ ਐਸ ਬਿਚਾਰੀ । ਅਨਤ ਦੇਸ ਚਾਹਤ ਬਰਤਾਰੀ¹³ ।

ਤੋ ਪ੍ਰਭੂ ਇਸੀ ਦੇਸ ਕਹ ਆਵੈ । ਜਿਹ ਚਾਹੈ ਤਿਹ ਮੋਦ¹⁴ ਬਢਾਵੈ । 416 ।

ਜਵਨ ਦੇਸ ਤੁਮ ਕਰੋ ਪ੍ਰਯਾਨਾ । ਬਡੋ ਭਾਗ ਤਿਹ ਭੂਮ ਪਛਾਨਾ ।

ਸਾਰ ਮੋਰ ਇਹ ਦੇਸ ਕਿਦੰਫਨ¹⁵ । ਸੂਰਜ ਪੁਤ੍ਰਕਾ¹⁶ ਨਦੀ ਸੁਲਫਨ¹⁷ । 417 ।

1) ਰਤਾ ਮੈਦਾਨ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ 2) ਧਨ, ਦੌਲਤ 3) ਘਰ 4) ਰੋਜ 5) ਮਤਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ 6) ਗੱਲ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਗੱਲ ਵਧਾਈ ਹੈ 7) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 8) ਸੋਖੀ, ਕਰੋੜ 9) ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ 10) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 11) ਮੁਖ 12) ਕੂਚ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ 13) ਵਿਚਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋ 14) ਖੁਸ਼ੀ 15) ਵਿਲਖਣ, ਅਨੋਖਾ 16) ਜਮਨਾ 17) ਸੂਭ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲੀ

ਬਾਤਾਂ ਔਰ ਬਕਤ ਹੈ ਗਿਰੀ । ਮਧਿ ਬਿਰਾਜਿਤ ਦੁਣ¹ ਸੁ ਬਰੀ ।
 ਨਾਨਾ ਖੇਲ ਸਿਕਾਰ ਬਿਰਾਜੈ । ਯਾਕੋ ਨਿਰਖ ਦੇਖ ਸਭ ਲਾਜੈ । 418 ।
 ਇਹ ਜੜ੍ਹ² ਤੁਮ ਸੋ ਕਰ ਹੈ ਰਾਰਾ³ । ਨਿਸ⁴ ਦਿਨ ਅਧਿਕ ਹੋਹਿ ਗੇ ਖੁਆਰਾ ।
 ਇਹ ਦਿਨ ਕੋ ਬਹੁਰੇ ਪਛੁਤੈ ਹੈ । ਔਸਰ ਗਯੋ ਫੇਰ ਨਹੀ ਪੈਰੈ । 419 ।
 ਯੋ ਪਤੀਆ ਤਿਹ ਨਿਪਤਿ ਪਠਾਈ । ਸਰੈ ਦਿਵਾਨ⁵ ਸਭਨ ਸੁਨ ਪਾਈ ।
 ਸੁਨਤ ਮਸੰਦ ਬੇਗ ਦੈ ਧਾਏ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ ਮੰਦਰ ਆਏ । 420 ।
 ਤਵਨ ਰਾਵ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁ ਸਾਰੀ । ਮਾਤਾ ਜੂ ਕੇ ਪਾਸ ਉਚਾਰੀ ।
 ਮਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਾਹਿਨੀ ਰਾਜਾ । ਇਨ ਰਾਜਨ ਸੋ ਤਾਹਿ ਅਕਾਜਾ । 421 ।
 ਤਿਨ ਯਹ ਭੇਵ ਜਬੈ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਕਹੁ ਕੁਮਕ⁶ ਤਕਾਯੋ ।
 ਤਾਤੇ ਪਤੀਆ ਤਵਨ ਪਠਾਈ । ਬੋਲੇ ਅਪਨੇ ਤਟ ਜਗ ਰਾਈ । 422 ।
 ਅਬ ਮਾਤਾ ਹਮ ਯਾ ਬਿਧ ਕਾਛੈ । ਕੋਟ ਜਤਨ ਇਨ ਕਹ ਲੈ ਗਾਛੈ⁷ ।
 ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕੁਯੋ ਹੂੰ ਹਮ ਕਰੈ । ਲੈ ਇਨ ਕੋ ਤਿਹ ਮਾਰਗ ਪਰੈ । 423 ।
 ਮਾਤਾ ਸੋ ਤਿਨ ਐਸ ਜਤਾਈ । ਪ੍ਰਯਾਨ⁸ ਕਰਨ ਕੀ ਬਾਤ ਪਕਾਈ ।
 ਜਬ ਨਿਸ ਕਹ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਗ੍ਰਿਹ ਆਯੋ । ਆਨ ਪ੍ਰਵਾਰ ਬੰਸ ਸਭ ਪਾਯੋ । 424 ।
 ਤਵਨ ਰਾਵ ਕੀ ਉਸਤੁਤ ਕੀਨੀ । ਸੁੰਦਰ ਦੇਸ ਨਦੀ ਕਹ ਦੀਨੀ ।
 ਤਾਸਮ ਸੁੰਦਰ ਦੇਸ ਨਵੀਨਾ । ਭਵਨ ਚਤੁਰਦਸ ਮਾਹਿ ਨ ਚੀਨਾ⁹ । 425 ।
 ਸੂਰ ਸਿਕਾਰ ਅਧਿਕ ਤਿਹ ਡੋਲੈ । ਅਰੁਨਾ ਗੈਡਾ ਕਰੀ ਕਲੋਲੈ¹⁰ ।
 ਭਾਲਕ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਗੀ ਅਸ ਪਾਰਾ । ਪਛ ਪਸੂ ਜਿਹ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰਾ । 426 ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਕੈ ਸਭ ਬਾਤ ਬਨਾਵੈ । ਕਹੁਯੋ ਹਿਯਾ ਤੇ ਕੂਚ ਕਰਾਰੈ ।
 ਡੇਰਾ ਜਿਤਕ ਨਾਥ ਕਾ ਜਾਨੋ । ਏਕ ਓਰ ਸਭ ਹੀ ਪਹਿਚਾਨੋ । 427 ।
 ਸਹਨਸਾਹ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਜੁਧ ਕਰਨ ਕੀ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ ।
 ਕੋਟ ਭਾਂਤ ਸਭ ਹੂੰ ਸਮਝਾਏ । ਜੁਧ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਭ ਅਵਰ ਨ ਗਾਏ । 428 ।
 ਤਬ ਮਾਤਾ ਚਲਿ ਕੈ ਜੂ ਆਈ । ਪਕਰੇ ਚਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਜਾਈ ।
 ਆਦਰੁ ਕੀਨ ਸੁ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਇਹ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । 429 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੂਰ ਬੀਰ ਰਨਧੀਰ ਜਗ ਤੋ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ।

ਏਕ ਬਾਤ ਮੁਹਿ ਦੀਜੀਐ ਭਾਖਤ ਮਾਤਾ ਸੋਇ । 430 ।

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਬਾਰ ਨਿਜ ਕਰੋ ਪ੍ਰਯਾਨਾ । ਪੁਨ ਭਾਰਥ¹¹ ਕਰੁਯੈ ਬਿਧ ਨਾਨਾ ।

ਏਕ ਬਾਰ ਮਾਂਗੀ ਮਮ ਦੀਜੈ । ਆਗੈ ਜੋ ਭਾਵੈ ਸੋ ਕੀਜੈ । 431 ।

ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਜੋ ਜਗ ਭਏ ਅਵਤਾਰਾ । ਤਾਤ ਮਾਤ ਨਹੀ ਆਇਸ ਟਾਰਾ¹² ।

ਯੋ ਮਾਤਾ ਜਬ ਅਤ ਘਿਘਿਆਈ । ਨਿਰਸ ਨਾਥ ਕਹ ਦਯਾ ਸੁ ਆਈ । 432 ।

1) ਵਾਦੀ ਵਿਚ 2) ਮੂਰਖ 3) ਝਗੜਾ 4) ਰਾਤ 5) ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ 6) ਮੱਦਦ, ਸਹਾਰਾ 7) ਲੋ
 ਚਲੀਏ 8) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਕੂਚ 9) ਚੰਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂ ਲਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ 10) ਹਾਥੀ

11) ਵਰਦੇ ਹਨ 12) ਲੜਾ 12) ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਟਾਲੀ

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਰਨਧੀਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਤਬਯੋ ਕਹੁਯੋ ਮਾਤਾ ਜੂਕੋ ਤੀਰ¹ । 433 ।

ਅਨਿਕ ਜੰਗ ਇਹ ਜਗਤ ਮੈ ਹਮ ਕੋ ਬਨਿ ਹੈ ਆਇ ।

ਤਾ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ² ਬਢਾਇ ਕਰ ਹਮ ਬਸ ਹੈ ਕਿਹ ਜਾਇ । 434 ।

ਚਪਈ : ਜੁਧ ਕਰਨ ਜਗ ਮੈ ਹਮ ਆਏ । ਖੜਗ ਕੇਤ³ ਗੁਰਦੇਵ ਪਠਾਏ ।

ਅਬ ਤੋ ਮਾਤਾ ਜੂ ਯਹ ਮਾਨੀ । ਫਿਰ ਜਿਨ ਐਸੀ ਕਹੈ ਕਹਾਨੀ । 435 ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬ ਭਾਖੀ । ਸਭਾ⁴ ਸੁਨਤ ਧਨ ਧਨ ਸਭ ਆਖੀ ।

ਇਨ ਮਿਲਕੇ ਸਭ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਕਿਯੈ ਪ੍ਰਾਤ ਸੁ ਕੂਚ ਨਗਾਰੇ । 436 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੇ ਤੀਰ⁵ ਤਬੈ ਨਿਜ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਕਰ ਮਾਤ ਸੁਨਾਈ ।

ਜੋ ਤੁਮ ਧੀਰਜ ਪੌਰਖ ਕੈ ਅਪਨੇ ਦਲ ਕੋ ਕਰ ਕੈ ਅਧਿਕਾਈ ।

ਆਯੁਧ⁶ ਤਾਜ ਸੁ ਬਾਜਨ ਲੈ ਗਜ ਬੀਰਨ ਕੋ ਕਰਕੈ ਇਕ ਜਾਈ ।

ਤੋ ਤੁਮ ਜੂ ਇਨ ਰਾਜਨ ਸੋ ਇਹ ਠਾਂ ਕਰੁਯੋ ਦਿਨ ਰੋਨ ਲਰਾਈ । 437 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਸਮਝਾਇ ।

ਸਾਰ ਮੌਰ ਕੇ ਦੇਸ ਕੋ ਦੀਨੋ ਕੂਚ ਕਰਾਇ । 438 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਅਦਭੁਤ ਧਯਾਇ ਬਖਾਨੁਯੋ । ਗੁਤ ਪ੍ਰਜਾਇ ਜੈਸੇ ਅਨੁਮਾਨੁਯੋ ।

ਆਗੈ ਕਹੋ ਅਵਰ ਪੁਨ ਸਾਖੀ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਮਮ ਲਾਖੀ⁷ । 439 ।

ਰਸਾਵਲ

ਛੰਦ : ਸੁਨੈ ਪ੍ਰੇਮ ਲਾਈ । ਚਿੰਤਾ ਕਾਲ ਜਾਈ ।

ਲਹੈ ਸੂਖ ਐਸਾ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੈਸਾ । 440 ।

ਬਸੈ ਤੋ ਨ ਆਲੈ⁸ । ਦਿਪੈ ਜੋਤ ਜੁਆਲੇ ।

ਜਰਾ⁹ ਕਾਲ¹⁰ ਨਾਹੀ । ਤਿਸੈ ਧਾਮ ਜਾਹੀ । 441 ।

ਰਿਪੈ¹¹ ਨਾਸ ਹੋਈ । ਸੁਨੈ ਦਾਸ ਕੋਈ ।

ਜਿਸੋ ਭਾਵ ਲਾਈ । ਪਢੈ ਸੋ ਪਢਾਈ । 442 ।

ਪੁਰੈ ਤਾਸ ਇਛਾ । ਲਹੈ ਲਛ ਲਛਾ¹² ।

ਭਯੋ ਧਯਾਇ ਪੂਰਾ । ਬਜੇ ਆਨ ਤੂਰਾ¹³ । 443 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਰਾਜ ਅਭਿਖੇਕ ਬਰਨਨੰ

ਧਿਆਇ ਪੰਚਮ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸ੍ਰਭਮਸਤੁ । 5 । ਅਛਜੂ । 5 ।

1) ਕੋਲ, ਪਾਸ 2) ਡਰ 3) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ 4) ਸੰਗਤ ਨੂੰ 5) ਕੋਲ, ਪਾਸ 6) ਸ਼ਰਤ 7) ਵੇਖੀ, ਜਾਣੀ 8) ਘਰ, ਆਲਸ 9) ਬੁਢਾਪਾ 10) ਮਿਤ੍ਰ 11) ਵੇਰੀ 12) ਲੱਛਮੀ 13) ਤੁਰਤੀ, ਵਾਖੀ

ਸਵੈਯਾ : ਰੈਨ ਬਿਤੀਤ ਨਿਚੀਤ¹ ਭਈ ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਤ ਚੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਕੋ ਬਰ ਰਾਈ² ।
ਸਾਹਿਬ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਜਗੇ ਪੁਨ ਸੇਵਕ ਬੋਲ ਕੇ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਜਾਇਕੇ ਬੇਗ ਨਗਾਰਾ³* ਕਰੋ ਵਹਮਾਨ³ ਚਲ੍ਹੇ ਮਨ ਮੋਦ ਬਦਾਈ ।
ਨਾਦ ਬਜ੍ਹੇ ਸੁ ਸੁਚੇਤ ਭਏ ਸਬ ਕੂਚ ਕਰਾਨ ਕੀ ਬਾਤ ਜਤਾਈ । 1 ।

ਚੋਪਈ : ਸਕਲ ਕੂਕ ਕੀ ਕਰੀ ਤਯਾਰੀ । ਗਜ ਬਾਜਨ⁴ ਪਰ ਪਾਖਰ ਡਾਰੀ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਯੋ ਫੁਰਮਯੋ । ਤੋਪਖਾਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਆਇਸ⁵ ਦਯੋ । 2 ।

ਰਸਾਵਲ

ਛੰਦ : ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਕਾਲੀ⁶ । ਗਰਜੀ ਕਰਾਲੀ⁷ ।
ਤੁਪੇ ਔ ਤੁਫੰਗੀ । ਜਗੇ ਲੈ ਭੁਜੰਗੀ⁸ । 3 ।
ਕੁਪੈ ਦੂਤ ਸਾਰੀ । ਸੁਨੈ ਨਾਦ ਭਾਰੀ ।
ਮਨੋ ਮੇਘ ਘੋਰਾ । ਭਯੋ ਐਸ ਸੋਰਾ । 4 ।

ਚਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਦੇਸ ਚਾਹ ਪ੍ਰਭ ਕਰੀ । ਸਹਰ ਪਾਂਵਟਾ ਕੀ ਸੁਧ ਧਰੀ ।
ਧੁਜਾ ਪਤਾਕਾ ਘੁਰਤ ਨਗਾਰੇ । ਗਏ ਕੂਚ ਦਰ ਕੂਚ ਸੁਧਾਰੇ । 5 ।
ਦੂਤਨ ਕਾ ਕਾਰਾ ਮੁਖ ਕਰ੍ਹੇ । ਅਬਲਗ ਧੋਵਤ ਉਤਰ ਨ ਪਰ੍ਹੇ ।
ਜੈਸੀ ਕਰੀ ਤੈਸ ਅਗ ਪੈਰੇ । ਐਸ ਸਮੇਂ ਕੋ ਫਿਰ ਪਛੁਤੈ ਹੈ । 6 ।
ਕਰਤ ਕੂਚ ਦਰ ਕੂਚ ਸਿਧਾਏ । ਨਾਹਿਨ ਕੇ ਦੇਸਨ ਮਹਿ ਆਏ ।
ਭੇਦ ਨਰੇਸ ਜਬੈ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਲੈਨ ਅਗਮਨੇ ਆਪ ਸਿਧਾਯੋ । 7 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਮਿਲ੍ਹੇ ਆਨ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਜਾਨੋ । ਕਰ੍ਹੇ ਭਾਵ ਭਾਰੋ ਕਬੈ ਕੌਨ ਗੁਯਾਨੋ⁹ ।
ਤਨੋ ਮਨਿ ਭੇਟ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਦੀਨੀ । ਭਈ ਪੂਰ ਆਸ ਜਿਸੀ ਤਾਹਿ ਕੀਨੀ । 8 ।
ਮਧੋ ਨਾਹਿਨੋ ਲੈ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਸਿਧਾਯੋ । ਸਭੈ ਧਾਮ ਆਛੇ¹⁰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਾਯੋ ।
ਭਲੇ ਭੋਜ ਦੀਨੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੋ । ਕਰੇ ਰੰਗ ਰੂਪ ਘਨੇ ਯੋ ਅਖਾਰੋ । 9 ।
ਕਹ੍ਹੇ ਏਕ ਦਿਯੋਸੰ¹¹ ਨਰੇਸ ਬਚਾਨੰ¹² । ਸਭੈ ਰਾਜ ਆਪੋ ਜਿਤੋ ਮੋਰ ਥਾਨੰ ।
ਜਹੀ ਥਾਨੰ ਆਪੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿਧ ਗਾਵੈ¹³ । ਤਹੀ ਥਾਨ ਦਾਸੋ ਸਿਵਰ¹⁴ ਲੈ ਕਰਾਵੈ । 10 ।
ਚਢੈ ਜੋ ਸਿਕਾਰੋ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪੋ ਜਾਈ । ਤਬੈ ਲੈ ਨਰੇਸ ਸੰਗੈ ਸੋ ਸਿਧਾਈ ।
ਸਭੈ ਭ੍ਰਮ ਹੋਰੀ ਬਨਾ ਜਾਹਿ ਤਾਹੀ । ਦਿਖੀ ਦੀਨ ਦਯਾਲੋ ਖੁਸੀ ਮਧ ਆਈ । 11 ।

ਨਰਾਜ ਛੰਦ :

ਸਭੈ ਸੁ ਭ੍ਰਮ ਹੋਰ¹⁵ ਕੈ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਬੈਨ ਗਾਇਯੋ ।
ਇਹੈ ਸੁ ਭ੍ਰਮ ਆਛ ਹੈ ਹਮੇ ਸੁਚੀਤ¹⁶ ਭਾਇਯੋ ।

1) ਨਿਸ਼ਚਿਤ 2) ਦਿਨ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਸੂਰਜ 2)* ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਓ 3) ਬਲਵਾਨ 4) ਹਾਥੀਆਂ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ
5) ਆਗਿਆ 6) ਇਕ ਤੋਪ ਦਾ ਨਾਂ 7) ਭਿਆਨਕ 8) ਸੱਪ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਸੂਰਵੀਰ ਯੋਧੇ 9) ਕਿਹੜੇ ਗਿਆਨ
ਨਾਲ 10) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 11) ਦਿਨ 12) ਬਚਨ 13) ਬੋਲੇ 14) ਤੰਬੂ ਖੇਮਾ 15) ਵੇਖ ਕੇ
16) ਚਿੱਤ ਨੂੰ

ਗਿਰੀਸੁ¹ ਔਰ ਬਾਟਕਾ ਨਦੀ ਅਨੂਪ ਜਾਨੀਐ ।
 ਸੁਤਾ ਸੁ ਜਾਨ ਭਾਨ ਕੀ² ਉਸੇ ਦੂਤੈ³ ਬਖਾਨੀਐ । 12 ।
 ਸੁ ਸੁਧ ਮਧ ਭੂਮਕਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਯਾਲ ਹੇਰਿ ਕੈ ।
 ਕਹੁਯੋ ਨਰੇਸ ਏਸ ਕੋ ਕਰੋ ਕਿਲਾ ਸੁ ਘੇਰੋ ਕੈ ।
 ਬਿਨਾ ਸੁ ਕੋਟ ਆਸਰੈ ਨ ਚਾਹੀਐ ਨਰੇਸ⁴ ਕੋ ।
 ਸੁ ਜੁਧ ਕਰੁਧ ਭੂਮ ਮੈ ਅਨੇਕ ਹੈ ਛਿਤੋਸ⁵ ਕੋ । 13 ।
 ਸੁ ਮਾਨ ਬੈਨ ਰਾਵਜੂ ਤਿਸੁ ਜੋ ਕਾਮ ਧਾਰਿਯੋ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੈਸ ਨਾਥ ਜੂ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ⁶ ਸਾਰਿਯੋ ।
 ਪਠਾਇ⁷ ਆਪ ਦਾਸ ਕੋ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭੈ ਬੁਲਾਇਕੈ ।
 ਕਿਲਾ ਸੁ ਘੇਰ ਕਾਮ ਕੋ ਦਈ ਸਭੈ ਲਗਾਇਕੈ । 14 ।
 ਜਿਤੀ ਸੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤੀ ਹਜੂਰ ਫੌਜ ਜਾਨੀਐ ।
 ਉਤੈ ਨਰੇਸ ਧੀਰ ਕੀ ਜਿਤੀ ਪ੍ਰਜਾ ਜਹਾਨੀਐ ।
 ਸਭੈ ਲਗੈ ਦਰੁਗੋਸ⁸ ਕੇ ਮਹਾ ਸੁ ਮੋਦ ਧਾਰਿਕੈ ।
 ਸੁ ਪਾਂਚ ਸਾਤ ਰੋਜ ਮੈ ਲਿਯੋ ਕਿਲਾ ਸੁ ਤਯਾਰਿਕੈ । 15 ।
 ਅਨੂਪ ਰੂਪ ਪਥਰੰ ਸੁ ਜੁਬਰੰ⁹ ਮਿਲਾਇਕੈ ।
 ਧਰਿਯੋ ਦੁਗੋਸੁ ਨਾਮ ਲੈ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਮੋਦ ਪਾਇਕੈ ।
 ਸੁ ਮਧਿ ਜਾਨ ਤਾਸਕੇ¹⁰ ਲਗੁਯੋ ਸੁ ਡੇਰ ਨਾਥ ਕਾ ।
 ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਾਵਜੂ ਨਿਹਾਰ ਐਸ ਗਾਥ ਕਾ । 16 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਗਰ ਬਿਰਾਜਿਤ ਉਤ ਸਿਰੀ¹¹ ਇਤ ਨਾਹਨ ਕੀ ਹਦ ।
 ਮਧਿ ਭਾਗ ਦੋਹਾਨ ਕੇ ਲਗੁਯੋ ਨਾਥ ਕੋ ਗਦ¹² । 17 ।
 ਐਸ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭ ਰਾਵ ਕੋ ਤਯਾਗ ਚਿੰਤ ਨਿਪ ਗੈਰ ।
 ਤੋਰ ਭੂਯ ਮਧ ਅਰੁਨ¹³ ਕੋ ਪਰਨ ਨ ਦੇਸਾ ਪੈਰ । 18 ।
 ਸਾਰ ਮੌਰ¹⁴ ਕੇ ਦੇਸ ਮੈ ਜਮੁਨਾ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰ ।
 ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ ਸਭਿਗੁਰੁ ਪੁਰੀ ਜਨਕ ਅਸੁਰਾਰਿ¹⁵ । 19 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਕੈ ਅਸਵ ਰਾਜੇ ਚਢੇ ਅਵਤਾਰੀ । ਧੁਨ ਪਾਵਟੇ ਕੀ ਸੁਨੀ ਤਾਸ ਭਾਰੀ ।
 ਭਰੁਯੋ ਜਾਨ ਘੋਰ ਦਏ ਵੈ ਉਤਾਰੀ । ਧਰੁਯੋ ਪਾਂਵਟਾ ਜੂ ਇਮੰ ਨਾਮ ਚਾਰੀ¹⁶ । 20

ਸੋਰਠਾ : ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਧਰੇ ਉਤਾਰ ਪਗ ਪੰਗਜ ਇਤ ਪਾਂਵਟੇ ।
 ਤਾਂਤੇ ਧਰੁਯੋ ਦਿਯਾਰ ਨਾਮੁ ਸਿਰੋਮਣਿ ਪਾਂਵਟਾ । 21 ।

ਰਸਾਵਲ ਅਧੇ ਆਪ ਲਾਗੇ । ਡੇਰਾ ਲੈ ਸਭਾਗੇ ।

ਛੰਦ : ਕਿਧੋ ਕੋਸ ਮਾਹੀ । ਬਨੁਯੋ ਕੋਟ ਆਹੀ । 22 ।

- 1) ਪਰਬਤ 2) ਜਮਨਾ 3) ਦੁੱਤੀ, ਚਮਕਦਮਕ 4) ਰਾਜਾ 5) ਰਾਜਾ 6) ਮੁਖ ਕਮਲ 7) ਭੇਜ ਕੇ
 8) ਕਿਲਾ 9) ਸਮੂਹ, ਇਕੱਠ 10) ਉਸ ਕਿਲੇ ਦੇ 11) ਸਿਰੀ ਨਗਰ (ਗੜਵਾਲ ਦਾ ਇਕ ਨਗਰ)
 12) ਗੱਦੀ, ਡੇਰਾ 13) ਵੇਰੀ 14) ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਨਾਂ 15) ਆਨੰ ਦੇਵ-ਪੁਤ੍ਰਾ ਹੈ 16) ਸੁੰਦਰ

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਨ ਦਯਾਰਾ । ਕਰੈ ਯੋ ਬਿਹਾਰਾ ।
ਲਿਖੈ ਕਲਮ ਜਾਰੀ । ਰਖੈ ਫੌਜ ਸਾਰੀ । 23 ।
ਸਿਪਾਹੀ ਜੁ ਆਵੈ । ਸੁ ਜਾਨੇ ਨ ਪਾਵੈ ।
ਲਿਖੈ ਤਾਸੂ ਚੀਰਾ । ਕਰੈ ਆਪ ਬੀਰਾ । 24 ।

ਨਿਰਾਜ

ਛੰਦ : ਹਿੰਦੂ ਸੁ ਔ ਤਰੁਕੇਸਨ ਜਿਕੋ ਸੁ ਬੀਰ ਆਵਈ ।
ਸੁ ਹੋਇ ਬੇਗ¹ ਚਾਕਰੰ ਚਿਹਰਾ² ਸੁ ਲੈ ਲਿਖਾਵਈ ।
ਸੁਨੇ ਜੁ ਅਸ ਬਾਤ ਕੋ ਪਠਾਨ ਜੁਆਨ ਆਇਯੋ ।
ਬਸੀ ਸੁ ਜਾਨ ਦਾਮਲੇ³ ਸਹਸ ਪਾਂਚ ਧਾਇਯੋ । 25 ।
ਭਲੇ ਸੁ ਔਰ ਭੀਖਨੰ ਖਨੰ ਨਜਾਬਤੰ ਵਈ ।
ਸਿਦਾਰ ਜਾਨ ਤੋਨ ਕੇ ਬਡੈ ਬਖਾਨਿਯੈ ਸੁਈ ।
ਲਿਖੀ ਤਿਨੈ ਸੁ ਚਾਕਰੀ ਰਖੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈ ਸਬੈ ।
ਸੁ ਔਰ ਔ ਘਨੇ ਰਖੇ ਜਿਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈ ਤਬੈ । 26 ।
ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਾਰ ਚਿਤ੍ਰਤੰ ਜਿਤੇ ਕਿਕਾਨ⁴ ਆਵਈ ।
ਲਏ ਕਿਪਾਲ ਮੋਲ ਕੈ ਨ ਜਾਨ ਏਕ ਪਾਵਈ ।
ਬਸੁਯੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਾਂਵਟਾ ਅਨੂਪ ਰੂਪ ਜਾਨਿਯੈ ।
ਪੁਰੀ ਸੁਗੀਰਵਾਣਕੰ⁵ ਧਨੇਸ⁶ ਧਾਮੁ ਧਾਨਿਯੈ । 27 ।
ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਯਾਮ ਨਰੀਕੰ ਸੁਤਾ ਦਿਨੇਸ⁷ ਸਾਵਈ ।
ਸੁ ਨਕ੍ਰ⁸ ਬਕ੍ਰ⁹ ਬਾਰ ਕੇ ਸੁਚਕ੍ਰ ਸੋਵ ਪਾਵਈ ।
ਅਨੇਕ ਤਾਹਿ ਰਾਵ ਕਾ ਸੁ ਰਾਜ ਘਾਟ ਜਾਨਿਯੈ ।
ਮਿਲਾਸ ਆਨ ਪਥਕੰ¹⁰ ਇਤੰ ਉਤੇ ਸਿਧਾਨਿਯੈ । 28 ।
ਬਸੀ ਅਨੂਪ ਭੂਮਕਾ ਸਭੈ ਸੁ ਤੋਨ ਬਾਨ ਕੀ ।
ਆਭਾ ਸੁ ਐਸ ਪਾਵਈ ਬਲੀ ਮਨੋ ਦਿਵਾਨ¹¹ ਕੀ ।
ਚਰਿਤ੍ਰ ਚਾਰ ਨਾਥ ਕੇ ਲਖਨ ਦੇਵ ਆਵਈ ।
ਨਿਹਾਰ ਚਾਰ ਬਾਨਕਾ¹² ਬਿਸੰਮ ਹੋਇ ਜਾਵਈ । 29 ।
ਸਾਰ¹³ ਤਾਰ¹⁴ ਤੂਤ ਆਂਬ ਨੀਮ ਖੇਰ ਜਾਨਿਯੈ ।
ਜਟੀ ਕਨੇਰ ਪੀਪਰੰ ਖਜੂਰ ਸੇਵ ਸਾਨਿਯੈ ।
ਕਦੰਬ ਕੇਲ¹⁵ ਬਦਰੀ ਅਸੋਕ ਢਾਕ ਜਾਮਨੰ ।
ਘਨੰ ਘਨੰ ਬਿਲੋਕ ਕੈ ਬਿਮੋਹ ਦੇਵ ਕਾਮਨੰ । 30 ।

1) ਜਲਦੀ 2) ਨਾਂ 3) ਦਾਮਲਾ (ਕਰਠਾਲ ਨੇੜੇ) ਬਸਤੀ ਦੇ 4) ਘੰੜੇ 5) ਇਕ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਨਾਂ
6) ਕੁਬੇਰ 7) ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਜਮਨਾ 8) ਮਯਰ-ਮੱਛ 9) ਜਲ ਦਾ ਘੁੰਮਰ ਘੇਰ 10) ਪਹਾੜੀਏ
11) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ 12) ਸੁੰਦਰ ਬਾਗੀਚਾ 13) ਸਾਲ 14) ਤਾੜ 15) ਕੇਲਾ

ਭਰਿਯੋ ਸੁ ਜੀਵ ਜੰਤਨੰ ਬਨੰ ਅਪਾਰ ਸੋਹਿਐ ।
 ਕਰੀ¹ ਜੰਖਾਰ² ਕੀਸਕੰ³ ਮ੍ਰਿਗੀਸ⁴ ਏਣ⁵ ਜੋਹੀਐ ।
 ਸਸੇ ਸਿਆਲ ਗੋਇਨੰ⁶ ਅਜਾਰਿ⁷ ਕੋਲ⁸ ਰੀਛਨੰ ।
 ਅਰੰਨ ਅੰਰ ਗੈਡਕੰ⁹ ਭਰੁਯੋ ਅਰਿੰਨ ਤੀਛਨੰ¹⁰ । 31 ।

ਸਵੇਯਾ : ਯੋ ਸੁ ਭਰੇ ਬਨ ਪੂਰਨ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਆਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਰਚੁਯੋ ਬਰ ਭਾਰੀ ।
 ਰਾਵਲ ਸੁ ਰੰਕ ਸਭੈ ਤਿਹ ਆਵਤ ਆਨ ਅਭੂਤ¹¹ ਕਰੇ ਸੁ ਦਿਦਾਰੀ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਬਤੀਆਂ ਬਰ ਪਾਵਨ ਸਾਹ ਫਤੇ ਕੀ ਕਰੀ ਸੁਰਬਾਰੀ ।
 ਆਨ ਮਿਲਯੋ ਪਗ ਪਾਵਨ ਮੈ ਤਬ ਬਾਜ ਉਠੀ ਕਰਨਾਇ ਨਗਾਰੀ¹² । 32 ।
 ਅਚੁਤ ਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਲਾਸ ਤੇ ਏਕ ਕਰੈ ਵਹ ਲੈ ਜੁਗੁ ਰਾਈ ।
 ਏਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮਹੀ ਜੋ ਛਿਤੇ ਸੁਰ ਨਾਹਿਨ ਕੋ ਬਰ ਨਾਥ ਕਹਾਈ ।
 ਸਾਹ ਫਤੇ ਸੁ ਦੁਤੇ ਨਗਰੇਸਵਰ ਸਾਥ ਕਲ੍ਹਰ ਜਿਸੈ ਕੁਰਮਾਈ ।
 ਆਦਿ ਬਿਰੋਧ ਹੁਤੇ ਇਨ ਕੇ ਅਬ ਏਕ ਕਰੈ ਤਜ ਦੀਨ ਲਰਾਈ । 33 ।

ਚੋਪਈ : ਤਬ ਰਾਜਨ ਯੋ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ ।
 ਕੁਨਕਾ¹³ ਕਛੂ ਜਗੀਰ ਸੁ ਡਾਰਹੁ¹⁴ । ਮਧਿ ਰਸੋਈ ਦੇਗ ਨਿਹਾਰਹੁ । 34 ।
 ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਉਨ ਕੀ ਸੁਨ ਬਾਨੀ । ਬਿਹਸ ਬਦਨ ਘਨ ਜਿਉਸੁ¹⁵ ਬਖਾਨੀ ।
 ਤੁਮ ਸਰਨੀ ਖਾਲਸ ਕੀ ਆਵਹੁ । ਜੰ ਚਿਤ ਰੁਚੈ ਵਹੈ ਬਰ ਪਾਵਹੁ । 35 ।
 ਕੁਨਕਾ ਹਮਰੀ ਦੇਗ ਮਝਾਰਾ । ਕੌਨ ਕਮੀ ਹੈ ਪਕਤ ਅਪਾਰਾ ।
 ਅਸਧੁਜ¹⁶ ਪਹ ਮਾਂਗੋ ਸੋ ਭਾਈ । ਚਾਹਤ ਅਧਿਕ ਸੁ ਤੁਮਹ ਦਿਵਾਈ । 36 ।
 ਫਤੇ ਸਾਹ ਯੋ ਆਇਸ¹⁷ ਪਾਈ । ਗਯੋ ਨਗਰ ਅਪਨੇ ਕਹ ਧਾਈ ।
 ਨਾਹਿਨ ਪਤੀ ਨਗਰ ਨਿਜ ਗਯੋ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਇਤੈ ਸੁਖੁ ਕਯੋ । 37 ।

ਸਵੇਯਾ : ਜਾਮ ਸਵਾ ਸੁ ਚਢੇ ਦਿਨ ਬਾਝ ਨ ਹੋਇ ਕਿਸੈ ਸੁ ਹਜ਼ੂਰ ਦਿਦਾਰਾ ।
 ਪਾਠ ਕਰੈ ਪ੍ਰਭਜੂ ਨਿਜ ਪਾਵਨ ਛੰਦ ਕਬੈ ਕ੍ਰਿਸਨਾ ਅਵਤਾਰਾ ।
 ਭੋਜਨ ਕੈ ਸੁ ਅਰਾਮ ਕਰ ਕਛੂ ਫੇਰ ਜਗੈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਧਾਰਾ ।
 ਫੇਰ ਸਿਕਾਰ ਚਢੈ ਜਗਜੀਵਨ ਲੈ ਸੰਗ ਬੀਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । 38 ।
 ਸਿੰਘਨ ਸਾਥ ਲਰਾਵਹਿ ਬੀਰਨ ਢਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਰੇ ਹਥਿਆਰਾ ।
 ਏਕ ਲਰੇ ਸੁ ਕਟਾਰਨ ਸੋ ਨਿਜ ਜੋ ਬਰ ਬੀਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਅਪਾਰਾ ।
 ਏਕ ਬੰਦੂਕਨ ਸੋ ਲਰਹੀ ਵਹ ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੇ ਹਰਿਜਛ¹⁸ ਨਿਹਾਰਾ ।
 ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕਿਧੋਂ ਬਨ ਭੀਤਰ ਲਾਇ ਰਹਿਓ ਇਹ ਜੁਧ ਅਖਾਰਾ । 39 ।

1) ਹਾਥੀ 2) ਬਾਰਾ ਸਿੰਘਾ 3) ਬੰਦਰ 4) ਸ਼ੇਰ 5) ਹਿਰਨ 6) ਰੇਤ 7) ਬਘਿਆੜ 8) ਸੂਰ
 9) ਬਾਰਾ ਸਿੰਘੇ 10) ਸਾਰਾ ਘਣਾ ਬਨ 11) ਅਪੂਰਵ, ਅਦੁੱਤੀ 12) ਉਠ ਉਤਲਾ ਨਗਾਰਾ 13) ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ
 14) ਏਣ ਤੋਂ ਭਾਵ 15) ਬਿਜਲੀ ਵਿਚ 16) ਪਰਮਾਤਮਾ 17) ਆਗਿਆ 18) ਸ਼ੇਰ

ਔਰ ਸੁ ਸੇਰ ਘਨੇ ਜੁ ਹਨੇ ਪੁਨ ਏਕ ਮ੍ਰਿਗੀਸ¹ ਬਡੋ ਬਲ ਧਾਨੀ ।
 ਮਾਰਓ ਮਰੇ ਨਾ ਕਿਸੂ ਭਟ ਤੇ ਬਲ ਰੂਪ ਭਯਾਨਕ ਹੈ ਵਹ ਜਾਨੀ ।
 ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਭਟੇਸ ਬੁਲੇ ਪ੍ਰਭ ਕਾਹੂ ਨਾ ਤਾ ਸੰਗ ਵਾਰ ਕਰਾਨੀ ।
 ਚੀਰ ਸੁ ਬੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਡਰੈ ਵਹ ਕੇਹਰ ਹੈ ਕਿਧੋ ਕਾਲ ਨਿਦਾਨੀ । 40 ।
 ਦੀਰਘ ਗਾਤ ਸੁ ਤੁੰਡ² ਭਯਾਨਕ ਰੋਮ ਬੁਰੇ ਜਨ ਸੇਹਿ ਜੁ ਤੀਰਾ³ ।
 ਆਨਨ ਚਾਰ ਸੁ ਪੁੰਜ ਬਿਰਾਜਿਤ ਪੰਜਮ ਬਕ੍ਰ ਦਿਪੈ ਮੁਖ ਧੀਰਾ ।
 ਪੰਜ ਮਹੀ ਮੁਖ ਸੋ ਨਰ ਮਾਰਤ ਘੁਖੁ ਕਰੈ ਜਨ ਬਿਜ ਗਹੀਰਾ ।
 ਬੀਰਨ ਕੇ ਸੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨ੍ਯੋ ਯਹ ਕੇਹਰ⁴ ਹੈ ਕਿਧੋਂ ਕੌਤਕ ਬੀਰਾ । 41 ।

ਨਿਰਾਜ

ਛੰਦ : ਸੁਨ੍ਯੋ ਸੁਦੇਸ ਦੇਸਕਾ । ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਸੁਦੇਸ⁵ ਕਾ ।
 ਸੁ ਬੀਰ ਧੀਰ ਆਵਹੀ । ਤਿਸੈ ਨ ਘਾਇ ਜਾਵਹੀ । 42 ।
 ਦਿਨੰ ਜੁ ਏਕ ਨਾਥ ਜੁ । ਰਟੀ ਸੁ ਐਸ ਗਾਥ ਜੁ ।
 ਅਸੰ⁶ ਜੁ ਹਾਥ ਧਾਰਿਕੇ । ਹਨੇ ਇਸੈ ਪਚਾਰਿਕੇ⁷ । 43 ।

ਸਵੇਯਾ : ਤੋ ਪ੍ਰਭ ਜੁ ਸਬ ਬੀਰਨ ਮੈ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਧਾਮੁਖ ਬਾਕ⁸ ਉਚਾਰੀ ।
 ਹੋਇ ਇਹ ਕੇ ਸੰਗ ਆਪ ਲਰੋਂ ਤੁਮ ਦੇਖਹੁ ਕੌਤਕ ਹੋਇ ਪਿਛਾਰੀ ।
 ਹੋਰ ਹਟਾਇ ਰਹੇ ਭਟ ਉਤਮ ਕਾਹੂ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਮਾਨ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਆਪ ਗਯੋ ਚਲਿ ਕੈ ਜਗਤੋਸਰ ਬੀਰ ਕਰੈ ਸਬ ਹੋਰ ਕਨਾਰੀ⁹ । 44 ।
 ਏਕ ਕਰੰ ਮਧਿ ਸਿਪ੍ਰ¹⁰ ਧਰਿਯੋ ਬਰ ਦੂਸਰ ਸਾਥ ਦਿਪੈ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ ।
 ਸਾਮੁਹ ਆਨ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਕੇਹਰ ਤੋ ਜਗ ਰਛਕ ਧੀਰ ਧਰਾਨੀ ।
 ਹੋਰਤ ਹੈ ਚਤੁਰੋਰ¹¹ ਭਟ ਬਰੁ ਕੇਹਰ ਜੁਧ ਕਿਧੋ ਸੁ ਕਹਾਨੀ ।
 ਨਾਥ ਕਹਿਓ ਜੁ ਪਸੇਸਰ¹² ਕੋ ਅਬ ਹੋਹੁ ਸੁਚੇਤ ਹਮੁ ਸੰਗ ਜਾਨੀ । 45 ।
 ਬੈਨ ਸੁਨਤ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਕੇ ਨਹੀ ਕੋਪ ਭਰ੍ਯੋ ਚਿਤ ਠਾਂਢ ਭਯੋ ਹੈ ।
 ਤੀਨ ਸੁ ਬੇਰ ਹਕਾਰ¹³ ਬਕੇ ਗੁਰ ਨਾ ਉਹ ਕੇ ਚਿਤ ਛੋਭ ਛਯੋ ਹੈ ।
 ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਕਰੈ ਅਭਬੰਦਨ ਸਾਧ ਸਰੂਪ ਸਰੂਪ ਕਰਿਯੋ ਹੈ ।
 ਫੇਰ ਕਹੁਯ ਨਿਜ ਪੋਰਖ ਧਾਰ ਸੁ ਗੀਦਰ ਸਿਯਾਲ ਭਯੋ ਸੁ ਗਯੋ ਹੈ । 46 ।
 ਟੇਰ ਘਨੇ ਜੁ ਸੁਨੋ ਖਸੁ ਨਾਇਕ ਤੁੰਡ¹⁴ ਪਸਾਰ ਸੁ ਪੁੰਛ ਫਿਰਾਈ ।
 ਯੋ ਸੁ ਫੁਲਾਇ ਸਟਾ ਬਰ ਦੀਰਘ ਪੈ ਗਰਜਿਯੋ ਘਨ ਘੋਖ ਲਗਾਈ ।
 ਬੀਰ ਡਰੈ ਨਿਰਖੰਤ ਜੋ ਕੌਤਕ ਐਸ ਚਲੇ ਜਿਮ ਪੈਨ ਚਲਾਈ ।
 ਠਾਂਢ ਰਹੁਯੋ ਓਹ ਜਾਂ ਗੁਰ ਅਚੁਤ¹⁵ ਜੁਯੋਂ ਰਣ ਖੰਭ ਜਨੰਮ ਨ ਭਾਈ । 47 ।

1) ਸ਼ੇਰ 2) ਮੁਖ 3) ਸੇਹ ਦੇ ਤਕਲਿਆਂ ਵਾਂਗ 4) ਸ਼ੇਰ 5) ਸ਼ੇਰ 6) ਤਲਵਾਰ
 7) ਵੰਗਾਰ ਕੇ 8) ਮੁਖ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਕ 9) ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ 10) ਢਾਲ 11) ਚੰਗਾ ਪਾਸੇ
 12) ਪਸ਼ੂ-ਈਸ਼ਰ, ਸ਼ੇਰ 13) ਬੁਲਾਣਾ; ਲਲਕਾਰਨਾ 14) ਮੂੰਹ 15) ਅਡਿਗ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ

ਚੋਪਈ : ਹਾਥ ਉਠਾਇ ਸੁ ਤੁੰਡ¹ ਪਸਾਰੀ । ਗੁਰ ਪਰ ਆਥੋ ਵਹ ਪਸੁਆਰੀ² ।

ਤੋ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਗਹਿ ਕਰ ਢਾਰ । ਰੋਕੈ ਵਾਕੇ ਪੰਜ ਹਜਾਰ । 48 ।

ਦੁਤੈ³ ਹਾਥ ਗਹਿ ਕਲਤ⁴ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ । ਹਨਿਯੋ ਘਾਵ ਤਿਹ ਉਰ ਮਧ ਜਾਨੀ ।

ਐਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਵਹੀ ਉਰ ਮਧਿ । ਉਰਵੀ⁵ ਗਿਰਿਯੋ ਹੋਇ ਕਰ ਬਧਿ । 49 ।

ਰਸਾਵਲ ਗਿਰਿਓ ਭੂਮ ਜਾਈ । ਬਡੋ ਪਸੁ ਰਾਈ ।

ਛੰਦ : ਦਿਖੈ ਆਨ ਬੀਰਾ । ਤਿਸੈ ਹੋਇ ਤੀਰਾ⁶ । 50 ।

ਬਡੋ ਸਿੰਘ ਭਾਖੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਧੰਨ ਆਖੈ ।

ਬਿਨਾ ਤੋਹਿ ਦਯਾਰਾ । ਸਕੈ ਕੋਈ ਮਾਰਾ । 51 ।

ਨਿਰਾਜ ਨਰੰ ਪਸੂ ਅਪਾਰ ਹੀ । ਹਨੈ ਇਸੈ ਹਜਾਰੀ ।

ਛੰਦ : ਅਸੰ ਨ ਮਾਇ ਜਾਇਯੋ⁷ । ਸਕੈ ਇਸੈ ਜੁ ਘਾਇਯੋ । 52 ।

ਸੁਨੰ ਗਿਰਾ ਬਿਰਾਨ⁸ ਕੀ । ਕਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਧਾਨ ਕੀ ।

ਸੁ ਪੰਡ ਕੋਰਵੰ ਕੁਲੰ । ਹੁਤੋ ਮ੍ਰਗੀਸ ਏ ਬਲੰ । 53 ।

ਸਵੇਯਾ : ਬੀਰ ਹੁਤੋ ਇਹ ਤੋਨ ਸਮੇ ਅਬ ਕੇਹਰ ਜੋਨਿ ਧਰੀ ਜਗ ਆਈ ।

ਅੰਨ ਜੁ ਕਾਮ ਨ ਥੋ ਇਹ ਮਾਰਨ ਬੀਰ ਸੁਨੰ ਸਬ ਮੋਦੈ ਬਢਾਈ ।

ਕਾਟ ਸੁ ਜੋਨ ਦਈ ਇਹ ਕੀ ਅਬ ਸੁਧ ਭਯੋ ਜਸੁ ਕੰਚਨ ਹਾਈ⁹ ।

ਯੋ ਕਹਿਕੇ ਗੁਰ ਧਾਮ ਅਏ ਜਿਸ ਕੋਟ ਸਿਰੋਮਿਣ ਬਿਯੋਤ¹¹ ਬਨਾਈ । 54 ।

ਰਸਾਵਲ ਬਸੇ ਧਾਮ ਆਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਰਾਈ ।

ਛੰਦ : ਪਰੀ ਰੋਨ ਸੋਏ । ਸਬੰ ਦੁਖ ਖੋਏ । 55 ।

ਭਏ ਭੋਰ ਜਾਗੇ । ਗੁਣੰ ਨਾਮ ਪਾਗੇ ।

ਕਰੈ ਪਾਠ ਪੂਜਾ । ਤਜੈ ਭਾਵ ਦੂਜਾ । 56 ।

ਨਿਰਾਜ ਦਿਨੰ ਸੁ ਏਕ ਕੋਨ ਹੁੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਜਾਨਿਯੈ ।

ਛੰਦ : ਨਦੀ ਸੁ ਤਧਿ ਮਜਨੰ¹² ਕਰੰਤ ਭੇ ਸੁ ਆਨੀਐ ।

ਕਰਮੰ ਕਾਲ ਕੰਗਨੰ ਨਦੀ ਸੁ ਮਧਿ ਡਾਰਿਯੋ ।

ਅਨੇਕ ਸੰਗ ਸਿਖ ਸੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਐ ਨਿਹਾਰਿਯੋ¹³ । 57 ।

ਭਏ ਬਿਸਮੰ ਜਾਨੀਐ ਅਨੇਕ ਬੀਰ ਸਾਥ ਕੇ ।

ਨਹੀ ਸੋਗ ਆਨੰਦ ਨਿਹਾਰਿਯੈ ਜੁ ਨਾਥ ਕੇ ।

ਚਲੀ ਕਥਾ ਸੁ ਆਵਈ ਤਵਨੰ¹⁴ ਥਾਨ ਜਾਨਿਯੈ ।

ਜਹਾਂ ਸੁ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਸਦਨੰ ਮੈ ਬਖਾਨੀਐ । 58 ।

ਸੁਨੰਤ ਮਾਤ ਬਾਤ ਕੋ ਸਚਿਤ ਚਿਤ ਧਾਰਿਯੋ ।

ਜਹਾਂ ਸੁ ਦੀਨਬੰਧ ਥੇ ਤਹੀ ਸੁ ਆ ਪੁਕਾਰਿਯੋ ।

1) ਮੂੰਹ 2) ਸ਼ੇਰ 3) ਦੂਜੇ 4) ਸੁੰਦਰ 5) ਧਰਤੀ ਉਤੇ 6) ਰੋਕੇ 7) ਅਜਿਹਾ ਮਾਂ ਨੇ ਕੰਟੀ
ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ 8) ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ 9) ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ 10) ਸੋਨੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਡਿੱਖਾ 11) ਵਿਉਂਤ
12) ਇਜਨਾਨ 13) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ 14) ਉਸ ਥਾਂ

ਕਹੀ ਕਈ ਹਜਾਰ ਕੋ ਅਲਭ ਕੰਗਨੰ ਹੁਤੋ ।
ਤੁਮੈ ਕਹਾ ਸੁ ਡਾਰਿਯੋ ਮੁਝੈ ਬਤਾਈਐ ਸੁਤੋ । 59 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਲਏ ਸਾਥ ਮਾਈ । ਤਿਸੈ ਥਾਨ ਆਈ ।
ਅਹੈ ਯੋ ਸੁ ਤਿਯਾਰੰ । ਜਿਮੰ ਕੋਇ ਬਾਰੰ । 60 ।
ਕਹਾ ਜੂ ਸੁ ਡਾਰੋ । ਮੁਝੈ ਜਾ ਦਿਖਾਰੋ ।
ਪ੍ਰਭੂ ਮੋਨ ਠਾਨੀ । ਕਹੀ ਨਾ ਕਹਾਨੀ । 61 ।
ਝਖੀ ਫੋਰ ਮਾਈ । ਪੁਨੰ ਯੋ ਕਰਾਈ ।
ਕੜਾ ਦੂਜ ਜੋਈ । ਲਯੋ ਹਾਥ ਸੋਈ । 62 ।
ਮਧੰ ਸਿਆਮ ਨਾਰੀ¹ । ਦਯੋ ਸੋਇ ਡਾਰੀ ।
ਪੁਨੰ ਬੈਨ ਗਾਈ । ਇਨੈ ਢੂੰਢ ਮਾਈ । 63 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਮਾਤਾ ਲਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੋ ਰਹੀ ਬਿਸੰਮਨ² ਹੋਇ ।
ਕਾ ਸੋਚਿਤ ਕੇ ਦੁਖ ਕਹੈ ਦੁਖ ਪਰ ਦੁਖ ਯਹ ਜੋਇ । 64 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਭਈ ਮੋਨ ਮਾਈ । ਕਹੈ ਕਾਹ ਜਾਈ ।
ਕਹੀ ਜੋ ਹਜਾਰੀ । ਕੜੇ ਦੀਸ ਡਾਰੀ । 65 ।
ਕਰੇ ਬੇ ਜੜਾਊ । ਕਲੰਧੋਤ³ ਭਾਊ ।
ਮਣੀ ਮਧਿ ਹੀਰੇ । ਜੜੇ ਬੇ ਗਹੀਰੇ । 66 ।
ਇਕੈ ਸਿਖ ਸੇਟੇ⁴ । ਦਏ ਨਾਥ ਭੇਟੇ ।
ਕਛੂ ਲੈ ਹੰਕਾਰਾ । ਰਿਦੈ ਤਾਂ ਨਿਹਾਰਾ । 67 ।
ਦਏ ਯੋ ਸੁ ਡਾਰੀ । ਲਖੇ ਕੋ ਸੰਸਾਰੀ ।
ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਭੂਖਾ । ਨਹੀ ਲੋਭ ਚੂਕਾ । 68 ।
ਦੁਖੀ ਦੇਖ ਮਾਤਾ । ਕਹੀ ਆਪ ਗਾਥਾ ।
ਭਯੋ ਕਾਇ ਮਾਈ । ਗਏ ਤੋ ਭੁਲਾਈ । 69 ।
ਇਨੈ ਥਾ ਸੁ ਜਾਨਾ । ਬਹੋ ਜਾ ਟਿਕਾਨਾ ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਭਾਈ । ਗਯੋ ਨਾਹਿ ਰਾਈ⁵ । 70 ।
ਇਹੈ ਮਾਤ ਸਯਾਨੀ । ਇੰਦ੍ਰ ਲੈ ਦਿਖਾਨੀ ।
ਮਲਾਹੰ ਬੁਲਾਈ । ਡਬੋਰੀ ਡਰਾਈ⁶ । 71 ।
ਮਹਾ ਜਾਲ ਡਾਰੀ । ਘਨੇ ਮਾਤ ਹਾਰੀ ।
ਬਿਠੀ ਆਨ ਆਲਾ⁷ । ਭਏ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ । 72 ।

1) ਜਮਨਾ ਨਦੀ 2) ਅਰੰਭਿਤ 3) ਸੋਨਾ 4) ਸ਼ੇਰ, ਧਨਵਾਨ 5) ਜਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ 6) ਪਵਾਈ
7) ਘਰ

ਕਹੈ ਐਸੁ ਹਾਰੀ । ਬਿਠੀ ਮੰਨ ਧਾਰੀ ।
 ਸੁਣ ਔਰ ਗੀਰੀ । ਕਹੈ ਸਾਬ ਪ੍ਰੀਤੀ । 73 ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕਹਾਨੀ । ਧਰੈ ਮਧਿ ਕਾਨੀ ।
 ਤਜੈ ਐ ਜੰਜਾਰਾ । ਸੁ ਝੁਠਾ ਪਸਾਰਾ । 74 ।
 ਇਹੈ ਸਤ ਜਾਨੈ । ਧਰੈ ਮਧਿ ਕਾਨੈ ।
 ਇਕੰ ਰੋਜ ਕੋਨੈ । ਕਰ੍ਹਯੋ ਨਾਥ ਗਉਨੈ । 75 ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ :

ਦਿਨ ਜੁ ਏਕ ਕੋਨ ਹੁ ਚੜੇ ਅਖੇੜੈ ਕਾਜ ਕੋ ।
 ਸੁ ਚਿਤ੍ਰ ਬਾਜ ਧੂਤੈ ਸਵਾਨੈ ਲਏ ਕਿਧੋ ਸਮਾਜ ਕੋ ।
 ਕਰੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚੋਜਨੈ ਸੁ ਮੋਜਨੈ ਸੁ ਧਾਰਿ ਕੈ ।
 ਲਏ ਪਵਿਤ੍ਰ ਬਾਹਣੈ ਤਸੈ ਚਲੈ ਪਹਾਰ ਕੈ । 76 ।
 ਨਦੀ ਤੀਰ ਮੈਂ ਸੁਨ੍ਹਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮੋਚਨ । ਮਹਾਂ ਸੁ ਸੁਧ ਤੀਰਥ ਕਟੈ ਕਲੇਸ ਪੋਚਨੈ ।
 ਅਸੋਜ ਅਗ੍ਰ ਕਾਤਕ ਮਿਲਾ ਤਹਾਂ ਬਖਾਨਿਯੈ ।
 ਸੁ ਦੇਸ ਦੇਸ ਮਾਨਵੈ ਕਰੈ ਤਹਾ ਜੁ ਪਯਾਨੀਐ । 77 ।
 ਸੁ ਬੁਧ ਬੁਧ ਸਾਧਕ ਮਹਾਤਮੈ ਸੁ ਪਾਈਐ । ਨਹੀ ਸੁ ਐਰ ਗੈਰ ਹੈ ਪੁਬੀ ਪੁਰਾਨ ਗਾਈਐ ।
 ਤਹਾਂ ਦਯਾਲ ਦੇਵ ਜੁ ਕਰੰਤ ਚੋਜ ਆਇਯੋ ।
 ਨਿਹਾਰ ਤੋਨ ਤੀਰਥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਦੈ ਪਾਇਯੋ । 78 ।

ਸਵੇਯਾ : ਸਿਖ ਸਖਾ ਇਹ ਠੋਰ ਦਯਾਨਿਧ ਆਨ ਮਿਲੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਨਵੀਨੇ ।
 ਦੇਵਨ ਕੈ ਤਿਨਕੋ ਸਿਰ ਪਾਇਨੈ ਪਾਜ ਮੰਗਾਇ ਪ੍ਰਭੁ ਬਚਨੈ ਕੀਨੇ ।
 ਭੇਜ ਦੇਏ ਸੁ ਪੂਰੈ ਪੁਰ ਮਾਨਵ ਆਨ ਤਿਨੈ ਇਮ ਉਤਰ ਦੀਨੇ ।
 ਦ੍ਰਿਢ ਫਿਰੇ ਸਬ ਜਾ ਨਿਜ ਪਾਗਨੈ ਨਾਹਿ ਮਿਲੀ ਕਹ ਬੈਨ ਪ੍ਰਬੀਨੇ । 79 ।
 ਦਾਮਲ ਬੂਰ ਸੁਦੋਰੈ ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਹੋਇ ਬਿਲਾਸ ਪੁਰੈ ਨਰ ਆਏ ।
 ਬੈਦਰ ਵਾਦ ਸੁ ਪਾਵਟ ਭੀਤਰ ਨਾਹਿ ਮਿਲੀ ਚਲ ਮੋਲ ਫਿਰਾਏ ।
 ਆਈਸੈ ਜੁਯੋ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕੀ ਵਹ ਬਯੋਤੈ ਕਰੈ ਤਟ ਬੀਰ ਸੁਨਾਏ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਉਨਕੀ ਬਤੀਆ ਤਬ ਏਕ ਉਪਾਉ ਪ੍ਰਭੁ ਵਰਮਾਏ । 80 ।

ਦਹਰਾ : ਯਾ ਤੀਰਥ ਕੇ ਤੀਰ ਮੈ ਲਘ ਸੰਕਾ ਕਰ ਜੋਇ ।
 ਤਾਕੀ ਪਗਰੀ ਛੀਨ ਕਰ ਲਿਆਵੈ ਮਮ ਤਟ ਸੋਇ । 81 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਜਾਨੈ ਤਬੈ ਰਾਤ ਮਾਹੀ । ਭਲੀ ਆਠ ਸੈ ਜੁ ਤਬੈ ਪਾਗ ਲਾਹੀ ।

- 1) ਕਿਸੇ ਦਿਨ 2) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਰਾ, ਚਾਲੇ ਪਾਏ 3) ਸਿਫਾਰ 4) ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਾਜ 5) ਕੁੱਤੀ
 6) ਉਥੇ ਪੋਚ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ 7) ਅਸੂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਤਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ 8) ਸੁਖ, ਆਨੰਦ
 9) ਸਿਰੰਪਾ 10) ਬਚਨ ਕੀਤਾ 11) ਪਗੜੀਆ 12) ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਂ 13) ਆਗਿਆ 14) ਵਿਉਂਤ
 15) ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰੇ

ਦਈ ਆਨ ਤੋਨੇ¹ ਹਜੂਰੇ ਬਨਾਈ । ਘਨੈ ਲਾਇ ਧੋਬੀ ਨਿਸੀ² ਮੈ ਧੁਵਾਈ । 82 ।
 ਭਏ ਪ੍ਰਾਤ ਤੋਨੇ ਸਿਖਾ ਕੋ ਬੰਧਾਈ । ਸਭੈ ਬਾਂਧ ਸੀਸੇ ਗਏ ਮੋਦ³ ਪਾਈ ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਬਿਲਾਸ⁴ ਤਿਨੈ ਨਾਹਿ ਪਾਯੋ । ਜਸੇ ਕਾਜ ਦੇਖੁਯੋ ਤਸੇ ਲੈ ਬਨਾਯੋ । 83 ।
 ਗਏ ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਨਗੀ ਧਾਰ ਮੁੰਡੀ⁵ । ਵਗੁਯੋ ਪੁੰਨ ਤਾਕੋ ਕਰੀ ਕਾਰ ਭੁੰਡੀ⁶ ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਨ ਬੰਧ ਚਢੈ ਯੋ ਸਿਧਾਯੋ । ਗੜ ਪਾਵਟੇ ਕੇ ਤਬੈ ਮਧ ਆਯੋ । 84 ।
 ਇਸੀ ਭਾਤਿ ਜਾਨੋ ਗੁਰ ਨਾਥ ਰਾਜੇ⁷ । ਜਿਸੈ ਜਸੁ ਕਾਨੀ ਸੁਨੈ ਪਾਪ ਭਾਜੇ ।
 ਸਭੇ ਦੇਸ ਦੇਸ ਚਲੈ ਸੰਤ ਆਵੈ । ਧਰੈ ਭੋਟ ਪੂਜਾ ਮਨੋ ਇਛ ਪਾਵੈ । 85 ।
 ਜਹਾ ਸੇਰ ਹਾਥੀ ਸੁਨੈ ਕਾਨ ਪਾਹੀ । ਚਢੈ ਬੇਗ ਤਾਪੈ⁸ ਕਰੈ ਜੁਧ ਤਾਹੀ ।
 ਕਰੇ ਭਾਲ ਸਾਗੇ ਬਡੇ ਬੀਰ ਧਾਰੀ । ਕਰੈ ਜੁਧ ਆਛੋ ਗਜੇ ਸੇਰ ਨਾਰੀ⁹ । 86 ।
 ਕਰੀ ਅਗ ਜਾਨੋ ਸਿੰਘਾਰੰਤ ਜਾਵੈ¹⁰ । ਪਛੈ ਸੂਤ ਬੀਰੇ ਲਏ ਸਾਗ ਧਾਵੈ ।
 ਕਿਤੇ ਕਾਲ ਜਾਨੋ ਇਸੀ ਭਾਤਿ ਬੀਤਾ । ਤਬੈ ਏਕ ਦਿਯੋਸੇ ਭਈ ਐਸ ਰੀਤਾ । 87 ।
 ਜਹਾ ਆਪ ਨਾਥ ਬਿਨੈ ਅਵਤਾਰੀ । ਲਏ ਸਾਥ ਭਾਜੀ¹¹ ਇਕੈ ਸੋ ਸਿਪਾਰੀ¹² ।
 ਧਰੀ ਆ ਹਜੂਰੇ ਪੁੰਨ ਬੈਨ ਗਾਯੋ¹³ । ਫਤੇ ਸਾਹ ਰਾਵੈ ਮੁਝੈ ਜੂ ਪਠਾਯੋ । 88 ।
 ਤਿਸੈ ਜਾਨ ਕੰਨ੍ਹਯਾ ਅਹੈ ਬਯਾਹੁ ਭਾਰੀ । ਕਲੂਰੀ ਸੁ ਰਾਜੇ ਸਸੇ ਭੀਮ¹⁴ ਕਾਰੀ ।
 ਤਿਸੈ ਤਾਤ ਬਯਾਹੁ ਇਨੂੰ ਜਾਇ ਹੋਈ । ਫਤੇ ਸਾਹ ਰਾਜੇ ਪਤੀ ਨਗਰ ਸੋਈ । 89 ।
 ਸੁਨੇ ਦੂਤ ਵਾਕੇ ਸੁ ਭਾਜੀ ਸੁ ਲੀਨੀ । ਵਿਦਾਗੀ ਸੁ ਤਾ ਕੋ ਭਲੀ ਭਾਤਿ ਦੀਨੀ ।
 ਸੁਨੋ ਨਾਥ ਸਾਰੀ ਰਟੋ ਗਾਥ ਭਾਈ । ਜਿਸੈ ਜੁਧ ਬੁਯਾਹੁ ਭਯੋ ਤੋਨ ਜਾਈ । 90 ।

ਰਸਾਵਲ ਗਯੋ ਦੂਤ ਧਾਈ । ਜਹਾ ਤੋਨ ਰਾਈ ।

ਛੰਦ : ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਕਹਾਨੀ । ਸੁਨੀ ਰਾਇ ਕਾਨੀ । 91 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨੰਦ ਚੰਦ ਦਯਾਰਾਮ ਜੂ ਦੇ ਤੰਬੋਜ ਬਰ ਬੀਰ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਤਿਤ ਕੋ ਪਠੇ ਚਲੇ ਰਾਇਕੇ ਤੀਰ¹⁵ । 92 ।

ਰਸਵਾਲ ਕਛੂ ਫੋਜ ਸੰਗਾ । ਚਲੈ ਲੈ ਨਿਸੰਗਾ ।

ਛੰਦ : ਨਿਵੰਦਾ¹⁶ ਸੁ ਲੀਨੇ । ਚਲੇ ਮੋਦ ਭੀਨੇ । 93 ।

ਪੁਜੈ ਤੋਨ ਥਾਨੀ । ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਜ ਧਾਨੀ ।

ਧਰੈ ਭਾਰ ਰਾਈ । ਸੁ ਡੇਰਾ ਕਰਾਈ । 94 ।

ਪੁੰਨ ਸੁ ਹਜੂਰੀ । ਸੁਨੋ ਗਾਥ ਪੂਰੀ ।

ਸਬੈ ਏਸ ਰਾਈ । ਜਨੇਤੰ¹⁷ ਬਨਾਈ । 95 ।

ਅੜਿਲ : ਕਾਹਲੂਰ ਹੰਦੂਰ ਗੁਲੇਰ ਸੁ ਜਾਨਿਯੋ ।

ਮੰਡ ਸਪਤੀ ਸੁਕਤੇ ਰ¹⁸ ਚਮ੍ਹੂ ਬਖਾਨਿਯੋ ।

1) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2) ਰਾਤ ਵਿਚ 3) ਸੁਖ, ਆਨੰਦ 4) ਉਹ ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰ ਸੂਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜੋ ਸਿਰ ਗਏ
 5) ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ 6) ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 7) ਸ਼ੇਰਨੀ 8) ਹਾਥੀ ਅਗੇ ਅਗੇ ਚਿੰਘਾੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 9) ਵਿਆਹ
 ਦਾ ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ (ਸੱਦਾ) 10) ਪਹਾੜੀਆ 11) ਬੋਲਿਆ 12) ਭੀਮ ਚੰਦ 13) ਕੋਲ, ਨੇੜੇ
 14) ਨਿਉਂਦਾ 15) ਜੰਵ 16) ਅਰੁ, ਅਤੇ

ਜਸਵਾਰਨ ਕੋ ਲਏ ਤਹਾਂ ਫਿਰ ਆਇਯੋ ।
 ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕੋ ਅਨਗਨ¹ ਜਿਹ ਦਲ ਛਾਇਯੋ । 96 ।
 ਔਰ ਪਹਾਰੀ ਲੋਗ ਅਨੇਕ ਗਿਰਾਨ ਕੇ ।
 ਧਨੁਜ² ਬ੍ਰਜਾਹਨ ਚਲੁਯੋ ਲਏ ਅਭਿਮਾਨ ਕੇ ।
 ਲਏ ਸਰਬ ਹੀ ਸੈਨ ਤਹਾਂ ਚਲਿ ਆਇਯੋ ।
 ਹੋ ਰਾਜ ਘਾਟ ਪਰ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਲ ਛਾਇਯੋ । 97 ।
 ਦੋਇ ਕੋਸ ਪਰ ਡੇਰਾ ਰਹਾ ਸੁ ਜਾਨੀਯੋ ।
 ਤਬ ਰਾਜਾ ਕੋ ਭਈ ਖਬਰ ਅਨੁਮਾਨੀਯੋ ।
 ਠਹਰ ਰਹਿਯੋ ਗਿਰਪਾਲ³ ਨ ਪਗ ਅਗ ਧਾਰਿਯੋ ।
 ਹੋ ਜਨੁਕ ਦੁਰਦ⁴ ਕੇ ਪਾਇਸੁ ਸੰਕਰ⁵ ਡਾਰਿਯੋ । 98 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਭਈ ਚਿੰਤ ਭਾਰੀ । ਕਰੈ ਯੋ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਨਹੀ ਤੀਰ ਰਾਹ⁶ । ਚਲੇ ਜੋ ਨ ਪਾਹਾ । 99 ।
 ਬੁਰੀ ਹੈ ਸੋ ਘਾਟੀ । ਨਹੀ ਨੇਰ ਬਾਟੀ ।
 ਕਈ ਕੋਸ ਗਾਛੈ । ਪਰੈ ਰਾਹ ਪਾਛੈ । 100 ।
 ਕਿਮੰ ਪੋਚ ਕੀਜੈ । ਇਹੈ ਪੰਥ ਲੀਜੈ ।
 ਇਮੰ ਬੈਨ ਗਾਈ । ਸੁਮੰਤੀ ਬੁਲਾਈ । 101 ।
 ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜਾਵੇ । ਬਿਨੈ ਲੈ ਸੁਨਾਵੇ ।
 ਕਹੋ ਆਪ ਰਾਈ । ਬਿਨੈ ਜੁ ਕਰਾਈ । 102 ।
 ਉਭੈ⁷ ਹਾਥ ਪਾਈ । ਧਰੋ ਮਧਿ ਜਾਈ ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਭੂਲ ਮੋਰੀ । ਛਿਮਾ ਆਹਿ ਤੋਰੀ । 103 ।

ਚੋਪਈ : ਹਮ ਰਾਜਨ ਕੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ । ਤਾਂਤੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰਯਾਨ⁸ ਕਰਾਏ ।
 ਅਬ ਇਹ ਭੂਲ ਬਖਸ ਕਰ ਲੀਜੈ । ਆਗੈ ਮਨ ਭਾਵੈ ਸੋ ਕੀਜੈ । 104 ।
 ਜਿਹ ਬਿਧ ਤੁਮਰੇ ਵਡੇ ਵਡੇਰੇ । ਰਾਜਤ ਰਹੈ ਜੈਸ ਤਿਹ ਖੇਰੇ⁹ ।
 ਤੈਸੇ ਆਪ ਚਲੋ ਤਿਹ ਬਸੋ । ਆਨੰਦ ਕਰੋ ਅਨਿਕ ਬਿਧ ਰਸੋ । 105 ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਹਮ ਕਾਰਜ ਕਰ ਆਵੈ । ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹ ਲਈ ਸਿਧਾਵੈ ।
 ਹਮ ਸੁਖ ਹੋ ਤੁਮ ਹੂੰ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਆਨੰਦ ਤਹੀ ਮਚਾਵੈ । 106 ।
 ਆਗੈ ਹਮ ਨੇ ਸੁਨੋ ਬਿਚਾਰਾ । ਰਾਜ ਘਾਟ ਪਰ ਡੇਰਾ ਬਾਰਾ ।
 ਤਾਂਤੇ ਠਟਕ¹⁰ ਰਹੈ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਜਿਨ ਕਿਛ ਤੁਮਰੇ ਹੋਇ ਅਕਾਜਾ । 107 ।

1) ਅਣਗਿਣਤ 2) ਪੁੱਤਰ 3) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾ 4) ਹਾਥੀ 5) ਸੰਗਲ 6) ਕੰਢੇ ਵਲ ਦਾ ਕੋਈ ਟਾਂ
 ਨਹੀਂ 7) ਦੋਵੇਂ 8) ਪ੍ਰਸਥਾਨ 9) ਖੇਤਰ 10) ਰੁਕ ਗਏ

ਰਾਜਨ ਕੀ ਇਹ ਸੈਨ ਅਪਾਰਾ । ਜਿਨ ਤੁਮਰੋ ਕਛੁ ਕਰੈ ਬਿਗਾਰਾ ।
ਅਪਨੇ ਡੇਰਾ ਸਾਂਭ ਸੁ ਲੀਜੈ । ਹਮਕੋ ਇਹ ਮਾਰਗ ਕਰ ਦੀਜੈ । 108 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਾਰ ਝੂਠ ਇਮ ਜੋਰ ਕੈ ਰਾਜੇ ਤਵਨ ਕਲੂਰਾ¹ ।
ਦੀਨ ਵਜੀਰ ਪਠਾਇ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਹਜੂਰ । 109 ।

ਚੋਪਈ : ਚਲਿਓ ਵਜੀਰ ਬੈਗ ਵਹ ਧਾਈ । ਤਵਨੈ ਠਵਰ ਪਹੁਚਿਓ ਆਈ ।
ਰਾਜਤ² ਆਪ ਜਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਰਵਿ ਸਸਿ ਧਰੇ ਸੋਭ ਸਿਰਤਾਜਾ । 110 ।
ਆਵਤ ਜਬ ਮੰਤ੍ਰੀ ਲਖ³ ਪਾਯੋ । ਬਿਹਰ⁴ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਆਵੇ ਰਾਜੇ ਦਿਆ ਸੁ ਵਜੀਰਾ । ਕ੍ਰਿਯੋ ਆਯੋ ਹਮਰੇ ਅਬ ਤੀਰਾ । 111 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਪਰਿਯੋ ਚਰਨ ਵਹ ਆਈ । ਦੀਨ ਬੰਧ ਲਖ ਬਿਨਤੀ ਪਾਈ ।
ਪੁਨ ਬੈਠ੍ਯੋ ਵਹ ਆਇਸ⁵ ਪਾਈ । ਤਬ ਰਾਜੇ ਕੀ ਬਾਤ ਚਲਾਈ । 112 ।
ਆਪ ਕਨੇ ਰਾਜੇ ਚਿਤ ਲਾਈ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਅਭਿਬੰਦਨ ਗਾਈ ।
ਕਹਾ ਬਸਤ ਤੇਰੇ ਅਬ ਰਾਈ । ਕਹੁ ਤਾਂ ਕੀ ਸਭ ਬਾਤ ਬਨਾਈ । 113 ।

ਵਜੀਰ ਵਾਚ ਪ੍ਰਭ ਸੇ :

ਚੋਪਈ : ਸਭ ਰਾਜੇ ਹੂੰ ਕਰ ਇਕ ਠਾਮਾ⁶ । ਜੋਤ ਜਨੇਤ ਸੁਭਗ ਅਭਿਰਾਮਾ⁷ ।
ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਕਨ ਬੁਯਾਹਨ ਆਏ । ਦੋਇ ਕੋਸ ਪਰ ਹੈ ਠਹਰਾਏ । 114 ।
ਬਾਤ ਆਪ ਕੀ ਜਬ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਠਟਕ ਰਹੇ ਸਭ ਹੀ ਭਟ ਰਾਈ ।
ਤਬ ਨ੍ਰਿਪ ਬਰ ਮੁਹਿ ਲਿਜੋ ਬੁਲਾਈ । ਯੋ ਤੁਮ ਕਹੋ ਗੁਰੂ ਕਨ ਜਾਈ । 115 ।
ਤੈ ਗੁਰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਵਤਾਰੀ । ਹਮ ਜੜ⁸ ਸਕੈ ਨ ਭੇਦ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਪੰਡਵਨ ਕੀ ਰਛਾ ਤੁਮ ਕਰੀ । ਕੈਰਵ ਕਰੇ ਮਾਰ ਤੈ ਛਰੀ । 116 ।
ਬਿਪ⁹ ਸੁਦਾਮੈ ਦਾਰਿਦ ਟਾਰਿਯੋ¹⁰ । ਕਰੀ ਨਾਕ¹¹ ਤੇ ਤੋਹ ਉਬਾਰਿਯੋ ।
ਕੰਧ ਕੇਸਿ ਸਿਸਪਾਲ ਬਿਦਾਰਸ¹² । ਸਭ ਸੰਤਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰਸ । 117 ।
ਹਮਤੇ ਭੂਲ ਭਈ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਲੀਜੇ ਬਖਸ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਹਮ ਰਾਜਨ ਕੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ । ਯੋਹੀ ਤੁਮਰੇ ਕੂਚ ਕਰਾਏ । 118 ।
ਅਬ ਚਲੀਐ ਤਵਨੇ ਸੁਭ ਬਾਨਾ । ਆਨੰਦ ਪੁਰੇ ਬਿਮਲ¹³ ਅਸਥਾਨਾ ।
ਜਿਹ ਬਿਧ ਤੁਮਰੇ ਵਡੇ ਵਡੇਰੇ । ਰਾਜਤ ਰਹੈ ਤਵਨ ਸੁਭ ਖੇਰੇ । 119 ।
ਤੈਸੇ ਆਪ ਚਲੋ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਅਚੁਤ¹⁴ ਅਲਖ ਜਗਤ ਸਿਰ ਤਾਜਾ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਹੂੰ ਆਗੈ ਹਮ ਆਵੈ । ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਕਹ ਲਟੀ ਸਿਧਾਵੈ । 120 ।
ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬਿਨੈ ਸੁ ਠਾਨੀ । ਜੈਸੇ ਦਾਸ ਹਜੂਤ ਬਖਾਨੀ ।
ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਚਾਰੀ । ਕਹੀਅਹੁ ਪ੍ਰਭ ਜਗ ਤੀਰ¹⁵ ਵਿਥਾਰੀ । 121 ।

1) ਕਹਲੂਰ ਦੇ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ 2) ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ 3) ਵੇਖਿਆ 4) ਹਸ ਕੇ 5) ਆਗਿਆ 6) ਸਥਾਨ
7) ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ 8) ਮੂਰਖ 9) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 10) ਦਲਿਦ੍ਰਤਾ ਦੂਰ ਕੀਤੀ 11) ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਮਗਰ ਮੱਛ ਤੋਂ
12) ਬਿਦਾਰਿਆ, ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ 13) ਪਵਿਤਰ 14) ਅਭਿਗ, ਸਥਾਈ 15) ਪਾਸ, ਕੋਲ

ਮਤ ਤੁਮਰੇ ਕਛੁ ਹੋਇ ਬਿਗਾਰਾ¹ । ਤਾਤੇ ਮੱਕਹ ਪਠਿਯੋ ਸੁਧਾਰਾ ।
ਜੋ ਆਇਸ² ਤੁਮਰੀ ਹਮ ਪਾਵੈ । ਰਾਜ ਘਾਟ ਹੋ ਪਾਰ ਸਿਧਾਵੈ । 122 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਪਨੋ ਡੇਰ ਸਕੇਲ³ ਸਭ ਕਰ ਲੀਜੈ ਇਕ ਥਾਨ ।

ਰਾਜਨ ਸੈਨਾ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਕਛੁ ਨੁਕਸਾਨ । 123 ।

ਸਭ ਰਾਜਨ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਨੀ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ।

ਸਰਬ ਭੇਵ ਯਹ ਚੀਨ⁴ ਚਿਤ ਬੋਲੇ ਜਗ ਸਿਰਤਾਜ । 124 ।

ਚਪਈ : ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਘਨ⁵ ਜੁਯੋ ਗਰਜ ਉਚਾਰੋ । ਇਹ ਛਲ ਬਲ ਹਮ ਨ੍ਰਿਪਨ ਨਿਹਾਰੋ⁶ ।

ਤੋ ਅਰ ਤੇਰੇ ਨ੍ਰਿਪਤ ਬਿਚਾਰਾ । ਏਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਕਰ੍ਹਯੋ ਸੁਧਾਰਾ । 125 ।

ਹਮ ਤੋ ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਇਹ ਥਾਨਾ । ਪੜੈ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖੈ ਬਿਧ ਨਾਨਾ ।

ਜੋ ਨਰ ਹੋਇ ਸੁ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰਾ । ਤੁਮਰੇ ਛਲ ਨਹੀ ਸਕੈ ਬਿਚਾਰਾ । 126 ।

ਤੁਮਰੇ ਮੁਖ ਕੀ ਜੋ ਨਿਜ ਬਤੀਆ⁷ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਅਸਾਂ ਕੋ ਅਤੀਆ ।

ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਅੰਤਰ ਕੇ ਪਾਪ । ਸੋ ਨਿਜ ਕਰੈ ਤਿਹਾਰੋ ਖਾਪ⁸ । 127 ।

ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੇਜਨ ਬਨਿਯੋ ਜੁ ਆਇ । ਯੋ ਬਤੀਆ ਕਰਹੋ ਘਿਘਿਆਇ ।

ਪਾਛੈ ਮੀਤ ਕਿਸੂ ਕੇ ਨਾਹੀ । ਮੁਖ ਮੈ ਖੀਰ ਟਿਦੈ ਧਰ ਸਿਆਹੀ⁹ । 128 ।

ਇਹ ਤੋ ਅਹੀ ਧਾਮ ਗੁਰੁ ਸੰਦਾ¹⁰ । ਮਨ ਇਛਤ ਦੇਵਤ ਫਲ ਕੰਦਾ ।

ਹਮ ਨਹੀ ਦੋਹੀ ਦੋਹ ਕਮਾਈ । ਜੋ ਅੰਤਰ ਸੋ ਬਾਹਰ ਗਾਈ¹¹ । 129 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਜਾਇ ਕਹੋ ਤਿਨ ਸੰਗਾ । ਲੂਟ ਕੂਟ ਲੈ ਹੈ ਕਰ ਜੰਗਾ ।

ਸੋ ਹਮਰੇ ਕਰ ਮਹਿ ਅਰੁ¹² ਆਏ । ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਲੈਸਾਂ ਤਿਹ ਘਾਏ । 130 ।

ਆਗੈ ਸਤਿ ਗੁਰ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤਾ । ਸੇਰਨ ਸੋ ਜੂਝਤ ਦਿਨ ਰਾਤਾ ।

ਮਤ ਮਤੰਗਨ¹³ ਕੀ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਤਾਂ ਤੇ ਅਰ ਦਲ ਦੇਏ ਪਠਾਈ । 131 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਤਾਂ ਸੋ ਜਾਇ ਜਤਾਵਹੁ । ਜੋ ਬਲ ਹੈ ਤਬ ਚਲੇ ਸੁ ਆਵਹੁ ।

ਨਾਂ ਤਰ ਗੀਦੀ¹⁴ ਮੂੜੁ ਗਵਾਰੋ । ਲੂਟ ਕੂਟ ਲੈ ਹੈ ਦਲ ਸਾਰੋ । 132 ।

ਤਮਰੋ ਬਲ ਅਨੰਦ ਗੜ ਜੇਹੈ । ਜੀਤ ਲੂਟ ਤੁਮ ਕੋ ਜਬ ਲੇਹੈ ।

ਤੋ ਬਸ ਹੈ¹⁵ ਆਨੰਦ ਗੜ ਜਾਇ । ਬਿਜੈ ਨਾਦ ਰਨਜੀਤ ਬਜਾਇ । 133 ।

ਯੋ ਬਚ ਜਬ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਮੋਨ ਬਦਨ ਤਬ ਦੂਤ ਸਿਧਾਯੋ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਬਤੀਆ ਸੁਨ ਗਾਯੋ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਤਟ¹⁶ ਉਚਰਤ ਭਯੋ । 134 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਨਹੀ ਬਾਤ ਮਾਨੈ । ਸੁ ਲੂਟੈ ਬਖਾਨੈ ।

ਕਹੈ ਜੋਰ ਪਾਈ । ਚਲੇ ਆਉ ਰਾਈ । 135 ।

1) ਵਿਗਾਭ, ਨੁਕਸਾਨ 2) ਆਗਿਆ 3) ਸਮੇਟ ਕੇ, ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ 4) ਸਮਝ ਕੇ, ਵਿਚਾਰ

6) ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ 7) ਬਾਡਾ, ਗੱਲਾਂ 8) ਨਸਟ ਕਰਨਾ, ਨਾਸ 9)

11) ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ 12) ਅਰਿ, ਵੈਰੀ 13) ਮਸਤ ਹਾਥੀ 14) ਨਾਚ

ਵਸਾਗੋ 16) ਪਾਸ, ਖੋਲ

ਕਰੈ ਗੈ ਲਰਾਈ । ਤਬੈ ਜਾਨ ਪਾਈ ।
 ਮਹਾ ਕੋਪ ਧਾਰੀ । ਬਿਠਾ ਹੈ ਉਤਾਰੀ । 136 ।
 ਬੁਲੈ ਔਰ ਰਾਗਾ । ਲਖਯੋ ਕਾ ਸਮਾਜਾ ।
 ਕਿਤੀ ਫੌਜ ਹੋਰੀ । ਗੁਰੂ ਪੈ ਚੰਗੇਰੀ । 137 ।
 ਕਹੀ ਦੂਤ ਰਾਈ । ਘਨੀ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ।
 ਕਈ ਲੈ ਹਜਾਰਾ । ਲਖਯੋ ਖਗ ਧਾਰਾ¹ । 138 ।
 ਜਹਾ ਤਾਂਹਿ ਮੇਲਾ । ਭਯੋ ਬੀਰ ਕੇਲਾ² ।
 ਕਿਤੇ ਸਿਖ ਸੰਤਾ । ਉਦਾਸੀ ਬਿਅੰਤਾ । 139 ।
 ਘਨੇ ਲੈ ਪਠਾਣੇ । ਧਰੈ ਆਇਸਾਣੇ³ ।
 ਦਿਸੰ ਦੇਸ ਬੀਰਾ । ਮਿਲੋ ਆਨ ਤੀਰਾ⁴ । 140 ।

ਚੋਪਈ : ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੇ ਸੋ ਗੁਨ ਜਾਨਹੁ । ਸਰਬ ਦੇਸ ਕਹ ਧੰਨ ਬਖਾਨਹੁ ।
 ਸਹਰ ਪਾਂਵਟਾ ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ । ਦੁਰਗ ਸਿਰੋਮਣਿ ਕਿਲਾ ਚਨਾਯੋ⁵ । 141 ।
 ਐਨ ਘਾਟ ਕੇ ਉਪਰ ਆਹਿ । ਪਾਉ ਕੋਸ ਪੁਨ ਦੂਰ ਸੁ ਨਾਹਿ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਜਬ ਰਾਈ । ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੁੰ ਬਾਤ ਚਲਾਈ । 142 ।

ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਕਹੀ ਬਾਤ ਰਾਜੰ ਕਹੋ ਕਾਇ ਕੀਜੈ । ਦਿਨੰ ਥੋਰ ਬਾਕੀ ਕਸੰ⁶ ਕਾਜ ਕੀਜੈ ।
 ਅਹੋ ਪਾਛ ਪੈਂਡਾ ਘਨੇ ਕੋਸ ਰਾਸੀ⁷ । ਪੁਜੈ ਜੋ ਨ ਸਾਹੈ ਹੁਵੈ ਲੋਗ ਹਾਂਸੀ । 143 ।
 ਲਰੈ ਜੋ ਸੁ ਈਹਾਂ ਨਹੀ ਪੈਰ ਠਾਉ । ਚਲੇ ਯੋ ਬਿਚਾਰੰ ਸੁ ਪਾਛੈ ਪਛਾਉ ।
 ਪਠਯੋ ਬਾਰਕ⁸ ਈਹਾਂ ਚਲੇ ਆਪ ਧਾਈ । ਪੁਨੰ ਬੈਨ ਭਾਖੈ ਸਸੰ ਭੀਮ⁹ ਰਾਈ । 144 ।
 ਜਿਨੰ ਬਾਰਕੇ ਕੋ ਲਏ ਨ ਗਹਾਈ । ਬਡੋ ਦੁਖ ਹੋਵੇ ਹਮੂ ਕੋ ਤਿਥਾਈ ।
 ਕਹੀ ਤਾ ਵਜੀਰੰ ਸੁਨੰ ਬਾਤ ਰਾਜਾ । ਕਰੈ ਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸੋ ਬੂਠ ਕਾਜਾ । 145 ।
 ਇਤੀ ਭੀ ਸੁਨੋ ਜੂ ਸੁ ਯਾਤੇ ਕਰਾਈ । ਰਾਏ ਚੀਤ ਬਾਰੇ ਵਹੈ ਬੈਨ ਆਈ ।
 ਤੁਮੁ ਪੈਡ ਤੋਨੇ¹⁰ ਲਏ ਸੈਨ ਜਾਵੋ । ਮੁਝੈ ਰਾਜ ਪੂਤੰ ਇਤੈ ਜੂ ਪਠਾਵੋ । 146 ।
 ਪਠੇ ਵੈ ਸੁ ਈਹਾ ਚਲਯੋ ਆਪ ਧਾਈ । ਘਨੋ ਦੁਖ ਪੈਕੇ ਪੁਜੈ ਤੋਨ ਜਾਈ ।
 ਟਿਕਾ¹¹ ਸੋ ਵਜੀਰੰ ਚਲੈ ਐਸ ਹ ਹੀ । ਅਗੈ ਫੌਜ ਠਾਂਢੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਸਿਪਾਹੀ । 147 ।
 ਤਿਨੈ ਦੇਖ ਤਾਂ ਕੋ ਟਪਾਏ ਕਿਕਾਣੇ¹² । ਸਬੈ ਸਾਥ ਤਾ ਕੋ ਗਹਿਓ ਬੀਰ ਆਣੇ ।
 ਲਏ ਘੋਰ ਮਧੰ ਹਜੂਰੰ ਪੁਜਾਏ । ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਇ ਤੀਰੰ ਸੁ ਆਣੇ ਪਠਾਏ । 148 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋ ਮੁਖੰ¹³ ਗਾਈ । ਕਹੋ ਵੈ ਪਹਾਰੀ ਬੰਧੈ ਤੋਹ ਪਾਈ ।
 ਪਗੈ ਤੋਰ ਬੇਰੀ ਜੰਜੀਰੰ ਸੁ ਡਾਰੈ । ਜਿਤੋ ਮਾਲ ਬਾਰੈ ਤਿਤੈ ਲੈ ਸੁ ਹਾਰੈ¹⁴ । 149 ।

1) ਖੜਗਧਾਰੀ 2) ਖੇਡ ਕੁਦ ਜਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ 3) ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ 4) ਪਾਸ, ਕੋਲ
 5) ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ 6) ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ 7) ਬਹੁਤ ਕੋਹ ਦੂਰ ਹੈ 8) ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ 9) ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ 10) ਦੂਜੇ
 ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ 11) ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ 12) ਘੋੜੇ 13) ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੋਂ 14) ਹਰ ਲਈਏ, ਖੋਹ ਲਈਏ

ਕਹੈ ਲੋਗ ਤੀਰੇ ਅਸੰ ਲੈ ਉਚਾਰੋ । ਸਬੈ ਬਿਤ ਮਾਲੰ ਦਯੋ ਜੂ ਤਿਹਾਰੋ ।
 ਪਿਤਾ ਤੋਰ ਕੋ ਜੋ ਹਮੂਦੀ ਤਪਾਵੈ । ਇਕੈ ਤੇਗ ਸੰਗੀ ਹਨੈ ਯਾ ਬੰਧਾਵੈ¹ । 150 ।
 ਪੁਨੰ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਦਯਾ ਚਿਤ ਧਾਰੋ । ਪਠ੍ਯੋ ਬਾਰ² ਸੋਊ ਤਿਸੈ ਸਸਰਾਰੋ³ ।
 ਤਿਨੈ ਜਾਇ ਤੀਹਾ ਕਰ੍ਯੋ ਬ੍ਯਾਹ ਕਾਜਾ । ਉਤੈ ਦੂਖ ਪੈਕੈ ਪੁਜੇ ਆਣ ਰਾਜਾ । 151 ।
 ਮਿਲੇ ਰਾਜ ਸਾਜੰ ਭਯੋ ਬ੍ਯਾਹ ਪੂਰਾ । ਬਜੇ ਢੋਲ ਬੰਬੰ⁴ ਤਹਾ ਨੇਕ ਤੂਰਾ ।
 ਜਿਤੋ ਦਾਸ ਸਾਜੰ ਫਤੇ ਸਾਹ ਦੀਨੰ । ਤਿਨੋ ਆਪ ਡੇਰੰ ਨਹੀ ਠਾਇ ਲੀਨੰ । 152 ।
 ਕਹੀ ਮੰਤ੍ਰ ਬਾਤੰ ਸੁਨੋ ਰਾਵ ਰਾਈ । ਲਵੈਗੇ ਸੁਤਾ ਕੋ ਇਕੈ ਬੈਠ ਜਾਈ ।
 ਤਬੈ ਲਾਗ ਬਾਰੈ ਰਹੈ ਧਾਮ ਸੋਈ । ਇਹੈ ਸਤ ਚੀਨੈ ਜਸੰ ਮੋਹ ਗੋਈ⁵ । 153 ।

ਰਸਾਵਲ ਤੁਮੈ ਆਪ ਰਾਈ । ਇਕੈ ਬੈਠ ਜਾਈ ।

ਛੰਦ : ਕਰੈਂ ਗੇ ਸੁ ਗਲਾਂ । ਤਬੈ ਬੈਠ ਭਲਾਂ । 154 ।

ਗਈ ਬੀਤ ਰਾਤਾ । ਭਯੋ ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਤਾ ।

ਭਏ ਰਾਵ ਕੰਤ੍ਰਾ⁶ । ਮਥ੍ਯੋ ਝੂਠ ਮੰਤ੍ਰਾ । 155 ।

ਭੁਜੰਗ ਹਰੀਚੰਦ ਏਕੰ ਫਤੇ ਸਾਹ ਦੋਰੰ⁷ । ਤ੍ਰਿਤੈ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਹੈ ਰਾਇ ਗੌਰੰ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਗੁਪਾਲੰ ਗੁਲੇਰੀ ਜਸੰਵਾਲ ਮੀਆਂ । ਸਬੈ ਸੰਗ ਮੰਤ੍ਰੀ ਕਯੋ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਆਂ । 156 ।

ਛੰਦ : ਫਤੇਸਾਹ ਕੋ ਲੈ ਸਭੈ ਯੋ ਸੁਨਾਯੋ । ਗੁਰੂ ਸਾਬ ਜੁਧੰ ਕਬੁਧੰ ਠਹਰਾਯੋ ।

ਨਹੀ ਤੋਰ ਕੰਨ੍ਯਾ ਤੁਝੈ ਧਾਮ ਰਾਈ । ਗੁਰੂ ਕੈ ਕਿਧੋ ਸਾਬ ਕੀਜੈ ਲਰਾਈ । 157 ।

ਘਨੋ ਮੰਤ੍ਰ ਕੈ ਕੈ ਲੁਯੋ ਰਾਇ ਫੇਰੀ । ਚਢੋ ਪ੍ਰਾਤ ਜੁਧੰ ਇਹੈ ਬਾਤ ਮੇਰੀ ।

ਕਹਿਯੋ ਮੰਤ੍ਰ ਬੀਰੰ ਸੁਨੋ ਬੈਠ ਰਾਈ । ਇਹੈ ਫੌਜ ਈਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜੁ ਆਈ । 158 ।

ਇਤੈ ਲੂਟ ਲੀਜੈ ਇਨੋ ਕੋ ਬਨਾਈ । ਪੁਨੰ ਫੇਰ ਤਾ ਸੋ ਕਰੋ ਜੂ ਲਰਾਈ ।

ਸਭੈ ਅਛ ਮਾਨੀ ਇਨੈ ਜੋ ਸੁ ਗਾਈ । ਮਧੰ ਧਾਮ ਬੋਲੰ ਲਵੋ ਹਾਥ ਪਾਈ । 159 ।

ਸਭੈ ਬ੍ਰਯੋਤ⁸ ਲੀਜੈ ਕਹਾ ਜਾਗੁ ਕੋਈ⁹ । ਇਨੈ ਝੂਠ ਪਾਪੰ ਗੁਪ੍ਯੋ ਚੀਤ ਸੋਈ ।

ਉਤੈ ਜਾਨ ਤਾਕੋ ਕਛੂ ਸਾਰ ਆਈ । ਚਢੇ ਤਾਤ ਕਾਲੰ ਨਹੀ ਦੇਰ ਲਾਈ । 160 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਤ ਏ ਕਰ ਫਾਟਤ ਰਹੇ¹⁰ ਗਏ ਉਤੈ ਵਹ ਧਾਇ ।

ਮਾਰਗ ਕਿਤ ਰੋਕਤ ਰਹੈ ਗਈ ਨ ਪੇਸ ਬਨਾਇ । 161 ।

ਨਿਰਾਜ ਤਿਨੈ ਸੁ ਜਾ ਹਜੂਰ ਮੈ ਸਭੈ ਸੁਭੇਦ ਗਾਇਯੋ ।

ਛੰਦ : ਕੁਮੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਬੈਠ ਤਾਂ ਜਿਤੈ ਉਨੈ ਪਕਾਇਯੋ ।

ਸੁ ਆਪ ਕੀ ਰਜਾਇ ਤੇ ਹਮੈ ਸੁ ਨਾਥ ਲਿਆਇਆ ।

ਉਨੈ ਸੁ ਨੀਚ ਦੋਖੀਆ ਕੁਮੰਤ੍ਰ ਥਾ ਪਕਾਇਆ । 162 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਜੁਧ ਕ੍ਰਧ ਕੀ ਤਿਯਾਰ ਜਾਨ ਲੇਹੁਗੇ ।

ਨਿਬੰਗ¹¹ ਬਾਨ ਗੋਰੀਆਂ ਭਟਾਨ¹² ਆਪ ਦੇਹੁਗੇ ।

1) ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਜਾਂ ਮਰੇ 2) ਬਾਲਕ 3) ਸੁਸਰਾਲ, ਸੰਗਰੇ ਘਰ 4) ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਗੂੰਜ 5) ਜਿਵੇਂ
 ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ 6) ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ 7) ਦੂਜੇ 8) ਵਸਤਾਂ 9) ਕੋਈ ਕਿਥੇ ਜਾਏਗਾ 10) ਹੱਥ
 ਮਲਦੇ ਰਹਿ ਗਏ 11) ਭੱਥੇ 12) ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ

ਰਡੀ ਨ ਦੇਰ ਜਾਨੀਐ ਨਜੀਕ ਭਾਸ ਹੋਰੀਐ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਾਨ ਮਾਰਕੈ ਸੁਖ ਅਗਨ ਫੇਰੀਐ । 163 ।
 ਕਲ੍ਹਰ ਅੰ ਹੰਦੂਰ ਪੈ ਜਮ ਜੁ ਭਾਲ ਜਾਨਿਐ ।
 ਗੁਪਾਲ ਸੋ ਗੁਲੇਰ ਹੋ ਕਟਹ ਸੰਗ ਜਾਨੀਐ ।
 ਫਤੇ ਜੁ ਸਾਹਿ ਸੰਗ ਮੇ ਅਨੇਕ ਅੰਰ ਮੇਲ ਹੋ ।
 ਚਢੇ ਸੁ ਆਪ ਨਾਥ ਮੇ ਕਰੋ ਅਬੇ ਸੁ ਸੇਲ ਹੋ । 164 ।

ਸਵੇਯਾ : ਨਾਥ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁ ਦਲਾਨ^੧ ਦੂਤਾਨ ਕੇ ਘੋਹਿ ਗੋ ਜਬ ਨਾਦ ਬਜਾਈ ।
 ਫੇਰ ਉਪਾਵ ਨ ਫੇਰ ਬਨੇ ਇਹ ਕਾਲ ਭਯੋ ਕਛ ਲਹੁ ਬਨਾਈ ।
 ਧਾਰ ਉਤੈ ਇਤ ਦੂਤ ਮਿਲੇ ਨਿਜ ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਕੀ ਛੇਰ^੨ ਮੰਗਾਈ ।
 ਆਪ ਇਤੈ ਸੁਖ ਸੋ ਸੁਵਰੇ ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨ ਕਰੋ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਉਪਾਈ । 165 ।
 ਬੀਰਨ ਬੋਲ ਕਰੋ ਇਕ ਟੋਲ^੩ ਸੁ ਗੋਲਨ ਬਾਧ ਕੇ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ ।
 ਗੋਰ ਬਹੁਦ ਬਟੈ ਨਿਜ ਬੀਰਨ ਪੂਰ ਤਨੀਰਨ^੪ ਲਹੁ ਬਨਾਈ ।
 ਜੋ ਸੁ ਬਨੇ ਸੰਗ ਰਾਮ ਇਨੇ ਭਲ ਨਾਤਰ ਆਗ ਕਰੋ ਕਿਤ ਜਾਈ^੫ ।
 ਰੋਵਤ ਹੋ ਇਹ ਕਾਲ ਸਭੇ ਕਿਛੁ ਫੇਰ ਨਹੀ ਪੂਰ ਜੁ ਚਤੁਰਾਈ । 166 ।
 ਯੋ ਬਤੀਆ ਸੁਨ ਕੇ ਤਿਨ ਕੀ ਜਗਤੋਸ^੬ ਕਹਿਓ ਨ ਕਰੋ ਕਛੁ ਚਿੰਤਾ ।
 ਨਾਮ ਜਪੋ ਅਸ ਕੇ ਧਜ^੭ ਕੇ ਰਮ ਜੋ ਜਗ ਪਾਲ ਅਗਾਧ ਅਨੰਤਾ ।
 ਕੈਸੇ ਜਪੋ ਅਸਧਾਰ^੮ ਦਿਯਾਰ ਕੇ ਹਾਰ ਸੋ ਜੀਤ ਜਿਸੇ ਮੁਖ ਸੰਤਾ ।
 ਨਾਸ ਭਏ ਜਗਮੇ ਨਰ ਸੋ ਜਿਨ ਨਾਹਿ ਜਪਿਓ ਇਨ ਕੇ ਮੁਖ ਮੰਤਾ । 167 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਇਸ ਬੋਲ ਕ੍ਰਿਪ ਨਿਧ ਬੇਨ ਅਹੀ । ਨਿਜ ਭੇਜ ਪੁਰਖੁ ਨਦੀ ਸੁ ਤਹੀ ।
 ਕਹਿ ਜਾਇ ਇਤੈ ਤੁਮ ਠਾਢ ਰਹੋ । ਅਰ ਬੀਰਨ ਕੋ ਸਭ ਭੇਦ ਲਹੋ । 168 ।
 ਇਹ ਭਾਤਿ ਉਤੈ ਪ੍ਰਭੁ ਬੀਰ ਉਠੇ । ਇਤ ਬੀਰਨ ਲੇ ਨਿਗਵਾਨ ਕਠੇ^੯ ।
 ਸਰ ਸਾਗ ਸੁ ਚਾਪ ਬੰਦੂਕ ਲਈ । ਨਿਜ ਬੀਰਨ ਕੋ ਕਰ ਸੋਧ ਭਈ । 169 ।
 ਨਿਜ ਮਧਿ ਭੰਗਾਣ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਠਡੀ । ਰਣ ਖੰਡ ਮਨੋ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਗਡੀ ।
 ਇਹ ਜੁਧ ਕਿਧੋ ਧੂਮ ਕੇ ਸੁਹਈ । ਨਹਿ ਚਿਤ ਬਿਖੇ ਕਛੁ ਚਿੰਤ ਕਈ । 170 ।

ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਹੈ ਥਾਤ ਜਾਨੋ ਸਭੇ ਕੇ ਸੁਨਾਈ । ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਾਤ ਕਾਲੰ^{੧੧} ਸਹੀ ਹੈ ਲਰਾਈ ।
 ਸੁਨੇ ਸੁਮ ਸੋਢੀ^{੧੨} ਡਰੇ ਨੈਕ ਭਾਈ । ਬਿਨਾ ਜਾਨ ਮਾਰੇ ਮਨੋ ਮੰਤ ਆਈ । 171 ।

1) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿਛੇ ਮੋੜ ਦਿਓ 2) ਦਲ ਸਮੂਹ 3) ਜਨ-ਸਮੂਹ, ਮੁਲਖਈਆ 4) ਟੋਲੀ, ਦਲ
 5) ਤੁਨੀਰ, ਭੱਖੋ 6) ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਗੇ ਜਾ ਕੇ ਭਟ 7) ਦਸਮ ਗੁਰੂ 8) ਪਰਮਾਤਮਾ 9) ਕ੍ਰਿਪਾਨਧਾਰੀ,
 ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ 10) ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ 11) ਸਵੇਰੇ 12) ਪਰਹੇਜਗਾਹ ਕੇਜੂਸ

ਹਿੰਦਾ ਹਾਥ ਕਾਪੈ ਅਸੰ' ਨਾ ਸੁਖਾਵੈ । ਚਲੇ ਭਾਜ ਤਾਤੇ ਸਮਾ ਯੋ ਤਕਾਵੈ ।
ਸੁਨੇ ਬਾਤ ਏਕੰ ਦੁਤੇ ਪਾਸ ਜਾਵੈ । ਮਹਾ ਤ੍ਰਾਸ ਬਾਤੇ ਸਬੂ ਲੈ ਸੁਨਾਵੈ । 172 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸਬੀ ਬ ਤ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਦਿਖੀਐ ਕਿਸੇ ਬਿਜੇ ਦੇ ਮਾਈ^੧ ।
ਸੁਨਤ ਸਬਦ ਅਤਿ ਬਲ ਭਟ ਗਾਜੇ । ਕਾਇਤ ਸੋਫੀ ਪ੍ਰਾਨ ਹਿਤ ਭਾਜੇ । 173 ।

ਸਹਸ ਪਾਂਚ ਬਰ ਬੀਰ ਪਠਾਨ । ਚਾਕਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਜਾਨ ।
ਪ੍ਰਥਮੇ ਤੇ ਜੜ ਡਰੇ ਆਪਤਾ । ਭਾਜ ਚਲਨ ਕੋ ਬਿਵਤ^੨ ਬਿਚਾਰਾ । 174 ।
ਰਾਜਨ ਕੀ ਉਮਡੀ ਉਤ ਸੈਨਾ । ਪਾਵਸ ਜਲਦਾ ਘੁਰਤ ਉਤ ਗੈਨਾ^੩ ।
ਕਵਨ ਬਲੀ ਲਰਿ ਹੈ ਤਿਨ ਸੰਗਾ । ਤੁਨ ਕਹ ਦੇ ਹੈ ਢੋਟਿ ਨਿਸੰਗਾ । 175 ।

ਹੂੰ ਹੈ ਹਮ ਕੋ ਸਗਲ ਸੰਹਾਰਾ । ਆਈ ਬਿਨਾ ਭਾਂਗ ਕੇ ਭਾਰਾ ।
ਤਾਤੇ ਹਮ ਕਿਛੁ ਕਰੇ ਉਪਾਈ । ਚਲੈ ਹਿਜਾ ਤੇ ਕਾਨ ਕਡਾਈ । 176 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਾਈ ਧਾਰ ਪਹਾਰ ਪਤਿ ਉਮਡੇ ਕੋਪ^੪ ਬਢਾਇ ।
ਕੋਨ ਲਰੇਗਾ ਤਵਨ ਸੋ ਤੁਮਰੇ ਕਾਲ^੫ ਲਖਾਇ । 177 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਬਿਚਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਤਟ ਗਏ । ਝੂਠੇ ਲਿਖਤ ਸੁ ਲਿਖੇ ਦਿਖਏ ।
ਹਮ ਕੋ ਖੁਸੀ ਹਿਸਾਬ ਕਰੀਜੇ । ਧਾਮ ਜਾਨ ਕੋ ਆਇਸ^੬ ਦੀਜੇ । 178 ।
ਪੂਤ ਪਠਾਨੀ ਬੁਯਾਹ ਰਚਾਯੋ । ਤਾਤੇ ਹਮ ਕਹ ਜਲਦ ਬੁਲਾਯੋ ।
ਤਾਤੇ ਕਰ ਕਾਰਜ ਫਿਰ ਆਵੇ ਬਹੁਰ ਚਾਕਰੀ ਆਣ ਲਿਖਾਵੇ । 179 ।
ਯੋ ਬਤੀਆ ਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਸੁਨੀ । ਬੀਚ ਸਵਾ ਘਨ ਧੁਨ ਕੈ ਭਨੀ^੭ ।
ਅਬ ਜਾਨੇ ਕਾ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰਹੁ । ਖਲ ਦਲ^੮ ਆਏ ਜੁਧ ਸੰਭਾਰਹੁ । 180 ।
ਪ੍ਰਥਮੇ ਯਹ ਨ ਕਾਹੁ ਪੜ ਲਈਐ । ਬਹੁਰ ਵਹੈ ਜਾਨ ਪੁਨ ਕਈਐ ।
ਧਨੁ ਦੇਹੈ ਤੁਮ ਕੋ ਦਰਸਾਰਾ । ਬੁਯਾਹ ਕਰੋ ਜਾ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । 181 ।
ਹਮਰੇ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਇਕ ਲਹੀਐ । ਹਮਰੀ ਫਤੇ ਤੁਮੈ ਜਗ ਕਹੀਐ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਸਤਿਗੁਰ ਵਹ ਸਮਤਾਯੋ । ਪੁਨ ਜੜ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨਾਯੋ । 182 ।
ਸਗਿਆਨ^੯ ਪੇ ਹੋਵਤ ਸੁਖ ਕਾਰੇ । ਇਤ ਉਤ ਹਮ ਕਹ ਜਗਤ ਧਿਕਾਰੇ ।
ਕੋਟ ਜਤਨ ਹਮ ਰਹੈ ਨ ਕਬੈ । ਜ ਵੇ ਨਿਜ ਕਾਰਜ ਕਹ ਸਬੈ । 183 ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । ਸੁਨ ਹੋ ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਪਠਾਨਾ ।
ਇਸੀ ਜੰਗ ਕੇ ਕਾਰਨ ਘਨਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਹਮ ਦੇਵਤ ਤੁਮ ਧਨਾ । 184 ।
ਤਾਤੇ ਤੁਮ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਚਾਰਹੁ । ਸੂਰਨ ਜੁਯੋ ਪੁਰਖਤ^{੧੦} ਸੰਭਾਰੋ ।
ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਮੈ ਯੋ ਆਈ । ਰਾਜਨ ਕੇ ਦਲ ਹੈ ਅਧਿਕਾਈ । 185 ।

1) ਕ੍ਰਿਪਾਨ 2) ਪਰਮਾਤਮਾ 3) ਵਿਉਂਤ 4) ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਧਦਲ 5) ਆਕਾਸ਼ 6) ਗੁੱਸਾ 7) ਮੌਤ
8) ਆਗਿਆ 9) ਬਦਲ ਦੀ ਗਹਜ ਵਾਂਗ 10) ਦੁਸ਼ਟਾ ਦਾ ਦਲ 11) ਸਕਿਆਂ ਵਿਚ, ਸਰੀਕਾਂ ਵਿਚ
12) ਮਰਦਊਪੁਣਾ

ਤੋ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮੈ ਜਿਨ ਕਰੋ । ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਚੀਤਾ ਨਿਜ ਧਰੋ ।
 ਅੰ ਜਗ ਕੇ ਦਲ ਦਹ ਲਖ^੧ ਆਵੈ । ਹਮਰੇ ਇਤ ਤੇ ਸਰੰਸ ਸਿਧਾਵੈ । 186 ।
 ਮਾਰ ਕੁਟ ਤਿਨ ਕੋ ਛੈ ਕਰੇ । ਬਿਜੇ ਨਿਸਾਨ ਸੀਸ ਨਿਜ ਧਰੇ ।
 ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨ ਕਰੋ । ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਹਾਥਨ ਮੈ ਧਰੋ । 187 ।
 ਨਮਕ ਹਲਾਲ ਨਾਥ ਕਾ ਕਰੀਐ । ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਅਸਧੁਜ^੨ ਪਰ ਧਰੀਐ ।
 ਸਵਾਮੀ ਕਹ ਜੋ ਰਨ ਮਧ ਤਯਾਗੀ । ਈਹਾ ਨਿੰਦ ਤਰਕ ਤਿਹ ਆਗੈ । 188 ।
 ਤਾਕੇ ਮਾਸ ਗੀਧ ਨਹੀ ਲੇਹੀ । ਨਮਕ ਹਰਾਮ ਜਾਨ ਤਜ ਦੇਹੀ ।
 ਆਗੈ ਸੂਰਗੁ ਨ ਈਹਾ ਜਸੁ । ਸਾਤ ਮੂਠੀ ਤਾ ਕੇ ਸਿਰ ਭਸ । 189 ।
 ਜੋ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਤਯਾਗਤ ਪ੍ਰਾਨ । ਸਫਲ ਜਨਮ ਤਾਕੇ ਤੂੰ ਜਾਨ ।
 ਜਿਤਕ ਰਕਤ ਧਰ ਗਿਰਤ ਸੁਬੰਦ । ਤਿਤਕ ਬਰਖ ਭਰ ਭੁਗਤ ਮੁਕੰਦ^੩ । 190 ।
 ਅਸਨ ਬਸਨ ਸਵਾਮੀ ਕੀ ਬਿਤ । ਸੇਵਕ ਹੋ ਭੋਗੈ ਜੋ ਮਿਤ ।
 ਸਮਾ ਬਨੈ ਤਾਕੇ ਰਨ ਆਈ । ਤਿਯਾਗਤ ਸਬੈ ਤਵਨ ਕਹ ਜਾਈ । 191 ।
 ਧ੍ਰਿਗ ਤਾਕੇ ਨਿਸਚੈ ਸੁਨ ਖਾਨ । ਸੂਰ ਨਹੀ ਵਹ ਸਯਾਰ^੪ ਪਛਾਨ ।
 ਤਾਤੇ ਤੁਮ ਸਮਝੋ ਇਹ ਬਾਤ । ਹਮਰੇ ਤੁਮਰੇ ਗ੍ਰਹ ਇਕ ਜਾਤ । 192 ।
 ਔਰ ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਯੋ ਆਈ । ਚਾਹਤ ਕਛੁ ਰੋਜ ਅਧਿਕਾਈ^੫ ।
 ਸੋ ਭੀ ਹਮ ਤੇ ਤਤਛਿਨ ਲੀਜੈ । ਯਾ ਮੈ ਰਤੀ ਨ ਦੇਰ ਲਹੀਜੈ । 193 ।
 ਦਮੜਾ ਆਗ ਲੇਤ ਤੁਮ ਸਰਾ । ਦੋਇ ਤੀਨ ਲੇਵਹੁ ਅਬ ਖਰਾ ।
 ਪਾਂਚਨ ਲੈ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਹ ਲੀਜੈ । ਕਬਜ^੬ ਲਿਖਾਇ ਹਾਥ ਨਿਜ ਕੀਜੈ । 194 ।
 ਯੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਜਬ ਪੁਨ ਸਮਝਾਯੋ । ਫਿਰ ਭੀਖਨ ਜੜ^੭ ਐਸ ਅਲਾਯੋ ।
 ਕਹਾ ਭਯੋ ਦੌਲਤ ਲਖ ਆਈ । ਸਗਿਆਨ^੮ ਸੋ ਨਹਿ ਟੁਟਾ ਜਾਈ । 195 ।
 ਤਿਨ ਸੋ ਬਨੀ ਜੁ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਈ । ਦੌਲਤ ਆਇ ਘਨੀ ਪੁਨ ਗਈ ।
 ਸਿਖਯਨ ਕਹੀ ਹਜੂਰ ਸੁ ਬਾਤਾ । ਏ ਹੈ ਕਾਇਰ ਅਤਿ ਡਰ ਪਾਤਾ । 196 ।
 ਤੁਮ ਪ੍ਰਭ ਇਨ ਪ੍ਰੀਛਾ ਜਿਨ ਕਰੋ । ਜਾਹੁ ਮਲੇਛਉ ਪ੍ਰਗਟ ਉਚਰੋ
 ਤੁਮਰੇ ਜੁਧ ਜੰਗ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਬਿਜੇ ਕਰੋ ਗੋ ਸ੍ਰੀ ਅਸਪਾਨਾ । 197 ।
 ਫਿਰੀ ਇਨਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨਿਹਾਰੋ । ਜਾਹੁ ਮਲੇਛਉ ਪ੍ਰਗਟ ਉਚਾਰੋ ।
 ਤਬ ਪ੍ਰਭ ਉਨਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਿਹਾਰੀ । ਘਨ ਸੁਰ^{੧੦} ਕੈ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ । 198 ।
 ਜਾਵਹੁ ਗੀਦੀ^{੧੧} ਮੂੜ ਗਵਾਰੋ । ਕਹਾ ਕਾਲ ਤੇ ਜੈ ਹੋ ਕਾਰੋ ।
 ਤੁਮ ਯਹ ਠੌਰ ਨ ਕਰੋ ਨਗਾਰਾ । ਨਾ ਤਰ ਲੈ ਹੈ ਲੂਟ ਸੁਧਾਰਾ । 199 ।

1) ਚਿੰਤ ਵਿਚ 2) ਦਸ ਲੱਖ 3) ਰੱਬ ਤੇ 4) ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਪ੍ਰਭੂ 5) ਗਿਦੜ 6) ਰੋਜੀ (ਤਨਖਾਹ)
 ਵਿਚ ਵਾਧਾ 7) ਇਸ਼ਟਾਮ 8) ਮੂਰਖ 9) ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਤੋਂ 10) ਗੱਜ ਕੇ 11) ਡਰਪੋਕ

ਉਲਟੇ ਕਰਕੇ ਸਗਰ ਨਗਾਰੇ¹ । ਚਲੇ ਮਲੇਖ ਅਧਿਕ ਰਿਸੇ ਧਾਰੇ ।
 ਦਲੇ ਜਾਤ ਨਿਜ ਕਰੇ ਬਿਚਾਰੇ । ਪਾਚ ਪਾਚ ਦੇ ਰਹਿਓ ਸੁਵਾਰੇ । 200 ।
 ਭੀਖਨ ਖਾਨ ਕਹੀ ਖਨ ਜਾਦੇ । ਰੁਪੜਾ ਸਰਫੀ² ਕਿਤਕ ਸੰਬ ਦੇ ।
 ਸਕਲ ਖਜਾਨੇ ਕੁਯੋ ਨਹੀ ਲੇ ਯੈ । ਪੂਤ ਪੋਤਰੇ ਲੋ ਘਰ ਖੈਜ । 201 ।
 ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ । ਬਾਜ ਰਾਜ³ ਕੰਚਨ ਬਰ ਜੋਟੀ ।
 ਜੁਯੋ ਜੁਯੋ ਨਿਰਖੇ ਹੈ ਤੁਮ ਬਾਨਾ । ਤੁਯੋ ਤੁਯੋ ਲੀਜਹੁ ਅਗੁ ਸੁ ਆਨਾ । 202 ।
 ਜਬ ਮੈ ਸਬ ਰਾਜਨ ਪੈ ਜੇ ਹੂੰ । ਲੂਟ ਮਾਫ ਤੁਮ ਕੋ ਲਿਖਵੈ ਹੂੰ ।
 ਯੋ ਕਹ ਤਵਨ ਠਵਰ ਮਹਿ ਆਏ । ਅਨ ਜਨ ਜਹਾ ਦੂਤ ਦਲ ਛਾਏ । 203 ।
 ਰਾਜੇ ਸਕਲ ਇਨੇ ਲਖ ਪਾਈ । ਖੁਸੀ ਭਏ ਮਨ ਮੈ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਆਦਰ ਸਕਲ ਮਲੇਛਨ ਕੀਨਾ । ਸਰਬ ਭੇਦ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਲੀਨਾ । 204 ।
 ਅਰਬ ਖਰਬ ਸੰਪਤ ਤਿਹ ਬਾਨਾ । ਏਕ ਬਦਨ⁴ ਕੋ ਕਰੋ ਬਖਾਨਾ ।
 ਜੋ ਜੋ ਚੀਜ ਦਿਸਾਵਰ ਆਈ । ਔਰੰਗਸਾਹ ਕੇ ਘਰ ਮੋ ਨਾਹੀ । 205 ।
 ਸੋ ਅਬ ਚਲ ਕੈ ਲੂਟੇ ਰਾਜੇ । ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਸੁਕਤਾ⁵ ਸਾਜੇ ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਧਰ ਕਿਤਕ ਜੁਆਨਾ । ਪੂਛੀ ਰਾਜਨ ਭੀਖਨ ਖਾਨਾ । 206 ।
 ਸੈਨਾ ਫਵਜ ਖੁਦਾ ਕਾ ਨਾਉ । ਰੋਯਤ ਲੰਗ ਮਿਲੇ ਇਕ ਠਾਉ ।
 ਤਿਨ ਕੈ ਤੁਮ ਕਹ ਨਾਮ ਸੁਨਾਉ । ਸੁਨੋ ਗਿਰਪਤੋ⁶ ਸਭ ਇਕ ਠਾਉ । 207 ।
 ਜਾਟ ਗਵਾਰ ਸੁ ਤੇਲੀ ਘਨੇ । ਨਾਈ ਬਾਮਨ ਜਾਤ ਨ ਗਨੇ ।
 ਰਜਕ ਸੂਦ⁷ ਲਬਾਨੇ ਜਾਨਹੁ । ਬਨੀਏ ਰੋਤੇ ਭਾਟ ਪਛਾਨਹੁ । 208 ।
 ਬਾਢੀ ਅਉਰ ਲੁਹਾਰ ਸੁਨਾਰ । ਭੀਵਰ ਲੰਗ ਘੁਮਾਰ ਕੁਲਾਰ⁸ ।
 ਕਿਤਕ ਬਾਹਿਤੀ⁹ ਔਤ ਚਮਾਰ । ਕਰ ਰੋਘਰੋਏ ਖੋਰ ਹਲਾਲ । 209 ।
 ਬਾਰਾ ਜਾਤ ਸਨਾਤ¹⁰ ਮਿਲਾਵੈ । ਤਿਨ ਕਹ ਤੀਰਥ ਨਾਮ ਜਿਖਾਵੈ ।
 ਬਰਛਾ ਪਕਰ ਕਿਸੁ ਨਹੀ ਆਵੈ । ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ ਸੁ ਕੋਨ ਚਲਾਵੈ । 210 ।
 ਆਪ ਬਲੀ ਨਿਸਚੈ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ । ਸੋ ਲਖ ਜੇਹਾ ਏਕ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਮਾਮੂ ਏਕ ਤਵਨ ਕੋ ਬਲੀ । ਸੋ ਭੀ ਸੂਤਾ ਨਿਸਚੈ ਦਲੀ । 211 ।
 ਔ ਦਸ ਬੀਸ ਤਹਾ ਜੋ ਲਹੀਐ । ਤੈ ਕਹੁ ਕਾਕੀ ਗਨਤੀ ਕਹੀਐ ।
 ਇਹ ਤਾਕੀ ਸਭ ਸੈਨ ਸੁਮਾਰਾ । ਸੋ ਮੈ ਤੁਮਰੈ ਤੀਰ ਉਚਾਰਾ । 212 ।
 ਯੋ ਭੀਖਨ ਤਿਨ ਸਾਥ ਅਲਾਈ । ਲੂਟ ਮਾਫ ਨਿਜ ਕੋ ਲਿਖਵਾਈ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਮਿਲੇ ਤੁਰਕ ਜਬ ਆਈ । ਤਤ ਰਾਜਨ ਮਿਲ ਬਾਤ ਚਲਾਈ । 213 ।
 ਦੋਹਰਾ : ਇਹੀ ਫਵਜ ਤਿਹ ਪਾਸ ਹੀ ਜਾਨਤ ਸਕਲ ਜਹਾਨ ।
 ਅਬ ਲੂਟੇ ਗੇ ਤਵਨ ਕਹ ਜਹ ਤਹ ਦੇਤ ਨਿਸਾਨ¹² । 214 ।

1) ਸਾਰੇ 2) ਗੁੱਸਾ 3) ਅਖਰਫੀ 4) ਘੋੜ, ਹਾਥੀ 5) ਇਕ ਸੁਖ ਹੱਕੇ, ਇਕ ਆਵਾਜ ਹੋ ਕੇ 6) ਮੋਤੀ
 7) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਓ 8) ਧੌਬੀ ਅਤੇ ਸੂਦਰ 9) ਘੁਮਿਆਰ 10) ਮਾਸਕੀ 11) ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ
 12) ਨਗਾਰਾ ਵਜਾ ਕੇ

ਚੌਪਈ : ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ¹ ਭੋਰ ਹੋਇ ਆਯੋ । ਕਿਸਨ ਮਸੂਰ² ਚਲ ਤਖਤ ਸੁਹਾਯੋ ।
 ਲੱਗਨ ਨਿਕਟ ਹਜੂਰ ਸੁ ਆਈ । ਸਰਬ ਕਥਾ ਕਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਾਈ । 215 ।
 ਪਾਂਚੋ ਸਹਸ³ ਉਦਾਸੀ ਸਾਰੇ । ਗਏ ਭਾਜ ਰਾਤੀ ਨਿਸ ਭਾਰੇ ।
 ਜੋ ਬਤੀਆਂ ਜਬ ਹੀ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਕਹ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਗੇ ਸਰਬ ਪਲਾਈ⁴ । 216 ।
 ਤਿਨ ਜੋ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰਾ । ਏਕੈ ਰਹਿਓ ਉਤੈ ਸਿਰਦਾਰਾ ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਿਰਪਾਲ ਮਹੰਤ ਜੁ ਲਹੀਐ । ਤਵਨ ਠਵਰ⁵ ਰਾਜਤ ਪ੍ਰਭ ਅਹੀਐ । 217 ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਧ⁶ ਤਿਨ ਕੀ ਸੁਨ ਬਾਨੀ । ਬਿਹਸ⁷ ਬਦਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੀ ।
 ਜੋ ਸਿਰੁ ਕਾਇਮ ਰਾਜਤ⁸ ਬਾਨੇ । ਤਬ ਤਿਨ ਕਹੁ ਭਾਖਹੁ ਜਿਨ ਭਾਨੇ । 218 ।
 ਜੋ ਮਹੰਤ ਰਾਜਤ ਨਿਜ ਠੋਰੇ । ਚਿਲਕਾ⁹ ਹੂੰ ਹੈ ਅਧਿਕ ਸੁ ਔਰੇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੈ ਲੈਹੁ ਹਕਾਰੀ¹⁰ ਯਾਦਿ ਕਰਤ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । 219 ।
 ਜੋ ਸੁਨ ਅਧਿਕ ਬੀਰ ਤਹ ਧਾਏ । ਜਟਾ ਜੂਟ ਜਿਹ ਧਿਆਨ ਲਗਾਏ ।
 ਲਾਂਬੀ ਜਟਾ ਬਿਭੂਤ ਕੁਪੈਨਾ¹¹ । ਛੀਰ ਸਿੰਧ ਬਾਰਕੁ ਜਨੁ ਐਨਾ¹² । 220 ।
 ਪਾਰਬਤੀ ਪਤ¹³ ਕੇ ਇਹ ਦਤਾ । ਏਕੈ ਧਿਆਨ ਪ੍ਰਭੂ ਰਸ ਰਤਾ ।
 ਜਤ ਕੀ ਜਟਾਂ ਨੇਮ ਕੇ ਨਖਾ । ਧਿਆਨ ਬਿਭੂਤਿ ਨਾਮ ਕੀ ਭਿਖਾ । 221 ।

ਤੋਰਕ ਨਿਜ ਧਿਆਨ ਅਖੰਡ ਸੁ ਮਧ ਲਗਾਯੋ । ਮਨ ਜੀਤ ਸੁ ਆਵਨ ਜਾਨ ਭਗਾਯੋ¹⁴ ।

ਛੰਦ : ਨਵ¹⁵ ਜੀਤ ਦਸੰ ਗ੍ਰਿਹ ਮਧਿ ਗਯੋ । ਜਿਤ ਜੋਤ ਅਨਾਹਦ ਰੂਪ ਠਯੋ¹⁶ । 222 ।

ਚੌਪਈ : ਸੂਰਤ ਸੰਕੋਚ ਬਜ੍ ਖੁਲ ਤਾਲਾ । ਧਸਿਯੋ ਮਧਿ ਜਿਹ ਸੁਖਦ ਗੁਰਾਲਾ¹⁷ ।

ਛੁਟੀ ਸਮਾਧ ਚੇਤ ਜਨ ਭਯੋ । ਕੇਹਰ ਕਿਧੋ ਸੋਵਤਾਂ ਜਯੋ¹⁸ । 223 ।

ਸੁਨੈ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਨਾਮੁ । ਉਠ੍ਯੋ ਸੰਤ ਅਤਿ ਬਲ ਅਭਿਰਾਮ ।

ਕਰ ਮੈਂ ਲਯੋ ਸੁ ਕੁਤਕ¹⁹ ਉਠਾਈ । ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਜਾਸ ਤਨ ਲਾਈ । 224 ।

ਦਰਸੈ ਚਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਆਈ । ਬਾਰਜ²⁰ ਐ ਪਲਵ ਬਰ ਦਾਈ ।

ਪਰਿਓ ਆਨ ਤਿਨ ਕੇ ਜਬ ਮਾਹੀ । ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਲਖ ਤਾਹੀ । 225 ।

ਬਿਹਸ ਪ੍ਰਭੂ ਮੁਖ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਸਕਲ ਚੇਲਕਾ²¹ ਕਹਾ ਸਿਧਾਰੇ ।

ਸੁਖਦ ਖੇਤ ਚਰਬੈ ਕਹੂੰ ਗਏ । ਕੈ ਸੰਗਤ ਕੀ ਭੁਗਤਾਨ²² ਪਏ । 226 ।

ਮੁਨ ਬੋਲ੍ਯੋ ਸੁਭ ਮਤਿ ਅਵਧੂਤਾ । ਸੰਤ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਹੂਤਾ²³ ।

ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਸਭ ਸਰਣਿ ਤਿਹਾਰੀ । ਤੇ ਹਮਰੋ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । 227 ।

ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੋ ਕਹ ਹਮ ਪਾਯੋ । ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਬਨਾਯੋ ।

ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਰਿਖ ਕਵਿ ਮੁਨ ਜੋਨੀ । ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਭੁਜੰਗ ਅਮੋਨੀ । 228 ।

- 1) ਰਾਤ 2) ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੋਇਆ 3) ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ 4) ਸਾਰੇ ਭਜ ਗਏ 5) ਥਾਂ 6) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ
 7) ਹਸ ਕੇ 8) ਸਥਿਤ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤਿਤ ਹੈ 9) ਚੇਲਾ, ਸਿਸ 10) ਆਵਾਜ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ 11) ਕੁਪੀਨ,
 ਲੱਗੇਟ 12) ਘਰ, ਧਾਮ 13) ਸ਼ਿਵ ਜੀ 14) ਆਵਾਗਵਨ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ 15) ਨੌ ਗ੍ਰਿਹ 16) ਸਥਿਤ
 17) ਗੁਰੂ ਘਰ, ਗੁਰੂ-ਧਾਮ 18) ਜਿਉ ਸੁਤਾ ਸੇਰ ਜਾਗਿਆ ਹੋਵੇ 19) ਕੁਤਕਾ, ਮੋਟਾ ਡੰਡਾ 20) ਕਮਲ
 21) ਚੇਲੇ 22) ਭੁਗਤੀ, ਭੋਜਨ 23) ਦੇਵ ਰਾਜ

ਆਜ ਲਗੇ ਗਾਵਤ ਗੁਨ ਆਯੋ । ਤੁਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੋ ਇਹ ਮਮ ਪਾਯੋ ।
 ਅਬ ਮਨ ਮੇ ਨਿਸਚੈ ਇਮ ਆਈ । ਤੁਵ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਭ ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਹੀ । 229 ।
 ਕੋਟ ਬਿਸਨ ਬ੍ਰਹਮੇ ਤ੍ਰਿਪਰਾਰੀ¹ । ਇਨ ਪਾਵੇ² ਪਰ ਦਿਜਿਯੈ ਵਾਰੀ ।
 ਅਸ ਪ੍ਰਭ ਗੁਨ ਪੂਰਨ ਕਹ ਤਿਆਗੀ । ਅਨ ਜਾ³ ਫਿਰਤ ਮੂਤ ਅਨਰਾਗੀ । 230 ।
 ਯਹ ਨਿਸਚਾ ਪੂਰਨ ਤਬ ਆਵੈ । ਜਬ ਪ੍ਰਭ ਘਟ ਮੈ ਪਰਚਾ⁴ ਪਾਵੈ ।
 ਜਾ ਕਹ ਪ੍ਰਭ ਤੈ ਆਖ ਲਖਾਵਤ । ਅਲਖ ਪੁਰਖ ਸਾਧੂ ਬਰ ਪਾਵਤ । 231 ।
 ਯੋ ਤਿਨ ਉਪਮਾ ਕਰੀ ਆਪਰੋ । ਜਾ ਕੋ ਪੈਯਤ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰੋ⁵ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਤਾਕੇ ਬਰ ਬਚਾ⁶ । ਬੋਲ੍ਹਯੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੂ ਸਚਾ । 232 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਤਵਨ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਅਚਲ ਪੁਰਖ ਅਵਤਾਰ ।

ਬਿਹਸ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਕਹੀ ਅਧਿਕ ਕਥਾ ਬਿਸਥਾਰ । 233 ।

ਚੌਪਈ : ਦੂਡਨ⁷ ਕੇ ਅਨ ਗਨ ਦਲ ਭਾਰੇ । ਤੁਮ ਪਰ ਚੜੇ ਅਧਿਕ ਲਲਕਾਰੇ ।

ਯਹ ਤੁਮ ਹਮ ਕਹ ਬਚਨ ਜਤਾਵਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁਨਾਵਹੁ । 234 ।

ਸ੍ਰੀ ਅਸ ਦੇਵ ਕਾਲਕਾ ਮਾਈ । ਕਾਪਰ⁸ ਹੂੰ ਇਹ ਠਵਰ ਸਹ ਈ ।

ਕਾਕੋ ਕਰੈ ਜੀਤ ਕੋ ਟੀਕਾ । ਭਾਜੈ ਕਵਨ ਹੋਇ ਰਨ ਫੀਕਾ । 235 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੋ ਬਾਕਾ । ਬੋਲ੍ਹਯੋ ਸੰਤ ਸੁਮਤ ਬਰ ਪਾਕਾ ।

ਅਸ ਜੋਧਾ ਤੋ ਸਮ ਬਰ ਬਾਹੀ । ਚੋਦਰ ਭਵਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੋਊ ਨਾਹੀ । 236 ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਦੁਸਟਨ ਅਵਤਾਰੀ । ਜਿਨ ਕੀਤੀ ਸਭ ਖਲਕ⁹ ਖੁਆਰੀ ।

ਮਹਾਂ ਧਨਖ ਧਰ ਅਤਿ ਬਰ ਬਲਾ¹⁰ । ਜਿਨੁ ਜੀਤੇ ਖਲ ਦਲ ਧਰ ਕਲਾ¹¹ । 237 ।

ਰਾਵਣਾਦਿ ਜਿਹ ਪ੍ਰਗਟਿ ਸੰਘਾਰੇ ਕੁੰਭ ਕਰਣ ਮਧ ਕੋਟ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ।

ਸੁੰਭ ਨਸੁੰਭ ਕੀਨ ਖਲ ਹੰਸਾ¹² । ਜਰਾਸਿੰਧ ਦੁਰਯੋਧਨ ਕੰਸਾ । 238 ।

ਬਡੇ ਬਡੇ ਮੋਨੀ ਅਵਤਾਰੀ । ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ¹³ ਸੂਰ ਸਸਿ ਭਾਰੀ ।

ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਗ ਜਾਨ ਅਸਰੀਸਾ¹⁴ । ਜਿਨ ਕਾ ਦੰਡ ਸਰਬ ਕੇ ਸੀਸਾ । 239 ।

ਅਸ ਜੋਧਾ ਤਵ ਕੀਨ ਸੁ ਪਾਜੀ । ਜਿਨ ਤੇ ਡਰਤ ਖਲਕ ਸਭ ਭਾਜੀ ।

ਇਹ ਕਾਕੀ ਗਨਤੀ ਮੈ ਗਵਾਰਾ । ਮਾਰੋ ਇਨੇ ਨਾਥ ਅਸਵਾਰਾ । 240 ।

ਕੋਟ ਸਿਆਰ¹⁵ ਤੇ ਅਧਿਕ ਜੁ ਆਵੈ । ਤਦਪ ਕੇਹਰ¹⁶ ਜੀਤ ਨ ਜਾਵੈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਤਾਕੇ ਬਰ ਬਚਾ¹⁷ । ਗਦ ਗਦ ਭਯੋ ਸਾਹਿਬੰ ਸਚਾ । 241 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸੰਤ ਨਰ ਨਾਰੀ ।

ਤਦ ਲਗ ਸੁਭਟ ਬੀਰ ਅਸਧਾਰੀ¹⁸ । ਆਨ ਹਜੂਰ ਸੁ ਪ੍ਰਗਟ ਉਚਾਰੀ । 242 ।

ਤਿਨ ਕਾ ਹਮ ਪ੍ਰਭ ਕੂਚ ਕਰਾਈ । ਆਏ ਬੇਗ ਚਰਨ ਸਰਣਾਈ ।

ਜੁਯੋ ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਕੋ ਚਿਤ ਭਾਵੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਅਬੁ ਤੁਰਤ ਕਰਾਵੈ । 243 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਭੇ ਸੁਚੇਤ ਸਰਬੰਗ ।

- 1) ਸਿਵ ਜੀ 2) ਪੇਰਾ ਤੋਂ 3) ਜਗ੍ਹਾ, ਸਥਾਨ 4) ਪਰਿਚਯ 5) ਆਰ-ਪਾਰ, ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ 6) ਬਚਨ 7) ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ 8) ਕਿਵੇਂ 9) ਖਲਕਤ, ਜਨਤਾ, ਸੰਸਾਰ 10) ਬਲ ਵਾਲਾ 11) ਸ਼ਕਤੀ 12) ਹੰਤਾ, ਮਾਰਿਆ 13) ਵਰੁਣ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ 14) ਹਿਰਣਾਕਸ਼ਪ 15) ਗਿਦੜ 16) ਸ਼ੇਰ 17) ਬਚਨ 18) ਤਲਵਾਰਧਾਰੀ

ਘੀਰਨ ਪ੍ਰਤਿ ਆਗਿਆ ਚਈ ਸਾਜਹੁ ਕਰਚ ਨਿਖੰਗ । 244 ।
ਦੋਹਰੀ : ਖੋ ਸੁਨ ਕਰ ਰਣਜੀਤ¹ ਬਜਾਯੋ । ਤਾ ਕੋ ਸਕਲ ਨ ਦਾ ਧਰਾ² ਛਾਯੋ ।
 ਖਬਰੇ³ ਭਈ ਆਰਨੈ ਕੇ ਧਾਮਾ । ਕਾਪਤ ਭਯੋ ਰੂਮ ਅਰ ਸਾਮਾ⁴ । 245 ।
 ਪੰਚ ਬੀਰ ਜੋਧੇ ਖਲਧਾਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਲੀਓ ਬੋਲ ਨਿਦਾਨੀ ।
 ਭਿੰਨ ਪੇਚਨ ਕੇ ਨਾਮ ਜਨਾਉ । ਜਾਤੈ ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਤ ਡਿਝਾਉ । 246 ।
 ਮੰਛੇ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿਥਮ ਧਰ ਨਾਮੁ । ਬਲ ਕਰ ਭਯੋ ਸਾਹ ਮੰਗ੍ਰਾਮ ।
 ਅਸ ਪੋਰਬੈ ਪੂਰਨ ਸਬ ਕਰਾ । ਤਬ ਪ੍ਰਭ ਹੁ ਇਹ ਨਾਮ ਸੁ ਧਰਾ । 247 ।
 ਜੀਤ ਮਲ ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਗੁਲਾਬ । ਲਾਲ ਰੂਪ ਰਨ ਭਯੋ ਸਹਾਬ ।
 ਭੰਗਾ ਨਾਮ ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ । ਏ ਪਾਚੋ ਚੂਨ ਲੀਨ ਮੁਕੰਦ⁵ । 248 ।
 ਸੈਨ ਸੁ ਦਈ ਭਵਨ ਕੇ ਸੰਗਾ । ਕਰ੍ਹਯੋ ਭੰਗਾਣੀ ਭ੍ਰਮ ਸੁ ਜੰਗਾ ।
 ਧਰਮ ਦੁਧ ਕਾ ਰਚਿਓ ਸੁਥਾਨ । ਮਿਟ੍ਹਯੋ ਜੁਝ ਭਟ ਆਵਨ ਜਾਨ । 249 ।
 ਜੋਜਨ ਏਕ ਪਾਵਟ ਦੇ ਅਗ । ਅਹੈ ਭੰਗਾਣੀ ਭ੍ਰਮ ਅਭਗਾ⁶ ।
 ਗਿਰੀ ਨਦੀ ਕਾ ਨਿਕਟ ਸੁਜਾਨ । ਦੂਜੀ ਦਿਸਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਟਰਾਨ⁷ । 250 ।
 ਉਪਰ ਰਾਜ ਪੁਰਾ ਬਡ ਨਗਰ । ਤਰੇ ਬਿਰਾਜਿਤ ਧਰਨੀ ਸਗਰ⁸ ।
 ਝਾਈ ਧਾਰ ਉਮਡ ਗਿਰ ਆਏ⁹ । ਇਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਕੇ ਪਾਚ ਸਿਧਾਏ । 251 ।
 ਪਟਿਯੋ ਆਨ ਆਹਵੇ¹⁰ ਤਹ ਭਾਰੀ । ਗਰਜੇ ਸੂਰ ਬੀਰ ਬਲਕਾਰੀ ।
 ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬਰਨੈ ਕਥਿ ਜੁਧਾ । ਐਸੀ ਕਹਾ ਜੀਵ ਕੀ ਬੁਧਾ । 252 ।

ਰਸਾਵਲ ਪਰੀ ਆ ਲਰਾਈ । ਤੁਫੰਗੀ¹¹ ਚਲਾਈ ।

ਛੰਦ : ਗਜੀ ਆਨ ਕਾਲੀ । । ਲਏ ਮੁੰਡ ਮਾਲੀ । 253 ।
 ਮੁਨੰ ਨਾਰਦਾਯੋ । ਕਲੰ ਸਾਬ ਲਿਆਯੋ ।
 ਸਿਵੇ ਜੋਗਨੀਯੋ । ਫਿਰੈ ਆਨ ਤੀਯੋ । 254 ।
 ਸਭੈ ਯੋ ਅਲਾਵੈ । ਗੁਰੁ ਜੀ ਰਜਾਵੈ¹² ।
 ਕਿਤਾ ਜੁਗ ਬੀਤਾ । ਭਯੋ ਪੇਟ ਰੀਤਾ¹³ । 255 ।
 ਕਰੇਗੀ ਮਸਾਰੀ¹⁴ । ਨਚੈ ਗੇ ਭੂਤਾਰੀ ।
 ਲਏ ਖਪਰ ਜਾਵੈ । ਮਹਾ ਮੋਦ¹⁵ ਪਾਵੈ । 256 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦੁਰਗ ਸਿਰੋਮਣਿ ਕੇ ਬਿਖੇ ਕਰ ਕਾਇਮ ਬਰ ਬੀਰ ।
 ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਭ ਰਨ ਕੋ ਚਢੇ ਘੂਰਤ ਨਾਦ ਰਣਧੀਰ । 257 ।
 ਬਿਸਖ¹⁶ ਬਾਣ ਬਰਛਾ ਤਬਰ ਸੈਫ ਸੂਲ ਜਮਧਾਰ ।
 ਬਰਖਤ ਭੈ ਦੂਹੁ ਓਰ ਤੇ ਸਾਵਨ ਘਨ ਅਨੁਸਾਰ । 258 ।

1) ਰਣਜੀਤ ਨਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ 2) ਧਰਤੀ, ਸਭ ਪਾਸੇ 3) ਵੱਰੀਆਂ ਦੇ 4) ਰੂਮ ਅਤੇ ਸਿਆਮ ਦੇਸ਼ ਤਕ
 5) ਸੂਰਵੀਰਤਾ 6) ਗੁਰੂ ਜੀ 7) ਅਖੰਡ 8) ਜਮਨਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਪਟਰਾਣੀ 9) ਸਾਰੀ 10) ਪਹਾੜੀਏ
 ਆ ਗਏ 11) ਜੰਗ, ਯੁੱਧ 12) ਬੰਦੂਕ 13) ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ 14) ਖਾਲੀ 15) ਮਾਸ ਦਾ ਭੋਜਨ
 ਕਰੇਗੀ 16) ਸੂਖ, ਆਨੰਦ 17) ਤੀਰ

ਤੋਟਕ ਜਿਹ ਆਪ ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸੁ ਖਰੇ¹ । ਭਟ ਔਰ ਚਲੇ ਗੁਰ ਆਸ ਧਰੇ ।
ਛੰਦ : ਕਬਿ ਨਾਮ ਗਨੈ ਤਿਨ ਕੇ ਅਰ ਹੀ । ਜਪੁ ਧਾਇ ਪਰੇ ਅਰੁ ਪੈ ਸਬਹੀ । 259 ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸੁਨ ਲਾਲ ਸੁ ਚੰਦ ਲਰਿਯੋ । ਅਰੁ ਬੀਰਨ ਕੋ ਜਿਨ ਦੇਹਿ ਦਲਿਯੋ ।
 ਨਿਜ ਮਹਿਖੀ ਪਾਲ ਹਜੂਰ ਹੁਤੇ । ਵਹ ਖੂਬ ਲਰਿਯੋ ਅਰਿ ਸੰਗ ਸੁਤੇ । 260 ।
 ਦਲ ਦੂਤਨ² ਕੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹਤਾ । ਜਿਮ ਮਾਰਿਤ³ ਮੇਘ ਕਰੈ ਸੁ ਕਤਾ ।
 ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਮਲੇਛ ਅਨੇਕ ਹਨੇ । ਕਬਿ ਜੰਤਹ ਪਾਸ ਨ ਜਾਤ ਗਨੇ । 261 ।
 ਪੁਨ ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਬੈ ਨਿਜ ਧਾ । ਕੁਤਕਾ⁴ ਕਰ ਨੀਨ ਕਿਧੋ ਅਯੁਧਾ⁵ ।
 ਨਿਜ ਖਾਨ ਹਯਾਤ ਕੇ ਸੀਸ ਦਯੋ । ਪ੍ਰਭ ਪੇਖ ਮਹਾ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ । 262 ।
 ਇਕ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਜੁ ਔਰ ਚਲਾ । ਜਿਣ ਮਾਰਿ ਡਾਰਿਯੋ ਸੁ ਪਠਾਣ ਭਲਾ ।
 ਪੁਨ ਨੰਦ ਸੁ ਚੰਦ ਮਸੰਦ ਚਢਾ । ਜਿਤ ਦੂਤਨ ਕੋ ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਢਾ⁶ । 263 ।
 ਬਹੁ ਵਾਰ ਕਰੇ ਜਿਨ ਮਧਿ ਰੰਣੰ । ਜਿਹ ਰਾਖ ਲਟੀ ਲਜ ਸੋਢਮਣੰ⁷ ।
 ਭਟਮ ਮਾਤੁਲ⁸ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਲੀ । ਵਹ ਧਾਇ ਪਰਿਓ ਮਧਿ ਸੈਨ ਖਲੰ⁹ । 264 ।
 ਛਤਰਾਪਨ ਯੋ ਜਗ ਪੂਰ ਰਹਿਯੋ । ਦਲ ਪਬਨ¹⁰ ਕੋ ਸੁ ਅਨੇਕ ਹਯੋ ।
 ਭਟ ਰੀਝ ਰਹੇ ਲਖ¹¹ ਤੇਗ ਸਟਾ । ਮਿਲ ਧੰਨ ਉਚਾਚ ਕਰੈ ਸੁ ਭਟਾ । 265 ।

ਰਸਾਵਲ ਹਲੰ ਏਕ ਵਾਈ । ਹਜੂਰੰ ਰਹਾਈ ।
ਛੰਦ : ਚੰਦੰ ਲਾਲ ਨਾਮਾ । ਅਰੋੜਾ ਭਿਰਾਮਾ¹² । 266 ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਸ ਆਯੋ । ਤਿਨੇ ਬੈਨ ਗਾਯੋ ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਢਾਲ ਘੋਰਾ । ਦਿਵੈ ਮੋਹ ਜੋਰਾ । 267 ।
 ਹਸੇ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ । ਦਟੀ ਖੰਗ³ ਢਾਲਾ ।
 ਇਕੈ ਖਗ ਬਾਜੀ । ਲਏ ਦਾਸ ਤਾਜੀ । 268 ।
 ਪਰੇ ਜੀਨ ਠਾਢੋ । ਮਨ ਪੋਨ ਗਾਢੋ ।
 ਚਲਯੋ ਤਾਸ ਸੋਊ । ਤਬੈ ਬੈਨ ਗੋਊ । 269 ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਦ ਬਿਦਯਾ । ਕਹੋ ਤੇਗ ਭਿਦਯਾ¹⁴ ।
 ਕਹੀ ਹਾਥ ਬਾਏ । ਧਰ ਢਾਲ ਦਾਏ । 270 ।
 ਕਹੋ ਦੂਜ ਹਾਥਾ । ਧਰੋ ਤੇਗ ਸਾਥਾ ।
 ਅਰੰ¹⁵ ਜੋ ਚਲਾਈ । ਰੁਕੇ ਢਾਲ ਤਾਈ । 271 ।
 ਤਿਸੈ ਆਪ ਮਾਰੋ । ਇਹੈ ਜੁਧ ਭਾਰੋ ।
 ਚਲਿਓ ਬੇਗ ਧਾਈ । ਪਠਾਣੰ ਹਜਾਈ । 272 ।

1) ਖੜੋਤੇ ਸਨ 2) ਵੇਰੀਆਂ ਦੇ 3) ਹਵਾ 4) ਸੋਟਾ, ਡੰਡਾ 5) ਹਥਿਆਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ 6) ਕਟ ਦਿੱਤਾ
 7) ਸੋਢੀ ਸ਼ਿਰਮਣੀ 8) ਮਾਮਾ 9) ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ 10) ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਦਲ 11) ਵੇਖ ਕੇ 12) ਉਤਮ,
 ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ 13) ਖੜਗ 14) ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਣ ਦੇ ਭੇਦ, ਢੰਗ 15) ਵੇਰੀ

ਇਕੋ ਮੀਰ ਖਾਨਾ । ਇਸੇ ਪੈ ਸਿਧਾਨਾ¹ ।
 ਕਟੇ² ਬੰਨ ਗਾਯੋ । ਇਸੇ ਅਯੁ ਆਯੋ । 273 ।
 ਕਰੇ ਤੰਗ ਚਾਈ । ਇਸੇ ਕੂ ਚਲਾਈ ।
 ਇਨੇ ਢਾਲ ਡਾਹੀ । ਭਲੇ ਲੈ ਬਚਾਈ । 274 ।
 ਇਨੇ ਲੈ ਚਲਾਯੋ । ਤਿਸੇ ਕੰਠ ਘਾਯੋ ।
 ਪਰਯੋ ਸੀਸ ਜਾਈ । ਮਲੇਛ ਤਿਥਾਈ । 275 ।
 ਹਸੈ ਸੈਨ ਸਾਰੀ । ਇਸੇ ਕੋ ਨਿਹਾਰੀ ।
 ਡੁਬੈ ਲਾਜ ਸਿਧਾ³ । ਪਠਾਣ ਜੁ ਅਧਾ । 276 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਮੋਦ ਪਾਯੋ । ਤਿਸੇ ਜਸੁ ਛਾਯੋ ।
 ਤਬੈ ਸੋ ਪਠਾਨਾ । ਸੁ ਹਲਾ ਕਰਾਨਾ । 277 ।
 ਫਿਰੈ ਕੰਠ ਜਾਈ । ਪਰੇ ਸਾਰੁ ਆਈ⁴ ।
 ਸੰਗੋ ਸਿੰਘ ਜੁਆਨਾ । ਅਰਿਯੋ ਤੋਨ ਬਾਨਾ । 278 ।
 ਘਨੀ ਸੈਨ ਮਾਰੀ । ਕਰੈ ਕੇ ਸੁਮਾਰੀ ।
 ਨਿਜਾਬਾਤ ਖਾਨਾ । ਅਰਿਯੋ ਤੋਨ ਬਾਨਾ । 279 ।
 ਸੰਗੋ ਖਾਨ ਤਾਕਾ । ਭਯੋ ਜੁਧ ਬਾਂਕਾ ।
 ਉਨੇ ਯਾ ਚਲਾਈ । ਇਨੇ ਤਾਸੁ ਲਾਈ । 280 ।
 ਉਤੈ ਖਾਨ ਮਾਰਾ । ਇਤੇ ਸਿੰਘ ਸਵਾਰਾ⁵ ।
 ਗਿਰੈ ਬਾਣ ਆਲੈ⁶ । ਗਯੋ ਜਸੁ ਨਾਲੇ । 281 ।
 ਇਤੇ ਹਾਹਾਕਾਰਾ । ਉਤੈ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰਾ ।
 ਲਖੇ ਯੋ ਲਰਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿਧਰਾਈ⁷ । 282 ।
 ਅਬੈ ਐਸ ਥਾਨੈ । ਹੁਤੀ ਤੋਪ ਜਾਨੈ ।
 ਕਿਤੇ ਸਤ੍ਰ ਰਾਈ⁸ । ਸੁ ਜਾਤੇ ਚਲਾਈ । 283 ।

ਚੋਪਈ : ਗੜ ਚਿਨਾਲ ਰਾਜਤ ਜਿਹ ਥਾਨੈ । ਕਾਸੀ ਦੇਸ ਦੁਰਗੇਸ⁹ ਬਖਾਨੈ ।
 ਤਿਹ ਪੁਰ ਕੋ ਬਾਸੀ ਬਤ ਬੀਰਾ । ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਕਜ ਪਗ ਤੀਰਾ¹⁰ । 284 ।
 ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਜਬ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਤੋਨੇ ਸਿਖ੍ਯ ਕਾਨ ਨਿਜ ਧਾਰੇ ।
 ਤਤਛਿਨ ਗਯੋ ਤੋਨ ਹੀ ਜਾਈ । ਧਰੀ ਬਨਾਇ ਤੋਪ ਜਿਤ ਆਈ । 285 ।
 ਅਮਲੀ ਤਰੁ ਕੀ¹¹ ਲੈ ਤਿਨ ਗੈਲੀ । ਆਗੇ ਧਰੀ ਸੁਧ ਬਰਿ ਬੈਲੀ ।
 ਪਿਆਲੋ ਮੁਹ ਤਿਨ ਐਨ ਬਨਾਈ । ਆਗੇ ਧਰੀ ਨਾਥ ਕੇ ਆਈ । 286 ।

ਭੁਬੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਜਬੈ ਮਾਨ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਚਲਾਈ । ਚਲੇ ਸਤ੍ਰ ਐਸੇ ਮਨੋ ਮੀਚ¹² ਆਈ ।
 ਜਹਾਂ ਜੰਗ ਤਾਕੋ ਬਨੈ ਠੋਤ ਭਾਰੀ । ਪਰੈ ਮਧ ਗੋਰਾ ਮਨੋ ਬਿਜ ਕਾਰੀ¹³ । 287 ।

1) ਹਮਭਾ ਕੀਤਾ, ਵਾਰ ਕੀਤਾ 2) ਕੋਢੇ ਬੋਲ 3) ਲਜਿਆਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ 4) ਜਦੋਂ ਫੁਲਾਈ ਸਸਤ੍ਰਾਂ
 ਦਾ ਹਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 5) ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ 6) ਭੱਥੇ 7) ਗੁਰੂ ਜੀ 8) ਵੈਰੀ ਰਾਜੇ 9) ਕਿਲੇ ਦਾ
 ਸੁਆਮੀ ਰਾਜਾ 10) ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਕੋਲ ਆਇਆ 11) ਇਮਲੀ ਦੇ ਬੂਟ ਦੀ 12) ਮੋਤ 13) ਗਲੀ

ਇਸ ਦੇਖ ਜੁਧ ਪਤਿਹਸਾਹ ਰਾਈ । ਗਯੋ ਭਾਜ ਤਾਤੇ ਨਹੀ ਫੇਰ ਆਈ ।
ਘਨੇ ਅੰਰ ਰਾਵੇ ਮੰਡੇ ਤੋਨ ਜਾਈ । ਪਰੈ ਤੀਰ ਗੋਲੀ ਮਨ ਮੋਘ ਆਈ । 288 ।

ਰਸਾਵਲ ਤਬੈ ਤੋਨ ਜਾਈ । ਹਰੀ ਚੰਦ ਰਾਈ ।

ਛੰਦ : ਤਿਨੈ ਹੋਰ ਜੁਧਾ । ਕੁਪੁਯੋ ਧਾਰ ਕੁਪਾ । 289 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਉਤੇ ਰਾ ਹੰਦੂਰੇ ਇਤੇ ਜੀਫ ਮਲੇ । ਕਰੈ ਤੇਗ ਤੀਰ ਭਲੇ ਸਾਰ ਝਲੇ ।
ਹਰੀ ਫੇਰ ਚੰਦੇ ਸਰੇ ਏਕ ਮਾਤਿਯੋ । ਜਬੈ ਜੀਤ ਮਲੇ ਹਿੰਦੂ ਲੇ ਨਿਕਾਰਿਯੋ । 290 ।
ਲਗੇ ਬਾਣ ਬੀਰੇ ਜਗਯੋ ਕੋਪ ਭਾਰੀ । ਅਰੇ ਆਨ ਬਾਜੀ ਤਿਸੈ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ।
ਗਯੋ ਝੂਝ ਬੀਰੇ ਲਗੇ ਬਾਣ ਕਾਰੀ । ਤਬੈ ਦੇਵ ਲੋਗੇ ਬਸੇ ਆਵਤਾਰੀ । 291 ।
ਸਹੀ ਜੀਤ ਮਲੇ ਉਤੇ ਸਾਹ ਸੰਗੀ । ਗਏ ਜੂਝ ਜੋਧਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗੀ ।
ਤਬੈ ਕੋਪ ਕੀਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਰੀ । ਸਰੇ ਅੰ ਕਮਾਣੇ ਕਰੇ ਮੈ ਸਮਾਰੀ । 292 ।

ਨਿਰਾਜ ਰਿਦੇ ਇਕੈ ਪਠਾਨ ਕੈ । ਹਨੁਯੋ ਸੁ ਬਾਨ ਤਾਨ ਕੈ ।

ਛੰਦ : ਗਿਰਿਯੋ ਤਬੈ ਬਿਹਾਲ ਕੈ । ਭਜੇ ਸਭ ਨਿਹਾਲ ਕੈ । 293 ।

ਇਕੈ ਪਠਾਨ ਭੀਖਨੇ । ਧਰੇ ਸੁ ਕੋਪ ਤੀਫਨੇ ।

ਕਟੈ ਸੁ ਵਾਕ ਗਾਵਤੋ । ਲਖਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਆਵਤੋ । 294 ।

ਲਯੋ ਸੁ ਬਾਨ ਤਾਨ ਕੈ । ਹਨੁਹੋ ਮੁਖੇ ਪਠਾਨ ਕੈ ।

ਗਿਰਯੋ ਭਜਯੋ ਪਠਾਨ ਹੀ । ਰਹਿਓ ਕਿਕਾਨ^੧ ਬਾਨ ਹੀ । 295 ।

ਤਿਤੈ ਜੁ ਬਾਨ ਲਾਗੁਯੋ । ਕਿਕਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਤਯਾਗੁਯੋ ।

ਹਰਿ ਸੁ ਚੰਦ ਮੂਰਛਨਾ । ਤਜੀ ਉਣਯੋ ਸੁ ਤਾ ਛਨਾ^੨ । 296 ।

ਜਿ ਸੈਨ ਰਾਵ ਮਾਰਹੀ । ਸੁ ਬੇਧ ਅੰਗ^੩ ਝਾਰਹੀ ।

ਦੁਯੋ^੪ ਸਰੇ ਨਿਕਾਰ ਹੈ । ਹਨੇ ਭਟੇ ਨਿਹਾਰ ਹੈ । 297 ।

ਇਤੇ ਭਟੇ ਹਜੂਰ ਕੈ । ਚਲੇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪੂਰ ਕੈ ।

ਸੁ ਆਜ ਬੀਰ ਜੋਗਨੀ । ਰਸੀ ਸੁ ਮਾਸ ਭੋਗਨੀ^੫ । 298 ।

ਸੁ ਭੂਤ ਅੰ ਪਰੇਤਨੇ । ਡਕਾਰ ਧਾਰ ਚੇਤਨੇ ।

ਭਯੋ ਸੁ ਜੁਧ ਭਾਰਥੰ । ਹਰੀ ਸੁ ਚੰਦ ਯਾ ਰਥੰ । 299 ।

ਤਿਨੈ ਕਮਾਨ ਤਾਨ ਕੈ । ਹਨੁਯੋ ਅਸੰ ਨਿਧਾਨ ਕੈ ।

ਦੁਤੇ ਤਿਨੈ ਹਜੂਰ ਨੇ । ਹਨੁਯੋ ਸਰੇ ਜਰੂਰ ਨੇ । 300 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਕਾਨ ਪਾਸ ਹੀ । ਗਯੋ ਸਰੇ ਨਿਰਾਸ ਹੀ ।

ਤਿਤੈ ਜੁ ਬਾਨ ਮਾਰਿਯਾ । ਪਿਟੀ^੬ ਚਲਿਤਿ ਪਾਰਿਯਾ । 301 ।

ਨਿਖੰਗ^੭ ਦਵਾਲ ਪਾਰਿਕੈ । ਚੁਭੀ ਸੁ ਚੰਚ ਦਯਾਰ ਕੈ ।

1) ਉਸ ਥਾਂ ਉਤੇ ਭਟੇ ਹੋਏ ਸਨ 2) ਰਹਿਣ ਲਈ ਜਾ ਉਤਰੇ 3) ਕਾਰਜ ਲਈ 4) ਭੀਬਰ 5) ਕੋਤੇ ਬੰਢ
ਬੰਦਾ 6) ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ ਭਜ ਗਿਆ 7) ਘੋੜਾ 8) ਉਸੇ ਛਿਣ 9) ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਨ੍ਹੋ ਹੋਏ ਅੰਗ 10) ਦੂਜੇ
11) ਮਾਸ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ 12) ਪੇਟੀ 13) ਭਥਾ, ਤਰਕਸ਼

ਨਹੀ ਸਘਾਉ ਆਇਯੋ । ਅਸੁਪੁਜੰ¹ ਬਚਾਇਯੋ । 302 ।

ਨਿਜੰ ਸਿਸੰ² ਸੁ ਜਾਨ ਕੈ । ਭਏ ਸਹਾਇ ਆਨ ਕੈ ।

ਤਬੈ ਸੁ ਕੋਪ ਜਾਗਿਯੋ । ਰਸੰ ਜੁ ਰੁਦ੍ ਪਾਗਿਯੋ । 303 ।

ਕਰੰ ਕਮਾਨ ਤਾਨ ਕੈ । ਸਰੰ ਪੁਰੰ ਜੁਆਨ ਕੈ ।

ਹਨੁਯੋ ਨਰੇਸ ਭਾਲ ਮੈਂ । ਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਆਲ ਮੈਂ³ । 304 ।

ਰਸਾਵਲ ਕਰੋੜੰ ਜੁ ਰਾਈ । ਲਯੋ ਕਾਲ ਘਾਈ ।

ਛੇਦ : ਭਜੇ ਔਰ ਬੀਰਾ । ਤਜੇ ਤੇਗ ਤੀਰਾ । 305 ।

ਫਤੇ ਸਾਹ ਭਾਜਿਯੋ । ਘਰੰ ਜਾ ਬਿਰਾਜਿਯੋ ।

ਨਹੀ ਬੈਨ ਬੋਲੈ । ਸਮਾ ਘੋਇ ਟੋਲੈ । 306 ।

ਸਭੈ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਗੈ⁴ । ਮਨੋ ਪ੍ਰਾਣ ਤ੍ਰਯਾਗੈ ।

ਜਿਤੇ ਤਾਹਿ ਮਾਰੇ । ਕਰੈ ਕੋ ਸੰਮਾਰੇ⁵ । 307 ।

ਪਰੋ ਹਾੜ ਬੋਲੈ । ਭੰਗਾਣੀ ਧਰੋਲੈ ।

ਜਿਤੇ ਥੇ ਪਠਾਨੰ । ਮਰੇ ਤੋਨ ਥਾਨੰ । 308 ।

ਕਿਤੇ ਧਾਰ ਹੁਬੇ⁶ । ਨਦੀ ਮਾਂਹਿ ਡੁਬੇ ।

ਉਭੈ ਦੀਨ ਸਤਾ । ਭਲੇ ਕੀਨ ਕਤਾ । 309 ।

ਜਿਸਾ ਕੀਨ ਪਾਯੋ । ਸੁ ਕਾਲੈ ਤਰਾਯੋ ।

ਘਨੇ ਹੋਰ ਰਾਈ । ਤਜੇ ਲੋਭ ਜਾਈ । 310 ।

ਸੁ ਲੂਣੰ ਹਰਾਮੀ । ਭਏ ਬਸ ਜਾਮੀ⁷ ।

ਜਿਸਾ ਕੀਨ ਪਾਯਾ । ਆਗੈ ਮੂੜੁ ਆਯਾ । 311 ।

ਬਿਜੈ ਨਾਥ ਪਾਈ । ਕਲਾ⁸ ਲੈ ਦਿਖਾਈ ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗਾਯੋ । ਜਸੰ ਭੂਮ ਛਾਯੋ । 312 ।

ਧਨੰ ਯੋ ਬਸਾਯੋ । ਮਨੋ ਮੋਘ ਆਯੋ ।

ਗਯੋ ਤਾਹਿ ਜੋਈ । ਭਯੋ ਰਾਜ ਸੋਈ । 313 ।

ਜਿਸੀ ਜਾਇ ਮਧਾ¹⁰ । ਤਿਸੈ ਦਾਨ ਲਧਾ¹¹ ।

ਪਦਾਰਥ ਚਾਰੇ¹² । ਸਬੈ ਲੈ ਸਿਧਾਰੇ । 314 ।

ਕਮੀ ਕੋਨ ਭਾਈ । ਜਹਾਂ ਲਛ ਰਾਈ ।

ਖੁਸੀ ਧਾਮ ਬੈਠਾ । ਦਿਵਾਨੰ ਇਕੋਠਾ¹³ । 315 ।

ਦਿਵੈ ਲੋਗ ਦੁਬਾ¹⁴ । ਲਖੈ ਜੀਤ ਹੁਬਾ ।

ਅਰੰ¹⁵ ਜੀਤ ਰਾਈ । ਬਡੋ ਮੋਦ ਪਾਈ । 316 ।

1) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ 2) ਪੁੱਤਰ 3) ਘਰ ਨੂੰ ਭਜ ਗਿਆ 4) ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਏ 5) ਸੰਭਾਲ, ਜਾਂ ਗਿਣਤੀ

6) ਜਲ-ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ 7) ਜਮ ਦੇ 8) ਮੂਰਖ 9) ਸ਼ਕਤੀ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 10) ਵਿਚ, ਵਿਚਾਲੇ

11) ਲਭਿਆ, ਮਿਲਿਆ 12) ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ-ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ 13) ਇਕਤਰਿਤ ਕਰ ਕੇ

14) ਦਰਬ, ਧਨ-ਦੋਲਤ 15) ਵੰਗੀ

ਨਿਰਾਜ ਭਟੇ ਜੁ ਢਾਢ¹ ਆਵਹੀ । ਕਬਿਤ ਵਾਰ ਗਾਵਹੀ ।

ਛੰਦ : ਜਿਸੀ ਜੁ ਬਿਛ ਧਾਰਹੀ । ਲਏ ਸਬੈ ਪਧਾਰਹੀ । 317 ।

ਹਜੂਰ ਬੀਰ ਆਵਹੀ । ਬਿਸੰਕ ਬੈਨ ਗਾਵਹੀ ।

ਪ੍ਰਭੁ ਹੁਕਮ ਕੀਜਯੈ । ਦਿਸੰ ਜੁ ਜੀਤ ਲੀਜਿਯੈ । 318 ।

ਦਿਲੀ ਲਹੌਰ ਕਾਬਲੀ । ਸਦੌਰ ਬੂਰ ਦਾਮਲੀ² ।

ਪੁਰੰ ਆਨੰਦ ਪਾਂਵਟਾ । ਬਿਚੈ ਅਰੈ ਜੁ ਰਾਵਟਾ³ । 319 ।

ਤਿਸੈ ਜੁ ਕਾਠ⁴ ਦੇਹਗੇ । ਮਲੇਛ ਲੂਟ ਲੇਹਗੇ ।

ਜਿਤੈ ਗਿਰੇਸ⁵ ਈਸਨੰ । ਕਟੈ ਖਗੇਸ⁶ ਤੀਛਨੰ । 320 ।

ਚੋਪਈ : ਮਿਲ ਮਿਲ ਬੀਰ ਅਧਿਕ ਅਵਤਾਰੀ । ਆਨ ਹਜੂਰ ਕਹੈ ਬਿਸਥਾਰੀ ।

ਅਬ ਹਮਕੋ ਆਇਸ⁷ ਕਰ ਦੀਜੈ । ਜੀਤ ਧਰਨ ਸਗਰੀ⁸ ਕਰ ਲੀਜੈ । 321 ।

ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਪਰ ਕੋ ਚੜ ਜਾਵੈ । ਦਿਲੀ ਕਹੈ ਲੂਟ ਲੈ ਆਵੈ ।

ਜੋ ਹਮ ਸੋ ਆਵਧ⁹ ਰਨ ਧਰੈ । ਤਾਕੋ ਕਤਲ ਖਾਲਸਾ ਕਰੈ । 322 ।

ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਇਹ ਠੌਰ ਮਝਾਰਾ । ਏਕ ਰਾਜ ਕਰਿਯੈ ਬਿਸਥਾਰਾ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਬਤੀਆਂ ਆਨ ਬਖਾਨੈ । ਚਰਬ¹⁰ ਚਲਾਕ ਬੀਰ ਤਿਹ ਥਾਨੈ । 323 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਤਵਨ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ ।

ਧੀਰਜ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੈ ਦਿਖੋ ਖੇਲ ਕਰਤਾਰ । 324 ।

ਚੋਪਈ : ਪੁਨ ਤਿਨ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਐਸ ਉਚਾਰੋ । ਜਲਦੀ ਕਾਮ ਨ ਕਰੋ ਪਿਆਰੋ ।

ਜੁਯੋਂ ਜੁਯੋਂ ਆਇਸ¹¹ ਸ੍ਰੀ ਅਸਪਾਨਾ¹² । ਤੁਯੋਂ ਤੁਯੋਂ ਨਿਰਖੋ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨਾ । 325 ।

ਏਕ ਦੇਸ ਕੀ ਕਿਤਕ ਕਹਾਨੀ । ਸਰਬ ਦੇਸ ਲੀਜੈ ਸੁਖਦਾਨੀ ।

ਕਿਲੇ ਕੋਟ ਕਾਇਮ ਤਬ ਕਰੀਐ । ਰਾਜਾ ਨਾਮ ਚੋਧਰੀ ਧਰੀਐ । 326 ।

ਤੁਮਤੋ ਸਚੇ ਸਾਹ ਬਡਭਾਗੀ । ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਤਿਗੁਰ ਅਨੁਰਾਗੀ¹³ ।

ਸਾਚੀ ਲੇਹੁ ਬਿਮਲਿ¹⁴ ਪਤਿਸਾਹੀ । ਈਤ ਉਤ ਜੋ ਸਾਬ ਸਹਾਈ । 327 ।

ਅਰਬ ਖਰਬ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਲੀਜੈ । ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਤਾਕੋ ਜਸ ਕੀਜੈ ।

ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੇ ਅਤਿ ਚਿਤ ਧਾਰਾ । ਤੁਮਨੇ ਕਰਨੇ ਹੈ ਦੀਦਾਰਾ । 328 ।

ਏਕ ਬੀਰ ਤਬ ਬਾਤ ਬਖਾਨੇ । ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਤੀਰ¹⁵ ਨ ਸੰਕਾ ਮਾਨੇ ।

ਰਾਜੈ ਅਰ ਤੁਰਕਨ ਕਹ ਮਰੀਐ । ਇਹ ਭੀ ਅਪਨੋ ਰਾਜ ਸੰਭਰੀਐ । 329 ।

ਦੁਰਗ ਸਿਰੋਮਣਿ ਕਰੀਐ ਆਕੀ । ਬਿਜੈ ਕਰੋ ਜਿਹ ਤਹ ਜਗੁ ਬਾਕੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਆਪ ਕਹਤ ਕਰਤਾਰਾ । ਇਹ ਭੀ ਸਗਰੇ ਰਾਜ ਤੁਮਾਰਾ । 330 ।

1) ਢਾਢੀ 2) ਨਗਰ-ਕਸਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 3) ਰਾਜੇ ਅੜਦੇ ਹਨ 4) ਲਕੜੀ ਦੇਣਾ, ਅਰਥਾਤ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨਾ 5) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ 6) ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਖੜਗ 7) ਆਗਿਆ 8) ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ 9) ਬਸਤ੍ਰ, ਹਥਿਆਰ 10) ਤੇਜ, ਤਿਖੇ, ਪ੍ਰਬਲ 11) ਆਗਿਆ 12) ਪਰਮਾਤਮਾ 13) ਪ੍ਰੇਮੀ 14) ਪਵਿਤਰ 15) ਪਾਸ, ਕੋਲ

ਜੋ ਸੇਵਕ ਤੁਮਰੇ ਸਿਖ ਹੂੰ ਹੈ । ਖਾਲਸ ਰਹਤ ਧਾਰ ਭੁਗਵੈ ਹੈ ।

ਅਬ ਹਮ ਤੁਮ ਅਸ ਕਰੈ ਉਪਾਈ । ਦਰਸੈ¹ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਜਾਈ । 331 ।

ਹਮਰੋ ਤਵਨ ਦਿਵਸ ਕੋ ਚੀਤਾ² । ਹੈ ਦਰਬਾਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਨੀਤਾ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਤਿਨ ਕੋ ਅਤਿ ਸਮਝਾਯੋ । ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਤਬ ਪ੍ਰਯਾਨ³ ਕਰਾਯੋ । 332 ।

ਸਤ੍ਰਹ ਸਹਸ ਛਿਤਾਲਸ ਮਧਿ⁴ । ਭਯੋ ਪਾਂਵਟੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁ ਜੁਧਿ ।

ਬਾਈ ਧਾਰ ਨਰੇਸਨ⁵ ਸੰਗਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਕਰ੍ਹਯੋ ਨਾਥ ਜੂ ਜੰਗਾ । 333 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਤਹਾਂ । ਨਗਰ ਪਾਂਵਟੈ ਅਦਭੁਤ ਮਹਾਂ ।

ਕਿਤਕ ਮਹੀਨੇ ਸਾਲ ਬਿਤਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਬਿਰਾਜੇ ਆਈ । 334 ।

ਦੋਹਰਾ : ਆਗ ਪਾਛ ਸੁ ਭਟੰਨ ਜੁਧ ਕਹੁ ਹੂੰ ਗਯੋ ਮੁਹ ਪਾਸ ।

ਭੂਲ ਭੇਦ ਲਖ ਸੁਮਤ⁶ ਚਿਤ ਖਿਮਾ ਕਰੋ ਇਹ ਦਾਸ । 335 ।

ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਮੁਕੰਦ ਜੂ ਨਿਜ ਪਿਤ ਇਸਮ ਨਿਹਾਰ⁷ ।

ਫਿਰ ਆਏ ਇਹ ਨਗਰ ਕੋ ਸਾਹਿਬ ਦੀਨ ਦਯਾਰ । 336 ।

ਰਸਾਵਲ ਜਖਮੀ ਸੁ ਜੇਤੇ । ਉਠਾ ਲੀਨ ਤੇਤੇ ।

ਛੰਦ : ਨਹੀ ਕੀ ਸੁ ਦੇਰੀ । ਚਢੇ ਆਪ ਫੇਰੀ । 337 ।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਬਤੁ ਧਿਆਇ ਅਨੂਪ ਬਿਚਛਨ⁸ ਜੋ ਸੁਨ ਹੈ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਈ ।

ਬੁਧ ਬਿਸਾਲ ਨਿਹਾਰ ਨਰੋਤਮ ਸਤ੍ਰਨ ਜੀਤ ਸਕੈ ਤਿਹ ਜਾਈ ।

ਰਿਧ ਸੁ ਸਿਧ ਸਭੈ ਗ੍ਰਿਹ ਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਬਸੈ ਉਰ⁹ ਆਈ ।

ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੀ ਏ ਸੁ ਕਥਾ ਬਤ ਜੋ ਪੜ੍ਹ ਹੈ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਭਾਈ । 338 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਕਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਭੰਗਾਣੀ ਬਿਜੈ ਜੁਧ

ਭਵੇਤ ਨਾਮ ਖਸਟਮੋ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੁ । 6 । ਅਫਜੂ ।

1) ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ 2) ਚਿੱਤ 3) ਕੂਚ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ 4) 1746 ਬਿ. ਵਿਚ 5) ਰਾਜਿਆਂ 6) ਬੁੱਧੀਮਾਨ
7) ਨਾਮ ਯਾਦ ਕਰਕੇ 8) ਵਿਲੱਖਣ, ਅਦਭੁਤ 9) ਹਿਰਦਾ

ਰਸਵਾਲ ਛੰਦ :

ਕਿਤੇ ਦਿਵਸ ਲਾਈ । ਕਰੀ ਬੇਗ ਧਾਈ ।
ਪੁਰੰ ਕੀਤਾਏ¹ । ਜਯੇ ਗੀਤ ਗਾਏ । 1 ।
ਕਰੇ ਲੇ ਕਰਾਹਾ । ਬਦ੍ਰਯੋ ਉਤਸਾਹਾ ।
ਮਗਾ ਮੇਦ ਪਾਏ । ਪੁਰੰ ਆਨਦਾਏ² । 2 ।

ਸਵੇਯਾ : ਆਨਿ ਤਬੇ ਦੁਬਾਰ ਦੁਆਰਿ ਦੇਗ ਅਨੂਪ ਕਤਾਹੁ ਕਰਾਏ ।
ਦਾਨ ਦੇਏ ਸਨਮਾਨ ਸੁ ਲੰਗਨ ਆਨਕ³ ਦੁੰਦਭ ਤੂਰ ਬਜਾਏ ।
ਹੋਤ ਜੇਕਾਰ ਭਏ ਭੁਵ ਮੰਡਲ ਜਾਤ ਸਕੇ ਕਛੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਏ ।
ਬਾਸਵ⁴ ਲੈ ਜਨੁ ਦੇਵ ਗਣੇ ਸੰਗ ਯਾ ਸੁਖ ਕੇ ਅਵਿਲੋਕਨ⁵ ਆਏ । 3 ।
ਦੇਸ ਕਲੂਰ ਹਜ਼ੂਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਹੈ ਨਗਰੇਸ⁶ ਰਚਿਓ ਪੁਰ ਭਾਰੀ ।
ਰਿਧ ਸੁ ਸਿਧ ਭਜਿਓ ਬਰ ਪੂਰਨ ਚੂਰ ਕਰੇ ਅਰੁ⁷ ਮਾਰ ਬਿਦਾਰੀ ।
ਜੋ ਚਤ ਆਵ ਲਬੀ ਗ੍ਰਿਹ ਜਾਇਗੇ ਮੁੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਕਹਿਓ ਅਵਤਾਰੀ ।
ਸਤ੍ਰਨ ਕੀ ਛਤੀਆਨ⁸ ਕੇ ਉਪਰ ਨੀਵ ਪ੍ਰਭੁ ਅਬਿਚਲ ਸੁ ਭਾਰੀ । 4 ।
ਔਧਪੁਰੀ ਜਿਸ ਰਾਮ ਬਿਰਾਜਿਤ ਦਵਾਰਵਤੀ ਜਦੁ ਨਾਥ⁹ ਸਵਾਰੀ ।
ਸੰਕਰ ਮਧਿ ਬਨਾਰਸ ਗਾਵਤ ਸੰਤਰ ਮੈ ਕਲਕੀ ਕ੍ਰਿਤ¹⁰ ਸਾਰੀ । ।
ਲੋ ਸੁ ਲਾਹੋਰ ਕੁਸੁ ਜੋ ਕਸੂਰ ਹੈ ਬਾਪ ਬਸਿਯੋ ਰਟ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
ਤਿਉ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕੋ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ¹¹ ਦਾਇਕ ਭਾਰੀ । 5 ।
ਉਪਰ ਨੰਨ ਜੁ ਦੇਵ¹² ਬਿਰਾਜਿਤ ਤੀਰ ਮਹਾ ਸਤਗੰਗ¹³ ਸੁ ਭਾਰੀ ।
ਸਾਤ ਧੁਜਾ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਰ ਪੂਰਨ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਦਾਇਕ ਸਾਰੀ ।
ਹਾਟ ਬਜਾਰ ਸੁ ਧਾਮ ਅਨੂਪਮ ਦੇਵ ਸਮਾਨ ਸਭੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ¹⁴ ਸਦਾ ਜਿਹ ਬੀਚ ਬਸੇ ਦਸਵਾਂ ਅਵਤਾਰੀ । 6 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਫਿਰ ਆਏ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਮਤਾਰੀ ।
ਦੁਸਤ ਅਰਿਸਟ¹⁵ ਸਕਲ ਕਰ ਛਾਰਾ । ਬਾਧਿਓ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਬਿਸਥਾਰਾ । 7 ।
ਜਹਾ ਤਹਾ ਗੁਰ ਕੇ ਦਲ ਧਾਵੈ । ਲੂਟ ਮਾਰ ਸਤ੍ਰਨ ਕਹ ਲਿਆਵੈ ।
ਜਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦੂਤਨਾ¹⁶ ਤਿਹ ਮਾਹੀ । ਬਿਚਰਤ ਫਿਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦਲ ਆਹੀ । 8 ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਸੰਗਤਿ ਚਲ ਆਵੈ । ਦਰਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਕੋ ਪਾਵੈ ।
ਮੇਲਾ ਰਹੈ ਅਧਿਕ ਗੁਰਜੀਰਾ¹⁷ । ਕਈ ਹਜਾਰ ਆਵਤ ਚਲਿ ਬੀਰਾ । 9 ।

1) ਕੀਰਤਪੁਰ ਆਏ 2) ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਏ 3) ਚੋਲ 4) ਇੰਦਰ 5) ਵੇਖਣ ਲਈ ਆਏ 6) ਨਗਰ ਦੇ ਸੁਆਮੀ 7) ਵੇਰੀ 8) ਛਾਤੀਆ ਉਤੇ 9) ਦਵਾਰਿਕਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ 10) ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰਿਤ-ਕਰਮ 11) ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ—ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਥਾਮ, ਮੋਖ 12) ਨੰਨਾ ਦੇਵੀ 13) ਸਤਲੁਜ 14) ਵਰਤਮਾਨ 15) ਵੇਰੀ 16) ਵੇਰੀ 17) ਪਾਸ, ਕੋਲ

ਭੁਜੰਗ ਮਹਾਂ ਅੰਨ ਦਾਨੋ ਲਹੈ ਬੀਰ ਭਾਰੀ । ਲਵੈ ਲੂਟ ਤਾਕੋ ਪ੍ਰਜਾ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ।
ਪ੍ਰਯਾਤ ਜਹਾਂ ਘਾਸ ਛੀਰੇ ਅਜਾਨੰਦਾ ਪਾਵੈ । ਤਿਸੈ ਮਾਰ ਕੂਟੇ ਲਏ ਡੇਰ ਆਵੈ । 10 ।
ਛੰਦ : ਇਸੇ ਹਾਲ ਹੋਰ ਪ੍ਰਜਾ ਦੁਖ ਪਾਯੋ । ਤਬੈ ਤੀਰ^੧ ਰਾਵੈ ਸੁ ਭੇਦ ਜਿਤਾਯੋ ।
 ਉਨੇ ਪੇਸ ਜਾਤੋ ਕਛੂ ਨਾ ਨਿਹਾਰੀ । ਪਠੀ ਕਾਲ ਤੋਨੇ ਹਜ਼ੂਰ ਰਵਾਰੀ^੨ । 11 ।
 ਹੁਵੈ ਆਪ ਆਗਿਆ ਸਭੇ ਦੇਸ ਸਾਰਾ । ਨਿਪੁ ਬੈਨ ਭਾਖੈ ਕਰੇ ਮੈ ਦਿਦਾਰਾ ।
 ਖਤਾਂ ਭੂਲ ਮੋਰੀ ਸਭੈ ਜਾਨ ਦੀਜੈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸੋਪੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਛਾ ਕੀਜੈ । 12 ।
 ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਦੂਤ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਦੇਵਾ^੩ । ਤਬੈ ਸੰਗ ਤਾਕੈ ਕਰੁਯੋ ਐਸ ਭੇਵਾ^੪ ।
 ਕਿਲਾ ਕੋਟ ਤਾਕੋ ਨਹੀ ਦੇਸ ਛੀਨਾ । ਮਨ ਨਾਲਬੰਦੀ ਨਿਹਾਲਾ^੫ ਸੁ ਦੀਨਾ । 13 ।
 ਕਿਧੋ ਪੈਡਬੰਦੀ ਕਿਕਾਣੇ ਕਣੋਈ^੬ । ਅਬੈ ਲਾਗ ਤਾਤੇ ਲਯੋ ਨਾਹਿ ਕੋਈ ।
 ਕਿਸੈ ਸਿਖ ਸੰਤ ਪਠਾ ਘਾਸ ਆਨੋ । ਕਹੋ ਕੋਨ ਤਦੀ^੭ ਭਈ ਹੈ ਬਖਾਨੋ । 14 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਨੇ ਦੂਤ ਪਾਈ । ਚਲਿਓ ਬੇਗ ਧਾਈ ।
ਛੰਦ : ਦਿਖੀ ਜੈ ਸੁਜਾਨੀ । ਸਭੈ ਜਾ ਬਖਾਨੀ । 15 ।
 ਤਬੈ ਚਾੜ ਆਨੋ । ਹਜ਼ੂਰ ਸਿਧਾਨੋ ।
 ਮਿਲ੍ਹੋ ਰਾਵ ਆਈ । ਖਤਾ ਲੈ ਮਿਟਾਈ । 16 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਭੂਲ ਮਾਰੀ^੮ । ਛਿਮਾ ਹੈ ਤਿਹਾਰੀ ।
 ਕਿਲਾ ਦੇਸ ਸਾਰਾ । ਸਭੈ ਹੈ ਤਿਹਾਰਾ । 17 ।

ਚਪਈ : ਤੁਮ ਹੋ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਵਤਾਰੀ । ਹਮ ਜੜ ਸਕੈ ਨ ਭੇਦ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਤੈ ਦਸਸੀਸ^੯ ਅਸੁਰ ਰਨ ਮਾਰਿਯੋ । ਅਤ੍ਰ ਪਤ੍ਰ^{੧੦} ਸੇਵਕ ਸਿਰ ਢਾਰਿਯੋ । 18 ।
 ਬਿਪ ਸੁਦਾਮਾ ਦਾਰਿਦ ਟਾਰਿਸ । ਕਰੀ ਨਾਕ ਤੇ ਗਰਤ ਉਪਾਰਜ^{੧੧} ।
 ਪੰਡ ਸੁਤਨ ਕੀ ਅਪਦਾ ਟਾਰੀ । ਕੈਰਵ ਕਰੇ ਮਾਰਿ ਤੈ ਛਾਰੀ । 19 ।
 ਕੰਸ ਕੇਸ ਸਿਸਪਾਲ ਬਿਦਾਰਿਯੋ । ਧਰਮ ਤਾਤ ਸਤ ਨਾਰ ਉਬਾਰਿਯੋ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਰਾਜੇ ਤਵਨ ਸੁਧਾਰਾ । ਉਸਤਤਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਕਰੀ ਅਪਾਰਾ । 20 ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਦੀਨ ਨਿਰਖ ਗੁਰ ਦੇਵਾ । ਕਰੁਣਾ ਕੀਨਸੁ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਪੁਨ ਐਸ ਸੁਨਾਈ । ਪ੍ਰਿਥਪੈ ਤੁਮਹੀ ਰਾਰ^{੧੨} ਮਚਾਈ । 21 ।
 ਜੋਰ ਸਾਥ ਹਮ ਤੇ ਗਜ^{੧੩} ਚਾਹਾ । ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹੀ ਦਯੋ ਸੁ ਆਹਾ ।
 ਅਨਿਤ ਦੇਸ ਕੋ ਕਰੁਯੋ ਪਸ਼ਾਨਾ । ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਤੁਮ ਦੁੰਦ^{੧੪} ਉਠਾਨਾ । 22 ।
 ਤੁਮ ਲਿਆਏ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਲਛਕ । ਹਮਰੋ ਏਕ ਖੜਗ ਧੁਜ^{੧੫} ਰਛਕ ।
 ਜੀਤ ਕਰੀ ਹਮਰੀ ਤਿਹ ਥਾਨਾ । ਖਲ ਦਲ ਕਤੇ ਖੰਡਾ ਬਿਧ ਨਾਨਾ । 23 ।
 ਪੁਨ ਹਮ ਬਿਜੈ ਸੁ ਬੰਬ^{੧੬} ਬਜਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਬਿਰਾਜੈ ਆਈ ।

1) ਬਕਰੇ 2) ਕੋਲ, ਪਾਸ 3) ਦੂਤ, ਏਲਚੀ 4) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 5) ਗੁਰੂ ਜੀ 6) ਗੱਲ ਕੀਤੀ 7) ਮਾਰੇ
 ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੰਮ ਲਗਵਾਈ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ 8) ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਮ-ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ 9) ਜੁਲਮ
 10) ਹਮਾਰੀ 11) ਰਾਵਨ 12) ਅਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਛਤ੍ਰ 13) ਮਗਰਸੱਫ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਹਾਥੀ ਫੁੜਵਾਇਆ
 14) ਭਗੜਾ 15) ਹਾਥੀ 16) ਕਲੇਸ਼ 17) ਪਰਮਾਤਮਾ 18) ਨਗਾਰਾ

ਅਬ ਜੋ ਤੁਮ ਨੇ ਇਹ ਬਿਧਿ ਆਨੀ । ਹਮਹੂੰ ਛਿਮਾ ਕਰਤ ਇਹ ਥਾਨੀ । 24 ।

ਤੁਮ ਅਪਨੋ ਸਭ ਰਾਜ ਸੰਭਰਿਯੈ । ਜਿਨ ਹਮ ਸੋ ਫਿਰ ਰਾਰ ਸੁ ਕਰਿਯੈ ।

ਔਰ ਬਾਤ ਪੁਨ ਇਕ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਤੋ ਸੰਗ ਕਹੋ ਕਾਨ ਸੁਨ ਕੀਜੈ । 25 ।

ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਸੰਗਤ ਮੁਰ ਆਵੈ । ਜਿਨ ਤਿਨ ਕਹ ਕੋਊ ਹਾਥ ਲਗਾਵੈ ।

ਜਬ ਸੁਨ ਹੈ ਫੇਰਤ ਕੋਊ ਕਾਸੋ । ਹਮ ਸਮਝੈ ਗੋ ਬਹੁ ਬਿਧ ਤਾਸੋ । 26 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਰਾਜਨ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਹਾਥ ਜੋਰ ਤਿਹ ਠਾਮ² ।

ਆਦਿ ਅਤਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਕਾਹਲੂਰ ਯਹ ਧਾਮ । 27 ।

ਯੋ ਰਾਜਾ ਬਖਸਾਇਕੈ ਗਯੋ ਅਪਨੇ ਐਨ³ ।

ਅਗੂ ਕਥਾ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਚਲੀ ਸਰਲ ਸੁਖਦੇਨ । 28 ।

ਤੋਟਕ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜੁ ਕਾਲ ਕਿਤੋ ਸੁ ਬਿਤ੍ਯੋ । ਨਿਜ ਆਨੰਦ ਸੋ ਗੁਰਦੇਵ ਤਿਤ੍ਯੋ ।

ਛੰਦ : ਅਰੁ ਮਾਰ ਸਕਾਰ ਅਨੇਕ ਕਰੈ । ਦੁਖ ਦੀਨਨ ਕੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਹਰੈ । 29 ।

ਇਕ ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਮੀਆਂ ਜੁ ਹੁਤੋ । ਬਾਦਸਾਹਨ ਕੋ ਉਮਰਾਵ ਸੁਤੋ⁴ ।

ਦਿਸ ਜੰਮੂ ਕੀ ਵਹ ਓਰ ਚਲਾ । ਨਿਜ ਦਾਨ ਟਕੇ ਚਲ ਲੇਹੁ ਭਲਾ । 30 ।

ਭੁਜੰਗ ਗਯੋ ਆਪ ਜੰਮੂ ਇਤੈ ਕਾਮ ਕੀਨੋ । ਅਲਫ ਖਾਨ ਹੂੰ ਕੇ ਇਤੈ ਭੇਜ ਦੀਨੋ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ : ਕਟੋਚੰ ਗੁਲੋਰੰ ਜਸੰ ਵਾਰ ਕੇਰੇ । ਇਨੈ ਪਾਸ ਜਾਈ ਲਵੋ ਦਾਮ ਘੇਰੇ । 31 ।

ਰਸਾਵਲ ਗਯੋ ਸੋਇ ਧਾਈ । ਮਧੰ ਦੂਣ⁵ ਆਈ ।

ਛੰਦ : ਕਟੋਚੰ ਬਿਚਾਰਾ । ਮਿਲਿਯੋ ਜਾ ਅਗਾਰਾ । 32 ।

ਉਨੈ ਦਾਮ ਗਾਏ । ਤਿਨੈ ਯੋ ਸਨਾਏ ।

ਸੁ ਲੀਜੈ ਕਲੂਰੀ । ਨਹੀ ਮੈ ਸੁ ਦੂਰੀ । 33 ।

ਇਹੈ ਦੇਸ ਸਾਰਾ । ਕਲੂਰੰ ਪਿਛਾਰਾ ।

ਤਿਸੈ ਆਦਿ ਜੀਤਾ । ਸਭੈ ਜੇਰ⁶ ਕੀਤਾ । 34 ।

ਅਸੰ ਬੈਨ ਗਾਈ । ਆਨੇ ਸੋ ਚੜਾਈ ।

ਕਿਧੋ ਆਨ ਦੂਨੰ । ਕਰ੍ਯੋ ਡੇਰ ਤੇਨੰ । 35 ।

ਟਿਥੀ ਨੀਵ ਰਸੰ । ਕਰੇ ਬਾਰ ਕਸੰ⁷ ।

ਉਨੈ ਬਾਰ ਬੰਧੋ । ਕਰੇ ਔਰ ਧੰਧੋ⁸ । 36 ।

ਸੁਨੀ ਭੀਮ ਚੰਦਾ । ਜੁਰੀ ਫੌਜ ਬੰਦਾ ।

ਕਟੋਚੰ ਕਰਾਈ । ਕਰੋਗਾ ਲਰਾਈ । 37 ।

ਨਹੀ ਦਾਮ ਦੇਨਾ । ਸਿਰੰ ਜੁਧ ਲੇਨਾ⁹ ।

ਕਰੋ ਹੋਗ ਦੇਵੀ । ਅਗਾਧੰ ਅਭੇਵੀ । 38 ।

ਅਸੰ ਬੈਨ ਗਾਈ । ਲਿਖਾ ਸੋ ਬਨਾਈ ।

ਗੁਰੂ ਦੀਨ ਦਿਆਲਾ । ਕਰੋਗੋ ਪਰਾਲਾ¹⁰ । 39 ।

1) ਨਿਪਟਾਗੇ 2) ਸਥਾਨ 3) ਘਰ 4) ਉਮਰਾਵ ਜਾਂ ਅਮੀਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ 5) ਵਾਦੀ ਵਿਚ 6) ਅਧੀਨ
7) ਜਲ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ 8) ਢੰਗ ਲਭ ਲਿਆ 9) ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ 10) ਉਪਰਾਲਾ

ਭੁਜੰਗ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀਜੈ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਭਾਰੀ । ਦਿਸੈ ਮੋਰਾ¹ ਹੂੰ ਕੈ ਲਰੋਗੇ ਅਗਾਰੀ ।
ਪ੍ਰਯਾਤ ਕਟੋਚੰ ਪਠਾਣੰ ਦਿਵੰ ਗੇ ਭਜਾਈ । ਮੁੜੇ ਹੈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀ ਬੂਠ ਗਾਈ² । 40 ।
ਛੰਦ : ਹਜ਼ੂਰ ਬੁਲਾਈ ਚੜਿਓ ਆਪ ਰਾਜਾ । ਜਸੇ ਔ ਗੁਲੇਰੰ ਜੁਰ੍ਹਯੋ ਲੈ ਸਮਾਜਾ ।
 ਛੁਟੇ³ ਰਾਵ ਰਾਨੇ ਘਨੇ ਸਾਬ ਲੀਨੇ । ਮਧੰ ਜਾਨ ਦੂਣੰ⁴ ਨ੍ਰਿਪੰ ਨਾਦ ਕੀਨੇ । 41 ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਆਪੰ ਚੜੇ ਨਾਦ ਵਾਈ । ਮਹਾਂ ਸੁਧ ਆਛੀ ਅਨੀ⁵ ਸਾਬ ਆਈ ।
 ਜਿਤੇ ਰਾਵ ਰਾਜੇ ਤਿਤੇ ਜੁਧ ਆਏ । ਸਭੇ ਨਾਮ ਤਾਕੇ ਕਥੇ ਮੋਦ ਪਾਏ । 42 ।

ਸਵੇਯਾ : ਭੀਮ ਚੜਿਓ ਉਡਗੇਸ⁶ ਕਹਲੂਰ ਸੁ ਹੋਇ ਸਭੈ ਦਲ ਕੀਸੁ ਅਗਾਰੀ ।
 ਰਾਮ ਉਤੈ ਜਸਵਾਰ ਕਹੇ ਸਿੰਘ ਪੈ ਜਸੁਰੋਟੀਆ ਰਾਵ ਹਕਾਰੀ ।
 ਔ ਡਢਵਾਲੀਆ ਰਾਵ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਬੀਰਨ ਕੀਸੁ ਸਿਰੋਮਣਿ ਭਾਰੀ ।
 ਰਾਜ ਕੇ ਕਾਜ ਚੜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸੋ ਜੋਧਨ ਕੇ ਬਰ ਜੁਧ ਸਿੰਘਾਰੀ । 43 ।
 ਜਾਇ ਸੁ ਬਾਣ ਬੰਦੂਕ ਚਲੀ ਤਹ ਹੋਤ ਭਯੋ ਅਤਿ ਹੀ ਰਣ ਭਾਰੋ ।
 ਜਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁ ਚੰਦ ਕਟੋਚਨ ਨੇਕ ਕਰੋ ਓਹ ਬਾਨ ਸਵਾਰੋ ।
 ਮਾਰ ਹਟਾਇ ਦਏ ਸੁ ਸਭੈ ਪੁਨ ਫੇਰ ਢੁਕੇ ਕਰ ਲੈ ਕਰਵਾਰੋ⁷ ।
 ਮੋਰ ਦਏ ਤਿਨ ਮਾਰਿ ਤਬੈ ਭਟ ਹੋਤ ਭਯੋ ਤਹ ਜਾਨ ਅਖਾਰੋ । 44 ।
 ਵੈ ਗਿਰ ਉਪਰ ਬੰਬ⁸ ਬਜਾਵਤ ਏ ਤਨ ਦਾਤਨ ਪੀਸ ਕਰਾਹੀ ।
 ਕੋਪ ਕਰੈ ਬਿਬਧਾਯੁ⁹ ਲੈ ਕਰ ਪੇਸ ਚਲੈ ਉਨ ਪੈ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ।
 ਏਕ ਸੁ ਬਾਰ ਦੁਤੇ ਗਿਰਧਾਰ ਕਹੈ ਮੁਖ ਮਾਰ ਸੁ ਧੂਮ ਉਠਾਈ ।
 ਐਸੀ ਨਹਾਰਕੈ¹⁰ ਰਾਵ ਦਸਾ ਇਕ ਸਵਾਰ ਪਠ੍ਹਯੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਪਾਈ । 45 ।
 ਆਨ ਕਹੀ ਸਭਹੀ ਬਤੀਆਂ ਤਿਨ ਜੋ ਗਿਰ ਨਾਇਕ ਬੀ ਜੁ ਉਚਾਰੀ ।
 ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਪਦ ਪੰਕਜ¹¹ ਧਾਰ ਗਹੇ ਹਥਯਾਰ ਸੁ ਹੋਹੁ ਅਗਾਰੀ ।
 ਮਾਰਿ ਸੁ ਦੇਹੁ ਹਟਾਇ ਇਨੇ ਅਬ ਬਾਰ ਛਿਨਾਇ ਦਿਜੈ ਚਨਗਾਰੀ¹² ।
 ਆਪ ਚੜੇ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਭੀ ਜਬ ਅੰਧਧੰਧ ਸੁ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰੀ । 46 ।
 ਮਾਰ ਹਟਾਇ ਭਜਾਇ ਦਏ ਅਰ ਏਕ ਟਿਕ੍ਰਯੋ ਭਟ ਬਿਝੜ¹³ ਆਰੀ ।
 ਨਾਮ ਦਿਯਾਲ ਰਖ੍ਹਯੋ ਦਲ ਹਾਲ ਬਡੋ ਭਟ ਭਾਲ ਮਹਾ ਸੁਭ ਕਾਰੀ ।
 ਜਾਨ ਦੁਤੈ ਸੁ ਕਟੋਚ ਉਤੈ ਰਨ ਆਨ ਅਰਿਯੋ ਕਰ ਮੈ ਅਸਿ ਧਾਰੀ ।
 ਹੋਤ ਭਯੋ ਰਨ ਭਾਂਤਿਨ ਯੋ ਤਹ ਭੂਤ ਨਚੈ ਨਿਜ ਦੇ ਕਿਲਕਾਰੀ । 47 ।

ਭੁਜੰਗ ਕ੍ਰਪ੍ਰਯੋ ਲੈ ਕਟੋਚੰ । ਤਜੀ ਆਨ ਸੋਚੰ ।
ਪ੍ਰਯਾਤ ਅਸੰ ਲੈ ਕਟਾਰੀ । ਚਲੈ ਸਾਰ¹⁴ ਭਾਰੀ । 48 ।
ਛੰਦ : ਸਰੰ ਸਾਂਗ ਪੇਲੈ¹⁵ । ਚਲੇ ਨਾਲ ਸੇਲੈ ।
 ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ । ਕਰ ਕੋ ਸੁਮਾਰੀ । 49 ।
 ਚੜੇ ਪਬ¹⁶ ਧਾਈ । ਸਬੈ ਜਾਨ ਰਾਈ ।

- 1) ਮੋਰੇ ਵਲੋਂ ਹੋਕੇ 2) ਅਗੇ ਹੋ ਕੇ 3) ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ 4) ਛੁਟੇ 5) ਵਾਦੀ ਵਿਚ 6) ਫੌਜ, ਸੈਨਾ
 7) ਚੰਦ (ਭੀਮ ਚੰਦ) 8) ਤਲਵਾਰ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ 9) ਧੌਂਸਾ 10) ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ 11) ਵੇਖ ਕੇ
 12) ਚਰਨ ਕਮਲ 13) ਗੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਗਾਰੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਖੇਰੂੰ ਖੇਰੂੰ ਕਰ ਦਿਓ 14) ਬਿਜੂ ਵਰਗਾ
 15) ਲਹੇ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ 16) ਚਲਾਏ 17) ਪਹਾੜੀਏ

ਵਹੈ ਨਾਮ ਦਯਾਲੰ । ਅੜਿਯੋ ਤੋਨ ਕਾਲੰ । 50 ।
 ਕਰ੍ਹਯੋ ਜੁਧ ਐਸਾ । ਮਨੋ ਫਾਗ ਜੈਸਾ ।
 ਭਟੰ ਬਿਜੁ ਝਾਰੀ । ਚਲਿਯੋ ਸਾਰ ਭਾਰੀ । 51 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਲੈ ਤੁਫੰਗੀ¹ । ਹਨੀ ਤਾਹਿ ਅੰਗੰ ।
 ਰਿਦੇ ਤਾਸ ਲਾਗੀ । ਗਯੋ ਜੂਝ ਆਗੀ । 52 ।
 ਲਰਿਯੋ ਸਾਵਧਾਨਾ । ਬੈਕੁੰਠੀ ਪਯਾਨਾ² ।
 ਗਹੀ ਚਾਪ ਕਾਨੀ³ । ਹਨੇ ਜਾਨ ਜਵਾਨੀ । 53 ।
 ਲਏ ਬਾਨ ਚਾਰੀ । ਸਜੈ ਪਾਨ⁴ ਮਾਰੀ ।
 ਖਬੈ ਤੀਨ ਛੋਰੇ । ਨਭੰ ਜਾਨ ਗੋਰੇ । 54 ।
 ਚਲੇ ਤੀਰ ਸਾਤੰ । ਭਈ ਜਾਨ ਰਾਤੰ⁵ ।
 ਦਏ ਸੋ ਭਜਾਈ । ਧਸੇ ਵਾੜ ਜਾਈ । 55 ।
 ਲਏ ਵਾੜ ਘੋਰੀ । ਬਿਠੇ ਚਾਰ ਫੋਰੀ ।
 ਛੁਟੈ ਲੈ ਤੁਫੰਗੀ । ਸਬੈ ਬੈਠ ਬੁੰਗੀ⁶ । 56 ।
 ਲਯੋ ਜੀਤ ਬੈਰੀ । ਕਰ੍ਹਯੋ ਤਾਹਿ ਡੋਰੀ⁷ ।
 ਘਨੀ ਰਾਤ ਸਾਰੀ । ਰਖ੍ਹਯੋ ਘੋਰ ਭਾਰੀ । 57 ।
 ਅਧੀ ਰਾਤ ਸੂਝੀ । ਗਏ ਭਾਜ ਮੁਜੀ⁸ ।
 ਇਕੈ ਦੇ ਨਗਾਰਾ । ਬਜਾਵੇ ਸਿਖਾਰਾ । 58 ।
 ਤਿਨੈ ਯੋ ਬਜਾਯੋ । ਸਭੈ ਜਾਨ ਪਾਯੋ ।
 ਅਹੈ ਬੀਰ ਆਕੀ । ਭਜੇ ਨਾਹਿ ਬਾਕੀ । 59 ।
 ਬਿਤੀ ਰਾਤ ਸਾਰੀ । ਚੜਿਯੋ ਸੂਰ⁹ ਭਾਰੀ ।
 ਚਲੀ ਗੋਇ¹⁰ ਤਾਕੀ । ਹਨ੍ਹਯੋ ਅੰਧ ਬਾਕੀ । 60 ।
 ਚੜੇ ਬੀਰ ਭਾਰੀ । ਖਗੰ ਜੋ ਖਿਲਾਰੀ ।
 ਕਹਾ ਜਾਇ ਹੋਰਾ । ਪਰਿਯੋ ਸੁੰਨ¹¹ ਡੋਰਾ । 61 ।
 ਭਜ੍ਹਯੋ ਜਾਨ ਖਾਨੰ । ਕਟੋਚੰ ਨਿਧਾਨੰ ।
 ਸਭੈ ਔਰ ਬੀਰਾ । ਤਜੇ ਤੇਗ ਤੀਰਾ । 62 ।
 ਹਭੈ ਰਾਜ ਕੋਰੇ । ਨਿਹਾਰੇ ਸੁ ਡੋਰੇ ।
 ਪਰੇ ਜੋਨ ਬਾਨਾ । ਲਖੇ ਹੈ ਨਿਧਾਨਾ । 63 ।
 ਦਿਨੰ ਆਠ ਜਾਨੋ । ਮੁਕਾਮ ਰਖਾਨੋ ।
 ਨਦੀ ਬਿਆਸ ਤੀਰੰ । ਬਸੇ ਨਾਥ¹² ਧੀਰੰ । 64 ।

1) ਬੰਦੂਕ 2) ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ 3) ਤੀਰ ਤੇ ਕਮਾਨ 4) ਹੱਥ 5) ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਹਨੇਰਾ
 ਵਾ ਗਿਆ 6) ਬੁੰਗਿਆ ਵਿਚ 7) ਉਥੇ ਡੋਰੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ 8) ਕਾਇਰ ਵੇਰੀ 9) ਸੂਰਜ 10) ਕਿਰਨਾਂ
 11) ਸੁੰਨਾ, ਖਾਲੀ 12) ਗੁਰੂ ਜੀ

ਅਨੇਕੰ ਚਰਿਤੰ । ਪਰੰਮੰ ਪਵਿਤ੍ਰੰ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕੀਨੇ । ਕਥੇ ਕੌਨ ਦੀਨੇ¹ । 65 ।
 ਤਬੈ ਭੀਮ ਚੰਦੰ । ਮਹਾ ਮਤਿ ਮੰਦੰ ।
 ਕਰ੍ਯੋ ਮੇਲ ਚਾਰੰ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਨ ਸਾਰੰ² । 66 ।
 ਇਨੈ ਸੰਧ³ ਕੀਨੀ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੋਪ ਚੀਨੀ⁴ ।
 ਗਏ ਵੈ ਸੁ ਮੇਲੀ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੂਚ ਪੇਲੀ । 67 ।

ਤੋਟਕ ਬਿਨ ਪੂਛ ਇਨੈ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸੁ ਕਈ । ਨਿਜ ਹੇਤ ਕਥਾ ਇਹ ਪੂਰੀ ਭਈ ।
ਛੰਦ : ਤਿਨ ਜਾਇ ਸੰਧਾਨ ਬੰਧਾਨ ਕਰ੍ਯੋ । ਇਤ ਜਾਨ ਨਿਧਾਨ⁵ ਗੁਸਾ ਜੁ ਧਰਿਯੋ । 68 ।
 ਗੁਰਦੇਵ ਅਭੇਵ ਅਲੇਖ ਬਰੰ । ਤਬ ਪਿਯਾਨ⁶ ਨਿਧਾਨ ਤੁਰੇ ਸੁ ਕਰੰ ।
 ਚਲਿ ਕੂਚ ਦਰੰ ਕਰ ਕੂਚ ਧਏ । ਤਬ ਤੀਰ ਕਿਥੋ ਅਲਸੂਨ ਗਏ⁷ । 69 ।
 ਨਿਜ ਕੋਪ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਐਸ ਕਰਾਂ । ਤਹਿ ਭੇਦ ਨ ਜਾਤ ਕਛੂ ਬਿਚਰਾਂ ।
 ਇਹ ਬੀਰਨ ਕੋ ਕਹ ਦੀ ਸੁ ਤਬੈ । ਲੁਟ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਇਹ ਗਾਉ ਅਬੈ । 70 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਰੀ ਐਸ ਝੂਟੀ । ਲਯੋ ਗਾਵ ਲੂਟੀ ।
 ਅਰਿਯੋ ਸੋਇ ਮਾਰੀ । ਹੁਰੰ ਲੈ ਉਬਾਰੀ⁸ । 71 ।
 ਕਰ੍ਯੋ ਗਾਉ ਨਾਸਾ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਬਿਲਾਸਾ ।
 ਬਸੰ ਜਾਇ ਧਾਮੈ । ਅਨੰਦੋ ਪੁਰਾ ਮੈ । 72 ।

ਤੋਟਕ ਪੁਰ ਸੂਖ ਅਨੰਦ ਅਪਾਰ ਕਰੈ । ਨਹੀ ਸੇਸ ਹੂ ਤੇ ਵਹ ਜਾਇ ਰਰੈ⁹ ।
ਛੰਦ : ਜਿਹ ਆਨਿਕ¹⁰ ਤੂਰ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਜੈ । ਸੁਨ ਕਾਮਰ¹¹ ਕ੍ਰੋਧ ਮਲੇਛ ਭਜੈ । 73 ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਲੋਕ ਕਈ । ਵਹ ਭਾਜ ਗਏ ਤਜ ਪਾਸ ਸੁਈ ।
 ਬਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿਓ ਮਨ ਮਧਿ ਉਨੈ । ਗਿਰ ਰਾਜਨ ਕੇਰ ਮਲੇਛ ਸੁਨੈ । 74 ।
 ਫਿਰ ਭੂਖ ਮਰੇਤ ਸੁ ਆਇ ਗਏ । ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਤੇ ਮੁਖ ਨਾਹਿ ਲਏ ।
 ਤਬ ਲੋ ਸੁ ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਨ ਅਯੋ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਿਨੈ ਸੁ ਮਲੇਛ ਕਯੋ¹² । 75 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁ ਪੂਤੰ ਬੁਲਾਈ । ਨਿਸਾ ਮੈ ਪਕਾਈ¹³ ।
 ਘਨੀ ਜੋਰ ਸੈਨਾ । ਚੜੇ ਮਧਿ ਰੈਨਾ¹⁴ । 76 ।
 ਲੁਟੋ ਜਾਇ ਡੇਰਾ । ਕਰੋ ਨਾ ਸਵੇਰਾ ।
 ਹੁਤੀ ਸੀਤ¹⁵ ਰਾਤੀ । ਸੁਏ ਜਾਨ ਘਾਤੀ । 77 ।

1) ਕੋਣ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ 2) ਇਸ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ 3) ਸੰਧੀ, ਸੁਲਹ 4) ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਲਈ ਨਾਰਾਜ ਹੋਏ 5) ਗੁਰੂ ਜੀ 6) ਕੂਚ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ 7) ਸੁਸਤਾਣ ਲਈ 8) ਹੁਰਾਂ (ਇਸਤਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਰਖਿਆ 9) ਵਰਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ 10) ਦੋਲ 11) ਕਾਇਰ 12) ਕਿਹਾ 13) ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ 14) ਰਾਤ ਨੂੰ 15) ਸਰਦੀ ਦੀ

ਨਿਰਾਜ ਚੜੇ ਮਲੇਛ ਧਾਇਕੈ ਕਿਤੇ ਦਲੰ ਮਿਲਾਇਕੈ ।

ਛੰਦ : ਜਬੈ ਸੁ ਪਾਰ ਵੇ ਅਏ ਇਤੈ ਸੰਦੇਸ ਯੋ ਗਏ । 78 ।

ਹਜ਼ੂਰ ਦੂਤ ਆਨਕੈ ਜਗਾਇ ਨਾਥ ਗਾਇਯੋ¹ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦਲੰ ਮਲੇਛ ਕੋ ਲਏ ਪਠਾਣ ਆਇਯੋ ।

ਨ ਦੇਰ ਫੇਰ ਜਾਨਿਐ ਤਿਨੈ ਅਏ ਸੁ ਹੋਰਿਯੈ² ।

ਸੁ ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਬਾਂਧ ਕੈ ਸੁ ਅਗ੍ਰ ਤਾ ਸੁ ਘੋਰੀਐ । 79 ।

ਨ ਚਿਤ ਕਿਤ ਆਲਸੰ ਨਗਾਰੋ³ ਭੇਰ ਵਾਈਐ ।

ਤੁਫੰਗ ਬਾਨ ਗੋਰੀਆ ਤਮਾਚ⁴ ਤੋ ਪਚਾਇਯੋ ।

ਕਹਿਯੋ ਜੂ ਐਸ ਆਲੰਮੰ ਹਜ਼ੂਰ ਭੇਦ ਜਾਨਿਯੋ ।

ਸੁਨੰਤ ਬੀਰ ਭੀਰ ਐ ਗਜੈ ਅਨੇਕ ਧਾਨਿਐ⁵ । 80 ।

ਰਸਾਵਲ ਗਜੀ ਯੋ ਭਵਾਨੀ⁶ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜਾਨੀ ।

ਛੰਦ : ਤੁਫੰਗੀ ਨਗਾਰੇ । ਪਏ ਨਾਦ ਭਾਰੇ । 81 ।

ਭਯੋ ਸੋਰ ਐਸਾ । ਪ੍ਰਲੇ ਮੇਘ ਜੈਸਾ ।

ਨਦੀ ਮਧਿ ਦੂਤੈ⁷ । ਸੁਨ੍ਯੋ ਐਸ ਸੂਤੈ⁸ । 82 ।

ਡਰੈ ਯੋ ਕੰਪਾਨੈ । ਫਿਰੈ ਲੈ ਪਛਾਨੈ ।

ਪਰ੍ਯੋ ਸੀਤ ਕਾਰੰ । ਭਏ ਸੁੰਨ ਸਾਰੰ । 83 ।

ਬਿਨਾ ਤੇਜ ਝਾਰੀ⁹ । ਭਜੇ ਲੈ ਗਵਾਰੀ ।

ਸੁਨ੍ਯੋ ਨਾਥ ਵਾਜਾ । ਬੰਦੂਕੰ ਅਵਾਜਾ । 84 ।

ਭੁਜੰਗ ਚਲੇ ਭਾਜ ਮੁਜੀ¹⁰ ਬਿਣਾ ਅਸਤ੍ਰ ਝਾਰੇ । ਮਹਾਂ ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਡਰੇ ਹੈ ਅਪਾਰੇ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਨਿਜੀ ਸਆਰ¹¹ ਹੋਈ ਚਹੈ ਸਿੰਘ ਜੰਗਾ । ਕਿਧੋ ਸੀਸ ਬਾਹੰ ਕਟੈਗੀ ਸੁ ਟੰਗਾ । 85 ।

ਛੰਦ : ਭਜਿਯੋ ਐਸ ਭਾਂਤੈ ਅਜਾ¹² ਸੇਤ ਜਾਨੈ । ਨਦੀ ਪਾਰ ਦੂਣੈ ਸੁ ਗਾਵੈ ਲੁਟਾਨੈ ।

ਹਨੋ ਜਾਨ ਬਰੂਆ¹³ ਚਲੇ ਧ ਇ ਸੋਈ । ਮਧੋ ਜਾ ਭਲਾਣੈ ਮੁਕਾਮੰ ਸੁ ਹੋਈ । 86 ।

ਗਯੋ ਭਾਜ ਸੋਈ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਜਾਨੈ । ਨਹੀ ਜਾਇ ਤਾਸੋ ਜਬਾਬੰ ਕਰਾਨੈ ।

ਤੁਥ੍ਯੋ ਲਜ ਬੰਕੰ ਰਹਿਤੋ ਨਿਯਾਇ ਨਾਰੀ¹⁴ । ਮਨੋ ਲਾਤ ਤਾਕੇ ਸੈਤਾਨੈ ਸੁ ਮਾਰੀ । 87 ।

ਗੁਲਾਮੰ ਤਿਨ੍ਹ ਕਾ ਹੁਤੋ ਖਾ ਹੁਸੈਨੀ । ਉਠ੍ਯੋ ਸੋਇ ਤਾਂਤੇ ਗਹੀ ਤੇਗ ਪੈਨੀ¹⁵ ।

ਘਨੋ ਕੋਪ ਕੈ ਵੈ ਪ੍ਰਭੂ ਪੈ ਸੁ ਆਯੋ । ਅਸੋ ਜਾਣ ਰਾਹੰ ਸੁਕੋਤੈ¹⁶ ਖਪਾਯੋ । 88 ।

ਸਭੈ ਦੂਣ ਲੂਟੈ ਕਰੇ ਜੋਰ¹⁷ ਆਯੋ । ਕਿਨੈ ਖਗ ਤਾਸੋ ਨ ਆਛੈ ਉਠਾਯੋ ।

ਮਿਲੇ ਆ ਕਟੋਚੰ ਕਲੂਰੀ ਸੁ ਜਾਨੈ । ਇਨੈ ਔਰ ਆਖੰ ਤਰੇ ਨਾਹਿ ਆਨੈ । 89 ।

ਗੁਲੇਰੀ ਕਿਧੋ ਜਸਵਾਰੰ ਮਿਲਾਈ । ਤਬੈ ਸੰਗ ਤਾ ਕੈ ਕਲਾ ਲੈ ਉਠਾਈ ।

1) ਫਿਰਾ 2) ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਆਇਆ ਹੀ ਸਮਝੋ 3) ਨਗਾਰਾ, ਧੋਂਸਾ 4) ਛੋਟੀ ਬੰਦੂਕ, ਪਿਸਤੌਲ 5) ਹਥਿਆਰ
ਧਾਰੀ 6) ਤੋਪ ਦਾ ਨਾਂ 7) ਵੇਰੀਆ ਨੇ 8) ਇਹ ਢੰਗ, ਠਾਠ 9) ਚਲਾਏ ਬਿਨਾ 10) ਕਾਇਰ ਵੇਰੀ
11) ਗਿਦੜ 12) ਬਕਰੀ 13) ਦੁਸਟ, ਸ਼ਰਾਰਤੀ 14) ਔਰਤ ਵਾਂਗ 15) ਤੇਜ, ਤੀਖਣ
16) ਅਸਿਕੇਤ, ਪਰਮਾਤਮਾ 17) ਅਧੀਨ

ਇਤੈ ਏਸੁ ਦੋਉ ਉਤ ਵੈਸੁ ਤੀਨੋ । ਕਲੁਰੰ ਕਟੋਰੰ ਉਸੈਨੀ ਪ੍ਰਬੀਨਨੋ । 90 ।
 ਦਮੰ¹ ਲੇਤ ਦੇਤੇ ਪਰੇ ਬੋਲ ਸਾਈ । ਮਚਿਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੋ ਪਰੀ ਯੋ ਲਰਾਈ ।
 ਹੁਸੈਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਦੋਉ ਤਾਂਹਿ ਮਾਰੈ । ਹੁਰੰ ਹਿੰਮਤਾ ਦੋ ਘਨੈ ਲੈ ਸਿੰਘਾਰੈ । 91 ।
 ਗਨੇ ਕੋਨ ਤਾਕੋ ਜਿਤੇ ਹੋਇ ਬੀਤੇ । ਨਿਜੰ ਆਪ ਦਾਸੰ ਕਰੇ ਯੋ ਨ ਚੀਤੇ ।
 ਨਹੀ ਰੋਮ ਤਾਕੋ ਕਬੈ ਦੂਰ ਸੋਈ । ਜਿਸੈ ਹਾਥ ਦੇ ਕੇ ਰਖੈ ਨਾਥ ਸੋਈ । 92 ।
 ਕਰੈ ਬਾਤ ਕੋਟੰ ਦੁਖੀ ਬੈਰ ਕੋਈ । ਅਹੈ ਸੰਤ ਰਾਖਾ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸੋਈ ।
 ਜੋਈ ਦਾਸ ਭਾਸੈ ਸਭੈ ਆਪ ਮਾਨੇ । ਬਿਨਾ ਸੰਤ ਆਪੰ ਨਹੀ ਕਾਜ ਠਾਨੈ । 93 ।
 ਉਨੈ ਜੋ ਸੁ ਉਹਾ ਪਰੇ ਯੋ ਨਿਰਾਰਾ । ਇਤੈ ਮੂੜ ਆਵੈ ਚਲੈ ਦੇ ਨਗਾਰਾ ।
 ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਤਾਂਕੀ ਜਰੰ ਲੈ ਉਖਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਸੁ ਰਾਖਾ ਅਹੈ ਜੂ ਮੁਰਾਰੀ² । 94 ।
 ਸੁ ਆਦੰ ਨਦੋਣੰ ਬਿਜੈ ਜੁਧ ਜਾਨੋ । ਦੁਤੈ ਯੋ ਪਠਾਣੰ ਤਨੂਆ³ ਭਜਾਨੋ ।
 ਤਿਤੇ ਖਾਂ ਹੁਸੈਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਸੰਘਾਰਿਯੋ । ਇਤਿ ਗੁਰਾਥ ਸਾਤੋ ਮਧੰ ਧਿਆਇ ਉਚਾਰਿਯੋ । 95 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਬੈਠੇ ਲਖਿਯੋ ਯੋ ਤਮਾਸਾ । ਦਿਖੋ ਅਸ ਕੇਤੰ⁴ ਕਰੁਯੋ ਹੈ ਬਿਲਾਸਾ ।
 ਜਿਤੇ ਮੂੜ ਦੋਖੀ ਭਲੈ ਲੈ ਖਪਾਏ । ਨਹੀ ਆਪ ਦਾਸੰ ਕਛੂ ਭੇਦ ਪਾਏ । 96 ।
 ਭਯੋ ਧਿਆਇ ਪੂਰਾ ਸੁਣੋ ਔਰ ਆਗੇ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਬਿਲਾਸੰ ਸੁਧਾ ਜਾਣ ਪਾਗੇ⁵ ।
 ਜਿਸੈ ਦੇਬਿ ਪੂਜਾ ਕਰੈਗੇ ਅਗਾਰੀ । ਵਹੈ ਗਾਥ ਭਾਖੋਂ ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਸਾਰੀ । 97 ।
 ਜਿਮੰ ਕਾਲ ਦਿਯਾਲੀ ਭਈ ਜੂ ਪ੍ਰਤਛਾ । ਦਯੋ ਲੈ ਬਰੰ ਬਹੁ ਜੋ ਚੀਤ ਇਛਾ⁶ ।
 ਵਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਗਾਥਾ ਤੁਮੈ ਜੋ ਸੁਨਾਉ । ਦਿਨੰ ਰਾਜ ਨੰਦੰ ਕਮੰਦੰ ਕਟਾਉ । 98 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁਨੈ ਐਸ ਧਿਆਈ । ਲਹੈ ਸੂਖ ਸਾਈ ।
 ਪੁਰੀ ਤੋਨ ਡੇਰਾ । ਨਹੀ ਫੇਰ ਫੇਰਾ⁷ । 99 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਨਿਜ ਬਰਨਿਓ ਸਪਤਮ ਧਿਆਇ ਰਸਾਲ⁸ ।
 ਆਗੇ ਕਥਾ ਸੁ ਅਸਟਮੀ ਸੋ ਤੁਮ ਸੁਨੋ ਬਿਸਾਲ । 100 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਨਾਦੋਨ ਜੁਧ ਖਾਨਜਾਦੇ ਦੋ ਆਗਮਨ
 ਹੁਸੈਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬਧਹ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤ । 7 । ਅਫਜੂ ।

1) ਦਮੜੇ, ਪੇਸ਼ੇ 2) ਪਰਮਾਤਮਾ 3) ਪੁੱਤਰ 4) ਪਰਮਾਤਮਾ 5) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ 6) ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਕਥਾ ਕੇਵਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਦੇਵੀ ਸੰਬੰਧੀ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਬਿਲਾਸ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਹੈ, ਜੋ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਉਂਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਵਾਏ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀ ਰਖਦੇ ਸਨ 7) ਆਵਾਗਮਨ 8) ਰਸ ਯੁਕਤ

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁਨੇ ਗਾਥ ਆਗੇ । ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੇ ।
 ਪੁਰਾਨੰਦ ਡੇਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੇਰਾ । 1 ।
 ਕਰੇ ਚੋਜ ਨੇਕਾ¹ । ਕਵੇ ਜੀਹ² ਏਕਾ ।
 ਕਥੇ ਸੋਸ³ ਬਾਨੀ । ਨਹੀ ਅੰਤ ਆਨੀ । 2 ।
 ਕਛੂ ਸੁਛ⁴ ਬਾਤੰ । ਕਹੋ ਸਾਥ ਗਯਾਤੰ ।
 ਜਿਸੀ ਨਾਥ ਦੀਨੀ । ਤਿਸੀ ਲੈ ਲਿਖੀਨੀ । 3 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦਿਨ ਏਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਆਛ ਭਲੇ ਏਹ ਭਾਤਿ ਕਿਧੋ ਸੁ ਸਿਕਾਰ ਬਿਹਾਰਾ ।
 ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਾਸ ਕਰੇ ਜਿਹ ਕਾਜ ਪਨ੍ਯੋ ਮੁਹ ਦੀਨ ਦਯਾਰਾ ।
 ਆਦਿ ਸੁ ਦੇਵਿ ਪ੍ਰਤਛ ਕਰੇ ਬਰ ਪੂਰ ਲਹੋ ਤਿਹਤੇ ਨਿਜ ਭਾਰਾ⁵ ।
 ਹੋਇ ਬਿਜੇ ਅਰੁ ਪੁੰਜ ਸਬੈ ਜਗ ਜੀਤ ਬਜੈ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ । 4 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਚਾਰ ਦਿਯਾਰ ਤਬੈ । ਕਹ ਜਗ ਅਰੰਭਨ ਲੀਨ ਅਬੈ ।
 ਪਿਥਮੈ ਦਿਜ ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਬੁਲੈ । ਸਬ ਆਵਤ ਭੇ ਚਲਿ ਤੋਨ ਬਲੈ⁶ । 5 ।
 ਇਕ ਕੋਤਕ ਦੇਖਨ ਕਾਜ ਕਿਧੋ । ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕਾਰਜ ਕੀਨ ਸਿਧੋ ।
 ਮਥੁਰਾ ਪੁਨ ਕਾਂਸ ਪਰਾਗ ਭਨੇ । ਦਿਜ ਅੰਧ ਪੂਰੀ ਸੁ ਬੁਲਾਇ ਲਿਨੇ । 6 ।
 ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਿਧੋ ਜੁ ਲਹੋਰ ਸੁਨੀ । ਸਭ ਆਵਤ ਭੇਸੁ ਹਜੂਰ ਗੁਨੀ ।
 ਇਰ ਭਾਂਤਿ ਮਿਲਿਯੋ ਤਿਹ ਆਨ ਮਿਲਾ । ਕਹ ਕੋਨ ਲਖੈ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸੁ ਕਲਾ । 7 ।
 ਤਿਹ ਆਨ ਸੁ ਲਛ ਹਜੂਰ ਜੁਤੇ । ਕਛੂ ਬੋਲ ਲਏ ਕਛੂ ਆਪ ਤੁਰੇ ।
 ਇਤ ਆਨ ਘਮੰਡ⁷ ਜੁਰਿਯੋ ਸੁ ਘਨਾ । ਇਕ ਆਨਨ⁸ ਤੇ ਨਹੀ ਜਾਤ ਭਨਾ । 8 ।
 ਪ੍ਰਭ ਭੋਜਨ ਨੇਕ⁹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੇ । ਇਕ ਕਾਚ ਕਿਧੋ ਫੁਨ ਪਾਕ ਖਰੇ ।
 ਬਰੀਯਾ ਦੁਧ ਖੀਰ ਪੁਲਾਵ ਘਨੇ । ਲਛੂਆ ਪੁਨ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਸਨੇ । 9 ।
 ਭਲ ਪਾਪਰ ਪੂਰ ਕਚੋਰ ਮਹਾਂ । ਬਹੁ ਆਦਿ ਕੜਾਹੁ ਸੁ ਲੂਨ ਅਹਾਂ ।
 ਘਨ ਘੋਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੇ । ਮੁਖ ਏਕ ਕਵੀ ਕਹੁ ਕੋਨ ਰਰੇ । 10 ।
 ਦਿਜ ਹੋਰ ਤਹਾਂ ਲਖ ਆਵ ਘਨੇ । ਕਰ ਪਾਤਹ ਪਾਂਤ ਬੈਠਾਇ ਦਿਨੇ ।
 ਮੁਖ ਭਾਖ ਕਹਿਯੋ ਇਤ ਭਾਂਤਨ ਸੋ । ਸੁਨ ਲੋਹੁ ਸਭੈ ਦਿਜ ਬਾਤਨ ਸੋ । 11 ।

1) ਅਨੇਕ 2) ਜੀਭ 3) ਸੋਸ ਨਾਗ 4) ਸਵੱਡ, ਨਿਰਮਲ 5) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਦੇਵੀ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਭਰਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਭੰਤਕ ਰਾਹੀਂ ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਵੀ ਦਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਪਾ ਕੇ ਮਹਾ ਭਾਬੜ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਈ ਹੈ । ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਦੇਵੀ ਪੂਜਨ ਪੜਤਾਲ' ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ
 6) ਸਥਲ, ਸਥਾਨ 7) ਇਕੱਠ, ਸਮੂਹ 8) ਮੁਖ 9) ਅਨੇਕ

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਦਹੀ ਖੀਰ ਪੂਰੀ ਜਿਤੈ ਬਿਪ¹ ਖੈ ਹੈ । ਕੜਾਹੰ ਪੁਲਾਵੰ ਜਿਤੈ ਯੋ ਜਿਵੈ ਹੈਂ ।
ਤਿਨੈ ਜਾਨ ਦੇ ਹੈ ਟਕਾ ਏਕ ਦਛਾ² । ਕਹੁਯੋ ਜਾਇ ਸਾਰੇ ਲਵੈ ਜੈਸੇ ਇਛਾ । 12 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਨਿਜ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਜੁ ਖਾਵਹਿੰਗੇ । ਸਰਫੀ³ ਵਹੁ ਪਾਂਚ ਸੁ ਪਾਵਹਿੰਗੇ ।
ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਢੰਢੋਰ ਫਿਰਾਇ ਦਯੋ । ਸੁਨ ਬਿਪਨ ਮਧਿ ਸੁ ਕਾਨ ਕਰਿਯੋ । 13 ।
ਬਿਬ ਬਾਰ⁴ ਹੁਤੇ ਬਡ ਘੋਰ ਬਨੇ । ਦਿਜ ਦੋਰ ਚਲੇ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨੇ ।
ਜਿਹ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਕੇ ਬਾਰ ਬਨੇ । ਤਿਹ ਆਵਤ ਦੋਰਤ ਬਿਪ ਘਨੇ । 14 ।
ਕਈ ਆਨ ਤਹਾਂ ਜੁ ਹਜਾਰ ਜੁਰੇ । ਨਹੀ ਵਾਰਹਿ ਪਾਰ ਸੁ ਜਾਤ ਰਰੇ ।
ਕਛੁ ਬੋਰ ਰਹੇ ਜਬ ਬਾਕ ਪਿਛੇ । ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਸ⁵ ਭੇਜ ਕੈ ਫੇਰ ਪੁਛੈ । 15 ।

ਪਾਧਰੀ ਛੰਦ :

ਪੁਨ ਕਹੀ ਐਸ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਾਨ । ਫਿਰ ਪੁਛੈ ਜਾਇ ਇਨ ਕੋ ਸੁਜਾਨ ।
ਪਰਸਾਦ ਮਹਾਂ ਜੋ ਛਕੈ ਕੋਇ । ਸੋ ਮੁਹਰ ਪਾਂਚ ਲੋਵੈ ਸੁ ਸੋਇ । 16 ।
ਅਵਰ ਅੰਨ ਜੋ ਕਰ ਸਰੀਰ । ਦੋ ਟਕੇ ਦਛਨਾ ਲੇਗੁ ਬੀਰ ।
ਯੋ ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਪੁਛੈ ਸੁ ਜਾਇ । ਰਹਿ ਸਹਸ ਪਾਂਚ ਬਾਕੀ ਬਨਾਇ । 17 ।
ਫਿਰ ਕਹੀ ਐਸ ਤਿਨ ਆ ਹਜੂਰ । ਸੋ ਪੰਚ ਬਾਕ ਰਹਿੰਗੇ ਜਰੂਰ ।
ਬਹੁ ਬੇਰ ਬਾਰ ਪੁਛੈ ਸੁ ਧਾਇ । ਸਭ ਡੁਬੇ ਲੋਭ ਕੇ ਮਧਿ ਜਾਇ । 18 ।
ਜਬ ਰਹੇ ਪੰਦਰਾਂ ਘਾਟ ਏਕ । ਦੀਨੇ ਬਿਠਾਯ ਆਛੇ ਸੁ ਨੇਕ ।
ਯੋ ਭਏ ਗਰਕ ਲੋਭਾਦਿ ਮਧ । ਇਕ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਰਹਿੰਗੇ ਜੁ ਸੁਧ । 19 ।
ਜੋ ਔਰ ਹੁਤੇ ਕੇਤਕ ਹਜਾਰ । ਤਿਨ ਟਕਾ ਦਛਨਾ ਭੋਜਨਾਰ⁶ ।
ਤੋ ਖਵਾਇ ਭੋਜਨ ਦੀਨੇ ਉਠਾਇ । ਨਹ ਆਦਰ ਕੀਨ ਆਛੇ ਬਨਾਇ । 20 ।
ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸ੍ਰੀ ਯੋ ਉਚਾਰ । ਯਹ ਹੈ ਨ ਬਿਪ ਲੂਚੇ ਗਵਾਰ⁷ ।
ਇਨ ਕਰਨ ਹੁਤੀ ਆਛੀ ਸਜਾਇ । ਪਰ ਦੂਰ ਦੇਹ ਉਨ ਕੋ ਉਠਾਇ । 21 ।
ਜਿਨ ਅਚਿਓ ਖੀਰ ਭੋਜਨ ਕੜਾਹੁ । ਤਿਨ ਮੁਹਰ ਮੁਹਰ ਪਾਂਚੋ ਦਿਯਾਹੁ ।
ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਮਾਨ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁ ਕੀਨ । ਇਹ ਸਹੀ ਬਿਪ ਚਹ ਹੈਂ ਸੁ ਦੀਨ । 22 ।
ਵਹ ਨਹੀ ਬਿਪ ਹੈਂ ਲੂਚ ਮੂੜੁ । ਇਹ ਮਹਾਂ ਸੁਧ ਹੈ ਮਤਿ ਗੂੜੁ⁸ ।
ਇਹ ਕਲੀ ਕਾਲ ਕੇ ਮਧਿ ਘੋਰ । ਬਹੁ ਚਲਾ ਡਿੰਭ⁹ ਛਲ ਬਲ ਨ ਜੋਰ । 23 ।
ਸਾਧੂ ਸੁ ਸੁਧ ਜਗ ਦਹਿਆ ਲੋਪ । ਬਹੁ ਧਾਰ ਦੰਭ ਅਨਸਾਧ ਧੋਪ¹⁰ ।
ਨਿਜ ਕਰਨ ਆਪ ਹਮ ਸੋ ਨ ਕੋਇ । ਹਮ ਕਰੇ ਆਪ ਸੋ ਸਹੀ ਹੋਇ । 24 ।
ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਮ ਜੋਧਾ ਅਨੇਕ । ਸਭ ਕਰੇ ਜਾਨ ਹਮਰੇ ਸੁ ਏਕ ।
ਇਮ ਮਨੈ ਆਪ ਕੋ ਅਧਿਕ ਜਾਨ । ਨਹੀ ਸਬਦ ਨਾਮ ਕੋ ਕਛੁ ਗੁਯਾਨ । 25 ।

1) ਬ੍ਰਾਮਣ 2) ਦੱਛਣਾ 3) ਅਸਰਫੀ 4) ਦੋ ਰੋਹੀਆਂ ਵਿਚ 5) ਬੰਦੇ 6) ਭੋਜਨ ਆਦਿ 7) ਲੂਚੇ ਅਤੇ ਮੂਰਖ 8) ਉਤਮ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ 9) ਵਿਖਾਵਾ, ਪਾਖੰਡ 10) ਜਾਹਿਰ, ਪ੍ਰਗਟ

ਇਹ ਭਾਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਨ ਕੋ ਧਿਕਾਰ । ਲਖ ਦੂਜੇ ਦਿਜਨ¹ ਕੋ ਕਿਯੋ ਪਿਆਰ ।
 ਇਕ ਦਯੋਸ ਲੀਨ ਤਿਨ ਕੋ ਬੁਲਾਇ । ਤਬ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਬਚ² ਯੋ ਸੁਨਾਇ । 26 ।
 ਦੇਵੀਸ³ ਪੂਜ ਕੀ ਕਥਾ ਠੀਕ⁴ । ਸਭ ਕਹੋ ਕਥਾ ਹਮ ਕੋ ਸੁ ਠੀਕ ।
 ਜਿਮ ਹੋਇ ਜਾਨ ਕਾਲੀ ਪ੍ਰਤਛ । ਸਭ ਕਹੋ ਕਥਾ ਤਾਂਕੀ ਸਵਛ । 27 ।
 ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਲ ਦਾਨ ਮੰਤ੍ਰ । ਲਿਖਨੇ ਪੜ੍ਹਾਨ ਬੇਦਾਨ⁵ ਮੰਤ੍ਰ ।
 ਇਹ ਕਹੋ ਖੋਲ ਹਮ ਕੋ ਜੁ ਭੇਦ । ਜਿਮ ਸਰਬ ਸਾਸਤ੍ਰ ਉਚਰੰਤ ਬੇਦ । 28 ।
 ਇਮ ਸੁਣਤ ਬੈਨ ਬੋਲਿਯੋ ਸੁ ਬਿਪ । ਮੈ ਕਹੋ ਬੈਨ ਕਰੁਣਾ ਅਧਿਪ⁶ ।
 ਇਹ ਜਿਤਕ ਬਿਪ ਇਹ ਦੇਸ ਆਹਿ । ਨਹੀ ਹੋਤ ਕਾਜ ਇਨ ਤੇ ਨ੍ਰਿਬਾਹ । 29 ।
 ਜਿਮ ਆਪ ਨਾਥ ਦੇਵਾਨ ਦੇਵ । ਤਿਮ ਵਹੈ ਬਿਪ ਆਛੋ ਅਭੇਵ ।
 ਹੈ ਦਤਾ ਨੰਦ ਤਾਕੋ ਸੁ ਨਾਮ । ਉਜੈਨ ਮਧਿ ਤਾਕੋ ਸੁ ਧਾਮ । 30 ।
 ਇਹ ਜਿਤਕ ਬਿਪ ਤਾਰੇ ਸੁ ਜਾਨ । ਵਹ ਉਡਗ ਨਾਥ⁷ ਲੀਜੈ ਪਛਾਨ ।
 ਚਕਵੀ ਸੁ ਕੰਜ⁸ ਇਨ ਕੋ ਨਿਹਾਰ । ਵਹ ਦਿਨਸ⁹ ਆਥ ਆਛੋ ਦਿਯਾਰ । 31 ।
 ਕਾਲੀ ਸੁ ਦੇਵ ਤਾਕੋ ਪ੍ਰਤਛ । ਜਾਨੰਤ ਔਰ ਦੇਵਾਨ ਸਿਛ¹⁰ ।
 ਜੋ ਇਤੈ ਦੇਸ ਵਹੁ ਆਇ ਜਾਇ । ਤੇ ਕਾਜ ਪੂਰ ਹੋਵੈ ਬਨਾਇ । 32 ।
 ਔ ਕਾਸਿ ਬਿਪ ਜੋ ਕਸਮੀਰ । ਸਭ ਹੈ ਹਜ਼ੂਰ ਪਗ ਜਲਜ ਤੀਰ¹¹ ।
 ਜੋ ਮੋਰ ਕਹੀ ਮਾਨੋ ਨ ਨਾਥ । ਤਬ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਛ ਇਨ ਸੋ ਸੁ ਗਾਥ । 33 ।
 ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਬੇਦ ਪਦ ਹੈ ਬਨਾਇ । ਨਹੀ ਕਛੂ ਸੰਕ ਯਾ ਮੈ ਲਖਾਇ ।
 ਬਰ ਹੋਇ ਪੁਰ ਪਰਗਟੁ ਨ ਹੋਇ । ਯਹਿ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਸੰਸਾ ਨ ਕੋਇ । 34 ।
 ਜੋ ਵਹੈ ਆਇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਈਤ¹² । ਜੋ ਚਹੋ ਨਾਥ ਸੋ ਹੋਇ ਰੀਤ ।
 ਆਗੈ ਜੇ ਕਿਛ ਹੁਇ ਦਯਾ ਸਿੰਧ । ਪ੍ਰਭ ਕਰੈ ਬਾਤ ਕੋ ਲੈ ਪ੍ਰਬੰਧ । 35 ।
 ਸੁਣਿ ਐਸ ਬਾਕ ਤਾਕੇ ਨਿਧਾਨ । ਮਨ ਕਰੀ ਚਿੰਤ ਵਾਕੀ ਚਿਤਾਨ ।
 ਇਹ ਦੇਸ ਲੇਹੁ ਤਾਕੇ ਬੁਲਾਇ । ਜਿਮ ਬਨੈ ਕਾਜ ਇਹ ਪੂਰ ਆਹਿ । 36 ।
 ਸਵਾਰੀ ਮਨੁਛ ਪਠੀਐ ਸੁ ਵੇਸ । ਤਹ ਲੇਹੁ ਬੋਲ ਅਪਨੋ ਸੁ ਦੇਸ ।
 ਜੇਉ ਕਰੈ ਬੈਨ ਕਰੀਐ ਸੁ ਪੂਜ । ਤਜ ਮੋਰ ਤੇਰ ਤੀਜਾ ਰ ਦੂਜ । 37 ।
 ਏਕੀ ਕਥਾਨ ਕਰਤੇ ਨਿਧਾਨ । ਮੇਲਾ ਜੁ ਹੋਲ¹³ ਪਹੁਚਿਯੋ ਸੁ ਆਨ ।
 ਦੇਸਾਨ ਦੇਸ ਸੰਗਤ ਅਨੇਕ । ਪਹੁੰਚੀ ਹਜ਼ੂਰ ਇਛਤ ਬਬੇਕ¹⁴ । 38 ।
 ਕਈ ਅਨਿਕਿ ਸੰਗ ਸਿਖੁਯਾਨ ਪਾਰ¹⁵ । ਆਵੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰਤ ਪਿਆਰ ।
 ਸਬਦੰ ਉਚਾਰ ਬਾਜੰਤ ਤਾਰ । ਜੋਰੀ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਾਨਾ ਅਪਾਰ । 39 ।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ 2) ਬਚਨ 3) ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਦੇਵੀ 4) ਚੰਗੀ, ਉੱਤਮ 5) ਬੇਦਾਂ ਦੇ 6) ਸੁਆਮੀ
 7) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 8) ਕਮਲ 9) ਸੂਰਜ 10) ਸਿਖਿਆ 11) ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਕੋਲ 12) ਦਿਖੇ 13) ਹੋਲਾ
 14) ਥ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਇਛਾ ਸਹਿਤ 15) ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਕੀਰਤ ਪੁਰਾਨ¹ ਪੁਰ ਅਨਦ ਮਧਿ । ਨਿਰਖੰਤ ਸੰਗਤਾ ਬੁਧ ਸੁਧ ।
 ਜਨੁ ਛੀਰ ਸਿੰਧ ਕਰਣਾ ਅਗਾਰ । ਉਚਰੰਤ ਸੰਗ ਨਾਨਾ ਸੁਧਾਰੁ । 40 ।
 ਵਹਿ ਸੁਪਾ ਮਧਿ ਹੂੰ ਗੇ ਅਪਾਰ । ਇਹ ਸਰਬ ਰੂਪ ਸੋਭੈ ਸਿੰਗਾਰ ।
 ਜੋ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬਰਨੈ ਬਿਚਾਰ । ਤੋ ਹੋਤ ਏਕ ਕਥ ਕੋ ਪਸਾਰ । 41 ।
 ਨਿਜ ਖੁਸੀ ਮਹਲ² ਹੋ ਕਰ ਦਯਾਰ । ਤਲ ਮਧਿ ਕਰਤ ਜਗ ਕੋ ਉਧਾਰ ।
 ਉਚੈ ਸਥਾਨ ਦਮਦਮੈ ਜਾਨ । ਦਰਿਸੈ ਜੁ ਦੇਤ ਕਰਣਾ ਨਿਧਾਨ । 42 ।
 ਸੋ ਦਿਬ ਰੂਪ ਤਖਤੈ ਅਕਾਲ । ਤਹ ਸੋਭ ਕੋਨ ਬਰਨੈ ਬਿਸਾਲ ।
 ਉਚੈ ਅਪਾਰ ਗਗਨੈ ਸੁ ਮਧਿ । ਜਨੁ ਪਬ³ ਰਾਜ ਸੁਮੇਰ ਸੁਧਿ । 43 ।
 ਵਹ ਭਰਿਯੋ ਈਰਖਾ ਵੈਰ ਬਾਦ । ਇਹ ਦਿਪੈ ਸੁਧ ਆਛੈ ਅਨਾਦਿ ।
 ਤਹ ਕਰਤ ਪਛਰਾ⁴ ਸਰਬ ਭੋਗ । ਇਹ ਦਿਪੈ ਜਾਨ ਗ੍ਰਹ ਰਾਜ ਜੋਗ । 44 ।
 ਤਹ ਮਾਤਲੇਸ⁵ ਬੈਠੰਤ ਜਾਨ । ਜੋ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤਨ ਧਤ ਬਿਖਾਨ ।
 ਇਹ ਰਾਜ ਬੈਠ ਦੀਨਾਨ ਦਿਯਾਲ । ਅਸ ਧੁਜਹ ਪੂਤ⁶ ਲਾਇਕ ਬਿਸਾਲ । 45 ।
 ਜਿਹ ਕੋਟ ਇੰਦ੍ਰ ਕੀਨੇ ਕਰੇਗ । ਸਭ ਜੀਵ ਜੇਤ ਲੇਖਾ ਸੁ ਲੇਗ ।
 ਇਹ ਕਨਕ⁷ ਸੁਧ ਮਾਨਕ ਜਟੰਤ । ਨਿਜ ਹੀਰ ਚੀਰ ਮੁਕਤਾ ਸੁਭੰਤ । 46 ।
 ਵਹ ਅਨਿਕ ਦੋਖ ਪੂਰਿਯੋ ਪੁਰਾਨ । ਇਹ ਸੁਧ ਰੂਪ ਜਨ ਰਿਸਮ ਭਾਨ⁸ ।
 ਤਹ ਸਪਤ ਸਿੰਗ ਗੰਗਾ ਸੁ ਧਾਰ । ਇਤ ਸਤਹਨਾਰ⁹ ਆਛੀ ਨਿਹਾਰ । 47 ।
 ਨਿਜ ਧੁਜਹਿ ਸਾਤ ਸਿੰਗਹਿ ਬਿਲੋਕ¹⁰ । ਜਹ ਨਿਰਖ ਨੈਨ ਭਾਜੰਤ ਸੋਕ ।
 ਜੋ ਸਰਬ ਸੋਭ ਬਰਨੇ ਸੁ ਜਾਨ । ਨਹੀ ਕਮਲ ਜਾਇ ਅੰਤਰਿ ਨਿਧਾਨ । 48 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅੰਸ ਤਖਤ ਬਰ ਬਖਤ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਤਿ ਦੇਤ ਦਿਦਾਰ ।

ਜਨਮ ਮਰਨ ਭਵ ਆਪਦਾ¹¹ ਕਾਟਤ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਰ । 49 ।

ਸਵੇਯਾ : ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦਿਪੈ ਜੁ ਸਿੰਘਾਸੁਨ ਤਾਂ ਪਰ ਪਾਵ ਰਤੋਪਲ¹² ਪਾਰੀ ।
 ਸੰਕਰ ਬ੍ਰਹਮ ਜੁ ਸੇਸ ਜਪ ਮੁਖ ਨਾਰਦ ਸੇ ਜਿਹ ਕੋ ਰਹਿ ਭਾਰੀ ।
 ਬਾਸਵ¹³ ਔਰ ਜਲੇਸ¹⁴ ਨ ਪਾਵਤ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਲਏ ਨ ਨਿਹਾਰੀ ।
 ਤਾ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੋ ਅਭਬੰਦਨ¹⁵ ਸੰਗਤ ਕੋਟ ਕਰੰਤ ਜੁਹਾਰੀ । 50 ।
 ਅੰਗ ਸਿੰਗਾਰ ਸੁ ਬਸਤ੍ਰ ਧਰੇ ਸਰੁ ਆਯੁਧ¹⁶ ਚਾਰ ਕਰੇ ਹਥਿਆਰੀ ।
 ਪੇਟੀ ਕਿਧੋ ਚਿਲਤਾ¹⁷ ਦਿਪ ਖੰਜਰ ਬੰਦ ਛੁਟੈ ਸੁ ਅਗਾਰ ਪਿਛਾਰੀ ।
 ਸੈਫ¹⁸ ਸਰਾਸਨ ਅਗ੍ਰ ਧਰੇ ਬਹੁ ਚਾਰ ਨਿਖੰਗ¹⁹ ਭਰੇ ਸਰ ਨਾਰੀ²⁰ ।

1) ਕੀਰਤਪੁਰ 2) ਖੁਸੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਕੇ 3) ਪਰਬਤ 4) ਅਪੱਛਰਾਵਾਂ 5) ਇੰਦਰ 6) ਪਰਮਾਤਮਾ
 ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਗੁਰੂ ਜੀ 7) ਸੋਨਾ 8) ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ 9) ਸਤਲੁਜ 10) ਸੱਤਾਂ ਚੋਟੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵੇਖ
 11) ਬਿਪਤਾ 12) ਲਾਲ ਕਮਲ ਵਰਗੇ ਪੈਰ 13) ਇੰਦਰ 14) ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ 15) ਅਭਿਵਾਦਨ,
 ਬੰਦਨਾ 16) ਹਥਿਆਰ, ਸਸਤ੍ਰ 17) ਕਵਰ (ਕੁਝ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ) 18) ਸਿਧੀ ਤਲਵਾਰ 19) ਭੱਥਾ
 20) ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ

ਚੋਰ ਕਰੈ ਬਿਬ ਓਰ¹ ਸੁ ਸੇਵਕ ਹੰਸ ਮਨੋ ਸਰ ਮਾਨ² ਨਿਰਾਰੀ । 51 ।

ਜਾ ਬਿਧ ਦੇਤ ਦੀਦਾਰ ਸੁ ਲਛਣ ਸਿਖਨ ਨਾਮ ਅਗਾਰ ਭੰਡਾਰੀ ।

ਕੋਟ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਪ ਦਲਿਦਨ ਕਾਟਤ ਚਛ³ ਸੁਧਾ ਸੁ ਨਿਹਾਰੀ ।

ਸਾਂਤ ਸੰਤੋਖ ਦਿਵੈ ਧਨ ਪੂਰਨ ਜੋਨ ਮੁਨਾਦਿਕ ਪਾਵਤ ਪਿਆਰੀ ।

ਰਾਂ ਸੁਖ ਮੈਂ ਨਿਜ ਜਾਇ ਸਮਾਵਤ ਸੁੰਨ ਗੁਫਾ ਤੁਮ ਸਾਂਤ ਅਗਾਰੀ । 52 ।

ਮੂਲ ਅਪਾਰ ਭਯੋ ਦਰਬਾਰ ਸੁਮਾਰ ਕਰੈ ਕਹ ਕੀਮਤਿ ਭਾਰੀ ।

ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਉਡੈ ਅਲਤਾ⁴ ਸੁ ਅੰਬੀਰਹ ਛੂਟਤ ਹੈ ਪਿਚਕਾਰੀ ।

ਰੰਗ ਭਰੇ ਸਭ ਕੇ ਖਟਵਾ⁵ ਭਟ ਹੋਇ ਰਹੇ ਸਭ ਹੀ ਮਤਵਾਰੀ ।

ਤੀਨ ਦਿਨਾਂ ਭਰਪੂਰ ਇਸੀ ਬਿਧ ਆਨੰਦ ਪੂਰ ਪ੍ਰਤਛ ਬਿਹਾਰੀ । 53 ।

ਪੂਰਨ ਬੀਤ ਮਹਲ ਅਯੋ ਤਬ ਲੈ ਗਜ ਬਾਜਨ⁶ ਜੀਨ ਸਿੰਗਾਰੇ ।

ਆਯੁਧ⁷ ਜਾਨ ਅਨੇਕ ਬਿਧਾਨ ਕੇ ਭੂਖਨ ਔਰ ਨਿਸਾਨ ਨਗਾਰੇ ।

ਸਾਜ ਕਿਧੋ ਦਲ ਸੁਧ ਅਨੂਪਮ ਖੇਲਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਪਗ ਧਾਰੇ ।

ਦੋ ਦਿਸ ਸਾਜ ਦਲਾਨ ਅਨੀਕਹ⁸ ਕੋਟ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰੇ ਸੁ ਬਿਚਾਰੇ । 54 ।

ਤੋਟਕ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜੁ ਕੌਤਕ ਨੇਕ⁹ ਕਰੈ । ਮੁਖ ਏਕ ਹੂੰ ਤੇ ਨਹੀ ਜਾਤ ਰਰੈ ।

ਛੰਦ : ਜਬ ਰੈਨ ਪਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਆਨ ਬਸੈ । ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਵਤ ਮਧਿ ਰਸੈ । 55 ।

ਫਿਰ ਭੋਰ ਗਏ ਨਿਸ ਬੈਠ ਤਬੈ । ਤਬ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨ ਬਿਦਾ ਸੁ ਸਬੈ ।

ਨਿਜ ਜੋਗ ਜਬਾ ਸਿਰ ਪਾਵ ਲਏ । ਸਿਤ ਸਿਖਨ ਲੈ ਸੁ ਬੰਧਾਇ ਦਏ । 56 ।

ਵਹ ਬਾਂਧਿ ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਦੇਸ ਚਲੇ । ਨਿਜ ਸਿਥ ਸਖਾ ਬਰਬੀਰ ਭਲੇ ।

ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਨਾਥ ਕਿਧੋ ਸੁ ਮੁਖੰ । ਤਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਤ ਕੋਟ ਸੁਖੰ । 57 ।

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਆਸਿਖ¹⁰ ਦੇਤ ਕਿਧੋ । ਜਬ ਲਗ ਬਿਰਾ¹¹ ਨਭਿ¹² ਭਾਨ ਬਿਧੋ¹³ ।

ਜਲ ਪਾਵਕ ਪੈਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨਿਧੈ । ਜਗ ਕਾਰਜ ਹੋਤ ਸੁਰਾਨ ਸਿਧੈ । 58 ।

ਪਾਧੜੀ ਤਬ ਲਗਹ ਸੀਸ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਾਨ । ਇਹ ਛਤ੍ਰ ਚਮਰ ਸੋਭੈ ਸੁ ਭਾਨ ।

ਛੰਦ : ਇਕ ਮਹਤ¹⁴ ਆਪਨੇ ਗੇ ਨਿਵਾਸ । ਜੋ ਸਖਾ ਸਿਖਯ ਸੋਭਾ ਸੁਬਾਸ । 59 ।

ਅਬ ਸੁਨੋ ਆਪ ਕੀ ਕਥਾ ਐਨ । ਜਿਮ ਕਰਤ ਨਾਥ ਸੁਖ ਸੁਧ ਸੈਨ ।

ਇਹ ਬਡੀ ਚਾਹ ਮਨ ਮਧਿ ਧਾਰੁ । ਕਰ ਦੇਵਿ ਪੂਜ ਕੋ ਸਰਬ ਸਾਰ । 60 ।

ਪੁਨ ਕਰੋ ਖਾਲਸਾ ਖਗ¹⁵ ਨਿਧਾਨ । ਜੋ ਕਰੇ ਦੁਸਟ ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨ ।

ਲੇਉ ਆਦਿ ਸ਼ਕਤ ਮਾਤਾ ਮਨਾਇ । ਜਿਮ ਅਧਿਕ ਪੰਥ ਮਹਿ ਹੂੰ ਸਹਾਇ । 61 ।

ਵਹ ਆਦਿ ਅੰਤ ਦੇਵੀ ਦਯਾਲ । ਜਿਹ ਹਨੇ ਦੁਸਟ ਦੋਖੀ ਕਰਾਲ¹⁶ ।

ਜਿਹ ਭਗਤ ਆਪ ਲੀਨੇ ਬਕਾਇ । ਖਲ ਦਲਨ ਹਨਨ ਜਾਕੋ ਸੁਭਾਇ । 62 ।

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਚਿੰਤ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਬਿਚਾਰ । ਤਿਹ ਬਿਪ¹⁷ ਚਿਤ ਚਾਹ ਹਕਾਰ ।

ਇਹ ਚਿੰਤ ਰੈਨ ਦਿਨ ਕਰਤ ਜਾਨ । ਵਹ ਥਾਨ ਇਤੇ ਪੁਹਚਿਓ ਜੁ ਆਨ । 63 ।

ਤਬ ਆ ਹਜੂਰ ਕਿਨ ਸਿਖ ਸੁਜਾਨ । ਇਹ ਆਨ ਬੈਨ ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਬਖਾਨ ।

ਪ੍ਰਭ ਵਹੈ ਬਿਪ ਬਾਸੀ ਉਜੈਨ । ਨਿਜ ਬਾਗ ਮਧਿ ਹੋਰਿਯੋ ਸੁ ਨੈਨ । 64 ।

ਦਰਸਨ ਕਾਜ ਜੁਆਲਾ ਨਿਧਾਨ । ਵਹ ਚਲਯੋ ਜਾਤ ਆਨੰਦ ਠਾਨ¹⁸ ।

- 1) ਦੋਹੀ ਪਾਸੇ 2) ਮਾਨਸਰੋਵਰ 3) ਅੱਖਾਂ 4) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਲ ਰੰਗ 5) ਬਸਤ੍ਰ 6) ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਘੋੜੇ
7) ਹਥਿਆਰ 8) ਸੁੰਦਰ ਸੁੰਸ਼ਣ 9) ਅਨੇਕ 10) ਅਸੀਸ 11) ਧਰਤੀ 12) ਆਕਾਸ਼ 13) ਚੰਦ੍ਰਮਾ
14) ਮਹੂਰਤ, ਸਮੇਂ 15) ਖੜਗ 16) ਭਿਆਨਕ 17) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 18) ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਵਕ

ਕਛੁ ਲੋਗ ਸਾਥ ਹੈ ਦਛਣੇਸ¹ । ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਜਾਣ ਸੁੰਦਰ ਬਣੇਸ । 65 ।

ਇਹ ਸੁਣਤ ਬੈਨ ਪ੍ਰਭ ਭੈ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਕਹੁਯੋ ਖੜਗ ਕੇਤ ਸੋ ਸਦਾ ਧੰਨ ।

ਨਿਜ ਕਰਤ ਕਾਜ ਦਾਸਾਨ ਆਪ । ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕੋ ਲਖ ਪ੍ਰਤਾਪ । 66 ।

ਸਵੇਯਾ : ਯੋ ਬਤੀਆਂ² ਸੁਨ ਕੈ ਨਿਜ ਦਾਸਾਨ ਪਾਸ । ਹਜ਼ੂਰ ਉਨੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰੀ ।

ਤੋ ਨਿਜ ਰਛਕ ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਅਸਕੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਹੈ ਬਲਕਾਰੀ ।

ਕਾਜ ਕਰੈ ਤੁਮਰੋ ਸਭ ਪੂਰਨ ਚੂਰਨ ਕੈ ਸੁ ਅਰਾਨ ਬਿਦਾਰੀ³ ।

ਭਾਗ ਸੁ ਤੁਲ ਨਹੀ ਤੁਮਰੇ ਜਗ ਔਰ ਸੁਨੋ ਬਤੀਆਂ ਅਸਧਾਰੀ⁴ । 67 ।

ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁ ਆਪ ਬਿਚਾਰਤ ਹੈ ਉਤ ਬਿਪ ਉਨੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਈ ।

ਲਖ ਕੈ ਸੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਯਾਨਿਧ ਕੋ ਤਿਨ ਚਿਤ ਬਿਖੈ ਬਤੀਆਂ ਸੁ ਠਈ⁵ ।

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀਦਾਰ ਕਰੋ ਬਹੁ ਭੀਰ ਕਿਧੋ ਦਰਬਾਰ ਹਈ ।

ਬਿਨ ਬੋਲ ਸੁਜੋਗ ਪਯਾਨ⁶ ਨਹੀ ਇਹ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਚਿਤ ਧਾਰ ਲਈ । 68 ।

ਰਸਾਵਲ ਅਹੈ ਜੋ ਉਤਾਰੀ । ਕਿਪਾਸਿੰਧ ਭਾਰੀ ।

ਛੰਦ : ਚਿਦਾਨੰਦ⁷ ਬਾਸੀ । ਅਖੇ⁸ ਅਬਿਨਾਸੀ । 69 ।

ਪਰੰ ਚੀਤ ਬਾਤਾ । ਕਿਧੋ ਹੈ ਗਯਾਤਾ ।

ਇਹੈ ਮੋਰ ਬਾਨੀ । ਦਿਦਾਰੰ ਸੁ ਆਨੀ । 70 ।

ਗੁਰੂ ਜੋ ਸੁ ਪੂਰਾ । ਨਵੇਂ ਸਾਤ ਸੂਰਾ ।

ਇਤੈ ਥਾਨ ਐਹੈ । ਨਮੋ ਕਉ ਬੁਲੈਹੈ । 71 ।

ਤਿਸੈ ਚੀਤ ਬਾਤਾ⁹ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੀਨ ਗਯਾਤਾ ।

ਸਭੈ ਭੇਦ ਜਾਨੀ । ਮੁਖਿ ਯੋ ਬਖਾਨੀ । 72 ।

ਕਹਾ ਬੋਲ ਸਵਾਰੀ¹⁰ । ਕਰੈ ਤਾ ਦਿਦਾਰੀ ।

ਸਿਖਿ ਯੋ ਸੁਨਾਈ । ਇਹਾ ਲੋ ਬੁਲਾਈ । 73 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਯੋ ਬੁਲਾਵੈ । ਹਮੈ ਆਪ ਜਾਵੈ ।

ਗੁਨੀ ਜਾਨ ਲੀਜੈ । ਤਿਸੈ ਮਾਨ ਦੀਜੈ । 74 ।

ਕਲ੍ਹ¹¹ ਜੁਯੋ ਗਯਾਨੀ । ਕਰੋ ਨਾਭਿਮਾਨੀ ।

ਬਿਸੈ ਫੀਮ ਖਾਈ¹² । ਸੁਚੇਤਾ¹³ ਕਰਾਈ । 75 ।

ਗਏ ਤੋਨ ਬਾਨੀ । ਜਿਤੈ ਬੋ ਦਿਜਾਨੀ¹⁴ ।

ਘਨੇ ਬੀਰ ਸੰਗਾ । ਤਖੈ ਸੁਧ ਅੰਗਾ । 76 ।

ਭਯੋ ਮੇਲ ਆਹੀ । ਤਿਸੈ ਬਾਗ ਮਾਹੀ ।

ਅਸੀਰੰ ਜੁ ਬਾਦੇ¹⁵ । ਦਈ ਬਿਪ ਆਦਿ ।

ਭਲੀ ਸੋ ਬਿਚਾਰੀ । ਅਭੂਤ¹⁶ ਅਪਾਰੀ । 77 ।

1) ਦੱਖਣ ਦਾ ਸੁਆਮੀ 2) ਗੱਲਾਂ 3) ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਰ ਚੁਰ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਗੇ 4) ਕ੍ਰਿਪਾਨਧਾਰੀ 5) ਧਾਰਨ
ਕੀਤੀ 6) ਪ੍ਰਸਥਾਨ 7) ਸਰਦਾ ਨੰਦ 8) ਨਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ 9) ਚਿੱਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 10) ਸਵਾਰੀ
(ਯੋਧਾ ਆਦਿ) ਲਿਆਉ 11) ਕਲਜੁਗ 12) ਭੰਗ ਅਤੇ ਅਫੀਮ ਖਾਧੀ । ਇਹ ਕਵੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ
ਦੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ 13) ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨ 14) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 15) ਆਸੀਰਵਾਦ 16) ਅਪੂਰਵ, ਅਦੁੱਤੀ

ਦੋਹਰਾ : ਔ ਪੰਡਿਤ ਜੇਤਕ ਗੁਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੇ ਤੀਰਾ¹ ।

ਤਿਨ ਉਪਮਾ ਦਿਜ ਤਵਨ ਕੀ ਕਰੀ ਅਧਿਕ ਮਤਿ ਧੀਰ । 78 ।

ਚਪਈ : ਇਹ ਤੁਮਿਰੀ ਲਾਇਕ ਪ੍ਰਭ ਗੁਨੀ । ਦਿਬ ਗਯਾਨ ਬਿਪਨ ਕੋ ਧਨੀ ।

ਇਹ ਸਮ ਔਰ ਗੁਨੀ ਮਤਿਸਾਰਾ² । ਹੈ ਨਹੀ ਚੰਦਹ ਭਵਨ ਮਝਾਰਾ । 79 ।

ਯਾਕਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਾਲਕਾ ਮਾਈ । ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪੁੰਨ ਅਧਿਕਾਈ ।

ਯੋ ਤਾਕੀ ਸੋਭਾ ਤਬ ਘਨੀ । ਪਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਦਿਜਨ ਤਬ ਭਨੀ³ । 80 ।

ਤਾਸੋ ਕਛੁ ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਤ ਸੁ ਪ੍ਰਛੀ । ਤਿਨ ਜਿਨ ਬਰਨ ਸੁਨਾਈ ਸੁਛੀ⁴ ।

ਔ ਪੂਜਾ ਕੀ ਸਕਲ ਬਿਧਾਨੀ⁵ । ਤਵਨੇ ਬਿਪ ਸੁ ਉਚਰ ਬਖਾਨੀ । 81 ।

ਫਿਰ ਤਿਨ ਐਸੇ ਕਹੀ ਬਨਾਇ । ਕਠਨ ਬਾਤ ਕਲਜੁਗ ਮਧਿ ਰਾਇ ।

ਹਮ ਹੈਂ ਕਲੀ ਕਾਲ ਕੇ ਲੋਗਾ । ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਨਹੀ ਸਧੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾ⁶ । 82 ।

ਭੁਜੰਗ ਸਰੀਰੰ ਜੁ ਸਾਧੰ ਅਨੇਕੰ ਬਖਾਨੰ । ਕਿਧੋ ਨੇਮ ਬਰਤੰ ਨਹੀ ਅੰਤ ਜਾਨੰ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਧਨੰ ਜਾਨ ਮਾਇਆ ਘਨੀ ਕਾਜ ਹੋਈ । ਕਹੈ ਜੋ ਸੁ ਛਤ੍ਰੀ ਮਹਾ ਸੁਧ ਕੋਈ । 83 ।

ਛੰਦ : ਤੁਮੇ ਰਾਜ ਏਸੇ ਨਹੀ ਪਾਤਸਾਹੀ । ਇਹੈ ਪੂਜ ਆਸੇ ਜੂ ਕਾਜੇ ਨਿਬਾਹੀ ।

ਧਨੰ ਕਾਜ ਜਾਨੋ ਸਭੈ ਪੂਰ ਹੋਏ । ਬਿਨਾ ਬਿਤ ਬਿਤੋ⁷ ਨਹੀ ਕਾਜ ਕੋਟੈ । 84 ।

ਜਬੈ ਬਿਪ ਤੋਨੇ ਅਸੇ ਬੈਨ ਠਾਨੀ । ਤਬੈ ਕਾਸ ਬਿਪ ਤਟੈ ਯੋ ਬਖਾਨੀ⁸ ।

ਧਨੰ ਕੀ ਸੁ ਚਿੰਤਾ ਧਰੋ ਚਿਤ ਨਾਹੀ । ਜਿਤਾ ਸੋ ਜੁ ਚਾਹੋ ਤਿਤਾ ਲੇਹੁ ਆਹੀ । 85 ।

ਚੋਪਈ : ਇਨ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟ ਸੁ ਪਾਰਸ ਜਾਨੋ । ਯਾਮੈ ਰਤੀ ਨ ਭੇਦ ਪਛਾਨੋ ।

ਔਰ ਬਾਤ ਜੇਤਕ ਤਮ ਭਾਖੋ । ਇਨਤੋ ਸਹੀ ਸਤ ਕਰ ਲਾਖੋ । 86 ।

ਤੁਮ ਇਨ ਕੋ ਮਾਨਸ ਜਿਨ ਜਾਨੋ । ਪਰ ਸੁਆਰਥ ਧਰ ਤਨ ਅਨ ਮਾਨੋ⁹ ।

ਸੰਤਨ ਕੀ ਰਛਾ ਹਿਤ ਸਹੀ । ਕੋਤਕ ਕਰਤ ਨਾਥ ਇਹ ਅਹੀ । 87 ।

ਤਦਪ ਤਿਨ ਯੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ । ਧਨ ਬਿਨ ਕਾਜ ਨ ਹੋਤ ਨਿਹਾਰੋ¹⁰ ।

ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਭੋਰ ਇਹਾਂ ਰਹੋ । ਇਨ ਕੀ ਜਮਾ¹¹ ਸਕਲ ਧਨ ਲਹੋ । 88 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਤਾਕੀ ਜਮਾ ਕਰਾਈ । ਦਾਨ ਸੁ ਮਾਨਿ ਦੀਨ ਵਡਿਆਈ ।

ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਗ੍ਰਿਹ ਕੀਸ ਪਯਾਨਾ¹² । ਤਾਲ ਮ੍ਰਦੰਗ ਬਜਤ ਬਿਧ ਨਾਨਾ । 89 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਸਤਾਚਲਿ ਦਿਨ ਮਣਿ ਗਯੋ¹³ ਚੜਿਓ ਗਗਨ ਉਤ ਚੰਦ ।

ਉਡਗ ਦੀਪ ਕੁਮਦੀਨ¹⁴ ਜੁਤ ਗ੍ਰਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਭਯੋ ਅਨੰਦ । 90 ।

ਚੋਪਈ : ਰੋਨ ਬਿਤੀਤ ਭਈ ਜਬ ਸਾਰੀ । ਓਹ ਦਿਸ ਚੜਿਓ ਨਿਪਤ ਬਰ ਭਾਰੀ¹⁵ ।

ਬਿਗਸਤ ਭਯੋ ਤਾਹਿ ਪਰਵਾਰਾ । ਬਾਰਜ¹⁶ ਦਿਨ ਚਰ ਜੀਵ ਹਜਾਰਾ । 91 ।

ਜਾਗ੍ਰਤ ਭਏ ਸਕਲ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਲਾਗੇ ਅਪਨੇ ਸਕਲ ਬਿਹਾਰੀ¹⁷ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਦਸਮਾ ਅਵਤਾਰੀ । ਭਯੋ ਸੁਚੇਤ ਬਿਬਧ ਪਰਕਾਰੀ । 92 ।

1) ਪਾਸ, ਕੋਲ 2) ਬੁਧੀਮਾਨ 3) ਕਹੀ, ਆਖੀ 4) ਸਵੱਛ, ਪਵਿਤਰ 5) ਵਿਧੀ 6) ਮੰਤਰ ਜੰਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਨਹੀਂ 7) ਵਿਤ ਅਤੇ ਹੈਸੀਅਤ ਦੇ 8) ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ 9) ਸਮਝੋ 10) ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ 11) ਕੁਲ ਜੋੜ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ 12) ਕੂਚ ਪ੍ਰਸਥਾਨ 13) ਸੂਰਜ ਭੁਬ ਗਿਆ 14) ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ ਕਮਲ 15) ਵੱਡਾ ਸੂਰਜ ਰਾਜਾ 16) ਕਮਲ 17) ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲਗਾ ਗਏ

ਭੂਖਨ ਬਸਨ¹ ਬਚਿਤ੍ਰ ਬਨਾਏ । ਆਵਧ² ਅੰਗ ਅਨੂਪ ਛਕਾਏ ।
ਚਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸੁ ਕਮਰ ਛਕਾਈ । ਰਾਜ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠੇ ਆਈ । 93 ।
ਸੁੰਦਰ ਦੂਤ³ ਚਮਰ ਚਹੂ ਓਰਾ । ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਹੋਸ ਕਿਸੋਰਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬੈਠ ਪ੍ਰਭੂ ਇਮ ਗਾਯੋ । ਮੇਲੇ ਚੜਤ ਸੁਮਾਰ⁴ ਕਰਾਯੋ । 94 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨੇਬ ਖਵਾਸ⁵ ਮਸੰਦ ਗੁਣ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਵਰ ਦਿਵਾਨ ।
ਕਰਿ ਸੁਮਾਰ ਸਭ ਦਰਬ ਕੇ ਐਸ ਬਖਾਨੁਯੋ ਆਨ । 95 ।

ਚੋਪੜੀ : ਕੇਤਕ ਦਿਨਾ ਸੁਮਾਰ ਕਰਾਈ । ਸਿਖਨ ਆਨ ਹਜੂਰ ਸੁਨਾਈ ।
ਆਗ ਪਾਛ ਕੀ ਚੜਤ ਸੁਮਾਰਾ । ਛਿਅ ਤਿਨ ਚੜੀ ਲਖ⁶ ਦਰਬਾਰਾ । 96 ।
ਸੁਣ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਇਹ ਬਿਧ ਫੁਟਮਾਈ । ਜਮਾ ਕਰੋ ਇਕ ਠੋਰ ਬਨਾਈ ।
ਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਇਸ⁷ ਪਾਈ । ਸਰਬ ਬਿਤ ਲੈ ਜਮਾ ਕਰਾਈ । 97 ।
ਕਿਤਕ ਸੰਗ⁸ ਬਾਕੀ ਰਹ ਗਯੋ । ਸੋ ਭੀ ਤੋਰ ਦਯਾਨਿਧ ਦਯੋ ।
ਬਾਕੀ ਟਹਲ ਧਾਮ ਜੋ ਬੀਰਾ । ਤੇ ਅਬ ਰਹੇ ਕਮਲ ਪਗ ਤੀਰਾ⁹ । 98 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋਰ ਭਲੇ ਸਿਰਪਾਇ ਦੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਹਰ ਰਾਇ ।
ਬਿਦਾ ਕਰੀ ਸਭ ਸੰਗਤਾ ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਬਨਾਇ । 99 ।

ਚੋਪੜੀ : ਕੇਤਕ ਬਜੇ ਕਮਲ ਪਗ ਤੀਰਾ । ਕੇਤਕ ਗਏ ਧਾਮ ਬਰਬੀਰਾ ।
ਅਸਿਖ¹⁰ ਦੇਤ ਪ੍ਰਭੂ ਕਹ ਜਾਈ । ਕੋਟਿ ਭਾਂਤਿ ਉਪਮਾ ਸੁਭ ਕਾਹੀ । 100 ।
ਜਬ ਲਗ ਬਿਰਾ¹¹ ਸੇਸ ਸਿਰ ਸੋਹੈ । ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਗਗਨ ਮਗ ਜੋਹੈ ।
ਤਾਂਤੇ ਅਧਿਕ ਅਗ੍ਰ ਅਤਿਰਾਜੈ । ਅਤ੍ ਪਤ੍ਰ¹² ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਰ ਛਾਜੈ । 101 ।
ਯੋ ਸੰਗਤਿ ਮੁਖ ਕਹਤ ਸਿਧਾਈ । ਕਿਤਕ ਤੀਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਹਾਈ ।
ਸੇਵ ਕਰੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਨਾਨਾ । ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਧਰ ਬੀਰ ਨਿਧਾਨਾ । 102 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੇਵਕ ਭੇਜ ਦਯਾ ਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਲੀਨ ਤਬੈ ਦਿਜ ਤੀਰ ਬੁਲਾਈ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਬਤੀਆਂ ਦਿਜ ਪੁੰਗਵ¹³ ਆਵਤ ਭੈ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ।
ਆਸਿਖ ਦੇ ਤਿਨ ਕੋਟ ਬਿਧਾਨ ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਤਿਨ ਕੀਰਤ ਗਾਈ ।
ਦਾਨ ਸੁ ਦੈ ਸਨਮਾਨ ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਆਦਰ ਸੋ ਸਭ ਲੀਨ ਬਿਠਾਈ । 103 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਅਨੰਤ ਗੁਰ ਤਿਨ ਸੋ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ।
ਸਭ ਪੂਜਾ ਬਿਧ ਦੇਵ ਕੀ ਹਮਸੋ ਕਹੋ ਬਨਾਇ । 104 ।

ਪਾਧੜੀ ਕਾਲੀਸ¹⁴ ਪੂਜ ਕੀ ਸਰਬ ਸੋਜ । ਤੁਨ ਕਹੈ ਬਿਪ ਸੰਜੁਗਤ ਮੋਜ ।

ਛੰਦ : ਕੁਕੇਮ ਗੁਲਾਬ ਘਨਸਾਰ¹⁵ ਧੂਪ । ਅਛਤ ਘ੍ਰਿਤਾਦਿ ਕਹ ਦਿਜਨ ਭੂਪ । 105 ।

ਬਹੁ ਗਰੀ ਔਰ ਖੋਧਾ ਸੁਪਾਰ । ਜੋ ਤਿਲਾ ਆਇ ਚੰਦਨ ਸੁਢਾਰ ।
ਮਹਖੇ ਅਜਾਦਿ¹⁶ ਪਸੁ ਅੰ ਅਨੇਕ । ਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਯੋ ਕਰੁ ਬਬੇਕ । 106 ।

ਤੰਟਕ ਅਤਿ ਭੋਜ ਛੁਹਾਰ ਬਿਦਾਮ ਘਨੇ । ਬਹੁ ਬਿਜਨ ਨੇਕ¹⁷ ਸੁ ਕੋਨ ਗਲੇ ।

ਛੰਦ : ਪੁਨ ਕੋਟ ਬਿਧਾਨ ਸੁਮਗ੍ਰ ਭਲੀ । ਪ੍ਰਭ ਬਿਪਨ ਭਾਖ ਦਿਨੀ ਅਖਲੀ । 107 ।

1) ਫਸਤ੍ਰ 2) ਬਸਤ੍ਰ 3) ਭੁਲਾਇਮਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ 4) ਹੋਲੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਚੜਤ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਏ 5) ਚੋਕੀਦਾਰ, ਸੇਵਕ 6) ਸੋ ਲਖ ਤੋਂ ਅਧਿਕ 7) ਆਗਿਆ 8) ਸੰਗਤ 9) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾ ਕੱਲ ਰਹੇ 10) ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ 11) ਧਰਤੀ ਸਥਿਤ ਹੈ 12) ਅਸਤ੍ਰ ਤੇ ਛਤ੍ਰ 13) ਮਹਾਨ 14) ਕੁੰਬਨ ਕਾਲੀ 15) ਕਪੂਰ 15) ਝੰਟਾ, ਬਕਰਾ ਆਦਿ 17) ਅਨੇਕ

ਲਿਖ ਕਾਗਦ ਪੈ ਦਿਜ ਰਾਜ ਸਬੈ । ਇਹ ਆਨ ਦਈ ਸੁ ਹਜੂਰ ਤਬੈ ।
ਦਿਜ ਜੇਤ ਹਜਾਰ ਕੀ ਜਾਨ ਕਹੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਭਾਂਤਹਿ ਭਾਂਤਿ ਮੰਗਾਇ ਲਈ । 108 ।

ਸਵੇਯਾ : ਸ੍ਰੀ ਜਗ ਮਾਤ ਕੀ ਪੂਜ ਬਲੀ ਬਰ ਬੇਦਨ ਕੇ ਜਿਮ ਮਧਿ ਬਖਾਨੀ ।
ਅਛਤ¹ ਧੂਪ ਪਚਾਮ੍ਰਿਤ² ਚੰਦਨ ਕੁੰਕਮ ਔ ਘਨਸਾਰ³ ਕਹਾਨੀ ।
ਜਯੋ ਦਿਜਰਾਜ ਹਜਾਰ ਕ੍ਰਿਤਾਨਕ ਆਖ ਦਈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਠਾਨੀ ।
ਤਯੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸਭ ਜਾਗਨ⁴ ਤੇ ਪਲ ਮਧਿ ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਤੀਰ ਬੁਲਾਨੀ । 109 ।
ਪੂਰਨ ਦੇਵ ਅਭੇਵ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਆਪ ਸੁਤੈ ਸਿਧ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਅਚੁਤ ਨਾਥ ਅਨੰਤ ਅੰਸਧਰ ਗਾਫਲ ਗੰਜ⁵ ਪਿਤਾਜਨ ਮਾਈ ।
ਆਨਨ ਚੰਦ⁶ ਮੁਕੰਦ ਕਹੁਯੋ ਦਿਜ ਪੂਜ ਸਥਾਨ ਕਰੈ ਕਿਹ ਜਾਈ ।
ਯੋ ਬਤੀਆ ਸੁਨਿਕੈ ਦਿਜ ਰਾਜਨ ਪਾਵਨ ਕੈ ਪਦ ਤੀਰ⁷ ਸੁਨਾਈ । 110 ।

ਚਪਈ : ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ । ਇਹ ਜੋ ਨਦੀ ਬਿਰਾਜੈ ਭਾਰੀ ।
ਸਹਸ ਨਾਰਿ⁸ ਯਾਕੋ ਭਨ ਨਾਮਾ । ਗੰਗਾ ਸਮ ਯਹ ਦੁਤੇ ਭਿਰਾਮਾ⁹ । 111 ।
ਇਹ ਤਟ ਕਰਹੁ ਬਿਮਲ ਅਸਥਾਨੰ । ਅਹਿ ਨਿਸ¹⁰ ਧਰੋ ਕਾਲਕਾ ਧੁਯਾਨੰ ।
ਪੂਜਹ ਚੰਡੀ ਆਦਿ ਭਵਾਨੀ । ਜਲ ਥਲ ਜਾਕੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨੀ । 112 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਨੀ ਬਿਪ ਬਾਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗੁਯਾਨੀ ।

ਛੰਦ : ਪਠੇ ਦਾਸ ਦੀਨੇ । ਭਲੀ ਭ੍ਰਮ ਚੀਨੇ¹¹ । 113 ।
ਸੁਧਾਮੰ ਬਨਾਏ । ਮਹਾ ਸੁਧ ਛਾਏ ।
ਮਨੇ ਗੀਰ ਵਾਨੇ¹² । ਲਖੈ ਕੈ ਲਜਾਨੈ । 114 ।
ਤੰਬੂ ਲੈ ਕਨਾਤੀ । ਦਿਪੈ ਜੋਤਿ ਰਾਤੀ ।
ਤ੍ਰਿਣਾ¹³ ਲੈ ਬਨਾਏ । ਚੁਨੀ ਈਟ ਲਾਏ । 115 ।
ਸਬੈ ਯੋ ਬਨਾਈ । ਬਿਨੈ ਆਨ ਪਾਈ ।
ਭਏ ਧਾਮ ਤਯਾਰਾ । ਕਰੇ ਔਰ ਕਾਰਾ । 116 ।
ਜਪੈ ਲੈ ਭਵਾਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਠਾਨੀ ।
ਸੁਨੇ ਆਪ ਬੈਨਾ । ਬੁਲ੍ਹਯੋ ਬਿਪ¹⁴ ਲੈਨਾ । 117 ।
ਚਲੇ ਆਪ ਦੇਖੇ । ਅਛੇ ਸੁਧੁ ਲੇਖੇ ।
ਦਿਜੈ ਮਨ ਮਾਨੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਮੋਦ ਠਾਨੇ । 118 ।
ਰਚਿਯੋ ਕੁੰਡ ਅੰਸਾ । ਦਿਵਾਲੈ¹⁵ ਨ ਤੇਸਾ ।
ਕਰੈ ਧੂਪ ਬੀਰਾ । ਮਹਾ ਮਤ ਧੀਰਾ । 119 ।

1) ਸਾਬਤ ਚਾਵਲ 2) ਦੁੱਧ, ਦਹੀ, ਘਿਓ, ਖੰਡ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦ 3) ਕਪੂਰ 4) ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ 5) ਗੋਫਲਾ ਦਾ ਗੰਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 6) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗੇ ਮੁਖ ਵਾਲਾ 7) ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ 8) ਸਤਲੁਜ 9) ਸੁੰਦਰ 10) ਰਾਤ ਦਿਨ 11) ਭ੍ਰਮੀ ਚੁਣਨ ਲਈ 12) ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ 13) ਪੱਤਰ, ਸਰਕੰਡਾ 14) ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਪੰਡਿਤ 15) ਦੇਵ ਮੰਦਿਰ

ਭਰੈ ਧੂਪ ਧਾਰਾ । ਪੜੈ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਰਾ ।
 ਬਿਧਾ ਜਾਨ ਕੇਰੇ¹ । ਰਿਚਾ ਫੇਰ ਬੇਰੇ² । 120 ।
 ਅਠੰ ਧਿਆਇ ਗਾਯੋ । ਅਗੈ ਨੌਮ ਚਾਯੋ ।
 ਭਵਾਨੀ ਕਹਾਨੀ । ਸੁਨੋ ਸੋ ਜੁ ਗੁਯਾਨੀ । 121 ।
 ਭਈ ਯੋ ਪ੍ਰਤਛਾ³ । ਬਰੰ ਬੀਨ⁴ ਇਛਾ ।
 ਵਹੈ ਲੈ ਸੁਝਾਉ । ਸਭੈ ਕੋ ਰਿਝਾਉ । 122 ।
 ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਈ । ਪ੍ਰਭੁ ਹੁੰ ਸਹਾਈ ।
 ਪੂਰੀ ਤੋਨ ਬਾਸਾ⁵ । ਅਖੈ ਜੋ ਅਨਾਸਾ⁶ । 123 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਆਗਮਨ ਧਿਆਇ ਅਸਟਮੋ
 ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਮਾਪਤੰ ਸਤੁ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 8 । ਅਫਜੂ ।

1) ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ 2) ਬਾਰ ਬਾਰ ਵੇਦ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ 3) ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਈ 4) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ
 5) ਇੱਛਾ, ਵਾਸਨਾ 6) ਆਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ

ਦੋਹਰਾ : ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਦਿਬ¹ ਰੂਪ ਉਰ ਧਾਰ ।

ਨੋਮੀ ਕਥਾ ਦਯਾਲ ਕੀ ਬਰਨੇਂ ਅਗ੍ਰ ਸੁਧਾਰ । 1 ।

ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਜਿਮ ਕਾਲਕਾ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਬਰਲੀਨ² ।

ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਨਨ ਕਰੇਂ ਅਦਭੁਤ ਕਥਾ ਨਵੀਨ । 2 ।

ਪਾਧੜੀ ਸੁਭ ਲਗਨ ਜਾਨ ਆਛੇ ਬਿਚਾਰ । ਕੀਨੋਂ ਅਰੰਭ ਸੁਨੀਐਂ ਦਿਯਾਰ ।

ਛੰਦ : ਬਰ ਨਦੀ ਜਾਨ ਸਤ੍ਰਦ੍ਰਵ ਸੁ ਤੀਰ³ । ਬੇਦਾਨ ਪਾਠ ਹੋਵਤ ਗੰਭੀਰ । 3 ।

ਧਰ ਸੈਨ ਕਰਤ ਭੋਜਨ ਸੁ ਸੂਛ⁴ । ਬਿਨ ਸਬਦ ਵਾਨ ਨਹੀਂ ਅਵਰ ਪੂਛ ।

ਗੋਮੁਖ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਾਜੇਤ ਤੂਰ । ਸੰਖਾਨ ਘੋਖ ਹੋਵਤ ਸੁ ਪੂਰ । 4 ।

ਘ੍ਰਿਤ ਧੂਪ ਅਜਾ ਮਹਿਖੇ⁵ ਸੁ ਜਾਨ । ਬਲ ਦੇਤ⁶ ਚੰਡਕਾ ਲੈ ਮਹਾਨ ।

ਮਹਿਕੰਤ ਧੂਪ ਉਪਜਤ ਸੁ ਬਾਸ । ਜਨ ਸਰਬ ਗੰਧ ਕੋ ਹੈ ਨਿਵਾਸ । 5 ।

ਭੁਜੰਗ ਸੁ ਭੂਤੰ ਭਵਾਨੀ ਸਿਵਾ ਕੋ ਠਰਾਵੈ । ਮਹਾਂ ਸੁਧ ਸੁਧੰ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਾਵੈ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਨਹੀਂ ਚੀਤ ਆਸੰ ਕਿਤੇ ਜਾਨ ਵੇਹੀ । ਸਭੈ ਬਾਕ ਪਾਕੰ⁷ ਸਦਾ ਜੈ ਕਰੇਹੀ । 6 ।

ਛੰਦ : ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਪੂਜਾ ਸਿਵੇਂ ਲੈ ਭਵਾਨੀ । ਜਿਸੈ ਭੂ ਅਕਾਸੰ ਪ੍ਰਕਾਸੰ ਸਮਾਨੀ ।

ਮਧੰ ਜੈ ਸੁ ਕੀਟੰ ਸੁ ਆਦੰ ਖਪਾਯੋ⁸ । ਅਭੈ ਕੰਜ ਪ੍ਰਤੰ⁹ ਜਿਨੈਂ ਲੈ ਕਰਾਯੋ । 7 ।

ਪੁਨੰ ਸੇਸ ਏਸੰ ਅਹੈ ਨੈਨ ਛਾਈ । ਝਸੈ ਪਾਇ ਏਕੰ ਦੁਤੈ ਅੰਗ ਆਈ ।

ਪੁਨੰ ਮਹਿਖ ਦਾਨੋਂ ਭਯੋ ਸੋ ਜੋ ਭਾਰੀ । ਕਟ੍ਰਯੋ ਸੀਸ ਤਾਕੋ ਕਿਧੋ ਚਕ੍ਰ ਨਾਰੀ । 8 ।

ਬਿਰਾਚਿਛ ਰਾਸੰ¹⁰ ਜਿਤੇ ਦੈਤ ਖੀਤੇ । ਪਿੰਗਾ ਚਾਮ ਰਛੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਜੀਤੇ ।

ਕਿਧੋ ਧੂਮੁ ਨੈਣੰ ਚੰਡੰ ਮੁੰਡ ਜਾਨੋਂ । ਪਲੰ ਮਧਿ ਆਪੰ ਸਭੈ ਤੇ ਖਪਾਨੋਂ । 9 ।

ਭਯੋ ਸ੍ਰੇਣ ਬੀਜ ਅਣੀ ਅਛ ਧਾਰੇ । ਸਣੈ ਸੁੰਭ ਨੈਸੁੰਭ ਸਾਰੇ ਪਛਾਰੇ ।

ਤੁਹੀ ਆਦਿ ਅੰਤੰ ਅਭੈ ਦੇਨ ਹਾਰੀ । ਤੁਹੀ ਤੇਗ ਖੰਡਾ ਤੁਹੀ ਹੈ ਕਟਾਰੀ । 10 ।

ਤੁਹੀ ਪ੍ਰਾਤ ਸੰਧ੍ਯਾ ਸਭੈ ਕਾਲ ਤੋਹੀ । ਉਨੈ ਚੀਰ ਡਾਰੈ ਇਨੈਂ ਲੇਤ ਮੋਹੀ ।

ਸੁਰੰ ਤੈ ਉਬਾਰੇ ਅਰੰ ਤਾਸ¹¹ ਘਾਏ । ਨਿਜੰ ਦਾਸ ਸੀਸੰ ਛਤੈ ਲੈ ਫਿਰਾਏ । 11 ।

ਰਸਾਵਲ ਤੁਮੀ ਮੁੰਡ ਮਾਲੀ । ਦਿਪੈ ਜੋਤ ਜਵਾਲੀ ।

ਛੰਦ : ਕਰੋ ਪੂਰ ਇਛਾ । ਹਨੋਂ ਜੂ ਮਲੇਛਾ । 12 ।

ਸਦਾ ਰੂਪ ਸਵਾਹਾ । ਅਭੂਤੰ ਅਥਾਹਾ ।

ਨਮੋ ਆਠ ਲੈਣੀ । ਗਜੰ ਚਾਰ ਗੈਣੀ । 13 ।

ਮੁਖੰ ਐਸ ਗਾਵੈ । ਲਏ ਹੋਮ ਪਾਵੈ ।

ਪਰੇ ਘੀਉ ਧਾਰਾ । ਮਨੋਂ ਜਯੋਂ ਨਿਸਰਾ¹² । 14 ।

ਮਹੋ ਬੋਕ ਬੁਧੰ । ਜਪੈ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਧੰ ।

ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੀ । ਮਹਾਂ ਸਤ੍ਰ ਸਾਲੀ¹³ । 15 ।

ਤੁਹੀ ਰਾਘਵੇਸਾ¹⁴ । ਤੁਹੀ ਜਾਦਵੇਸਾ¹⁵ ।

1) ਦੇਵੀ 2) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਵੀ ਪਸੰ ਵਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ 3) ਕੰਢੇ 4) ਸਵੱਛ 5) ਬਕਰੇ ਅਤੇ ਝੋਟੇ 6) ਬਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ 7) ਪਵਿਤਰ ਵਾਕ 8) ਜਿਸ ਨੇ ਮਧੁ ਅਤੇ ਕੇਟਕ ਦੋਤਾਂ ਨੂੰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ 9) ਬ੍ਰਹਮਾ 10) ਰਾਖਸ 11) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ 12) ਪਰਨਾਲਾ, ਪਾੜਛਾ 13) ਵੇਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 14) ਰਾਮ ਚੰਦ 15) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

ਤੁਮੀ ਕਛ ਮਛਾ । ਧਰਿਯੋ ਰੂਪ ਸਵਛਾ¹ । 16 ।

ਤੁਹੀ ਨਾਰ ਸਿੰਘੀ । ਬਿਰਾਹੀ ਬਰੰਗੀ ।

ਦਿਜੇ² ਹੋਇ ਤੋਹੀ । ਹਨਿਯੋ ਦੇਤ ਦੋਹੀ । 17 ।

ਨਿਹੀ ਤੂੰ ਕਲੰਕਾ³ । ਅਭੂਤ ਅਤੰਕਾ ।

ਦਸੈ ਤੂੰ ਉਤਾਰੀ⁴ । ਲਿਖੇ ਸਿਧ ਸਾਰੀ । 18 ।

ਸਿਯਾਮੰ ਅਨੂਜਾ⁵ । ਦਧਿ ਤੈ ਤਨੂਜਾ⁶ ।

ਰਵੈ⁷ ਜਾਇ ਤੋਹੀ । ਸਜੈ⁸ ਭੈਣ ਸੋਹੀ । 19 ।

ਪਾਧੜੀ : ਬ੍ਰਹਮੰ ਸੁ ਕਵਚ ਆਦਿਕ ਸੁ ਪਾਠ । ਦਿਨ ਰੈਨ ਰਟਤ ਨਾਟੰਤ ਨਾਟ ।

ਛੰਦ : ਸਤ ਸੈ ਕਥਾਨ⁹ ਕਥਤ ਕਥਾਨ । ਜੋ ਗੁਨੀ ਸੁਧ ਬੇਦਾ ਨਿਧਾਨ । 20 ।

ਜਿਹਾ ਭੁਜਾ ਆਠ ਰਾਜਤ ਅਨੂਪ । ਖਗ ਸੈਫ ਸਾਗ ਧਨੁ ਬਿਰੁ ਸਰੂਪ ।

ਜਿਹ ਦਿਪਤ ਭਾਲ ਨਿਜ ਕਰ ਵਯਾਲ¹⁰ । ਰਾਜੇਤ ਕੰਠ ਹੁੰਡਹ ਸੁ ਮਾਲ । 21 ।

ਮੁਖ ਬਸਤ ਜਵਾਲ ਮਾਲਾ ਕਰਾਲ । ਜਿਹ ਬਨੇ ਨਾਗ ਭੂਖਣ ਬਿਸਾਲ ।

ਜੋ ਰਿਧ ਸਿਧ ਕੀ ਦਿਪਹ ਧਾਮ । ਜਿਹ ਹੋਰ ਕਾਮ ਮੁਖ ਰਟਤ ਨਾਮ¹¹ । 22 ।

ਪੂਜੇਤ ਐਸ ਨਿਸ ਦਿਨ ਭਵਾਨ । ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸੁਜਾਨ ।

ਸੋ ਬਰਖ ਦੋਇ ਇਮ ਗਏ ਬੀਤ । ਪੂਜੇਤ ਚੰਡ ਪਾਵਨ ਪੁਨੀਤ । 23 ।

ਤਬ ਦਿਨਾਂ ਏਕ ਅਚੁਤ ਅਪਾਰ । ਨਿਜ ਚੜੇ ਆਪ ਖੋਲਨ ਸਿਕਾਰ ।

ਲੈ ਸਵਾਨ¹² ਕਈ ਬਾਸੇ¹³ ਹਜਾਰ । ਲਗਰ ਲਗਰ ਧੂਤੀ ਅਪਾਰ¹⁴ । 24 ।

ਪੁਨ ਸਾਹ ਗੋਸ ਸੀਚਾਨ ਬਾਜ¹⁵ । ਯੋ ਚੜੇ ਜਾਨ ਦੀਨਨ ਨਿਵਾਜ ।

ਆਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਕੈ ਸਿਕਾਰ । ਪੁਨ ਫਿਰੈ ਜਾਨ ਕਰਣਾ ਅਗਾਰ¹⁶ । 25 ।

ਹਨ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਬਨ ਕੇ ਮ੍ਰਿਗਾਨ । ਤਹ ਗਨੈ ਕੋਨ ਏਕੈ ਮੁਖਾਨ ।

ਲਟਕੰਤ ਜਾਨ ਉਪਰ ਗਜਾਨ¹⁷ । ਆਏ ਸੁ ਲੀਨ ਸਾਹਿਬ ਸੁਜਾਨ । 26 ।

ਦੇਖੰਤ ਸਗਲ ਪੁਰ ਨਰ ਸੁ ਨਾਰ । ਤਿਹ ਰਹਿਓ ਲਾਗ ਕਉਤਕ ਅਪਾਰ ।

ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਬਰਾਹ ਭਾਲਕ ਨਿਹਾਰ । ਬਿਗਸੰਤ ਲੋਕ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ । 27 ।

ਜਿਹ ਬਨਿਓ ਬਾਨ ਪੂਜਾ ਬਿਸਾਲ । ਤਹ ਆਏ ਆਪ ਸਾਹਿਬੁ ਦਿਆਲ ।

ਇਮ ਨਿਰਖ ਬਿਪ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਸੁਜਾਣ । ਮੁਖ ਰਹਿਓ ਮਉਨ ਬਤੀਆਂ ਸੁ ਠਾਨ । 28 ।

ਨਹਿ ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਆਸਿਖ¹⁸ ਉਚਾਰ । ਤਿਹ ਚਿਤ ਹਿਤ ਸਾਹਿਬ ਬਿਚਾਰ ।

ਇਮ ਕਰੇ ਬਚਨ ਆਨਨ¹⁹ ਬਖਾਨ । ਕਿਮ ਕਹੋ ਮਿਸ੍ਰ ਜੂ ਚਿਤ ਠਾਨ । 29 ।

ਸੋ ਬਾਤ ਖੋਲ ਬਰਨ ਸਿਤਾਬ²⁰ । ਕਿਹ ਕਾਜ ਰਹੇ ਹੂੰ ਕਰ ਬਿਤਾਬ ।

ਇਮ ਕਹੀ ਬਿਪ੍ਰ ਸੁਨੀਐ ਨਿਧਾਨ । ਇਹ ਅਨਿਕ ਜੀਵ ਕਿਮ ਹਨੈ ਜਾਨ । 30 ।

1) ਸਾਫ, ਸਵੱਛ 2) ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ 3) ਨਿਹਕਲੰਕ ਅਵਤਾਰ 4) ਦਸ ਅਵਤਾਰ 5) ਭੈਣ 6) ਸਮੁੰਦ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਲੱਛਮੀ 7) ਸੂਰਜ 8) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 9) ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਰਤੀ 10) ਭਿਆਨਕ ਸ਼ੇਰ 11) ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਚਿਤਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ 12) ਕੁੱਤੇ 13) ਬਾਜ 14) ਅਪਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ 15) ਵਿਭਿੰਨ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ 16) ਕਰੁਣਾ ਦੇ ਖਜਾਨੇ 17) ਹਾਥੀਆਂ ਉੱਤੇ 18) ਅਸੀਸ 19) ਮੁਖ 20) ਜਲਦੀ

ਇਹ ਕਿਤਕ ਜੀਵ ਬਧ ਮਏ ਘੋਰ । ਤੁਮ ਕਰੋ ਅਧਿਕ ਇਨ ਪਰ ਸੁ ਜੋਰ ।
 ਨਹੀ ਕਰਨ ਲਿਖਯੋ ਪਸ ਪਛਿ¹ ਬਧ । ਤੁਮ ਨਿਰਖ ਲੇਹੁ ਅਪਨੀ ਸੁ ਬੁਧ । 31 ।
 ਸਮ ਦਯਾ ਨਹੀ ਜਗ ਅਵਰ ਪੁੰਨ । ਇਮ ਕਹਤ ਬੇਦ ਸਾਧੂ ਸੁ ਗੁੰਨ² ।
 ਤੁਮ ਗੁਰੂ ਆਪ ਆਤਮ ਬਿਲਾਸ । ਇਨ ਹਨਨ ਬਾਤ ਤੁਮ ਕੋ ਨ ਰਾਸ³ । 32 ।
 ਘਟ ਘਟਨ ਮਧਿ ਸਾਹਿਬ ਨਿਹਾਰ । ਨਿਜ ਕਰਤ ਰਛ ਇਹ ਬਾਤ ਸਾਰ ।
 ਹਿੰਸਾ ਸਮਾਨ ਨਹੀ ਅਵਰ ਦੋਖ । ਤੁਮ ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਇਹੁ ਬੰਧ ਮੋਖ⁴ । 33 ।
 ਆਗੇ ਜੁ ਆਪ ਕੀ ਹੋਇ ਇਛ । ਸੋ ਕਰੇ ਬਾਤ ਨੀਕੀ ਜੁ ਸਿਛ⁵ ।
 ਇਮ ਸੁਣਤ ਬੈਨ ਤਾਂਕੇ ਦਇਆਲ । ਤੇ ਛੋਰ ਦੀਨ ਸਭ ਤਾਤ ਕਾਲ । 34 ।
 ਨਿਜ ਕਹਿਓ ਬੋਲ ਬੀਰਨ ਬੈਨ । ਤੁਮ ਸੁਨੇ ਕਾਨ ਦੇਕੇ ਗੁਨੈਨ⁶ ।
 ਨਿਜ ਹੋਤ ਕਹਿਓ ਪੰਡਿ ਅਧੀਰ । ਤੁਮ ਛੋਡ ਦੇਹੁ ਪੰਛੀ ਵਹੀਰ । 35 ।
 ਇਮ ਸੁਣਤ ਬੈਨ ਬਿਧ ਕਰ ਸੁ ਜਾਨ । ਪਸੁ ਪਛ ਛੋਡ ਦੀਨੇ ਮਹਾਨ ।
 ਇਕ ਉਡਤ ਚਢੈ ਨਭਚਰ ਅਕਾਸ । ਇਕ ਚਲੇ ਭੂਮ ਭਾਜਤ ਨਿਰਾਸ । 36 ।
 ਇਹ ਨਿਰਖਤ ਚਰਿਤ ਦਿਜਪਤਿ ਨਿਧਾਨ । ਤਿਤ ਅਨਿਕ ਬਿਸਮ ਮਾਨਿਯੋ ਚਿਤਾਨ⁷ ।
 ਮੁਖ ਧੰਨ੍ਯ ਧੰਨ੍ਯ ਰਟਕੈ ਸੁ ਬਾਨ⁸ । ਤਿਨ ਚਰਿਤ ਨੈਨ ਨਿਰਖਿਓ ਮਹਾਨ । 37 ।
 ਤਿਨ ਅਧਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤ⁹ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਚਾਰ । ਜੋ ਲਿਖੀ ਜਾਤ ਨਹਿ ਇਹ ਮੰਝਾਰ ।
 ਅਚੁਤ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਨਿਹਾਰ । ਸੋ ਪਰਿਓ ਪਾਇ ਨੀਰਜ¹⁰ ਸੁ ਧਾਰ । 38 ।
 ਨਿਜ ਅਧਿਕ ਆਪਨੇ ਭਾਗ ਜਾਨ । ਇਹ ਕਥਾ ਮਧਿ ਮੁਰ ਧਰ ਗਿਆਨ ।
 ਜਬ ਲਾਗ ਯਾਹਿ ਕੀਰਤ ਜਹਾਨ । ਤਬ ਲਾਗ ਮੋਰ ਜਸ ਸੰਗਮਾਨ । 39 ।
 ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸਾਹਿਬ ਅਨੰਤ । ਮੈ ਭਯੋ ਸੰਗ ਯਾਕੇ ਨਿਚਿੰਤ ।
 ਲੈ ਬਚਨ ਨਾਥ ਕੇ ਧਰ ਸੁ ਭਾਲ । ਨਹੀ ਅੰਨ੍ਯ ਗਾਥ ਕੋ ਕਰ ਖੁਯਾਲ । 40 ।
 ਇਹ ਖੜਗ ਕੇਤ¹¹ ਕੋ ਦਿਖਯੋ ਬਾਲ । ਮੈ ਭਯੋ ਨਿਰਖ ਯਾ ਕੋ ਨਿਹਾਲ ।
 ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਯਾਕੋ ਨਿਹਾਰ । ਕਾਟੰਤ ਕੋਟ ਪਾਪਾਨ ਭਾਰ । 41 ।
 ਜੋ ਅਧਮ ਜੀਵ ਦਰਸੰਤ ਆਨ । ਸੋ ਹੋਤ ਸੁਧ ਕੰਚਨ¹² ਸਮਾਨ ।
 ਇਹ ਭਾਤਿ ਬਾਕ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰ । ਤਬ ਰਹਿਓ ਬਿਪ੍ਰ ਮੁਖ ਮੋਨ ਧਾਰ । 42 ।
 ਨਿਜ ਪਰੀ ਰੈਨ ਲਖ ਬ੍ਰਾਹਮਣੇਸ । ਤਿਨ ਕਰ੍ਯੋ ਜਾਇ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਪ੍ਰਵੇਸ ।
 ਪੁਨ ਉਡਗ ਦੀਪ ਕ੍ਰਮਦਿ ਨਿਹਾਰ । ਬਿਸਸੰਤ ਚੀਤ ਲਖ ਜਲਧ ਬਾਰ¹³ । 43 ।
 ਬਡ ਨਿਸਾ ਅੰਧ ਗੋਬਾਰਿ ਕਾਰਿ¹⁴ । ਸਭ ਪਰਿਯੋ ਸੁਪਤ ਜੇਤਕ ਸੰਸਾਰ ।

1) ਪੰਛੀ 2) ਗੁਣਵਾਨ 3) ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ 4) ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ 5) ਸਿਖਿਆ
 6) ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਘਰ, ਸੁਝਵਾਨ 7) ਚਿੱਤ ਵਿਚ 8) ਬਾਣੀ, ਬੋਲ 9) ਕੀਰਤੀ, ਜਸ 10) ਕਮਲ
 11) ਪਰਮਾਤਮਾ 12) ਸੋਨਾ 13) ਨਦੀ ਦਾ ਜਲ ਵੇਖ ਕੇ 14) ਘੁਪ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ

ਜਨ ਲਯੋ ਲੀਲ ਚਾਛਸ ਨਿਸਾਨ¹ । ਨਹਿ ਜਗਤ ਕੋਇ ਬਿਨ ਇਕ ਨਿਧਾਨ । 44 ।

ਜਾਗਤ ਏਕ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬੁਧ । ਕੈ ਸਿਖ ਕੋਇ ਜੋ ਅਪਿਕ ਸੁਧ ।

ਨਹੀ ਅਵਰ ਕੋਇ ਸੂਤਯੋ ਜਹਾਨ । ਬਿਤ ਗਈ ਹੋਨ ਆਗਾਸੁ ਬਿਹਾਨ² । 45 ।

ਪ੍ਰਾਚੀ ਪਿਰਾਨ ਚਿਹਈ ਚੂਹਾਨ³ । ਮੁਨ ਸੀਖ ਬੇਦ ਪੁਨਿ ਕਰਤ ਜਾਨ ।

ਨਿਜ ਛੀਰ ਸੈਨ ਬਲਭਾ⁴ ਜੁ ਤਾਤ । ਸੋ ਬੈਠ ਤਖਤ ਮਿਟਗੀ ਸੁ ਰਾਤ । 46 ।

ਵੁਲੰਤ ਕਮਲ ਬਿਗਸੰਤ ਭੋਰ । ਪ੍ਰਮੁਦਤ⁵ ਕੀਨ ਚਕਵੀ ਜੁ ਠੋਰ ।

ਸਾਹਿਬ ਸਰੂਪ ਅਚੁਤ ਨਿਧਾਨ । ਨਿਜ ਸਭਾ ਲਾਇ ਬੈਠੇ ਦਿਵਾਨ । 47 ।

ਸ੍ਰੀ ਕਮਲ ਬਦਨ⁶ ਬਚ ਯੋ ਉਚਾਰ । ਦਿਜ ਰਾਜ ਆਜ ਲੇਵਹੁ ਹਕਾਰ⁷ ।

ਯੋ ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਗੋ ਬੀਰ ਧਾਇ । ਤਬ ਲਯੋ ਬਿਪਜੂ ਕੋ ਬੁਲਾਇ । 48 ।

ਤਿਨ ਆ ਹਜੂਰ ਕੀਨੀ ਅਸੀਸ । ਜੁਤ ਰਾਜ ਭਾਗ ਜੁਗ ਚਾਹ ਜੀਸ ।

ਜਬ ਗਯੋ ਬੈਠ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰ । ਤਬ ਸੁਧਾ ਬਾਕ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਸਾਰ । 49 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਨੋ ਬਿਪ ਰਾਈ । ਲਗੇ ਸਾਲ ਢਾਈ ।

ਛੰਦ : ਸੁ ਪ੍ਰਜੰਤ ਕਾਲੀ । ਸੁਧੋ ਜੋਤ ਜਵਾਲੀ ।

ਭਈ ਨਾ ਪ੍ਰਤਛਾ⁸ । ਕਹੋ ਕੌਨ ਇਛਾ । 50 ।

ਕਟੀ ਸੁਧ ਪੂਜਾ । ਤਜਯੋ ਭਾਵ ਦੂਜਾ ।

ਕਹੋ ਖੋਲ ਸਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । 51 ।

ਸੁਨੈ ਵਾਕ ਭਾਖੀ । ਜਿਤੀ ਗੂੜ੍ਹ ਸਾਖੀ ।

ਕਿਧੋ ਭੇਵ ਹੋਈ । ਲਖੇ ਨਾਹਿ ਕੋਈ । 52 ।

ਭਵਾਨੀ ਬਿਅੰਤਾ । ਲਖੇ ਕੌਨ ਗੀਤਾ⁹ ।

ਅਲੋਖੋ ਅਪਾਰੀ । ਨ ਦੇਵਾ ਨਿਹਾਰੀ । 53 ।

ਕਹੋ ਜੁ ਨ ਚਿੰਤਾ । ਅਹੈ ਸੋ ਅਨੰਤਾ ।

ਕਿਸੇ ਸਾਥ ਨਾਹੀ । ਅਨੰਤੀ ਅਥਾਹੀ । 54 ।

ਸਭੈ ਆਪ ਜਾਨੋ । ਤੁਝੈ ਤੇ ਨ ਛਾਨੋ¹⁰ ।

ਗੁਰੂ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ । ਤਿਹੁ ਕਾਲ ਗਾਮੀ । 55 ।

ਛਪੀ ਨਾਹਿ ਤੋਤੇ । ਸੁਨੋ ਏਕ ਮੋਤੇ ।

ਅਹੈ ਦੇਬ ਕਾਂਤੀ । ਜਿਨੈ ਜਾਨ ਰਾਤੀ । 56 ।

ਛਪੈ ਹੋਇ ਕਲਾ । ਦੁਤੇ ਭੀ ਸਭਲਾ ।

ਜਹਾ ਤੀਨ ਚਾਰੰ । ਬਢੀ ਝੰਝਰਾਰੰ । 57 ।

ਨਹੀ ਸੁਖ ਕੋਈ । ਬਡੇ ਦੁੰਦ ਹੋਈ ।

ਐਸ ਬਾਤ ਕੀਜੈ । ਇਕਾਂਤੋ ਜਪੀਜੈ । 58 ।

1) ਰਾਤ ਰੂਪੀ ਰਾਖਸ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ 2) ਪ੍ਰਤਾਤ 3) ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਚੜੀਆਂ ਚੁਕਣ ਲਗੀਆਂ 4) ਪਤਨੀ

5) ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ 6) ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੋਂ 7) ਬੁਲਾ ਲਵੋ 8) ਪ੍ਰਤਖ ਨਹੀਂ ਹੋਈ 9) ਗਤੀ-ਵਿਧੀ

10) ਝੁਕਾ ਛਿਪਾ

ਇਤੈ ਨੀਤ¹ ਮੇਲਾ । ਨਰੇ ਨਾਰ ਭੇਲਾ² ।
 ਅਵੇ ਏਕ ਜਾਈ । ਇਕਾਂਤੀ ਸੁ ਨਾਹੀ । 59 ।
 ਸਭੈ ਆਪ ਜਾਨੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਨ ਛਾਨੈ³ ।
 ਇਕੈ ਔਰ ਬਾਤੇ । ਕਰੈ ਜੂ ਸੁ ਗੁਯਾਤੈ । 60 ।
 ਸਤੈ ਜੁਗ⁴ ਮਾਹੀ । ਕਹੈ ਬੇਦ ਆਹੀ ।
 ਸਵਾਲਾਖ ਪੂਜਾ । ਹਿਮਾਲੈ ਤਨੂਜਾ⁵ । 61 ।
 ਕਰੈ ਸੁਧ ਕੋਈ । ਸ੍ਰਧਾ ਪੂਰ ਹੋਈ ।
 ਅਬੈ ਜੁਗ ਚਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰੀ । 62 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਚਹੀਐ ਸੁਨੋ ਨਾਥ ਸਾਲੰ ਸੁ ਚਾਰੋ । ਤਬੈ ਕਾਜ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਾ ਤਿਹਾਰੋ ।
 ਨਹੀ ਔਰ ਚਿੰਤਾ ਧਰੋ ਚੀਤ ਮਾਹੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਦੇਵਾ ਸੁਨੋ ਬਾਤ ਆਹੀ । 63 ।
 ਕਰੋ ਜਾ ਇਕਾਂਤੈ ਕਹੈ ਪੂਜ ਬਾਨਾ । ਜਹਾ ਆਪ ਬੈਠੋ ਦੁਤੇ ਬਿਪ੍ਰ ਧਿਆਨਾ ।
 ਇਹੈ ਬਾਤ ਆਛੈ ਅਗੈ ਜੋ ਰਜਾਯੋ⁶ । ਜੋਊ ਚੀਤ ਆਪੇ ਫੁਰੈ ਜੁ ਉਪਾਯੋ । 64 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਆਛ ਮਾਨੀ ਬਖਾਨੀ ਦਿਜੇਸੈ⁷ । ਕਹਿਓ ਸੋਇ ਕੀਜੈ ਭਲੀ ਜੋ ਬਿਸੇਸੈ ।
 ਸਬੈ ਜੋ ਬਿਚਾਰੀ ਇਹੈ ਚੀਤ ਆਈ । ਚਲੁਯੋ ਨੈਣ ਦੇਵੇ⁸ ਭਲੀ ਸੁਧ ਜਾਈ । 65 ।
 ਇਤੈ ਹੋਇ ਪੂਜਾ ਉਤੈ ਆਪ ਚਲੋ । ਕਿਧੋ ਹੈ ਦਿਵਾਲੰ ਸੁ ਸੁਧ ਮਹਲੋ ।
 ਤਹਾ ਜਾਨ ਕੇਰੀ ਤਯਾਰੀ ਕਰਾਈ । ਘਨੈ ਧੂਪ ਦੀਪੈ ਜਿਤੇ ਚੀਤ ਆਈ । 66 ।
 ਗਯੋ ਦੀਨ ਬੰਧ ਗਿਰੰਦੇਵ ਮਾਈ । ਜਹਾ ਭੇਨ ਆਛੈ ਸਿਤੋ⁹ ਸੋਭ ਪਾਈ ।
 ਧੁਜਾ ਘੰਟ ਨਾਦ ਘੁਰੈ ਸੰਖ ਨੀਕੈ । ਦਿਪੈ ਜਯੋ ਸੁਮੇਰੰ ਹਰੈ ਦੁਖ ਜੀਕੈ । 67 ।
 ਕਿਧੋ ਜਾਨ ਉਚੈ ਮਧੰ ਗੈਣ ਸੋਹੈ । ਲਖੈ ਦੇਵ ਜਛੰ ਮਨੁਛੰ ਸੁ ਮੋਹੈ ।
 ਸੁਭੈ ਜਾਣ ਦੇਵੀ ਦਿਪੈ ਦਿਬ ਦਿਆਲਾ । ਕਿਧੋ ਜੋਤ ਦੋਤੋ ਰਜੈ ਯੋ ਦਿਵਾਲਾ । 68 ।
 ਮੁਨੰ ਦੇਵ ਜਛੰ ਨਰੇ ਨਾਗ ਨਾਰੀ । ਸਿਵੈ ਜਾਨ ਤਾਕੋ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੀ ।
 ਪੁਰੰ ਜਾਨ ਇਛਾ ਸਭੈ ਕੀਸਾ¹⁰ ਹੋਈ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਜੈਸੀ ਕਰੈ ਜੀਵ ਕੋਈ । 69 ।

ਰਸਾਵਲ ਜਹਾ ਸਿੰਘ ਗਾਈ । ਫਿਰੈ ਏਕ ਜਾਈ ।

ਛੰਦ : ਸਿਖ ਨਾਗ¹¹ ਜੋਈ । ਸਵੈ ਸੋਜ ਸੋਈ । 70 ।

ਅਜਾ¹² ਏਨ ਰਾਈ¹³ । ਕਰੈ ਮੋਦ ਜਾਈ ।

ਸੁ ਬਾਜੈ ਬਟੋਰੈ । ਬਸੈ ਏਕ ਵੇਰੈ । 71 ।

ਘ੍ਰਿਤੰ ਆਗ ਨੀਰੰ । ਰਹੈ ਏਕ ਤੀਰੰ ।

ਮ੍ਰਿਗੀ ਕੁੰਭ¹⁴ ਸੇਰੰ । ਨਹੀ ਮੇਰ ਤੇਰੰ । 72 ।

1) ਨਿੱਤ 2) ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਪੂਰਣ 3) ਲੁਕਾ ਛਿਪਾ 4) ਸਤਿਯੁਗ 5) ਹਿਮਾਲੈ ਦੀ ਪੁਤਰੀ, ਪਾਵਤੀ
 6) ਰਜਾ, ਦਿੱਛਾ 7) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ 8) ਨੈਨਾਦੇਵੀ 9) ਸਫੇਦ, ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੀ 10) ਸਭ ਕਿਸੇ ਦੀ 11) ਸੰਭ
 ਨਾਗ 12) ਬਕਰੀ 13) ਬੋਰ 14) ਹਾਥੀ

ਬਨੰ ਪਛ¹ ਜੇਤੇ । ਜਪੈ ਮਾਤ² ਤੇਤੇ ।
 ਨਹੀ ਬੈਰ ਬਾਦੀ³ । ਧਰੈ ਚੀਤ ਸਾਦੀ । 73 ।
 ਦਿਪੈ ਪਬ⁴ ਨੀਕਾ । ਹਰੈ ਦੁਖ ਜੀਕਾ ।
 ਚਲੈ ਕੂਲ ਘਾਰੀ⁵ । ਨਦੀ ਨੀਰ ਸਾਰੀ । 74 ।
 ਪੁਨੰ ਆਲ⁶ ਹੋਮੰ । ਪੁਜੈ ਧੀਰ ਸੋਮੰ ।
 ਨਿਵਾਸੰ ਰਿਖੀਸੰ । ਜਪੈ ਏਕ ਈਸੰ । 75 ।

ਪਾਧੜੀ ਇਹ ਥਾਨ ਜਾਣ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਪੂਜੰਤ ਚੰਡ ਹੈ ਸਾਵਧਾਨ ।
ਛੰਦ : ਹੋਮੰ ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਜਪ ਹੈ ਅਨੇਕ । ਬਿਨ ਚੰਡ ਧੁਯਾਨ ਨਹੀ ਧਰਤ ਏਕ । 76 ।

ਉਠ ਬਡੋ ਪ੍ਰਾਤ ਕਰਹੀ ਪਯਾਨ⁷ । ਫਿਰ ਪੂਜ ਦੇਵ ਗ੍ਰਿਹ ਬਸੈ ਆਨ ।
 ਨਿਜ ਸਹਤ ਬਾਜ⁸ ਪਲ ਮਧਹਿ ਜਾਹਿ । ਨਿਤ ਕਰੈ ਕਾਜ ਇਹ ਬਿਧ ਨਿਬਾਹ । 77 ।
 ਔਰ ਸਹਤ ਬਿਪ੍ਰ ਡੇਰਾ ਜੁ ਔਰ । ਸੋ ਬਸਤ ਜਾਨ ਮਧਿ ਭਵਨ ਗੌਰ ।
 ਪ੍ਰਭ ਨਿਤਾ ਨੀਤ ਤਿਹ ਠੋਰ ਜਾਤ । ਪੂਜੰਤ ਦੇਵ ਸਰਧਾ ਸੁਹਾਤਿ । 78 ।
 ਨਿਜ ਉਠਤ ਨੀਤ ਯੋ ਕਰਹਿ ਗੋਨ⁹ । ਫਿਰ ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਸਿਖ ਸਖਾ ਜੋਨ ।
 ਕਹ ਐਸ ਬੈਨ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਜੋ ਕਰੈ ਬੀਰ ਯਿਹ ਜਾ ਪਯਾਨ । 79 ।
 ਸੋ ਹਾਥ ਰੀਤ¹⁰ ਆਵੈ ਨ ਕੋਇ । ਜੋ ਰੀਤ ਆਇ ਸੋ ਮੁਗਧ¹¹ ਹੋਇ ।
 ਯੋ ਭਾਖ ਬਾਕ ਕਰ ਹੈ ਪਿਆਨ¹² । ਦੀਨਾਨ ਬੰਧ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ । 80 ।
 ਪਾਛੇ ਵਹੀਰ ਸਿਖ ਚਲਤ ਜਾਹਿ । ਨਿਜ ਕਥਾ ਸਕਤ ਭੋਟਹਿ ਧਰਾਹਿ ।
 ਕੋਉ ਫੂਲ ਪਾਨ ਈਧਨ ਅਨਾਰ¹³ । ਕੋ ਆਬ ਖੀਰ ਭੋਜਨ ਸੁਪਾਰ । 81 ।
 ਖਾਰਕ ਬਿਦਾਮ ਕੇਸਰ ਸੰਧੂਰ । ਏਲਾ ਸੁ ਦਾਖ ਜਾਫਰ ਕਪੂਰ¹⁴ ।
 ਨਿਜ ਖਾਂਡ ਘੀਉ ਬੂੰਦੀ ਨਿਵਾਤ¹⁵ । ਸਭ ਲਏ ਬੀਰ ਉਹ ਜਾ ਸਿਧਾਤ । 82 ।
 ਭਟ ਹੁਕਮ ਡਰਤ ਖਾਲੀ ਨ ਜਾਹੁ । ਕਛੂ ਜਥਾਜੋਗ ਲੈ ਕਰ ਸਿਧਾਹੁ ।
 ਇਕ ਦਿਨਾ ਭਯੋ ਕੌਤਕ ਅਪਾਰ । ਪ੍ਰਭ ਹੁਤੇ ਬੈਠ ਭਵਨੰ ਪਛਾਰ । 83 ।
 ਇਕ ਸਿੰਘ ਸੁਭਟ ਆਛੋ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਤਿਨ ਭੋਟ ਹੀਨ ਜਾਂ ਦਰਸ ਕੀਨ ।
 ਨਾਗਰ ਬਿਡਾਰ ਤਿਹ ਨਾਮ ਧਾਰ । ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤ ਤਾਂ ਪਰ ਅਪਾਰ । 84 ।
 ਖਾਲੀ ਸੁ ਦੇਖ ਪ੍ਰਭ ਤਵਨ ਹਾਥ । ਕਛੂ ਕੋਪ ਧਾਰ ਕਹ ਜਗੀਨਾਥ ।
 ਹਿਤ ਰਿਕਤ¹⁶ ਹਾਥ ਦੀਨੋ ਦਿਦਾਰ । ਬਚ¹⁷ ਗਏ ਭੁਲ ਜੋ ਹਮ ਉਚਾਰ । 85 ।

1) ਪੱਛੀ 2) ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ 3) ਵਾਦਵਿਵਾਦ, ਝਗੜਾ 4) ਪਰਬਤ 5) ਕੰਢੇ ਢਾਣ ਵਾਲੀ 6) ਘਰ
 7) ਜਾਂਦੇ ਹਨ 8) ਘੋੜਾ 9) ਗਮਨ 10) ਖਾਲੀ ਹੱਥ 11) ਮੂਰਖ 12) ਪ੍ਰਸਥਾਨ 13) ਅਨਾਰ
 ਦੀ ਭਕੜੀ 14) ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 15) ਮਿਸ਼ਰੀ 16) ਖਾਲੀ 17) ਬਚਨ

ਖੜਗੇਸ ਕੰਠ ਕਰ ਜਲਜ¹ ਪੀਠ । ਆਛੇ ਜੁਆਨ ਤੂੰ ਪਰਤ ਡੀਠ² ।
 ਇਹ ਕਹਾ ਭਯੋ ਤੁਹ ਕਹੋ ਜੁਆਨ । ਤਿਨ ਹਾਥ ਜੋਰ ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਬਖਾਨ । 86 ।
 ਮੈ ਰਿਕਤ³ ਹਾਥ ਆਯੋ ਨ ਦਯਾਲ । ਕਹੂੰ ਕਹਾ ਹਨ੍ਹਯੋ ਬਡ ਮ੍ਰਿਗਹਿ ਪਾਲ ।
 ਮੈ ਹਨੀ ਤੁਪਕ ਤਾਕੇ ਸੁ ਭਾਲ । ਗਿਰ ਗਯੋ ਸੇਰ ਹੂੰ ਕਰ ਬਿਹਾਲ । 87 ।
 ਨਿਜ ਕਹੀ ਨਾਥ ਆਨਿਓ ਨਾ ਠਾਇ⁴ । ਤਿਹ ਅਧਿਕ ਭਾਰ ਮੁਹ ਪਤ ਲਖਾਇ ।
 ਤਬ ਕਹੀ ਨਾਥ ਤਿਹ ਬੇਗ ਲਿਆਉ । ਦਸ ਬੀਸ ਬੀਰ ਸੰਗ ਲੈ ਸਿਪਾਹੁ । 88 ।
 ਭਟ ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਤਬ ਚਲ੍ਹਯੋ ਧਾਇ । ਆ ਤਦ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀਨੋ ਦਿਖਾਇ ।
 ਨਿਜ ਨਿਰਖ ਤਾਹਿ ਪ੍ਰਭ ਭੇ ਪ੍ਰਸੰਨ⁵ । ਲਖ ਸੇਰ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਕਹ੍ਹਯੋ ਧੰਨ । 89 ।

ਨਿਰਾਜ ਮ੍ਰਿਗੀਸ ਨਾਥ ਹੇਰ ਕੈ⁶ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਗਾਇਯੋ ।

ਛੰਦ : ਬੁਲੰਦ ਸੇਰ ਭਾਰ ਹੈ ਅਗੇਨ⁷ ਦੇਖ ਪਾਇਯੋ ।
 ਬੰਦੂਕ ਜਾਨਿ ਮਾਰਿ ਕੈ ਧਰੀ⁸ ਸੁ ਮਧਿ ਡਾਰਿਯੋ ।
 ਬਡੇ ਸੁ ਪੂਰ ਦਾਰਨੋ ਨ ਬੈਸ ਮੈ ਨਿਹਾਰਿਯੋ । 90 ।
 ਭਲੋ ਤੁਚਾ ਸੁਧਾਰ ਕੈ ਸੁ ਯਾਹ ਕੀ ਉਤਾਰਿਯੋ ।
 ਕਿਤੇ ਨ ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੂੰ ਸੁ ਛੇਦ ਨਾ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ।
 ਹਜ਼ੂਰ ਬਾਕ ਮਾਨ ਕੈ ਭਲੀ ਸੁ ਭਾਂਤਿ ਤਾਰਿਯੋ ।
 ਮ੍ਰਿਗਾਨ ਜਾਨ ਸੇਰ ਕੋ ਰਖ੍ਹਯੋ ਤਿਨੈ ਸੁਧਾਰਿਯੋ । 91 ।
 ਅਖੰਡ ਚੰਡ ਦੇਵ ਕੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਪੂਜ ਠਾਨ ਕੈ ।
 ਤਬੈ ਪੁਰੰ ਅਨੰਦ ਕੋ ਚਲੇ ਜਬੀ ਪਯਾਨ ਕੈ ।
 ਲਯੋ ਤਬੈ ਚੁਕਾਇ ਨਾਥ ਤੋਨ ਜਾਨ ਚਾਮਰੰ ।
 ਚਰਨੋ ਮਧੋ ਜਾਨਵਾਂ⁹ ਪੁਜ੍ਹਯੋ ਨਰਿੰਦ ਸਾਮਰੰ । 92 ।
 ਚੁਗੰਤ ਜਾਨ ਕੇਤਕੇ ਖਰੰ¹⁰ ਤਹਾ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ।
 ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਚਾਰ ਤੇ¹¹ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਧੋ ਉਚਾਰਿ ਕੈ ।
 ਗਹੋ ਖਰੰ ਮ੍ਰਿਗੋਂਦ ਚਾਮ ਤਾਸ ਅੰਗ ਡਾਰਿਯੋ ।
 ਪਵਿਤ੍ਰ ਵਾਕ ਨਾਥ ਕੇ ਨ ਅੰਨਥਾ ਸੁ ਟਾਰਿਯੋ । 93 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਸੁਨੇ ਬਾਕ ਬੀਰੰ ਇਹੈ ਕਾਜ ਕੀਨਾ । ਵਹੈ ਸੇਰ ਪੇਸ਼¹² ਖਰੰ ਸੀਸ ਦੀਨਾ ।
 ਤਿਸੈ ਅੰਗ ਡਾਰਿਯੋ ਦਯੋ ਸੀਮ ਈਹਾਂ¹³ । ਨਹੀ ਅੰਗ ਤਾ ਕੋ ਲਖੈ ਨਾਗ ਕੀਰਾਂ¹⁴ । 94 ।
 ਪੁੰਨੋ ਕਾਨ ਤਾਕੋ ਦਯੋ ਮੰਤ੍ਰ ਭਾਰੀ । ਸੁਯੋ¹⁵ ਤੈ ਸੁ ਸੇਰੰ ਬਲੰ ਕੋ ਸੰਭਾਰੀ ।
 ਇਹੈ ਸਿੰਘ ਬੁਰਕਾ ਦਿਵੈ ਨਾ ਗਵਾਈ । ਬਡੋ ਬੀਰ ਹੂੰ ਕੇ ਬਨੋ ਲੈ ਨਿਵਾਈ । 95 ।

1) ਕਰ ਕਮਲ 2) ਦਿਸਦਾ ਹੈ 3) ਖਾਲੀ 4) ਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ 5) ਖੁਬ ਹੋ ਗਈ 6) ਵੇਖ ਕੇ
 7) ਅਗੇ, ਪਹਿਲਾ 8) ਧਰਤੀ 9) ਨਦੀ ਕੋਲ ਚਰਾਂਦਾਂ ਵਿਚ 10) ਖੇਤੇ 11) ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੋਂ
 12) ਖੇਰ ਦੀ ਖਲ੍ਹ 13) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ 14) ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੰਗਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਸੀ 15) ਖੁਦ, ਆਪ

ਤਿਸੈ ਔਰ ਹੋਤੀ ਤਿਤੀ ਹੀ ਸੁਨਾਨੀ । ਡਯੋ ਛਾਡ ਵਾਕੋ ਚਲਯੋ ਬੇਗ ਧਾਈ ।
 ਪਸੁ ਪੰਛ¹ ਤਾਕੋ ਬਨ ਜੋ ਨਿਹਾਰੀ । ਚਲੇ ਭਾਗ ਆਗੇ ਨ ਆਪੰ ਸਵਾਰੀ । 96 ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਆਨ ਧਾਮੇ ਆਰਾਮੰ ਸੁ ਕੀਨਾ । ਬਨ ਮਧਿ ਖੋਤਾ ਵਹੈ ਪੇਲ ਦੀਨਾ² ।
 ਮਧੰ ਪਾਇ ਗੰਗਾ ਬਿਬਿਲਾਤ ਭਾਰੀ³ । ਤਬੈ ਜਾਨ ਵਾਕੀ ਉਠੀ ਧੂਮ ਸਾਰੀ । 97 ।
 ਨਰੰ ਔਰ ਨਾਰੀ ਹਜੂਰੰ ਸੁ ਆਵੈ । ਸਬੈ ਯੋ ਹਜੂਰੰ ਬਿਨੈ ਲੈ ਸੁਨਾਵੈ ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਏਕ ਬਾਘੰ ਮਿਲੈ ਮਧਿ ਗੰਗਾ । ਅਬੈ ਲਾਗ ਜੀਵੰ ਕਰਿਯੋ ਤਾਨ ਭੰਗਾ⁴ । 98 ।
 ਬਡੋ ਭਯਾਨ ਰੂਪੰ ਤਿਸੈ ਨਾਥ ਜਾਨੋ । ਮਨੋ ਸਿੰਘ ਦੇਵੀ ਤਿਸੈ ਰੂਪ ਠਾਨੋ ।
 ਤਿਸੈ ਆਪ ਮਾਰੋ ਹਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਭਾਰੀ । ਬਿਨਾ ਦੀਨਖੰਧੰ ਕਰੈ ਕੋਨ ਕਾਰੀ । 99 ।

ਰਸਵਾਲ ਹਜੂਰੰ ਸੁਨਾਈ । ਭਲੀ ਬਾਤ ਭਾਈ ।

ਛੰਦ : ਬਡੇ ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਈ । ਤਿਸੈ ਪੈ ਚਢੋਈ । 100 ।

ਲਵਾਗੇ ਸੁ ਮਾਰੀ⁵ । ਕਹਾ ਜਾਹੁ ਟਾਰੀ ।
 ਕਰੋ ਨਾਸ ਚਿੰਤਾ । ਬਸੋ ਸੂਖ ਨਿੰਤਾ⁶ । 101 ।
 ਦਿਨੰ ਜਾਨ ਤੀਨਾ । ਬਨ ਬਾਸ ਲੀਨਾ ।
 ਪੁਰੰ ਮੈ ਨ ਆਯੋ । ਬਨੰ ਮੈ ਫਿਰਾਯੋ । 102 ।
 ਪੁਰੰ ਲੋਗ ਆਈ । ਘਨੰ ਪੈ ਸੁਨਾਈ ।
 ਸਭੈ ਲੋਗ ਦੇਖਾ । ਨਹੀ ਹੈ ਭੁਲੇਖਾ । 103 ।
 ਚਰੋ ਤਾਸ ਮਾਰੋ । ਪ੍ਰਜਾ ਤ੍ਰਾਸ ਟਾਰੋ ।
 ਸੁਨੀ ਵਾਕ ਪਾਈ । ਅਫੀਮੰ ਮੰਗਾਈ⁷ । 104 ।
 ਘਟੋ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾ । ਹਨੇ ਆਰਿ ਮੁਨਾ ।
 ਚੜੇ ਹੁਇ ਤਯਾਰੰ । ਜਹਾ ਪਸੁ ਆਰੰ⁸ । 105 ।
 ਮਧੰ ਪਾਇ ਗੰਗਾ । ਬਿਲਾਮੈ ਅਭੰਗਾ⁹ ।
 ਭਏ ਆਨ ਨਾਢੇ । ਮਨੋ ਮੋਦ ਬਾਢੇ । 106 ।
 ਕਿਸੂ ਤੀਰ ਆਈ । ਅਸੰ ਲੈ ਸੁਨਾਈ ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਤੋਨ ਬਾਨਾ । ਮੁਝੇ ਕੋ ਦਿਖਾਨਾ । 107 ।
 ਸੁਨੇ ਵਾਕ ਪਾਈ । ਚਲੈ ਬੀਰ ਧਾਈ ।
 ਤੁਫੰਗੈ ਚਲਾਈ । ਨਹੀ ਤੀਰ¹⁰ ਜਾਈ । 108 ।

ਪਾਧੜੀ ਜਬ ਜਲਜ ਪ੍ਰਿਸਟਣੀ¹¹ ਗਜ ਅਪਾਰ । ਜਨੁ ਘੋਖ ਮੇਘ ਮਧ ਕੁਆਰ¹² ।

ਛੰਦ : ਭਟ ਬਕਤ ਮਾਰਿ ਆਠੋ ਦਿਸਾਨ । ਪਰਸੂਕ ਗੋਰ ਖਰ¹³ ਸੀਸ ਕਾਨ । 109 ।

1) ਪੰਛੀ 2) ਭੋਜ ਦਿੱਤਾ, ਠੇਠ ਦਿੱਤਾ 3) ਭਾਰੀ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਚੀਖ ਚਹਾੜਾ ਮਚ ਗਿਆ 4) ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ 5) ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲਵਾਗੇ 6) ਨਿੱਤ, ਸਦਾ 7) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਦੀ ਨਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਫੀਮ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਵੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ 8) ਸ਼ੇਰ 9) ਵੱਡਾ ਜੰਗਲ 10) ਠੇਡੇ 11) ਬੰਦੂਕ 12) ਅਸੂ ਮਹੀਨਾ 13) ਖੋਤਾ

ਤਬ ਡਰਿਯੋ ਗਦ ਮਨ ਮੈ ਅਨੇਕ । ਭਜ ਚਲੁਯੋ ਤਯਾਗਿ ਦੀਨੋ ਬਬੇਕ ।
 ਤਬ ਧਸਿਯੋ ਜਾਇ ਕੁਮਹਾਰ ਧਾਮ । ਬਿਗਸੰਤ ਆਪ ਕਹਿ ਭਯੋ ਸੁਕਾਮ । 110 ।
 ਸਭਗੇ ਪਛਾਨ ਗਧਹਾ ਸੁ ਦੀਨ । ਨਹਿ ਹੋਇ ਸਿੰਘ ਯਹਿ ਮਤਿ ਮਲੀਨ ।
 ਤਬ ਲਯੋ ਚਮਰ¹ ਤਾ ਕੋ ਉਤਾਰਿ । ਪਨਹੀ² ਪਚਾਸ ਤਿਸ ਸੀਸ ਝਾਰ । 111 ।
 ਪੁਨ ਕਹਯੋ ਭਯੋ ਗਦਹਾ ਸੁ ਮੂੜੁ । ਤਜ ਦੇਯੋ ਮਤ ਕੇਹਰ³ ਸੁ ਗੂੜੁ ।
 ਤੁਹ ਹੁਤੋ ਬਿਰਦ ਭਛਨ ਮ੍ਰਿਗਾਲ । ਤੁਵ ਧਸਿਓ ਮੂੜੁ ਕੁਮਾਰ ਆਲ⁴ । 112 ।
 ਜੋ ਘਰ ਨ ਧਸਤ ਰਹਿ ਬਨ ਮਝਾਰ । ਬਨ ਜੀਵ ਅਨਿਕ ਤੁਹ ਕਰ ਜੁਹਾਰ⁵ ।
 ਬਰ ਮਾਰ ਕੂਟ ਮਿਰਗਾਨ ਮਧਿ । ਫਿਰ ਧਸਤ ਜਾਇ ਮਧਿ ਸਾਚ ਸੁਧ । 113 ।
 ਤੁਹ ਬਚਨ ਦਏ ਗੁਰ ਕੇ ਬਿਸਾਰ । ਨਿਜ ਤਯਾਗਿ ਬਸਿਯੋ ਮਧੇ ਸੰਸਾਰ ।
 ਨਿਜ ਭਯੋ ਗਧਾ ਕੋ ਗਧਾ ਮੂੜੁ । ਤੁਹ ਗਏ ਭੂਲ ਵਹ ਬਚਨ ਗੂੜੁ । 114 ।
 ਇਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰੁਯੋ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਲਖ ਭਯੋ ਬਿਸਮ ਸਭ ਹੀ ਜਹਾਨ ।
 ਜੋ ਸੁਮਤਿ ਧੀਰ ਸਿਖ ਸੋ ਹਜ਼ੂਰ । ਤਿਹ ਬਚਨ ਛੋਰ ਬਰਨੇ ਗਰੂਰ⁶ । 115 ।
 ਗੁਰ ਇਸੈ ਬਾਤ ਕੋ ਭੇਦ ਜੋਇ । ਅਬ ਮਿਟਾ ਖੋਲ ਜਾਹਹ ਜੁ ਹੋਇ ।
 ਨਹੀ ਪਰੀ ਸਮਝ ਹਮ ਕੋ ਸੁਚਿਤ । ਇਹ ਕਹਾ ਖੋਲ ਕੀਨੋ ਅਮਿਤ । 116 ।
 ਸੁਨੋ ਅਰਜ ਦਾਸ ਕਰਨਾ ਜਲੀਸ । ਯੋ ਬਰਨ ਬੈਨ ਸੁਨ ਮਿਰਗ ਦੀਸ ।
 ਇਹ ਪਰਮ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜੋਇ । ਇਹ ਅਸਕੇਤ⁷ ਕੋ ਬਿਰਦ ਸੋਇ । 117 ।
 ਬੁਰਕਾ ਅਕਾਲ ਦੀਨੋ ਸੁ ਆਪ । ਵਿਚ ਧਾਰ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ।
 ਇਹ ਜਗਤ ਮਧ ਤੇ ਕਾਢਾ ਮਾਥ । ਦੈ ਅਮੀ⁸ ਸੁਧ ਕੀਨੋ ਸਨਾਥ । 118 ।
 ਨਿਜ ਦਏ ਮੰਤ੍ਰ ਮਧਿ ਕਾਨ ਗੂੜੁ । ਇਹ ਭਯੋ ਸੇਰ ਜੋ ਹੁਤਾ ਮੂੜੁ ।
 ਸਸਤ੍ਰੈ ਅਸਤ੍ਰ ਨਾਨਾ ਸੁ ਬੁਧ । ਤਿਹ ਗੁਰੂ ਦਯਾਲ ਕਰ ਡਾਲ ਸੁਧ । 119 ।
 ਬਲ ਧਾਰ ਅਧਿਕ ਕੇਹਰ⁹ ਸਮਾਨ । ਤਿਨ ਕਰੁਯੋ ਉਦਮ ਤਰਨੇ ਜਹਾਨ ।
 ਜੋ ਸਬਦ ਰਹਤ ਬਾਣੀ ਬਿਚਾਰ । ਜਿਹ ਲਯੋ ਸਮਝਿ ਆਛੈ ਸੁਧਾਰ । 120 ।
 ਬਰ ਅਮਰ ਲੋਕ ਦੇਹੀ ਮੰਝਾਰ । ਜਿਹ ਲਖੁਯੋ ਆਛ ਤਜ ਕੈ ਜੰਜਾਰ ।
 ਸੋ ਆਨ ਜਾਨ ਤੇ ਗਯੋ ਛੂਟ । ਤਿਹ ਲਯੋ ਅਮੀ ਅਨਹਤ ਸੁ ਲੂਟ । 121 ।
 ਤਿਹ ਸਮਾਨ ਆਨ ਨ੍ਰਿਪ ਨਰੁ ਨ ਕੋਇ । ਜਗ ਧੰਨ ਜਨਮ ਜਾਨਹੁ ਅਲੋਇ ।
 ਐ ਮੂੜੁ ਜੀਵ ਜੋ ਰਹਤ ਤਯਾਗ । ਨਿਜ ਧਸਿਓ ਮਧਿ ਸੰਸਾਰ ਭਾਗ । 122 ।
 ਗੁਰ ਵਾਕ ਸੁਧੁ ਨੀਕੇ ਵਿਸਾਰ । ਸੇ ਲਖੋ ਖਰ ਸੁ ਤਵਨੇ ਕੁਮਾਰ¹⁰ ।
 ਪਨਹੀ¹¹ ਸੁ ਮਾਰ ਰਵਿ ਕਰਗ ਪੂਤ¹² । ਨਿਜ ਪਠਾਗੁ ਲੇਨ ਸੋ ਕਠਨ ਦੂਤ । 123 ।

1) ਖਲੂ 2) ਜੁਤੀਆਂ 3) ਸ਼ੇਰ 4) ਕੁਮਿਹਾਰ ਦੇ ਘਰ 5) ਪੁਨਮ 6) ਮਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ
 ਸਨ 7) ਪਰਮਾਤਮਾ 8) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 9) ਸ਼ੇਰ 10) ਉਸੇ ਕੁਮਿਹਾਰ ਦਾ ਖੋਤਾ ਸਮਝੋ 11) ਜੁਤੀਆਂ
 12) ਧਰਮ ਰਾਜ

ਜਾਗੀ ਸੁ ਭੰਨ ਬੁਲਨ ਦੇਗ । ਜੋ ਤੁਧਾਗਿ ਗੁਰੂ ਅਨੰਦ' ਭੁਮੰਗੁ ।
 ਨਹ ਧਰਗੇ ਸਾਖ ਤਾਹੀ ਦਯਾਰ । ਸੇ ਮਹਿ ਨਰਕ ਜੀਹੋ ਕਰਾਲ' । 124 ।
 ਇਹ ਖੜਗ ਕੇਰੁ' ਕੁਰਕਾ ਸੁ ਜਾਨ । ਜੋ ਦਯੇ ਰਹਤ ਖਾਲਸ ਨਿਧਾਨ ।
 ਇਹ ਆਇ ਅੰਤ ਤਾ ਕੇ ਸੁ ਪੰਥ । ਗੁਰ ਰਹੀ ਜਗਤ ਕਹੁ ਏਨ ਸੰਥ' । 125 ।
 ਕਲਜੁਗ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹੋਤਾ ਸੁ ਆਇ । ਨਹੀ ਸਮੇ ਮਹਿ ਸੀਸੇ ਲਖਾਇ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਧਾਰ ਕਰਣਾ ਸਮੁੰਦ' । ਕੇਤਰ ਸਾਧਕੁ' ਗੁਣ ਕਹੇ ਸੁ ਬਿੰਦੁ' । 126 ।
 ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਨਵਮੇ ਧਯਾਯ ਸਮਾਪਤੇ । 9 ।

1) ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ 2) ਨਹੀਂ ਰਹਨ ਤੇ ਗਵਾਹੀ 3) ਤਿਆਗ 4) ਪਰਮਾਤਮਾ 5) ਸੰਬੰਧਤਾ, ਟਿਕਾਉ
 6) ਗੁਰੂ ਜੀ 7) ਗੋਰ ਦੀ ਖਲ 8) ਸਮੂਹ

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਕਥਾ ਦੇਵ ਆਗੈ ਸੁਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਾਈ । ਜਿਮੰ ਚੰਡ ਪੁਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਰਾਈ ।
 ਵਹੈ ਲੈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੁਮੈ ਜੂ ਸੁਨਾਉ । ਨਹੀ ਟੇਰਾ ਕੇਹੂ ਪ੍ਰਭੂ ਗੀਤ ਗਾਉ । 1 ।
 ਕਿਤੇ ਮਾਹ ਬੀਤੇ ਰਹੇ ਜੋ ਸੁਜਾਨੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਦੇਵੇ ਅਭੇਵੇ ਨਿਧਾਨੇ ।
 ਮਹਾਂ ਲਾਇ ਧ੍ਰੁਯਾਨ ਜਪੈ ਮਾਤ ਆਹੀ । ਤਿਸੈ ਦੇਵ ਦਵਾਲੇ ਅਵੈ ਜਾਇ ਨਾਹੀ । 2 ।
 ਜਪੈ ਸੁਧ ਸਿੰਧ ਮਹਾ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾਲੀ । ਨਮੋ ਘੋਰ ਰੂਪ ਨਮੋ ਬਿਸਵ ਪਾਲੀ² ।
 ਨਮੋ ਚੰਡ ਮੁੰਡੀ ਸਦਾ ਅਸਟ ਬਾਹਾ³ । ਸੁਯੰ⁴ ਸੁਧ ਸਿੰਧ ਅਭੂਤ ਅਥਾਹਾ । 3 ।
 ਨਮੋ ਚੰਦ੍ਰ ਭਾਲੇ ਅਕਾਲੇ ਕਰਾਲੀ⁵ । ਨਮੋ ਸੈਲ ਪੁਤ੍ਰੀ ਭੁਯੰਕਾਸਿ ਪਾਲੀ⁶ ।
 ਨਮੋ ਦੇਵ ਪਾਲੇ ਅਰੰ ਦੇਤ ਘਾਰੀ⁷ । ਨਮੋ ਤੀਰ ਤੋਪ ਗਦਾ ਚਕ੍ਰ ਭਾਰੀ । 4 ।
 ਨਮੋ ਸੁੰਭ ਹੰਤੀ ਅਗੰਤੀ ਅਕਾਲੇ । ਨਮੋ ਬਿਸਵ ਮਾਤਾ ਸਦਾ ਜੈ ਜਵਾਲੇ ।
 ਨਮੋ ਜੀਵ ਜੰਤੰ ਅੰਨੰ ਦਾਨ ਦੇਨੀ । ਸਬੈ ਦੇਤ ਦੋਖੀ ਕਰੰਤੀ ਸੁ ਛੇਨੀ⁸ । 5 ।
 ਨਮੋ ਚਾਰ ਨੈਨੰ ਦਿਪੈ ਰੂਪ ਅਛੰ । ਭੁਯੰਕਾਸ ਰਾਜੈ ਜਿਸੈ ਜੋਤ ਸਵਛੰ ।
 ਨਮੋ ਦੇਵ ਦੇਤੰ ਨਰੇ ਨਾਗ ਜਛੰ । ਸੰਬੂਹ ਬਿਰਾਜੈ ਧਰੈ ਰੂਪ ਇਛੰ । 6 ।
 ਇਸੀ ਭਾਤਿ ਜਾਨੰ ਜਪੈ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਠੰ । ਕਹਾ ਗੰਮ ਜੀਵੰ ਸਕੈ ਪੁੰਜ ਠਾਟੰ ।
 ਭੁਯੰਕਾਸ ਮਧੰ ਮਯਾ ਕੋ ਠਰਾਵੈ । ਅਨੰ ਭੇਵ ਭੇਦੀ ਦਿਨਾ ਰੈਨ ਗਾਵੈ । 7 ।
 ਕਛੂ ਤੁਛ ਮਾਤ੍ਰੰ ਇਤੈ ਲੈ ਸੁਨਾਯੋ । ਜਥਾ ਮਤ ਮਾਹੀ ਇਸੈ ਕੋ ਜਨਾਯੋ ।
 ਅਗੈ ਜੈਸ ਭਾਂਤੰ ਪ੍ਰਭੂ ਤਾ ਰਹਾਹੀ । ਵਹੈ ਏ ਬਖਾਨੰ ਸੁਨੰ ਬੀਰ ਤਾਹੀ । 8 ।

ਦਹਰਾ : ਸਵਾ ਪਹਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਤ ਲਗ ਸਵਾ ਜਾਮ ਪਛ ਰਾਤ ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਯੋਂ ਕਰਤ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲੀ ਜਗ ਮਾਤ । 9 ।

ਚੌਪਈ : ਕਛੂ ਕਾਲ ਨਿਜ ਕਰੈ ਆਰਾਮਾ । ਫਿਰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੈ ਬਲ ਧਾਮਾ ।

ਬਿਜਯਾ ਧਰਤ ਛਤ ਅਮਲ ਮੰਗਾਵੈ । ਆਪ ਅਚੈ ਪੁਨ ਅਵਰ ਦਿਆਵੈ । 10 ।

ਹੈ ਸੁਚੇਤ ਜਬ ਬੈਠ ਭਣੀਜੇ । ਕੋਟ ਚਟਿਤ੍ਰ ਅਨਿਕ ਤਿਤਿ ਕਿਜੈ ।

ਦੂਰ ਦੂਰ ਕੇ ਨਗਰ ਨਿਹਾਰੈ । ਜਹਾਂ ਮਨੁਛ ਨ ਸਕਤ ਸਹਾਰੈ । 11 ।

ਪੁਨ ਉਤ ਬਾਲ ਕੰਨਕਾ ਆਵੈ । ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ ਵਹ ਬਰਤਨ ਸੁਨਾਵੈ ।

ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਮਿਲ ਦੇਹ ਅਸੀਸਾ । ਸੁਨ ਰਿਝਵੈ ਤਿਨ ਕੋ ਜਗਦੀਸਾ । 12 ।

ਬਿਜੈ ਹੋਇ ਤੁਮਰੀ ਜਗਮਾਹੀ । ਆਦਿ ਅਗਾਧਿ ਗੁਰੂ ਬਚ ਪਾਹੀ ।

ਤੁਰਕ ਮਲੇਛ ਹੋਇ ਸਭ ਛਾਰਾ । ਜਹ ਤਹ ਤੁਮਰੇ ਬਜੈ ਨਗਾਰਾ । 13 ।

ਸਰ ਧਰਨ ਤੁਵ ਰਾਜ ਬਿਰਾਜੈ । ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਸੁਖੀ ਗਨ ਗਾਜੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਸਯੁਧ ਕੇ ਪਰਮ ਚਰਿਤ੍ਰਾ । ਜਹ ਤਹ ਜਾਵਹ ਸੰਤ ਬਚਿਤ੍ਰਾ । 14 ।

1) ਆਵਾਜ਼, ਗੱਲ

2) ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ

3) ਅੱਠ ਭੁਜਾਵਾਂ ਵਾਲੀ

4) ਆਪਣੇ ਆਪ

5) ਤਿਆਨਕ

6) ਪਰਬਤ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਲਈ

7) ਠਥਟ ਕਰਨ

ਵਾਲੀ 8) ਵਿਨਾਸ਼ਕ

ਜਬ ਲਗ ਸੇਸ ਧਰਾ ਸਿਰ ਧਰੀ । ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਗਗਨ ਬਰ ਬਿਰੀ ।
ਤਬ ਲਗ ਤੁਮਰੇ ਸੀਸ ਨਿਧਾਨਾ । ਅਤ੍ ਪਤ੍ ਸੋਭੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । 15 ।

ਅੜਿਲ : ਪਦ ਪੰਕਜ¹ ਪੁਨ ਉਰ ਜਾਂਘ ਜੋ ਜਾਨਿਯੈ । ਤਿਨਕੋ ਰਛਕ ਪਦਮ ਨਾਭ ਜੁ ਮਾਨਿਯੈ ।
ਛਾਤੀ ਕਮਰ ਦਿਪੰਤ ਪਾਟ ਜੋ ਰਾਵਰਾ² । ਹੋ ਤਾਂਕੋ ਰਛਕ ਆਹਿ ਖੜਜ ਧੁਜ ਸਾਵਰਾ । 16 ।
ਭੁਗਾ ਕੰਧ ਗਰ ਨਾਕ ਚਛ³ ਜਲ ਜਾਇ ਹੈ । ਤਾਸ ਰਛਕ ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਸੁਖਦਾਇ ਹੈ ।
ਸੀਸ ਕੇਸ ਕਰ ਭਾਲ ਪਾਗਿ ਜੋ ਧਾਰਿ ਹੈ । ਹੋ ਤਾਂਕੋ ਰਛ ਸਹੀ ਸਦਾ ਕਰਤਾਰ ਹੈ । 17 ।

ਸਵੇਯਾ : ਔਰ ਸੁ ਅੰਗ ਪ੍ਰਤੰਗ ਜਿਤੋ ਤੁਵ ਹੈ ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਜ ਰਛਕ ਮਾਈ ।
ਜਾਸ ਹਨ੍ਯੋ ਮਹਿਖਾਸਰ ਦਾਨਵ ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਕੀ ਦੇਹ ਗਵਾਈ ।
ਆਦਿ ਹਨੇ ਜੰਭ ਔ ਮਧੁ ਕੀਟਭ ਬਾਸਵ⁴ ਕੇ ਸਿਰ ਛਤ੍ ਫਿਰਾਈ ।
ਸੋ ਤਵ ਰਛਨ ਕੋ ਜਗ ਨਾਇਕ ਭਛਨ ਕਾਜ ਮਲੇਛਨ ਧਾਈ । 18 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਅਨੰ ਅੰਗ ਬਾਰੇ । ਸੂ ਰਛਾ ਮੁਰਾਰੇ ।
ਦਲੰ ਜੋ ਬਿਡਾਰੀ । ਤੁਘੋਰਾ ਤਵਾਰੀ । 19 ।
ਤਿਸੈ ਰੱਛ ਹੈਯਾ । ਸਦਾ ਚੰਡੂ ਮੈਯਾ ।
ਕਰੀ ਜੋਇ ਬਾਰਾ ਤੁਝੇ ਨੀਤ ਪਯਾਰਾ । 20 ।
ਤਿਸੈ ਕੀ ਸਹਾਈ । ਮਯਾ ਬਿਸ੍ ਰਾਈ ।
ਜਿਤੀ ਫਉਜ ਤੇਰੀ । ਸੁ ਆਛੀ ਚੰਗੇਰੀ । 21 ।
ਤਿਸੈ ਰੱਛ ਪਾਲੀ । ਸਦਾ ਮਾਤ ਕਾਲੀ ।
ਚਲੈ ਤੋਰ ਪੰਥਾ । ਮਹਾਂ ਸੁਧ ਸੰਥਾ⁵ । 22 ।
ਸਦਾ ਯੋ ਸੁਨਾਵੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਰਿਝਾਵੈ ।
ਮਨੰ ਕੀ ਸੁ ਇਛਾ । ਸੁ ਪਾਵੈ ਪ੍ਰਤਛਾ । 23 ।
ਸਰਛੀ ਰੁਪਯਾ । ਸਰੰ ਜੀਵ ਅਯਾ⁶ ।
ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਸੁ⁷ ਪਾਵੈ । ਨਿਤਾ ਨੀਤ ਆਵੈ । 24 ।
ਲਏ ਦਾਮ ਜਾਹੀ । ਬਡੋ ਮੋਦ ਪਾਹੀ ।
ਜਯੋ ਜੈ ਕਰਾਹੀ । ਧਨੰ ਲੈ ਸਿਧਾਹੀ । 25 ।
ਸੁ ਆਗੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਜਪੈ ਜਸ ਸਾਰੀ ।
ਗੁਰੂ ਦੀਨ ਬੰਧਾ । ਰਤੋ ਨਾਮ ਸੰਧਾ⁸ । 26 ।
ਬਡੋ ਤਪ ਧਾਰਿਯੋ । ਬਿਸੈ ਮੈ ਉਚਾਰਿਯੋ ।
ਕਿਨੀ ਤਪੁ ਆਗੈ । ਕਰੁਯੋ ਨ ਸਭਾਗੈ । 27 ।

1) ਚਰਨ ਕਮਲ 2) ਤੁਹਾਡੇ 3) ਭੁਜਾ, ਮੋਢਾ, ਗੱਲਾ, ਨਕ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ 4) ਇੰਦਰ 5) ਸਥਿਰਤਾ
6) ਜਿਸ ਜੀਵ ਪਾਸੋਂ ਜੋ ਸਰਦਾ ਸੀ 7) ਸੰਤੋਸ਼ 8) ਨਾਮ ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੀਨ

ਕਛੁ ਅੰਨ ਪਾਈ । ਅਚੇ ਨਾਮ ਜਾਨੀ ।
 ਰਡੇ ਮਧਿ ਏਕੇ । ਤਜੇ ਸੂਖ ਨਿਕੰ 1 । 28 ।
 ਅਚਿਤੰ ਫੁਲਾਹੀ । ਨ ਫੁਧੰ 2 ਜਨਾਹੀ ।
 ਰਡੇ ਏਕ ਰੰਗੀ । ਸਦਾ ਜੋਇ ਸੰਗੀ । 29 ।
 ਨਹੀ ਨੀਰ ਆਸੀ । ਸਦਾ ਨਾਮ ਪਯਾਸੀ ।
 ਨ ਧੂਪੇ ਜਨਾਵੰ । ਨ ਸੀਤੰ 3 ਲਖਾਵੰ । 30 ।
 ਭਏ ਏਕ ਜੋਤੰ । ਤਜੀ ਐਨ ਸੋਚੰ ।
 ਰਿਖੀ 4 ਸੁਫ ਸਾਰੀ । ਪਸੇ ਆ ਮਝਾਰੀ । 31 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਰਤ ਸਕੋਚ ਸੁ ਕਛੁ ਜਯੋ ਆਪਾ ਆਪ ਸਹਾਰ ।
 ਸੁੰਨ ਗੁਫਾ ਮਧਿ ਜਾਇ ਨਿਜ ਸੋਹੰ ਏਕੰ ਕਾਰ । 32 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਏਕ ਰੂਪ ਹੋਹਿ ਜਾਹੀ । ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਸਤਿਗੁਰ ਬਡ ਪਾਹੀ ।
 ਅਸ ਗਤ ਦੀਰਸੁ ਤਪੁ ਜੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਚਿੰਤਤ ਭਏ ਸਕਲ ਸੰਸਾਰੀ । 33 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਰੇਸੰ 5 ਬਿਚਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਤਾਰੀ 6 ।

ਛੰਦ : ਸੁ ਮਾਤੰ ਰਿਝਾਈ । ਮੁਜੇ 7 ਨ ਗਿਰਾਈ । 34 ।
 ਜਲੇਸੰ 8 ਕਹਾਨੀ । ਬਡੀ ਚਿੰਤ ਠਾਨੀ ।
 ਜਲੰ ਮੈ ਸੁ ਰਾਈ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਪਾਈ । 35 ।
 ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਸਾਰੇ । ਮੁਝੇ ਹੈ ਮਝਾਰੇ ।
 ਤਰੰ ਕਾਮਧੋਨਾ । ਕਰੰ ਮੋਰ ਐਨਾ । 36 ।
 ਸੁ ਮੋਕੋ ਗਿਰਾਈ । ਲਏ ਨ ਛਿਨਾਈ ।
 ਧਨੇਸੰ 9 ਭੰਡਾਰੀ । ਡਰ੍ਯੋ ਸੋਭਿ ਭਾਰੀ । 37 ।
 ਜਿਤੰ ਹੈ ਖਜਾਨੰ । ਮੁਝੀ ਪੈ ਅਮਾਨੰ ।
 ਰਵੰ ਰੇਨ ਰਾਜਾ 10 । ਕਰੰ ਚਿੰਤ ਕਾਜਾ । 38 ।
 ਜਿਰੇ ਕ੍ਰਮ ਪਾਲਾ । ਲਖੇ ਮੈ ਬਿਹਾਲਾ ।
 ਗਿਰੀ ਪੈ ਚੁਗਤਾ 11 । ਕਰੰ ਚਿੰਤ ਅਤਾ । 39 ।
 ਕਹੈ ਸੇਵ ਮਾਈ । ਹਮੂ ਨਾ ਗਿਰਾਈ ।
 ਸਭੇ ਕ੍ਰਮ ਸਾਰੀ । ਫੁਲੇ ਚਿੰਤ ਧਾਰੀ । 40 ।
 ਮਹਾ ਮੂੜ ਸਾਰੇ । ਨ ਬਾਤੰ ਬਿਚਾਰੇ ।
 ਜਿਮੰ ਕੋਇ ਕਾਗਾ । ਹਡੰ 12 ਸਵਾਦ ਪਾਗਾ । 41 ।
 ਸੁ ਹੰਸੰ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਈ ਚਿੰਤ ਭਾਰੀ ।
 ਲਏ ਨ ਛਿਨਾਈ । ਮੁਝੇ ਕੁ ਗਿਰਾਈ । 42 ।

1) ਅਨੇਕ 2) ਭੁੱਖ 3) ਸਰਦੀ 4) ਇੰਦਰੀਆ 5) ਇੰਦਰ 6) ਵਰਤਾਰਾ 7) ਮੇਨੂੰ 8) ਵਰੰਦੇ
 ਵੇਵਤਾ 9) ਕੁਬੇਰ 10) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 11) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 12) ਹੱਡੀ

ਚਪਈ : ਮੂਰਖ ਲੋਗ ਭੇਦ ਨਹੀ ਪਾਵਤ । ਕਬੀ ਮਰਾਲ ਅਸਤ¹ ਚਿਤ ਲਿਆਵਤ ।
 ਜਲਜ ਅਬੰਧ² ਸੁ ਤਾਹਿ ਅਹਾਰੰ । ਤਾ ਬਿਨ ਭੋਜਨ ਕਰੈ ਨ ਸਾਰੰ । 43 ।
 ਦੁਖਧ³ ਨੀਰ ਜੋ ਕਰਤ ਵਿਭਾਗਾ । ਕਰਿ ਹਡਿਯਾ ਇਵ ਚਿਤਵਤ ਕਾਗਾ ।
 ਮਾਨ ਤਾਲ⁴ ਨਿਧ ਛੀਰ ਕਿਨਾਰਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਸੈ ਜੁ ਲਾਇ ਪਯਾਰਾ । 44 ।
 ਸੋ ਕਬ ਪੁਖਰੀ⁵ ਢੂੰਡਨ ਜਾਈ । ਬਕ⁶ ਸੋ ਅਪਨੋ ਨਾਮ ਧਰਾਈ ।
 ਕੋਟ ਸੁਰਗ ਔ ਤਖਤ ਹਜਾਰਾ । ਇਨ ਚਰਨਨ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟ ਨਿਹਾਰਾ । 45 ।
 ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਕਿਤਕ ਜੋ ਆਹੀ । ਪਦ ਪੰਕਜ⁷ ਗੁਰ ਮਧਿ ਸਮਾਹੀ ।
 ਇਹ ਭੀ ਇਹ ਕੋਤਕ ਕੋ ਕਾਜਾ । ਕਰਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 46 ।
 ਮਾਤਾ ਕੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਮਨ ਮਾਨਿਯੋ । ਪਿਤਾ ਖੜਗ ਧਵਜ ਔਰ ਨ ਜਾਨਿਯੋ ।
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਬਿਨ ਪੂਤ ਜੁ ਹੋਈ । ਤਾਕੋ ਸਭ ਨਿੰਦਤ ਹੈ ਲੋਈ । 47 ।
 ਤਾਂਤੇ ਇਹ ਗੁਰ ਦੋਉ ਮਨਾਏ । ਤੋ ਅਸ ਪੂਤ ਖਾਲਸ ਪਾਏ ।
 ਯਾਤੇ ਕਰੀ ਸਕਤ⁸ ਕੀ ਪੂਜਾ । ਪਿਤਾ ਅਸਪੁਜ ਮਾਨਿਯੋ ਨਹੀ ਦੂਜਾ । 48 ।
 ਤਵਨ ਸਮੈ ਇਹ ਠਵਰ ਮਝਾਰਾ । ਆਈ ਸੰਗਤ ਅਧਿਕ ਅਪਾਰਾ ।
 ਸ੍ਰੀ ਪਟਣੇ ਪੂਰਬ ਕੀ ਜਾਨਹੁ । ਅਧਿਕ ਬੰਗਾਲਾ ਅਵਰ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ । 49 ।
 ਆਨੰਦਪੁਰ ਮੈ ਜਬ ਵਹ ਆਏ । ਅਦਭੁਤ ਨਗਰ ਨਿਰਖ ਬਿਗਸਾਏ ।
 ਡੇਰਾ ਕੀਨ ਭਲੀ ਬਿਧ ਆਈ । ਪੁਨ ਬਤੀਆ ਤਿਨ ਯੋਂ ਸੁਨ ਪਾਈ । 50 ।
 ਉਪਰ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਪੂਜਤ ਚੰਡ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
 ਸਿਖ ਸਖਾ ਸਭਹੀ ਤਿਹ ਧਾਏ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤ ਭੇਟਨ ਸਭ ਲਿਆਏ । 51 ।
 ਆਯੁਧ⁹ ਬਿੰਜਨ¹⁰ ਬਸਨ¹¹ ਨਵੀਨੇ । ਆਜ ਲਗੋ ਜੋਉ ਨਿਰਖ ਨ ਚੀਨੇ ।
 ਦਰਸਨ ਸਕਲ ਆਨ ਕਰ ਕੀਨਾ । ਸਫਲ ਜਨਮ ਅਪਨੋ ਉਨ ਚੀਨਾ । 52 ।
 ਅਪੁਨੀ ਅਪੁਨੀ ਭੇਟ ਚਵਾਈ । ਏਕ ਬਦਨ ਜੋ ਗਨੀ ਨ ਜਾਈ ।
 ਏਕ ਸਿਖ ਤਿਨ ਮੈ ਅਵਤਾਰੀ । ਮਾਲੀ ਬੰਸ ਨਿਪੁਨ ਅਧਿਕਾਰੀ । 53 ।
 ਪੇਡ ਰਸਾਲ¹² ਹਜੂਰ ਸੁ ਲਿਆਯੋ । ਪਦ ਪੰਕਜ ਮਹਿ ਆਨ ਚਵਾਯੋ ।
 ਤਾਕਹ ਨਿਰਖ ਆਪ ਦੀਦਾਰਾ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਕਮਲ ਮੁਖ ਸਾਰਾ । 54 ।
 ਤਲੇ ਬਾਗ ਤਿਨ ਆਂਬ ਲਗਾਯੋ । ਬਿਗਸ ਪ੍ਰਭੂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਤੁਮ ਦਿਖਰਾਵਨ ਆਨਿਯੋ ਕਾਜਾ । ਸੁਨੀਐ ਅਰਜ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 55 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਨ੍ਹੋ ਯੋ ਵਤਾਰੀ । ਕਰੰ ਚਾਪ¹³ ਧਾਰੀ ।

ਛੇਦ : ਸਤੰ ਖੇਰ ਭਾਈ । ਦਯੋ ਯੋ ਚਲਾਈ । 56 ।

1) ਅਸਤਿ, ਹੱਤੀ 2) ਮੱਤੀ 3) ਦੁੱਧ 4) ਮਾਨਸਰੋਵਰ 5) ਛਪੜੀ 6) ਬਗਲਾ 7) ਚਰਨ ਕਮਲ

8) ਸਕਤੀ, ਦੇਵੀ 9) ਹਥਿਆਰ 10) ਵਿਅੰਜਨ 11) ਬਸਤ 12) ਅੰਬ ਦਾ ਬੂਟਾ 13) ਧਨੁਸ

ਉਡ੍ਹਯੋ ਐਸ ਬਾਨਾ । ਮਨੋ ਬਿਜ ਜਾਨਾ ।
 ਸੁ ਭੋਨੋ ਪਛਾਰੀ । ਜਯੋ ਪੰਖ ਧਾਰੀ । 57 ।
 ਸਵਾ ਕੋਸ ਬਾਨਾ । ਪਰ੍ਯੋ ਜਾਇ ਬਾਨਾ ।
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਨਾਈ । ਜਹਾ ਤੀਰ ਭਾਈ । 58 ।
 ਤਹੀ ਆਬ ਲਾਵੋ । ਤਲੇ ਬੇਗ ਜਾਵੋ ।
 ਸੁਨ੍ਯੋ ਬੀਰ ਧਾਏ । ਤਹੀ ਆਬ ਲਾਏ । 59 ।
 ਅਬੈ ਲਾਗ ਜਾਨਾ । ਦਿਪੈ ਤੋਨ ਬਾਨਾ ।
 ਅਲੰਭੋ ਰਸਾਲਾ¹ । ਇਸੋ ਨਾ ਨਿਹਾਲਾ । 60 ।
 ਕਿਤੋ ਸੇਰ ਜੋਰਾ । ਇਸੋ ਹੈ ਨ ਹੋਰਾ ।
 ਅਗੈ ਆ ਚਰਿਤ੍ਰਾ । ਸੁਨੋ ਜੂ ਬਚਿਤ੍ਰਾ । 61 ।

ਪਾਧਰੀ ਆਇ ਜਾਮ ਜਾਮਨ² ਸੁ ਜਾਨ । ਸੁਨ ਕਥਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਦੇਵੀ ਨਿਧਾਨ ।

ਛੰਦ : ਫਿਰ ਕਛੂ ਕਾਲ ਕਰ ਕੈ ਅਰਾਮ । ਪੁਨ ਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਬਲ ਬੁਧ ਧਾਮ । 62 ।
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਕਰ ਕੇ ਵਿਥਾਰ । ਫਿਰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪੂਜ ਬੈਠਹੁ ਮਝਾਰ ।
 ਕੁਰਸੀਨ³ ਮਧਿ ਤਾਂਚੋ ਹਥਯਾਰ । ਧਰ ਜਪੈ ਨਾਮ ਕਾਲੀ ਦਿਆਰ । 63 ।
 ਨਹ ਅਵਰ ਬਾਤ ਕੋ ਕਰ ਖੁਯਾਲ । ਬਿਨ ਦੀਨ ਬੰਧ ਕਾਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ।
 ਇਮ ਸੁਰਤ ਚੀਤ ਤਿਹ ਦੇਤ ਮਧਿ । ਮਨੋ ਏਕ ਰੂਪ ਦ੍ਰੈ ਹੈ ਨ ਸੁਧ । 64 ।
 ਜਿਮ ਨਿਕਟ ਦਿਵਸ ਵਹ ਚਲ ਸੁ ਆਇ । ਤਬ ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਲਖਾਇ ।
 ਸੁਰ ਰਿਧ ਸਿਧ ਪੂਨ ਸਕਤਿ ਜੋਇ । ਨਿਜ ਦਰਸ ਦੇਤ ਵਿਦਵੰਤ ਸੋਇ । 65 ।

ਦਹਰਾ : ਸੁਰ ਨਰ ਦੇਵ ਭੁਜੰਗ ਗਨ ਕਿੰਨਰ ਜਛ⁴ ਅਪਾਰ ।
 ਜੋਗਨ ਭੂਤ ਪਿਸਾਚ ਨਿਸ⁵ ਨਿਰਖੇ ਕਈ ਹਜਾਰ । 66 ।
 ਸਭ ਦੇਵਨ ਕੀ ਸਕਤ ਮਿਲ ਦਿਬ ਰੂਪ ਨਿਜ ਧਾਰ ।
 ਹੂੰ ਅਲੋਪ ਨਿਰਤਤ⁶ ਸਦਾ ਡਹਕਤ⁷ ਕਈ ਹਜਾਰ । 67 ।

ਰਸਾਵਲ ਕਈ ਯੋ ਸੁ ਬੋਲੈ । ਬਿਨ ਸੰਕ ਡੋਲੈ ।

ਛੰਦ : ਕਛੂ ਇਛ ਹੋਈ । ਕਹੋ ਬੇਗ ਸੋਈ । 68 ।
 ਮੁਝ ਪਾਸ ਲੀਜੈ । ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਕੀਜੈ ।
 ਜਿਤੀ ਲਛ ਲੋਰੀ⁸ । ਮੁਝੇ ਪਾਸ ਬੋਰੀ । 69 ।

ਚੌਪਈ : ਲਾਲ ਜੁਵਾਹਰ ਮਾਨਕ ਮੁਕਤਾ । ਤੋ ਦੇਵਤ ਹਮ ਕਰੈ ਨ ਨੁਕਤਾ⁹ ।
 ਕੰਚਨ ਸਰਫੀ¹⁰ ਰੋਕ ਰੁਪਯਾ ਮੁਖ ਮਾਂਗਤ ਸਭ ਮੋ ਪੈ ਲੋਯਾ । 70 ।

1) ਦੁਰਲਭ ਅੰਬ 2) ਯਾਮਿਨੀ, ਰਾਤ੍ਰੀ 3) ਚੋਕੀ 4) ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾ 5) ਰਾਤ
 6) ਨਾਚ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ 7) ਰੋਲਾ ਪਾਦੀਆਂ ਹਨ 8) ਜਿਤਨੀ ਲੱਛਮੀ (ਧਨ) ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ 9) ਨਾਂਹ ਨਮੁਕਤ,
 ਨਿਸੰਗ 10) ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਅਸਰਫੀ

ਕਾਲੀ ਕੋ ਲੀਜੈ ਜਿਨ ਨਾਮਾ । ਕਾਲੀ ਅਹੈ ਦੁਖਨ ਕੀ ਧਾਮਾ¹ ।
ਤਾਕੋ ਨਿਰਖ ਦਯਾ ਨਹੀ ਆਈ । ਏਤੀ ਤੋ ਪਹ ਸੇਵ ਕਰਾਈ । 71 ।
ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਕਰਹੈ ਤਿਹ ਜਜ² । ਮਨ ਮਾਨਤ ਲੀਜੈ ਮੁਝ ਅਜ ।
ਤੁਮਰੋ ਅਤਿਸੈ ਤਪੁ ਜੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਮੈ ਸੁਨਿਯੈ ਜੂ ਸਾਚ ਉਚਾਰੀ । 72 ।

ਰਸਾਵਲ ਕਹੈ ਔਰ ਆਈ । ਸੁਨੋ ਬਿਸਵ ਰਾਈ ।
ਛੰਦ : ਇਤਾ ਦੁਖੁ ਪਾਯੋ । ਲਯੋ ਕਾ ਦਿਖਾਯੋ । 73 ।
ਸਿਵਾ ਨੀਰ ਦੈਯਾ³ । ਕਿਸੂ ਨਾਹਿ ਪੈਯਾ ।
ਰਿਖੀ ਦੇਵ ਜੇਤੇ । ਥਕੇ ਘਾਲ ਤੇਤੇ । 74 ।

ਸਵੈਯਾ : ਮੈਂ ਸਭ ਸਿਧਨ ਕੀ ਸਰਦਾਰ ਸਿਰੋਮਣ ਮੋ ਸਮ ਸਿਧ ਨਹੀ ਹੈ ।
ਜਾਨ ਜਿਤੀ ਮਹਿਮਾ ਅਣਮਾਦਿਕ⁴ ਮੋ ਪਦ ਪੰਕਜ⁵ ਲਾਗ ਰਹੀ ਹੈ ।
ਬਾਸਵ⁶ ਸੇ ਮੁਝ ਕੋ ਨਹੀ ਪਾਵਤ ਜਾਨ ਲਿਜੈ ਮੁਹਿ ਸਾਚ ਸਹੀ ਹੈ ।
ਤੋ ਕਹ ਹੋਇ ਦਇਆਲ ਕਹਾ ਮੁਝ ਮਾਂਗਹੁ ਜੋ ਮਨ ਇਛ ਅਹੀ ਹੈ । 75 ।
ਮਾਨ ਮਹੀਪ ਕਿਧੋ ਪ੍ਰਿਥ ਆਦਿਕ ਰਾਇ ਬਡੇ ਨਲ ਸੇ ਅਵਤਾਰੀ ।
ਭੋਜ ਦਿਲੀਪ ਜਰਾਸੰਧ ਰਾਵਨ ਜਾਸ ਭਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸੰਪਤ⁷ ਭਾਰੀ ।
ਕਿਰਨ ਕੇ ਸੁਤ ਸੂਰਜ ਨੰਦਨ ਮੋ ਕਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੈ ਨ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਮੈਂ ਸਭ ਹੀ ਗੁਨ ਪੂਰਨ ਲਾਇਕ ਕੌਨ ਕਹੋ ਜਗਮੁਖਿ ਹਮਾਰੀ । 76 ।

ਰਸਾਵਲ ਨਹੀ ਜੋ ਸੁ ਮਾਨੋ । ਸੁਨੋ ਔ ਕਹਾਨੋ⁸ ।
ਛੰਦ : ਜਬੈ ਦੇਵ ਆਈ । ਸਕੈਗਾ ਬਚਾਈ । 77 ।
ਅਹੈ ਤੇਜ ਭਾਰਾ । ਸਕੈ ਕੋ ਨਿਹਾਰਾ ।
ਬਨੀ ਬਿਕਰਾਲਾ । ਗਰੰ ਰੁੰਡ ਮਾਲਾ । 78 ।
ਕਰੰ ਨਾਗ ਧਾਰੇ । ਬਸੈ ਜਵਾਲ ਸਾਰੇ ।
ਛੁਟੇ ਕੇਸ ਸੀਸਿ⁹ । ਭੁਜੰ ਭੀਮ ਦੀਸੰ । 79 ।
ਦਿਸਾ ਚੀਰ ਜਾਹੀ¹⁰ । ਬਨੀ ਕਾਰ ਆਹੀ ।
ਅਸ ਜੂ ਨਿਹਾਰੀ । ਡਰੋਗੇ ਸੁ ਭਾਰੀ । 80 ।

ਪਾਧੜੀ ਹਮ ਕਹੀ ਬਾਤ ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਧਾਨ । ਬਰ ਇਛ ਜੋਇ ਸੁ ਲਹੋ ਸੁ ਆਣ ।
ਛੰਦ : ਪੁਨ ਬੁਲੈ ਔਰ ਇਕ ਜਛ ਜਾਇ । ਮੁਰ ਸੁਨਹੁ ਬੈਨ ਇਹ ਜਗਤ ਰਾਇ । 81 ।
ਮੁਹ ਸੁਤਾ ਜਛ¹¹ ਨਿਸਚੈ ਸੁਜਾਨ । ਸਭ ਰਿਧ ਸਿਲ ਕੀ ਮੈ ਸੁ ਖਾਨ ।
ਜੋ ਦਰਬ ਰਾਜ ਮੁਹ ਕਹੋ ਸੁ ਆਪ । ਪਵ ਮਧਿ ਦੇਉ ਬਪ ਤਵਨ ਥਾਪ । 82 ।

1) ਘਰ 2) ਜੱਗ 3) ਨਿਰਦਈ 4) ਰਿਧੀਆਂ, ਸਿੱਧੀਆਂ 5) ਚਰਨ ਕਮਲ 6) ਇੰਦਰ 7) ਸੰਪੱਤੀ,
ਧਨ ਦੋਲਤ 8) ਕਹਾਣੀ, ਕਥਾ 9) ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ 10) ਦਿਬਾਵਾਂ ਹੀ ਜਿਸ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ ਹਨ
11) ਯਕਸ਼ ਪੁੱਤਰੀ

ਰਾਜੇ ਸੁ ਰਾਵ ਭੂਪਤ ਅਪਾਰ । ਲੈ ਡਾਰੇ ਤੋਰ ਚਰਨਨ ਮਝਾਰ ।

ਜੋ ਚੰਦ ਸੂਰ ਜਲਪਤਾ ਧਨੇਸ^੧ । ਸਭ ਕ੍ਰੋੜ ਤਾਰੇ^੨ ਅਨਚਰ ਵਸੇਸ । 83 ।

ਇਕ ਅਵਰ ਆਨ ਐ ਬਚਨ ਭਾਖ । ਮੁਹ ਪਰੀ ਪਾਲ ਨਿਸਚੈ ਸੁ ਲਾਖ ।

ਕਿਤ ਲਛ ਕੋਸ ਕੀ ਸਾਰ ਜੋਇ । ਪਲ ਮਧਿ ਦਉ ਤੁਹ ਆਨਿ ਸੋਇ । 84 ।

ਜੋ ਬਾਦਸਾਹ ਦਿਲੀ ਚੁਗਤ^੩ । ਤਿਹ ਕਾਟ ਸੀਸ ਆਵੈ ਸੁ ਸਤ ।

ਜਿਹ ਕਹੈ ਆਨਿ ਤਿਹ ਦੇਉ ਬਾਧ । ਨਹੀ ਕਰਤ ਮਿਥੁਯਾ ਮੈ ਸੁਰਾਧ । 85 ।

ਵਹਿ ਅਹੈ ਕਾਲਕਾ ਦੁਖਨ ਧਾਮ । ਨਹੀ ਲਿਜੈ ਭੂਲ ਤਾਕੋ ਸੁ ਨਾਮ ।

ਯਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਮੈ ਕਹਤ ਸਾਚ । ਇਹ ਨਿਰਖ ਓਰ ਹਮਰੀ ਸੁਰਾਚ । 86 ।

ਚਪਈ : ਸੋਨ^੪ ਕਰਤ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਨਿਸ^੫ ਜਹਾਂ । ਅਨਿਕ ਰੂਪ ਨਿਰਖਤ^੬ ਤਿਨ ਤਹਾਂ ।

ਦਿਬ ਰੂਪ ਅਧਭੂਤ ਛਬ ਜਿਨਕੀ । ਨਿਸਪਤਿ ਲਜੈ ਨਿਰਖ ਦੁਤੀ ਤਿਨਕੀ । 87 ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸੁ ਅਧਿਕ ਬਨਾਵੈ । ਹਾਵ ਭਾਵ ਅਨਿਕ ਦਿਖਾਵੈ ।

ਪੁਨ ਤਹ ਅਧਿਕ ਅਪਛਰਾਂ ਆਹੀ । ਰੰਭ ਤਿਲੋਤਮ ਕੋ ਅਗ ਜਾਹੀ^੮ । 88 ।

ਨੋ ਸਤ^੯ ਧਰ ਤਨ ਪਰ ਸੀਗਾਰਾ । ਨਿਰਤ ਕਰੈ ਕੋਉ ਦੇ ਕਰਤਾਰਾ¹⁰ ।

ਸੋਵਤ ਕੋਉ ਚਰਨ ਗਹਿ ਝਸੈ । ਕਿਯੋਂ ਹੀ ਏਹ ਹਮਰੀ ਦਿਸ ਰਸੈ¹¹ । 89 ।

ਅਵਰ ਨਾਗਜਾ¹² ਏਕ ਬਚਿਤ੍ਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਬਰਨੇ ਅਧਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰਾ ।

ਹਮਰੀ ਓਰ ਨੈਨ ਟੁਕ ਦੀਜੈ । ਚਿੰਤਾਮਣਿ ਆਦਿਕ ਨਿਧ ਲੀਜੈ । 90 ।

ਸੁਰੀ ਨਾਗਜਾ ਅਦਭੂਤ ਲੁਯਾਵੈ । ਤੋ ਪਦ ਪੰਕਜ¹³ ਆਨਿ ਮਿਲਾਵੈ ।

ਯਾਤੇ ਏ ਸਭ ਬਾਤ ਬਨਾਵੈ । ਕਿਯੋਂ ਹੀ ਯਾਕੋ ਰੇਤ ਗਿਰਾਵੈ । 91 ।

ਅਣਮਾ ਮਹਿਮਾ ਮਕਰ ਮੁਕੰਦਾ । ਹਾਰ ਪਰੀ ਸਭ ਕਰ ਛੰਦ ਬੰਦਾ ।

ਅਚਲ ਨਾਥ ਕੋ ਸਕੈ ਚਲਾਈ । ਕਹਾ ਭਯੋ ਤ੍ਰਿਯੋ ਬਾਤ ਬਨਾਈ । 92 ।

ਭੂਤ ਪਿਸਾਚ ਲਖੈ ਨਿਸ ਆਹੀ । ਕੇਹਰ ਨਾਗ ਗਨੇ ਜੂ ਨ ਜਾਹੀ ।

ਅਵਰ ਸਰੂਪ ਨਿਰਖਤ ਹੈ ਨਾਨਾ । ਕੋਨ ਸਕੈ ਗਤਿ ਤਿਨੇ ਬਖਾਨਾ । 93 ।

ਭੁਜੰਗ ਧਰੈ ਰੂਪ ਭਾਰੇ ਮਨੋ ਭੈ ਸੁ ਕਾਰੀ । ਜਿਸੇ ਹੋਰ ਜੀਵੰ ਡਰੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰੀ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਮਹਾ ਰਿਧ ਸਿਧਿ ਸਭੈ ਭਾਖ ਹਾਰੀ । ਨਹੀ ਹਾਥ ਆਏ ਕ੍ਰਿਪਸਿਧ ਭਾਰੀ । 94 ।

ਛੰਦ : ਇਕੰ ਸਿਧ ਆਈ ਸੁਨਾਵੈ ਸੁ ਬਾਤਾ । ਸੁਨੈ ਦੀਨ ਬੰਧ ਰਟੋ ਮੈ ਸੁ ਸਾਤਾ ।

ਜਿਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੰ ਸੁਰੰ ਦੇਵ ਦਾਨੰ । ਕਿਨੈ ਦੇਵਿ ਕਾਲੀ ਲਖੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਾਨੰ । 95 ।

ਦਸੰ ਲਛ ਤਪ ਕਰ੍ਯੋ ਪੂਤ ਕੰਜਾ¹⁴ । ਤਉ ਦੇਬ ਕਾਲੀ ਲਖੀ ਨਾਹਿ ਇੰਜਾ ।

ਕਥਾ ਬੇਦ ਗਾਵੈ ਮੁਨਾਕੀ¹⁵ ਸੁ ਭਾਖੀ । ਨਹੀ ਜਾਨ ਦੇਖੀ ਕਿਸੂ ਆਪ ਆਖੀ । 96 ।

1) ਵਰੁਣ 2) ਕੁਬੇਰ 3) ਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਾਰੇ 4) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 5) ਸੋਣਾ 6) ਰਾਤ 7) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 8) ਤੋ
ਭੀ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ 9) ਸੋਲ੍ਹਾਂ 10) ਤਾੜੀ ਵਜਾ ਕੇ 11) ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਲ ਰੀਝੇ 12) ਨਾਗ
ਕੰਨਿਆ 13) ਚਰਨ ਕਮਲ 14) ਕਮਲ ਪੁੱਤਰ, ਬ੍ਰਹਮਾ 15) ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ

ਅਨੰ ਮਾਸ ਲਾਗੀ ਸਭੇ ਭਾਖ ਹਾਰੀ । ਚਢੇ ਗਾਥ ਤਾਰੇ ਨਹੀ ਨਾਥ ਭਾਰੀ ।
ਕਿਧੋ ਧੀਰ ਸਿੰਧੋ ਬਿਰੰ ਪਬ ਪਾਲਾ । ਕਰੈ ਬਾਤ ਕਯੋਂ ਨਾ ਸੁਰੀ ਨਾਰ ਬਾਲਾ । 97 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਨਿਕਟ ਸੁ ਆਵਈ ਤਵਨ ਦਿਵਸ ਸੁਖ ਪਾਇ ।
ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਬਜੀਯਾ ਲੰਗ ਸਭ ਬਰਨਤ ਹੈ ਇਹ ਭਾਇ । 98 ।

ਚੋਪਈ : ਜਿਨ ਕਹ ਗੁਰ ਜਸੁ ਬਿਖੇ ਸਮਾਨਾ¹ । ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਯੋ ਕਰਤ ਬਖਾਨਾ ।
ਰਾਜਨ ਕੀ ਇਕ ਜੀਤ ਲਰਾਈ । ਭੂਲ ਗਯੋਂ ਮਨ ਮੈ ਅਧਿਕਾਈ । 99 ।
ਅਬ ਹਠ ਯਾਹਿ ਸੁਵਾਂਗ ਰਚਾਯੋਂ । ਕਾਲੀ ਚਾਹਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਯੋਂ ।
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਬਿਸਨਾਦਿਕ ਦੇਵਾ । ਹਾਰ ਪਰੇ ਕਰ ਕਰ ਤਿਸ ਸੇਵਾ । 100 ।
ਆਜ ਲਗੇ ਨਹੀ ਭਈ ਪ੍ਰਤਛਾ । ਹਾਰੇ ਘਾਲ ਘਾਲ ਜਗ ਲਛਾ² ।
ਯਾਕੋਂ ਪੋਲ ਸੁ ਜਾਹਰ ਹੂੰ ਹੈ । ਸਭ ਕੋਈ ਜਗ ਮੈ ਲਖ ਲੈਹੈ । 101 ।
ਬਡੇ ਬਡੇ ਨਿਪ ਭੈ ਅਵਤਾਰੀ । ਕਿਨੈ ਨ ਕਾਲੀ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਯੋ ਬੇਮੁਖ ਨਰ ਬਾਤ ਬਆਨੈ । ਜੋ ਗੁਰ ਮੁਖ ਸੋ ਸਤ ਪ੍ਰਮਾਨੈ । 102 ।
ਯੋ ਭਾਖੇ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਏਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਹਰਿ ਰਾਈ ।
ਕੋਟ ਅੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਅਪਾਰਾ । ਰੋਮ ਰੋਮ ਜਾਕੋਂ ਸੁ ਮਝਾਰਾ । 103 ।
ਸੰਤਨ ਕੇ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰਾ । ਧਾਰੁਯੋਂ ਜਗ ਮਧਿ ਨਰ ਅਵਤਾਰਾ ।
ਮਹਾ ਕਾਲ ਕੋ ਜਾਸ ਰਿਝਾਯੋਂ । ਗੁਰ ਸਰੂਪ ਜਗ ਹੈ ਅਬ ਆਯੋਂ । 104 ।
ਸਹੀ ਸਤ ਨਿਸਚੈ ਪ੍ਰਗਟੈ ਹੈ । ਯਾ ਮੈ ਰਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀ ਕਹੈ ।
ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ ਮਹੇਸ³ ਸਮਾਨਾ । ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ⁴ ਬਿਸਨ ਭਗਵਾਨਾ । 105 ।
ਅਤ੍ ਪਰਾਸੁਰ ਨਾਰਦ ਘਨੇ । ਸਿੰਛੀ ਰਿਖ ਬਕ ਦਾਲਭ ਭਨੇ ।
ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਭੁਜੰਗ ਅਪਾਰਾ । ਰੋਦਹ ਭਵਨ ਜੁ ਸਕਲ ਪਸਾਰਾ । 106 ।
ਕਈ ਕਲਪ ਜਿਨ ਜਪਤ ਬਿਤਾਏ । ਤਦਪ⁵ ਮਹਾ ਕਾਲ ਨਹੀ ਪਾਏ ।
ਸੋ ਇਨ ਪਲ ਮੈ ਲਯੋਂ ਰਿਝਾਈ । ਕੋਟ ਚੰਡ ਜਿਹ ਚਰਨ ਸਮਾਈ । 107 ।
ਤੈਸੇ ਕਾਲੀ ਤੁਰਤ ਰਿਝੈ ਹੈ । ਯਾਮੈ ਰਤੀ ਨ ਸੰਕਾ ਕੈਹੈ ।
ਯੋ ਬਤੀਆ ਗੁਰਸੁਖ ਸਿਖ ਕੈਹੈ । ਔ ਲੰਗਨ ਕਾ ਸੰਭ੍ਰਮ ਦੈਹੈ । 108 ।

ਭਜੰਗ ਜਪੈ ਰੈਨ ਦਿਯੋਸੰ ਮਹਾ ਚੰਡ ਮਾਈ । ਜਲੰ ਔ ਕਲੰ ਜੋਤ ਜਾਕੀ ਸਮਾਈ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਮਧੰ ਕੀਟ ਹੰਤੀ⁶ ਅਨੰਤੀ ਅਪਾਰੀ । ਸਬੈ ਬਿਸਵ ਏਸੇ ਜਪੈ ਜੋ ਨਿਰਾਰੀ । 109 ।

ਛੰਦ : ਤੁਹੀ ਮਹਿਖੇਸੰ ਮਹਾ ਦੇਤ ਹੰਤੀ । ਬਿੜਾ ਚਾਮ ਰਿਛੰ ਪਿੰਗਾਛੰ ਉਡੰਤੀ⁷ ।

ਤੁਹੀ ਜੋਗ ਜਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ ਜਯੰਤੀ । ਸਭੈ ਮਧਿ ਰਾਜੈ ਸਦਾ ਹੂੰ ਨਿਰੰਤੀ । 110 ।

ਤੁਹੀ ਭੂਤ ਨੇਸ਼ਵਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰੀ ਭਵਾਨੀ । ਨਮੋ ਗਯਾਨ ਬਿਗਯਾਨ ਹੂੰ ਕੀ ਸੁ ਧਾਨੀ ।

1) ਵਿਸ ਦੇ ਸਮਾਨ 2) ਲੱਖਾਂ ਹੀ 3) ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ, ਇੰਦਰ, ਸ਼ਿਵ 4) ਵਰੁਣ, ਬ੍ਰਹਮਾ 5) ਤਾਂ ਵੀ

6) ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ 7) ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ

ਠਮੇਂ ਹੁਮ ਹੋਤਾਂ ਚੋਡੇ ਮੁੰਡੇ ਘਾਤੀ^੧ । ਫੁਰੀ ਤੀਰ ਤੋਪ ਗਦਾ ਚਕ੍ਰ ਧਾਰੀ । 111 ।
 ਠਮੇਂ ਦੇਕ ਰੂਪ ਅਠੇਕ ਵਿਰਾਦੀ । ਸਬੈ ਜੀਵ ਜੇਤੋ ਧਰਾ ਬਯੋਮ ਸਾਜੀ ।
 ਤੁਹੀ ਰਾਮ ਹੈ, ਕੈ ਪਤੀ ਠੇਕ ਘਾਯੋ । ਤੁਹੀ ਮਛ ਕਛ ਤਨੇ ਧਾਰ ਆਯੋ । 112 ।
 ਤੁਮੈ ਸੂਰ ਚੋਦੇ ਦਿਜੈ^੨ ਆਵਤਾਰੀ । ਕਿਧੋ ਚਾਰ ਬੀਸੇ^੩ ਖਿਲੀ ਤੂ ਖਿਲਾਰੀ^੪ ।
 ਸਭੈ ਤੋਰ ਮਧੋ ਸਦਾ ਤੂੰ ਠਿਰਾਲੀ । ਹਠਯੋ ਸ੍ਰੇਣ ਬੀਜੇ ਬਡੇ ਜੋ ਕਰਾਲੀ । 113 ।
 ਬਡੇ ਸੁੰਭ ਨੈਸੁੰਭ ਦਾਨੋ ਕਰੋਗੀ । ਪੁਰੀ ਜੋਨ ਚੋਦਾ ਜਿਤੀ ਧਾਰ ਜੋਗੀ ।
 ਨਹੀ ਜਿਧ ਬੋਰੇ ਨ ਆਗੇ ਜਰਾਏ । ਵਹੈ ਬੀਰ ਬਾਕੈ ਮਯਾ ਤੋ ਖਪਾਏ । 114 ।
 ਤੁਥੇ ਕੋਪ ਖੰਡੇ ਅਖੰਡੇ ਰਜਾਣੇ । ਨਹੀ ਭੂਮ ਆਏ ਗਏ ਤੇਜ ਮਾਣੇ ।
 ਜਿਨੈ ਤੋਰ ਪਾਦੋ ਗਹੇ ਕੰਜੈ ਆਈ । ਸਭੇ ਦਿਛ ਤਾਕੀ ਮਯਾ ਤੇ ਪੁਜਾਈ । 115 ।
 ਨਿਪੁ ਜਕੋ ਸੁਦਬੈ ਵਹੈ ਬੈਸ ਜਾਨੋ । ਮੁਨੀ ਬਾਕ ਆਡੈ ਧਰੈ ਮਧਿ ਕਾਨੋ ।
 ਭਈ ਪੂਰ ਇਛਾ ਬਰੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਪਾਯੋ । ਜਬੈ ਦਯੋਸ ਰੈਨ ਮਯਾ ਗੀਤ ਗਾਯੋ । 116 ।
 ਸੁਰੇ ਜੈਸ ਰਾਟੇ ਗਏ ਰਾਜ ਪਾਏ । ਜਹਾਂ ਦੈਤ ਦੋਖੀ ਰਣੇ ਸੋ ਖਪਾਏ ।
 ਸਬੈ ਮਾਰਿ ਕੂਟੇ ਪੁਣੈ ਕਾਲ ਕੀਨੋ । ਨਿਜੇ ਦਾਸ ਜੂਕੇ ਗਏ ਰਾਜ ਦੀਨੋ । 117 ।
 ਪੁਨੈ ਦੇਵ ਸਾਰੀ ਪੁਰੀ ਲੈ ਬਸਾਏ । ਤਿਨੈ ਗੀਤ ਨਾਦੇ ਸੁ ਬਾਜੇ ਬਜਾਏ ।
 ਕਿਧੋ ਧੂਪ ਦੀਪ ਕਰੈ ਨਾਦ ਨੀਕੇ । ਭਯੋ ਸੁਖ ਭਾਰੋ ਗਏ ਦੁਖ ਜੀ ਕੇ । 118 ।
 ਮਨੋ ਲੋਕ ਲੋਕੋ ਜਸੇ ਮਾਤ ਛਾਯੋ । ਤੁਝੈ ਇੰਦ੍ਰ ਸੀਸੇ ਛਤੋ ਲੈ ਫਿਰਾਯੋ ।
 ਧਨ ਧਨ ਗਾਵੈ ਦਿਵੰ ਦੇਵ ਨਾਰੀ । ਬਡੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ਪੁਰੀ ਮਧਿ ਸਾਰੀ । 119 ।
 ਇਮੈ ਲੈ ਸਤਤੁ ਪਨੇ ਮਾਤ ਚਾਰੋ । ਜਿਤੇ ਗਯਾਨ ਬਿਗਯਾਨ ਹੂਤੇ ਅਗਾਰੋ ।
 ਅੰਨ ਜਭੇ ਪਾਨੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚਾਰੋ । ਕਹਾ ਗੰਮ ਜਾ ਕੀ ਸਭੈ ਜੋ ਬਿਚਾਰੋ । 120 ।
 ਰਿਖੀ ਜਾਹਿ ਦੇਵੇ ਨਹੀ ਅੰਤ ਪਾਵੈ । ਘਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਚਾਰੋ^੬ ਦਿਨੋ ਰੈਨ ਗਾਵੈ ।
 ਅਜੈ^੭ ਖੇਸ ਕੁੰਭੋ ਮੁਨੀ^੮ ਜੋ ਸਬਾਰੀ । ਸਭੈ ਨੇਤ ਨੇਤੋ ਮਯਾ ਕੋ ਉਚਾਰੀ । 121 ।
 ਵਹੈ ਜਾਨ ਦਯੋਸ ਜਬੈ ਤੀਰ ਆਯੋ । ਤਬੈ ਬਿਪ ਰਾਣੇ^੯ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਕਛੁ ਭੇਟ ਕਾਲੀ ਰਖੋਗੇ ਤਯਾਰੀ । ਬਿਨਾ ਅੰਸ ਲੀਨੇ ਰਹੈਗੀ ਨ ਸਾਰੀ । 122 ।
 ਕਿਤੈ ਲੈ ਮੁਰੀਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੀਸ ਗਾਏ । ਤਬੈ ਬਿਪ ਤੋਨੋ ਬਚੇ ਯੋ ਸੁਨਾਏ ।
 ਸਿਖੰ ਸੀਸ ਦੀਨੇ ਇਨੈ ਰਾਜ ਹੋਈ । ਸੁਯੋ ਅੰਸ ਬਿੰਦੋ^{੧੦} ਬਲੰ ਬੋਰ ਜੋਈ । 123 ।
 ਜਿਸੈ ਰਾਜ ਤੇਜੇ ਦੀਓ ਆਪ ਜਾਨੋ । ਤਿਸੈ ਸੀਸ ਪੂਜੇ ਮਯਾ ਦੇਵ ਠਾਨੋ ।
 ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਵਾਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗਾਈ । ਹਸੁ ਕਾਜ ਬਿੰਦੋ ਨਹੀ ਯੋ ਕਰਾਈ । 124 ।

1) ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ 2) ਵਾਸਨ 3) ਰੰਬੋਸ ਅਵਤਾਰ 4) ਲੀਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ 5) ਦਰਨ ਕਮਣ ਵਜੋਂ ਲਏ 6) ਗਦ ਵੇਦ 7) ਬ੍ਰਹਮਾ 8) ਅਭਿਸਤ ਮੁਨੀ 9) ਬ੍ਰਹਮਣ ਵਰਦੇ ਹੋਇਆ 10) ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ

ਸੁ ਨਾਦੀ¹ ਸਹੀ ਪੰਥ ਕਾਜ ਪਛਾਨੋ । ਇਤੇ ਏ ਉਪਾਵ ਮੁਝੈ ਯੋ ਕਰਾਨੋ ।
ਇਹੈ ਮੋਰ ਇਛਾ ਨਹੀ ਅੰਨ ਕਾਈ । ਸੁਨੋ ਬਿਪ ਰਾਜ ਲਿਜੈ ਚਿਤ ਲਾਈ । 125 ।

ਗਉ ਸੰਤ ਕਾਜ ਬਡੋ ਪੁੰਨੁਯ ਧਰੀ । ਇਹੈ ਜਾਨ ਲੀਜੈ ਦਿਜੋ ਆਵਤਾਰੀ ।
ਪੁਨੋ ਖਗ ਕੇਤੋ ਮੁਝੈ ਯੋ ਸੁਨਾਯਾ । ਵਹੈ ਕਾਜ ਕੀਨਾ ਇਤੇ ਦੇਸ ਆਯਾ । 126 ।

ਬਿਨਾ ਨਾਥ ਆਗੁਯਾ ਨਹੀ ਕਾਮ ਕੀਨਾ । ਜੋਉ ਤਾਸ ਭਾਖੁਯੋ ਵਹੈ ਸੀਸ ਲੀਨਾ ।
ਪੁਨੋ ਬਿਪ ਬਾਤੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਸਮਾ ਸੋਇ ਤੋਨੇ ਪੁਜੁਯੋ ਹੈ ਸੁ ਆਈ । 127 ।

ਰਸਾਵਲ ਰਹੋ ਐਸ ਥਾਨਾ ਅਡੋਲੋ ਨਿਧਾਨਾ ।
ਛੰਦ : ਜਪੋ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਈ । ਜਯੋ ਜੈ ਸੁ ਮਾਈ । 128 ।

ਹਮੁ ਔਰ ਸਾਰੇ । ਸੁ ਹੂੰ ਹੈ ਕਨਾਰੇ ।
ਸਬੈ ਆਪ ਜਾਨੋ ਤੁਮੁ ਤੇ ਨਾ ਛਾਨੋ । 129 ।

ਚੋਪਈ : ਕਾਲੀ ਕੋ ਆਗਮ ਬਰ ਭਾਰੀ । ਸੁਰ ਨਰ ਸਕੇ ਨ ਤਾਹਿ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਤੁਮ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਹੋ ਆਪ ਇਹ ਥਾਹੀ । ਜਿਨ ਕਿਛ ਕਰੋ ਚਿਤ ਚਿਤ ਮਾਹੀ । 130 ।

ਤੁਮ ਕਹ ਕੋਨ ਸਿਖਾਵਨ ਜੋਗਾ । ਸਭ ਜਾਨਤ ਤੁਮ ਜਿਤਕ ਪ੍ਰਯੋਗਾ ।
ਤੁਮਤੇ ਕੋਨ ਬਾਤ ਹੈ ਛਾਨੀ² । ਤਦਪ³ ਬਰਨੋ ਅਲਪ ਕਹਾਨੀ । 131 ।

ਘੋਰ ਸਬਦ ਧਰ ਚਾਲ ਜਨੈ ਹੈ । ਮਾਯਾ ਕੋਟ ਤੁਸੈ ਡਹ ਕੈਹੈ ।
ਨਿਰਭੈ ਅਚਲ ਪਾਵ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਠਾਨੀ । ਪੜ੍ਹੋ ਮੰਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੁਖ ਦਾਨੀ । 132 ।

ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ ਬਿਨਾ ਪਛਾਨੈ । ਔਰ ਬਚਨ ਜਿਨ ਬਦਨ ਬਖਾਨੈ ।
ਅਲਪ ਭੇਦ ਦਿਜ ਬਰ ਕਹ ਦਯੋ । ਨਖਸਿਖ ਦੀਨ ਦਯਾ ਨਿਧ ਲਯੋ । 133 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਮੁਖ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਸਿਖ ਸਖਾ ਦਿਜ ਤਲੇ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਰਾਜਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਥਲੈ । ਸੰਤ ਸਿਰੋਮਣਿ ਅਤ ਬਰ ਬਲੈ⁴ । 134 ।

ਕਬਿਯੋ ਵਾਰ

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਰ ਨਰ ਦੇਵ ਮੁਨੀਸ ਗਣ ਨਾਗ ਅਸੁਰ ਜੋ ਹੋਇ ।
ਕਾਲੀ ਅਗਮ ਬਿਲੋਕ ਕੈ ਧੀਰ ਨ ਧਰਸੀ ਕੋਇ । 135 ।

ਸਵੈਯਾ : ਨਿਰਤਤ ਹੈ ਚਹੂੰ ਓਰ ਪਿਸਾਚ ਸੁ ਭੂਤ ਸਿਵਾ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਪੁਕਾਰੈ ।
ਡੋਲਤ ਹੈ ਗਣ ਪੁੰਜ ਸੁ ਜੋਗਨ ਕਾਕ⁵ ਕਰਾਲ⁶ ਕਰੈ ਧੁਨ ਸਾਰੈ ।

1) ਜਿਸ ਦਾ ਆਦਿ ਨਹੀ ਹੈ 2) ਲੁਕੀ ਹੋਈ 3) ਤਾਂ ਵੀ 4) ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਬਲ ਵਾਲੇ 5) ਕਾਂ 6) ਭਿਆਨਕ

ਰਾਜਤ ਹੈ ਉਤ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਜਿਸੇ ਜਗ ਗਾਵਤ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰੈ ।
ਹੋਇ ਅਡੋਲ ਜਪੈ ਗੁਣ ਅਚੁਤ ਕਾਲ ਜਨਨ ਪਿਤਾ ਅਸਧਾਰੈ । 136 ।
ਪੰਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਚਲਿਯੋ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਧਰਿ ਘੋਰ ਘਟਾ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੁਰਾਈ ।
ਨੀਰਦਾ¹ ਸਿੰਧ ਸੁ ਬਿੰਦ ਗਿਰੋਵਰ ਭ੍ਰਮ ਅਕਾਸ ਮਹਾ ਬਹਰਾਈ ।
ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ² ਮਹੇਸ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਤਿ ਕਾਪਤ ਹੈ ਮਨ ਸੋਕ ਬਢਾਈ ।
ਯਾ ਮਿਧ ਆਗਮ ਕਾਲ ਨਿਹਾਰ ਕੇ ਚੰਦਰ ਲੋਕਨ ਚਾਲ ਜਨਾਈ । 137 ।
ਉਰਧ ਕੋ ਜੁਤ ਮੰਡਪ ਕੇ ਧੁਨ ਕੇ ਜਨ ਪਬ ਸੁ ਖੰਬ ਉਡਾਨਿਯੋ³ ।
ਕਾਪ ਦਿਸਾ ਸੁ ਦਹਲ ਭਯੋ ਜਗ ਜੀਵਨ ਸਤ ਪ੍ਰਲੈ ਘਨ ਮਾਨਿਯੋ ।
ਧੀਰਜ ਧਾਮ ਅਰਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਸੋਭਤ ਜਯੋ ਮਨ ਸੰਤ ਪਛਾਨਿਯੋ ।
ਨੀਰਦ ਜੁਯੋ ਧੁਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੈ ਨਿਜ ਜੈ ਜਗ ਮਾਤ ਅਭੇਵ ਬਖਾਨਿਯੋ । 138 ।
ਮੁੰਡ ਕੀ ਮਾਲ ਬਸੈ ਮੁਖ ਜਵਾਲ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਛਾਈ ।
ਛੂਟੇ ਹੈ ਬਾਲ ਬਯਾਲ ਲਏ ਕਰ ਸੁਯਾਮ ਸਰੂਪ ਲਖਯੋ ਨਹੀ ਜਾਈ ।
ਬਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਮਹਾਨ ਦਿਪੋ⁴ ਹਰ ਜਾਤ ਨਸੁੰਭ ਕੀ ਸੈਨ ਖਪਾਈ ।
ਜੈ ਜਗ ਮਾਤ ਪ੍ਰਤਛ ਭਈ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਲੈ ਬਰਦਾਨ ਸੁਨਾਈ । 139 ।

ਚੌਪਈ : ਬਰੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ⁵ ਮਾਤਾ ਤਬ ਕਹਾ । ਜੋ ਤੁਮ ਬ੍ਰਯਾਪ ਚੀਤ ਮਹ ਰਹਾ ।
ਮਤ ਮਾਨਿਕ ਮੁਕਤਾ ਧਰ ਰਾਜਾ । ਹੀਰਾ ਕੰਚਨ ਬਿੰਦੂ⁶ ਸਮਾਜਾ । 140 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਗਦ ਗਦ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਕਹ ਬਚਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਮਯਾ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਅਬ ਕੀਜੈ । ਖੜਗ ਪਾਨ ਦਾਹਨ ਮੁਹ ਦੀਜੈ । 141 ।
ਨਿਸ ਦੀਨ ਬਿਜੈ ਹੋਇ ਜਗ ਮੇਤੀ । ਅਸੁਰ ਮਲੇਛ ਮਾਰਿ ਕਰ ਢੇਰੀ ।
ਖੜਗ ਪਾਨ ਕਹ ਨਿਸ ਦਿਨ ਧੁਯਾਉ । ਤੋਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਰੈਨ ਦਿਨ ਗਾਉ । 142 ।
ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਸੁ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਸੁਖੀ ਬਸੈ ਆਲਮ⁷ ਇਹ ਸਾਰਾ ।
ਚਰਨਨ ਰਹੈ ਤਿਹਾਰੇ ਚਿਤਾ । ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਹੁਇ ਅਨਗਨ ਤੈ⁸ ਬਿਤਾ⁹ । 143 ।
ਸਤ੍ਰ ਨ ਜੀਤ ਹਮੈ ਕੋਈ ਜਾਈ । ਦੇਗ ਤੇਗ ਹੂੰ ਬਿਜੈ ਬਨਾਈ ।
ਪੰਥ ਮਲੇਛਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਪਲ ਮੈ ਹੋਇ ਸਰਬ ਹੀ ਛਾਰਾ¹⁰ । 144 ।
ਏਵ ਸਤ ਮਹਿ ਮਾਤ ਭਵਾਨੀ । ਬਰਦੇ ਭਈ ਲੋਪ ਜਗ ਰਾਨੀ ।
ਜਹ ਤਹ ਸਰਬ ਸੁ ਭਵਨ ਮਝਾਰਾ । ਸੁਨ ਕਰ ਭਯੋ ਸਬਦ ਜੈਕਾਰਾ । 145 ।
ਅੰ ਬਰ ਪਾਇ ਦੇਵ ਅਵਤਾਰੀ । ਅਰੁਨ ਬਰਨ ਭਯੋ ਬਦਨ ਸੁਧਾਰੀ ।
ਲੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੋ ਕੰਠ ਲਗਾਈ । ਸੀਸ ਧਾਰ ਉਰ ਸਾਥ ਮਿਲਾਈ । 146 ।

1) ਬਦਲ 2) ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ, ਇੰਦਰ 3) ਖੰਭ ਲਵਾ ਕੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ 4) ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ 5) ਸਮੂਹ
6) ਸਮੂਹ, ਢੇਰ 7) ਦੁਨਿਆ 8) ਅਣਗਿਣਤ 9) ਵਿੱਤ, ਧਨ-ਸੰਪਤੀ 10) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ
ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । ਇਹ ਕਵੀ ਕਣਪਨਾ ਹੈ । ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਡਿਤ
ਦੁਆਰਾ ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਹਵਨ ਕੁੰਟ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਾਂਗਡ
ਮਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾਂਦੇ ਹੋਇਆ ਜੈ-ਘੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਅਸਲੀ ਦੇਵੀ ਹੈ

ਸਵੇਯਾ : ਆਨੰਦ ਪੁੰਜ ਭਯੋ ਮਨ ਮੈ ਬਡ ਤਾ ਸੁਖ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ਹੀ ਜਾਨੇ ।
 ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦਿਦਾਰ ਦਿਪੈ¹ ਬਰ ਕਾ ਉਪਮਾ ਤਿਹ ਕੀ ਕਬਿ ਠਾਨੇ ।
 ਕੰਚਨ ਬਾਰ ਸਸੀ ਰਵ ਕੇਸਰ ਯਾ ਤਨ ਜੋਤ ਅਭੂਤ ਬਖਾਨੇ ।
 ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਸਰੂਪ ਭਯੋ ਗੁਰ ਯੋ ਬਰ ਪਾਇ ਸੁ ਦੇਵ ਨਿਧਾਨੇ । 147 ।
 ਲੋਗ ਤਲੇ ਸੁ ਚਲੈ ਸੁਨ ਕੋਤਕ ਜਾਇ ਅਭੂਤ² ਦਿਦਾਰ ਨਿਹਾਰੇ ।
 ਸਿਖ ਸਖਾ ਦਿਜ ਨਾਇਕ ਜੇਤਕ ਆਨੰਦ ਕੇ ਸਬ ਹੀ ਸੁ ਸਿਧਾਰੇ ।
 ਹੋਤ ਜੈਕਾਰ ਭਯੋ ਤਿਹ ਠਉਰਹ ਕੌਨ ਕਬੀ ਮੁਖ ਸੋਭ ਉਚਾਰੇ ।
 ਸੇਸ ਗਨੇਸ ਲਿਖੈ ਨਿਜ ਅੰਕਨ³ ਤਦਪ⁴ ਪਾਵਤ ਨਾਹਿ ਸੁ ਪਾਰੇ । 148 ।
 ਏਕ ਸੁਹਾਬ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਿਰਾਜਿਤ ਦੂਸਰ ਮਧਿ ਕਮਾਨ ਸੁਹਾਈ ।
 ਆਯੁਧ⁵ ਅੰਗ ਸਰੂਪ ਸਜੈ ਨਿਜ ਤੋ ਦਿਜ ਆਸਿਖ⁶ ਆਨ ਸੁਨਾਈ ।
 ਜੁਯੋ ਜਗ ਮਾਤ ਪ੍ਰਤਛ ਭਈ ਵਹ ਛੋਰ ਕਥਾ ਬਰਨੋ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ⁷ ਅਚੁਤ⁸ ਛੋਰ ਦਿਜੈ ਸੁ ਕਥਾ ਸਮਝਾਈ । 149 ।
 ਭੂਮ ਸੁ ਮਧਿ ਸਬੁਧ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਪਾਠ ਅਖੰਡ ਕਰੰਤ ਬਨਾਈ ।
 ਪਬ⁹ ਹਲ੍ਯੋ ਦਹਲ੍ਯੋ ਜਨ ਬਯੋਮ ਸੁ ਘੋਰ ਘਟਾ ਚਲ ਭੂਮ ਜਨਾਈ ।
 ਨਿਰਤਤ¹⁰ ਭੂਤ ਪਰੇਤ ਪਰੀ ਗਣ ਭੈਰਵ ਜੁਗਨ ਪਾਰ ਨ ਪਾਈ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਆਨ ਪ੍ਰਤਛ ਭਈ ਤਨ ਕਾਂਤ¹¹ ਪ੍ਰਭਾ ਬਰਨੀ ਨਹ ਜਾਈ । 150 ।

ਸਵੇਯਾ : ਮੁੰਡਨ ਮਾਲ ਬੁਯਾਲ¹² ਧਰੇ ਗਰ ਜਵਾਲ ਬਿਸਾਲ ਬਮੈ ਮੁਖ ਚਾਰੀ ।
 ਆਹਿ ਦਿਸਾਨ ਅਛੂਤ ਧਰੋ ਭਟ ਆਯੁਧ ਚਾਂਪ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਅਪਾਰੀ ।
 ਖਪ੍ ਜਰ੍ਯੋ ਜੁਗ ਹਾਥਨ ਭੀਤਰ ਸਿਯਾਮ ਸਰੂਪ ਦਿਪੈ ਬਿਕਰਾਰੀ¹³ ।
 ਮਹਿਖ ਅਜੈ ਸੁ ਮਲੇਛਨ ਕੇ ਤਨ ਭਛ ਮਯਾ ਟਿਹ ਭੇਦ ਤਿਹਾਰੀ । 151 ।
 ਔਰ ਸੁ ਭੇਦ ਜੁ ਜੋਗ ਹੁਤੀ ਅਰੁ ਭਛਨ ਕੀ ਸਭ ਹੀ ਮਮ¹⁴ ਦੀਨੀ ।
 ਮਾਂਗ ਲਯੋ ਜਨ ਇਛਤ ਜੋ ਬਰ ਦੇਵ ਮਯਾ ਕਰੁਨਾ ਬਰ ਕੀਨੀ ।
 ਦੇਖਤ ਮੋਰ ਅਲੋਪ ਭਈ ਕਰਦੈ ਕਰ ਤੇਗ ਅਭੂਤ ਨਵੀਨੀ ।
 ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਮੁਰ ਮੰਗ ਬਸੋ ਅੰਗ ਜਾਗਤ ਗੂੜ੍ਹ ਨ ਬੇਦਨ ਚੀਨੀ । 152 ।

ਚੋਪਈ : ਯੈ ਸੁਨ ਕੈ ਪੰਡਿਤ ਤਿਨ ਗਾਯੋ । ਦੈ ਆਸਿਖ ਮੁਖ ਬਚਨ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਆਗਮ ਕਾਲੀ ਕੋ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਦਿਜ ਤੋਨ ਅਲਾਯੋ । 153 ।
 ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਸੁ ਧਰਨ ਮਝਾਰੀ । ਤੁਮ ਸਮ ਔਰ ਨ ਕੋਈ ਨਿਹਾਰੀ¹⁵ ।
 ਸੁਰ ਨਰ ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਅਸੁਰ ਨਾਗ ਪਤਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ¹⁶ । 154 ।

1) ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ 2) ਅਦੁੱਤੀ 3) ਆਪ ਲਿਖਣ ਲਗ ਜਾਣ 4) ਤਾਂ ਵੀ 5) ਹਥਿਆਰ 6) ਅਸੀਸ
 7) ਗੁਰੂ ਜੀ 8) ਜੋ ਵਿਚਲਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ 9) ਪੰਗਤ 10) ਨਰ ਰਹੇ ਹਨ 11) ਚਮਕ ਦਮਕ
 12) ਭਿਆਨਕ ਸੱਪ 13) ਵਿਕਰਾਲ, ਭਿਆਨਕ 14) ਮੈਨੂੰ 15) ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ 16) ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਆਜ ਲਗੇ ਵਿਪਲੀ¹ ਇਹ ਮਾਹੀ । ਅਸ ਭਈ ਪ੍ਰਗਟ ਕਾਲਕਾ ਨਾਹੀ ।
 ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ ਦਿਨੇਸ ਸਮਾਨਾ । ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ ਬਿਸਨ ਬਿਧ ਨਾਨਾ । 155 ।
 ਬਡੇ ਬਡੇ ਨਰਪਤਿ ਅਵਤਾਰੀ । ਮੋਨੀ ਨਾਥ ਸਿਧ ਬ੍ਰਤ ਧਾਰੀ ।
 ਕਰ ਅਤਿ ਕਸਟ ਕਾਲਕਾ ਧਯਾਵੈ । ਬਿਦਮਾਨ² ਦੇਖਨ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । 156 ।
 ਕਲ ਮਹਿ ਦਰਸਨ ਤੋ ਕਹ ਭਯੋ । ਤੋ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਜਯੋ ।
 ਤੋ ਕੁਲ ਕਲਸ ਦੀਪ ਅਵਤਾਰੀ । ਜਾ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਛੁ³ ਕਲ ਧਾਰੀ । 157 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਪੁਨੰ ਬਿਪ ਗਾਈ । ਕਲੀ ਬਾਤ ਰਾਈ ।
 ਹੁਤੀ ਤੋਰ ਚਾਹਾ । ਭਈ ਪੂਰ ਆਹਾ । 158 ।
 ਕਰੋ ਕਾਜ ਸੋਈ । ਨਿਜੇ ਇਛ ਜੋਈ ।
 ਤਲੈ ਕੋ ਪਯਾਨਾ⁴ । ਦਿਜੇ ਦਾਨ ਨਾਨਾ । 159 ।
 ਪੁਰੰ ਨੰਦ ਆਏ । ਜਯੋ ਗੀਤ ਗਾਏ ।
 ਕਰ੍ਯੋ ਦਾਨ ਆਈ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਸਾਈ । 160 ।

ਅੜਿਲ : ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਅਤੀਤ ਸੁ ਬਿਪ ਬੁਲਾਇ ਕੈ । ਮੁਹਰ ਰੁਪਯਾ ਬਾਟ੍ਯੋ ਦਰਬ ਮੰਗਾਇ ਕੈ ।
 ਪਾਇ ਸਬੈ ਜਬ ਜੋਗ ਸੁ ਮੋਦ ਬਢਾਯੋ । ਹੋਰ ਨਿਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਕਹ ਓਰ ਸੁਮੇਰ ਡਰਾਇਯੋ । 161 ।

ਸਵੇਯਾ : ਪਾਰਸ ਧੋਨ ਸੁਮੇਰ ਸੁਰੰਤਰ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਮਨ ਚਿੰਤ ਬਢਾਈ ।
 ਜਾਇ ਦੁਰੀ⁵ ਮਨ ਚਿੰਤ ਕਹੀ ਪੁਨ ਤ੍ਰਾਸ ਭਰੀ ਮਨ ਸੋਕ ਜਨਾਈ ।
 ਬੋਲ ਅਨਾਥ ਸੁ ਦੀਨਨ ਕਉ ਗੁਰ ਦੇ ਜਿਨ ਬਾਟ ਹਮੈ ਬਹੁ ਭਾਈ ।
 ਦਾਰਦ⁶ ਕੈ ਤਨ ਛੇਦ ਪਰੇ ਘਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਦਾਨ ਲਖਾਈ । 162 ।

ਰਸਾਵਲ ਜਸੰ ਇਛ ਜੋਈ । ਨਰੰ ਪਾਵ ਸੋਈ ।

ਛੰਦ : ਨਰੰ ਨਾਰ ਆਵੈ ਧਨੰ ਧੰਨ ਗਾਵੈ । 163 ।
 ਕਰੈ ਕ੍ਰਿਤ ਐਸੀ । ਕਥੋ ਕੋਨ ਤੈਸੀ ।
 ਸੁਨੀ ਸਰਬ ਬਾਨੀ । ਸੁ ਦੇਵੰ ਕਹਾਨੀ । 164 ।
 ਜਥਾ ਮਤਿ ਗਾਈ । ਕਥਾ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
 ਸ ਮਯਾ⁷ ਕਹਾਨੀ । ਬਰੰ ਬਯੂਹ⁸ ਦਾਨੀ । 165 ।
 ਸੁਨੋ ਔਰ ਆਗੈ । ਸਬੈ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੈ ।
 ਦਸਮੀ ਕਹਾਨੀ । ਕਛੁ ਸੁਖ ਦਾਨੀ । 166 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਜਿਹ ਭਾਤਿ ਮਸੰਦ ਹਨੇ ਸਭ ਹੀ । ਮਧਿ ਧਿਆਇ ਦਸੋ ਕਹ ਹੋ ਅਬ ਹੀ ।
 ਕਛੁ ਕੋਪ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤ ਮੈ ਧਰ੍ਯੋ । ਜਮ ਨਾਸ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਕਰ੍ਯੋ । 167 ।

1) ਪ੍ਰਿਥਵੀ 2) ਪ੍ਰਤੱਖ 3) ਮਿਹਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 4) ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਹੋਠਾ ਉਤਰੋਂ 5) ਫੁੱਲ ਗਈ, ਛੁੱਕ ਗਈ
 6) ਸਮੁੰਦਰ 7) ਦੇਵੀ 8) ਸਮੂਹ

ਆਜ ਲਗੇ ਵਿਪਲੀ¹ ਇਹ ਮਾਹੀ । ਅਸ ਭਈ ਪ੍ਰਗਟ ਕਾਲਕਾ ਨਾਹੀ ।
 ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ ਦਿਨੇਸ ਸਮਾਨਾ । ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ ਬਿਸਨ ਬਿਧ ਨਾਨਾ । 155 ।
 ਬਡੇ ਬਡੇ ਨਰਪਤਿ ਅਵਤਾਰੀ । ਮੋਨੀ ਨਾਥ ਸਿਧ ਬ੍ਰਤ ਧਾਰੀ ।
 ਕਰ ਅਤਿ ਕਸਟ ਕਾਲਕਾ ਧਯਾਵੈ । ਬਿਦਮਾਨ² ਦੇਖਨ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । 156 ।
 ਕਲ ਮਹਿ ਦਰਸਨ ਤੋਂ ਕਹ ਭਯੋ । ਤੋਂ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਜਯੋ ।
 ਤੋਂ ਕੁਲ ਕਲਸ ਦੀਪ ਅਵਤਾਰੀ । ਜਾ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਛੁ³ ਕਲ ਧਾਰੀ । 157 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਪੁਨੰ ਬਿਪ ਗਾਈ । ਭਲੀ ਬਾਤ ਰਾਈ ।
 ਹੁਤੀ ਤੋਰ ਚਾਹਾ । ਭਈ ਪੂਰ ਆਹਾ । 158 ।
 ਕਰੋ ਕਾਜ ਸੋਈ । ਨਿਜੇ ਇਛ ਜੋਈ ।
 ਤਲੈ ਕੋ ਪਯਾਨਾ⁴ । ਦਿਜੇ ਦਾਨ ਨਾਨਾ । 159 ।
 ਪੁਰੰ ਨੰਦ ਆਏ । ਜਯੋ ਗੀਤ ਗਾਏ ।
 ਕਰੁਯੋ ਦਾਨ ਆਈ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਸਾਈ । 160 ।

ਅੜਿਲ : ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਅਤੀਤ ਸੁ ਬਿਪ ਬੁਲਾਇ ਕੈ । ਮੁਹਰ ਰੁਪਯਾ ਬਾਟੁਯੋ ਦਰਬ ਮੰਗਾਇ ਕੈ ।
 ਪਾਇ ਸਬੈ ਜਬ ਜੋਗ ਸੁ ਮੋਦ ਬਢਾਯੋ । ਹੋਰ ਨਿਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਕਹ ਓਰ ਸੁਮੇਰ ਡਰਾਇਯੋ । 161 ।

ਸਵੈਯਾ : ਪਾਰਸ ਧੇਨ ਸੁਮੇਰ ਸੁਰੰਤਰ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਮਨ ਚਿੰਤ ਬਢਾਈ ।
 ਜਾਇ ਦੁਰੀ⁵ ਮਨ ਚਿੰਤ ਕਹੀ ਪੁਨ ਤ੍ਰਾਸ ਭਰੀ ਮਨ ਸੋਕ ਜਨਾਈ ।
 ਬੋਲ ਅਨਾਥ ਸੁ ਦੀਨਨ ਕਉ ਗੁਰ ਦੇ ਜਿਨ ਬਾਟ ਹਮੈ ਬਹੁ ਭਾਈ ।
 ਦਾਰਦ⁶ ਕੈ ਤਨ ਛੇਦ ਪਰੇ ਘਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਦਾਨ ਲਖਾਈ । 162 ।

ਰਸਾਵਲ ਜਸੰ ਇਛ ਜੋਈ । ਨਰੰ ਪਾਵ ਸੋਈ ।

ਛੰਦ : ਨਰੰ ਨਾਰ ਆਵੈ ਧਨੰ ਧੰਨ ਗਾਵੈ । 163 ।
 ਕਰੈ ਕ੍ਰਿਤ ਐਸੀ । ਕਥੋ ਕੋਨ ਤੈਸੀ ।
 ਸੁਨੀ ਸਰਬ ਬਾਨੀ । ਸੁ ਦੇਵੰ ਕਹਾਨੀ । 164 ।
 ਜਥਾ ਮਤਿ ਗਾਈ । ਕਥਾ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
 ਸ ਮਯਾ⁷ ਕਹਾਨੀ । ਬਰੰ ਬਯੂਹ⁸ ਦਾਨੀ । 165 ।
 ਸੁਨੋ ਔਰ ਆਗੈ । ਸਬੈ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੈ ।
 ਦਸਮੀ ਕਹਾਨੀ । ਕਛੁ ਸੂਖ ਦਾਨੀ । 166 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਜਿਹ ਭਾਤਿ ਮਸੰਦ ਹਨੇ ਸਭ ਹੀ । ਮਧਿ ਧਿਆਇ ਦਸੋ ਕਹ ਹੋ ਅਬ ਹੀ ।
 ਕਛੁ ਕੋਪ ਪ੍ਰਭੂ ਚਿਤ ਮੈ ਧਰੁਯੋ । ਜਮ ਨਾਸ ਮਸੰਦਨ ਕੋ ਕਰਯੋ । 167 ।

1) ਪ੍ਰਿਥਵੀ 2) ਪ੍ਰਤੱਖ 3) ਮਿਹਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 4) ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੋਂ 5) ਫੁਪ ਗਈ, ਛੁਕ ਗਈ
 6) ਸਮੁੰਦਰ 7) ਦੇਵੀ 8) ਸਮੂਹ

ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਧ੍ਯਾਇ ਦਸਮ ਗਿਣੇ । ਅਬ ਚਾਹਤ ਹੋ ਦਸ ਏਕ ਭਨੇ ।
 ਜਿਹ ਭੂਲ ਭਈ ਕਵ ਸੇਧ ਧਰੋ । ਇਸ ਬਾਲਕ ਪੈ ਜਿਨ ਕੋਪ ਕਰੋ । 168 ।
 ਨਹੀ ਪੰਡਿਤ ਮੈ ਨਾ ਗੁਨੀ ਕਬਿ ਨਾ । ਨਾ ਗੁਰ ਬਾਲਕ ਜੀਵ ਪਰ੍ਯੋ ਸਰਨਾ ।
 ਕਾਰਨ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹੀ ਜੁ ਕਥਾ । ਗੁਰ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੀ ਜਾਨ ਜਥਾ । 169 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਗਟ ਕਥਾ ਜਿਮ ਜਗਤ ਮੈ ਗਾਵਤ ਗੁਨੀ ਸੁ ਧੀਰ ।
 ਤਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਨਨ ਕਰੀ ਤੈਸ ਭਾਂਤਿ ਇਨ ਕੀਰ^੧ । 170 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਕਾਲੀ ਆਗਮਨ ਬਰਨਨੰ ਦੇਵੀ ਪੂਜ
 ਮਹਾਤਮੇ ਦਸਮੋ ਧ੍ਯਾਇ ਸਮਾਪਤੰ । 10 । ਅਫਜੂ ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਸਮ ਧਯਾਇ ਜਯੋਂ ਬਰਨਯੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਪਰਤਾਪ ।

ਬਹੁਰ ਏਕ ਦਸਮੀ¹ ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ ਸਕਲ ਜਨ ਆਪ । 1 ।

ਝੁਲਨਾ : ਅਲਖ ਅਨਭੇਵ ਗੁਰਦੇਵ ਕਰੁਨਾਨਿਧੀ ਪੂਜ ਕੈ ਚੰਡ ਜਬ ਧਾਮ ਆਏ ।

ਦਾਨ ਬੇਦਾਨ ਸਨਮਾਨ ਕੇਤਾ ਦੀਯੋ ਜਾਸ ਕੋ ਅੰਤ ਕਿਨ ਹੂੰ ਨ ਪਾਏ ।

ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ ਮੈ ਖਬਰ ਕੋ ਲੇਤ ਹੀ ਸਿਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਦਾਸ ਧਾਏ ।

ਧਾਰ ਕੈ ਕੇਸ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿਰ ਆਵਣਾ ਲਿਖੈ ਤਿਨ ਨਾਥ ਕੇ ਜਾ ਦਿਖਾਏ । 2 ।

ਪਾਛ ਬੀਚਾਰ ਕਰਤਾਰ² ਐਸਾ ਕੀਯੋ ਰਚੋਂ ਅਬ ਖਾਲਸਾ ਖਾਸ ਕਾਰੀ ।

ਸੋਧ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਕੋ ਸੋਧ ਕੈ ਸੰਗਤਾ ਸੋਧ ਲੀਜੈ ਪਿਛਾਰੀ³ ।

ਦੁਸਟ ਮਤਿ ਮੰਦ⁴ ਮਾਸੰਦ ਏ ਮੂੜੁ ਹੈ ਕਰਤ ਸਾਰੀਕਤਾ⁵ ਅਧਕ ਭਾਰੀ ।

ਖਾਇ ਨਿਜ ਪੂਜ ਕੀ ਲਛਮੀ ਅਧਿਕ ਹੀ ਗਈ ਹੈ ਮਤ ਇਨ ਕੀ ਸੁ ਮਾਰੀ । 3 ।

ਪੂਜ ਕੀ ਅੰਸ ਬਿਧੰਵਸ⁶ ਨਰ ਕਰਤ ਹੈ ਖਾਤ ਹੈ ਜਾਨ ਸੋ ਅਧਿਕ ਪਯਾਰੀ ।

ਭਜਨ ਬਿਨ ਟਹਲ ਇਹ ਗੁਣ ਨਹੀ ਕਰਤ ਹੈ ਦੇਤ ਸੈ ਮਤ ਸਭ ਕੀ ਸੁਮਾਰੀ ।

ਸਾਤ ਅੰ ਤੀਨ ਮਹਲਾਨ⁷ ਲਗ ਜਾਨੀਯੈ ਇਨੈ ਹੈ ਪੂਜ ਨਿਜ ਲਈ ਸਾਰੀ ।

ਇਸੀ ਤੇ ਅੰਧ ਏ ਗਨਤ ਜੜੁ ਧਏ ਹੈ ਕਿਸੂ ਕੀ ਬਾਤ ਨਹੀ ਗਨਤ ਕਾਰੀ । 4 ।

ਸੰਤ ਸਿਖ ਸਾਧ ਕਾ ਕਹਾ ਕਬਿ ਮਾਨ ਹੈ ਨਹੀ ਇਹ ਕਰਤ ਮੁਖ ਮੁਰ ਉਚਾਰੀ ।

ਐਸ ਬੀਚਾਰ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਨਿਜ ਮਨੈ ਤਵਨ ਕੇ ਨਾਸ ਕੀ ਕਰਤ ਤਯਾਰੀ ।

ਧਰੀ ਨਿਜ ਬੁਧ ਕੇ ਮਧਿ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਨਹੀ ਅੰ ਕਿਸੀ ਕੇ ਤੀਰ ਸਾਰੀ ।

ਕਿਤਕ ਪੁਨ ਦਿਵਸ ਜੋ ਬਿਤੇ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਸੁਨੀ ਤਬ ਸਾਖ⁸ ਐਸੇ ਬਿਚਾਰੀ । 5 ।

ਮਾਸੰਦ ਬਾਈਸ ਜੋ ਦੇਸ ਦੇਸਾਨ ਕੇ ਜਾਤ ਵੈ ਸੰਗਤਾ ਬੀਚ ਧਾਈ ।

ਅਧਿਕ ਜੋ ਮੋਲ ਕੀ ਚੀਜ ਨਿਜ ਲਯਾ ਵਹੀ ਆਪਨੇ ਦੇਤ ਗ੍ਰਿਹ ਮਧਿ ਜਾਈ ।

ਹੀਰ ਮਨਿ ਮਾਨਕ ਚੀਰ ਅਮੋਲਕ ਜਾਸ ਕੀ ਕੀਮਤ ਅਧਿਕ ਤਾਈ ।

ਨਾਰਿ ਸੁਤ ਤਉਨ ਕੇ ਓਢ ਧਨ ਖਾਵਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿਹ ਦੇਤ ਨਾ ਕਛੁ ਜਾਈ । 6 ।

ਨਰਾਜ ਸੁਤਾ ਸੁ ਪੂਤ ਤਉਨ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਓਢ ਆਵਹੀ ।

ਛੰਦ : ਨਿਹਾਰਿ ਨਾਰ ਮਾਮਸੰ ਤਿਨੈ ਕਿਧੋ ਅਲਾਵਹੀ ।

ਕਹੋ ਕਹਾਤੇ ਆਇਯੋ ਬਸੰਨ ਚਾਰ ਭੂਖਨੰ⁹ ।

ਬਿਲੋਕ ਜਾਨ ਈਛਨੈ ਮਿਟੰਤ ਨੋਕ ਦੂਖਨੰ । 7 ।

ਉਚਾਰ ਐਸ ਬਾਤ ਕੋ ਸਭੈ ਜੁ ਮੋਨ ਧਾਰਹੀ ।

ਬਿਨਾ ਜੋ ਰੋਪ ਨਾਥ ਕੇ ਕਛੁ ਨਾ ਸੋਂ ਬਿਚਾਰਹੀ ।

ਸੁਨੀ ਕਥਾ ਸੁ ਏਕ ਯੋ ਮਸੰਦ ਦੋਇ ਜਾਨੀਐ ।

ਮਨੋ ਸੁ ਦਿਸ ਪੂਰਬੰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪੂਜ ਮਾਨੀਯੈ । 8 ।

1) ਯਾਰੂਵੀ 2) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 3) ਬਾਅਦ ਵਿਚ 4) ਮੂਰਖ 5) ਸਰੀਕਾ, ਵੇਰ ਭਾਵ 6) ਨਾਸ
7) ਦਸ ਗੁਰੂਆਂ ਤਕ 8) ਸਾਖੀ 9) ਸੁੰਦਰ ਬਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਜੇਵਰ

ਅੜਿਲ : ਮੈਯਾ ਔਰ ਸੁਚੈਯਾ ਨਾਮ ਦੁਹਾਨ¹ ਕੇ । ਦੋਨੋਂ ਬਡੇ ਧਨਾਢ ਸੁ ਬੀਚ ਜਹਾਨ ਕੇ ।
ਸਭ ਪੂਰਬ ਕੀ ਕਾਰ ਭੋਟ ਲੈ ਆਵਹੀ । ਹੋ ਤੁਛ ਮਾਤ੍ਰ ਕਛੁ ਦੇਤ ਸਰਬ ਨਿਜ ਖਾਵਹੀ । 9 ।
ਪਟਣੇ ਕਾਸੀ ਗਾਜੀਪੁਰ ਮੈ ਜਾਨਿਯੋ । ਰਾਜਮਹਲ ਮੁੰਗੇਰ ਕਿਧੋ ਸੁ ਪ੍ਰਮਾਨਿਐ ।
ਦਾਕੇ ਅੰ ਮਖਸੂਦਾਵਾਦ ਸੁ ਜਾਵਹੀ । ਹੋ ਸਰਬ ਖੰਗਾਲਾ ਕਾਰ ਭੋਟ ਲੈ ਆਵਹੀ । 10 ।

ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਕੈ ਸਿਖ ਕੋਨੈ ਪ੍ਰਭੂ ਭੋਟ ਸਾਰੀ । ਪਠਿਯੋ ਏਕ ਥਾਨੰ ਕਿਧੋ ਲੈ ਹਜਾਰੀ ।
ਮਨੰ ਚਾਰ ਮੋਤੀ ਬਡੀ ਕੀਮ ਵਾਰੰ² । ਸੋ ਪਾਸੰ ਮਸੰਦੰ ਪਨੇ ਦੀਨ ਭਾਰੇ । 11 ।
ਕਹਾ ਲੈ ਹਜੂਰੰ ਮੁਝੇ ਭੋਟ ਦੀਜੈ । ਬਿਨੈ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤੈ ਮੁਰੰ ਓਰ ਕੀਜੈ ।
ਇਹੈ ਅੰਗ ਮਾਤਾ ਸੁਨੋ ਜੂ ਸੁ ਲਾਵੈ । ਖੁਸੀ ਮੋਹ ਰਾਸੰ ਘਨੀ ਜੂ ਕਰਾਵੈ । 12 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਨੈ ਤਿਨ ਦਾਸ ਪਾਇ । ਲੈ ਦਏ ਹਾਥ ਵਾਕੇ ਫਿਰਾਇ ।
ਲੈ ਲਯੋ ਬੇਗ ਤਾਕੋ ਸੁਧਾਇ । ਰਖਲੀ ਸੁਧਾਮ ਨਹ ਸੋ ਕਢਾਇ । 13 ।
ਪੁਨ ਔਰ ਨੇਕ ਬਾਦਲ ਜਰੀਸ³ । ਜੜ ਧਰਤ ਧਾਮ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਸ ।
ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜਾਨ ਅਨਗਨਤ ਬਿਤ । ਨਿਜ ਰਖਤ ਆਲ⁴ ਨਹੀ ਦੇਤ ਨਿਤ । 14 ।
ਪੁਨ ਵਹੈ ਥਾਨ ਨਿਜ ਲੈ ਮਸੰਦ । ਤਿਨ ਕਹਾ ਨਾਰਿ ਕੋ ਤੋਰ ਬੰਦ ।
ਲਹਗਾ ਸੁ ਨਾਰਿ ਲੀਨੋ ਬਨਾਇ । ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਨਾਥ ਕੀ ਕਛੁ ਕਾਇ । 15 ।

ਰਸਾਵਲ ਓਢੈ ਨਾਰਿ ਅੰਗਾ । ਧਰੇ ਨਾਹਿ ਸੰਗਾ⁵ ।

ਛੰਦ : ਲਖੇ ਜੋਨ ਜਾਈ । ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਈ । 16 ।

ਕਿਤੋ ਕਾਲ ਬੀਤਾ । ਭਈ ਸੋ ਸੁ ਰੀਤਾ ।
ਵਹੇ ਸਿਖ ਜਾਨੋ । ਬਿੰਗਾਲੀ ਨਿਧਾਨੋ । 17 ।
ਮਿਲਾ ਜਾਨ ਆਯੋ । ਉਸੈ ਚੀਤ ਭਾਯੋ ।
ਚਲੋ ਮੈਂ ਹਜੂਰੀ । ਕਰੋ ਇਛ ਪੂਰੀ । 18 ।
ਹੁਰੰ⁶ ਥਾਨ ਲੀਨਾ । ਤਿਸੈ ਥੋਰ ਹੀਨਾ⁷ ।
ਲਏ ਆਪ ਆਯੋ । ਸੁ ਬੁਧੰ ਸਵਾਯੋ । 19 ।
ਕਿਤਾ ਕਾਲ ਬੀਤਾ । ਪੁਜਯੋ ਸੰਗ ਈਤਾ ।
ਕਰੁਯੋ ਜਾ ਦਿਦਾਰਾ । ਬਡੋ ਮੋਦ ਧਾਰਾ । 20 ।
ਸਬੁ ਭੋਟ ਦੀਨੀ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਚੀਨੀ ।
ਜਥੈ ਥਾਨ ਦੀਆ । ਸਭੈ ਦੇਖ ਲੀਆ । 21 ।
ਸਭਾ ਜੋਇ ਸਾਰੀ । ਤਿਸੈ ਕੂ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਧਨੰ ਧਨੰ ਗਾਵੈ । ਬਡੋ ਮੋਲ ਪਾਵੈ । 22 ।

1) ਦੋਹਾ ਦੇ 2) ਬਹੁਤ ਕੀਮਤ ਵਾਲੇ 3) ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਕਪੜੇ 4) ਘਰ 5) ਸੰਗ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ 6) ਹੋਰ,
ਦੂਜਾ 7) ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਮਾੜਾ ਸੀ

ਮਿਖ ਤਾ ਉਚਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਆਵਤਾਰੀ ।
 ਅਗੈ ਜੋ ਪਠਾਯੋ । ਇਸੀ ਤੇ ਸਵਾਯੋ । 23 ।
 ਇਹੈ ਦੋਇ ਬਾਨੀ¹ । ਸੁ ਚੀਨੰ² ਨਿਸਾਨੀ ।
 ਪਰ੍ਹੰ³ ਏਕ ਭੇਜਾ । ਦੁਤੈ ਯੋ ਸੁ ਰੇਜਾ⁴ । 24 ।
 ਵਹੈ ਥੋ ਜਨਾਨਾ । ਇਹੈ ਹੈ ਮ੍ਰਦਾਨਾ ।
 ਸੁਨੀ ਨਾਥ ਬਾਨੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਬਖਾਨੀ । 25 ।
 ਇਤੈ ਸੋ ਨ ਆਯੋ । ਕਿਸੈ ਪੈ ਪਠਾਯੋ ।
 ਤਿਨੇ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਭਾਰੀ । 26 ।
 ਮਸੰਦੋ ਜੋ ਚੈਯਾ । ਤਿਸੈ ਪੈ ਪਠੈਯਾ ।
 ਕਛੁ ਹੋਰ ਦੀਆ । ਸਭੈ ਸ੍ਰੋਨ ਕੀਆ⁵ । 27 ।
 ਕਰੁਯੋ ਕੋਪ ਐਸਾ । ਰਵੰ⁶ ਜੇਠ ਜੈਸਾ ।
 ਅਹੈ ਦੋਸ ਧਾਰੀ । ਕੁਪੈ ਆਵਤਾਰੀ । 28 ।
 ਗਹੋ⁷ ਸੋ ਮੰਗਾਯੋ । ਬੰਧਯੋ ਪਾਸ⁸ ਕਾਯੋ ।
 ਕਿਨੇ ਐਸ ਆਖੀ । ਤ੍ਰਿਯਾ ਤੇਰ⁹ ਯਾਕੀ । 29 ।
 ਲਹੰਗਾਰ ਮੋਤੀ । ਦਿਪੈ ਚਾਰ ਜੋਤੀ ।
 ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਪਾਈ । ਤ੍ਰਿਯਾ ਸੋ ਮੰਗਾਈ । 30 ।
 ਵਹੈ ਚੀਰ ਓਢੀ । ਲਿਆਵੇ ਨਾਗੋਡੀ ।
 ਨਹੀ ਜਾਨ ਪਾਵੈ । ਪਨੀ ਸੀਸ ਖਾਵੇ¹⁰ । 31 ।

ਝੂਲਨਾ ਗਏ ਤਬ ਧਾਇ ਨਿਜ ਬੀਰ ਸਰਕਾਰ ਕੈ ਗਹੀ ਤਬ ਜਾਟਨੀ ਨਾਰਿ ਜਾਈ ।
ਛੰਦ : ਅੰਗ ਉਖਾਇ ਕਰ ਚੀਰ ਵਹੁ ਤਾਸਕੇ ਆਨ ਹਜੂਰ ਮੈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਂਹੀ ।
 ਨਿਰਖ ਦੀਦਾਰ ਤਿਹ ਬਸਤ੍ਰ ਕੋ ਸਰਬ ਹੀ ਸਭਾ ਸਭ ਨੈਨ ਰਹੇਗੀ ਸੁ ਲਾਈ ।
 ਲਗੀ ਪੁਨ ਮਾਰ ਦੁਹਾਨ ਕੋ ਹੋਵਨੇ ਕਹੋ ਤਹ ਕਵਨ ਲੇਵੈ ਛੁਡਾਈ । 32 ।
 ਰੂਖ ਕੇ ਸਾਥ ਲਟ ਕਾਇ ਦੋਨੋ ਦਏ ਮਾਰਹੀ ਮਾਰ ਮਰਗੇ ਸੁ ਉਠੇ ਓਈ ।
 ਬੰਧ ਬਡ ਤਾਸ ਕੋ ਦੁਤੇ ਜੋ ਮਾਨਈ ਤਾਸ ਕੇ ਜੁਮੇ ਕਛੁ ਕਨਕ¹¹ ਹੋਈ ।
 ਕਈ ਹਜਾਰ ਕੋ ਗਯੋ ਜੜ ਖਾਇ ਕਰ ਨਹੀ ਹਜੂਰ ਦੀਨੋ ਸੁ ਸੋਈ ।
 ਉਘਰ ਜੋ ਪਰਦ¹² ਪੁਨ ਗਯੋ ਬੇਮੁਖਨ ਕੋ ਨਰਕਈ ਘੋਰ ਮੈ ਬਸੇ ਦੋਈ । 33 ।

ਪਾਧੜੀ ਯੋ ਇਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਨ ਕੋ ਨਿਹਾਰ । ਡਰ ਗਏ ਮੂੜ੍ਹ ਮਨ ਮੈ ਅਪਾਰ ।
ਛੰਦ : ਪੈ ਗਰਬ ਬਡੋ ਮਨ ਤੈ ਨ ਜਾਇ । ਨਹੀ ਹੋਇ ਦੀਨ ਪਗ ਗਹਤ ਧਾਇ । 34 ।

1) ਥਾਨ, ਕਪੜੇ ਦੇ ਧਾਨ 2) ਪਛਾਣ ਲਈ 3) ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 4) ਕੋਰੇ ਕਪੜੇ ਦਾ ਥਾਨ 5) ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ
 6) ਸੂਰਜ 7) ਪਕੜ ਕੇ 8) ਛੰਦਾ ਪਾ ਲਿਆ 9) ਇਸ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਤੇੜ 10) ਸਿਰ ਤੇ ਜੁਤੀਆਂ ਦੀ
 ਮਾਰ ਸਹੇ 11) ਸੋਨਾ 12) ਪਰਦਾ, ਭੇਦ

ਜੋ ਗਹਤ ਚਰਨ ਹੋਇ ਕਰ ਸੁ ਸੁਧ ! ਤਬ ਬਖਸ ਲੇਤ ਸਤ ਗੁਰ ਸੁ ਬੁਧ ।
 ਹਨ ਗਹਿਯੋ ਸੁਧ ਨਹੀ ਭੇ ਸੁਜਾਨ । ਤਬ ਭਈ ਜਾਨ ਤਿਨ ਕੀ ਸੁ ਹਾਨ¹ । 35 ।
 ਕਈ ਰਾਜ ਤਖਤ ਹੀਰੇ ਰੁ² ਲਾਲ । ਪਾਰਸ ਸੁ ਧੇਨ ਕੰਚਨ ਬਿਸਾਲ ।
 ਏ ਸਰਬ ਸੋਜ³ ਜੇਤਕ ਜਹਾਨ । ਗੁਰਜਰਨ ਮਧਿ ਸੋਭਤ ਅਮਾਨ । 36 ।
 ਜਬ ਕਬੀ ਪੂਛ ਕਰਹੀ ਦਿਯਾਰ । ਤਬ ਕਰੈ ਬਚਨ ਸਬ ਯੋ ਉਚਾਰ ।
 ਇਤ ਪੂਜ ਮਾਇਆ ਜਿਤਕ ਆਇ । ਹਮ ਦੇਤ ਸੰਗ ਤਾਕੋ ਛਕਾਇ । 37 ।
 ਨਿਸ ਦਿਨਾ ਧਾਮ ਹਮਰੇ ਦਯਾਰ । ਪਾਕੰਤ ਦੇਗ ਵਾਰਾਨ ਪਾਰ⁴ ।
 ਯੋ ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਪ੍ਰਭ ਕਰ ਸੁ ਮੋਨ । ਜਾਨੰਤ ਚੀਤ ਮਹਿ ਸਰਬ ਜੋਨ । 38 ।
 ਇਕ ਦਿਨਾ ਰੈਨ ਕਿਨੋ ਬੀਚਾਰ । ਨਿਜ ਓਢ ਕਾਮਰੀ⁵ ਅੰਗ ਧਾਰ ।
 ਸਬ ਮਾਹਿ ਲੰਗਰ ਨ ਗੇ ਸੁ ਧਾਇ । ਮਾਗਿਯੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਹੀਂ ਕਿਨ ਦਿਖਾਇ । 39 ।

ਚੋਪਈ : ਪੁਨ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਬੂਢੈ ਕੋ ਲੰਗਰ ਜਹ ਭਾਰੀ ।
 ਹੂੰ ਗਰੀਬ ਨਿਜ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਭੋਜਨ ਦੀਜੈ ਹਮੇ ਪਿਆਰੇ ।
 ਪਰਸਾਦੇ ਦੀਨੇ ਤਿਨ ਪਾਂਚ । ਤਿਨ ਕੋ ਲੰਗਰ ਸਮਝਿਓ ਸਾਚ । 40 ।
 ਏਕ ਸਿਖ ਕੇਉ ਅੰਨ ਪਯਾਰੇ । ਤਿਨਹੂੰ ਬਰੀਆਂ ਦਈ ਸੁਧਾਰੇ ।
 ਭੋਜਨ ਪਾਇ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰ ਭਾਰੀ । ਏ ਦੋਉ ਲੰਗਰ ਲਖ ਚਾਰੀ । 41 ।
 ਯੋ ਝੂਠੇ ਜਾਨੇ ਸਭ ਕੋਇ । ਸਾਬ ਮਸੰਦ ਜਿਤਾ ਅਵਲੋਇ ।
 ਯੋ ਤਿਨ ਆਛੋ ਸੋਧ ਬਿਚਾਰਾ । ਪੁਨ ਆਏ ਨਿਜ ਸਦਨ⁶ ਮਝਾਰਾ । 42 ।
 ਭੋਰ ਭਏ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁ ਬੁਲਾਇ । ਝੂਠੇ ਕੀਨਾ ਭੋਜ ਦਿਖਾਇ ।
 ਤਿਨ ਪਰ ਕੋਪ⁷ ਨਾਥ ਕੋ ਆਯੋ । ਅਨਿਕ ਬਾਤ ਕਰ ਉਨੈ ਝੂਠਾਯੋ । 43 ।
 ਏਕ ਦਿਵਸ ਬੈਠੇ ਸੁ ਨਿਧਾਨਾ⁸ । ਸਾਚੁ ਤਖਤ ਉਚਹ ਅਸਥਾਨਾ ।
 ਸਵਾਂਗੀ ਭਾਂਡ ਪਰਾਪਤਿ ਭਏ । ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਬਚਨ ਤਿਨ ਕਏ । 44 ।
 ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਆਗਿਆ ਪਾਉ । ਸਵਾਂਗ ਕਾਛ ਕਰ ਆਨ ਦਿਖਾਉ ।
 ਸੁਨੇ ਬੈਠ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਸਵਾਂਗ ਮਸੰਦਨ ਕਾਛ ਸੁ ਧਾਰੀ । 45 ।
 ਤਾਕੋ ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਸਵਾਂਗ ਬਨਾਈ । ਬੇਗ ਬਨਾਵੋ ਆਗਿਆ ਪਾਈ ।
 ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਕੀਨਾ ਉਨ ਸੋਈ । ਬਨਾ ਮਸੰਦ ਭਾਂਡ ਇਕ ਸੋਈ । 46 ।
 ਘੋਰੀ ਚਰਿਓ ਨਫਰ ਦੋਉ ਸੰਗਾ । ਧਾਛੈ ਬੇਸਵਾ ਧਰੀ ਨਿਸੰਗਾ⁹ ।
 ਕਾਰ ਭੇਟ ਉਗਰਾਹਨ ਕਾਜਾ । ਚਲਿਓ ਮਸੰਦ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ । 47 ।

1) ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ 2) ਅਰੁ, ਅਤੇ 3) ਸਾਮਾਨ, ਸਾਮਗ੍ਰੀ 4) ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ
 ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ 5) ਕੰਬਲ 6) ਘਰ 7) ਗੁੱਸਾ 8) ਗੁਰੂ ਜੀ 9) ਨਿਸੰਗ ਹੋ ਕੇ

ਉਤਰ੍ਹਯੋਂ ਆਨ ਏਕ ਸਿਖ ਘਰਾ । ਹੁਰੈ ਨਿਪਨ ਵਹ ਸੁਮਰ ਸੁ ਖਰਾ ।
 ਕਹੀ ਸੇਵ ਤਿਨ ਅਧਿਕ ਅਪਾਰ । ਜਥਾ ਸਫਤਿ ਜੋ ਸਦਨਾ ਮੰਝਾਰਾ । 48 ।
 ਭੋਜਨ ਕਰਕੇ ਤਯਾਰ ਸੁਜਾਨਾ । ਭਾਖਯੋ ਚਲੀਐ ਸਿਹਰਵਾਨਾ ।
 ਆ ਬੈਠ੍ਹਯੋ ਜਬਹੀ ਵੁਜਸਾਰਾ^੧ । ਲੇ ਤਿਨ ਧਰ੍ਹਯੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਯਾਰ । 49 ।
 ਵਰਕੇ ਗੰਹੁ ਉਰਦਨ ਦਾਰ । ਤਾਕੇ ਨਿਰਖਤ ਪਯੋ ਸੁਮਾਰਾ^੨ ।
 ਪਤਹੀ^੩ ਦੀਨੀ ਕਹੀ ਬਹਾਇ । ਵੁਨਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ ਦੀਸ ਗਵਾਇ । 50 ।
 ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਕੀਨੋ ਤਿਹ ਘਨੋ । ਉਚ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਚਨ ਯੋ ਭਨੋ ।
 ਪਾਪੀ ਤੋਰੇ ਸਦਨਾ^੪ ਮੰਝਾਰਾ । ਆਯੋ ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਨਿਜ ਧਾਰਾ । 51 ।
 ਤੈ ਕਾ ਭੋਜਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਸੁਆਹਿ । ਧ੍ਰਿਗ ਜਨਮ ਰੁਮਰੋ ਜਗ ਮਾਹਿ ।
 ਐਸੇ ਭੋਜਨ ਸੁਪਨੇ ਮੂਲ । ਹਮਰੇ ਸਵਾਨਾ^੫ ਨ ਕਰਤ ਕਬੂਲ । 52 ।
 ਜੈਸਾ ਤੋਹ ਗੁਰੂ ਕਹ ਕਰਾ । ਇਹਤੋ ਕਹ ਕਾ ਭਯੋ ਸੁ ਖਰਾ^੬ ।
 ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਇਮ ਸਿਖ ਉਚਰਾ । ਕਸ ਭੋਜਨ ਰੁਮਰੋ ਜੁ ਖਰਾ । 53 ।
 ਜਸ ਰੁਮ ਭਾਖੋ ਤਸ ਮੈ ਕਰੋ । ਮੈ ਸੁ ਅਨਾਥ ਆਪ ਤੋ ਡਰੋ ।
 ਕਹੀ ਮਸੰਦ ਮੂੜੁ ਸੁਨ ਆਹਾ । ਚਹੀਐ ਝਟਕਾ ਸੁਰਾ ਕੜਾਹਾ । 54 ।
 ਯੋ ਕਹ ਚਲਿਯੋ ਆਪ ਚੜ ਧਾਇ । ਪਾਇਨ ਪਰਿਯੋ ਸਿਖ ਤਬ ਆਇ ।
 ਮਿਨਤ ਕਰ ਤਾਕੇ ਅਟਕਾਇ । ਕਛ ਭੂਖਨ ਬੋਚੋ ਯੋ ਤ੍ਰਿਯ ਜਾਇ । 55 ।
 ਜਸ ਤਿਨ ਭਾਖਯੋ ਜਸ ਵੁਜ ਕੀਨਾ । ਨਾਕ ਚੜ੍ਹਾਇ ਤਾਸ ਅਚਲੀਨਾ^੭ ।
 ਏਕ ਰਜਾਈ ਹੇਠ ਬਿਛਾਇ । ਰੂਪਯਾ ਆਨਿਯੋ ਭੇਟ ਚਢਾਇ । 56 ।
 ਆਗ ਰਾਖ ਚਰਨ ਸਿਖ ਪਰਾ । ਤਬ ਤਾਕੇ ਲਾਤਨ ਤਿਨ ਮਰਾ ।
 ਦਮੜਾ ਲੀਨੋ ਹਾਥ ਉਠਾਇ । ਸਿਸਵਾ ਦੀਨੋ^੮ ਓਹ ਚਲਾਇ । 57 ।
 ਫਿਰ ਚਲੇਤੋ ਤਿਨ ਬੰਨ ਉਚਾਰਾ । ਪਾਪੀ ਤਵ ਗ੍ਰਿਹ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਰਾ ।
 ਤੈ ਕਤ ਭੇਟ ਬੋਰ ਸੀ ਦੀਨੀ । ਯੋ ਕਹ ਅਗੂ ਪੈਂਡ ਤਿਨ ਲੀਨੀ । 58 ।
 ਯੋ ਤਿਨ ਕੇ ਬਹੁ ਸਾਗ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਿਸਮੈ ਭਏ ਨਾਥ ਅਵਿਤਾਰੀ ।
 ਅਗਸਤਾ^੯ ਤਿਨ ਕੋ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਜਗ੍ਹਯੋ ਕੋਪ ਸਿਖ ਚਰਤੁ^{੧੦} ਬਿਚਾਰੀ । 59 ।
 ਮੋਰ ਸਿਖ ਹੈ ਮੋਰ ਪ੍ਰਮਾਨਾ । ਮੈ ਤਿਨ ਕੇ ਨਿਜ ਹਾਥ ਬਿਕਾਨਾ ।
 ਏ ਤਿਨ ਕੋ ਤਾੜਨ ਯੋ ਕਰਹੀ । ਮੋ ਤੋ ਰਤੀ ਨੇਕ ਨਹੀ ਡਰਹੀ । 60 ।

ਰਸਾਵਲ ਪੁਨੰ ਭਾਤ ਗਾਯੋ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਸੁਨਾਯੋ ।

ਛੇਦ : ਹਮੈ ਬੋਰ ਕੀਨੀ । ਭਯੋ ਆਪ ਚੀਨੀ । 61 ।

- 1) ਘਰ 2) ਰਸੋਈ ਵਿਚ 3) ਕਰੋੜਵਾਨ ਨੇ ਲਿਆ 4) ਦਾਲ ਦੀ ਪਤੀਲੀ 5) ਘਰ 6) ਭੰਡ
 7) ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਥੀਤਾ 8) ਪਾ ਲਿਆ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ 9) ਸਰਾਪ ਚਿੰਤਾ 10) ਇਸ ਭਵਾ ਦਾ
 11) ਚਰਿਤ੍ਰ

ਜਿਤੇ ਏਕ ਰਾਈ¹ । ਕਹੀ ਦਾਸ ਨਾਹੀ ।
 ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਜਾਨੈ । ਕਰੈ ਏ ਜਹਾਨੇ । 62 ।
 ਹਮੈਂ ਤੁਛ ਗਾਈ । ਆਗਿਆ ਜੁ ਪਾਈ ।
 ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਓਹੀ² । ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਪ ਹੋਈ । 63 ।
 ਘਨ ਜਯੋ ਗਜਾਨਨ³ । ਸੁ ਮੇਘ ਲਜਾਨੋ ।
 ਦਈ ਬੀਰ ਆਗਿਆ । ਨਹੀ ਜਾਹਿ ਭਾਗਿਆ । 64 ।
 ਗਹੇ ਸੋਇ ਜਾਇ । ਸੁ ਬਾਧੇ ਬਨਾਈ ।
 ਲਗੀ ਹੋਨ ਮਾਰੀ । ਮਹਾ ਦੀਹ⁴ ਭਾਰੀ । 65 ।
 ਕਰਾਹੀ ਦਿਵਾਲੀ । ਜਰੇ ਮਧਿ ਜੁਲੀ ।
 ਸਿਰੇ ਤੇਲ ਪਾਈ । ਦਏ ਸੋ ਜਰਾਈ । 66 ।
 ਅਸੰ ਮਾਰਿ ਕੀਨੀ । ਲਖੈ ਨਾਹਿ ਚੀਨੀ ।
 ਭਏ ਬਧ ਸਾਰੇ । ਸੁ ਦੋਖੀ ਕਰਾਰੇ । 67 ।

ਚੋਪਈ : ਕੇਤਕ ਸੂਰੀ ਦੀਸ ਚਢਾਈ । ਕੇਤਕ ਤੀਰਨ ਛੇਦ ਕਰਾਈ ।

ਕੇਤਕ ਤਵਾ ਲੋ ਪਰ ਜਾਰੇ । ਇਹ ਬਿਧ ਸਕਲ ਮਸੰਦ ਸੰਘਾਰੇ । 68 ।
 ਰਹੇ ਵਹੈ ਜੀਵਤ ਜਗ ਜਾਨੋ । ਦੇਸ ਛਡ ਪਰਦੇਸ ਸਿਧਾਨੋ ।
 ਕੈ ਪੁਨ ਵਹੈ ਜੀਅ ਲੈ ਬਾਚੇ⁵ । ਜੋ ਮਧਿ ਪਏ ਚਰਨ ਗੁਰ ਸਾਚੇ । 69 ।
 ਸਰਨ ਪਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਰਖ ਲੀਨੇ । ਔ ਪੁਨ ਭੋਟ ਕਾਲਕਾ ਦੀਨੇ ।
 ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਨੰਦ ਚੰਦ ਨਿਹਾਰਾ । ਏ ਦ੍ਰੈ ਬਚੈ ਨਾਮ ਜੋ ਦਾਰਾ । 70 ।
 ਨੰਦ ਚੰਦ ਅਤਿਹੀ ਬਲਵਾਨਾ । ਜਾ ਸਮ ਸੁਭਟ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਆਨਾ⁶ ।
 ਹੁਕਮ ਧਨੀ⁷ ਕਾ ਐਸਾ ਭਯੋ । ਮਾਰੇ ਬਿਨਾ ਸੋਊ ਮਰ ਗਯੋ । 71 ।
 ਸੁਨ ਅਬ ਤਾਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਊ । ਤਾਂਤੇ ਤੁਮ ਕਹ ਅਧਿਕ ਰਿਝਾਊ ।
 ਉਨਤੇ ਕੁਛਕ ਕਾਲਹੀ ਦਿਨਾ । ਪਾਛੇ ਇਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਆ ਬਨਾ । 72 ।
 ਇਕ ਉਦਾਸੀ ਸਿਧ ਸੁਜਾਨ । ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੂ ਲਿਖਿਯੋ ਨਿਧਾਨ ।
 ਲੈ ਹਜ਼ੂਰ ਪਹੁਚੇ ਵਹ ਧਾਇ । ਸਹੀ ਪਵਾਵਨ⁸ ਕੇ ਚਿਤ ਚਾਇ । 73 ।
 ਜਬੈ ਹਜ਼ੂਰ ਪੁਜੈ ਵੈ ਆਈ । ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਨਹੀ ਪਹੁਚਿਓ ਜਾਈ ।
 ਤਿਨ ਮਨ ਮੈ ਯੋ ਕਰਿਯੋ ਬਿਚਾਰਾ । ਕੋਊ ਆਗੇ ਕਰੋ ਸੁਧਾਰਾ । 74 ।
 ਨੰਦ ਚੰਦ ਆਗੂ ਚਿਤ ਧਰਾ । ਸੰਛਾ ਸੂਰ ਬੀਰ ਬਹੁ ਖਰਾ ।
 ਸੋ ਲੈ ਪਹੁਚੇ ਗਾ ਹਮ ਤਹੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸਤਿਗੁਰ ਹੈ ਜਹੀ । 75 ।

1) ਰਾਈ ਜਿਨੀ, ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ 2) ਉਸ ਦੇ 3) ਬਦਲ ਵਾਂਗ ਗਜਿਆ 4) ਦੀਰਘ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ
 5) ਬਚੇ 6) ਹੋਰ, ਦੂਜਾ 7) ਮਾਲਕ, ਸੁਆਮੀ, ਪਰਮਾਤਮਾ 8) ਦਸਖਤ ਕਰਵਾਣ ਲਈ

ਸਭ ਮਿਲ ਨੰਦ ਸਸੀ¹ ਕੇ ਪਾਸਾ । ਬਰਨਨ ਕਰੀ ਸਹੀ ਅਰਦਾਸਾ ।
 ਡਿਨ ਭਾਖਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਕੌਨ ਬਡੀ ਇਹ ਬਾਤ ਬਨਾਈ । 76 ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅੰਬੁਜ ਪਗ² ਮਾਹੀ । ਸਦਾ ਬਿਰਾਜਿਤ ਸਾਂਝ ਸੁਬਾਹੀ ।
 ਆਨ ਗ੍ਰੰਥ ਜੂ ਦਿਹੁ ਮੁਰ ਪਾਹੀ । ਲੈਹੁ ਦਸਖਤ ਪੁਆਇ ਉਗਾਹੀ । 77 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਿਨ ਤੁਰਤ ਹੀ ਦਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜੂ ਆਨ ।

ਨਿਰਖ ਲਿਖਤ ਦੀਦਾਰ ਤਿਨ ਗਦ ਗਦ ਭਯੋ ਸੁ ਜਾਨ । 78 ।

ਚੌਪਈ : ਲਏ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਅੰਦਰ ਧਰਾ । ਸਾਧਨ ਸਾਥ ਬਚਨ ਯੋ ਕਰਾ ।

ਦੋਇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਵੇਲਾ ਹੋਰ³ । ਲੈਹੁ ਜਹੀ ਪਵਾਇ ਸੁ ਫੇਰ । 79 ।

ਦੈ ਕਰ ਸੋ ਨਿਜ ਸਦਨ⁴ ਸਿਧਾਨੇ । ਬਹੁਤੇ ਦਿਨਾਂ ਉਡੀਕ ਬਿਹਾਨੇ⁵ ।

ਪ੍ਰਫਨ ਸਾਧ ਜੋ ਆਵੈ ਧਾਇ । ਆਜ ਕਾਲ ਯੋ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇ । 80 ।

ਘਨੇ ਫਿਰੇ ਜਬਹੀ ਵਹ ਜਾਨਾ । ਏਕ ਦਿਨਾ ਸੋ ਕਰਾ ਬਖਾਨਾ ।

ਕਾਗਦ ਸਿਆਹੀ ਮੋ ਪੈ ਲੀਜੈ । ਔਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਤੁਮ ਰਚ ਦੀਜੈ । 81 ।

ਯਾਕੀ ਆਛੀ ਲਿਖਤ ਨਿਹਾਰ । ਮੌਰ ਪਠਨ ਕੋ ਚਹੀਐ ਯਾਰ⁶ ।

ਤੁਮ ਕਿਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤ ਕਿਛ ਨਾਹੀ । ਅੰ ਲਿਖ ਲੇਹੁ ਆਛ ਬਰ ਆਹੀ । 82 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਸਾਰੇ । ਚਲੇ ਮੋਨ ਧਾਰੇ ।

ਛੰਦ : ਭਈ ਔਰ ਔਰਾ । ਕਹੈ ਕਾਹ ਧੌਰਾ । 83 ।

ਹਜ਼ੂਰੰ ਸਿਧਾਈ । ਪੁਕਾਰੰ ਕਰਾਈ ।

ਸੁ ਦੌਹੀ ਜੋ ਦੀਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਚੀਨੀ⁷ । 84 ।

ਕਹਾ ਕੌਨ ਭਾਈ । ਲਵੋ ਸੋਧ ਜਾਈ ।

ਤਿਨੇ ਭੇਦ ਪਾਈ । ਪ੍ਰਭੂ ਤੀਰ ਗਾਈ । 85 ।

ਸੁ ਸਾਧੰ ਉਦਾਸੀ । ਮਹਾ ਮਤ ਰਾਸੀ⁸ ।

ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਏ । ਸਹੀ ਕਾਜ ਲਿਆਏ । 86 ।

ਸਬੈ ਯੋ ਸੁਨਾਈ । ਜਿਤੀ ਹੀ ਬਿਹਾਈ⁹ ।

ਮਹਾਰਾਜ ਗਾਈ । ਦਿਵਾਵੋ ਸੁ ਜਾਈ । 87 ।

ਗਏ ਬੀਰ ਧਾਏ । ਕਹਾ ਤਾਸ¹⁰ ਜਾਏ ।

ਧਕਾ ਨਾ ਸੁ ਕੀਜੈ । ਇਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਜੈ । 88 ।

ਕਹਾ ਬਾਤ ਬੋਰੀ । ਇਹੈ ਸਾਧ ਧੌਰੀ¹¹ ।

ਬਡੀ ਘਾਲ ਘਾਲੀ । ਲਿਖਾ ਹੈ ਅਕਾਲੀ । 89 ।

1) ਨੰਦ ਚੰਦ 2) ਚਰਨ ਰਮਲ 3) ਮੌਕਾ ਵੇਖ ਕੇ 4) ਘਰ 5) ਬੀਤ ਰਹੇ 6) ਮਿਤਰ 7) ਵਿਦਵਾਨ,
 ਸਮਝਿਆ 8) ਖਜਾਨਾ, ਰਾਸ 9) ਬੀਤੀ ਸੀ 10) ਉਸ ਨੂੰ 11) ਮੁਖੀਆ

ਗਉ ਸਾਧ ਆਹੀ । ਧਨੀ ਲੋਗ ਨਾਹੀ ।
 ਨਹੀ ਫੇਰ ਕੀਜੈ । ਇਨੈ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਜੈ । 90 ।
 ਇਮੰ ਦਾਸ ਗਾਯੋ । ਨਹੀ ਚੀਤ ਆਯੋ ।
 ਨਹੀ ਮੈ ਸੁ ਦੇਨਾ । ਕਰੇ ਕੋਟ ਕੇਨਾ । 91 ।
 ਜਿਤੈ ਜੋਰ ਹੋਈ । ਲਵੋ ਲਾਇ ਸੋਈ ।
 ਤਿਨੈ ਜਾ ਹਜੂਰੀ । ਕਹੀ ਗਾਥ ਪੂਰੀ । 92 ।
 ਤਿਨੈ ਫੇਰ ਭੇਜਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਧਾਰ ਤੇਜਾ¹ ।
 ਨਹੀ ਮੂੜ੍ਹ ਮਾਨੀ । ਅਹੰ² ਬੁਧ ਠਾਨੀ । 93 ।
 ਪੁਨੰ ਫੇਰ ਆਏ । ਪਦੰ ਕੰਜੰ³ ਪਾਏ ।
 ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚਾਰੀ । 94 ।
 ਘਨੇ ਕੋਪ ਕੀਆ । ਅਸੰ ਭਾਖ ਦੀਆ ।
 ਦਿਨੰ ਤੋਰ ਨਾਸੀ⁴ । ਆਏ ਤੀਰ ਭਾਸੀ । 95 ।
 ਕਹਾ ਏਕ ਬੇਰੀ । ਗਛੋ ਤਯਾਗ ਦੇਰੀ ।
 ਗਏ ਫੇਰ ਧਾਈ । ਕਿਤੀ ਲੈ ਸੁਨਾਈ । 96 ।
 ਕਹੀ ਜੋ ਨ ਮਾਨੋ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਪ ਜਾਨੋ ।
 ਅਹੀ ਬਾਤ ਬੋਰੀ । ਗਈ ਮਤ ਤੋਰੀ । 97 ।
 ਕਰੈ ਮੂੜ੍ਹ ਸੋਈ । ਤਿਸੈ ਨਾਸ ਹੋਈ ।
 ਕਰੈ ਤੂ ਸਰੀਕਾ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ⁵ ਜੀ ਕਾ । 98 ।
 ਅਗੈ ਜਯੋਂ ਮਸੰਦਾ । ਭਏ ਨਾਸਵੰਦਾ ।
 ਤਿਸੰ ਤੋਰ ਹਾਲਾ । ਭਏ ਜਾਨ ਕਾਲਾ । 99 ।
 ਕਿਤੀ ਏਸੁ ਗਲਾ । ਦਿਹੋ ਗ੍ਰੰਥ ਭਲਾ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਥ ਪਾਈ । ਭਯੋ ਤੂੰ ਸੁ ਰਾਈ⁶ । 100 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਨ ਚੀਤਹਿ ਲਾਵਹਿੰਗਾ । ਤਬ ਦੇਖ ਸਹੀ ਫਲ ਪਾਵਹਿੰਗਾ ।
 ਤਵ ਪਾਸਹ ਬਾਤ ਜਰੀ ਨ ਗਈ । ਹਮ ਛੋਰ ਕਥਾ ਸਭ ਭਾਖ ਦਈ । 101 ।
 ਜਬ ਅੰਤ ਅਜਾ⁷ ਸੁਣਿ ਆਵਤ ਹੈ । ਤਬ ਕੇਹਰ ਕੋ ਕਰ ਪਾਵਤ ਹੈ⁸ ।
 ਵਹ ਸਾਹਿਬ ਕਾਲਹ ਨਾਗ ਹਈ । ਤੁਮ ਤੀਨ ਬਿਰਾ ਨਿਜ ਨਾਹਿ ਕਈ । 102 ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਿਧੋ ਸਮਝਾਇ ਰਹੇ । ਤਿਨ ਨਾਹਿ ਕਿਧੋ ਬਚਨਾ ਸੁ ਗਹੇ ।
 ਮੁਖ ਬੈਨ ਬਧੀਕ ਸੁ ਗਾਵਤ ਹੈ । ਨਹ ਨਾਥ ਕਹਾ ਜੀਅ ਲਾਵਤ ਹੈ⁹ । 103 ।

1) ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਕੇ, ਗੱਸੇ ਹੋਕੇ 2) ਹੰਕਾਰ 3) ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ 4) ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਾ 5) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ
 6) ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਧ ਜਾਏਗੀ 7) ਬਕਰਾ 8) ਤਦ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਂਦਾ ਹੈ 9) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ

ਅੜਿਲ : ਫਿਰ ਹਜ਼ੂਰ ਤਿਨ ਸਭ ਹੀ ਭੇਦ ਜਤਾਇਯੋ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਪੁਨ ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਜੀਅ ਛਾਇਯੋ ।
ਤਿਹ ਡੇਰਾ ਪਰ ਹਲਾ ਦਯੋ ਕਰਾਇਕੈ ।
ਹੋ ਬੇਮੁਖ ਚਲਿਯੋ ਸੁ ਭਾਜ ਬਿਲਮ¹ ਨਹੀ ਲਾਇਕੈ । 104 ।

ਲੈ ਗ੍ਰੰਥਿ ਭਜ ਗਯੋ ਤਹਾ ਚਲ ਆਵਈ ।
ਸਿਰੀ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ ਸੁ ਬਯੋਤ² ਬਨਾਵਈ ।
ਧੀਰ ਮਲੀਏ ਸੋਚੀ ਪਾਸ ਜੁ ਆਨਿਕੈ ।
ਹੋ ਇਨ ਬਿਧ ਕੀਨੀ ਕਥਾ ਕੋਪ³ ਜੀਅ ਠਾਨਿਕੈ । 105 ।

ਚੌਪਈ : ਕਈ ਸੰਗਤਾ ਕੋਟ ਸੁ ਜਾਨ । ਮੈ ਤਵ ਚਰਨ ਝਕਾਵੇ ਆਨ ।
ਤਾਕੋ ਮੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਯੋ ਕਰਾ । ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਹਾਥ ਮੈ ਧਰਾ । 106 ।
ਜਾਮੇ ਕੀ ਬਾਹਨ⁴ ਮੈ ਝਾਰੂ । ਤਤਛਿਨ ਗੁਰੂ ਅਨੇਕ ਨਿਕਾਰੂ ।
ਵਹੁਯਾ ਬਿਧ⁵ ਨਿਜ ਗਯਾ ਪਲਾਈ⁶ । ਇਤ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਯੋ ਵਰਮਾਈ । 107 ।
ਮਰਹੈ ਬੇਮੁਖ ਤਹ ਠਾ⁷ ਜਾਈ । ਤਾਂਕੀ ਕਾਲ ਦਸਾ ਨਿਜ ਕਾਈ ।
ਸਾਧਨ ਔਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜੂ ਦੀਨਾ । ਭਲੀ ਤਰਾਂ ਆਦਰ ਉਨ ਕੀਨਾ । 108 ।
ਵਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਉਨ ਪਦ ਹੈ ਜੋਈ । ਚਛ⁸ ਬਿਹੀਨ ਪਲਕ ਮੈ ਹੋਈ ।
ਕੋਇ ਨ ਸਕਗੁ ਤਾਸ ਕਹ ਪਰਾ⁹ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹਗੁ ਡਰੋਲੀ¹⁰ ਧਰਾ । 109 ।
ਲੋਗਨ ਉਤ ਸੋਚੀ ਸੰਗ ਕਹੀ । ਕਛੂ ਭੇਦ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਇਤ ਅਹੀ ।
ਯਾ ਕਹ ਤੂ ਭਾਜੁਯੋ ਜਿਨ ਜਾਨੋ । ਵਾ ਕੋ ਦਲ ਪਤ¹¹ ਖਾਸ ਪਛਾਨੋ । 110 ।
ਤੁਮਰਾ ਗਢ¹² ਲੇਵਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਕਹੁਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਜੋ ਤਾਂਤੇ ਭਾਜਿਯੋ ਨਿਜ ਆਵਤ । ਏਤੇ ਸਵਾਰ ਸਾਥ ਕਤ ਲਿਆਵਤ । 111 ।
ਇਹ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਛ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਛਾਨਹੁ । ਯਾਕੀ ਨਾਸ ਬਯੋਤ¹³ ਜੀ ਠਾਨਹੁ ।
ਅਸ ਪੁਨ ਸਮਾ ਹਾਥ ਨਹੀ ਆਈ । ਤਾਕੋ ਤੁਮ ਨਿਜ ਕਰਹੁ ਉਪਾਈ । 112 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਏਕਲ ਚਲ ਆਵਈ ਭੋਰ ਭਏ ਤਵ ਤੀਰ¹⁴ ।
ਤਾਕੀ ਭੀਤਰ ਡੇਵਦੀ ਬਹੈ ਤੁਪਕ ਲੈ ਬੀਰ । 113 ।

ਚੌਪਈ : ਤੁਮ ਕਹ ਮਾਰਨ ਗਢ ਹਿਤ ਆਯੋ । ਤੁਮ ਯਾਂਹੀ ਕਹ ਮੀਤ ਠਰਾਯੋ ।
ਸੋਚੀ ਸੁਨ ਬਤੀਆਂ ਡਰ ਗਯੋ । ਤਾਕੋ ਨਾਸ ਐਸ ਬਿਧ ਕਯੋ । 114 ।
ਪ੍ਰਾਤ ਭਏ ਜਬਹੀ ਵਹ ਆਯੋ । ਬੀਚ ਦੁਆਰੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ।
ਜਲਜ ਪਿਸਟਨੀ¹⁵ ਲਗੀ ਸੁ ਕਾਰੀ । ਲਰ ਕਰ ਮੂਓ ਬੀਰ ਬਰ ਭਾਰੀ । 115 ।

1) ਦੇਰੀ 2) ਵਿਉਂਤ 3) ਗੁੱਸਾ, ਕਰੋਪ 4) ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਬਾਂਹ ਤੋਂ 5) ਇਸ ਦੰਗ ਨਾਲ 6) ਭਜ ਗਿਆ 7) ਸਥਾਨ 8) ਅੱਖਾਂ, ਨੇਤਰ 9) ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ 10) ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ 11) ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਸੈਨਾ-ਨਾਇਕ 12) ਕਿਲਾ 13) ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ 14) ਠੇੜੇ 15) ਬੰਦੂਕ

ਕੇਤਕ ਘਰੀ ਡੇਵਦੀ ਮਾਹਿ । ਆਕੀ¹ ਲਰਿਯੋ ਬੀਰ ਬਰ ਆਹਿ ।
ਉਧਰ ਉਨੈ ਛਾਤ ਕਹ ਪਾਰੀ² । ਗੋਰੀ ਅਵਰ ਅੰਗ ਮਹਿ ਮਾਰੀ । 116 ।
ਗਯੋ ਜੂਝ ਜਬਹੀ ਫਟ ਜਾਨਹੁ । ਲੈਕਰ ਭਾਜੇ ਲੋਥ ਜਵਾਨੁ ।
ਕਾਲਹ ਸੰਘਾ ਹੋ ਤਹ ਬਾਧਾ । ਤਿਹ ਥਾਂ ਤਾਕੀ ਭਈ ਸਮਾਧਾ । 117 ।

ਰਸਾਵਲ ਗੁਰੂ ਦੀਨ ਬੰਧਾ । ਦਯਾ ਕੇਰ ਸਿੰਧਾ³ ।

ਛੰਦ : ਜਿਨੇ ਬੈਰ ਕੀਨਾ । ਵਹੈ ਕਾਲ ਲੀਨਾ । 118 ।
ਕਿਸੇ ਹੋਇ ਕੋਈ । ਤਿਸੈ ਨਾਸ⁴ ਹੋਈ ।
ਬਿਨਾ ਤੇਗ ਮਾਰੇ । ਸਭੈ ਵੈ ਸੰਘਾਰੇ । 119 ।
ਪਗ ਕੰਜ⁵ ਜੋਨੇ । ਗਹੈ ਧਾਰ ਮੌਨੇ⁶ ।
ਨਿਜਾ ਪਾਦ ਜਾਈ । ਗਹੀ ਸਾਮ⁷ ਧਾਈ । 120 ।
ਤਿਸੈ ਇਛ ਪੂਰੀ । ਸਦਾ ਸੋ ਹਜੂਰੀ ।
ਜਰਾ⁸ ਤਾ ਨ ਕਾਲਾ । ਬਸਿਓ ਉਚ ਆਲਾ⁹ । 121 ।
ਅਸੰ ਜਾਨ ਪਿਆਰੇ । ਮਸੰਦੇ ਸੰਘਾਰੇ ।
ਮਰੇ ਆਪ ਕੀਨੇ । ਮਹਾ ਮਤਿ ਹੀਨੇ । 122 ।
ਜਸਾ ਕੀਨ ਪਾਯੋ । ਅਗੰ ਮੂੜੁ ਆਯੋ ।
ਗਏ ਈਤ ਉਤੀ । ਜਮ ਤੇਲ ਹੂਤੀ¹⁰ । 123 ।
ਜਿਤੇ ਬੇ ਹੰਕਾਰੀ । ਜਰੈ ਲੈ ਉਖਾਰੀ ।
ਗਰੀਬ ਜੋ ਕੋਈ । ਪਰਿਯੋ ਪਾਇ ਸੋਈ । 124 ।
ਤਿਸੈ ਰਛ ਕੀਨੀ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਦੀਨੀ ।
ਅਸੰ ਭਾਂਤ ਪਯਾਰੇ । ਮਸੰਦੇ ਸੰਘਾਰੇ । 125 ।
ਘਰੰ ਯੋ ਸੁਧਾਯੋ । ਜਸੰ ਲੈ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਅਗੈ ਸੰਗ ਤਾਹੀ । ਸੁਧੈ ਗੇ ਸੁਬਾਹੀ । 126 ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਦੇਵਾ । ਅਲੇਖੰ ਅਭੇਵਾ ।
ਦਸੰ ਆਵਤਾਰੀ । ਅਸੰ ਚਾਂਪ ਧਾਰੀ¹¹ । 127 ।
ਪੁਨੰ ਐਸ ਗਾਯੋ । ਸਬੂਹੰ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਸੁ ਖੂਨੀ ਗਜੇਸਾ¹² । ਭਯੋ ਕੀਨ ਭੇਸਾ । 128 ।
ਇਕੰ ਓਰ ਆਈ । ਦੁਤੈ ਏ ਸੁਨਾਈ ।
ਮਸੰਦਾ ਜੁ ਆਵੈ । ਨਹੀ ਸਿਖ ਜਾਵੈ । 129 ।

- 1) ਬਾਗੀ 2) ਛਾੜ ਕੇ 3) ਦਯਾ ਦੇ ਸਾਗਰ 4) ਵਿਨਾਸ, ਬਰਬਾਦੀ 5) ਚਰਨ ਕਮਲ 6) ਚੁਪ
7) ਸਰਨ 8) ਬੁਢਾਪਾ 9) ਘਰ, ਹਵੇਲੀ 10) ਜਮ ਦੀ ਅਗ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੀ ਆਹੂਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸੜਨਗੇ
11) ਤਲਵਾਰ ਅਤੇ ਕਮਾਨਧਾਰੀ 12) ਵੱਡਾ ਹਾਥੀ

ਸੁਨੈ ਨਾਗ ਪਯਾਨਾ¹ । ਇਨ੍ਹ ਕੇ ਨ ਜਾਨਾ ।

ਖੁਸੀ ਮੋਰ ਆਹੀ । ਇਸੈ ਮਧਿ ਲਾਹੀ । 130 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਿਜ ਆਲੈ² ਪ੍ਰਭ ਸੋਧ ਕੈ ਕੀਨੇ ਦੂਰ ਮਸੰਦ ।

ਅਬ ਸੰਗਤ ਨਿਜ ਸੋਧਕੈ ਕਾਢਤ ਬੀਰ ਬੁਲੰਦ । 131 ।

ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਧਨ ਕੀ ਇਹ ਕਥਾ ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਚਿਤ ਲਾਇ ।

ਆਵਨ ਜਾਨਾ ਮੋਟਕੈ ਗੁਰਮੁਖ ਸੂਖ ਸਮਾਇ । 132 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਧ ਮਸੰਦਵਧ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ

ਇਕਾਦਸਮੋ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤ ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤੁ । 11 । ਅਫਜੂ ।

ਚੋਪਈ : ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ¹ ਭੋਰ ਹੋਇ ਆਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਦਿਨ ਮਣਿ² ਚਲ ਤਖਤ³ ਸੁਹਾਯੋ ।

ਪਰਮ ਜੋਤ ਸਾਹਿਬ ਸੁਖ ਦਾਈ । ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗਢ ਆਈ । 1 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਧਿਕ ਓਪ ਗਢ ਕੇਸ ਕੀ ਕੋ ਕਬਿ ਸਕੈ ਉਚਾਰ ।

ਸਹਸਾਨਨ⁴ ਜੋ ਬਰਨੀਐ ਤਉ ਨ ਪਾਵਤ ਪਾਰ । 2 ।

ਚੋਪਈ : ਆਦਿ ਸਰੂਪ ਖਾਲਸੇ ਵਾਸੀ । ਅਚੁਤ ਕਹਿਯੋ ਆਪ ਅਭਿਨਾਸੀ ।

ਉਚੋ ਅਧਿਕ ਪਬ ਬਰ ਭਾਰੀ । ਤਾਪਰ ਤਖਤ ਨਾਥ ਕਾ ਚਾਰੀ⁵ । 3 ।

ਸਹਸ ਨਾਰ ਸਰਤਾ⁶ ਤਟ ਬਹੈ । ਸੁਰ ਨਰ ਜਾਸੁ ਦਰਸ ਕੋ ਚਹੈ ।

ਸਾਤ ਧੁਜਾ ਅਦਭੁਤ ਜਿਹ ਭਾਰੀ । ਸਭ ਸਿਰ ਕੇਸ ਕੋਟ⁷ ਅਵਤਾਰੀ । 4 ।

ਆਦਿ ਸਰੂਪ ਖਾਲਸੇ ਵਾਸੀ⁸ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਕੋਟਕ ਜਿਹ ਦਾਸੀ ।

ਅਜਗੈਬੀ⁹ ਜਿਹ ਘੁਰਤ ਨਗਾਰੇ । ਨਾਦ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬੰਬ ਘਨ ਭਾਰੇ । 5 ।

ਬੈਠੇ ਆਨ ਤਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਧਰਣ ਸਿਰਤਾਜਾ¹⁰ ।

ਸੰਗਤ ਕੇ ਸੋਧਨ ਮਹ ਆਯੋ । ਅਦਭੁਤ ਤਹਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨਾਯੋ । 6 ।

ਤੰਬੂ ਚਾਰ ਅਧਿਕ ਤਹ ਲਾਯੋ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਗ੍ਰਿਹ ਦਿਪਤ ਸੁਹਾਯੋ ।

ਪਾਂਚ ਅਜਾ¹¹ ਸੋ ਗੁਪਤ ਮੰਗਾਈ । ਤਾਮੈ ਸੋ ਨਿਸ ਦੀਸ ਬੰਧਾਈ । 7 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੋ ਨਿਸ ਪਯਾਨ ਬਿਹਾਨ ਭਯੋ¹² ਨਭ ਜਾਤ ਲਟੇ ਤਮ ਚੋਰ ਦੁਰਾਨੇ ।

ਦੁੰਦਭ ਨਾਦ ਸਰੋਜ ਖਰੈ ਜਨ ਮਜਨ¹³ ਕੇ ਚਿਤ ਨਾਮ ਲਗਾਨੇ ।

ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਦਯਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਮੁਖ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ ।

ਆਜ ਬਿਸਾਖ ਬਿਭੂਤ¹⁴ ਅਹੈ ਦਿਨ ਮੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਲੇਹੇ ਜਹਾਨੇ । 8 ।

ਚੋਪਈ : ਅਵਲ ਪੁਰਖ ਕੋਤਕ ਇਹ ਕੀਨਾ । ਜਿਹ ਤਿਹ ਬੋਲ ਸੰਗਤਨ ਲੀਨਾ ।

ਮਿਲੇ ਸਰਬ ਤਿਹ ਜਬਹੀ ਆਈ । ਨਿਪਤ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਸੁਨਾਈ । 9 ।

ਸਨਮੁਖ ਸਿਖ ਰੂਪ ਹੂੰ ਕੋਈ । ਸੀਸ ਭੇਟ ਦੇਵੇ ਗੁਰ ਸੋਈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕ ਬਰ ਭਾਰੀ । ਬਿਸਮ ਰੂਪ ਕੰਤੈ ਸੰਸਾਰੀ । 10 ।

ਤੀਨ ਬੇਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਜਬ ਗਾਯੋ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਸੇਵਕ ਇਕ ਆਯੋ ।

ਗਹਿ ਭੁਜ ਤਾਕੀ ਖੜਗ ਨਿਕਾਰਿਯੋ । ਤੇਜ ਸਰੂਪ ਅਧਿਕ ਇਮ ਧਾਰਿਯੋ । 11 ।

ਤੰਬੂ ਬੀਚ ਤਿਸੈ ਲੈ ਗਏ । ਖੜਗ ਹਾਥ ਤਾਕੈ ਮਧਿ ਦਏ ।

ਝਟਕਾ ਅਜ ਨਿਜ ਦਯੋ ਕਰਾਈ । ਰੁਧਰ¹⁵ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਿਓ ਤਿਹ ਧਾਈ । 12 ।

ਸ੍ਰੋਨਤ ਪੁਲਤ ਖਗ¹⁶ ਲੈ ਹਾਥਾ । ਬਾਹਰ ਆਯੋ ਪੁਨ ਜਗ ਨਾਥਾ ।

ਅਵਰ ਸੀਸ ਮਾਂਗਿਓ ਮੁਖ ਆਈ । ਯੋ ਲਖ ਭਰਮੀ ਅਧਿਕ ਲੁਕਾਈ । 13 ।

ਤੀਨ ਬੇਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਜਬ ਗਾਯੋ । ਸੇਵਕ ਨਿਸਰ¹⁷ ਔਰ ਇਕ ਆਯੋ ।

ਤਾਕੀ ਭੁਜਾ ਪਕਰ ਗੁਰ ਦੇਵਾ । ਲੈ ਗਯੋ ਤੰਬੂ ਮਾਂਝ ਅਭੇਵਾ । 14 ।

- 1) ਰਾਤ 2) ਸੂਰਜ 3) ਆਕਾਸ਼ 4) ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ 5) ਸੁੰਦਰ 6) ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ 7) ਸਭ ਦਾ
ਸਿਰਮਣੀ ਕੇਸ ਗੜ 8) ਬਸਤੀ, ਨਿਵਾਸ 9) ਅਜੀਬ, ਅਦਭੁਤ 10) ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ
11) ਬਕਰੀ 12) ਸਵੇਰ ਹੋ ਗਈ 13) ਇਸ਼ਨਾਨ 14) ਵਿਭੂਤੀ, ਸ਼ਕਤੀ, ਮਹੱਤਵ 15) ਲਹੂ
16) ਲਹੂ ਭਿੰਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ 17) ਨਿਕਲ ਕੇ

ਝਟਕਾ ਕਰਿਯੋ ਬਹੁਰ ਇਨ ਜਾਈ । ਰਕਤ¹ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਿਯੋ ਅਤਿ ਧਾਈ ।
 ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰ ਇਮ ਲਯਾਯੋ । ਹਾਹਾਕਾਰ ਸਬਦ ਧਰੰ ਛਾਯੋ । 15 ।
 ਉਚ ਨੀਚ ਸਭਹੀ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਗੇ ਸੰਸਾਰੀ³ ।
 ਇਨ ਕਹ ਕਹਾ ਸਿਰਰ⁴ ਹੂੰ ਗਯਾ । ਅਜਾ ਸੁਅਨ⁵ ਜਯੋਂ ਸਿਖਨ ਘਯਾ⁶ । 16 ।
 ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਣੀਜੈ । ਅਪਜਸ ਬਿਨਾ ਨ ਅਵਰ ਸੁਣੀਜੈ ।
 ਸਭ ਮਿਲ ਲੋਗ ਜੁ ਐਸ ਬਖਾਨੈ । ਸੂਖਮ ਸਾਂਗ ਨ ਜੀਵ ਪਛਾਨੈ । 17 ।
 ਕਾਲੀ ਆਗਮ⁷ ਹੈ ਬਰ ਭਾਰੀ । ਇਨ ਪੈ ਗਯੋ ਨ ਪ੍ਰਗਟ ਸਹਾਰੀ ।
 ਉਲਟ ਪਰੀ ਇਨ ਪੈ ਸੁ ਭਵਾਨੀ । ਤਾਤੇ ਇਨ ਕੀ ਮਤਿ ਬਤੁਰਾਨੀ । 18 ।
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਮਸੰਦ ਸਕਲ ਇਨ ਜਾਰੇ । ਪੈ ਸੁ ਅਜਾ ਜਿਮ ਸਿਖ ਸੰਘਾਰੇ ।
 ਅਭਰ ਭੇਦ ਯਾ ਮੈ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਦੂਖਨ ਦੇਵ ਪ੍ਰਗਟ ਇਹ ਹੋਈ । 19 ।
 ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰੀ । ਕੋ ਇਨ ਪਟਤਰ⁸ ਕਹੈ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
 ਧੀਰਜ ਸਿੰਧ ਅਨਲ⁹ ਪਰਤਾਪਾ । ਸਗਲ ਜਗਤ ਜਾਪਤ ਇਸ ਜਾਪਾ । 20 ।
 ਜੋ ਇਹ ਚੰਡ ਨ ਪੂਜਤ ਭਾਈ । ਰਾਜ ਕਰਤ ਅਰੁ ਜਗ ਮਹਿ ਘਾਈ ।
 ਰਿਧ ਸਿਧ ਲਖ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਜਰ ਨਹੀ ਸਕਿਯੋ ਸੁ ਕਹੈ ਬਿਚਾਰਾ । 21 ।
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਦੇਵ ਗਣ ਸਾਰੇ । ਅਗ੍ਰ ਕਾਲਕਾ ਕੋਨ ਬਿਚਾਰੇ ।
 ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਭੀ ਪ੍ਰਗਟ ਭਵਾਨੀ । ਕਰ ਮਹਿ ਦਈ ਜੁ ਕਲਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ । 22 ।

ਨਿਰਾਜ ਦਿਪੰਤ¹⁰ ਜੋਤਿ ਜਵਾਲਕਾ । ਕਰਾਲ¹¹ ਰੂਪ ਕਾਲਕਾ ।

ਛੰਦ : ਅਖੰਡ ਚੰਡ ਕਰਾਈ । ਨ ਰੰਜੁ¹² ਕੋ ਸਹਾਰਈ । 23 ।

ਗਰੰ ਜੁ ਮੁੰਡ ਮਾਲ ਹੈ । ਬਸੰਤ ਤੁੰਡ ਜਵਾਲ¹³ ਹੈ ।

ਧਰੇ ਜੁ ਨਾਗ ਭੂਖਣੰ । ਅਨੇਕ ਦੋਤ ਦੂਖਣੰ । 24 ।

ਰਸਾਵਲ ਦਿਪੈ ਜੋਤ ਈਹਾਂ । ਰਟੈ ਬੰਦ ਜੀਹਾਂ ।

ਛੰਦ : ਬਿਰੰਚਾਦਿ¹⁴ ਦੇਵਾ । ਡਰੈ ਦੇਖ ਭੇਵਾ । 25 ।

ਦੁਤੰ¹⁵ ਦੇਵ ਭਾਰੀ । ਸਕੈ ਨਾ ਸੰਭਾਰੀ ।

ਕਰੈ ਯੋ ਬਖਾਨੰ । ਨਰੰ ਨਾਰ ਜਾਨੰ । 26 ।

ਚੌਪਈ : ਬਿਹ ਬਿਧ ਕਹਤ ਸਕਲ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਤਦਪ¹⁶ ਸਕੈ ਨ ਤੇਜ ਸਹਾਰੀ ।

ਮਾਤਾ ਤੀਰ ਲੋਕ ਇਕ ਜਾਹੀ । ਇਹ ਬਿਧ ਬਤੀਆਂ ਬਰਨ ਸੁਨਾਹੀ । 27 ।

ਤਿਲਕ ਪੋਤਰੇ ਭਾਲ ਸੁ ਦੀਜੈ । ਇਨ ਕੋ ਇਕ ਜਾ ਪਕਰ ਬਠੀਜੈ ।

ਨਾਥ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਾਥ ਹੀ ਜਾਨਤ । ਅਵਰ ਜੀਵ ਅਸ ਬਾਤ ਪ੍ਰਮਾਨਤ । 28 ।

1) ਲਹੂ 2) ਧਰਤੀ, ਸੰਸਾਰ 3) ਸੰਸਾਰਿਕ ਲੋਕ 4) ਸਿਰੜ, ਹਨ 5) ਬਕਰੇ ਵਾਂਗ 6) ਵਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ
 7) ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਲ ਸੰਕੇਤ 8) ਤੁਲਨਾ, ਉਪਮਾ 9) ਅਗਨੀ 10) ਚਮਕਦੀ ਹੈ
 11) ਭਿਆਨਕ 12) ਕਰੋਧ 13) ਮੁਖੋਂ ਅਗ ਕਢਦੀ ਹੈ 14) ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿ 15) ਦੁਤੀ, ਚਮਕ
 16) ਤਾਂ ਵੀ

ਉਤ ਲੋਗਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨੇ । ਇਤ ਮਹਾਰਾਜ ਐਸ ਗਤਿ ਠਾਨੇ ।
 ਨਿਸਰੇ¹ ਤਹਿ ਤੰਬੂ ਤੇ ਧਾਈ । ਪਾਂਚੇ² ਪਿਆਰਨ ਸਾਥ ਮਿਲਾਈ । 29 ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਹਾਥ ਹਾਥ ਨਿਜ ਧਾਰੀ । ਬੈਠੇ ਆਨ ਤਖਤ ਅਵਤਾਰੀ ।
 ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਕਲ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਤਹੀ ਬਦਨ ਕਹਿ ਓਪ³ ਸੁਧਾਰੀ । 30 ।
 ਆਯੁਧ³ ਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਮੰਗਾਏ । ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਉਨਕੋ ਪਹਿਰਾਏ ।
 ਕਰੁਣਾ ਦ੍ਰਿਸਟ ਤਵਨ ਪਰ ਧਾਰੀ । ਆਪ ਸਮਾਨ ਕਰੇ ਸੀਗਾਰੀ⁴ । 31 ।
 ਅਪਨੇ ਠਾਂਢ ਅਗ੍ਰ⁵ ਸਭ ਕੀਨੇ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਓਰ ਨੈਨ ਚਿਤ ਦੀਨੇ ।
 ਬਾਰਧ ਬਾਰ ਅਛੂਤ⁶ ਮੰਗਾਈ । ਲੀਨੋ ਬੀਚ ਸੁ ਤਾਸ ਪਵਾਈ । 32 ।

ਮਧਿਭਾਰ ਹੂੰ ਕਰ ਉਦਾਸ । ਖਾਲਸ ਪ੍ਰਗਾਸ ।

ਛੰਦ : ਕਰਣਾ ਅਗਾਰ । ਸਤਿਗੁਰ ਦਯਾਰ । 33 ।

ਆਗਯਾ ਅਕਾਲ । ਮਾਨੀ ਬਿਸਾਲ⁷ ।

ਦੇਵੀ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਉਰ⁸ ਧਰ ਬਚਿਤ੍ਰ । 34 ।

ਨਿਜ ਜੋਤ ਧਾਰ । ਕੀਨੋ ਦਯਾਰ ।

ਅਸਧੁਜ ਸੁ ਪੰਥ । ਦੈ ਸਰਬ ਸੰਬ⁹ । 35 ।

ਪਤ੍ਰ ਕਰ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰ । ਨਾਨਾ ਇਕੰਤ੍ਰ ।

ਕਰ ਸੁਧ ਬੁਧ । ਭਯੋ ਪੂਰ ਸੁਧ । 36 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਾਮ ਕੁਇਰ ਬੂਢੇ ਸੁਮਤਿ¹⁰ ਯੋ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੀਰ ।

ਨਖ ਸਿਖ¹¹ ਕਥਾ ਦਯਾਲ ਕੀ ਬਰਨੀ ਸੁਖਦ ਸਰੀਰ । 37 ।

ਤਾਤੇ ਮਾਤਾ ਆਨ ਕਰ ਦੀਸ ਪਤਾਸੇ ਡਾਰ ।

ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਜਗਤੇਸ¹² ਜੂ ਐਸੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰ । 38 ।

ਦੋਪਈ : ਮਾਤਾ ਗਈ ਧਾਮ ਨਿਜ ਮਾਹੀ । ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਆਹੀ ।

ਜਿਤਕ ਸੰਗਤਾ ਹੀ ਤਿਤ ਥਾਨੇ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਮੁਖ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ । 39 ।

ਇਹ ਮਾਤਾ ਕੀਨੋ ਉਪਕਾਰਾ । ਜਾਨ ਖਾਲਸਾ ਆਦਿ ਕੁਮਾਰਾ¹³ ।

ਤਾਤੇ ਧੰਨ ਸੁ ਮਾਤ ਭਵਾਨੀ । ਜਲ ਥਲ ਜਾਕੀ ਜੋਤ ਸਮਾਨੀ । 40 ।

ਸੁਨ ਅਬ ਜਨਮ ਖਾਲਸੇ ਜੂਕਾ । ਹਰਿਆ ਹੋਇ ਜਨਮ ਚਿਤ ਸੂਕਾ¹⁴ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਅਸ ਤਯਰਾ । ਪੁਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਬਿਸਤਾਰਾ¹⁵ । 41 ।

ਠਾਂਢ ਭਏ ਸਭ ਕਮਰ ਛਕਾਈ¹⁶ । ਤਿਨ ਪਾਂਚਨ ਕੇ ਅਗ੍ਰ ਸੁ ਆਈ ।

ਪੜੈ ਸਲੋਕ ਮੁਖ ਅਮੀ¹⁷ ਪਿਆਵੈ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਬੋਲ ਬੁਲਾਵੈ । 42 ।

1) ਨਿਕਲੇ 2) ਚਮਕ, ਕਾਂਤੀ 3) ਸਸਤ੍ਰ 4) ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ 5) ਆਪਣੇ ਅਗੇ (ਸਾਹਮਣੇ) ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ
 6) ਨਦੀ ਤੋਂ ਸੁਚਾ ਜਲ ਮੰਗਵਾਇਆ 7) ਵੱਡੀ, ਮਹਾਨ 8) ਹਿਰਦਾ 9) ਸਥਿਰਤਾ, ਟਿਕਾਓ 10) ਬਿਰਧ,
 ਸੂਝਵਾਨ 11) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 12) ਗੁਰੂ ਜੀ 13) ਪੁੱਤਰ, ਬੱਚਾ 14) ਸੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਚਿੱਤ
 15) ਵੱਡੀ, ਲੰਮੀ 16) ਕਮਰ ਕਸ ਕੇ 17) ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਪੰਚਨ ਕੋ ਐਸੀ ਬਿਧ ਦੀਨੋ । ਵਾਸੀ¹ ਨਾਮ ਪੂਛ ਸਭ ਲੀਨੋ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸੋ ਕਹ ਨਾਮ ਕਿ ਵਾਸੀ । ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੁਯੋ ਸਾਥ ਅਬਿਨਾਸੀ । 43 ।
 ਵਾਸੀ ਮੋਰ ਲਹੋਰ ਦਯਾਲਾ । ਨਾਮ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਦਾਸ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ।
 ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੁਤਿ² ਗਾਯੋ । ਵਾਸੀ ਦਵਾਰਾਵਤੀ ਜਤਾਯੋ । 44 ।
 ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਇਕ ਕਹਾ । ਵਾਸੀ ਬਿਦਰ ਦਫਨੈ³ ਅਹਾ ।
 ਚਤਰਥ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਅਬਿਨਾਸੀ । ਹਸਤਨ ਪੁਰਾ ਜਵਨ ਕੀ ਬਾਸੀ । 45 ।
 ਪੰਚਮ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਜਨਾਯੋ । ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਜਗੰਨਾਥ ਗਨਾਯੋ ।
 ਇਹ ਪਾਂਚੋ ਪਯਾਰੇ ਨਿਜ ਜਾਨ । ਜਿਹ ਕਹ ਪਾਹੁਲ ਦਈ ਨਿਧਾਨ । 46 ।
 ਪਾਂਚਨ ਸੋ ਕਹ ਮੇਲ ਨ ਕਰੀਯੈ । ਨਾਮ ਦਾਨ ਨਿਸ⁴ ਦੀਨ ਉਰ ਧਰੀਐ ।
 ੧ ਮੀਨਾ⁵ ਔਰ ੨ ਮਸੰਦੀਆ ਜਾਨ । ੩ ਧੀਰਮਲ ੪ ਰਮਰਈਯ ਜੁ ਆਨ । 47 ।
 ੫ ਪਾਂਚਮ ਕੋ ਜਾਨਤ ਤੁਮ ਭ੍ਰਾਤ । ਛਪੀ ਨਹੀ ਕਛੁ ਯਾਮੈ ਬਾਤ ।
 ਇਨ ਸੋ ਮੇਲ ਨ ਕਰੀਐ ਭਾਈ । ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਇਹ ਬਿਧ ਫੁਰਮਾਈ । 48 ।
 ਮੋਰ ਬਚਨ ਸੋ ਕਰਹੁ ਪਯਾਰਾ । ਖੜਗ ਕੇਤ⁶ ਹੈ ਰਛਕ ਥਾਰਾ ।
 ਝੂਠੇ ਸਰਬ ਉਪਾਵ ਤਿਆਗਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ⁷ ਕੀ ਚਰਨੀ ਲਾਗਹੁ । 49 ।
 ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਲ ਦਸ ਬਾਨੀ । ਸੋਧ ਲਹੋ ਪਦ ਜੋ ਨਿਰਬਾਨੀ ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸਿਮਰਹੁ ਬਰ ਬੁਧਾ ਖਲ ਦਲ⁸ ਸਾਥ ਕਰਹੁ ਨਿਤ ਜੁਧਾ । 50 ।
 ਰਾਜ ਜੋਗ ਤੁਮ ਕਹ ਮੈ ਦੀਨਾ । ਪਰਮ ਜੋਤ ਸੰਗ ਪਰਚੋ⁹ ਕੀਨਾ ।
 ਸੰਤ ਸਮੂਹਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੀਜੈ । ਅਚਲ ਰਾਜ ਧਰਨੀ ਮਹਿ ਕੀਜੈ । 51 ।
 ਖਾਲਸ ਕੀ ਚਰਨੀ ਸਭ ਲਾਗੋ । ਪੁਰਮ ਜੋਤ ਕੇ ਰਸ ਮਹਿ ਪਾਗੋ ।
 ਖੜਗ ਗੋਦ ਤੁਮ ਕਹ ਮੈ ਪਾਯੋ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਰ ਪੰਥ ਬਤਾਯੋ । 52 ।
 ਦੇਗ ਤੇਗ ਹੂੰ ਜੀਤ ਤਿਹਾਰੀ । ਅਸਧੁਜ ਰਹਤ ਲੇਹੁ ਉਰ ਧਾਰੀ ।
 ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕਾ ਕਰੁਯੋ ਧੁਯਾਨਾ । ਘਟ ਮੈ ਨਿਰਖੋ ਹਰਿ ਭਗਵਾਨਾ । 53 ।
 ਤੁਰਕ ਮਲੇਛਨ ਸੋ ਨਹੀ ਮਿਲਨਾ । ਲੈ ਹਥੀਆਰ ਸਾਮੁਹੇ ਪਿਲਨਾ¹⁰ ।
 ਇਸ ਬਿਧ ਕੈ ਤਿਨ ਸੋ ਕਰਤਾਰਾ । ਬਰਨੀ ਅਨਿਕ ਰਹਤ ਬਿਸਥਾਰਾ । 54 ।
 ਸੁਰ ਨਰ ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਸਾਰਾ । ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ ਸਕਲ ਸੰਸਾਰਾ ।
 ਕੌਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਠਵਰ ਇਹ ਕੈ ਹੈ । ਦੋ ਤੇ ਤੀਨ ਪੰਥ ਕਰ ਲੈ ਹੈ । 55 ।
 ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰੀ । ਸਰਬ ਕਲਾ ਕਰ ਮੈ ਇਹ ਧਾਰੀ ।
 ਜੋ ਵਹ ਚਹੈ ਸੁ ਬੁਯੋਤ ਬੁਨਾਵੈ । ਅਰ ਗਨ¹¹ ਟਾਰ ਸੰਤ ਬਡ ਆਵੈ । 56 ।

1) ਬਸਤੀ ਦਾ ਨਾਂ, ਨਿਵਾਸੀ 2) ਦੂਜੇ ਨੇ 3) ਦੱਖਣ ਦੇਸ ਦਾ 4) ਰਾਤ 5) ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੀ ਸੰਤਾਲ
 6) ਪਰਮਾਤਮਾ 7) ਪ੍ਰਭੂ 8) ਦੁਸ਼ਟਾਂ, ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਦਲ 9) ਪਰਿਚਯ, ਜਾਣਕਾਰੀ 10) ਸਾਹਮਣੇ ਡਟਣਾ
 11) ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਦਲ

ਕਬਿ ਬਾਚ

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਪਦਵੀ ਖਾਲਸ ਗੁਰ ਦੀਨੀ । ਸੁਰ ਨਰ ਆਜ ਲਗੇ ਨਹੀ ਚੀਨੀ¹ ।
ਨਰ ਤੇ ਪਰਮ ਦੇਵ ਬਰ ਕੀਨੇ । ਧਰਮ ਜੋਤਿ ਕੇ ਰਸ ਮਹਿ ਭੀਨੇ । 57 ।
ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਬਜਤ ਨਿਜ ਆਲੈ² । ਸੁਰ ਨਰ ਜਾਹਿ ਦਿਸੰਤਰ ਭਾਲੈ ।
ਸੋ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਦ੍ਰਿਢ ਕਯੋ । ਪਾਛੇ ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ³ ਲਯੋ । 58 ।
ਜੇ ਕੋ ਕਿਸੀ ਦੇਵ ਕਹ ਧਯਾਵੈ । ਏਕ ਪਦਾਰਥ ਜਤਨ ਸੁ ਪਾਵੈ ।
ਇਹ ਤੋ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰੀ । ਚਾਰੋ⁴ ਦੇਤ ਨ ਦੇਰ ਬਿਚਾਰੀ । 59 ।

ਸਵੇਯਾ : ਜੋ ਧਰਨੀ ਹਰਨਾਛ ਹਰੀ ਬਰ ਜੀਤ ਜਿਸੈ ਸੋ ਬਿਰਾਹ ਲਯਾਯੋ ।
ਬਾਰ ਇਕੀਸ ਛਿਤੀਸ ਸਿਦਾਰ ਸੋ ਨੰਦਨ ਕੈ ਭ੍ਰਿਗ ਬਿਪ* ਰਿਝਾਯੋ ।
ਜਾ ਲਗ ਛਤ੍ਰਨ ਦੇਵਨ ਕੇ ਗਨ ਜੂਝ ਮਰੇ ਕਛੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਯੋ ।
ਸੋ ਧਰਨੀ ਗੁਰ ਦੇ ਨਿਜ ਖਾਲਸ ਚਛ ਤਰੇ ਕਰੁ ਜੋ ਸਕਚਾਯੋ⁵ । 60 ।
ਯੋ ਕਰ ਸੀਸ ਤਰੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਮੈਂ ਇਨ ਕੋ ਇਹ ਬੋਰ ਸੁ ਦੀਨੋ ।
ਮੋ ਸਰਨਾਗਤ ਜੋ ਸੁ ਪਰੈ ਤਿਨ ਕਉ ਨ ਕਮੀ ਮਨ ਮੈ ਤੁਮ ਚੀਨੋ ।
ਰਿਧ ਸੁ ਸਿਧ ਸਭੈ ਨਿਜ ਸੰਪਤ⁶ ਮੋ ਮਦ ਕੰਜ ਸੁ ਆਹ ਅਧੀਨੋ ।
ਮੈਂ ਸੁ ਦਯੋ ਇਨ ਕੋ ਸੁ ਅਛੈ ਪਦ⁷ ਜਾਹਿ ਨ ਪਾਵਤ ਹੈ ਪੁਰ ਤੀਨੋ । 61 ।

ਚੌਪਈ : ਸਤਜੁਗ ਸਤ ਕ੍ਰਿਤ ਜਬ ਕੀਨੇ । ਕੇਵਲ ਰਾਜ ਅਮਰਪੁਰ ਲੀਨੇ ।
ਬਲ ਬਾਵਨ ਤੇ ਦੇਹ ਮਿਨਾਈ । ਰਾਵਨ ਸੀਸ ਈਸ⁸ ਦੇ ਪਾਈ । 62 ।
ਭੋਜ ਦਿਲੀਪ ਕਿਧੋ ਨਲ ਰਾਈ । ਬਡ ਤਪਸਾ ਕਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹ ਆਈ ।
ਪਾਰਬ ਨ੍ਰਿਪ ਰਣ ਕੋਟ ਸੰਘਾਰੇ । ਕ੍ਰਿਸਨ ਪਖ ਕੀਨੋ ਨਿਰਧਾਰੇ⁹ । 63 ।
ਜਦੁ ਪਤ¹⁰ ਅਧਿਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਬ ਕੀਨੀ । ਤਬ ਯਹ ਛੀਨ ਤਵਨ ਕਹ ਦੀਨੀ ।
ਪੰਡ ਸੁਤਨ¹¹ ਤੇ ਅਗ੍ਰ ਸਿਧਾਈ । ਤੁਰਕ ਮਲੇਛਨ ਪੈ ਤਬ ਆਈ । 64 ।
ਕੋਟ ਜਤਨ ਮਹਿਦੀਨ ਸੁ ਕੀਨੇ । ਸਿਵ ਰਿਝਾਈ ਜਗ ਰਾਜ ਸੁ ਲੀਨੇ ।
ਆਵਾਗਵਨ ਨ ਸਿਰ ਤੇ ਟਰਾ । ਕਾਲ ਦੰਡ ਸਿਰ ਉਪਰ ਖਰਾ । 65 ।
ਸੋ ਅਵਨੀ¹² ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਸਿਰੋਪਾਉ¹³ ਦੇ ਇਨੇ ਬਿਚਾਰਾ ।
ਮੈਂ ਇਨ ਕੈ ਇਹ ਅਲਪ ਸੁ ਦੀਨੇ । ਯੋ ਕਹ ਤਰੇ ਨੈਨ ਕਰ ਲੀਨੇ । 66 ।
ਕਯੋ ਨਹੀ ਕਹੈ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰੀ । ਕੋਟਿ ਤਖਤ ਜਿਹ ਚਰਨ ਮਝਾਰੀ ।
ਰਾਸ ਜੋਗ ਅਰ ਭੋਗ ਹਜਾਰਾ । ਇਨ ਚਰਨਨ ਮੈ ਦਾਸ ਨਿਹਾਰਾ । 67 ।
ਸੁਰਗ ਰਾਜ ਬੈਕੁੰਠ ਭਣੀਜੈ । ਏ ਪਦ ਉਨ ਤੇ ਪਰੇ ਲਹੀਜੈ ।
ਸੋ ਜਾਨਤ ਜਿਹ ਗੁਰ ਮੁਖਿ ਪਾਯੋ । ਅਚੁਤ¹⁴ ਸੁਖ ਮੈ ਜਾਇ ਸਮਾਯੋ । 68 ।

1) ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ 2) ਘਰ 3) ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ-ਭਾਵ 4) ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ
*ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਪਰਸੂਰਾਮ 5) ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਕਰ ਕੇ, ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ 6) ਸੰਪਤੀ 7) ਨ ਨਸਟ ਹੋਣ
ਵਾਲੀ ਪਦਵੀ 8) ਈਸ਼ਵਰ, ਸ਼ਿਵ ਜੀ 9) ਨਿਸਚੇ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ 10) ਕ੍ਰਿਸਨ 11) ਪਾਂਡਵ ਪੱਤਰਾ ਤੋਂ
12) ਧਰਤੀ 13) ਸਿਰੋਪਾ 14) ਸਥਾਈ ਸੁਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ

ਦੋਹਰਾ : ਸਿਧ ਨਾਥ ਮੁਨ ਜਨ ਅਧਿਪ¹ ਸਕਤ ਨਾ ਜਾਕੇ ਪਾਇ ।

ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸੁਧਾ ਜੁਤ² ਇਨ ਪੁਰ ਦੀਏ ਉਠਾਇ । 69 ।

ਸੁਰ ਨਰ ਦੇਵ ਭੁਜੰਗ ਗਣ ਸਕਤ ਨ ਜਾਕੇ ਚੀਨ ।

ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਖਾਲਸੇ ਦੀਨ । 70 ।

ਸੋਰਠਾ : ਸੰਤਨ ਕਾਜ ਸਹਾਇ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੇ ਬਚਨ ਤਿਹ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿਧ ਹਰਿ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੁਯੋ ਜੀ ਖਾਲਸਾ । 71 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਪ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਗੁਰ ਪੁਰਨ ਠਾਢ ਬਸੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।

ਆਪਨ ਠੋਰ ਉਨੇ ਕਰ ਗੋਰ ਸੁ ਆਦਰ ਸੇ ਕਹ ਦੀਸ ਚੰਡਾਈ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਜ ਗਰੀਬ ਵਿਦਾਜ ਸੁ ਆਪ ਖਰੇ ਜੁਛੇ ਹਾਥ ਮਿਲਾਈ ।

ਭੂਖਨ ਚੀਰ ਹਥਯਾਤ ਦਿਓ ਬਰ ਜਾ ਉਪਮਾ ਸਤਨੀ ਨਹੀ ਜਾਈ । 72 ।

ਚੋਪਈ : ਬਾਰਜ ਦੋਨੋਂ ਹਾਥ³ ਮਿਲਾਈ । ਕਰੁਣਾ ਸਿਧ ਅਨਿਕ ਸੁਖਦਾਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਆਨਨ ਯੇ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ਜੁ ਰਿਤ ਪਾਈ । 73 ।

ਜਯੋਂ ਪ੍ਰਾਨਦ⁴ ਤੁਮ ਕਹ ਗੁਰ ਦੀਨਾ । ਤਸ ਤੁਮ ਹਮ ਕਉ ਦੇਹੁ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ।

ਯੇ ਸੁਨ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਖਾਨੀ । ਪਰਮ ਖਾਲਸੇ ਪੂਜ ਕਖਾਨੀ । 74 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੀਨ ਕਮੀਨ ਅਧੀਨ ਸਦਾ ਹਮ ਅੰਤ ਅਨਾਥ ਮਹਾ ਹਰਿਆਰੀ ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਸੁ ਦਾਰਿਦ ਚੰਪਤ ਝੂਠ ਰੁ ਲੋਭ ਪਭੇ ਮਹਿ ਜਾਰੀ ।

ਘੋਰ ਹੁਤੇ ਬਿਪਤਾ ਦਲ ਸੰਕਟ ਆਵਨ ਜਾਨ ਨਿਰੂਪਰ⁵ ਭਾਰੀ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਇ ਬਤਾਇ ਲਏ ਮੁਖ ਅਉਂ । ਨਹੀ ਸੁ ਉਤਤ⁶ ਹਮਾਰੀ । 75 ।

ਅਚੁਤ ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਅੰਸਧ⁷ ਖੋਜਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੇ ਸੁਰ ਰਾਈ ।

ਸਾਤ ਅਕਾਸ ਪਤਾਰ ਸੁ ਸਾਤਨ ਰਾਜਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੀ ਪ੍ਰਭਤਾਈ ।

ਰਾਜਨ ਇੰਦ ਗੁਬਿੰਦ ਰਣਾਰਣ ਸਾਹਨਸਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਖਦਾਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੇ ਕਸ ਬੋਲਤ ਹੋ ਮੁਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਹੁ ਸਭੇ ਤੁਮ ਭਾਈ । 76 ।

ਦੀਨ ਸੁ ਜੰਤਨ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਕ ਤੋ ਕਰੁਣਾ ਕਰ ਕੇ ਸੁ ਨਿਵਾਜੇ ।

ਕੰਚਨ ਭੇ ਸੁ ਮਨੂਰ ਹੁਤੇ⁸ ਰਵਿ ਜਾਇਕ⁹ ਕੇ ਸਭ ਹੀ ਡਰ ਭਾਜੇ ।

ਉਚ ਭਏ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਮੈ ਕਰ ਅਯੁਧ¹⁰ ਲੈ ਬਸੁਧਾ ਮਹਿ ਗਾਜੇ ।

ਤੋ ਪਦ ਪੰਕਜ¹¹ ਕੇ ਬਲ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜੰਤ ਭਏ ਖੰਡ ਭਾਰਥ ਰਾਜੇ । 77 ।

ਤੋ ਕਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਨ ਦਯਾਨਿਧ ਹੈ ਸਮਰਥ ਨਹੀ ਜਗ ਕੋਈ ।

ਤੂੰ ਕਰਤਾਰ ਦਯਾਨਿਧ ਅਚੁਤ ਤੈ ਤਨ ਭੀਤਰ ਜੋਤਿ ਸਮੋਈ ।

1) ਰਾਜੇ, ਸੁਆਮੀ 2) ਸੁਹਾਯੁਕਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਹਿਤ 3) ਦੋਵੇਂ 4) ਦੋਵੇਂ ਕਰ ਕਮਲ 5) ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਦਾਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ 6) ਸਿਰ ਉਪਰ 7) ਅੰਧਾਰ, ਸਕਤੀ, ਹੋਸੀਅਤ 8) ਕਤਾਧਾਰੀ, ਸੋਲਾਂ ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ 9) ਮਨੂਰ (ਖਰਾਬ ਲੋਹਾ, ਜਾਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਝਗ) ਸੋਨਾ ਬਣ ਗਿਆ 10) ਸੂਰਜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਧਤਮ-ਰਾਜ 11) ਹਰਿਆਰ 12) ਚਰਨ ਕਮਲ

ਪਾਂਚ ਰੁ ਚੌਦਸ ਲੋਕ¹ ਸਜੇ ਤੁਵ ਸਿੰਧ ਧਰਾਧਰ ਔ ਸਭ ਲੋਈ ।
 ਤੌਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਕਰੇ ਸਬ ਜਾਨ ਲਈ ਬਤੀਆ ਹਮ ਓਈ । 78 ।
 ਦਾਸ ਸਬੈ ਪਦੁ ਅੰਬੁਜ² ਕੇ ਨਿਜ ਲਾਇਕ ਏਕ ਤਹਾਂ ਹਮ ਨਾਹੀ ।
 ਬਾਰ ਅਨੇਕ ਸੁ ਟੇਰਤ ਹੈ ਬਚ ਜਯੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਆਇਸ ਮਾਂਹੀ ।
 ਸੋ ਸਿਰ ਧਾਰ ਕਰੇ ਕਰਤਾਰ ਜਿਸੇ ਮਧ ਦਯਾਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਹਾਂਹੀ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਤਿਨ ਕੀ ਬਤੀਆ ਗੁਰ ਭੇਦ ਕਹਾਂ ਸਭ ਛੋਰ³ ਤਹਾਂਹੀ । 79 ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰਤਿ

ਚੋਪਈ : ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਤਿਨ ਕੈ ਸੋਕ ਦੂਰ ਕਰ ਡਾਰੇ ।
 ਸੁਨਹੁ ਖਾਸ ਬਰ ਕਥਾ ਸੁਨਾਉ । ਤੁਮਰੇ ਚਿਤ ਕਾ ਭਰਮ ਮਿਟਾਉ । 80 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਚੁਤ ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਭ ਕਹਤ ਅਛੇਦ ਅਭੇਦ ।
 ਜਾ ਕੋ ਪਾਰ ਨ ਪਾਵਈ ਸਿਵ ਬਿਰੰਚ⁴ ਅਰ ਬੇਦ । 81 ।

ਚੋਪਈ : ਸੋ ਨਿਜ ਆਦਿ ਅਗਾਧ ਕਹਾਯੋ । ਜਿਨ ਇਹ ਚੌਦਹ ਲੋਕ ਬਨਾਯੋ ।
 ਰੂਪ ਰੇਖ ਜਾਕਰ ਕਛੂ ਨਾਹੀ । ਏਕ ਅਨੇਕ ਸਗਲ ਘਟ ਮਾਂਹੀ । 82 ।
 ਦੇਵ ਦੈਤ ਜਿਹ ਜਛ ਬਨਾਏ । ਕਿੰਨਰ ਨਾਗ ਮਨੁਛ ਉਪਾਏ ।
 ਹਿੰਦਵਾਨਾ ਤਰਕਾਨਾ ਜਾਨੋ । ਇਹ ਸਭ ਸਾਜ ਜੁਦਾ ਪਹਚਾਨੋ । 83 ।
 ਜਬ ਜਬ ਹੋਤ ਅਰਿਸਟ⁵ ਅਪਾਰਾ । ਤਬ ਤਬ ਦੇਹ ਧਰਤ ਅਵਤਾਰਾ ।
 ਦੁਸਟ ਅਰਿਸਟ ਸੁ ਪ੍ਰਲੈ ਕਰਾਈ । ਪੁਨ ਭਗਤਨ ਉਰ⁶ ਰਹਤ ਸਮਾਈ । 84 ।
 ਕਲਜੁਗ ਘੋਰ ਅਗਮ ਜਬ ਭਯੋ । ਸੰਕਰ⁷ ਬਰਣ ਜਗਤ ਹੈ ਗਯੋ ।
 ਅਸਥਿਰ ਬੁਧ ਕਿਸਹੂੰ ਨਹ ਰਹਈ । ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਦੁਰਮਤਿ ਵਰਤਈ । 85 ।
 ਤੁਰਕ ਮਲੇਛ ਬੰਸ ਭਯੋ ਭਾਰੀ । ਕਰੀ ਭ੍ਰਸਟ ਤਿਨ ਸਭ ਸੰਸਾਰੀ ।
 ਹਿੰਦਕ ਧਰਮ ਰਹਨ ਨਹੀ ਦਯੋ । ਸਤਬ ਮਲੇਛ ਬੰਸ ਹੈ ਗਯੋ । 86 ।
 ਸੰਤ ਗਊ ਕਹ ਇਨੈ ਦੁਖਾਇਸ । ਭਈ ਦੁਰਮਤੀ ਕਲਜੁਗ ਆਇਸ ।
 ਧੌਲ ਧਰਮ ਨਹੀ ਸਕਾ ਠਹਰਾਈ । ਆਕੁਲ ਬਿਕਲ⁸ ਧਰਨ ਹੈ ਆਈ । 87 ।
 ਮਹਾਂਕਾਲ ਕੋ ਧਰ ਕਰ ਧ੍ਰਯਾਨਾ । ਰੋਵਤ ਭਈ ਧਰਨ ਬਿਧ ਨਾਨਾ ।
 ਤਾਕੇ ਦੁਖ ਹਤਯੋ ਕੋ ਕਾਜਾ । ਸੇਵਕ ਪਨੁਯੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 88 ।
 ਮੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਬਿਨੈ ਤਹ ਕਰੀ । ਕਰੁਨਾਸਿੰਧ ਮੁਝੈ ਯੋ ਰਰੀ⁹ ।
 ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਜਰ¹⁰ ਮੈ ਅਬ ਮਾਰੀ । ਕਰੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸੁਧਾਰੀ । 89 ।

1) ਪੰਜ ਤੱਤ ਅਤੇ 14 ਲੋਕ 2) ਚਰਨ ਕਮਲ 3) ਸਭ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ 4) ਬ੍ਰਹਮਾ 5) ਮੁਸੀਬਤ, ਬਿਪਤਾ
 6) ਹਿਰਦਾ 7) ਮਿਸ਼ਰਿਤ 8) ਵਿਆਕੁਲ, ਪੀੜਤ 9) ਕਿਹਾ, ਆਖਿਆ 10) ਜੜ

ਆਗੇ ਜੋ ਜੋ ਮੈ ਸੁ ਪਠਾਯੋ । ਮੋਹ ਬਿਸਾਰਿ ਆਪ ਗਰਬਾਯੋ ।
ਤੋ ਕਹ ਰਾਜ ਜੋਗ ਮੁਝ ਦੀਨਾ । ਭਗਤਨ ਬੰਸ ਸਾਥ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀਨਾ । 90 ।

ਤੋਹ ਪੂਤ ਅਪਨਾ ਮਮ ਸਾਜਾ । ਜਾ ਕਰ ਕਰਹੁ ਧਰਮ ਕਾ ਕਾਜਾ ।
ਐਸ ਭਾਂਤਿ ਮੋਕੋ ਸਮਝਾਯੋ । ਤੋ ਮੈ ਜਗਤ ਜਨਮ ਧਰ ਆਯੋ । 91 ।

ਦੋਹਰਾ : ਧਰਣੀ ਦੁਖਤ ਬਿਲੋਕ¹ ਕੇ ਕਰਣ ਜੋਗ ਕਰਤਾਰ ।
ਰਾਜ ਜੋਗ ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਪਠ੍ਹਯੋ ਸੁਧਾਰ । 92 ।

ਚਪਈ : ਜੋ ਨਿਜ ਮੁਝੈ ਕਹ ਕਰਤਾਰਾ । ਸੋ ਸੋ ਕ੍ਰਿਤ ਮੈ ਕਰਾ ਬਿਥਾਰਾ ।
ਆਗੇ ਜੋ ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਸੁ ਹੁੰ ਹੈ । ਸੇਵਕ ਸਕਲ ਨਿਰਖ ਤਾਂ ਜੈ ਹੈ । 93 ।

ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮੈ ਜਿਨ ਕਰੋ । ਭਗਤਨ ਬੰਸ ਚੀਤ ਨਿਸ ਧਰੋ ।
ਮੈ ਆਇਸ ਅਸਧੁਜ² ਕੀ ਪਾਈ । ਤੁਮ ਕਹ ਲਯੋ ਖੋਜ ਸੁਨ ਭਾਈ । 94 ।

ਅਬ ਤੁਮ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਨਿਜ ਕਰੀਐ । ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸ ਕੀ ਸਰਨੀ ਧਰੀਐ ।
ਏ ਹੈ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਆਈ । ਹੋਵਤ ਆਯੋ ਆਦਿ ਜੁਗਾਈ । 95 ।

ਝੂਠ ਉਪਾਵ ਜਗਤ ਕੇ ਤੁਯਾਗਹੁ । ਨਿਸਦਿਨ³ ਯਾਕੀ ਚਰਨੀ ਲਾਗਹੁ ।
ਆਦਿ ਅਕਾਲ ਨਾਥ ਕੀ ਮੂਰਤਿ । ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਨਾਨਾ ਬਿਧ ਪੂਰਤ । 96 ।

ਯੋ ਸੁਨਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਪਰਮ ਖਾਲਸੇ ਪੂਜ ਪ੍ਰਮਾਨੀ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਯਸ ਸੁ ਤਬੈ ਤਯਾਰਾ । ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਪਾਂਚੋ ਤਬ ਪਯਾਰਾ । 97 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੇਸ ਸੁਰੇਸ⁴ ਦਿਨੇਸ ਪਸੇਸਵਰ⁵ ਖੋਜਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੋ ਅਬ ਤੋਰੀ ।
ਸਿਧ ਮੁਨੀ ਮੁਨ ਨਾਰਦ ਸੇ ਜਿਹ ਜਾਚਤ ਹੈ ਕਰ ਕਸਟ ਕਰੋਰੀ ।
ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਭੁਜੰਗ ਧਰਾ ਧਰ ਸੇਵਤ ਹੈ ਜਿਹ ਕੋ ਨਿਸ ਭੋਰੀ⁶ ।
ਸੋ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਰੂਪ ਧਰੇ ਗੁਰ ਖਾਲਸੇ ਅਗੂ ਖਰੋ ਕਰ ਜੋਰੀ । 98 ।

ਛੀਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕਿਧੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਲਾਲ ਰਤੰਨ ਧਰੇ ਜਿਹ ਮਾਹੀ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧੇਨ ਸਸੀ ਸੁ ਧਨੰਤਰ ਕੰਨ ਗਨੈ ਗਨਤੀ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ।
ਰਿਧ ਸੁ ਸਿਧ ਪਦਾਰਥ ਕੋਟਕ ਬੀਚ ਬਸੈ ਜਿਹ ਕੀ ਪਰਛਾਹੀ ।
ਸੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਾਂਗਤ ਕੌਤਕ ਸੰਤ ਲਖ੍ਯੋ ਯਹਿ ਆਹੀ । 99 ।

ਜੋ ਨਿਜ ਜੀਵ ਕਰੈ ਮਰਜੀ ਵਹਿ ਕਾਢਤ ਹੈ ਮੁਕਤਾਹਲ⁷ ਓਈ ।
ਸਵਾਸ ਸਹਾਰ ਜੁ ਪਾਇ ਕਰੈ ਸਿਰ ਜਾਨ ਧਰੈ ਕਰ ਭੀਤਰ ਜੋਈ ।
ਡੋਰ ਦਿਵੈ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਨਿਜ ਕਛੁ ਸਮਾਨ ਕਰੈ ਬ੍ਰਿਤ⁸ ਕੋਈ ।
ਤੋ ਮੁਕਤਾਗੁਰ ਸਾਗਰ ਭੀਤਰ ਪਾਵਤ ਹੈ ਨਿਸਚੈ ਜਨ ਸੋਈ । 100 ।

1) ਵੇਖਕੋ 2) ਪਰਮਾਤਮਾ 3) ਰਾਤ ਦਿਨ 4) ਇੰਦਰ 5) ਸ਼ਿਵ 6) ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 7) ਮੌਤੀ, ਮੌਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ 8) ਕਛੁ ਵਾਂਗ ਬਿਰਤੀ (ਕੰਮ) ਕਰਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਾ

ਚੋਪਈ : ਐਸੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਬਿਨ ਭਾਈ । ਸੁਰ ਨਤ ਸਕੈ ਨ ਐਸ ਕਰਾਈ ।

ਤਾਂਤੇ ਧੰਨ ਆਦਿ ਗੁਰ ਦੇਵਾ । ਜਹ ਕੀਨੋ ਇਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਭੇਵਾ । 101 ।

ਝੂਠੇ ਜੰਝੂ ਤਿਨ ਤਯਾਗੇ । ਖੜਗ ਧਾਰ ਅਸਧੁਜ¹ ਪਗ ਲਾਗੇ ।

ਨਿਰਖਯੋ ਘਟ ਮੈ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ । ਜੋ ਅਸ ਮਿਲੈ ਅਧਿਕ ਗੁਰਦੇਵਾ । 102 ।

ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕਚ ਅਮੀ² ਤਯਾਰਾ । ਠਾਂਢ ਸੁ ਭਯੋ ਏਕ ਤਬ ਪਯਾਰਾ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਆਗੈ ਤਬ ਆਯੋ । ਵੈਸੇ ਸੁਧਾ ਸਬੁਧ ਛਕਾਯੋ । 103 ।

ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਰਹਤ ਸੁ ਪੂਛੀ । ਸੋ ਮੈਂ ਕਹੈ ਚੋਪਈ ਸੂਛੀ³ ।

ਵਾਸੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਕਹ ਦੀਜੈ । ਕਹਤ ਖਾਲਸਾ ਬਿਲਮ⁴ ਨ ਕੀਜੈ । 104 ।

ਪਟਣੈ ਜਨਮ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਬਾਸੀ । ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਅਬਿਨਾਸੀ ।

ਪੰਚਨ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲ ਨ ਕਰੀਐ । ਨਾਮ ਦਾਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਉਰ ਧਰੀਐ । 105 ।

ਸੇਵਾ ਭਾਉ ਭਗਤਿ⁵ ਉਰ⁶ ਧਾਰੋ । ਦੁਸਟ ਬਿਦਾਰ ਸੰਤ ਨਿਸਤਾਰੋ⁷ ।

ਖੜਗ ਪਾਨ⁸ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਮਾਨਹੁ । ਸਤਿਨਾਮ ਮੰਤਰ ਮੁਖ ਠਾਨਹੁ । 106 ।

ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸੋ ਕਰਹੁ ਤਯਾਰਾ । ਰਹੋ ਖਾਲਸੇ ਜੂ ਸਦ ਨਾਰਾ⁹ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਅਨਿਕ ਬਚਨ ਬਰ ਗਾਯੋ । ਤੁਰਕਨ ਸਯੋ ਖਗ¹⁰ ਜੁਧ ਬਤਾਯੋ । 107 ।

ਬਿਖੀਆ ਕਿਰਿਆ ਭੇਦਨ¹¹ ਤਯਾਗਹੁ । ਜਟਾ ਜੂਟ ਰਹਬੋ ਅਨੁਰਾਗਹੁ¹² ।

ਸਬਦ ਬਿਨਾ ਅਨਜਾ¹³ ਨਹੀ ਮੇਲਾ । ਨਿਸਦਿਨ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸੋ ਕੇਲਾ¹⁴ । 108 ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਚਨ ਅਨੇਕ ਬਖਾਨੇ । ਜੋ ਕਬਿ ਪਹਿ ਨਹੀ ਜਾਹਿ ਪ੍ਰਮਾਨੇ ।

ਪੁਨ ਪ੍ਰਭ ਜੁ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇ । ਬੈਠੇ ਸਾਚ ਸਿੰਘਾਸਨ ਆਇ । 109 ।

ਨਮਸਕਾਰ ਅਸਧੁਜ¹⁵ ਕਹ ਕੀਨੋ । ਧੰਨੁ ਬਚਨ ਖਾਲਸ ਕਹ ਦੀਨੋ ।

ਸੁਰ ਨਰ ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ ਇਹ ਭਾਰੀ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਹਿ ਬਿਸਮ¹⁶ ਅਪਾਰੀ । 110 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਤ ਨਰ ਦੇਵ ਭੁਜੰਗ ਗਣ ਐਸੇ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰ ।

ਕਛੁ ਬਿਗਰੇ ਕਛੁ ਤ੍ਰਸਤ ਭੇ ਸਾਦੀ ਕਿਤਕ ਬੀਚਾਰ । 111 ।

ਰਸਾਵਲ ਮਨੋ ਸੇਸ ਧਾਮੈ । ਬਜੇ ਲੈ ਦਮਾਮੈ ।

ਛੇਦ : ਕਿਧੋ ਧੌਲ ਐਨੇ । ਬਜੇ ਚਾਰ ਛੈਨੇ । 112 ।

ਬਜੀ ਇੰਦ੍ਰ ਦੁਆਰੀ । ਸੁ ਬੰਬੈ ਅਪਾਰੀ ।

ਧਨੇਸੰ ਦੁਆਰੇ । ਘੁਰੇ ਹੈਂ ਨਗਾਰੇ । 113 ।

ਅਜੰ ਬਿਸਨ ਈਸੰ । ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਦੀਸੰ ।

ਧੁਜਾ ਧੀਰ ਧਾਰੀ । ਜਲੀਸੰ ਸਵਾਰੀ । 114 ।

1) ਪਰਮਾਤਮਾ 2) ਐਮ੍ਰਿਤ 3) ਨਿਰਮਲ 4) ਢੇਰ 5) ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ 6) ਹਿਰਦਾ 7) ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ
8) ਪਰਮਾਤਮਾ 9) ਨਾਲ 10) ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਖੰਡਾ 11) ਤਮਾਕੂ ਪੀਣਾ ਅਤੇ ਸਿਰ ਮੁਨਵਾਣਾ 12) ਪਰਮਾਤਮਾ
ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਰਹੋ 13) ਹੋਰ ਥਾਂ 14) ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਣਾ 15) ਪਰਮਾਤਮਾ 16) ਵਿਸਮੈ

ਦਿਨੰ ਪੂਤ¹ ਰਾਈ । ਰਹਿਓ ਬਿਸਮਾਈ² ।
ਕਿਧੋਂ ਮੂੰਦ ਦੁਆਰੇ । ਧਨੀ ਪੈ ਪੁਕਾਰੇ । 115 ।

ਨਹੀ ਪੂਛ ਮਾਰੀ³ । ਰਹੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ ।
ਗਯੋ ਜੋਰ ਸਾਡਾ । ਬਡੋ ਪੰਥ ਡਾਢਾ । 116 ।

ਜਿਤੇ ਅੰ ਮਹੀਸਾ । ਭਏ ਚਿਤਾ ਭੀਸਾ⁴ ।
ਮਨੋ ਸਿਆਹ ਕਾਰੇ । ਮੁਏ ਬਾਝ ਮਾਰੇ । 117 ।

ਨ ਨਾਦੰ ਬਜਾਵੈ । ਧਰਾ ਮੈ ਲੁਕਾਵੈ ।
ਮਲੇਛ ਚੁਗਤੇ⁵ । ਭਏ ਹੈ ਬਿਗੁਤੇ । 118 ।

ਨ ਬਾਦਿਤ⁶ ਬਜਾਵੈ । ਨ ਰਾਗੰ ਸੁ ਗਾਵੈ ।
ਭਯੋ ਸਾਹ ਛਾਰੀ⁷ । ਲਖੈ ਪੰਥ ਭਾਰੀ । 119 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਚੁਤ ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਗੁਰ ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਕਰਤਾਰਾ ।

ਸਾਚ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੁਯੋ ਸੁਧਾਰਾ । 120 ।

ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਆਵਤ ਸੰਗਤਾ ਅਤਿ ਚਿਤ ਮੋਦ ਬਢਾਇ ।

ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਜੀਐ ਸ੍ਰੀ ਅਸਕੇਤ⁸ ਮਨਾਇ । 121 ।

ਲੈ ਆਇਸ⁹ ਗੁਰਦੇਵ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸ ਮਹਾਰਾਜ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੁਯੋ ਜਗ ਖਾਲਸਾ ਹਿੰਦ ਤੁਰਕ ਸਿਰਤਾਜ¹⁰ । 122 ।

ਝੂਠ ਪੰਥ ਸਭ ਤੁਯਾਗ ਕੈ ਏਕ ਪੰਥ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀਨ ।

ਪਰਖ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੁਯੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹ ਦੀਨ । 123 ।

ਚੌਪਈ : ਝੂਠ ਉਪਾਵ ਜਗਤ ਕੈ ਤੁਯਾਗਹੁ । ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੀ ਚਰਨੀ ਲਾਗਹੁ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਅਧਿਕ ਸੰਗਤਾ ਆਵੈ । ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਖਾਲਸ ਹੂੰ ਜਾਵੈ । 124 ।

ਖਾਸ ਸਿਖ ਜੋ ਜੋ ਬਡਭਾਗੀ । ਸੁਨ ਬਚ¹¹ ਭਏ ਪੰਥ ਅਨੁਰਾਗੀ ।

ਬਚਨ ਅਮੋਲਕ ਜਿਨਕਰ ਲਾਗੈ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੁਨਤੇ ਵਹ ਅਨੁਰਾਗੀ । 125 ।

ਆਦਿ ਅੰਤ ਗੁਰ ਕਰਨੈਹਾਰਾ । ਕਿਯੋ ਹਮ ਮੇਟੈ ਹੁਤਮ ਤਿਹਾਰਾ ।

ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਤੁਵ ਦੀਨੋ । ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਮਾਨ ਸੁਨ ਲੀਨੋ । 126 ।

ਖੜਗ ਸੁਧਾ¹² ਅਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਗਾਯੋ । ਸੋ ਲੈ ਸੰਗਤ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ ।

ਸਨਮੁਖ ਸੰਗਤ ਜਿਤਕ ਭਣੀਜੈ¹³ । ਆਇਸ¹⁴ ਸਾਫ ਸੁ ਮਧਿ ਲਹੀਜੈ । 127 ।

1) ਧਰਮ-ਰਾਜ 2) ਅਚੰਭੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ 3) ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਪੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ 4) ਭੈਭੀਤ 5) ਮੁਸਲਮਾਨ, ਤੁਰਕ 6) ਵਾਜਾ 7) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ 8) ਪਰਮਾਤਮਾ 9) ਆਗਿਆ 10) ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ 11) ਬਚਨ 12) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 13) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 14) ਆਗਿਆ

ਕਛ ਕੇਸ ਔ ਰਹਿਤ ਜੁ ਸਾਰੀ । ਸੋ ਲੈ ਮਧਿ ਅਤਿ ਮੈ ਧਾਰੀ ।
 ਖੜਗਕੇਤ¹ ਕੋ ਧਰਬੋ ਧਿਆਨਾ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਕਹੁਯੋ ਨਾਥ ਭਗਵਾਨਾ । 128 ।
 ਔ ਜੋ ਮੂੜ੍ਹ² ਲੋਗ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਅਰਲ ਬਰਲ³ ਵੇ ਬਦਨ⁴ ਬਖਾਨੈ ।
 ਇਹ ਤੋ ਰਹਤ ਕਠਨ ਨਹੀ ਹੋਈ । ਚਾਰ ਬਰਨ ਸੋ ਕਰਹ ਰਸੋਈ । 129 ।
 ਹੈ ਇਹ ਅਧਿਕ ਬਾਤ ਕਹ ਭਾਰੀ । ਕੁਲਾ ਕਰਮ⁵ ਛੂਟੇ ਸੰਸਾਰੀ ।
 ਚਾਰ ਬਰਨ ਇਕ ਜਾ ਇਨ ਕੀਸੇ । ਕਰਦ⁶ ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹ ਦੀਨੇ । 130 ।
 ਆਸ਼ਮ ਬਰਨ⁷ ਕੋਊ ਚਲ ਆਵੈ । ਲੈ ਉਨ ਕੋ ਨਿਜ ਸੰਗ ਮਿਲਾਵੈ ।
 ਆਦਿ ਗੁਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਸੁ ਟਾਰੀ । ਔਰੇ ਰਹਤ ਜਗਤ ਬਿਸਤਰੀ⁸ । 131 ।
 ਸੂਦ੍ਰ ਬੈਸ ਖਤੀ ਦਿਜ ਜਾਨਹੁ । ਏਕ ਠਵਰ ਕਰ ਭੋਜ⁹ ਕਰਾਨਹੁ ।
 ਬੇਦ ਲੋਕ ਮਤ ਸਰਬ ਤੁਯਾਗੀ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕੋ ਭਯੋ ਅਨੁਰਾਗੀ । 132 ।
 ਆਗੇ ਅਸਧੁਜ ਸੁਨ੍ਹੋ ਨ ਪਾਯੋ । ਪੋਥੀ ਪੰਡਿਤ ਗੁਨਿਨ ਨ ਗਾਯੋ ।
 ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਜਿਹ ਤਕ ਸੁਰ ਗਯਾਨੈ । ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੂ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੈ । 133 ।
 ਔ ਅਵਤਾਰਨ ਕੀ ਸੁਭ ਕਥਾ । ਗਾਵਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸੁ ਜਥਾ ।
 ਪਰਮ ਪੁਰਾਤਨ ਚਲੀ ਸੁ ਆਈ । ਸੋ ਹਮ ਤੁਸ ਸੋ ਕਹਤ ਬਨਾਈ । 134 ।
 ਹਮੇ ਖਾਲਸਾ ਸੁਨ੍ਹੋ ਨ ਭਾਈ । ਇਨ ਯਹ ਰੀਤ ਅਨੀਤ¹⁰ ਚਲਾਈ ।
 ਚਾਰ ਬਰਨ ਇਕ ਠਾ ਇਨ ਕੀਨੈ । ਔ ਉਪਦੇਸ ਜਗਤ ਕਹ ਦੀਨੈ । 135 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਿਜ ਖਤੀ ਪ੍ਰਤਾਨ¹¹ ਕੇ ਜੰਵ ਧਰਮ ਤੁਰਾਇ ।
 ਲੈ ਭੋਜਨ ਇਕ ਜਾ ਕੀਯੋ ਬੂਡੀ ਬਾਤ ਬਨਾਇ । 136 ।

ਚੋਪਈ : ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਤ ਸਗਲ ਮਤ ਤੁਯਾਗੇ । ਏਤ ਖਾਲਸਾ ਰਸੁ ਅਨੁਰਾਗੇ ।
 ਬਿਖ੍ਯਾ ਭਦਨ¹² ਸ੍ਰਾਧ ਜਠੇਰੇ । ਇਨੈ ਤੁਯਾਗ ਖਗ ਕੇਤ¹³ ਸੁ ਹੇਰੇ । 137 ।
 ਜਿਨ ਕੋ ਨਿਹਚਾ ਗੁਰ ਪਰ ਨਾਹੀ । ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਕਾਹੀ ।
 ਕੁਲਾ ਕਰਮ ਕੋ ਕਰੈ ਅਹੰਕਾਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਦੁਰ੍ਹ¹⁴ ਨਾਸ ਕਰਤਾਰਾ । 138 ।
 ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਸੰਗਤ ਗੁਰਪਯਾਰੀ । ਭਈ ਖਾਲਸਾ ਸਰਬ ਸੁ ਸਾਰੀ ।
 ਲਿਖ ਲਿਖ ਦੀਨੈ ਹੁਕਮ ਪਠਾਈ । ਮਾਨੈ ਬਚਨ ਸੋਈ ਜਿਨ ਜਾਈ । 139 ।
 ਜਿਨ ਨਹੀ ਮਾਨਿਯੋ ਰਾਰ¹⁵ ਬਦਾਈ । ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ ।
 ਅਬ ਨਹੀ ਮਾਨਹੁਗੇ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਪੁਨ ਮਨ ਹੋ ਪਾਛੇ ਪਛਤਾਈ । 140 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੁਮ ਅਬ ਹਮਰੇ ਬਚਨ ਬਰ ਮਾਨਤ ਨਹੀ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ।
 ਤੁਮੈ ਸਿਖ ਮੁਰ ਜਗਤ ਮੈ ਕੋ ਮਾਨੈ ਗੋ ਨਾਂਹਿ । 141 ।

1) ਪਰਮਾਤਮਾ 2) ਮੂਰਖ 3) ਉਟ-ਪਟਾਂਗ 4) ਮੁਖ 5) ਕੁਲ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਕਰਮ 6) ਕਟਾਰ, ਖੰਡੀ
 7) ਵਰਣ ਅਤੇ ਆਸ਼ਮ 8) ਫੈਲਾਈ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੀਤੀ 9) ਭੋਜਨ 10) ਅਨੁਚਿਤ 11) ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ
 12) ਤੰਮ ਕੂ ਅਤੇ ਮੁੰਡਨ 13) ਪਰਮਾਤਮਾ 14) ਢਲ ਗਏ, ਪਸੀਜ ਗਏ 15) ਵਿਵਾਦ, ਝਗੜਾ

ਚੌਪਈ : ਅਧਿਕ ਦੁਖੀ ਹੂੰ ਹੋ ਤੁਮ ਜਬੈ । ਜੈ ਹੋ ਸਰਨ ਖਾਲਸੇ ਤਬੈ ।

ਤੁਮ ਕਹ ਤੋਰ ਤਾਰਾ¹ ਅਧਿਕਾਈ । ਲੈ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਮਿਲਾਈ । 142 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਚੁਤ ਨਾਥ ਅਨੰਤ ਗੁਰ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਹਰਿ ਰਾਇ ।

ਪੁਨ ਰਾਜੇ ਸਭ ਗਿਰਨ² ਕੇ ਲੀਨੇ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਇ । 143 ।

ਚੌਪਈ : ਪੇਲਾ ਨਿਰਖ ਅਧਿਕ ਬਰ ਭਾਰੀ । ਆਏ ਬੇ ਸਭ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰੀ ।

ਰਾਦੇ ਸਹਰ ਚਤੁਰ³ ਬਰ ਫੇਰਾ । ਪਰੇ ਹੁਤੇ ਤਿਨ ਕੇ ਅਤ ਭੇਰਾ । 144 ।

ਪ੍ਰਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਸੁਨੇ ਗਿਰ ਪਤ ਬਚਨ ਹਮਾਰੇ ।

ਤੁ ਰਾਣੀ ਖਾਲਸ ਕੀ ਆਵੇ । ਸਗਲ ਧਰਨ⁴ ਇਹ ਰਾਜ ਕਮਾਵੇ । 145 ।

ਰਿਧ ਧਾਵੇ ਬਰ ਬੁਧਾ । ਤੁਰਕਨ ਸਾਬ ਕਰੇ ਨਿਤ ਜੁਧਾ ।

ਭਰੇ ਤੁਰਕ ਤੁਮ ਕੋ ਸਭ ਹਾਲਾ⁵ । ਜੀਤ ਹੋਗ ਤੁਮਰੀ ਸਭ ਕਾਲਾ । 146 ।

ਜੋ ਤੁਮ ਐਸੇ ਬਚਨ ਕਮਾਵਹੁ । ਬਸੁਧਾ⁶ ਜੀਤ ਨਿਸਾਨ⁷ ਬਜਾਵਹੁ ।

ਉਦੈ ਅਸਤ ਕੀ ਜਿਤਕ ਜਮਯਤ⁸ । ਹੂੰ ਹੈ ਸਕਲ ਤਿਹਾਰੀ ਰਯਤ⁹ । 147 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਜਬ ਯੋ ਸੁਨਯੋ ਸਭ ਰਾਜਨ ਸੁਰੁਤ ਲਾਈ¹⁰ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੇ ਨਿਕਟ ਤਬ ਐਸੇ ਕਹੁਯੋ ਸੁਨਾਈ । 148 ।

ਸਭ ਰਾਜਾ ਬਾਚ ਪ੍ਰਭੂ ਸੋ

ਚੌਪਈ : ਕਠਨ ਰਹਤ ਹਮਤੋ ਨਹੀ ਹੋਈ । ਚਾਰ ਬਰਨ ਸੋ ਕਰੈ ਰਸੋਈ ।

ਹਮ ਰਾਜੇ ਗਿਰਪਤਿ¹¹ ਅਭਮਾਨੀ । ਕੁਲਾ ਕਰਮ ਕਯੋ ਤਜੈ ਜਹਾਨੀ । 149 ।

ਪੂਜਾ ਜੇਵੁ ਕ੍ਰਿਆ ਸੁ ਕਰਮਾ । ਇਹ ਹਮ ਤੇ ਛੂਟਤ ਨਹੀ ਧਰਮਾ ।

ਪਿਤਰ ਦੇਵ ਦੇਵਨ ਕੇ ਕਾਮਾ । ਕਤ ਛੂਟਤ ਹਮ ਸੋ ਅਭਿਰਾਮਾ¹² । 150 ।

ਰਾਜਪੂਤ ਜੇ ਕੋ ਜਗ ਹੋਈ । ਕੁਲਾ ਕਰਮ ਬਡਿਆਨ ਕੀ ਖੋਈ ।

ਧਿਕ ਧਿਕ ਤਾਕਹ ਜਗਤ ਬੁਲਾਵੈ । ਆਗੈ ਸਵਰਗ ਠੋਰ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । 151 ।

ਪੈ ਹਜਰਤ¹³ ਸੋ ਬਿਗਰਤ ਬਾਤਾ । ਹਮ ਨਹੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਿਆਤਾ¹⁴ ।

ਚਵਗਤੇ¹⁵ ਕਾ ਡਰ ਹਮ ਭਾਰੀ । ਯਹ ਜੋ ਹਮ ਕੋ ਬਡੀ ਖੁਆਰੀ । 152 ।

ਜਬ ਰਾਜਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪੁਕਾਰਿਓ । ਘਨ ਧੁਨ¹⁶ ਕੈ ਮਹਾਰਾਜ ਉਚਾਰਿਓ ।

ਉਪਮਾ ਭਲੀ ਕਿਧੋ ਧੁਨ ਪਾਈ । ਸਾਵਨ ਰਹਿਯੋ ਸੁ ਮੇਘ ਲਜਾਈ । 153 ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ

ਚੌਪਈ : ਮੈ ਇਨਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਕਰ ਧਾਰਿਯੋ । ਰਾਜ ਜੋਗ ਆਸਨ ਬੈਠਾਰਿਯੋ ।

ਚਵਗਤੇ ਰਾਜੇ ਗਿਰ ਪਾਲਾ । ਭਰਿ ਹੈ ਸਕਲ ਇਨ੍ਹ ਕਹ ਹਾਲਾ¹⁷ । 154 ।

1) ਭੌਤ ਤਾੜ ਕੇ 2) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ 3) ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੌਪਾਸੇ 4) ਧਰਤੀ 5) ਕਰ, ਮਾਲੀਆ 6) ਧਰਤੀ
7) ਨਗਾਰੇ 8) ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 9) ਪਰਜਾ 10) ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ 11) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ 12) ਸੁੰਦਰ, ਆਨੰਦ-
ਦਾਇਕ 13) ਬਾਦਸ਼ਾਹ 14) ਬਖਾਨ ਕਰਨਾ 15) ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ 16) ਬਦਲ ਦੇ ਗੜਕਣ ਵਰਗੀ
ਆਵਾਜ਼ 17) ਟੈਕਸ, ਕਰ

ਸਕਲ ਧਰਨ ਹੋਸੀ ਇਨ ਰਯਤ¹ । ਜਹ ਤਹ ਹਮਤੀ ਅਹੀ ਜਮਯਤ² ।

ਤੁਰਕ ਮਲੇਛ ਦੁਸਟ ਔ ਛਾਰਾ । ਸਭ ਮਿਲਸਨ ਹੋ ਹੋ ਕਰ ਖਵਾਰਾ । 155 ।

ਰਸਵਾਲ ਹਮ ਪਲ ਭਛ³ ਅਧਿਕ ਮਦ ਮਤੇ । ਕਿਸੂ ਨ ਜਾਨੈ ਬਿਨਾ ਚੁਗਤੇ⁴ ।

ਛੇਦ : ਔਰ ਜਾਤ ਜਗ ਮੈਂ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਜੋ ਹਮਰੈ ਚਲ ਸਨਮੁਖ ਹੋਈ । 156 ।

ਏ ਸਭ ਚਿਰੀ⁵ ਲਖੇ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਹਮ ਹੈ ਰਾਜਪੂਤ ਬਡ ਰਾਜਾ ।

ਕਿਹ ਬਿਧ ਧਰਨ ਰਾਜ ਇਨ ਦੇਹੈ । ਅਜਾ⁶ ਸਿੰਘ ਜਿਮ ਮਾਰ ਸੁ ਲੋਹੈ । 157 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬਾਨੀ । ਬੀਚ ਦੀਵਾਨ ਸੁ ਗਰਜ ਬਖਾਨੀ ।

ਮੈਂ ਅਸ ਪਾਨਜ⁷ ਤਦਸ ਕਹਾਉ । ਚਿਰੀਅਨ ਪੈ ਜਬ ਬਾਜ ਤਰਾਉ । 158 ।

ਬਾਜਨ ਪੈ ਜੋ ਚਿਰੀ ਤੁਰਾਵੈ । ਸੋਭਾ ਕਵਨ ਜਗਤ ਮੈ ਪਾਵੈ ।

ਹਮਤਾ ਕਹ ਸਮਝੈ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਚਿਰੀਅਨ ਪਾਸ ਤੁਰਾਵੈ ਬਾਜਾ । 159 ।

ਅਜਾ ਸੀਸ ਪਰ ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰਸ । ਕੋਪ ਅਜਾ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ⁸ ਪਛਾਰਸ ।

ਰਾਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਜੋ ਰਾਜ ਸੁ ਦੇਤੇ । ਸੋਭਾ ਕਵਨ ਜਗਤ ਮਹਿ ਲੋਤੇ । 160 ।

ਅਬ ਲਖ⁹ ਦੀਨਨ ਰਾਜ ਰਮਾਉ । ਦੀਨ ਬੰਧ ਤਾਤੇ ਕਹਲਾਉ ।

ਮੈ ਇਨਕੋ ਸਿਰ ਪਰ ਕਰ ਧਾਰਿਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ¹⁰ ਕੀ ਚਰਨੀ ਡਾਰਿਯੋ । 161 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਿਦਿਆ ਗਿਆਨ ਸੁ ਜੋਗ ਤਪ ਸਿਧ ਪਦਾਰਥ ਚਾਰ¹¹ ।

ਪੁਨਿ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਮਧਿ ਖਾਲਸੇ ਨਿਜ ਤਨ ਧਰਿਯੋ ਸੁਧਾਰ । 162 ।

ਚੋਪਈ : ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਬਸਹੋ ਦਿਨ ਰੈਨਾ । ਹਰਿ ਹੋ ਇਹ ਬਿਧ ਅਰਨ¹² ਕੀ ਸੈਨਾ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਭਣੀਜੈ । ਜਹਾਂ ਰਹਤ ਮੁਰ ਸਕਲ ਲਹੀਜੈ । 163 ।

ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਮ ਨਿਤ ਧ੍ਯਾਨਾ । ਦੂਜੀ ਬਾਤ ਨ ਧਰਈ ਕਾਨਾ ।

ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸੰਗ ਕਰੈ ਪ੍ਰਯਾਰਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਭਜੈ ਨਾਥ ਨਿਰੰਕਾਰਾ । 164 ।

ਸਵਯਾ : ਬਾਜ ਗਇੰਦ¹³ ਗਦਾ ਸਸਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧੇਨ ਧਨੰਤਰਤਾ ਮਹਰਾਜੈ ।

ਸਾਰੰਗ¹⁴ ਸੰਖ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਸਰਾਸਨ ਤੀਰ ਤਰੋਵਰ ਪੂਰਨ ਕਾਜੈ ।

ਲਾਲ ਮਨੀ ਬਿਖ ਭਾਗ ਸੁਰਾ ਮਧਿ ਕੋਟ ਰਤੰਨ ਭਰ੍ਯੋ ਬਰ ਸਾਜੈ ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦਯਾਨਿਧ ਕੋ ਇਹ ਛੀਰ ਸਮੁਦ੍ਰ ਸੁ ਪੰਥ ਬਿਰਾਜੈ । 165 ।

ਚੋਪਈ : ਜਤੀ ਸਤੀ ਮੋਨੀ ਬ੍ਰਤ ਧਾਰੀ । ਕੋਬਿਦ¹⁵ ਗੁਨੀ ਸੂਰ ਹੰਕਾਰੀ ।

ਜੋਗੀ ਸਿਧ ਅਨਾਹਦ ਬਾਸੀ । ਪਰਮ ਤਤ ਪੂਰਨ ਅਬਿਨਾਸੀ । 166 ।

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਗਗਨ ਪੁਰ ਛਾਯੋ । ਸਚ ਖੰਡ ਮੈ ਜਾਇ ਸਮਾਯੋ ।

ਭੋਗੀ ਸਿਧ ਤਪੀਸਵਰ ਜਾਨੋ । ਗਯਾਨੀ ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਪਹਿਚਾਨੋ । 167 ।

1) ਪਰਜਾ 2) ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ, ਮਲਕੀਅਤ 3) ਮਾਸ ਖਾ ਕੇ 4) ਬਾਦਸ਼ਾਹ 5) ਚਿਤੀਆ ਵਾਂਗ 6) ਬਕਰੀ
7) ਤਲਵਾਰਧਾਰੀ 8) ਸ਼ੇਰ 9) ਵੇਖਕੇ 10) ਪਰਮਾਤਮਾ 11) ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ-ਕਾਮ, ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਮੋਖ
12) ਵੇਰੀਆ ਦੀ 13) ਘੋੜਾ, ਹਾਥੀ 14) ਧਨੁਸ 15) ਪੰਡਿਤ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ, ਵਿਦਵਾਨ

ਸਰਬਾਤਮ ਪੂਰਨ ਇਹ ਸੋਹੈ । ਯਾਮ ਸਮ ਅਵਰ ਪੰਥ ਕਹ ਕੋਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਸਕੇਤ ਕਾਲ ਕੀ ਮੂਰਤਿ । ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਪੂਰਤ । 168 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਯਾਕੇ ਪਦ ਕੰਜਾ¹ ਬਰ ਨਿਤ ਸਿਵਹੈ² ਗੁਰ ਜਾਨ ।

ਕੋਟ ਪਦਾਰਥ ਸੰਪਦਾ ਪੈਹੈ ਮੁਕਤਿ ਨਿਧਾਨ । 169 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਨਾ । ਸੁਨਤ ਸਤਨ ਸ੍ਰੀ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸ ਕੀ ਉਪਮਾ ਗਾਈ । ਜੋ ਯਹ ਨਾ ਬਰਨੀ ਨਹ ਜਾਈ । 170 ।

ਤਦਪ³ ਰਾਵ ਮੂੜੁ ਮੰਦ ਭਾਗੀ । ਭਏ ਨ ਸ੍ਰੀ ਬਚ ਸੁਨ ਅਨੁਰਾਗੀ⁴ ।

ਐ ਜੋ ਮੂੜੁ⁵ ਜਾਤਿ ਅਭਮਾਨੀ । ਖਾਲੀ ਰਹੇ ਢੇਰ⁶ ਜਯੋ ਪਾਨੀ । 171 ।

ਜਾਕੋ ਆਪ ਦੇਇ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਸੋ ਸਿਰ ਧਰੋ ਸਿਖ ਬਰ ਤਾਜਾ ।

ਕੋਟ ਕਲਪ ਜਾਕੇ ਤਰ ਪਾਇਕ⁷ । ਸੋ ਗੁਰ ਇਨ ਕੇ ਭਏ ਸਹਾਇਕ । 172 ।

ਇਨ ਮੂੜੁਨ ਇਹ ਬਾਤ ਨ ਜਾਨੀ । ਡੂਬਤ ਭਯੋ ਜਾਤਿ ਅਭਿਮਾਨੀ ।

ਜੇ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਆਪ ਭੁਲਾਵੈ । ਕਹੋ ਜੀਵ ਮਾਰਗ ਕਯੋ ਪਾਵੈ । 173 ।

ਜੋ ਉਨ ਧਰ ਹੋਤੇ ਸੁ ਸਹਾਈ । ਚਰਨ ਗਹਤ ਝਟ ਦੇਵੈ ਜਾਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸੁਧ⁸ ਸਾਰੀ । ਲੇਤ ਸਭੈ ਆਪਨੇ ਉਰਧਾਰੀ । 174 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਜੀਅ ਹੁਤੇ ਭੁਲਾਵਨੇ ਐਸੇ ਦਏ ਭੁਲਾਇ ।

ਜਿਨ ਪਰ ਕਰੁਣਾ ਅਧਿਕ ਹੀ ਕਰ ਗਹੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ । 175 ।

ਕੋਟ ਅੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਲਖ ਜਾਕੇ ਰੋਮ ਮਝਾਰ ।

ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧ ਗੁਰ ਜਾਤਿ ਜੋਨਿ ਤੇ ਪਾਰਿ । 176 ।

ਚਪਈ : ਜਾਤ ਜੋਨ ਕੇ ਕਰਨੇ ਹਾਰਾ । ਹੈ ਏਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ ।

ਜੋ ਵਹ ਚਹਤ ਸੁ ਬ੍ਰਯੋਤ ਬਨਾਵੈ । ਉਚਨ ਟਾਰ ਨੀਚ ਬਡਿਆਵੈ । 177 ।

ਪਾਰਜਾਤ⁹ ਪਾਰਸ ਸੁਰ ਧੋਨਾ । ਬਾਂਛਤ ਕੋਟ ਜਾਸ ਪਗ ਰੋਨਾ ।

ਜਾਕੇ ਸਿਰਪਰ ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰੈ । ਸਕਲ ਭੇਦ ਵਹਿ ਦਾਸ ਨਿਹਾਰੈ । 178 ।

ਰਾਜੇ ਅਰੁ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਬਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਅਵਰ ਕੋਊ ਨਾਹੀ ।

ਕੋਤਕ ਆਪ ਨਿਰਖਨੇ ਕਾਜਾ । ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 179 ।

ਸਹਰਨ ਸਹਰ ਸਗਲ ਭੂਅ ਮਾਹੀ । ਗਯੋ ਖਾਲਸਾ ਜੂ ਬਰ ਪਾਹੀ ।

ਬਹੁ ਬਿਧ ਜਾਇ ਬਬੇਕ¹⁰ ਚਲਾਏ । ਬਿਖੀਆ¹¹ ਕੂਜਾ ਬਾਂਗ ਉਠਾਏ । 180 ।

ਔਰ ਪੈਂਡ¹² ਸਭ ਦੀਏ ਮਿਟਾਈ । ਏਕੈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਯੋ ਪੰਥ ਸੁਖਦਾਈ ।

ਲਗਨ ਸਗਨ ਤਜ ਝੂਠ ਪਸਾਰਾ । ਨਿਰਖੁਯੋ ਨਿਜ ਘਟ ਮਾਹਿ ਮੁਰਾਰਾ । 181 ।

1) ਚਰਨ ਕਮਲ 2) ਸੇਵਾ ਕਰੇ 3) ਤਦ 4) ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾ ਬਣੇ 5) ਮੂਰਖ 6) ਟਿੱਬਾ, ਰੇਤ ਦਾ ਟਿੱਕਾ
7) ਪੰਰਾ ਤਲੇ 8) ਸੁੰਬਨ 9) ਸਵਰਗ ਦਾ ਬਿੰਡ ਜੋ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਬੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ 10) ਉਤਮ ਵਿਧੀ,
ਰਹਿਤ, ਮਰਯਾਦਾ 11) ਤੇਮਾਕੂ 12) ਮਾਰਗ, ਧਰਮ-ਰੀਤੀ

ਔਰ ਪੰਥ ਜੇਤਕ ਜਗ ਆਹੀ । ਤੇ ਲਖ ਡਰੇ ਅਧਿਕ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
 ਜਪ ਤਪ ਤੇਜ ਸੀਲ ਗੁਨ ਸਾਗਰ । ਭਯੋ ਪੰਥ ਅਦਭੁਤ ਯਹ ਨਾਗਰ¹ । 182 ।
 ਔ ਪੰਥੀ ਜੇਤਕ ਜਗ ਲੋਗਾ । ਕਾਂਪਤ ਭਏ ਜੀਅ ਧਰ ਸੋਗਾ ।
 ਹਮ ਸਭਹੂੰ ਕੀ ਹਤ ਠਕੁਰਾਈ । ਲੈ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਮਿਲਾਈ । 183 ।
 ਅਵਰ ਪੰਥ ਜਗ ਜਿਤਕ ਭਣੀਜੈ । ਦੇਵ ਦੈਤ ਬਰ ਨਰਨ ਗਣੀਜੈ ।
 ਇਹ ਤੋ ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ² ਕੋ ਪੰਥਾ । ਦੈ ਹੈ ਸਗਲ ਜਗਤ ਕਹ ਸੰਥਾ³ । 184 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਪਰਗਾਸਿਯੋ ਬਰਨਿਯੋ ਕਛੁਕ ਸੁਰੰਗ ।
 ਅਗ੍ਰ ਕਥਾ ਇਹ ਹੋਇਗੀ ਰਾਜਨ ਜੁਧ ਪ੍ਰਸੰਗ । 185 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸ੍ਰੀ ਅਸਪਾਨ ਨਿਧਾਨ ਸੁ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਉਪਮਾ ਦਸ ਹੂੰ ਦਿਸ ਛਾਈ ।
 ਤਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸੁ ਸੁ ਪੰਥ ਭਯੋ ਜਗ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਮਹਾਂ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਤੋਨ ਨਵੀਨ ਸੁਧੀਨ⁴ ਕਥਾ ਯਹ ਜੋ ਪੜ੍ਹ ਹੈ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਭਾਈ ।
 ਸਿਧ ਪ੍ਰਸਿਧ ਲਹੈ ਪਦ ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਅਸਜੂ ਸਦ ਹੋਹਿ ਸਹਾਈ । 186 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਸੁਭ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਾਸ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੁਆਦਸਮੋ
 ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤ । 2 । ਅਫਜੂ ।

1) ਸਮਝਦਾਰ, ਉਤਮ 2) ਪਥਮਾਤਮਾ 3) ਸਥਿਰਤਾ 4) ਸੁਬੁਧ, ਬੁੱਧੀ-ਪੂਰਨ

ਦੋਹਰਾ : ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਦਿਬ ਰੂਪ ਉਰੇ ਧਾਰ ।

ਅਗੁ ਕਥਾ ਬਰ ਸੁਖਦ ਚਿਤ ਬਰਨੇ ਕਛੁ ਬਿਸਥਾਰ । 1 ।

ਚੌਪਈ : ਕਥਾ ਸੁ ਤ੍ਰੋਦਸ ਪ੍ਰਗਟ ਭਣੀਜੇ । ਜਾਨਿ ਦੇਵ ਕੀ ਬਿਲਮ² ਨ ਕੀਜੇ ।

ਕਾਮ ਧੇਨ ਯਹ ਕਥਾ ਨਵੀਨੀ । ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸੁਧਾ ਰਸ³ ਭੀਨੀ । 2 ।

ਜੇ ਸਾਧੂ ਯਾ ਕਰ ਪਦ ਗੈ ਹੈ । ਪਰਮ ਜੋਤ ਸੰਗ ਪਰਚਾ⁴ ਪੈ ਹੈ ।

ਸਫਲ ਜਨਮ ਤਿਨਕੇ ਜਗ ਆਵਾ । ਜਿਨ ਯਹ ਅਲਖ ਭੇਦ ਕਹ ਪਾਵਾ । 3 ।

ਰਸਵਾਲ ਛੰਦ :

ਸੁਧੰ⁵ ਦੇ ਸੁ ਸਾਰੇ । ਬਿਦਾ ਕੀਨ ਪਯਾਰੇ ।

ਸਿਰੇਪਾਵ ਦੀਨੇ । ਹਥੀਯਾਰੰ ਸੁ ਲੀਨੇ । 4 ।

ਗਏ ਬੀਰ ਨੇਕਾ । ਕਰੁਯੋ ਜਾ ਬਬੇਕਾ⁶ ।

ਸੁਭੰ ਪੰਥ ਲਾਏ । ਜਿਮੰ ਨਾਥ ਗਾਏ । 5 ।

ਸਵੇਯਾ : ਬੀਤਤ ਭਯੋ ਜਬ ਮੇਲ ਵਿਸਾਖਹ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਇਮ ਬੁਯੋਤ ਬਨਾਈ ।

ਪਤ੍ਰ ਪਠੈ ਸਭ ਦੇਸਨ ਕੋ ਲਿਖ ਸੰਗਤ ਕੋ ਬਿਧ ਯਾ ਫੁਰਮਾਈ ।

ਮਧ ਜਹਾਜ ਨਵੀਨ ਚਢੈ ਸਭ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੀ ਇਹ ਆਇਸ⁷ ਪਾਈ ।

ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰ ਨੇਬ⁸ ਮਸੰਦ ਚਲੇ ਚਹੂੰ ਓਰ ਸੁਧਾਈ । 6 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਦਿਨੰ ਏਕ ਕੋਨੈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੋਨੈ ।

ਦਿਤੇ ਥੇ ਦਿਦਾਰਾ । ਕਿਧੋ ਯੋ ਅਪਾਰਾ । 7 ।

ਕਿਨੇ ਆਇ ਜਾਨੋ । ਤਹੀ ਯੋ ਬਖਾਨੋ ।

ਕਿਧੋ ਪੈਡ⁹ ਮਾਹੀ । ਖੁਜੇ ਸੰਗ ਆਹੀ । 8 ।

ਇਕੈ ਗਾਉਨੂ ਹੈ । ਸ੍ਰਮੈ ਪਾਰ ਉਹੈ ।

ਤਹਾਂ ਕੋ ਸੁਧਾਰਾ । ਪਰੁਯੋ ਆ ਅਪਾਰਾ । 9 ।

ਕਿਤੋ ਸੰਗ ਲੂਟਾ । ਅਸੰ ਧਾਰ ਛੂਟਾ ।

ਜਿਨੈ ਖਗ¹⁰ ਚਾਯੋ । ਵਹੈ ਬਾਚ ਆਯੋ । 10 ।

ਸੁਨੀ ਨਾਥ ਬਾਨੀ । ਤਬੈ ਮੋਨ ਠਾਨੀ ।

ਦਿਨੰ ਕੋ ਬਿਤਾਈ । ਕਰੀ ਆਪ ਧਾਈ । 11 ।

ਅਸੰ ਬੋਗ ਧਾਯੋ । ਮਨੋ ਪੈਨ ਆਯੋ ।

ਪੁਰੰ ਤੀਰ ਆਈ । ਸੁ ਹਲਾ ਕਰਾਈ । 12 ।

ਕਹਾ ਲੋਹੁ ਲੂਟੀ । ਨਹੀ ਜਾਹ ਛੂਟੀ ।

ਘਨੇ ਤਾਹਿ ਮਾਰੇ । ਗਏ ਭਾਜਿ ਟਾਰੇ । 13 ।

1) ਹਿਰਦਾ 2) ਦੇਰੀ 3) ਅੰਮ੍ਰਿਤਰਸ 4) ਪਰਿਚਯ, ਵਾਕਫੀ 5) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 6) ਵਿਵੇਕਪੂਰਨ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ 7) ਆਗਿਆ 8) ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੇ ਚੋਬਦਾਰ 9) ਪੈਂਡੇ ਵਿਚ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ 10) ਖੰਡਾ, ਤਲਵਾਰ

ਮਧਭਾਰ ਗੂਜਰ ਅਪਾਰ । ਰੰਗੜ ਹਜਾਰ ।

ਛੰਦ : ਖਡਾ ਮਭਾਰ । ਦੀਨੇ ਨਿਕਾਰ । 14 ।

ਬਚਿਯੋ ਜੁ ਸੋਇ । ਹਾਰਯੋ ਜੁ ਕੋਇ ।

ਮੁਖ ਗਹ ਘਾਸ¹ । ਹੁੰ ਕਰ ਉਦਾਸ । 15 ।

ਦੋਹੀ ਅਕਾਲ । ਫੇਰੀ ਵਿਸਾਲ ।

ਲੀਨੇ ਉਬਾਰ । ਸਰਨੀ ਨਿਹਾਰ । 16 ।

ਹਿੰਦੂ ਜੋ ਕੋਇ । ਜਾਰੁਯੋ² ਸੁ ਸੋਇ ।

ਤੁਰਕਾ ਮਿਤ੍ਰਾਨ । ਗਾਡੁਯੋ ਸਥਾਨ³ । 17 ।

ਦਿਨ ਤੋਨ ਆਹਿ । ਕਰਖਤਨ⁴ ਤਾਹਿ ।

ਸੋਨਾ ਸੁ ਹਾਥ । ਜਾ ਕਲਿਯੋ ਸਾਥ । 18 ।

ਕਰੁਣਾ⁵ ਨਿਧਾਨ । ਗ੍ਰਿਹ ਬਸਤ ਆਨ ।

ਦਿਨ ਬਹੁ ਬਿਤਾਇ । ਯੋ ਸੁਨੁਯੋ ਪਾਇ । 19 ।

ਦੇਵਤ ਦਿਦਾਰ । ਕਰੁਣਾ ਅਗਾਰ ।

ਸੰਗਤ ਅਪਾਰ । ਕਰਬੋ ਦਿਦਾਰ । 20 ।

ਪਾਧੜੀ ਕਰੀ ਆਨ ਕਿਨਹੂੰ ਫਰੀਆਦ । ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਕਥਾ ਪ੍ਰਭ ਅੰਤ ਆਦਿ ।

ਛੰਦ : ਬਜਰੂੜ ਗਾਂਵ ਜੋ ਬਸਤ ਧਾਰ । ਤਿਹਕੇ ਸੁ ਲੋਗ ਦੋਖੀ ਅਪਾਰ । 21 ।

ਸੰਗਤ ਅਨੇਕ ਆਵਤ ਨਿਹਾਰ । ਤੇ ਪਰੇ ਆਨ ਸਰਤਾ ਕਿਨਾਰ⁶ ।

ਲੂਟੁਯੋ ਸੁ ਰਾਹੇ ਉਨ ਹੂੰ ਅਸਾਰ⁷ । ਇਮ ਕਹੁਯੋ ਬੀਰ ਪ੍ਰਭ ਪੈ ਬਿਚਾਰ । 22 ।

ਸੁਨ ਬੈਨ ਤਾਸ ਕਰੁਣਾ ਜਲੀਸ⁸ । ਸੋ ਰਹੈ ਮੋਨ ਕਛੁ ਕਹ ਨ ਦੀਸ ।

ਫਰਯਾਦ ਬਹੁਤ ਜਬ ਭਈ ਬੇਰ⁹ । ਇਕ ਦਿਨਾ ਨਾਥ ਚਿਤਬੋ ਸਵੇਰ । 23 ।

ਸਵੈਯਾ : ਨਾਮ ਸਿਕਾਰ ਦਯਾਰ ਕਹੁਯੋ ਤਬ ਲੈ ਰਣਜੀਤ¹⁰ ਕੀ ਚੋਬ ਬਜਾਈ ।

ਪੈਦਲ ਸਵਾਰ ਅਪਾਰ ਚਢੈ ਭਟ ਕੌਤਕ ਕਾਜ ਸੁ ਮੋਦ¹¹ ਬਢਾਈ ।

ਲਾਘ ਤਬੈ ਸਰਤਾ ਸਤਗਾਮਨ¹² ਤਾਪੁਰ ਤੀਰ ਧੁਜੇ ਜਬ ਆਈ ।

ਛੋਰ ਨਿਸਾਨਨ ਕੇ ਫਰਰੇ¹³ ਤਿਹ ਜਾਇ ਕਿਧੋ ਇਮ ਧੂਮ ਮਚਾਈ । 24 ।

ਗੂਜਰ ਰੰਗੜ ਨੇਕ ਹਨੇ ਤਹ ਬਾਹਰ ਪਾਵ ਉਨੈ ਨ ਠਰਾਈ ।

ਘੋਰ ਗਢੀ ਮਹਿ ਲੀਨ ਤਬੈ ਨਿਜ ਗਾਂਉ ਲੂਟੁਯੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਨਾਈ ।

ਏਕ ਮਹੂਰਤ ਮੋ ਨ ਲਰਿਯੋ ਗਢ ਮਾਰ ਬੰਦੂਕਨ ਐਸ ਦਿਵਾਈ ।

ਮਾਨਹੁ ਕਾਲ ਪੁਲੈ ਉਨ ਜੀਵਨ ਆਨਿ ਪੁਜੁਯੋ ਕਬਿ ਨੈ ਮੁਖ ਗਾਈ । 25 ।

1) ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਤੀਲਾ ਪਾ ਕੇ 2) ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ 3) ਉਥੇ ਹੀ ਦਬ ਦਿੱਤੇ 4) ਖਿਚੇ ਹੋਏ 5) ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ
6) ਅਸਾਨੂੰ 7) ਕਰੁਣਾ ਨਿਧੀ 8) ਦੇਰ 9) ਰਣਜੀਤ ਨਾਂ ਦਾ ਨਗਾਰਾ 10) ਆਨੰਦ 11) ਸਤਲੁਜ
ਨਦੀ 12) ਨਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਪੜੇ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ

ਮਾਰ ਮਚੀ ਸੁ ਤੁਫੰਗਨ ਕੀ ਜਬ ਬਾਹਰ ਸੀਸ ਨਿਕਾਸ ਨ ਪਾਯੋ ।
ਕਾਪ ਉਠ੍ਯੋ ਤਬਹੀ ਗੜ ਤ੍ਰਾਸਤ ਹਾਰ ਮਨੀ ਉਨ ਚੀਰ ਫਿਰਾਯੋ¹ ।
ਢਾਹ ਸੁ ਸਾਫ ਮਦਾਨ ਕਰ੍ਯੋ ਗਢ ਖਰਾ ਗਹ੍ਯੋ ਵਹ ਮਾਰਿ ਗਿਰਾਯੋ ।
ਤਾ ਦਿਨ ਤੇ ਸਭ ਸੰਗਤ ਖੋਸਨ² ਹੈ ਇਨ ਲੋਗਨ ਤ੍ਰਯਾਗ ਕਰਾਯੋ । 26 ।

ਜੁਯੋਂ ਅਲ ਸੂਣ ਸੁ ਨੂਹ ਲੁਟ੍ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਤ੍ਰਯੋਂ ਬਜਰੂੜ ਕੀ ਛਾਰ ਉਡਾਈ ।
ਤਾ ਦਿਨ ਤੇ ਇਨ ਮਾਰਗ ਖੋਸਨ ਲੈ ਸਭ ਲੋਗਨ ਹਦ ਕਰਾਈ ।
ਹੋਤ ਜੈਕਾਰ ਭਯੋ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਜੇਸ ਕਰੀ ਪਲ ਮੈ ਉਨ ਪਾਈ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਮਧਿ ਦੂਨਹ ਕੇ ਨਰ³ ਸੰਗਤ ਕੋ ਨਹ ਹਾਥ ਉਠਾਈ । 27 ।

ਤਾ ਪੁਰ ਲੂਟ ਲਹਿਓ⁴ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਆਨੰਦ ਕੀ ਬਰ ਬੰਬ ਬਜਾਈ ।
ਚੋਰ ਸੁ ਜਾਰ ਕਿਧੋ ਬਟਹਾ⁵ ਗਹਿ ਟਾਂਗ ਦਏ ਕਿਤ ਸੂਰ⁶ ਚਢਾਈ ।
ਪਾਪ ਨ ਹੋਤ ਕਹੂ ਭੁਵ ਮੰਡਲ ਮਾਨਹੁ ਧਰਮ ਕੀ ਨੀਵ ਧਰਾਈ ।
ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਸਦਾ ਸੁਭ ਕੀਰਤ ਯੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਭੈ ਧਰ ਛਾਈ । 28 ।

ਏਕ ਦਿਨਾ ਕਰਣਾਨਿਧ ਜੂ ਪੁਨ ਉਚ ਸਥਾਨ ਸੁ ਦੇਤ ਦਿਦਾਰਾ ।
ਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੈ ਸਿਖ ਦ੍ਰੈ ਧੁਨ ਏਕ ਪਠਾਨ ਹੁਤੋ ਤਿਨ ਨਾਰਾ ।
ਪਾਂਚ ਸੁ ਕਾਢ ਕਿਧੋ ਸਰਫੀ ਉਨ ਭੇਟ ਧਰੀ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸੁ ਅਗਾਰਾ⁷ ।
ਸੂਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ ਤਿਨ ਕੋ ਨਿਜ ਚਿੰਤਹ ਜਾਰ⁸ ਦਾਰਿਦ੍ਰ ਬਿਡਾਰਾ । 29 ।

ਅੜਿਲ : ਮੁਹਰ ਏਕ ਦਸ ਤਵਨ ਪਠਾਨ ਨਿਕਾਰ ਕੈ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਕੈ ਆਗੈ ਧਰੀ ਬਿਚਾਰ ਕੈ ।
ਨਿਰਖ ਤਵਨ ਕੋ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਇਮ ਭਾਖ੍ਯੋ ।
ਹੋ ਕੈਸੇ ਹੈ ਇਹ ਮੋਹਰ ਕਾਢ ਜੋ ਰਾਖਿਯੋ । 30 ।
ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਿਨ ਸਿਖਨ ਤਹੀ ਬਖਾਨਿਯੋ ।
ਮਨਤ ਹਮਾਰੀ ਹੁਤੀ ਕਾਜ ਗੁਰ ਠਾਨ੍ਯੋ ।
ਤਬ ਇਹ ਭੇਟ ਹਜੂਰ ਦਾਸ ਲੈ ਆਇਯੋ ।
ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਕੋ ਜੁਯੋਂ ਕਹ ਭੇਦ ਸੁਨਾਇਯੋ । 31 ।

ਨਿਰਾਜ ਪੁਨੰ ਸੁ ਨਾਥ ਗਾਇਯੋ । ਪਠਾਨ ਕੋ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਛੰਦ : ਤੁਝੈ ਸੁ ਕਾਇ ਜਾਨ ਕੈ । ਧਰੀ ਸੁ ਭੇਟ ਆਨਿ ਕੈ । 32 ।

1) ਹਾਰ ਸੂਚਕ ਬਸਤ੍ਰ ਜਾ ਝੰਡਾ 2) ਲੁਟਣ, ਖੋਹਣ 3) ਉਸ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਗ 4) ਆਪਹੁੰਚੇ 5) ਬਟਮਾਰ 6) ਸੂਲੀ 7) ਅਯੋ 8) ਜਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ

ਤਿਨੈ ਸੁ ਬੈਨਾ¹ ਭਾਖੁਯੋ । ਕਛੂ ਨ ਲੋਪ² ਰਾਖਿਯੋ ।
 ਖਤਾ ਸੁ ਮਾਫ ਹੋਵਈ । ਗੁਲਾਮ ਛੋਰ ਗੋਵਈ । 33 ।
 ਘਨੋ ਕਥਾ ਬਿਬਾਰਿਯੈ । ਨਹੀ ਸੁ ਥੋਰ ਸਾਰਿਯੈ ।
 ਪਠਾਨ ਬੈਨ ਪਾਇਕੈ । ਸਿਖੰ ਦਯੋ ਸੁਨਾਇਕੈ । 34 ।
 ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨ ਨਾਥਜੂ । ਸੁਨੋ ਪਠਾਨ ਗਾਥਜੂ ।
 ਜਿਸੈ ਜੁ ਕਾਜ ਆਇਯੋ । ਮੁਹਰੰ ਸੁ ਭੇਟ ਲਿਆਇਯੋ । 35 ।
 ਸਿਰੰਦ ਵਾਸ ਜਾਨੀਐ । ਇਸੈ ਪਠਾਨ ਥਾਨੀਐ ।
 ਦਿਲੀ ਕਿਸੈ ਮਾਰਵ³ ਕੀ । ਸੁ ਚਾਕਰੀ ਬਨਾਵ ਕੀ । 36 ।

ਦੋਹਰਾ : ਖਾਟ ਕਮਾਇ ਜੁ ਆਇਯੋ ਨਿਜ ਆਲੈ⁴ ਸੁ ਪਠਾਨ ।
 ਮੁਹਰ ਪਾਂਚ ਸੈ ਰਾਖਕੈ ਮੁਰ ਘਰ ਕੀਯੋ ਪਯਾਨ⁵ । 37 ।
 ਕਿਤਕ ਸਾਲ ਬੀਤਾ ਇਕਰ ਪੁਨ ਵਹ ਆਯੋ ਫੇਰ ।
 ਕਹੀ ਅਮਾਨਤ ਮੋਰ ਸੋ ਅਬਹੀ ਦੀਜੈ ਫੇਰ । 38 ।

ਰਸਾਵਲ ਨਿਜ ਖੋਲ ਆਲੈ । ਕਹੀ ਤਾਨ ਕਾਲੇ ।
ਛੰਦ : ਹਮੈ ਧਾਮ ਨਾਹੀ । ਕਹੀ ਝੂਠ ਆਹੀ । 39 ।
 ਹਮੈ ਨਾਹਿ ਲੀਨੀ । ਉਨੇ ਭਾਖ ਦੀਨੀ ।
 ਭਯੋ ਦੁੰਦ⁶ ਭਾਰਾ । ਸੁਨੈ ਲੋਗ ਸਾਰਾ । 40 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :
 ਲਰੈ ਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਤਿਸੀ ਥਾਨ ਆਏ । ਜਹਾਂ ਹੋਤ ਸੂਬਾ ਸੁ ਨਾਯਵੰ⁷ ਚੁਕਾਏ ।
 ਤਿਨੈ ਜਾਇ ਤਾਸੋ ਸਬੈ ਬਾਤ ਗਾਈ । ਸੁਨੇ ਭੇਦ ਸੂਬੇ ਕਹੁਯੋ ਯੋ ਬਨਾਈ । 41 ।
 ਕਹੁਯੋ ਦਿਬ ਤਾਤੀ ਲਵੋ ਬੇਗ ਭਾਈ । ਨਹੀ ਦਮ ਯਾਕੇ ਦਿਵੋ ਲੈ ਬਨਾਈ ।
 ਤਿਨੈ ਆਛ ਮਾਨੀ ਸੂਬੇ ਉਕਾਰੀ । ਨਹੀ ਫੇਰ ਕੀਨਾ ਤਿਸੈ ਕੈ ਅਗਾਰੀ । 42 ।

ਮਧੁਭਾਰ ਸੂਬੇ ਸ੍ਰਿਦਾਰ । ਦਏ ਦੋਇ ਟਾਰ ।
ਛੰਦ : ਘਰਿ ਸੋਧਿ ਆਇ । ਪ੍ਰਾਤੈ ਬਨਾਇ । 43 ।
 ਨਿਜ ਧਾਮ ਆਨ । ਯੋ ਕਰ ਪਠਾਨ ।
 ਮੁਹਰੈ ਦਸੀਕ । ਸਾਨੀ ਸੁ ਠੀਕ । 44 ।
 ਖਾਲਕ ਜੁ ਵਲੀ । ਦੈਹੁ ਸੁ ਚਲੀ ।
 ਯੋ ਕਰ ਉਚਾਰ । ਉਰ⁸ ਮਧ ਧਾਰ । 45 ।

ਤੋਟਕ ਓਹ ਓਹ ਉਨੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹੁਯੋ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੋ ਨਿਜ ਪ੍ਰਯਾਨ ਧਰੁਯੋ ।
ਛੰਦ : ਸਰਫੀ⁹ ਤਿਨ ਪਾਂਚ ਸੁ ਮਾਨ ਮਨੀ । ਨਹੀ ਔਰ ਕਿਸੂ ਪਹ ਭਾਖ ਠਨੀ । 46 ।
 ਇਹ ਸਾਥ ਰਹੈ ਅਬ ਰੋਇ ਅਬੈ । ਚਲ ਭੇਟ ਹਜੂਰਹ ਦੇਉ ਤਬੈ ।

1) ਬੋਲ, ਬਚਨ 2) ਗੁਪਤ, ਛੁਪਾ ਕੇ 3) ਅਮੀਰ, ਜਾਗੀਰਦਾਰ 4) ਘਰ 5) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ, ਗਿਆ
 6) ਝਗੜਾ 7) ਨਿਆਂ 8) ਹਿਰਦਾ, ਮਨ 9) ਅਬਰਫੀ

ਇਹ ਭਾਖ ਅਦਾਲਤ¹ ਮਧਿ ਗਯੋ । ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਕਉ ਉਰ ਧਾਰ ਲਯੋ । 47 ।
 ਉਨ ਸੂਬੇ ਕਹੁਯੋ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਭੈਯਾ । ਤੁਮ ਉਪਰ ਖਾਨ ਸੁ ਭਰਮ ਹੈਯਾ ।
 ਤਿਹ ਤੇ ਤੁਮ ਦਿਬ ਸੁ ਹਾਂਥ ਧਰੋ । ਨਹ ਅੰਰ ਕਛੂ ਪੁਨ ਫਰਕ ਕਰੋ । 48 ।

ਤਿਲਕਾ ਛੰਦ :

ਉਨ ਜੈਸ ਕਹੀ । ਤਿਨ ਮਾਨ ਸਹੀ ।
 ਕਰ ਲੈ ਫਿਰਿਆ । ਤੇ ਜਾ ਡਰਿਆ । 49 ।
 ਲਖ ਲੋਗ ਸਬੈ ਬਿਸਮੈ ਸੁ ਤਬੈ ।
 ਇਨ ਸਾਚ ਕਹੁਯੋ । ਉਨ ਝੂਠ ਰਹੁਯੋ² । 50 ।
 ਮੁਖ ਸਯਾਹ ਭਯੋ । ਨਿਜ ਧਾਮ ਗਯੋ ।
 ਧਰ ਲਾਜ ਮਨੈ । ਨਿਜ ਸੀਸ ਧੁਨੈ । 51 ।
 ਉਤ ਸਿਖ ਵਏ । ਨਿਜ ਧਾਮ ਅਏ ।
 ਤਿਨ ਜਾਇ ਘਰੇ । ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ । 52 ।
 ਗ੍ਰਿਹ ਖੋਜ ਸਭੈ । ਮੁਹਰੈ ਜੁ ਲਭੈ ।
 ਦਿਨ ਚਾਰ ਬਿਤੇ । ਵਹ ਖੋਜ ਲਿਤੇ । 53 ।
 ਕਿਤ ਕੌਣ ਖਰਾ । ਲਹ ਲੀਨ ਧਰਾ ।
 ਤਿਹ ਲੈ ਸੁ ਗਏ । ਕਰ ਜਾਇ ਦਏ । 54 ।

ਚਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਤਿਨੈ ਜਾਇ ਗਾਈ । ਲਵੋ ਜੂ ਬਨਾਈ ।
 ਤਿਹਾਰੀ ਅਮਾਨਾ³ । ਹਮੈ ਬਿਖ ਜਾਨਾ । 55 ।
 ਗੁਰੂ ਮੋਰ ਗਾਈ । ਪਰਾਈ ਤਜਾਈ ।
 ਅਹੈ ਮਾਤ ਸੈਲਾ । ਤ੍ਰਿਆ ਅੰਨ ਧੈਲਾ । 56 ।
 ਇਸੈ ਆਪ ਲੀਜੇ । ਹਮੈ ਸੁਧ ਕੀਜੇ ।
 ਲਈ ਸੁ ਪਠਾਨਾ । ਜੁ ਬੈਲੀ ਅਮਾਨਾ । 57 ।
 ਪੁਨੰ ਐਸ ਗਾਯੋ । ਬਿਸਮੈ ਬਤਾਯੋ ।
 ਕਹਾ ਯਾਹ ਕੀਨੀ । ਸੁਨੋ ਮੋਰ ਦੀਨੀ⁴ । 58 ।
 ਇਤੋ ਕੀਨ ਕਾਜਾ । ਕਹੋ ਕੌਨ ਸਾਜਾ ।
 ਅਬੈ ਆਨ ਦੀਨੀ । ਕਿਧੋ ਖੇਲ ਕੀਨੀ । 59 ।
 ਤਬੈ ਸਿਖ ਆਖੀ । ਘਰੰ ਮੈ ਨ ਲਾਖੀ ।
 ਨਹੀ ਥੀ ਸੁ ਪਾਈ । ਤਬੈ ਮੂਕਰਾਈ⁵ । 60 ।
 ਸਭੈ ਧਾਮ ਟੋਰੀ । ਲਈ ਕਾਢ ਭੋਰੀ ।
 ਤੁਮੈ ਆਨ ਦੀਨੀ । ਲਵੋ ਤਾਸ ਚਨੀ । 61 ।

1) ਕਚਹਿਰੀ 2) ਬੋਲਿਆ 3) ਅਮਾਨਤ 4) ਦੀਨ, ਗਰੀਬ 5) ਮੁਕਰਿਆ ਸ

ਪਠਾਣੇ ਉਚਾਰੀ । ਖੁਦਾ ਖੇਲ ਨਿਆਰੀ ।
ਹੁਤੇ ਧਾਮ ਦਾਮੈ । ਭਏ ਸਾਚ ਜਾਮੈ । 62 ।

ਚੋਪਈ : ਘਰ ਮਹਿ ਧਰੀ ਹੁਤੀ ਸੁ ਅਮਾਨਾ¹ । ਝੂਠੇ ਤੇ ਸਾਚੇ ਕਿਮ ਜਾਨਾ ।
ਯਹ ਤੁਮ ਹਮ ਕੋ ਭੇਦ ਬਨਾਵਹੁ । ਯਾ ਮਹਿ ਰਤੀ ਨ ਦੇਰ ਲਗਾਵਹੁ । 63 ।
ਸੁਮਤ ਸਿੰਘ ਅੰਸੇ ਤਬ ਗਾਈ ! ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ਜੂ ਬਾਤ ਬਨਾਈ ।
ਪਾਂਚ ਮੁਹਰ ਹਮ ਨੈ ਮਨ ਮਨੀ । ਗੁਰੂ ਦਯਾਲ ਨਾਥ ਕੀ ਘਨੀ । 64 ।
ਹਮਰੀ ਤਿਨ ਅਬ ਗੋਇ² ਜੁ ਰਾਖੀ । ਔਰ ਬਾਤ ਸਮਝੋ ਜਿਨ ਚਾਖੀ ।
ਅਚੁਤ ਹੈ ਵਹ ਅਲਖ ਅਪਾਰਾ । ਸਰਬ ਖਤਾਂ³ ਜਗ ਬਖਸਨ ਹਾਰਾ । 65 ।
ਹਮ ਤਿਨ ਕੋ ਸਾਚਾ ਕਰ ਡਾਰਿਯੋ । ਝੁਠਾਖਤਾ ਨ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰਯੋ ।
ਯੋ ਪਠਾਨ ਬਤੀਆ ਤਬ ਗਾਈ । ਮੈਂ ਤੋ ਗੁਯਾਰਹ ਮੰਨਤ ਕਰਾਈ । 66 ।
ਖਾਲਕ ਵਲੀ ਜੁ ਰੋਪਰ ਜਾਨਹੁ । ਤਾ ਕੀ ਨਿਆਜ ਮਨੀ ਮਨ ਮਾਨਹੁ ।
ਤਿਨ ਮੁਝ ਕਉ ਨਹੀ ਮੁਹਰ ਦਿਵਾਈ । ਕਹਾਂ ਭੇਦ ਇਹ ਭਯੋ ਸਹਾਈ । 67 ।
ਸਿਖੁਯ ਕਹੁਯੋ ਮੇਰੇ ਗੁਰ ਸਾਨੀ⁴ । ਔਰ ਨ ਜਗ ਮੈ ਦੁਤੀ ਬਖਾਨੀ ।
ਤਾਕੇ ਪਾਸ ਚਲੋ ਪੁਨ ਧਾਈ । ਪ੍ਰਫੁ ਲੀਜੀਐ ਜੋ ਮਨ ਆਈ । 68 ।
ਮਾਨ ਬਚਨ ਸੋ ਬੇਗ ਸਿਧਾਯੋ । ਆਨੰਦ ਪੁਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਆਯੋ ।
ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਿਤ ਹੁਤੇ ਦਯਾਲਾ । ਤੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਚਲ ਤਤ ਕਾਲਾ⁵ । 69 ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸਿਖ ਸੁ ਭੇਟ ਚਵਾਈ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਬਿਨਤੀ ਮੁਖ ਗਾਈ ।
ਜਬ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਕਹ ਪੁਛ ਲਈ । ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਤਵਨੈ ਕਹ ਦਈ । 70 ।
ਮੋਰੀ ਸਰਧਾ ਪੂਰਨ ਭਈ । ਤਾਤੇ ਮੁਹਰ ਭੇਟ ਮਮ ਦਈ ।
ਜਬ ਪਠਾਨ ਗੁਯਾਰਹ ਨਿਜ ਧਰੀ । ਕਰੁਨਾਸਿੰਧ ਕਥਾ ਤਿਹ ਰਰੀ⁶ । 71 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕੇਸੇ ਦਸ ਇਕ ਮੁਹਰ ਏ ਤੇ ਰਾਖੀ ਕਿਹ ਕਾਮ ।
ਤਾਂਕੋ ਛੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਯਹਿ ਕਹੋ ਬੇਗ ਬੁਧ ਧਾਮ । 72 ।
ਨਖ ਸਿਖ⁷ ਛੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਿਣ ਕਹੁਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਤੀਰ⁸ ।
ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਪ੍ਰਫੁਤ ਭਯੋ ਭੇਦ ਮੁਰੀਦ ਸੁ ਪੀਰ । 73 ।
ਤਿਨ ਮਾਨੀ ਪਾਂਚੋ ਮੁਹਰ ਝੂਠਾ ਤੇ ਸਚ ਕੀਨ ।
ਮੈ ਗੁਯਾਰਹ ਸੁਖ ਮਾਨ ਕੇ ਇਹ ਬਿਧ ਭਯੋ ਅਧੀਨ । 74 ।
ਕਛੂ ਭੇਦ ਪੀਰਾਨ ਮੈ ਕਿਧੋ ਮੁਰੀਦ ਨਿਹਾਰ ।
ਏਤੀ ਕਥਾ ਸੁ ਪ੍ਰਫੁਨੈ ਮਮ ਆਯੋ ਦਰਬਰ । 75 ।

1) ਅਮਾਨਤ 2) ਇਜ਼ਤ, ਮਰਯਾਦਾ 3) ਦੋਸ਼, ਗੁਨਾਹ, ਗਲਤੀ 4) ਤੁਲ, ਬਰਾਬਰ 5) ਉਸੇ ਸਮੇਂ
6) ਕਹੀ 7) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 8) ਪਾਸ, ਕੋਲ

ਚੋਪਈ : ਮੈਂ ਸਾਚਾ ਝੂਠਾ ਕਿਮ ਭਯੋ । ਝੂਠਾ ਹੁਤੋਂ ਸਾਚ ਹੂੰ ਗਯੋ ।

ਏ ਸਬ ਬਾਤ ਪ੍ਰਫੁੱਥੇ ਕਾਜਾ । ਆਯੋ ਮੈਂ ਸੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 76 ।

ਰਸਾਵਲ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਰਾਈ । ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਗਾਈ ।

ਛੰਦ : ਗੁਰੂ ਸੋਇ ਆਹੀ । ਤਰੈ ਤਾਰ ਜਾਹੀ । 77 ।

ਗਯੋ ਜਾਸ ਮੂਲਾ । ਤਜੇ ਡਾਰ ਫੂਲਾ ।

ਅਚਲੰ ਸੁਮੇਰੰ । ਮਨੋ ਸਿੰਧ ਮੇਰੰ । 78 ।

ਕਬੀ ਨਾਹਿ ਡੋਲੇ ਚਲੈ ਬਾਤ ਝੋਲੈ ।

ਮਹਾ ਵਾਕ ਪੂਰਾ । ਕਿਧੋ ਬੀਰ ਸੂਰਾ । 79 ।

ਅਸੰ ਪੀਰ ਜੋਈ । ਗਹੈ ਪਾਵ ਕੋਈ ।

ਨਹੀ ਤਾਸ ਲੇਖਾ । ਭਯੋ ਸੁਧ ਭੇਖਾ । 80 ।

ਝੂਠੇ ਔਰ ਸਾਚੇ । ਖਰੇ ਦਵਾਰ ਜਾਚੇ ।

ਜਿਸੀ ਭਾਂਤ ਭਾਵੈ । ਸੋਈ ਲੈ ਕਰਾਵੈ । 81 ।

ਭੁਜੰਗ ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਛੰ² ਕੀਨੇ ਜਿਸੈ ਜੀਵ ਹੋਰੇ । ਨਹੀ ਦੇਖ ਰੋਗ ਛੁਵੈ ਤਾਸ ਨੇਰੇ ।

ਪ੍ਰਯਾਤ ਸਬੈ ਸੁਖ ਤਾਕੀ ਸਦਾ ਪੂਰ ਹੋਈ । ਨਹੀ ਭੇਦ ਯਾ ਮੈਂ ਲਖੈ ਚੀਨ ਕੋਈ । 82 ।

ਛੰਦ : ਇਤੈ ਉਤੈ ਲੋਕੰ ਮਲਾਹੰ ਸੁ ਭਾਰੀ । ਤਿਸੈ ਕੋਣ ਚੀਨੇ ਮਧੇ ਏ ਸੰਸਾਰੀ ।

ਬਡੇ ਭਾਗ ਤਾਕੋ ਕਿਧੋ ਪੂਰ ਹੋਈ । ਜਿਸੈ ਐਸ ਪੀਰ ਪਰੈ ਹਾਥ ਸੋਈ । 83 ।

ਇਸੇ ਭਾਂਤ ਵਾਕੰ ਅਨੇਕੰ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਸੁਨੈ ਯੋ ਪਠਾਨੰ ਸੁ ਆਛੇ ਸੁਧਾਰੰ ।

ਗਹੈ ਪਾਵ ਕੰਜੰ³ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਰ ਆਈ । ਧਨੰ ਧੰਨ ਬੈਨੰ ਪੁਨੰ ਫੇਰ ਗਾਈ । 84 ।

ਪਾਧੜੀ ਕਾਮਲ ਸਪੂਰ⁴ ਤਿਸ ਕੀ ਕਲਾਮ । ਜੋ ਪੀਰ ਬਡੇ ਮੁਰਸਦ ਤਮਾਮ ।

ਛੰਦ : ਜੋ ਆਇ ਅੰਤ ਨਿਜ ਜਾਨ ਲੇਤ । ਲੈ ਅਮੀ⁵ ਸੁਧ ਉਰ ਮਾਹਿ ਦੇਤ । 85 ।

ਯੋ ਭਾਖ ਗਯੋ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਪਠਾਨ । ਤਿਹ ਮਿਟੀ ਚਿੰਤ ਉਰ ਧਰਿਯੋ ਧੁਯਾਨ ।

ਸੋ ਸਿਖ ਨਾਥ ਆਗਿਆ ਸੁ ਪਾਇ । ਨਿਜ ਬਸਿਓ ਆਪਣੇ ਧਾਮ ਜਾਇ । 86 ।

ਆਗੈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੋ ਸੁਣਹੁ ਬੀਰ । ਜਿਮ ਕਰਤ ਨਾਥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰੀਰ ।

ਸੁਭ ਜੇਠ ਹਾੜ ਬੀਤੇ ਜੁ ਮਾਸ । ਸਾਵਨ ਸੁ ਬੀਤ ਭਾਦੋ ਪ੍ਰਕਾਸ । 87 ।

ਰਸਾਵਲ ਗਯੋ ਬੀਤ ਸੋਊ । ਇਸੀ ਭਾਤਿ ਓਊ ।

ਛੰਦ : ਅਸੂ ਜੋ ਬਿਤਾਏ । ਸੁ ਕਾਰਤਕ ਆਏ । 88 ।

ਚੋਪਈ : ਕਤਕ ਮਾਸ ਏਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਯਾਰੇ । ਦੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਜੂ ਦੀਦਾਦੇ ।

ਉਚ ਦਮਦਮੈ ਤਖਤ ਨਿਧਾਨ । ਦਰਸਨ ਦੇਵਤ ਸੁਨੇ ਮਹਾਨ । 89 ।

ਏਕ ਪਠਾਨ ਸੁ ਜਾਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਲੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰੀ⁶ ।

ਸਿਖਯਨ ਤਾਕੋ ਗਹੈ ਸੁ ਜਾਈ । ਤਰੇ ਆਨ ਕੀਓ ਠਾਂਢ ਬਨਾਈ । 90 ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਛ ਕਰ ਐਸ ਉਚਾਰੀ ।

ਕਿਤ ਆਇਓ ਹੈ ਕੋ ਤੁਮ ਧਾਮ । ਕਾਂਖ⁷ ਮਧਿ ਧਾਰਿਯੋ ਹੈ ਤਾਮ⁸ । 91 ।

ਤਿਨ ਭਾਖਿਯੋ ਕਛ ਕਾਂਖ ਸੁ ਨਾਹੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕਹੀ ਨਾ ਆਹੀ ।

1) ਝਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ 2) ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 3) ਚਰਨ ਕਮਲ 4) ਸੰਪੂਰਨ 5) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 6) ਬੁਲਾ ਲਿਆ
7) ਕਛ ਵਿਚ 8) ਰੋਟੀ

ਤਾਕੋ ਪੀਛਾ ਅਧਿਕ ਕਰਾਈ । ਕੂਕਰ¹ ਆਮਿਖ² ਦਯੋ ਸੁਟਾਈ । 92 ।
 ਸਵਾਨ³ ਮਾਸ ਦੀਨੋ ਉਨ ਡਾਰੀ । ਨਿਜ ਆਨਨ⁴ ਸੁ ਹਜੂਰੇ ਉਚਾਰੀ ।
 ਹੇ ਪਠਾਨ ਭੂਖੇ ਇਹ ਲੀਨਾ । ਕਬੀ ਨਾ ਸੁਆਲ ਕਿਸੂ ਪਹ ਕੀਨਾ । 93 ।
 ਖਾਵਹੁ ਭੁੰਜ ਰਿੰਧ⁵ ਕੈ ਇਸੈ । ਕਰਦਾ ਫਿਰੂ ਸੁਆਲ ਜਾ ਕਿਸੈ ।
 ਖੁਸੀ ਮਹਲ ਹੈ ਕੈ ਕਰਤਾਰਾ । ਰਾਖਯੋ ਤਾਕਹ ਤੀਰ ਸੁਧਾਰਾ । 94 ।
 ਆਨੇ ਆਠ ਰੋਜ ਕਰ ਦੀਨਾ । ਸੋ ਸਰਕਾਰੇ ਰਾਖ ਸੁ ਲੀਨਾ ।
 ਭੋਜਨ ਬਸਨ ਖਾਇ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ⁶ ਦਰਸਨ ਆਵੈ । 95 ।
 ਆਵਤ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਯੋ ਕਹੈ । ਖੁਸੀ ਪਠਾਨ ਚੀਤ ਨਿਜ ਅਹੈ ।
 ਭਾਖੈ ਸਾਹਿਬ ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ⁷ । ਮੋਕਹ ਖੁਸੀ ਅੰਤ ਅਰੁ ਆਦਿ । 96 ।
 ਰਹਤ ਰਹਤ ਬਹੁ ਦਿਨ ਜਬ ਰਹਾ । ਦਮੜੇ ਪਾਚ ਰੋਜ ਜਬ ਕਰਾ ।
 ਖਾਇ ਹੰਡਾਵੈ ਭਯੋ ਅਮੀਰ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਆਛੋ ਰਹਤ ਸਰੀਰ । 97 ।
 ਸਮਾ ਪਾਇ ਇਕ ਦਿਨ ਜਬ ਆਯੋ । ਖੁਸੀ ਦਯਾਨਿਧ ਯੋ ਫੁਰਮਾਯੋ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹਾ ਮੁਹੋ ਆਪ । ਨਿਸ ਦਿਨ⁸ ਜਪੁ ਆਪ ਕਾ ਜਾਪ । 98 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਨ ਭਾਖਯੋ ਇਕ ਅਰਜ ਪ੍ਰਭ ਡਰਤ ਸਕਤ ਨਹੀ ਭਾਖ ।
 ਜੋ ਆਗੁਆ ਜਗਤੇਸ ਕੀ ਕਛੁਕ ਥੋਰ ਦਯੋ ਆਖ । 99 ।
 ਬਿਗਸ ਪ੍ਰਭੂ ਵਾਸੋ ਕਹੀ ਬੋਲ ਪਠਾਣ ਨਿਸੰਗ ।
 ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਨ ਮੈ ਉਠੀ ਕਛੂ ਚਿੰਤਾ ਕੀ ਢੰਗ । 100 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਤਿਨੈ ਯੋ ਸੁਨਾਈ । ਸੁਨੋ ਬਿਸਵ ਰਾਈ ।
 ਇਹੈ ਦਾਸ ਚਿੰਤਾ । ਕਰੋ ਬੇਗ ਹੰਤਾ⁹ । 101 ।
 ਇਸੇ ਭੋਜ ਆਛੇ । ਸੁਨੇ ਕੋ ਨ ਕਾਛੇ ।
 ਛਕੇ ਨ ਛਕਾਏ । ਲਹੇ ਨ ਲਹਾਏ । 102 ।
 ਪਰੇ ਜਾਸ ਮੇਵੇ । ਸੁ ਮੁਕਤਾ ਅਭੇਵੇ ।
 ਲਖੇ ਸੈ ਰੁਪਯਾ । ਅਸੰ ਦੇਗ ਚੈਯਾ । 103 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਖਾਵੈ । ਨ ਚਿਤੰ ਚਲਾਵੈ ।
 ਨਾ ਕਾਮੰ ਕਰੋਧੰ । ਦਿਪੈ ਚਾਰ ਬੋਧੰ । 104 ।
 ਹਤੇ ਲੋਭ ਮੋਹੰ । ਸਦਾ ਗਿਆਨ ਸੋਹੰ ।
 ਹਮੂ ਖਾਇ ਰੋਟੀ । ਕਰੈ ਬਾਤ ਖੋਟੀ । 105 ।

1) ਕੁੱਤੇ 2) ਮਾਸ 3) ਕੁੱਤੇ 4) ਮੁਖ 5) ਰਿੰਨ੍ਹ ਕੇ 6) ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ 7) ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ
 8) ਰਾਤ ਦਿਨ 9) ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਉ

ਪਰੈ ਕਾਮ ਜਾਰੀ । ਤਕੈ ਔਰ ਨਾਰੀ ।
ਘਿਰੈ ਲੋਭ ਮੋਹਾ । ਪਰੇ ਖਾਤ ਓਹਾ । 106 ।

ਇਹੈ ਮੋਹ ਚਿੰਤਾ । ਹਰੇ ਲੈ ਬਿਅੰਤਾ¹ ।
ਸੁਨੇ ਤਾਸ ਬਾਨੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਯੋ ਬਖਾਨੀ । 107 ।

ਤੋਟਕ ਅਬ ਔਰ ਸੁ ਧਿਆਨ ਹਮੇ ਸੁ ਮਨਾ । ਫਿਰ ਦੇਵਹਿ ਗੇ ਤੁਹ ਕੋ ਸੁ ਭਨਾ ।
ਛੰਦ : ਹਰ ਹੈ ਤੁਹ ਚਿੰਤ ਅਨੇਕ ਘਨੀ । ਸਭ ਗੁਯਾਨ ਕਥਾ ਸੁ ਸੁਨਾਇ ਧਨੀ । 108 ।

ਦਿਨ ਪਾਚ ਕਿਧੋਂ ਜਬ ਸਾਤ ਬਿਤੇ । ਵਹ ਬਾਤ ਪਠਾਨ ਭੁਲਾਲਿ ਦਿਤੇ ।
ਤਿਨ ਐਸ ਜਨੀ ਜਿਨ ਚੀਤ ਮਨੈ । ਪ੍ਰਭ ਹੈ ਨਿਜ ਕਾਰਜ ਔਰ ਗਨੈ । 109 ।

ਮੁਰ ਬਾਤ ਕਹੀ ਚਿਤ ਮੈ ਨ ਰਹੀ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪਠਾਨਹ ਆਪਿ ਲਹੀ ।
ਦਿਨ ਪਾਇ ਹਜ਼ੂਰ ਗਯੋ ਸੁ ਜਬੈ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਦਯਾਲ ਕਹਾ ਸੁ ਤਬੈ । 110 ।

ਰਸਾਵਲ ਖੁਸੀ ਹਉ ਪਠਾਨਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਬਖਾਨਾ ।
ਛੰਦ : ਤਿਨੈ ਐਸ ਗਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਥ ਰਾਈ । 111 ।

ਪੁਨੰ ਆਪ ਗਾਯੋ । ਉਸੈ ਭੈ ਲਖਾਯੋ ।
ਸਮਾ ਤੋਰ ਭਾਈ । ਪੁਜੁਯੋ ਤੀਰ ਆਈ । 112 ।

ਅੜਿਲ ਦਸ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਰਹੇ ਸੁ ਬਾਕੀ ਜਾਨਿਯੈ ।
ਬਹੁਰੋ ਕਾਲ ਕਰਾਲ² ਸੀਸ ਤੁਰ³ ਆਨਿਯੈ ।
ਹਮ ਕੋ ਆਗਮ ਤੇਰੇ ਅਹੀ ਲਖਾਇਆ ।
ਹੋ ਤਬ ਪਠਾਨ ਇਹ ਹਮ ਤੁਹ ਭੇਦ ਜਤਾਇਆ । 113 ।

ਜੋ ਤੂੰ ਹਮ ਸੋ ਕਹੈ ਵਹੈ ਤੁਹ ਦੀਜੀਐ ।
ਹੈ ਗੈ ਕੰਚਨ ਬਸਨ⁴ ਦਾਮ ਲਖ ਲੀਜੀਐ ।
ਹਮਰੇ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਅਲਪ ਦਿਨ ਆ ਰਹਾ ।
ਹੋ ਜੋ ਕਿਛ ਇਛ ਚੀਤ ਲੈਹੁ ਅਬਹੀ ਅਹਾ । 114 ।

ਝੂਲਨਾ ਕਿਸੂ ਪੁਨ ਬੋਲ ਕੈ ਅਵਰੁ ਇਕ ਮਨੁਖ ਕੋ ਦਯਾਕੇ ਸਿੰਧ ਐਸੇ ਸੁਨਾਈ ।
ਛੰਦ : ਕਿੰਚਨੀ⁵ ਬਹੁਤ ਸਿੰਗਾਰਕੇ ਦਰਬ ਸੁਯੋਂ ਯਾਹ ਕੋ ਧਾਮ ਲੇ ਜਾਹੁ ਭਾਈ ।
ਮਾਨ ਕੈ ਬਚਨ ਤਿਨ ਕਾਮ ਐਸੇ ਕੀਯੋ ਬੇਸਵਾ ਆਨ ਤਾਂ ਪਹ ਬੈਠਾਈ ।
ਮਾਨ ਹਜ਼ੂਰ ਕੋ ਵਾਕ ਪਠਾਨ ਕੋ ਭਈ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਈ । 115 ।
ਅਸੰ ਬੀਚਾਰ ਤਿਨ ਕਰੁਯੋ ਨਿਜ ਆਤਮੈ ਇਨ੍ਹ ਕਾ ਕਹਣ ਝੂਨਾ ਨ ਭਾਈ ।
ਕਾਲ ਨਿਜ ਤੀਰ ਮੁਰ ਪੁਜੁਯੋ ਸਤ ਆਨਿ ਕੈ ਭਈ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਈ ।

1) ਬਿਅੰਤ ਗੁਰੂ ਜੀ 2) ਭਿਆਨਕ 3) ਤੇਰੇ 4) ਘੋੜਾ, ਹਾਥੀ, ਸੋਨਾ, ਬਸਤ 5) ਵੇਸਵਾ

ਸਰਬ ਹੀ ਰੈਨ ਨਿਜ ਐਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰੁਯੋ ਬੇਸਵਾ ਓਰ ਨਹ ਨਨ ਚਾਈ¹ ।
ਭੋਜ ਰਸ ਮੇਵ ਧਨ ਨਾਰਿ ਪਾਸੈ ਰਹਾ ਲਹੀ ਤਿਨ ਮੌਤ ਸਿਰ ਪੈ ਸੁ ਆਈ । 116 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਦਸ ਜਬ ਦਿਨਾ ਪ੍ਰਭੂ ਇਨ ਕਯੋ । ਸੁਧ ਪਠਾਨ ਆਤਮੈ ਭਯੋ ।
ਤਸਬੀ² ਲਏ ਧਾਮ ਨਿਜ ਬਹੈ । ਅਲਹ ਖੁਦਾਇ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਕਹੈ । 117 ।
ਮਾਦਰ ਭਗਨੀ³ ਉਨੇ ਬੁਲਾਵੈ । ਮਾਇਆ ਓਰ ਨ ਦ੍ਰਿਸਟ ਚਲਾਵੈ ।
ਸੁਧ ਚਿੰਤਨ ਐਸ ਬਿਧ ਭਯੋ । ਮਾਨਹੁ ਗ੍ਰਯਾਨ ਸਿੰਧ ਮਹਿ ਨਯੋ⁴ । 118 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਬਧੂਵੈ ਜੁ ਬਾਰੀ⁵ । ਰਹੀ ਭਾਵ ਦਿਖਾਰੀ ।
ਉਨੈ ਨਾ ਨਿਹਾਰੈ । ਨ ਮਾਯਾ ਚਿਤਾਰੈ । 119 ।
ਬੁਰਾ ਕੀਨ ਕਾਜਾ । ਕਰੋ ਕਯੋ ਅਕਾਜਾ ।
ਜਪੋ ਨਾਮੁ ਅਲਾ । ਹੁਵੈ ਜਾਨ ਭਲਾ । 120 ।
ਦਿਨੰ ਸੋ ਬਿਤਾਈ । ਲਯੋ ਥਾਂ ਬੁਲਾਈ ।
ਕਹੁਜੋ ਬੈਨ ਦੇਵਾ⁶ । ਸੁਨੋ ਖਾਨ ਭੇਵਾ⁷ । 121 ।
ਤ੍ਰਿਯਾ ਧੰਨ ਭਾਈ । ਭੁਗਯੋ ਚੀਤ ਲਾਈ ।
ਤਿਨੈ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । ਮੁਝੈ ਨਾ ਨਿਹਾਰੀ । 122 ।

ਰੂਆਲ ਛੰਦ :

ਬੋਰ ਜੀਵਨ ਕਾਰਨੈ ਪ੍ਰਭ ਮੈ ਨ ਕੀਨ ਅਕਾਜ ਹੀ ।
ਨਾਮ ਲੀਨ ਖੁਦਾਇ ਭਲੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਹੀ ।
ਯੋ ਜਾਣ ਬੇਸਵਾ ਦਰਬ ਜੇਤਕ ਦੀਨ ਸਰਬ ਬਿਡਾਰ⁸ ਹੀ ।
ਕਾਮ ਔਰ ਸੁ ਲੋਭ ਮੋਹੰ ਗਏ ਭੂਲ ਅਪਾਰ ਹੀ । 123 ।
ਸੁਧ ਮਾਰਗ ਪੈ ਟੁਰੁਯੋ ਕੋਊ ਪਾਕ ਜਾ ਮਨ ਟੇਕ ।
ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਔਰ ਅਨੇਕ ਬਾਤ ਸੁ ਕਹੀ ਤਰਨ ਬਿਸੇਖ ।
ਤਬ ਦਯਾਸਿੰਧ ਦਯਾਲ ਸ੍ਵਾਹਿਬ ਕਹੈ ਬਚਨ ਅਨੂਪ ।
ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਦੈ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਕੋ ਵਹ ਕਰੁਯੋ ਸੁਧ ਸਵਰੂਪ । 124 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜੁਯੋ ਜਗ ਜੀਵਨ ਬੋਰ ਸੁ ਕਾਰਨ ਤੈ ਨ ਕਰੀ ਕਛਹੂੰ ਬੁਰਿਆਈ ।
ਤੁਯਾਗ ਦਯੋ ਧਨੁ ਨਾਰਿ ਸਭੈ ਕਛੁ ਜੋ ਸਿਰ ਉਪਰ ਮੀਚ⁹ ਲਖਾਈ ।
ਤੁਯੋ ਸਭ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਨ ਲੈ ਕਥਾ ਮੌਤ ਲਖੈ ਸਿਰ ਉਪਰ ਆਈ ।
ਤੁਯਾਗ ਦਯੋ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਲਾਲਚ ਜੁਯੋ ਤੁਹ ਕੋ ਮਮ ਸਾਚ ਸੁਨਾਈ । 125 ।

1) ਅੱਖ ਚੁਕ ਕੇ ਨ ਵੇਖਿਆ 2) ਮਾਲਾ 3) ਮਾਂ ਭੈਣ 4) ਨਹਾ ਲਿਆ ਹੈ 5) ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ
ਇਸਤਰੀ ਸੀ 6) ਗੁਰੂ ਜੀ 7) ਭੇਦ 8) ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ 9) ਮਿਤ੍ਰ

ਮੌਤ ਲਖੈ ਸਦਹੀ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚਿੰਤ ਇਹੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ¹ ਭਾਰੀ ।
 ਸੈਲ² ਸਮਾਨ ਲਖੈ ਪਰ ਕੋ ਧਨੁ ਨਾਰਿ ਕਹੈ ਪਰ ਕੀ ਮਹਤਾਰੀ³ ।
 ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਜਗ ਕੋ ਲਖ ਜੀਵਨ ਕੁਯੋ ਅਪਨੀ ਜਰ⁴ ਲੋਤ ਉਖਾਰੀ ।
 ਯੋ ਸਮਝੋ ਸੁ ਪਠਾਣ ਰਿਦੈ ਨਿਜ ਜੁਯੋ ਜਗ ਜੀਵਨ ਸਾਚ ਉਚਾਰੀ । 126 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਹਾ ਭਯੋ ਸਭ ਦੇਗਚੋ ਛਕਤ ਪਦਾਰਥ ਨੇਕ ।
 ਮਮਾ⁵ ਅਛਰ ਰਿਦੈ ਤੇ ਭੂਲਤ ਨਹੀ ਬਿਬੇਕ । 127 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਜਬ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਤਾਕਹ ਉਤਰ ਦੀਨ ।
 ਪਰ ਪਾਇਨ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਚ ਕੀਨ । 128 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :
 ਤਬੈ ਤੋਨ ਕਾਲਾ । ਕਰੁਯੋ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।
 ਕਥਾ ਯੋ ਸੁਨਾਈ । ਭਯੋ ਸੁਧ ਸਾਈ । 129 ।
 ਕੁਬੁਧੰ ਤਜਾਯੋ । ਸੁ ਕਾਮੰ ਮਿਟਾਯੋ ।
 ਭਯੋ ਗੁਯਾਨ ਵਾਨਾ । ਸੁ ਤੋਨੈ ਪਨਾਨਾ । 130 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨੂਹੋ ਔ ਬਜਰੂੜ ਕੋ ਲੂਟ ਸੁ ਕਰਨ ਮਦਾਨ ।
 ਸਾਖੀ ਸਿਖ ਸੁ ਜਾਨਿਐ ਬਰਨੀ ਬਿਬਿਧ ਪਠਾਨ । 131 ।
 ਰਾਜੇ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਇਕੈ ਜਰ⁶ ਹੈ ਅਪਨੇ ਚਿਤ ।
 ਸੈਨ ਮਲੇਛ ਚਢਾਇਕੈ ਆਨਹ ਗੇ ਸੁ ਅਮਿਤ । 132 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਨੂਹੰ ਬਜਰੂੜ ਮਾਰ ਸਾਖੀ ਸਿਖ ਪਠਾਨ ਦੋਇ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤਰੋਦਸਮੋ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤ । 13 । ਅਫਜੂ ।

1) ਦਿਨ ਰਾਤ 2) ਪੱਥਰ 3) ਮਾਤਾ 4) ਜੜ੍ਹ 5) ਮ੍ਰਿਤੁ ਸੂਚਕ 'ਮ' ਅੱਖਰ 6) ਸੜਦੇ ਹਨ

ਚੋਪਈ : ਦਿਲੀ ਬਾਦਸਾਹ ਪਹਿ ਆਏ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਅਤਿ ਹੀ ਘਿਘਿਆਏ ।

ਕਾਜੀ ਮੁਫਤੀ ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗਾ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਲਯੋ ਸੁ ਜਹਾਂ ਉਰੰਗਾ¹ । 15 ।

ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੈ ਦੁਖਤ ਪੁਕਾਰੈ । ਹਜਰਤ ਹਮਰੋ ਨਿਆਉ ਨਿਹਾਰੈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਸਾਹ ਸਭਾ ਮੈ ਕਹਾ । ਏ ਫਰਿਆਦੀ ਕਾਂਪਰ² ਆਹਾ । 16 ।

ਲੋਗਨ ਸਾਹੁ ਸਲਾਮਤ ਕਹੀ । ਭੀਮਚੰਦ ਗਿਰਪਤ ਇਹ ਅਹੀ ।

ਰਾਜਨ ਸਰਬ ਸਿਰੋਮਣਿ ਜਾਨਹੁ । ਰੋਯਤ ਸਾਹ ਕਦੀਮ³ ਪਛਾਨਹੁ । 17 ।

ਫਰਿਆਦੀ ਕਾਂਪਰ ਅਹ ਭਯੋ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਰਾਜੈ ਤਬ ਕਯੋ ।

ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਦੀ ਪਰ ਜਾਨਹੁ । ਸੋਢੀ ਰਾਮ ਦਾਸ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । 18 ।

ਤਾਕੋ ਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਭਣੀਜੈ । ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁ ਨਾਮ ਲਹੀਜੈ ।

ਪੂਰਬ ਤੇ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਵਹ ਆਯੋ । ਹਮਰੇ ਦੇਸਨ ਮੈ ਠਹਰਾਯੋ । 19 ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕਾ ਧਾਮ ਪਛਾਨੀ । ਹਮਨੈ ਤਾਸੋ ਕਛੂ ਨ ਬਖਾਨੀ ।

ਫੈਲ ਗਯੋ ਜਬਹੀ ਲਖ ਪਾਯੋ । ਹਿਯਾਤੇ ਮਾਰ ਸੁ ਦੂਰ ਪਠਾਯੋ । 20 ।

ਸਾਰ ਮੋਰ ਮੈ ਪੁਨ ਚਲ ਗਯੋ । ਤਹਾਂ ਸੁ ਧੂਮ ਮਚਾਵਤ ਭਯੋ ।

ਸਾਰ ਮੋਰ ਕਾ ਕਰ ਉਪਰਾਲਾ । ਤਿਹ ਠਾਂ ਕਿਲਾ ਅਧਿਕ ਬਰ ਡਾਲਾ । 21 ।

ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਕੋ ਤਲੈ ਦਬਾਯੋ । ਕਾਹਿਨ ਪਤੀ ਹਾਥ ਪਰ ਚਾਯੋ ।

ਤਿਹ ਠਾਂ ਹਮ ਸੋ ਕਰੈ ਲਰਾਈ । ਮਾਰ ਰਾਵ ਸਭ ਦਏ ਭਜਾਈ । 22 ।

ਰਾਜਾ ਖਾਸ ਹਰੀ ਚੰਦ ਮਾਰਿਯੋ । ਔਰ ਬੀਰਨ ਕਾ ਗਣਤ ਬਿਚਾਰਿਯੋ ।

ਸਹਸ ਪਾਂਚ ਪਠਾਣ ਸੁ ਬੀਰਾ । ਬਾਸੀ ਨਗਰ ਦਾਮਲੇ ਧੀਰਾ । 23 ।

ਤੇ ਸਭਹੀ ਤੇ ਜਾਉ ਨ ਮਾਰੈ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਯੋ ਸੁਭਟ⁴ ਸੰਘਾਰੈ ।

ਤਵਨੈ ਠਵਰ ਬਹੁਰ ਚਲ ਆਯੋ । ਅਨੰਦ ਗਢ ਤਿਨ ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ । 24 ।

ਪੂਜ ਕਾਲਕਾ ਕੀ ਤਿਨ ਕੀਨੀ । ਤਾਸ ਰਿਝਾਇ ਖੜਗ ਬਰ ਲੀਨੀ ।

ਤਾਤੇ ਭਯੋ ਅਧਿਕ ਬਲਵਾਨਾ । ਕਰਾਮਾਤ ਜੁਤ ਨਿਪੁਨ ਨਿਧਾਨਾ । 25 ।

ਪੁਨ ਤਿਨ ਔਰੇ ਬੁਯੋਤ⁵ ਬਨਾਯੋ । ਪ੍ਰਗਟ ਆਪਨਾ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ ।

ਧਰ੍ਯੋ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਪਰ ਨਾਮਾ । ਜਾ ਸਮ ਔਰ ਨਹੀ ਕਿਤ ਠਾਮਾ । 26 ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੋਉ ਮਤ ਡਾਰੀ । ਔਰੋ ਰਹਤ ਜਗਤ ਬਿਸਥਾਰੀ ।

ਸਿਖ ਕਰ੍ਯੋ ਤਿਨ ਸਭ ਮੰਸਾਰਾ । ਧਰ੍ਯੋ ਖਾਲਸਾ ਨਾਮ ਸੁਧਾਰਾ । 27 ।

ਚਾਰ ਬਰਤਨ ਇਕ ਜਾ ਇਨ ਕੀਨੇ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ ਸੁ ਕੀਨੇ ।

ਗਿਰ ਨਾਯਕ⁶ ਹਮ ਸਰਬ ਬੁਲਾਏ । ਹੋਹੁ ਖਾਲਸਾ ਯੋ ਫੁਰਮਾਏ । 28 ।

1) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ 2) ਕੰਬਦਾ ਹੋਇਆ 3) ਪੁਰਾਣੀ 4) ਯੋਧਾ 5) ਵਿਉਂਤ 6) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ

ਰਾਜ ਜੋਗ ਤੁਮ ਕਹ ਹਮ ਦੀਨੋ । ਅਤ੍ਰ ਪਤ੍ਰ¹ ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਕੀਨੋ ।
ਸਕਲ ਰਹਤ ਹਮਰੀ ਉਰ ਧਰੀਐ । ਬਾਦਸਾਹ ਸੰਗ ਲਰਬੇ ਕਰੀਐ² । 29 ।

ਚਵਗਤੇ ਯਵਨੀ ਨਰਪਾਲਾ³ । ਤੁਮ ਕੋ ਸਰਬ ਭਰੇ ਗਾ ਹਾਲਾ⁴ ।
ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਹੋਹੁ ਤੁਮ ਆਈ । ਜਹ ਤਹ ਕੀਜੈ ਭੂਅ ਠਕੁਰਾਈ । 30 ।

ਦੋਹਰਾ : ਖੜਗ ਕੇਤ⁵ ਅਰੁ ਕਾਲਕਾ ਮੇਰੇ ਭਈ ਸਹਾਇ ।
ਮੈ ਅਬ ਸਫਾ ਮਲੇਛ ਕੀ ਦੇਹੋ ਅਬੇ ਉਠਾਇ । 31 ।

ਰਸਾਵਲ ਉਨੈ ਧਾਰ ਜੋਰਾ⁶ । ਹਨੁਯੋ ਤਾਤ⁷ ਮੋਰਾ ।

ਛੰਦ : ਲਵੇਗਾ ਸੁ ਬੈਰਾ । ਨਹੀ ਬਾਤ ਗੈਰਾ । 32 ।
ਅਸੰ ਬੈਨ ਗਾਯੋ । ਸਭੈ ਕੂ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਨਹੀ ਬਾਤ ਛਾਨੀ⁸ । ਸੁਨੀ ਸਾਹ ਕਾਨੀ । 33 ।

ਚੌਪਈ : ਹਮ ਨੈ ਸੁਨ ਯਹ ਬਾਤ ਨ ਮਾਨੀ । ਹਜਰਤ⁹ ਸੋ ਬਿਗਰਤ ਪਹਿਚਾਨੀ ।
ਤਾਤੇ ਹਮ ਪਰ ਕੋਪਤ ਭਯੋ । ਸਗਰੋ ਦੇਸ ਛਾਰ ਮੁਰ ਕਯੋ । 34 ।
ਹਮਰੇ ਪੈ ਵਹ ਸਧਿਓ ਨ ਜਾਈ । ਬਾਦਸਾਹ ਕੀ ਸਰਨ ਤਕਾਈ ।
ਅਬ ਹਮਰੋ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਜੈ । ਆਨੰਦ ਗਢ ਹਮ ਕੋ ਲੈ ਦੀਜੈ । 35 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਤੇ ਹਮ ਅਤਿ ਦੁਖਤ ਹੂੰ ਆਏ ਹਰਜਤ ਪਾਸ ।
ਜੋ ਭਾਵੈ ਸੋ ਕੀਜੀਐ ਹਮਰੀ ਏ ਅਰਦਾਸ । 36 ।

ਚੌਪਈ : ਕੈ ਹਮ ਕੋ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਜੈ । ਨਾਤਰ ਬਿਦਾ ਤਹਾਂ ਕਰ ਦੀਜੈ ।
ਚਲ ਹਮ ਤੀਰ ਤਵਨ ਕੇ ਜਾਵੈ । ਜੋ ਭਾਵੈ ਸੋ ਬ੍ਰਯੋਤ¹⁰ ਬਨਾਵੈ । 37 ।

ਜੋ ਰਯਤ ਅਪਨੀ ਇਹ ਜਾਨੋ । ਜੋ ਤੁਮ ਹਮਰੋ ਹਾਲ ਪਛਾਨੋ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਜਬੈ ਸਾਹ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਕੈ ਬਦਨ ਅਲਾਯੋ । 38 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਿਰਖ ਸਾਹ ਚਹੂੰ ਓਰ ਮੈ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਹੰਕਾਰ ।
ਮੈ ਅਬ ਤਾਕੀ ਦੇਖਹੂੰ ਬਿਧ ਕੈਸੀ ਤਰਵਾਰ । 39 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬੀਰ ਅਮੀਰ ਬਡੇ ਉਮਰਾਵ ਸੁ ਸਯਦ ਸੇਖ ਜਹਾਂ ਅਧਿਕਾਈ ।
ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਮਹੀਪ¹¹ ਬਡੇ ਜਿਨ ਆਠ ਦਿਸਾ ਖਰੇ ਹਾਥ ਮਿਲਾਈ¹² ।
ਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ਨਿਹਾਰ ਦਿਲੀਸਰ ਬੀਰਨ ਕੋ ਬਿਧ ਯਾ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਕੌਨ ਬਲੀ ਇਹ ਬੀਰ ਸਭਾ ਜੋਊ ਪਾਨ ਚਬਾਇ¹³ ਗੁਰੂ ਪਰ ਜਾਈ । 40 ।
ਖਾਨ ਲਹੌਰ ਪਤੀ ਬਰ ਨਾਇਕ ਠਾਢੋ ਹੁਤੋ ਤਖਹੀ ਤਹ ਠਾਊਂ ।
ਜੋਰ ਸੁ ਹਾਥ ਕਰੀ ਸਿਜਦਾ ਤਿਨ ਸਾਹ ਸਲਾਮਤ ਜੋ ਮਮ ਜਾਊਂ ।

1) ਰਾਜ ਦਾ ਛਤ੍ਰ 2) ਯੁੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਏ 3) ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜੇ 4) ਮਾਲੀਆ, ਕਰ 5) ਪਰਮਾਤਮਾ
6) ਉਸ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ) ਨੇ ਬਲਪੂਰਵਕ 7) ਪਿਤਾ 8) ਲੁਕੀ ਹੋਈ, ਗੁਪਤ 9) ਬਾਦਸ਼ਾਹ 10) ਵਿਉਂਤ
11) ਰਾਜੇ 12) ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ 13) ਬੀੜਾ ਚੁਕਣਾ

ਆਇਸ¹ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰ ਡਰੋ ਨਹੀ ਆਪ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਬਾਂਧ ਲਿਆਉ ।
ਕੇਤਕ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਲੀ ਮਮ ਰੂਮ ਸਿਆਮ ਕੋ ਧੂਰ ਮਿਲਾਉ² । 41 ।

ਅੜਿਲ : ਜਬੈ ਸਾਹ ਇਹ ਭਾਤਿ ਬਚਨ ਸੁਨ ਪਾਯੋ ।
ਹੈ ਗਜ ਦਏ ਅਨੇਕ ਸੁ ਬੀਰ ਰਿਝਾਇਯੋ ।
ਪੁਨ ਹਜ਼ਰਤ ਇਮ ਕਹੀ ਸੁ ਬੇਗ³ ਸਿਧਾਰੀਐ ।
ਹੋ ਭੀਮ ਚੰਦ ਰਾਜਾ ਕੋ ਕਾਜ ਸਵਾਰੀਐ । 42 ।

ਦੋਹਰਾ : ਹੈ ਗਜ⁴ ਬਿਬਿਧ ਸਿੰਗਾਰ ਕੈ ਸੈਨਾ ਦਈ ਅਪਾਰ ।
ਗਗਨ ਉਡਗ ਕੋਊ ਗਨ ਸਕੈ ਉਨੇ ਨ ਪਾਯਤ ਪਾਰ । 43 ।

ਸਵੈਯਾ : ਪੂਰਬ ਦਛਨ ਪੁੰਜ⁵ ਮਿਲਯੋ ਦਿਸ ਪਛਮ ਕੀ ਬਹੁ ਸੈਨ ਬੁਲਾਈ ।
ਹਿੰਦਸਤਾਨ ਜਹਾਨ ਚਲਿਯੋ ਸਭ ਸੂਬ ਅੰਬੀਰ⁶ ਮਹਾ ਅਧਿਕਾਈ ।
ਕੋਪ ਮਲੇਛ ਚੜੇ ਅਗਨੈ⁷ ਇਮ ਦੁੰਦਭ ਢੋਲ ਸੁ ਬੋਲ ਬਜਾਈ ।
ਮਾਰਗ ਜੋਨ ਸੋ ਗੋਨ ਕਰੈ ਜਲ ਕੂਪ ਨਦੀ ਸਰ ਸੂਖਤ ਜਾਈ । 44 ।

ਚੌਪਈ : ਕਾਂਪਤ ਸਕਲ ਧਰਨ ਭੀ ਭਾਰਾ । ਸੂਰਜ ਗਗਨ ਨ ਜਾਤ ਨਿਹਾਰਾ⁸ ।
ਨਿਰਖ ਲੋਗ ਉਚਰਤ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਕਾਂਪਰ ਕੁਪੁਯੋ ਸਹਨਸਾਹ ਭਾਰੀ । 45 ।
ਅਸ ਕੋਊ ਨਹਨ ਬੀਰ ਨਵਖੰਡਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ਰਤ⁹ ਸੰਗ ਕਰੈ ਘਮੰਡਾ ।
ਦਸੋ ਦਿਸਾਬਲ ਕਰ ਜਿਹ ਜੀਤੀ । ਕਵਨ ਤਵਨ ਸੋ ਕਰੈ ਅਨੀਤੀ । 46 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਕਲ ਪ੍ਰਬਲ ਦਲ ਤਵਨ ਕੋ ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਕੋ ਪਾਇ ।
ਦੇਸ ਬਾਵਨੀ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਿਰਹਿੰਦਾ¹⁰ ਪਹੁਚਿਓ ਆਇ । 47 ।
ਸਹਰ ਸਿਰੰਦਹ ਕੇ ਬਿਖੈ ਜਬ ਉਤਰੇ ਤੇਊ ਆਨ ।
ਸਕਲ ਭੇਵ ਯਹ ਤਵਨ ਕੋ ਸੰਗਤ ਸੁਨੁਯੋ ਸੁਜਾਨ । 48 ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਰ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਕਰੁਯੋ ਵਿਚਾਰਾ । ਗੁਪਤ ਬਾਤ ਕਛੁ ਲਿਖੋ ਸੁਧਾਰਾ ।
ਇਤ ਇਹ ਲੋਕ ਭੇਦ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । ਉਤੈ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਭੂ ਹੋ ਜਾਵੈ । 49 ।
ਇਹ ਬਿਧਾ ਕੈ ਤਿਨ ਬਾਤ ਬਨਾਈ । ਗੁਪਤ ਕਥਾ ਲਿਖ ਇਤੈ ਪਠਾਈ ।
ਦਛਨ ਦੇਸ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕ ਨਾਇਕ । ਸਕਲ ਦੇਸ ਜਾਕੋ ਇਹ ਪਾਇਕ । 50 ।
ਗਾਵ ਰਾਟ ਅਹੁ ਪਿਤ ਕੋ ਭ੍ਰਾਤਾ । ਤੋਨੇ ਪ੍ਰਸਤ ਨਗਰ¹¹ ਬਖਯਾਤਾ ।
ਸੋ ਪੂਨ ਨਿਰਖ ਤਵਨ ਕੀ ਨਗਰੀ । ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੇ ਮਧਿ ਉਜਗਰੀ¹² । 51 ।
ਹਰਖਵਾਨ ਤੁਮ ਪਰ ਵਹ ਭਯੋ । ਟਾਂਡ¹³ ਸੁ ਜੋਰ ਅਧਿਕ ਤਿਨ ਲਯੋ ।
ਏਕੇ ਗੁਲਾਮ ਸੰਗ ਦੈ ਭਾਰਯੋ । ਭੇਜਿਯੋ ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਜੀਅ ਧਾਰਿਯੋ । 52 ।

1) ਆਗਿਆ 2) ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ 3) ਜਲਦੀ 4) ਘੋੜੇ ਹਾਥੀ 5) ਸਮੂਹ 6) ਅਮੀਰ, ਜਾਗੀਰਦਾਰ 7) ਅਣਗਿਣਤ 8) ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ 9) ਬਾਦਸ਼ਾਹ 10) 52 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਰਗਣੇ ਸਿਰਹੰਦ ਵਿਚ 11) ਇੰਦਰ ਪ੍ਰਸਤ ਨਗਰ 12) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ 13) ਸਫਰ ਲਈ ਸਮਾਨ, ਸਾਮਗ੍ਰੀ

ਸਕਟ¹ ਨਾਲ ਘੁੜ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾ । ਸੁਤਰ ਨਾਲ ਗਜ ਨਾਲ² ਬਸੇਖਾ ।
 ਸੌਦਾਸਾਰ³ ਕਰਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਆਯੋ ਇਹੈ ਗਰੀਬ ਨੀਵਾਜਾ । 53 ।
 ਤੁਮ ਯਾਕੋ ਆਦਰ ਸੁਭ ਕਰੀਐ । ਲੋਹਾ ਅਧਿਕ ਭੇਟ ਤਿਹ ਧਰੀਐ ।
 ਟਾਂਡਾ⁴ ਹੈ ਪ੍ਰਭ ਯਾ ਸੰਗ ਭਾਰੋ । ਤੁਮ ਅਪਨੋ ਨਿਜ ਬਿਰਦ ਸੰਭਰੋ । 54 ।
 ਯਾ ਆਦਰ ਕੋ ਸਰਬ ਸਮਾਨਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰਿਯੋ ਬਿਧ ਨਾਨਾ ।
 ਉਦੈ ਅਸਤ ਕੀ ਜਿਤਕ ਜਮਈਯਤ⁵ । ਸਭੈ ਭਾਂਤਿ ਯਾ ਸੰਗ ਲਖ ਪੰਯਤ । 55 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਨਵ ਤਾਨ ਸਸਿ ਰਾਵਜੋ⁶ ਜਾਹਰ ਸਕਲ ਜਹਾਨ ।
 ਆਪ ਤੇਜ ਲਖ ਦੁਖਤ ਹੂੰ ਲਿਯਾਯੋ ਇਨੈ ਪਛਾਨ । 56 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਧਰਾ ਨਾਥ ਤਾਤੰ । ਬਡੋ ਸਾਤ ਭ੍ਰਾਤੰ ।
 ਸਸੰ ਸੰਗ ਲਾਵੋ । ਤਿਸੈ ਚੀਤ ਪਾਵੋ । 57 ।
 ਇਨੈ ਚਾੜ ਲਿਆਯੋ । ਬਡੋ ਡਾਟ⁷ ਆਯੋ ।
 ਲਿਖੀ ਐਸ ਪਾਤੀ । ਬਿਨੋ ਆਪ ਗਾਤੀ । 58 ।

ਅੜਿਲ : ਸਭ ਸੰਗਤਿ ਯੋ ਲਿਖੁਯੋ ਸੁ ਭੇਦ ਬਨਾਇਕੈ ।
 ਪਠੁਯੋ ਦੂਤ ਤਤਕਾਲ ਗਹੋਰ⁸ ਨਹੀ ਲਾਇਕੈ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕੋ ਪਾਸ ਕਹੁਯੋ ਅਬ ਜਾਈਐ ।
 ਹੋ ਸਕਲ ਭੇਦ ਕਹ ਇਨ ਕੋ ਜਾਇ ਜਤਾਈਐ । 59 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਸੁਨ ਦੂਤ ਲਈ ਪਤੀਆਂ ਪੁਨ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੇ ਤੀਰ ਸਿਧਾਯੋ ।
 ਆਨ ਦਈ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਕਰ ਮੈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਰਿਝਾਯੋ ।
 ਬਾਚਤ ਹੀ ਪਤੀਆਂ ਬਿਗਸੇ ਯਹ ਭੇਦ ਸਭੇ ਤਿਨ ਕੋ ਲਖ ਪਾਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੰਗਤ ਧੰਨੁਯ ਕਹੁਯੋ ਸਭ ਭੇਦ ਦਿਵਾਨ ਮੈ ਛੋਰ ਸੁਨਾਯੋ⁹ । 60 ।

ਚੋਪਈ : ਭੀਮ ਚੰਦ ਨਾਇਕ ਗਿਰ ਜੋਈ । ਦੁਖਤ ਸਾਹ ਪੈ ਗਯੋ ਸੁ ਸੋਈ ।
 ਤਾਕੀ ਸੈਨ ਅਮਿਤ ਚਢਾਈ । ਆਯੋ ਬੇਗ ਹਮੂੰ ਪਰ ਧਾਈ । 61 ।
 ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਮੈ ਜਿਨ ਕਰੋ । ਸਾਮਹੁ ਜੁਧ ਖਲਨ¹⁰ ਸੋ ਲਰੋ ।
 ਜੋ ਜਿਤ ਹੈ ਜਸ ਹੂੰ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਜੂਝੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਪੁਰਕੋ ਜਾਹੀ । 62 ।
 ਇਹ ਸਮ ਅਵਰ ਬਾਤ ਨਹ ਕਾਈ । ਦੀਨ ਮਜਬ ਕਾ ਜੁਧ ਸੋ ਭਾਈ ।
 ਨਿਰਭੈ ਹੂੰ ਕਰ ਬਾਹੋ ਅਸ¹¹ । ਈਤ ਉਤ ਹੋਸੀ ਜਗ ਜਸ । 63 ।
 ਛਤ੍ਰੀ ਕੋ ਦੁਰਲਭ ਜਗ ਆਹਿ । ਜੁਧ ਸਮਾਨ ਅਵਰ ਪੁਨ ਨਾਹਿ ।
 ਜੇਤਕ ਪਗ¹² ਸਨਮੁਖ ਹੂੰ ਲਰਹੀ । ਤੇਤਕ ਬਰਖ ਸਵਰਗ ਫਿਰ ਫਿਰਹੀ । 64 ।

1) ਛਕੜੇ, ਗਡੇ 2) ਉਠਾਂ ਅਤੇ ਹਾਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖਿਚੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤੋਪਾਂ 3) ਲੋਹੇ ਦਾ ਸੌਦਾ, ਭਾਵ
 ਯੁੱਧ 4) ਮਾਲ, ਵਸਤੂਆਂ 5) ਸਿਸ਼ਟੀ 6) ਰਾਜਾ ਭੀਮਚੰਦ 7) ਸੈਨਾ, ਦਲ 8) ਦੇਰੀ 9) ਆਦਿ ਤੋਂ
 ਅੰਤ ਤਕ 10) ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ 11) ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਓ 12) ਕਦਮ

ਰਸਾਵਲ ਜਿਤੈ ਬੁੰਦ ਲੋਹੂ । ਗਿਰੇ ਆਗ ਓਹੂ ।

ਛੰਦ : ਭੁਗੈ ਜਾ ਬੈਕੁੰਠਾ । ਨਹੀ ਬਾਤ ਝੁੰਠਾ¹ । 65 ।

ਤਬੈ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । ਕਰੀ ਜੁਧ ਤਯਾਰੀ ।

ਭਏ ਅੰ ਪ੍ਰਸੰਨਾ । ਕਹੇ ਕਾਲ ਧੰਨਾ² । 66 ।

ਚਿਹਰੈ³ ਲੈ ਲਿਖਾਏ । ਸੁਬੀਰੰ ਖੁਲਾਏ ।

ਬੁੰਗੇ ਸਾਰ ਬਾਨਾ । ਦਏ ਬਾਂਧ ਜੁਆਨਾ । 67 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਸੁ ਉਚਾਰ ਦਿਯਾਰ ਦਿਵਾਨ ਮੈ ਜੁਧ ਸਮਾਜ ਤਯਾਰ ਸੁ ਕੀਨੈ ।

ਆਯੁਧ ਕੋਟ ਅਪਾਰ ਅਨੂਪਮ ਚਾਂਪ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਨਿਖੰਗ⁴ ਨਵੀਨੈ ।

ਤੋਪ ਤੁਫੰਗ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਿਲੀਮੁਖ ਢਾਰ ਜੰਮਧਰ ਹੈ ਬਹੁ ਲੀਨੈ ।

ਆਪ ਸਿੰਗਾਰ⁵ ਦਯਾ ਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸ ਕੋ ਬਿਬਧਾ⁶ ਨਿਜ ਦੀਨੈ । 68 ।

ਚੌਪਈ : ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਦੇ ਸਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨੈ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੌਰ ਬੀਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀਨੈ ।

ਤੁਪਕ ਤੋਪ ਜੰਬੂਰ ਅਪਾਰਾ । ਸਕਲ ਮੌਰਚਾ ਬਾਂਧ ਸੁਧਾਰਾ । 69 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਨੀ ਯੋ ਸੁ ਬਾਨੀ । ਸਬੈ ਠੌਰ ਬਾਨੀ ।

ਛੰਦ : ਭਏ ਪ੍ਰਾਤ ਜੋਈ । ਅਰੰ ਪੈ ਸੁ ਦੋਈ । 70 ।

ਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਸੁਨੇ ਐਸ ਬੈਨੰ ਭਏ ਬੀਰ ਲਾਲੰ । ਜਿਤੇ ਸੂਮ ਸੋਫੀ⁷ ਫਿਰੇ ਯੋ ਬਿਹਾਲੰ ।

ਸੁਨੋ ਸੋਇ ਏਕੰ ਦੁਤੈ ਪਾਸ ਜਾਈ । ਕਰੰ ਕੰਪ ਛਾਤੀ ਮਨੋ ਮੀਚ⁸ ਆਈ । 71 ।

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਤ ਬਿਤੀਤ ਸੁ ਪ੍ਰਾਤ ਭਈ ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਅਰਣੇਸ¹⁰ ਚਢਿਓ ਸੁਖਦਾਈ ।

ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠਤ ਭੈ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਆਈ ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸੁ ਪਬ¹¹ ਕਿਲੋਕ ਕੈ ਯੋ ਉਪਮਾ ਕਬਿ ਦਾਸ ਸੁਨਾਈ ।

ਮਾਨਹੁ ਭਾਨ ਉਦਾਚਲ ਪੈ ਗਿਰ ਰਾਜਤ ਹੈ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ । 72 ।

ਇਤ ਜਾਨ ਦਯਾਨਿਧ ਤਯਾਰ ਭਯੋ ਉਤ ਦੂਡਨ ਕੈ ਦਲ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ ।

ਸਭ ਦੇਸ ਲਯੋ ਤਿਨ ਸਾਥ ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਰਾਜਨ ਕੋ ਅਰ ਔਰ ਸੁ ਰਾਯੋ ।

ਧਰ ਹੋਲ ਭਯੋ ਸਭਹੀ ਧਰ ਉਪਰ ਏਕ ਬਦਨ ਨ ਜਾਤ ਰਰਾਯੋ¹² ।

ਫਨ ਰੋਪਰ ਹੈ ਸੁ ਪਿਛਾਰ ਉਨੈ ਇਤ ਆਗਲ ਆਨ ਇਤੈ ਸੁ ਲਰਾਯੋ । 73 ।

ਬਾਜਤ ਹੈ ਕਰਨਾਦ¹³ ਭਯੋਕਰ ਬੰਧ ਕਿਧੋ ਸੁਤਰੀ ਸੁ ਨਗਾਰੇ ।

ਰਾਜਨ ਕੋ ਅਗਨੈਤ¹⁴ ਅਯੋ ਇਤ ਦੂਤਨ ਕੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਅਪਾਰੇ ।

ਸਿੰਧਜਰਾ ਜਿਮ ਸਾਜ ਅਣੀ¹⁵ ਘਨ ਸਿਅਮ ਸੁ ਉਪਰ ਕੀਨ ਤੀਆਰੇ ।

ਸੇਰਨ ਕੇ ਦਲ ਘੇਰ ਲਯੋ ਜਨ ਕੈ ਮਿਰਗਾਵਲ ਕੋਪ ਹਜਾਰੇ । 74 ।

1) ਝੂਠ ਨਹੀਂ 2) ਇਹ ਸਮਾਂ ਧੰਨ ।

3) ਹੁਲੀਏ, ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ

4) ਭੱਖੇ

5) ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜ ਕੇ

6) ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਧ੍ਰੁਵਾਰ ਦੇ

7) ਵੈਰੀਆਂ ਲਈ

8) ਸੂਮ ਤੇ ਕਾਇਰ

9) ਮੌਤ

10) ਸੂਰਜ

11) ਪਹਾੜ

12) ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ

13) ਰੂਤਣੀਆਂ

14) ਅਣਗਿਣਤ

15) ਸੈਨਾ

ਅੜਿਲ : ਗੂਜਰ ਰੰਘੜ ਰਾਵ ਰੰਕ ਸਭ ਧਾਇਯੋ ।

ਸੈਯਦ ਸੇਖ ਪਠਾਨ ਮੁਗਲ ਮਿਲ ਆਇਯੋ ।

ਸਗਲ ਜਗਤ ਮੈ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸੋ ਜਾਨਿਐ ।

ਹੋ ਸਹਨਸਾਹ ਪਰ ਆਯੋ ਸਗਲ ਪਛਾਨੀਐ । 75 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਗਮ ਜਾਨ ਕੈ ਦੂਤਨ ਕੋ ਗੁਰ ਖਾਲਸ ਕੋ ਬਿਧ ਯਾ ਫੁਰਮਾਈ ।

ਹੋਇ ਭਲੇ ਬਿਬਧਾਯੁਧ¹ ਲੈ ਸੁ ਨਿਸੰਗ ਕਰੋ ਇਨ ਸੰਗ ਲਰਾਈ ।

ਜਾਇ ਨ ਜੀਵਤ ਸਤ੍ਰੁ ਸੁ ਕੋ ਹਰਿ ਭਾਤਿ ਹਰੋ² ਹਰਿ ਕੀ ਜਿਮ ਜਾਈ ।

ਮਾਨ ਸੁ ਬਾਕ ਕਿਧੋ ਗੁਰਪੂਰਨ ਯੋ ਤਬ ਖਾਲਸ ਕੋਪ ਬਢਾਈ । 76 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਪਰ੍ਹਯੋ ਸੁ ਖਾਲਸਾ ਅਰੋ³ ਪਰ ਕੋਪ ਬਢਾਇ ।

ਪਲਕ ਏਕ ਲਾਗੀ ਨਹੀ ਹਨੇ ਸਤ੍ਰੁ ਬਹੁ ਭਾਇ । 77 ।

ਰਸਾਵਲ ਪਰ੍ਹਯੋ ਸਾਰ ਭਾਰਾ⁴ । ਕਥੇ ਕੌਨ ਸਾਰਾ ।

ਛੰਦ : ਭਏ ਹੁੰਡਮੁੰਡਾ । ਮਨੋ ਜੁਧ-ਚੰਡਾ । 78 ।

ਨਚੈ ਮਾਸਹਾਰੀ । ਹਸੈ ਭੂਤਭਾਰੀ ।

ਲਏ ਰੁਦ੍ਰ ਨਾਲਾ । ਫਿਰੀ ਜੋਗ ਜਵਾਲਾ । 79 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜੋਗਨ ਭੂਤ ਪਿਸਾਚ ਪਰੀ ਕਲ ਨਾਰਦ ਆਨ ਤਹੀ ਸੁ ਨਚਿਓ ।

ਬੀਰ ਬੁਝੰਜ ਸੁ ਕਾਕਨ ਡਾਕਨ ਗੀਧਨ ਯੋ ਚਿਤ ਚਾਉ ਰਚਿਯੋ ।

ਹੁੰਡ ਸੁ ਮੁੰਡ ਬਿਥਾਰ ਘਨੇ ਪਿਖਯੋ ਕਵਿ ਨਾਗਰ ਭਾਵ ਖਚਿਓ ।

ਮਾਨਹੁ ਕਾਲ ਪਰਲੈ ਜਿਨ ਸਿਯਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸੁ ਤਿਆਗ ਇਤੇ ਸੁ ਨਚਿਯੋ । 80 ।

ਝੁਲਨਾ ਕੋਸ ਕੇ ਬੀਚ ਚਹੁੰ ਓਰ ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਕੇ ਮਚਿਓ ਨਿਜ ਜੁਧ ਅਨਭੂਤ⁵ ਕਾਰੀ ।

ਛੰਦ : ਲਰਤ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਅਧਿਕ ਚਿਤ ਚੋਪ⁶ ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਸਿੰਧ ਕੋ ਹੈ ਅਗਾਰੀ ।

ਪਰਤ ਹੈ ਸਾਗ ਜਨ ਮੇਘ ਅਨਹਾਰ ਜਯੋ ਮਰਤ ਹੈ ਦੁਸਟ ਬਰ ਧਨੁ⁷ ਧਾਰੀ ।

ਨਿਰਖ ਹੈ ਆਪ ਵਹ ਉਚ ਅਸਥਾਨ ਪੈ ਦਯਾ ਕੋ ਸਿੰਧ ਗੁਰ ਕੇਸ ਧਾਰੀ । 81 ।

ਪਹਰ ਜਬ ਏਕ ਤਹ ਲਰਿਯੋ ਨਿਜ ਖਾਲਸਾ ਤਿਨੂ ਕੇ ਆਗਮਨ⁸ ਆਪ ਜਾਈ ।

ਤਬੈ ਤੁਪਖਾਨ ਨਿਜ ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਕੋ ਜਾਸ ਕੀ ਗਨਤ ਨਹੀ ਹੈ ਸੁ ਕਾਈ ।

ਬੀਰ ਜੋ ਧੀਰ ਸਰੀਰ ਬਰ ਨਿਰਮਲੰ ਬੋਲ ਤਿਨ ਤਨੈ ਪ੍ਰਭ ਜੋ ਸੁ ਨਾਈ ।

ਮੋਰਚੈ ਬੈਠ ਕਰ ਲਰੋ ਖਲ ਦਲਨ⁹ ਭਾਖ੍ਯੋ ਬਚਨ ਦੀਨੈ ਬਿਠਾਈ । 82 ।

1) ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ 2) ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿਉ 3) ਵੈਰੀ 4) ਖੂਬ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ 5) ਅਦਭੂਤ

6) ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ 7) ਧਨੁਸ 8) ਅਗੇ; ਸੁਆਗਤ ਲਈ 9) ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਦਲ ਨਾਲ

ਅੜਿਲ : ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਤਹ ਪਰੀ ਸੋ ਕਿਤਕ ਗਨਾਈਐ ।

ਸਹਸ ਬਦਨ ਜੋ ਰਟੀਐ ਪਾਰ ਨ ਪਾਈਐ ।

ਨਟਕ ਰਹੈ ਤਬ ਖਲ ਦਲ ਤ੍ਰਾਸ ਬਢਾਇਕੈ ।

ਹੋ ਕਵਨ ਬਲੀ ਭਟ ਲਰੇ ਇਨ੍ਹੂੰ ਸੰਗ ਆਇਕੈ । 83 ।

ਚੋਪਈ : ਬੈਠ ਮੋਰਚਨ ਯੋ ਰਨ ਲਰੇ । ਏਕ ਪਾਵ ਪਾਛੇ ਨਹੀ ਪਰੇ ।

ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਦਲ ਪਰਾ । ਖੰਡ ਖੰਡ ਲਸਕਰ ਸਭ ਕਰਾ । 84 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਤਬ ਆਨ ਆਗੇ ਸੁ ਮੈਦਾਨ ਮਾਹੀ । ਭਯੋ ਆਨ ਠਾਢੋ ਸੂਬਾ ਤੋਨ ਤਾਹੀ¹ ।

ਕਹੈ ਬੈਠ ਆਛੇ ਇਨ੍ਹ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਬੈਠੇ ਕੋਨ ਆਗੇ ਗਿਰ ਪੈ ਸੁ ਆਈ । 85 ।

ਮਹਾ ਚੁੰਗ² ਬਾਧੇ ਲਏ ਬੀਜ ਸੰਗਾ । ਫਿਰੈ ਚੋਰ ਪਤ੍ਰ³ ਜਿਸੈ ਪੈ ਅਭੰਗਾ ।

ਦਿਪੈ ਚਾਰੁ ਛਤ੍ਰ⁴ ਸਿੰਤ ਸੀਸ ਭਾਰੀ । ਕਹੋ ਪਬ ਰਾਟੰ⁵ ਮੁਝੇ ਸੋ ਉਚਾਰੀ । 86 ।

ਕਹੀ ਗੋਤ੍ਰਪਾਲੰ⁶ ਸੂਬੇ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਇਹੀ ਆਪ ਬੈਠ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਰਾਈ ।

ਜਹਾ ਜੰਗ ਜੂਟਯੋ ਅਰੰ ਸੰਗ ਜਾਨੋ । ਕਬੈ ਪਾਵ ਪਾਛੇ ਫਿਰਿਯੋ ਨਾ ਪ੍ਰਮਾਨੋ । 87 ।

ਕਲੰ ਮੂਲ⁷ ਸਾਰੰ ਇਸੇ ਜਾਨ ਲੀਜੈ । ਸਦਾ ਸੋ ਅਜੀਤੰ ਅਭੀਤੰ⁸ ਲਖੀਜੈ ।

ਮਨੋ ਬੁਧ ਸਿੰਧ ਬਡੋ ਖਗ ਧਾਰੀ । ਭਯੋ ਅਸ ਹੈਗਾ ਨ ਹੂੰ ਗੋਵਤਾਰੀ । 88 ।

ਤਿਲਕ ਬਹੁ ਬੀਰ ਘਨੈ । ਜਿਹ ਦਾਸ ਬਨੈ ।

ਛੰਦ : ਨਿਜ ਸੋਭ ਧਰੈ । ਪਿਖ ਕਾਮ ਜਰੈ । 89 ।

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨੋ । ਨਿਪ ਭੀਮ ਭਨੋ ।

ਸੁਨ ਦੂਤ ਕੁਪਯੋ । ਖਗ ਧਾਰ ਰੁਪਯੋ⁹ । 90 ।

ਤੋਟਕ ਤੁਪਾਦਰ ਤਬੈ ਸੁ ਬੁਲਾਇ ਭਏ । ਬਚਨਾ ਤਿਨ ਕੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਏ ।

ਛੰਦ : ਨਿਜ ਗੋਰਨ ਮਾਰ ਘਨਾ ਸੁ ਕਰੇ¹⁰ । ਇਹ ਦੇਹੁ ਉਠਾਇ ਅਬੈ ਸੁ ਪਰੈ । 91 ।

ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਦਿਖਾਇਤ ਬੈਠ ਰਹੀ । ਡਰ ਜਾਇ ਦੁਰੈ ਸੁ ਕਹੀ ਰੁ ਕਹੀ ।

ਤੁਪਦਾਰਨ ਜੋ ਇਮ ਬੈਨ ਸੁਨੈ । ਘਨ ਸਾਵਨ ਜੋ ਤੁਪ ਤੋਨ ਹਨੇ । 92 ।

ਦੋਹਰਾ : ਲੈ ਆਗਿਆ ਅਵਨੇਸ¹¹ ਕੀ ਕੁਪਤ ਭਏ ਤੁਪਦਾਰ ।

ਸਰਲ ਓਰ ਧਰ¹² ਅਨਲ¹³ ਕੀ ਲਗੀ ਹੋਨ ਤਬ ਮਾਰ । 93 ।

ਚੋਪਈ : ਗਰਜਤ ਭਈ ਸੁ ਤੋਪ ਅਪਾਰਾ । ਪੂਰਮੀ ਗਗਨ ਨ ਜਾਤ ਨਿਹਾਰਾ ।

ਅੰਧ ਧੰਧ ਉਤਹੀ ਹੂੰ ਗਯੋ । ਹਾਥ ਪਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨ ਅਯੋ । 94 ।

1) ਉਸ ਥਾਂ ਤੋ 2) ਦਲ, ਦਸਤਾ, ਟੋਲਾ 3) ਚੰਵਰ ਅਤੇ ਛਤਰ 4) ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਛਤਰ
5) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ 6) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾ 7) ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ 8) ਨਿਡਰ 9) ਤਲਵਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ
ਹੋ ਗਿਆ 10) ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿਉਂ 11) ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੁਆਮੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ 12) ਧਰਤੀ 13) ਅੱਗ

ਤਬੈ ਖਾਲਸੈ ਸੁਮਤ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । ਕਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਐਸ ਅਰਦਾਸਾ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਅੰਤਰ ਬਾਹਰ ਬਸੈ ਸੁਧਾਰੀ । 95 ।
 ਅਧਿਕ ਮਦਾਨ ਉਚ ਲਖ ਪਾਈ । ਮਾਰਤ ਦੁਸਟ ਤੋਪ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਤਾਤੇ ਹਮ ਸਭ ਬਿਨਤੀ ਕਹੈ । ਅਨਤ ਠੌਰ¹ ਸਾਹਿਬ ਹੂੰ ਬਹੈ । 96 ।
 ਆਗੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸੁ ਰਜਾਇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰਬੋ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
 ਭਲੇ ਕਾਜ ਬਰਨਤ ਇਹ ਦਾਸਾ । ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਹੋਇ ਬਿਲਾਸਾ । 97 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਅਨੰਤ ਗਤ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਹਰਿ ਰਾਇ ।
 ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸੇ ਐਸੇ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ । 98 ।

ਚੋਪਈ : ਹਮ ਕੋ ਸਰਬ ਲੋਹ ਕੀ ਰਛਾ । ਖੜਗ ਕੇਤ ਹਮਰੋ ਸਦ ਪਛਾ² ।
 ਸਰਬ ਕਾਲ ਹਮਰੋ ਚਹੂੰ ਓਰਾ । ਭੇਟ ਨ ਸਕਤ ਜਾਸ ਕਹ ਗੋਰਾ³ । 99 ।
 ਕਾਲ ਕੋਚ⁴ ਹਮ ਨੇ ਗਰ ਭ ਰਿਯੋ । ਤ੍ਰੈਈ ਤਾਪ ਜਿਹ ਸਾਰ ਬਿਦਾਰਿਯੋ ।
 ਬ੍ਰਹਮ ਕਵਚ ਧਾਰੁਯੋ ਮਮ ਰਿਦਾ । ਸਾਰ ਨ ਸਕਤ ਜਾਸ ਕਹ ਭਿਦਾ⁵ । 100 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਮਲੇਛ ਗਵਾਰਾ । ਲਵੈ ਜੋਰ ਸਾਰਾ ।
 ਨਹੀ ਪੇਸ ਜਾਈ । ਕਰੈ ਕੁਯੋ ਨ ਕਾਈ । 101 ।
 ਰਹੈ ਬੈਠ ਤਾਹੀ । ਉਠੇ ਨਾ ਸੁ ਆਹੀ ।
 ਤਬੈ ਤੋਪਖਾਨਾ । ਚਲੁਯੋ ਭਾਂਤਿ ਨਾਨਾ । 102 ।
 ਤਲੈ ਕੋ ਚਲਾਈ । ਗੁਲਾ ਕਾਸ ਜਾਈ ।
 ਨਭੋ ਜੋ ਚਲਾਵੈ । ਗਿਰੰ ਪੈਰ ਆਵੈ । 103 ।

ਚੋਪਈ : ਜਬ ਉਪਰ ਵਹ ਤੋਪ ਚਲਾਈ । ਚਰਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਗੋਰਾ ਪਾਹੀ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਮਚੀ ਮਲੇਛੀ ਸੈਨਾ । ਉਨੇ ਨ ਤਾਤੇ ਪ੍ਰਭ ਬਰ ਐਨਾ⁶ । 104 ।
 ਆਪ ਮਲੇਛ ਉਤਰ ਗਜ ਆਯੋ । ਅਨਿਕ ਤੋਪ ਤਿਨ ਕਰਨ ਚਲਾਯੋ ।
 ਤਦਪ⁷ ਕਛੂ ਪੇਸ ਨਹੀ ਗਈ⁸ । ਲਜਤ ਸੈਨ ਮਲੇਛਨ ਭਈ । 105 ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਹਿੰਦੂ ਸਚ ਆਹੀ । ਕੀਓ ਸਾਰ ਨਿਜ ਬੰਦ ਤਕਾਈ ।
 ਤੋਰਾ⁹ ਡਾਰ ਹਾਥ ਤੇ ਦਯੋ । ਉਪਰ ਕਰੀ¹⁰ ਸਵਾਰ ਜਾ ਭਯੋ । 106 ।
 ਭੀਮ ਸਸੀ¹¹ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋ ਤਿਨ ਭਨੀ । ਕਰਾਮਾਤ ਹਮ ਨੇ ਯਹ ਜਨੀ ।
 ਕਈ ਜਬਰਜੰਗ ਹਮ ਸੁ ਚਲਾਈ । ਏਕ ਨ ਲਗੀ ਤਵਨ ਕੇ ਜਾਈ । 107 ।
 ਇਹ ਹਮ ਨੈ ਅਚਰਜ ਜੀਅ ਜਾਨਾ । ਕਹਾ ਖੇਲ ਕੀਆ ਅਲਹ ਨਿਧਾਨਾ ।
 ਯੋ ਕਹ ਕੇ ਵਹ ਨ੍ਰਿਪ ਕੈ ਸਾਥਾ । ਮੋਨ ਸੁ ਭਯੋ ਅਰੁਨ¹² ਕੋ ਨਾਥਾ । 108 ।

1) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 2) ਪੱਖ 3) ਗੋਲਾ 4) ਕਵਚ 5) ਚੀਰ ਨਹੀ ਸਕਦੀ 6) ਥਾਂ 7) ਤਦ ਵੀ
 8) ਕੋਈ ਵਸ ਨ ਚਲਿਆ 9) ਤੋੜੇਦਾਰ ਬੰਦੂਕ 10) ਹਾਥੀ 11) ਭੀਮ ਚੰਦ 12) ਵੇਰੀਆਂ ਦੇ

ਤਬ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਯਾ ਬਿਧ ਕੀਨੋ । ਆਪਨੀ ਬੋਲ ਜਬਰਜੰਗ ਲੀਨੋ ।
ਤਤ ਛਿਨ ਤਾਹਿ ਬੀਰ ਲੈ ਆਏ । ਦਹਨੀ ਓਰ ਆਪ ਨਿਜ ਕਾਏ । 109 ।
ਭਈ ਆਨ ਇਸਬਿਤ ਤਿਹ ਬਲੈ¹ । ਨਿਕਟਿ ਦਇਆ ਨਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਬਰ ਬਲੈ ।
ਬਿਜ ਘੋਖ ਬਾਘਨ ਜੁ ਭਣਿਜੈ । ਜੁਵਾਲਾ ਓਪ ਪ੍ਰਗਟ ਜਿਹ ਦਿਜੈ । 110 ।

ਕਬਿਤ : ਕਿਧੋ ਸੁਭ ਬੰਸ ਹੂੰ ਕੀ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਗਾਸ ਕੀਨੋ, ਕਿਧੋ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕੀ ਰਛਕ ਸਦਾਈ ਹੈ ।
ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਕਾਲੀ ਦੀਨ ਦੁਯਾਲੀ ਜਵਾਲੀ, ਨਾਲੀ ਰੂਪ ਧਾਰ ਜਗ ਅਕਥ ਕਹਾਈ
ਬਰਦਾਈ ਹੈ ।

ਗਾਢੈ ਗਢ ਢਾਹਬੇ ਕੋ ਖਲ ਦਲ ਢਾਹਬੇ ਕੋ, ਸੰਤਨ ਸਹਾਇਬੇ ਕਉ, ਬੇਦਨ ਬਤਾਈ ਹੈ ।
ਅਰ ਦਲ² ਘਾਇਬੇ ਕਉ ਸੰਕਟ ਮਿਟਾਇਬੇ ਕਉ, ਦੀਨ ਕੇ ਦੁਯਾਲ ਜੂ ਪੈ ਆਗਿਆ
ਲੈਨ ਆਈ ਹੈ । 111 ।

ਏਕ ਰੂਪ ਧਾਰੋ ਠਾਢੀ ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਦਵਾਰੇ ਦੁਤੈ, ਸਾਗਰ ਮਝਾਰੇ ਬਿਸਨਾਬਨੀ ਬਖਾਨੀਐ ।
ਤੁਤੈ ਸੁਭਰਾਨੀ ਭਈ ਸਾਰਦਾ ਭਵਾਨੀ ਪੁਨ, ਬੇਦਨ ਨਿਧਾਨੀ ਕਬਿ ਬਿੰਦੁ³ ਗੁਨ ਗਾਨੀਐ ।
ਮਹਿਖੇਸਰ ਅਰੁ ਮਾਰਿ ਧੂਮ ਰਾਛਹਿ ਸੰਘਾਰ, ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਕਾਟ ਭਾਰ ਜਿਤ ਕਿਤ ਠਾਨੀਐ ।
ਅਬ ਦੀਨਬੰਧ ਦਵਾਰੇ ਨਿਜ ਭਗਤ ਬਿਚਾਰੇ, ਆਈ ਤੋਪਨ ਧਾਰੇ ਜਾਕੀ ਅਮਿਤ ਕਹਾਨੀਐ ।
। 112 ।

ਆਗਿਆ ਜਬ ਪਾਈ ਤਬ ਦਾਸਨ ਬਨਾਈ, ਡਾਰ ਦਾਰੂ ਔਰ ਗੋਰਨ ਕੋ ਮਾਨ ਸਿਸਤਾਈ⁴ ਹੈ ।
ਲਾਇਓ ਜਬ ਤੋਰਾ ਭਯੋ ਸਬਦ ਸੁ ਘੋਰਾ, ਚਲੇ ਰਿਪ ਚਤਰੋਰਾ⁵ ਤਹਾਂ ਕੌਨ ਠਹਰਾਈ ਹੈ ।
ਕਿਤਕ ਉਡਾਨੇ ਨਦ⁶ ਧਾਰੇ ਤੇ ਬਹਾਨੇ ਕਿਤ, ਤਲੈਹੂੰ ਦੁਰਾਨੇ⁷ ਤਹਾਂ ਨਿਰਖ ਨ ਪਾਈ ਹੈ ।
ਅਹੈ ਦਰਮਿਆਨੀ ਨਿਜ ਗੁਨਨ ਨਿਧਾਨੀ, ਜਾ ਕੀ ਸੁਨ ਕਰ ਬਾਨੀ ਅਤ ਦਲਨ ਸਰਾਹੀ⁸
ਹੈ । 113 ।

ਚੋਪਈ : ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਇਮ ਕਰ ਸੁ ਲਰਾਈ । ਡੇਰਾ ਕਰ੍ਹਯੋ ਬਹੁਰ ਤਿਨ ਜਾਈ ।

ਅਧਿਕ ਬੀਰ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਮਾਰੇ । ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਜੀਤ ਨਗਾਰੇ । 114 ।

ਸੂਰਜ ਛਪ੍ਹਯੋ ਭਈ ਜਬ ਰੈਨਾ । ਓਹ ਦਿਸ ਚਢਿਯੋ ਨ੍ਰਿਪਤ ਬਰ ਗੈਨਾ⁹ ।

ਬੈਠ ਤਖਤਿ ਤਿਨ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਯੋ । ਖਲ ਦਲ ਜੀਤ ਬਿਜੈ ਨਿਧ ਪਾਯੋ । 115 ।

ਕੁਮਦੀ ਕੌਕ ਉਡਗ¹⁰ ਬਿਗਸਾਨੇ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਕੀ ਜੀਤ ਪਛਾਨੇ ।

ਕੁਲਟਾ ਤਸਕਰ ਤਿਮਰ ਉਲੂਕਾ¹¹ । ਬਿਗਸਤ ਭਏ ਅਧਿਕ ਕਰ ਸੂਖਾ । 116 ।

ਭੀਮ ਜਲਧ ਸੁਤ¹² ਨ੍ਰਿਪਤ ਸੁਜਾਨਾ । ਯੋ ਵਜੀਰ ਤਨ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।

ਪਾਸ ਨਬਾਬ ਬੇਗ ਤੈ ਜਾਈ । ਮੋ ਮੁਖ ਸੋ ਕਹ ਬਚਨ ਸੁਨਾਈ । 117 ।

ਜੇਤਕ ਲੋਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸਾ । ਤੇ ਹੈ ਚੋਰ ਅਭੀਤ ਅਨਾਸਾ ।

ਰੈਨ ਸਮੇ ਮੋਰਚਨ ਪਰ ਪਰਹੀ । ਮਰਨ ਜੀਅਨ ਕੀ ਕਾਨ¹³ ਨ ਧਰਹੀ । 118 ।

- 1) ਸਥਾਨ, ਥਾਂ 2) ਵੇਰੀ ਦਲ 3) ਕਵੀ ਸਮੂਹ 4) ਨਿਸ਼ਾਣਾ ਬਣਾ ਕੇ 5) ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਪਾਸੇ
6) ਨਦੀ 7) ਲੁਕ ਗਏ 8) ਵੇਰੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ 9) ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਚੜ੍ਹਿਆ
10) ਤਾਰੇ 11) ਦੁਰਾਚਾਰਨ ਇਸਤਰੀ, ਚੋਰ, ਹਨੇਰਾ, ਉਲੂ ਆਦਿ 12) ਭੀਮ ਚੰਦ 13) ਪਰਵਾਹ

ਖਰੀ ਰੈਨ ਲਖ ਕੈ ਅੰਧਿਆਰੀ । ਜਹ ਤਹ ਪਰੈ ਬੀਰ ਰਖਵਾਰੀ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਜਬ ਵਜੀਰ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਪਲਕ ਨ ਲਗੀ ਪਾਸ ਤਹ ਆਯੋ ।
ਜੋ ਤਿਹ ਕਹੀ ਸੁ ਤਾਹਿ ਜਤਾਈ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਖ ਸਿਖ¹ ਸਮਝਾਈ । 119 ।
ਸੁਨਤ ਪਠਾਨ ਐਸ ਬਿਧ ਭਾਖੀ । ਕਾਕੀ ਸੈਨ ਜੋਰ ਇਨ ਰਾਖੀ ।
ਹਜਰਤ ਕੋ ਸਭਹੀ ਦਲ ਸਾਰਾ । ਜੂਝ ਰਹਿਯੋ ਨਹੀ ਨੇਕ² ਬਿਚਾਰਾ । 120 ।

ਅੜਿਲ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਿਨ ਇਹ ਬਿਧ ਤਬੈ ਬਖਾਨਿਯੋ ।
ਜਿਤਕ ਦੀਪ ਯਹ ਗੁਨੀ ਸੁ ਜਠਵ ਪ੍ਰਮਾਨਿਯੋ ।
ਸਿਖ ਇਹ ਜਿਤਕ ਤਵਨ ਯਹ ਜਾਨਿਯੋ ।
ਹੋ ਇਨ ਕੋ ਸਭਹੀ ਸਿਖ ਸੁ ਨਿਕਟ ਪਛਾਨਿਯੋ । 121 ।

ਦੋਹਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਪਿਵਾਇ ਕਰ ਕਰੇ ਖਾਲਸਾ ਸੋਇ ।
ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਜਯੋ ਗਰਜਹੀ ਪਾਛੈ ਪਗ ਨਹੀ ਹੋਇ । 122 ।

ਚੋਪਈ : ਪੁਨ ਪਠਾਨ ਇਮ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । ਸੁਨ ਵਜੀਰ ਸੁੰਦਰ ਮਤਿ ਸਾਰਾ ।
ਇਨ ਕਾ ਅਰੁ ਰਾਜਨ ਕਾ ਜਾਨਹੁ । ਕੈਸੇ ਝਗਰਾ ਪਰ੍ਯੋ ਬਖਾਨਹੁ । 123 ।
ਅਪਨੋ ਧਰਮ ਪਛਾਨ ਸੁ ਕਹੀਐ । ਇਤ ਉਤ ਕਿਸੋ ਪਛੋ ਨਹੀ ਗਹੀਐ ।
ਜਬ ਮੰਤ੍ਰੀ ਐਸੇ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਧਰਮ ਪਛਾਨ ਸਾਫ ਚਿਤ ਗਾਯੋ । 124 ।
ਖਾਨ ਸਲਾਮਤ ਜਗਤ ਪਨਾਹਾ⁴ । ਸਤਿ ਬਾਤ ਹਮਰੇ ਸੁਨ ਪਾਹਾ ।
ਮਾਨੁਖ ਨਾਹ ਗੁਰੂ ਕਹ ਲਹੀਐ । ਅਚੁਤ ਨਾਥ ਅਗਾਧ ਸੁ ਕਹੀਐ । 125
ਤਾਕੋ ਲੇਖ ਤਵਨ ਕੇ ਸੰਗਾ । ਇਨ ਕੋ ਅਹੀ ਇਨੂੰ ਕੇ ਅੰਗਾ ।
ਉਨ ਕੋ ਦਾਵਾ ਸਕਲ ਖੁਦਾਈ⁵ । ਇਨ ਕੋ ਗਾਵ ਦੇਸ ਅਧਿਕਾਈ । 126 ।
ਕੋਟ ਚੀਜ ਨਿਆਮਤ ਇਨ ਆਵਤ । ਏ ਲਖ ਕਰ ਜੀਅ ਮੈ ਕੁਰਫਾਵਤ⁶ ।
ਹਾਥੀ ਚਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸਾ । ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਧਿਕ ਗੁਨ ਤਾਸਾ । 127 ।
ਚਾਰੇ ਸੁੰਦਰ ਅਧਿਕ ਬਿਰਾਜਿਤ । ਬਾਰਣੇਂਦ੍ਰ ਜਿਨ ਕੋ ਲਖ ਲਾਜਤ ।
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਏਕ ਚੜਾਯੋ⁸ । ਦੂਸਰ ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਕਿਤ ਆਯੋ । 128 ।
ਤੀਸਰ ਦਿਸ ਦਫਨ ਤੇ ਆਯੋ । ਕਿਨੈ ਸਿਖ ਯਾ ਭੇਟ ਚੜਾਯੋ ।
ਜੋ ਚਤੁਰਥ ਸੁੰਦਰ ਗਜ ਸੋਹੈ । ਤਵਨ ਸਮਾਨ ਕਰੀ⁹ ਕਹੁ ਕੋ ਹੈ । 129 ।
ਏਕ ਪਾਦ ਜਿਹ ਦੇਸ ਭਣਿਜੈ । ਤਾਤੇ ਆਯੋ ਪ੍ਰਗਟ ਲਹੀਜੈ ।
ਤਵਨ ਦੇਸ ਇਹ ਜਨਮ ਪਛਾਨੋ । ਦੂਸਰ ਯਾਹਿ ਗਣੇਸ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ । 130 ।

1) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ 2) ਕੁਝ ਵੀ 3) ਪੱਖ 4) ਆਸਰਾ 5) ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 6) ਬੇਤਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁੜਦੇ ਹਨ 7) ਗਜਰਾਜ, ਅੰਗਰਾਵਤ 8) ਭੋਟਾ ਕੀਤਾ 9) ਹਾਥੀ

ਯਾ ਬਿਧ ਸੋਭ ਤਵਨ ਕੀ ਲਾਗੈ । ਬਾਰਣੇਂਦ੍ਰ¹ ਯਾਕੇ ਕੋ ਆਗੈ ।
ਰੋਮ ਰੋਮ ਰਸਨਾ ਕਰ ਗੈਯੇ । ਤਦਪ² ਇਹ ਛਬ ਅੰਤ ਨ ਪੈਯੇ । 131 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਿਹ ਮੰਤ੍ਰ³ ਕੋ ਪੁਨ ਬੋਲ੍ਹਯੋ ਸੁ ਪਠਾਨ ।
ਤਾਤੇ ਕੈਸੇ ਆਇਯੋ ਮੁਹ ਕਹ ਭੇਦ ਸੁਜਾਨ । 132 ।

ਮੰਤ੍ਰੀਯੋ ਬਾਰ

ਚੌਪਈ : ਸੁਨ ਨਬਾਬ ਜੂ ਕਥਾ ਸੁਨਾਉ । ਤੋਹਿ ਚਿਤ ਕੋ ਭਰਮ ਮਿਟਾਉ ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ । ਪੂਰਬ ਦਿਸ ਜਬ ਕੀਆ ਪਯਾਨਾ⁴ । 133 ।

ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਕੇ ਤੀਰਥ ਨ੍ਹਾਯੋ । ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਤਿਨ ਐਸ ਕਰਾਯੋ ।

ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਜੁਯੋ ਧਨ ਘਨ ਬਰਖਾ । ਜਨ ਰਘੁਰਾਜ ਜਾਦਕ ਨ ਪਰਖਾ । 134 ।

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਸੁਨ ਆਯੋ । ਲੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਾਥ ਸਿਧਾਯੋ ।

ਜੀਤ ਬੰਗਾਲਾ ਸਰਬ ਸੁਜਾਨਾ । ਢਾਕੇ ਮੈਂ ਤਬ ਕੀਯਾ ਪਯਾਨਾ । 135 ।

ਪੁਨ ਨ੍ਰਿਪ⁵ ਜੂ ਆਗੇ ਪਗ ਧਾਰ੍ਹਯੋ । ਸਾਗਰ ਖੰਡਾ ਜਾਇ ਪਖਾਰ੍ਹਯੋ ।

ਪੁਨ ਫਿਰ ਕੈ ਜਬ ਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਧਾਯੋ । ਦੇਸ ਉਤਰਾ ਓਰ ਸਿਧਾਯੋ । 136 ।

ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਤ੍ਰ ਤਟ ਉਤਰ੍ਹਯੋ ਜਾਈ । ਡੇਰਾ ਕਰ੍ਹਯੋ ਤਵਨ ਢਿਗ ਆਈ ।

ਧਾਰਾ ਨਗਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਤ ਤੀਰਾ⁶ । ਕੀਯੋ ਮੁਕਾਮ ਰਾਇ ਉਤ ਬੀਰਾ । 137 ।

ਦੇਸ ਅਸਾਮ ਸਗਲ ਨ੍ਰਿਪ ਜੀਤਾ । ਜਹ ਤਹ ਕਰੀ ਰਾਜ ਨਿਜ ਨੀਤਾ⁷ ।

ਦੇਸ ਦੇਸ ਏਸਵਰ⁸ ਤਹ ਆਵੈ । ਨ੍ਰਿਪਤ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵੈ । 138 ।

ਕੀਰਤ ਗੁਰ ਕੀ ਛੀਰ ਸਮਾਨਾ । ਬਿਖਰੀ ਤਵਨ ਦੇਸ ਮੈਂ ਨਾਨਾ ।

ਦੇਸ ਅਸਾਮ ਰਾਵ ਇਕ ਭਾਰੋ । ਤਾਤ ਮਾਤ ਪਛਨ⁹ ਉਜਿਆਰੋ । 139 ।

ਵਤੀ ਅਸਾਮ ਤਵਨ ਕੀ ਨਗਰੀ । ਅਮਰਾਵਤੀ ਸੋਭ ਜਿਹ ਸਗਰੀ ।

ਸੈਨ ਅਸਾਮ ਨ੍ਰਿਪਤ ਕੋ ਨਾਮਾ । ਬਕਤ ਰਹਤ ਜਾਕੋ ਲਖ ਬਾਮਾ¹⁰ । 140 ।

ਸਖੀਅਨ ਤਿਹ ਰਾਨੀ ਕੇ ਪਾਸਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਕਰੀ ਜਾਇ ਅਰਦਾਸਾ ।

ਰਾਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਰਾਈ । ਤਾਕੋ ਗੁਰੂ ਜਗਤ ਸੁਖਦਾਈ । 141 ।

ਜੋ ਤਾ ਪੈ ਮਨਸਾਧਰ ਜਾਈ । ਦਾਇਕ ਕਲਪ ਧਰਾਪਤਿ ਗਾਈ ।

ਤੁਮ ਰਾਨੀ ਜੂ ਯੋ ਮਤਿ ਕੀਜੈ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਕੋ ਤਹੀ ਪਠੀਜੈ । 142 ।

ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਨਿਜ ਪਾਸਾ । ਲੈਵੈ ਮਾਂਗ ਪੂਤ ਬਰ ਖਾਸਾ ।

ਜੋ ਰਾਨੀ ਨ੍ਰਿਪ ਤੁਮੈ ਪਠਾਵਹੁ । ਸਹੀ ਸਤ ਨਿਸਚੈ ਸੁਤ ਪਾਵਹੁ । 143 ।

ਰਾਨੀ ਸੁਨਤ ਤ੍ਰਿਯਾ ਕੇ ਬੈਨਾ । ਸਭ ਬਰਨੀ ਰਾਜਾ ਸੁਯੋ ਰੈਨਾ ।

ਦੈ ਨ੍ਰਿਪ ਜੂ ਕੋ ਭੇਟ ਅਪਾਰਾ । ਰਾਨੀ ਪਠਿਯੋ ਨਾਥ ਦਰਬਾਰਾ । 144 ।

1) ਐਰਾਵਤ 2) ਤਦ ਵੀ 3) ਮੰਤਰੀ 4) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਚਲੇ ਗਏ 5) ਰਾਜਾ 6) ਬ੍ਰਹਮ ਪੁੱਤਰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 7) ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ 8) ਐਸਵਰਜ, ਧਨ ਸੰਪੱਤੀ 9) ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ 10) ਇਸ਼ਤਰੀਆਂ

ਚਲ ਨਿਪ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਪਹ ਆਯੋ । ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਤਿਨ ਨਿਜ ਸੁਤ ਪਾਯੋ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕਹ ਅਧਿਕ ਰਿਝਾਈ । ਸਯਾਮ ਸੈਨ ਨਿਪ ਮੁਹਰ ਕਰਾਈ । 145 ।
 ਤੁਮਰੇ ਬਚਨ ਨ ਪ੍ਰਭੂ ਅਨਿਤਾ¹ । ਮੁਹਰ ਮਿਲੇ ਮੁੜਕੇ ਕਰ ਸਤਿ ।
 ਯੋ ਕਹ ਰਾਈ ਮੁਹਰ ਕਰਵਾਈ । ਲੈ ਨਿਜ ਕਰ ਮੈ ਮੋਦ ਬਢਾਈ² । 146 ।
 ਪੁਨ ਤਿਨ ਬਿਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਲੀਨੀ । ਮੁਹਰ ਆਨ ਨਿਜ ਤ੍ਰਿਯਾ ਕਰ ਦੀਨੀ ।
 ਲੈ ਰਾਨੀ ਕਰ ਮੋਦ ਬਢਾਯੋ । ਜਨੁਕ ਰਤਨ ਨਿਧ ਨੀਧਨ³ ਪਾਯੋ । 147 ।
 ਕਾਨ ਤਰੈ ਹੂੰ ਹੈ ਕਹ ਦੀਨੀ । ਬਾਲਕ ਕੈ ਮੁਤ ਮੁਹਰ ਸੁ ਚੀਨੀ ।
 ਯੋ ਕਹ ਦਯਾਸਿੰਧ ਸੁਖ ਪਾਯੋ । ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਸਾਜ ਲਲਚਾਯੋ । 148 ।
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਬਹੁਰੋ ਇਤ ਆਵਾ । ਉਤ ਉਨ ਰਾਇ ਚੀਤ ਸੁਖ ਪਾਵਾ ।
 ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬੀਤ ਜਬ ਗਯੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਏਕ ਪੂਤ ਤਹ ਦਯੋ । 149 ।
 ਸੂਰ ਬੀਰ ਸੁੰਦਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਜਿਨ ਅਲਿ ਪਨਚ⁴ ਦੇਹ ਨਿਜ ਧਾਰੀ ।
 ਰਾਜ ਪੁਤ੍ਰ ਜਬ ਤੇਜ ਸੰਭਾਰੋ । ਰਾਜਾ ਸਿਵ ਕੇ ਲੋਕ ਸਿਧਾਰੋ । 150 ।
 ਰਾਨੀ ਰਾਜ ਪੁਤ੍ਰ ਕਹ ਦੀਨੋ । ਅਤ੍ਰ ਪਤ੍ਰ⁵ ਸਿਧ ਧਾਰ ਨਵੀਨੋ ।
 ਰਾਜ ਪਾਇ ਨਿਪ ਸੁਤ ਸੁ ਪਾਯੋ । ਏਕ ਦਿਵਸ ਯਹ ਚਰਿਤ ਬਨਾਯੋ । 151 ।
 ਸੀਸਾ ਰਾਜ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰ ਲਯੋ । ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਨਿਰਖਤ ਸਭ ਭਯੋ ।
 ਮੁਹਰ ਚਿੰਨ ਬਰ ਬਦਨ ਬਿਲੋਕੀ । ਮੰਤ੍ਰਨ ਸਾਥ ਬਾਤ ਤਿਨ ਟੋਕੀ⁶ । 152 ।
 ਸੁਨ ਤਿਨ ਨਿਪ ਕੇ ਸਾਥ ਉਚਾਰੋ । ਹਮੈ ਨ ਯਾਕੀ ਨਿਪ ਕਛੁ ਸਾਰੋ ।
 ਜਬ ਮਾਤਾ ਪੈ ਤੁਮ ਨਿਜ ਜੈਯਹੁ । ਸਰਬ ਭੇਵ ਤਬ ਪੂਛ ਸੁ ਲਈਅਹੁ । 153 ।
 ਜਬ ਨਿਪ ਨਿਜ ਮਾਤਾ ਪਹ ਗਯੋ । ਸਰਬ ਭੇਤ ਪੂਛਤ ਤਬ ਭਯੋ ।
 ਸੁਨਤ ਬੈਠ ਨਿਜ ਸੁਤ ਇਮ ਮਾਈ । ਜਲਜ⁷ ਨੈਨ ਘਨ ਸੁਤ ਭਰ ਆਈ । 154 ।
 ਪੁਨ ਸੁਤ ਸੋ ਇਮ ਮਾਤ ਉਚਾਰੋ । ਧੰਨ ਜਨਮ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਬਿਚਾਰੋ ।
 ਜਿਨ ਅਸਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁ ਪੂਛੀ । ਸੁਨ ਕਛੁ ਕਹੋ ਤੋਰ ਸੰਗ ਸੂਛੀ⁸ । 155 ।
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਜਿਹ ਕਾਲਾ । ਚੜ ਕਰ ਆਯੋ ਦੇਸ ਬੰਗਾਲਾ ।
 ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਤ੍ਰ ਤਟ ਉਤਰ੍ਯੋ ਜਾਈ । ਇਹ ਸਭ ਬਾਤ ਹਮੈ ਸੁਨ ਪਾਈ । 156 ।
 ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ । ਹੈ ਰਾਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨਾ ।
 ਜੋ ਤਿਨ ਪਹਿ ਮਨਸਾ ਧਰ ਜਾਈ⁹ । ਸਹੀ ਸਤਿ ਨਿਸਚੈ ਬਰੁ ਪਾਈ । 157 ।
 ਤਬ ਰਾਜਾ ਤਿਨ ਕੇ ਪਹਿ ਗਯੋ । ਤੋ ਕਹ ਮਾਂਗ ਪੂਤ ਤਬ ਲਯੋ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਹਰ ਤਬੈ ਕਹ ਦੀਨੀ । ਕਾਨ ਤਰੈ ਹੂੰ ਹੈ ਕਹ ਚੀਨੀ । 158 ।

1) ਅਸਥਾਈ 2) ਅਤਿਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸਹਿਤ 3) ਨਿਰਧਨ 4) ਕਾਮਦੇਵ 5) ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦਾ
 ਫਤਰ 6) ਗੱਲ ਕੀਤੀ 7) ਕਮਲ 8) ਸੁੱਚੀ, ਪਵਿਤਰ 9) ਇੱਛਾ

ਇਹ ਸੁਤ ਤਿਨ ਕੀ ਮੁਹਰ ਲਹੀਜੈ । ਨਿਮਸਕਾਰ ਤਿਨ ਕੋ ਸਦ ਕੀਜੈ ।
 ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਕੇ ਜਗ ਹੋਈ । ਤਿਨ ਕੋ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਈ । 159 ।
 ਰਾਜ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਨ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਬ ਹੈ ਕਿਹ ਬਾਨਾ ।
 ਜਨਨੀ ਨਿਜ ਸੁਤ ਸੋ ਕਹ ਦਯੋ । ਅਬ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਪੁਰ ਕਹ ਗਯੋ । 160 ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਰਾਜ ਤਖਤ ਪਰ ਜਾਨੋ । ਪੂਰਨ ਪੂਰਖ ਪੂਤ ਪਹਿਚਾਨੋ ।
 ਧੀਰਜ ਸਿੰਧ ਅਨਲ¹ ਪਰਤਾਪਾ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਜਾਪਤ ਜਿਹ ਜਾਪਾ । 161 ।

ਕਥਿਤ : ਆਪ ਬਿਸੁਵ ਰਾਈ² ਵਾਕੋ ਪਠ੍ਹਯੋ ਹੈ ਬਨਾਈ,
 ਯਾਸੋ ਕਛੂ ਨ ਦੁਰਾਈ³, ਮੋਹਿ ਬਾਤ ਚਿਤ ਲਾਈ ਹੈ ।
 ਜਗ ਸੁ ਮਤਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਵੋ, ਖਲ⁴ ਦਲਨ ਖਪਾਵੋ,
 ਜਸ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਵੋ, ਬਾਤ ਇਹੈ ਠਹਰਾਈ ।
 ਬਿਨਾ ਤੋਰ ਜਾਨੇ ਭਏ ਸਰਬ ਹੀ ਦਿਵਾਨੇ,
 ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਨਿਧਾਨੇ, ਮਲੇਛ ਬੰਸ ਜਗ ਛਾਈ ਹੈ ।
 ਇਕੈ ਬਾਕ ਮਾਨੀ, ਆਯੋ ਜਗਤ ਨਿਧਾਨੀ⁵ ।
 ਜਾਕੀ ਹੈ ਨ ਬਾਤ ਛਾਨੀ, ਮੁਹਿ ਸਾਚ ਸੁਨਾਈ ਹੈ । 162 ।

ਸਵੇਯਾ : ਮੇਘ ਸਮਾਨ ਜਿਸੇ ਧੁਨ ਪੂਰਨ ਚੂਰਨ ਕੈ ਅਰ⁶ ਧੌਲ ਧਰਾਹੀ ।
 ਕੇਹਰ ਜਯੋਂ ਕਰ ਪੰਜ ਤਰੀਨ⁷ ਸੁ ਰਾਖਤ ਹੈ ਸੁਭ ਦਾਸ ਸਦਾਹੀ ।
 ਸਾਗਰ ਸਮਾਨ ਗੰਭੀਰ ਮਤੋ ਗਤ ਸਾਹਿਬ ਜੁਯੋਂ ਨਿਜ ਪੂਜ ਕਰਾਹੀ ।
 ਯੋ ਸੁ ਸਦਾ ਜਨ ਕੀ ਵਹ ਜੀਵਨ ਪੀਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਰਸਾਹੀ । 163 ।

ਚੌਪਈ : ਦੀਪਕ ਬੰਭ ਕਲਸੁ ਕੁਲ ਸਾਗਰ । ਧੌਲ ਧੁਰੰਧਰ⁸ ਪਬ ਬਿਹਾਗਰ⁹ ।
 ਸਰਬ ਜਨਨ ਬਲਭ ਸੁਖ ਦਾਈ । ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਜਗਤ ਕੇ ਰਾਈ । 164 ।
 ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ । ਕਹਾਂ ਜੀਵ ਇਹ ਸਕਤ ਉਚਾਰਾ ।
 ਕਈ ਕੋਟ ਸੰਗਤ ਜਿਹ ਸੇਵੈ । ਨੇਤ ਨੇਤ ਕਰ ਨਾਮ ਸੁ ਲੇਵੈ । 165 ।
 ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਬਸਤ ਹੈ ਜਹਾਂ । ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਜਤ ਹੈ ਤਹਾਂ ।
 ਇਹੀ ਪਬ ਕੇ ਤਲੇ¹⁰ ਪਛਾਨਹੁ । ਆਨੰਦਪੁਰ ਤਿਨ ਕਾ ਅਸਥਾਨਹੁ । 166 ।
 ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਕਹੀ ਮਾਤ ਕੈ ਸੰਗਾ । ਹਮ ਮਾਤਾ ਨਿਰਖੈ ਕਿਹ ਢੰਗਾ ।
 ਮਾਤਾ ਕਹੀ ਪੂਤ ਤਹ ਜਾਵਹੁ । ਦਰਸਨ ਕਰੈ ਬਹੁਰ ਚਲ ਆਵਹੁ । 167 ।
 ਜਬ ਲਗ ਮੈ ਜੀਵਤ ਹੋਂ ਪੂਤ । ਦਰਸਨ ਜਾਇ ਸੰਤ ਪੁਰਹੂਤ¹¹ ।
 ਯੋ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਤ ਕਰੀ ਤਿਯਾਰੀ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕੀ ਫੌਜ ਸੁ ਧਾਰੀ । 168 ।

1) ਅਗਨੀ ਵਰਗਾ 2) ਪਰਮਾਤਮਾ 3) ਲੁਕਾ, ਗੁਪਤ ਭੇਦ 4) ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ 5) ਖਜ਼ਾਨਾ
 6) ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਰ ਚੁਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 7) ਹੱਥ-ਪੰਜੇ ਦੀ ਤਲੀ ਵਿਚ 8) ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
 9) ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬਤ 10) ਪਹਾੜ ਦੀ ਤਲਹਟੀ ਵਿਚ 11) ਵਿਵਿਧ ਨਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰੂ ਹੀ

ਅਤਿਲ : ਏਕ ਪਾਦ ਜੋ ਬੀਰ ਜਗਤ ਮਹਿ ਜਾਨਿਐ ।

ਇਹੀ ਕੁੰਟ ਮੈ ਤਿਨ ਤੇ ਪਰੇ ਪ੍ਰਮਾਨੀਐ ।

ਉਨ ਕੇ ਰਾਇ ਸੁ ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਵ ਜੀਅ ਧਾਰਿਕੈ ।

ਹੋ ਇਨ ਕੋ ਪਨ੍ਯੋ ਸੁਗਾਤ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਚਾਰ ਕੈ । 169 ।

ਦੁਗਧ ਫੇਨ¹ ਸਮ ਸਵੇਤ ਬਰਨ ਤਿਹ ਜਾਨਿ ਕੈ ।

ਉਚੁ ਅਧਿਕ ਜਨ ਗਿਰ ਕੈਲਾਸ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੈ ।

ਨੀਰ-ਰਾਸ² ਜਿਮ ਸੀਚਤ ਨਿਸ ਦਿਨ ਖਾਰ³ ਹੈ ।

ਹੋ ਜਨੁਕ⁴ ਹਿੰਮ ਧਰ ਆਛੋ ਬਡੋ ਪਹਾਰ ਹੈ । 170 ।

ਇਹ ਦੁਰਲਭ ਤਿਹ ਆਛੋ ਨੀਕ⁵ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ।

ਪਵ੍ਯੋ ਗੁਨ੍ਯੋ ਤਿਹ ਨਿਰਮਲ ਉਚੁ ਬਿਚਾਰ ਕੈ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਪਹਿ ਲਿਖਯੋ ਰਾਵ ਸੁ ਹੁਜਰ ਹੈ ।

ਹੋ ਇਹ ਬਿਧ ਯਾਕੀ ਕਥਾ ਜਗਤ ਮਸਹੂਰ ਹੈ । 171 ।

ਚੋਪਈ : ਜਬ ਦਰਬਾਰ ਨਿਪਤ⁶ ਵਹ ਆਯੋ । ਸੰਗਤ ਅਧਿਕ ਸੰਗ ਵਹੁ ਲਿਆਯੋ ।

ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਜਬ ਹੀ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਬੇਟਾ ਤਵਨ ਨਿਪਤ ਕੋ ਆਯੋ । 172 ।

ਡੇਰਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਤਿਹ ਦੀਨੋ । ਸਫਲ ਜਨਮ ਅਪਨੋ ਉਨ ਚੀਨੋ ।

ਉਤਰ੍ਯੋ ਪੂਰੀ ਬੀਚ ਜਬ ਆਈ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਜੀ ਬਧਾਈ । 173 ।

ਸੋ ਨਿਸ ਬੀਤੀ ਭਯੋ ਸਿਕਾਰਾ । ਜਮਨਾ ਪਿਤ⁷ ਚੜ ਗਗਨ ਮਝਾਰਾ ।

ਚਲ ਮਰੀਚ⁸ ਦਹ ਦਿਸ ਤਿਹ ਧਾਈ । ਜਾਨਕ ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਨ ਅਧਿਕਾਈ । 174 ।

ਕਰਨਾ ਸਿੰਧ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰੀ । ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਸੁ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ।

ਬੈਠੇ ਆਪ ਦਮਦਮੈ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਇਹ ਬਿਧ ਫੁਰਮਾਈ । 175 ।

ਸੰਗਤ ਦੇਸ ਅਸਾਮ ਜੁ ਆਈ । ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਤਹਿ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ ।

ਸੰਗਤ ਨਿਪ ਜਾ ਸਹਤ ਬੁਲਾਯੋ । ਬਿਬਿਧ ਭੇਟ ਲੈ ਕਰ ਵਹ ਆਯੋ । 176 ।

ਪਾਂਚ ਕਿਕਾਣ⁹ ਸੁ ਅਧਿਕ ਸਿੰਗਾਰੈ । ਮਨ ਮੁਕਤਾ ਸਜ ਕੀਨ ਤੁਯਾਰੈ ।

ਪਾਂਚੋ ਸੁੰਦਰ ਪਰਮ ਬਿਰਾਜੈ । ਸਿਆਮ ਤ੍ਰਿਆ ਪਿਤ¹⁰ ਲਖ ਕੈ ਲਾਜੈ । 177 ।

ਖਟਵੋ¹¹ ਕਰੀ¹² ਦਿਪਤ ਅਤ ਸੋਹੈ । ਜਲਧ ਤਾਤ¹³ ਤਿਹ ਅਗ੍ਰ ਸੁ ਕੋ ਹੈ ।

ਵਹੁ ਨਿਜ ਦਿਪਤ ਗੁਨਨ ਕੋ ਆਲਾ । ਮਤ ਗੋਇੰਦ ਤਿਹ ਅਧਿਕ ਬਿਸਾਲਾ । 178 ।

ਦੋਹਰਾ : ਭੂਖਨ ਜੀਨ ਨਵੀਨ ਸਜ ਮਣਿ ਮੁਕਤਾ ਖਚ ਕੀਨ ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਦੋਉ ਬਿਰਾਜਈ ਜਲਧ ਤਾਤ ਕਾ ਦੀਨ । 179 ।

ਚੋਪਈ : ਅਉਰ ਦਿਸਾਵਰ ਚੀਜ ਅਪਾਰਾ । ਏਕ ਬਦਨ¹⁴ ਕੋ ਕਰੈ ਸੁਮਾਰਾ ।

ਚੀਨ ਮਚੀਨ ਸੁ ਅਵਰ ਦਿਸਾਨਾ । ਆਈ ਭੇਟ ਹਜੂਰ ਪਛਾਨਾ । 180 ।

1) ਦੁੱਧ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ 2) ਬਦਲ 3) ਜਤ 4) ਮਾਨੋ 5) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 6) ਰਾਜਾ 7) ਸੂਰਜ
8) ਕਿਰਨਾਂ 9) ਘੋੜੇ 10) ਸੂਰਜ 11) ਛੇਵਾਂ 12) ਹਾਥੀ 13) ਐਰਾਵਤ 14) ਮੁਖ

ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਰਹਾ । ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਆਇਸ¹ ਚਹਾ ।
 ਸਿਰੇਪਾਵ ਦੇ ਖੁਸੀ ਨਵੀਨਾ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਬਿਦਾ ਵਹੁ ਕੀਨਾ । 181 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਗਯੋ ਰਾਵ ਸੁਧ ਧਾਮਾ² । ਗਾਵਤ ਗੁਰ ਕੋ ਜਸੁ ਅਭਿਰਾਮਾ³ ।
 ਜਬ ਲਗ ਧਰਨ ਗਗਨ ਫੁਨ ਤਾਰੇ । ਸੂਰਜ ਸਸੀ ਪਵਨ ਨੀਰਾਰੇ । 182 ।
 ਦੇਵ ਗਿਰਾ⁴ ਸੰਤਨ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਪਾਵਕ ਨੀਰ ਮੁਨੀਸੁਵਰ ਗਿਆਨੀ ।
 ਪੱਥੀ ਗੁੰਬ ਸਾਰਦਾ ਸਿਵਾ । ਚਤੁਰਾਨਨ⁵ ਘਨ ਸਯਾਮ ਸੁ ਭਵਾ । 183 ।
 ਤਾਤੇ ਆਗ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕਾਈ । ਹੂੰ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਤੁਮਰੀ ਠੁਕਰਾਈ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਗਯੋ ਰਾਜ ਨਿਜ ਆਲੈ⁶ । ਭਾਖਤ ਬਤੀਆਂ ਬੁਧ ਬਿਸਾਲੈ । 184 ।
 ਆਜ ਲਗੈ ਤਵਨੈ ਸੁਭ ਦੇਸਾ । ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਅਹੀ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ।
 ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਤ੍ਰ ਨਦਿ ਕੇ ਤਟ ਅਹੀ । ਅਧਿਕ ਦਮਦਮਾ ਗੁਰ ਕੋ ਸਹੀ । 185 ।
 ਤਵਨ ਰਾਵ ਸੁਤ ਇਹ ਗਜ ਲਯਾਯੋ । ਜੁਯੋ ਮੈ ਤੁਮ ਕਹ ਬਰਨ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਪ੍ਰਗਟ ਗਨੇਸ ਯਾਹਿ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ । ਬੁਧ ਸਿੰਧ ਕਹ ਬਿਦਤ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ । 186 ।
 ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰ ਚਲਾਵੈ । ਪਲ ਮੈ ਬੀਨ⁷ ਪਤ੍ਰ ਧਰ ਲਿਆਵੈ ।
 ਕਰ ਚਵਰ ਸੀਸ ਗੁਰ ਢਾਰਤ । ਬਿਸਮ ਹੋਤ ਭਟ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰਤ । 187 ।
 ਗੰਗ ਸਿੰਧ ਕਰ ਮੈ ਨਿਜ ਧਾਰਤ । ਬਾਰ⁸ ਡਾਰ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪਖਾਰਤ ।
 ਪਨੀਆ ਗੁਰ ਕੀ ਜੋ ਜਰ ਜਰਤ⁹ । ਲੈ ਗੁਰ ਜੀ ਕੇ ਪਗ ਤਟ ਧਰਤ । 188 ।

ਸਵੈਯਾ : ਕਾਰੇ ਸਰੂਪ ਮਨੋ ਤਮ ਰਾਜਤ ਅੰਜਨ ਕੇਸਨ ਕੀ ਦੁਤ ਸਾਰੀ ।
 ਘੰਟਨ ਕੀ ਧੁਨ ਮੇਘ ਘੁਰੇ ਜਨ ਝਾਲਰ ਝੀਨ¹⁰ ਨਵੀਨ ਅੰਬਾਰੀ ।
 ਸੰਚਿਤ ਬਾਰ ਪਹਾਰ ਕਿਧੋ ਗਤ ਚੰਚਲ ਹੈ ਸੁ ਅਭੂਤ ਅਪਾਰੀ ।
 ਉਰਧ ਪਬ ਕਿ ਸਿੰਧ ਬਿਰਾਜਿਤ ਰੈਨ ਮਨੋ ਤਮ ਪੂਰ ਨਿਹਾਰੀ । 189 ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਹੈ ਗਤ ਤੀਨ ਗਇੰਦ¹¹ ਕੀ ਜੈਸੇ ਮੁਝੇ ਤੁਵ ਸਾਬ ਬਖਾਨੀ ।
 ਸਾਚ ਰਰਿਓ¹² ਮੁਝ ਖਾਨ ਸਲਾਮਤ ਨਾਹਿ ਕਛੂ ਧਰ ਸੰਕ ਮੈ ਆਨੀ ।
 ਹੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਅਚੁਤ ਹੀ ਬਰ ਤਾਹਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ।
 ਏ ਲਖ ਕੈ ਜੀਅ ਮੈ ਕੁਰਰਾਵਤ¹³ ਜਾਨਤ ਸਾਰ ਨਹੀ ਅਗਿਆਨੀ । 190 ।

ਚੌਪਈ : ਐਸੀ ਕੋਟ ਚੀਜ ਬਰ ਖਾਨਾ । ਆਵਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਥਾਨਾ ।
 ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਅਧਿਕ ਬਰ ਲਛ । ਆਵਤ ਗੁਰ ਕੇ ਧਾਮ ਪ੍ਰਤਛ । 191 ।
 ਏ ਲਖ ਲਖ ਜੀਅ ਮੈ ਕੁਰਰਾਵਤ । ਤਾਤੇ ਇਨ ਮੰਗ ਰਾਰ¹⁴ ਬਢਾਵਤ ।
 ਮੈ ਰਾਜਾ ਸੰਗ ਪ੍ਰਿਥਮ ਉਚਾਰੀ । ਰਾਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਬ ਸਵਾਰੀ । 192 ।

1) ਆਗਿਆ 2) ਘਰ 3) ਸੰਦਰ, ਉਤਮ 4) ਦੇਵੀ ਬਾਣੀ 5) ਬ੍ਰਹਮਾ 6) ਘਰ 7) ਚੁਣ
 8) ਜਲ 9) ਜਰੀ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੁਤੀਆਂ 10) ਪਤਲੀ 11) ਹਾਥੀ 12) ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ
 13) ਕੁਰਲਾਂਦੇ ਹਨ, ਖਿਝਦੇ ਹਨ, ਕੁੜਦੇ ਹਨ 14) ਝਗੜਾ

ਤਿਨ ਮੇਰੀ ਤਬ ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੀ । ਗਜ¹ ਬਰ ਲੈਹੁ ਬਿਧੀ ਤਬ ਠਾਨੀ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਹਾਥੀ ਇਨੈ ਨ ਦਯੋ । ਸਾਰ ਮੋਰ² ਮੈ ਪੁਨ ਚਲ ਗਯੋ । 193 ।
 ਤਿਹ ਠਾ ਇਨ ਸੋ ਕਰੀ ਲਰਾਈ । ਬਾਈ ਧਾਰ ਉਮਡ ਕਰ ਆਈ ।
 ਮਾਰ ਰਾਵ ਸਭ ਦਏ ਭਜਾਈ । ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਬਿਰਾਜਿਯੋ ਆਈ । 194 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁ ਦੇਵੀ ਮਨਾਈ । ਬਰੰ ਤੇਗ ਪਾਈ ।
 ਪੁਨੰ ਪੰਥ ਸਜਿਯੋ । ਲਏ ਖਗ³ ਗਜਿਯੋ । 195 ।
 ਇਨ੍ਹ ਕੋ ਅਲਾਈ⁴ । ਬਨੋ ਸਿੰਘ ਆਈ ।
 ਇਨੈ ਨਾਹਿ ਮਾਨੀ । ਕੁਪਯੋ ਤੋ ਨ ਧਾਨੀ । 196 ।
 ਕਹੀ ਯਾ ਕਰਾਈ । ਖੇਤੀ ਲੈ ਚਰਾਈ ।
 ਤਬੈ ਰਾਇ ਧਾਏ । ਸੁ ਦਿਲੀ ਸਿਧਾਏ । 197 ।
 ਕਹੀ ਦਾਦ⁵ ਸਾਰੀ । ਸੁਨੀ ਸਾਹ ਭਾਰੀ ।
 ਤੁਮੋ ਕੈ ਪਠਾਯੋ । ਜਿਮੰ ਲੈ ਸੁਨਾਯੋ । 198 ।
 ਸੁਨੈ ਯੋ ਪਠਾਨਾ । ਅਹੰ ਕੈ ਬਖਾਨਾ ।
 ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਕਾਈ । ਦਿਖੋ ਬਾਤ ਭਾਈ । 199 ।
 ਵਹੈ ਹੈ ਚੁਗਤਾ⁶ । ਹੁਮਾਉ ਸੁ ਨਤਾ ।
 ਜਿਨੈ ਬੈਰ ਧਾਰੀ । ਛਡਿਯੋ ਨ ਸੰਸਾਰੀ । 200 ।

ਚੋਪਈ : ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਤਾਕੀ ਇਹ ਸੈਨਾ । ਨਿਖਤ ਜਾਹਿ ਕੰਪਤ ਧਰ ਗੋਨਾ ।
 ਸਕਲ ਦੀਪ ਜਿਹ ਜੀਤ ਸੁ ਲੀਨਾ । ਦੁਸਮਨ ਕਹੀ ਰਹਨ ਨਹੀ ਦੀਨਾ । 201 ।
 ਭੋਰ ਭਏ ਕੈਸੀ ਦਿਖ ਕਰ ਹੈ । ਪਲਮੈ ਇਨੈ ਮਾਰ ਕਰ ਡਰ ਹੈ ।
 ਤੁਪਖਾਨਾ ਧਰ ਹੈ ਚਹੂੰ ਓਰਾ । ਦੈਹੈ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਤਬ ਗੋਰਾ⁷ । 202 ।
 ਜੀਤ ਮਾਰ ਗੜ ਪਕੜ ਸੁ ਲੈਹੈ । ਜਾ ਹਜਰਤ ਕੇ ਹਾਜਰ ਕੈ ਹੈ ।
 ਸੁਨਤ ਦੂਤ ਐਸੇ ਬਚ ਬੋਲਾ । ਤੁਮ ਬਿਨ ਰਾਜੇ ਅਵਰ ਨ ਓਲਾ । 203 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਤਾ ਕਹ ਸਮਝਾਇ ਕਰ ਦਯੋ ਦੂਤ ਨਿਜ ਐਨ⁸ ।
 ਇਨ ਪਠਾਨ ਸਦਨ ਮੈ ਕਰੀ ਸੁ ਤਬਹੀ ਸੈਨ । 204 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਭਨੋ⁹ ਔਰ ਆਗੈ । ਸੁਨੋ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੈ ।
 ਦਸੰ ਚਾਰ ਧਿਆਈ । ਤੁਮੈ ਯੋ ਸੁਨਾਈ । 205 ।
 ਅਗੈ ਪਾਚ ਦਸਾ । ਭਨੋ ਸੋ ਦਰਸਾ ।
 ਜਿਮੰ ਕੋਪ ਪਾਈ । ਲਰੈ ਗੇ ਸੁ ਰਾਈ । 206 ।

1) ਹਾਥੀ 2) ਸਿਰਮੋਰ ਰਿਆਸਤ 3) ਖੰਡਾ 4) ਕਿਹਾ 5) ਫਰਿਆਦ 6) ਮੁਗਲ 7) ਗੋਲੇ
 8) ਸਥਾਨ, ਘਰ 9) ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ

ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਰ ਬੀਰਾ । ਤਨੰ ਧਾਰ ਧੀਰਾ ।
ਨਿਸੰ ਮਧ ਜਾਈ¹ । ਕਰੈ ਗੇ ਲਰਾਈ । 207 ।

ਤਿਨੈ ਮਾਰ ਐਹੈ । ਬਿਜੈ ਨਾਮ ਪੈਹੈ ।
ਵਹੈ² ਦੂਖ ਪਾਈ । ਚਰੈਗੇ ਸੁ ਰਾਈ । 208 ।

ਦੁਮੈ ਗੇ ਬੁਯਾਲਾ । ਗਢੈ ਦਵਾਰ ਨਾਲਾ ।
ਮਿ੍ਗੀ ਜਾਨ ਪਾਲਾ । ਹਨੇ ਗਾ ਸੁ ਭਾਲਾ । 209 ।

ਇਹੈ ਕਥ ਐਹੈ । ਸਿਸੰ ਏ ਸੁਨੈਹੈ ।
ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਦਵਾਰ ਕਾਮਾ । 210 ।

ਕਥਾ ਮਾਤ ਜੋਈ । ਤਿਮੰ ਦਸ ਗੋਈ ।
ਜਹਾਂ ਚੂਕ ਹੋਈ । ਪੜੋ ਸੋਧ ਸੋਈ । 211 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਰਾਜੇ ਐਂ ਤੁਰਕਾਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜੁਧ
ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਾਰਦਸਮੋ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ
ਸੁਭਮ ਸਤ । 14 । ਅਫਜੂ ।

1) ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ 2) ਉਹ ਰਾਜੇ

- ਤੋਟਕ** ਰਨ ਰਾਜਨ ਐ ਤੁਰਕਾਨ ਭਨੋ । ਨਿਜ ਸੰਤ ਸਭੈ ਚਿਤ ਲਾਇ ਸੁਨੋ ।
- ਛੰਦ :** ਇਹ ਧਿਯਾਇ ਇਹੀ ਕਥ ਆਵਹਗੀ । ਗੁਰ ਖਾਲਸ ਜੀਤ ਕਰਾਵਹਗੀ । 1 ।
- ਅਰ¹ ਤ੍ਰਾਸ ਸਭੈ ਕਰ ਭਾਜਹ ਗੇ । ਨਿਜ ਧਾਮ ਨ ਜਾਇ ਬਿਰਾਜੇਗੇ ।
- ਇਹ ਆਗੇ ਸੁਨੋ ਚਿਰ ਲਾਇ ਭਯਾ । ਗੁਰ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੀ ਗਾਥ ਗਯਾ । 2 ।
- ਦਿਸ ਪੂਰਬ ਜਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ ਭਯੋ । ਕੁਲਟਾ ਕੁਮਦੀ ਚੁਰ ਨਾਸ ਗਯੋ² ।
- ਉਡ ਅੰਧ ਗਯੋ ਨਿਜ ਆਲਹ³ ਕੋ । ਲਖ ਤੇਜ ਕਿਧੋ ਮੁਨ ਬਾਲਹ⁴ ਕੋ । 3 ।
- ਦੋਹਰਾ :** ਰਾਤ ਬਿਤੀਤ ਨਿਚੀਤ ਸਿਯੋ ਉਦਯੋ ਉਤੈ ਦਿਨ ਰਾਇ ।
- ਖਲ ਦਲ ਸਕਲ ਸੰਘਾਰ ਕੈ ਤਖਤ ਬਿਰਾਜਿਯੋ ਆਇ । 4 ।
- ਚੌਪਈ :** ਚਕਈ ਜਲਜ⁵ ਅਨੰਦਤ ਭਏ । ਜਾਨੁਕ ਨਏ ਜਨਮ ਇਨ ਲਏ ।
- ਜਾਗੂਤ ਭਏ ਸਕਲ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਆਦਿ ਅਵਤਾਰੀ । 5 ।
- ਸਵੈਯਾ :** ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਦਇਆਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਭੂਖਨ ਚੀਰ⁶ ਸਰੀਰ⁷ ਬਨਾਈ ।
- ਪੂਜ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਿਖੰਗ⁷ ਧਰ੍ਯੋ ਕਰ ਹਾਥ ਕਮਾਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਈ ।
- ਬਾਜ⁸ ਹਕਾਰ ਸੁ ਸੈਨ ਬਿਦਾਰ ਸੁਵਾਰ ਭਏ ਉਪਮਾ ਕਬਿ ਆਈ ।
- ਦੇਖਨ ਕੋ ਜਨ ਕੌਤਕ ਕੋ ਇਹ ਆਹ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਬ੍ਰਯੋਤ ਬਨਾਈ । 6 ।
- ਦੋਹਰਾ :** ਪੁਨ ਅਨੰਦ ਮੁਕੰਦ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਠਾਢ ਯੋ ਆਇ ।
- ਜਨੁ ਢੇਵਨ ਆਵਰਤ ਜੁਤ ਰਾਜਤ ਸ੍ਰੀ ਜਦਰਾਇ । 7 ।
- ਚੌਪਈ :** ਸੁੰਦਰ ਚਵਰ ਢੁਰਤ ਚਹੂੰ ਓਰਾ । ਅਪ੍ਰਮਾਨ⁹ ਜਿਨਕੀ ਛਬਿ ਜੋਰਾ ।
- ਅਦਿਭੁਤ ਸੀਸ ਧਰਮ ਛਤ੍ਰ ਸੌ ਹੈ । ਤਿਹ ਸਮ ਉਪਮਾ ਔਰ ਨ ਕੇ ਹੈ । 8 ।
- ਦੋਹਰਾ :** ਅਗ੍ਰ ਭਾਟ ਢਢੀਨ¹⁰ ਕੇ ਬੰਦੀ ਜਨ ਬਹੁ ਭਾਇ ।
- ਕਰਤ ਕਿਰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਅਤਿ ਚਿਤ ਮੋਦ ਬਢਾਇ । 9 ।
- ਉਚੀ ਦ੍ਰਿਸਟ ਬਿਲੋਕ ਕੈ ਭਵ ਭੂਖਨ ਹਰਿ ਰਾਇ ।
- ਭਾਖਤ ਭੈ ਬਚ ਖਾਲਸੇ ਅਮੀ ਸੁਧ ਸੁਖਦਾਇ¹¹ । 10 ।
- ਚੌਪਈ :** ਡੇਰਾ ਅਧਿਕ ਗਿਰਦ ਮਹਿ ਪਰਾ । ਆਦਿ ਅੰਤ ਨਹੀ ਜਾਤ ਨਿਹਰਾ ।
- ਸਿਖਨ ਕਹ੍ਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਰਤਾਜਾ । ਉਦੈ ਅਸਤ ਲਗ ਜਿਨ ਕੋ ਰਾਜਾ । 11 ।
- ਕਵਨਜੀਤ ਇਨ ਤੇ ਭਟ ਜਾਈ । ਬਿਨ ਗੁਰਦੇਵ ਜਗਤ ਸੁਖਦਾਈ ।
- ਦਸੋ ਦਿਸਾ ਬਲ ਕੈ ਜਿਨ ਜੀਤੀ । ਕਵਨ ਤਵਨ ਸੋ ਕਰੈ ਅਨੀਤੀ । 12 ।
- ਕਹਾ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁੰਮਣ ਓਹੁ ਮਾਹੀ । ਡਰਿਯੋ ਜੁਦਾ ਬੈਠਿਓ ਆਈ ।
- ਤਟ ਸੇਵਕ ਯੋ ਚਰਨ ਉਚਾਰੋ । ਜੇਰ ਦਸਤ¹² ਪ੍ਰਭ ਇਹੀ ਨਿਹਾਰੋ । 13 ।
- ਨਦੀ ਤੀਰ ਤੁੰਮਣ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਖੇਲਤ ਸੂਬਾ ਚੌਪਰ ਤਾਹੀ ।

1) ਵੇਰੀ 2) ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਇਸਤਰੀ, ਕੁਮੁਦਨੀ ਅਤੇ ਚੋਰ ਭਜ ਗਏ, ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ 3) ਘਰ 4) ਸੂਰਜ
5) ਕਮਲ 6) ਬਸਤ੍ਰ 7) ਭੱਥਾ 8) ਘੋੜੇ 9) ਅਦੁੱਤੀ 10) ਢਾਢੀ 11) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗੇ
ਸੁੱਧ ਅਤੇ ਸੁਖਦਾਇਕ 12) ਹੱਥ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਸਕਟ ਨਾਲ¹ ਵੈ ਕਾਲ ਚਲਾਈ । ਸਕੇ ਨ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਦੂਰ ਉਠਾਈ । 14 ।

ਅਬ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੀ ਤੋਪ ਮੰਗਾਵੈ । ਉਨਕੋ ਮਾਰਿ ਸੁ ਅਨਤ ਉਠਾਵੈ ।

ਭੜ ਭੜਾਇ ਭਾਜਹ ਜਬ ਖਲਾ² । ਤਬ ਨਿਰਖਹਿ ਤੋਪਨ ਕੋ ਬਲਾ । 15 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਧਨਖ ਬਾਨ ਲੀਓ ਹਾਥ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਖੈਚ ਕਰ ਮਾਰਿਯੋ ਕਛੁਕ ਕੋਧ ਕੇ ਸਾਥ । 16 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਪੁੰਨ ਔਰ ਮਾਰਾ । ਪਰੀ ਪਖੰ ਕਾਰਾ³ ।

ਰਹੈ ਬਿਸਮਾਈ । ਮਨੋ ਮੀਚ⁴ ਆਈ । 17 ।

ਗਯੋ ਯੋ ਸੁ ਤੀਜਾ । ਮਨੋ ਗਾਜ ਬੀਜਾ⁵ ।

ਉਠੈ ਭੜ ਭੜਾਈ । ਚਲੇ ਬੇਗ ਧਾਈ । 18 ।

ਮਧਭਾਰ ਨਿਜ ਕਰ ਪਠਾਨ । ਕਾਰਾਮਾਤ ਜਾਨ ।

ਛੰਦ : ਇਤਨੇ ਮਾਦਾਨ⁶ । ਕਤ ਜਾਇ ਬਾਨ । 19 ।

ਬਿਨ ਕਰ ਸਮਾਤ । ਨਭ ਚਰ ਨ ਜਾਤ ।

ਤਿਨ ਯੋ ਬਖਾਨ । ਪ੍ਰਭ ਸਰਬ ਜਾਨ । 20 ।

ਲੈ ਕਲਮ ਪਤ੍ਰ । ਲਿਖਿਯੋ ਬਚਿਤ੍ਰ ।

ਚੀਰੀ ਲਿਖਾਨ । ਸੰਗ ਬਾਂਧ ਬਾਨ । 21 ।

ਦੀਨੋ ਉਡਾਇ । ਖੇਚਰ⁷ ਬਨਾਇ ।

ਤਿਹ ਪਰ ਸੁ ਆਨ । ਗਹਿ ਲੀ ਪਠਾਨ । 22 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਜਮਤ ਮੁਖ ਕਾਰਾ ਕਰ੍ਹਯੋ ਕਰਮ ਕਰ੍ਹਯੋ ਕਰਤਾਰ ।

ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਮੈ ਬਿਦਿਆ ਬਿਦਤ ਸੰਸਾਰ । 23 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਤਿਨ ਪਢਿਯੋ ਪਤ੍ਰ ਤਿਹ ਬਾਨਾ । ਕਾਜੀ ਮੁਗਲ ਸੁ ਸੇਖ ਪਠਾਨਾ ।

ਬਿਸਮੈ ਭਏ ਜੀਯ ਮੈ ਭਾਰੀ । ਜਿਨ ਡੇਰਾ ਦੇ ਦੂਰ ਉਠਾਰੀ । 24 ।

ਬਿਦਿਆ ਬਡੋ ਅਧਿਕ ਧਨ ਜਾਨਿਯੋ । ਹੈ ਜਾਕੇ ਧਨਵੰਤ ਪਛਾਨਿਯੋ ।

ਯੋ ਪਤੀਆ ਲਿਖ ਪੜੀ ਬਨਾਈ । ਨਿਰਖਤ ਭਏ ਤੀਰ ਵਹ ਜਾਈ । 25 ।

ਪਰਪਕ ਕਾਨ ਅਧਿਕ ਬਰ ਸੋਹੈ । ਪੰਖ ਫੌਕ ਗੁਨੀਅਨ ਮਨ ਮੋਹੈ ।

ਭਾਲ ਫਾਗ ਪਰ⁸ ਕੀਨ ਜਾੜਉ । ਕੰਚਨ ਮੁਹਰ ਚੀਨ ਧਰ ਭਾਉ । 26 ।

ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਨਿਰਖਾ ਤਿਨ ਸਰਾ⁹ । ਸੁਨ ਅਬ ਕਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਕਰਾ ।

ਨਿਜ ਬੀਰਨ ਸੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਉਪਰ ਮਰੋਚਨ ਜਾਹੁ ਸੁਧਾਰੇ । 27 ।

ਯੋ ਸਭ ਸੋ ਕਹੀਏ ਬਚ ਜਾਈ । ਆਜ ਇਨੈ ਨਹੀ ਕਰੀ ਲਰਾਈ ।

ਭੋਰ ਭਯੋ ਦਿਖੀਐ ਤਬ ਕੈ ਹੈ । ਤਬ ਤੁਮਰੇ ਕਾਬੂ ਮੈ ਐ ਹੈ । 28 ।

1) ਗਡੇ ਉਤੇ ਰਖੀ ਤੋਪ 2) ਦੁਸ਼ਟ 3) ਕਾਲੇ ਪੰਖਾਂ ਵਾਲਾ ਤੀਰ 4) ਮ੍ਰਿਤੂ 5) ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰੇ ਗਵਾ
6) ਦੂਰੋਂ 7) ਤੀਰ 8) ਤੀਰ ਦੇ ਮੁਖ ਉਤੇ 9) ਤੀਰ

ਚਲੈ ਬੀਰ ਸੁਨ ਸੁਨ ਬਚ ਧਾਈ । ਸਰਬ ਮੋਰਚਨ ਜਾਇ ਜਤਾਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਬਿਜੈ ਗੜ ਮੈ ਇਕ ਗਏ । ਪ੍ਰਗਟ ਦਮਦਮੈ ਏਕ ਸੁ ਭਏ । 29 ।

ਅਗੰਮ ਪੁਰੰ ਗੜ ਹੋਲ ਸਿਧਾਏ । ਸਰਬ ਭੇਦ ਤਿਨ ਜਾਇ ਜਤਾਏ ।
ਕੇਸਕੋਟ¹ ਸਾਹਿਬ ਤਟ ਜਾਈ । ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੋ ਸਮਝਾਈ । 30 ।

ਖੜਗ ਕੇਤ² ਜਾ ਸੁਤ ਅਵਤਾਰੀ । ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਪਾਵਨ ਅਸਧਾਰੀ ।
ਕਰ ਮਹ ਗਹੇ ਧਨਖ ਸਰ ਭਾਰੀ । ਪ੍ਰਗਟ ਉਡੀਕਤ ਜੁਧ ਤਯਾਰੀ । 31 ।

ਖਲ ਸੋ ਤਬ ਝੂਝਨ ਕੇ ਹੇਤਾ । ਜਨੁ ਤਨੁ ਧਰਿਯੋ ਇਹੈ ਝਖ ਕੇਤਾ ।
ਸੰਤਨ ਕੀ ਰਛਾ ਕੇ ਕਾਰਨ । ਅਖਲ ਪੁਰਖ³ ਕੋ ਭਾਰ ਉਤਾਰਨ । 32 ।

ਧਵਲ ਧਰਾ ਜਨ ਕੀਸੁ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਸੁਨੀ ਜਬੈ ਕਰਤਾਰਾ ।
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਧਿਕ ਇਮ ਧਾਰੀ । ਉਤਰੇ ਸੋਚ ਬੰਸ ਅਵਤਾਰੀ । 33 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਸੁਤ ਤੀਰਾ । ਬਰਨ੍ਯੋ ਭੇਦ ਸਕਲ ਮਤ ਧੀਰਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੇ ਅਦਭੁਤ ਗਤ ਬੈਨਾ । ਬਰਨ ਸੁਨਾਏ ਕਰ ਨਿਜ ਸੈਨਾ । 34 ।

ਉਪਰ ਮੁਰਚਨ ਮੈ ਸਭ ਥਾਨਾ । ਗਿਰੀਅਨ⁴ ਕੇ ਹੈ ਅਧਿਕ ਜੁਆਨਾ ।
ਤਿਨ ਕੀ ਰਖੋ ਸੁਚੇਤੀ ਗਨੈ । ਭਵ ਭੂਖਨ ਤੁਮ ਸੋ ਬਚ ਭਨੈ । 35 ।

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਇਸ ਤਕਰਾਈ । ਇਤ ਉਤ ਉਨੈ ਲਰਾਈ ਪਾਈ ।
ਤੋਨ ਦਿਵਸ ਬੀਤਯੋ ਸੁਖ ਸੰਗਾ । ਨਿਸ ਆਗਮ ਹਤ ਭਯੋ ਪੰਤਗਾ⁵ । 36 ।

ਨਲਨੀ ਉਡਗ ਦੀਪ ਤਮ ਘ੍ਰੁਕਾ । ਲਏ ਨਿਸਾ ਨਿਸਚਰ ਜਿਮ ਕ੍ਰੁਕਾ ।
ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ ਭੋਰ ਜਬ ਭਯਾ । ਦਿਨ ਮਣ ਜੁਤ⁶ ਪਰਵਾਰਹ ਅਯਾ । 37 ।

ਜਲਜ ਸੰਤ ਬਿਗਸੇ ਪੁਨ ਸਾਰੇ । ਸੇਤ ਬਦਨ ਤਬ ਸਸੀ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਸੰਤ ਮੁਨੀ ਦੁੰਦਬ ਘੁਰਰਾਨੇ । ਨਾਮ ਦਾਨ ਜਨ ਸੁਮਤ ਲਗਾਨੇ । 38 ।

ਭਯੋ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰੀ । ਬੀਰਨ ਸੋ ਨਿਜ ਕਹਾ ਹਕਾਰੀ ।
ਹੋਹੁ ਸੁਚੇਤ ਸੁ ਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸੁ ਕਰਹੁ ਨਗਾਰਾ । 39 ।

ਇਤ ਤੁਪਖਾਨਾ ਧਰਿਯੋ ਸੁਧਾਰੇ । ਉਤ ਤੇ ਉਨ ਕੇ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ।
ਚੜੇ ਦੂਤ ਅਤ ਬਲ ਭਟ ਭਾਰੀ । ਹੈ ਗੈ⁷ ਆਪਨੀ ਸੈਨ ਸੁਧਾਰੀ । 40 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਤੁਪਖਾਨਾ ਤੁਰਕ ਨੇ ਧਰਿਯੋ ਨਗਰ ਚਹੂੰ ਓਰ ।

ਸਕਟ⁸ ਨਾਲ ਘੁੜ ਨਾਲ ਭਨ ਪੀਲ ਸੁ ਨਾਲਨ ਗੋਰ । 41 ।

1) ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ 2) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 3) ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ 4) ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ 5) ਸੂਰਜ 6) ਦਿਨ
ਰੂਪੀ ਮਣੀ ਨਾਲ ਯੁਕਤ 7) ਘੋੜੇ ਤੇ ਹਾਥੀ 8) ਛਕੜਾ, ਗੱਡਾ

ਚੋਪਈ : ਸੁਤਰ ਨਾਲ¹ ਬਹੁ ਬਿਧ ਗਰਜਾਹੀ । ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਜਾਨੁਕ ਘਨ ਆਹੀ ।
ਇਤ ਤੇ ਸਗਲ ਰਾਵ ਰਿਸ ਭਰੇ । ਉਤੈ ਮਲੇਛ ਕੋਪ ਕਰ ਲਰੇ । 42 ।
ਬਰਹਰ ਕੰਪਤ ਭਈ ਸੁਧਾਰਾ² । ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਨਹੀ ਜਾਤ ਉਚਾਰਾ ।
ਅਧਿਕ ਬੀਰ ਮਾਤਨ ਕੇ ਜਾਏ । ਨਿਰਖ ਅਰੁਨ³ ਆਨਨ ਹੂੰ ਆਏ । 43 ।

ਮਧੁਭਾਰ ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਮਾਨ । ਖਾਲਸ ਨਿਧਾਨ ।

ਛੰਦ : ਮੁਰਚਾਨ ਮਧ । ਹੂੰ ਲਰਤ ਸੁਧ । 44 ।

ਮਾਨੈ ਨ ਤੋਪ । ਨਹੀ ਗਨਤ ਕੋਪ ।

ਸੰਕਾਨ ਧਾਰ । ਪਰ ਕਿਰਤ ਸਾਰ । 45 ।

ਚੋਪਈ : ਤਿਨ ਕੀ ਜੇਤਕ ਤੋਪ ਚਲਾਹੀ । ਬਿਨਾ ਕਾਮ ਨਿਹਫਲ ਸਭ ਜਾਹੀ ।
ਕੇਤਕ ਗਰਜ ਗੈਨ ਮਗ ਜਾਵਤ । ਕੇਤਕ ਗਿਰ ਕੇ ਚਰਨ ਸਮਾਵਤ । 46 ।
ਸ੍ਰੀ ਮਖ ਕੀ ਇਤ ਤੇ ਜੋ ਛੂਟੀ । ਬਹੁਤ ਅਰੁਨ⁴ ਕੀ ਮੁੰਡੀਆ ਛੂਟੀ ।
ਗਰਜਤ ਅਧਿਕ ਪਬ ਤੇ ਆਵੈ । ਤੁੰਮਨ ਕਰਨ ਦੂਤ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । 47 ।
ਨਿਰਖ ਨਿਧਾਨ ਸੁ ਨਦੀ ਕਨਾਰਾ । ਗਰਜਤ ਅਧਿਕ ਅਨਲ⁵ ਕੀ ਧਾਰਾ ।
ਅਸੁਵ ਗਇੰਦ⁶ ਅਗ੍ਰ ਜੋ ਆਵੈ । ਜੀਵਤ ਕੋਊ ਜਾਨ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । 48 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਕਲ ਦਿਵਸ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਰ ਬਰਖੁਯੋ ਲੋਹ ਅਪਾਰ ।

ਊਚ ਨੀਚ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਜਾ ਰਹੇ ਸਕਲ ਤੇਊ ਹਾਰ । 49 ।

ਅਸਤਾਚਲ⁷ ਦਿਨ ਮਣ ਗਯੋ ਚੜਯੋ ਉਤੇ ਨਭ ਚੰਦ ।

ਬਿਬਿਧ ਭਾਂਤ ਬਿਸਰਾਟ⁸ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਭਯੋ ਅਨੰਦ । 50 ।

ਸਭ ਰਾਜਨ ਮਿਲ ਯੋ ਕਹੀ ਤਵਨ ਤੁਰਕ ਤਟ ਜਾਇ ।

ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਠੌਰ ਮੈ ਰਹੇ ਮੋਰਚਨ ਲਾਇ । 51 ।

ਚੋਪਈ : ਸਕਲ ਰੈਨ ਕਰਹੈ ਸੁ ਲਰਾਈ । ਲੈ ਹੈ ਪ੍ਰਾਤ ਸੁ ਮਾਰ ਬਨਾਈ ।

ਰਾਜਨ ਕਹਿਯੋ ਤਬੈ ਤਹ ਆਗੇ । ਜਹ ਤਹ ਰਹੈ ਮੋਰਚਾ ਲਾਗੇ । 52 ।

ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਹਰ ਦੂਸਰ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ । ਜਹ ਤਹ ਲਰੈ ਤੁਰਕ ਸਾਵਧਾਨਹੁ ।

ਤੀਸਰ ਪਹਰ ਬੀਤ ਜਬ ਗਯੋ । ਇਹ ਬਿਧ ਚਰਿਤ੍ਰ ਖਾਲਸੇ ਕਿਯੋ । 53 ।

ਬੀਚ ਗੜ੍ਹ ਲੋਹਾ⁹ ਕੋ ਜਾਨਹੁ । ਸਹਸ ਪਾਂਚ ਬਰ ਬੀਰ ਪਛਾਨਹੁ ।

ਸੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਪਯਾਰਾ । ਦੋਟਿ ਬੀਰ ਤਿਨ ਕੇ ਸ੍ਰਿਦਾਰਾ । 54 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ¹⁰ ਚਤੁਰਥੋ ਬਾਕੀ ਰਹਾ ਨਿਹਾਰ ।

ਭਯੋ ਸੁਚੇਤ ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਬਾਹਰ ਗਯੋ ਸੁਧਾਰ । 55 ।

1) ਉਠਾਂ ਤੇ ਲੱਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ / ਤੋਪਾਂ

2) ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ

3) ਲਾਲ ਸੁਖ

4) ਵੇਰੀਆ ਦੀਆਂ

5) ਅਗਨੀ

6) ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਹਾਥੀ

7) ਪੱਛਮ ਦਾ ਉਹ ਕਲਪਿਤ ਪਰਬਤ ਜਿਸ ਪਿਛੇ ਸੂਰਜ ਭੁਬਦਾ ਹੈ

8) ਚੰਦ੍ਰਮਾ

9) ਲੋਹਗੜ੍ਹ

10) ਰਾਤ

ਅਗ੍ਰ ਜਾਇ ਜਬ ਖਲਨ ਕੋ ਮੋਰਚਾ ਲਖਿਓ ਸੁਧਾਰ ।

ਸਭ ਸੋਵਤ ਤੇਉ ਪਰੇ ਕੋਉ ਨ ਜਾਗ ਨਿਹਾਰ । 56 ।

ਚੋਪਈ : ਸੇਰ ਸਿੰਘ ਜੂ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । ਅਬ ਇਨ ਪਰ ਹਮ ਕਰੈ ਉਠਾਨਾ ।

ਮਾਰ ਕੂਟ ਕੇ ਕਰੈ ਲੁਟਾਈ । ਧੁਜਾ ਪਤਾਕਾ ਲੇਹੁ ਛਿਨਾਈ¹ । 57 ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਹਰ ਮ੍ਰਿਗਪਤ² ਯੋ ਭਾਖਿਯੋ । ਆਇਸ³ ਬਿਨ ਜੀਅ ਮੈ ਡਰ ਰਾਖਿਓ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ⁴ ਪੂਛੇ ਬਿਨ ਭਾਈ । ਭਲੀ ਨ ਕਰੀਯੋ ਜਾਈ ਲੁਟਾਈ । 58 ।

ਦੁਤੈ ਬੀਰ ਯੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨ ਪਿਆਰੇ ਤੂੰ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ ।

ਰਾਜਨੀਤ ਨਿਸਚੈ ਇਹ ਆਹੀ । ਸਮਾ ਨਿਹਾਰ ਚੁਕੀਅਹਿ ਨਾਹੀ । 59 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਨਿਜ ਸਦਨ ਮੈ ਹੂੰਗ ਅਨੰਦ ਮਝਾਰ ।

ਅਬੈ ਜਗਾਵਨ ਆਪਕੈ ਭਲੀ ਨ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰ । 60 ।

ਏ ਸੁਚੇਤ ਹੂੰ ਜਾਹਗੇ ਹਮੈ ਲਗੈਗੀ ਦੇਰ ।

ਆਛ ਨੀਕ ਬਰ ਬਾਤ⁵ ਹੈ ਗਹੋ ਹਾਥ ਸਮਸੇਰ । 61 ।

ਚਪਈ : ਤਾਤੇ ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਜਿਨ ਕਰੋ । ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਹ ਇਨ ਪਰ ਪਰੋ ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਆਨ ਬਾਤ ਹੀ ਹੂੰ ਹੈ । ਤਯੋ ਬਖਸਾਇ ਖਾਲਸਾ ਲੈਹੈ । 62 ।

ਯੋ ਕਹ ਪਰ ਤੋਨ ਪਰ ਧਾਈ । ਮਾਰ ਮੋਰਚਾ ਦਯੋ ਭਜਾਈ

ਮੁੰਡੀਆ ਨਾਂਗ ਤੁਰਕ ਬਹੁ ਜਾਹੀ । ਅਲਹ ਖੁਦਾਈ ਕਿਤਕ ਬਕਾਹੀ । 63 ।

ਕਈ ਹਜਾਰ ਦੁਸਟ ਗਹ ਮਾਰੇ । ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਬਿਬਿਧ ਸੰਘਾਰੇ ।

ਘਟਕਾ ਅਰਧ⁶ ਤੇਗ ਤਹ ਬਹੀ । ਇਹ ਬਿਧ ਬਿਜੈ ਖਾਲਸੇ ਲਹੀ । 64 ।

ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਨਿਖੰਗ⁷ ਤਮਾਚੇ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਲੂਟੇ ਸਾਚੇ ।

ਰੌਰ ਪਰੀ ਲਸਕਰ ਸਭ ਮਾਹੀ । ਕਾਹੂ ਰਹੀ ਸੁਧ ਕਛੂ ਨਾਹੀ । 65 ।

ਜਬ ਵੈ ਬਾਰ ਮਿਸਾਲਨ ਧਾਏ । ਤਬ ਏ ਗਢ ਮਹਿ ਆਨ ਸਮਾਏ ।

ਫਿਰਯੋ ਖਾਲਸਾ ਗਢ ਮਹਿ ਧਾਯੋ । ਫਤੇ ਨਾਦ ਜਬ ਆਨ ਬਜਾਯੋ । 66 ।

ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ⁸ ਉਚ ਸੁ ਭਾਰੀ । ਇਤ ਉਤ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਏ ਸਾਰੀ ।

ਕੰਚਨ ਮਈ ਦਿਪਤ ਜਿਹ ਆਲਾ । ਮਮਿ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰਨ ਦੁਤਿ ਸਾਲਾ । 67 ।

ਰਸਾਵਲ ਲਗੇ ਬਜੂ ਭਾਰੀ । ਲਿਖੀ ਚਿਤ੍ਰ ਸਾਰੀ ।

ਛੰਦ : ਪਰੀ ਬੇਲ ਫੂਲਾ । ਮਨੋ ਚਾਰ ਸੂਲਾ । 68 ।

ਅਸੰ ਮਧ ਆਲਾ । ਛਕੇ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।

ਦਿਪੈ ਮੰਚ ਚਾਰਾ । ਮੁੰਗਾਸੋਨ ਸਾਰਾ । 69 ।

1) ਖੋਹ ਲਈ 2) ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ 3) ਆਗਿਆ 4) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 5) ਉਚਿਰ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ

6) ਅਧੀ ਘੜੀ 7) ਭਬਾ, ਤਰਕਸ਼ 8) ਸ਼ੌਰ, ਰੌਲਾ

ਦਿਪੈ ਚਾਰ ਪਾਏ । ਚਿਤੀਸੰ¹ ਬਨਾਇ ।
 ਸੁਭ ਪਟ ਨਾਰੀ² । ਬਨਿਯੋ ਹੈ ਸੁਧਾਰੀ । 70 ।
 ਤਿਸੀ ਪੈ ਬਿਰਾਜੈ । ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਸਵ ਰਾਜੈ ।
 ਤਹੀ ਬੀਰ ਆਈ । ਸਭੈ ਲੈ ਸੁਨਾਈ । 71 ।
 ਜਿਮ ਜੀਤ ਪਾਈ । ਅਰੰ³ ਸੈਨ ਘਾਈ ।
 ਸਭ ਆਦਿ ਅੰਤੀ । ਸੁਨਾਈ ਬਿਅੰਤੀ । 72 ।

ਚੌਪਈ : ਤਬ ਹੀ ਦੋਨੋ ਬੀਰ ਬੁਲਾਏ । ਸਿਰੋਪਾਇ ਤਿਹ ਸੀਸ ਬਧਾਏ ।
 ਜੋ ਮਨਸਾ ਮਨ ਮੈ ਤਿਹ ਧਰੀ । ਸਾਹਿਬ ਸਬਲ ਪੂਰ ਸਬ ਕਰੀ । 73 ।

ਰਸਾਵਲ ਇਸੇ ਦਾਨ ਦੀਨਾ । ਕਿਸੂ ਹੈ ਨ ਚੀਨਾ ।
ਛੰਦ : ਸੁਰੰ ਹੋਈ ਰੂਖਾ⁴ । ਨਹੀ ਪੁੰਜ ਭੂਖਾ । 74 ।
 ਵਹੈ ਪਾਇ ਲੀਨਾ । ਸੁਰੰ ਜੋਨ ਚੀਨਾ ।
 ਪਦਾਰਥ ਚਾਰੇ । ਲਏ ਯੋ ਸੁਧਾਰੇ । 75 ।
 ਗਏ ਆਪ ਥਾਨੈ । ਗੜੇ ਮਧਿ ਜਾਨੈ ।
 ਸੁਨੋ ਔਰ ਆਗੇ । ਸਭੈ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੇ । 76 ।

ਚੌਪਈ : ਇਤ ਪ੍ਰਭ ਸਿਰੋਪਾਇ ਪਹਰਾਏ । ਉਤ ਉਨ ਕੇ ਨਖ ਸਿਖ ਮੁਰਝਾਏ ।
 ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ ਭੋਰ ਜਬ ਭਯੋ । ਹਾਹਾਕਾਰ ਤੁਰਕ ਦਲ ਛਯੋ । 77 ।
 ਜਿਤ ਦਿਖੀਅਤ ਤਿਤ ਹੀ ਅਰੰ⁵ ਦੁਖੀ । ਕੇਉ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਤਿਹ ਜਾ ਸੁਖੀ ।
 ਸੀਸ ਧੁਨ ਆ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨਾ । ਅਤੇ ਮਿਯਾ ਹਮ ਯਹ ਕਿਆ ਜਾਨਾ । 78 ।
 ਐਸੀ ਜੁਲਮੀ ਉਨਹੂੰ ਕਰੀ । ਏਕ ਘਰੀ ਦਰਮਿਆਨ⁶ ਨ ਪਰੀ ।
 ਹਮ ਨੇ ਲਖਾ ਭਯੋ ਬਹਾਨਾ । ਕਾਡ ਨਿਯੋ ਯੋ ਕਰਤ ਸਤਾਨਾ । 79 ।
 ਸੂਤੇ ਜਾਗਤ ਨਹੀ ਸਮਾਨਾ । ਸੁਨੋ ਮਿਯਾ ਹਮ ਕਰਤ ਬਖਾਨਾ ।
 ਇਨ ਰਾਜਨ ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਕਈ । ਨਾਹਿਕ ਹਮੈ ਨਮੋਸੀ ਦਈ । 80 ।
 ਹਮਨੈ ਲਖਾ ਜੰਗ ਦਰਮਿਆਨ । ਦਿਨ ਮੈ ਲਰਸਨ ਬਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ।
 ਕਿਆ ਜਨੀਐ ਨਿਸ ਭੀਤਰ ਆਇ । ਯੋ ਜਾਵਤ ਮੁਰਚਾ ਸਬ ਘਾਇ । 81 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਬਤੀਆਂ ਨਿਜ ਕਾਨ । ਸੂਬੇ ਕਹੀ ਐਸੀ ਬਿਧ ਜਾਨ ।
 ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਤੁਰਕਿਨ ਤਬ ਕੀਨੋ । ਰਾਜਨ ਸਰਬ ਬੋਲ ਕਰ ਲੀਨੋ । 82 ।
 ਜਹਿ ਤਹ ਚਲੇ ਰਾਵ ਸਭ ਆਵਤ । ਅਗਰ ਨਿਰਖ ਜੀਅ ਮੈ ਬਿਸਮਾਵਤ ।
 ਕਹੋ ਕਹਾ ਕੌਤਕ ਇਹ ਭਯੋ । ਯਾ ਮਚਿ ਕਛੁ ਹਮਾਰਾ ਗਯੋ । 83 ।

1) ਚਿਤਰਕਾਰ, ਚਿਤੋਰਾ 2) ਨਾਲ, ਸਾਹਿਤ, (ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰਾਂ) ਸਹਿਤ 3) ਵੇਰੀ 4) ਰੁਖ, ਤਰੁ (ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਡ) 5) ਵੇਰੀ 6) ਵਿਚ, ਅੰਦਰ

ਅੜਿਲ : ਸੁਨਤ ਰਾਵ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਹਾਂ ਚਲ ਆਵਈ ।

ਮਾਰੇ ਬੀਰ ਨਿਹਾਰ ਅਧਿਕ ਦੁਖ ਪਾਵਹੀ ।

ਲਜਤ ਭਏ ਜਬ ਰਾਵ ਬਚਨ ਬਿਖਾਨਿਐ ।

ਹੋ ਬਿਨ ਮਾਰੇ ਮਰ ਗਏ ਸਕਲ ਹੀ ਜਾਨੀਐ । 84 ।

ਚੋਪਈ : ਕੋਪ ਤੁਰਕ ਤਬ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ । ਰਕਤ¹ ਨੇਤ੍ਰ ਕਰ ਉਚ ਪੁਕਾਰੋ ।

ਤੁਮੇ ਹਮਾਰੀ ਸੈਨ ਮਰਾਈ । ਦਯੋ ਤੁਪਖਾਨਾ ਖਾਸ ਲੁਟਾਈ । 85 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੇ ਹਜਰਤ ਕੇ ਤਵਨ ਦਿਨ ਭਾਖਾ ਬਾ ਤਬ ਤੀਰ ।

ਤਹਾ ਸੈਨ ਕਛੂ ਹੈ ਨਹੀ ਫਕਤ² ਗੁਰੂ ਬਰ ਬੀਰ । 86 ।

ਚੋਪਈ : ਜਬ ਨਿਰਖਾ³ ਯਹ ਨੌਰ ਸੁ ਆਈ । ਗਜਰਤ ਸੂਰ ਬੀਰ ਅਧਿਕਾਈ ।

ਕਈ ਅਮੀਰ ਸਾਹ ਕੇ ਮਾਰੇ । ਤਦਪ⁴ ਕਛੂ ਜੀਤ ਨਹੀ ਹਾਰੇ । 87 ।

ਜਬ ਸੈ ਸ੍ਰੀ ਹਜਰਤ⁵ ਪੈ ਜੈਹੂੰ । ਕਵਨ ਬਦਨ⁶ ਕਹੁ ਜਾਇ ਦਿਖੈਹੂੰ ।

ਦੈ ਸੈ ਬੀਰ ਤਵਨ ਕਾ ਪਰਾ । ਖੰਡ ਖੰਡ ਲਸਕਰ ਸਭ ਕਰਾ । 88 ।

ਦੈ ਹਜਾਰ ਐਸੇ ਜਬ ਪੈ ਹੈ । ਲੂਟ ਕੂਟ ਡੇਰਾ ਹੀ ਲੈ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਅਬ ਕੂਚ ਕਰਤ ਹੂੰ ਭਾਈ । ਤੁਨ ਸਭ ਲਰੇ ਤਵਨ ਸੰਗ ਜਾਈ । 89 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਸੌਕ ਤੁਰਕ ਮਨ ਭਯੋ । ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਰਾਜਨ ਪਰ ਕਿਯੋ ।

ਹਾਥ ਜੋਰ ਰਾਜਾਨ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨ ਨਬਾਬ ਜੂ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ । 90 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਾਲ ਮਨੁਖ ਹਮ ਭੇਜ ਕੈ ਤੁਮ ਸੋ ਕਹੀ ਬਨਾਇ ।

ਚੋਰ ਲੋਗ ਇਹ ਸਾਥ ਹੈ ਰਹੀਐ ਆਪ ਬਚਾਇ । 91 ।

ਤੁਮ ਨੈ ਹਮਰੈ ਬਚਨ ਬਰ ਨਹਿ ਮਾਨੇ ਨਿਜ ਚਿਤ ।

ਆਨੰਦ ਸੋ ਸੋਵਤ ਰਹੇ ਸਰਬ ਮੋਰਚਨ ਮਿਤ । 92 ।

ਚੋਪਈ : ਤਾਂਤੇ ਹਮ ਪਰ ਕੋਪ ਨ ਕੀਜੈ । ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਕਾਨ ਸੁਨ ਲੀਜੈ ।

ਬੀਰਨ ਕੀ ਯਹ ਰੀਤ ਪਛਾਨਹੁ । ਕੋ ਹਾਰੇ ਕੋ ਜੀਤੈ ਠਾਨਹੁ । 93 ।

ਦੋਨੋ ਪਛ⁷ ਜੀਤ ਨਹੀ ਹੋਈ । ਬਾਰਕ ਬਿਰਧ ਲਖੇ ਸਭੈ ਕੋਈ ।

ਤਾਂਤੇ ਮਨ ਧੀਰਜ ਤੁਮ ਧਰੋ । ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਸਭੈ ਅਨੁਸਰੋ⁸ । 94 ।

ਇਹ ਜੋ ਗੜੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾਨਹੁ । ਚੋਰ ਪਾਚ ਸੈ ਯਾ ਮੈ ਠਾਨਹੁ ।

ਰੈਨ ਪਰੀ ਡੇਰਨ ਪਰ ਪਰਹੀ । ਮਰਨ ਜੀਅਨ ਕੀ ਕਾਨ ਨ ਧਰਹੀ । 95 ।

1) ਲਾਲ 2) ਕੇਵਲ, ਸਿਰਫ 3) ਵੇਖਿਆ 4) ਤਾਂ ਵੀ 5) ਬਾਦਸ਼ਾਹ 6) ਮੂੰਹ 7) ਪੱਖ, ਧਿਰ
8) ਮਨੋ

ਜਬ ਮੁਰਚਾ ਸੋਵਤ ਤਿਨ ਜਾਨਿਯੋ । ਤਬ ਹੀ ਆਨ ਜੁਧ ਤਿਹ ਠਾਨਯੋ ।
ਸੋਵਤ ਲੂਟ ਮਾਰ ਲੈ ਗਏ । ਯਾ ਮੈਂ ਕਹੂੰ ਮਰਦ ਕਹਾਂ ਭਏ । 96 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਂਤੇ ਤੁਮ ਅਬ ਚਿੰਤ ਤਜ ਅਚਲ ਰਹੋ ਰਣ ਮਧਿ ।
ਭੋਰ ਭਏ ਇਨ ਮਾਰਿਹੈ ਐਸ ਭਾਤਿ ਕਰ ਜੁਧ । 97 ।

ਜਸਵਾਰਨ ਕੋ ਬੋਲ ਕੇ ਕਰ ਹੈ ਮਸਤੁ ਮਤੰਗ¹ ।
ਆਨ ਗਢੀ ਦਰ ਢੋਇ ਹੈ ਜਹ ਤਹ ਸਰਬ ਨਿਸੰਗ । 98 ।

ਮਸਤ ਮਸਾਲਨ ਸਾਬ ਕਰ ਢੋਵੈਗੈ ਦਰ ਆਨ ।
ਕਵਨ ਜਨਿਯੋ ਨਰ ਦੋ ਬਨੀ ਰਹਗੁ ਠਾਂਢ ਉਹ ਬਾਨ । 99 ।

ਚੋਪਈ : ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਹਲਾ ਦਲ ਕੈਹੈ । ਆਨ ਕਰੀ² ਪਰ ਦਵਾਰ ਨੁਕੈ ਹੈ ।
ਪਲ ਮੈ ਗਢੀ ਫਤੇ ਜਬ ਕਰ ਹੈ । ਬਹੁਰੋ ਸਹਰ ਓਰ ਚਿਤ ਧਰਿ ਹੈ । 100 ।

ਸਾਮੀ ਜਬਰਜੰਗ ਸਬ ਲੈਹੈ । ਕੋਟ ਚੀਜ ਸੰਗ ਔਰ ਮਿਲੈ ਹੈ ।
ਮਾਰਿ ਕੂਟ ਤੁਮ ਕੋ ਜਬ ਦੀਜੈ । ਤੋ ਹਮ ਰਾਜ ਜਗਤ ਕਾ ਲੀਜੈ । 101 ।

ਕਈ ਬਾਰ ਹਮ ਗੁਰੂ ਭਜਾਯੋ । ਸਾਰ ਮੌਰ ਲਗ ਫਿਰ ਕਰ ਆਯੋ ।
ਤੈਸੇ ਦਿਖ ਅਬ ਫੇਰ ਭਜੈਹੈ । ਤੁਮਕੋ ਜਸ ਕਾ ਟੀਕਾ ਦੇਹੈ । 102 ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਿਲ ਰਾਜਨ ਜਬ ਯੋ ਕਹੀ ਤਵਨ ਤੁਰਕ ਬਰ ਤੀਰ ।
ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਤਵਨ ਕੇ ਕਛਕ ਧਰਯੋ ਤਿਨ ਧੀਰ । 103 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਰਾਜਨ ਤਾਕੋ ਬਿਰਮਾਇਸ³ । ਹੋਵਤ ਪ੍ਰਾਤ ਜੁਧ ਠਹਰਾਇਸ ।
ਇਤ ਦਰਬਾਰ ਜਬੈ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਜਾਵਤ ਤੁਰਕ ਨ੍ਰਿਪਨ ਠਹਰਾਯੋ । 104 ।

ਰਸਾਵਲ ਤਬੈ ਦੂਤਆਯੋ । ਤਿਨ ਯੋ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਛੰਦ : ਚਲਯੋ ਖਾਨ ਧਾਯੋ । ਗਿਰੀਸ਼ ਹਟਾਯੋ । 105 ।

ਚੋਪਈ : ਚਲਿਯੋ ਤੁਰਕ ਨਿਜ ਕੂਚ ਕਰਾਈ । ਰਾਜਨ ਲੀਨਾ ਤੁਰਤ ਹਟਾਈ ।
ਯੋ ਤਿਨ ਆਪ ਸੁ ਮਤਾ ਪਕਾਯੋ । ਹੋਵਤ ਪ੍ਰਾਤ ਜੁਧ ਠਹਰਾਯੋ । 106 ।

ਜਸਵਾਰਨ ਕੋ ਭੂਰਾ ਹਾਥੀ । ਕਰਹੈ ਅਸਤ ਮਸਾਲਨ ਸਾਥੀ ।
ਢੋਵਹਗੇ ਦਰਵਾਜਹ ਆਨ । ਰਾਜੇ ਦੋਖੀ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ । 107 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਸਵਾਰਨ ਕੋ ਬੋਲ ਕਰ ਕਰਹ ਮਸਤ ਮਤੰਗ ।
ਆਨ ਪ੍ਰਭੂ ਗੜ ਦੁਆਰ ਪਰ ਢੋਵੈਹੈ ਦੂਤ ਨਿੰਸਗ । 108 ।

1) ਹਾਥੀ 2) ਹਾਥੀ 3) ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਈ

ਤਾਂਤੇ ਆਪ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੀਜੈ ਬੇਗ ਉਪਾਇ ।
 ਤੁਮ ਪਰ ਗਜ ਆਵੈ ਨਹੀ ਬੇਮੁਖ ਉਨੈ ਖਪਾਇ । 109 ।
 ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਦੂਤ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਘਨ ਜਿਉ ਗਾਇ ।
 ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਮਮ ਮਤ ਗਜ ਲਰਹੈ ਤਾ ਸੰਗ ਜਾਇ । 110 ।
 ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਹਰਿ ਜਛ ਜਿਮ ਖਗ ਗਹਿ ਗਜ ਬਰ ਬੀਰ ।
 ਕੋਨ ਨਾਗ¹ ਅਰੁ ਸੂਰਮਾ ਯਾ ਸੰਗ ਧਰੈ ਜੁ ਧੀਰ । 111 ।
 ਚੀਟੀ ਜਯੋ ਗਜਰਾਜ ਕੋ ਛਿਨ ਮਹਿ ਦੇਗ ਬਿਡਾਰ² ।
 ਦੁਨੀ ਛਪਾਕਰ³ ਅਰਨ ਕੋ ਮਾਰਤ ਮੇਘ ਨਿਹਾਰ । 112 ।
 ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਬਚ⁴ ਸਭਾ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਗ੍ਰਹਿ ਕੀਯੋ ਪਯਾਨ ।
 ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਮੈ ਟਿਕੇ ਬੀਰ ਸਭ ਆਨ । 113 ।

ਚੌਪਈ : ਅਸਤਾਚਲ⁵ ਦਿਨਮਣ ਜਬ ਗਯੋ । ਅੰਧ ਗੂਬਾਰ ਰੈਨ ਮਗ ਲਯੋ ।
 ਅਰਧ ਰੈਨ ਜਬ ਸਿਆਹ ਸਿਧਾਈ । ਡਰ੍ਯੋ ਦੁਨੀਚੰਦ ਬ੍ਯੋਤ ਬਨਾਈ । 114 ।

ਰਸਾਵਲ ਡਰ੍ਯੋ ਸੋ ਅਪਾਰੰ । ਤਿਨੋ ਯੋ ਬਿਚਾਰੰ ।
 ਛੰਦ : ਚਲੋ ਮੈ ਪਲਾਈ⁶ । ਇਹੈ ਆਛ ਭਾਈ । 115 ।
 ਸਭੈ ਪਾਸ ਧਾਈ । ਫਿਰੈ ਪ੍ਰਛ ਜਾਈ ।
 ਜਿਸੈ ਪਾਸ ਜਾਵੈ । ਸੁਧੀਰੰ ਧਰਾਵੈ । 116 ।
 ਜਿਤੇ ਮੋਰ ਚਾਹੀ । ਫਿਰ੍ਯੋ ਰੈਨ ਮਾਹੀ ।
 ਕਿਨੈ ਹੀ ਨ ਭਾਖ੍ਯੋ । ਧਰੰ ਧੀਰ ਰਾਖਿਯੋ । 117 ।

ਅੜਿਲ : ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤਜ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤਟ ਧਾਇਯੋ ।
 ਸਾਹਬ ਸਿੰਘ ਤਜ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਪਹ ਆਇਯੋ ।
 ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਰ ਆਦਿ ਜੋ ਜਾਨੀਐ ।
 ਹੋ ਸਭ ਪੈ ਫਿਰ੍ਯੋ ਸੁ ਧਾਇ ਜੁ ਧੀਰ ਧਰਾਨੀਐ । 118 ।

ਚੌਪਈ : ਜਿਹ ਜਿਹ ਤਾਸ ਧਾਇ ਕਰ ਆਯੋ । ਤਿਹ ਤਿਹ ਤਾਕੋ ਧੀਰ ਧਰਾਯੋ ।
 ਸਭਹੁ ਕਹਾ ਚਿੰਤ ਜਿਨ ਕੀਜੈ । ਆਸਨ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਦ੍ਰਿੜ ਲੀਜੈ । 119 ।
 ਫਿਰ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਪਹਿ ਆਯੋ । ਭਾਵ ਚਲਨ ਕੋ ਬ੍ਯੋਤ ਬਨਾਯੋ ।
 ਤਿਨ ਤਾਸੋ ਇਮ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨੋ ਦੁਨੀਸਸ⁷ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ । 120 ।
 ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਮੈ ਜਿਨ ਰਾਖੋ । ਸਤ ਬਚਨ ਸਤਗੁਰ ਮੁਖ ਭਾਖੋ ।
 ਕੇਹਰ ਜੋ ਤੁਮ ਕਹ ਬਲ ਦੇਹੈ । ਤੋ ਬਾਰਨ ਮਤ⁸ ਆਗ ਝੁਕੈਹੈ । 121 ।

1) ਹਾਥੀ 2) ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਵੇ 3) ਦੁਨੀ ਚੰਦ 4) ਬਚਨ 5) ਪੱਛਮ ਦਾ ਕਲਪਿਤ ਪਹਾੜ ਜਿਸ ਪਿਛੇ
 ਸੂਰਜ ਡੁਬਦਾ ਹੈ 6) ਭਜ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ 7) ਦੁਨੀ ਚੰਦ 8) ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਮਸਤ ਹਾਥੀ

ਜੋ ਤੋ ਕਹ ਗਜ ਮਾਰ ਗਵੈ ਹੈ । ਤਬ ਲਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹ ਐਹੈ ।
 ਕਿਯੋ ਲਘਤਾ ਨਿਜ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਕੈਹੈ । ਬਿਜੈ ਛਤ੍ਰ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਦੈਹੈ । 122 ।
 ਅਧਿਕ ਭਾਗ ਤੇਰੇ ਕਛੁ ਜਾਗੇ । ਜਾਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਅਨੁਰਾਗੇ¹ ।
 ਕਾਮ ਅਪਨਾ ਕਰ ਹੈ ਆਪੇ । ਤੇਰੇ ਕਰ ਹੈ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੈ । 123 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਾ ਦਿਨ ਸਾਹਿਬ ਕਾਮ ਕੋ ਸੇਵਕ ਸਭਾ ਮਝਾਰ ।
 ਲਾਖਨ ਏਕ ਹਕਾਰੀਐ ਤਾਕੇ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ । 124 ।
 ਸਾਹਿਬ ਕਾਰਜ ਪੂਰ ਹੈ ਸੇਵਕ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ।
 ਤਾਕੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਜਪਤ ਹੈ ਸੁਦ ਨਰ ਆਛੇ ਜਾਪ । 125 ।

ਚੌਪਈ : ਜਬ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਦੁਨੀ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਸੋ ਬਚਨ ਅਲਾਯੋ ।
 ਬਿਜੈ ਛਤ੍ਰ ਤਬ ਦੇਤਾ ਦੈਹੈ । ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਕਰੀ ਟੂਕ ਮੁਹ ਕੈਹੈ । 126 ।
 ਬਿਨ ਆਈ ਮਰਿ ਹੋ ਸੁ ਨਿਹਾਰਾ । ਆਈ ਬਿਨ ਭਾਗ ਕੇ ਭਾਰਾ ।
 ਜਸ ਹੂੰ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕਿਹ ਕਾਜਾ । ਜੋ ਮੁਹ ਚੀਰ ਡਾਰ ਗਜਰਾਜਾ² । 127 ।
 ਇਨ ਜਬ ਤੇ ਜਗ ਮੈ ਭਵ ਲੀਨਾ । ਨੀਤ ਅਨੀਤ ਬਿਧਾਰਨ³ ਕੀਨਾ ।
 ਜੇਤਕ ਗੁਰੂ ਹੋਤ ਜਗ ਆਏ । ਕਿਨ ਤੁਰਕਨ ਸੋ ਖੜਗ ਬਜਾਏ । 128 ।
 ਘਰ ਮਹਿ ਬੈਠ ਭਗਤ ਨਿਜ ਕਰਹੀ । ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਸ ਦਿਨ ਉਰ ਧਰਹੀ ।
 ਲੋਕ ਚਤੁਰਦਸ ਮਧ ਸੁ ਰਾਈ । ਜੋ ਤੁਰਕਨ ਪੈ ਜੀਤ ਸੁ ਜਾਈ । 129 ।
 ਔਰ ਜੁਧ ਜੋ ਬਨਤ ਸੁ ਆਈ । ਲੁਕ ਛਪ ਲੇਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਈ ।
 ਮਤ ਦੁਰਦ⁴ ਆਗੇ ਤਬ ਡਰ ਹੈ । ਟੂਕ ਟੂਕ ਮੇਰੇ ਵਹ ਕਰਹੈ । 130 ।
 ਹਮਨੈ ਯਾਕੋ ਜੋ ਬਡਿਆਯੋ । ਤਹ ਯਹ ਪੇਸ ਹਮਾਰੇ ਆਯੋ ।
 ਸਰਬ ਦੀਪ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਆਨੀ । ਯਾਕੇ ਪਾਇਨ ਤੀਰ ਝੁਕਾਨੀ । 131 ।
 ਏਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲਛਨ ਨਾਹੀ । ਹਮ ਯਹ ਸਮਾ ਲੰਘਾਵਤ ਜਾਹੀ ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਅਬ ਜੈਹੈ । ਸੋਢੀ ਵਹੈ ਗੁਰੂ ਕਰ ਲੈਹੈ । 132 ।
 ਹਮਰੇ ਗੁਰੂ ਹਾਥ ਮੈ ਜਾਨਹੁ । ਜਿਹ ਚਾਹੈ ਤਿਹ ਕਰੈ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਜਬ ਤਿਨ ਯਹ ਬਿਧ ਬਚਨ ਬਖਾਨੋ । ਸੁਨ ਬਚ ਮੋਨ ਰਹਾ ਸੁਰ ਗਯਾਨੋ ! 133 ।
 ਧਿਕ ਧਿਕ ਤਾਕੋ ਮਨ ਮੈ ਕਰੀ । ਮੂਰਖ ਕਹਾ ਬੁਧ ਇਹ ਪਰੀ ।
 ਪੁਨ ਤਿਨ ਮਨ ਮੈ ਇਹ ਬਿਧ ਚੀਨੋ । ਨਿਸਚਾ ਛੀਨ ਯਾਹਿ ਪ੍ਰਭ ਲੀਨੋ । 134 ।
 ਤਿਨੈ ਮਸੰਦ ਰਹਨ ਨਹੀ ਦੇਨਾ । ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰ ਮਾਰ ਸੁ ਲੈਨਾ ।
 ਤਾਤੇ ਯਾਕੀ ਮਤਿ ਬਰਵਾਈ⁵ । ਅਵਰ ਨ ਭੇਦ ਭੂਲ ਸੁਨ ਭਾਈ । 135 ।

1) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਨ, ਦਿਆਲ ਹਨ 2) ਹਾਥੀ 3) ਵਿਸਤਾਰ 4) ਹਾਥੀ 5) ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ

ਨਿਜ ਮੁਖ ਸੋ ਪੁਨ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ । ਸੁਨੋ ਦੁਨੀ ਬਿਧ ਬਚਨ ਹਮਾਰੋ ।
 ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪਛਾਨਹੁ । ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਦੇਵ ਅਰ ਦਾਨੋ । 136 ।
 ਕਮਲਜ¹ ਬਦਨ ਚਾਰ ਜਿਹ ਧਿਆਈ । ਪੂਤ ਪਾਂਚ ਖਟੁ ਤਿਹ ਸਿਸ ਗਾਈ ।
 ਨਿਸ ਦਿਸ ਏ ਜਿਹ ਧਰਤ ਧਿਆਨਾ । ਸੋਸਨਾਗ ਕਹ ਨੇਤ ਬਖਾਨਾ । 137 ।
 ਸੋ ਵਹ ਇਹੀ ਗੁਰੂ ਕਤ ਅਵਰਾ² । ਕਹ ਹਮ ਸੋ ਸਭ ਹੀ ਇਹ ਠਵਰਾ³ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਜਬ ਸਿੰਘ ਬਖਾਨੀ । ਤਬੈ ਦੁਨੀ ਮ੍ਰਿਗਪਤ⁴ ਯੋ ਠਾਨੀ । 138 ।

ਦੋਹਰਾ : ਆਦਿ ਗੁਰ ਨਮਹਿ ਹੋਤ ਹੀ ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਇਹ ਰੀਤ ।
 ਇਹ ਤੋ ਨਿਸਦਿਨ ਕਰਤ ਹੈ ਅੰਨ ਭਾਂਤਿ ਬਿਪਰੀਤ । 139 ।

ਚੋਪਈ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਘਰ ਸੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਹਮ ਇਹ ਲਗੋ ਨ ਜਾਤ ਸਵਾਰੀ ।
 ਇਨ ਜਬ ਤੇ ਨਿਜ ਆਪ ਸੰਭਾਰੋ । ਸਕਲ ਦੀਪ ਮਹਿ ਦੁੰਦ⁵ ਉਠਾਰੋ । 140 ।
 ਲੋਗ ਬੇਦ ਗੁਰ ਇਨ ਮਤਿ ਡਾਰੀ । ਅਵਰੈ ਰੀਤ ਜਗਤ ਬਿਸਥਾਰੀ ।
 ਬਾਦਸਾਹ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁ ਭਾਈ । ਕਿਨ ਆਗੇ ਕਹੁ ਤੇਗ ਵਗਾਈ⁶ । 141 ।
 ਸਕਲ ਦੀਪ ਜਿਨ ਜੀਤ ਸੁ ਲੀਨੇ । ਉਦੇ ਅਸਤ ਅਪਨੋ ਬਸ ਕੀਨੇ ।
 ਭੋਰ ਭਏ ਤਿਨਕੇ ਦਲ ਪੈਰੈ । ਮਾਰ ਕੂਟ ਕੈ ਪਕਰ ਸੁ ਲੈਰੈ । 142 ।
 ਲੈ ਜਾਸਨ ਹਜਰਤ ਤਟ ਜਾਨਹੁ । ਰਛਕ ਹੂੰ ਹੈ ਕਵਨ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਹਮ ਤੁਮ ਜਿਤਕ ਲੋਕ ਸੰਗ ਭਾਈ । ਬਾਧੈ ਜੈਹੇ ਬਿਨਾ ਸੁ ਆਈ । 143 ।
 ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਜਿਹ ਜਨ ਜਬ ਆਈ । ਚਲ ਅਬ ਚਲੀਐ ਬੇਗ ਪਲਾਈ ।
 ਨਿਕਸੇ ਬਿਨਾ ਸੁ ਨਹੀ ਉਬਾਰਾ । ਮੋਰ ਬਟਨ ਸੁਨ ਲੈ ਸੁਰਤ⁷ ਧਾਰਾ । 144 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਤਵਨ ਕੇ ਲੀਨ ਸੁ ਸਿੰਘ ਬਿਚਾਰ ।
 ਇਹ ਮਨਮਤੀਆ ਮੂੜ ਜੜ ਭਯੋ ਸੁ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ । 145 ।

ਚੋਪਈ : ਤਬੈ ਸਿੰਘ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪਛਾਨੀ । ਯਹ ਮਸੰਦ ਮੂਰਖ ਓਗਿਆਨੀ⁸ ।
 ਪੂਜ ਬਿਰਾਟ ਏਨ ਜੋ ਖਾਈ । ਤਾਤੇ ਯਾਕੀ ਮਤ ਬਵਰਾਈ⁹ । 146 ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਨਰ ਕਰ ਜਾਨਤ । ਪ੍ਰਾਨ ਰਖਨ ਹਿਤ ਛਲ ਬਲ ਠਾਨਤ ।
 ਸਾਲੋ ਕਾ ਇਨ ਨਾਮ ਗਵਾਯੋ । ਪੋਤਾ ਭਲੋ ਮਧਿ ਕੁਲ ਆਯੋ । 147 ।
 ਅਸ ਪੁਤ੍ਰਨ ਤੇ ਸੁਨਤ ਬਿਚਾਰਾ । ਆਛੀ ਬਧੂ ਸੁ ਬਾਂਝ ਨਿਹਾਰਾ ।
 ਮੈ ਯਾਕੋ ਜਿਨ ਮਨੈ ਸੁ ਕਰੋ । ਬੇਗ ਭਾਜ ਯਾਤੇ ਮੁਖ ਰਰੋ । 148 ।
 ਕਹਾ ਬੇਗ ਤ ਭਾਜ ਸੁ ਭਾਈ । ਹਮ ਜੀਵਤ ਜੂਝੇ ਸਰਣਾਈ ।
 ਇਨ ਚਰਨਨ ਜੋ ਬੇਮੁਖ ਹੂੰ ਹੈ । ਆਗੇ ਕਹਾ ਜਾਇ ਜਸ ਪੈਰੈ । 149 ।

1) ਬ੍ਰਹਮਾ 2) ਹੋਰ 3) ਠੋਰ, ਸਥਾਨ 4) ਸ਼ੇਰ 5) ਦੁਅੰਦ, ਤਨਾਉ, ਰੌਲਾ 6) ਚਲਾਈ 7) ਕੰਨ
 8) ਅਗਿਆਨੀ 9) ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ

ਯੋ ਸੁਨ ਦੁਨੀ ਬੇਗ ਘਰ ਆਯੋ । ਅਪਨੀ ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਬੁਲਾਯੋ ।
ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤਿਨ ਕੋ ਸਮਝਾਈ । ਚਲਹੁ ਕਹਾ ਜੀਵਤ ਗ੍ਰਿਹ ਧਾਈ । 150 ।

ਭਾਜ ਚਲ੍ਹੋ ਤਿਨ ਬਿਲਮੁ ਨ ਕਈ । ਗਿਰਤੋ ਫਿਸਲ ਟਾਂਗ ਟੁਟ ਗਈ ।
ਨਿਰਖਹੁ ਸ੍ਰੀ ਕਾਲ ਕਾ ਬਿਲਾਸਾ । ਕਹਾ ਦੁਨੀ ਸੰਗ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । 151 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਗਟ ਦਮਦਮੈ ਮੋਰਚੇ ਟਪਨ ਲਾਗੋ ਪਿਛਵਾਰ ।
ਫਿਸਲ ਟਾਂਗ ਗਿਰਤੋ ਗਿਰੀ ਪਰਿਯੋ ਸੁ ਧਰਨ¹ ਮਝਾਰ । 152 ।

ਚੌਪਈ : ਸਾਥਨ ਤਾ ਕੋ ਲਯੋ ਉਠਾਈ । ਪਹੁਚੈ ਦੇਸ ਆਪਨੇ ਆਈ ।
ਭੀਤਰ ਧਾਮ ਧਸਿਓ ਨਿਜ ਜਾਈ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਿਕਸਿਯੋ ਤਾਤੇ ਧਾਈ । 153 ।
ਹੁਕਮ ਧਨੀ ਕਾ ਐਸੋ ਭਯੋ । ਨਿਸਮੈ ਅਦਭੁਤ ਨਾਗ ਡਸਯੋ ।
ਪਲ ਮਧ ਮਰ੍ਹਯੋ ਧੀਰ ਨਹੀ ਧਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਚਰਿਤ੍ਰਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਕਰਾ । 154 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਪਲ ਮਧਿ ਮਰ੍ਹਯੋ ਨਹੀ ਧੀਰ ਧਰੀ । ਸੁਤ ਸੂਰਜ² ਜਾਨ ਗਯੋ ਸੁ ਪਰੀ ।
ਵਹੀ ਘੋਰ ਸਥਾਨ ਸੁ ਮਧਿ ਡਰਾ । ਸਿਰ ਆਵਨ ਜਾਨ ਨ ਕਾਲ ਟਰਾ । 155 ।

ਸੋਰਠਾ : ਸਕਲ ਜਗਤ ਇਹ ਭਾਇ ਜੋ ਬੇਮੁਖ ਹੂ ਗੁਰਨ ਤੇ ।
ਪਰੈ ਨਰਕ ਮਹਿ ਜਾਇ ਲੋਗ ਬੇਦ ਨਿੰਦਤ ਜਗਤ । 156 ।

ਸਬ ਸੰਗਤ ਨਰ ਨਾਰਿ ਰਾਮ ਦਾਸ ਪੁਰ ਕੀ ਸੁਨਾ ।
ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਕਰਤਾਰ ਆਯੋ ਨਿਕਸ ਹਜ਼ੂਰ ਤੇ । 157 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਸੁਨਕਰ ਆਵਤ ਸਭ ਧਾਈ । ਸੁਨ ਹੈ ਕਥਾ ਅਮੀਰ ਸੁ ਆਈ ।
ਆਗੇ ਕਹਾ ਲਖੈ ਪਯਾਰੇ । ਦੁਨੀ ਗਯੋ ਗ੍ਰਿਹ ਕਾਲ ਬਿਚਾਰੇ । 158 ।
ਜੀਵਤ ਧਸਿਓ ਹੁਤੋ ਨਿਜ ਆਲੈ³ । ਨਿਕਸਿਯੋ ਪ੍ਰਾਤ ਕਟਿਓ ਅਹ⁴ ਕਾਲੈ ।
ਬਿਸਮ ਭਈ ਸੰਗਤ ਵਹੁ ਸਾਰੀ । ਯਾ ਬਿਧ ਯਾ ਕੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰੀ । 159 ।
ਸਦਾ ਕਲੰਕ ਧਰਿਓ ਇਨ ਸਿਰਾ । ਸਾਲੋ ਜਸ ਵਰਤਾਯੋ ਧਰਾ ।
ਜਬ ਲਗ ਧਰਨ ਗਗਨ ਜਲ ਤਾਰੇ । ਤਬ ਲਗ ਟੀਕਾ ਸੀਸ ਨਿਹਾਰੇ । 160 ।
ਇਮ ਬਹਿ ਸੰਗਤਿ ਤਿਸਹ ਧਿਕਾਰੀ । ਬੁਰੇ ਮਸੰਦ ਕਰਿਯੋ ਇਨ ਭਾਰੀ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਤਿਹ ਸਿਰ ਕਾਲ ਬਿਹਾਨੇ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਜਾਨਤ ਸਭ ਥਾਨੇ । 161 ।
ਸੁਨ ਕਥ ਦੀਨਬੰਧ ਅਬ ਪਾਵਨ । ਬਰਨੋ ਬਿਮਲ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਖ ਦਾਵਨ ।
ਚੜ੍ਹਯੋ ਦਿਨਸ ਜਬ ਗਗਨ ਮਝਾਰਾ । ਇਤ ਉਤ ਦਲ ਮੈਂ ਬਜੇ ਨਗਾਰਾ ।
ਆਨ ਖਾਲਸੇ ਸੁਮਤ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । ਕਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਐਸ ਅਰਦਾਸਾ । 162 ।

1) ਧਰਤੀ 2) ਧਰਮ ਰਾਜ 3) ਘਰ 4) ਸੱਪ

ਦੁਨੀ ਨਿਸਾਕਰ¹ ਪ੍ਰਭ ਭਜ ਗਯੋ । ਖਾਲੀ ਮੁਰਚਾ ਨਖਸਿਖ² ਭਯੋ ।
ਸੁਨ ਬਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਮੋਨ ਬਚਨ ਹੂੰ ਕਛੂ ਨ ਬਿਚਾਰੀ । 163 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪੁਨ ਬੋਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਬਰਦਾਨ ।
ਜੋ ਸਨਮੁਖ ਸੋ ਮੇਲ ਲਹੁ ਭਜੇ ਸੁ ਦੇਵਹੁ ਜਾਨ । 164 ।

ਚੌਪਈ : ਕਹਾ ਕਾਲ ਤੇ ਭਜਿ ਸੁ ਜੈ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਕਲ ਕਾਲ ਤਹਾਹੀ ਲੈ ਹੈ ।
ਜਵਨ ਜੁਧ ਤੇ ਡਰ ਕਰ ਭਾਗੇ । ਸੋ ਐਹੈ ਇਨਹੀ ਕੇ ਆਗੇ । 165 ।
ਸਾਰੇ ਦਿਵਸ ਜੁਧ ਜਬ ਕੈਹੈ । ਤਬ ਰੁਟੀਆ ਖਾਵਨ ਕਹ ਪੈਹੈ ।
ਇਹ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਧਾਮਾ । ਰਾਜਤ ਬੀਰ ਜਹਾਂ ਅਭਿਰਾਮਾ³ । 166 ।
ਜਾਕੇ ਅਤ੍ਰ ਪਤ੍ਰ ਸਿਰ ਧਰ ਹੈ । ਕਹਾ ਗਇੰਦ ਕਾਲ ਕੋ ਕਰ ਹੈ ।
ਕਵਨ ਕਟੀ ਤੁਮ ਸੁਨੋ ਸੁ ਗਯਾਨਾ । ਕਰੇ ਕਾਲ ਕੋ ਕਾਲ ਪਛਾਨਾ । 167 ।
ਜਾਕੇ ਸੀਸ ਹਾਥ ਗੁਰ ਪੈਹੈ । ਤਾਕੋ ਪ੍ਰਗਟ ਭਵਨ ਸਭ ਕੈਹੈ ।
ਦੇਉ ਅਨ ਜੁਰੀ ਧਰਨ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਆਛੇ ਲਰਗਾ ਬੀਰ ਬਰ ਤਾਹੀ । 168 ।

ਅੜਿਲ : ਯੋ ਕਹਿਕੈ ਮਹਾਰਾਜ ਸੁ ਅਗੂ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ।
ਦਸੋ ਦਿਸਾ ਬਰ ਬੀਰਨ ਖਰੇ ਬਿਚਾਰਿਯੋ ।
ਏਕ ਦਾਸ ਪਰ ਪਰੀ ਦ੍ਰਿਸਟ ਸੁ ਜਾਇ ਕੈ ।
ਹੋ ਭਯੋ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਈ ਭਵਨ ਚੌਦਹੂੰ ਆਇ ਕੈ । 169 ।

ਦੋਹਰਾ : ਚੌਕੀ ਖਾਸ ਪਲੰਘ ਕੀ ਰਹਤ ਕਿਤਕ ਬਰਬੀਰ ।
ਤਿਨ ਮੈ ਏਕ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਰਨਧੀਰ । 170 ।
ਪੋਤਾ ਮਾਈ ਦਾਸ ਕੇ ਬਾਹਿ ਰੂਪੀਏ ਬੰਸ ।
ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਸਭ ਜਗਤ ਮੈ ਗਿਉ ਦੇਵਨ ਮਹਿ ਹੰਸ । 171 ।

ਚੌਪਈ : ਮਾਈ ਦਾਸ ਹੁਤੋ ਇਕ ਨਾਇਕ । ਬਾਹਿ ਰੂਪੀਆ ਅਤਿ ਸੁਖਦਾਇਕ ।
ਦੱਛਨ ਦੇਸ ਜਵਨ ਕੀ ਵਾਸੀ । ਸੇਵਕ ਸੁਨੇ ਆਦਿ ਅਬਨਾਸੀ । 172 ।
ਤਿਹ ਨਾਇਕ ਕੋ ਇਹ ਭਨ ਪੂਤਾ । ਸਿੰਘ ਬਚਿਤ੍ਰ ਅਧਿਕ ਅਵਧੂਤਾ ।
ਤਾਕੇ ਭਾਗ ਜਗੇ ਜਬ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਪਾਨ⁴ ਜੁ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ । 173 ।
ਤਾਕੋ ਗਹੈ ਹਾਥ ਲਖ ਭਾਲਾ । ਅਚੁਤ⁵ ਬਰਨ ਬਚਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਚਰਨੰਬੁਜ⁶ ਤਟ ਬੋਲ ਸੁ ਲਯੋ । ਸਗਰੋ ਭੇਦ ਭਾਖ ਤਬ ਦਯੋ । 174 ।
ਚਲ ਤੁਮ ਗਢ ਲੋਹਾ⁷ ਮਧਿ ਜਾਵਹੁ । ਮਤ ਦੁਰਦਸਿਉ ਜੁਧ ਮਚਾਵਉ ।
ਰਾਜੇ ਤੁਰਕ ਕੋਪ ਬਡ ਕਹੈ । ਮਤੈ ਮਤੰਗ ਦਵਾਰ ਗੜ ਢਵੈ ਹੈ । 175 ।

1) ਦੁਨੀਚੰਦ 2) ਸਾਰਾ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤਕ 3) ਸੁੰਦਰ 4) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
5) ਦਸਮ ਗੁਰੂ 6) ਚਰਨ ਕਮਲ 7) ਲੋਹਗੜ੍ਹ

ਤੇ ਆਗੈ ਬਰਛਾ ਧਰ ਹਾਥਾ । ਨਿਰਭੇ ਜੂਝ ਕਰੀ ਤਿਹ ਸਾਥਾ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਮਾਰ ਭਾਲ ਤਿਹ ਭਾਲਾ । ਫਿਰ ਗਜ ਕਰੇ ਤਿਨੂੰ ਕੋ ਕਾਲਾ ।
ਜੀਵਤ ਦੁਸਟ ਕਰੀ ਨਹੀ ਜਾਵੈ । ਅਪਨੋ ਕੀਯੋ ਆਪ ਹੀ ਪਾਵੈ । 176 ।

ਯਾ ਬਿਧ ਤਾ ਸੌ ਦੀਨ ਦਿਆਲਾ ਨਖਸਿਖ¹ ਬਰਨੀ ਕਥਾ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਰਾਜੇ ਅਰ ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਸਾਰਾ । ਸੁਨ ਕਰ ਭਯੋ ਸਿੰਘ ਤਯਾਰਾ । 177 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕੇ ਪਰੋ ਚਰਨ ਮਧਿ ਧਾਇ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਾਇ ਕੈ ਉਚਰਤ ਭਯੋ ਬਨਾਇ । 178 ।

ਜੀਤ ਹਾਰ ਜਾਨੋ ਨਹੀ ਦਯਾਲਾ । ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਸਿਰ ਧਰੇ ਉਤਾਲਾ ।
ਸੇਵਕ ਚਲਿਯੋ ਓਰ ਤਿਹ ਜੈ ਹੈ । ਜਹ ਦਿਸ ਦਯਾ ਸਿੰਧ² ਫੁਰਮੈ ਹੈ 179 ।
ਵਹ ਬਾਰਨ³ ਅਤਿ ਬਲ ਮਦ ਮਤਾ ਮੈ ਤਵ ਦਾਸ ਤਨਕ ਬਲ ਰਤਾ ।
ਮੈ ਤਨ ਕੀ ਕਛੁ ਚਿੰਤ ਨ ਕਰੀਐ । ਆਪ ਜੁਧ ਕੀ ਲਾਜ ਸੰਭਰੀਐ । 180 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਧਿਕ ਉਪਮਾ ਜਿਉ ਆਪ ਕੀ ਹੋਵੈ ਜਗਤ ਮਝਾਰ ।
ਸੋਈ ਕਾਮ ਨਿਜ ਕੀਜੀਐ ਕਰਨ ਜੋਗ ਕਰਤਾਰ । 181 ।
ਸੇਵਕ ਕੋ ਇਹ ਉਚਤ ਹੀ ਬਚਨ ਮਾਨਬੋ ਸੀਸ ।
ਆਗੈ ਕਾਰਜ ਗੁਰੂ ਕਾ ਆਪ ਕਰਗੁ ਜਗਦੀਸ । 182 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਧ ਜਰਾ ਜਿਮ ਘਾਤ ਸਮੈ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਜਦਨੰਦਨ ਬਿਯੋਤ ਬਨਾਈ ।
ਪੌਨ ਸਪੁਤ ਜੁ ਹਾਰ ਗਯੋ ਬਲੁ ਔਰ ਦਯੋ ਜਗੁ ਨਾਇਕ ਗਾਈ ।
ਧੀਰਜ ਦੇ ਨਿਜ ਪੌਰਖ ਸੰਜੁਤ ਸਤ੍ਰ ਜਿਤਯੋ ਜਗ ਪੈਜ ਬਢਾਈ ।
ਤਯੋਂ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਯਹ ਕਾਰਜ ਆਪਨ ਆਪ ਕਰੈ ਸੰਗ ਹੋਇ ਸਹਾਈ । 183 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਬਚਨ ਜਬੈ ਸੁਨ ਪਾਇਸ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਤਬ ਬਿਵਤ⁴ ਬਨਾਇਸ ।
ਸਿੰਧ ਸੁਤਾ⁵ ਅਹੋਵੇਨ⁶ ਮੰਗਾਈ । ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰ ਸੁ ਤਾਹਿ ਪਿਆਈ । 184 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਾਰਬਤੀ ਪਤਿ ਬਲਭਾ ਨਾਗ ਫੈਨ⁷ ਕੋ ਖਾਇ ।
ਮਸਤ ਭਯੋ ਹਰ ਜਛ ਤਬ ਏਣੀਪਤਿ⁸ ਕੀ ਭਾਇ । 185 ।

ਚੌਪਈ : ਤਿਹ ਅਚ ਭਯੋ ਮਤ ਇਮ ਗਾਜੀ । ਕਵਨ ਕਰੀ⁹ ਯਹ ਅਗੁ ਸੁ ਪਾਜੀ ।
ਬਰਛਾ ਖਾਸ ਹਾਥ ਪ੍ਰਭ ਲਯੋ । ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਹਾਥ ਤਵਨ ਕੇ ਦਯੋ । 186 ।
ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸੋ ਕਮਰ ਛਕਾਈ । ਅੰਬੁਜ ਪਰ੍ਯੋ ਮਧਿ ਪਗ ਆਈ ।
ਥਾਪੀ ਪਿਸਟ ਪਛ ਪ੍ਰਭੁ ਦਈ । ਕਰਣਾਂ ਚਛ¹⁰ ਤਵਨ ਪਰ ਕਈ । 187 ।

1) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 2) ਦਸਮ ਗੁਰੂ 3) ਹਾਥੀ 4) ਵਿਉਂਤ 5) ਸ਼ਰਾਬ 6) ਅਫੀਮ 7) ਸ਼ਿਵ
ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਣ ਵਾਲੀ ਭੰਗ 8) ਸ਼ੇਰ 9) ਹਾਥੀ 10) ਕਰੁਣਾ ਭਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ

ਲੰਕੇਸਵਰ ਅਰਿ ਬੰਧ ਸੁਅਰੀ¹ । ਗਹ ਕਰ ਮਧਿ ਆਛ ਤਹ ਧਰੀ ।
ਨਮਸਕਾਰ ਪਰਕਰਮਾ ਪਾਈ । ਨਿਜ ਬਾਜੀ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸਟ ਚਲਾਈ । 188 ।

ਅੜਿਲ : ਹੂੰ ਸੁਵਾਰ ਬਿਹ ਭਾਂਤਿ ਮ੍ਰਿਗੀਸ² ਸਿਧਾਯੋ ।
ਪਲਕ ਏਕ ਨਹੀ ਬਿਤੀ ਬਿਜੈ ਗਢ ਆਯੋ ।
ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਯੋ ਆ ਦ੍ਰਿੜ ਭਯੋ ਸੁ ਜਾਨਿਯੋ ।
ਹੋ ਸਾਰਦੂਲ ਜਯੋ ਗਜ ਬਧ ਹੇਤ ਪਛਾਨਿਐ । 189 ।

ਓ ਇਮ ਚਲ ਕਰ ਭਯੋ ਦ੍ਰਿੜ ਜਾਇਕੈ ।
ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜੂ ਦੇਖਤ ਮੋਦ³ ਬਢਾਇਕੈ ।
ਆਨੰਦਪੁਰ ਨਿਜ ਉਚ ਸਥਾਨ ਬਿਰਾਜਹੀ ।
ਹੋ ਨਿਰਖ ਦਰਸ ਜਿਹ ਅਦਭੁਤ ਪਾਪ ਸੁ ਭਾਜਹੀ । 190 ।

ਚਪਈ : ਇਤ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਆਨੰਦ ਜੀਅ ਧਾਰਾ । ਉਤ ਦੂਤਨ ਕੇ ਬਜੇ ਨਗਾਰਾ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਚੜੀ ਮਲੇਛੀ ਸੈਨਾ । ਛਾਇ ਲਯੋ ਰਵ ਕਹ ਰਜ⁴ ਗੈਨਾ । 191 ।
ਸੁਤਰੀ ਬਾਜਤ ਬੰਬ ਨਗਾਰਾ । ਕੰਪਤ ਧਰਨ ਅਧਿਕ ਭੀ ਭਾਰਾ ।
ਦਾਉਜੀਐ ਰੁਹੇਲੇ ਆਏ । ਆਫਰੀਦੀਅਨ ਤੁਰੇ ਨਚਾਏ । 192 ।
ਲੋਦੀ ਸੂਰ ਨਿਆਜੀ⁵ ਚਲੇ । ਦਾਵਨ ਖੇਲ ਪਠਾਣ ਜੁ ਭਲੇ ।
ਰਾਜੋ ਸਰਬ ਗਿਰਨ ਕੇ ਜਾਨਹੁ । ਗੂਜਰ ਰੰਘੜ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ । 193 ।

ਭੁਜੰਗ ਸਭੇ ਕੋਪ ਕੈਕੈ ਕਿਨੋ ਆਨ ਢੂਕੇ ।
ਪ੍ਰਯਾਤ ਚਹੂੰ ਓਰ ਰਾਵੈ ਸਭੈ ਮਾਰਿ ਕੂਕੈ ।
ਛੰਦ : ਇਸੋ ਜੋਰ ਪਾਯ ਸਭੈ ਓਰ ਭਾਰੀ ।
ਦੁਤੀ ਓਰ ਬੀਰੇ ਸਕੇ ਨਾ ਸਿਧਾਰੀ । 194 ।
ਜਿਸੈ ਥਾਨ ਹੋਈ ਤਿਸੈ ਥਾਨ ਜੂਝੈ ।
ਬੁਰਾ ਆਛ ਬੀਰੇ ਨਹੀ ਜਾਤ ਬੂਝੈ ।
ਇਸੋ ਪਾਇ ਜੋਰੇ ਤਿਨੂੰ ਯੋ ਸੁ ਕੀਨਾ ।
ਗੜੇ ਲੋਹ ਹੂ ਪੈ ਦਲੰ ਪੇਲਦੀਨਾ । 195 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਗਮ ਪੁਰੰ ਪਰ ਮੋਰਚੈ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਬਲੁ ਪਾਇ ।
ਤਿਹ ਧਕਾਇ ਗੜ ਲੋਹ ਪੈ ਆਏ ਕੋਪ ਬਢਾਇ । 196 ।
ਮਸਤ ਪੀਲ⁶ ਤਿਨ ਆਗ ਕਰ ਅਵਰ ਪਾਛ ਦਲ ਸਾਰ ।
ਸਵਾਰ ਪਿਯਾਦ ਗੈ⁷ ਸਾਜ ਦਲ ਹਲਾ ਕਰਿਓ ਆਪਾਰ । 197 ।

1) ਲੱਡਮਣ ਨੂੰ ਘਾਇਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵੇਰਨ ਬਰਛੀ 2) ਸ਼ੇਰ 3) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ 4) ਧੂੜ 5) ਇਕ ਜਾਤਿ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਨਿਆਜੀ 6) ਹਾਥੀ 7) ਹਾਥੀ

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਕਰੇ ਸਵਾਰ ਸਾਰੇ ਮਧੰ ਕੁੰਭ ਲੀਨਾ ।
 ਘਿਰਿਓ ਕਰ ਚਾਰੰ ਬਡੋ ਜੋਰ ਕੀਨਾ ।
 ਤਿਸੇ ਭਾਲ ਲੋਹੰ ਸੁ ਪੇਟੀ ਬੰਧਾਈ ।
 ਬਡੀ ਸੈਫ ਤੇਗੰ ਮਧੰ ਸੁੰਡ ਲਾਈ । 198 ।
 ਕਰ੍ਹਯੋ ਮਤ ਕੈਫੰ¹ ਘਨਿਯੋ ਦੇ ਮਸਾਲਾ ।
 ਮਨੋ ਯੋ ਬਿਰਾਜੈ ਅਹੈ ਕਾਲ ਕ੍ਰਾਲਾ ।
 ਸਰੰ ਸਾਂਗ ਪੇਲਾ ਸੁਹੈ² ਕੋਟ ਆਯੋ ।
 ਅਗੈ ਸੋ ਬਚਿਤ੍ਰੰ ਮ੍ਰਿਗੀਰਾਜ ਲਖਾਯੋ । 199 ।
 ਲਖੋ ਸਿੰਘ ਰੂਪੰ ਫਿਰਿਯੋ ਫੇਰ ਬਾਲਾ ।
 ਤਿਨੇ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ ਪੁਨੰ ਫੇਰ ਡਾਲਾ ।
 ਭਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੀ ਤਿਸੀ ਯੋ ਸੁਥਾਨੈ ।
 ਮਨੋ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤੰਤ ਭਖੈ ਮਾਸ ਆਨੈ । 200 ।

ਸਵੇਯਾ : ਆਨ ਨਿਦਾਨ ਕੀ ਮਾਰ ਮਚੀ ਤਬ ਬੀਰ ਗਏ ਬਹੁ ਤਾਹ ਕਟਾ ਕਟ ।
 ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਰਾਸਨ ਤੀਰ ਪਰੈ ਤਿਹ ਠੋਰ ਸਟਾ ਸਟ ।
 ਜੋਗਨ ਭੂਤ ਪਿਸਾਚ ਪਰੀ ਕਲ ਨਾਰਦ ਨਾਚਤ ਹੈ ਸੁ ਰਟਾਰਟ ।
 ਕਾਇਰ ਭਾਜਤ ਜਾਤ ਗਿਰੇ ਇਹ ਭਾਂਤ ਮਨੋ ਜਨ ਦੀਹ ਅਟਾ ਅਟ । 201 ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਮਾਰ ਅਪਾਰ ਪਰੀ ਦਲ ਦੂਤਨ ਕੈ ਅਗਨੰਤ ਹਨੇ ।
 ਪੁਨ ਬਾਜ ਗਜੀ ਹਥ ਤਤਿ ਕਿਧੋ ਜਨ ਸਾਵਨ ਮਾਰਤ ਮੇਘ ਗਨੈ³ ।
 ਤਬ ਤੇਸ ਉਪਾਵ ਕਰ੍ਹਯੋ ਉਨ ਦੂਤਨ ਨਾਗ ਕਿਧੋ ਤਿਨ ਫੇਰ ਅਨੈ ।
 ਗੜ ਤੀਰ ਸੁ ਪੌਰ ਕੈ ਆਨ ਝੁਕਯੋ ਸਬ ਓਰਨ ਤੇ ਤਿਨ ਮੰਤ੍ਰ ਮਨੈ । 202 ।

ਰਸਵਾਲ ਛੰਦ :

ਤਿਨ ਕੋਪ ਕੀਨਾ । ਸੁਹੈ⁴ ਪੇਲ ਦੀਨਾ ।
 ਲਖੋ ਸਿੰਘ ਊਪਾ । ਗਜੰ ਕਾਲ ਰੂਪਾ । 203 ।
 ਹਨੀ ਆਗ ਜਾਈ । ਅਰੰ ਮਾਰ ਖਾਈ ।
 ਇਸੇ ਰੂਪ ਤਾਈ । ਤਿਸੈ ਤੋ ਲਖਾਈ 204 ।
 ਮਨੋ ਕਾਲ ਕ੍ਰਾਲਾ । ਲਖ੍ਯੋ ਹੈ ਬਿਆਲਾ⁵ ।
 ਪੁਨੰ ਫੇਰ ਆਨਾ । ਤਿਸੀ ਜਾ ਝੁਕਾਨਾ । 205 ।
 ਮਹਾ ਮਤ ਹਾਥੀ । ਕਰ੍ਹਯੋ ਸੈਫ ਸਾਥੀ ।
 ਅਸੰ ਸੈਫ ਸੁੰਡਾ । ਬਧ੍ਯੋ ਤਾਸ ਝੁੰਡਾ । 206 ।

1) ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ਾ 2) ਸਾਹਮਣੇ 3) ਬਦਲਾਂ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ 4) ਸਾਹਮਣੇ 5) ਭਿਆਨਕ

ਹੰਡੂਰੰ ਕਲੂਰੰ । ਜਸੰਵਾਲ ਸੂਰੰ ।
ਗੁਲੇਰੰ ਕਟੋਚੀ । ਪਰੇ ਤਯਾਗ ਸੋਚੀ । 207 ।

ਸਬੈ ਧਾਰ¹ ਰਾਈ । ਮੁੰਡੀਸੰ ਮਿਲਾਈ ।
ਚਿਤੈ ਚੋਪ ਢੂਕੈ । ਸਬੈ ਮਾਰ ਕੂਕੈ । 208 ।

ਸਵੈਯਾ : ਘੇਰ ਦਸੋ ਦਿਸ ਤੇ ਗਢ ਦਾਰਨ ਫੇਰ ਅਨੁਯੋ ਗਜ ਰਾਜ ਬਨਾਈ ।
ਆਵਤ ਹੈ ਜਨ ਪਬ ਸਪਛ² ਸੁ ਭਯਾਨਕ ਸੋ ਤਿਹ ਰੂਪ ਲਖਾਈ ।
ਤਾੜਤ ਹੈ ਚਤੁਰੋਰ³ ਤੇ ਦੂਤ ਸੋ ਲੈ ਬਰਛੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਨਚਾਈ ।
ਰੂਪ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਬਜ੍ਯ ਧਰੀ ਸਿੰਘ ਸੰਕਤ ਹੈ ਗਜ ਯੋ ਮਨ ਆਈ । 209 ।

ਆਵਤ ਨਾਗ ਬਿਲੋਕ ਤਬੈ ਹਰਿ ਆਗੈ ਭਯੋ ਤਿਹ ਕੇ ਬਲ ਧਾਨੀ ।
ਹਾਥ ਸੋ ਬੀਚ ਧਰ੍ਯੋ ਬਰਛਾ ਤਿਨ ਸੋ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਕੀਸ ਬਖਾਨੀ ।
ਕਾਲ ਕਰਾਲ ਸੋ ਹੈ ਗਰਜਿਓ ਤਬ ਆਨ ਭਈ ਗਜ ਕੀ ਨਿਜ ਕਾਨੀ ।
ਭਾਲ ਸੋ ਬੀਚ ਹਨੁਯੋ ਬਰਛਾ ਗਜ ਦੈ ਕਰ ਜੋਰ ਰਕਾਬ ਨਿਧਾਨੀ । 210 ।

ਕੋਪ ਭਯੋ ਜਨੁ ਪਬਹਿ ਪੈ ਹਰਿ ਮਾਰ ਧਰਾਧਰ ਦੀਸ ਫਿਰਾਈ ।
ਕੈ ਬਨਤਾ ਪੁਤ⁴ ਕੈ ਡਰ ਕੈ ਇਹ ਨਾਗ ਧਸਿਯੋ ਗਿਰ ਭੀਤਰ ਜਾਈ ।
ਸੋਨਤ ਧਾਰ ਚਲੀ ਪਬ ਉਰਧ ਸੋ ਉਪਮਾ ਬਰਨੀ ਨਹੀ ਜਾਈ ।
ਕਾਟ ਸੁ ਕਾਲ ਕਾ ਸੀਸ ਮਖਾਸੁਰ ਜਿਉ ਧਰ ਸੋਨ⁵ ਕੀ ਧਾਰ ਵਹਾਈ । 211 ।

ਤੋਨ ਸਥਾਨ ਬੜੋ ਬਲਵਾਨ ਗਹੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਮਹਾ ਬਲਧਾਨੀ ।
ਰਾਇ ਕਿਧੋ ਜਸੁਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਤਿ ਜਾਹਰ ਜਹ ਤੇਗ ਕਹਾਨੀ ।
ਹੋਇ ਸੁ ਟੂਕ ਜੁ ਟੂਕ ਗਿਰ੍ਯੋ ਗਜ ਤਿਯਾਗ ਗਯੋ ਨਹੀ ਪਾਛੇ ਨਿਦਾਨੀ ।
ਯੋ ਰਿਸ ਬੀਰ ਕਿਤੇ ਸੁ ਮਰੇ ਤਿਹ ਕੋਨ ਸਕੈ ਉਨ ਨਾਮ ਬਖਾਨੀ । 212 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਧਿਕ ਲਰ੍ਯੋ ਪੁਨ ਕੇਸਰੀ ਰਾਵ ਬਡੋ ਰਣਮੰਡ ।
ਟੂਕ ਟੂਕ ਭਯੋ ਖੇਤ ਮੈ ਗਯੋ ਨ ਰਣ ਕੋ ਛੰਡ । 213 ।

ਅੜਿਲ : ਅਧਿਕ ਲਰ੍ਯੋ ਰਣ ਮੰਡ ਪਤੀ ਜਸਵਾਰ ਕਾ ।
ਨਾਮ ਕੇਸਰੀ ਜਾਸਪਤੀ ਨਿਜ ਧਾਰਕਾ ।
ਨਿਜ ਬਾਰਣ⁶ ਪਰ ਜੂਝਯੋ ਬਡ ਰਣ ਪਾਇਕੈ ।
ਹੋ ਬਸਿਯੋ ਸੁਰਗ ਕੇ ਮਧ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਇਕੈ । 214 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜੋਨ ਦਿਸਾ ਵਹ ਨਾਗ ਸਿਧਾਰਤ ਹੋਤ ਸਥਾਰ⁷ ਅਗੈ ਦਲੁ ਜਾਈ ।
ਬਾਰਨ ਬਾਜ ਨ ਰਾਜ ਬਿਚਾਰਤ ਪੈਦਲ ਸੈਨ ਗਿਰੇ ਬਹੁ ਭਾਈ ।

1) ਸਾਰੀਆ ਧਾਰਾਵਾਂ/ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ 2) ਪੰਖਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪਰਬਤ 3) ਚਹੁਆਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ 4) ਗਰੁੜ
5) ਲਹੂ 6) ਹਾਥੀ 7) ਸੱਥਰ

ਕਾਲ ਸਮਾਨ ਸੁ ਕੀੜਤ¹ ਹੈ ਗਜ ਕੌਨ ਸਕੈ ਤਿਹਕੀ ਛਬ ਗਾਈ ।

ਪੌਨ ਸਮਾਨ ਫਿਰਯੋ ਤਹਿ ਬਾਰਨ ਅਭ੍ਰ² ਕਿਧੈ ਅਰ ਸੈਨ ਪਲਾਈ । 215 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਪਰ੍ਹਯੋ ਅਰਨ ਮੈਂ ਹਾਥੀ । ਮਾਰੇ ਅਧਿਕ ਤਵਨ ਕੇ ਸਾਥੀ ।

ਮੇਰ ਸਮਾਨ ਓਰ ਜਿਹ ਜਾਈ । ਅਭ੍ਰਨ ਜਿਉ ਅਰ ਸੈਨ ਪਖਾਈ । 216 ।

ਕਿਤਕ ਹਜਾਰ ਬਾਜ਼³ ਤਿਹ ਮਾਰੇ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਕਰੀ ਪਛਾਰੇ ।

ਪੈਦਲ ਤਹਾ ਅਧਿਕ ਦਲ ਘਾਯੋ । ਕਰੀ⁴ ਨ ਹੋਇ ਕਾਲ ਜਨ ਧਾਯੋ । 217 ।

ਏਕ ਓਰ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਦਲ ਮਾਰਤ । ਦੂਜੀ ਓਰ ਗਇੰਦ ਪਛਾਰਤ ।

ਯੋ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਕਟਕ ਅਪਾਰਾ । ਕੀਨੋ ਮਾਰ ਪਲਕ ਮਹਿ ਛਾਰਾ । 218 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਭਯੋ ਜੁਧ ਤਹ ਭਾਰੀ । ਕੌਨ ਸੁਮਤਿ⁵ ਤਿਹ ਕਰੈ ਸੁਮਾਰੀ ।

ਜਥਾ ਬੁਧ ਬੋਰਾ ਕਛੂ ਗਾਯੋ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜਿਮ ਆਪ ਜਤਾਯੋ । 219 ।

ਯੋ ਲਖ ਕੈ ਚਦ੍ਰਯੋ ਵਹ ਸੂਬਾ । ਲਜਾ ਕੇ ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਡੂਬਾ ।

ਇਤੈ ਕਛੂ ਜਬ ਪੇਸ ਨ ਗਯੋ । ਦਿਲੀ ਤਯਾਗ ਲਹੌਰ ਸਿਧਾਯੋ । 220 ।

ਇਤ ਰਾਜਨ ਕੀ ਸੁਨਹੁ ਕਹਾਨੀ । ਜਮ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਬਿਹਾਨੀ ।

ਕਰਕੈ ਮਸਤ ਪਨ੍ਹਯੋ ਤਿਨ ਬਯਾਲਾ । ਸੋ ਫਿਰ ਭਯੋ ਤਿਨੀ ਕੋ ਕਾਲਾ । 221 ।

ਬੂਰੀ ਬਾਤ ਜੋ ਕੋਊ ਬਨਾਵੈ । ਉਲਟ ਪਿਸਟ⁶ ਤਿਸ ਹੀ ਕੇ ਆਵੈ ।

ਬਾਈ ਧਾਰ ਤੁਰਕ ਜੋ ਆਏ । ਖੜਗਕੇਤ⁷ ਪਲ ਮਧਿ ਖਪਾਏ । 222 ।

ਨਿਜ ਭਗਤਨ ਕੋ ਜਸ ਵਰਤਾਯੋ । ਖਲ ਦਲ ਮਾਰਿ ਪਲਕ ਮਹਿ ਘਾਯੋ ।

ਆਦਿ ਕੇਸਰੀ ਰਾਵ ਸੰਘਾਰੇ । ਅਵਰਨ ਕਾ ਕੋ ਕਰਤ ਸੁਮਾਰੇ । 223 ।

ਰਸਾਵਲ ਘਨੇ ਰਾਵ ਮਾਰੇ । ਕਥੈ ਕੌਨ ਸਾਰੇ ।

ਛੰਦ : ਗਏ ਭਾਜ ਐਸੇ । ਹਰੰ ਏਣ ਜੈਸੇ⁸ । 224 ।

ਨ ਧੀਰੰ ਧਰਾਹੀ । ਨ ਪਾਛੈ ਫਿਰਾਹੀ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਤ ਪਾਈ । ਜਯੰ ਗੀਤ ਗਾਈ । 225 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਨਾਸ ਤਵਨ ਕਾ ਕੀਨਾ । ਬਿਜੈ ਛਤ੍ਰ ਅਪਨੇ ਸਿਰ ਲੀਨਾ ।

ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਕੋ ਜੀਤੈ ਤਾਕੇ ਸੰਸਾਰੀ । 226 ।

ਅੜਿਲ : ਤਬੈ ਖਾਲਸਾ ਮਗਰ ਤਿਨ੍ਹ ਕੈ ਧਾਇਯੋ ।

ਮਾਰਿ ਕੂਟ ਜਬ ਖਲ ਦਲ ਸਰਬ ਭਜਾਇਯੋ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਐਸ ਭਾਂਤਿ ਲਖ ਪਾਇਕੈ ।

ਹੋ ਲਿਖਓ ਖਾਲਸਾ ਮੋੜ ਸੁ ਸਵਾਰ ਚੜਾਇਕੈ । 227 ।

ਚੋਪਈ : ਆਛੇ ਉਤਮ ਮਨੁੱਖ ਪਠਾਈ । ਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜੂ ਕਹ ਸਮਝਾਈ ।

ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਮਾਨ ਕਰ ਸਾਰੇ । ਨਿਰ ਆਵੇ ਜਿਨ ਜਾਹੁ ਅਗਾਰੇ । 228 ।

1) ਉਛਲ ਕੁੱਦ ਰਿਹਾ ਹੈ 2) ਬਦਲ 3) ਘੋੜੇ 4) ਹਾਥੀ 5) ਬੁੱਧੀਮਾਨ 6) ਪੇਸ 7) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 8) ਸ਼ੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਵੇਂ ਹਿਰਨ ਭਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਜਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਤੇ ਸਿਧਾਏ । ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਜੋਗ ਦਿਖਾਏ ।
 ਫਿਰਿਓ ਖਾਲਸਾ ਬਿਲਮ ਨ ਲਾਈ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੀ ਆਗਿਆ ਪਾਈ । 229 ।
 ਜਬ ਤਿਹ ਮਿਲਿਓ ਖਾਲਸਾ ਆਈ । ਜਗ ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਬਦਣ¹ ਅਲਾਈ ।
 ਭਾਗੇ ਅਗੁ ਮਗਰ ਨਹੀ ਕੀਜੈ । ਇਹ ਬਚ ਮੋਰ ਕਾਨ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । 230 ।
 ਨੀਤ ਬਿਖੈ ਭਾਖਤ ਬਚ ਬਡੇ । ਅਰ ਭਾਗੇ ਕੋ ਮਗਰ ਨ ਚਢੇ ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਹੀਨ ਹੋਇ ਗਹੈ ਜੁ ਸਰਨਾ । ਤਾਕੋ ਬਧ ਆਚੋ² ਨਹੀ ਕਰਨਾ । 231 ।
 ਜਬ ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਇਮ ਭਾਖੀ । ਲੈ ਸਭ ਹੂੰ ਅਪਨੇ ਚਿਤ ਰਾਖੀ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਭਯੋ ਨਾਥ ਜੈ ਕਾਰੀ । ਰਾਇ ਮਲੇਛ ਗਏ ਸਭ ਹਾਰੀ । 232 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਸਭੈ ਵਿਪਲੀ³ ਮਧਿ ਏ ਬਤੀਆਂ ਸਭਹੂੰ ਸੁਨ ਪਾਈ ।
 ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਸਖੇ ਸਿਖ ਪੂਰਨ ਨਾਚ ਉਠੈ ਮਨ ਮੋਦ⁴ ਬਢਾਈ ।
 ਆਜ ਸਮਾਨ ਸੁ ਹੈ ਨ ਕਹੂੰ ਸੁਖ ਜੋ ਗੁਰ ਦੇਵਕੀ ਜੀਤ ਸੁਨਾਈ ।
 ਧੰਨ ਹੀ ਧੰਨ ਭਯੋ ਸਭ ਜਾ⁵ ਜਬ ਨਾਥ ਜਿਤੈ ਅਰੁ ਸੈਨ ਭਜਾਈ । 233 ।
 ਗੰਗ ਸੁਨੀਰ ਦਿਪੈ ਜਿਮ ਛੀਰ ਸੁ ਚੰਦਨ ਔ ਘਨਸਾਰ⁶ ਸੁਹਾਈ ।
 ਬਾਜ ਗਇੰਦ ਸਸੀ ਮੁਕਤਾ ਹਿਮ ਫੇਨ ਕਪਾਸ ਰਿਦਾ ਸਮਸਾਈ ।
 ਜੋ ਨਿਜ ਰਾਸ ਮੰਦਾਰ ਸੁ ਬਾਛਤ ਸੰਤਨ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਸਤਿਸਾਈ ।
 ਕੀਰਤ⁷ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੇ ਬਰਸੇਤ ਸਰੂਪ ਸਬ ਧਰਿ ਛਾਈ । 234 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਿਥਮ ਜੁਧ ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਕੋ ਐਸੇ ਭਯੋ ਸੁ ਬਨਾਇ ।
 ਜਿਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਰਨਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਅਨੁਗ⁸ ਇਨੈ ਚਿਤ ਲਾਇ । 235 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੁਖ੍ਯਤ ਹੈ ਮਿਲ ਰਾਵ ਸਭੈ ਨਿਜ ਜਾਇਕੈ ਸਾਹ ਕੇ ਤੀਰ ਪੁਕਾਰੇ ।
 ਸੈਨ ਦਈ ਬਹੁ ਲਾਗ ਤਿਨੈ ਤਬ ਆਨ ਲਰੇ ਸੁ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ ।
 ਜੀਤ ਭਈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕੀ ਜਸੁਵਾਰ ਕਿਧੋ ਸਮਰਾਵ ਸੰਘਾਰੈ ।
 ਗਾਫਲ ਗੰਜਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜਿਹ ਸੰਤ ਨਿਵਾਸ ਸੁ ਸਤ੍ਰ ਬਿਦਾਰੈ⁹ । 236 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬਿਤ ਅਮਿਤ ਸੁਧਿਤ ਨਿਹਾਰਿ ਕੈ ਕੋਨ ਸਕੈ ਕਬਿ ਚਿਤ ਗਨਾਈ ।
 ਸਾਵਨ ਕੇ ਘਨ ਜਯੋ ਬਰਖ੍ਯੋ ਧਨ ਧਾਰ ਹਜਾਰ ਲਯੋ ਸਬ ਆਈ ।
 ਦੀਨਨ ਕੋ ਜਨ ਰੂਪ ਭਯੋ ਸੁਰ ਬਾਂਟਤ ਦੇਖ ਗਿਰੀਸ ਡਰਾਈ ।
 ਦਾਰਦ ਕੇ ਤਨ ਛੇਦ ਪਰੇ ਨਿਜ ਸੁ ਮਨ ਦੇਹ ਦਰੇਰਨ ਛਾਈ । 237 ।
 ਦੁੰਦਭ ਨਾਦ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਅਨੂਪਮ ਨੀਤ ਬਜੈ ਜਿਹ ਕੇ ਦਰਬਾਰਾ ।
 ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਪੁਰਾਨਨ ਕੋ ਸੁਭ ਹੋਵਤ ਹੈ ਦਿਨ ਰੈਨ ਉਚਾਰਾ ।

1) ਮੁਖ, ਬ ਦਨ 2) ਬਿਲਕੁਲ 3) ਪ੍ਰਿਥਵੀ 4) ਖੁਸ਼ੀ 5) ਥਾਂ 6) ਕਪੂਰ 7) ਜਸ 8) ਸਾਬੀਓ
 9) ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ

ਬੀਰ ਅਮੀਰ ਸਰੀਰ ਸੁ ਪਾਵਨ ਰਾਜਿਤ ਹੈ ਅਗਨੈਤ ਅਪਾਰਾ ।
 ਭਾਟ ਕਲਾਂਵਤ ਢਾਢਿ ਗੁਨੀ ਧਨ ਪਾਵਤ ਹੈ ਮੁਖ ਸੋ ਭਨਿ ਸਾਰਾ । 238 ।
 ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਕਰੇ ਇਨ ਕੇ ਤੁਮ ਹੀ ਜਗ ਮੈ ਸਬ ਬਯੋਤ¹ ਬਨਾਈ ।
 ਰਾਵਨ ਸੇ ਰਿਪ ਕੋਟ ਹਨੇ ਪੁਨ ਕੋਟ ਤੇਤੀਸ ਕੀ ਬੰਦ ਛੁਡਾਈ ।
 ਮੁਸਟ ਚੰਡੂਰ ਸੁ ਕੰਸ ਕਿਸੀ² ਹਰਿ ਭੂਸੁਤ³ ਕੀ ਤ੍ਰਿਆ ਅੰਗ ਲਗਾਈ ।
 ਸੋ ਅਬ ਸਾਹਨਸਾਹ ਭਯੋ ਅਰਿ ਚੂਰ ਕੈ ਜੀਤ ਕੀ ਬੰਬ ਬਜਾਈ । 239 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਕਲ ਤੁਰਕ ਰਾਜਾਨ ਪੈ ਕੋ ਜੀਤੈ ਰਨ ਜਾਇ ।
 ਸੋ ਇਨ ਦਏ ਭਜਾਇ ਕੈ ਪਲ ਮੈ ਮਾਰਿ ਖਪਾਇ 240 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਕਹਤ ਸਕਲ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਹੈ ਇਹ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਅਵਤਾਰੀ ।
 ਹਮਰੇ ਅਧਿਕ ਭਾਗ ਕਛੁ ਜਾਗੇ । ਜੋ ਅਸ ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਨੀ ਲਾਗੇ । 241 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਥਾ ਪੰਚ ਦਸਵੀ ਸੁ ਮਤਿ ਬਰਨੀ ਕਛੁਕ ਸੁਰੰਗ ।
 ਅਗਰ ਖਸਟ ਦਸਮੀ ਭਨੋ ਸੋ ਤੁਮ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ । 242 ।

ਚੋਪਈ : ਜੋ ਰੁਚ ਸੋ ਸਿਹ ਪਢੈ ਪਢਾਵੈ । ਮਾਨਸਾ ਬਾਰ ਸਕਲ ਫਲ ਪਾਵੈ ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਤ ਅਧਿਕ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਈ । ਦਾਰਦ⁴ ਦੂਖ ਰਹੈ ਨਹਿ ਕੋਈ । 243 ।
 ਅਚੁਤ ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਮੈ ਬਾਸਾ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਪੂਰਨ ਤਿਹ ਆਸਾ ।
 ਜਨਨੀ ਜਨਰ ਬਹੁਰ ਨਹੀ ਆਵੈ । ਨਵ ਗੁਰ ਜੀਤ ਦਸਨ ਬਰ ਪਾਵੈ । 244 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਰਾਜਨ ਸਿਉ ਤੁਰਕਾਨ ਜੁਧ ਆਨੰਦਪੁਰ ਜੁਧ ਖਾਲਸੇ
 ਕੀ ਬਿਜੈ ਭਵੇਤ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਦਸਮੇ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ
 ਸਤ । 15 । ਅਫਜੂ ।

1) ਵਿਉਂਤ 2) ਕੇਸੀ ਦੇਂਤ 3) ਭੂਮਾਸੁਰ 4) ਦਰਿਦ੍ਰਤਾ, ਗਰੀਬੀ

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਜਬ ਹਾਰ ਗਯੋ ਤਿਨ ਕੋ ਦਲ ਭਗਲ ਲੋਕ ਤਹਾਂ ਸੁ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਜਾਇ ਸੁ ਸਾਹ ਕੇ ਤੀਰ ਕਹਯੋ ਉਨ ਜੀਤ ਭਈ ਤੁਮਰੇ ਦਲ ਹਾਰੇ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਸਾਹ ਭਯੋ ਬਿਸਮੈ ਤਿਨ ਸਾਥ ਕਹਯੋ ਕਹੁ ਕੈਸ ਪ੍ਰਕਾਰੇ ।
ਤੋ ਸੁਨ ਦੂਤ ਕਹੀ ਬਤੀਆਂ ਨਖ ਅੰ ਸਿਖ ਲੋ ਸਬ ਛੋਰ ਬਿਥਾਰੇ । 1 ।
ਦੂਤੋਬਾਚ ਸਾਹਿ ਸੋ ।

ਚੋਪਈ : ਜਬ ਹਮਰੇ ਇਤ ਤੇ ਦਲ ਗਏ । ਉਤ ਤੇ ਰਾਜਨ ਕੇ ਬਹੁ ਆਏ ।
ਮਿਲ ਕੈ ਕੀਨ ਜੁਧ ਜਬ ਆਈ । ਬਾਹਰ ਲਰ੍ਹਯੋ ਸੁਹੈ¹ ਦਲੁ ਆਈ । 2 ।
ਆਧੋ ਦਿਵਸ ਜੁਧ ਜਬ ਭਯੋ । ਤੁਪਖਾਨਾ ਤਬ ਨਿਕਟ ਸੁ ਅਯੋ ।
ਇਤ ਜਬ ਲਗੀ ਤੋਪ ਗਨ ਗਰਜਨ । ਤਬ ਤਿਨ ਕਰੇ ਬੀਰ ਨਿਜ ਬਰਜਨ । 3 ।
ਗਿਰ ਮੁਰਚਾਨ ਮੈ ਦੀਸ ਬਿਠਾਈ । ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਯੋ ਕਰੀ ਲਰਾਈ ।
ਇਤ ਉਤ ਲਰੇ ਬੀਰ ਗਨ ਸਾਰੇ । ਵਹ ਬੈਠੇ ਗਿਰ ਜੁਧ ਨਿਹਾਰੇ । 4 ।
ਤਬ ਨਬਾਬ ਕੁਰੁਧਤ ਅਤਿ ਭਯੋ । ਤੁਪਖਾਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਆਇਸ ਦਯੋ ।
ਕਈ ਤੋਪ ਇਨ ਉਤੈ ਚਲਾਈ । ਤਦਪ² ਤਾਤੇ ਉਨ੍ਹਯੋ ਨ ਰਾਈ । 5 ।
ਤਬ ਨਬਾਬ ਗਜ ਕੇ ਤਰ ਆਯੋ । ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਕਈ ਤੋਪ ਚਲਾਯੋ ।
ਹਜਰਤ ਕਛੁ ਸਿਹਰ³ ਤਿਨ ਕਯੋ । ਗੋਰਾ ਏਕ ਛੁਹਨ ਨਹੀ ਦਯੋ । 6 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਰ੍ਹਯੋ ਬੰਦੁ ਸਾਰਾ⁴ । ਕਛੁ ਕੈ ਬਿਚਾਰਾ ।
ਉਠਯੋ ਨਾਹ ਬਾਨਾ । ਪਚੇ ਖਾਨ ਜਵਾਨਾ । 7 ।
ਲਗੇ ਲਛ ਗੋਰਾ । ਗਨੇ ਨਾਹ ਭੋਰਾ ।
ਨਿਜੇ ਆਨ ਤੋਪਾ । ਕਰ੍ਹਯੋ ਆਪ ਕੋਪਾ । 8 ।
ਅਸੰ ਗੋਰ ਮਾਰੇ । ਹਨੇ ਟੋਲ ਸਾਰੇ ।
ਜਿਸੈ ਅੰਗ ਲਾਗਯੋ । ਤਿਨੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤਯਾਗਿਯੋ । 9 ।
ਹਮੈ ਨੇਕ ਮਾਰੀ । ਲਗੀ ਕੌਨ ਕਾਰੀ ।
ਉਨੈ ਐਸ ਮਾਰੀ । ਜਿਸੈ ਬਿਜ ਕਾਰੀ । 10 ।

ਚੋਪਈ : ਚਾਰ ਪਹਰ ਯੋ ਕਰ ਸੁ ਲਰਾਈ । ਡੇਰਾ ਕਰ੍ਹਯੋ ਬਹੁਰ ਹਮ ਜਾਈ ।
ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ⁵ ਭੋਰ ਜਬ ਭਯੋ । ਇਤ ਉਤ ਕਿਤੈ ਜੁਧ ਨਹੀ ਕਯੋ । 11 ।
ਹਮ ਉਤਰੇ ਸਤ੍ਰੁਦ੍ਰਵ⁶ ਪਰ ਜਾਈ । ਵਹ ਬੈਠਿਯੋ ਗਿਰ ਉਪਰ ਆਈ ।
ਹਜਰਤ ਕਛੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤਿਹ ਕੀਨਾ । ਅਦਭੁਤ ਭਏ ਸਰਬ ਭਟ ਚੀਨਾ । 12 ।

ਤੀਨ ਬਾਨ ਤਿਨ ਐਸ ਪ੍ਰਹਾਰੇ । ਸਵਾ ਕੋਸ ਹਮ ਉਪਰ ਮਾਰੇ ।
ਯੋ ਸਬ ਬੀਰ ਬਿਸਮ ਸਭ ਭਏ । ਅਸ ਸਰ ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਨ ਹਏ । 13 ।

ਦੋਹਰਾ : ਲਾਂਬਿ ਚੋਰ ਖਪਰਾਦਿ ਪੈ ਕਾਨ ਪੰਖ ਬਰਫੋਕ ।

ਨਿਰਖ ਜਰਾਉ ਸਵਰਨ ਜੁਤ ਬਿਸਮ ਹੋਤ ਸਭ ਲੋਗ । 14 ।

ਚੌਪਈ : ਸੋ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਭਯੋ ਸਿਕਾਰਾ । ਇਤ ਉਤ ਦਲ ਮੋ ਬਜੇ ਨਗਾਰਾ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਪਰਾ ਸਾਰ ਤਿਹ ਭਾਰੋ । ਸਾਵਨ ਦੁਤੈ ਮੇਘ ਅਨੁਹਾਰੋ¹ । 15 ।

ਰਜਨ² ਬਿਤੀ ਤਬ ਭਯੋ ਸਿਕਾਰਾ । ਰਾਜਨ ਆਨ ਇਤੈ ਸੁ ਉਚਾਰਾ ।

ਜਹ ਤਹ ਰਹੋ ਮੋਰਚਨ ਲਾਈ । ਲੇਹੈ ਪ੍ਰਾਤ ਸੁ ਮਾਰਿ ਬਨਾਈ । 16 ।

ਤਬ ਪਠਾਨ ਤਵਨੈ ਬਿਧ ਕੀਨੀ । ਜਿਹ ਤਿਹ ਰਹੈ ਮੋਰਚਨ ਦੀਨੀ ।

ਤੀਨ ਪਹਰ ਰਜਨੀ ਸਭ ਥਾਨਾ । ਜਹ ਤਹ ਹਮਰੇ ਲਰੇ ਜਵਾਨਾ । 17 ।

ਚਤੁਰਥ ਜਾਮ ਸੋਇ ਕਰ ਗਏ । ਤਬ ਵੈ ਆਨ ਇਨ੍ਹ ਪਰ ਭਏ ।

ਮਾਰ ਮੋਰਚਾ ਦਯੋ ਭਜਾਈ । ਤੋਪ ਬੰਦੂਕਨ ਲਯੋ ਛਿਨਾਈ । 18 ।

ਇਤ ਜਬ ਬਾਰ ਮਸਾਲਨ ਧਾਏ । ਤਬ ਵੈ ਗਢ ਮੈ ਜਾਇ ਸਮਾਏ ।

ਤਬ ਨਬਾਬ ਦੁਖਿਯਤ ਅਤ ਭਯੋ । ਨੈਨ ਚੁਚਾਤ³ ਨ੍ਰਿਪਾਨ ਬੁਲਯੋ । 19 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਨ ਪਰ ਹਜਰਤ ਕੋ ਪਕਰ ਯੋ ਬਚ ਕਹੈ ਨਬਾਬ ।

ਮੈ ਅਬ ਜਾਇ ਦਿਲੀਸ⁴ ਤਟ ਦੇ ਹੋ ਕੋਨ ਜਬਾਬ । 20 ।

ਤੁਮ ਹਜਰਤ ਕੇ ਤੀਰ ਅਬ ਭਾਖਾ ਥਾ ਇਹ ਭਾਇ ।

ਤਹਾ ਫਵਜ ਕਛ ਹੈ ਨਹੀ ਫਕਤ⁵ ਗੁਰੂ ਓਹ ਜਾਇ । 21 ।

ਰਸਵਾਲ ਲਖੋ ਜੋ ਸੁ ਆਈ । ਘਨੇ ਬੀਰ ਭਾਈ ।

ਛੰਦ : ਪਰੇ ਦੋਇ ਸਤਾ । ਕਰੀ ਸੈਨ ਕਛਾ । 22 ।

ਜਬੈ ਰਾਵ ਝਾੜੇ । ਵਹੈ ਯੋ ਬਬਾੜੇ⁶ ।

ਖਤਾ⁷ ਨਾ ਹਮਾਰੀ । ਸੁਨੋ ਬਾਤ ਸਾਰੀ । 23 ।

ਸੁ ਮੰਤ੍ਰੀ ਪਠਾਈ । ਤੁਸਾ ਕੂ ਜਤਾਈ ।

ਤੁਮੈ ਨਾਹਿ ਮਾਨੀ । ਸੁਚੇਤੀ ਨ ਠਾਨੀ । 24 ।

ਗਏ ਸੋ ਤਮਾਰੀ । ਕਹਾ ਜਵਾਨ ਭਾਰੀ ।

ਚਿੰਤਾ ਸੋ ਨ ਕੀਜੈ । ਕਰੀ ਬੋਲ ਲੀਜੈ । 25 ।

ਲਰਾਈ ਸੁ ਪਾਈ । ਦਯੋ ਗੈ ਦੁਕਾਈ ।

ਦਰੋ ਜੇ ਦੁਕਾਯੋ । ਬਡੋ ਜੋਰ ਪਾਯੋ । 26 ।

1) ਅਨੁਸਾਰ 2) ਰਾਤ 3) ਹੰਝੂਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 4) ਦਿੱਲੀ ਪਤੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ 5) ਕੇਵਲ 6) ਬੜਬੜਾਏ
7) ਗਲਤੀ, ਦੋਸ਼

ਉਨੈ ਜੁਧ ਕੀਨਾ । ਅਗੈ ਹੈ ਨ ਚੀਨਾ ।
 ਘਰੀ ਅਧ ਮਧਾ । ਕਈ ਸੈਨ ਬਧਾ । 27 ।
 ਇਤੇ ਓਰ ਹਾਥੀ । ਦੁਤੈ ਸਿੰਘ ਸਾਥੀ ।
 ਕਰ੍ਯੋ ਐਸ ਜੁਧਾ । ਕਥੈ ਕੋਨ ਬੁਧਾ । 28 ।
 ਜਸੰਵਾਲ ਰਾਈ । ਜੁਝੈ ਤੋਨ ਜਾਈ ।
 ਨਿਜੰ ਕੁੰਭ ਰਛਾ । ਕਰ੍ਯੋ ਪੂਰ ਪਛਾ । 29 ।
 ਸੁਸੀ ਨੰਦ ਸੂਬਾ । ਮ੍ਰਿਤੰ ਧਾਰ ਡੂਬਾ ।
 ਘਨੇ ਔਰ ਮਾਰੈ । ਗਨੈ ਕੋ ਨ ਸਾਰੈ । 30 ।
 ਗਜੰ ਬਾਜ ਪਤੀ । ਪਰੇ ਐਸ ਗਤੀ ।
 ਅਸੰ ਕੀਨ ਹਾਥੀ । ਜਿਮੰ ਕਾਲ ਘਾਤੀ । 31 ।
 ਜਿਸੀ ਓਰ ਧਾਈ । ਦਲੰਤ ਹੋਤ ਆਈ ।
 ਇਮੰ ਹਾਲ ਦੇਖੀ । ਰਹੀ ਨਾਹਿ ਸੇਖੀ । 32 ।
 ਤਬੈ ਬਜ੍ ਖਾਨਾ । ਫਿਰਿਯੋ ਤੋਨ ਥਾਨਾ ।
 ਤੁਰੈ¹ ਕੂਚ ਵਾਈ । ਲਹੋਰੰ ਸਿਧਾਈ । 33 ।
 ਭਜੇ ਸਾਰ ਰਾਜੇ । ਘਰੰ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ।
 ਹਮੂ ਲੋਗ ਜੋਈ । ਇਤੈ ਆਇ ਸੋਈ । 34 ।
 ਅਸੰ ਜੁਧ ਹੋਆ । ਜਿਮੰ ਮੈ ਸੁ ਗੋਆ² ।
 ਸੁਨੋ ਸਾਹ ਬਾਨੀ । ਸੁ ਸਾਚੀ ਬਖਾਨੀ । 35 ।
 ਨਹੀ ਝੂਠ ਰਾਈ । ਜਸੰ ਜੋਗ ਗਾਈ ।
 ਤਿਸੈ ਕਾ ਉਪਾਈ । ਕਰੋ ਚੀਤ ਲਾਈ । 36 ।
 ਛੁਠਾ ਹੈ ਨ ਜਾਨੋ । ਕਰੇਗਾ ਨਿਦਾਨੋ ।
 ਸਫਾ ਏ ਜੁ ਸਾਰੀ । ਉਠੀ ਮੈ ਨਿਹਾਰੀ । 37 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਲਗ ਆਪ ਜਹਾਨ ਮੈ ਕੀਨੋ ਰਾਜ ਨਿਸੰਗ ।

ਜਬ ਲਗ ਸਾਥ ਸੁ ਤਵਨ ਕੇ ਬਨ੍ਯੋ ਨ ਤੁਮਰੋ ਜੰਗ । 38 ।

ਚੌਪਈ : ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਜਿਤਕ ਇਹ ਥਾਨੈ । ਬਾਦਿਸਾਹ ਕਰ ਤੋਰਿ ਬਖਾਨੈ ।

ਤਾਕੀ ਉਪਮਾ ਅਧਿਕ ਸੁ ਠਾਨੈ । ਸਾਚੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਕਰ ਮਾਨੈ । 39 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਲਰਤ ਆਨਿ ਮਧਿ ਜੰਗਾ । ਤਨਕ³ ਚਿੰਤ ਨਹੀ ਕਰੈ ਸੁ ਅੰਗਾ ।

ਟੂਕ ਟੂਕ ਹੂੰ ਜਾ ਤਿਹ ਥਾਨੈ । ਜਵਨ ਜਾਇ ਨਿਜ ਚਰਨ ਧਰਾਨੈ । 40 ।

1) ਘੋੜੇ 2) ਕਿਹਾ ਹੈ 3) ਮਾੜੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ, ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ

ਜੋ ਹਜਰਤ ਚਾਹਤ ਪਤਸਾਹੀ । ਤਉ ਤੁਮ ਯਾਕੋ ਕਰਉ ਉਪਾਈ ।
ਜਸ ਹਮ ਨਿਰਖੀ ਤੇਸ ਉਚਾਰੀ । ਆਗੇ ਤੁਮ ਨਿਜ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ । 41 ।

ਯੋ ਤਿਨ ਲੋਗਨ ਚੁਗਲ ਅਪਾਰਾ । ਉਸਤਤ ਚੁਗਲੀ ਕਰੀ ਹਜਾਰਾ ।
ਜੰਗ ਭੇਦ ਐਸੇ ਇਤ ਭਯੋ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਯੋ । 42 ।

ਸੋਰਠਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਇਹ ਭਾਇ ਅਧਿਕ ਦੁਖੀ ਹਜਰਤ ਭਯੋ ।
ਲੋਗਨ ਦੂਰ ਹਟਾਇ ਮੰਤ੍ਰਨ ਸੋ ਬੂਝਤ ਪ੍ਰਗਟ । 43 ।

ਭੁਜਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਬਿਠੋ ਲੈ ਇਕਾਤੰ ਤਿਨੂੰ ਕੋ ਸੁ ਜਾਈ । ਸਭੈ ਬਾਤ ਜੀ ਕੀ ਉਨੈ ਯੋ ਜਚਾਈ ।
ਕਹੈ ਕੌਨ ਭਾਂਤੰ ਅਬੈ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਜੈ । ਸੁਝੈ ਨਾਜ¹ ਪਾਨੀ ਹਰਾਮੰ ਲਹੀਜੈ । 44 ।

ਕਹੈ ਨੇਕ ਬਾਤੰ ਉਨੈ ਕੂ ਸੁ ਮਾਰੈ । ਇਤੇ ਉਤ ਬੋਲੀ ਦਗਾ ਜੁਧ ਧਾਰੈ ।
ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਤਾਕੇ ਕਹੀ ਬਾਤ ਮੰਤ੍ਰੀ । ਸੁਨੋ ਸਾਹਿ ਭਾਖੋ ਕਥਾ ਜੋ ਇਕੰਤ੍ਰੀ । 45 ।

ਮੰਤ੍ਰੀਯੋ ਬਾਚ ਸਾਹ ਸੋ

ਚੋਪਈ : ਮੰਤ੍ਰਨ ਕਹੀ ਸਾਹਿ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਜੋ ਹਮ ਭਾਖਤ ਸੋ ਬਿਧ ਕੀਜੈ ।
ਤੁਮ ਤਾ ਕੋ ਲਘੁ ਕਰ ਜਿਨ ਜਾਨਹੁ । ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਖੜਗ ਧਰ ਮਾਰਹੁ । 46 ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹ ਵਹ ਆਈ । ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਜਵਨ ਕੀ ਸਾਹੀ ।
ਤਾਂ ਕੀ ਗਦੀ ਪਰ ਤੁਮ ਜਾਨੋ । ਸੋਢੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪਹਿਚਾਨੋ । 47 ।

ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਕਲਪ ਜਨ ਤਰਾ । ਸਬ ਬਰਸਾਈ ਜਾਤੇ ਧਰਾ² ।
ਪਾਰਸ ਜਿਯੋ ਜਿਨ ਕੋ ਛੁਹ ਗਯੋ । ਕੰਚਨ ਕਰਤ ਮਨੂਹਰ ਭਯੋ । 48 ।

ਤਾਕੋ ਨਤਾ³ ਯਾਕੋ ਕਹੈ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਆਲੇ ਕਰ ਲਹੈ ।
ਰਾਜ ਜੋਗ ਜਿਹ ਸਦਨ⁴ ਭਨਿਜੈ । ਕੋ ਉਪਮਾ ਪਟਤਰ ਇਨ ਦਿਜੈ । 49 ।

ਦੀਪਕ ਦੀਪ ਮਹੀਪ ਸਿਰੋਮਣਿ । ਸਾਗਰ ਸੀਹ ਗਇੰਦ ਬਡੋ ਗਣਿ ।
ਧੋਲ ਕੰਧ ਧਰਿ ਧੀਰ ਧਰਾ ਸਮ । ਭਵ ਭੂਖਣ ਪ੍ਰੂਖਣ ਸੋਹਣ ਤਮ । 50 ।

ਜੋ ਗੁਰ ਪੀਰ ਜਗਤ ਇਹ ਮਾਹੀ । ਸਰਬ ਆਦਿ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਆਹੀ ।
ਨਾਨਕ ਮਧਿ ਖੁਦਾਇ ਸੋ ਜਾਣੁ । ਰਤੀ ਨ ਅੰਤਰ ਦੁਤੈ ਪਛਾਣੁ । 51 ।

ਆਲਮ⁵ ਕੁਲ ਤਾਰਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਹਿੰਦਨ ਅੰ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਸਾਂਝਾ । ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਤਾ ਕਉ ਮਨ ਮਾਂਝਾ । 52 ।

ਜੋ ਜੋ ਮਿਲਯੋ ਤਿਸੀ ਕਹੁ ਜਾਈ । ਤਾ ਕੀ ਮਨਸਾ⁶ ਪੂਰ ਕਰਾਈ ।
ਤਾਤੈ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਸੁ ਭਯੋ । ਰਾਮਦਾਸ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਠਯੋ । 53 ।

1) ਅਨਾਜ 2) ਧਰਤੀ 3) ਪੋਤਰਾ 4) ਘਰ 5) ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ 6) ਇੱਛਾ

ਤਾਸ ਜੁ ਪੌਤ੍ਰਾ ਯਾਹਿ ਭਣੀਜੈ । ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਜਿਹ ਲੀਜੈ ।
 ਤੁਮ ਤਾ ਕੋ ਇਹ ਠਵਰ ਬੁਲਾਵਹੁ । ਨਾਤਰ¹ ਚਲ ਆਪਨ ਤਹ ਜਾਵਹੁ । 54 ।
 ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਅਧਿਕ ਜੋ ਆਹੀ । ਨਿਪ² ਚਲ ਜਾਹਿ ਆਪ ਤਿਨ ਪਾਹੀ ।
 ਬਾਬਰ ਮੀਰ ਆਪ ਜਿਮ ਗਯੋ । ਨਾਨਕ ਮਿਲਿਓ ਅਭੈਪਦੁ ਲਹਿਯੋ । 55 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਨ ਜਾਰਤ³ ਕਰ ਲੇਹੁ ਗੇ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁਗੇ ਨਿਤ ।
 ਨਾਤਰ ਵਹੈ ਸੁ ਕੀਜੀਯੈ ਜੋ ਆਵੈ ਮਨ ਚਿਤ । 56 ।

ਹਜਰਤ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਯੋ ਲਖੋ ਸਹੀ ਆਪ ਮਨ ਮਧਿ ।
 ਜੋ ਜੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਤਵਨ ਕੇ ਸੁਨੇ ਮਧਿ ਇਹ ਜਧ । 57 ।

ਚੌਪਈ : ਕਿਤਕ ਲਛ ਸੈਨਾ ਚਢ ਗਈ । ਪੇਸ ਨ ਗਯੋ ਫੇਰ ਫਿਰ ਅਈ ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਕਿਧੋ ਹੈ ਵਹਿ ਨਾਹੀ । ਅਲਪ ਬੀਰ ਲੈ ਲਰਿਯੋ ਤਹਾਹੀ । 58 ।

ਦੋਹਰਾ : ਔਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਤਵਨ ਕੇ ਜਿਤੇ ਸੁਨੇ ਇਹ ਆਹਿ ।
 ਅਦਭੁਤ ਕਥਾ ਸੁ ਤਵਨ ਕੀ ਕਸ ਕੋਊ ਸਕੈ ਦੁਰਾਇ⁴ । 59 ।

ਪੁਨ ਦੇਵੀ ਯਹਿ ਜਗਤ ਮੈ ਕਹੁ ਕਾ ਕੋ ਅਸ ਦੀਨ ।
 ਸੋ ਇਨ ਲਇਯੋ ਰੀਝਾਇ ਕਰ ਭਾਖਤ ਲੋਗ ਪ੍ਰਬੀਨ । 60 ।

ਮਨ ਮਲੇਛ ਕ੍ਰਧਤ ਭਯੋ ਅਧਿਕ ਕਰ੍ਹਯੋ ਤਿਨ ਕੋਪ ।
 ਪੁਨ ਸੂਬੈ ਇਤ ਪਠਨ ਕੋ ਕਹੈ ਬਚਨ ਤਜ ਗੋਪ⁵ । 61 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਘਨੋ ਕੈ ਬਿਚਾਰੀ । ਯਹੈ ਲੈ ਨਿਹਾਰੀ ।
 ਦਿਜੈ ਸਾਬ ਸੈਨਾ । ਪਠੋ ਪੂਤ ਐਨਾ । 62 ।
 ਲਗੋ ਕੈ ਤਯਾਰੀ । ਗਜੈ ਬਾਜ⁶ ਧਾਰੀ ।
 ਧਨੰ ਬਿਤ ਖੰਡੇ । ਸਭੰ ਦੀਸੁ ਬੰਡੇ । 63 ।
 ਅਸੰ ਕੈ ਤਯਾਰੀ । ਦਈ ਸੋਜ⁷ ਸਾਰੀ ।
 ਜਿਤੈ ਮਤ ਧੀਰਾ । ਰਟੈ ਸਾਹ ਤੀਰਾ । 64 ।
 ਰਿਤੰ ਮੇਘ⁸ ਆਈ । ਲਹੈ ਲੋ ਬਿਤਾਈ ।
 ਬ੍ਰਸਾ⁹ ਤੰਬਿ ਆਵੈ । ਸੁਤੰ ਕੋ ਪਠਾਵੈ । 65 ।
 ਦਿਸੈ ਹੈ ਪਹਾਰੀ । ਨਦੀ ਨਾਵ ਭਾਰੀ ।
 ਸਿਤਾਬੀ ਨ ਕੀਜੈ । ਸਮਾ ਦੇਖ ਲੀਜੈ । 66 ।
 ਤਿਨੈ ਯੋ ਸੁਨਾਯੋ । ਸੁ ਦੋਖੀ ਹਟਾਯੋ ।
 ਕੂੜੇ ਚੀਤ ਭਾਰੀ । ਮਲੇਛੰ ਬੁਰਾਰੀ । 67 ।

1) ਨਹੀਂ ਤਾਂ 2) ਰਾਜਾ 3) ਯਾਤਰਾ; ਦਰਸ਼ਨ 4) ਲੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ 5) ਲੁਕਾ ਛਿਪਾ 6) ਹਾਥੀ
 ਤੇ ਘੋੜੇ 7) ਸਾਮਗ੍ਰੀ, ਸਾਮਾਨ 8) ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਮੌਸਮ 9) ਵਰਖਾ ਰੁਤ

ਦੋਹਰਾ : ਕਿਤਕ ਦਿਨਾ ਸੁ ਬਿਦਾਰ ਕਰ ਪੁਨ ਉਚਰੇ ਤਿਨ ਬੈਨ ।

ਚਤੁਰ ਮਾਸ ਬੀਤਾਇਕੈ ਪਠ ਹੈ ਤਹੀ ਸੁ ਸੈਨ । 68 ।

ਏਕ ਦਿਵਸ ਨਿਜ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠ ਹੁਤੋਂ ਬਦਸਾਹ ।

ਭਾਂਡ ਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਏ ਤਬੈ ਤਵਨ ਕੇ ਪਾਹੇ¹ । 69 ।

ਤਿਨ ਹਜਰਤ ਮੋ ਇਮ ਕਹੀ ਕਛੁ ਕਾਛੁ ਕਰਿ ਸਾਂਗ ।

ਆਨ ਦਿਖਾਵੈ ਤੁਰਤ ਹੈ ਜੋ ਨਿਜ ਹੋਸੀ ਆਂਗ । 70 ।

ਅੜਿਲ ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਸਾਹ ਉਨੈ ਇਮ ਗਾਇਯੋ ।

ਕਰੋ ਖਾਲਸੇ ਸਾਂਗ ਜੁ ਗੁਰੂ ਬਨਾਇਯੋ ।

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਿਹ ਸਾਹ ਐਸ ਬਿਧ ਠਾਨਿਯੋ ।

ਹੋ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਰੂਪ ਕਾਛੁ ਕਰ ਆਨਿਯੋ । 71 ।

ਚੌਪਈ : ਦਸ ਪਾਂਚਕ ਇਕ ਜਾ ਵਹੁ ਭਏ । ਦੂਜੀ ਦਿਸਾ ਤਿਤਕ ਹੁਐ ਵਏ ।

ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਧਰ ਕਮਰ ਛਕਾਈ । ਕਾਛੁ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਬੈ ਸੁ ਬਨਾਈ । 72 ।

ਭੂਖਨ ਅਯੁਧ³ ਚੀਰ ਸਜਾਈ । ਜਯੋਂ ਹੀ ਤਯੋਂ ਵਹ ਬਚਨ ਬਨਾਈ ।

ਦੋ ਦਿਸ ਕੂਚ ਕਰਤ ਚਲ ਆਏ । ਓਹੁ ਦਿਸ ਤੇ ਇਕ ਇਹ ਦਿਸ ਧਾਏ । 73

ਰਸਾਵਲ ਮਿਲੇ ਆਨ ਬੀਰਾ । ਕਿਸੂ ਗਾਉ ਤੀਰਾ ।

ਛੰਦ : ਕਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੋਉ । ਮਿਲੇ ਅੰਕ³ ਸੋਉ । 74 ।

ਗਹੇ ਪਾਇ ਧਾਈ । ਦੁਤੈ ਤੀਰ ਜਾਈ ।

ਪੁਛੈ ਖੇਮ⁴ ਨਾਨਾ । ਸੁਖੀ ਯੋ ਬਖਾਨਾ । 75 ।

ਬਿਨੇ ਤੋਨ ਜਾਈ । ਦਯੋ ਡੇਰ ਲਾਈ ।

ਕਰ੍ਯੋ ਭੋਜ ਖਾਨਾ । ਅਚ੍ਯੋ ਏਕ ਥਾਨਾ । 76 ।

ਗੁਨੰ ਨਾਥ ਗਾਈ । ਨਿਸੈ ਲੈ ਬਿਧਾਈ ।

ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਤ ਕਾਲਾ । ਚਢਯੋ ਦਯੋਸ ਪਾਲਾ । 77 ।

ਤੋਟਕ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸੁਚੇਤ ਭਏ ਸੁ ਸਬੈ । ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਬੈ ।

ਛੰਦ : ਕਰ ਭੋਜਨ ਏਕਹ ਜਾਇ ਲਯੋ । ਓਹੁ ਕੇ ਮੁਖ ਮੈ ਉਨਹੁ ਸੁ ਦਯੋ । 78

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਚਢੇ ਕੈ ਤਯਾਰੀ । ਦਿਸੰ ਦੋਇ ਭਾਰੀ ।

ਪਰੈ ਪਾਇ ਮਾਹੀ । ਬਿਨੋ ਯੋ ਕਰਾਹੀ । 79 ।

ਜਹਾਂ ਹੋਤ ਜਾਨਾ । ਚਲੇ ਤੋਨ ਥਾਨਾ ।

ਚਲੈ ਪੈਂਡ ਜਾਈ । ਡੰਡੋਤੋ ਕਰਾਈ । 80 ।

1) ਪਾਸ, ਕੋਲ 2) ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ 3) ਗਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲੇ 4) ਖੈਰ ਖੈਰੀਅਤ

ਫਤੇ ਲੈ ਬੁਲਾਵੇ । ਤਰੈ ਸੀਸ ਨਿਆਵੈ ।

ਜਿਮੀ ਹਾਥ ਲਾਈ । ਦਿਖੈ ਪਾਛ ਧਾਈ । 81 ।

ਜਬੈ ਲਾਗ ਦੋਊ । ਪਰੈ ਦੇਖ ਓਊ ।

ਰਹੇ ਠਾਢ ਹੇਰੀ । ਚਲੇ ਆਗ ਫੇਰੀ । 82 ।

ਲਖਹਿ ਐਸ ਸਾਹਾ । ਬਿਸਮੰ ਮਨਾਹਾ ।

ਰਟੈ ਯੋ ਸੁ ਬੈਨਾ । ਸੁਨੈ ਲੋਗ ਸੈਨਾ । 83 ।

ਚੋਪਈ : ਇਤਨੋ ਇਨ ਮੈ ਹੈ ਇਤਫਾਕਾ¹ । ਕਰੈ ਖੁਦਾਈ ਦੂਰ ਸੁ ਸਾਕਾ ।

ਇਨ ਕੋ ਯੋ ਇਤਫਾਕ ਨਿਹਾਰੀ । ਅਲਹੁ ਖੁਦਾਈ ਸਾਹ ਉਚਾਰੀ । 84 ।

ਏਕ ਗਰੋਹ ਬਡੋ ਇਤਫਾਕ । ਜੋ ਚਾਹੇ ਲੂਟੇ ਗੜ ਲਾਖ ।

ਯੋ ਇਨ ਕੋ ਨਿਜ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ ਸਾਹ ਜੀ ਭਾਰੀ । 85 ।

ਸੁਨ ਅਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਤਾ । ਕਾਟਤ² ਜਯੋ ਅਦਭੁਤ ਬਰਸਾਤਾ ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਸਤ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਾਹੀ । ਜਾਕੇ ਗੁਨ ਬਰਨੇ ਕਤ ਜਾਹੀ । 86 ।

ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਬਾਗ ਤੜਾਗ³ ਨਵੀਨੇ । ਖਾਈ ਦਿਪਤ ਰੰਗ ਰਸ ਭੀਨੇ ।

ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਭੂਮ ਸੁਖਦਾਈ । ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਸਤ ਗਾਮਨਿ ਆਈ । 87 ।

ਗਿਰਦੈ ਦਿਪੜ ਪਬ ਜਿਹ ਭਾਰੀ । ਮਨੋ ਕਿਲੇ ਜਗਦੀਸ ਸੁਧਾਰੀ ।

ਬਗਰ ਬਜਾਰ ਨਵੀਨ ਸੁਹਾਏ । ਸਾਚ ਅਟਲ ਜਿਹ ਨਾਥ ਚਲਾਏ । 88 ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੰਚਨ ਮੈ ਗੁਰ ਧਾਮ ਬਿਰਾਜਿਤ ਸੁਧ ਮਨੋ ਚੁਨੀਆ ਜਿਹ ਲਾਈ ।

ਹੀਰ ਮਨੋ ਮੁਕਤਾ ਲਿਖ ਚਿਤਹ ਚਾਰ ਬਿਤਾਨ ਦਿਪੈ ਸੁਖਦਾਈ ।

ਬੰਭ ਕਿਧੋ ਸੁ ਲਗੇ ਜਿਹ ਸੁੰਦਰ ਦੇਖ ਗੁਨੀ ਮਨ ਮੋਦ⁴ ਬਢਾਈ ।

ਆਨਕੀ ਖਾਤ ਸੁ ਕੌਨ ਗਨੈ ਜਿਹ ਪੇਖ ਰਿਝੈ ਮਨ ਮੈ ਸੁਰ ਰਾਈ । 89 ।

ਦੇਸ ਕਿਧੋ ਯਹ ਮਧ ਕਲੂਰਹ ਆਨ ਦਯਾ ਨਿਧ ਕੋਤਕ ਲਾਏ ।

ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਕੋ ਨਾਰਿ ਗੁਨੀ ਅਰ ਆਨ ਪੁਰੀ ਇਹ ਮਧ ਸੁਹਾਏ ।

ਕੋਤਕ ਕੋਟ ਕਰੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿਨ ਕੋ ਕਛੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਏ ।

ਜੋ ਪਿਖਵੈ ਨਰ ਰੀਝ ਰਹੈ ਚਿਤ ਬਿਤ ਸਭੋ ਤਿਨਹੂ ਸੁ ਭੁਲਾਏ । 90 ।

ਹੰਸ ਪਿਯਾਨ ਸੁ ਦਾਦਰ⁵ ਔਬਕ ਮੋਰਨਹੂੰ ਘਨਘੋਰ ਲਗਾਈ ।

ਬੱਲ ਰਹੈ ਚਤੁਰੋ ਦਿਸ ਚਾਤ੍ਰਕ ਬਿਜ ਘਨੇ ਉਤ ਘੋਖ ਸੁਨਾਈ ।

ਨੀਲ ਘਟਾ ਨਭ ਨੀਰ ਭਰੀ ਤਿਨ ਮੈ ਮਘਵਾ ਧਨ⁶ ਯੋ ਛਬ ਪਾਈ ।

ਸਯਾਮ⁷ ਘਨੈ ਜਨ ਮਧ ਤਨੈ ਯਹ ਪੀਤ ਦੁਕੂਲ ਦਿਪੈ ਅਧਿਕਾਈ । 91 ।

ਮੂਸਲ ਧਾਰ ਸੁ ਨੀਰ ਪਰੈ ਨਭ ਹੈ ਅਵਨੀ⁸ ਸਗਰੀ ਜਲ ਛਾਈ ।

ਕੋਤਕੀ ਕੰਜ ਕਦੰਬ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਨੀਰ ਭਰੀ ਸਰਤਾ⁹ ਜਲ ਆਈ ।

1) ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ, ਏਕਾ

2) ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ

3) ਤਲਾਬ

4) ਖੁਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ

5) ਡੱਡ

6) ਇੰਦਰ ਧਨੁਸ

7) ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ

8) ਧਰਤੀ

9) ਨਦੀ

ਰਾਗ ਮਲਾਰ ਅਲਾਪਤ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰ ਸੁਨੈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਸੌ ਬਰਸਾਤ ਸੁ ਕਾਟਤ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਖਦਾਈ । 92 ।

ਅੜਿਲ : ਅਮਲ ਅਕਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਸੀ ਨਿਸ ਜਾਨਿਐ ।
ਮੁਦਿਤ ਕਮਲ ਕੁਲ ਸਰਦ ਰਿਤ ਸੁ ਬਖਾਨਿਐ ।
ਪੰਖੀ ਪਿਤਰ ਪਯਾਨ ਸਦਾ ਨ੍ਰਿਪ ਹੋਹੁਗੇ ।
ਹੋ ਯਾ ਬਿਧ ਸਰਦ ਨਿਹਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਸੋਹਗੇ । 93 ।

ਚੌਪਈ : ਸਾਵਨ ਭਾਦਵ ਯੋ ਸੁ ਬਿਤਾਯੋ । ਮਾਸ ਅਸੌਜ ਅਰਧ ਜਬ ਆਯੋ ।
ਪਿਤਰ ਪਛ ਜਬ ਸਰਬ ਬਿਤਾਯੋ । ਇਹ ਬਿਧ ਤਹੀ ਚਰਿਤ ਲਖ ਪਾਯੋ । 94 ।
ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਉਚਾਰੋ । ਮਾਰਿਵਾਰਿਅਨ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰੋ ।
ਦਸਮੀ ਬਿਜੈ ਨਿਕਟ ਜਬ ਆਈ । ਕਰਹੈ ਪੂਜਾ ਖੜਗ ਬਠਾਈ । 95 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਚਲੇ ਬੀਰ ਬਰ ਧਾਈ । ਤਤ ਛਿਨ ਆਨਿਓ ਤਿਨੈ ਬੁਲਾਈ ।
ਸਿਲਖਾਨਾ ਕੋ ਛੋਰ ਭੰਡਾਰਾ । ਤਾਕੋ ਦੀਨੋ ਸਰਬ ਸੁਧਾਰਾ । 96 ।
ਜੋ ਜੋ ਆਯੁਧ ਖਾਸ ਖਜਾਨੈ । ਅਸ ਨਹਿ ਸੁਮਤ ਨਾਮ ਗਨਿ ਠਾਨੈ ।
ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਜੰਬੂਰ ਅਪਾਰਾ । ਖੜਗ ਸਾਗ ਸਰ ਸੈਫ ਹਾਜ਼ਾਰਾ । 97 ।
ਸੈਫ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੜਗ ਖਗ ਖੰਡੇ । ਮਿਸਰੀ ਉਨਾ ਤੇਗ ਪਚੰਡੇ ।
ਧੋਪ¹ ਦੁਧਾਰ ਅਸ ਸਮਸੇਰ । ਦੋ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰੋਹੀ² ਹੋਰ । 98 ।
ਹਲਬ ਜੁਨਬ ਮਗਰਬ³ ਜੋਇ । ਤੇਗਾ ਨੀਮ ਸੀਖਚਾ ਸੋਇ ।
ਇਤ ਆਦਿਕ ਜੋ ਹੈ ਤਰਵਾਰ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ⁴ ਕੇ ਸਰਬ ਭੰਡਾਰ । 99 ।
ਬਾਨ ਨਰਾਚ ਬਿਸਖ ਸਰ ਤੀਰ । ਖੇਚਰ ਖਪਰੇ ਲੇਸ ਗਹੀਰ ।
ਤੁਕ ਬਿਦਾਮਚੇ ਧਨ⁵ ਜੁ ਖਤੰਗ⁶ । ਫੌਕੀ ਫਲਧਰ ਪਤੀ ਅੰਗ । 100 ।
ਕਰਦ ਕਟਾਰੀ ਨੀਮ ਤਮਾਚੇ । ਜੋ ਲੈ ਬਰਨੋ ਇਤ ਕਹ ਬਾਚੇ ।
ਤਉ ਹੋਵੇ ਬਡ ਕਥਾ ਪਸਾਰ । ਤਾਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਈ ਨਯਾਰ । 101 ।
ਇਤਯਾਦਿਕ ਸਰ ਚਕ੍ਰ ਨਵੀਨੇ । ਲੈ ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਂਜਨ ਕਹ ਦੀਨੇ ।
ਸਭ ਮਾਂਜਨ ਵਹ ਲਗੇ ਬਠਾਈ । ਉਧਰ ਆਯੁਧ⁷ ਪਾਵ ਟਿਕਾਈ । 102 ।
ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਜਬ ਯੋ ਸੁ ਬਿਤਾਯੋ । ਤਬ ਕਰੁਨਾਨਿਧ⁸ ਬਾਹਰ ਆਯੋ ।
ਠਾਢ ਭਯੋ ਉਨ ਕੈ ਚਲਿ ਆਗੇ । ਤਾਕੋ ਨਿਰਖ ਕਹਨ ਯੋ ਲਾਗੇ । 103 ।
ਅਸ ਕਾਰਜ ਕਰੀਐ ਨਹੀ ਆਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਜਗ ਮਾਤ ਲੇਹੁ ਸਿਰ ਧਾਰੇ ।
ਭੂਲ ਨ ਯਾ ਧਰ ਪਾਵ ਧਰੀਜੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਯਾਕੀ ਪੂਜ ਕਰੀਜੈ । 104 ।

1) ਪਤਲੀ ਸਿਧੀ ਤਲਵਾਰ 2) ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਲਵਾਰ 3) ਹਲਬ, ਜਨਬ, ਪੱਛਮ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਬਣੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ 4) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 5) ਧਨੁਸ 6) ਤਰਕਸ਼, ਭੱਥਾ 7) ਹਥਿਆਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ
8) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਹੈ ਏ ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕੈ ਪ੍ਰਾਨੰ । ਜਿਤਕ ਹਥਯਾਰ ਜਗਤ ਬਿਧ ਨਾਨੰ ।
ਯੋ ਬਚ ਬੋਲਤ ਆਗ ਸਿਧਾਏ । । ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਧਿਕ ਉਤ ਜਾਏ । 105 ।

ਕਰਤ ਸੁਚੇਤਾ¹ ਨਿਜ ਬਿਧ ਨਾਨਾ । ਬੈਠੇ ਆਨ ਦਿਵਾਨ ਸੁ ਥਾਨਾ ।
ਨਿਜ ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ² ਯੋ ਸੁ ਉਚਾਰੀ । ਨਿਰਖੋ ਤਾਕੋ ਜਾਇ ਸੁਧਾਰੀ । 106 ।

ਮਾਂਜਤ ਹੈ ਵਹ ਬੈਠ ਹਥਿਯਾਰਾ । ਵਾਸੀ ਸਿਖ ਮਾਰਵਰ ਸਾਰਾ ।
ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੇ ਸਾਰੇ । ਤਤ ਛਿਨ ਚਲੇ ਬੀਰ ਬਰ ਭਾਰੇ । 107 ।

ਅੜਿਲ : ਕਹਾ ਜਾਇ ਵਹ ਆਗੈ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰਹੀ ।
ਸਿਰ ਪਰ ਬੈਠੇ ਧਾਰਿ ਨ ਮੈਲ ਉਤਾਰਹੀ ।
ਤਿਨ ਪੂਛੋ ਉਨ ਸਾਥ ਜੂ ਬਚਨ ਬਨਾਇਕੈ ।
ਹੋ ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਰਾਖੀ ਤੇਗ ਲਗਾਇਕੈ । 108 ।
ਉਨ ਆਗੈ ਸੁਨ ਯਾ ਬਿਧ ਬਚਨ ਬਖਾਨਿਯੋ ।
ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹਮੈ ਬਚ ਠਾਨਿਯੋ ।
ਯਾ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਧਾਰ ਨ ਚਰਨ ਲਗਾਇਯੋ ।
ਹੋਇ ਹੈ ਖੜਗ ਧੁਜ³ ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਬਚਨ ਭੁਲਾਇਯੋ । 109 ।

ਚੋਪਈ : ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਚਨ ਖਤਾ⁴ ਨਹੀ ਕਰੀ । ਤਾਤੇ ਲੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਿਰ ਧਰੀ ।
ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਸੇਵਕ ਗਣ ਸਾਰੇ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੇ ਤੀਰ ਸਿਧਾਰੇ । 110 ।
ਨਖ ਸਿਖ⁵ ਉਨੈ ਭੇਦ ਇਹ ਸਾਰਾ । ਅੰਬੁਜ ਜਾ ਪਗ ਤੀਰ ਉਚਾਰਾ ।
ਬਿਹਸ⁶ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਰਖਨ ਉਨ ਆਏ । ਆਗੈ ਯੋਹੀ ਆਨ ਲਖਾਏ । 111 ।
ਛੋਟਾ ਬਡੋ ਜਿਤਕ ਵਹ ਜਾਨਹੁ । ਨਿਜ ਸਿਰ ਧਾਰੇ ਦਿਖਤ ਪਛਾਨਹੁ ।
ਤਿਨ ਪਰ ਅਧਿਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਛ⁷ ਧਾਰੀ । ਸਬ ਬੀਰਨ ਨਿਜ ਸੁਨਤ ਉਚਾਰੀ । 112 ।
ਤੁਮਹੋ ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕੇ ਦਾਸਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਖਤਾ ਬਖਸ ਗੁਨਤਾਸਾ⁸ ।
ਤੁਮ ਜੋ ਸਦਾ ਸੇਵ ਇਹ ਕੈਹੋ । ਰਿਧਿ ਸਿਧ ਸਿਖੀ ਫਲੁ ਪੈਹੋ । 113 ।
ਤਿਨ ਮੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਤਿਸਾਰਾ । ਵਾਸੀ ਦੇਸ ਮਾਰਵੜ ਪਿਯਾਰਾ ।
ਤਾਕੋ ਬਖਸਯੋ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ । ਹੈ ਇਹ ਰੋਸਨ ਕਥਾ ਵਸਾਲਾ⁹ । 114 ।
ਪੁਨ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਤਹੀ ਸਿਧਾਨਾ । ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਿਤ ਖਾਨ ਦਿਵਾਨਾ ।
ਦਿਬ ਸਰੂਪ ਸੁ ਸਦਨ ਬਿਰਾਜੈ । ਕਰਮਾ ਨਿਰਖ ਬਿਸਵ ਜਿਹ ਲਾਜੈ । 115 ।
ਹੀਰਾ ਪੰਨਾ ਜਿਹ ਨਗ ਜਰੇ । ਕੰਚਨ ਮਈ ਦਿਪਤ ਜਿਹ ਖਰੇ ।
ਪਿਤਰ ਪਛ ਪੁਨ ਸਰਬ ਬਿਤਾਯੋ । ਆਦਿ ਨੁਰਾਤਾ ਨਿਕਟ ਸੁ ਆਯੋ । 116 ।

1) ਪੰਜ-ਇਸ਼ਨਾਨਾ 2) ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੋਂ 3) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 4) ਗਲਤੀ 5) ਸਾਰਾ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ
ਤਕ 6) ਹਸ ਕੇ 7) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 8) ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜਾਨੇ; ਗੁਰੂ ਜੀ 9) ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਨ

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਗੁਰ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ । ਪ੍ਰਾਤ ਨਰਾਤਾ ਆਦਿ ਜਤਾਈ ।
 ਸਰਬ ਸਮਗ੍ਰੀ ਬੇਗ ਮੰਗਾਵਹੁ । ਪੂਜਹੁ ਸ੍ਰੀ ਅਸ¹ ਮਾਤਹੁ ਆਵਹੁ । 117 ।
 ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਆਇਸ² ਪਾਈ । ਸਭ ਹੀ ਪਲ ਮਹਿ ਸੋਜ³ ਮੰਗਈ ।
 ਜਯੋ ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਕਰ੍ਹਯੋ ਗੁਰ ਦਯਾਲਾ । ਸਰਬ ਤਯਾਰੀ ਕਰੀ ਵਿਸਾਲਾ । 118 ।
 ਕਿਤਕ ਰਾਤ ਲੈ ਕਰ ਸਭ ਜਾਗੈ । ਕਾਲੀ ਕੀ ਪੂਜਾ ਮਧ ਲਾਗੈ ।
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦ ਕਰਾਹੀ । ਆਛੇ ਅਛਤ ਪੁਸਪ ਮੰਗਾਹੀ । 119 ।
 ਉਚ ਕੁਰਸੀ ਅਨ ਧਰ ਹਥਯਾਰਾ । ਚੋਰ ਛਤ੍ਰ ਲੈ ਕਰੈ ਸੁ ਧਾਰਾ ।
 ਦੇਵ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਾਖੈ । ਉਪਮਾ ਅਧਿਕ ਚੰਡ ਕੀ ਰਾਖੈ । 120 ।
 ਆਛੈ ਪਾਠ ਅਭੂਤਕ⁴ ਜੋਈ । ਯਾ ਬਿਧ ਰਟੇ ਅਨੰਦ ਯੁਤ ਸੋਈ ।
 ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਮਾਤ ਨਹਰਾਵੈ । ਮਨ ਮਨਸਾ ਤਿਹ ਮਧਿ ਮਿਲਾਵੈ । 121 ।
 ਮਧੁ ਕੈਟਭ ਭਾਖੈ ਜੈ ਹੰਤੀ । ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦਰਣੀ ਜੇ ਅੰਤੀ ।
 ਚਾਮਰ ਚਿਛ ਪਿੰਗਾਛ ਸੰਘਾਰਨ । ਬਿੜਾਲਾਛ ਪਰਤਛ ਬਿਦਾਰਨ⁵ । 122 ।

ਨਿਰਾਜ ਧਰਾ ਸੁ ਬਯੋਮ ਕਾਰਨੀ । ਪਤਿਤ ਲੋਕ ਤਾਰਨੀ ।

ਛੰਦ : ਪਿੰਗਾਛ ਧੂਮੁ ਲੋਚਨੰ । ਅਘੰ ਕਲੇਸ ਮੋਚਨੰ । 123 ।

ਰਕਤ ਬੀਜ ਖੰਡਨੀ । ਸੁ ਦੈਤ ਰਾਜ ਦੰਡਨੀ ।

ਸੁ ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਨਾਸਨੀ । ਸੁ ਬੁਧ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸਨੀ । 124 ।

ਨਿਸੁੰਭ ਸੁੰਭ ਖਾਪਿਕਾ । ਧਰਾ ਸੁ ਬਯੋਮ ਥਾਪਕਾ ।

ਸੁਰੇਸ⁶ ਰਾਜ ਥਾਪਨੀ । ਪਵਿਤ੍ਰ ਲੋਕ ਜਾਪਨੀ । 125 ।

ਸੁਰਬ ਰਾਜ ਫੇਰਨੀ । ਬਈਸ ਮਤ ਪ੍ਰੇਰਨੀ ।

ਸੁ ਰਿਧ ਸਿਧ ਆਲਕੰ । ਦਿਪੰਤ ਜੋਤਿ ਜਵਾਲਕੰ । 126 ।

ਰਸਾਵਲ ਨਮੋ ਜੋਗ ਮਾਯਾ । ਧਰਾ ਕਾਸ ਛਾਯਾ ।

ਛੰਦ : ਸਭੈ ਮੈਂ ਨਿਰਾਲੀ । ਦਿਪੈ ਮੁੰਡਮਾਲੀ । 127 ।

ਦਸੰ ਚਾਰ ਲੋਰੀ । ਤੁਯੰ ਮਾਤ ਭੋਰੀ ।

ਭਵੰ ਪੂਰ ਪਾਲੰ । ਸਦਾ ਜੈ ਜਵਾਲੰ । 128 ।

ਭੁਜੰ ਆਠ ਧਾਰੈ । ਦਿਪੈ ਮੁੰਡ ਚਾਰੈ ।

ਅਸੰ ਚਾਪ ਤੀਰੰ । ਦਿਪੈ ਯੋ ਸਰੀਰੰ । 129 ।

ਚਢੀ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋ । ਅਰੰ ਹੋਰ ਭਾਜੋ ।

ਸੁਖੀ ਸੰਤ ਸੋ ਹੈ । ਮਯਾ ਦੇਖ ਮੋਹੈ । 130 ।

ਤਿਲਕਾ ਸਤ ਸੈਂ ਸੁ ਕਥਾ । ਕਰ ਪਾਠ ਜਥਾ ।

ਛੰਦ : ਅਜ ਕੋਚ ਜੁਈ । ਪਢਹੈ ਜੁ ਸੁਈ । 131 ।

1) ਅਸੀ, ਤਲਵਾਰ 2) ਆਗਿਆ 3) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 4) ਅਭੋਤਿਕ, ਅਲੌਕਿਕ 5) ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ 6) ਇੰਦਰ
 7) ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਸਤੀ

ਮੁਖ ਵਾਕ ਅਹੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਜੁ ਕਹੈ ।
 ਰਟਬੋ ਸੁ ਤਿਨੈ । ਦਿਨ ਰੈਨ ਭਨੇ । 132 ।
 ਨਿਤ ਜਾਗਤ ਹੈ । ਗੁਰ ਪਾਗਤ ਹੈ ।
 ਬਿਨ ਤੇਗ ਪੁਜਾ । ਮਨ ਹੈ ਨ ਦੁਜਾ । 133 ।
 ਨਵਰਾਤ ਕਿਧੋ । ਇਮ ਪੂਜ ਬਿਧੋ ।
 ਦਸਮੀ ਜੁ ਬਿਜੈ । ਤਬ ਆਨ ਪੁਜੈ । 134 ।

ਚੌਪਈ : ਅਧਿਕ ਅਰੰਭ ਤਵਨ ਦਿਨ ਕੀਨੋ । ਸਰਬ ਸੌਜ¹ ਨਿਜ ਜੋਰ ਸੁ ਲੀਨੋ ।
 ਸਭ ਸਿਲ ਖਾਨਾ ਛੋਰ ਮੰਗਾਯੋ । ਉਚ ਤਖਤ ਕੁਰਸੀਨ ਧਰਾਯੋ । 135 ।
 ਗਿਰਦੈ ਚਵਰ ਧੂਪ ਨਰ ਕਰਹੀ । ਜੈ ਜਗ ਮਾਤ ਕਾਲਕਾ ਰਰਹੀ² ।
 ਕੇਸਰ ਚੰਦਨ ਕਪੂਰ ਮਿਲਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਅਸ ਟੀਕਾ ਦਯੋ ਬਨਾਈ । 136 ।
 ਮਦਰਾ ਬਿਜੀਆ³ ਖਾਂਡ ਮਿਲਾਈ । ਕਰ ਤਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਗਾਗਰ ਪਾਈ ।
 ਲੈ ਨਿਜ ਭੋਟ ਕਾਲਕਾ ਦੀਨੇ । ਜੈ ਭਵਾਨਿ ਉਚਰਤ ਪਰਬੀਨੇ । 137 ।

ਅੜਿਲ ਰਾਮਾਇਣ ਕਰ ਪਾਠ ਸਕਲ ਮਿਲ ਗਾਵਹੀ ।
 ਜੈ ਜੈ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਪ੍ਰਮੋਦ⁴ ਸੁ ਪਾਵਹੀ ।
 ਦੁੰਦਭ ਅਵਰ ਨਿਸਾਨ ਸੁ ਪੂਜ ਕਰਾਇਕ ਕੈ ।
 ਹੋ ਬਹੁਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁ ਦੇ ਵਰਤਾਇਕੈ । 138 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਦਸਮੀ ਪ੍ਰਭ ਪੂਜ ਕੈ ਖੇਲਨ ਚੜਤ ਮਹਲ ।
 ਬਨਤਾ ਕੋ ਸੁਤ ਨਿਰਖ ਕੈ ਧਰਮ ਜੁਧ ਕਰ ਭਲ । 139 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਕਰ ਪੂਜ ਬਿਜੈ ਦਸਮੀ ਨਿਜ ਖੀਰਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਫਰਮਾਈ ।
 ਮਤ ਮਤੰਗ⁵ ਕਿਕਾਨ⁶ ਸਬੂ ਪਰ ਡਾਰਹੁ ਜੀਨ ਹਮੇਲ ਹਵਾਈ ।
 ਦੁੰਦਭ ਅੰ ਰਣਜੀਤ ਬਜਾਇ ਕੈ ਦੇਖ ਗਹੈ ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਜਾਈ ।
 ਸੰਗਤ ਕੋ ਗੁਰਦੇਵ ਕਹੀ ਨਿਜ ਪੂਰ ਰਹੀ ਜਗ ਮੈ ਜਸੁਤਾਈ । 140 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਕਟ⁷ ਨਾਲ ਗਜ ਨਾਲ ਭਨਿ ਸੁਤਰ ਨਾਲਕਾ ਸੰਗ ।
 ਨਾਲ ਸ ਘੋਰ ਅਨੇਕ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕੇ ਅੰਗ । 141 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਜ ਅਨੀ⁸ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਨੀ ਜਗ ਕੇਰ ਧਨੀ ਚਢ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
 ਸਵਾਰ ਪਦਾਤਨ ਕੇ ਜੁਗ ਤੁੰਮਨਿ ਜੁਧ ਸੁ ਕਾਰਨ ਬਯੋਤ ਬਨਾਈ ।
 ਏਕ ਦਿਸਾ ਦਲ ਪੈ ਦਲ ਕੋ ਕਰਿ ਆਨ ਦਿਸੈ ਅਸਵਾਰ ਲਰਾਈ ।
 ਰੇਲਤ ਹੈ ਇਤ ਤੇ ਵਰ ਬੀਰਨ ਵੈ ਉਤ ਤੇ ਇਨ ਪੇਲ ਚਲਾਈ । 142 ।

1) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 2) ਰਟੀ, ਜਪੁ ਕੀਤਾ 3) ਭੰਗ 4) ਖੁਸ਼ੀ, ਆਨੰਦ 5) ਹਾਥੀ 6) ਘੋੜੇ 7) ਛਕੜਾ, ਗੱਡਾ 8) ਸੈਨਾ

ਸਵਾਰ ਕਰੈ ਦਲ ਪੈਦਲ ਪੇਲਤ ਪਤ ਕਬੈ ਅਸਵਾਰ ਚਲਾਈ ।
 ਏਕ ਚਲੈ ਤੁਪਕਾ ਤੁਪ ਜੰਗਹ ਮਧਿ ਜੰਬੂਰ ਤਮਾਚ ਤਹਾਹੀ ।
 ਦੁੰਦਭ ਨਾਦ ਸੁ ਗੋਮੁਖ ਬਾਜਤ ਸਾਜਤ ਹੈ ਤੁਰਹੀ ਰਨ ਮਾਹੀ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਧੁਨਿ ਪੂਰ ਰਹੀ ਜਨੁ ਨੀਰਦ ਰਾਜ¹ ਸੁ ਘੋਖ ਕਰਾਹੀ । 143 ।

ਖੇਲ ਸੁ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਮਹਲ ਮੈ ਪੈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਡੋਰਨ ਆਏ ।
 ਗਾਵਤ ਰਾਗ ਅਲਾਪਤ ਗੀਤਹ ਯੋ ਸਬਹੂੰ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਏ ।
 ਰੈਨ ਬਿਤੀ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਸੋ ਤਿਹ ਕੇ ਕਬਿ ਮੰਗਲ ਗਾਇ ਸੁਨਾਏ ।
 ਭੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ ਦਿਨੀਸ ਭਯੋ ਜਲਜਾਤ² ਖਿਰੇ ਚਕਈ ਸੁਖ ਪਾਏ । 144 ।

ਅੰਧ ਕਵੀ ਕੁਲਟਾ ਤ੍ਰਿਯ ਚੋਰਨ ਘ੍ਰੁਕ³ ਚਕੋਰ ਸਬੈ ਮੁਰਝਾਏ ।
 ਦੁੰਦਭ ਬੇਦ ਮੁਨੀ ਧੁਨ ਮਜਨ ਗੀਤ ਕਵਿਤ ਅਲਾਏ ।
 ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ⁴ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠਤ ਭੈ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਏ ।
 ਤੋਨ ਸੁ ਕਾਲ ਆਏ ਜੁਗ⁵ ਮਾਨਵ ਯੋ ਤਿਨੇ ਆਨ ਸੰਦੇਸ ਸੁਨਾਏ । 145 ।

ਸਾਹ ਉਰੰਗੁ ਸੁ ਪੂਤ ਪਠ੍ਯੋ ਕਰ ਕੋਪ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਮ ਉਪਰ ਆਯੋ ।
 ਸੈਨ ਅਪਾਰ ਸੁ ਨਾਰਿ⁶ ਲਈ ਉਨ ਵਾਰ ਨਹੀ ਕਛ ਪਾਰ ਨ ਪਾਯੋ ।
 ਦਛਨ ਪੂਰਬ ਸਾਧ⁷ ਚਢ੍ਯੋ ਤਿਨ ਪਛਮ ਕੀ ਸੁਭ ਸੈਨ ਬੁਲਾਯੋ ।
 ਜੋ ਬਲ ਹੈ ਤਬ ਹਿਯਾ ਸੁ ਲਰੇ ਨਹੀ ਹੈ । ਅਨਤੇ⁸ ਜਗਦੀਸ ਬਚਾਯੋ । 146 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਦਿਲੀ ਨਗਰ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਲਿਖਾ ਬਨਾਇ ।

ਪਹੁਚਿਯੋ ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜਗ ਰਾਇ । 147 ।

ਸਕਲ ਪ੍ਰਗਟ ਦੀਵਾਨ ਮੈ ਸੁਨੀ ਐਸ ਜਬ ਬਾਤ ।

ਕੁਮਲਾਨੇ ਕਛ ਸਰਸ ਭੇ⁹ ਗਈ ਕਿਸੂ ਸੁਧ ਸਾਤ । 148 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਜੁਝੈਗੋ ਹਜ਼ੂਰੀ ਬਡੋ ਸੁਖ ਪੈ ਹੈ । ਗਹੈ ਤੇਗ ਬਾਨੰ ਅਰੰ ਭਜੈ ਕੋ ਹੈ ।

ਜਿਤੈ ਸੁਖ ਈਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤੰ ਦੇਵ ਲੋਗੰ । ਗੁਰੂ ਕੋ ਰਿਝੈ ਹੈ ਇਹੈ ਜੋਗ ਭੋਗੰ । 149 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਿਨੈ ਯੋ ਬਚਾਰੀ । ਵਹੈ ਧੰਨ ਭਾਰੀ ।

ਸਬੈ ਪੁਰ ਇਛਾ । ਜਿਨੈ ਯੋ ਸੁ ਇਛਾ । 150 ।

ਸਸੰ¹⁰ ਸੋਇ ਜਾਨੋ । ਅਸੰ ਜੋ ਬਖਾਨੋ ।

ਵਹੈ ਕੋਮਲਾਨੇ । ਸੁਫੀ ਸੂਮ ਕਾਨੇ । 151 ।

ਡਰੰ ਚੀਤ ਧਾਰੀ । ਨਸੈ ਰੈਨ ਪਾਰੀ ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨ ਜਾਨੋ । ਤਬੈ ਕੁਮਲਾਨੇ । 152 ।

1) ਬਦਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਇੰਦਰ 2) ਕਮਲ 3) ਉਲੂ 4) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 5) ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ 6) ਨਾਲੇ,
 ਸਾਹਿਤ 7) ਸੋਧ ਕੇ, ਜਿਤ ਕੇ 8) ਹੋਰ ਥਾਂ 9) ਆਨੰਦਿਤ ਹੋਏ 10) ਚੰਦ੍ਰਮਾ

ਗਈ ਸੁਧ ਤਾਕੀ । ਸਟਲੀ¹ ਜੁ ਬਾਕੀ ।
 ਭਏ ਵੈ ਬਿਸੁਧਾ । ਤਜੀ ਸੁਧ ਬੁਧਾ । 153 ।
 ਸਜਾ ਦੇਉ ਬਾਈ । ਘਨੀ ਈਤ ਆਈ ।
 ਜਿਤੇ ਲੋਗ ਆਵੇ । ਪ੍ਰਭੂ ਯੋ ਸੁਨਾਵੈ । 154 ।
 ਅਹੈ ਫੌਜ ਭਾਰੀ । ਰਖੈ ਐਸ ਧਾਰੀ ।
 ਡਰੈ ਪੂਰ ਸਾਰਾ । ਨਦੀ ਨਾਵ ਧਾਰਾ । 155 ।
 ਕਰੈ ਚਿੰਤ ਸੋਊ । ਜਿਨੈ ਤ੍ਰਾਸ ਹੋਊ ।
 ਫਿਰੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤਯਾਗੇ । ਸੋਫੀ ਸੂਮ ਭਾਗੇ । 156 ।
 ਗੁਰੂ ਜੋ ਸੁ ਜਾਨੇ । ਫਿਰੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਨੈ² ।
 ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਕਾਈ । ਜਪੈ ਬਿਸਵ ਰਾਈ । 157 ।
 ਤਿਨ੍ਹ ਕੋ ਨ ਤ੍ਰਾਸਾ³ । ਸਬੈ ਪੂਰ ਆਸਾ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗਾ । ਬਨੈ ਕੋਟ ਜੰਗਾ । 158 ।

ਚੋਪਈ : ਤੋਨ ਸਮੈ ਸਾਬਤ ਸੋ ਬਾਚਾ । ਜਿਹ ਬਿਸਵਾਸ ਦੀਨ ਪ੍ਰਭ ਸਾਚਾ ।
 ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਗੁਰ ਕੋ ਇਤ ਛੋਰੀ । ਜਾ ਜਾ ਦੁਰੇ⁴ ਮਧਿ ਗਿਰ ਖੋਰੀ⁵ । 159 ।
 ਤਿਨ ਜੀਵਨ ਅਪਨੋ ਉਤ ਜਾਨਿਯੋ । ਨਿਜ ਕੋ ਅਧਿਕ ਚਤੁਰ ਕਰ ਮਾਨਿਯੋ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਤਿਨ ਕੋ ਭਯੋ ਸੁ ਨਾਸਾ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਯੋ ਲਖੁਯੋ ਤਮਾਸਾ । 160 ।
 ਇਕ ਮਾਤਾ⁶ ਜੀ ਤੀਰ ਸਿਧਾਵੈ । ਸਹਜਾਏ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਦਿਖਾਵੈ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਕੈ ਜੜ ਬਾਤ ਬਕਾਹੀ । ਕਾਲ ਕਰਮ ਕੋ ਮਰਨ ਨ ਪਾਹੀ । 161 ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕਲਕਾਲ ਦਿਯਾਲਾ । ਸਦ ਸੰਤਨ ਅੰਗ ਸੰਗ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ।
 ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਸਰਬ ਕਲਾਕਲ ਮੈ ਜਿਹ ਧਾਰੀ । 162 ।
 ਇਤ ਇਨ ਕਉ ਇਹ ਬਿਧ ਭਰਮਾਯੋ । ਉਤ ਉਨ ਕੋ ਬਿਧ ਯਾ ਫੁਰਮਾਯੋ ।
 ਮਧਿ ਬਾਵਨੀ⁷ ਮੈ ਜਬ ਆਇਸ । ਬੁਧ ਵੰਤਨ ਤਾਕੋ ਸਮਝਾਇਸ । 163 ।
 ਸੁਨ ਹਜਰਤ ਸੁਤ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਕਨੈ ਤੇ⁸ ਰਾਖ ਸਵਾਰੀ ।
 ਇਹ ਜਗ ਧੂਅਰੋ ਧਉਲ ਭਣੀਜੈ । ਕੋਨ ਮਰੁਯੋ ਅਰ ਕੋ ਨ ਮਰੀਜੈ । 164 ।
 ਜਬ ਹਜਰਤ ਨਿਜ ਭਿਸਤ⁹ ਸਿਧੈਹੈ । ਆਜਮੁ ਰਾਜ ਤੋਹਿ ਕਿਮ ਦੇਹੈ ।
 ਦਖਣ ਸਰਬ ਜੋਰ ਉਨ ਕੀਨਾ । ਅਵਰ ਸਗਲ ਜਗ ਤਾਹਿ ਅਪੀਨਾ । 165 ।

1) ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ 2) ਸੰਨੇ ਹੋਏ, ਭਰਪੂਰ 3) ਡਰ, ਭੈ 4) ਜਾ ਲੁਕੇ 5) ਪਰਬਤ ਕੰਦਰਾਵਾਂ ਵਿਚ
 6) ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ 7) ਪਿੰਡ ਵਿਚ, ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ, ਸਿਰਹੰਦ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 8) ਵਲੋਂ, ਤਰਫੋਂ 9) ਬਹਿਸ਼ਤ,
 ਸਵਰਗ

ਸਾਹ ਖੁਸੀ ਤਹ ਪੀਰ ਸਹਾਈ । ਤਾਤੇ ਤੋਤੇ ਭਯੋ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਤਾਤੇ ਤੂ ਯੋ ਬਾਤ ਬਨਾਵੈ । ਇਨ ਕੋ ਅਪਨੀ ਕੁਮਕ¹ ਤਕਾਵੈ । 166 ।
 ਜੋ ਇਹ ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਕਰ² ਧਰਹੈ । ਖਲ ਦਲ ਜੀਤ ਤਖਤ ਤੁਰ ਕਰਹੈ ।
 ਜੋ ਦਖਣ ਅਪਨੋ ਉਨ ਕੀਨਾ । ਤਿਉ ਤੂ ਇਨ ਸੰਗ ਰਾਖ ਪ੍ਰਬੀਨਾ । 167 ।
 ਅਰੁ ਜੇ ਜੁਧ ਸਹੀ ਕੈ ਕੈਹੈ । ਤਾਤੇ ਕਬੀ ਜੀਤ ਨਹੀ ਐਹੈ ।
 ਦੋਉ ਬਾਤ ਮਹਿ ਤੁਝ ਕੋ ਹਾਰਾ । ਬਰਨ ਸੁਨਾਵੈ ਤੁਹ ਕਰ ਪਯਾਰਾ । 168 ।
 ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕਾ ਹੈ ਵਹ ਧਾਮ । ਅਜਮਤ ਸਿੰਧ ਪੂਰ ਜਗ ਕਾਮ ।
 ਸਿਵ ਪੁਨ ਸਕਤ ਤੇਉ ਸਮਸੇਰ । ਸਦਾ ਬਿਰਾਜੈ ਜਿਹ ਕਰ ਜੇਰ । 169 ।
 ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਦਿਜ ਤੇ ਜਾਨ । ਇਨ ਤੇ ਡਰੀਐ ਸਦਾ ਸਯਾਨ ।
 ਜੋ ਜੀਤੈ ਜਗ ਮੈ ਅਪਜਸ । ਹਾਰੇ ਸ੍ਰਾਪਤ ਰਹੈ ਨ ਰਸ । 170 ।
 ਦਿਲੀ ਕੇ ਖਤ੍ਰੀ ਸਿਖ ਵਾਸੀ । ਨੰਦ ਲਾਲ ਆਦਿਕ ਮਤ ਰਾਸੀ³ ।
 ਤਿਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸਾਹ ਕੋ ਪੂਤਾ । ਲੈ ਸਮਝਾਯੋ ਕਰ ਬਚ ਸੂਤਾ । 171 ।
 ਆਛੀ ਬਾਤ ਚਿਤ ਤਿਹ ਲਾਗੀ । ਤਾਤੇ ਇਹ ਦਿਸ ਭਯੋ ਅਨੁਰਾਗੀ ।
 ਤਾਕੋ ਰਿਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜਨ ਹਰਾ । ਸਿਖਨ ਕੇ ਬਚ ਸਮ ਜੈ ਖਰਾ । 172 ।
 ਕਾਲ ਪੁਰਖ ਯੋ ਕ੍ਰਿਆ ਬਨਾਈ । ਇਹ ਦਿਸ ਤੇ ਸਭ ਫੌਜ ਹਟਾਈ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਸੰਧ ਕਰਵਾਈ । ਸਹਰ ਲਹੌਰ ਓਰ ਗਯੋ ਧਾਈ । 173 ।
 ਪੁਨ ਔਰੰਗੇ ਯੋ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਅਹਿਦੀ ਇਹ ਦਿਸ ਦਯੋ ਪਠਾਈ ।
 ਤਾ ਕੋ ਇਤ ਪੇਸ ਨਹੀ ਗਯੋ । ਬੇਮੁਖ ਢੂਢ ਤਵਨ ਪਰ ਪਯੋ । 174 ।
 ਆਛੋ ਤਿਨਹੁ ਸੋਧ ਬਿਚਾਰੀ । ਕਾਕੀ ਫੌਜ ਗੁਰੂ ਪਹਿ ਭਾਰੀ ।
 ਲੋਗਨ ਵਾਸੀ ਨਾਮ ਬਤਾਏ । ਤੋ ਚੁਨ ਚੁਨ ਉਨਹੁ ਗਹਿ ਘਾਏ⁴ । 175 ।
 ਹੁਕਮ ਧਨੀ ਕਾ ਐਸੇ ਭਯੋ । ਬੇਮੁਖਹੁ ਪਰ ਸੋ ਨਿਜ ਗਯੋ ।
 ਜੋ ਗੁਰ ਤੈ ਬੇਮੁਖ ਹੁੰ ਭਾਜੇ । ਤੈ ਅਹਿਦੀ ਨਿਜ ਆਨ ਨਿਵਾਜੇ । 176 ।
 ਅਹਿਦੀ ਚਾਰ ਅਉਰ ਪੁਨ ਆਏ । ਦਿਲੀ ਤੇ ਬਾਦਿਸਾਹ ਪਠਾਏ ।
 ਸੋ ਭੀ ਇਨਹੁ ਉਪਰ ਭਏ । ਵਾਸੀ ਲੋਗ ਨਾਸ ਇਨ ਕਏ । 177 ।
 ਮਿਰਜਾ ਬੇਗ ਮੁਗਲ ਜੜ ਗੁਆਰਾ । ਸਰਬ ਅਹਿਦੀਅਹਿ ਕੋ ਸਿਰਦਾਰਾ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿਧ ਯੋ ਬਿਵਤ⁵ ਬਨਾਈ । ਸਭ ਹੀ ਗਏ ਇਨੂੰ ਪਰ ਧਾਈ । 178 ।
 ਗਹਿ ਗਹਿ ਸਰਬ ਢੂਢ ਉਨ ਲਏ । ਦੈ ਦੈ ਤ੍ਰਾਤ ਮਿਰਤ ਬਸ ਕਏ ।
 ਸੀਸ ਮੂਡ ਕਰ ਸਹਰ ਫਿਰਾਏ । ਸੂਰ ਦਿਵਰਨ ਕਿਤਕ ਚਿਨਾਏ । 179 ।
 ਪ੍ਰਾਨ ਰਖਨ ਹਿਤ ਗੁਰ ਤਜ ਭਾਗੇ । ਸੋ ਆਯੋ ਇਨ ਹੀ ਕੈ ਆਗੇ ।
 ਬਧੈ ਕੁਟਬ⁶ ਤਿਨੂੰ ਕੈ ਸੰਗਾ ਯਾ । ਬਿਧ ਕਹੁਯੋ ਭਯੋ ਜਿਮ ਢੰਗਾ । 180 ।

1) ਸਹਾਇਕ ਫੌਜ 2) ਹੱਥ 3) ਬੁੱਧੀਮਾਨ 4) ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ 5) ਵਿਉਂਤ 6) ਕੁਟਬ, ਸਹਿਤ

ਧ੍ਰਿਗ ਧ੍ਰਿਗ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਈਹਾ ਨਿੰਦ ਸੁਰਗ ਅਗ ਨਾਹੀ ।
ਬੇਮੁਖ ਨਰ ਤੇ ਸਗਾ¹ ਪੁਨ ਖਰੇ । ਨਿਸ ਦਿਨ² ਰਹਤ ਦੁਆਰ ਪਰ ਖਰੇ । 181 ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਨ ਨਰ ਕਰ ਜਾਨਾ । ਪੁਨ ਤਾਕੀ ਮੁਖ ਨਿੰਦ ਬਖਾਨਾ ।
ਤਾਂਕੋ ਫਲ ਯਾ ਬਿਧ ਤਿਹ ਲਾਗਯੋ । ਲੋਗ ਦੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਤਯਾਗਯੋ । 182 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਭਯੋ ਤਿਨੂੰ ਕੋ ਨਾਸਾ । ਸਭ ਸੰਤਨ ਮਿਲ ਲਖਯੋ ਤਮਾਸਾ ।
ਕੋ ਸਾਕੈ ਤਿਹ ਹਾਥ ਉਠਾਈ । ਜਾਕੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਸਹਾਈ । 183 ।

ਚਰਨੰਬੁਜ³ ਗੁਰ ਜਿਹ ਰਤ ਲਾਗੀ । ਅਭੈ ਸਦਾ ਸਾਧੂ ਬਡ ਭਾਗੀ ।
ਜਿਮ ਜਿਹ ਬਾਰਦ ਮਧਿ ਬਤੀਸਾ । ਤਿਮ ਸੰਤਨ ਰਾਖਤ ਜਗਦੀਸਾ । 184 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਹਿਜਾਦੇ ਅਹਿਦੀਨ ਕੋ ਮਦ੍ਰ ਦੇਸ ਕੋ ਪਯਾਨ⁴ ।
ਖਟ ਦਸ ਮਧ ਧਿਆਉ ਮੈ ਯੋ ਕਬਿ ਕੀਓ ਬਖਾਨ । 185 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਸਹਜਾਦੇ ਕੋ ਆਹਦੀਨ ਆਗਮਨ
ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖੋੜਸਮੋ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤ । 16। ਅਫਜੂ ।

ਨਿਰਾਜ ਦਸੰਸਤ¹ ਧਿਆਇ ਹੈ । ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਗ੍ਰ ਆਇ ਹੈ ।

ਛੰਦ : ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਕੋਰ ਗੀਤ ਹੈ । ਸੁਧਾ ਸਮੰ ਪੁਨੀਤ² ਹੈ । 1 ।

ਪਛੈ ਸੁਨ ਜੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ । ਲਹੈ ਕੁਸਲ ਖੇਮ ਸੋ ।

ਸੁਖੋ ਸੁ ਤੋਨ ਪਾਵਹੀ । ਜਿਸੈ ਜੁ ਗੰਥ ਗਾਵਹੀ । 2 ।

ਦੋਹਰਾ : ਧਰਮ ਗਗਨ ਜਿਹ ਦਿਸ ਨਹੀ ਪਾਨੀ ਪਵਨ ਅਕਾਰ ।

ਸੁਧ ਚਿੰਤਨ ਸੁ ਦੇਸ ਵਹੁ ਜਿਹ ਗੁਰ ਬਸੇ ਦਯਾਰ । 3 ।

ਚੌਪਈ : ਪਚਾਇਣ ਘਨ ਘੋਖ ਬਿਰਾਜੈ । ਜਗਮਗ ਜੋਤ ਸਦਾ ਜਿਹ ਗਾਜੈ ।

ਤਾਂ ਪੁਰ ਬਸੈ ਸਾਧ ਵਹ ਜਾਈ । ਜੋ ਇਹ ਸਾਖੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਈ । 4 ।

ਰਸਾਵਲ ਜਬੈ ਸਾਹ ਪੂਤੰ । ਗਯੋ ਕੈਸ ਸੂਤੰ ।

ਛੰਦ : ਮ੍ਰਿਜਾਬੇਗ ਆਯੋ । ਤਿਨੋ ਯੋ ਕਰਾਯੋ । 5 ।

ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਤਯਾਗੀ । ਗਏ ਜੋ ਸੁ ਭਾਗੀ ।

ਤਿਨੋ ਦੂਢਵਾਸੀ³ । ਦਏ ਸੋਇ ਫਾਸੀ । 6 ।

ਬਸੇ ਜੋ ਹਜੂਰੀ । ਤਿਨੋ ਇਛ ਪੂਰੀ ।

ਤਿਨੋ ਕੋ ਨ ਤ੍ਰਾਸੰ । ਸਬੈ ਕਾਜ ਰਾਸੰ । 7 ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬਿਤਯੋ ਇਨ ਭਾਂਤਨ ਯੋ ਗੁਰ ਕੋ ਜਗ ਮੈ ਜਸ ਛਾਯੋ ।

ਛੀਰ ਸੁ ਨੀਰ ਕਿਧੋ ਜਿਮ ਜਾਨਵਿ⁴ ਪਾਰਦ⁵ ਤੂਲ ਸਿਤੰ ਕਬਿ ਗਾਯੋ ।

ਸੰਤਨ ਸਾਂਤ ਸਰੂਪ ਲਖਯੋ ਅਰ ਸਤ੍ਰਨ⁶ ਕਾਲ ਪ੍ਰਤਛ ਜਨਾਯੋ ।

ਖਾਲਸ ਸ੍ਰੀ ਅਸਕੇਤ ਲਖਯੋ ਇਨ ਬੇਮੁਖ ਕੈ ਛਲ ਰੂਪ ਲਖਾਯੋ । 8 ।

ਦਾਸਨ ਕੇ ਸੁਰ ਰੂਖ⁷ ਲਖਾ ਗੁਰ ਦੀਨਨ ਦਾਯਿਕ ਸਿਧ ਬਿਚਾਰਯੋ ।

ਸਿਖਨ ਸੀਖ ਨਿਵਾਸ ਦਯਾਨਿਧ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਦੇਤ ਨਿਹਾਰਯੋ ।

ਕਸਪ ਕਾਸਪੀ⁸ ਸੂਰ ਲਖਯੋ ਦਿਨ ਚੰਦ ਸਮਾਨ ਨਿਸਾ ਨਿਰਧਾਰਯੋ ।

ਜੈਸ ਕਰੀ ਮਨਸਾ ਜਿਹ ਇਛ ਤੋਨ ਸਰੂਪ ਸਬੈ ਕਰ ਸਾਰਯੋ । 9 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਬਸੇ ਅਤ ਆਨੰਦ ਜੀਅ ਧਾਰ ।

ਕਰਤ ਚਰਿਤ ਪੁਨ ਬਿਬਿਧ ਜਿਨੈ ਨ ਪਯਤ ਪਾਰ । 10 ।

ਸਵਾ ਪਹਰ ਦਿਨ ਚਢਤ ਲਗ ਇਕ ਜਾ ਬੈਠ ਇਕਾਂਤ ।

ਬਾਨੀ ਕਰਤ ਉਚਾਰ ਸਭ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਵਦਾਂਤ⁹ । 11 ।

ਲੇਖਕ ਗੁਨੀ ਛਤੀਸ ਬਰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧਕੇ ਪਾਸ ।

ਜੋ ਆਗਿਆ ਗੁਰ ਕਰਤ ਹੈ ਲਿਖਵਤ ਬੁਧ ਬਿਲਾਸ । 12 ।

1) ਸਤਾਰ੍ਹਵਾਂ 2) ਪਵਿਤਰ 3) ਦੂਢਵਾਏਗਾ 4) ਗੰਗਾ 5) ਪਾਰਾ 6) ਵੰਗੀਆਂ ਨੇ 7) ਕਲਪ
ਬਿਛ 8) ਪ੍ਰਿਥਵੀ 9) ਨਿਰਮਲ, ਪਵਿਤਰ

ਚੋਪਈ : ਤਿਨ ਮਹਿ ਚਾਰ ਚਾਰ ਮਤਿ ਧੀਰਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਸਦਾ ਬਸੈ ਗੁਰ ਤੀਰਾ ।
 ਤਿਨ ਮਹਿ ਇਕ ਰੋਸਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਾ । ਆਛੋ ਚਤੁਰ ਮਨੋ ਗੁਨ ਧਾਮਾ । 13 ।
 ਜਬ ਵਹ ਬੈਠਤ ਨਿਕਟ ਦੁਆਲਾ । ਬਾਣੀ ਸਮੈ ਉਚਾਰ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਤ੍ਰਿਕਾਲਗਾ¹ ਤਿਨ ਹੂੰ ਬੁਧ ਜਾਈ । ਸਭ ਭਾਸੈ ਬਿਧਮਾਨ ਬਨਾਈ । 14 ।
 ਸਤ ਦੁਆਪੁਰ ਤੇਤਾ ਕਲ² ਜਾਨ । ਸਭ ਉਨ ਕੋ ਭਾਸੈ ਬਿਦਮਾਨ ।
 ਰਛਾ ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਕਰਾਹੀ । ਜਿਸ ਕੋ ਅਨਤੈ ਲੈਨ ਸਿਧਾਹੀ । 15 ।
 ਏਕ ਦਿਵਸ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਦੇਵਾ । ਕਿਰਤ ਸੁ ਬਾਣੀ ਕਰਤ ਅਭੇਵਾ ।
 ਭੀਤਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਜ ਆਏ । ਰੋਸਨ ਸਿੰਘ ਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨਾਏ । 16 ।

ਭੁੰਜਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਤਿਨੈ ਯੋ ਪਛਾਨਿਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਨਾਹੀ । ਕਿਤੇ ਲੈ ਸਵੈਯੋ ਚੁਰਾਏ ਤਦਾਹੀ ।
 ਨਿਜ ਪਾਟ³ ਰੂਪੈ ਲਿਖੇ ਹੈ ਬਨਾਈ । ਕਰੇ ਅਛੁ ਯੋਹੀ ਬਿਨਾ ਲਾਇ ਸਾਈ । 17 ।
 ਕਰੇ ਅੰਕ ਸੁਵੇਤੰ ਮਧੰ ਜਾਘ ਆਨੈ । ਤਰੈ ਕਛਹੂੰ ਕੈ ਨਹੀ ਕੋਇ ਜਾਨੈ ।
 ਜਬੈ ਧਾਮ ਜੈਹੋ ਲਵੇਂਗਾ ਲਿਖਾਈ । ਮਧੰ ਠੀਕ ਪੰਨੇ ਭਲੇ ਲੈ ਬਨਾਈ । 18 ।
 ਤਿਨੈ ਨੀਕ ਚੋਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਬਨਾਈ । ਨਹੀ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ ਜਨਿਯੋ ਚੀਤ ਲਾਈ ।
 ਕਰੀ ਐਸ ਤੋਨੇ ਉਤੇ ਨਾਥ ਦੇਵਾ । ਸਭਾ ਮਧ ਬੈਠੇ ਕਰ੍ਹਯੋ ਸੁਧ ਭੇਵਾ । 19 ।

ਸ ਵੇਯਾ : ਬੋਲ ਖਜਾਨਚੀ ਆਪ ਕਹਾ ਇਹ ਕਾਜ ਕਰੇ ਅਬ ਹੀ ਤੁਮ ਜਾਈ ।
 ਕੇਸ ਕਰਾਏ ਹਰੇ ਇਨ ਕੋ ਨਿਜ ਦੇਹ ਦਹੀ ਉਨ ਨੀਕ ਪੁਨਾਈ⁴ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰ ਕੀ ਬਤੀਆ ਤਿਨ ਜਾਇ ਸੁ ਯਾ ਬਿਧ ਬਯੋਤ⁵ ਬਨਾਈ ।
 ਨੀਰ ਦਹੀ ਮੰਗਵਾਇ ਤਹੀ ਤਿਨ ਲਾਹਿ ਪੁਸਾਕ ਨਵੀਨ ਉਦਾਈ । 20 ।
 ਰਾਖ ਲਯੋ ਸਿਖ ਕੋ ਪਰਦਾ ਗੁਰ ਚੀਜ ਲਈ ਅਪਨੀ ਨਿਧ ਧਾਰੇ ।
 ਭੇਦ ਕਿਸੂ ਜਨ ਨਾਹਿ ਲਹਾ ਇਹ ਕੋਤਕ ਕੀਨ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰੇ ।
 ਧੰਨ ਕਹੋ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਪਛਾਨਨ ਹਾਰੇ । 21 ।

ਚੋਪਈ : ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਜਿਸੈ ਅਗ⁶ ਸਾਰਾ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਤਾਤੇ ਨਿਜ ਲਈ । ਚੋਰੀ ਜੋ ਰੋਸਨ ਸਿੰਘ ਕਈ । 22 ।
 ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸੁ ਬਿਤਾਈ । ਤਾ ਕੋ ਭਲੋ ਕਰਨ ਹਿਤ ਭਾਈ ।
 ਤਬ ਵੈ ਬਤੀਆਂ ਸਰਬ ਚਲਾਈ । ਕਾ ਤੁਮ ਲਖ੍ਯੋ ਤਬ ਸੁ ਦੁਰਾਈ । 23 ।
 ਤਿਨ ਸੁਨ ਕੇ ਬਚੁ ਯੋ ਸੁ ਬਖਾਨਾ । ਕਾ ਤੁਮ ਤੇ ਪ੍ਰਭਜੂ ਹੈ ਛਾਨਾ ।
 ਜੋ ਕਛੁ ਹੁਤੋ ਆਪ ਸਭ ਜਾਨੈ । ਹਮ ਮੂਰਖ ਸਭ ਕਰਤੋ ਦੁਰਾਨੋ⁷ । 24 ।
 ਅਚੁਤ ਕਹੀ ਤਬੈ ਗੁਰ ਬਤੀਆਂ । ਭਲਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਤੁਮਰੇ ਗਤੀਆਂ ।

1) ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦਰਸੀ 2) ਕਲਿਜੁਗ 3) ਪੱਟਾਂ ਤੇ, ਜਿਥਾਂ ਤੇ 4) ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ 5) ਵਿਉਂਤ 6) ਅਗੇ, 7) ਲੁਕਾਣਾ

ਜੋ ਹਮ ਯਾ ਕੋ ਪਰਗਟ ਕਰਤੇ । ਤੋ ਮਨ ਮੈ ਤੁਮ ਸੰਸਯਾ ਧਰਤੇ । 25 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੋ ਤੁਮ ਜਾਨਤ ਚੀਤ ਮੈ ਗੁਰੂ ਨ ਜਾਨੀ ਬਾਤ ।

ਅਵਰ ਨਰਨ ਜਯੋਂ ਸਮਝਤੇ ਹਮ ਕਉ ਨਿਰਨੈ ਸਾਤ । 26 ।

ਗੁਨ ਨ ਹੋਤਾ ਯਹ ਤੁਮੈ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੀਤ ।

ਅੰਰਨ ਜਯੋਂ ਕਰ ਜਾਨਿਯੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਨਿਧ ਪ੍ਰੀਤ । 27 ।

ਚੌਪਈ : ਅਬ ਤੁਮ ਗੁਰ ਕੋ ਜਨ ਹੋ ਗੁਰਾ । ਭਲੇ ਹੋਗ ਤੁਮਰੋ ਧਰ ਧਰਾ ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਅਦਬੁ ਕਰੋਗੇ ਰਿਦੈ । ਨਾਸ ਹੋਇਗਾ ਅਨ ਭੈ ਭਿਦੈ । 28 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਵਾਕੋ ਬਚਨ ਸੁਨਾਈ । ਸੀਤਲ ਕੀਨਾ ਨਖਸਿਖਾ ਤਾਈ ।

ਪੂਰਨ ਭਈ ਇਹੈ ਕਥ ਜਾਨ । ਆਗੈ ਅਵਰ ਸੁ ਕਰਤ ਬਖਾਨ । 29 ।

ਦੋਹਰਾ : ਏਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਰਾਜਤ ਖੁਸੀ ਮਹਲ ।

ਰਾਮਦਾਸ ਬੂਢੇ ਪੁਤਾ ਦਰਸਨੁ ਗਯੋ ਅਚਲ । 30 ।

ਰਾਮ ਕੁਅਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਕਰ ਲੀਨ ।

ਪੂਰਨ ਸਿਖ ਅਡੋਲ ਮਤਿ ਸੁਨਤਿ ਕਥਾ ਨਵੀਨ । 31 ।

ਪਾਧੜੀ ਜਬ ਗਯੋ ਦਰਸ ਗੁਰ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ । ਤਿਨ ਲਖਯੋ ਜਾਇ ਇਹ ਭਾਤਿ ਪੂਰ ।

ਛੰਦ : ਹਥੀਆਰ ਪਾਂਚ ਤਰਕਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨ । ਬਡ ਰਾਜ ਚਾਂਪ ਖਪਰੇ ਸੁ ਬਾਨ । 32 ।

ਨਹਿ ਸਕਤ ਖੈਂਚ ਜਿਹ ਅਵਰ ਜੁਆਨ । ਬਿਨ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗੁਰ ਬਰ ਨਿਧਾਨ ।

ਬਡਿ ਖਪਰ ਬਾਨ ਲਾਂਬੀ ਕਮਾਨ । ਤਿਹ ਨਿਰਖ ਨੈਨ ਸਿਖ ਰਿਦ ਬਖਾਨ । 33 ।

ਏਤੀ ਕਮਾਨ ਬਡ ਜਾਨ ਤੀਰ । ਕਿਮ ਖਿਚਤ ਯਾਹਿ ਸਾਹਿਬ ਸਰੀਰ ।

ਹੈ ਤਨਕ ਸ੍ਰੀਰ ਗੁਰ ਕੋ ਅਡੋਲ । ਕਿਮ ਖਿਚਤ ਚਾਪ ਰਿਦ ਕਰ ਸੁ ਬੋਲ । 34 ।

ਦੁਰਗਾ ਦਤ^੨ ਖਗ ਨਿਰਖ ਚਾਂਪ । ਤਿਨ ਕਹਾ ਰਿਦੈ ਮਧ ਜਬ ਸੁ ਆਪ ।

ਫਿਰ ਰਹਾ ਮੋਨ ਨਹੀ ਬਰਨ ਬੈਨ । ਗੁਤ ਗਏ ਚੀਨ ਤਾਕੀ ਸੁ ਸੈਨ । 35 ।

ਨਿਜ ਕਰਾ ਬਚਨ ਬੀਰਨ ਦਿਯਾਰ । ਹੈ ਗਜ ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਹੋ ਤਯਾਰ ।

ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਰ ਤਿਆਰ । ਸਬ ਚੜੇ ਆਪ ਖੇਲੈ ਸਿਕਾਰ । 36 ।

ਚਪਈ : ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਬੀਰਨ ਸਬ ਜਾਈ । ਸਾਜੇ ਬਾਜ ਗਇੰਦ^੩ ਬਨਾਈ ।

ਸੁਆਨ ਸੀਚਾਨੇ^੪ ਜੁਰੇ ਬਾਜ । ਬੀਰਨ ਕਹੁਯੋ ਸਰਬ ਜਾ ਸਾਜ । 37 ।

ਪਲਕ ਨ ਲਗੀ ਤਵਨ ਹੀ ਬਾਨ । ਸਾਜ ਸਾਜ ਆਏ ਅਸ^੫ ਜਵਾਨ ।

ਅਧਿਕ ਗਇੰਦ ਖਾਸ ਗੁਰ ਆਯੋ । ਜਨਕ ਪਬ ਗਤਿ ਯੋ ਛਜਿ ਛਾਯੋ । 38 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਵਤ ਹੈ ਜਨ ਉਚ ਗਿਰੋਬਰ ਕੈ ਤਮ ਪੁੰਜ ਨਿਸਾ ਧਰ ਧਾਨੀ ।

ਕੈਤੁ ਕਿਧੋ ਜਲ ਰਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸਤ ਸਯਾਮ ਘਟਾ ਜਨ ਸੀਚਤ ਪਾਨੀ ।

ਗਛਤ ਗੈ ਗਤ ਮੰਦ ਬੁਲਿੰਦ ਸੁ ਚੰਚਲ ਚਾਰ ਦਿਖੈ ਸੁਖ ਦਾਨੀ ।

ਯੋ ਉਪਮਾ ਗਜ ਰਾਜ ਕੀ ਰਾਜਤ ਕੌਨ ਕਹੈ ਇਹ ਕੀ ਘਨ ਸਾਨੀ । 39 ।

ਚੰਦਨ ਭਾਲ ਸੰਧੂਰ ਸੁਚਿਤ੍ਰਤ ਝਾਲਰ ਚਾਲ ਨਵੀਨ ਅੰਬਾਰੀ ।

1) ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੇਰਾ ਤੱਕ 2) ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ 3) ਹਾਥੀ 4) ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ 5) ਘੋੜੇ

ਘੋਰ ਘਟੇ ਸੁ ਸਿਆਮ ਘਟਾ ਜਨ ਘੁੰਮਰ ਤਾਲ ਘੁਰੈ ਤਨ ਭਾਰੀ ।
 ਆਵਤ ਹੈ ਨਗਰਾਜ ਬਿੰਧਾਚਲ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੇ ਤੀਰ ਸਿਧਾਰੀ ।
 ਚਾਹਤ ਹੈ ਕਰ ਸੇਵ ਦਯਾਲ ਕੀ ਹਾਥਨ ਸੌ ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਪਾਰੀ¹ । 40 ।
 ਏ ਜਬ ਆਟ ਹਜੂਰ ਪੁਜਯੋ ਤਬ ਸੈਨ ਬਿਦਾਰ ਕਿਕਾਨ ਸੁ ਆਯੋ ।
 ਦਾਸ ਲਏ ਕਰ ਮੈ ਤਹ ਆਵਤ ਨਿਰਤਤ² ਹੈ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਯੋ ।
 ਮਾਰਤ ਐ ਮਨ ਬੇਗ ਧਰੈ ਤਨ ਬਾਹਨ ਨੂੰ ਸਸ ਪਾਛ ਗਿਰਾਯੋ ।
 ਖੰਜਨ ਮੀਨ ਸੁ ਚਾਤੁਰ ਬੈਨ ਨ ਡਾਰਤ ਹੈ ਗਤਿ ਯੋ ਤਿਹ ਗਾਯੋ । 41 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਸਮਾਜ ਆਯੋ ਤਟ ਜਾਨੀ । ਠਾਂਢ ਭਯੋ ਪ੍ਰਭ ਜੁ ਸੁਖਦਾਨੀ ।
 ਭਾਈ ਕੋ ਕਰੁ ਕਰਿ ਨਿਜ ਧਾਰੀ । ਭਯੋ ਉਦਿਤ ਚੜਖੇਲਾ ਸਿਕਾਰੀ । 42 ।
 ਗਜ ਕੇ ਤੀਰ ਧੀਰ ਗੁਰ ਆਯੋ । ਯੋ ਭਾਈ ਕੋ ਬਚਨ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਏਕ ਗਇੰਦ ਚਢੇ ਹਮ ਦੋਊ । ਚਰਨ ਗਹੋ ਸੇਵਕ ਸੁਨ ਓਊ । 43 ।
 ਹੋਤ ਬਰੋਬਰ ਹੈ ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਮੈ ਚਢ੍ਹਹੋ ਅਨ ਅਸਵ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਕਰ ਅੰਬੁਜ ਗਹਿ ਨਿਕਟ ਸੁ ਕੀਨਾ । ਸਗਰੋ ਬੋਝ ਕੰਧ ਤਿਹ ਦੀਨਾ । 44 ।
 ਐਸੇ ਭਾਰ ਕੰਧ ਪਰ ਡਾਰਾ । ਆਨ ਸਕੈ ਤਿਨ ਕੋਨ ਸਹਾਰਾ ।
 ਰਾਮਦਾਸ ਬੂਢੇ ਬਿਨ ਬੰਸ । ਔਰ ਸਹਾਰੇ ਕਾਂਕੀ ਅਸੰ । 45 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਰਲੋਕੀ ਕਾ ਭਾਰੁ ਜਨ ਡਾਰਿਯੋ ਤਾਂਕੇ ਸੀਸ ।
 ਤਬੈ ਬਚਨ ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੇ ਸੁਨੇ ਅਰਜ ਜਗਦੀਸ । 46 ।

ਚੌਪਈ : ਰਾਮ ਦਾਸ ਕੀ ਕੁਲ ਤੇ ਬਿਨਾ । ਅਵੁਰ ਸਹਾਰੈ ਇਕ ਕੋ ਛਿਨਾ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਤਿਨ ਕੇ ਬਰ ਬਚਾ । ਬੋਲਾ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੂ ਸਚਾ । 47 ।
 ਹੁਤੋ ਅਭੂਲ ਤੁਮਰੋ ਸਦਨ । ਤੁਮ ਕਯੋ ਭਰ ਮੈ ਸੁਨ ਬਰ ਬਦਨ ।
 ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੋ ਜਾਨਿਓ ਕਰ ਨਰਾ । ਬਡੋ ਧਨਖ ਤਨ ਕੋਮਲ ਖਰਾ । 48 ।
 ਜੋ ਤੁਮ ਜਾਨਤ ਬਲ ਨਿਧ ਗੁਰੂ । ਤੁਮ ਕਤ ਕਰ੍ਹਯੋ ਬਚਨ ਇਹ ਸੁਰੂ ।
 ਜੋ ਸਮਝਿਓ ਗੁਰ ਕੋ ਬਲ ਨਾਹਿ । ਤਬ ਯੋ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ ਆਹਿ । 49 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰ ਕੀ ਬਰ ਬਾਨੀ । ਪਾਇਨ ਪਰ੍ਹਯੋ ਕਮਲ ਮਧਿ ਆਨੀ ।
 ਭੂਲਨ ਮੈ ਭਾਖਿਯੋ ਹੋ ਜੰਤ । ਗੁਰ ਕੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨ ਲਖੈ ਅਨੰਤ । 50 ।
 ਤੋਰੀ ਪ੍ਰਬਲ ਨਾਥ ਜੂ ਏਆ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਜਿਹ ਦੇਵ ਭੂਲਾਇਆ ।
 ਆਦਿ ਅੰਤੁ ਜਿਹ ਲਖਾ ਨ ਜਾਈ । ਸੋ ਬੂਝ ਜਿਹ ਸਿਯਾਮ ਸਹਾਈ । 51 ।
 ਹਮੈ ਸੁਭਾਇਕ ਮਨ ਮਧਿ ਗਾਈ । ਤੁਮ ਨੈ ਲਈ ਚੀਨ ਸਭ ਸਾਈ ।
 ਸਭ ਹਮਰੋ ਤੁਮ ਭਰਮ ਮਿਟਾਯੋ । ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਗਾਯੋ । 52 ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਧਿ ਵੈਸਾਖ ਚੜਾ ਇਤਹ ਖੇਲਨ ਚੜੇ ਸਿਕਾਰ ।

ਕਰ ਕਉਤਕ ਬਨ ਮੈ ਕਿਤੇ ਆਏ ਸਦਨ ਮੰਝਾਰ । 53 ।

ਚੌਪਈ : ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਇਹ ਕਥਾ । ਸਾਖੀ ਔਰ ਭਈ ਇਕ ਜਥਾ ।

ਸੋ ਤੁਮ ਕੋ ਜੂ ਬਰਨ ਸੁਨਾਉ । ਤਾਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਬੰਸੁ ਰਿਝਾਉ । 54 ।

ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮੁਸਦੀ¹ ਏਕ । ਪਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਰਹੈ ਬਿਧ ਨੇਕ² ।

ਸਰਬ ਨਗਰ ਕੋ ਅਦਲ ਨਿਧਾਨ । ਤਾਂ ਕੋ ਸੌਂਪਿਓ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਜਾਨ । 55 ।

ਲੈਨ ਦੈਨ ਤਾਹੁ ਕੇ ਹਾਥ । ਸੌਂਪਿਓ ਸਾਹਿਬੁ ਸਦਾ ਸਨਾਥ ।

ਅੰਤਰ ਬਾਹਰ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ । ਵਾਕੋ ਟੋਂਬੂ³ ਕਰਤ ਪ੍ਰਵੇਸ । 56 ।

ਹੁਕਮ ਧਨੀ ਕਾ ਐਸੇ ਭਯੋ । ਇਹ ਕੋਤਕ ਤਬ ਆ ਦਰਸਯੋ ।

ਏਕ ਸਿੰਘ ਕੋਊ ਹੁਤੋ ਹਜ਼ੂਰ । ਮਤੇ ਗਰੀਬ ਸੁਜਨ ਰਸ ਪੂਰ । 57 ।

ਸੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸਾ । ਯੋ ਕਰਤਵ ਸੋਊ ਅਰਦਾਸਾ ।

ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਹ ਕੰਨ੍ਹਾ ਬਰ ਜੋਗ । ਕਿਹ ਬਿਧ ਬਯਾਹੁੰ ਹੈ ਮਨ ਸੋਗ । 58 ।

ਮੋ ਪਰ ਅਬ ਕੁਰਨਾ ਕਛੁ ਕੀਜੈ । ਰੁਪਯਾ ਮੁਝੈ ਪਾਂਚ ਸਤ ਦੀਜੈ ।

ਯਾਕੋ ਫੇਰੇ ਦੇਉ ਫਿਰਾਈ । ਪਰਸਵਾਰਥ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਹਾਈ । 59 ।

ਬਹੁ ਬੇਰੀ ਜਬ ਵਹ ਘਿਘਿਆਯੋ । ਕਰ ਇਨ ਟੋਂਬੂ ਹਾਥ ਫਰਾਯੋ ।

ਜਿਹ ਜਾ ਲਿਖਾ ਗਯੋ ਤਿਤ ਓਊ । ਲਏ ਰੁਪਯੇ ਸੈ ਪੰਜ ਸੋਊ । 60 ।

ਕਾਰਜ ਕੀਨੇ ਤਿਹ ਗ੍ਰਹ ਜਾਈ । ਕੁਆਰੀ ਦੁਹਿਤਾ ਯੋ ਪਰਨਾਈ ।

ਮਾਸ ਖਸਟ ਬੀਤ ਜਬ ਜਾਈ । ਦਰਸਨ ਗਯੋ ਸਿਖ ਵਹ ਆਈ । 61 ।

ਰੁਪਯਾ ਜਿਨੈ ਪਾਂਚ ਸਾਤ ਦੀਨਾ । ਲੈ ਟੋਂਬੂ ਗੁਰ ਕੇ ਕਰ ਦੀਨਾ ।

ਆਗੇ ਆਨ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਦਯੋ । ਨਿਰਖ ਜਗਤ ਪਤ ਜੂ ਵਹ ਲਯੋ । 62 ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੀ ਲਿਖਾ ਕਿਨ ਹਾਥਾ । ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮੁਹਤ ਕਰ ਨਾਥਾ ।

ਕਹਾ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਮੁਝੈ ਨ ਸਾਰਾ⁴ । ਅਪਨੋ ਆਪ ਕਰ੍ਹਯੋ ਉਨ ਕਾਰਾ । 63 ।

ਯਾ ਬਿਧ ਯੋ ਗੁਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । ਕੁਛਕ ਕੋਪ ਜੀਅ ਮੈ ਨਿਜ ਧਾਰਾ ।

ਸੁਨ ਕਰ ਸਰਬ ਕਥਾ ਸਿਖ ਕਿਨੈ । ਬਡੋ ਡਰਾਯੋ ਜਾਇ ਸੁ ਉਨੈ । 64 ।

ਡਰ ਕਰ ਗਯੋ ਭਾਜ ਨਿਸ ਓਈ । ਮੋਕਹ ਮਤ ਗੁਰ ਹੈਨ ਨ ਸੋਈ

ਭਾਗੈ ਕੋ ਜਬ ਬਹੁ ਦਿਨ ਬੀਤੇ । ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਕਰੀ ਇਮ ਰੀਤੇ । 65 ।

ਲਿਖ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤਟ ਭਾਰੀ । ਚੌਪਈ ਦੋਹਾ ਛੰਦ ਸੁਧਾਰੀ ।

ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰ । ਯੋ ਦੋਹਾ ਉਨ ਲਿਖ੍ਹਯੋ ਬਿਚਾਰ । 66 ।

1) ਮੁਨਸ਼ੀ 2) ਅਨੇਕ 3) ਹੁੰਡੀਆਂ 4) ਸਾਰ, ਖਬਰ

ਕਲਮ ਬਾਚ

ਦੋਹਰਾ : ਮੁਖ ਕਾਰੋ ਮੇਰੋ ਕਰੈ ਕਰਤ ਨ ਪਰਉਪਕਾਰ ।

ਤਾਹੂ ਕੋ ਮਮ ਕਰਤ ਨਿਜ ਕਾਰੋ ਬਦਨ ਨਿਹਾਰ । 67 ।

ਫਟ ਛਾਤੀ ਦੋ ਟੂਕ ਭਈ ਹੁਦਨ ਕਰਤ ਲਿਖ ਜਾਤ ।

ਪਰਸਵਾਰਥ ਉਪਕਾਰ ਬਿਨ ਮੁਝੈ ਨ ਸੁਪਨੇ ਸਾਂਤ । 68 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਲਿਖਨੀ ਬਚ ਹੈ ਬਚ ਰਰਾ । ਸੋ ਪਕਰਾਈ ਗੁਰ ਮੁਰ ਕਰਾ ।

ਜੋ ਉਪਕਾਰ ਨਾਥ ਨਾ ਕਰੋ । ਤਦਪ¹ ਤੁਮਤੇ ਬਹੁ ਬਿਧ ਡਰੋ । 69 ।

ਐ ਸਿਖ ਤੁਮਰੀ ਦਈ ਦੁਹਾਈ । ਤੋ ਮਮ ਟੋਂਬੂ ਦਯੋ ਕਰਾਈ ।

ਭੂਲਨ ਮਧਿ ਸਦਾ ਇਹ ਜੰਤ । ਸਤਿਗੁਰ ਹੈ ਬਖਸਿੰਦ ਬਿਅੰਤ । 70 ।

ਮੇਰੇ ਖਤਾ ਓਰ ਨਹੀ ਜਾਨਾ । ਅਪਨੇ ਲੀਜੈ ਬਿਰਦ ਪਛਾਨਾ ।

ਸਰਬ ਲਛ ਜਗ ਮੈ ਇਹ ਤੋਰੀ । ਖਾਵਤ ਭੁੰਚ ਜੀਵ ਕਰ ਜੋਰੀ । 71 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਤਾਕੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨ ਰੀਝ ਗਏ ਗੁਰ ਦਯਾਲ ।

ਆਛੋ ਮਾਨਸ ਭੇਜ ਕਰ ਬੋਲ ਲਯੋ ਤਤਕਾਲ । 72 ।

ਬਾਗੋ ਪਾਗ ਬੰਧਾਇ ਕਰ ਸੋਂਪੀ ਕਾਰ ਸੁ ਨਿਤ ।

ਜਾ ਕੋ ਆਗੈ ਕਰਤ ਸੋ ਸਾਹਿਬ ਨਿਕਟ ਅਮਿਤ । 73 ।

ਭੁਲ ਚੂਕ ਗੁਰ ਬਖਸ ਕਰ ਨਿਰਮਲ ਕਰੋ ਸਰੀਰ ।

ਸਬ ਕੈ ਸਿਰ ਦਫਤਰ ਪਤੀ ਥਾਪ ਕਰਿਯੋ ਗੁਰ ਧੀਰ । 74 ।

ਕਿਸੀ ਨਗਰ ਕੇ ਜਾਟ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਆਨ ਹਜੂਰ ।

ਕਰੀ ਅਧਿਕ ਫਰਯਾਦ ਉਨ ਉਚ ਸੁਰਨ² ਭਰਪੂਰ । 75 ।

ਸਰਬ ਭੇਦ ਗੁਰ ਚੀਨ ਕਰ ਮੋਨ ਰਹੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ।

ਉਤਰ ਕਛੁ ਦੀਨੋ ਨਹੀ ਭਲੋ ਬੁਰੋ ਨਿਜ ਤਾਹਿ । 76 ।

ਪਈ : ਮਾਤਾ ਪੈ ਕਿਨ ਸਿਖ ਸੁ ਜਾਈ । ਤਿਨ ਕੀ ਬਤੀਆਂ ਸਰਬ ਸੁਨਾਈ ।

ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਵਤਾਰੀ । ਭੀਤਰ ਜਬ ਗ੍ਰਹ ਗਏ ਸੁਧਾਰੀ । 77 ।

ਤਬ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । ਉਨ ਕੀ ਯੋ ਕਹ ਕਥਾ ਸੁਧਾਰੀ ।

ਦੁਖੀਆ ਜੋ ਫਰਿਆਦੀ ਕੋਇ । ਸੁਨਾ ਕਰੋ ਅਰਜੀ ਤਿਹ ਸੋਇ । 78 ।

ਕਾਲ ਭੋਰ ਕੇ ਅਮਕੇ ਜਾਟ । ਪਰੇ ਪੁਕਾਰਤ ਦੁਆਰੇ ਬਾਟ ।

ਦੋਇ ਤੀਨ ਬੇਰੀ ਇਹ ਭਾਇ । ਜਬ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ । 79 ।

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਬਖਾਨੋ । ਇਤੈ ਬੁਲਾਵੇ ਤਵਨ ਜਟਾਨੋ ।
 ਤਤ ਛਿਨ ਤਾਹੀ ਜਾਣ ਬੁਲਾਏ । ਕਰਤ ਪੁਕਾਰ ਸਦਨ¹ ਮਹਿ ਆਏ । 80 ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ ਕਹੋ ਰੇ ਗਵਾਰਾ । ਕਹਾ ਗਯੋ ਹੈ ਕਾਜ ਤਿਹਾਰਾ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਅਸਪਾਨਾ² । ਹਮਰੇ ਖੇਤ ਭਯੋ ਉਦਿਆਨਾ । 81 ।
 ਤਰਬੂਜਨ ਕੋ ਮੋਠ ਸਮੇਤ । ਰਤੀ ਨ ਛੋਰਾ ਹਮਰਾ ਖੇਤ ।
 ਸੁਨ ਗੁਰ ਬਿਗਸ ਮਾਤ ਸੋ ਗਾਈ । ਇਹ ਫਰੀਆਦ ਮਾਤ ਜੂ ਆਈ । 82 ।
 ਕਾ ਹਮ ਕਰੈ ਅਦਾਲਤ ਯਾਕੀ । ਕੌਨ ਬਡੋ ਨੁਕਸਾਨ ਸੁ ਬਾਕੀ ।
 ਸਿਖਨ ਲੈ ਤਰਬੂਜ ਸੁ ਖਾਈ । ਕਿਤ ਘੋਰਨ ਬੂਟਾ ਮੁਠ ਪਾਈ । 83 ।
 ਕਾ ਬਡ ਕਹੋ ਘਨੀ ਫਰਿਆਦ । ਗੁਰ ਮਹਿ ਬੈਠੋ ਜਾ ਸਇਯਾਦ³ ।
 ਕਾਲ ਭੋਰ ਕੋ ਇਹੀ ਉਜਾਰ । ਕੂਕਤ ਹੋ ਉਚੇ ਸੁਰ ਧਾਰ । 84 ।
 ਬਿਹਸ ਪ੍ਰਭੂ ਮਾਤਾ ਸੰਗ ਗਾਈ । ਕਵਨ ਬਡੀ ਫਰਿਆਦ ਸੁ ਮਾਈ ।
 ਇਹ ਬੇਮੁਖ ਹੈ ਲੋਗ ਅਜਾਨ । ਮੂਏ ਮੂਏ ਨਿਤ ਕਰਤ ਬਖਾਨ । 85 ।
 ਸਿਖ ਸੁਚੇਤਾ ਕਰ ਕੋਊ ਜਾਈ । ਰੋਵਤ ਏ ਪਾਛੈ ਉਠ ਧਾਈ ।
 ਲੂਟ ਲੀਏ ਹਮ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰਾ । ਯੋ ਹੀਏ ਜੜ ਕਰਤੇ ਰਾਰਾ । 86 ।
 ਮੈ ਜਾਨਤ ਇਨਕੋ ਜੁ ਸੁਭਾਇ । ਮੋਤੇ ਨਹੀਂ ਛਪੀ ਕਛ ਮਾਇ ।
 ਯੋ ਕਹ ਮੋਨ ਭਏ ਜਗਰਾਇ । ਦੀਨੇ ਲੋਗ ਸੁ ਪਰੇ ਉਠਾਇ । 87 ।
 ਏਕ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਮੈ ਤਾਂਕੋ ਧਾਮ ।
 ਦੇਸ ਪਿਸੌਰ ਤਵਨ ਕੀ ਬਾਸੀ । ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਆਯੋ ਅਬਿਨਾਸੀ । 88 ।
 ਤਾਤ ਮਾਤ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਪਾਈ । ਗਏ ਆਪਨੇ ਦੇਸ ਬਨਾਈ ।
 ਏ ਆਗਿਆ ਸਭਹੂੰ ਕੀ ਪਾਈ । ਬਸਿਯੋ ਹਜ਼ੂਰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਆਈ । 89 ।
 ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੋ ਸੋਈ । ਤਿਹ ਕਰਨੀ ਹਿਤ ਹੋਇ ਸੁ ਜੋਈ ।
 ਟਹਲ ਕਰਤ ਗੁਰ ਪੁਰਖ ਰਿਝਾਯੋ । ਸੂਰਜ ਕਮਲ ਪ੍ਰੇਮ ਜਨ ਲਾਯੋ । 90 ।
 ਕੇਤਕ ਬਰਖ ਬੀਤ ਜਬ ਗਯੋ । ਸਭ ਪਰਵਾਰ ਦਰਸ ਹਿਤ ਆਯੋ ।
 ਦਰਸਨ ਕੈ ਸਭਹੂੰ ਤਿਹ ਗਾਈ । ਨਿਜ ਆਲੈ ਕੋ ਚਲ ਤੁਹ ਭਾਈ । 91 ।
 ਵਹ ਭਾਖਤ ਏ ਨਾਂਹ ਕਰਾਈ । ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਉਨ ਦਏ ਬਿਤਾਈ ।
 ਜਬ ਉਨ ਜਾਇ ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਧਾਨਾ । ਸਰਬ ਕਥਾ ਉਚਰੀ ਕਰ ਗਿਯਾਨਾ । 92 ।
 ਯਾ ਕੋ ਬਯਾਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਅਸਪਾਨਾ । ਕਰ ਮਨ ਹਮਰੇ ਦਯੋ ਕਮਾਨਾ ।
 ਕਰੁਨਾ ਅਧਿਕ ਹਮੂ ਪਰ ਕਰਿਯੈ । ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਇਸੈ ਨਿਜ ਤੁਰੀਐ । 93 ।

1) ਘਰ, ਮਹੱਲ 2) ਤਲਵਾਰ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 3) ਸ਼ਿਕਾਰੀ; ਜ਼ਾਲਮ

ਯਾਮੈ ਨਿਜ ਅਬ ਰੋਇ ਹਮਾਰੀ । ਸਸੁਰਾਰਨ ਸੋ ਰਹਤ ਸੁਧਾਰੀ ।
ਬਯਾਹ ਕਾਜ ਕਰਕੇ ਸੁਖ ਸਾਥਾ । ਬਹੁਰ ਹਜੂਰ ਸੁ ਆਵੈ ਨਾਥਾ । 94 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਗਾਈ । ਇਨ ਕੈ ਸੰਗ ਜਾਇ ਨਿਜ ਭਾਈ ।
ਤਾਤ ਮਾਤ ਸੁਨ ਮਿਤ ਮਨ ਬਾਤਾ । ਜਾਚੇ ਹੂੰ ਇਨ ਕੇ ਕੁਸਰਾਤਾ । 95 ।

ਤਿਨ ਭਾਖਿਓ ਮੈ ਹੁਕਮ ਮਿਯਾਨਾ । ਜਯੋ ਭਾਖੈ ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਧਾਨਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਈ । ਇਸੀ ਤਰਾ ਹੈ ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ । 96 ।

ਜਬ ਕੁਛ ਆਨ ਹੁਕਮ ਲਖਿਆਈ । ਸੋ ਮਾਨੀ ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਯੋ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਪਾਈ । ਗਯੋ ਕੁਟੰਬਹ ਸਾਥ ਬਨਾਈ । 97 ।

ਕਾਰਜ ਬਯਾਹ ਤੁਰਤ ਉਨ ਪਾਯੋ । ਸਰਬ ਸਮਗ੍ਰੀ ਬੇਗ ਬਨਾਯੋ ।
ਉਤ ਦ੍ਰੈ ਆਛ ਜਨੈਤ ਬਨਾਈ । ਸਭ ਕਾਰਜ ਕੀਨੋ ਗ੍ਰਹ ਆਈ । 98 ।

ਗਏ ਤਿੰਨ ਸਸੁਰਾਰੈ ਧਾਮ । ਇਤ ਇਮ ਕਰੁਯੋ ਬਡੋ ਪ੍ਰਭ ਕਾਮ ।
ਏਕ ਮੇਵੜਾ¹ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬੁਲਾਯੋ । ਸਰਬ ਕਥਾ ਕਹ ਕੈ ਸਮਝਾਯੋ । 99 ।

ਜਬ ਇਹ ਜਾ ਸਸੁਰਾਰੈ ਧਾਮਾ । ਫੇਰੇ ਲਗੈ ਲੈਨ ਕਰ ਸਾਮਾ ।
ਤਬ ਮੇਰੋ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿਖੀਜੈ । ਲਿਖ ਦੀਨੋ ਜਾ ਬਿਲਮ² ਨ ਕੀਜੈ । 100 ।

ਜਬ ਵਹ ਸਬ ਸਗ³ ਸੋਨ ਕਰਾਂਹੀ । ਫੇਰੇ ਫਿਰਨ ਲਗੋ ਲਰ ਲਾਈ ।
ਪਾਛੈ ਤਰੁਨੀ ਆਗੇ ਆਪ । ਫੇਰੇ ਲੇਤੇ ਗੁਰ ਪਰਤਾਪ । 101 ।

ਕਾਢ ਹੁਕਮ ਤਿਨ ਜਾਇ ਅਗਾਰੀ । ਲੈ ਦਿਖਰਾਯੋ ਪੜੇ ਸੁਧਾਰੀ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਲਿਖਾ ਦੀਨ ਕੇ ਦਯਾਰਾ । ਆਗੇ ਪਗ ਜਿਨ ਧਰੋ ਸੁ ਧਾਰਾ । 102 ।

ਮੇਰੋ ਹੁਕਮ ਇਸੀ ਬਿਧ ਆਹੀ । ਬੈਠਤ ਉਠਤ ਪੈਡ ਤੁਰ ਪਾਹੀ ।
ਯੋ ਨਿਜ ਪਢਤ ਬਿਸਤ ਚਿਤ ਭਯੋ । ਆਗੇ ਚਰਨ ਨਾਹਿ ਤਿਨ ਦਯੋ । 103 ।

ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਭਾਖਤ ਬਚ ਭਾਈ । ਗੁਰੂ ਦਯਾਨਿਧ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਬੈਠਤ ਉਠਤ ਪੰਥ ਪਰ ਆਈ । ਜੋ ਮੁਹ ਸੰਗ ਸਾਬਤੀ ਗਾਈ । 104 ।

ਮੋ ਤੈ ਹੁਕਮ ਨ ਮੋਟਿਆ ਜਾਈ । ਭਾਖੇ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨੋ ਲੁਗਾਈ ।
ਤਾ ਸੰਗ ਮਿਲਿਓ ਰਹਗੁ ਜੁ ਮਾਥਾ । ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਮਧਿ ਹਾਥਾ । 105 ।

ਸਰਬ ਲੋਗ ਰਹ ਇਮ ਸਮਝਾਈ । ਇਕ ਪਲ ਫੇਰਾ ਫਿਰ ਸੁ ਬਨਾਈ ।
ਯਾਮੈ ਕਵਨ ਦੇਰ ਹੈ ਭਾਈ । ਯੋ ਨ ਹਸਾਵੋ ਸਹਰ ਲੁਗਾਹੀ । 106 ।

1) ਹਰਕਾਰਾ, ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ 2) ਦੇਰ, ਢਿਲ 3) ਬਗਨ

- ਏਕ ਘਰੀ ਮੈਂ ਕਹੁ ਗੁਰ ਤੇਰਾ । ਕਿਆ ਕੁਛ ਤਯਾਗਤ ਹੈ ਇਹ ਬੇਰਾ ।
 ਤਿਨ ਭਾਖਿਯੋ ਸੁਨ ਲੋਗ ਅਯਾਨਾ । ਤੁਮ ਕਾ ਜਾਨੋ ਇਹੈ ਗਯਾਨਾ । 107 ।
- ਸਤੀ ਪਤਿ ਬ੍ਰਤ ਨਾਰਿ ਸੁ ਜੁ ਗਤੀ¹ । ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹੈ ਨਿਜ ਸਤੀ² ।
 ਸਤੀ ਚਿਖਾ ਧਰ ਪਾਵ ਸੁ ਤਰੈ । ਪਤਿਬਰਤਾ ਪਤਿ ਬਚਨ ਸੁ ਫਿਰੈ । 108 ।
- ਇਹੀ ਤਰਾਂ ਗੁਰ ਸਿਖ ਸੁਜਾਨਾ । ਸਾਧੂ ਕਰਤੇ ਸੁ ਮਤਿ ਬਖਾਨਾ ।
 ਪਟਕਾ ਤੀਰ ਹਮਾਰੇ ਸੰਗ । ਫੇਰੇ ਕਰਹੋ ਤਜ ਮਨ ਮੰਗ । 109 ।
- ਯੋ ਕਹ ਤਤ ਛਿਨ ਭਯੋ ਸਵਾਰ । ਚਲਯੋ ਚਰਨ ਗੁਰ ਰਿਦ ਨਿਜ ਧਾਰ ।
 ਕਾਹੂ ਕੀ ਨਹੀ ਮਾਨੀ ਬਾਤ । ਮਾਰਤ³ ਹੀ ਪੁਨ ਚਲਯੋ ਸੁ ਧਾਤ । 110 ।
- ਚਲੋ ਚਲਾ ਲਾਂਘਤ ਨਦ ਦੇਸਾ । ਦੁਆਬੇ ਮਧਿ ਸੁ ਕਰਯੋ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ।
 ਯੋ ਮਨ ਮੈ ਕਛੁ ਕਰਯੋ ਹੰਕਾਰ । ਮੋ ਸਮ ਔਰ ਨ ਕਰੈ ਬਿਚਾਰ । 111 ।
- ਦਿਬ ਸਵਰੂਪ ਸੁਖਦ ਬਰ ਤਰਨੀ । ਆਯੋ ਪਲ ਮੈ ਤਜ ਨਿਜ ਧਰਨੀ⁴ ।
 ਐਸਾ ਜਗ ਮੈ ਕਵਨ ਸੁ ਕਰੈ । ਜਯੋਂ ਮੈ ਆਯੋ ਤਜ ਨਿਜ ਘਰੈ । 112 ।
- ਯੋ ਉਪਜਿਯੋ ਮਨ ਮੈ ਨਿਜ ਆਇ । ਮਾਇਆ ਗੁਰ ਕੀ ਬੁਰੀ ਬਲਾਇ ।
 ਹੁਸਯਾਰ ਪੁਰੇ ਬਡ ਨਗਰ ਮਝਾਰਾ । ਆਨ ਕੀਓ ਡੇਰਾ ਚਿਤ ਧਾਰਾ । 113 ।
- ਬੇਸਵਾ ਤਹਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਇਕ ਪਰੀ । ਰੰਭਾ⁵ ਕਿਧੋਂ ਉਰਬਸੀ⁶ ਖਰੀ ।
 ਸੁਯਾਮ ਨੈਨ ਤਨ ਦੁਤ ਦਿਪ ਤਰਨੀ । ਨੌ ਸਤ⁷ ਹੈ ਸਿੰਗਾਰ ਤਨ ਧਰਨੀ । 114 ।
- ਗਾਵਤ ਰਾਗ ਲਲਿਤ ਗਤਿ ਪਿਆਰੀ । ਮਨੋ ਕੰਦਲਾ ਕਾਮ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਕੈ ਤਿਲੋਤਮਾ ਸੀ ਇਹ ਨਾਰਿ । ਜੋ ਨਿਰਖੈ ਨਰੁ ਹੋਤ ਸੁ ਮਾਰ⁸ । 115 ।
- ਜਿਹ ਡੇਰਾ ਸਿੰਘ ਜੂ ਹੋ ਕਰਾ । ਸਾਮੁਹ ਦਿਪਤ ਨਾਰਿ ਤਿਹ ਘਰਾ ।
 ਜਬ ਹੀ ਨਿਰਖ ਤ੍ਰਿਯਾ ਵਹੁ ਪਾਈ । ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਿੰਘ ਤਿਹ ਗਯੋ ਬਿਕਾਈ । 116 ।
- ਨਿਜ ਮਨ ਮੈ ਅਸ ਕੀਯੋ ਬਿਚਾਰਾ । ਨਿਸ ਮੈਂ ਜੈਹੋਂ ਯਾਂ ਕੇ ਦੁਆਰਾ ।
 ਕਰਹੋ ਮਨਸਾ ਨਿਜ ਮਨ ਪੂਰੀ । ਗ੍ਰਿਹ ਕਾਮਨ⁹ ਇਹ ਜਾਇ ਜਰੂਰੀ । 117 ।
- ਦੋਹਰਾ : ਦਿਨ ਧਿਲਟਿਯੋ ਨਿਸਪਤੀ¹⁰ ਠਟਿਯੋ ਦਿਪਤ ਅੰਧ ਉਡ ਦੀਪ ।
 ਕੁਮਿਦ ਚੋਰ ਅਲ ਕਲ ਅਟਾ ਲਖ ਸਸਿ ਮੁਖੀ ਮਹੀਪ । 118 ।
- ਚਪਈ : ਸੋਚਤ ਮਨ ਮੈ ਗਈ ਬਿਚਾਰਤ । ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਮਨ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਧਾਰਤ ।
 ਏਕ ਜਾਮ ਰਜਨੀ ਸੁ ਬਿਤਾਈ । ਜਾਊ ਜਾਊ ਚਿਤ ਕਰੈ ਉਪਾਈ । 119 ।
- ਸਵੇਯਾ : ਕਾਮਨ ਨੈਨ ਅਭੂਤਕ¹¹ ਬਾਨ ਸੁ ਛੂਟਤ ਗਯਾਨ ਜਿਮੈ ਉਰ ਲਾਗੈ ।
 ਬੁਧ ਬਬੇਕ ਸਿਯਾਨ ਤਜੈ ਸਭ ਘਾਇਲ ਜਿਉਂ ਸਭ ਹੀ ਅੰਗ ਦਾਗੈ ।
 ਆਨ ਮਨੋਜ ਬਸਯੋ ਰਿਦ ਭੀਤਰ ਭੂਤ ਕਿਧੋਂ ਯਹ ਪ੍ਰੇਤ ਪਰਾਗੈ ।
 ਲੋਟਤ ਹੈ ਤਨ ਨਾਗ ਡਸੇ ਸਮ ਆਨ ਬਸੀ ਅਬਲਾ ਮਧਿ ਬਾਗੈ । 120 ।

1) ਢੰਗ, ਚਲਨ 2) ਸਤਵੰਤੀ ਨਾਰੀ ਹੈ 3) ਪਵਨ ਵਾਂਗ 4) ਘਰਵਾਲੀ, ਇਸਤਰੀ 5) ਰੰਭਾ ਨਾਂ ਦੀ
 ਅਪੰਛਰਾ 6) ਉਰਵਸੀ ਨਾਂ ਦੀ ਅਪੰਛਰਾ 7) ਸੋਲ੍ਹਾ 8) ਘਾਇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 9) ਕਾਮਨੀ, ਇਸਤਰੀ
 10) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 11) ਅਭੋਤਿਕ

ਆਪ ਗਯੋ ਚਲ ਸੈ ਤਿਹ ਆਸ੍ਰਮ ਘੋਰਤ ਕਾਮ ਕਿਧੋ ਮਨ ਭਾਰੀ ।
 ਏਤ ਗਯੋ ਗਮਨੈ ਤਿਹ ਕੇ ਹਿਤ ਈਤ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਜਾਨਤ ਸਾਰੀ ।
 ਅੰਤਰ ਕੋ ਲਖੀਆ ਗੁਰਪੂਰਨ ਜਾਸ ਚਖੰ¹ ਮਧ ਏ ਬਿਸਵ ਸਾਰੀ ।
 ਜਾਤ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਸਿਖ ਅਧੋਗਤਿ ਸਾਹਿਬ ਅਚੁਤ ਲੀਨ ਉਬਾਰੀ । 121 ।
 ਜਾਨ ਸਪੂਰਨ ਹੈ ਮਮ ਸੇਵਕ ਅੰਨ ਖਤਾ ਇਹ ਮੈ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ।
 ਸਾਗਰ ਕੀ ਤਨ੍ਯਾ² ਤਨ ਮੋਹਿਤ ਬਯਾਪਿਤ ਜੋ ਮਨ ਦੇਵਨ ਮਾਹੀ ।
 ਜਿ ਇਹ ਕੋ ਅਬ ਨਾਹਿ ਰਖੋ ਮਮ ਕੌਨ ਇਸੈ ਨਿਜ ਰਛਕ ਆਹੀ ।
 ਯੋ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਦਾਸ ਬਨ੍ਯੋ ਗੁਰ ਧਾਰ ਛਰੀ ਚੁਬਦਾਰ ਤਹਾਹੀ । 122 ।

ਚੌਪਈ : ਚੋਬਦਾਰ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਤਨ ਧਾਰਾ । ਠਾਢੋ ਭਯੋ ਜਾਇ ਤ੍ਰਿਯਾ ਦੁਆਰਾ ।
 ਕਰ ਮਧ ਧਰ ਚਾਂਦੀ ਬਰ ਆਸਾ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਯੋ ਕਰਿਯੋ ਬਿਲਾਸਾ । 123 ।
 ਤਬ ਲਗ ਮਕਰਕੋਤ³ ਤਨ ਪੀੜਤ । ਆਯੋ ਮਿਰਗਾਧਿਪ⁴ ਜੂ ਕ੍ਰੀੜਤ ।
 ਕਾ ਨਿਰਖੈ ਸਾਮੁਹ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਈ । ਤ੍ਰਿਯਾ ਦੁਆਰ ਖਰੋ ਕੋਊ ਭਾਈ । 124 ।
 ਕੰਚਨ ਛਰੀ ਹਾਥ ਨਿਜ ਧਾਰੇ । ਚੋਬਦਾਰ ਉਨ ਕਿਸੂ ਨਿਹਾਰੇ ।
 ਯਾ ਕੋ ਪਤਿ ਆਛੋ ਉਮਰਾਇ । ਹੂ ਕੋਊ ਭੀਤਰ ਗਯੋ ਬਨਾਇ । 125 ।
 ਜਬਹੀ ਇਹ ਜੈਹੈ ਨਿਜ ਸਦਨ । ਤੋ ਕਰਹੋ ਤਰੁਨੀ ਰੁਨੀ ਸੰਗ ਮਦਨ⁵ ।
 ਐਸ ਬਿਚਾਰ ਧਾਮ ਨਿਜ ਆਯੋ । ਆਗੇ ਜਹਾਂ ਕਿਕਾਨ ਲਗਾਯੋ । 126 ।
 ਦੋਇ ਪਹਰ ਜਬ ਰੈਨ ਬਿਤਾਈ । ਫੇਰ ਗਯੋ ਆਲੇ ਤ੍ਰੀਆ ਧਾਇ ।
 ਆਗੇ ਨਿਰਖਯੋ ਚਛ ਤਿਨ ਜਾਇ । ਤਯੋ ਹੀ ਠਾਢੋ ਛਰੀ ਧਰਾਇ । 127 ।
 ਆਗ ਪਾਛ ਹੋਵੈ ਨਹੀ ਪਲ । ਠਾਢੋ ਤਿਹ ਧਰਨੀ ਪਿੜ ਮਲ ।
 ਫੇਰ ਫਿਰਯੋ ਆਯੋ ਨਿਜ ਆਲੈ । ਹਾਥ ਨ ਲਗੀ ਦੁਖੈਨਿਧਿ ਬਾਲੈ⁶ । 128 ।
 ਤੀਨ ਬੇਰ ਐਸੀ ਬਿਧ ਗਯੋ । ਆਯੋ ਪੁਰਖ ਨਿਰਖ ਤੋ ਭਯੋ ।
 ਏਕ ਜਾਮ ਜਾਮਨਿ ਜਬ ਹਾਰੀ । ਤਬ ਹੀ ਸਿੰਘ ਜੂ ਆਖ ਉਘਾਰੀ । 129 ।
 ਜਗ੍ਹਯੋ ਗ੍ਰਯਾਨ ਮਨ ਮੈ ਤਬ ਭਾਰੀ । ਲਾਗੋ ਮਨ ਕੋ ਕਰਨ ਧਿਕਾਰੀ ।
 ਧ੍ਰਿਗ ਮੋ ਕੇ ਭਾਖਿਯੋ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਏ ਕਾਰੋ ਜਨ ਨੀਚ ਕਰਾਹੀ । 130 ।
 ਹੋਵੈ ਪੀਟੈ ਹਾਥ ਮਰੋਰੈ । ਐਸਰ ਗਯੋ ਬੀਤ ਸੋ ਟੋਰੈ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਭਈ । ਕਿਨੈ ਮਨੋ ਨਿਧ ਬਡ ਲੁਟ ਲਈ । 131 ।
 ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਤ ਮਾਰਗ ਉਠ ਪਯੋ । ਚਿੰਤਾ ਕਰਤ ਇਹੈ ਦਿਸ ਭਯੋ ।
 ਜੋ ਭਾਖੈ ਚੁਬਦਾਰ ਨਾ ਹੋਤਾ । ਤੋ ਮੈ ਖਾਤ ਨਰਕ ਮਧਿ ਗੋਤਾ । 132 ।
 ਤਿਹ ਨਰ ਮੁਝ ਕੋ ਰਾਖ ਸੁ ਲਯੋ । ਮੈ ਤਿਹ ਦਾਸ ਮੋਲ ਬਿਨ ਭਯੋ ।
 ਕੈ ਮੋਰੋ ਕੁਰਨਾਨਿਧਿ ਸਵਾਮੀ । ਧਾਰਿਯੋ ਤਨ ਚੁਬਦਾਰ ਤਮਾਮੀ । 133 ।

1) ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ 2) ਲੱਛਮੀ 3) ਕਾਮਦੇਵ 4) ਸਿੰਘ, ਸ਼ੇਰ 5) ਕਾਮ ਭੋਗ 6) ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਇਸਤਰੀ

ਨਿਰਖੋ ਮੋ ਮਨ ਕੀ ਜੜਤਾਈ¹ । ਜੋ ਮੁਝ ਤਤ ਛਿਨ ਕਰੀ ਬੁਰਾਈ ।
ਨਿਜ ਆਲੈ ਕੀ ਅਦਭੁਤ ਨਾਰੀ । ਤਾਤ ਮਾਤ ਪਛਨ ਉਜਿਆਰੀ । 134 ।

ਬੇਦ ਲੋਗ ਮਤ ਜੋ ਸੁਖਦਾਈ । ਅਰਧੰਗੀ ਮੁਨ ਜਨ ਬਡ ਗਾਈ ।
ਕੈ ਤਾਕੋ ਤਤ ਛਿਨ ਤਜ ਆਯੋ । ਕੈ ਇਹ ਤੁਰਕਨ ਦੁਆਰ ਸਿਧਾਯੋ । 135 ।

ਜੋ ਪਰਲੋਕ ਲੋਕ ਇਤ ਬੁਰੀ । ਗਾਵਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਨ ਧੁਰੀ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਮਨ ਮੈ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰਤ । ਮਾਰਗ ਆਵਤ ਚਲ੍ਹਯੋ ਸੁ ਧਾਰਤ । 136 ।

ਕੇਤਕ ਯਾ ਬਿਧ ਕਾਲ ਬਿਤਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਪੁਹਚ੍ਹਯੋ ਆਈ ।
ਜਿਹ ਠਾਂ ਅਚੁਤ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਰਾਜੈ । ਜਾਕੋ ਜਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਸਿਤ ਸਾਜੈ । 137 ।

ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਪਰਕਰਮਾ ਨਿਜ ਲੀਨੀ । ਭਾਂਤਿ ਅਨਿਕ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੀਨੀ ।
ਸਨਮੁਖ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਜਬ ਹੀ ਲਾਗੋ । ਬਿਹਸ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਨੁਰਾਗੋ । 138 ।

ਪਲਕਾ ਤੇ ਇਤ ਉਤ ਪ੍ਰਭ ਹੋਰੈ । ਬਿਗਸਤ² ਤਾ ਕੋ ਨਿਰਖ ਘਨੇਰੈ ।
ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਆਯੋ ਹੈ ਭਾਈ । ਨਿਰੋਖ ਸਰਬ ਬੀਰ ਚਿਤੁ ਲਾਈ । 139 ।

ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਸ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਲਖ ਪਾਈ । ਐ ਬੀਰਨ ਯੋ ਬਿਨੈ ਕਰਾਈ ।
ਯਾ ਕੋ ਭੇਦ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਜੋਈ । ਕਛੁ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂ ਜਾਨੈ ਕੋਈ । 140 ।

ਅਧਿਕ ਬਿਨੈ ਜਬ ਕਰੀ ਸੁਜਾਨਾ । ਤਉ ਕੁਰਣਾਨਿਧ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
ਪੂਛੋ ਬਾਤ ਇਸੈ ਨਿਜ ਪਾਸਾ । ਬਰਨ ਸੁਨਾਵੈ ਕਰ ਅਰਦਾਸਾ । 141 ।

ਕਹੀ ਖਾਲਸੈ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । ਜਾਹਰ ਕਰੁਹ ਭੇਦ ਬਿਧ ਨਾਨਾ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਤਿਨ ਕਹਾ ਉਚਾਰ । ਪਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਨੋ ਨਿਰਧਾਰ । 142 ।

ਗੁਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕੇ ਸਾਥਾ । ਜਾਨ ਗਯੋ ਸਿਖ ਨਖਸਿਖ³ ਗਾਥਾ ।
ਚੋਬਦਾਰ ਵੁਹ ਅਵੁਰ ਨ ਕੋਈ । ਏ ਸਬ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਹੋਈ । 143 ।

ਮੈ ਭਾਖੋ ਤਬ ਨਿਜ ਕੀ ਕਹੌ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨ ਲਹੌ ।
ਜੁਯੋਂ ਕੀਨੀ ਕੁਰੁਣਾਨਿਧ ਸਵਾਮੀ । ਦਾਸ ਉਜਾਰਿਯੋ ਰੈਨ ਤਮਾਮੀ⁴ । 144 ।

ਤਾਤੇ ਪੂਛੋ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਾ । ਸਰਬ ਕਥਾ ਕੋ ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਸਾ ।
ਕਹੀ ਖਾਲਸੇ ਨਿਕਟ ਹਜ਼ੂਰ । ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਨਾਵੈ ਸਰਬ ਜਰੂਰ । 145 ।

1) ਮੂਰਖਤਾ 2) ਪ੍ਰਸੰਨ 3) ਸਾਰੀ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 4) ਸਾਰੀ

ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਤਬ ਛਰੈ¹ ਸੁਨਾਈ । ਨਖਸਿਖ² ਤਾਕੇ ਤੀਰ ਬਨਾਈ ।
ਜਿਹ ਬਿਧ ਤਾਤ ਮਾਤ ਤਿਹ ਆਈ । ਲੈ ਯਾ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਧਿ ਬਨਾਈ । 146 ।
ਪਾਛ ਹੁਕਮ ਪਠਿਯੋ ਜਿਹ ਭਾਤਾ । ਫੇਰਨ ਪਰ ਦਿਖਰਾਯੋ ਨਾਥਾ ।
ਤਰੁਨੀ ਬਯਾਹ ਕੁਟੰਬ ਸੁ ਸਾਰਾ । ਆਯੋ ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਤਯਾਗ ਸੁਧਾਰਾ । 147 ।
ਚਲਤ ਪੈਡ ਦੁਆਬੇ ਜਿਮ ਆਯੋ । ਉਸਯਾਰ ਪੁਰੇ ਗਨਾਕ ਭਰਮਾਯੋ ।
ਤੀਨ ਬੇਰ ਜਿਹ ਗ੍ਰਹ ਤੇ ਗਯੋ । ਮਦਨ ਪ੍ਰੇਰ ਪੀੜਤ ਜੁਯੋ ਭੁਯੋ । 148 ।
ਛਰੀਦਾਰ ਜਿਮ ਹੋਇ ਦਯਾਲਾ । ਰਛਾ ਕੀਨੀ ਅਧਿਕ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਪਾਛ ਰਾਤ ਮੈ ਭੁਯੋ ਜੁਯੋ ਗਯਾਨਾ । ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੁੈ ਪੈਡ ਸਿਧਾਨਾ । 149 ।
ਮਾਰਗ ਮੈ ਨਿਜ ਮਨੇ ਧਿਕਾਰਤ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਆਯੋ ਹੋਇ ਸੁ ਆਰਤ³ ।
ਸਰਬ ਕਥਾ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਵਿਥਾਰੀ । ਕਹੀ ਖਾਲਸੈ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਧਾਰੀ । 150 ।
ਜੋ ਯਾਕੋ ਮੈ ਨਾਹਿ ਬਚਾਵਤ । ਤਬ ਯਹ ਜਾਨ ਅਧੋਗਤਿ ਜਾਵਤ ।
ਯਾ ਸਮ ਚਹੀਐ ਸਿਖ ਪੁਨੀਤ । ਮਾਨੈ ਹੁਕਮ ਸਦਾ ਨਿਤ ਨੀਤ । 151 ।
ਜੋ ਕਬ ਹੀ ਵਹ ਭੂਲ ਸੁ ਜਾਇ । ਤੋ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕੋ ਲੇਤ ਬਚਾਇ ।
ਕੈਸੇ ਹੋਇ ਜਗਤ ਮੈ ਦੁਖੁਯ । ਤਾ ਕੋ ਰਾਖਤ ਸਦਾ ਬਪੁਖ । 152 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਸਮ ਸਿਖ ਜੁ ਚਾਹੀਯਤ ਮੋ ਸਮ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਰ ।
ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਭਵ ਕਾਟ ਹੈ ਜਗਤ ਉਤਾਰੈ ਪਾਰ । 153 ।

ਚੌਪਈ : ਤਾਕੋ ਰਛਕ ਗੁਰੂ ਨਿਧਾਨਾ । ਜੋ ਸੇਵਕ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਮਿਆਨਾ ।
ਕਲ ਕੀ ਬਾਂਤ ਤਾਸ ਨਹੀ ਲਾਗੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਪਗ ਪੰਕਜ⁴ ਮਹਿ ਪਾਗੈ । 154 ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਕੀ ਅਵਰ ਕਹਾਨੀ । ਬਰਨੋ ਪਰਮ ਬਿਮਲ ਸੁਖਦਾਨੀ ।
ਅਚੁਤ ਕਿਧੋ ਉਚ ਬਡ ਤਖਤ । ਦਰਸਨ ਦੇਤ ਨਾਥ ਬਰੁ ਬਖਤ । 155 ।
ਇਹ ਬਿਧ ਨਿਰਖ ਲਛ ਤਿਹ ਆਵਤ । ਸਾਵਨ ਮਧਿ ਮੇਘ ਜਿਮ ਧਾਵਤ ।
ਹੋਲਾ ਬੀਤ ਕਿਤਕ ਦਿਨ ਪਛ । ਦਰਸਨ ਦੇਤ ਦਯਾਧਰ ਚਛ । 156 ।
ਤਹੀ ਸਮੈ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਹਜ਼ੂਰੀ । ਬਾਜੀਗਰ ਤਟ ਆਏ ਜਰੂਰੀ ।
ਨਿਰਤਤ ਕੂਦਤ ਢੋਲ ਬਜਾਵਤ । ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਨਿਜ ਕ੍ਰਿਆ ਬਨਾਵਤ । 157 ।
ਉਛਰਤ⁵ ਹੈ ਯਾ ਬਿਧ ਇਕ ਧਰੀ । ਪ੍ਰਾਵਤ⁶ ਜੁਯੋ ਨਭ ਨਿਰਤਤ ਪਰੀ ।
ਏਕਨ ਗਡਿਯੋ ਆਨ ਇਕ ਬਾਸਾ । ਉਚੇ ਮਨੋ ਸੁ ਨਿਕਟ ਅਕਾਸਾ । 158 ।
ਆਛੀ ਤੁਪਕ ਸੁਕਰਮ ਛਕਾਈ । ਖੜਗਾਦਿਕ ਹਥਿਆਰ ਬਨਾਈ ।
ਉਪਰ ਚਢਿਓ ਬਾਂਸ ਵਹਿ ਜਾਈ । ਕਉਤੁਕ ਕਾਜ ਜੁਧ ਕਰ ਧਾਈ । 159 ।

1) ਪਾਸ, ਕੋਲ 2) ਆਇ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 3) ਪਸੀਜ ਕੇ, ਦੀਨ ਹੋ ਕੇ 4) ਚਰਨ ਕਮਲ 5) ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆ
ਖਾਂਦੇ ਹਨ 6) ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ

ਗਗਨ ਮਧਿ ਜਾ ਭਯੋ ਅਲੋਪੰ । ਛੋਰੀ ਤੁਪਕ ਧਾਰ ਜੀਅ ਕੋਪੰ ।
 ਪਲਕ ਪਾਛ ਤਾਕੇ ਸਬ ਅੰਗ । ਧਰਨੀ ਮਧਿ ਗਿਰੇ ਸੁ ਅਭੰਗ । 160 ।
 ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਕਾਟੇ ਸਭ ਜਾਨ । ਯੋ ਜਬ ਅਵਨੀ¹ ਪਰੇ ਮਿਆਨ ।
 ਰੋਇ ਪੀਟ ਨਟ ਕਰਤ ਪੁਕਾਰ । ਮਘਵਾ ਸਾਬ ਲਰ੍ਹਯੋ ਨਭ ਧਾਰ । 161 ।
 ਦੀਨੋ ਧਰਨੀ ਮਾਰ ਗਿਰਾਈ । ਯਾ ਨਟ ਬਾਸਵ ਦੇਵਨ ਰਾਈ ।
 ਪਲਕ ਪਾਛ ਤਾ ਕੇ ਸਭ ਅੰਗ । ਕੀਨੇ ਤਿਨੇ ਇਕਤ੍ਰ ਸੁ ਢੰਗ । 162 ।
 ਉਪਰ ਤਾਸ ਬਸਤ੍ਰ ਬਰ ਡਾਰੀ । ਢੋਲਕ ਸਬਦ ਕਰ੍ਹਯੋ ਬਡ ਕਾਰੀ ।
 ਠਾਢ ਲ੍ਹਯੋ ਕਰ ਤਵਨ ਸੁ ਨਟਵਰ । ਬਿਗਸੇ ਬੀਰ ਨਿਰਖ ਤਿਹ ਗਤਿਸਰ । 163 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਅਧਿਕ ਤਿਨੈ ਕਰ ਬਾਜੀ । ਦਿਖਰਾਈ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਨ ਸਾਜੀ ।
 ਪੁਨ ਪਾਛੇ ਤਿਨ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਦੀਜੈ ਕਛੁ ਇਨਾਮ ਸੁਧਾਰੇ । 164 ।
 ਤੈ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਬਡ ਕਲਪ ਬਰਿਛਾ । ਕਾਮ ਧੇਨ ਤੁਮਰੈ ਕਰ ਅਛਾ ।
 ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਦਾਇਕ ਜੋਇ । ਦੀਪਕ ਦੀਪ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸੋਇ । 165 ।
 ਰਾਮਦਾਸ ਸੋਢੀ ਗ੍ਰਿਹ ਨਤਾ । ਜਗਤ ਬਿਰਾਜਿਤ ਜਾਕੀ ਸਤਾ² ।
 ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਸੁ ਕੀਰਤ ਜਾ ਕੀ । ਸਦਾ ਬਿਰਾਜਿਤ ਇਤ ਉਤ ਵਾ ਕੀ । 166 ।

ਸਵੈਯਾ : ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਉਪਮਾ ਤਿਨ ਜੋ ਇਹ ਠੌਰ ਭਨੀ ਨਹੀ ਜਾਈ ।

ਪੁਨ ਠਾਢੇ ਭਏ ਤਬ ਹੀ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਭੀਤਰ ਧਾਮ ਧਸੇ ਨਿਜ ਆਈ ।
 ਨਟ ਤੋਨ ਸਮੈ ਸਭ ਹੀ ਵਹ ਪੂਰਨ ਆਪਨ ਮਧਿ ਰਹੋ ਬਿਸਮਾਈ³ ।
 ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਮਨ ਮੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਨ ਕੌਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਭਯੋ ਜਗਰਾਈ । 167 ।

ਸਿਖ ਸੁਜਾਨ ਬਿਗ੍ਯਾਨ ਕਿਸੂ ਪੁਨ ਤਾ ਸੰਗ ਯਾ ਬਿਧਿ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ ।
 ਕਯੋਂ ਤੁਮ ਹੋ ਬਿਸਮਾਦ ਭਏ ਸਬ ਮੋਹ ਕਹੋ ਬਤੀਆ ਨਿਰਧਾਰੇ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਬਤੀਆਂ ਨਟ ਨਾਗਰ⁴ ਭੇਦ ਕਹ੍ਹਯੋ ਸਭ ਹੀ ਸੁ ਸੁਧਾਰੇ ।
 ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਗ੍ਰਹ ਮੈ ਧਨ ਪੂਰ ਭੰਡਾਰੇ । 168 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਮ੍ਰਿਗ ਕੀਟ ਕਰੇ ਮ੍ਰਿਗਰਾਈ । ਰਿਧ ਸਿਧਿ ਦੇ ਅਮਿਤ ਬਡਾਈ ।

ਪਾਰਸ ਜੁਯੋਂ ਜਾਕੋ ਛੁਹ ਗਯੋ । ਕੰਚਨ ਕਰਤ ਮਨੂਰਹ ਭਯੋ । 169 ।

ਹਮ ਤਿਹ ਅਗ੍ਰ ਕਰੀ ਪੁਨ ਬਾਜੀ । ਧਨ ਇਛਾ ਧਰ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜੀ ।
 ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਕਛੁ ਦਰਬੁ ਨ ਦੀਨੋ । ਠਾਢ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮਾਰਗ ਲੀਨੋ । 170 ।
 ਭੀਤਰ ਧਸੇ ਧਾਮ ਅਬ ਜਾਈ । ਹਮਰੈ ਕਰ ਧਨ ਦਯੋ ਨ ਰਾਈ ।
 ਯਾਤੇ ਹਮ ਨਿਜ ਹੈ ਬਿਸਮਾਦ । ਬਰਨ ਸੁਨਾਯੋ ਜਿਮ ਅੰਤ ਆਦਿ । 171 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਿਖ ਕਹੁਯੋ ਸੰਗ ਤਾਸ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨੋ ਸੁਜਾਨ ।
ਸਬਦ ਗਾਇ ਜਾਨਤ ਤੁਮੈ ਕੈ ਨਿਜ ਨਹੀ ਬਖਾਨ । 172 ।

ਤਿਨ ਭਾਖੁਯੋ ਗਾਵਤ ਹਮੈ ਜਾਨਤ ਸਾਜ ਬਜਾਇ ।
ਪਾਂਚ ਸਾਤ ਗੁਰ ਆਇ ਕੇ ਕੰਠੇ ਸਬਦ ਸੁਹਾਇ । 173 ।

ਚੌਪਈ : ਰਾਗੁ ਕਲਾਵਤ¹ ਗਾਇਨ ਤਾਲਾ । ਜਾਨਤ ਹੈ ਸਬ ਨਖਸਿਖ ਖਿਆਲਾ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਸਿਖ ਕਹਾ ਇਹ ਭਾਇ । ਮੈ ਤੁਮ ਦੇਵੋ ਭੇਤ ਬਤਾਇ । 174 ।
ਘਟਕਾ ਦੌਇ ਰਾਤ ਜਬ ਜਾਈ । ਤਬ ਤੁਮ ਆਵੋ ਸਾਜ ਬਜਾਈ ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੇ ਸਬਦ ਨਵੀਨ । ਆਛੀ ਸੁਰ ਗਾਵਹੁ ਪਰਬੀਨ । 175 ।
ਤਬ ਤੁਮ ਨਿਰਖਹੁ ਗੇ ਤਤ ਕਾਲ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਗੁਰ ਦੇਗੁ ਦਯਾਲ ।
ਸਬਦ ਭੇਟ ਕਹੀਐ ਗੁਰ ਦੀਜੈ । ਹਮ ਪਰ ਅਧਿਕ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਕੀਜੈ । 176 ।
ਤਵਨੈ ਭਾਂਤਿ ਕਾਜ ਉਨ ਕੀਨਾ । ਦਈ ਸੀਖ ਜਿਮ ਦਾਸ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ।
ਜੁਗ ਘਟਕਾ ਜਬ ਰੈਨ ਬਿਤਾਈ । ਤਬ ਵੈ ਆਏ ਸਾਜ ਬਨਾਈ । 177 ।
ਆਨ ਸਲੋਕ ਜਬੈ ਉਨ ਦੀਨਾ । ਜਿਹ ਠਾ ਰਾਜਤ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ।
ਸੁਨਤ ਤਾਲ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਗਾਈ । ਤਿਨ ਤਰ ਦੀਜੈ ਬਸਨ ਬਿਛਾਈ । 178 ।

ਤਬੈ ਖਾਲਸੇ ਹੁਕਮ ਸੁ ਪਾਈ । ਆਛ ਬਸਨ ਤਰ ਦਯੋ ਬਿਛਾਈ ।
ਕੀਰਤਨ ਰਾਗ ਮਧਿ ਕਲਯਾਨਾ । ਆਛੀ ਸੁਰ ਬਰ ਪਦ੍ਯੋ ਨਿਧਾਨਾ । 179 ।
ਭੋਗ ਪਾਇ ਤਿਨ ਕਰੁਯੋ ਬਖਾਨਾ । ਸਬਦ ਭੇਟ ਦੀਜੈ ਗੁਰ ਗੁਯਾਨਾ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧਿ ਤਿਹ ਬਾਨੀ । ਸੇਵਕ ਬੋਲ ਸੁ ਨਿਕਟ ਬਖਾਨੀ । 180 ।
ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ ਨਿਕਟ ਸੁ ਜਾਈ । ਸੌ ਸੁ ਰੁਪਯਾ ਲਾਵੋ ਧਾਈ ।
ਸੁਨ ਬਚ ਗਯੋ ਸਿਖ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਮਾਤਾ ਕੇ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਜਾਨੈ । 181 ।
ਭਾਖੁਯੋ ਮਾਤਾ ਸੌ ਸੁ ਰੁਪਯਾ । ਸਾਹਿਬ ਮਾਂਗਤ ਮੁਝੈ ਪਠਯਾ ।
ਮਾਤਾ ਕਹੁਯੋ ਕਹਾ ਹੈ ਕਰਨਾ । ਮੁਝੈ ਸੁਨਾਵੋ ਇਹ ਬਿਧ ਬਰਨਾ । 182 ।
ਸਿਖ ਕਹਾ ਸੁਨ ਮੁਰ ਗੁਰ ਮਾਈ । ਬਾਜੀਗਰ ਨਟ ਹੈ ਇਕ ਕਾਈ ।
ਦਿਨ ਮੈ ਉਨ ਬਾਜੀ ਇਤ ਪਾਈ । ਕਛੂ ਨ ਧਨ ਦੀਨੋ ਇਕ ਰਾਈ । 183 ।
ਪੁਨ ਵਹ ਅਬ ਰਜਨੀ² ਮਧਿ ਆਏ । ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਗੁਰ ਦੇਵ ਰਿਝਾਏ ।
ਮਾਂਗੀ ਭੇਟ ਭੋਗ ਉਨ ਪਾਈ । ਦੇਹੁ ਦਯਾ ਨਿਧ ਜੋ ਚਿਤ ਆਈ । 184 ।
ਇਹ ਕਾਰਨ ਮਾਤਾ ਮਮ ਆਯੋ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਮੁਝ ਨਿਜ ਬਰਨ ਸੁਨਾਯੋ ।

1) ਕਲਾਕਾਰ, ਗਵੇਏ 2) ਰਾਤ

ਮਾਤਾ ਭਾਖਿਯੋ ਇਤੇ ਰੁਪਯਾ । ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਦੇਵੋ ਮਮ ਭਯਾ । 185 ।
ਆਏ ਆਜ ਕਾਲ ਉਠ ਜਾਸਨ । ਏਤਾ ਧਨ ਲੈ ਕਹੀ ਸਿਧਾਸਨ ।
ਹਮਰੇ ਆਦਿ ਕਦੀਮ ਰਬਾਬੀ । ਨਾਹੀ ਜਾਨੋ ਅਏ ਸਿਤਾਬੀ¹ । 186 ।
ਦਸ ਪੁਨ ਬੀਸ ਰੁਪਯਾ ਲੀਜੈ । ਦੈ ਉਨ ਕਉ ਰੁਕਸਦ² ਕਰ ਦੀਜੈ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਆਯੋ ਸਿਖ ਤਹਾਂ । ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਬਿਰਾਜਿਤ ਜਹਾਂ । 187 ।
ਕੌਡੀ ਮੁਹਰ ਰੁਪਯਾ ਸਾਨ । ਬਚਨ ਅਡੋਲ ਏਕ ਸਮ ਜਾਨ ।
ਆਵਡ ਨਿਰਖ ਦਾਸ ਕੋ ਗਾਈ । ਖਾਲੀ ਕਤ ਆਯੋ ਮਮ ਭਾਈ । 188 ।
ਤਿਨ ਭਾਖੀ ਮਾਤਾ ਜੋ ਕਹੀ । ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਬਰਨੀ ਕਰ ਸਹੀ ।
ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਵਹ ਫੇਰ ਪਠਾਨੋ । ਤੈ ਸਹ ਖਾਲੀ ਆਨਿ ਬਖਾਨੋ । 189 ।
ਤੀਨ ਬੇਰ ਮਾਤਾ ਪਹਿ ਜਾਈ । ਯੋ ਹੀ ਸੁਨ ਕਰ ਆਯੋ ਧਾਈ ।
ਪਾਂਚ ਸਹਸ ਲਗ ਸਤਿਗੁਰ ਗਯੋ । ਸਿਖਨ ਨਿਰਖ ਭੇਦ ਸਭ ਲਯੋ । 190 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਸਮਝਾਇਯੋ ਸੁਮਤਿ ਸਿਖ ਨਿਜ ਜਾਇ ।
ਤੁਮ ਮਾਤਾ ਜਿਨ ਹਠ ਗਹੋ ਸੁਨਹੁ ਬਚਨ ਚਿਤੁ ਲਾਇ । 191 ।
ਭੂਖਨ ਕਛੂ ਸਰੀਰ ਤੇ ਜੋ ਗੁਰ ਦੇਗੁ ਉਤਾਰ ।
ਤੁਮਰੋ ਕਿਤਕ ਹਜਾਰ ਕੋ ਯੋ ਹੀ ਜਾਗੁ ਨਿਹਾਰ । 192 ।

ਸੰਗ 193 : ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਤਾਕੇ ਇਹੈ ਮਾਤ ਕੀਨਾ । ਸਤੰ ਪਾਂਚ ਬਾਰੰ ਭਰੰ ਲੈ ਸੁ ਦੀਨਾ ।
ਵਹੈ ਲੈ ਰੁਪਯਾ ਸਤੰ ਪਾਂਚ ਆਯੋ । ਧਰੈ ਨਾਥ ਆਗੈ ਬਡੋ ਮੋਦ³ ਪਾਯੋ । 193 ।
ਛੰਦ : ਦਏ ਆਪ ਉਨ ਕਉ ਵਹ ਦਾਮਾ । ਦਯਾਸਿਧ ਸਤਿਗੁਰ ਬਲ ਧਾਮਾ ।
ਪਾਛੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਜਲਜ⁴ ਉਚਾਰੋ । ਸਬਦ ਭੇਟ ਹੈ ਅਧਿਕ ਅਪਾਰੋ । 194 ।
ਕਵਨ ਸਕਤ ਤਾ ਕੋ ਨਰ ਦੇਈ । ਸੀਸ ਦਏ ਲਗ ਪੂਰਨ ਸੇਈ ।
ਗੁਰੂਅਨ ਕੋ ਗੁਰ ਸਬਦ ਭਣੀਜੈ । ਇਹ ਉਪਮਾ ਧਰ ਯਾ ਕੋ ਦੀਜੈ । 195 ।
ਯੋ ਕਹੀਐ ਸਾਹਿਬੁ ਅਵਤਾਰੀ । ਮੋਨ ਬਦਨ ਆਨੰਦ ਜੀਅ ਧਾਰੀ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਮਧਿ ਧਿਆਈ । ਪੂਰਨ ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚਿਤ ਲਾਇ । 196 ।
ਆਗੈ ਧਿਆਇ ਅਠਾਰ ਮਝਾਰਾ । ਗਿਰਪਤ ਕਰ ਹੈ ਚਿੰਤ ਅਪਾਰਾ ।
ਹਮਰੋ ਰਾਜ ਕਹੈ ਸਭ ਗਯੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਭ ਭਯੋ । 197 ।

ਦੋਹਰਾ : ਮੰਤ੍ਰ ਵਜੀਰ ਕਲੂਰ ਪਤਿ⁵ ਮਿਲ ਤਿਨ ਕੀਓ ਉਪਾਇ ।
ਗਾਉ ਬਨਾਇ ਸਚੂਨ⁶ ਕੀ ਬਾਂਧ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਆਇ । 198 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਗੁਰ ਸਿਖ ਸਾਖੀ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਸਪਤ ਦਸੋ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤ । 17 । ਅਫਜੂ ।

1) ਜਲਦੀ, ਸ਼ੀਘਰ 2) ਵਿਦਾ ਕਰਨਾ 3) ਖੁਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ 4) ਮੁਖ ਕਮਲ 5) ਕਲੂਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਾ 6) ਆਟੇ ਦੀ

ਦੋਹਰਾ : ਜੇਰ ਦਸਤ ਸੂਬਾ ਜੈਬ ਗੁਯੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਹਾਰ ।
 ਦੁਖੀ ਗਏ ਗਿਰ ਰਾਇ ਤਬ ਕੀਨੋ ਮਨੈ ਬਿਚਾਰ । 1 ।
 ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਜੀਤ ਸਕੇ ਨ ਬਨਾਇ ।
 ਤਬ ਤਿਨ ਮਿਲ ਮਸਲਤ¹ ਕਰੀ ਚਲੋ ਤੁਰਕ ਪੈ ਜਾਇ । 2 ।

ਚੌਪਈ : ਮੰਤ੍ਰ ਵਜੀਰ ਮਿਲੀ ਸਭ ਸੈਨਾ । ਬਰਨਤ ਭਈ ਕਿਧੋ ਇਮ ਬੈਨਾ ।
 ਆਟੇ ਕੀ ਇਕ ਗਊ ਬਨਾਈ । ਬਾਧੋ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਈ । 3 ।
 ਪ੍ਰਿਥੈਮ ਇਹ ਬਿਧ ਕਰੋ ਉਪਾਈ । ਫੇਰ ਚਲ੍ਹੋ ਦਿਲੀ ਪੁਨ ਧਾਈ ।
 ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ਕਹੀ ਨਿਜ ਪੰਮੈ² । ਦਿਖਮੈ ਕਹਸਾਂ ਯਾ ਬਿਧ ਕੰਮੈ । 4 ।
 ਜੋ ਤਿਨ ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਸਭ ਕਰ ਕੈ । ਧਰਨੀ ਲੀਪ ਗੋਬਰਾ ਧਰ ਕੈ ।
 ਗਾਇ ਬਨਾਇ ਕਿਧੋ ਇਕ ਆਟੈ । ਬਾਧੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਧਿ ਬਾਟੈ³ । 5 ।

ਝੂਲਨਾ ਚੂਨ⁴ ਕੀ ਗਾਇ ਬਨਾਇ ਤਾਹੀ ਸਮੈ ਗਏ ਪੁਨ ਬਾਂਧ ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਆਈ ।
ਛੰਦ : ਭਯੋ ਸਾਕਾਰ ਨਿਹਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਕਰੀ ਇਹ ਬਾਤ ਤਬ ਹੀ ਬਨਾਈ ।
 ਕੀਓ ਪੁਨ ਕ੍ਰੂਚ ਤਿਹ ਨਉਰ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਬਸੇ ਨਿਰਮੋਹ ਕੀ ਧਰਨ⁵ ਆਈ ।
 ਕਰੇ ਨਿਜ ਚਾਰ ਤਿਹ ਨਉਰ ਅਨਗਨਤ ਹੀ ਕੋਨ ਕੀ ਸਕਤ ਤਿਨ ਕਉ ਲਖਾਈ । 6 ।

ਦੋਹਰਾ : ਏਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਕਹੀ ਹਾਬ ਜੋਰ ਸਿਰਨਾਇ ।
 ਕਾਹੇ ਕੋ ਗੁਰ ਪਯਾਨ⁶ ਕਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤਜ ਜਾਇ । 7 ।
 ਤੁਮ ਅਚੁਤ ਗੁਰ ਖਾਨਸਾ ਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਦੇਹ ।
 ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਤੁਮ ਕਰੇ ਨਹੀ ਸਿੰਘ ਗਊ ਸੁਨ ਦੇਹ । 8 ।

ਭੁਜੰਗ ਜਹਾਂ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਚਿਤਾ ਰੋਗ ਦੋਊ । ਤਿਤੋ ਚਾਰ ਪਾਂਚੇ ਸਤੰ ਖਾਟ ਓਊ ।
ਪ੍ਰਯਾਤ ਸਦਾ ਨਿੰਦ ਓ ਦੁਖ ਸੂਖ ਪਯਾਨ⁷ । ਇਨੋ ਪਾਰ ਉਚੰ ਤੁਮ ਡੇਰ ਥਾਨੋ । 9 ।
ਛੰਦ : ਜਹਾਂ ਰੈਨ ਦਿਵਸੇ ਨਹੀ ਸੂਰ ਚੰਦਾ । ਤਹਾ ਤੋਰ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੂ ਮੁਕੰਦਾ ।
 ਤੁਝੇ ਪਾਪ ਤਾਪ ਨਹੀ ਲੇਪ ਰਾਈ । ਅਛੇਦੰ ਅਭੇਦੰ ਸੁ ਦਾਤੋ ਕਹਾਈ । 10 ।
 ਇਹੈ ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਤੁਝੇ ਦੇ ਸੁਗੰਦਾ । ਕਰ੍ਹਯੋ ਦੂਰ ਚਾਹੈ ਲਖ੍ਯੋ ਨ ਮੁਕੰਦਾ ।
 ਕਹਾ ਕਾਜ ਤੇਰੇ ਬਸੈ ਆਨ ਥਾਨੈ । ਕਹੀ ਦਾਸ ਸਾਚੇ ਲਿਜੈ ਜੂ ਪਛਾਨੈ । 11 ।
 ਸੁਨੋ ਬੈਨ ਤਾ ਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਗਾਈ । ਸਹੀ ਬਾਤ ਇਹਾਂ ਜਸੈ⁸ ਤੋ ਸੁਨਾਈ ।
 ਗੁਰੂ ਪਾਕ ਜਾਮਾ ਸੁਤੈ ਸਿਧ⁹ ਸੋਈ । ਨਹੀ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਤਿਸੈ ਲੇਪ ਕੋਈ । 12 ।
 ਪੁਨੰ ਔਰ ਬਾਤੰ ਰਟੋ ਕਾਨ ਕੀਜੈ । ਜਸੇ ਤੋਇ ਭਾਖੀ ਤਸੰ ਹੀ ਲਹੀਜੈ ।
 ਅਸੰ ਚਾਪ ਤੀਰੰ ਤੁਫੰਗ ਬਿਦਾਰੀ । ਇਨੂੰ ਦੇਖ ਬਾਤੰ ਅਏ ਹੈ ਮੁਦਾਰੀ । 13 ।

1) ਸਲਾਹ 2) ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੇ 3) ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਮਾਰਗ ਵਿਚ 4) ਆਟੇ ਦੀ 5) ਧਰਤੀ 6) ਪ੍ਰਸਥਾਨ,
 ਕ੍ਰੂਚ 7) ਚਲੇ ਗਏ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਗਏ 8) ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ 9) ਆਪਣੇ ਆਪ, ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਚੋਪਈ : ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਤਜ ਸਰਬ ਉਪਾਈ । ਇਨ ਬਾਤਨ ਮੈ ਆਏ ਧਾਈ ।
 ਹਮ ਕੋ ਸਹੀ ਮਾਨਨੀ ਜੋਗਾ । ਯਾਮੈ ਸਾਚ ਸੁ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗਾ । 14 ।
 ਬੈਰੀ ਅਧਿਕ ਹੋਇ ਨਿਜ ਦੁਖੀ । ਗਊ ਆਦਿ ਸਹੁੰ ਦੇਵੈ ਮੁਖੀ ।
 ਜੋ ਤਿਹ ਨਹ ਮਾਨੈ ਧਰ ਛਤ੍ਰੀ । ਔਰ ਕੌਨ ਮਾਨੈ ਬਿਨ ਅਤ੍ਰੀ । 15 ।
 ਸੋ ਜਬ ਧਰਮ ਨ ਧਰੈ ਸੁਜਾਨਾ । ਅਵਰ ਕੌਨ ਕਹ ਧਰਮ ਧਰਾਨਾ ।
 ਤੁਵ ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਕੀ ਕਹੀ । ਦਿਖ ਅਬ ਪਲ ਮੈ ਚਲ ਹੈ ਸਹੀ । 16 ।
 ਆਨੰਦਪੁਰ ਹਮਰੋ ਡਰ ਘਰਾ । ਕਹਾ ਭਯੋ ਆਏ ਇਹ ਧਰਾ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਬੈਨ ਮੌਨ ਸਿਖ ਰਹਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਜੀਅ ਗਹਾ । 17 ।
 ਜਬ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ ਇਤ ਧਾਇ । ਤਬ ਉਨ ਨੀਚਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਉਪਾਇ ।
 ਰਾਜਾ ਜੌਰ ਹੰਦੂਰ ਸੁ ਲਯੋ । ਆਨ ਸਮਾਗਮ ਜੁਧ ਸੋ ਕਯੋ । 18 ।

ਸਵੇਯਾ : ਕੋਟ ਨਹੀ ਪੁਨ ਨੀਰ ਬਿਨਾ ਭਟ ਔਰ ਸਮਾਜ ਨ ਅਨ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਬੇਗ ਉਪਾਵ ਕਰੋ ਇਹ ਤੇ ਪੁਨ ਜੌਰ ਲਰੋ ਪ੍ਰਤਨਾ¹ ਜਿਤ ਸਾਰੀ ।
 ਯੋ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਭਏ ਇਕ ਜਾਇ ਸੁ ਬੀਰਨ ਜੌਰ ਕਰੀ ਜੁ ਤਯਾਰੀ ।
 ਜੁਧ ਕਰ੍ਹਯੋ ਤਿਨ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਪੁਨ ਭਾਰਬ ਕੀ ਸਭ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ । 19 ।
 ਆਨ ਲਰੇ ਪੁਨ ਜੌਰ ਬਡੋ ਦਲ ਆਪਨ ਜੌਰ ਨਿਦਾਨ ਲਗਾਈ ।
 ਗੂਜਰ ਰੰਘੜ ਨੀਚ ਮਲੇਛ ਸੁ ਆਵਤ ਹੈ ਚਹੂੰ ਧਾ ਬਲ ਪਾਈ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਰਟੋ ਨਿਜ ਬੀਰਨ ਮੌਰਚ ਬੈਨ ਲਰੋ ਬਡ ਭਾਈ ।
 ਆਪ ਬਚਾਇ ਕਰੋ ਬਡ ਆਹਵ ਦੂਤਨ ਕੇ ਸੰਗ ਨਾਦ ਬਜਾਈ । 20 ।

ਦਿਯੋਸ ਲਰੇ ਸਗਰੇ ਜਬ ਬੇਮੁਖ ਪੈ ਉਤਰੇ ਪਿਰਬੀ ਪਰੁ ਜਾਈ ।
 ਨਾਹਿ ਲਰੇ ਦਿਨ ਆਗਲ ਭੀਤਰ ਨਾਦ ਕਿਧੋ ਪੁਨ ਢੋਲ ਬਜਾਈ ।
 ਸੋਉ ਬਿਤਯੋ ਪੁਨ ਔਰ ਚੜ੍ਹਯੋ ਤਬ ਸੇਵਕ ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਨਾਈ ।
 ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਜੁ ਤਬ ਪਾਸ ਹੁਤੋ ਜਬ ਭੀਮ ਸਸੀ² ਨਿਪੁ ਬਾਤ ਅਲਾਈ । 21 ।

ਤੋਪ ਸੁਧਾਰ ਸੁਨ੍ਹਯੋ ਕਿਤ ਠੌਰਹ ਏਕ ਨਿਪੁ ਤਟ ਹੈ ਨਿਜ ਆਯੋ ।
 ਰਾਜਨ ਵਾ ਸੰਗ ਬਾਤ ਗਨੀ ਨਿਜ ਤੋਪ ਹਜ਼ੂਰ ਚਲਾਨ ਜਿਤਾਯੋ ।
 ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਭੂ ਗਿਰ ਉਪਰ ਬੈਸਤ ਹੈ ਯਹ ਭੇਦ ਗਨਾਯੋ ।
 ਤਾਹੀ ਸਮੈ ਤੁਮ ਤੋਪ ਹਨੋ ਯਹ ਯੋ ਗਨ ਕੈ ਤਿਨ ਬਯੋਤ³ ਬਨਾਯੋ । 22

ਪਾਂਚ ਸਹਸ੍ਰ ਕਿਧੋ ਦਮਰਾ ਤਿਨ ਮਾਂਗ ਲਯੋ ਉਨ ਦੈਨ ਕਰਾਯੋ ।
 ਝੂਠ ਕਹਯੋ ਨਹੀ ਮੈ ਸੁ ਕਬੈ ਤੁਮ ਜਾਨ ਲਿਜੈ ਅਸ ਭਾਖ ਸੁਨਾਯੋ ।

1) ਸੇਨਾ 2) ਰਾਜਾ ਭੀਮ ਚੰਦ 3) ਵਿਉਂਤ

ਰਨ ਬਿਤੀ ਚਲ ਪ੍ਰਾਤ ਭਯੋ ਤਬ ਜਾਮ ਦਿਨੰ ਪੁਨ ਪਾਛ ਰਹਾਯੋ ।
ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸਾਹਿਬ ਖਾਇ ਅਮਲ ਤਬੈ ਇਤ ਆਯੋ । 23 ।

ਉਚ ਸਥਾਨ ਗਿਰੋਵਰ ਉਪਰ ਬੈਸਤ ਭੈ ਜਬ ਹੀ ਨਿਜ ਆਈ ।
ਬਾਧਤ ਹੈ ਦਸਤਾਰ ਦਇਆਨਿਧ ਆਨੰਦ ਕੀ ਮਨ ਮੌਜ ਬਢਾਈ ।
ਤੋ ਉਨ ਦੂਤਨ ਕਾਜ ਕਰਿਯੋ ਇਨ ਜੋਰ ਤਬੈ ਨਿਜ ਤੋਪ ਚਲਾਈ ।
ਆਗ ਸੁਨਹੁ ਗੁਰ ਸਿਖ ਹੁਤੇ ਤਿਨ ਅੰਗ ਲਗਯੋ ਤਬ ਹੀ ਪੁਨ ਜਾਈ । 24 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਕੁਰਨਾਨਿਧ¹ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਧੁਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਧਰ੍ਯੋ ਸੁਧਾਰੀ ।
ਕਹਤ ਅਠਾਰਹ ਟਾਂਕ ਸੁ ਬੀਰਾ । ਖਪਰਾ ਦਿਪੁਤ ਅਧਿਕ ਬਡਤੀਰਾ । 25 ।

ਸੋ ਪੁਨ ਕਰਖ ਹਾਥ ਨਿਜ ਮਿਯਾਨਹ । ਬਿਜ ਘੋਖ ਕਰ ਚਲ੍ਯੋ ਸਮਾਨਹ ।
ਚਲ ਕਰ ਆਯੋ ਤਵਨ ਹੀ ਥਾਨੈ । ਕਸਤ ਤੋਪਚੀ ਜਿਤ ਤੁਪ ਜਾਨੈ । 26 ।

ਏਕ ਦੁਤੈ ਗਹ ਔਰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਹਨ੍ਯੋ ਸੁਨ੍ਯੋ ਤੁਰਕਨ ਸਰਦਾਰਾ ।
ਤਤਛਿਨ ਬਦਲੇ ਲਯੋ ਸੁ ਦਾਸਾ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਕਰ ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਸਾ । 27 ।

ਅੜਿਲ : ਤਿਨ ਦੋਨੋ ਕੀ ਕਬਰ ਤਹਾਹੀ ਜਾਨਿਯੈ ।
ਸਿਯਾਹੀ ਟਿਬੀ ਉਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਮਾਨੀਐ² ।
ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਜਗਤ ਮਸਹੂਰ ਹੈ ।
ਹੋ ਲੀਜੈ ਜਾਨ ਸੁਜਾਨ ਨਹੀ ਕੁਛ ਕੂਰ ਹੈ । 28 ।

ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਦੂ ਬਾਨ ਸਹੀ ਇਹ ਬਾਨ ਹੈ ।
ਨਿਜ ਬੈਠਕ ਇਕ ਆਪ ਦੁਤੈ ਸਿਖ ਸਾਨ ਹੈ ।
ਕੋਸਿਕ ਗਿਰ ਤਰ ਮਾਰਗ ਜਾਨ ਸੁ ਬੀਚ ਹੈ ।
ਹੋ ਜਹਾਂ ਮਲੇਛਨ ਪਾਈ ਦੋਨੋ ਮੀਚ ਹੈ । 29 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਇਕ ਬੈਠਕ ਬਾਨ ਦੁਤੈ ਪੁਨ ਗੰਜ ਸਹੀਦ ਭਣੀਜੈ ।
ਜਾਨਤ ਹੈ ਸਭਹੀ ਮਤ ਸਾਗਰ ਚੀਨ ਸਦਾ ਮਨ ਮੈ ਇਹ ਲੀਜੈ ।
ਥਾ ਬਿਧ ਸੋ ਨਿਰਮੋਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਹੇ ਗੁਰ ਕੌਨ ਸਕੇ ਸੁ ਲਖੀਜੈ ।
ਔਰ ਸੁਨੋ ਕੁਛ ਥੋਰ ਕਥਾ ਜਿਹ ਕੋ ਜਸੁ ਹੈ ਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਜੈ । 30 ।

ਪੂਰ ਭਈ ਇਹ ਬਾਨ ਕਥਾ ਜਬ ਅਉਰ ਚਲੀ ਸੁਨ ਸੁਧ ਕਹਾਨੀ ।
ਪ੍ਰਾਤ ਭਯੋ ਦਿਨ ਨਾਥ ਚੜ੍ਹਿਯੋ ਬਰ ਨਾਦ ਬਜਿਯੋ ਦਿਸ ਦੋਇ ਸੁਜਾਨੀ ।

ਦੂਤ ਚੜ੍ਹੇ ਦਲ ਜੋੜ ਬਡੋ ਤਬ ਆਨ ਲਗੇ ਇਹ ਠੌਰ ਨਿਦਾਨੀ ।
ਹੋਤ ਭਇਯੋ ਬਡ ਹੀ ਤਿਹ ਆਹਵਾ ਕੰਨ ਸਕੈ ਤਿਹ ਕੋ ਸੋ ਬਖਾਨੀ । 31 ।

ਅੜਿਲ : ਲਰੈ ਦੁਸਟ ਚਹੂੰ ਓਰ ਅਧਿਕ ਬਲ ਪਾਇ ਕੈ ।
ਅਪਨੇ ਸਗਰੋ ਜੋਰ ਤਬੈ ਪੁਨ ਲਾਇਕੈ ।
ਤੋਨ ਸਮੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਿਧੋ ਸੁਨ ਪਾਇਯੋ ।
ਹੋ ਰਾਵ ਬਿਸਾਲ ਮਿਲਿਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ਤਟ ਆਇਯੋ । 32 ।

ਚੌਪਈ : ਆਵ ਰਾਇ ਚਰਨਨ ਗੁਰ ਪਰਾ । ਭਾਂਤ ਅਨਿਕ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ਕਰਾ ।
ਚਲੋ ਬਿਸਾਲ ਕਰਿਯੋ ਧਾਮਾ । ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਇਤ ਕਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ । 33 ।

ਝੂਲਨਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਚਰਨ ਜੁਗ ਜਲਜਾ ਤਟ ਆਨਿ ਕਰ ਰਾਇ ਬਿਸਾਲੀ ਹੈ ਬਿਨੈ ਪਾਈ ।
ਛੰਦ : ਸਰਬ ਹੀ ਭੂਮ ਇਹ ਦੀਨ ਕੇ ਦਿਯਾਲ ਕੀ ਪਾਰ ਉਰਵਾਰ ਜੇਤੀਕੁ ਜਾਈ^੧ ।
ਮੂੜ੍ਹ ਮਤਮੰਦ ਏ ਅੰਦ ਜੜ੍ਹ ਨੀਚ ਹੈ ਸਮਝਤੈ ਨਾਹਿ ਗਤ ਭਲੀ ਬਰਾਈ ।
ਐਸ ਪੁਨਾ ਦਯੋਸ ਕੋ ਘਨੇ ਪਛਤਾਹਿਗੇ ਲਗੇ ਗੀ ਬਦਨ ਜੋ ਸਰਬ ਸਯਹੀ । 34 ।

ਨੀਰ ਅਰੁ ਚੀਰ ਸੋ ਧੋਇ ਹੈ ਅਨਿਕ ਬਿਧ ਲਹੈ ਗੀ ਨਾਹਿ ਬਡ ਜਤਨ ਕੀਨੇ ।
ਪੁਤ੍ਰ ਕਾਲਤ੍ਰ ਸੋ ਮਿਤ੍ਰ ਕਰਿਕਾਰ ਹੈ ਫੈਲ ਹੈ ਬੰਸ ਮੈ ਅਧਿਕ ਚੀਨੇ ।
ਗੰਗ ਬਨਾਰਸ ਗਹੈ ਹੈ ਮਾਚਲੰ ਸਿੰਧ ਮੈ ਜਾਇ ਕਯੋ ਨ ਹੋਹਿ ਲੀਨੇ ।
ਲਹੇਗੀ ਨਾਹਿ ਯਹਿ ਸਿਯਾਮਤਾ ਬਦਨ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋਹਿ ਗੇ ਅਧਿਕ ਦੀਨੇ । 35 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਤਿਨ ਬਚਨ ਸੁਨਾਈ । ਨਿਜ ਕੀ ਬਤੀਆਂ ਸਰਬ ਜਤਾਈ ।
ਕਹਾ ਪਯਾਨ ਅਬੈ ਇਤ ਕਰੀਯੈ । ਹਮਰੇ ਦੇਸ ਚਰਨ ਕੰਜਾ ਧਰੀਯੈ । 36 ।
ਤੈਰੋ ਕਹਾ ਕਹੋ ਇਤ ਕਾਜਾ । ਸਰਬ ਧਰਨ^੨ ਤੁਮਰੀ ਜਗ ਰਾਜਾ ।
ਯੋ ਕਹਿ ਕਰ ਪਯਾਨ ਕਰਾਯੋ । ਲੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਪਾਰ ਸਿਧਾਯੋ । 37 ।

ਕਰਤ ਕੂਚ ਤਿਹ ਭਯੋ ਸੁ ਜੁਧਾ । ਕੋ ਕਬਿ ਬਰਨ ਸਕੈ ਕਰ ਬੁਧਾ ।
ਅਧਿਕ ਜੋਰ ਦੂਤਨ ਜਬ ਪਾਯੋ । ਪ੍ਰਹਮੀ^੩ ਬਯੋਮ^੪ ਏਕ ਹੂੰ ਆਯੋ । 38 ।

ਸਹਸਨਾਰਿ^੫ ਸਰਤਾ ਨਿਜ ਤੀਰਾ । ਭਾਰਬ ਭਯੋ ਜੁਧ ਜਨ ਚੀਰਾ ।
ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਬਰਖਤ ਇਹ ਭਾਂਤਾ । ਸਾਵਨ ਮਨੋ ਮੇਘ ਬਰਖਾਤਾ । 39 ।

ਝੂਲਨਾ ਮਧਿ ਦਰੀਆਵ ਕੇ ਭਯੋ ਰਨ ਦਾਰਨ ਚਲਤ ਹੈ ਤੁਪਕ ਸਰ ਅਸਤ੍ਰ ਭਾਰੀ ।
ਛੰਦ : ਭੂਤ ਅੰ ਪ੍ਰੇਤ ਤਿਹ ਨਚਤ ਤਨ ਫਿਰਤ ਹੈ ਜੋਗਨੀ ਭੋਗਨੀ ਸੁਰਨ ਨਾਰੀ ।
ਬਰਤ^੬ ਹੈ ਜਵਾਨ ਸਵਾਧਾਨ ਜੋ ਗਿਰਤ ਹੈ ਅਸਨ ਕੀ ਧਾਰ ਸਹ ਕੈ ਅਗਾਰੀ ।
ਭਈ ਧਾਰੰਨ ਆਹੋਨ ਕੇ ਬਰਨ ਕੀ ਲਈ ਜਨ ਓਢ ਇਨ ਸੁਹਿ ਸਾਰੀ । 40 ।

1) ਯੁੱਧ, ਲੜਾਈ 2) ਕਮਲ 3) ਜਗ੍ਹਾ, ਥਾਂ 4) ਕਮਲ 5) ਧਰਤੀ 6) ਧਰਤੀ 7) ਆਕਾਸ਼
8) ਸਤਲੁਜ 9) ਵਰਦੀਆਂ ਹਨ

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕੀਓ ਖੇਲ ਭਾਰੀ । ਭਏ ਬਿਸਵਾਰੀ ।
ਕਰੈ ਏਕ ਨਿੰਦਾ । ਸਦੋਖੀ ਨਰਿੰਦਾ । 41 ।
ਜਿਤੇ ਸਵਾਧਾਨਾ । ਕੀਏ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨਾ ।
ਪ੍ਰਭੂ ਕਾਜ ਲਾਗੇ । ਬਡੇ ਪੂਰ ਭਾਗੇ । 42 ।
ਇਸੇ ਦਾਵ ਕੋਈ । ਲਹੈ ਗੋ ਨ ਲੋਈ ।
ਬਚੈ ਯੈ ਅਲਾਵੈ । ਮਧਿ ਜੁਧ ਜਾਵੈ । 43 ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੋ ਲਗ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬਡੇ ਭਟ ਜੂਝ ਗਯੋ ਰਨ ਕੀ ਮਧਿ ਧਾਨੀ ।
ਲੱਥ ਲਈ ਤਹ ਕੋ ਕਰ ਪੋਰਖ ਜੁਧ ਬਡੇ ਕਰ ਕੈ ਧਨ ਤਾਨੀ¹ ।
ਬੀਰ ਅਨੇਕ ਹਨੇ ਉਨ ਕੋ ਕਬਿ ਕੌਨ ਗਨੈ ਤਿਨ ਕੀ ਸੁ ਕਹਾਨੀ ।
ਪਾਰ ਭਏ ਤਬਹੀ ਸਤਗਾਮਿਨ² ਵਾਹ ਚੰਦੇਰ ਰਹੇ ਅਗਿਯਾਨੀ । 44 ।

ਰਸਾਵਲ ਕਰ੍ਹਯੋ ਆਨ ਡੇਰਾ । ਨਦੀ ਤੀਰ ਘੋਰਾ ।
ਛੰਦ : ਰਹੇ ਪਾਰ ਦੋਖੀ । ਗਿਰੀਸੰ ਬਿਸੇਖੀ । 45 ।
ਬਸੈ ਰੈਨ ਸਾਰੀ । ਨਦੀ ਕੇ ਕਿਨਾਰੀ ।
ਉਦਯੋ ਅੰਸਮਾਲੀ³ । ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਕਾਲੀ । 46 ।
ਕੀਓ ਨਾਥ ਪਯਾਨਾ । ਬਿਸਾਲੀ ਸਿਧਾਨਾ ।
ਜਹਾਂ ਰਾਵ ਆਲਾ । ਬਸਯੋ ਆਨ ਦਯਾਲਾ । 47 ।

ਦੋਹਰਾ ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਨਿਰਖ ਪ੍ਰੇਮ ਤਿਹ ਰਾਇ ।
ਬੈਸਾਲੀ ਕੇ ਨਗਰ ਯੋ ਮਧ ਬਿਰਾਜਿਯੋ ਆਇ । 48 ।

ਝੂਲਨਾ ਨਿਰਖ ਕਰ ਰਾਵ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਰੀ ਕਛੂ ਬਸੈ ਗੁਰਦੇਵ ਤਿਹ ਠਉਰ ਆਹੀ ।
ਛੰਦ : ਖਿਲਤ ਆਖੇਟ⁴ ਇਹ ਸਰਬ ਹੀ ਦੂਨ ਮੈ ਵਾਰ ਪੁਨ ਪਾਰ ਜਿਹ ਮੌਜ ਚਾਹੀ ।
ਏਕ ਹੀ ਦਿਵਸ ਬਭੋਰ ਕੈ ਦੇਸ ਮੈ ਗਏ ਨਿਜ ਕਰਤ ਸਿਕਾਰ ਤਾਹੀ ।
ਮਿਲਯੋ ਵਹ ਰਾਵ ਹਾਜੂਰ ਤਟ ਆਨ ਕਰ ਗਯੋ ਲੈ ਨਾਰ ਕੋ ਨਗਰ ਮਾਹੀ । 49 ।

ਰਸਾਵਲ ਜਹਾਂ ਰਾਵ ਆਲਾ । ਬਸ੍ਰਯੋ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।

ਛੰਦ : ਪੁਰੰ ਸੈ ਬੰਭੋਰਾ । ਸੁਭੰ ਚਾਰ ਠੋਰਾ । 50 ।
ਅਛੇ ਦੇਖ ਜਾਗਾ । ਬਡੇ ਮੋਦ ਪਾਗਾ ।
ਦਿਪੈ ਪਥ ਦੁਆਲੈ । ਮਨੋ ਹੈ ਹਿਮਾਲੈ । 51 ।

ਚੌਪਈ : ਨਿਰਖ ਦਯਾ ਨਿਧ ਅਦਭੁਤ ਜਾਈ । ਧਰਿਯੋ ਨਾਮ ਤਿਹ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ।
ਗੋਬਿੰਦ ਗੜ੍ਹ ਤਾ ਕੋ ਭਨ ਨਾਮਾ । ਮਹਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਆਦਿ ਇਹ ਧਾਮਾ । 52 ।

1) ਧਨੁਸ ਤਣਨ ਨਾਲ 2) ਸਤਲੁਜ 3) ਸੂਰਜ 4) ਸ਼ਿਕਾਰ

ਪੰਡ ਸੁਤਨ¹ ਫਿਰ ਕਰ ਬਨ ਸਾਰੇ । ਆਨ ਕਰੁਯੋ ਤਪ ਇਸੀ ਕਨਾਰੇ ।
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿ ਇਤੇ ਤਪੁ ਕਰਾ । ਜਗ ਕਰ ਨਾਮ ਕਲੇਸਰ ਬਰਾ । 53 ।
 ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਬਰ ਬਚਾ² । ਬਸ੍ਰਯੋ ਬੰਭੋਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਡ ਰਚਾ ।
 ਬੋਲ ਰਾਵ ਕਹ ਤਹੀ ਪਠਾਯੋ । ਲਏ ਬਹੀਰ ਬਿਸਾਲੜ ਆਯੋ । 54 ।
 ਆਨ ਮਿਲੁਯੋ ਸਬਹੀ ਤਿਰ ਡੇਰਾ । ਚਰਨਾਬੁਜ³ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕੇ ਨੇਰਾ ।
 ਬਸਤ ਜਰੂਰ ਦਯਾਨਿਧ ਜਾਨਾ । ਆਗਿਆ ਲੈ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਵ ਸਿਧਾਨਾ । 55 ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਇਤ ਕਰੁਯੋ ਮੁਕਾਮਾ⁴ । ਸਿਖ ਸਖਾ ਆਵਤ ਉਤ ਠਾਮਾ ।
 ਸੰਮਤ ਸਤਰਹ ਸਹਸ ਬਵੰਜੇ । ਗਯੋ ਦਯਾਨਿਧ ਚਲ ਗਟ ਪੰਝੇ । 56 ।
 ਕੋਤਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਜਬ ਤਹਾ । ਕੋਤਕ ਭਯੋ ਆਨ ਇਮ ਇਹਾ ।
 ਸਿਖਨ ਆਨ ਹਜੂਰ ਉਚਾਰੋ । ਕਲਮੋਟੀ ਜੋ ਬੀਚ ਗਵਾਰੋ । 57 ।
 ਆਵਤ ਸੰਗ ਖੋਸ ਤਿਨ ਲੀਨਾ । ਨੀਚਨ ਕਿਧੋ ਕਿਰਤ ਯੋ ਕੀਨਾ ।
 ਯੋ ਸਿਖਨ ਕਰ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਾਈ । ਮੋਨ ਰਹੇ ਸੁਨ ਕਰ ਬਚ ਪਾਈ । 58 ।
 ਤੀਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਅਵਰ ਬਿਤਾਈ । ਫਿਰ ਸਿਖਨ ਤਿਨ ਆਨ ਸੁਨਾਈ ।
 ਗਰ ਕਿਧੋ ਕਲਮੋਟ ਮੰਝਾਰਾ । ਰੰਘੜ ਲੂਟੁਯੋ ਸੰਗ ਅਪਾਰਾ । 59 ।
 ਏਕ ਰਿਜਮ⁵ ਤਿਨ ਕੀ ਨਹੀ ਛੋਰੀ । ਇਯੋ ਤਿਨ ਕਿਯੋ ਕਾਜ ਬਡ ਘੋਰੀ ।
 ' ੭ ਬਿਧ ਭਾਖ ਮੋਨ ਸਿਖ ਠਾਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਨਿਜ ਯੋ ਸੁਕਰਾਨੀ । 60 ।
 ਏਕ ਦੋਇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਗਟ ਬਿਤਾਈ । ਦੈ ਰਣਜੀਤ ਚਢੇ ਇਮ ਧਾਈ ।
 ਸੁਵਾਰ ਸੁਪੋਤ ਜੋਰ ਨਿਜ ਦਲਾ । ਅਰੁ ਦੂਖਨ ਹਿਤ ਚਢ ਬਰਬਲਾ । 61 ।
 ਨਾਮ ਸਿਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਗਾਯੋ । ਅੰਤਰ ਭੇਦ ਨ ਕਿਸੁ ਜਤਾਯੋ ।
 ਬਰਹਰ ਭਈ ਸਰਬ ਹੀ ਧਰਾ⁶ । ਪ੍ਰਯਾਨ ਨਿਧਾਨ ਜਬੈ ਨਿਜ ਕਰਾ । 62 ।

ਸਵੈਯਾ : ਛੋਰ ਨਿਸਨਾਨ ਕੇ ਫਰਰੇ ਧੁਨ ਕੈ ਰਣਜੀਤ ਕੀ ਬੇਗ ਸਿਧਾਯੋ ।
 ਅਉਰ ਕਿਧੋ ਕਲਮੋਟ ਸਜੇ ਦਲ ਪੋਨ ਸਮਾਨ ਤਬੈ ਨਿਜ ਆਯੋ ।
 ਲਾਘਤ ਪਾਰ ਸਵਾਇ ਨਦੀ ਨਹੀ ਦੇਰ ਕਰੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜਤਾਯੋ ।
 ਲੇਹੁ ਕਹਾ ਇਹ ਲੂਟ ਪੁਰੰ ਗਿਰ ਪੈ ਚੜ੍ਹ ਕੈ ਧੁਨ ਨਾਦ ਬਜਾਯੋ । 63 ।

ਦੋਹਰਾ : ਲਈ ਘੋਰ ਕਲਮੋਟ ਤਬ ਅਧਿਕ ਤੁਪਕ ਧਰ ਮਾਰ ।
 ਪਲਕ ਨ ਲਰੇ ਗਵਾਰ ਵਹਿ ਬਨ ਜਿਮ ਭਏ ਸਥਾਰ⁷ । 64 ।

ਚੌਪਈ : ਗਢ ਮੈ ਧਸੇ ਸਰਬ ਵਹ ਜਾਈ । ਲੂਟੁਯੋ ਨਗਰ ਨ ਧੀਰ ਧਰਾਹੀ ।
 ਘੋਰ ਦਸੋ ਦਿਸ ਯੋ ਗਢ ਲਯੋ । ਤੁਪਕ ਬਾਨ ਬਰਖਤ ਗਨ ਭਯੋ । 65 ।

1) ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ 2) ਕਿਹਾ 3) ਚਰਨ ਕਮਲ 4) ਠਿਕਾਣਾ 5) ਬੋੜੀ ਜਿੰਨੀ, ਰਤਾ ਕੁ 6) ਧਰਤੀ
 7) ਸਥਰ ਵਾਂਗ, ਜੜ ਰੂਪ

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਰਿਯੋ ਤਾਹਿ ਡੇਰਾ । ਲੁਟ੍ਹਯੋ ਗਾਵ ਖੇਰਾ ।
 ਵਹੈ ਕੋਟ ਆਂਡੈ । ਰਹੈ ਬੀਚ ਠਾਂਡੈ । 66 ।
 ਅਗੈ ਰੈਨ ਆਈ । ਗੁਬਾਰੰ ਬਨਾਈ ।
 ਉਲੂ ਸਯਾਰ¹ ਬੋਲੈ । ਨਭੰ ਤਾਰ² ਡੋਲੈ । 67 ।
 ਅਰੰ ਰੀਤ ਚੋਰੰ³ । ਮਿਲੰ ਕੀਨ ਸੋਰੰ ।
 ਮਨੰ ਮੈ ਪਕਾਈ । ਕਰੋ ਰਾਤ ਹਾਈ । 68 ।
 ਹਤੰ ਵਾਹਿ ਕੀਜੈ । ਸਬੈ ਓਰ ਲੀਜੈ ।
 ਤਿਨੈ ਯੋ ਬਿਚਾਰੀ । ਤੁਫੰਗੈ ਸੰਭਾਰੀ । 69 ।

ਨਰਾਜ ਛੰਦ :

ਤਟੰ ਸੁ ਡੇਰ ਆਨਿ ਕੈ । ਹਨੈ ਤੁਫੰਗ ਜਵਾਨ ਕੈ ।
 ਸੁ ਤੀਰ ਗੋਰ ਮਾਰਹੀ । ਨਹੀ ਮੁਖੰ ਪੁਕਾਰਹੀ । 70 ।
 ਇਤੈ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਬੀਰ ਜੋ । ਹਨੈ ਤੁਫੰਗ ਤੀਰ ਸੋ ।
 ਕਿਤੈ ਹਜੂਰ ਆਨ ਜੂ । ਇਮੰ ਕਰੈ ਬਖਾਨ ਜੂ । 71 ।
 ਰਜਾਇ ਨਾਥ ਦੀਜੀਐ । ਰਣੰ ਘਮੰਡ ਕੀਜੀਐ ।
 ਕਹਾ ਸੁ ਭਾਗ ਜਾਹਿਗੇ । ਤੁਫੰਗ ਬਾਨ ਖਾਹਿਗੇ । 72 ।
 ਇਕੋ ਨ ਜੀਤ ਛੋਰ ਹੈ । ਨਿਸੰਗ ਤਾਸ ਤੋਰ ਹੈ ।
 ਕਹਾ ਜੂ ਰੈਨ ਛਾਰ ਹੈ । ਤਉ ਇਨੈ ਬਿਦਾਰ ਹੈ । 73 ।
 ਕਹੈ ਬਚਨ ਖਾਲਸੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਸਾਲਸੈ⁴ ।
 ਅਬੈ ਨਿਸਾ ਨਿਹਾਰਿਕੈ । ਰਹੁਯੋ ਸੁ ਮੋਨ ਧਾਰਕੈ । 74 ।
 ਸੁ ਹੋਨ ਪ੍ਰਾਤ ਦੀਜੀਐ । ਬਿਥਾ ਨ ਕੋਪ ਕੀਜੀਐ ।
 ਬਡੇ ਸੁ ਜੁਧ ਪਾਇ ਹੈ । ਕਬਿੰਦੁ ਗੀਤ ਗਾਇ ਹੈ । 75 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਲਖ ਕੈ ਤਨ ਕ ਰਨ ਦਾਰਨ ਖਾਲਸੇ ਆਨ ਹਜੂਰ ਸੁਨਾਈ ।
 ਆਇਸ⁵ ਹੋਇ ਹਮੈ ਜੂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਜਾਇ ਕਰੈ ਉਨ ਸੰਗਿ ਲਰਾਈ ।
 ਰੈਨ ਨਿਹਾਰ ਰਟ੍ਹਯੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਨਾਹਿ ਸਿਤਾਭ⁶ ਕਰੋ ਸੁਨ ਭਾਈ ।
 ਮਨੋ ਰਹੋ ਘਟਕਾ⁷ ਜੁਗ ਚਾਰਕ ਪੈ ਕਰ ਕੈ ਮਨ ਮਧਿ ਜੁ ਆਈ । 76 ।
 ਰੈਨ ਕਿਧੋ ਸਗਰੀ ਉਨ ਦੂਤਨ ਬਾਨ ਬੰਦੂਕ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਮਾਰੀ ।
 ਰਛ ਕਰੀ ਸਭ ਕੀ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਨਾਹਿ ਕਿਸੂ ਤਨ ਘਾਇ ਨਿਹਾਰੀ ।
 ਭੋਰ ਭਇਯੋ ਦਿਨ ਰਾਇ ਚਦ੍ਰਯੋ ਸਜ ਸਾਜ ਲਏ ਅਪਨੇ ਪਰਵਾਰੀ ।
 ਦੁੰਦਭ ਨਾਦ ਸੁ ਸੰਖ ਘੁਰੈ ਪੁਨ ਕੀਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ⁸ ਜੰਗ ਤਯਾਰੀ । 77 ।

1) ਗਿਦੜ 2) ਤਾਰੇ 3) ਵੇਰੀ ਚੋਰਾ ਵਾਂਗ 4) ਸੁੰਦਰ 5) ਆਗਿਆ 6) ਜਲਦੀ, ਕਾਹਲ
 7) ਘੜੀ 8) ਗੁਰੂ ਜੀ

ਭਾਨ¹ ਨਿਹਾਰ ਕਹੁਯੋ ਭਵ ਭੂਖਨ ਬੇਗ ਕਰੋ ਗੜ੍ਹ ਉਪਰ ਹਲਾ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੇ ਵਹ ਬੀਰ ਚਡੇ ਵਹ ਦੂਰ ਦੂਰੇ ਮਧ ਜਾਇ ਸੁ ਝਲਾ ।
 ਘੇਰ ਲਯੋ ਗੜ੍ਹ ਜਾਇ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਹੋਇ ਪਰੀ ਤਿਨ ਮੈ ਬਰ ਬਲਾ ।
 ਦੋਏ ਲਰਿਓ ਘਟਕਾ ਗੜ੍ਹ ਤੀਨਕ ਫੇਰ ਫਿਰਿਓ ਤਿਨ ਯਾ ਬਿਧਿ ਪਲਾ । 78 ।

ਹਾਰ ਪਰੈ ਮਨੁਹਾਰ ਕਰੈ ਕਹ ਰਖ ਲੀਜੈ ਅਸਕੇਤ² ਦੁਹਾਈ ।
 ਪ੍ਰਾਨ ਬਚੇ ਹਮਰੇ ਅਬ ਜੀਵਤ ਔਰਨ ਬਾਛਤ ਹੈ ਗਤਿ ਕਾਈ ।
 ਅਛਤ ਜੀਵ ਨਿਕਾਰ ਦਏ ਅਰੁ ਢਾਹਿ ਮਿਦਾਨ ਕਰੁਯੋ ਗੜ੍ਹ ਧਾਈ ।
 ਪੂਰ ਰਹਿਯੋ ਜਗ ਯੋ ਗੁਰ ਕੋ ਜਸੁ ਜੈਸ ਕਰੀ ਪਲ ਮੈ ਉਨ ਪਾਈ । 79 ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਾਰ ਕੂਟ ਕਲਮੋਟ ਕੋ ਕੀਨੋ ਢਾਹਿ ਮਿਦਾਨ ।

ਤਾ ਦਿਨ ਤੇ ਪੁਨ ਸੰਗਤਾਂ ਖੋਸਤ ਕੋਇ ਨ ਆਨ । 80 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਨਿਰਮੋਹ ਕੋ ਜੁਧ ਬਰਨਨ ਨਾਮ
 ਅਸਟਦਯੋ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤੁ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 18 । ਅਫਜੂ ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਦਯਾਸਿਧ ਅਵਤਾਰੀ । ਫਿਰ ਅਏ ਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਝਾਰੀ ।

ਬਾਂਧਿਓ ਅਦਭੁਤ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰਾ । ਧੁਜਾ¹ ਪਤਾਕਾ² ਬਗਰ ਬਜਾਰਾ । 1 ।

ਚਾਰ ਪਤੋਲੀ³ ਨੀਕੇ ਧਾਮ । ਬਿਸੁਕਰਮਾ ਜਨੁ ਰਚੈ ਤਮਾਮ ।

ਕੂਪ ਤੜਾਗ ਬਾਗ ਫੁਲਵਾੜੀ । ਕਮਲਜ⁴ ਮਨੋ ਸੁ ਕਰਨ ਸੁਧਾਰੀ । 2 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬਾਇ ਤੜਾਗ ਸੁ ਕੂਪ ਅਨੂਪਮ ਬਾਗ ਲਤਾ ਜੁਟ ਪੂਰ ਸੁਹਾਏ ।

ਕੋਕਲ ਕੀਰ⁵ ਕਪੋਤ ਸਿਖੀ ਧੁਨ ਚਾਤ੍ਰਕ ਹੈ ਗਨ ਟੇਰ ਲਗਾਏ ।

ਨੀਰ ਝਰੈ ਝਰਨਾ ਚਤੁਰੋਰਹ⁶ ਸੁਧ ਪੁਰੰਪੁਰ ਆਨੰਦ ਭਾਏ ।

ਆਨ ਬਸਿਓ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਚਾਰਿ ਦਿਨਾ ਸੁ ਅਖੇਟ ਮਚਾਏ । 3 ।

ਚੋਪਈ : ਰਾਨੇ ਰਾਵ ਜਿਤਕ ਗਿਰਦਾਹੀ⁷ । ਮਾਨੀ ਆਨ ਸਬੈ ਸਿਰ ਆਹੀ ।

ਜਹ ਜਹ ਪ੍ਰਗਟ ਖਾਲਸਾ ਧਾਵੈ । ਬਢਤੀ⁸ ਕਰੈ ਲੂਟ ਤਿਹ ਲਿਆਵੈ । 4 ।

ਬਿਨ ਬਢਤੀ ਕੋਊ ਕਿਸ ਨ ਦੁਖਾਵੈ । ਸੋਨਾ ਕੋਊ ਉਛਰਤ ਜਾਵੈ ।

ਧਰਮ ਧੁਜਾ ਐਸੀ ਫਿਰਵਾਈ । ਧਰਮਾ ਪੁਰੀ ਨਿਰਖ ਬਿਸਮਾਈ । 5 ।

ਚੋਰ ਜਾਰ ਠਗ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨ ਪਰੈ । ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਅਨੰਦ ਜੁਤ ਫਿਰੈ ।

ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਸਿਮਰਨ ਗੁਰ ਹੋਈ । ਭੂਖਾ ਨਾਗ ਨ ਦਿਖੀਅਤ ਕੋਈ । 6 ।

ਚੋਰ ਕਰੈ ਧਨ ਕੀ ਰਖਵਾਰੀ । ਕੇਹਰ ਅਜ⁹ ਇਕ ਪੈਡ¹⁰ ਸਿਧਾਰੀ ।

ਐਸੇ ਭਜਨ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਹੋਈ । ਸਦਾ ਅਨਾਹਦ ਕੀਰਤ ਗੋਈ । 7 ।

ਸੂਰਜ ਸੁਤ ਕੋ ਜੇਤਕ ਤ੍ਰਾਸਾ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤੇ ਭਯੋ ਬਿਨਾਸਾ ।

ਏਕ ਦਿਵਸ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਉਤਰੇ ਸਤਦ੍ਰਵ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੀ । 8 ।

ਕਰਤ ਸੁਚੇਤਾ¹¹ ਅਤਿ ਮਨ ਭਾਏ । ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਅਤਿ ਮੋਦ ਬਢਾਏ ।

ਤਵਨ ਜਾਇ ਐਸੇ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਏਕ ਸਾਧ ਕੋਊ ਦਰਸਨ ਆਯੋ । 9 ।

ਮੁਨੀ ਸਮਾਨ ਜਾਸ ਕੋ ਰੂਪਾ । ਜਾਨਕ ਸਰਬ ਮੁਨਨ ਕੋ ਭੂਪਾ ।

ਸੋ ਹਜ਼ੂਰ ਦਰਸਨ ਜਬ ਆਯੋ । ਕਿਸੂ ਪੁਰੀ¹² ਕੇ ਪੰਖ ਲਿਆਯੋ । 10 ।

ਆਗੇ ਧਰੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਆਨੀ । ਚਰਚਾ ਕਰ ਕਛ ਬਚਨ ਬਖਾਨੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਹਿਬ ਕਹ ਤਿਹ ਨਾਲਾ । ਕਯੋ ਰਿਖ ਜੂ ਤੁਮ ਕਰ੍ਹਯੋ ਕਸਾਲਾ¹³ । 11 ।

ਤਿਨ ਭਾਖ੍ਹਯੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਭਿਟ ਹੀਨਾ¹⁴ । ਦਰਸਨ ਸਾਧੂ ਕਰਤ ਕਬੀ ਨਾ ।

ਤੂੰ ਗੁਰ ਜਗਤ ਸੰਤ ਜਨ ਜੀਵਣ । ਤਵ ਦਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਪੀਵਣ । 12 ।

1) ਨਿਸ਼ਾਨ 2) ਝੰਡੇ 3) ਗਲੀਆਂ 4) ਬ੍ਰਹਮਾ 5) ਤੋਤੇ 6) ਚੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ 7) ਇਰਦ-
ਗਿਰਦ ਦੇ 8) ਆਕੜ 9) ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਬਕਰੀ 10) ਪੰਧ, ਰਸਤਾ 11) ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ 12) ਅਨਿਲ ਪੰਛੀ
13) ਕਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ 14) ਭੋਟਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ

ਤੁਮਰੋ ਦਰਸਨ ਅਧਿਕ ਸੁ ਭੋਟਾ । ਮੇਟੈ ਤੀਨ ਤਾਪ ਕੀ ਫੋਟਾ¹ ।
 ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਦੇਵਤ ਨਿਤ ਤਿਨੈ । ਅਧਿਕ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਜਗ ਜਿਨੈ । 13 ।
 ਤਿਨ ਭਾਖੁਯੋ ਤੁਮਰੈ ਸਰ ਕਾਜਾ । ਆਨੇ ਪੰਖ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਕੇਤਕ ਬਚਨ ਉਚਾਰੀ । ਭਯੋ ਅਲੋਪ ਸਹੀ ਨਿਰਧਾਰੀ । 14 ।
 ਪਾਛੈ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਪੰਥਾ । ਯੋ ਪ੍ਰਛੀ ਗੁਰ ਬਰ ਤਟ ਸੰਥਾ ।
 ਕਵਨ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਇਹ ਆਹੀ । ਕਾਤੇ ਅਯੋ ਗਯੋ ਕਿਤ ਰਾਹੀ । 15 ।
 ਯਾਂਕੀ ਕਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸ੍ਰਿਸਠਾ² । ਬਰਨਨ ਹਮੈ ਸੁਨਾਵਹੁ ਇਹ ਠਾਂ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੀ ਇਹੈ ਮੁਨਿ ਨਾਰਦ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੋ ਸੁਰਤ ਬੁਧ ਬਿਸਾਰਦ । 16 ।
 ਯੋ ਬਚ ਭਾਖ ਦਯਾ ਕੋ ਸਾਗਰ । ਕਹੁਯੋ ਖਾਲਸੇ ਬਚਨ ਸੁ ਨਾਗਰ ।
 ਏ ਅਬ ਸਰਬ ਪੰਥ ਲੈ ਜਾਵੇ । ਪੁਰ ਮੈ ਤੀਰਨ ਜਰ ਕਰ ਲੁਯਾਵੇ । 17 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਚਲੇ ਬੀਰ ਬਰ ਧਾਈ । ਸਰ ਸੌ ਆਨੇ ਪਰ ਸੁ ਜਰਾਈ ।
 ਸੋ ਸਰ ਨਿਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਬੀਰਨ ਸੌ ਯੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । 18 ।
 ਘਾਨ ਚਰ ਕਰ ਠਾਂਢ ਸੁ ਹੋਈ ਆਵਤ ਜਾਤ ਲਖੋ ਸਰ ਓਈ ।
 ਮੋਲ ਅਧਿਕ ਕੇ ਏ ਬਰ ਬਾਨਾ । ਜਿਨ ਕਤ ਪਾਵੈ ਆਵਨ ਜਾਨਾ । 19 ।
 ਯ ਕਹਿ ਸਿੰਹ ਸਰਬ ਕਰ ਠਾਂਢੇ । ਕਰ ਧਨ ਧਰੇ ਅਧਿਕ ਬਲ ਗਾਢੇ ।
 ਖੇਚ ਬਾਣ ਦਿਸ ਗਗਨ ਚਲਾਯੋ । ਧੁਨ ਘਨ ਕਰਤ ਗਗਨ ਮਧਿ ਧਾਯੋ । 20 ।
 ਪਾਂਚ ਬਾਣ ਮਾਰੇ ਗੁਰ ਬਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਯਾਨਿਧ ਕਰਾ ।
 ਪੁਹਮੀ³ ਪਰ ਸਰ ਏਕ ਨ ਆਯੋ । ਕੌਤਾਕ ਨਿਰਖ ਪੰਥ ਬਿਸਮਾਯੋ⁴ । 21 ।
 ਏਕ ਜਾਮ ਲਗੁ ਬੀਰ ਨਿਹਾਰੀ । ਮਿਲ ਆਏ ਪਗ ਕੰਜ⁵ ਮਝਾਰੀ ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਨਿਰਖ ਕਹਾ ਗੁਰ ਈਹਾਂ । ਬਰਨਨ ਕਰੋ ਠਉਰ ਭਿਦ ਤੀਹਾਂ । 22 ।

ਦੋਹਰਾ : ਹੁਕਮ ਨਾਥ ਕਾ ਯੋ ਭਯੋ ਆਨੋ ਤੀਰ ਸੁ ਬੀਨ ।

ਤਿਨ ਭਾਖਿਓ ਬਲ ਜਾਉ ਗੁਰ ਜਾਇ ਨ ਪਾਯੋ ਚੀਨ⁶ । 23 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਘਨੀ ਦੇਰ ਸਾਰੀ । ਰਹੇ ਜੋ ਨਿਹਾਰੀ ।
 ਤਰੇ ਕੌਨ ਆਯੋ । ਨਭੰ ਮੈ ਸਿਧਾਯੋ । 24 ।
 ਭਯੋ ਨਾਦ ਐਸੇ । ਬਡੇ ਮੇਘ ਜੈਸੇ ।
 ਕਿਤੀ ਦੇਰ ਤੋਰੀ⁷ । ਭਈ ਗਾਜ ਘੋਰੀ । 25 ।
 ਲਖੁਯੋ ਸੁ ਸਬੈ । ਫਿਰ ਆਵ ਤਬੈ ।
 ਜਸੁ ਹੋਇ ਰਜਾ । ਕੰਕਰ ਹੈ ਇਹ ਜਾ । 26 ।

1) ਫੋਟਾ, ਫਾਂਸ 2) ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਕਥਾ 3) ਧਰਤੀ 4) ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ 5) ਚਰਨ ਕਮਲ 6) ਚੈਨ 7) ਤਕ

ਗੁਰਦੇਵ ਕਹੀ । ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਛਹੀ ।
ਤਿਹ ਠਾਂਦਾਰਹੇ । ਨਹ ਜਾਇ ਗਹੈ । 27 ।

ਅਟਕੇ ਸੁ ਜਹਾਂ । ਨਹੀ ਥਾਉ ਤਹਾਂ ।
ਸਭ ਖੋਲ ਕਹੋ । ਮਤ ਸੰਕ ਗਹੋ । 28 ।

ਨਿਰਾਜ : ਕਹੇ ਬਚੰਨ ਖਾਲਸੇ । ਹਜ਼ੂਰ ਤੀਰ ਸਾਲਸੇ¹ ।

ਛੰਦ : ਹਮੈ ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਸਾਰ ਹੈ । ਕਰੇ ਕਹਾਂ ਉਚਾਰ ਹੈ । 29 ।

ਨ ਮਧਿ ਓਰ ਆਸਰੇ । ਨਭੰ ਦਿਸੈ ਨਿਰਾਸਰੇ ।
ਉਡੀਕ ਝਾਕ ਹੋਰ ਹੀ । ਫਿਰੈ ਜੁਆਨ ਟੋਰ ਹੀ । 30 ।

ਪੁਲਾੜ ਗੈਨ ਜਾਨੀਐ । ਨ ਜਾਇ ਭ੍ਰਮ ਥਾਨਿਐ ।
ਉਡੰਤ ਗੈਨ ਹੋ ਗਏ । ਕਹਾ ਸੁਜਾਨਿਐ ਭਏ । 31 ।

ਸਵੇਯਾ : ਫੇਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਆਪ ਭਨੰ ਬਚ ਬੀਰਨ ਕੋ ਇਹ ਬਾਨ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
ਜੋ ਕਛੁ ਆਵਤ ਹੈ ਮਤ ਭੀਤਰ ਹੋਇ ਨਿਚਿੰਤ ਕਹੋ ਨਿਰਧਾਰੀ ।
ਸੰਕ ਕਰੋ ਜਿਨ ਆਪ ਵਿਖੈ ਸਭ ਮੋ ਬਤੀਆਂ ਧਰ ਕੈ ਕਿਤ ਕਾਰੀ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਬਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੈ ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਛੋਰ ਉਚਾਰੀ । 32 ।

ਤੀਰ ਹਜ਼ੂਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੋਨ ਕੀ ਬ੍ਰਧ ਕਹੈ ਸਰ ਜਾਨੀ ।
ਆਪ ਦਯਾਲੁ ਸਿਟਾਕਰ ਜਾਹਰ ਛੋਰ ਕਹੈ ਸਭ ਕੋ ਇਹ ਬਾਨੀ ।
ਅੌਰ ਕੀ ਨਾਹਿ ਸਕਤ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਭਾਖ ਸਕੈ ਸੁ ਅਭੁਤ² ਗਿਆਨੀ ।
ਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬਿਨਤੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਆਪ ਸਭੈ ਬਿਧੁ ਛੋਰ ਬਖਾਨੀ । 33 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਿਹ ਪੰਛੀ ਕੇ ਪਰ ਲਗੈ ਬਾਨਨ ਮਧਿ ਸੁ ਜਾਨ ।
ਸੋ ਉਪਰ ਲੋ ਕਾਨ ਕੋ ਪੰਛੀ ਹੁਤੋ ਬਖਾਨ । 34 ।

ਚੌਪਈ : ਕਾਨ ਪਿਕਾਮ ਫੋਕ ਧਰਸਾਨ । ਲੈ ਪਰ ਉਡੁਯੋ ਮਧ ਅਸਮਾਨ ।
ਜਿਹ ਲੋਕਨ ਮਧ ਪਰ ਪਛ ਅਨਿਲਾ । ਤੋਨੈ ਪੈਂਡ ਲੈਤ ਸਭ ਪਿਲਾ । 35 ।

ਨਿਜ ਦੇਸਨ ਮੈ ਲੈਵਹ ਗਯੋ । ਅਵਨੀ ਸਰ ਨਹੀ ਆਵਨ ਦਯੋ ।
ਲੈ ਨਿਜ ਇਤਨੋ ਬੋਝ ਅਪਾਰਾ । ਆਪਨੇ ਮੰਦਰ ਬਸਿਓ ਮੰਝਾਰਾ । 36 ।

ਭੁਜੰਗ : ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਪਿਆਰੇ ਸਹੀ ਜਾਨ ਲੀਜੈ । ਭਨੋ ਭੇਦ ਛੋਰੋ ਨਹੀ ਸੰਕ ਕੀਜੈ ।
ਛੰਦ : ਗੁਰੂ ਦੀਨ ਬੰਧ ਅਕਾਸ ਪਰੀ ਹੈ । ਅਛੇਦੰ ਅਭੇਦੰ ਆਖੇਦੰ ਸਰੀ ਹੈ । 37 ।

1) ਸੁੰਦਰ 2) ਅਦਭੁਤ, ਵਿਦੱਖਣ

ਜਹਾ ਰੋਗ ਚਿੰਤਾ ਦੁਖੀ ਸੂਖ ਦੋਈ । ਨਹੀ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਜਹਾ ਰੋਗ ਸੋਈ ।
ਸਬੈ ਏਸ ਉਚੈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਧਰੀ ਹੈ । ਜਿਤੀ ਸੁਧ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰੀ ਹੈ । 38 ।

ਜਿ ਕੋ ਸਿਖ ਸੰਤ ਤਿਸੈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੈਹੈ । ਲਏ ਆਪ ਬਾਣੀ ਘਰ ਕੋ ਸਿਧੈਹੈ ।
ਜਹਾ ਨਾਥ ਆਲਾ ਦਿਪੈ ਜੋਤ ਭਾਰੀ । ਘੁਰੈ ਘੋਰ ਬਾਜੈ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । 39 ।

ਮਹਾ ਸੁਧ ਦੇਸ ਪ੍ਰਵੇਸੰਤ¹ ਸਾਧੂ । ਰਟੈ ਏਕ ਨਾਮ ਅਲੇਖ ਅਗਾਧੂ ।
ਰਿਖੀ ਚੀਤ ਰੋਕੈ ਬਸੈ ਕੋ ਇ ਜਾਈ । ਜਿਸ ਪੂਰ ਭਾਗ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਆਈ । 40 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦੇਹੀ ਨਗਰ ਦਿਆਲ ਕੋ ਅਧਭੁਤ ਬਨਿਓ ਨਿਵਾਸ ।
ਸੁਰ ਨਰ ਨਿਜ ਪਹੁਚੈ ਨਹੀ ਨਵੇਤ ਦਸਮ ਅਵਾਸ² । 41 ।

ਨੂਰਮਹਲ ਕੋ ਸੋਧ ਕਰ ਗੁਰ ਬਲ ਧਸੈ ਜੁ ਦਾਸ ।
ਤਾਸ ਮਹਾਤਮ ਸੋ ਲਖੈ ਜਾ ਕੋ ਸੁਯਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ । 42 ।

ਚੌਪਈ : ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ । ਜਾ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰ ਬਸੈ ਨਿਧਾਨੀ ।
ਇੜਾ ਪਿੰਗੁਲਾ ਨੌ ਗ੍ਰਿਹ ਪਾਰ । ਆਗੈ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਨ ਦਇਆਰ । 43 ।

ਆਪ ਮਧਿ ਜੋ ਨਿਰਖੇ ਆਪ । ਤਉ ਜਾਨੋ ਯਾ ਕੋ ਪਰਤਾਪ ।
ਸੁਰਤ ਸੰਕੋਚ ਦਿਬ ਕਰ ਦਿਸਟ । ਚੀਨੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਏ ਰਸ ਮਿਸਟ । 44 ।

ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ ਕੀ ਕਥਾ ਮਝਾਰ । ਇਹ ਬਿਧ ਸਾਹਿਬ ਕਹਾ ਉਚਾਰ ।
ਤੀਰ ਪੰਖ ਕੀ ਕਥਾ ਬਨਾਇ । ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਨ ਭੇਦ ਬਤਾਇ । 45 ।

ਆਗੈ ਅਵਰ ਕਥਾ ਸੁਨ ਬੀਰ । ਗੁਰ ਸਿਖ ਸਾਖੀ ਸੁਖਦ ਸਰੀਰ ।
ਏਕ ਬੇਰ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਬੈਠੇ ਬੈ ਸੁਖ ਮਹਲ ਮੰਝਾਰੀ । 46 ।

ਏਕ ਸਿਖ ਦਰਸਨ ਕੋਉ ਆਇਓ । ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮਾ ਸੁਨ ਪਾਇਓ ।
ਪੂਰਬ ਦੇਸ ਜਵਨ ਕੀ ਬਾਸੀ । ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੇਵਕ ਅਬਿਨਾਸੀ । 47 ।

ਦਰਸਨ ਕਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇ । ਬੈਠ੍ਹਯੋ ਜਬੈ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਜਾਇ ।
ਤਾ ਕੀ ਢਾਲ ਨਿਰਖਨੈ ਕਾਜਾ । ਲਈ ਖਾਲਸੇ ਸੁਖਦ ਸਮਾਜਾ । 48 ।

ਕਰਮੈ ਲੈ ਸਭਹੂੰ ਸਰਾਹੀ । ਆਛੀ ਆਛੀ ਬੋਲ ਨਿਬਾਹੀ ।
ਦੀਨ ਬੰਧ ਯੋ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰਾ । ਆਛੀ ਹੈ ਮਾਫਿਕ ਨਿਰਧਾਰਾ । 49 ।

ਹਮਰੀ ਏ ਨਹੀ ਸਿਪਰ ਸਮਾਨਾ । ਯਾ ਤੇ ਵਹ ਬਰ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨਾ ।
ਵਾਕੋ ਛੇਦ ਸਕਤ ਨਹੀ ਗੋਰੀ । ਯਾ ਕੋ ਚੀਰ ਕਰੈ ਛਿਦ ਮੋਰੀ । 50 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਬਚਨ ਭਨੇ ਜਬ ਨਾਥੈ । ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜਰ ਸਕਿਓ ਨ ਗਾਥੈ ।
ਬੋਲਤ ਭਯੋ ਐਸ ਬਿਧ ਬਾਨੀ । ਮੋਰ ਚਰਮ ਹੈ ਅਕਬ ਕਹਾਨੀ । 51 ।

ਜਲਜ ਪ੍ਰਿਸਟਣੀ¹ ਤੀਰ ਸੁ ਜਾਇ । ਯਾ ਕੋ ਛੁਹਿ ਪਾਛੇ ਗਿਰ ਪਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਾਖਿਓ ਸਭਨ ਸੁਨਾਇ । ਗੋਰੀ ਹੈ ਨਿਜ ਬਰੀ ਬਲਾਇ । 52 ।

ਤਿਨ ਭਾਖਿਓ ਕੈਸੀ ਕਿਨ ਹੋਈ । ਮੋਰ ਸਿਪਰ² ਭਿਦ ਸਕੈ ਨ ਕੋਈ ।
ਤਰਜ ਬਾਸਨੀ³ ਅਬਨ ਮੰਗਾਇ । ਯਾ ਮੈ ਲੀਜੈ ਅਬੈ ਲਗਾਇ । 53 ।

ਭਲੀ ਭਲੀ ਸੁਨ ਸਭਨ ਉਚਾਰੀ । ਲਾਲ ਮ੍ਰਿਗਾਧਿਪ⁴ ਹਠ ਜੀਯ ਧਾਰੀ ।
ਸੁਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਐਸ ਬਖਾਨੀ । ਸੋਦਰੁ ਸਮਾ ਸਾਚ ਜੀਅ ਆਨੀ । 54 ।

ਭੋਰ ਭਏ ਗ੍ਰਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲੈ ਹੈ । ਤਬ ਤੋ ਵਹ ਕਵਤਕ ਦਰਸੈ ਹੈ ।
ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਸਭ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਲਾਲ ਹਰਨਪਤ⁵ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ । 55 ।

ਮੋ ਮਤਿ ਕਹੈ ਕਹਾ ਯਹ ਭਯੈ । ਮੂਰਖ ਮਤ ਬੋਲਤ ਮਮ ਗਯੋ ।
ਤੁਪਕ ਜਾਇਗੀ ਚਰਮ ਬਿਦਾਰੀ । ਪਰਦਾ ਮੋਰ ਖੁਲੈ ਗੋ ਭਰੀ । 56 ।

ਮੈ ਕੀਨੋ ਮੂਰਖ ਹੂੰ ਕਰਮ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕਰ ਹੈ ਮੁਹ ਸਰਮ ।
ਯੋ ਚਿੰਤਾ ਕਰ ਕੈ ਨਿਜ ਭਿਦੈ⁶ । ਚਢੈ ਉਤਾਰਤ ਗਟੀਆਂ⁷ ਰਿਦੈ । 57 ।

ਯੋ ਕਹ ਕੈ ਸੁ ਕਰਾਹੁ ਕਰਾਯੋ । ਸੰਗਤ ਜੋਗੁ ਗੁਪਤ ਘਿਘਆਯੋ ।
ਮੇਰੀ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਗ ਪਤਾ । ਬਖਸੈ ਜਾਨ ਅਨਿਕ ਮਮ ਖਤਾ⁸ । 58 ।

ਪਾਂਚ ਸਿਖ ਨਿਜ ਫੇਰ ਛਕਾਊ । ਜੋ ਇਹ ਠਾਂ ਅਬ ਬਖਸਿਆ ਜਾਊ ।
ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਨ ਕੀ ਚੋਕੀ । ਯੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ ਗੋਕੀ । 59 ।

ਗੋਰੀ ਲਗੈ ਸਿਪਰ ਨਹੀ ਜਾਇ । ਮੇਰੀ ਸਰਮ ਰਖੈ ਹਰਿ ਰਾਇ ।
ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਚੋਰੀ ਨਿਸ ਮਧਿ । ਕਰ੍ਹਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਸੁਧ । 60 ।

ਨਿਰਾਜ ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ ਜੁ ਜਾਨਿਯੈ । ਚਦ੍ਰਯੋ ਦਿਨੇਸ ਧਾਨੀਐ ।
ਛੰਦ : ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਚੇਤ ਧਾਰਿਕੈ । ਸੁ ਪੂਜ ਦੇਵ ਦਯਾਰ ਕੇ । 61 ।

ਦਿਵਾਨ ਮਧਿ ਆਇਓ । ਸੁ ਸਿੰਘ ਕਉ ਸਦਾਇਉ ।
ਸੁਬੀਰ ਸਾਰ ਨਾ ਲਹੀ । ਅਯੋ ਜੁ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਹੀ । 62 ।

ਤਬੈ ਹਜ਼ੂਰ ਆਇਓ । ਬੰਦੂਕ ਢਾਲ ਲਿਆਓ ।
ਨਿਸਾਨ ਆਗ ਧਾਰਿ ਕੈ । ਹਨੋ ਤੁਫੰਗ ਤਯਾਰ ਕੈ । 63 ।

1) ਬੰਦੂਕ 2) ਢਾਲ 3) ਬੰਦੂਕ 4) ਸਿੰਘ 5) ਸਿੰਘ 6) ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ 7) ਗਿਣਤੀਆਂ ਗਿਣਨ
ਲਗਾ 8) ਗਲਤੀ

ਇਹ ਬਿਧ ਬਚਨ ਭਨੇ ਜਬ ਨਾਥੈ । ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜਰ ਸਕਿਓ ਨ ਗਾਥੈ ।
ਬੋਲਤ ਭਯੋ ਐਸ ਬਿਧ ਬਾਨੀ । ਮੋਰ ਚਰਮ ਹੈ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ । 51 ।

ਜਲਜ ਪ੍ਰਿਸਟਣੀ¹ ਤੀਰ ਸੁ ਜਾਇ । ਯਾ ਕੋ ਛੁਹਿ ਪਾਛੇ ਗਿਰ ਪਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਾਖਿਓ ਸਭਨ ਸੁਨਾਇ । ਗੋਰੀ ਹੈ ਨਿਜ ਬਰੀ ਬਲਾਇ । 52 ।

ਤਿਨ ਭਾਖਿਓ ਕੈਸੀ ਕਿਨ ਹੋਈ । ਮੋਰ ਸਿਪਰ² ਭਿਦ ਸਕੇ ਨ ਕੋਈ ।
ਤਰਜ ਬਾਸਨੀ³ ਅਬਨ ਮੰਗਾਇ । ਯਾ ਮੈ ਲੀਜੈ ਅਬੈ ਲਗਾਇ । 53 ।

ਭਲੀ ਭਲੀ ਸੁਨ ਸਭਨ ਉਚਾਰੀ । ਲਾਲ ਮ੍ਰਿਗਾਧਿਪ⁴ ਹਠ ਜੀਯ ਧਾਰੀ ।
ਸੁਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਐਸ ਬਖਾਨੀ । ਸੋਦਰੁ ਸਮਾ ਸਾਚ ਜੀਅ ਆਨੀ । 54 ।

ਭੋਰ ਭਏ ਗ੍ਰਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲੈ ਹੈ । ਤਬ ਤੋ ਵਹ ਕਵਤਕ ਦਰਸੈ ਹੈ ।
ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਸਭ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਲਾਲ ਹਰਨਪਤ⁵ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ । 55 ।

ਮੋ ਮਤਿ ਕਹੈ ਕਹਾ ਯਹ ਭਯੈ । ਮੂਰਖ ਮਤ ਬੋਲਤ ਮਮ ਗਯੋ ।
ਤੁਪਕ ਜਾਇਗੀ ਚਰਮ ਬਿਦਾਰੀ । ਪਰਦਾ ਮੋਰ ਖੁਲੈ ਗੋ ਭਰੀ । 56 ।

ਮੈ ਕੀਨੋ ਮੂਰਖ ਹੂੰ ਕਰਮ । ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ ਕਰ ਹੈ ਮੁਹ ਸਰਮ ।
ਯੋ ਚਿੰਤਾ ਕਰ ਕੈ ਨਿਜ ਭਿਦੈ⁶ । ਚਢੈ ਉਤਾਰਤ ਗਟੀਆਂ⁷ ਰਿਦੈ । 57 ।

ਯੋ ਕਹ ਕੈ ਸੁ ਕਰਾਹੁ ਕਰਾਯੋ । ਸੰਗਤ ਜੋਗੁ ਗੁਪਤ ਘਿਘਆਯੋ ।
ਮੇਰੀ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਗ ਪਤਾ । ਬਖਸੈ ਜਾਨ ਅਨਿਕ ਮਮ ਖਤਾ⁸ । 58 ।

ਪਾਂਚ ਸਿਖ ਨਿਜ ਫੇਰ ਛਕਾਉ । ਜੋ ਇਹ ਠਾਂ ਅਬ ਬਖਸਿਆ ਜਾਉ ।
ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਨ ਕੀ ਚੋਕੀ । ਯੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ ਗੋਕੀ । 59 ।

ਗੋਰੀ ਲਗੈ ਸਿਪਰ ਨਹੀ ਜਾਇ । ਮੇਰੀ ਸਰਮ ਰਖੈ ਹਰਿ ਰਾਇ ।
ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਚੋਰੀ ਨਿਸ ਮਧਿ । ਕਰੁਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਸੁਧ । 60 ।

ਨਿਰਾਜ ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ ਜੁ ਜਾਨਿਯੈ । ਚਢ੍ਯੋ ਦਿਨੇਸ ਧਾਨੀਐ ।

ਛੰਦ : ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਚੇਤ ਧਾਰਿਕੈ । ਸੁ ਪ੍ਰਭ ਦੇਵ ਦਯਾਰ ਕੈ । 61 ।

ਦਿਵਾਨ ਮਧਿ ਆਇਓ । ਸੁ ਸਿੰਘ ਕਉ ਸਦਾਇਉ ।
ਸੁਬੀਰ ਸਾਰ ਨਾ ਲਹੀ । ਅਯੋ ਜੁ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਹੀ । 62 ।

ਤਬੈ ਹਜੂਰ ਆਇਓ । ਬੰਦੂਕ ਢਾਲ ਲਿਆਓ ।
ਨਿਸਾਨ ਆਗ ਧਾਰਿ ਕੈ । ਹਨੋ ਤੁਫੰਗ ਤਯਾਰ ਕੈ । 63 ।

1) ਬੰਦੂਕ 2) ਢਾਲ 3) ਬੰਦੂਕ 4) ਸਿੰਘ 5) ਸਿੰਘ 6) ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ 7) ਗਿਣਤੀਆਂ ਗਿਣਨ
ਲਗਾ 8) ਗਲਤੀ

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਪੈਗ ਸੁ ਰਾਖ ਨਿਸਾਨਹ ਹਾਥ ਕਿਧੋ ਘਨਘੋਖ ਫੜਾਈ ।
ਮਾਰਿ ਕਹਾ ਇਹ ਕੇ ਮਧਿ ਭੀਤਰ ਦੇਖਤ ਕੇਤਕ ਔਰ ਬਨਾਈ ।
ਏਕ ਹਨੀ ਪ੍ਰਥਮੈ ਤਿਨ ਬੀਰਹਿ ਲਗੀ ਉਨ ਔਰ ਭਰਾਈ ।
ਸੋ ਜੁ ਹਨੀ ਨਹਿ ਮਧਿ ਲਗੀ ਤਿਨ ਔਰ ਚਲਾਇ ਭਲੇ ਸਿਸਤਾਈ¹ । 64 ।

ਚੌਪਈ : ਤੀਨ ਤੁਫੰਗ ਹਨੀ ਉਨ ਜਬੈ । ਸੋਇ ਨ ਲਗੀ ਜਾਇ ਤਿਹ ਤਬੈ ।
ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਨ ਕੋਪ ਬਢਾਈ । ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰ ਭਲੇ ਸਿਸਤਾਈ । 65 ।

ਪੁਨ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ । ਨਿਜ ਉਰ ਮਧਿ ਲਖਯੋ ਕਰ ਮਹਿ ਧਰ ।
ਕਤ ਨਹੀ ਲਗੀ ਢਾਰ ਤਨ ਗੋਰੀ । ਜੋ ਨਿਰਖੀ ਤਿਹ ਮਨ ਕੀ ਚੋਰੀ ।
ਵਹ ਜੋ ਨਿਸ ਮੈ ਕਰੁਯੋ ਕੜਾਹਾ । ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਹਾ ।
ਸੋ ਨਹੀ ਲਗਨ ਦੇਤ ਹੈ ਗੋਰੀ । ਕਰੈ ਬਾਤ ਕੋ ਕਯੋ ਨ ਕਰੋਰੀ । 66 ।

ਜੋ ਲਖ ਹਥ ਬੰਦੂਕ ਸੁ ਗਹੀ । ਦਿਖ ਅਬ ਮੈ ਮਾਰਤ ਇਹ ਸਹੀ ।
ਕਰ ਲੈ ਅਵਰ ਹਿਮਾਇਤ ਭਾਰੀ । ਪਲ ਮੈ ਯਾਕੋ ਦੇਉ ਬਿਦਾਰੀ । 67 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬੈ ਪ੍ਰਭੂ ਗਹਿ ਤੁਪਕ ਕੋ ਮਾਰਨ ਲਗੁਯੋ ਬਨਾਇ ।
ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਪਰੁਯੋ ਚਰਨ ਮਧ ਧਾਇ । 68 ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਨ ਮੁਖ ਸੋ ਤਿਨ ਐਸ ਉਚਾਰੀ । ਤੁਮ ਆਗੈ ਕਿਆ ਚਰਮ² ਬਿਚਾਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਾ ਕੋ ਕਹਾ ਸੁਨਾਈ । ਅਵਰ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰ ਲੈ ਕਾਈ । 69 ।

ਰਾਤ ਰਾਤ ਮਹਿ ਕਰ ਗੁਰਮਤੇ । ਫਿਰਿਓ ਕੜਾਹੁ ਛਕਾਵਤ ਉਤੇ ।
ਸੁਖਾ ਸੁਖ³ ਅਸਕੇਤ⁴ ਮਨਾਈ । ਡਰਦਾ ਫਿਰ ਕਿਮ ਰੈਨ ਸਬਾਈ । 70 ।

ਅਬ ਛੇਦਤ ਹੋ ਰਖਲੈ ਢਾਲਾ । ਕਰ ਲੈ ਸਗਰੋ ਜੋਰ ਨਿਰਾਲਾ ।
ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੀ । ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮਰੀ ਗਲ ਨ ਉਚਾਰੀ । 71 ।

ਤੁਮ ਕਰਤੇ ਜੋ ਛੁਟੈ ਤੁਫੰਗਾ । ਬੇਧ ਜਾਇ ਕਈ ਧਰਨੇ⁵ ਨਿਸੰਗਾ ।
ਕਈ ਸੁਮੇਰ ਪਬ ਸੇ ਗਿਰਾ । ਤੋਰ ਕੋਪ ਕਰ ਰਹੈ ਨ ਬਿਰਾ । 72 ।

ਕਹਾ ਬਾਪੁਰੀ ਏਹ ਜਰ ਢਾਰ । ਜਰੀ ਜਰੀ ਹੋਇ ਜਾਇ ਰਵਾਰ⁶ ।
ਜੋ ਕਹਿ ਕੈ ਪਗ ਗਹਿ ਘਿਘਆਯੋ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਯੋ । 73 ।

ਸਵੈਯਾ : ਢੀਠ ਸੁ ਹੋਇ ਮੁਝੈ ਮਤਿ ਮੰਦ ਕਰੀ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਬਹੁ ਮੂਰਖਤਾਈ ।
ਬੈਨ ਘਨੇ ਉਲਟਾਤ ਭਨੈ ਨਹੀ ਗੁਯਾਨ ਗਹੈ ਮਨ ਮਧਿ ਬਨਾਈ ।

1) ਨਿਸ਼ਾਣਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ 2) ਚੰਮ ਦੀ ਬਣੀ ਢਾਲ 3) ਸੁਖਣਾ ਸੁਖ ਕੇ 4) ਪਰਮਾਤਮਾ; ਵਸਮ ਗੁਰੂ
5) ਧਰਤੀ 6) ਮਿੱਟੀ, ਖੇਹ

ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸਰੋਤੀ¹ ਕਰੀ ਯਹ ਜਾਨ ਖਤੋ ਬਖਸੋ ਅਧਿਕਾਈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਬਿਨਤੀ ਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਬਿਗਸੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਈ । 74 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਇਹ ਸੁਖਦ ਕਹਾਨੀ । ਪੂਰਨ ਭਈ ਅਵਰ ਸੁਨ ਕਾਨੀ ।

ਲਖੀ ਜੰਗਲ ਜਹਾਂ ਭਣਿਜੇ । ਅਦਭੁਤ ਪਾਵਨ ਦੇਸ ਗਣਿਜੇ । 75 ।

ਏਕ ਕਪੂਰਾ ਥੋ ਤਿਹ ਜਾਟ । ਤਵਨ ਦੇਸ ਕੋ ਗਨੀਐ ਰਾਟ² ।

ਏਕ ਅਸੁਵ ਗਿਯਾਰਹ ਸੈ ਮੋਲ । ਪਨ੍ਯੋ ਹਜੂਰ ਸੁਜਾਨ ਅਡੋਲ । 76 ।

ਸੈਨ ਸਿੰਗਾਰ³ ਤਾਸ ਧਰ ਨਾਮਾ । ਪਨੈ ਦਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਧਾਮਾ ।

ਪਹੁਚ੍ਯੋ ਆਨ ਜਬੈ ਦਰਬਾਰ । ਸਭ ਕਾਹੂ ਨਿਰਖ੍ਯੋ ਨਿਰਧਾਰ । 77 ।

ਆਛੋ ਨੀਕਾ ਸਭੈ ਜਨ ਭਾਖਾ । ਮਨੋ ਜਲਧਿਸੁਤ⁴ ਕੈ ਛਬਿ ਰਾਖਾ ।

ਦਲ ਬਿਦਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਬੰਧਾਯੋ । ਦਾਣਾ ਰਾਤਬ ਸਰਬ ਕਰਾਯੋ । 78 ।

ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬੀਤ ਜਬ ਗਯੋ । ਏਕ ਦਿਵਸ ਕਵਤੁਕ ਇਮ ਭਯੋ ।

ਹੁਕਮ ਕਰ੍ਯੋ ਕਰਣਾ ਕੇ ਆਲੈ । ਬਾਜ⁵ ਸਿੰਗਾਰਹੁ ਬੁਧ ਬਿਸਾਲੈ । 79 ।

ਕਾਠੀ ਜੀਨ ਤਾਸ ਪਹਿ ਪਾਵਹੁ । ਭੂਖਨ ਚਾਰ ਹਮੇਲੇ ਸਜਾਵਹੁ ।

ਕਲਗੀ ਝਾਂਝਰ ਲੂਲ⁶ ਸਿੰਗਾਰ । ਅੰਗ ਅੰਗ ਡਾਰਹੁ ਨਿਰਧਾਰ । 80 ।

ਯੋ ਤਿਨ ਆਛੇ ਕਰ ਤਈਯਾਰ । ਆਨ ਹਜੂਰ ਕਰ੍ਯੋ ਸੁ ਖਲਾਰ⁷ ।

ਆਪ ਦਯਾਨਿਧ ਚੜ੍ਹਨ ਜੁ ਲਾਗੇ । ਰਕਾਬ ਚਰਨ ਜਬ ਦਯੋ ਅਨੁਰਾਗੇ । 81 ।

ਘੋਰੇ ਤਬ ਨਿਜ ਕਰੀ ਸੁ ਛਾਤ । ਉਛਰਿਯੋ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣੇ ਨਾਰ⁸ ।

ਦਾਹਣ ਭੁਜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਮੂਲਾ । ਖਾਧਾ ਜੋਰ ਕਛਕ ਕਰ ਸੂਲਾ । 82 ।

ਫੇਰ ਸੁ ਤੋਰ ਕਿਕਾਣ⁹ ਜੁ ਆਏ । ਕਰਤ ਸੁਚੇਤਾ ਮੋਦ ਬਢਾਏ ।

ਮਾਤਾ ਕੇ ਮੰਦਰ ਜਬ ਗਏ । ਮਾਤਾ ਨਿਰਖ ਚੀਰ ਬਚ ਕਏ । 83 ।

ਭੁਜਾ ਪਰ ਬਾਧਿਓ ਨਿਰਖ ਰੁਮਾਲ । ਪੂਛਯੋ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਭ ਜੁ ਨਾਲ ।

ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਬਾਧਾ ਇਹ ਚੀਰ । ਆਛੋ ਹੈ ਸੁਭ ਅੰਗ ਸਰੀਰ । 84 ।

ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਚਾਰਾ । ਘੋਰੇ ਚਢਤ ਜੋ ਅੰਗ ਪਰਾ ।

ਝਟਕਾ ਲਗ੍ਯੋ ਬਾਹ ਮੁਰ ਮਾਹੀ । ਤਾਤੇ ਬਾਧੋ ਚੀਰ ਸੁ ਆਹੀ । 85 ।

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਮਾਤਾ ਇਹ ਕੀਨਾ । ਸਰਬ ਸਮਗ੍ਰੀ ਜੋਰ ਸੁ ਲੀਨਾ ।

ਤੇਲ ਮਾਹਿ ਘ੍ਰਿਤ ਲੇਹ ਮੰਗਾਇ । ਸੋਨਾ ਤਿਲ ਜਤਨਾਜ ਅਣਾਇ । 86 ।

1) ਉਨਤਤ ਕਰੇ 2) ਰਾਠ, ਰਜਵਾੜਾ 3) 'ਸੈਨਾ ਦੀ ਸੋਭਾ' ਨਾ ਰਖਿਆ 4) ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਵੇਲੇ ਨਿਕਲਿਆ ਘੋੜਾ 5) ਘੋੜਾ 6) ਫੁੱਲਾਇਮਾਨ, ਚੰਦਲ 7) ਆਣ ਖੜਾ ਕੀਤਾ 8) ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ 9) ਘੋੜਾ

ਰਸਵਾਲ ਛੰਦ :

ਧਰੀ ਆਨ ਤਾਹੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਰ ਪਾਹੀ ।
 ਸਬੈ ਅੰਗ ਲਾਈ । ਸੁ ਵਾਰੰ ਬਨਾਈ । 87 ।
 ਦਿਜੰ ਏਕ ਦੀਨੇ । ਉਨੇ ਬਾਧ ਲੀਨੇ ।
 ਬੰਧੇ ਪੋਟ ਸਾਈ । ਚਲੋ ਬਿਪ ਧਾਈ । 88 ।
 ਅਗੈ ਦਵਾਰ ਚੌਕੀ । ਬਬੇਕੀ ਸਿੰਘੋ ਕੀ ।
 ਉਨੈ ਬਿਪ ਹੋਰੀ । ਲਯੋ ਜਾਤ ਘੋਰੀ । 89 ।
 ਕਹਾ ਬਿਪ ਆਨੋ । ਤਿਨੋ ਯੋ ਬਖਾਨੋ ।
 ਗੁਰੂ ਸੀਸ ਸੰਦਾ । ਅਨਿਯੋ ਪੋਟ ਬੰਧਾ । 90 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਿਰ ਸਦਕ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਣ ਲਯੋ ਖਾਲਸੇ ਲੂਟ ।
 ਰੋਵਤ ਪੀਟਤ ਮਿਸ੍ਰ ਜੂ ਚਲਿਯੋ ਪਾਛ ਫਿਰ ਹੂਟ¹ । 91 ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰਫੁੱਯੋ ਉਨੇ ਕਯੋ ਆਯੋ ਇਹ ਹਾਲ ।
 ਤਿਨ ਆਗੈ ਬਰਨਨ ਕੀਓ ਜੋ ਬੀਤਯੋ ਤਿਹ ਨਾਲ । 92 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਸੁ ਚੌਕੀ² ਦੁਰੋਜੇ ਹੁਤੀ ਸਿੰਘ ਜੋਈ । ਤਿਨੈ ਛੀਨ ਲੀਨੇ ਮੁਝੈ ਮਾਲ ਸੋਈ ।
 ਘ੍ਰਿਤੰ ਖਾਂਡ ਮੇਦਾ ਤਿਲੰ ਤੇਲ ਸਾਰੋ । ਰਤੀ ਨਾਹਿ ਛਾਡਿਓ ਸਬੈ ਵੈ ਬਿਦਾਰੋ । 93 ।
 ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਬਿਪੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਮਾਈ । ਕਰੁਯੋ ਕੋਪ ਭਾਰੋ ਮੁਖੰ ਯੋ ਸੁਨਾਈ ।
 ਭਲੀ ਸਿਖ ਚੌਕੀ ਦਰੰ ਪੈ ਬਠਾਏ । ਨਹੀ ਲਾਜ ਰਖੇ ਗਏ ਲੋਗ ਆਏ । 94 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਬਖਾਨਾ ਕਹ ਮਾਤ ਹੋਆ । ਹਮੈ ਭੀ ਜਨਾਵੋ ਜਿਤਾ ਭੇਦ ਓਆ ।
 ਕਹੀ ਮਾਤ ਦਾਨੰ ਦਿਜੰ ਖੋਸ ਲੀਨਾ । ਜਿਨੈ ਲੋਗ ਮਾਨੈ ਇਨੈ ਛੀਨ ਕੀਨਾ । 95 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਹਾ ਮਿਸਰ ਤੁਮ ਨੇ ਕਹਾ ਉਨੈ ਰਟਿਯੋ ਕਿਹ ਭਾਇ³ ।
 ਸਗਰੋ ਭੇਦ ਸੁ ਤਵਨ ਕੋ ਕਹ ਗੁਰ ਮੁਝੈ ਸੁ ਨਾਇ । 96 ।

ਚੌਪਈ : ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਕਮਲ ਪਗ ਤੀਰ । ਸੁਨਹੁ ਕਾਨ ਦੇ ਸੁਖਦ ਸਰੀਰ ।
 ਜਬ ਹਮ ਦਰਵਾਜੇ ਨਿਜ ਗਏ । ਏ ਆਗੈ ਬੋਲਤ ਇਮ ਭਏ । 97 ।
 ਕਿਹ ਮਿਸਰ ਅਨਿਓ ਇਹ ਬਾਂਧਾ । ਹਮ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਵੋ ਸਾਂਧਾ ।
 ਤਬ ਤਾਸੋ ਹਮ ਐਸ ਉਚਾਰੀ । ਸਿਰ ਸਦਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਭਾਰੀ । 98 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਪਰੇ ਬੇਗ ਕਰ ਹਲਾ । ਸਭ ਕੀ ਲਈ ਓਟ ਗਹਿ ਪਲਾ ।
 ਛੀਨ ਛਾਲ ਧਨੁ ਲਏ ਨਿਕਾਰੀ । ਅਬ ਆਏ ਤੁਮ ਤੀਰ ਸੁਧਾਰੀ । 99 ।

1) ਪਿੱਛੇ ਪਰਤੇ 2) ਦੁਆਰ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ 3) ਕਿਸ ਭਾਵ ਨਾਲ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਮਾਤਾ ਸੋ ਕਹੈ । ਅਬ ਕਛੁ ਮਾਤਾ ਅੰਨ ਜੁ ਅਹੈ ।
 ਔਰ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਮਾਤ ਲਿਆਈ । ਬਿਪਨ¹ ਕੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਦਿਵਾਈ । 100 ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਪਨ ਇਮ ਕਹੀ । ਅਬ ਜੋ ਫੇਰ ਪੂਛਹੈ ਸਹੀ ।
 ਤੋ ਯਾ ਬਿਧ ਭਾਖੋ ਉਨ ਸਾਥਾ । ਦਾਨ ਦਯੋ ਕਰ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ । 101 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਚਲੈ ਵਏ ਦਿਜ ਧਾਈ । ਪੁਹੁਚੇ ਤਵਨ ਦਰੋਜੇ ਆਈ ।
 ਪੂਛਯੋ ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਧਾਇ । ਉਨ ਆਗੈ ਇਮ ਦਯੋ ਸੁਨਾਇ । 102 ।
 ਕੈ ਸੰਕਲਪ ਦਯਾ ਕੇ ਨਿਧਾ । ਹਮ ਕੋ ਦਈ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਸਿਧਾ ।
 ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਾ ਖਾਲਸੇ ਧਾਇ । ਆਛੋ ਭਲਾ ਮਿਸਰ ਜੁ ਜਾਇ । 103 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਭਾਖ ਗਏ ਦਿਜ ਧਾਮਾ । ਕਰੁਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਖਾਲਸੈ ਕਾਮਾ ।
 ਜੇਤਕ ਸੋਜ² ਦਿਜਨ ਤੇ ਲਈ । ਕਰ ਭੋਜਨ ਸਭ ਹੀ ਯੋ ਕਹੀ । 104 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਘ੍ਰਿਤ ਆਦਿਕ ਮਾਹ ਮਿਠਾਨ ਜਿਤਾ । ਵਹ ਪਾਇ ਸੁ ਲੰਗਰ ਮਧਿ ਲਿਤਾ ।
 ਪਿਤ ਲੋਹ ਸੁਤੰ³ ਕਲਧੋਤ⁴ ਜਈ । ਲਹਿ ਬੇਚ ਸੁ ਮਧਿ ਬਜਾਰ ਲਈ । 105 ।
 ਤਿਹ ਕੋ ਮਿਠ ਘ੍ਰਿਉ ਮਿਦਾ⁵ ਸੁ ਲਯੋ । ਕਰ ਭੋਜ ਕੜਾਹੁ ਬਾਟਾਇ ਦਯੋ ।
 ਸੁਨ ਸੰਤ ਕਥਾ ਸੁਪ੍ਰਸਨ ਭਏ । ਇਮ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਏ । 106 ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਰ ਸਦਕ ਜੋ ਭਯੋ । ਵਹ ਬਿਪਨ ਤੇ ਇਮ ਛੀਨ ਲਯੋ ।
 ਇਹ ਬੈਨ ਕਹੁਯੈ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁ ਤਦੈ । ਸਿਰ ਸਦਕ ਮਾਲਕੁ ਪੰਥ ਸਦੈ । 107 ।
 ਵਹ ਅਚੁਤ ਨਾਥ ਅਲੇਖ ਗੁਰੰ । ਜਿਹ ਕੋ ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਸੇਸ ਸੁਰੰ⁶ ।
 ਕਈ ਬੀਤ ਗਏ ਸੰਕਲਪ ਜਿਨੈ । ਬਿਦਮਾਨ ਲਖਯੋ ਨਹੀ ਤਉਨ ਤਿਨੈ । 108 ।
 ਵਹ ਧਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹਮ ਪੈ ਸੁ ਆਯੋ । ਹਮ ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਖੋਜ ਲਯੋ ।
 ਤਿਹ ਕੋ ਸਿਰ ਸਦਕ ਆਨਿ ਦਯੋ । ਤਬ ਖਾਲਸ ਪੰਥ ਸੁ ਕੌਨ ਭਯੋ । 109 ।
 ਸਿਰ ਸਦਕ ਨਾ ਹਮ ਦੇਤ ਕਿਸੈ । ਤੁਮ ਜਾਨ ਲਿਜੈ ਦਿਜ ਜੂ ਸੁ ਇਸੈ ।
 ਪੁਨ ਦਾਨ ਕਰੈ ਸੰਕਲਪ ਬਿਪੰ । ਜਿਹ ਤੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਹੋਤ ਸਿਧੰ । 110 ।
 ਸਿਰ ਸਦਕ ਔ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨੈ । ਹਮ ਦੇਵਤ ਨਾਹਿ ਕਿਸੂ ਸੁ ਉਨੈ ।
 ਇਹ ਭਾਤ ਕਬੰ ਯਹ ਪੁਰ ਭਈ । ਅਬ ਆਨ ਪ੍ਰਸੰਗਹਿ ਬਾਤ ਅਈ ।
 ਇਕ ਸਿੰਘ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸੁ ਤਟੈ । ਤਿਹ ਨਾਮ ਜਗਾ ਹਰਿ⁷ ਜਛ ਭੰਟੈ । 111 ।
 ਪਗ ਜੇ ਗੁਰ ਕੇ ਬਰ ਕੰਜ ਹੁਤੇ । ਤਿਹ ਪ੍ਰੇਮ ਜਗਾ ਸਿੰਘ ਜੂ ਸੁ ਰਤੇ ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪਰੀਤ ਅਖੰਡ ਰਚੀ । ਦੁਹ ਮੂਰਤਿ ਤੇ ਜਾਣੁ ਏਕ ਸਚੀ । 112 ।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ 2) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 3) ਚਾਂਦੀ 4) ਸੋਨਾ 5) ਮੈਦਾ 6) ਦੇਵਤੇ 7) ਸਿੰਘ

ਅਲ ਕੰਜ ਕਵੀ ਨਿਸ ਰਾਟ¹ ਰਤੰ । ਇਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪਗੀ ਪੁਨ ਤੰਨ ਮਤੰ ।
 ਨਿਜ ਸੇਵ ਜਿਤੀ ਪਗ ਨਾਥ ਅਹੈ । ਜੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੈ ਬਿਨੁ ਅੰਨ ਕਹੈ । 113 ।
 ਜਲ ਭੋਜਨ ਚੀਰਨ ਆਂਸ ਧਰੀ । ਤਨ ਆਲਸ ਨੀਂਦ ਕਹੀ ਸੁ ਦੁਰੀ² ।
 ਦਿਨ ਰੈਨ ਰਤੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਂ । ਨਹੀ ਔਰ ਰਖੀ ਸੁ ਕਲਿਤ³ ਕਹਾਂ । 114 ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਸੇਵ ਰਸੰ । ਨਿਜ ਸੁਵਾਮ ਸੁ ਹੋਵਤ ਨਾਸ ਬਸੰ ।
 ਜਿਮ ਨਾਰਿ ਕਿਧੋ ਪਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰੰ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਕੋ ਬਸੁ ਲੈ ਸੁ ਕਰੰ । 115 ।
 ਤਿਮ ਸੇਵਕ ਸੁਵਾਮ ਸੁ ਬਸ ਕਰੈ । ਸੁਤਿ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਰਰੈ ।
 ਕਰਣਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੂ ਬਹੁ ਤਾਸ ਕਰੈ । ਕਹਬੋ ਕਛੁ ਕਾਜ ਤਿਸੈ ਜੁ ਰਰੈ । 116 ।
 ਖਿਗਮਤ⁴ ਜੁ ਚਾਰ ਸੁ ਔਚ ਜਿਤੇ । ਤਿਹ ਹੋਰ ਸਭੇ ਕਿਤ ਮਧਿ ਤਿਤੇ ।
 ਪੁਨ ਏਕ ਨਿਸਾ ਪ੍ਰਭ ਪੰਢ ਹੁਤੈ । ਇਨ ਔਰ ਲਖਯੋ ਪਰ ਹੈ ਨ ਸੁਤੈ । 117 ।

ਰਸਵਾਲ ਛੰਦ :-

ਸਬੈ ਜੋਇ ਦਾਸਾ । ਭਨੇ ਬੈਨ ਤਾਸਾ ।
 ਤੁਮੈ ਹੀ ਰਹੋਗੇ । ਹਮੈ ਕਾਢ ਦਯੋਗੇ । 118 ।
 ਹਮੈ ਪਾਛ ਡਾਰੀ । ਫਿਰੈ ਯਉ ਅਗਾਰੀ ।
 ਬਿਨਾ ਕਾਇ ਬੋਲੈ । ਅਗੈ ਪਾਛ ਡੋਲੈ । 119 ।
 ਤੁਮੈ ਜੈਸੁ ਹੋਈ । ਗਏ ਕੇਤ ਜੋਈ ।
 ਤਿਨੇ ਯੋ ਸੁ ਰਾਰਾ⁵ । ਕਰੀ ਤੋਨ ਨਾਰਾ । 120 ।
 ਨਹੀ ਸੋਈ ਬੋਲਾ । ਚੁਪੰ ਯਾਤ ਝੋਲਾ ।
 ਗਹੈ ਹਥ ਪਖਾ । ਬੁਲਯੋ ਨਾਹਿ ਰੁਖਾ । 121 ।
 ਭਲੀ ਨਾ ਬੁਰਾਈ । ਤਿਨੈ ਨਾ ਸੁ ਗਾਈ ।
 ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਭਾਰੀ । 122 ।
 ਬਿਤੀ ਜਾਨ ਰਾਤੰ । ਭਯੋ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਤੰ ।
 ਪਢੰ ਗਾਇ ਬਾਨੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਨੀ । 123 ।
 ਦਿਵਾਨੰ ਲਗਾਈ । ਬਿਠੇ ਆਪ ਆਈ ।
 ਤਬੈ ਚੀਤ ਆਯੋ । ਸਿਖੰ ਸੋ ਬੁਲਾਯੋ । 124 ।

ਪ੍ਰਭ ਬਾਚੁ

ਭੁਜੰਗ ਤਬੈ ਸਾਥ ਵਾ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਗਾਈ । ਨਿਮੰ ਬੋਲ ਕੌਨੰ ਹੁਤੋ ਜਾਨ ਸਾਈ ।
 ਛੰਦ : ਤਿਨੇ ਠੀਕ ਮੰਦੇ ਕਹੇ ਬੈਨ ਤੋਹੀ । ਮੁਝੈ ਸੋ ਬਖਾਨੋ ਕਰੋ ਮੈ ਸੁ ਸੋਈ । 125 ।

1) ਚੰਦਮਾ 2) ਲੁਕੀ, ਛਿਪੀ 3) ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ 4) ਖਿਦਮਤ, ਖਿਜਮਤ 5) ਝਗੜਾ

ਮੁਝੈ ਆਛ ਮੰਦੀ ਕਿਨੈ ਨਾਹਿ ਗਾਈ । ਪੰਗੰ ਤੀਰ ਕੰਸੰ ਤਿਨੈ ਯੋ ਸੁਨਾਈ ।
ਪੁਨੰ ਦੀਨਬੰਧੰ ਕਰੋ ਯੋ ਸੁ ਕਾਜਾ । ਬੁਲੈ ਦਾਸ ਸਾਰੇ ਅਸੰ ਬੈਨ¹ ਸਾਜਾ । 126 ।
ਜਲੰ ਦੋਇ ਬਾਟੀ ਭਰੰ ਸੋ ਮੰਗਾਈ । ਇਕੈ ਸੈਲ ਕੰਕਰ ਪਤਾਸਾ ਪਵਾਈ ।
ਧਰੀ ਤੋਨ ਬਾਨੰ ਬਿਤੇ ਜਾਮ ਦੋਈ । ਰਟੈ ਫੇਰ ਬੈਨੰ ਕਿਧੋ ਮਾਂਗਿ ਸੋਈ । 127 ।

ਚੌਪਈ : ਪਥਰੀ ਔਰ ਪਤਾਸੋ ਜੋਈ । ਗਹਿ ਲਿਆਵੇ ਹਮਰੇ ਤਟ ਸੋਈ ।
ਤਬੈ ਖਾਲਸੇ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । ਪਦ ਪੰਕਜ ਗੁਰ ਤੀਰ ਸੁਧਾਰਾ । 128 ।
ਪਥਰੀ ਸਾਬਤ ਇਹੈ ਸੁ ਬਾਨੀ । ਭਯੋ ਪਤਾਸਾ ਢਰ ਕਰ ਪਾਨੀ ।
ਤਾ ਕੋ ਤੁਰਤ ਫੁਹਤ ਜਲ ਨਾਰ । ਕੋਮਲ ਭਯੋ ਪਤਾਸੋ ਬਾਰ । 129 ।
ਯਹ ਜੜ ਪਥਰ ਕਠਨ ਕਰਾਲ² । ਜਲ ਨਹੀ ਭਿਦੈ ਬੀਤ ਜੁਗ ਸਾਲ ।
ਇਨ ਕੀ ਆਦਿ ਬੰਸ ਚਲ ਚਾਲਾ । ਨਈ ਨਹੀ ਸੁਨ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ । 130 ।
ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਉਨ ਕੇ ਸੰਗ ਗਾਈ । ਤੁਮ ਹੋ ਪਾਹਨ³ ਅਨਭਿਦ⁴ ਭਾਈ ।
ਰਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੁਮੈ ਨਹੀ ਲਾਗਾ । ਸੰਗ ਮਰਾਲ⁵ ਰਹੇ ਜਿਮ ਕਾਗਾ । 131 ।
ਦੂਰੰਤਰ ਤੇ ਜੋ ਸਿਖ ਆਵਤ । ਹੋਇ ਪਤਾਸਾ ਜਲਹ ਸਮਾਵਤ ।
ਸਾਕਤ ਨਿਸ ਦਿਨ ਨਿਕਟ ਜੁ ਬਸੈ । ਤਾ ਕੋ ਕਛੁ ਪਾਹੁ ਨਹੀ ਰਸੈ । 132 ।
ਜਲਜ⁶ ਸਿਬਾਲ⁷ ਦੋਊ ਜਲ ਮਾਹੀ । ਦਾਦਰ ਨੀਚ ਸਿਬਾਰ ਸੁ ਖਾਹੀ ।
ਨਹੀ ਜਾਨ ਰਸ ਕੋਲ ਪਰਾਗਾ⁸ । ਕੀਚ ਸਿਬਾਲ ਡਾਂਡਿ ਰਸੁ ਪਾਗਾ । 133 ।
ਕੋਟ ਕਲਪ ਪਾਹਨ ਜਲ ਬਸੈ । ਤਨਕ ਨ ਤਾਸ ਅੰਗ ਪੁਨ ਰਸੈ ।
ਤਿਮ ਸਾਕਤ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪਾਸਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਨ ਤੇ ਰਹਤ ਨਿਰਾਸਾ । 134 ।
ਗੁਨ ਕੋ ਤਯਾਗ ਅੰਗਨੈ ਗਹੈ । ਦਾਦਰ ਕਮਲ ਸਿਬਾਲਨ ਬਹੈ ।
ਗਉ ਭੈਸ ਤਨ ਜੋਕ ਲਗਈਐ । ਛੀਰ ਨ ਗਹੈ ਰੁਧਰ ਕੋ ਪੀਐ । 135 ।

ਮਧਭਾਰ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਇਮ ਚਰਿਤ ਠਾਨ ।

ਛੰਦ : ਖਿਜਮਤ ਸੁ ਦਾਰ । ਤਾੜੇ ਅਪਾਰ । 136 ।

ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਧਾਰ । ਅਨਿੰਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ।

ਆਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ । ਕਰ ਤਵਨ ਦਾਸ ।

ਜਿਹ ਗੁਰ ਸਹਾਇ । ਤਿਹ ਸਰਬ ਪਾਇ । 137 ।

ਆਗੈ ਸੁਜਾਨ । ਸੁਨ ਕਥਾ ਆਨ ।

ਜਿਮੁ ਕਰਾ ਦੇਵ । ਚਰਿਤੰਮ ਅਭੇਦ । 138 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਤਖਤੰ ਅਕਾਲ । ਸਾਚੇ ਵਿਸਾਲ ।

1) ਬੋਲ 2) ਕਠੋਰ, ਸਖਤ 3) ਪੱਥਰ 4) ਅਣਭਿਜ 5) ਹੰਸ 6) ਕਮਲ 7) ਕਾਇ
8) ਕਮਲ ਫੁਲ ਦੀ ਧੁੜ

ਦੇਵਤ ਦਿਦਾਰ । ਦਮਦਮੇ ਦਿਯਾਰ । 139 ।

ਉਚੈ ਸਥਾਨ । ਜਿਨ ਗਗਨ ਭਾਨ ।

ਤਿਹ ਬਿਪ ਏਕ । ਦੁਖ ਕਹ ਅਨੇਕ । 140 ।

ਕੀਨੀ ਸੁ ਦਾਦ¹ । ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਫਰਯਾਦ ।

ਸੁਨੀਐ ਦਿਯਾਲ । ਮੈ ਦੁਖੁ ਬਿਸਾਲ । 141 ।

ਤੋਟਕ ਬਿਪ ਨੇਕ ਫਰਯਾਦ ਕਰੀ ਜੁ ਉਨੈ । ਸੁਨ ਕਾਨ ਦਯਾਲ ਸੁ ਤਾਸ ਪੁਨੈ ।

ਛੰਦ : ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਭੇਜ ਪੁਛਾ ਸੁ ਕਹਾ । ਇਹ ਕਉਨ ਦੁਖੀ ਕਿਹ ਪੈ ਸੁ ਅਹਾ । 142

ਤਬ ਕਿੰਕਰ ਜਾਇ ਸੁ ਖੋਜ ਲਯੋ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਿਨੈ ਦਿਜ ਭਾਖ ਦਯੋ ।

ਉਸੀਯਾਰ ਪੁਰੇ ਉਰ² ਏਕ ਵਸੀ । ਤਿਹ ਨਾਰਿ ਮੁਰੀ ਸੁ ਪਠਾਣ ਖੁਸੀ । 143 ।

ਰਸਾਵਲ ਮੁਝੈ ਕੋ ਸੁ ਮਾਰੀ । ਲਈ ਛੀਨ ਨਾਰੀ ।

ਛੰਦ : ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਤਕਾਈ । ਅਯੋ ਮੈ ਸੁ ਧਾਈ । 144 ।

ਤੋਟਕ ਬਰ ਸੂਧ ਕਿਧੋ ਉਮਰਾਵ ਘਨੇ । ਘਨ ਬੀਰ ਅਮੀਰ ਸੁ ਰਾਵ ਤਨੇ³ ।

ਛੰਦ : ਮੁਹ ਟੋਰ ਸਬੈ ਵਹ ਦੇਖ ਲਏ । ਨਹੀ ਮੋਰ ਸੁ ਕਾਜ ਕਿਨੈ ਸੁ ਕਏ । 145 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਰੋ ਮੋ ਪਰਾਲਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।

ਨਹੀ ਏਕ ਠਾਨਾ । ਤਜੋ ਮੈ ਪਰਾਨਾ । 146 ।

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਆਗੀ । ਅਸੀ ਹੋਨ ਲਾਗੀ ।

ਜਰੀ ਸੈਨ ਛਤ੍ਰੀ । ਧਰੰ ਹਾਥ ਅਤ੍ਰੀ । 147 ।

ਮਲੇਛਾਨ ਬੰਸਾ । ਕਰੰ ਜੋ ਬਿਧੰਸਾ⁴ ।

ਇਨ ਜੁਧ ਸਾਜੀ । ਕਰੈ ਦੂਰ ਬਾਜੀ । 148 ।

ਤਿਨੈ ਪੀਟ ਰੋਈ । ਘਨੀ ਬਾਤ ਜੋਈ ।

ਦਯੋ ਤਾ ਦਿਲਾਸਾ । ਸੁਨੈ ਹਾਲ ਤਾਸਾ । 149 ।

ਤਟੰ ਸੋ ਬਿਠਾਯੋ । ਸਭੈ ਭੇਦ ਪਾਯੋ ।

ਕਹਾ ਬਿਪ ਬੈਨਾ । ਧਰੋ ਧੀਰ ਐਨਾ⁵ । 150 ।

ਆਈ ਜਾਨ ਨਾਰੀ । ਅਰੰ ਕੋ ਬਿਦਾਰੀ ।

ਸੁਨੈ ਐਸ ਬਾਨੀ । ਤਿਨੋ ਧੀਰ ਠਾਨੀ । 151 ।

ਪੁਨੰ ਦੀਨ ਬੰਧਾ । ਕਰੋ ਯੋ ਸੁ ਧੰਧਾ ।

ਤਨੰ ਆਪ ਜਾਯੋ । ਤਟੈ ਸੋ ਬੁਲਾਯੋ । 152 ।

1) ਫਰਿਆਦ 2) ਵਿਚ ਜਾਂ ਕੋਲ 3) ਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ 4) ਵਿਨਾਸ 5) ਘਰਾਂ ਵਿਚ

ਚੰਪਈ : ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲਯੋ ਬੁਲਾਈ । ਪਗ ਪਲਵ ਤਟ ਅਯੋ ਸੁ ਧਾਈ ।
ਕਰਮਹਿ ਗਹਿ ਧਨ ਦੁਤ ਪੁਨ ਬਾਨਾ । ਕਸੀ ਹੁਤੀ ਜਨ ਕਮਰ ਨਿਧਾਨਾ । 153 ।
ਅਰੁਨ ਦਿਪਤ ਪਗ ਮਹਿ ਪਗ ਤ੍ਰਾਨਾ । ਅਰੁਨ¹ ਦੁਸਾਲੋ ਨਿਰਖਤ ਨਾਨਾ ।
ਅਰੁਨ ਸੀਸ ਰਾਜਿਤ ਸਰਦਾਰਾ² । ਲਾਲੈ ਕੁਰਤੀ ਦਿਪਤ ਦਿਦਾਰਾ । 154 ।
ਅਰੁਨ ਜੋਤ ਮਸਤਕ ਇਮ ਸੋਹੈ । ਜਿਮ ਸਮ ਔਰ ਓਪ ਨਹੀ ਕੋਹੈ ।
ਸਸ ਅਨੰਗ³ ਉਪਮਾ ਜੋ ਦਈਐ । ਅਧਿਕ ਲਜ ਮਨ ਮੈ ਮਰ ਜਈਐ । 155 ।
ਗੁਰਤਲ ਪੀਵਹ ਦੇਹ ਬਿਹੀਨਾ । ਮੋ ਗੁਰ ਸੁਤ ਛਬਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ।
ਭ੍ਰਮਰ ਕੀਰ ਖੰਜਨ ਪਿਕ ਮੀਨਾ । ਕੇਹਰ ਕਰੀ ਕਪੋਤ⁴ ਅਧੀਨਾ । 156 ।

ਸਵੈਯਾ : ਪੰਕਜ ਕੀ ਉਪਮਾ ਪਦ ਹਾਥਮ ਜੋ ਦਿਜੀਯੈ ਇਨ ਕੋ ਨਰ ਧਾਰੀ ।
ਤੋ ਪੁਨ ਤੁਛ ਬਿਚਾਰ ਰਿਦੈ ਮਧਿ ਨਾਹਿ ਪੁਜੈ ਇਨ ਸੋਭ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
ਨੀਰ ਬਿਨਾ ਮੁਰਝੈ ਪਲ ਭੀਤਰ ਕੰਟਕ ਬਲ ਭਰੇ ਤਨ ਭਾਰੀ ।
ਵੈ ਗੁਰਜਾ⁵ ਨਿਜ ਅਚੁਤ ਅੰਗ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਨਾਹਦ ਚਾਰੀ⁶ । 157 ।
ਪੂਰਨ ਅੰਗ ਦਿਪੈ ਪਰਮਾਨਿਧ⁷ ਸੰਤਨ ਕਾਜ ਮਹੀ ਬਪੁ⁸ ਧਾਰੇ ।
ਦੀਨ ਸੁ ਸਾਹਿ ਅਲਾਹ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਦਾਸਨ ਕੋ ਸੁਰ ਰੂਖ⁹ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਪੂਰਤ ਹੈ ਮਨਸਾ ਸਭ ਕੀ ਨਿਜ ਧਾਰ ਮਨ ਚਲ ਦਾਸ ਬਿਹਾਰੇ ।
ਸੋਭ ਅਨੂਪ ਅਪਾਰ ਧਰੈ ਤਨ ਆਨ ਕਰ੍ਯੋ ਗੁਰ ਪੂਰ ਦਿਦਾਰੇ । 158 ।
ਤੀਰ ਬਠਾਇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਗ ਪੰਕਜ ਭੇਦ ਕਯੋ ਸਭ ਹੀ ਸਮਝਾਈ ।
ਮਾਰਗ ਮੈ ਅਟਕੋ ਜਿਨ ਆਵਤ ਜਾਤ ਸੁਨੋ ਚਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਈ ।
ਘੋਰ ਸਬੈ ਨਗਰੀ ਵਹ ਦੂਤਨ ਮਾਰ ਗਹੋ ਅਰ ਕੋ ਪੁਨ ਜਾਈ ।
ਲੈ ਹਮਰੇ ਤਟ ਆਵਹੁ ਬੇਗ ਪਠਾਣ ਸਮੇਤ ਸੁ ਨਾਰਿ ਬਨਾਈ । 159 ।
ਲੈ ਕਰ ਬੀਰ ਨਿਸੰਗ ਚਢਿਯੋ ਪੁਨ ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਕਿਧੋ ਬਲਧਾਨੀ ।
ਸਾਬ ਲਯੋ ਅਪਨੇ ਦਿਜ ਨਾਇਕ ਜਾ ਤ੍ਰਿਯ ਕੇ ਹਿਤ ਕੀਸ ਪਯਾਨੀ ।
ਰੈਨ ਗਏ ਚਲਿ ਕੈ ਮਧਿ ਮਾਰਗਿ ਪ੍ਰਾਤ ਭਏ ਸੁ ਪੁਜੇ ਪੁਰ ਆਨੀ ।
ਘੋਰ ਸੁ ਗਾਉ ਲਯੋ ਪਲ ਭੀਤਰ ਖਾਨ ਗਹ੍ਯੋ ਦਿਜ ਨਾਰ ਛਡਾਨੀ । 160 ।
ਨਾਰ ਸਮੇਤ ਪਠਾਨ ਲਯੋ ਗਹਿ ਆਨ ਕਿਸੂ ਨਹਿ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ ।
ਤ੍ਰਾਸਿਤ ਬੀਰ ਮਲੇਛ ਦੁਰੇ ਕਿਤ ਦੀਨਨ ਆਨੁ ਸੁ ਚੀਰ ਫਰਾਯੋ ।
ਲੇ ਤਿਨ ਕੋ ਮਧਿ ਪੈਂਡ ਪਰੇ ਭਟ ਆਨ ਹਜੂਰ ਪ੍ਰਤਛ ਦਿਖਾਯੋ ।
ਹੋਤ ਜੈਕਾਰ ਅਜੀਤ ਭਯੋ ਸਿੰਘ ਫੀਰ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜਸੁ ਛਾਯੋ । 161 ।

1) ਲਾਲ 2) ਪਾਠਾਂਤਰ 'ਦਸ ਮਾਰਾ' 3) ਕਾਮਦੇਵ 4) ਕਬੂਤਰ 5) ਗੁਰੂ-ਪੁੱਤਰ 6) ਸੁੰਦਰ
7) ਪਾਠਾਂਤਰ, 'ਪਰਮਾਨੰਦ' 8) ਸ਼ਰੀਰ 9) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ

ਨਾਰਿ ਦਈ ਦਿਜ¹ ਕੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਆਦਰ ਸੋ ਨਿਜ ਤੀਰ ਬਠਾਈ ।
 ਤੀਰਨ ਛੇਦ ਪਠਾਨ ਕਰਯੋ ਸਿਰ ਤੇਲ ਪਵਾਇ ਸਬੈ ਸੁ ਦਿਖਾਈ ।
 ਸਾਚੁ ਅਦਾਲਤ ਕੈ ਭਵ ਭੂਖਣ ਦੂਖਣ ਦੂਰ ਕਰੈ ਅਰੁ ਹਾਈ ।
 ਤਾ ਦਿਨ ਤੇ ਗੁਰ ਕੋ ਜਸੁ ਪਾਵਨ ਗਾਵਤ ਹੈ ਕਬ² ਬਿਦ³ ਬਨਾਈ । 162 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਪਤ ਤੇਲ ਸਿਰ ਡਾਰ ਕਰ ਤੀਰਨ ਛੇਦ ਕਰਾਇ ।
 ਸਰਬ ਜਗਤ ਕੈ ਨਿਰਖਤੇ ਮਾਰਿਓ ਨੀਚ ਬਨਾਇ । 163 ।
 ਤ੍ਰਿਯ ਦਈ ਦਿਜ ਤਵਨ ਕੋ ਦੁਸਟ ਹਨ੍ਯੋ ਇਤ ਆਇ ।
 ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੋ ਜਗਤ ਮੈ ਰਹ੍ਯੋ ਅਧਿਕ ਜਸੁ ਛਾਇ । 164 ।
 ਨਾਰਦ ਲਾਲ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਕੀ ਘੋਰ ਬਿਪ ਮਿਲਾਇ ।
 ਇਤਿ ਕਥਾ ਪੂਰਨ ਕਰੀ ਏ ਮਧ ਧਯਾਇ ਬਨਾਇ । 165 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਸਾਖੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚਾਰ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਉਨੀਸਮੋ
 ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤ । 19। ਅਫਜੂ

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 2) ਕਵੀ 3) ਬਿਰਦ, ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਪੂਰਤ ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੌ ਨਿਜ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਪਾਰਾ । ਚੁਨ ਚੁਨ ਭਨੀਐ ਹੋਤ ਪਸਾਰਾ ।
 ਬਾਤੇ ਜਬਾ ਮੁਤ¹ ਇਹ ਦਾਸਾ । ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀ ਗੁਰ ਕਥਾ ਬਿਲਾਸਾ । 1 ।
 ਅਨਿਕ ਜੁਧ ਆਨੰਦਪੁਰ ਭਾਰੀ । ਦੋ ਇਨ ਸੇਵਕ ਰਟੈ ਸੁਧਾਰੀ ।
 ਪਾਛੇ ਕਹਾ ਏਕ ਅਗ ਕਹੋ । ਜਿਹ ਪਰਸਾਦ ਪਰਮ ਪਦ ਲਹੋ । 2 ।
 ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਬੀਤਤ ਇਮ ਭਯੋ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੋ ਜਸੁ ਜਗੁ ਛਯੋ ।
 ਦੇਸਇ ਦੋਸ ਅਦੋਸ ਸਿਧਾਯੋ । ਧਰਨ ਗਗਨ ਮੈ ਜਿਤ ਕਿਤ ਭਾਯੋ । 3 ।
 ਰਾਜ ਜੋਗ ਜਿਤ ਤਖਤ ਬਿਰਾਜੈ । ਜਾ ਕੋ ਨਿਰਖ ਜਗਤ ਜਗ ਰਾਜੈ ।
 ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਜਸੁ ਲਖ ਅਨਲ² ਸਮਾਨਾ । ਜਹ ਤਹ ਜਰਤ ਰਾਵ ਅਰੁ ਰਾਨਾ । 4 ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਦਲ ਜਹ ਤਹ ਦਲ ਜਾਹੀ । ਬਡਤੀ ਕਰੈ ਤਿਸੈ ਗਹ ਘਾਹੀ ।
 ਖਤਾ ਬਿਨਾ ਕਿਸ ਕੋ ਨਹੀ ਹਰੈ । ਸਭ ਜਨ ਕੀ ਰਛ ਨਿਜ ਕਰੈ । 5 ।
 ਹੈ ਅਜ³ ਭੇਟ ਛੀਰ ਜੋ ਦੇਈ । ਤਾਕੋ ਬਖਸ ਖਾਲਸਾ ਲੇਈ ।
 ਕਰੈ ਬਿਲੰਬ ਭੇਟ ਨਹੀ ਆਨੈ । ਤਾਕੋ ਹਨੈ ਤੇਗ ਧਨ ਬਾਨੈ । 6 ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬਿਤ੍ਰਯੋ ਇਹ ਭਾਤਨ ਰਾਵ ਜੁਰੇ ਮਿਲ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਰਾਜ ਗਯੋ ਬਰ ਬੀਰ ਮਰੇ ਪਤਿਸਾਹਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਨਾ⁴ ਲਰ ਹਾਰੀ ।
 ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਬਦਤੋ ਸੁ ਗਯੋ ਜਿਮ ਏਕਮ ਕੋ ਬਰ ਚੰਦ ਨਿਹਾਰੀ ।
 ਤਾਤੇ ਸਭੋ ਸੈ ਉਪਾਵ ਕਰੋ ਜਿਮ ਧਾਮ ਰਹੈ ਗਿਰ ਕੀ ਮਧਿ ਧਾਰੀ । 7 ।
 ਜੋ ਪੁਨ ਜੋਰ ਸਭੈ ਲਰੀਐ ਦਲ ਤੋ ਨਹੀ ਜੀਤ ਸੁ ਦੇਗੁ ਭਜਾਈ ।
 ਜੋ ਨਿਜ ਬੈਠ ਰਹੈ ਘਰ ਮੈ ਤਬ ਛੀਨਤ ਹੈ ਯਹ ਭੀ ਠਕੁਰਾਈ ।
 ਜੋ ਪੁਨ ਜਾਇ ਮਿਲੋ ਉਤ ਹੀ ਨਹੀ ਲਾਜ ਰਹੈ ਮੁਖ ਲਾਗਤ ਸਿਆਹੀ ।
 ਤਾਤੇ ਸੁ ਸਾਹ ਪੈ ਫੇਰ ਚਲੋ ਨਿਜ ਲਿਆਵਹੁ ਤਾਂ ਕਹ ਆਪ ਚਢਾਈ । 8 ।
 ਯੋ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਸਭੈ ਗਿਰ ਨਾਇਕ ਆਪ ਚਲੇ ਕਿਨ ਦੂਤ ਪਠਾਏ ।
 ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਅਬੈ ਚਲ ਕੈ ਪੁਨ ਸਾਹ ਦਿਲੀਸ ਕੇ ਤੀਰ ਸਿਧਾਏ ।
 ਫਾਰਤ ਚੀਰ ਪੁਕਾਰਤ ਆਰਤ⁵ ਦੀਨਨ ਜਯੋਂ ਸਭ ਹੀ ਘਿਘਿਆਏ ।
 ਸਾਹ ਨਿਹਾਰ ਦਸਾ ਉਨ ਕੀ ਮਨ ਦੁਖਤ ਹੈ ਭਿਨ ਧੀਰ ਧਰਾਏ । 9 ।
 ਸਾਹ ਨਿਹਾਰ ਦਸਾ ਉਨ ਕੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹੁਯੋ ਤੁਮ ਕਾਮ ਕਰੋ ਰੇ ।
 ਜੋਰ ਸਭੈ ਧੁਜਨੀ⁶ ਗਿਰ ਕੀ ਪੁਨ ਜਾਇ ਕੈ ਤਾਹੀ ਕੇ ਸੰਗ ਲਰੋ ਰੇ ।
 ਆਇਸ ਹੈ ਤੁਮ ਕੋ ਹਮਰੀ ਤੁਮ ਘੋਰ ਸਭੈ ਗਿਰ ਤਾਸ ਪਰੋ ਰੇ ।
 ਸੋ ਮਨ ਚਿੰਤ ਯਹੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਮਾਰਤ ਹੋ ਤਿਹ ਨਾਹਿ ਡਰੋ ਰੇ । 10 ।

1) ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ 2) ਅਗਨੀ 3) ਬਕਰਾ 4) ਫੌਜ, ਸੈਨਾ 5) ਦੁੱਖੀ 6) ਸੈਨਾ

ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਜਬ ਸਾਹਿ ਕਹੁਯੋ ਤਬ ਹੈ ਇਨ ਕੈ ਤਨ ਮੈ ਜਿਅ ਆਯੋ ।
ਰਾਇ ਮਲੇਛ ਦੁਹੂ ਮਿਲ ਦੂਤਨ ਪਾਪ ਬਡੋ ਮਨ ਮਧਿ ਪਕਾਯੋ ।
ਸਦਾ ਸੁ ਕਲੰਕ ਲਗੇ ਜਿਹ ਤੇ ਕੁਲ ਸੋ ਇਨ ਨੀਚਨ ਬੁਯੋਤ¹ ਬਨਾਯੋ ।
ਪੁਤ੍ਰ ਸੁਪੋਤ੍ਰ ਗਰੇ ਜਿਮ ਬੰਸ ਵਹੈ ਇਨ ਆਹਿ ਕਲੰਕ ਲਗਾਯੋ । 11 ।

ਦੋਹਰਾ : ਲਿਖ ਕਾਗਦ ਤਬ ਤੁਰਕ ਨੇ ਦਏ ਤਵਨ ਕੇ ਹਾਥ ।
ਕਹਿਯੋ ਤਹਾ ਤੁਮ ਜਾਇ ਕੈ ਲੀਜਹੁ ਸੂਬੇ ਸਾਥ । 12 ।

ਬਿਦਾ ਭਏ ਏ ਭਾਂਤ ਤੇ ਉਤ ਸੰਗਤ ਸੁਨ ਪਾਇ ।
ਸਰਬ ਭੇਦ ਦੂਤਾਨ ਕੋ ਲਿਖ ਇਤ ਦਯੋ ਪਠਾਇ । 13 ।

ਅੜਿਲ : ਸਰਬ ਸਹਰ ਕੀ ਸੰਗਤ ਹੁੈ ਇਕ ਥਾਨ ਜੀ ।
ਗੁਪਤ ਕਥਾ ਕਹ ਲਿਖੀ ਹਜੂਰ ਨਿਧਾਨ ਜੀ ।
ਏਕ ਸਿਖ ਕੇ ਕਰ ਮੋ ਦਈ ਬਨਾਇਕੈ ।
ਹੋ ਯਾ ਬਿਧ ਤਾਂ ਮੈ ਭੇਦ ਸੁ ਦਯੋ ਜਿਤਾਇਕੈ । 14 ।

ਸਵੇਯਾ : ਪੌਨਜ ਨਿਰਧਿ ਤਾਤ² ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਲੋਗ ਬਖਾਨਤ ਹੈ ਜਗ ਜਾਹੀ ।
ਆਪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਹਾਰ ਜੁਰ੍ਹਯੋ ਵਹ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਸੁਨ੍ਹਯੋ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
ਆਨ ਪੁਕਾਰ ਕਰੀ ਸੁ ਮਲੇਛ ਪੈ ਵਾਰ ਕਿਧੋ ਜਿਹ ਪਾਰ ਨ ਪਾਹੀ ।
ਪਾਪ ਗਨਿਯੋ ਇਨਹੂ ਮਨ ਭੀਤਰ ਤੋ ਤੈ ਪ੍ਰਭੂ ਕਛੁ ਹੈ ਨ ਦੁਰਾਹੀ³ । 15 ।

ਯਾ ਬਿਧ ਭੇਦ ਅਪਾਰ ਲਿਖਾ ਉਨ ਦੇ ਨਰ ਹਾਥ ਹਜੂਰ ਪਠਾਯੋ ।
ਆਨ ਦਈ ਪਤੀਆਂ ਗੁਰ ਕੋ ਸਬ ਚੀਨਤ ਬਾਤ ਸੁ ਮੋਦ⁴ ਬਢਾਯੋ ।
ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਸੁਚੇਤ ਭਏ ਇਤ ਦੂਤਨ ਆਉਤ ਧੂਮ ਮਚਾਯੋ ।
ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਪਠੈ ਕਹ ਮਾਨਸ ਸੈਨ ਸਬੈ ਨਿਜ ਤੀਰ ਬੁਲਾਯੋ । 16 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਭ ਰਾਜਨ ਗ੍ਰਿਹ ਆਨ ਕਰ ਕੀਨੋ ਇਹੀ ਉਪਾਇ ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਪਠ ਪਤ੍ਰਕਾ ਲੀਨੇ ਨਿਪਤਿ ਬੁਲਾਇ । 17 ।

ਚੌਪਈ : ਗਵਾਰੀਏਰ ਜਸਵਾਰ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਜਮ੍ਹੂ ਲਾਗ ਕਟੋਚ ਪਛਾਨਹੁ ।
ਪੁਰੀਆ ਨੂਰ ਚੰਦੇਸਵਰ ਆਯੋ । ਗਿਰ ਕੀ ਸੈਨ ਅਧਿਕ ਲਿਆਯੋ । 18 ।

ਕੈਰੁਲ ਕੁਲੂ ਭੁਟੰਤ ਸੁ ਆਵਤ । ਮੰਡਿਸ ਪਤੀ ਬਿਸਹਰ ਸਿਧਾਵਤ ।
ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਤੇ ਆਦਿ ਸੁ ਰਾਜੇ । ਆਏ ਤਲੇ ਬਜਾਵਤ ਬਾਜੇ । 19 ।

1) ਵਿਉਂਤ 2) ਭੀਮ ਚੰਦ 3) ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ 4) ਆਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ

ਦੋਹਰਾ : ਸਿਰੰਦ ਆਦਿ ਲਹੌਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਸਰਬ ਬੁਲਾਇ ।

ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰ ਏ ਆਏ ਕਰਿ ਧਾਇ । 20 ।

ਸਵੈਯਾ : ਵੈ ਉਤ ਕੋਪ ਸੁ ਯਾ ਬਿਧਿ ਆਵਤ ਜੋਰ ਕਿਧੋ ਖਲ ਕੀ ਬਲਧਾਨੀ ।

ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕਥਾ ਸੁ ਇਤੇ ਸੁਨ ਤੋਹਿ ਕਥੋ ਸੁ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ।

ਮੇਲ ਬਡੋ ਕਰਿ ਕੈ ਰਿਤ ਫਾਗਨ ਸੰਗਤਿ ਹੋਤ ਬਿਦਸੁ¹ ਨਿਧਾਨੀ ।

ਪਾਗ ਬੰਧਾਇ ਦਏ ਸਿਰ ਪਾਇਨ ਹੋਤ ਬਿਦਾ ਇਕ ਆਵਤ ਜਾਨੀ । 21 ।

ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਕੇ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਯੋ ਬਿਧ ਸੋ ਪੁਨ ਕਾਰਜ ਕੀਨੈ ।

ਸਿਖ ਸਖਾ ਧਰੀਯਾ ਹਥੀਆਰਨ ਰਾਖ ਸਬੈ ਨਿਜ ਤੀਰ ਸੁ ਲੀਨੈ ।

ਕੇਤਕ ਰੋਜ ਛਿਮਾਹਿ ਦਈ ਕਰ ਕੇਤਕ ਭਾਵਨ ਮੈ ਚਿਤ ਦੀਨੈ ।

ਜੂਝਹਿ ਗੇ ਪਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭੀਤਰ ਯਾ ਸਮ ਔਰ ਨ ਯੋ ਮਨ ਚੀਨੈ । 22 ।

ਚੌਪਈ : ਕੇਤਕ ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਮਝਾਰਾ । ਕਰੇ ਕਿਸਰੀਯਾ ਚੀਰ ਸੁ ਧਾਰਾ ।

ਕਿਸੂ ਤਿਲੋਨਾ² ਅਰਨ³ ਬਨਾਏ । ਸਾਮੁਹ ਜੁਧ ਜੂਝਨੇ ਚਾਹੈ । 23 ।

ਕਿਨ ਹੂੰ ਕਹਾ ਜਗਤ ਸੁਖ ਭੈਯਾ । ਚਾਰਿ ਦਿਨਾ ਰਟਤੇ ਗੁਨ ਗਯਾ ।

ਤਾਤੇ ਸਫਲ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰ ਲੀਜੈ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਚਿਤ ਦੀਜੈ । 24 ।

ਯੋ ਕਹਿ ਆ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਵੈ । ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਮਿਸਲ⁴ ਸੁ ਜਾਵੈ ।

ਜਹ ਜਹ ਦਏ ਮੋਰਚੇ ਦਯਾਲਾ । ਤਿਹ ਤਿਹ ਭਏ ਠਾਂਢ ਗਹਿ ਭਾਲਾ । 25 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਏ ਹੈ ਦੂਤ ਕਿਧੋ ਕਈ ਲਛਕ ਸੈਯਦ ਮੀਰ ਪਠਾਨ ਚੁਗਤੇ ।

ਕਾਬਲ ਮੈ ਸੁ ਪਿਸੌਰ ਜਿਨੈ ਗਿ੍ਹਰ ਚਾਕੁਰ ਹੈ ਸੁਤ ਬਾਬਰ ਨਤੇ ।

ਗੂਜਰ ਔ ਇਤ ਰੰਘਰ ਕੇਤਕ ਆਵਤ ਹੈ ਕਰ ਕੈ ਮਨ ਮਤੇ ।

ਕਾਨ ਜਮਨ ਤੇ ਜੁਯੋ ਘਨ ਸੁਯਾਮ ਪੈ ਤਿਯੋ ਇਨ ਨੀਚਨ ਕੀਨ ਅਗਤੇ । 26 ।

ਤਾਰ ਗੈਨ ਨਭ ਕੇ ਨਰ ਚਾਤਰ ਮੇਘ ਸੁ ਬੂੰਦ ਬਨੰ ਦਲ ਜੋਈ ।

ਹੋਤ ਸੁਮਾਰ ਇਨੋ ਸਭ ਕੀ ਜਤ ਤਾਰ ਬਨ ਘਨ ਕੀ ਮਨ ਸੋਈ ।

ਨਾਹਿ ਕਛੁ ਗਿਨਤੀ ਉਨ ਕੀ ਜਿਤ ਆਹਿ ਮਲੇਛ ਅਏ ਕਰ ਦੋਈ ।

ਘੇਰ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਆਵਤ ਯੋ ਪੁਰ ਜਿਯੋ ਬਦਰਾ ਗਿਰ ਭਾਦਵ ਓਈ । 27 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬੈ ਪ੍ਰਬਲ ਦਲ ਅਰੁਨ⁵ ਕੇ ਲਗੇ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਆਇ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰ ਮੋਰਚੇ ਦੀਨੇ ਸਿੰਘ ਬਿਠਾਇ । 28 ।

ਅਧਿਕ ਮਾਰਿ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰੀ ਖਲ ਦਲ ਕੋ ਝਬ ਘੇਰ ।

ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਦਲ ਅਰੁਨ⁶ ਕੋ ਦਯੋ ਖਾਲਸੇ ਫੇਰ । 29 ।

1) ਸੂਝਵਾਨ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ 2) ਤਿਲ ਰੰਗਾ 3) ਲਾਲ 4) ਸੈਨਿਕ ਟੁਕੜੀ 5) ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ 6) ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਦ ਕਰ੍ਹਯੋ ਖਾਲਸੇ ਜੁਧਾ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਪਰੀ ਲੋਥ ਹੈ ਬੁਧਾ ।
 ਕੇਹਰਾ¹ ਜੁਯੋ ਇਕ ਨਰ ਭਭਕਾਹੀ । ਹੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰ ਅਰੁਨ ਗਿਰਹੀ । 30 ।
 ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਖਾਲਸ ਇਕ ਵਾਸੀ । ਭੂਚਰ² ਕਿਤਕ ਬੀਰ ਮਤਿ ਰਾਸੀ ।
 ਯੋ ਗਹਿ ਕਰ ਵਹਿ ਅਰਹ ਉਡਾਹੀ । ਹਨੂਮਾਨ ਕਾਲੀ ਛਬ ਪਾਹੀ । 31 ।
 ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਗਨੀਐ ਜੋ ਦਲਾ । ਬਿਬਿਧ ਭਾਂਤਿ ਤਿਹ ਬਧ ਕਰ ਖਲਾ ।
 ਦਿਵ ਕੁਲ ਦੈਤ ਕੁਲਨ ਜੋ ਬੀਰਾ । ਅਵਰ ਸਹੀਦ ਲਰਤ ਮਤ ਧੀਰਾ । 32 ।
 ਗੰਧੂਬ ਜਛ ਕੁਲਨ ਕੋ ਸਿਖਾ । ਤੇ ਜੂਝਤ ਰਨ ਟਰਤ ਨ ਵਿਖਾ ।
 ਜੋਗਨ ਬੀਰ ਭੂਤ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਤਾ । ਨਾਚਤ ਉਠਤ ਮਸਾਨ ਅਮੇਤਾ³ । 33 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਧਿਕ ਮਾਰਿ ਜਬ ਖਾਲਸੇ ਕਰੇ ਸਤ੍ਰ ਜਬ ਚੂਰ ।
 ਤਬ ਰਾਜਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੈ ਐਸੇ ਕਹਾ ਹਜੂਰ । 34 ।
 ਜਬ ਹਮ ਇਨ ਸਿਉ ਲਰੇਗੇ ਸਫਾਜੰਗ ਰਨ ਮੰਡ ।
 ਤਬ ਇਹ ਬਹੁ ਬਿਧ ਲਰੇਗੇ ਅਤਿ ਚਿਤ ਕਰ ਸੁ ਘਮੰਡ । 35 ।

ਚੋਪਈ : ਚਹੂੰ ਓਰ ਮੁਰਚੇ ਧਰ ਦੂਰੀ । ਘੇਰਾ ਛੋਡੋ ਲਾਈ ਜਰੂਰੀ ।
 ਤਬ ਇਨ ਵਹੈ ਭਾਂਤਿ ਨਿਜ ਕਰਾ । ਘੇਰੋ ਦੂਰ ਦੂਰ ਪਰ ਡਾਰਾ । 36 ।
 ਦੇਸੰਤਰ ਕੀ ਛੇਰ⁴ ਮੰਗਾਈ । ਜਹ ਤਹ ਬੈਠੇ ਮੋਰਚਨ ਲਾਈ ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਘੇਰ ਤਿਨ ਡਰਾ । ਆਵਤ ਜਾਤ ਮਨੇ ਨਰੁ ਕਰਾ । 37 ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਹੋਤ ਰੈਨ ਦਿਨ ਜੁਧਾ । ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਗੇ ਬੀਤ ਬਿਰੁਧਾ ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰ ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਜਵਾਨਾ । ਜਤਨ ਪਾਇ ਕਰ ਭੀਤਰ ਪਿਯਾਨਾ । 38 ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਧਰ ਜੇਤਕ ਨਰ ਬੀਰਾ । ਜੁਧ ਕਰਤ ਆਨੰਦ ਧਰ ਧੀਰਾ ।
 ਮਾਈ ਅਵਰ ਸਿਖਨੀ ਜੋਈ । ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਭਗਤ ਜੁ ਹੋਈ । 39 ।
 ਤੇ ਘਟਕਾ ਮਸਕਾ⁵ ਧਰ ਕੰਧੇ । ਪਾਨੀ ਪਯਾਇ ਮੋਰਚਨ ਮੰਧੇ ।
 ਏਕ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧ ਕਨੈਯਾ । ਸਾਧੂ ਮਏ ਸਾਧ ਗੁਨ ਗੰਯਾ । 40 ।
 ਸੋ ਮਸਕੇ ਰਾਖੈ ਨਿਜ ਤੀਰਾ । ਭਰ ਕਰ ਪਿਆਇ ਸਭਨ ਕੋ ਨੀਰਾ ।
 ਇਤ ਉਤ ਦਹੂੰ ਮੋਰਚਨ ਜਾਈ । ਘਨ ਸੁਤ⁶ ਦੇਤ ਦੇਰ ਨਹੀ ਲਾਈ । 41 ।

ਸਵੇਯਾ : ਰੋਜ ਕਿਧੋ⁷ ਫਰੀਆਦ ਸੁ ਤੋਨ ਕੀ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੇ ਤੀਰ ਜੋ ਹੋਈ ।
 ਮੋਨ ਰਹੇ ਸੁਨ ਕੈ ਕੁਰਨਾਨਿਧਿ ਆਛ ਬੁਰੀ ਬਰੇਨ ਨਹੀ ਕੋਈ ।

1) ਸ਼ੇਰ 2) ਭੂਮੀ ਦੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ 3) ਅਮਿਤ, ਅਣਗਿਣਤ 4) ਸੈਨਾ 5) ਮਸਕ 6) ਜਲ 7) ਕਿਸੇ ਦਿਨ

ਕੇਤਕ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰ ਮਿਲੇ ਤਟ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਤਬ ਹੀ ਉਨ ਗੋਈ¹ । 42 ।

ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਇਹ ਏਕੁ ਘਰੀ ਜਲ ਲੈ ਮੁਰਚੇ ਉਨ ਕੈ ਨਹੀ ਜਾਈ ।
ਤੋ ਹਮ ਦੇਤ ਭਜਾਇ ਉਨੇ ਨਿਜ ਸਤ ਲਖਯੋ ਨਹ ਝੂਠ ਕਦਾਈ ।
ਜੋਰ ਕਰ੍ਹਯੋ ਬਹ ਭਾਂਤਨ ਮੈ ਜਬ ਘਾਇਲ ਹੂੰ ਤਿਨ ਧੀਰ ਤਜਾਈ ।
ਲੈ ਜਲ ਏ ਉਨ ਮਧਿ ਗਯੋ ਤਬ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਲਰੇ ਬਲੁ ਪਾਈ । 43 ।

ਸਾਧ ਨਹੀ ਯਹ ਦੂਤ ਗਿਰੀਨ ਕੋ ਸਤ ਲਖੈ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਉਨ ਜਾਇ ਅਚਾਵਤ² ਕਾਰਜ ਕੌਨ ਕਹੇ ਇਹ ਆਹੀ ।
ਡਾਰਤ ਮਾਰ ਇਸੇ ਪਲ ਮੈ ਹਮ ਕਾ ਕਰਿਯੈ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਡਰ ਪਾਹੀ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲ ਲਯੋ ਵਹ ਸਾਧੁ ਤਦਾਹੀ । 44 ।

ਪਾਧੜੀ ਤਿਹ ਕਹੀ ਬੋਲ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਤੁਵ ਕਹੋ ਬਾਕ ਸੁਣਿ ਸਾਧ ਕਾਨ ।

ਛੰਦ : ਜਬ ਹੁਇ ਇਛ ਤੁਹ ਜਲ ਪਿਆਨ । ਭਟ ਚੀਨ ਆਪ ਜਲ ਇਹੁ ਸੁ ਜਾਨ । 45 ।

ਨਹੀ ਰਹੋ ਬੈਠ ਨਿਜ ਕੇ ਸਥਾਨ । ਔ ਦੇਤ ਸਿਖਾ ਅਨਗਨ ਸੁ ਪਾਨ ।
ਤੈ ਸਾਧ ਰੂਪ ਬਹੁ ਭਜਨ ਚੀਨ । ਕ੍ਰਯੋਂ ਕਰਤ ਕਸਟ ਤਨ ਹੋਤ ਹੀਨ । 46 ।

ਨਹੀ ਦੇਹੁ ਨੀਰ ਆਪਨ ਬਿਚਾਰ । ਫਿਰ ਕਰੀ ਨਾਹਿ ਐਸੇ ਬਿਹਾਰ ।
ਹਮਰਾ ਗਿਰੀਨ ਕਾ ਯੋ ਬਿਰੁਧ । ਅਨਗਨਤ ਦਯੋਸ³ ਦਿਖ ਹੋਤ ਜੁਧ । 47 ।

ਕਛੁ ਮੁਲਖ ਦੇਸ ਗਢ ਨਗਰ ਸਾਰ । ਨਹੀ ਲਯੋ ਮੁਲ ਨੀਕੇ ਹਾਰ ।
ਕਣ ਕਛੁ ਦੰਡ ਹਾਸਲ ਮਸੂਲ । ਮੈ ਨਹੀ ਲਯੋ ਉਨ ਕਾ ਬਿਸੂਲ । 48 ।

ਯਹ ਲਰਤ ਆਨ ਦਲ ਜੋਰ ਲਛ । ਤੁਰਕਾਨ ਆਨ ਅਪਨੇ ਜੁ ਪਛ ।
ਵਹ ਕਈ ਲਾਖ ਜੋਧਾ ਅਨੇਕ । ਹਮ ਅਲਪ ਆਹਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁ ਟੇਕ । 49 ।

ਉਨ ਉਦੈ ਅਸਤ⁴ ਲੈ ਜੋਰ ਦੀਪ । ਕਰ ਜਾਇ ਏਕ ਜਹ ਤਹ ਮਹੀਪੁ ।
ਨਿਤ ਕਰੈ ਆਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜੁਧ । ਗੁਰ ਕਹਾ ਬੈਨ ਸੁਨ ਲੈ ਸਬੁਧ । 50 ।

ਸੁਨ ਫੇਰ ਐਸ ਕਰੀਐ ਨ ਕਾਮ । ਜਿਮ ਕਰਤ ਆਗ ਮੈ ਬੁਧ ਧਾਮ⁵ ।
ਆਪਨ ਬਿਲੋਕ ਜੋਧਾ ਸੁ ਧੀਰ । ਦਿਹੁ ਤਾਹਿ ਚੀਨ ਆਛੈ ਸੁਨੀਰ । 51 ।

ਰਸਾਵਲ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੁ ਬਾਨੀ । ਸੁਨੀ ਸਾਧ ਕਾਨੀ ।

ਛੰਦ : ਤਬੈ ਯੋ ਸੁ ਗਾਯੋ । ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ਸੁਨਾਯੋ । 52 ।

ਸਬੈ ਓਰ ਸਾਰੇ ਤੁਝੇ ਖੇਲ ਡਾਰੈ ।

ਤਿਹਾਰੈ ਦਿਦਾਰਾ । ਸਬੈ ਹੂੰ ਨਿਹਾਰਾ । 53 ।

1) ਕਗੀ 2) ਪਿਲਾਂਦਾ ਹੈ 3) ਦਿਨ 4) ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਡੁਬਣ ਤਕ 5) ਬੁੱਧੀਮਾਨ

ਬਿਨਾ ਤੋਰ ਦੇਵਾ । ਲਖੇ ਮੈ ਨ ਭੇਵਾ ।

ਤੁਮੇ ਹੀ ਜਤਾਈ । ਦਿਖੋ ਸਾਰ ਜਾਈ । 54 ।

ਪਾਧੜੀ ਪੁਹਮੀ^੨ ਅਕਾਸ ਜਲ ਬਲਨ ਮਧਿ । ਯਹ ਤੋਰ ਖੇਲ ਰਾਜੰਤ ਸੁਧ ।

ਛੰਦ : ਤੁਹ ਕਹਾ ਆਦਿ ਚਿਟੀ ਬਿਰੰਚ । ਸੁਹ ਨਿਰਖ ਜੋਤਿ ਨਹੀ ਅਵਰ ਰੰਚ । 55

ਪੋਥੀ ਗਰੰਥ ਬਾਨੀ ਮਝਾਰ । ਤੁਹ ਏਕ ਰੂਪ ਬਰਨਿਯੋ ਦਿਯਾਰ ।

ਯੋ ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਤਾ ਕੇ ਰਸਾਲ । ਗੁਰ ਰਿਦਾ ਤਾਸੁ ਨਿਰਖਿਯੋ ਬਿਸਾਲ । 56 ।

ਕਛੁ ਸਾਰੁ ਤਾਸੁ ਉਰ ਮੈ ਨਿਹਾਰ । ਫਿਰ ਕਹੇ ਆਪ ਯੋ ਮੋਨ ਧਾਰ ।

ਫਿਰ ਕਹੇ ਬੈਨ ਖਾਲਸ ਸੁਧਾਰ । ਇਹ ਕਰੋ ਨਾਹਿ ਪੀਛੋ ਅਪਾਰ । 57 ।

ਨਿਰਾਜ ਤਬੈ ਦਿਆਲ ਖਾਲਸੇ । ਰਟੇ ਬਚਨ ਸਾਲਸੇ^੩ ।

ਛੰਦ : ਇਸੇ ਕਛੁ ਨ ਗਾਈਐ । ਕਰੇ ਜੁ ਚਿਤ ਭਾਈਐ । 58 ।

ਇਹੈ ਜੁ ਸੰਤ ਮੰਤ ਹੈ । ਰਤੋ ਜੁ ਨਾਮ ਰੰਤ ਹੈ ।

ਸੁ ਬੇਰ ਮੀਤ ਜਾਸ ਕੋ । ਅਨੰਦ ਨਿੰਦ ਤਾਸ ਕੋ । 59 ।

ਇਸੇ ਸਮਾਨ ਜਾਨਿਯੈ । ਤਿਸੈ ਜੁ ਪੂਜ ਠਾਨਿਯੈ ।

ਅਸੋ ਜੁ ਸਾਧ ਕੋਇ ਹੈ । ਦੁਲੰਭ ਜਾਨ ਸੋਇ ਹੈ । 60 ।

ਤਿਨੈ ਜੁ ਸੰਗ ਪਾਵਈ । ਪਵਿਤ੍ਰ ਲੋਕ ਜਾਵਈ ।

ਜਨਮ ਮੌਤ ਕਾਲ ਕਾ । ਕਟੈ ਸੁ ਦੁਖ ਜੁਵਾਲ ਕਾ । 61 ।

ਪਵਿਤ੍ਰ ਗੁਯਾਨ ਧੁਯਾਨ ਹੈ । ਰਟੈ ਪ੍ਰਭੁ ਕਥਾਨ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਥਾਇ ਸਾਧ ਤੋਨ ਕੇ । ਭਨੇ ਸੁ ਸੁਧ ਭੋਨ ਕੇ । 62 ।

ਦਿਨੰ ਜੁ ਰੈਨ ਜਾਨਿਯੈ । ਦੁਯੰਤ ਜੁਧ ਧਾਨਿਯੈ ।

ਸਭੇ ਸੁ ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੇ । ਅਰੰ ਦਲੰ ਨਰੇਸ ਕੇ । 63 ।

ਜੁਰਿਯੋ ਜੁ ਦੀਪ ਸਾਰਹੀ । ਕਰੁਯੋ ਨ ਜਾਸੁ ਮਾਰਹੀ ।

ਹਜੂਰ ਬੀਰ ਜਾਵਈ । ਜਤਨ ਪਾਇ ਆਵਈ । 64 ।

ਚੌਪਈ : ਆਵਨ ਜਾਨ ਬੀਰ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । ਕੋਨ ਸਮੈ ਤਿਨ ਡੇਰ ਲਖਾਵੈ ।

ਕੇਤਕ ਮਾਸ ਬੀਤ ਕਰ ਗਏ । ਘੋਰਾ ਦਸੋ ਦਿਸਨ ਪਏ । 65 ।

ਆਵਨ ਰਸਤ ਮਨੈ ਉਨ ਕਈ । ਮਾਰਗ ਰੋਕ ਸਭ ਦਿਸ ਲਈ ।

ਏਕ ਬੀਰ ਐਸੀ ਬਿਧ ਕਰਹੀ । ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਡੇਰੇ ਅਰ ਪਰਹੀ । 66 ।

ਮਧਿ ਬਾਜਾਰ ਤੁਰਕ ਕੇ ਜਾਈ । ਨਿਸ ਮੈ ਲੂਟੈ ਖੜਗ ਬਜਾਈ ।

ਏਕ ਅਰੁਨ^੪ ਕੀ ਰਸਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਆਨੈ ਮਾਰ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹੀ ਧਾਰੀ । 67

1) ਭੇਦ; ਅੰਤ 2) ਧਰਤੀ 3) ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ 4) ਵੇਗੀ

ਏਕ ਚਲੋਂ ਕੋਸਨ ਬਹੁ ਜਾਈ । ਆਨੈ ਦਾਰੂ ਸੀਕਾ ਭਾਈ ।
 ਏਕ ਸਦਾ ਮੋਰਚਨ ਸਵਧਾਨਾ । ਜੂਝਤ ਸਦਾ ਤੁਪਕ ਗਹਿ ਬਾਨਾ । 68 ।
 ਏਕ ਦਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਰ ਆਗੈ । ਕਰੀ ਅਰਜ ਖਾਲਸ ਬਡ ਭਾਗੈ ।
 ਉਪਰ ਕੇ ਆਵਤ ਖਡ ਜਲਾ । ਬੰਦ ਕਰ੍ਹਯੋ ਗਿਰੀਅਨ ਮਿਲ ਖਲਾ¹ । 69 ।
 ਨਾਰਾ ਨਦੀ ਨਿਕਟ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਜਲ ਲੈ ਅਚੈ² ਬੀਰ ਬਰ ਸੋਈ ।
 ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਯੋ ਗਾਈ । ਵਹ ਹੈ ਚਰਨ ਜਾਨਵੀ³ ਮਾਈ । 70 ।
 ਉਨ ਕੀ ਮਨੈ ਕਰੀ ਨਹੀ ਰਹੈ । ਅਨਿਕ ਜਤਣ ਦਰਸਨ ਹਮ ਦੈਹੈ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚਰਨਨ ਕੋ ਜਲਾ । ਆਵੈਗੋ ਹਮਰੇ ਪਹ ਚਲਾ । 71 ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਕਰ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਬੋਲ ਖਾਲਸੇ ਬਾਤ ਸਿਖਾਰੀ ।
 ਸਹਸ ਨਾਰਿ ਸਰਤਾ⁴ ਤਟ ਜਾਈ । ਹਮਰੇ ਦੇਹੁ ਸੰਦੇਸ ਪਠਾਈ । 72 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਗੁਰ ਬਕਤ੍ਰ⁵ ਤੇ ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰ ।
 ਦਏ ਹਾਥ ਤਬ ਖਾਲਸੈ ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਜੀਅ ਧਾਰ । 73 ।

ਸਵੈਯਾ : ਪਾਂਚ ਸੁ ਤੀਰ ਤੁਨੀਰ⁶ ਤੇ ਕਾਢ ਕੇ ਦੀਨ ਪ੍ਰਭੂ ਉਨ ਕੋ ਕਰ ਮਾਹੀ ।
 ਜਾਇ ਕਹੋ ਸਤ ਗਾਮਨ ਕੋ ਨਿਜ ਪੂਰਹ ਮਾਤ ਹਮੈ ਸੁ ਇਹਾਹੀ ।
 ਯਉ ਕਹਿ ਰੇਖ ਨਿਕਾਰ ਚਲੋਂ ਸਰ ਪੈ ਫਿਰ ਕੈ ਦਿਖੀਓ ਨ ਜਨਾਹੀ ।
 ਲੈ ਤਬ ਆਇਸ⁷ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੀ ਚਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭੈ ਬਰਬੀਰ ਉਹਾਹੀ । 74 ।
 ਜਾਇ ਤਬੈ ਸਤ ਗਾਮਨ ਕੈ ਤਟ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਤਿਨ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ ।
 ਯਾਦਿ ਕਰੈ ਤੁਮ ਕੋ ਕਰੁਨਾਨਿਧਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਜਛ ਨਿਧਾਨੇ ।
 ਔਰ ਅਨੇਕ ਬਾਨ ਕਹੀ ਯਹ ਜੀਵ ਕਹਾ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਜਾਨੈ ।
 ਯੋ ਬਚ ਭਾਖ ਸੁਰੇਖ ਕਰੀ ਸਰ ਗੋਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਫਿਰ ਆਨੰਦ ਠਾਨੇ । 75 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦੈ ਸੰਦੇਸ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ ਸਰ ਸੋ ਡੀਂਡ ਨਿਕਾਰ ।
 ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਕੀ ਓਰ ਕੋ ਚਲੈ ਸੁਮਤਿ ਪਗ ਧਾਰ । 76 ।
 ਕਿਤਕ ਦੂਰ ਜਬ ਚਲ ਗਏ ਉਨ੍ਹਯੋ ਭਰਮੁ ਮਨ ਮਾਹਿ ।
 ਫਿਰਿ ਦਿਖੀਐ ਤੁ ਹਿਮਾਇਤੀ⁸ ਆਵਤ ਹੈ ਕਿਧੋ ਨਾਹਿ । 77 ।

ਨਿਰਾਜ ਲਖੈ ਕਹਾ ਪਿਛਾਰਹੀ । ਚਲੀ ਸੁਗੰਗ ਧਾਰਹੀ ।
 ਛੰਦ : ਸਹਸ੍ਰ ਧਾਰਿ ਆਵਹੀ । ਸੁ ਸੇਤ ਸੋਭ ਪਾਵਹੀ । 78 ।
 ਸੁ ਛੀਰ ਨੀਰ ਸਾਨਿ ਹੈ । ਕਰੰਤ ਪਾਛ ਪਯਾਨ ਹੈ ।
 ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆਵਈ ਜਿਲੇਸ ਧਾਰ ਧਾਵਈ । 79 ।

1) ਦੁਸਟ 2) ਪੀਣੇ 3) ਗੰਗਾ 4) ਠਦੀ 5) ਮੁਖ 6) ਤਰਕਸ 7) ਆਗਿਆ 8) ਮੱਦਦਗਾਰ

ਚੋਪਈ : ਤਿਨ ਮਨ ਮੈ ਇਮ ਭਰਮ ਉਠਾਹਾ । ਹਮੈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲਏ ਨ ਪ੍ਰਵਾਹਾ ।
ਯੋ ਚਿੰਤਾ ਤਿਨ ਕੇ ਮਨ ਆਈ । ਕਹਾ ਖੇਲ ਯਹ ਕਰ੍ਹਯੋ ਕਨਾਈ¹ । 80 ।

ਯੋ ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਕ੍ਯਾ² ਲਖ ਪਾਈ । ਰਹਾ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਤਵਨ ਹੀ ਜਾਈ ।
ਏ ਹਜ਼ੂਰ ਸਭ ਚਲ ਕੇ ਆਏ । ਸਭ ਤਿਨ ਭੇਦ ਸੁ ਬਰਨ ਸੁਨਾਏ । 81 ।

ਹਮਰੀ ਖਤਾ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਜਾਨਹੁ । ਅਵਰ ਬਾਤ ਜਿਨ ਭੇਦ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।
ਹਮ ਮਨ ਸੈ ਯੋ ਸੰਸਯ ਪਾਈ । ਕਹੀ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਨ ਲਏ ਸਿਧਾਈ । 82 ।

ਐਸ ਜਲੰ ਹਮ ਅਮਿਤ ਲਖਾਯੋ । ਮਾਨਹੁ ਚਲਿਯੋ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸੁ ਆਯੋ ।
ਯੋ ਸੰਸੈ ਹਮ ਡਰ ਮਨ ਆਹੀ । ਪਲ ਮੈ ਭਯਾ ਲੋਪ ਓਹੁ ਜਾਈ । 83 ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ : ਸੁਨੀ ਤਿਨੈ ਕਹਾਨ ਹੈ । ਕਰੇ ਨਿਜੰ ਬਖਾਨ ਹੈ ।
ਸਮ ਸੁ ਪਾਇ ਆਇ ਹੈ । ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੋਭ ਪਾਇ ਹੈ । 84 ।

ਪੁਰੰ ਆਨੰਦ ਪਾਇ ਹੈ । ਕਰੰਤ ਕੋਲ ਜਾਇ ਹੈ ।
ਸੁਸੇਤ ਨੀਰੰ ਅਛ ਹੈ । ਮਨੋ ਸੁ ਸੰਤ ਬਛ³ ਹੈ । 85 ।

ਬਨੰਤ ਪੌਰ ਘਾਟ ਕਾ । ਅਭੂਤ ਧਾਮ ਬਾਟਕਾ ।
ਨਰੰ ਜੁ ਨਾਰਿ ਮੰਜ⁴ ਹੈ । ਅਨੇਕ ਪਾਪ ਭੰਜ ਹੈ । 86 ।

ਹਿਮੰਤਨੀ ਹਿਮਾਇਤੀ । ਕਰੰਤ ਕੋਲ ਜਾਇਤੀ ।
ਕਲ੍ਹ ਕਲੇਸ ਨਾਸਨੀ । ਸੁਮਤ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸਨੀ । 87 ।

ਦੁਖੀ ਰਿਖੀ ਉਬਾਰਨੀ । ਸਹਸ ਨਾਰਿ ਧਾਰਨੀ ।
ਸਦਾ ਜੁ ਨੀਰ ਨਾਇ⁵ ਹੈ । ਪਦੰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਾਇ ਹੈ । 88 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬੀਰਨ ਕੋ ਸੁ ਸੁਨਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸਰਤਾ⁶ ਜਸੁ ਗਾਯੋ ।
ਜੋਨ ਸੁਨ੍ਯੋ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਤਿਨ ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਯੋ ।
ਆਗੈ ਸੁਨੋ ਅਬ ਜੁਧ ਕਥਾ ਜਿਮ ਦੂਤਨ ਆਨ ਘਮੰਡ ਕਰਾਯੋ ।
ਰੋਕ ਲਏ ਤਿਨ ਹੈ ਸਭ ਮਾਰਗ ਲਛ ਕਈ ਦਲ ਆਹਿ ਲਖਾਯੋ । 89 ।

ਚੋਪਈ : ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਸਿਰ ਪਰ ਨਿਜ ਸਹੈ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਾਨ ਠਾਢ ਦ੍ਰਿੜ ਗਹੈ ।
ਏਕ ਪਰੈ ਡੇਰੇ ਅਰਿ ਮਾਹੀ । ਲੁਟ ਮਾਰਿ ਕਰ ਧੀਰ ਧਰਾਹੀ । 90 ।
ਏਕ ਅਚੇ' ਜੋ ਮਿਲਤ ਹਜ਼ੂਰੇ । ਅਵਰ ਆਸ ਤਯਾਗਤ ਪ੍ਰਨ ਪੂਰੇ ।
ਏਕ ਰੁਪਯਾ ਕੋ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਬਿਕੈ ਅਨਾਜ ਸੇਰ ਤਿਹ ਜਾਨੈ । 91 ।

1) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 2) ਸੰਕਾ 3) ਹਿਰਦਾ 4) ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ 5) ਨਹਾਂਦਾ ਹੈ 6) ਨਦੀ
7) ਪੀਂਦੇ ਹਨ

ਬਾਹਰ ਤੇ ਆਵਨ ਰਹ ਗਯੋ । ਮਿਲੈ ਹਜ਼ੂਰ ਵਹੈ ਸਭ ਲਯੋ ।
ਐਸੀ ਖੇਲ ਦਯਾ ਨਿਧਿ ਕੀਨੀ । ਕੌਲ ਸਕਤ ਵਾਕੀ ਗਤਿ ਚੀਨੀ । 92 ।

ਦੋਹਰਾ : ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਸਿਰ ਪਰ ਸਹੇ ਨਿਤ ਠਾਢੇ ਨਿਜ ਥਾਨ ।
ਜੋ ਕਛੁ ਮਿਲੇ ਹਜ਼ੂਰ ਤੇ ਵਹੈ ਬੀਰ ਸਭ ਖਾਨ । 93 ।

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਰੁਪਯੇ ਸੇਰ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਬਿਕੇ ਅਨਾਜ ਤਵਨ ਹੀ ਥਾਨਹੁ ।
ਸੋ ਭੀ ਢੂੰਡਤ ਹਾਥ ਨਾ ਆਵੇ । ਕਹੋ ਧੀਰ ਕਿਉ ਤਨ ਇਹੁ ਪਾਵੇ । 94 ।
ਮਿਲ ਬੀਰਨ ਕੌਤਕ ਇਮ ਕੀਨਾ । ਨਿਸ ਮੈ ਦੌੜ ਕਹੀ ਮਗ ਲੀਨਾ ।
ਲੂਟਿਯੋ ਗਾਉ ਦੂਣ ਮੈ ਜਾਏ । ਤਾਤੇ ਰਸਤ ਬਹੁਤ ਲੈ ਆਏ । 95 ।
ਕੇਤਕ ਪੌਤ¹ ਲਏ ਸਿਰ ਜਾਹੀ । ਕੇਤਕ ਅਸੁਵਨ² ਬੋਝ ਲਦਾਹੀ ।
ਕੇਤਕ ਜੁਧ ਕਰਤ ਪਛ ਆਵੇ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਸਸਤ੍ਰ ਚਲਾਵੇ । 96 ।
ਇਹ ਬਿਧਿ ਅੰਨ ਬਹੁਤ ਲੈ ਆਏ । ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਏ ।
ਕੇਤਕ ਖਾਤ ਕਾਠ ਕੀ ਛੀਲਾ । ਕੇਤਕ ਫੂਲ ਪਾਤ ਕਰ ਹੀਲਾ । 97 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸੇ ਕਰੀ ਤਬੈ ਗੁਜਰਾਨ ।
ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਬੀਤਾਇ ਕੈ ਫਿਰ ਪਹੁਚੇ ਤਿਹ ਥਾਨ । 98 ।

ਚੌਪਈ : ਅਰਧ ਰਾਤ੍ਰ ਕਹ ਤਬ ਹੀ ਪਾਈ । ਲੂਟਿਯੋ ਨਗਰ ਅਵਰ ਇਕ ਜਾਈ ।
ਕੇਤਕ ਅੰਨ ਮਾਲ ਧਨੁ ਲੀਨਾ । ਤਿਹ ਰਸੁ ਅਟਕੋ ਸਰਬ ਪ੍ਰਬੀਨਾ । 99 ।
ਰਾਇ ਮਲੇਛਨ ਭੇਦ ਜੁ ਪਾਯੋ । ਲੈ ਸੰਗ ਬੀਰਨ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਯੋ ।
ਘਾਟੋ ਰੋਕ ਤਬੈ ਤਿਨ ਲੀਨੋ । ਬਡੇ ਜੁਧ ਇਨ ਸੋ ਉਨ ਕੀਨੋ । 100 ।
ਇਤੈ ਹਜ਼ੂਰ ਖਬਰ ਨਹੀ ਭਲੀ । ਉਨ ਕੀ ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਸਈ³ ।
ਬਿਨ ਪੂਛੇ ਸਭ ਹੀ ਵਹ ਗਏ । ਅਨ ਗਨ⁴ ਬੀਰ ਅਰੁਨ ਕੇ ਅਏ । 101 ।
ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਕਰ ਅਧਿਕ ਅਖਾਰੋ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਅਰੁ ਪੂਰ ਸੰਘਾਰੋ ।
ਬਹੁਰੋ ਆਪ ਅਮਰ ਪੁਰ ਗਯੋ । ਕਿਤਕ ਸਿੰਘ ਉਤ ਕਉਤ ਕਯੋ । 102 ।

ਨਿਰਾਜ ਤਬੈ ਹਜ਼ੂਰ ਖਾਲਸੇ ਇਕਤ੍ਰ ਮਤ ਰਾਸ ਜੀ ।

ਛੰਦ : ਕਰੀ ਚਰੰਨ ਕੰਜ ਪੈ ਤਵੰਨ ਕੀ ਰਦਾਸ ਜੀ ।
ਗਏ ਜੁ ਸਿੰਘ ਨਾਜ ਕੋ ਸਭੈ ਜੁਝੇ ਸੁ ਥਾਨ ਹੀ ।
ਸੁਨੰਤ ਦੀਨ ਬੰਧ ਜੁ ਕਰ੍ਯੋ ਅਸੰ ਬਖਾਨ ਹੀ । 103 ।
ਬਿਨਾ ਹੁਕਮ ਕ੍ਯੋ ਗਏ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁ ਬੈਨ ਗਾਇਯੋ ।
ਕਹੇ ਮੁਕਤ ਸਾਜੁਜੰ⁵ ਜਿਨੇ ਰਣ ਮਚਾਇਯੋ ।
ਸੁ ਆਨ ਜਾਨ ਬੰਧਨੰ ਤਿਨੇ ਤਰਾਸ ਟਾਰਿਯੋ ।
ਸਮ੍ਰਿਧ ਸਾਧ ਸੰਗਤੰ ਹਜ਼ੂਰ ਧਾਮ ਧਾਰਿਯੋ । 104 ।

1) ਜਹਾਜ਼, ਬੇੜੀ 2) ਘੋੜੇ 3) ਸਹਾਇਤਾ 4) ਅਣਗਿਣਤ 5) ਸਾਯੂਜਯ ਮੁਕਤੀ

ਜਿਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਬਤੰ ਸੁ ਸਿਧ ਬੀਰ ਜਾਨਿਯੋ ।
ਸਮਾਨ ਜਾਨ ਤੋਨ ਕੇ ਨ ਲੋਕ ਦੇਵ ਮਾਨਿਯੋ ।
ਸੁ ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਦੇਹ ਮੈ ਨ ਨੈਕ ਸੋ ਜਨਾਵਹੀ ।
ਸਨਦ ਬਧ ਹੋਇ ਕੈ ਨਿਸੰਗ ਜੰਗ ਜਵਾਹੀ । 105 ।

ਇਕੈ ਦਿਦਾਰ ਆਸਰੈ ਜੀ ਅੰਤ ਸੋ ਨਿਹਾਰੀਯੋ ।
ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਅਨਾਜ ਕੇ ਕਿਮੰ ਸਰੀਰ ਧਾਰਿਯੋ ।
ਕਿਮੰ ਸੰਤੋਖ ਆਪ ਹੀ ਦੁਯੋ ਸਭੈ ਬਿਲੋਕੀਐ ।
ਨਹੀ ਤ ਨੀਰ ਨਾਜ ਕੇ ਬਿਨਾ ਨ ਦੇਹ ਰੋਕੀਐ¹ । 106 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਧਰੈ ਧੀਰ ਤਾਹੀ । ਮਿਲੇ ਅੰਨ ਜਾਹੀ ।
ਇਮੰ ਸਾਤ ਮਾਸਾ । ਰਹੇ ਕੈਸ ਸਾਸਾ । 107 ।
ਕਿਤੇ ਜੋ ਸੰਤੋਖੀ । ਭਏ ਸੁਧ ਮੋਖੀ ।
ਕਿਤੇ ਔਰ ਜੰਤ੍ਰਾ । ਕਰੇ ਨੇਕ ਮੰਤ੍ਰਾ । 108 ।
ਬ੍ਰਿਛੰ ਜੋ ਪੁਰਾਨੇ । ਤਿਨੇ ਛੀਲ ਆਨੇ ।
ਕਰੈ ਭੋਜ ਸੋਈ । ਰਹੈ ਪ੍ਰਾਨ ਜੋਈ । 109 ।

ਅੜਿਲ : ਸਾਰ² ਦਿਵਸ ਮੈ ਜੋ ਨਰ ਘਰੀ ਨ ਖਾਤ ਹੈ ।
ਤਾ ਕੋ ਬਯਾਪਤ ਮੀਚ³ ਸੁਨੋ ਬਖਯਾਤ⁴ ਹੈ ।
ਬੀਸ ਤੀਸ ਖਟ ਮਾਸ ਜੁ ਬੀਰ ਬਿਤਾਵਈ ।
ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਇਹ ਚਰਿਤ ਨ ਅਵਰ ਲਖਾਵਈ । 110 ।

ਚੌਪਈ : ਸਦਾ ਕਮਰ ਬਾਧੇ ਨਿਜ ਰਹੇ । ਪਾਂਚ ਹਥਿਆਰ ਹਾਥ ਮੈ ਗਹੈ ।
ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਜਾਗੇ ਨਿਜ ਥਾਨੇ । ਅਨਕ ਭਾਂਤਿ ਹੈ ਕੇ ਸਵਧਾਨੇ । 111 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਜਾਗਤ ਰਹੈ ਫਿਰਤਰਹੈ ਚਤੁਰੋਰ⁵ ।
ਇਹ ਬਿਧਿ ਚੌਕੀ ਦੇਤ ਹੈ ਮਤ ਚੜ ਆਵੈ ਚੋਰ । 112 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਬਿਨ ਕਠਨ ਖੇਲ ਗੁਰ ਧਾਰਿਯੋ । ਬਾਜ ਗਾਜ ਬੀਰਨ ਕੋ ਤਾਰੁਯੋ ।
ਹਵਰ⁶ ਸੁੰਦਰ ਅਧਿਕ ਹਜਾਰੇ । ਦਾਨਾ ਘਾਸ ਹੋਤ ਨਿਜ ਮਾਰੇ । 113 ।
ਪਰਸਾਦੀ ਆਦਿਕ ਗਜ ਰਾਜਾ⁷ । ਦਏ ਸੁਕਇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋਭਤੁ ਜੋ ਸੁ ਸੰਘਾਰੇ । ਕਾਮਦੇਵ ਜਨ ਦਿਪਤ ਦਿਦਾਰੇ । 114

1) ਕਾਇਮ ਰਖ ਸਕੀਏ

2) ਸਾਰੇ

3) ਮੌਤ

4) ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ

5) ਚੌਹਾਂ ਪਾਸੇ

6) ਘੋੜੇ

7) ਸੂਬੇਦਾਰ ਹਾਥੀ

ਕਈ ਲਛ ਖਰਚੇ ਜੁ ਰੁਪਯਾ । ਤਦਪ¹ ਖੰਜਰ ਮਿਲੇ ਨ ਭਯਾ ।
 ਸੂਰ ਬੀਰ ਸੁੰਦਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਬਿਨ ਦੇਹ ਬਿਸਾਰੀ । 115 ।
 ਖਾਸ ਤਬੇਲਾ ਸਰਬ ਸੁਕਾਯੋ । ਯੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕੋ ਮਨ ਮੈ ਆਯੋ ।
 ਸਮੈ ਪਾਇ ਜਬ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨਾ । ਮਧਿ ਤਬੇਲੇ ਕਰਤ ਪਯਾਨਾ । 116 ।

ਦੋਹਰਾ : ਆਪ ਤਬੇਲ ਨਿਰਖਨੈ² ਜਬ ਨਿਜ ਕਰੈ ਪਯਾਨ ।
 ਅਸ੍ਵ ਗਇੰਦ ਟਹਲੀਏ³ ਸਰਬ ਪੁਕਾਰੈ ਆਨ । 117 ।
 ਮਾਸ ਦੇਹ ਤੇ ਉਡ ਗਯੋ ਰਹੇ ਹਾਡ ਅਰੁ ਸੁਵਾਸ ।
 ਆਜ ਕਾਲ ਇਹ ਜਾਤ ਹੈ ਭੋਜਨ ਹੀਨ ਗਿਰਾਸ । 118 ।
 ਕੈ ਹਮ ਕਉ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਤੋਖਨ ਕਰੋ ਦਯਾਰ ।
 ਕੈ ਭੋਜਨ ਹਮ ਦੀਜੀਐ ਅਬ ਹੀ ਕਰੁਣਾ ਧਾਰ । 119 ।
 ਸੁਨ ਅਨ ਸੁਨ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਕਰਤਾਰ ।
 ਨਿਰਖ ਤਬੇਲਾ ਮੋਨ ਮੁਖ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਧਸੈ ਮਝਾਰੁ । 120 ।

ਚੌਪਈ : ਵੈ ਉਦਾਸ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਕਿਸੀ ਸਾਥ ਬੋਲੈ ਬਚ ਨਾਹੀ ।
 ਮੋਨ ਬਚਨ ਕਛੁ ਥੋਰ ਅਲਾਵੈ । ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਵੈ । 121 ।
 ਤਵਨ ਸਮੈ ਐਸੇ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਆਯੋ ਤਬ ਧਾਈ ।
 ਸਰਬ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਜਨ ਦਾਸਾ । ਭਾਈ ਪੈ ਸਭ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਾ । 122 ।
 ਤਿਨੇ ਹਜੂਰ ਜਾਇ ਕਰ ਬਿਨੈ । ਦਾਣਾ ਭੋਜ ਕਰਾਯੋ ਤਿਨੈ ।
 ਬੀਰਨ ਘੋਰੇ ਦਾਸ ਬਿਚਾਰੀ । ਸਭ ਕੋ ਦਾਣਾ ਦਯੋ ਸੁ ਧਾਰੀ । 123 ।
 ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਯੋ । ਤਬ ਲੋ ਸੰਗ ਦਰਸ ਇਕ ਆਯੋ ।
 ਬਿਬਿਧ ਭਾਂਤਿ ਭੋਟਨ ਸੰਗ ਲੀਨੇ । ਜਤਨ ਪਾਇਆ ਪਹੁਚ ਪ੍ਰਬੀਨੇ । 124 ।
 ਏਕ ਸਿਖ ਉਨ ਮੈ ਮਤਿਰਾਸਾ⁴ । ਧਾਰਸ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਿਓ ਤਿਹ ਪਾਸਾ ।
 ਸੋ ਜਬ ਇਹ ਠਾਂ ਆਯੋ ਪਿਆਰਾ । ਸਭ ਤਿਨ ਹਿਆ ਕੋ ਬਿਵਤ⁵ ਨਿਹਾਰਾ । 125 ।
 ਰਸਤ ਨ ਕਿਸੈ ਪ੍ਰਭੂ ਵਰਤਾਵੈ । ਨਿਜ ਦਲ ਨਾਗਾ ਕਿਕਣਾ⁶ ਸੁ ਗਾਵੈ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਸੈ ਤਿਨ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਨਿਜ ਮਨ ਮੈ ਅਸ ਗਟੀ ਬਿਚਾਰੀ । 126 ।
 ਧਨ ਨਹੀ ਹੂੰ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰਾ । ਤਾ ਤੇ ਦੁਖੀ ਰਹਤ ਹੈ ਬੀਰਾ ।
 ਜੋ ਧਨ ਹੋਵਤ ਖਾਸ ਖਜਾਨੈ । ਕ੍ਰਿਯੋ ਭਟ ਖਾਵਤ ਬਿਰਛ ਪੁਰਾਨੇ । 127 ।
 ਧ੍ਰਿਗੁ ਮੋਕਹ ਭਾਖਿਯੋ ਬਨ ਮਾਹੀ । ਜਾ ਕੇ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿਹ ਫਾਕੇ⁷ ਜਾਹੀ ।
 ਧ੍ਰਿਗੁ ਜਗ ਮੈ ਵਹੁ ਦਰਬ ਕਹਾਵੈ । ਸਿਖ ਸਾਧ ਗੁਰ ਕਾਮ ਨ ਆਵੈ । 128 ।

1) ਤਾਂ ਵੀ 2) ਵੇਖਣ ਲਈ, ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ 3) ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਾਈਸ 4) ਬਹੁਤ
 ਥੱਧੀਮਾਨ 5) ਵਿਉਤ 6) ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਘੋੜੇ 7) ਭੁੱਖੇ

ਜੋ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਪੈਯੋ । ਜਨਮ ਅਨੇਕਕ ਤਿਹ ਥਲ ਜੈਯੋ ।
 ਯੋ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਸਿਖ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਲੈ ਪਾਰਸ ਪਹੁਚਿਓ ਗੁਰ ਪਾਹੀ । 129 ।
 ਅਦਭੁਤ ਵਹਿ ਪਾਰਸ ਕਰ ਲੀਨੋ । ਪਦ ਪਲਵ¹ ਮੈ ਆ ਧਰ ਦੀਨੋ ।
 ਸਤਗੁਰ ਲਯੋ ਹਾਥ ਜਬ ਪਾਰਸ । ਬਹੁਰਿ ਸਿਖ ਤਿਹ ਓਰ ਨਿਹਾਰਸ । 130 ।
 ਅਧਿਕ ਗੁਮਾਨ ਚੀਤ ਤਿਹ ਜਾਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਯਾ ਬਿਧ ਗਤਿ ਠਾਨੀ ।
 ਕਰ ਮੈ ਲਯੋ ਸੁ ਵਹੈ ਉਠਾਈ । ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮੈ ਦਯੋ ਚਲਾਈ । 131 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਯੋ ਬਾਰਿਕ ਬਟ ਫੈਕਹੀ ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰ ।
 ਪਾਨੀ ਕੇ ਪਰਵਾਹ ਨਦ ਦੀਨੋ ਪਾਰਸੁ ਡਾਰਿ । 132 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸਿਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ ਜੀਅ ਮੈ ਭਾਰੀ ।
 ਟਕ ਟਕ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰਤ । ਮਨ ਮੈ ਗਟੀ ਸੁ ਚਢਤ ਉਤਾਰਤ² । 133 ।
 ਨਿਜ ਮਨ ਤੇ ਕਛੁ ਬਚਨ ਨ ਬੋਲੈ । ਔਸਰ ਗਯੋ ਬੀਤ ਸੋਊ ਟੋਲੈ ।
 ਪਾਰਸ ਸੀ ਨਿਧ ਹਮ ਗੁਰ ਦੀਨੀ । ਇਨੈ ਨ ਵਾ ਕੀ ਕੀਮਤਿ ਚੀਨੀ । 134 ।

ਦੋਹਰਾ : ਆਧਿਕ ਚਿੰਤ ਬਸ ਤਿਹ ਨਿਰਖ ਪਾਰਸ ਨਿਧ ਮਹਾਰਾਜ ।
 ਬੋਲਤ ਭੈ ਬਚ ਤਵਨ ਸੋ ਸੋਕ ਨਿਵਾਰਨ ਕਾਜ । 135 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਕਿਮ ਕਹੋ ਸਿਖ ਤੁਮ ਚਿੰਤ ਕੀਨ । ਕਾ ਗਯੋ ਦਰਬ ਤੁਮ ਕੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ।
 ਪਥਰੀ ਜੁ ਏਕ ਦੀਨੀ ਬਗਾਇ । ਨਹੀ ਕਨਕ³ ਰੂਪ ਹੀਰਾ ਗਨਾਇ । 136 ।
 ਯਹ ਨਦੀ ਮਧਿ ਅਨਗਨ ਅਪਾਰ । ਹੈ ਪਰੀ ਜਾਨ ਪਥਰੀ ਹਜਾਰ ।
 ਕਹੁ ਕਵਨ ਗੁਨ ਉਸ ਮੈ ਸੁ ਮਧਿ । ਤੁਵ ਕਰੀ ਸੋਚ ਜਾ ਕੀ ਸਬੁਧ । 137 ।

ਚੋਪਈ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਸਿਖ ਉਚਾਰੋ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰ ਅਧਿਕ ਪੁਕਾਰੋ ।
 ਯਾ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਪਾਹਨ ਜਿਨ ਜਾਨੋ । ਪਾਰਸ ਅਧਿਕ ਅਮੋਲ ਪਛਾਨੋ । 138 ।
 ਅਸ ਪਾਰਸ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਹੈ ਨਦੀ ਚੋਦਹ ਲੋਕ ਮਝਾਰਾ ।
 ਮੈ ਤੁਮ ਕਹਬੇ ਖਰਚਨਹਾਰੀ । ਘੋਰੇ ਮਰਤੇ ਜੁਆਨ ਬਿਚਾਰੀ । 139 ।
 ਮੈ ਜਾਨਿਓ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰਾ । ਅਸ ਧਨ ਬਿਨ ਨਹੀ ਹੋਇ ਲਚਾਰਾ ।
 ਜਬ ਪਾਰਸ ਮੋ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਪੈਹੈ । ਅਨਗਨ ਜੋਰ ਅਧਿਕ ਧਨ ਲੈਹੈ । 140 ।
 ਸੈਨਾ ਜੋਰ ਅਨਿਕ ਪਰਕਾਰਾ । ਤੁਰਕਨ ਸੋ ਕਰ ਸੁ ਅਖਾਰਾ ।
 ਤੁਮ ਆਗੇ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕ੍ਰਿਤ ਕੀਨੋ । ਪਾਰਸ ਪਾਹਨ⁴ ਕੈ ਤਜ ਦੀਨੋ । 141 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਪ੍ਰਭ ਤਵਨ ਕੇ ਹੂੰ ਢੀਲੇ ਸਰਬੰਗ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਬੋਲਤ ਭਏ ਤਬੈ ਤਵਨ ਕੇ ਸੰਗ । 142 ।

1) ਚਰਨ ਕਮਲਾ ਵਿਚ 2) ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਵ ਆਂਦੇ ਹਨ 3) ਸੋਨਾ 4) ਪੱਥਰ

ਚੋਪਈ : ਹਮਨੈ ਯਹ ਸਭ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੈ । ਇਹ ਬਿਧਿ ਪਾਰਸ ਅਧਿਕ ਖਜਾਨੈ ।

ਜੋ ਜਾਨਤ ਬਤੀਆਂ ਹਮ ਜਾਕੀ । ਤੋ ਕਤ ਤਯਾਗ ਦੇਤ ਨਦਿ ਧਾਕੀ । 143 ।

ਅਬ ਚਿੰਤਾ ਤੈ ਜੀਯ ਜਿਨ ਧਰ ਹੇ । ਪਾਰਸ ਹਮਰੇ ਤਨੁ ਸੁ ਬਿਚਰ ਰੇ ।

ਜਾ ਕੋ ਤਨੁਕ ਛੁਹਤ ਯਹ ਸੰਗਾ । ਤਾ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਤ ਅੰਗ ਅੰਗਾ । 144 ।

ਅੜਿਲ : ਵਹ ਪਾਰਸ ਜੋ ਗਯੋ ਜਾਨ ਤਿਹ ਦੀਜੀਐ ।

ਵਾ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨੇਕੁ ਨ ਮਨ ਮੈ ਕੀਜੀਐ ।

ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਸਦਾ ਏ ਜਾਨਿਐ ।

ਹੋ ਪਾਰਸ ਹਮਰੇ ਸ਼ੀਰ ਸਦਾ ਸੁ ਬਖਾਨਿਐ । 145 ।

ਚੋਪਈ : ਸਗਲ ਜਗਤ ਮੈ ਜਿਨ ਕੀ ਮਾਯਾ । ਜਲ ਧਰਨੀ ਜਗੁ ਅਚੁਤ ਸਵਾਯਾ ।

ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੋ । ਸੁਨ ਕਰ ਸਿਖ ਕਾਨ ਨਿਜ ਧਾਰੋ । 146 ।

ਜੀਅ ਮੈ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਤਿਨ ਭਾਖੀ । ਹਮ ਕਾ ਬਿਧ ਨਿਜ ਲਖੀਐ ਆਖੀ ।

ਜਲ ਧਰਨੀ¹ ਭਾਖਤ ਨਿਧ ਮੋਰੀ । ਅਬ ਜੋ ਕਾਢੈ ਤਬ ਸਚੁ ਸੋਰੀ । 147 ।

ਪਾਰਸ ਸੋ ਟੂਕ ਲੋਹ ਛੁਹਾਵੈ । ਕੰਚਨ ਹੋਤ ਬਿਲਮ ਨਹੀ ਲਾਵੈ ।

ਜੋ ਮੈ ਕਛੁ ਨਿਜ ਪਤੈ ਲਿਆਉ । ਸਹੀ ਸਤਿ ਜੀਅ ਮੈ ਤਬ ਲਾਉ । 148 ।

ਜਿਹ ਬਿਧ ਜੀਅ ਮੈ ਗਟੀ ਬਿਚਾਰੀ । ਬੈਠ ਗਯੋ ਮੁਖ ਸੋਚ ਪਧਾਰੀ ।

ਤਾ ਕੋ ਭਰਮ ਬਿਦਾਰਨ ਕਾਜਾ । ਭਯੋ ਠਾਂਢ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਰਤਾਜਾ । 149 ।

ਚੀਤਾ ਕਰਨ ਕਾਜ ਤੁਮ ਜਾਨੋ । ਬੈਠਿਯੋ ਸੁਨਿਯੋ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨੋ ।

ਤਵਨ ਸਿਖ ਪ੍ਰਤਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ । ਤੈ ਜਲ ਲਿਆਵ ਸੁ ਐਸ ਹਕਾਰੋ² । 150 ।

ਗਛੁਆ ਤਵਨ ਸਿਖ ਕਰ ਲਯੋ । ਪਾਨੀ ਡਾਰ ਪ੍ਰਭੈ ਕਰ ਦਯੋ ।

ਹਾਥ ਸੁਚੇਤ ਹਜ਼ੂਰ ਕਰਾਈ । ਤਿਹ ਧਰਨੀ ਦਿਸ ਦਿਸਟ ਚਲਾਈ । 151 ।

ਜਿਹ ਜਿਹ ਪਰੀ ਚੀਤ ਧਰ ਧਾਰਾ । ਕੁੰਦਨ³ ਧਰਨ ਕਨਕ ਨਿਹਾਰਾ ।

ਲਘੁ ਲਘੁ⁴ ਪਰੀ ਬੂੰਦ ਜਿਹ ਰਾਜਿਤ । ਕੁੰਦਨ ਧਰਨ ਦਿਪਤ ਛਬਿ ਛਾਜਤ । 152 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਵਹ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਫਿਰ ਬੈਠੋ ਪ੍ਰਭ ਤੀਰ ਸੁਧਾਰੀ ।

ਬਿਹਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਯੋ ਸੁ ਅਲਾਈ । ਪਾਰਸ ਲੈਨ ਇਛ ਜੋ ਆਈ । 153 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜਾਹਿ ਅਬੈ ਜਲ ਮਧਿ ਨਦੀ ਸਰ ਮਾਰਿ ਤਰੈ ਟੁਬਕੀ ਚਿਤ ਲਾਈ ।

ਜੋ ਬਹੁ ਬੇਰ ਕਹਿਓ ਬਚ ਸਾਹਿਬ ਮਧਿ ਧਸਿਓ ਜਲ ਕੇ ਨਿਜ ਜਾਈ ।

ਮੂੰਦੁ ਸੁ ਕਾਨ ਉਭੈ ਤਿਸੁ ਲੋਚਨ ਜੋ ਟੁਬਕੀ ਜਲ ਭੀਤਰ ਲਾਈ ।

ਦੇਖ ਭਯੋ ਬਿਸਮੈ ਮਨ ਆਪਨ ਗੰਜ⁵ ਕਿਤੇ ਤਿਨ ਤਾਰਿ ਲਖਾਈ । 154 ।

1) ਧਰਤੀ 2) ਬੁਲਾਇਆ 3) ਸੋਨਾ 4) ਲਘੁ ਲਘੁ, ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ 5) ਢੇਰ

ਪਾਰਸ ਗੰਜ ਅਮਿਤ ਲਖੈ ਤਿਨ ਏਕ ਅਨੇਕ ਪਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਪੂਰੇ ।
ਲਾਲ ਮਨੀ ਨਗ ਹੀਰ ਜਵਾਹਰ ਸੇਤ ਅਸੇਤ ਪਰੇ ਪਿਤ ਭੂਰੇ ।
ਕੋਟ ਅਨੇਕਕ ਖਾਨ ਲਖੀ ਤਿਨ ਲਾਗਤ ਹੈ ਜਨ ਸੁੰਦਰ ਰੂਰੇ¹ ।
ਆਨ ਪਰਿਓ ਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ ਤਯਾਗ ਦਯੋ ਤਿਨ ਸੰਭਰਮ ਦੂਰੇ । 155 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੇਵਹ ਚਰਿਤੇ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਿਸਮ ਰੂਪ ਹੈ ਮੁਖਨ ਉਚਾਰੀ ।
ਫਿਰ ਚਰਨਨ ਗੁਰ ਪਰੇ ਸੁ ਜਾਈ । ਸਰਬ ਧਕ ਧਕੀ ਗਣਤ ਮਿਟਾਈ । 156 ।

ਦੀਨ ਬਚਨ ਹੈ ਕਰ ਘਿਘਿਆਯੋ । ਮੈ ਪ੍ਰਭਜੂ ਇਹ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ ।
ਬਖਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਕੌਨ ਲਖੈ ਤਵ ਚਰਿਤ ਅਪਾਰਾ । 157 ।

ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ ਮਾਨਕ ਮੁਕਤਾ । ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਜੇਤਕ ਜਗ ਜੁਗਤਾ ।
ਪਾਰਸ ਕਾਮਧੇਨ ਸੁਰਤਰਾ² । ਤੌਰ ਚਰਨ ਮੈ ਤਿਨ ਕੋ ਧਰਾ । 158 ।

ਐ ਨਿਧ ਜਿਤਕ ਜਗਤ ਮੈ ਸਰਸੇ । ਸੁਭ ਤੁਵ ਚਰਨ ਕਮਲ ਤੋਂ ਤਰਸੇ ।
ਲੋਹਾ ਜੋ ਪਾਰਸ ਤਨ ਲਾਵੈ । ਕੰਚਨ ਹੋਤ ਗੁਨੀ ਜਨ ਗਾਵੈ । 159 ।

ਤੁਮਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਪਾਰਸ । ਮਾਟੀ ਤੇ ਸੁਭ ਕਨਕ³ ਸੁਧਾਰਸ ।
ਤੁਮ ਜਾ ਕੋ ਇਕਦਾ⁴ ਛਹੁ ਜਾਵਹੁ । ਲੋਕ ਚਤਰਦਸ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟਾਵਹੁ । 160 ।

ਦੇਵ ਦਾਨਵ ਤਿਹ ਸਮ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਜਾਪੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਥ ਕੀ ਹੋਈ ।
ਉਪਮਾ ਤੌਰ ਤੁਹੀ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨੈ । ਅਵਰ ਜੀਵ ਕੋਉ ਕਹਾ ਬਖਾਨੈ । 161 ।

ਜਬ ਸਤਿਗੁਰ ਐਸੇ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਕਰਣਾ ਕੈ ਸੰਗ ਤਾਹਿ ਅਲਾਈ ।
ਸੁਨ ਸਿਖ ਤੇਰੇ ਭਰਮ ਮਿਟੀਜੈ । ਸਤਿ ਬਚਨ ਉਰ ਮੈ ਧਰ ਲੀਜੈ । 162 ।

ਪੂਰਨ ਪੁਰਖਨ ਪੈ ਜਬ ਜਈਐ । ਨਿਜ ਕੋ ਧਨੀ ਨ ਅਧਿਕ ਠਹਰਈਐ ।
ਯੋ ਲਖੀਐ ਅਪਨੇ ਉਰ ਮਾਹੀ । ਇਹ ਜੋ ਗੁਰੂਆਨ ਗੁਰੂ ਕਹਾਈ । 163 ।

ਕਹਾ ਭਯੋ ਇਨ ਪੈ ਸਿਧ ਨਾਹੀ । ਏ ਕਛੁ ਅਵਰੁ ਸਿਧਿ ਚਹਾਹੀ ।
ਸਰਬ ਸਿਧ ਕੇ ਕਰਨੇ ਹਾਰੇ । ਕੋਟ ਲਛ ਜਿਹ ਕਰਨ ਮਝਾਰੇ । 164 ।

ਰਾਜ ਅਵਰ ਤੁਰਕ ਜੋ ਜਾਨ । ਇਹ ਤੇ ਹਮਰੀ ਖੇਲ ਪਛਾਨੋ ।
ਬੀਰ ਸੁਧੀਰ ਬਾਜ ਗਜ ਰਾਜਾ । ਭੂਖੇ ਰਹਤ ਨਹੀ ਧਨ ਕਾਜਾ । 165 ।

ਕਛੁ ਚਰਿਤ ਨਿਰਖਨੇ ਕਾਜਾ । ਕਉਤਕ ਕਰਤ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ⁵ ।
ਵਾ ਕੀ ਬਾਤ ਵਹੈ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨੈ । ਅਵਰ ਜੀਵ ਕੋਉ ਕਹਾ ਪਛਾਨੈ । 166 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਜਬੈ ਸਿਖ ਸੁਨਿ ਪਾਇਓ । ਨਿਜ ਮਨ ਕੋ ਸਭ ਸੋਕ ਮਿਟਾਇਓ ।
ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ ਪਰਿਓ ਸੁ ਜਾਈ । ਦੀਨ ਬੰਧ ਲਖ ਬਿਨਤੀ ਪਾਈ । 167 ।

1) ਅੱਛੇ, ਸੁੰਦਰ 2) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ 3) ਸੋਨਾ 4) ਇਕ ਵਾਰ 5) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਸਨੋਤਰ ਮੈਂ ਅਧਿਕ ਨਿਸੰਗਾ । ਕਰੇ ਆਪ ਕੇ ਤੀਰ ਅਭੰਗਾ ।
 ਮੋਕਹ ਲੀਜੇ ਬਖਸ ਨਿਧਾਨਾ । ਮੋਰੀ ਖਤਾ ਭਾਂਤਿ ਯਹ ਨਾਨਾ । 168 ।
 ਜਬ ਤਿਨ ਦੀਨ ਬਚਨ ਹੂੰ ਰਹੇ । ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਕਰਣਾ ਰਸੁ ਢਰੇ ।
 ਕਛੁ ਬਰ ਮਾਂਗ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਾਖੀ । ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਿਨ ਯਾ ਬਿਧ ਆਖੀ । 169 ।
 ਮੋ ਪਰ ਇਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਬ ਕੀਜੈ । ਇਹ ਬਰਦਾਨ ਦਾਸ ਕਹ ਦੀਜੈ ।
 ਜੋ ਇਹ ਪਵੈ ਸੁਨੈ ਅਰ ਗਾਵੈ । ਤਵ ਚਰਨਨ ਪੈ ਸਦਾ ਸਮਾਵੈ । 170 ।
 ਵਹੈ ਬਾਤ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਦੀਨੀ । ਜੋ ਤਿਨ ਇਛ ਪੂਰ ਸੋ ਕੀਨੀ ।
 ਇਹ ਤੋ ਅਮੀ¹ ਸਰੋਵਰ ਸਾਖੀ । ਜੋ ਨਾ ਵਹਿ ਪੂਰਨ ਤਿਨ ਕਾਖੀ । 171 ।
 ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਜਬ ਐਸ ਬਿਤਾਯੋ । ਘੋਰਾਜੁਤ² ਸਭਹੂੰ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ।
 ਇਕ ਕੋ ਜੁਧ ਹੋਇ ਦਿਨ ਰੈਨਾ । ਫਿਰਤ ਚੇਤੁਰਦਿਸ ਤਿਨ ਕੀ ਸੈਨਾ । 172 ।
 ਘਾਟ ਬਾਟ ਮਾਰਗ ਸਭ ਥਾਨਾ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਰੋਕੇ ਤਿਨ ਨਾਨਾ ।
 ਦੂਸਰ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਛੁ ਨਾਹੀ । ਕਿਹ ਬਿਧ ਬੀਰ ਸੁਧੀਰ ਧਰਾਹੀ । 173 ।
 ਹਾਡ ਮਾਸ ਤਨ ਮਹਿ ਰਹਿ ਗਏ । ਪਿੰਜਰੇ ਸੇ ਸਭ ਹੀ ਤਨ ਭਏ ।
 ਘਾਸ ਬੂਟ ਜੜ ਤਰ³ ਨਰ ਖਾਵੇ । ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰ ਪ੍ਰਾਨ ਠਰਾਵੈ । 174 ।
 ਕੇਤਕ ਰਹਤ ਪਵਨ ਹੀ ਹਾਰਾ । ਸਬਦ ਆਬ ਕੇਤਕ ਛਤ ਧਾਰਾ ।
 ਕੇਤਕ ਸਬਦ ਆਸਰੈ ਬੀਰਾ । ਰਹਤ ਅਡੋਲ ਧਾਰ ਚਿਤ ਧੀਰਾ । 175 ।
 ਸਰਬ ਰਿਖੀ ਮਨ ਪਉਨ ਸਹਾਰੀ । ਧਸਤ ਸੂਖ ਨਿਜ ਸਿੰਧ ਮਝਾਰੀ ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਦੂਖ ਨ ਭੂਖ ਸੰਤਾਪਾ । ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਜਾਪਤਿ ਜੋ ਜਾਪਾ । 176 ।
 ਕੇਤਕ ਰੂਖ ਛਾਲ ਦਲ ਖਾਹੀ । ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰ ਪ੍ਰਾਨ ਠਰਾਹੀ ।
 ਮਿਲ ਮਿਲ ਏਕ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਆਵੈ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹ ਸਾਬ ਲਿਆਵੈ । 177 ।
 ਯੋ ਮਿਲ ਕੈ ਬਤੀਆਂ ਸਭ ਭਾਖੈ । ਚਰਨੰਬੁਜ⁴ ਪਰ ਸਿਰ ਕਰ ਰਾਖੈ ।
 ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਹਮਰੀ ਰਛਿਆ ਕੀਜੇ । ਜੀਵ ਦਾਨ ਹਮ ਸਭ ਕੋ ਦੀਜੇ । 178 ।
 ਦੇਖਹੁ ਇਹੁ ਹਵਾਲ ਅਬ ਭਯੋ । ਰਹਗੇ ਅਸਤ⁵ ਮਾਸ ਉਡ ਗਯੋ ।
 ਕੈ ਹਮ ਕੋ ਆਇਸ⁶ ਅਬ ਕਰੀਐ । ਇਨ ਸੋ ਜੂਝ ਪ੍ਰਗਟ ਹਮ ਮਰੀਐ । 179 ।
 ਨਾਤਰ ਹਿਆ ਤੇ⁷ ਕਰਹੁ ਪਿਆਨਾ । ਜਾ ਤੇ ਸਭ ਕੇ ਬਚੇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨਾ ।
 ਜੀਵਤ ਜੋ ਬਹੁਰੋ ਹਮ ਰੈਹੈ । ਆਨ ਪ੍ਰਭੂ ਆਨੰਦ ਗੜ ਲੈ ਹੈ । 180 ।
 ਜੀਵਤ ਹੈ ਦਾਈਯਾ ਕਈ ਬੇਰਾ । ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਮਾਟੀ ਕੋ ਢੇਰਾ ।
 ਏਕ ਕਹੇ ਹਮ ਜੇ ਚਲ ਜੈਹੈ । ਔਰ ਭੁਜੰਗੀ ਖਾਲਸ ਲੈ ਹੈ । 181 ।

1) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 2) ਘੋਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰੇ 3) ਬ੍ਰਿਛ, ਪੇੜ 4) ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਤੇ 5) ਅਸਥੀਆਂ, ਹੱਡੀਆਂ
 6) ਆਗਿਆ 7) ਇਥੋਂ

ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹ ਸਾਥ ਲਿਆਵੈ । ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸਦ ਬੈਠ ਅਲਾਵੈ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਭਾਖੀ ਯੋ ਕੀਜੈ । ਪੇਟ ਪੂਰ ਭੋਜਨ ਇਨ ਦੀਜੈ । 182 ।
 ਕੈ ਪੁਨ ਇਹ ਤੇ ਕਰੋ ਪਯਾਨਾ । ਜਾ ਤੇ ਸਭ ਕੇ ਬਚੇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨਾ ।
 ਜੋ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਐਸ ਬਿਧ ਬਾਤਾ । ਕੁਸਲ ਬਿਜੈ ਹੋਵੇ ਬਿਖਯਾਤਾ । 183 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਸਭਨ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਮਾਤਾ ਜੂ ਹਿਤ ਧਾਰ ।
 ਅੰਬੁਜ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਯੋ ਕਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਜਾ ਦੁਖ ਕਾਰ । 184 ।

ਕੁੰਡਲੀਆ ਛੰਦ :

ਜੁਯੋਂ ਜਨਨੀ ਨਿਜ ਤਨਜ¹ ਕੈ ਨਿਰਖ ਜਹਰ ਨਹੀ ਦੇਤ ।
 ਤੁਯੋਂ ਪੂਜ ਕੀ ਅੰਸ ਯਹ ਸਰਬ ਦੂਖ ਕੋ ਹੇਤ ।
 ਨਿਰਖ ਮਾਤ ਜੂ ਹੇਤ ਪੂਜਾ ਕੀ ਅੰਸ ਹਲਾਹਲ ।
 ਅਬ ਇਨ ਕੋ ਇਹ ਦੇਉ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਰ ਦੀਨੀ ਪਾਹੁਲ² ।
 ਕਹਾ ਹੋਗ ਪਰਤਾਪ ਜਗਤ ਮੈ ਕਹੁ ਇਨ ਕੇਰਾ ।
 ਦਾਰਿਦ੍ਰੀ ਇਹ ਲੋਕ ਉਤੇ ਹੈ ਨਰਕ ਬਸੇਰਾ । 185 ।

ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਦਲਾਨ ਸੋ ਤਬ ਲੈਸੈ ਰਣ ਮੰਡ ।
 ਉਦਮ ਕਰ ਜਬ ਖਾਹਗੇ ਪਾਕ ਭੋਜ ਬਰ ਬੰਡ ।
 ਪਾਕ ਭੋਜ ਪਰ ਬੰਡ ਦੰਡ ਦੇਹੀ ਅਰਿ ਕਰਿ ਹੈ ।
 ਤਾਕੇ ਆਗੈ ਸਤ੍ਰ ਕਹੋ ਕਿਮ ਧੀਰਜ ਧਰ ਹੈ ।
 ਕਿਰਤ ਬਿਰਤ ਕਰਿ ਏਕ ਏਕ ਖਲ ਦਲ ਬਲ ਹਰਣੈ ।
 ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਕਰ ਪਰਗ ਸਿੰਧ ਸਤ੍ਰ ਤਿਹ ਸਰਣੈ । 186 ।

ਖੜਗ ਕੇਤ³ ਕਾ ਜਾਨੀਐ ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਹ ਪੰਥ ।
 ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਬਾਪ ਕੈ ਧਰ੍ਯੋ ਸੀਸ ਇਹ ਹਥ ।
 ਧਰ੍ਯੋ ਸੀਸਇ ਹਥ ਜਨ ਸ੍ਰੀ ਖੜਗ ਧੁਜਾ ਧਰ ।
 ਕਿਤਕ ਜੁਧ ਅਰੁ ਬਿਰੁਧ ਬਨੈਗੇ ਯਾ ਕੋ ਆਕਰ ।
 ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਅਰੁ ਕਸਟ ਬਨੈ ਗੇ ਜੋ ਇਸ ਆਈ ।
 ਬਿਨ ਧੀਰਜ ਕੇ ਧਰੇ ਭੂਮ ਕਿਵ ਭੁਗਹੈ ਮਾਈ । 187 ।
 ਇਤ ਮਿਲ ਕਰ ਇਹ ਯੋ ਕਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਤ ਇਹ ਭਾਇ ।
 ਉਤ ਰਾਜੇ ਤੁਰਕਾਨ ਜੁਤ ਯੋ ਪਠਵੈ ਸੁ ਲਿਖਾਇ ।
 ਯੋ ਪਠਵੈ ਸੁ ਲਿਖਾਇ ਏਕ ਆਵਤ ਨਰ ਜਾਈ ।
 ਸਭ ਡੇਰਾ ਧਨ ਧਾਨ ਲਛ ਜੇਤਕ ਤੁਮ ਪਾਈ ।

1) ਪੁੱਤਰ 2) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 3) ਪਰਮਾਤਮਾ

ਲੈਕਰ ਕਰੋ ਖਯਾਨ ਹਮੈ ਜਾਗਾ ਦੀਜੈ ।

ਜਵਨ ਓਰ ਨਿਜ ਚਹੋ ਹਮੂ ਤੇ ਮਾਰਗ ਲੀਜੈ । 188 ।

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਦਿਵਸ ਲਿਖਿਆ ਸਭ ਆਯੋ । ਸਰੇ ਦਿਵਾਨ ਪੰਥ ਸੁਨ ਪਾਯੋ ।

ਸੁਨ ਕਰ ਬੀਰ ਸੁ ਧੀਰ ਜੁਆਨਾ । ਸਭ ਮਾਤਾ ਜੂ ਤੀਰ ਬਖਾਨਾ । 189 ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋ ਸਾਥ ਲੈ ਫਿਰਿ ਆਏ ਗੁਰ ਪਾਸ ।

ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਾਇ ਕੈ ਕਰੀ ਸਭੈ ਅਰਦਾਸ । 190 ।

ਚੌਪਈ : ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਹਮਰੀ ਰਛਾ ਕਰੀਐ । ਜੀਵਨਦਾਨ ਦੇ ਹਮੈ ਉਬਰੀਐ¹ ।

ਸਾਥ ਸੁਖੀ ਤੁਮਹੂੰ ਸੁਖ ਪਾਵੋ । ਅਪਨੇ ਕੀਨੇ ਬਚਨ ਕਮਾਵੋ । 191 ।

ਅਬਹੀ ਤਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਥਾਨਾ । ਅਨਤ ਦੇਸ ਕਰ ਕਰੋ ਪਯਾਨਾ ।

ਇਤ ਸਭ ਮਰਤ ਜੀਵ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ । ਉਤ ਵੈ ਧਰਮੁ ਕਰਤ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । 192 ।

ਫਕਤ² ਭੂਮ ਤੁਮ ਤੇ ਵਹੁ ਚਹੀ । ਅਵਰ ਕਛੂ ਛਲ ਛਿਦ੍ਰ ਨ ਗਹੀ ।

ਜਬ ਯਹ ਸਮਾ ਸਬਨ ਛਲ ਜੈ ਹੈ । ਔਸਰ ਬਿਤਯੋ ਹਾਥ ਨਹੀ ਐਹੈ । 193 ।

ਦੇਖਹੁ ਬਿਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਮਾਸਾ । ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਜੂਝਤ ਅਨਿ ਆਸਾ ।

ਇਤ ਏ ਰਾਨੇ ਉਤ ਬਾਦਸਾਹਾ । ਨੇਮ ਕਰਤ ਤੁਮ ਸੋ ਕਰ ਚਾਹਾ । 194 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁਨੀ ਨਾਥ ਕਾਨੀ । ਇਨੇ ਜੋ ਬਖਾਨੀ ।

ਪੁਨੰ ਆਪ ਗਾਯੋ । ਸਭੁ ਹੀ ਸੁਨਾਯੋ । 195 ।

ਤੁਮ੍ਹਰੇ ਇਆਨੇ । ਲਖੋ ਨਾ ਗਿਆਨੇ ।

ਇਹੈ ਨੀਚ ਪਾਪੀ । ਕਰੈ ਬਾਤ ਲਾਪੀ³ । 196 ।

ਉਨੈ ਚੀਤ ਮਾਹੀ । ਦਯਾ ਸਾਚੁ ਨਾਹੀ ।

ਸੁਨੇ ਗਾ ਚੁਗਤਾ । ਗਨੈ ਧਾਪ ਮਤਾ । 197 ।

ਤੁਮੈ ਨਹਿ ਜਾਨੋ । ਮੁਝੈ ਤੇਨ ਛਾਨੋ ।

ਨਹੀ ਜੋ ਸੁ ਮਾਨੋ । ਦਿਖੋ ਲੈ ਕਹਾਨੋ । 198 ।

ਚੌਪਈ : ਦਗਾ ਕਾਜ ਵੈ ਬਾਤ ਉਚਾਰਤ । ਤੁਮ ਤਾ ਕੋ ਨਹੀ ਭੇਦ ਬਿਚਾਰਤ ।

ਜੋ ਤੁਮ ਨਹਿ ਮਾਨੋ ਯਹ ਠਾਉ । ਨਿਰਖੋ ਤੁਮ ਕਹ ਚਰਿਤ ਦਿਖਾਉ । 199 ।

ਇਉ ਕਹਿ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਜੁ ਤਿਹ ਸੰਗਾ । ਕੀਓ ਚਰਿਤ੍ਰ ਐਸ ਜਬ ਢੰਗਾ ।

ਸਿਖਨ ਕਹ ਆਗਿਆ ਤਬ ਦੀਨੀ । ਪਲ ਮੈ ਤਿਨੋ ਵਹੈ ਬਿਧ ਕੀਨੀ । 200 ।

1) ਉਠਾ ਲਵੋ, ਉਧਾਰ ਕਰੋ 2) ਫੇਵਲ 3) ਵਿਅਰਥ, ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀ

ਪਨੀ ਤੋਬਰੇ ਕੁਹਨ¹ ਮੰਗਾਈ । ਕਾਠੀ ਜੀਨ ਮਲੀਨ ਮੰਗਾਈ ।
 ਚੀਰ ਪੁਰਾਨੇ ਚਰਮ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਠੀਕਰ ਪਾਹਨ ਹਾਡ ਪਛਾਨਹੁ । 201 ।
 ਬੁਰਦ ਪੋਸ² ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅਪਾਰਾ । ਕੀਨ ਇਕਤ੍ਰ ਸੁ ਬਿਬਿਧਿ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ।
 ਏਕ ਨਉਰ ਸਭ ਹੀ ਕਰਵਾਈ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਰ ਗੋਨ³ ਭਰਾਈ । 202 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਸਕਲ ਸਕੇਲ⁴ ਕੇ ਲਿਖ ਪਠਿਓ ਉਹ ਥਾਨ ।
 ਤੁਮਰੇ ਬਚਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਰ ਅਬ ਹਮ ਕਰਤ ਪਯਾਨ । 203 ।

ਅੜਿਲ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਹਰਤ ਸਭ ਠਾਂ ਦਈ ਉਡਾਇਕੈ⁵ ।
 ਕੂਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਤ ਸੁ ਨੇਮ ਕਰਾਇਕੈ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਖਜਾਨੇ ਖਾਸ ਸੁ ਆਪ ਲੰਘਾਇ ਹੈ ।
 ਹੋ ਤਾਂ ਕੇ ਪਾਛੇ ਆਪ ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਇ ਹੈ । 204 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਸੁਨ ਰਾਵ ਅਨੰਦਿਤ ਭਏ । ਦੁਰਬਲ ਹੁਤੇ ਪੁਸਟ ਹੂੰ ਗਏ ।
 ਅਰਧ ਰਾਤ੍ਰ ਜਬ ਕੀਅਸ ਪਯਾਨਾ । ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਯਹਿ ਚਰਿਤ ਕਰਾਨਾ । 205 ।
 ਕਿਤਕ ਹਜਾਰ ਸੁ ਬੈਲ ਲਿਖਾਈ । ਉਨ ਹੂੰ ਪਹਿਲੇ ਲੀਏ ਮੰਗਾਈ ।
 ਦੁਵੈ ਦੁਵੈ ਸੀਂਗ ਮਿਸਾਲ ਬੰਧਾਈ । ਤਿਨ ਹੀ ਪਰ ਵਹਿ ਗੋਨ ਪਵਾਈ । 206 ।
 ਤਲੇ ਲਬਾਨਾ ਦਯੋ ਚਲਾਈ । ਬੈਠੇ ਆਪ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆਈ ।
 ਇਤ ਮੁਰਚੇ ਲਾਘਤੁ ਜਬ ਭਏ । ਉਨ ਕੇ ਬੀਚ ਜਬੈ ਚਲ ਗਏ । 207 ।
 ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਲਖ ਕੈ ਵਹ ਦੋਖੀ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਆਏ ਕਰ ਸੋਖੀ ।
 ਤੀਰ ਆਨ ਠਾਢੈ ਤਬ ਹੋਹੀ । ਮਨ ਮੈ ਪਾਪ ਨ ਬਾਹਰ ਗੋਹੀ । 208 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਧਿਕ ਖਜਾਨਾ ਜਾਨ ਕੈ ਭਏ ਲੋਭ ਮੈ ਗਰਕ ।
 ਪਰਮ ਕਉਲ⁶ ਪੀਰਾਨ ਕੇ ਕਰੈ ਚਟਕ ਦੇ ਫਰਕ । 209 ।

ਚੌਪਈ : ਹਲਾ ਕਰਤ ਅਧਿਕ ਵੈ ਆਵੈ । ਜਾਨ ਖਜਾਨੋਂ ਤਿਹ ਲਪਟਾਵੈ ।
 ਤਾਪਰ ਲਰ ਲਰ ਅਧਿਕ ਸੁ ਮਰਹੀ । ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਿਤ ਨ ਮੁੜ ਬਿਚਰਹੀ । 210 ।
 ਇਤ ਵਹ ਲੂਟਤ ਇਨੈ ਗਵਾਰਾ । ਉਤ ਪ੍ਰਭ ਧਰੀ ਤੋਪ ਕੀ ਮਾਰਾ ।
 ਕਈ ਹਜਾਰ ਦੁਸਟ ਉਡ ਗਏ । ਖੇਚਰ ਹੂੰ ਧਰਨੀ ਪਰ ਪਏ । 211 ।
 ਲੈ ਲੈ ਗੋਨ ਬੇਗ ਗ੍ਰਿਹ ਜਾਹੀ । ਫੂਲ ਫੂਲ ਤਿਹ ਨਿਰਖ ਬਫਾਹੀ⁷ ।
 ਚਮਰੇ ਹਾਡ ਨੈਨ ਜਬ ਹਿਰੈ⁸ । ਮਾਰਸ ਬਿਨਾ ਲਾਜ ਜੜ ਮਰੈ । 212 ।
 ਬਦਰੇ ਬੈਲੀ ਨਿਰਖ ਖਜਾਨਾ । ਤੰਬੂ ਲੈ ਰਾਖੈ ਨਿਜ ਆਨਾ ।
 ਮੁਹਰੇ ਤੋਰ ਨੈਨ ਲਖ ਪਾਹੀ । ਮਾਰੇ ਬਿਨਾ ਦੁਸਟ ਮਰਿ ਜਾਹੀ । 213 ।

1) ਪੁਰਾਣੇ, ਜੀਰਣ 2) ਪੁਰਾਣੇ ਚਮੜੇ 3) ਬੋਰੀਆਂ, ਛੱਟਾਂ 4) ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ 5) ਗੱਲ ਧੁੰਮਾਂ ਨਿ
 6) ਬਚਨ, ਪ੍ਰਣ 7) ਫੁਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾਂਦੇ 8) ਵੇਖੋ

ਤਾਮੇ ਨਿਕਰੀ ਨਿਰਖ ਸੁ ਗੱਲਾ । ਧ੍ਰਿਗ ਨਿਜ ਮਨ ਕੋ ਕਹੈ ਕਬੱਲਾ ।
ਧਰਮ ਸੁ ਗਯੋ ਦਰਬੁ ਨਹੀ ਪਾਯੋ । ਨਾਹਕ ਅਪਨੋ ਮੂੰਡ ਮੁੰਡਾਯੋ । 214 ।

ਧ੍ਰਿਕੁ ਧ੍ਰਿਕੁ ਤਾ ਕੋ ਜਗਤ ਬਖਾਨੇ । ਧਰਮ ਰਾਖਿ ਕੋਊ ਯੋ ਗਤਿ ਠਾਨੇ ।
ਜੇ ਕੋ ਇਹ ਬਿਧ ਧਰਮੁ ਤਿਆਗੇ । ਈਹਾਂ ਨਿੰਦ ਨਰਕ ਤਿਹ ਆਗੇ । 215 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਭਯੋ ਤਿਨੇ ਉਪਹਾਸਾ । ਸਾਹਿਬ ਬਿਗਸੇ ਨਿਰਖ ਤਮਾਸਾ ।
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕਹ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਯੋ । ਨਿਰਖਯੋ¹ ਚਰਿਤ ਸੁਯੋ ਫੁਰਮਾਯੋ । 216 ।

ਤੁਮ ਹਮ ਕੈ ਭਾਖਤ ਬਚ ਆਹੀ । ਇਹ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਬ ਧਰਮੁ ਕਰਾਹੀ ।
ਨਿਰਖਿਓ ਇਨ ਕਾ ਇਹ ਬਿਧ ਧਰਮ । ਕਹਾ ਕਰੁਯੋ ਦੋਖੀ ਉਨ ਕਰਮ । 217 ।

ਏਹ ਪਹਾਰੀਆ ਹੈ ਸਭ ਕਾਚੇ । ਇਨ ਕੇ ਬਚਨ ਕਬੀ ਨਹੀ ਸਾਚੇ ।
ਦਗਾਬਾਜ਼² ਵੇ ਬਚਨ ਬਖਾਨਤ । ਤੁਮ ਇਨ ਕੇ ਛਲ ਕੋ ਨਹੀ ਜਾਨਤ । 218 ।

ਪਾਧੜੀ ਜਬ ਕਰਤ ਹਮ ਸੁ ਹਿਯਾ ਤੇ³ ਪਯਾਨ । ਵਹ ਪਰਤ ਪੈਡ⁴ ਹਮ ਪਰ ਸੁ ਆਨ ।
ਛੰਦ : ਜੋ ਪਰਤ ਆਨ ਪੈਡੇ ਮਝਾਰ । ਤਬ ਕਰਤ ਜਾਨ ਹਮ ਕੋ ਲਚਾਰ । 219 ।

ਜੋਧੇ ਅਪਾਰ ਹਮਰੇ ਨਵੀਨ । ਜੂਝੰਤ ਜਾਨ ਰਣ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ ।
ਤੁਮ ਕਰੁਹ ਚਿੰਤ ਨਹੀ ਅੰਤ ਜਾਨ । ਨਿਰਖੋ ਚਰਿਤੁ ਖਗਧੁਜ⁵ ਨਿਧਾਨ । 220 ।

ਦਿਨ ਕਿਤਕ ਅਉਰ ਦੀਜੈ ਬਿਤਾਇ । ਫਿਰ ਲੇਹੁ ਭੋਜ ਇਛਤ ਬਨਾਇ ।
ਚਲ ਜਾਨ ਆਨ ਬਰਨੋ ਨ ਬਾਤ । ਇਹ ਹੈ ਨ ਕਸਟ ਕੁਸਲ⁶ ਸੁਹਾਤ । 221 ।

ਇਹ ਤੁਮਰ ਕਾਜ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਾਨ । ਯਹ ਕਰਤ ਕਿਰਤ ਨਿਰਖੋ ਸੁ ਜਾਨ ।
ਨਹੀ ਹਾਰ ਜੀਤ ਗੁਰ ਕੋ ਨਿਹਾਰ । ਇਹ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਹਿਤ ਬਿਚਾਰ । 222 ।

ਬਿਨ ਭਜਨ ਤਪੇ ਅਰ ਕਸਟ ਧਾਰ । ਨਹੀ ਰਾਜ ਭਾਗ ਮਿਲਬੋ ਨਿਹਾਰ ।
ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅਨਿਕ ਬਚਨੋ ਸੁ ਧਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਕਹੇ ਬਕਤ੍ਰ ਸਾਹਿਬ ਦਿਯਾਰ । 223 ।

ਚੌਪਈ : ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਯਹ ਕਸਟ ਕਮਾਈ । ਫਿਰ ਹੂੰ ਹੈ ਤੁਮਰੀ ਠਕੁਰਾਈ ।
ਯੋ ਤਿਨ ਕਹ ਤਬ ਚਰਿਤ ਦਿਖਾਈ । ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਤਬ ਧੀਰ ਪਰਾਈ । 224 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਇਹ ਥਾਨ ।
ਤਬ ਲਗ ਲਿਖਾ ਉਰੰਗ ਕਾ ਤਹੀ ਪਹੂਚਿਓ ਆਨ । 225 ।

ਜਬ ਬਾਚਿਓ ਵਹ ਛੋਰ ਕਰ ਐਸ ਲਿਖੁਯੋ ਤਿਹ ਮਧਿ ।
ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਪਿਰੰਬਹੀ ਕੋਲ ਕਰੇ ਸੁ ਬਿਹਦ । 226 ।

1) ਵੇਖ ਕੇ 2) ਧੋਖੇਬਾਜ਼ 3) ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ 4) ਮਾਰਗ 5) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 6) ਖੈਰ ਖੈਰੀਅਤ 7) ਮੁਖ

ਚੋਪਈ : ਧਰਮ ਕੋਲ ਤਿਨ ਲਿਖ ਸੁ ਪਠਾਇਓ । ਖਾਈ ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਉਠਾਇਓ ।
ਜੋ ਤੁਮਰੋ ਹਮ ਬੁਰੇ ਤਕਾਵੈ । ਨਿਜ ਦਰਗਾਹ ਠੌਰ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । 227 ।

ਹਿਯਾ ਤੇ¹ ਕੂਚ ਬੇਚ ਇਕ ਕੀਜੇ । ਹਮ ਕੋ ਆਨ ਦਰਸ ਇਤ ਦੀਜੇ ।
ਕਰੀਐ ਦੋਇ ਜਬਾਨੀ ਬਾਤਾ । ਜਾਤੇ ਹੈ ਇਤ ਉਤ ਕੁਸਰਾਤਾ । 228 ।

ਯੋ ਲਿਖ ਲਿਖ ਨਿਜ ਸਾਹ ਪਠਾਵਤ । ਇਕ ਆਵਤ ਕਾਗਦ ਇਕ ਜਾਵਤ ।
ਏਨ ਦਿਨਾ ਲਿਖਿਯੋ ਜਦੁ ਆਯੋ । ਲਗੇ ਦਿਵਾਨ ਸਭਨ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । 229 ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋ ਲੈ ਸਭ ਸਾਥਾ । ਆਏ ਸਰਬ ਤੀਰ ਜਗੀਨਾਥਾ ।
ਆਨ ਸਬੈ ਬਿਨਤੀ ਇਮ ਕੀਨੀ । ਦੀਨ ਭਾਂਤਿ ਹੈ ਕੈ ਕਹ ਦੀਨੀ । 230 ।

ਦੇਖਹੁ ਅਸਟ ਮਾਸ ਅਬ ਭਏ । ਭੋਜਨ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨ ਚਲ ਗਏ ।
ਕਿਹ ਬਿਧ ਧਰੇ ਕਹੋ ਹਮ ਧੀਰੀ । ਯੋ ਗਤ ਸਬ ਕੇ ਭਈ ਸਰਰੀ । 231 ।

ਆਮਿਖ² ਰਕਤ ਦੇਹ ਤੇ ਗਯੋ । ਅਸਤ ਸ੍ਵਾਸ ਦੇਹ ਬਿਨ ਭਯੋ ।
ਇਹ ਭੀ ਜਾਤ ਸੁ ਸਾਂਝ ਸਬਾਹੀ । ਭੋਜਨ ਬਿਨ ਕਿਮ ਧੀਰ ਧਰਾਹੀ । 232 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਜਾਨ ਸਬੈ ਹਠ ਗਹਾ । ਤਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਯੋ ਸਭ ਕਹਾ ।
ਅਨੰਤ ਠਉਰ³ ਕਹ ਕਰਉ ਪਯਾਨਾ । ਜਾਤੇ ਸਬ ਕੇ ਬਚੇ ਪਰਾਨਾ । 233 ।

ਰਸਾਵਲ ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਪਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗਾਈ ।

ਛੰਦ : ਧਰੇ ਚਿਤ ਧੀਰੰ । ਡੁਲੋ ਨਾ ਸਰੀਰੰ । 234 ।

ਨਿਰਾਜ ਕਿਤੋ ਜੁ ਕਾਲ ਔਰ ਹੀ । ਬਿਤਾਉ ਯਾਹਿ ਠੌਰ ਹੀ ।

ਛੰਦ : ਮਨੰ ਮਨਾਇ ਭੋਜਨੰ । ਭੁਗੋ ਕਰੰਤ ਚੋਜਨੰ । 235 ।

ਉਨੀਸ ਬੀਸ ਜੋ ਦਿਨੰ । ਸਤਾਰ ਠਾਰਕੀ ਗਨੰ ।

ਦਸੰ ਜੁ ਪਾਂਚ ਚੌਦਵੰ । ਸੁ ਤੇਰ ਗਿਯਾਰਾ ਸਾਇਵੰ । 236 ।

ਚੋਪਈ : ਦਸ ਨਵ ਆਠ ਦਿਨਾਂ ਸਤ ਜਾਨਹੁ । ਸਾਹਿਬ ਕਹਾ ਬਿਤਾਇ ਇਥਾਨਹੁ ।

ਫਿਰ ਮਨ ਇਛਤ ਭੋਜਨ ਪਾਯੋ । ਪਾਂਚ ਦਿਨਾ ਜੋ ਔਰ ਬਿਤਾਯੋ । 237 ।

ਜੋ ਧਰਹੋ ਅਪਨੇ ਉਰ ਮਾਹੀ । ਸਹੀ ਸਤਿ ਪੈ ਹੋ ਤੁਮ ਤਾਹੀ ।

ਅਬ ਛਾਡੇ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰਾ । ਸੂਰ ਬੀਰ ਲਾਗੈ ਗੇ ਬਰਾ । 238 ।

ਦਹਰਾ : ਅਬ ਛਾਡੇ ਤੇ ਅਨੰਦ ਗੜ ਹੋਗ ਬੀਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ।

ਬਡੇ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਤੇ ਜੂਝੇ ਇਹ ਠਾਮ । 239 ।

1) ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ 2) ਮਿਝ, ਚਰਬੀ 3) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ

ਸਭ ਸਿਖਨ ਮਿਲ ਯੋ ਕਹੁਯੋ ਬੁਰਾ ਹੋਤ ਨਹੀ ਕੋਈ ।
ਛਾਡ ਚਲੋ ਗੜ ਅਨੰਦ ਕੋ ਭਲੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸੋਇ । 240 ।

ਚੋਪਈ : ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ ਸੁਨੋ ਚਿਤ ਲਾਈ । ਬੁਰੇ ਹੋਤ ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਭਾਈ ।
ਤੁਮ ਯਹਿ ਬਾਤ ਭੇਵ¹ ਨਹਿ ਜਾਨੋ । ਬਾਰਕ ਹੈ ਬਚ ਐਸ ਬਖਾਨੋ । 241 ।
ਤੁਹ ਯਹਿ ਸਮਾ ਫੇਰ ਨਹੀ ਪੈਰੋ । ਪਹ ਐਸਰ ਕੋ ਪੁਨ ਪਛੁਤੈ ਹੋ ।
ਜਬ ਲਗ ਰਾਜਤ ਧਰਨ² ਅਕਾਸਾ । ਤਬ ਲਗ ਯਹ ਕਥਾ ਕਰਗ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । 242 ।
ਯੋ ਕਨ ਸਭ ਸੋ ਹਦ ਲਿਖਾਈ । ਸਿਖੀ ਗੁਰੂ ਬਿਦਾਵ ਕਰਾਈ ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸਬ ਨੇ ਲਿਖ ਦਯੋ । ਕਾਹੂ ਧੀਰ ਨ ਮਨ ਮੈ ਕਯੋ । 243 ।
ਏਕ ਕਹੈ ਮੁਕਤਨ ਨਹੀ ਲਿਖਾ । ਏਕ ਕਹੈ ਸਭ ਹੂੰ ਲਿਖ ਸਿਖਾ ।
ਮੋ ਮਨ ਮੈ ਆਵਤ ਇਹ ਭਾਇ । ਜੋ ਨਹੀ ਲਿਖਤੇ ਸਰਬ ਬਨਾਇ । 244 ।
ਮੁਕਤ ਸਰੋਵਰ ਪਹ ਜਗਦੀਸਾ । ਲੇਵਤ ਰਾਇ ਕਹੋ ਕਿਮ ਸੀਸਾ ।
ਸੀਸ ਲਾਇ ਗੁਰ ਦੇਵ ਰਿਝਾਈ । ਕਾਗਦ ਪਰ ਯੋ ਪ੍ਰਗਟ ਬਨਾਈ । 245 ।
ਤਾਤੇ ਯੋ ਜਨੀਐ ਮਨ ਮਾਹਿ । ਸਭ ਲਿਖ ਦਯੋ ਸੰਸ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ।
ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਕੇ ਸਾਂਗ ਸੁ ਭਾਰੀ । ਕਾਹੂ ਪਰਿ ਨਹੀ ਜਾਤ ਸਹਾਰੀ । 246 ।
ਤਾਕੋ ਸਾਂਗ ਲਖੇ ਨਰੁ ਸੋਈ । ਜਾਕੀ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕਾ ਹੋਈ ।
ਯੋ ਸਭਹੂੰ ਮਿਲ ਕਰੀ ਤਯਾਰੀ । ਉਚ ਨੀਚ ਜਹ ਤਹ ਨਰ ਨਾਰੀ । 247 ।
ਨਗਰ ਭਯੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਿਯਾਰਾ । ਬਾਧੇ ਬੋਝ ਲੀਏ ਸਿਰ ਭਾਰਾ ।
ਸਭਨ ਸਮਾਨ ਕੂਚ ਕਾ ਕੀਨਾ । ਅਪਨਾ ਬੋਝ ਆਪ ਸਿਰ ਲੀਨਾ । 248 ।
ਸੰਗਤ ਰਾਜਨ ਅਰ ਬਦਸਾਹਾ । ਤਿਨ ਕੋ ਲਿਖੁਯੋ ਲਯੋ ਨਿਜ ਪਾਹਾ ।
ਡਾਰਿਯੋ ਆਪਨੀ ਜੇਬ ਮਝਾਰਾ । ਅਛਲ ਪੁਰਖੁ ਸਾਹਿਬੁ ਕਰਤਾਰਾ । 249 ।
ਬਹੁਰ ਸਮਾਨ ਕੂਚ ਕਾ ਕੀਨਾ । ਸਿੰਘਨ ਬਾਟ ਖਜਾਨਾ ਦੀਨਾ ।
ਪਾਚ ਸਭਨ ਹਥਿਆਰ ਬੰਧਾਏ । ਬਨ ਬਨ ਸਿੰਘ ਸਰਸ ਸਭ ਆਏ । 250 ।

ਦੋਹਰਾ ਤੰਬੂ ਮੇਖ ਕਨਾਤ ਜੋ ਅਸਨ ਬਸਨ ਬਹੁ ਭਾਇ ।
ਦੇ ਆਇਸ³ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਦੀਨੀ ਅਗਨ ਲਵਾਇ । 251 ।

ਚੋਪਈ : ਨਗਦ ਖਜਾਨਾ ਬਾਸਨ⁴ ਜੇਤੇ । ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਬੀਚ ਡਰਾਏ ਤੇਤੇ ।
ਭੂਮ ਗਡਨ ਕੀ ਸੋਜ⁵ ਜੁ ਹੋਈ । ਦਈ ਧਰਨ ਮੈ ਗਾਡ ਸੁ ਸੋਈ । 252 ।
ਅਗਨ ਨਦੀ ਜੋ ਧਰਨ ਗਡਾਈ । ਨਿਜ ਦਫਤਰ ਤਿਹ ਨਾਮ ਲਿਖਾਈ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਭਾਖੁਯੋ ਇਹ ਭਾਂਤਾ । ਕਰੋ ਪਯਾਨ ਨ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭਾਤਾ । 253 ।

ਸਵੈਯਾ : ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਉਪਮਾ ਦਸਹੂੰ ਦਿਸ ਛਾਈ ।
ਆਦਿ ਅਜੀਤ ਅਭੀਤ ਰਣਾਚਲਾ¹ ਕੌਨ ਸਕੈ ਤਿਹ ਕੋ ਸੁ ਚਲਾਈ ।
ਰਾਇ ਮਲੇਛ ਸੁ ਹਾਰ ਪਰੋ ਮੁਖ ਘਾਸ ਲਯੋ ਮਨ ਮੈ ਪਛੁਤਾਈ ।
ਦਫਨ ਕੋ ਤਬ ਪਯਾਨ ਕਰੁਯੋ ਗੁਰ ਹੈ ਕਛੁ ਮੌਜ ਇਹੈ ਮਨ ਆਈ । 254 ।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਜੇ ਰਾਵ ਦਲੀਸ ਜੁਤ ਉਦੇ ਅਸਤ ਲੋ ਸਾਰ ।
ਦੂਣ ਲੈਣ ਕੋ ਪਚ ਰਹੇ ਦਈ ਨ ਤਬ ਕਰਤਾਰ । 255 ।

ਚੋਪਈ : ਅਬ ਨਿਜ ਕੇ ਮਨ ਮੈ ਜਬ ਆਈ । ਦਫਨ ਕੋ ਤਬ ਸੁਰਤ ਉਠਾਈ ।
ਦੁਖ ਕੋ ਮੂਲ ਪਦਾਰਥ ਜਾਨੀ । ਹੈ ਸੁ ਅਨਿਤ ਨ ਨਿਤ ਪਛਾਨੀ । 256 ।
ਸਭ ਧਨ ਧਾਮ ਸੁ ਖੇਲ ਉਝਾਰਾ । ਦੇਸ ਦੇਸ ਕਰਹੈ ਦੀਦਾਰਾ ।
ਕਈ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਜਾਈ । ਕਰਹੈ ਪੂਰਨ ਕਾਜ ਬਨਾਈ । 257 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੰਗਤਿ ਸਾਹਿ ਰਾਜਾਨ ਪੈ ਧਰਮੁ ਬਿਦਾਵ ਲਿਖਾਇ ।
ਕੀਨ ਪਯਾਨ ਨਿਧਾਨ ਜੂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੀ ਜਾਇ । 258 ।
ਬਹੁਤ ਬੁਲਾਏ ਤੁਰਕ ਕੇ ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਬਿਚਾਰ ।
ਕੀਓ ਪਯਾਨ² ਨਿਧਾਨ ਜੂ ਦਿਲੀ ਓਰ ਸਿਧਾਰ । 259 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਜੁਧ ਆਨੰਦ ਗੜਕਾ ਪਿਛਲਾ ਅਰ
ਧਰਮ ਕੌਲ ਰਾਜੇ ਤੁਰਕਾਨ ਸੌ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਬੀਸਮੋ
ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤੰ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 20 । ਅਫਜੂ ।

ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ :

ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਸਾਹਿਬ ਸੁਜਾਨ ।
ਕੀਨੋ ਪਯਾਨ । ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਥਾਨ । 1 ।

ਚੌਪਈ : ਆਇ ਪ੍ਰਭੂ ਚਲ ਕਰ ਦਰਬਾਰੁ । ਅਭਬੰਦਨ ਕੀਓ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ।
ਅਮਲ¹ ਕਮਲ ਮੁਖ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ । ਕੋਊ ਸਾਧ ਬਸੇ ਇਹ ਥਾਨੇ । 2 ।

ਝਾਰੂ ਦੀਪਕ ਖਿਜਮਤ ਅਉਰ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਰੈ ਜੋਊ ਇਹ ਠੌਰ ।
ਤੀਨ ਬੇਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਜਬ ਠਾਨੀ । ਭਲੀ ਨ ਕਾਹੂ ਬੁਰੀ ਬਖਾਨੀ । 3 ।

ਸਮਾਨਿ ਰਖ ਕਰ ਸਾਂਗ ਸੁ ਭਾਰੀ । ਅਰ ਡਰੁ ਕਿਸੂ ਨ ਆਛ ਉਚਾਰੀ ।
ਤਬ ਗੁਰਬਖਸ ਹੁਤੋ ਜੁ ਉਦਾਸੀ । ਸੇਵਾ ਅਧਿਕ ਭਾਉ ਮਡਿਰਾਸੀ² । 4 ।

ਤਾਕੋ ਕਹ ਦਇਆ ਨਿਧ ਦੇਵਾ । ਤੁਮ ਇਤ ਬਸੋ ਕਰੋ ਨਿਤ ਸੇਵਾ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਬੋਲਿਯੋ ਤਿਹ ਗੁਰ ਦੇਵਾ । ਮਹਾਦੇਵ ਨਾਮਾ ਸੁ ਅਭੇਵਾ । 5 ।

ਰਸਾਵਲ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਦੇਵਾ । ਕਹੋ ਮੈ ਸੁਭੇਵਾ ।

ਛੰਦ : ਬਿਹੈ ਤੋਰ ਦਾਸਾ । ਰਹੇ ਕੋਲ ਆਸਾ । 6 ।

ਇਸੈ ਅੰਨ ਪਾਨੀ । ਦਿਵੈ ਕੋਨ ਆਨੀ ।
ਬਿਨਾ ਤੋਰ ਨਾਥਾ । ਗਹੇ ਕੋਨ ਹਾਥਾ । 7 ।

ਇਹੇ ਨੀਚ ਲੋਗਾ । ਪਹਾਰੀ ਅਯੋਗਾ ।
ਕਰੈ ਗੋ ਸੁ ਰਾਰਾ³ । ਇਸੇ ਸੰਗ ਦਯਾਰਾ । 8 ।

ਸਬੈ ਆਪ ਜਾਨੋ । ਤੁਝੈ ਤੇ ਨ ਛਾਨੋ ।
ਅਗੇ ਜਯੋ ਸੁ ਆਗੁਯਾ । ਕਰੋ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੁਯਾ । 9 ।

ਸੁਨੀ ਤਾਸ ਬਾਨੀ । ਧੁਨੰ ਕੈ ਬਖਾਨੀ ।
ਲਦੀ ਅੰਨ ਗਾੜੀ । ਤੁਝੈ ਦਵਾਰ ਠਾੜੀ । 10 ।

ਮੁਝੈ ਅੰਗ ਸੰਗ । ਬਖੋਗੇ ਨਿਸੰਗਾ ।
ਜਹਾਂ ਤੇ ਸੁਜਾਨੋ । ਤੁਹੀ ਮੋਹ ਮਾਨੋ । 11 ।

ਚੌਪਈ : ਸੋਦਰ ਸਮੈ ਸਦਾ ਦਰਬਾਰਾ । ਤੋ ਕਹ ਦੋਹੂ ਇਤ ਦੀਦਾਰਾ ।
ਯੋ ਕਹਿ ਤਾ ਕੋ ਧੀਰ ਧਰਾਈ । ਬਿਬਿਧ ਕਥਾ ਕਰ ਕੇ ਸਮਝਾਈ । 12 ।

ਸੋਊ ਤਵਨੈ ਠਉਰ ਬਿਠਾਯੋ । ਆਪ ਦਯਾਨਿਧ ਪਯਾਨ ਕਰਾਯੋ ।
ਬਾਰਹ ਘਰੀ ਰਾਤ ਜਧ ਗਈ । ਤਬ ਅਸਵਾਰੀ ਨਜਰ ਸੁ ਅਈ । 13 ।

ਸੰਮਤ ਸਤਰਹ ਸਹਸ ਸੁ ਮਧਿ । ਮਾਘ ਇਕਾਹਠ ਭਯੋ ਸੁ ਜੁਧ ।
ਤਬ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕੀਯੋ ਪਯਾਨਾ । ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿਓ ਇਮ ਕਾਨਾ । 14 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦਫਨ ਪਯਾਨ ਨਿਧਾਨ ਕਰੁਯੋ ਜਿਮ ਤੋਨ ਕਥਾ ਬਰਨੋ ਸੁਖਸਾਰੀ ।
ਜਿਓ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਰੋਪਰ ਕੋ ਰਨ ਜੁਧ ਕਿਧੋ ਚਮਕੌਰ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਕੋ ਜਿਮ ਗੈ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਜਾਇ ਮਲੇਛ ਕੀ ਮੇਖਾ¹ ਉਖਾਰੀ ।
ਏਸ ਕਥਾ ਬਰਨੋ ਮਧਿ ਅੰਕਹ ਸੰਤ ਸੁਨੋ ਨਿਜ ਲਾਇ ਪਿਆਰੀ । 15 ।

ਡੇਢਕ ਜਾਮ ਜੁ ਰਾਤ ਗਈ ਤਬ ਤੋ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ ।
ਆਦਿ ਵਹੀਰ ਸੁ ਤੋਰ ਦਯੋ ਪੁਨ ਕੈ ਅਰੁ ਅੰਧੁ ਸੁ ਆਪ ਸਿਧਾਯੋ ।
ਦੂਤਨ ਭੇਦ ਸੁ ਪਾਛੇ ਸੁਨੁਯੋ ਸਬ ਲੈ ਧੁਜਨੀ² ਤਿਨ ਗੋਲ ਕਰਾਯੋ ।
ਲਛ ਕਈ ਅਰੁ ਰਾਇ ਮਲੇਛ ਸੁ ਆਨਿ ਕਹੂੰ ਦਿਸ ਓਜ ਜਨਾਯੋ । 16 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਚੜੇ ਜੋ ਮਿਦਾਨੋ ਸਭੈ ਜਾਨ ਪਾਈ । ਚਹੂੰ ਓਰ ਦੋਖੀ ਮਿਲੇ ਐਸ ਆਈ ।
ਜਿਮੋ ਮੇਸ ਟੀਡੋ³ ਸੁ ਅਨੀ⁴ ਰੋਸੁ ਢੂਕੀ । ਕਰੋ ਮਾਰਮਾਰੰ ਨਹੀ ਅੰਨ ਕੂਕੀ । 17 ।

ਚੌਪਈ : ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਲਾਘਤ ਸੁ ਅਗਾਰੀ । ਮਿਲੇ ਦੂਤ ਲਰਤੇ ਧਨ ਧਾਰੀ ।
ਲਰਤ ਲਰਤ ਨਿਰਮੋਹ ਸੁ ਆਨੇ । ਪੁਜੇ ਆਨ ਸਭ ਡੇਰ ਅਮਾਨੇ । 18 ।
ਸਿਆਹੀ ਟਿਬੀ ਆਨ ਸੁ ਥਾਨਾ । ਭਏ ਠਾਂਢ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸੁ ਨਿਧਾਨਾ ।
ਰਾਜੇ ਦੋਖੀ ਤੁਰਕ ਪਠਾਨਾ । ਆਏ ਨਿਰਖ ਬਡੋ ਧਨ ਤਾਨਾ । 19 ।

ਸੋਰਠਾ : ਖਰੇ ਭਏ ਤਿਹ ਥਾਨ ਸਿਆਹੀ ਟਿਬੀ ਆਨਿ ਕੇ ।
ਨਿਕਟ ਪਹੁਚੇ ਆਨ ਰਾਜੇ ਔਰ ਮਲੇਛ ਸਬ । 20 ।
ਕੁਸੀ⁵ ਕਰੀ ਕਰਤਾਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ।
ਦੂਤਨ ਕਰੋ ਸੰਘਾਰ ਸਫਲ ਜਨਮ ਕਰ ਲੀਜੀਐ । 21 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਾਜਕ ਕਰ ਪਾਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਜ ਤਨ ਸੇਵਕ ਜਾਨ ।
ਉਦੈ ਮ੍ਰਿਗਾਧਪ⁶ ਸੁਮਤਿਬਰ ਸੂਰ ਬੀਰ ਬਲਵਾਨ । 22 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੂਤਨ ਕੇ ਦਲ ਆਨ ਮਿਲੇ ਜਬ ਡਾਢ ਕਰੁਯੋ ਤਿਹ ਜਾ ਬਲਧਾਨੀ ।
ਆਪ ਪਯਾਨ ਸੁ ਆਗੇ ਕਰੁਯੋ ਯਹ ਜੂਝਤ ਹੈ ਅਤਿ ਹੀ ਧਨੁ ਤਾਨੀ ।
ਬਾਂਬ⁷ ਰਖੁਯੋ ਇਮ ਦੂਤਨ ਕੋ ਦਲ ਜਿਓ ਸਰਤਾ ਬਰ ਸੇਤ ਬੰਧਾਨੀ ।
ਪਬ ਨਦੀ ਜਨ ਕੂਲ ਭਏ ਬਰ ਨੀਰ ਕਿਧੋ ਦਲ ਦੂਤ ਪਛਾਨੀ । 23 ।

1) ਜੜ 2) ਸੈਨਾ 3) ਮਕੜੀ ਦਾ ਦਲ 4) ਫੌਜ 5) ਪਾਠਾਂਤਰ 'ਖੁਸੀ' 6) ਸਿੰਘ 7) ਬੰਮ ਰਖਿਆ, ਰੋਕ ਰਖਿਆ

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ :

ਉਦੈ ਜੁ ਸਿੰਘ ਸਾਥ ਕੈ । ਧਰੇ ਸੁ ਬੀਰ ਹਾਥ ਕੈ ।
ਆਏ ਅਰਾਨ ਹੋਰ ਕੈ । ਹਨੈ ਸਰੰ ਜੂ ਟੇਰ ਕੈ । 24 ।
ਸਭੇ ਮਲੇਛ ਕੋ ਹੀਯਾ । ਪਰੰਤ ਭ੍ਰਮ ਓਹੀਆ ।
ਇਕੈ ਪਛਾਰ ਭਾਜ ਹੈ । ਕਿਤੇ ਅਗਾਰ ਗਾਜ ਹੈ । 25 ।
ਕਿਤੇ ਤੁਫੰਗ ਬਾਨ ਲੈ । ਹਨੈ ਅਨੇਕ ਜਵਾਨ ਲੈ ।
ਨਿਖੰਗ ਚਾਪ ਬਾਨ ਸੋ । ਸੁਭੰਤ ਭ੍ਰਮ ਬਾਨ ਸੋ । 26 ।
ਬਡੇ ਜੁ ਜੁਧ ਧਾਰਿਯੋ । ਰਸੰ ਜੁ ਰੁਦ੍ਰ ਪਾਰਿਯੋ ।
ਬਵੰਜ ਬੀਰ ਜੋਗਨੀ । ਹਸੰਤ ਮਾਸ ਭੋਗਨੀ । 27 ।
ਸੁ ਭੂਤ ਅੰ ਪਰੇਤਨੰ । ਪਿਵੰਤ ਸ੍ਰੋਨ ਚੇਤਨੰ ।
ਗਣੰ ਗਿਰੀ¹ ਸੁ ਜਵਾਲਕਾ । ਸੁਰੰ ਫਿਰੰਤ ਬਾਲਕਾ । 28 ।
ਜੁਝੈ ਜੁ ਸਿੰਘ ਸਾਥ ਕੇ । ਉਦੈ ਮ੍ਰਿਗੀਸ² ਨਾਥ ਕੇ ।
ਲਯੋ ਧਨੰ ਸੁ ਬਾਨ ਹੈ । ਹਨੇ ਗਿਰੀ ਸੁ ਖਾਨ ਹੈ । 29 ।
ਪਤੀ ਗਜੀ³ ਕਿਕਾਨ ਜੋ । ਗਿਰੰਤ ਭ੍ਰਮ ਬਾਨ ਸੋ ।
ਜਿਤੇ ਜੁ ਤੀਰ ਮਾਰਿ ਹੈ । ਅਛੋਤ ਹੋਤ ਪਾਰ ਹੈ । 30 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਰਿਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੀ । ਮਹੀ ਅਸ ਧਾਰੀ ।
ਮਲੇਛ ਮੁਲਾਨੇ । ਅਰੰ ਰਾਵ ਰਾਨੇ । 31 ।
ਹਨੈ ਤੋਨ ਖਾਨੇ । ਦਏ ਨਾ ਸੁ ਜਾਨੇ ।
ਲਏ ਘੇਰ ਐਸੇ । ਮ੍ਰਿਗੀ ਸਿੰਘ ਜੈਸੇ । 32 ।
ਸਵਾ ਜਾਮ ਤਾਹੀ । ਲਰਿਯੋ ਬੀਰ ਆਹੀ ।
ਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ । ਸੁ ਜੁਝੈ ਭੁਜੰਗੀ । 33 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਤਬ ਖੜਗ ਗਹਿਓ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜੁ ਬਲੀ । ਬਲ ਦੂਤਨ ਕੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਦਲੀ ।
ਜਿਹ ਓਰ ਬਲੀ ਬਰੁ ਧਾਵਤ ਹੈ । ਦਲ ਸਤ੍ਰਨ ਪਤ੍ਰ ਉਡਾਵਤ ਹੈ । 34 ।
ਜਿਹ ਕੇਹਰ ਮਤਿ⁴ ਕਿਧੋ ਬਨ ਮੈ । ਤਿਮ ਜੂਝਤ ਹੈ ਅਰ ਕੇ ਗਨ ਮੈ ।
ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਮਨੋ ਗਜ ਰਾਜ ਫਬੈ । ਮਿਰਗਾਵਲ ਹੋਰ ਜਿਸੈ ਜੁ ਦਬੈ । 35 ।
ਗਨ ਤਾਰਨ ਮੈ ਜਿਮ ਚੰਦ ਦੁਤੈ । ਜਨ ਦੇਖਤ ਹੈ ਇਹ ਸੂਰ ਉਤੇ ।
ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਜੁਧ ਘਮੰਡ ਕਵਯੋ । ਇਕ ਆਨਨ ਤੇ ਨਹੀ ਜਾਤ ਰਹਯੋ । 36 ।

1) ਪਹਾੜ 2) ਸਿੰਘ 3) ਗਜਪਤੀ, ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸੁਆਮੀ 4) ਮਸਤ ਸ਼ੇਰ

ਘਟਕਾ ਦਿਮ ਯੋ ਰਣ ਕੋ ਕਰ ਕੈ । ਸੁਰ ਲੋਕ ਗਯੋ ਰਣ ਮੈ ਮਰ ਕੈ ।
 ਜਬ ਘੋਰ ਲਇਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ਬਲੀ । ਤਹ ਨੋਕ ਬੰਦੂਕ ਤਿਸੈ ਜੁ ਚਲੀ । 37 ।
 ਜਬ ਲਾਗ ਗਈ ਮਧਿ ਭਾਲ ਭਟ । ਇਮ ਜੂਝ ਗਯੋ ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਟੇ ।
 ਪੁਰ ਦੇਵਨ ਕੇ ਸੁ ਜੈਕਾਰ ਭਯੋ । ਭੂਅ ਮੰਡਲ ਮੈ ਜਸੁ ਪੂਰ ਰਹਿਓ । 38 ।
 ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕਾਜ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨ ਦਇਓ । ਨਿਜ ਉਚ ਅਵਾਸ ਨਿਵਾਸ ਲਇਓ ।
 ਸੁਨ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੀ ਪੈ ਸੁ ਕਥਾ । ਅਬ ਭਾਖਤ ਹੋ ਵਹ ਛੋਰ ਜਥਾ । 39 ।
 ਜਿਮ ਆਨ ਬਸੈ ਚਮਕੌਰ ਮਧੰ । ਰਨ ਚਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਕਰਿਯੋ ਸੁ ਸਿਧੰ ।
 ਜਿਨ ਮਾਰਗ ਮੈ ਲਰਤੈ ਸੁ ਗਏ । ਸੁਨ ਲੈਹੁ ਅਬੈ ਵਹ ਗਾਥ ਅਏ । 40 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਇਕੈ ਕੂਚ ਧਾਰੀਂ । ਚਲੈ ਨਾਥ ਭਾਰੀ ।
 ਜਹਾਂ ਇਛ ਹੋਈ । ਖਿਡਯੋ ਪੂਰ ਸੋਈ । 41 ।

ਚਪਈ : ਮਾਜਰ ਬੂਰ ਸੁਨਾ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ । ਠਾਢ ਭਏ ਤਿਤ ਪ੍ਰਭ ਗੁਣ ਧਾਮ ।
 ਪਾਨੀ ਪੀਓ ਤਹਾਂ ਗੁਰ ਦੇਵਾ । ਤਨਕ ਭਨਕ ਪਾਇਓ ਕਛੁ ਭੇਵਾ¹ । 42 ।
 ਦਿਲੀ ਤੇ ਦਹ ਲਖ ਜੋ ਸਿਨਾ । ਤਾ ਕੋ ਲਖਯੋ ਰਿਦੈ ਭਵ ਸੁਨਾ ।
 ਫਿਰੈ ਆਪ ਮਾਰਗ ਸੋ ਤਯਾਗੀ । ਗੜ ਚਮਕੌਰ ਉਚ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਗੀ । 43 ।
 ਉਚੋ ਨਗਰ ਗੜ ਲਖ ਪਾਈ । ਆਏ ਸਹਨਸਾਹ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਦਖਨ ਦਿਸਾ ਬਾਗ ਲਖ ਪਾਈ । ਉਤਰੈ ਯੋ ਚਮਕੌਰ ਸੁ ਆਈ । 44 ।
 ਬੋਰੋ ਹੀ ਚੜਿਓ ਥੋ ਦਿਨਾ । ਆਏ ਜਗਤ ਪੂਜ ਜਿਹ ਛਿਨਾ ।
 ਨਿਜ ਘੋਰਾ ਠਾਢੇ ਪ੍ਰਭ ਤੀਰਾ । ਫਰਕ ਫਰਕ² ਬੈਠੇ ਅਨ ਬੀਰਾ । 45 ।
 ਉਚ ਮਜਾਜ ਅਡੋਲ ਨਿਹਾਰੀ । ਫਰਕ ਸਾਥ ਸੋਭਤ ਭਟ ਭਾਰੀ ।
 ਕਰ ਮੈ ਖਪਰਾ³ ਸਬਜ ਕਮਾਨ ਤਰੇ ਦ੍ਰਿਸਟ ਕੀਨੇ ਪਰਬਾਨ । 46 ।
 ਪੁਹਮੀ⁴ ਮੈ ਦੀਨੇ ਸਰਫਰਾ । ਉਪਰ ਫੋਕ ਸੀਸ ਸਿਰ ਧਰਾ ।
 ਯੋ ਬੈਠੇ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਨਿਜ ਕੀ ਕਛੁ ਮਿਜਾਜ ਬਿਚਾਰੀ । 47 ।
 ਤਬ ਲਗ ਪਾਂਚ ਬੀਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਉਰ ਕਰ ਜੁ ਖਿਲਾਰੀ ।
 ਲੋਹੂ ਸੋ ਚੁਚਵਾਤੇ ਘਾਇਨ । ਆਨ ਹਜੂਰ ਕਹੀ ਇਨ ਦਾਇਨ । 48 ।
 ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੂਝੇ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਔਰ ਬੀਰ ਜੋ ਸੰਗ ਸਿਧਾਨੈ ।
 ਜਹਾਂ ਠਾਢ ਹਮ ਕੋ ਨਿਜ ਕੀਨਾ । ਦਿਨਸ ਚਢਾਯੋ ਤਹੀ ਪ੍ਰਬੀਨਾ । 49 ।
 ਲਰਤ ਕਰਤ ਉਨ ਸੋ ਹਥ ਆਏ । ਜਹਾਂ ਖੋਜ ਨਿਜ ਕੋ ਹਮ ਪਾਏ ।
 ਇਹ ਤਿਨ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਪਤੇ ਨਿਹਾਰੋ । ਲਗੇ ਘਾਵ ਮਧਿ ਅੰਗ ਬਿਚਾਰੋ । 50 ।

1) ਭੇਦ, ਸੂਹ 2) ਵੱਖ ਵੱਖ 3) ਤੀਰ, ਬਾਨ 4) ਧਰਤੀ

ਇਤ ਤੇ ਅਨਗਨਤੀ ਰਿਪ¹ ਆਏ । ਆਨੰਦ ਪੁਰੁ ਘੇਰਾ ਜਿਹ ਪਾਏ ।
ਉਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਹਮ ਯੋ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਦਿਲੀ ਤੇ ਦਹ ਲਖ ਯੋ ਆਯੋ । 51 ।

ਬੇਸੁਮਾਰ ਕਛੁ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰਾ । ਆਦਿ ਅੰਤ ਨਹੀ ਜਾਤ ਨਿਹਾਰਾ ।
ਨੀਲ ਘਟ ਉਮਡੇ ਜਨ ਆਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰ ਬੇਗ ਉਪਾਈ । 52 ।

ਇਤ ਉਤ ਕੇ ਆਏ ਖਲ ਦਲਾ । ਜੇ ਔਸਰ ਆਵਤ ਇਹ ਭਲਾ ।
ਸੋ ਕਰ ਲੈ ਕਰਨਾਨਿਧ² ਧਾਇ । ਜੋ ਕੀਨੋ ਨਿਜ ਜਾਇ ਉਪਾਇ । 53 ।

ਨਿਰਾਜ ਦਗਹ ਮਲੇਛ ਮਾਨੀਐ । ਕਸੰਮ ਝੂਠ ਜਾਨੀਐ ।
ਛੰਦ : ਨ ਚੀਤ ਸਾਚ ਲਾਈਐ । ਮਲੇਛ ਪੇਚ ਪਾਈਐ । 54 ।

ਤੂਮੈ ਇਮੰ ਬੁਲਾਇਯੋ । ਅਗੰ ਦਲ ਚਢਾਇਯੋ ।
ਕਹੀ ਜੁ ਪੈਡ ਪਾਈਐ । ਸਿਤਾਬ ਈਤ ਲਿਆਈਆ । 55 ।

ਅਸੰ ਮਲੇਛ ਗਾਇਓ । ਸੁਨੇਮ ਕੋ ਲਹਾਇਓ ।
ਅਬੈ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਭਾਰੀਐ । ਅਸੰ ਕ੍ਰਿਤੰ ਚਿਤਾਰੀਐ । 56 ।

ਸਦੀਵ ਆਪ ਸਾਫ ਹੈ । ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਿਧ ਗਾਥ ਹੈ ।
ਬਿਨਾ ਜੁਤਾਸ ਨਾਮ ਜੂ । ਨ ਆਨ ਜਾਨ ਧਾਮ ਜੂ । 57 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਸਾਰੇ । ਸਿਖੀ ਯੋ ਉਚਾਰੇ ।
ਲਗੇ ਘਾਵ ਦੇਹੀ । ਲਖਾਏ ਜੁ ਤੇਹੀ । 58 ।

ਤਬੈ ਚਿੰਤ ਜਾਨੀ । ਕਿਸੂ ਨ ਬਖਾਨੀ ।
ਤਿਨੈ ਜੋ ਉਚਾਰੋ । ਨਿਜੰ ਕਾਨ ਧਾਰੋ । 59 ।

ਪੁਨੰ ਆਪ ਗਾਈ । ਸੁ ਬੀਰੰ ਸੁਨਾਈ ।
ਪੁਰੰ ਮਧਿ ਜਾਵੋ । ਜਿਮੀਦਾਰ ਲਿਆਵੋ । 60 ।

ਗਏ ਸਿੰਘ ਧਾਈ । ਪੁਰੰਦੀਸ ਪਾਈ ।
ਕਰੀਯੋ ਜਰੂਰੰ । ਚਲੋ ਜੂ ਹਜ਼ੂਰੰ । 61 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਚੀਤ ਕੀਨਾ । ਤੁਝੈ ਬੋਲ ਲੀਨਾ ।
ਚਲੋ ਤਯਾਗ ਦੇਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਨੇਰੀ³ । 62 ।

ਤਿਨੈ ਯੋ ਸੁ ਗਾਈ । ਨਹੀ ਭੇਟ ਭਾਈ ।
ਸੁ ਖਾਲੀ ਜੁ ਹਾਥਾ । ਮਿਲੋ ਮੈਨ ਨਾਥਾ । 63 ।

1) ਵੇਰੀ 2) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 3) ਨੇੜੇ

ਸੁਨੈ ਸਿੰਘ ਧਾਈ । ਸਭੇ ਆ ਸੁਨਾਈ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੀਨਾ । ਰੁਪਯੈ ਸੁ ਦੀਨਾ । 64 ।

ਸੁ ਪਚੀ ਰੁਪੈਯਾ । ਕਰੰ ਆਪ ਦੇਯਾ ।
ਨਹੀ ਪੇਚ ਪਾਯੋ । ਚਲ੍ਯੋ ਜਾਟ ਆਯੋ । 65 ।

ਧਰੀ ਭੇਟ ਆਗੇ । ਟਿਕਾ ਸੀਸ ਲਾਗੇ ।
ਸਮਾਚਾਰ ਪੂਛੀ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸੂਛੀ । 66 ।

ਪੁਨੰ ਆਪ ਗਾਯੋ । ਕਿਲਾ ਮੈ ਦਿਖਾਯੋ ।
ਵਹੈ ਬੈਲ ਕੀਨੇ । ਕਰੋ ਪੂਰ ਚੀਨੇ । 67 ।

ਕਹੀ ਜਾਟ ਬਾਨੀ । ਪਛੰ ਫੌਜ ਯਾਨੀ ।
ਕਿਲਾ ਤੌਨ ਨਾਥਾ । ਹਵੇਲੀ ਅਕਾਥਾ । 68 ।

ਤ੍ਰਿਯਾ ਸੰਗ ਪੂਰੀ । ਸੁ ਖਾਲੀ ਨ ਭੂਰੀ ।
ਹੁਤੀ ਜੰਗ ਜੋਗਾ । ਤਬੈ ਕੌਨ ਸੋਗਾ । 69 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਚੀਤ ਜਾਨੀ । ਇਸੈ ਕੀ ਕਹਾਨੀ ।
ਚਢੇ ਆਪ ਘੋਰਾ । ਕਰ੍ਯੋ ਜਾਟ ਧੋਰਾ । 70 ।

ਕੁੰਡਲੀਆ ਛੰਦ :

ਧਰ ਆਗੇ ਨਗਰੇਸ¹ ਕਉ ਆਏ ਕਿਲਾ ਸੁ ਮਧਿ ।
ਪੇਚ ਅਨਿਕ ਜੜ ਕਰ ਰਹਿਓ ਕੋ ਨ ਪੁਜ੍ਯੋ ਪਲ ਅਗ ।
ਕੋ ਨ ਪੁਜ੍ਯੋ ਪਲ ਅਗ ਬਾਤ ਨਿਤ ਕਿਤਕ ਬਨਾਈ ।
ਨਿਰਖ ਫੌਜ ਅਰੁ ਲਛ ਡਰ੍ਯੋ ਮਨ ਤ੍ਰਾਸ ਬਢਾਈ ।
ਠੋਰ ਠੋਰ ਦੂਤਾਨ ਲਿਖਤ ਕਰ ਲਿਖੇ ਪਠਾਏ ।
ਚਾਲ ਪਚਾਸਿਕ ਸਵਾਰ ਬੇਗ ਤੁਮ ਆਵੁਹ ਧਾਏ । 71 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਲਿਖੇ ਯੋ ਸੁ ਕੀਨੇ । ਮਹਾ ਮਤਿ ਹੀਨੇ ।
ਚਲੇ ਬੇਗ ਆਯੋ । ਨ ਸੰਕਾ ਜਨਾਯੋ । 72 ।

ਚੌਪਈ : ਗੜ ਕੇ ਮਧਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਆਈ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਕੀਨੀ ਤਕਰਾਈ ।
ਬਾਧਿ ਜਾਟ ਕੁਠਰੀ ਮਧਿ ਡਾਰਿਯੋ । ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਬੀਰਾਨ ਪਚਾਰਿਯੋ । 73 ।
ਤ੍ਰਿਯਾ ਪਰੇ ਉਨ ਦਈ ਨਿਕਾਰੀ । ਉਤ ਆਏ ਘਨ ਜਿਉ ਅਰੁ ਭਾਰੀ ।
ਕੀਟ ਬੁੰਦ ਆਹਨ ਅਨਮਾਨੋ ਖਲ ਦਲ ਉਮਡੇ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਮਾਨੋ । 74 ।

1) ਨਗਰ ਦੇ ਸੁਆਮੀ

ਗਗਨ ਉਡਗ ਬਨ ਅਖਲ ਜੁ ਪਤ । ਗਨਬੋ ਕਰ ਕੋਊ ਕਰ ਮਤਿ ।
ਇਹ ਗਨ ਉਨ ਕੋ ਪਾਰ ਨ ਪਰੈ । ਕਉਨ ਕਵਿੰਦ ਰਸਨ ਜੋ ਰਰੈ¹ । 75 ।

ਖੁਵਾਜ ਮਰਦੂਦ ਤੁਰਕ ਦਲ ਪਾਲਾ । ਔਰੰਗੋ ਕੋ ਪੀਰ ਨਿਰਾਲਾ ।
ਖਾਨ ਪੁਲਾਦ ਅਮੀਰ ਭਨਿਜੈ । ਪੂਰਬ ਦਿਸ ਜਿਹ ਦੇਸ ਗਨਿਜੈ । 76 ।

ਜੇਰ ਦਸਤ ਸਰਦਾਰ ਮਲੇਛਾ । ਆਦਿ ਜੁਧ ਲਰ ਗਯੋ ਜੁ ਪੇਛਾ ।
ਨਾਹਰਖਾਂ ਇਕ ਬੀਰ ਪਛਾਨਹੁ । ਗੈਰਤ ਖਾਨ ਅਉਰ ਭਟ ਜਾਨਹੁ । 77 ।

ਮੀਆਂ ਖਾ ਭੂਰੇ ਖਾਂ ਜੋਧੇ । ਜੋ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਸੋਧੇ ।
ਖਾਨ ਜਿਤੇ ਸਰਤਾਨ ਜੁ ਆਏ । ਭਿਨ ਭਿਨ ਕੇ ਸਕਤ ਅਲਾਏ । 78 ।

ਤਬ ਕਬ ਹੋਵੈ ਅਧਿਕ ਪਸਾਰਾ । ਜੋ ਬਰਨੋ ਇਹ ਆਉ ਮੰਝਾਰਾ ।
ਜੋ ਮਲੇਛ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਸੈਨਾ । ਸਭ ਆਈ ਪੰਕਜ ਪਰ ਨੈਨਾ² । 79 ।

ਧਰਨੀ ਗਗਨ ਏਕ ਹੂੰ ਗਯੋ । ਹਾਥ ਪਸਾਰ ਦਿਸਟ ਨਹ ਅਯੋ ।
ਉਡੀ ਧੂਰ ਛਾਈ ਅਸਮਾਨਾ । ਜਨ ਭੂਅ ਗਗਨ ਸੁ ਕੀਓ ਪਯਾਨਾ । 80 ।

ਕਾਰੇ ਪੀਰੇ ਭੂਰੇ ਤੁਰਕ । ਸਿਲਹ ਸੰਜੋਵ ਸੀਸ ਧਰ ਬੁਰਕ³ ।
ਰੂਸੀ ਰੂਮੀ ਹਬਲ ਪਿਸੌਰੀ । ਕਾਬਲ ਗਜਨ ਜਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਠੋਰੀ । 81 ।

ਬਲਖ ਬੁਖਾਰਾ ਇਰਾਨੀ ਕਿਤੇ । ਹਰੇਵ ਕੰਧਾਰੀ ਭਖਰੀ ਹੁਤੇ ।
ਠਟਾ ਐ ਕਸਮੀਰੀ ਬੰਦਰ । ਸਬ ਆਏ ਇਨ ਕੇ ਜੋ ਅੰਦਰ । 82 ।

ਬਾਈਧਾਰ ਰਾਵ ਅਰੁ ਰਾਨੇ । ਗੂਜਰ ਰੰਗੜ ਕੌਨ ਬਖਾਨੇ ।
ਘੋਰਾ ਪਰ੍ਯੋ ਸਭਨ ਕੋ ਆਈ । ਸਾਗਰ ਜੁਯੋਂ ਦਲ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਛਾਈ । 83 ।

ਮਧਿ ਜਹਾਜ ਮਨੋ ਚਮਕੌਰ । ਪ੍ਰਗਟ ਨੀਰ ਜਯੋਂ ਦਲ ਚਹੂੰ ਓਰ ।
ਵਾਮਹਿ ਰਾਜਤ ਗਿਰ ਬਡ ਜਾਨ । ਯਾ ਮੈ ਦਲ ਪਤ ਗਿਰਸ⁴ ਪਛਾਨ । 84 ।

ਵਾ ਮੈ ਬਾਰਨ⁵ ਦਿਪੈ ਕਿਕਾਨ⁶ । ਯਾ ਮੈ ਅਨਗਨ ਏ ਗਜਮਾਨ ।
ਸਾਗਰ ਘੋਖ ਉਤੇ ਘਨ ਘੋਰਾ । ਯਾ ਮੈ ਦੂਦਭ ਕਈ ਸਜੋਰਾ । 85 ।

ਮਛ ਕਛ ਉਤ ਅਧਕ ਅਨੰਤ । ਪੈਦਲ ਸੈਨਾ ਇਤੇ ਬਿਅੰਤ ।
ਵਾਕੇ ਜਲ ਮੈ ਨਿਰਖ ਤਰੰਗ । ਯਾ ਮੈ ਬਰਛੀ ਚਮਕ ਅਭੰਗ । 86 ।

ਨਿਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਚਢਿ ਉਚ ਅਟਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਇਮ ਕਹਿਓ ਸੁਧਾਰੀ ।
ਅਧਿਕ ਸੈਨ ਕੁਛ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰਾ । ਦਿਖੋ ਮਲੇਛ ਕਰ੍ਯੋ ਜੋ ਕਾਰਾ । 87 ।

1) ਬੋਲੇ, ਉਚਾਰੇ 2) ਕਮਲ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 3) ਟੱਪ 4) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ
5) ਹਾਥੀ 6) ਘੋੜੇ

ਮੋ ਕਹ ਅਪਨੇ ਤੀਰ ਬੁਲਾਯੋ । ਅਗਰ ਸੁ ਦਹ ਲਖ ਸੈਨ ਚਢਾਯੋ ।
ਉਨ ਅਰੁ ਕੋ ਮਮ ਕਛੂ ਨ ਗਨੋ । ਏ ਮਲੇਛ ਆਏ ਅਬ ਭਨੋ । 88 ।
ਦਗਾ ਮਲੇਛ ਕਰਾ ਮੁਹ ਸੰਗਾ । ਮੈ ਤਾ ਕੋ ਸਮਝਿਓ ਨਹੀ ਢੰਗਾ ।
ਅਬ ਲਚਾਰ ਮੁਝ ਕੋ ਇਤ ਬਨੀ । ਰਛਾ ਕਰੈ ਖੜਗ ਧੁਜ¹ ਧਨੀ । 89 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਨੀ ਕਾ ਬਿਸਾਸ² ਕਰੇਗਾ ਸੁ ਜੋਈ । ਵਹੈ ਅੰਤਕਾਲੰ ਖਰਾਬੰ ਸੁ ਹੋਈ ।
ਮਹਾ ਨੀਚ ਪਾਪੀ ਕਿਸੂ ਮੀਤ ਨਾਹੀ । ਰਸੂਲੰ ਕੁਰਾਨੰ ਪਿਕੰਬਰ ਰਦਾਹੀ³ । 90 ।
ਹਸੂ ਪਾਪ ਯਾਕੋ ਨਹੀ ਜਾਨ ਖਾਯੋ । ਕਰਾ ਕੋਲ ਝੂਠਾ ਨ ਸਾਚ ਲਖਾਯੋ ।
ਦਸੰ ਲਖ ਸੈਨਾ ਮੁਝੈ ਪੈ ਚਢਾਈ । ਕਸੰਮ ਕੁਰਾਨੰ ਝੂਠੀ ਲੈ ਪਠਾਈ । 91 ।
ਜਿਕੋ ਮੋਰ ਦਾਸੰ ਹਿਤੂ ਬੰਧ ਹੋਈ । ਸੁ ਭੂਤੰ ਭਵਿਖੰ ਮਧੰ ਸਾਰ ਲੋਈ ।
ਇਨੀ ਕੋ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀ ਕੋਇ ਕੀਜੈ । ਇਹੋ ਨੀਚ ਦੋਖੀ ਦਿਖੋ ਕੋ ਪਤੀਜੈ⁴ । 92 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਗੁਰ ਜਵਨ ਜੁ ਨਿਜ ਬੀਰਨ ਮੈ ਗਾਇ ।
ਕਰੁਯੋ ਸਮਾਨ ਸੁ ਜੁਧ ਕੋ ਅਵਰੁ ਨ ਨਿਰਖ ਉਪਾਇ । 93 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸਭੈ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗਾਈ ।
ਗਹੋ ਖਗ ਪਾਨੀ⁵ । ਮੰਡੋ ਜੁਧ ਧਾਨੀ । 94 ।
ਪ੍ਰਲੋਕੰ ਸਵਾਰੋ । ਸਮਾ ਸੋ ਨਿਹਾਰੋ ।
ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਕੀਜੈ । ਇਹੈ ਜਸੁ ਲੀਜੈ । 95 ।
ਸਮੰ ਧਰਮ ਜੁਧੰ । ਨਹੀ ਲੋਕ ਮਧੰ ।
ਜਸੰ ਕੋਟ ਜਗੰ । ਪੁਨੰ ਦਾਨ ਅਗੰ । 96 ।
ਤਸੰ ਜਾਨ ਛਤ੍ਰੀ । ਜੁਝੇ ਧਾਰ ਅਤ੍ਰੀ ।
ਦੁਲੈ ਨਾਹਿ ਚਿਤੰ । ਲਹੇ ਮੋਛ ਬਿਤੰ । 97 ।
ਇਹੋ ਸਾਮ ਦਾਨੰ । ਭਿਦੰ ਦੰਡ ਜਾਨੰ ।
ਸਭੈ ਏ ਬਿਚਾਰੰ । ਬਡੋ ਬੀਰ ਧਾਰੰ । 98 ।
ਸਹੀ ਸਾਚ ਸੋਈ । ਕਰੋ ਜੰਗ ਜੋਈ ।
ਇਹ ਜਾਨ ਸਾਰੀ । ਤਮੈ ਦੇਹ ਧਾਰੀ । 99 ।

1) ਪਰਮਾਤਮਾ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 2) ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਯਕੀਨ 3) ਰੁਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਿਖੇਧ ਕਰਦੇ ਹਨ 4) ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਕਰੋ, ਤਸਲੀ ਹੋਵੇ 5) ਹੱਥ ਵਿਚ

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਹੈ ਬੈਨ ਸਾਰੰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਗਾਈ । ਮੰਡਿਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੋ ਪਰੀ ਯੋ ਲਰਾਈ ।
 ਨਿਜੰ ਸਾਵਧਾਨੰ ਸਭੈ ਕੋ ਕਰਾਹੀ । ਦਏ ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਜੁਝੋ ਜੋਗ ਜਾਈ । 100 ।

ਮਨੋ ਟੀਡ ਕਾਤੇ ਘਨੇ ਦੂਤ ਆਏ । ਸਭੈ ਓਰ ਰਾਵੰ ਮਨੋ ਮੇਘ ਛਾਏ ।
 ਚਲੈ ਸਾਰ ਸਾਰੰ ਤਿਸੀ ਜਾਇ ਜੀਹਾਂ । ਜਿਮੰ ਸੋਜੰ¹ ਮਾਸੰ ਮਹਾ ਮੇਘ ਜੀਹਾਂ । 101 ।

ਹਲੰ ਪੈ ਹਲੰ ਦੂਤ ਕੈ ਕੈ ਜੁ ਆਵੈ । ਅਗੈ ਬਾਨ ਗੋਰੀ ਮੁਖੰ ਮੁਖ ਖਾਵੈ ।
 ਪਰੀ ਲੋਥ ਲੋਟੈ ਪੁਰ ਤੀਰ ਖਾਈ । ਮਨੋ ਟਾਂਡ ਗੋਨੰ ਦਈ ਹੈ ਗਿਰਾਈ । 102 ।

ਕਹੂ ਹਾਥ ਜਾਘੰ ਪਰੀ ਭੂਮ ਸੋਹੈ । ਕਹੂ ਸੀਸ ਪਾਗੰ ਧਰੰ ਕਾਨ ਮੋਹੈ ।
 ਕਹੂ ਤੀਰ ਤੇਗੰ ਪਰੀ ਹੈ ਕਟਾਰੀ । ਚੁਭੈ ਬੀਰ ਸੋਭੈ ਜਿਮੰ ਮਛ ਜਾਰੀ² । 103 ।

ਕਹੂ ਈਸ ਸੀਸੰ ਗੁਹੈ ਮੁੰਡ ਮਾਲਾ । ਕਹੂ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤੰ ਫਿਰੈ ਜਗ ਜਵਾਲਾ ।
 ਮਨੰ ਕੰਜ ਜਾਸੂ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸਾਥ ਲੀਨੇ । ਫਿਰੈ ਆਨ ਤਾਹੀ ਮਹਾ ਮੋਦੰ³ ਭੀਨੇ । 104 ।

ਸਭੈ ਜੋਗਨੀਯੰ ਕਰੰ ਪਤ੍ਰ ਧਾਰੀ । ਰਣੰ ਤ੍ਰਿਕ ਝਾਕੰ ਕਰੈ ਮਾਸਹਾਰੀ ।
 ਮੁਨੰ ਸਿੰਧ ਸੁਧੰ ਦਿਖੈ ਆਨ ਜੁਧੰ । ਚਢੈ ਜੋ ਬਿਬਾਨੰ ਦਿਖੈ ਗੈਨ ਮਧੰ । 105 ।

ਨਿਜੰ ਬੀਰ ਬੋਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿਧ ਗਾਈ । ਇਕੰ ਏਕ ਹੂ ਕੈ ਲਰੋ ਜੰਗ ਜਾਈ ।
 ਤਖੈ ਮਾਨ ਆਗਿਆ ਕਰੈ ਜੰਗ ਜੋਧਾ । ਇਕੈ ਏਕ ਹੋਈ ਮੰਡੈ ਜੁਧ ਕ੍ਰੋਧਾ । 106 ।

ਦਸੰ ਬੀਸ ਤੀਸੰ ਇਕੰ ਜਾਇ ਮਾਰੈ । ਪੁਨੰ ਮਾਨ ਆਗਿਆ ਸੁ ਔਰੇ ਪਧਾਰੈ ।
 ਕਰੈ ਜਾਇ ਜੁਧੰ ਬਡੋ ਤੋਨ ਥਾਨੈ । ਭਯੋ ਐਸ ਹੈਸਾਨ ਹੋਸੀ ਜਹਾਨੈ । 107 ।

ਰਣੰ ਖਗ ਖੰਡੰ ਚਲੈ ਤੀਰ ਗੋਰੀ । ਫੁਰੀ ਛਿਪ੍ਰ ਨੇਜਾ ਸਰੰ ਪਾਸ ਜੋਰੀ ।
 ਬਿਛੂ ਬਾਂਕ ਸੇਲੰ ਉਰੰ ਯੋ ਕਟਾਰੀ । ਮਨੋ ਮਛ ਬਾਰੰ ਰਖੇ ਫਾਸ ਜਾਰੀ । 108 ।

ਭਯੋ ਜੰਗ ਐਸਾ ਤਿਸੀ ਠੌਰ ਮਾਹੀ । ਜਿਮੰ ਨੇਮਕਾਲੰ ਘਨੰ ਸਿਆਮ⁴ ਆਹੀ ।
 ਨਹੀ ਰਾਵਣੇ ਰਾਮ ਐਸਾ ਭਯੋ ਹੈ । ਜਿਮੰ ਸੂਰ ਸੂਰੰ ਇਸੀ ਜਾ⁵ ਛਯੋ ਹੈ । 109 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਏਕ ਏਕੰ ਨਰੰ ਲੈ ਲਰਾਏ । ਬਿਠੈ ਉਚ ਆਪੰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਖਾਏ ।
 ਲਰੈ ਸਿੰਘ ਈਹਾਂ ਤਿਸੀ ਠੌਰ ਮਾਹੀ । ਜਿਮੰ ਸਾਰਦੁਲੰ ਪਸੰ ਨੇਕ ਆਹੀ । 110 ।

ਕਹੂ ਸੰਜ ਪੁਜੰ ਧਰੈ ਬੀਰ ਡਾਰੈ । ਪਰੈ ਅੰਗ ਭੰਗੰ ਕਿਤੈ ਭੂਅ ਬਿਦਾਰੈ ।
 ਕਹੂ ਮਤ ਦੰਤੀ⁶ ਬਿਨਾ ਸਵਾਰ ਤਾਜੀ । ਫਿਰੰ ਭੂਮ ਜੰਗੰ ਸਜੇ ਸੁਧ ਸਾਜੀ । 111 ।

ਸਰੰ ਤੀਰ ਬੀਰੰ ਕਰੇ ਖੰਡ ਖੰਡੰ । ਕਿਤੀ ਗੀਧ ਕਾਕੰ⁷ ਭਖੈ ਮਾਸ ਝੁੰਡੰ ।
 ਕਹੂ ਬਯੋਮ ਬਾਲਾ ਸੁਹੰ ਰੂਪ ਧਾਰੀ । ਬਰੈ ਸੁਧ ਸੂਰੇ ਕਰੰ⁸ ਫੂਲ ਧਾਰੀ । 112 ।

1) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 2) ਜਾਲ ਵਿਚ 3) ਖੁਬੀ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ 4) ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ 5) ਜਗਾ, ਥਾਂ 6) ਮਸਤ ਹਾਥੀ
 7) ਕਾਂ 8) ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ

ਕਿਤੇ ਭੂਮ ਜੰਗੀ ਪਰੈ ਬੀਰ ਆਈ । ਘਨੇ ਹਾਥ ਕੈ ਕੈ ਗਿਰੇ ਭੂਮ ਜਾਈ ।
 ਕਿਤੇ ਦੂਤ ਦੋਖੀ ਦੁਰੈ¹ ਓਟ ਦਿਵਾਲੰ । ਕਿਤੇ ਦੂਤ ਬੈਠੇ ਬਜਾਵੈ ਸੁ ਗਾਲੰ । 113 ।
 ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰੋ ਤਿਸੇ ਠੌਰ ਮਿਆਨੇ । ਕਥੇ ਸੇਸ ਸਾਰੰ ਨਹੀ ਅੰਤ ਆਨੇ ।
 ਕਹਾ ਗੰਮ ਜੀ ਕੀ ਰਟੈ ਆਨ ਕੋਈ । ਸੁਭੰ ਸਿਆਮ ਕਾਲੰ ਭਯੋ ਜਾਨ ਸੋਈ । 114 ।
 ਕਹਾ ਚਾਲਈਸੰ² ਕਹਾ ਦਸ ਲਛੰ । ਮਚਿਯੋ ਜੰਗ ਏਤਾ ਸੁਨੋ ਮਤ ਸਵਛੰ ।
 ਤਬ ਆਛ ਬੀਰੰ ਨਿਜੰ ਚੀਨ ਕੈਕੈ । ਪਠੈ ਏਕ ਏਕੰ ਮਹਾ ਅਸਤ੍ਰ ਦੈਕੈ । 115 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਮਚਿਓ ਜੁਧ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ । ਕੇਤਕ ਮਰੇ ਬੀਰ ਬਲ ਧਾਮਾ ।
 ਚਾਲਿਸ ਕਹਾ ਕਹਾ ਦਸ ਲਛਾ । ਲੋਥਨ ਭਏ ਅੰਬਾਰ ਪ੍ਰਤਛਾ । 116 ।
 ਬੀਸ ਤੀਸ ਚਾਲੀਸ ਇਕ ਮਾਰੈ । ਬਹੁਰ ਅਮਰ ਪੁਰ ਆਪ ਸਿਧਾਰੈ ।
 ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਈ ਐਸ ਗੁਰ ਪੂਰੈ । ਕੇਹਰ³ ਜਿਉ ਭਭਕੈ ਰਨ ਸੂਰੈ । 117 ।
 ਭੋਜਨ ਬਿਨਾ ਬਪੁਖ⁴ ਮੁਰਝਾਏ । ਨਿਸਚਾ ਸਾਬਤ ਦਿਪਤ ਸੁਹਾਏ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਭਾਖਤ ਬਚ ਆਹੀ । ਐਸੋ ਸਮੋ ਹਾਥ ਫਿਰ ਨਾਹੀ । 118 ।
 ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਪੂਰਾ । ਕੀਓ ਖੇਲ ਇਨ ਆਪ ਹਜ਼ੂਰਾ ।
 ਸਾਬਤ ਹੈ ਬਾਹੋ⁵ ਹਥਿਯਾਰਾ । ਏਕ ਬੀਰ ਇਉ ਕਰਤ ਉਚਾਰਾ । 119 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਗਰਜ ਕੈ ਸਿੰਘ ਯੋ ਜਾਇ ਰਣ ਮੈ ਪਰੈ ਕਰੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਲੋਹਾ ਬਨਾਏ ।
 ਕਿਸੀ ਤਰਵਾਰ ਜਮਧਾਰ ਨੇਜਾ ਕਿਤੀ ਕਿਤੀ ਧਮਕਾਰ ਤੀਰੋ ਚਲਾਏ ।
 ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਸੈਨ ਬਰ ਐਨ⁶ ਜਮ ਪੁਰ ਪਠੀ ਰਕਤ ਪਰਵਾਹ ਜਨ ਨਿਧ ਵਹਾਏ ।
 ਧੁਜਾ ਪਾਤਾਕ ਬਹੁ ਦ੍ਰੁਮੈ ਸੇ ਜਾਤ ਹੈ ਨਕ੍ਹ⁷ ਕੇ ਕਾਨ ਗੈ ਗਜ ਬਨਾਏ । 120 ।
 ਪਤ੍ਰ ਕੀ ਸੈਨ ਏ ਐਨ ਜਲ ਜੰਤ ਸੇ ਛਤ੍ਰ ਬਰ ਫੇਨ⁸ ਕੀ ਸੋਭ ਪਾਏ ।
 ਨੀਰ ਚਰ ਮਾਨਵੰ ਸਕਲ ਮਾਲੇਛ ਏ ਘੋਖ ਨਿਧਿ ਦੁੰਦਭੀ ਧੁਨ ਲਗਾਏ ।
 ਸੰਖ ਜੁਯੋਂ ਕਾਤਰੰ ਦੂਰ ਖਰ ਬਕਤ ਹੈ ਰਤਨ ਸੋ ਆਯੁਧੰ ਸੁਭਾਗ ਭਾਏ ।
 ਸਾਚ ਕੋ ਸਿੰਧ ਇਹ ਕਰੁਯੋ ਹੈ ਖਾਲਸੇ ਅਰਿਨ ਕੀ ਅਨਿਠ⁹ ਕੋ ਕਰ ਦਿਖਾਏ । 121 ।
 ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਮੁਗਲਾਨ ਕੋ ਚੀਰ ਕੈ ਸੇਖ ਅਰ ਪੀਰ ਕਾਜੀ ਸੰਘਾਰੇ ।
 ਦਾਉ ਪੁਨ ਜਈ¹⁰ ਰੁਹੇਲ ਲੋਦੀ ਸਭੈ ਨਿਆਜ ਅਫਰੀਦ ਰਨ ਮੈ ਬਿਦਾਰੇ ।
 ਖੇਲ ਬੁਅੰਜ¹¹ ਪਾਠਾਨ ਤਿਹ ਹਤ ਕਰੈ ਗਿਰਤ ਮੁਨਾਰ ਜੁਯੋਂ ਰਨ ਮਝਾਰੈ ।
 ਰੰਗ ਆਰੰਨ ਧਾਰੰਨ ਸਗਰੀ ਭਈ¹² ਲਾਲ ਤਨ ਬਾਗ ਜਨ ਅਧਿਕ ਧਾਰੇ । 122 ।

1) ਲੁਕੇ, ਛਿਪੇ 2) ਕੇਵਲ ਚਾਲੀ 3) ਸ਼ੌਰ 4) ਸ਼ਰੀਰ 5) ਚਲਾਓ 6) ਘਰ 7) ਮਗਰਮੱਛ
 8) ਝੰਗ 9) ਸੈਨਾ 10) ਜੋ 11) ਬਵੇਜਾ

ਚਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਪਰਾ ਘੋਰ ਰਨ ਦਾਰਨ¹ । ਗਿਰ ਗਿਰ ਪਰਤ ਬਾਜ ਰਨ ਬਾਰਨ ।
 ਏਕ ਸਿੰਘ ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਹੀ । ਲਛਨ ਸਾਬ ਏਕਲੇ ਲਰਹੀ । 123 ।

ਬਜੇ ਸਾਰ ਸੋ ਸਾਰ ਅਪਾਰਾ । ਘੜਤ ਘਾਟ ਜੈਸੇ ਠਠਿਆਰਾ ।
 ਪੜ ਪੜਾਕ ਧਰਨੀ ਅਰ ਪਰੈ । ਬਹੁਰ ਨ ਆਨ ਜੁਧ ਮੈ ਲਰੈ । 124 ।

ਇਕ ਘਾਇਲ ਹੈ ਗਿਰਤ ਕਰਾਲਾ² । ਏਕਨ ਆਪ ਤਜੇ ਤਤਕਾਲਾ ।
 ਇਕ ਭਾਜੇ ਅਹੁ ਨਿਕਟ ਨ ਆਵੇ । ਇਕ ਸਨਮੁਖ ਹੈ ਜੁਧ ਮਚਾਵੇ । 125 ।

ਇਹ ਬਿਧਿ ਗਰਜ ਲਰਤ ਹਰਿ ਜਛਾ । ਹਨੂ ਕਾਲਕਾ ਸੋਭ ਪਤ੍ਰਛਾ ।
 ਕੇਤਕ ਲਰੈ ਕਹੋ ਬਲਵਾਨਾ । ਕਿਤ ਚਾਲਸ ਕਿਤ ਦਹ ਲਖ ਜਾਨਾ । 126 ।

ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਭਾਰੀ । ਜੂਝਤ ਹੈ ਨਿਜ ਨਿਜ ਕੀ ਬਾਰੀ ।
 ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਸੋ ਬਹੁਰ ਬੁਲਾਯੋ । ਭਲੀ ਤਰਾ ਤਰ ਦ੍ਰਿਸਟ ਜੁਝਾਯੋ । 127 ।

ਕਰ ਤੁਰਕਨ ਸੋ ਅਧਿਕ ਅਖਾਰਾ । ਅਮਰਾ ਲੈ ਬਰ ਬੀਰ ਸਿਧਾਰਾ ।
 ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਹਿਮੰਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰਾ । ਆਗਿਆ ਮਾਨ ਗਏ ਰਨ ਧੀਰਾ ।
 ਬਡੋ ਜੁਧ ਕਰ ਕੈ ਰਨ ਭਾਰੀ । ਬਸੇ ਅਮਰ ਪੁਰ ਮੈ ਅਵਤਾਰੀ । 128 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਰਤ ਖਾਲਸਾ ਔਰ ਨ ਮਨ ਮੈ ਆਸ ।

ਯੋ ਜੂਝੇ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰ ਪਾਸ । 129 ।

ਤਾਹਿ ਸਮੈ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜੀ ਨਿਜ ਸੁਤ ਲੀਓ ਬੁਲਾਇ ।
 ਕਹੀ ਅਜੀਤ ਮ੍ਰਿਗੇਸ³ ਕੋ ਦੂਤਨ ਦੇਹੁ ਸਜਾਇ । 130 ।

ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਨਿਜ ਤਾਤ ਕੋ ਠਾਢ ਭਯੋ ਕਰ ਜੋਰ ।
 ਅਦਭੁਤ ਦਿਪਤ ਦਿਦਾਰ ਦੁਤ ਤਿਹ ਸਮ ਸੋਭ ਨ ਹੋਰ । 131 ।

ਕੀਰ ਕਪੋਤ ਕਲਾਪ ਅਲਿ⁴ ਖੰਜਨ ਮੀਮ ਅਨਾਰ ।
 ਸਸ ਬਾਰਨ ਅਰ ਕੰਜ ਅਹਿ ਕੇਹਰ ਏਣ ਨਿਹਾਰ । 132 ।

ਏ ਉਪਮਾ ਕਬਿ ਦੇਤ ਹੈ ਜਿਹ ਤਿਹ ਮਧ ਸੰਸਾਰ ।
 ਇਨ ਕੀ ਉਪਮਾ ਅਧਿਕ ਬਰ ਸੇਸ ਨ ਪਾਵਤ ਪਾਰ । 133 ।

ਤਨ ਮਹਿ ਧਰੇ ਅਭੂਤ ਛਬ ਨਖਸਿਖ ਭੈ ਹਥਿਯਾਰ ।
 ਕਸੀ ਕਮਰ ਅਕਲੰਕ ਸਸਿ ਯੋ ਰਾਜਤ ਦੀਦਾਰ । 134 ।

ਚੋਪਈ : ਕਰ ਅੰਬੁਜ⁵ ਇਕ ਗਹੀ ਕਮਾਨ । ਦੁਤੈ ਬਿਰਾਜਿ ਕਿਰਤ ਕਰ ਬਾਨ ।
 ਪਰਕਰਮਾ ਕਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈ । ਠਾਢੋ ਭਯੋ ਜੋਰ ਕਰ ਆਈ । 135 ।

1) ਭਿਆਨਕ 2) ਭੈ ਦਾਇਕ, ਭਿਆਨਕ 3) ਸਿੰਘ 4) ਭੋਰਾ 5) ਕਮਲ ਵਰਗੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ

ਆਗਿਆ ਭਈ ਜੁਧ ਕਉ ਜਾਓ । ਖਲ ਵਲ ਕੋ ਕਰ ਆਛ ਦਿਖਾਓ ।
ਜਿਯੋ ਕੁਲ ਕਲਸ ਬੰਸ ਕੀ ਚਾਲ । ਭਲੀ ਭਾਤਿ ਰਣ ਕੋ ਕਰ ਖੁਯਾਲ । 136 ।

ਛਤ੍ਰੀ ਕੋ ਯਹ ਜੋਗ ਪਛਾਨਹੁ । ਖਗ ਖੇਲਨ ਸਾਬਤ ਹੁੰ ਜਾਨਹੁ ।
ਕੋਟ ਜਗ ਜਪ ਤਪ ਗੁਣ ਚੀਨੋ । ਧਰਮ ਜੁਧ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਬੀਨੋ । 137 ।

ਯਾ ਜਗ ਮੈ ਦੁਰਲਭ ਦੈਵ ਦੇਈ । ਭਜਨ ਨਾਥ ਸਨਮੁਖ ਅਸ ਲੇਹੀ ।
ਤਨਕ ਤਨਕ ਤਨ ਹੋਇ ਤਹ ਹੀ । ਮੁਹਡਾ ਫੇਰ ਪਾਛ ਨਹੀ ਜਾਹੀ । 138 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਬੈਨਾ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ ਬਨਜ ਸੁਤ ਨੈਨਾ¹ ।
ਤੁਮ ਪਗ ਪੰਕਜ ਬਲ ਉਰ ਧਾਰੀ । ਜਥਾ ਸਕਤ ਰਣ ਕਰੋ ਸੁਧਾਰੀ । 139 ।

ਦੋਹਰਾ : ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਧਰ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਬਿਨੇ ਕਰੀ ਕਰ ਜੋਰ ।
ਰਕਤ ਬੀਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਇਹ ਨਿਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਚਖ² ਕੋਰ । 140 ।

ਚੋਪਈ : ਭਇਓ ਸਵਾਰ ਐਸ ਕਹਿ ਬੈਨਾ । ਤਤ ਛਿਨ ਪਰਿਓ ਮਧ ਅਰੁ ਸੈਨਾ ।
ਘਨ ਜਿਉ ਉਮਡ ਤੁਰਕ ਦਿਸ ਚਾਰੋ । ਤੜਤਾ ਜਿਉ ਫਿਰ ਤਵਨ ਮੰਝਾਰੋ । 141 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਮਾਰ ਅਸਵਾਰ ਧਮਕਾਰ ਤੇ ਗਿਰਤ ਹੈ ਸਰਨ³ ਕੀ ਚੋਟ ਸਹ ਕੇ ਕਰਾਰੀ ।
ਏਕ ਕੋ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰ ਦੁਜਾਨ ਕੋ ਚਾਰ ਔ ਤੀਨ ਪੰਚ ਬਿਦਾਰੀ ।
ਖਟੇ ਸਪਤਾਨ ਕੋ ਚੀਰ ਕ ਨਵੇਂ ਦਸਾਨ ਕੋ ਕਰ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ।
ਗਿਯਾਰ ਬਾਰਾਨ ਤੇਰਾਨ ਕੋ ਡਾਰ ਧਰ ਜਾਤ ਨਾਰਾਚ⁴ ਸੂਕੇ ਅਗਾਰੀ । 142 ।
ਬਿਜ ਸਮਾਮ ਅਰਾਨ⁵ ਮੈ ਫਿਰਤ ਹੈ ਗਿਰਤ ਹੈ ਦੂਤ ਅਨਗਨ ਅਪਾਰੀ ।
ਮਾਰ ਰਨ ਬਾਨ ਤਰਵਾਹ ਬਰਛਾਨ ਸੋ ਛੁਰੀ ਜਮਧਾਰ ਹਨੈ ਹੈ ਅਪਾਰੀ ।
ਪੂਰ ਸਰ ਭੂਰ ਅਰੁ ਰੁਧਰ ਮੈ ਗਿਰਤ ਹੈ ਅਟਾ ਮੂਨਾਰ ਅਨਗਨ ਹਜਾਰੀ ।
ਰਕਤ ਪਰਵਾਹਿ ਤਿਹ ਨਦੀ ਜੁਯੋਂ ਵਹੁਯੋ ਹੈ ਲੋਥ ਪਰ ਲੋਥ ਕੀਨੀ ਕਨਾਰੀ । 143 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਜਹੀ ਓਰ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਕੋਪ ਧਾਵੈ । ਹਨੈ ਤੀਰ ਤੇਗੰ ਗਿਰੰ ਦੂਤ ਜਾਵੈ ।
ਕਹੂੰ ਤੇਗ ਸਾਗੰ ਪਰੀ ਧੋਪ ਭੂਮੈ । ਕਹੂੰ ਬੀਰ ਜੋਧਾ ਲਗੇ ਬਾਨ ਘੂਮੈ । 144 ।
ਕਹੂੰ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਨਚੇ ਮਾਸਹਾਰੀ । ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਜਵਾਲਾ ਬਮੈ⁶ ਆਗ ਕਾਰੀ ।
ਕਹੂੰ ਨਾਰਿ ਦਿਵੰ ਫਿਰੈ ਅੰਗ ਕਾਛੀ । ਮਨੋ ਦਿਬ ਰੂਪ ਜਿਮੰ ਨੀਰ ਮਾਛੀ । 145 ।
ਜਿਨੈ ਅੰਗ ਹੇਰੇ ਰਤੰ ਨਾਥ ਲਾਜੈ । ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰੀ ਚਾਰ ਆਭਾ⁷ ਬਿਰਾਜੈ ।
ਧਰੈ ਹਾਥ ਫੂਲੰ ਸੁ ਕੁੰਗੂ⁸ ਕਟੋਰੀ । ਡਰੈ ਸੀਸ ਸੂਹੰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਰਾਜ ਜੋਰੀ⁹ । 146 ।

1) ਕਮਲ ਨੈਨ 2) ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ 3) ਤੀਰਾਂ ਦੀ 4) ਤੀਰ 5) ਵੇਰੀਆਂ ਵਿਚ 6) ਅਗ ਉਗਲ ਰਹੀ ਹੈ
7) ਸ਼ੋਭਾ 8) ਕੇਸਰ 9) ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ

ਰਨੰ ਸਾਵਧਾਨੰ ਜਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਤ੍ਯਾਗੇ । ਤਿਸੈ ਨਾਰ ਦੇਵੇ ਲਏ ਬਯੋਮ¹ ਭਾਗੇ ।

ਜਿਸੈ ਭਾਜ ਕੈ ਕੈ ਰਨੰ ਪ੍ਰਾਨ ਦੀਨੇ । ਵਹਿ ਨਾਰਿ ਤ੍ਯਾਗੇ ਨਹੀ ਸਾਥ ਲੀਨੇ । 147 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਭਟ ਭਾਜ ਜਿਨੋ ਰਨ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਏ । ਵਹ ਈਤ ਉਤੈ ਦੂਹ ਥਾਨ ਗਏ ।

ਨਹਿ ਕਾਕ ਸਿਵਾ ਵਹ ਗੀਧ ਭਖੇ । ਵਹ ਭ੍ਰਮਹਿ ਮਧਿ ਪਰੇ ਸੁ ਲਖੇ । 148 ।

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅਜੀਤ ਮ੍ਰਗੀਸ ਪਤੰ² । ਬੁਡ ਜੁਧ ਕਰ੍ਯੋ ਅਨਭੀਤੰ³ ਗਤੰ ।

ਨਿਜ ਲਛਣ ਮੈ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਫਿਰਿਯੋ । ਜਿਮ ਬਿਜ ਬਡੋ ਘਨ ਬੀਚ ਹਿਰ੍ਯੋ । 149 ।

ਬਹੁ ਜੁਧ ਕਰ੍ਯੋ ਕਬ ਕੋ ਬਰਨੈ । ਜਿਮ ਪਾਰਥ ਸਾਥ ਕਰ੍ਯੋ ਕਰਨੈ ।

ਬਹੁ ਦੂਤਨ ਹਾਥ ਦਿਖਾਏ ਸਹੀ । ਸੁ ਅਲੋਪ ਭਏ ਤਿਹ ਮਧਿ ਮਹੀ । 150 ।

ਸਵੇਯਾ : ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਜੁਧ ਕਰ੍ਯੋ ਅਰ ਕੋ ਦਲ ਮਾਹੀ ।

ਸਤ੍ਰਨ ਹਾਥ ਦਿਖਾਇ ਭਲੀ ਭਿਧ ਲੋਪ ਭਏ ਰਨ ਮੈ ਤਬ ਆਹੀ ।

ਪੂਰ ਰਹ੍ਯੋ ਜਰ ਮੈ ਜਸ ਪਾਵਨ ਦੇਤ ਸਬੈ ਕਬਿ ਬਿੰਦ ਉਗਾਹੀ ।

ਗੰਗ ਸਮਾਨ ਸਦਾ ਜਗ ਕੀਰਤ ਗਾਵਤ ਜੋ ਸੁਖ ਸਿੰਧ ਸਮਾਹੀ । 151 ।

ਚੌਪਈ : ਲਗੀ ਕਾਰ ਜਬ ਹੀ ਰਨ ਮਿਆਨੈ । ਗਯੋ ਜੂਝ ਤਨ ਰਮਤ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨੈ ।

ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੋ ਸੁਰਤ ਮਿਲਾਈ । ਭਏ ਅਲੋਪ ਤਵਨ ਹੀ ਜਾਈ । 152 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੂ ਦੇਖ੍ਯੋ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰ ।

ਲੈ ਆਇਸ⁴ ਗੁਰ ਦੇਵਕੀ ਚੜਿਓ ਅਨੰਦ ਜੀਅ ਧਾਰ । 153 ।

ਚੌਪਈ : ਚਾਪ ਬਾਨ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਕਰ ਧਰੈ । ਬਡੇ ਮੇਘ ਜੁਯੋ ਬਰਖਾ ਕਰੈ ।

ਬਿਸਖ ਬਾਨ ਸਰ ਤੀਰ ਬਿਦਾਰੇ । ਸਕਲ ਛੇਦ ਅਰ ਕੈ ਗਨ ਡਾਰੈ । 154 ।

ਬੇਸ ਕਿਸੋਰ ਮਨੋਹਰ ਮੂਰਤਿ । ਸਰ ਸੋ ਮਾਰਿ ਕਰਤ ਅਰ ਚੂਰਤ ।

ਰਕਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਿਯੋ ਤਿਹ ਬਾਨੇ । ਜਨ ਸਰਤਾ ਬਰ ਦੁਤੇ ਪ੍ਰਮਾਨੇ । 155 ।

ਧੁਜਾ ਪਤਾਕੇ ਰੂਖ ਤਿਹ ਜਾਹੀ । ਬੋਚ ਨਸੈ ਹੈ ਕਿਤਕ ਸਿਧਾਹੀ ।

ਜੋਰਾਬਤ ਹਰਿ⁵ ਜਡ ਸੁ ਜੁਧਾ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀਨੋ ਬਡ ਬਿਰੁਧਾ । 156 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਧਨਖ ਨਾਰਾਚ⁶ ਜੋ ਤਾਨ ਰਨ ਮੈ ਅਹਯੋ ਸਤ੍ਰ ਕੀ ਸੈਨ ਅਨਗਨ ਸੰਘਾਰੀ ।

ਸਰਨ⁷ ਸੋ ਮਾਰ ਅਪਾਰ ਕੇਤਕ ਦਈ ਤੁਪਕ ਤਰਵਾਰ ਸੋ ਕਿਤ ਬਿਦਾਰੀ ।

ਹਨੈ ਅਰਜਾਲ ਕਾਰਾਲ ਸੇ ਲਗਤ ਹੈ ਪੀੜ ਕਰ ਭਰਤ ਹੇ ਹੂੰ ਹੰਕਾਰੀ ।

ਅੰਧ ਕਾਬੰਧ⁸ ਇਕ ਸੀਸ ਬਿਨ ਡੋਲਹੀ ਪਰਤ ਹੇ ਏਕ ਤਿਨ ਕੋ ਮਝਾਰੀ । 157 ।

1) ਆਕਾਸ਼ 2) ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 3) ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ 4) ਆਗਿਆ 5) ਸਿੰਘ 6) ਤੀਰ 7) ਤੀਰਾਂ
ਨਾਲ 8) ਧੜ

ਏਕ ਕੋ ਮਾਰਿ ਦੂਜਾਨ ਕੋ ਛੇਦ ਕੇ ਤੀਸਰੈ ਮਧਿ ਕਰਿ ਬਿਸਖ¹ ਜਾਹੀ ।
 ਲਗਤ ਹੈ ਜਾਸ ਕੇ ਅੰਗ ਬਲਵਾਨ ਕੋ ਤੜਫ ਕਰ ਦੇਹ ਪਲ ਮੈ ਗਿਰਾਹੀ ।
 ਫਿਰਤ ਹੈ ਅਰਨ ਮੈ ਮੇਘ ਚਪਲਾਨ ਜਿਉ ਲਖਤ ਕਿਤ ਜਾਇ ਖਲਬੋ ਨ ਆਹੀ ।
 ਨਿਰਖ ਕਰ ਜੰਗ ਸ੍ਰੀ ਜੋਰਵਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਬਯੋਮ² ਮੈ ਦੇਵ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਰਾਹੀ । 158 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਿਸਖ ਬਾਨ ਸਰ ਤੁਪਕ ਅਸ ਚਲਤ ਲੋਹ ਕੀ ਧਾਰ ।
 ਜੋਰਾਵਰ ਤਿਨ ਮੈ ਫਿਰਤ ਗਹੈ ਹਾਥ ਹਥਯਾਰ । 159 ।

ਅੜਿਲ : ਦਸੋ ਦਿਸਾ ਅਰੁ ਚਪਟ³ ਪਹੂਚੇ ਆਨਿਕੈ ।
 ਤਬ ਬਰਛਾ ਕਰ ਧਰ੍ਯੋ ਅਧਿਕ ਪੁਨ ਤਾਨ ਕੈ ।
 ਏਕ ਅਰੁਨ ਕੋ ਮਾਰਿ ਦੁਤੇ ਸੁ ਗਿਰਾਵਈ ।
 ਹੋ ਯਾ ਬਿਧ ਜੋਰਾਬਰੀ ਸਿੰਘ ਰਨ ਪਾਵਈ । 160 ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ ਨਿਖੰਗਨ ਕਾਢ ਚਲਾਵਤ ਹੈ ਸੁ ਪਠਾਨ ਕਈ ਜੂ ।
 ਪੁਨ ਮੇਘ ਕਿਧੋ ਰਿਤ ਪਾਵਸ ਕੀ ਇਤ ਆਵਤ ਹੈ ਸਿਰਜਾਲ ਧਈ ਜੂ ।
 ਬਰਛਾ ਦੁਤਿ ਕੇ ਚਪਲਾ⁴ ਚਮਕੈ ਧੁਨ ਬਾਨਨ ਕੀ ਬਡ ਮੇਘ ਹਈ ਜੂ ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸਮਾਜ ਬਨਿਯੋ ਰਨ ਕੋ ਕਿ ਜੁਝਾਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ⁵ ਕੀ ਖੇਲ ਜਈ ਜੂ । 161 ।

ਅੜਿਲ : ਪਕਰ ਹਾਥ ਸਮਸੇਰ ਸਿੰਘ ਜਿਮ ਗਾਜਹੀ ।
 ਦਸੋ ਦਿਸਨ ਅਰੁ ਜਾਲ ਸੁਯਾਲ ਜਿਮ ਭਾਜਹੀ ।
 ਇਕ ਜੂਝੈ ਰਨ ਬਾਨ ਬਦਨ ਨਹੀ ਫੇਰਹੀ ।
 ਹੋ ਤਿਨ ਪੁਰਨਖ ਕੋ ਨਾਰਿ ਆਨ ਰਨ ਘੇਰਹੀ । 162 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :
 ਕਰ੍ਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੋ । ਕਬੈ ਕੌਨ ਸਾਰੋ ।
 ਤਨ ਕੇਕ⁶ ਗਾਯੋ । ਜਥੇ ਮਤ ਆਯੋ । 163 ।
 ਭਈ ਲਾਲ ਜਾਗਾ । ਮਨੋ ਓਢ ਬਾਗਾ ।
 ਕਿਧੋ ਸੂਹ ਸਾਰੀ । ਧਰਾ ਅੰਗ ਧਾਰੀ । 164 ।
 ਲਰਿਓ ਤੇਗ ਤਾਨੀ । ਬਰੋ ਬੀਰ ਬਾਨੀ ।
 ਜੁਝਿਯੋ ਬਾਜ ਸੀਸਾ । ਸੁਤੰ ਜਗਦੀਸਾ । 165 ।
 ਕਿਤੇ ਸਤ੍ਰ ਗਾਰੀ । ਜੁਝਯੋ ਆਵਤਾਰੀ ।
 ਸੁਹੇ ਬਾਜ ਡਾਰੀ । ਲਖ੍ਯੋ ਖਗਧਾਰੀ । 166 ।

1) ਤੀਰ 2) ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ 3) ਤੁਰਤ, ਝਟਪਟ 4) ਬਿਜਲੀ 5) ਸਿੰਘ 6) ਥੰਡਾ ਜਿੰਨਾ

ਸੁਰੰ ਧੰਨ ਗਾਯੋ । ਸੁ ਫੂਲੰ ਬਸਾਯੋ ।
ਕਰੀ ਬ੍ਰਿਸਟ¹ ਭਾਰੀ । ਬਡੋ ਮੋਦ ਧਾਰੀ । 167 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇਖ ਜੁਧੰ । ਖੁਸੀ ਚੀਤ ਮਧੰ ।
ਨਿਜੰ ਨੈਨ ਆਗੈ । ਦੋਉ ਭ੍ਰਾਤ ਲਾਗੈ । 168 ।

ਜਗੰ ਜਸੁ ਛਾਯੋ । ਕਬੰ ਕਿਰਤ² ਗਾਯੋ ।
ਦਿਨੰ ਆਦਿ ਅੰਤਾ । ਜਸੰ ਹੈ ਬਿਅੰਤਾ । 169 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੁਧ ਮਚਾਇ ਕੈ ਦਹ ਲਖ ਮੈਨਾ ਸੰਗ ।
ਭੇ ਅਲੋਪ ਰਣ ਭ੍ਰਮ ਮੈ ਦੋਨੇ ਬੀਰ ਨਿਸੰਗ । 170 ।
ਧਰਮ ਰਾਖ ਪ੍ਰਣ ਪੂਰ ਕਰ ਅਰੁ ਦਲ ਹਾਥ ਦਿਖਾਇ ।
ਅਮਰ ਭਏ ਪੁਨ ਭ੍ਰਾਤ ਦੋ ਜੈ ਕੀ ਬੰਬ ਬਜਾਇ । 171 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਤਿਹੂ ਲੋਥਨ ਮੈ ਨਹ ਲੋਥ ਲਹੀ । ਸਭ ਦੇਖ ਫਿਰੈ ਕਰ ਕੈ ਜੁ ਸਹੀ ।
ਕਹ ਠੋਰ ਕਹੋ ਜਨਿਯੈ ਜੁ ਗਏ । ਧਰਨੀ ਮਧ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਸ ਧਏ । 172 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਤਿਹ ਜੁਧ ਮਝਾਰਾ । ਜੁਝਾਏ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ ।
ਚਿਹਲ³ ਬੀਰ ਜੋਧਾ ਅਵਤਾਰੀ । ਤਿਨ ਮੈ ਕਛੁਕ ਰਹੈ ਪਿਛਾਰੀ । 173 ।
ਸੋ ਭੀ ਨਿਜ ਦਿਸਟਾਗੁ⁴ ਲਰਾਏ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਖਲ ਦਲ ਤਿਹ ਘਾਏ ।
ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੋ ਸੁ ਬੁਲਾਯੋ । ਥਾਪੀ ਦੇ ਕਰ ਸਸਤ੍ਰ ਫਰਾਯੋ । 174 ।
ਬਰਛਾ ਖਾਸ ਖਗ ਤਿਹ ਦੀਨੋ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਆਦਰ ਤਿਹ ਕੀਨੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੀ ਆਇਸ⁵ ਕਹ ਪਾਈ । ਅਸੁਰਨ ਮਧ ਪਰਿਜੋ ਤਬ ਜਾਈ । 175 ।
ਏਕਨ ਕੋ ਬਾਨਨ ਸੋ ਮਾਰਿਯੋ । ਖਗ ਸਾਂਗ ਗਹ ਅਵਰ ਬਿਦਾਰਿਯੋ ।
ਨਾਵਕ ਸਰ ਏਕਨ ਤਨ ਹਨੇ । ਏਕਨ ਤੁਪਕ ਤਮਾਚੇ ਗਨੇ । 176 ।
ਐਸੋ ਕਰੁਯੋ ਬੀਰ ਰਨ ਦਾਰਨ⁶ । ਹਿੰਮਤ ਹੂੰ ਵਰ ਚਿੰਸਤ ਬਾਰਨ⁷ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਰਣ ਦੁੰਦ ਮਚਾਈ । ਅਮਰਾ ਪੁਰੀ ਗਯੋ ਭਟ ਧਾਈ । 177 ।
ਪੁਨ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨਾਯੋ । ਬੰਗੇਸੁਰ⁸ ਨਿਜ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਯੋ ।
ਸਭ ਹਥੀਆਰ ਅੰਗ ਤਿਹ ਡਾਰੀ । ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸੀਸ ਤਿਹ ਧਾਰੀ । 178 ।
ਨਿਜ ਆਸਨ ਪਰ ਤਿਸੈ ਬੈਠਾਯੋ । ਥਾਪੀ ਦੇ ਮਨ ਮੋਦ⁹ ਬਢਾਯੋ ।
ਖੁਸੀ ਕਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਦੁਤੈ ਅੰਗ ਜਨ ਆਪ ਸੁਧਾਰਾ । 179 ।

1) ਵਰਖਾ 2) ਕੀਰਤੀ, ਜਸ 3) ਚਾਲੀ 4) ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ 5) ਆਗਿਆ 6) ਭਿਆਨਕ
7) ਹਾਥੀ ਚਿੰਘਾੜਦੇ ਹਨ 8) ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਇਕ ਸਿੱਖ 9) ਖੁਸ਼ੀ, ਆਨੰਦ

ਸੰਤਿ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਤਿਹ ਨਰ ਕੋ । ਸੇਵਕ ਆਦਿ ਨਾਥ ਕੇ ਘਰ ਕੋ ।
 ਬਗਸ ਤਾਕੋ ਭੇਸੁ ਭਣੀਜੈ¹ । ਤਾਤੇ ਨਾਮ ਬੰਗਸੀ ਲੀਜੈ । 180 ।

ਸਰਬ ਚਿਹਨ ਸਭ ਕੇ ਜਾਨਹੁ । ਇਕ ਤੇ ਦੂਸਰ ਦੇਹ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।
 ਕਹ ਭੇਟ ਮੇਰੇ ਗੁਰ ਸੀਸਾ । ਜਿਹ ਚਾਹੇ ਲੀਜੈ ਜਗਦੀਸਾ । 181 ।

ਇਹ ਜਾਗਾ ਤਾਤੇ ਸਿਰ ਲੀਨੋ । ਆਗੇ ਹੀ ਹੋਤਾ ਤਿਹ ਦੀਨੋ ।
 ਅਧਿਕ ਖੁਸੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਹੀ । ਤੋ ਤਿਹ ਦੀਓ ਭੇਟ ਸਿਰ ਤਾਹੀ । 182 ।

ਟੀਕਾ ਮਨੋ ਖਾਲਸੇ ਦੀਨਾ । ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਯਾ ਬਿਧ ਪਰਬੀਨਾ ।
 ਸਾਂਗ ਸਮੈ ਸਾਬਤ ਸਿਖ ਹੋਈ । ਤਿਹ ਉਪਮਾ ਲਖ ਸਕੈ ਨ ਕੋਈ । 183 ।

ਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰਿ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ । ਧਨੁ ਬਿਸਾਲ ਕਰਿ ਧਰਿਓ ਕਰਾਲਾ² ।
 ਬਾਨਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਕਰ ਡਾਰੀ । ਬਡੋ ਮੇਘ ਜਿਉ ਅਸਵ³ ਮਝਾਰੀ । 184 ।

ਬਿਜ ਸਮਾਨ ਗਰਜ ਸਰ ਆਵਤ । ਬਾਜ ਗਾਜ ਪੈਦਲ ਰਣ ਘਾਵਤ ।
 ਅਰੁਨ⁴ ਧਰਨਿ ਹੋਗੀ ਸਭ ਸਾਰੀ । ਸਹਸ੍ਰਾਨਨ⁵ ਸਿਰ ਖਰ ਜੋਊ ਧਾਰੀ । 185 ।

ਚਲ ਰਕਤ ਕੀ ਨਦੀ ਬਿਰਾਜੈ । ਬੈਤੁਰਨੀ ਤਾ ਕੋ ਲਖ ਲਾਜੈ ।
 ਧੁਜਾ ਪਤਾਕ ਤਰੇ ਦੁਮ ਜਾਹੀ । ਕਛਪ ਢਾਲ ਨਾਕ⁶ ਅਸ ਆਹੀ । 186 ।

ਪਾਗ ਫੇਨ ਸੇ ਛਤ੍ਰ ਸੁਹਾਏ । ਚੌਰ ਹੰਸ ਲਖੀਐ ਬਹੁ ਭਾਏ ।
 ਸੀਸ ਪਾਖਨ⁷ ਟਾਂਗ ਕਰ ਮਛਰੀ । ਸਾਚ ਸੁ ਧਾਰ ਸਰਤਾ ਜਨ ਪਸਰੀ । 187 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੀਸ ਪਰੇ ਕਿਤ ਕਾਟ ਭਟਾਨ ਕੇ ਤੁੰਡ⁸ ਧਰਾ ਕਤ ਮੁੰਡ ਸੁਹਾਏ ।
 ਜਾਂਘ ਕਰੰ ਪਗ ਰੁੰਡ ਪਰੇ ਕਹੁੰ ਖਗ ਕਮਾਨ ਲਖੇ ਜਬ ਪਾਏ ।
 ਤਾਜ ਪਰੇ ਕਤ ਬਾਜ ਅਨੂਪਮ ਪੀਲ⁹ ਕਿਧੈ ਗਿਰ ਡੀਲ ਰਤਾਏ¹⁰ ।
 ਸੋਭਤ ਹੈ ਰਣਕੀ ਛਿਤ¹¹ ਭੀਤਰ ਭੂਮ ਮਨੋ ਇਹ ਭੂਖਣ ਪਾਏ । 188 ।

ਬੀਰ ਖਰੇ ਇਕ ਗਾਲ ਬਜਾਵਤ ਤੀਰਨ ਸੋ ਇਕ ਛੇਦਤ ਕੀਨੇ ।
 ਏਕ ਦੂਰੇ¹² ਨਿਜ ਓਟ ਦਿਵਾਲਨ ਸੁਵਾਸ ਭਰੇ ਇਕ ਪੀੜਤ ਸੀਨੇ ।
 ਦੂਰ ਖਰੇ ਪਛੁਤਾਪ ਕਰੈ ਇਕ ਕਯੋ ਹਮ ਆਨ ਇਤੇ ਤਨ ਦੀਨੇ ।
 ਤੀਰ ਨਹੀ ਯਹ ਕਾਲ ਦਸਾ ਜਨੁ ਜੀਵਤ ਹੈ ਕਛੁ ਨਾਮ ਕੇ ਲੀਨੇ । 189 ।

ਆਵਤ ਹੈ ਨਰ ਗਾਲ ਬਜਾਵਤ ਸਯਦ ਸੇਖ ਮਹਾਬਲ ਧਾਨੀ ।
 ਜੀਤ ਫਿਰੇ ਬਸੁਧਾ ਸਗਰੀ ਅਰੁ ਸਾਹਿ ਦਿਲੀਸ ਕੇ ਜੋ ਅਗਵਾਨੀ ।

1) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 2) ਭਿਆਨਕ 3) ਅਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ 4) ਵੇਰੀ 5) ਬੇਸ਼ਨਾਗ 6) ਮਗਰਮਛ
 7) ਪੱਥਰ 8) ਧੜ 9) ਹਾਥੀ 10) ਲਹੁ ਰੰਗੇ 11) ਰਣ ਭੂਮੀ 12) ਲੁਕੇ, ਛਿਪੇ

ਕਾਮ ਪਰੇ ਰਨ ਭੂਧਰ ਕੀ ਸਮ ਜੰਗ ਜੁਰੇ ਰਨ ਖੰਭ ਪਛਾਨੀ ।
ਆਨ ਪਰੇ ਸੁ ਮਰੇ ਸਭ ਹੀ ਤਨ ਬੋਟਨ¹ ਲੈ ਨਭ ਗੀਧ ਸਿਧਾਨੀ । 190 ।

ਗਜਤ ਏਕ ਸੁ ਗਾਲ ਬਜਾਵਤ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਇਕ ਬੈਨ ਬਕਾਹੀ ।
ਜੀਤ ਬਡੇ ਰਣ ਯੋ ਸੁ ਗਹੇ ਗੁਰ ਬਾਂਧ ਭਲੇ ਤਟ ਸਾਹ ਲੈ ਜਾਈ ।

ਹਾਥ ਨ ਲਾਗਤ ਹੈ ਭਵ ਭੂਖਣ ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਕਰੈ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
ਸਾਲਨ ਕੇ ਹਿਤ ਜਯੋ ਮਨੀਆਂ ਬਰ ਰੋਰਨ ਖਾਇ ਪਕਾਇ ਤਦਾਇ । 191 ।

ਚੋਪਈ : ਲੋਥਨ ਸਾਥ ਧਰਨ ਛਬਿ ਛਾਈ । ਮਨੋ ਅੰਬਾਰ ਲਗੇ ਪਰਖਾਈ ।
ਬਿਜ ਸਮਾਨ ਸਿਲੀਮੁਖੁ² ਆਵੈ । ਜੇ ਬੋ ਬਖਤਰ ਰਹਨ ਨਾ ਪਾਵੈ । 192 ।

ਜਾ ਕੋ ਤਨਕ ਬਾਨ ਛੁਹ ਗਯੋ । ਮਛਰੀ ਜਯੋ ਤਰਫਤ ਵਹ ਭਯੋ ।
ਜੋ ਦਿਵਾਲ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸਾ । ਤਾਕੇ ਲੈ ਪ੍ਰਾਨਨ ਜਮੁ ਬਿਗਸਾ । 193 ।

ਨਹਰ ਖਾਂ ਪਠਾਨ ਤਹ ਆਯੋ । ਅਨ ਗਨ ਸੈਨ ਮਲੇਛੀ ਲਿਯਾਯੋ ।
ਕਟੁ ਬਚ³ ਬਕਨ ਬਦਨ ਨਿਜ ਗਾਵਤ । ਸਾਮੁਹ ਲਖਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਆਵਤ । 194 ।

ਐਸਾ ਤੀਰ ਤਾਹਿ ਮੁਖ ਮਾਰਾ । ਗਿਰਾ ਧਰਨ ਜਨ ਬਡੋ ਮੁਨਾਰਾ ।
ਆਉ ਪਠਾਨ ਹਲਾ ਕਰ ਆਯੋ । ਸੋ ਭੀ ਸ੍ਰੀ ਕਲਕਾਲ ਖਪਾਯੋ । 195 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਗਲ ਦਿਵਸ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਰ ਬਰਖਯੋ ਲੋਹ ਅਪਾਰ ।
ਕਈ ਲਾਖ ਦਲ ਤੁਰਕ ਕੋ ਰਹਾ ਸਕਲ ਪੁਨ ਹਾਰ । 196 ।

ਜੈਸ ਜੁਧ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕੀਓ ਤਸ ਲਿਖ ਸਕਤ ਨ ਕੋਇ ।
ਦਹ ਲਖ ਸੈਨਾ ਗਰਕ ਕਰ ਇਹ ਬਿਧ ਗਏ ਅਲੋਇ⁴ । 197 ।

ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਅਨੰਤ ਗੁਰ ਪਵਨ ਰੂਪ ਅਛਲੇਸ ।
ਰੋਮ ਰੋਮ ਰਛਕ ਤਿਸੈ ਸਕਤ ਕਾਲ ਜਗਤੇਸ । 198 ।

ਭੁਜੰਗ ਤਬੈ ਲਾਗ ਰੈਨ ਨਹਾਂ ਅੰਧ ਆਈ । ਇਕੈ ਸਾਜ ਆਪੰ ਬਡੋ ਸੋਕ ਪਾਈ ।
ਪ੍ਰਯਾਤ ਦਿਨ ਰਾਜ⁵ ਹਾਕੈ ਨਿਸੈ ਰਾਟ⁶ ਆਯੋ । ਕਵੀ ਦੀਪ ਤਾਰਨ ਉਰੂ ਸੁਖੁ ਪਾਯੋ । 199 ।

ਛੰਦ : ਸਭੈ ਅੰਖਧੀ ਜੋ ਸਸਿ ਗੋਇ⁷ ਪਾਈ । ਭਈ ਸੋ ਚਿੰਤਨ ਮਹਾ ਮੋਦ ਸਾਈ ।
ਨਿਸੈ ਰਾਜ ਰੈਨ ਚਢਿਓ ਸੋਇ ਭਾਰੀ । ਅਮੀਤਾਸ⁸ ਸੀਚਾ ਮਧੇ ਬਿਸ੍ਰਵ ਸਾਰੀ । 200 ।

ਸਵੈਯਾ : ਡੋਲਤ ਹੈ ਨਿਸਰਾਟ⁹ ਸਭੇ ਕਰ ਆਪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾ ਸਜਿ ਕੇ ।
ਇਤ ਦੀਪਕ ਦੀਪ ਖਿਰੀ ਕੁਮਦੀ¹⁰ ਦਿਨ ਨਾਥ ਗਯੋ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਭਜ ਕੇ ।

1) ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ 2) ਤੀਰ, ਬਾਨ 3) ਕੋੜੇ ਬੋਤ 4) ਅਲੋਪ 5) ਸੂਰਜ 6) ਚੰਦ੍ਰਮਾ
7) ਕਿਰਨਾਂ 8) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 9) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 10) ਕਮਲਨੀ

ਚਕਈ ਉਤ ਕੰਜ ਨਿਰਾਸ ਭਏ ਮਨ ਆਨੰਦ ਤੁਯਾਗ ਦਏ ਲਜਕੈ ।
ਅਬ ਰਿੰਤ ਚਕੋਰ ਤਜੀ ਸਗਰੀ ਵਹਿ ਨਾਚ ਉਨ੍ਹਯੋ ਮਨ ਮੈ ਗਜਕੈ । 201 ।

ਕੌਲ ਧਰੇ ਮਧ ਆਵਤ ਜੋ ਨਰ ਤਾਸ ਸਹਾਇਕ ਦੀਨ ਦੁਯਾਰਾ ।
ਭਾਰੁ ਸਹੈ ਸਿਰੁ ਲੈਜਨ ਕੋ ਤਿਹ ਉਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇਤ ਦਿਖਾਰਾ ।
ਏਕਠੇ ਡੀਲ ਅਨੇਕ ਕਰੇ ਅਰ ਤਦਪ¹ ਸੰਤ ਰਖੇ ਉਰ ਨਾਰਾ² ।
ਤਯੋਂ ਅਸਕੇਤ³ ਭਏ ਗੁਰ ਰਛਕ ਏਕ ਅਨੇਕ ਕਰੇ ਅਰ ਛਾਰਾ । 202 ।

ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਨਿਹਾਰ ਨਿਸਾ ਭਵ ਭੂਖਣ ਜੂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਜੋ ਅਬ ਜੂਝ ਮਰੇ ਰਣ ਮੈ ਨਿਜ ਕੋ ਅਰ⁴ ਮਾਨਹਿਗੇ ਬਲਕਾਰੀ ।
ਸਾਮ ਸੁ ਦਾਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਨੀਤ ਕੇ ਉਤਮ ਸੋ ਇਨ ਕੋ ਉਰ ਧਾਰੀ ।
ਤਾਤੇ ਬਿਚਾਰ ਇਹੇ ਮਤ ਸਾਰ⁵ ਸੁ ਆਪ ਚਲੋ ਇਨ ਪੈਂਡਹੁ ਡਾਰੀ । 203 ।

ਝੂਲਨਾ ਛੇਦ :

ਐਸੇ ਅਨੁਮਾਨ ਧਨ ਬਾਨ ਕਰ ਮੈ ਲਯੋ ਅਧਿਕ ਬਰ ਤਾਨ ਅਰੁ ਦਲ ਸੰਘਾਰੇ ।
ਏਕ ਕੋ ਮਾਰਿ ਦੂਜਾਨ ਕੋ ਛੇਦ ਕੈ ਬੀਸ ਤੀਸਾਨ ਕੋ ਬਯੋਤ ਡਾਰੇ ।
ਲੁਥ ਪੈ ਲੁਥ ਯੋ ਜੁਥ ਗਿਰ ਰਹੀ ਤਹ ਤੂਲ ਜੁਯੋ ਪੇਵ⁶ ਖਲਦਲ ਬਿਦਾਰੇ ।
ਸੁਨ ਕੋ ਸਿੰਧ ਜਨ ਭਯੋ ਯਹ ਆਠਵੇ ਲੁਥ ਅੰਬਾਰ ਲਖੀਐ ਨ ਕਾਰੇ । 204 ।

ਸਵਯਾ : ਸੈਨ ਪਤੀ ਗਿਰ ਹਾਥ ਭੁਜਾ ਅਰਿਪਤ ਸਭੇ ਜਲਜੰਤ ਬਿਚਾਰੇ ।
ਤੋਪ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬੜੀ ਬੜਵਾਨਲੈ ਬਾਂਕ ਸਭੈ ਅਰੁ ਬ੍ਰਿਖੁ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਹੈ ਸਮ ਹੈ ਜਗ ਸੇ ਜਗ ਦੁੰਦਭ ਘੋਖ ਸੁ ਘੋਖ ਅਹੈ ਜੁ ਅਪਾਰੇ ।
ਮਾਨਸ ਹੈ ਜਲ ਜੰਤ੍ਰ ਸਬੈ ਕਬਿ ਸਾਗਰ ਕੇ ਇਹ ਜੁਧ ਕਰਾਰੇ । 205 ।
ਨਾਵਕ ਲੈ ਸਰ ਲੈਸ ਸਿਲੀਮੁਖ⁷ ਪਖੁ ਧਰੀ ਜਿਨ ਕੇ ਪਟ ਕਾਰੇ ।
ਫੋਕ⁸ ਬਡੋ ਖਪਰੇ ਬਿਸਥਾਰਤ ਸੁਧ ਕਰੇ ਕਲਧੋਤ ਸਵਾਰੇ ।
ਚੰਦ੍ਰਕ ਲੋਹ ਕਟਾਹਨ ਛੇਦਤ ਭੇਦਕ ਖੋਲ੍ਹ ਜਿਰਾ ਪਟਪਾਰੇ ।
ਜੇਤਕ ਜਾਤ ਸਰਾਨ ਕੀ ਪੂਰਨ ਖੋਚ ਪ੍ਰਭੂ ਅਰੁ ਕੋ ਸਬ ਮਾਰੇ । 206 ।
ਲੋਟਤ ਹੈ ਸੁ ਪਰੇ ਅਰੁ ਪੀੜਤ ਸੁਵਾਸ ਭਰੇ ਇਕ ਘਾਇ ਭਕਾਰਤ ।
ਮੀਜਤ ਹੈ ਕਰ ਏਕ ਸੁ ਦਾਤਨ ਤੁੰਡ ਕਬੰਦ ਫਿਰੇ ਇਕ ਆਰਤ ।
ਜੋਗਨ ਭੂਤ ਪਰੇਤ ਅਚੇ ਰਤ⁹ ਲੈ ਕਰ ਸਿਯਾਲ ਸਿਵਾ ਮੁਖ ਪਾਰਤ ।
ਜੁਧ ਭਯੋ ਬਡ ਭਾਰਥ ਕੀ ਸਮ ਕੌਨ ਕਵਿੰਦ ਸਕੇ ਬਿਸਤਾਰਤ । 207 ।

1) ਤਦ ਹੀ 2) ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ 3) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 4) ਬਲਵਾਨ 5) ਚੰਗੀ ਮਤ ਹੈ, ਉਤਮ ਸਲਾਹ ਹੈ
6) ਰੂ ਵਾਂਗ ਪਿੰਜ ਕੇ 7) ਤੀਰ 8) ਤੀਰ ਦੇ ਵਲਕ 9) ਰਤ ਪੀਂਦੇ ਹਨ

ਚੌਪਈ : ਸਾਰਸੁਤੀ ਬਕਤਾ ਕੋਊ ਕਰੈ । ਲੇਬਨ ਬਨ ਸਾਗਰ ਮਸਾ ਧਰੈ ।
 ਕਾਗਦ ਦੀਪ ਗਨੇਸ ਲਿਖਾਰੀ । ਤਦਪ^੨ ਗੁਰ ਜਸੁ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰੀ । 208 ।
 ਅਨਿਕ ਸਸਤ੍ਰ ਬਰ ਅਸਤ੍ਰ ਚਲਾਏ । ਖਲਹਾ ਅਰਹਾ ਅਸਤ੍ਰ ਵਗਾਏ ।
 ਮਾਰੇ ਮਧਿ ਮਲੇਛੀ ਸੈਨਾ । ਬਾਰਦ ਜੁਯੋਂ ਬਰਖਾ ਕਰ ਐਨਾ । 209 ।
 ਐਸੋ ਸਬਦ ਘੋਰ ਤਿਹ ਭਯੋ । ਪਰਲੋ ਕਾਲ ਮਨੋ ਹੂੰ ਗਯੋ ।
 ਹਾਥ ਪਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨਹ ਆਯੋ । ਤਿਨ ਮੈ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਾਸ ਜੀਅ ਪਾਯੋ । 210 ।
 ਉਪਰ ਤੈ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਤਰ ਆਈ । ਮਧ ਮਹਲ ਪਛ ਰਾਰੁ^੩ ਕਰਾਈ ।
 ਦਵਾਲ ਪਾਰ ਨਿਜ ਪੈਡ ਬਨਾਯੋ । ਗਦ ਭੀਰਤ ਤੇ ਬਾਹਰ ਆਯੋ । 211 ।
 ਘੇਰੇ ਕਰਿਯੋ ਹੁਤੈ ਤਿਹ ਈਹਾਂ । ਪੰਛੀ ਸਕੇ ਨਿਕਸ ਨਹੀ ਕੀਹਾਂ ।
 ਕਛੂ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਤਿਹ ਬਾਨੈ । ਬਾਹਰ ਆਏ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨੈ । 212 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨਾਇ ਕੈ ਪਛਨ ਰੂਪ ਜਨ ਧਾਰ^੪ ।
 ਦਹ ਲਖ ਸੈਨਾ ਬੀਚ ਤੇ ਪਰੇ ਮੋਰਚਨ ਪਾਰ । 213 ।

ਚੌਪਈ : ਦੂਤਨ ਕੇ ਵਿਗ ਅੰਧ ਕਰਾਈ । ਨਿਕਸੇ ਮਧਿ ਘੋਰ ਜਨ ਪਾਈ ।
 ਦੋਖੀ ਜਿਤੇ ਠਉਰ ਤਿਹ ਭਏ । ਸਭ ਕੈ ਡਾਹਿ ਛਾਰਿ ਸਿਰ ਗਏ । 214 ।

ਸਵੇਯਾ : ਰੂਪ ਅਨੇਕ ਧਰੇ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਿ ਪੈ ਗੁਪਤੰ ਚਿਤ ਆਇਸ^੫ ਪਾਈ ।
 ਪਾਰ ਪਰਿਯੋ ਪਲ ਮਧਿ ਸੁ ਲਛਨ ਦਛਨ ਯੋ ਅਰੁ ਅੰਧ ਕਰਾਈ ।
 ਰੌਰ ਪਰਿਯੋ ਪਛ ਹੈ ਮਧਿ ਦੂਤਨ ਕਿਆਮਤ ਰਾਤ ਮਨੋ ਤਿਨ ਆਈ ।
 ਆਪਸ ਮੈ ਤਿਨ ਤੇਗ ਚਲੀ ਨਿਜ ਕਾ ਪਟ ਕਾ ਨਹੀ ਚੀਨਤ^੬ ਜਾਈ । 215 ।
 ਪੂਤ ਪਿਤਾ ਸਰ ਪੈ ਅਸ ਝਾਰਤ ਤਾਤ ਤਬੈ ਸੁਤ ਸੀਸ ਲਗਾਈ ।
 ਐਸ ਭਯੋ ਸਭ ਹਾਲ ਅਰਾਨ ਕੋ ਕਾਲ ਪ੍ਰਭੈ ਤਿਨ ਰੈਨ ਬਿਤਾਈ ।
 ਭੋ ਸੁ ਡਾਰਿਓ ਤਿਨ ਪੈ ਭਵ ਭੂਖਨ ਨਾਸ ਭਏ ਅਰ ਕੇਤ ਬਨਾਈ ।
 ਰੈਨ ਬਿਤੀਤ ਕਰੀ ਦੁਖ ਚਿੰਤਤ ਭੋਰ ਗਯੋ ਉਗਯੋ ਦਿਨ ਰਾਈ^੭ । 216 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਨਿਰਖੈ ਨਿਜ ਨੈਨ ਪਸਾਰਤ । ਸੈਨ ਸਥਾਰ ਪਰੀ ਬਰੁ ਆਰਤ^੮ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਸਕਲ ਤੁਰਕ ਕੀ ਸੈਨਾ । ਲਰਤ ਮਰਤ ਗੁਜਰੀ ਦਿਨ ਰੈਨਾ । 217 ।
 ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਕਰ ਤ੍ਰਾਸ ਪੁਕਾਰੈ । ਆਯੋ ਗੁਰੂ ਸਰਬ ਯੋ ਰਰੈ ।
 ਭੋਰ ਭਏ ਗੜ ਕੋ ਜਬ ਲਹਾ । ਕਾਇਮ ਲਤਤ ਸਿੰਘ ਜੂ ਅਹਾ । 218 ।

1) ਸਿਆਹੀ 2) ਤਦ ਵੀ 3) ਪਿਛੋਂ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ 4) ਮਾਨੋ ਧਾਰ ਕੇ 5) ਆਗਿਆ 6) ਪਛਾਣਿਆਂ
 ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ 7) ਸੂਰਜ 8) ਦੁਖੀ

ਫਿਰਤ ਲਰਤ ਗਢ ਕੈ ਚਹੂੰ ਤੀਰਾ । ਲਰਤ ਬੰਗਸੀ ਜੂ ਮਤਿ ਧੀਰਾ ।
ਜਬ ਲਗ ਰਹੈ ਦੇਹ ਮੈ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਮਧਿ ਨਿਖੰਗ ਨਿਰਖ ਬਹੁ ਬਾਨਾ । 219 ।
ਤਬ ਲਗ ਲਰਿਯੋ ਬੀਰ ਬਲ ਅਤੀ । ਕਰਿ ਤਾ ਬਧ ਸਕਲ ਪੁਨ ਸਤੀ¹ ।
ਘਨ ਜੁਯੋਂ ਗਰਜ ਹਨਤ ਬਰਬਾਨਾ । ਬਿਜ ਸਮਾਨ ਘੋਖ ਕਰ ਜਾਨਾ । 220 ।

ਕਬਿਤ : ਕੀਨੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ ਮਹਾ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰੀ,
ਸਾਰੀ ਦੂਤਨ ਕੀ ਸੈਨਾ ਰਹੀ ਜੋਰ ਤੋਰ ਲਾਇਕੈ ।
ਜਾਕੋ ਸਰ ਲਾਵੈ ਸੋਈ ਭਿਸਤ ਕੋ ਸਿਧਾਵੈ,
ਆਗੈ ਕਾਉਨ ਅਰ ਆਵੈ ਐਸੋ ਲਖਿ ਪਾਇਕੈ ।
ਜਾਮਨੀ² ਚਤੁਰ ਜਾਮ ਜੂਝਯੋ ਤਹਾਂ ਬਲ ਧਾਮ,
ਭੋਰ ਜਬ ਭਯੋ ਚਢਯੋ ਨਿਧ ਜੂ ਆਇਕੈ ।
ਤੀਰ ਜੋ ਤੁਨੀਰ ਮੂਕੇ ਆਏ ਖਲ ਦਲ ਦੂਕੇ,
ਸਨਮੁਖਿ ਖਾਇ ਬ੍ਰਿਣ ਜੂਝਯੋ ਛਾਇ ਭਾਇਕੈ । 221 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਰਣ ਦੁੰਦ ਮਚਾਇ ਕੈ ਜੂਝ ਗਯੋ ਗਢ ਮੈ ਬਲ ਧਾਨੀ ।
ਆਠ ਚਢੇ ਸੁ ਦਸੋ ਦਿਸ ਤੇ ਅਰਿ ਹੋਰ ਦਿਦਾਰ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਨੀ ।
ਆਨਨ ਮੈ ਛਬ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਕਾਸਤ ਨੂਰ ਮਈ ਜਸੁ ਜੋਤਿ ਕਹਾਨੀ ।
ਸੁਵਾਮ³ ਸੁ ਕਾਰਨ ਸੀਸ ਦਯੋ ਤਿਨ ਉਚ ਲਿਯੋ ਗ੍ਰਹ ਅਚੁਤ ਜਾਨੀ । 222 ।
ਆਨ ਪਿਛਾਨ ਦਿਦਾਰ ਮਲੇਛਨ ਭੂਖਨ ਆਯੁਧ⁴ ਪੁੰਜ ਉਤਾਰੇ ।
ਸੀਸ ਲਯੋ ਕਟਕੇ ਬਰ ਬੀਰਹ ਫੇਰ ਫਿਰੇ ਸੁ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ ;
ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬਿਤਾਇ ਪੁਜੇ ਵਹ ਸਾਹਿ ਦਿਲੀਸ ਸਰ ਤੀਰ ਸੁ ਧਾਰੇ ।
ਜੀਤ ਭਈ ਤੁਮਰੀ ਰਨ ਭੀਤਰ ਮਾਰਿ ਲਿਯੋ ਗੜ ਮੈ ਵਹੁ ਆਰੇ⁵ । 223 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਬੀਰਾਨ ਕੇ ਤੁਰਕ ਕਹਾ ਇਹ ਭਾਇ ।
ਕਿਹੁ ਬਿਧਿ ਸੋ ਰਣ ਮੈ ਲਰਯੋ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਇ । 224 ।

ਚਪਈ : ਸਭ ਉਮਰਾਵਨ ਯੋ ਸੁ ਉਚਾਰੀ । ਦਹ ਲਖ ਸੈਨ ਗਰਕ ਕਰ ਡਾਰੀ ।
ਜਬ ਲਸਕਰ ਚਢ ਕਰ ਇਤ ਗਯੋ । ਮਾਰਗ ਬੀਚ ਆਵਤੋ ਲਯੋ । 225 ।
ਰੋਪਰ ਉਰੇ ਕੋਸ ਛਿਆ ਪਾਂਚ । ਬੂਰ ਮਾਜਰਾ ਗਾਵ ਸੁ ਸਾਚ ।
ਪਾਣੀ ਪੀ ਤਾਤੇ ਚੜਿ ਧਾਇ । ਗਯੋ ਗਾਵ ਚਮਕੌਰ ਬਨਾਇ । 226 ।
ਉਚਾ ਕਿਲਾ ਨਿਰਖ ਤਿਹ ਬਰਾ । ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਯਾਕੀ ਲੈ ਕਰਾ ।
ਫੌਜਨ ਜਾਹਿ ਘੇਰ ਤਿਹ ਲਿਯੋ । ਬਡੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ ਉਨ ਕਿਯੋ । 227 ।
ਇਹ ਬਿਧਿ ਲਰਿਓ ਮਧਿ ਗਢ ਮਾਹੀ । ਕਾਹੂ ਰਹੀ ਕਛੂ ਸੁਧਿ ਨਾਹੀ ।
ਐਸੇ ਕਾਮਲ ਬਿਸਖ⁶ ਚਲਾਵੈ । ਸਵਾ ਕੋਸ ਨਰ ਰਹਨੁ ਨ ਪਾਵੈ । 228 ।
ਬਿਜ ਸਮਾਨ ਗਰਜ ਸਰ ਆਵੈ । ਜੇਬੋ ਬਖਤਰ⁷ ਤਹ ਨ ਠਰਾਵੈ ।
ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਤਿਨ ਬਚਨ ਸੁਨਾਈ । ਬਾਦਸਾਹ ਸੋ ਸਕਲ ਲਰਾਈ । 229 ।

1) ਵੈਰੀ ਦਲ 2) ਰਾਤ 3) ਸੁਆਮੀ ਲਈ 4) ਸ਼ਸਤ੍ਰ 5) ਸ਼ਤਰੂ, ਵੈਰੀ 6) ਤੀਰ 7) ਟੋਪ ਅਤੇ ਕਵਚ

ਸਵੈਯਾ : ਸੀਸ ਨਿਹਾਰ ਬੰਗੇਸਰ ਕੋ ਇਮ ਬੋਲਤ ਹੈ ਸਭ ਹੀ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
 ਏਕ ਕਹੈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕੋ ਇਕ ਭਾਖਤ ਹੈ ਇਹ ਖੇਲ ਅਪਾਰੀ ।
 ਏਕ ਕਹੈ ਵਹ ਪੋਨ ਸਰੂਪ ਸੁ ਕੋਨ ਗਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਨ ਭਾਰੀ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਸੁ ਚਰਚਾ ਪੁਰ ਭੀਤਰ ਹੋਇ ਰਹੀ ਮੁਖ ਕੋਟ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । 230 ।

ਚੌਪਈ : ਉਪਰ ਬੈਠ ਬੁਰਜ ਕੇ ਜਾਨਹੁ । ਜੂਝਾਏ ਸਭ ਬੀਰ ਪਛਾਨਹੁ ।
 ਫਿਰ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਸੁ ਲਗਾਇਸ । ਬਡੇ ਜੁਧ ਰਣ ਦੁੰਦ ਮਚਾਇਸ । 231 ।
 ਬਹਰੋ ਆਪ ਲਹਿਯੋ ਇਹ ਭਾਂਤਾ । ਕਹਨ ਪਰਤ ਕਛੂ ਯਾਕੀ ਬਾਤਾ ।
 ਜਬ ਤੁਨੀਰ ਮੁਕੈ ਸਬ ਮਰਾ¹ । ਗਯੋ ਜੂਝ ਰਨ ਮੈ ਬਰਬਰਾ । 232 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਨਖਸਿਖ² ਕਰ ਕਥਾ ਬਾਦਸਾਹ ਕੇ ਸੰਗ ।
 ਜਾ ਦੂਤਨ ਬਰਨਨ ਕਰੀ ਸੁਨ ਅਬ ਅਉਰ ਪ੍ਰਸੰਗ । 233 ।

ਸਵੈਯਾ : ਮਾਤ ਬਡੀ ਜਿਮ ਲੈ ਸੰਗ ਪੋਨੂਨ ਮਾਰਗ ਮੈ ਜੜ ਬਿਪ³ ਭੁਲਾਏ ।
 ਗਾਵ ਗਯੋ ਅਪਨੇ ਵਹ ਲੈ ਕਰ ਦੂਤਨ ਜਾ ਕਰ ਭੇਦ ਬਤਾਏ ।
 ਫੌਜ ਚੜੀ ਤਬ ਹੀ ਅਰ ਕੀ ਗਹਿ ਕੈ ਤਿਨ ਕਉ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀਨੰਦ⁴ ਲਯਾਏ ।
 ਭਾਰੀ ਜਵਾਬ ਜੁਝਾਰ ਦਏ ਸਿੰਘ ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਸਭ ਨੀਚ ਰਿਸਾਏ⁵ । 234 ।

ਚੌਪਈ : ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਛੋਰ ਕਰ ਸਾਰਾ । ਬਰਨੋ ਤੁਛ ਬੁਧ ਅਨੁਸਾਰਾ ।
 ਜਿਹ ਬਿਧ ਸ੍ਰੀਨੰਦ ਮੈ ਚਲ ਗਏ । ਦੁਸਟਨ ਜਾਇ ਨਾਸ ਜਿਮ ਕਏ । 235 ।
 ਸੋ ਸਬ ਤੁਮ ਕਉ ਬਰਨ ਸੁਨਾਉ । ਸੁਨਹੁ ਪਿਆਰੇ ਬਿਲਮ⁶ ਨ ਲਾਉ ।
 ਜੋ ਹਜ਼ੂਰ ਸਵਾਰੀ ਕੇ ਆਗੇ । ਆਏ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੋ ਪਾਗੇ । 236 ।
 ਤੋ ਸਾਬਤ ਸਬਹੀ ਨਿਜ ਆਏ । ਕਿਸੂ ਨ ਦੋਖੀ ਦੂਤ ਹਲਾਏ ।
 ਮਾਤਾ ਲਘ ਜੁਗ⁷ ਅਵਰ ਵਹੀਰ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਆਏ ਚਲ ਤੀਰ । 237 ।

ਜਬ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਟਕੇ ਚਮਕੌਰ । ਤਿਨ ਕਉ ਦਇਓ ਅਗਰ ਕਰ ਤੌਰ ।
 ਸਿੰਘ ਬੈਰਾੜ ਤਿਨੈ ਲੈ ਧਾਏ । ਮਾਰਗ ਮਧਿ ਅਛੋਤ ਪੁਜਾਏ । 238 ।

ਫਤੇ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ⁸ ਜੁਝਾਰ ਮ੍ਰਿਗੀਸਾ⁹ । ਯੋ ਕੋਤਕ ਕੀਨੋ ਜਗਦੀਸਾ ।
 ਹੁਤੋ ਮਸੰਦ ਨੀਚ ਇਕ ਪਾਪੀ । ਬਿਪ ਬੰਸ ਚੰਡਾਰ ਸੁ ਖਾਪੀ । 239 ।
 ਰੋਪਰ ਤੇ ਵਹੁ ਰਾਹੁ ਭੁਲਾਈ । ਨਿਜ ਪੁਰ ਕੋ ਲੈ ਗਯੋ ਕਸਾਈ ।
 ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਦੋਊ ਕੁਮਾਰ । ਤੀਜੇ ਦਾਦੀ ਸਾਬ ਨਿਹਾਰ । 240 ।

1) ਤੀਰ, ਬਾਣ 2) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 3) ਥਾਹਮਣ 4) ਸਿਰਹੰਦ 5) ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ 6) ਦੇਰੀ
 7) ਦੋਵੇਂ 8) ਸਿੰਘ 9) ਸਿੰਘ

ਏਕ ਆਧ ਅਨ¹ ਖਿਜਮਤ ਦਾਰ । ਖਚਰ ਧਨ ਘੋਰੇ ਜੁਗ ਚਾਰ ।
 ਪਲਕ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਰਹੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਫਰਕ ਪਯੋ ਰਜਨੀ² ਮਧਿ ਕਾਰੀ । 241 ।
 ਬਿਪ ਕਹੀ ਮਿਲਤੇ ਹੈ ਅਬੀ । ਏ ਆਗੇ ਜਾਵਤ ਹੈ ਸਬੀ ।
 ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਦੋਖੀ ਲੈ ਧਾਯੋ । ਆਪਨ ਗ੍ਰਾਮ ਨੀਚ ਲੈ ਆਯੋ । 242 ।
 ਖਚਰ ਮਾਯਾ ਨਿਰਖ ਗਵਾਰ । ਬੂਡੋ ਪਾਪੀ ਲੋਭ ਮਝਾਰ ।
 ਐਸ ਬਿਚਾਰ ਗਾਵ ਲੈ ਆਯੋ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਯਹ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ । 243 ।
 ਕਿਤੀ ਰਾਤ੍ਰ ਕੇ ਚੜੇ ਸੁ ਜਾਨ । ਆਏ ਮਾਰਗ ਕਰਤ ਪਯਾਨ ।
 ਕਬੀ ਨ ਮਾਰਗ ਢਲੇ ਸੁ ਧਾਇ । ਦਈ ਨੇਤ ਯੋ ਬਨਿਯੋ ਸੁ ਆਇ । 244 ।
 ਤਾ ਕੇ ਮਧਿ ਧਾਮ ਜਬ ਆਏ । ਯੋ ਮਾਤਾ ਤਬ ਬਿਵਤ³ ਬਨਾਏ ।
 ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਲੈ ਸੰਗ ਮਾਈ । ਬਾਹਰ ਨਿਕਸ ਸੁਚੇਤੇ ਧਾਈ । 245 ।
 ਪਾਛੇ ਯੋ ਚੰਡਾਰ ਕ੍ਰਿਤ ਕੀਨਾ । ਖੁਰਜੀ ਕਾਢ ਧਰਨ⁴ ਗਢ ਦੀਨਾ ।
 ਮਧਿ ਖਡ ਗਾਡੀ ਤਬ ਜਾਇ । ਮੁਹਰ ਰੁਪੈਯੋ ਖੁਰਜੀ ਧਾਇ । 246 ।
 ਜਬ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਈ ਆਲੈ⁵ । ਬੋਲਿਯੋ ਦੋਖੀ ਬਚਨ ਨਿਰਾਲੈ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਜਿਤਨੋ ਇਹ ਧਨਾ । ਰਾਖੋ ਸਾਂਭ ਆਛ ਅਨਗਨਾ । 247 ।
 ਏਹੈ ਲੋਗ ਉਖੇੜੀ ਮੰਦ । ਚੋਰੀ ਕਰਤ ਛੰਦ ਅਰੁ ਬੰਦ ।
 ਕਹੀ ਮਾਤ ਖੁਰਜੀ ਇਹ ਨਾਹੀ । ਮੈਂ ਰਾਖੀ ਇਹ ਨੌਰ ਅਬਾਹੀ । 248 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਨੀਚ ਸੋਚ ਕਰ ਘਨਾ । ਮੁਝ ਕੋ ਕਹਾ ਚੋਰ ਤੁਮ ਭਨਾ ।
 ਫਲੁ ਆਛੋ ਮੁਝ ਕੋ ਯਹ ਲਾਯੋ । ਮਰਤੇ ਜਾਤੇ ਜਾਨ ਬਚਾਯੋ । 249 ।
 ਇਹ ਚਵਗਤੋ ਕੀ ਪਤਿਸਾਹੀ । ਮੁਝੈ ਮਰਾਵ ਕਹੀ ਬੰਧਾਹੀ ।
 ਆਗੈ ਤੋਬ ਪੂਤ ਕਰ ਢੰਗਾ । ਜੀਤਯੋ ਬਾਦਸਾਹ ਸੋ ਜੰਗਾ । 250 ।
 ਜੋ ਸੁਨਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਾਈ । ਮੇਰੇ ਨਾਸ ਕਰਹਿ ਗੇ ਭਾਈ ।
 ਅਬਹੀ ਤਜੋ ਹਮਾਰੋ ਘਰਾ । ਮੈ ਤੁਮ ਤੇ ਰਾਜੀ ਹਾਂ ਖਰਾ । 251 ।
 ਰਮਰੇ ਤਾਤ ਬੰਦ ਅਗ ਮਾਰੇ । ਕਵਨ ਭਲਾਈ ਕਰੀ ਤਿਹਾਰੇ ।
 ਯੋ ਕਹ ਪਾਸ ਮੁਕਦਮ ਗਯੋ । ਸਗਰ ਭੇਦ ਤਵਨ ਕੋ ਦਯੋ । 252 ।
 ਲੈ ਵਹੁ ਸਾਥ ਮੋਰਚੇ ਆਯੋ । ਸਗਰੋ ਭੇਦ ਚਲ ਉਤੈ ਜਿਤਾਯੋ ।
 ਦੋਨੋ ਪੂਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਾਈ । ਚਲ ਅਬ ਤੁਮ ਕੇ ਦੇਉ ਬਤਾਈ । 253 ।
 ਮੁਝੈ ਇਨਾਮ ਬਡੋ ਕਛੁ ਦੀਜੋ । ਲੈ ਹਜਰਤ ਕੇ ਹਾਜਰ ਕੀਜੋ ।
 ਯੋ ਕਹ ਅਰੁ⁶ ਕੀ ਫੌਜ ਚੜ੍ਹਾਈ । ਲਿਆਇਓ ਗਾਵ ਅਪਨੇ ਧਾਈ । 254 ।

1) ਹੋਰ 2) ਰਾਤ 3) ਵਿਉਂਤ 4) ਧਰਤੀ ਵਿਚ 5) ਘਰ 6) ਵੰਗੀ ਦੀ

ਤਿਨ ਕੇ ਆਨ ਸੁ ਨੈਨ ਦਿਖਾਈ। ਦੋਨੋ ਦਏ ਨਿਧਾਨ ਫਿਰਾਈ।
ਲੈ ਦੋਖੀ ਸਰਹੰਦ ਵਹ ਗਏ। ਪਾਸ ਮਲੇਛ ਭੋਜ ਸਭ ਦਏ। 255।

ਏ ਸਤਿਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਾਏ। ਸੋ ਤੁਮ ਹਾਜਰ ਆਨ ਦਿਖਾਏ।
ਜੋ ਜਾਨੋ ਸੋਈ ਅਬ ਕੀਜੈ। ਮੋ ਕਹੁ ਬਡੇ ਮਰਾਤਬ ਦੀਜੈ। 256।

ਯੋ ਸੁਨ ਪਰਿਯੋ ਸੋਰ ਪੁਰ ਮਾਹੀ। ਆਵਤ ਜਾਤ ਲੋਕ ਤਹ ਧਾਹੀ।
ਮੇਲਾ ਭਯੋ ਆਨ ਤਿਹ ਧਾਨੈ। ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਨਰ ਨਾਰਿ ਬਖਾਨੈ। 257।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਸਭ ਨਗਰ ਜਨ ਆਵਤ ਉਮਡ ਹਜਾਰ।
ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਨਿਰਖ ਕੇ ਬਿਪਹਿ¹ ਕਰੈ ਧਿਕਾਰ। 258।

ਚੰਪਈ : ਧ੍ਰਿਗ ਦੋਖੀ ਕਹ ਬਿਪ ਕਸਾਈ। ਲੂਣ ਹਰਾਮੀ ਜਾਤ ਲਜਾਈ।
ਬਿਪ ਹੋਇ ਕੀਨਾ ਅਸ ਕਰਮ। ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਭੋਗ ਧਰ ਜਨਮ। 259।

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਜਿਨ ਕੈ ਪਗ ਛਾਰਾ। ਬਾਂਛਤ ਰਿਖ ਮੁਨਿ ਦੇਵ ਅਪਾਰਾ।
ਰਤਨ ਕਮਲ ਗੁਰੂਅਨ ਕੇ ਪੂਤਾ। ਅਸ ਕੋਊ ਕਰਤ ਇਨੂੰ ਸੰਗ ਸੂਤਾ। 260।

ਜਸ ਪਾਪੀ ਤਵ ਦਿਜ ਹੂੰ ਕੀਨਾ। ਕੋਟ ਬਾਤ ਤੇ ਧ੍ਰਿਗ ਮਤਿ ਹੀਨਾ।
ਜਿਨ ਕੇ ਚਰਨ ਪੂਜਨੇ ਜੋਗਾ। ਤੈ ਤਿਨ ਸੋ ਜੜ ਕਰ੍ਹਯੋ ਅਜੋਗਾ। 261।

ਐਸੇ ਭਾਖਤ ਸਬ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਜੋ ਨਿਜ ਬਸਤ ਸੁ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ।
ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਸੁਤ² ਤਟ ਜਾਨ। ਮੋਰ ਡੇਸ ਰੰਘੜ ਕਹ ਆਨ। 262।

ਨਹ ਤੁਮ ਕੋ ਮਾਰਤ ਬਲ ਧਾਮ। ਇਹ ਨਾ ਬਾਬ ਕੋ ਕਰਹੁ ਸਲਾਮ।
ਤਸਲੀਮ ਕਰੋ ਯਾ ਕੋ ਕਰ ਜੋਰ। ਜੀਵਤ ਦੇਹੈ ਤੁਮਕੋ ਫੋਰ। 263।

ਤੁਮਰੋ ਪਿਤਾ ਮਧਿ ਚਮਕੋਰ। ਮਾਰਿ ਲਯੋ ਗੜ ਮਧਿ ਤਿਤ ਠੋਰ।
ਸੀਮ ਕਾਟ ਤਾਨ ਅਸ³ ਸਾਬਾ। ਦਿਲੀ ਗਯੋ ਸਾਹਿ ਕੇ ਹਾਬਾ। 264।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਦੋਖੀ ਕੇ ਬੈਨ। ਸ੍ਰੀ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਬੋਲਤ ਐਨ।
ਪਵਨ ਰੂਪ ਹਮਰੋ ਬਰ ਬਾਪ। ਸਕਤ ਕੋਨ ਤਾ ਕੋ ਕਰ ਘਾਤ। 265।

ਫਾਰ ਬਦਨ ਦੂਤਨ ਕੇ ਡਾਲ। ਇਹ ਭੀ ਕੀਨੋ ਕਛੂ ਖਿਆਲ।
ਕਰਤ ਪ੍ਰਨਾਮ ਆਪ ਹਮ ਤਾਤ। ਸਕਲ ਬਿਸਵ ਜਾ ਕੋ ਸਿਰ ਨਯਾਤ। 266।

ਪਵਨ ਰੂਪ ਜੋ ਅਛਲ ਅਛੇਦ। ਸੁਰ ਨਰ ਲਖਤ ਨ ਯਾ ਕੋ ਭੇਦ।
ਤਾ ਕੋ ਸਿਰ ਨਿਆਵਤ ਨਿਤ ਨੇਤ। ਔਰਨ ਕੇ ਪਨਹੀ⁴ ਸਿਰ ਦੇਤ। 267।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ 2) ਪਾਠਾਂਤਰ 'ਜੁਗ' 3) ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ 4) ਜੁੱਤੀ

ਅਧਿਕ ਕੋਪ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਾਲਾ¹ । ਕਰੇ ਜੁਝਾਰ ਜਬੈ ਮ੍ਰਿਗਪਾਲ² ।
 ਤੋ ਝੂਠੇ ਖਤ੍ਰੀ ਸੁਨਿ ਤਾਤ । ਇਹ ਬਿਧ ਕਹਾ ਬਚਨ ਬਇਆਤ³ । 268 ।
 ਨਾਗਨ ਕੇ ਹੈਗੇ ਇਹ ਪੂਤ । ਨਖਸਿਖ⁴ ਪੂਰੇ ਜਹਰ ਅਧੂਤ ।
 ਕੋਟ ਬਾਰ ਭਾਖਹੁ ਜੇ ਆਨ । ਯਹ ਸਲਾਮ ਕਉ ਪਨਹੀ ਠਾਨ । 269 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬਾਤ ਸਲਾਮ ਸੁ ਦੀਨ ਮਿਲਾਨ ਕੀ ਦੂਤਨ ਭਾਤਿ ਅਨੇਕ ਬਖਾਨੀ ।
 ਜੋਰ ਜਿਤੋ ਸਬ ਲਾਇ ਬਕੇ ਅਰ ਸਾਹਿਬ ਨੰਦ ਮੁਖੈ ਮੁਖਿ ਠਾਮੀ ।
 ਗਾਰ ਦਈ ਖਲਦੀਨ ਅਰਾਨ ਕੋ ਭਾਖ ਬਕੇ ਮੁਖੁ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ ।
 ਮਾਨਤ ਹੈ ਨ ਕਛੁ ਅਰ ਕੋ ਡਰ ਸਤ ਕਲਾ ਜਗਦੀਸ ਪਛਾਨੀ । 270 ।

ਭਾਰੀ ਜਬਾਬ ਸੁਨੇ ਜਬ ਨੀਚਨ ਤਉ ਮਨ ਮੈ ਸੁਨ ਕੇ ਖੁਨਸਾਏ⁵ ।
 ਕੋਪੁ ਕਰ੍ਹਯੋ ਅਤਿ ਹੀ ਮਨ ਭੀਤਰ ਮਾਰਨ ਕੋ ਤਿਨ ਕ੍ਰਿਤ⁶ ਬੁਲਾਏ ।
 ਜਾਇ ਅਕਾਜ ਕਰ੍ਹਯੋ ਉਨ ਦੂਤਨ ਦੀਪ ਬੁਝਾਇ ਕੁਲੰਕ ਲਗਾਏ ।
 ਮਾਨਹੁ ਜੀਵਤ ਹੈ ਜਗ ਮੈ ਜੁਗ ਚਾਰ ਜਸੋ ਜਿਹ ਕ੍ਰਿਤਿ ਸਮਾਏ । 271 ।

ਯੋ ਗਤ ਦੇਖ ਧਠਾਨ ਮਲੋਰ ਪਤੀ ਤਿਨ ਕੋ ਧਿਧਕਾਰ ਕਰਾਯੋ ।
 ਗਾਰ ਦਈ ਤਿਹ ਖਤ੍ਰੂ ਕੋ ਜੜ ਨੀਚ ਕਹਾਂ ਇਕ ਕਾਮ ਕਰਾਯੋ ।
 ਕੌਨ ਬਡੋ ਰਣਜੀਤ ਤੁਮੈ ਜਿਨ ਛੀਰ ਸੁ ਖੋਰਹ⁷ ਮਾਰਿ ਗਵਾਯੋ ।
 ਨਾਸ ਭਯੋ ਅਬ ਹੈ ਤੁਮਰੋ ਬਦਸਾਹ ਮਨੋ ਅਖ ਅੰਧ ਲਖਾਯੋ । 272 ।

ਜੁਝ ਗਏ ਜਬ ਯੋ ਜੁਗ ਬੰਧਵ ਦੇਖਤ ਲੋਗ ਸਭੈ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
 ਸਿਖ ਹੁਤੋ ਤਿਹ ਏਕ ਬਡੋ ਬਰ ਟੋਡਰ ਮਲ ਸੁ ਖਤ੍ਰੂ ਭਾਰੀ ।
 ਸੋ ਸੁਨ ਬਾਤ ਪਪਾਤ⁸ ਧਰਾ ਪਰ ਅਨ ਪੁਜਿਯੋ ਤਿਹ ਠੌਰ ਮਝਾਰੀ ।
 ਦੋ ਧਨ ਬਿਤ ਘਨੀ ਕਿ ਮਲੇਛ ਛਡਾਇ ਕਹਿਓ ਗੁਰ ਨੰਦਵਤਾਰੀ । 273 ।

ਚੌਪਈ : ਕਾ ਨਿਰਖੈ ਵਹ ਆਗ ਸੁ ਆਈ । ਅਦਭੁਤ ਕਾਮ ਉਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਕਸਾਈ ।
 ਦੋਊ ਸਿਸਨ ਕੇ ਸੀਸ ਉਤਾਰੀ । ਦਏ ਕਾਟ ਉਨ ਅਧਮ ਗਵਾਰੀ । 274 ।
 ਬਰਹਰ ਕਰਤ ਧਰਨ ਗਨ ਸਾਰੀ । ਧੌਲ ਸੇਸ ਸਿਰ ਪਰ ਜੋ ਧਾਰੀ ।
 ਮਾਤਾ ਜਹਾਂ ਸੁਨਤ ਸਿਖ ਗਯੋ । ਬਿਹਬਲ ਜਾਇ ਚਰਨ ਤਟ ਪਯੋ । 275 ।
 ਮਾਤਾ ਵਾ ਕੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰੀ । ਕਹਾ ਕਵਨ ਤੂ ਬੀਰ ਬਿਚਾਰੀ ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹਾ ਨਹੀ ਮਮ ਕੋਈ । ਨਿਰਖਤ ਜਹਾਂ ਐਸ ਗਤ ਹੋਈ । 276 ।
 ਸੀਰਖੋਰ⁹ ਬਾਰਿਕ ਜਹ ਦੋਊ । ਯਾ ਬਿਧ ਕਹੇ ਦਰਦ ਨਹੀ ਹੋਊ ।
 ਮਾਤਾ ਕਹੀ ਸੁਨਤ ਇਹ ਬਤੀਆਂ । ਨੀਕੇ ਦੋਊ ਸੁਭ ਗਤੀਆਂ । 277 ।

1) ਭਿਆਨਕ 2) ਸ਼ੇਰ 3) ਹੋਰ, ਦੂਜਾ 4) ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ 5) ਖਿਝੇ 6) ਨੌਕਰ 7) ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ
 8) ਡਿਗ ਪਿਆ 9) ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ

ਤਿਨ ਯੋ ਕਹਾ ਅਮਰ ਬਰ ਭਏ । ਕਾਟ ਮਲੇਛਨ ਕੀ ਜਰ ਗਏ ।
ਭਯੋ ਨਗਰ ਇਹ ਸਰਬ ਉਜਾਰ । ਯੋ ਅਪਨੇ ਹਮ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰ । 278 ।

ਦੋਹਰਾ : ਏ ਬਤੀਆ ਯੋ ਕਰਤ ਸਿਖ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ ਸੰਗ ।
ਤਬ ਲੋ ਆ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਏ ਦੋਨੋ ਬੀਰ ਨਿਸੰਗ । 279 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਇਮ ਕਹੇ ਬੈਨ ਮਾਤਾ ਨਿਧਾਨ । ਹਮ ਖੁਸੀ ਦੇਹੁ ਕਰੀਐ ਪਯਾਨ ।
ਬੋਲੀ ਪਛਾਨ ਜਨਨੀ ਸੁ ਤਾਤ । ਲਖ ਆਗ ਪਾਛ ਕਹੁਯੋ ਸੁ ਬਾਤ । 280 ।
ਕਯੋਂ ਦ੍ਰਿਸਟ ਨਾਹਿ ਤੁਮ ਪਰਤ ਮੋਰ । ਵਹਿ ਕਹੋ ਬਾਤ ਮੋਹਿ ਸੰਗ ਛੋਰ ।
ਬੋਲੇ ਸੁ ਬੀਰ ਦੋਨੋ ਨਿਧਾਨ । ਇਹ ਦਿਬ ਦੇਹ ਹੈ ਅਵਰ ਆਨ । 281 ।
ਜਿਹ ਮਨੁਛ ਦੇਵ ਨਹੀ ਲਖਤ ਕੋਇ । ਜਿਹ ਦਿਪਤ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤ ਸੋਇ ।
ਨਹੀ ਪੰਜ ਤਤ ਕੀ ਮਲਨ ਦੇਹ । ਹੈ ਬਢਨ ਘਟਨ ਤੇ ਅਮਰ ਏਹ । 282 ।
ਜਬ ਸੁਨੈ ਬੈਨ ਮਾਤਾ ਸੁ ਏਹ । ਇਮ ਕਹੀ ਬਾਤ ਸੁਨ ਪੂਤ ਲੇਹ ।
ਮੇਰੋ ਸਰੀਰ ਵੈਸੋ ਬਨਾਇ । ਜਸੁ ਲੀਆ ਆਪ ਕੋ ਤਮ ਕਰਾਇ । 283 ।
ਤਬ ਕਹਾ ਭ੍ਰਾਤ ਦੋਨੋ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਇਹ ਤਯਾਗ ਮਾਤ ਵਹ ਪਹਰ ਚੀਨ ।
ਪਹਰੋ ਤ੍ਯਾਗ ਨਹੀ ਮੋਰ ਹਾਥ । ਇਹ ਹੈ ਅਲੇਖ ਕੀ ਅਕਥ ਗਾਥ । 284 ।
ਇਮ ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਾਨ । ਬਚ ਕਹੁ ਸੁਮਾਤ ਲੁਪ¹ ਸਾਵਧਾਨ ।
ਇਹ ਸਿਖਯੁ ਮਾਤ ਜੋ ਤੁਮਰ ਤੀਰ² । ਇਹ ਮਧ ਛਾਪ ਗੁਣ ਗਣ ਗਹੀਰ³ । 285 ।
ਤਾ ਕੇ ਸੁਖਾਇ ਤਜ ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਨ । ਅਸ ਬੋਲ ਲੋਪ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ ।
ਕਬ ਕਹੀ ਮਾਤ ਸੁਨ ਸਿਖ ਬੀਰ । ਤੁਰ ਛਾਪ ਮਧਿ ਨਗ ਕਨਕ⁴ ਹੀਰ । 286 ।
ਵਹ ਦੇਹੁ ਮੋਹਿ ਨਹੀ ਕਰਹੁ ਦੇਰ । ਤਬ ਕਹਾ ਸਿਖ ਵਹ ਬਚਨ ਫੇਰ ।
ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਗ ਮਾਤਾ ਸੁ ਮੋਰ । ਯਹ ਚੜਗ ਪਾਪ ਸਿਰ ਮੋਰ ਘੋਰ । 287 ।
ਕਹ ਮਾਤ ਪਾਪ ਤੁਮ ਕੋ ਨ ਅੰਸ । ਸੁਖ ਪੁਜੈ ਭੋਗ ਹੈ ਤੋਰ ਬੰਸ ।
ਸੁਨ ਦਯੋ ਸਿਖ ਵਹ ਮਾਤ ਹੀਰ । ਭਾਖੰਤ⁵ ਮਾਤ ਤਜ ਦਯੋ ਸਰੀਰ । 288 ।
ਇਮ ਪਵਨ ਰੂਪ ਹੋਇ ਕਰ ਬਿਹਾਰ । ਤੁਰਕਾਨ ਬੰਸ ਸਿਰ ਛਾਰ ਡਾਰ ।
ਨਿਜ ਅਮਰ ਹੋਇ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਪ੍ਰਮਾਨ । ਗੁਰਦੇਵ ਪੂਤ ਅਚੁਤ⁶ ਨਿਧਾਨ । 289 ।
ਕੁਲ ਕਲਸ ਦੀਪ ਜਗ ਬੰਭ ਆਦਿ । ਜਿਹ ਕਰੁਯੋ ਕਰਮ ਅਨਭੈ ਅਨਾਦਿ ।
ਜੋ ਧਰਤ ਧੁਯਾਨ ਤਿਹ ਸਿਖ ਸਾਧ । ਪੂਰਤ ਕਾਜ ਕਾਟੰਤ ਬੁਯਾਧ⁷ । 290 ।

1) ਅਲੋਪ ਹੋ ਕੇ 2) ਨੇੜੇ, ਕੋਲ 3) ਗੰਭੀਰ 4) ਸੋਨਾ 5) ਖਾਦਿਆ ਹੀ 6) ਅਡਿਗ, ਸਥਿਰ
7) ਦੁੱਖ, ਸੰਕਟ

ਨਿਜ ਪਿਤਾ ਤਾਤ ਜੁਯੋਂ ਧਰਮ ਧਾਰ । ਖੇਲੰਤ ਸਗਲ ਧਰਨੀ ਮਝਾਰ ।
 ਇਹ ਭਾਤਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀਨੋ ਸੁਜਾਨ । ਸੀਨੰਦ¹ ਮਧਿ ਦੋਨੋ ਨਿਧਾਨ । 291 ।
 ਜਿਨ ਨੀਚ ਬਿਪ ਇਹ ਕਰਮ ਕੀਨ । ਧਨ ਹੋਰ ਲੋਭ ਮਹਿ ਭਾ ਸੁ ਲੀਨ ।
 ਸੋਊ ਦਰਬ ਗਯੋ ਜਲਪਤ ਭੰਡਾਰ । ਇਹ ਪਰੀ ਨੀਚ ਕੇ ਸੀਸ ਛਾਰ । 292 ।
 ਪੁਰ ਤਰੇ ਨਦੀ ਮਹਿ ਗਾਡ ਜਾਇ । ਨਿਸ ਚਢੀ ਖਭ ਦੀਨੋ ਵਗਾਇ ।
 ਇਨ ਟੋਰ ਟਾਰ ਥਾਕੋ ਗਵਾਰ । ਤਹ ਲਹੀ ਨਹੀ ਕੌਡੀ ਰਵਾਰ । 293 ।
 ਇਹ ਮਹਾਪੁਰਖ ਕੀ ਲਛ² ਜਾਨ । ਕਬਿ ਟਿਕਤ ਅਵਰੁ ਹੋਛੇ ਟਿਕਾਨ ।
 ਇਮ ਟੋਰ ਥਾਨ ਦੋਖੀ ਸੁ ਨੀਚ । ਗ੍ਰਿਹ ਪਰ੍ਯੋ ਆਨ ਜਨ ਪਰਸੁ ਮੀਚ³ । 294 ।
 ਜਬ ਸੁਨਿਓ ਭੇਦ ਤੁਰਕਾਨ ਕਾਨ । ਇਹ ਚਾਰ ਖਚਰ ਮੂਹਰੈ ਅਮਾਨ ।
 ਗਹ ਲਯੋ ਤਾਸ ਬਾਧੇ ਮੰਗਾਇ । ਲੈ ਮਾਰਿ ਕੂਟ ਦੀਨੋ ਖਪਾਇ । 295 ।
 ਜਿਮ ਕੀਨ ਨੀਚ ਫਲੁ ਤੇਸ ਹੋਇ । ਸਭ ਨਿਰਖ ਲੇਹ ਸਹਿਸਾ⁴ ਨ ਕੋਇ ।
 ਲੁਣੰ ਹਰਾਮ ਜੋ ਕਰਤ ਕੋਇ । ਨਹੀ ਸੂਖ ਕਬੀ ਤਾ ਕੋ ਬਿਗੋਇ⁵ । 296 ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜਾਨ ਚਮਕੋਰ ਜੁਧ । ਬਰਨ੍ਯੋ ਸੁ ਜਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਧ ।
 ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦੂਤਨ ਮਝਾਰ । ਜਿਮ ਕਹਸ ਬਚਨ ਭਾਰੀ ਅਪਾਰ । 297 ।
 ਸੋ ਅਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਿਓ ਨਵੀਨ । ਜਿਮੁ ਕਥਤ ਗ੍ਰੰਥ ਪੋਥੀ ਪ੍ਰਬੀਨ ।
 ਅਬ ਸੁਨੋ ਅਵਰ⁶ ਆਗੇ ਧਯਾਇ । ਸਭ ਜਥਾ ਮਤਿ ਬਰਨੋ ਬਨਾਇ । 298 ।
 ਬੈਰਾਡ ਦੇਸ ਜੁਯੋਂ ਗਏ ਨਾਥ । ਲੀਲਾ ਅਨੇਕ ਕਰ ਕੇ ਸੁ ਗਾਥ ।
 ਮਾਛੀ ਸੁ ਵਾੜ ਪੈਂਡਾ ਮਝਾਰ । ਕਾਂਗੜ ਸੁ ਮਧਿ ਕੀਨੋ ਬਿਹਾਰ । 299 ।
 ਇਹ ਕਥਾ ਮਧਿ ਇਕੀਸ ਧਯਾਇ । ਇਮ ਕਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਚੀਤ ਚਾਇ⁷ ।
 ਬਾਈਸ ਅਵਰ ਬਰਨੋ ਨਵੀਨ । ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਬੀਰ ਤੁਮ ਅਤਿ ਪ੍ਰਬੀਨ । 300 ।
 ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਪਯਾਨ ਚਮਕੋਰ ਜੁਧ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ
 ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕੀਸਮੋ ਧਯਾਇ । 21 । ਅਛਜੂ ।

1) ਸਿਰਹੰਦ 2) ਲੱਭਣ 3) ਮ੍ਰਿਤੂ 4) ਸ਼ੈਸਾ, ਸੰਦੇਹ 5) ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ 6) ਹੋਰ 7) ਰਾਹ ਸਹਿਤ

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਚਸ ਲਛ ਸੈਨ ਖਲ ਦਲ ਬਿਦਾਰ । ਕਰ ਗਰਕ ਅਰਨ ਜਬ ਗੇ ਸੁ ਪਾਰ ।
 ਜਿਹ ਬੁਲ ਅਹੜ ਅਨਕੰ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਰਨ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬਿਚਰਤ ਹਜਾਰ । 1 ।
 ਸਿਵ ਸਿਵਾ ਸਿਆਲ ਕੂਕਤ ਮਸਾਨ । ਜੋਗਨ ਸੁ ਬੀਰ ਭੈ ਕਰ ਸੁਰਾਨ¹ ।
 ਸਰਤਾ² ਸੁ ਤੀਰ ਕਾਨਨ ਸਝਾਰ । ਜਿਹ ਸਸੇ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਗਗਨ ਬਿਹਾਰ । 2 ।
 ਏਕਹ ਸੁ ਏਕ ਕਰਨਾ ਨਿਧਾਨ । ਨਹੀ ਦਾਸ ਸਿਖ ਕਿੰਕਰ ਕਿਕਾਨ³ ।
 ਪਾਇਨ ਅਰਬਿੰਦ⁴ ਨਿਜ ਕਰਤ ਪਯਾਨ । ਦਿਖ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਭਾਵੀ ਨਿਧਾਨ । 3 ।
 ਜਿਹ ਰਾਮਚੰਦ ਬਨ ਮਹਿ ਪਠਾਨ⁵ । ਤ੍ਰਿਯਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇਵ ਖੁਸ ਭੀਲ ਪਾਨ ।
 ਸਸਿ⁶ ਮਧਿ ਜਾਨ ਕੀਨੋ ਕਲੰਕ । ਬਨ ਪੰਡਿ ਪੂਤ ਹੂੰ ਫਿਰਹ ਰੰਕ । 4 ।
 ਸੁਰਪਾਲ⁷ ਭਗਹ ਤਨ ਕਰ ਅਪਾਰ । ਸਿਵ ਹਾਥ ਖਪਰ ਕਰ ਸਿੰਧ ਧਾਰ ।
 ਭਾਵੀ ਅਪਾਰ ਸਭ ਜਗ ਨਵੀਨ । ਗੁਰ ਸੰਤ ਬਚਤ ਯਾ ਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ । 5 ।
 ਜਿਹ ਹਾਨ ਲਾਭ ਸਮਸਰ⁸ ਪਛਾਨ । ਦੁਖ ਨਿੰਦ ਉਸਤਤਿ ਏਕਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ।
 ਯੋ ਜਾਨ ਸਦਾਏ ਪਾਕ ਜਾਮ । ਸੁਨਿ ਕਥਾ ਦੇਵ ਗੁਰ ਅਤਿ ਭਿਰਾਮ । 6 ।
 ਆਰਿੰਨ⁹ ਮਧਿ ਸਰਤਾ ਕਨਾਰ । ਜਿਹ ਜਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਅਚੁਤ ਦਿਯਾਰ ।
 ਨਿਰਖਯੋ ਸੁ ਏਕ ਤਿਹ ਮਹਿਖ ਪਾਲ¹⁰ । ਚਾਰੰਤ ਭੈਸ ਬਡ ਭੋਰ ਕਾਲ । 7 ।
 ਤਿਹ ਨਿਰਖ ਚਾਲ ਅਤਿ ਦੁਤ¹¹ ਨਵੀਨ । ਇਤ ਦਿਪਤ ਜੋਤਿ ਦਿਨ ਧੁਜ¹² ਪ੍ਰਬੀਨ ।
 ਤਿਨ ਨਿਕਟ ਆਨ ਗੁਰ ਕੋ ਬਿਚਾਰ । ਪੁਨਿ ਬਿਬਿਧ ਭਾਂਤਿ ਕਰ ਨਮਸਕਾਰ । 8 ।
 ਤੂੰ ਅਹੈ ਕੋਇ ਹਮ ਕੋ ਉਚਾਰ । ਕ੍ਰਯੋ ਧਰ੍ਯੋ ਸੀਸ ਮੁਰ ਪਗ ਮਝਾਰ ।
 ਤਿਨ ਕਹੀ ਨਾਥ ਅਚੁਤ ਅਭੇਵ । ਤੇ ਗੁਰ ਜਗਤ ਦੇਵਾਨ ਦੇਵ । 9 ।

ਰਸਵਾਲ ਤਿਨੈ ਯੋ ਸੁ ਗਾਈ । ਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਰਾਈ¹³ ।

ਛੰਦ : ਜਿਨੈ ਵਿਸਵ ਥਾਪੀ । ਜਪੈ ਸੰਤ ਜਾਪੀ । 10 ।

ਭੁਲੇ ਹੈ ਗਵਾਰਾ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚਾਰਾ ।

ਅਹੰ ਮੈ ਸਿਪਾਹੀ । ਚਲੋ ਪੈਂਡ ਆਹੀ । 11 ।

ਅਸੈ¹⁴ ਮੌਰ ਛੂਟਾ । ਫਿਰੋ ਖੋਜ ਜੂਟਾ ।

ਤਿਨੈ ਯੋ ਬਖਾਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਗੁਯਾਨੀ । 12 ।

ਮੁਝੈ ਤੇ ਨ ਛਾਨੋ । ਭਲੇ ਤੋ ਪਛਾਨੋ ।

ਪਰੰ ਮੈ ਬਲੋਲੋ । ਤੁਝੈ ਸਿਖ ਗੋਲੋ । 13 ।

ਚੌਪਈ : ਖੜੀ ਹੈ ਵਹ ਸਿਖ ਭਣੀਜੈ । ਤਿਨ ਕਾ ਮਾਹੀ¹⁵ ਮੁਝੈ ਲਹੀਜੈ ।

ਤੀਨ ਬੇਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮੇਲੇ । ਦਰਸਨ ਗਯੇ ਧਾਇ ਸੰਗ ਹੇਲੇ । 14 ।

- 1) ਸੁਰ ਸ਼ਬਦ 2) ਨਦੀ 3) ਘੋੜਾ 4) ਕਮਲ 5) ਗਏ, ਪਹੁੰਚੇ 6) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 7) ਇੰਦਰ 8) ਸਮਾਨ
 9) ਜੋਗਲ 10) ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ 11) ਤੀਬਰ, ਚੰਚਲ 12) ਸੂਰਜ 13) ਦੇਵਤਾ ਸਰੂਪ 14) ਘੋੜਾ
 15) ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ।

ਮੋ ਕਹ ਇਹੈ ਅਚੰਭਾ ਭਯੋ । ਤੇਰੋ ਦਲ ਕਵਨੈ ਦਿਸ ਗਯੋ ।
 ਏਕਮ ਕੋ ਨਭ ਜੈਸ ਜੁ ਚੰਦ । ਤੇਰੋ ਦਰਸਨ ਬਿਸਵ ਮੁਕੰਦ । 15 ।
 ਸੁਨ ਤਾ ਕੀ ਐਸੀ ਬਿਧ ਬਾਨੀ । ਮੋਨ ਬਦਨ ਆਗੈ ਡਗ ਠਾਨੀ ।
 ਪੁਨ ਤਿਨ ਪਾਛੈ ਸੋਰ ਉਚਾਰਾ । ਗੁਰ ਜਾਤ ਹੈ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰਾ । 16 ।
 ਯੋ ਤਾ ਕੋ ਨਿਜ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਈ । ਕਮਰ ਖੰਜਰ ਦੈ ਕਰੁਯੋ ਜੜਾਦੀ¹ ।
 ਕਹਾ ਨੀਚ ਨਹੀ ਭੌਂਕ ਗਵਾਰਾ । ਪੂਤ ਪੋਤ੍ਰ ਲੋ ਖਾਹ ਸੁਧਾਰਾ । 17 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਕਿਤੇ ਏ ਹਜਾਰੰ ਜਰਿਓ ਹੀਰ ਪੰਨਾ । ਦਿਪੈ ਕ੍ਰਾਂਤ ਈਹਾਂ ਨਹੀ ਸੋਭ ਅੰਨਾ² ।
 ਭਯੋ ਮੋਨ ਗਵਾਰੰ ਗਏ ਆਪ ਆਗੈ । ਬਿਨਾ ਫੀਮ ਜਾਨੋ ਤਨੈ ਆਲਸਾਗੈ । 18 ।
 ਤਬੈ ਆਕ ਵੂਲੰ ਮੁਖੰ ਕੰਜੰ³ ਪਾਯੋ । ਮਨੋ ਲੈ ਅਫੀਮੰ ਵਹੈ ਹੈ ਠਰਾਯੋ ।
 ਕਹਾਂ ਨੇਕ ਦਾਸੰ ਕਹਾਂ ਖਾਸ ਡਬੇ । ਕਰਿਯੋ ਆਦਿ ਜੋਉ ਵਹੈ ਅੰਤ ਫਬੇ । 19 ।
 ਚਲੇ ਤੀਰ ਤੀਰੰ ਨਦੀ ਸਤ ਗੰਗਾ । ਪੁਜਯੋ ਵਾਰ ਮ ਛੀ ਇਮੰ ਕੈ ਸੁ ਢੰਗਾ ।
 ਚੜ੍ਹਯੋ ਸੂਰ ਤੋ ਲੋ ਮਿਟੀ ਅੰਧਕਾਰੰ । ਛੁਟੇ ਭੋਰ ਕੰਜੰ⁴ ਗਹੈ ਜੋ ਮਝਾਰੰ । 20 ।
 ਖਰੇ ਬਾਗ ਮਾਹੀ ਬੋਲੇ ਵੈ ਮਸੰਦਾ । ਗੁਲਾਬੰ ਪੰਜਾਬੰ ਦੋਉ ਮਤ ਮੰਦਾ ।
 ਨਹੀ ਸੋਇ ਆਇ ਅਸੰ ਭਾਤਿ ਭੇਰੀ । ਅਰੰ ਹੋਇ ਪਾਛੈ ਨਹੀ ਫੋਜ ਕੇਰੀ । 21 ।
 ਤਬੈ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਗਯੋ ਧਾਇ ਆਪੈ । ਉਨੈ ਮਾਰਿ ਦਵਾਰੰ ਲਯੋ ਅਗ੍ਰ ਜਾਪੈ ।
 ਰਹੈਗਾ ਅਰਿ ਯੋਈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਗਾਈ । ਅਨੰ ਬਿਪ ਦੁਵਾਰੰ ਚਰੇ ਉਚ ਜਾਈ । 22 ।
 ਬਿਠੋ ਜੋ ਚੁਬਾਰੇ ਕਿਧੋ ਉਚ ਧਾਈ । ਮਿਲਯੋ ਤੋ ਮਸੰਦੰ ਪੁਨੰ ਦੁਖ ਪਾਈ ।
 ਮਿਲਾ ਏਕ ਆਈ ਭਯੋ ਏਕ ਅੰਧੰ । ਬਿਨੈ ਤਾਸ ਕੀਨੀ ਨਿਜੰ ਹਾਥ ਬੰਧੰ । 23 ।
 ਮੁਝੇ ਹੋਇ ਆਗਿਆ ਕਰੋ ਬਾਤ ਸਾਈ । ਡਰੋ ਮੈ ਸੁ ਦੀਨੰ ਅਰੰ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਈ ।
 ਅਰੰ ਏ ਮਲੇਛੰ ਸੁ ਦੋਖੀ ਚੁਗਤੇ । ਕਹੈ ਕੋਇ ਜਾਈ ਕਰੈ ਮੋ ਬਿਪਤੇ⁵ । 24 ।
 ਕਹੀ ਜਾ ਪ੍ਰਸਾਦੋ ਕਰੋ ਬੇਗ ਤਯਾਰੀ । ਜਸੰ ਜੋਗ ਆਪੰ ਕਰ ਤੈਸ ਸਵਾਰੀ ।
 ਮਹਾ ਲੈ ਪ੍ਰਸਾਦੰ ਤਬੈ ਤਾਸ ਕੀਨਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਜਾਨੈ ਜਸੰ ਭਾਖ ਦੀਨਾ । 25 ।
 ਅਚਯੋ⁶ ਆਪ ਭੋਜੰ ਕਢੀ ਚੂਸ ਸੰਖੀ । ਸੁਟੇ ਕਾਜ ਧਾਮੰ⁷ ਬਿਪੰ ਦੇਖ ਅੰਖੀ ।
 ਵਹੈ ਜੋਰ ਹਾਥੰ ਬਾਰ ਬਾਰੰ । ਅਹੰ ਮੈ ਗਰੀਬੰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦਿਯਾਰੰ । 26 ।
 ਬੁਲੈ ਬਿਪ ਕਾਜੀ ਕਰੈ ਸੋਰ ਭਾਰਾ । ਸਰੰਫੀ⁸ ਰੁਪਯੋ ਨਿਜੰ ਦੇਤ ਡਾਰਾ ।
 ਭਏ ਮੋਨ ਸੋਉ ਲਦੇ ਲੋਭ ਮੁਯਾਨੇ । ਮਿਲੈ ਬਿਤ ਧਾਮੰ ਬਕੈ ਕੋ ਬਖਾਨੈ । 27 ।

1) ਗਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜੀ ਹੋਈ 2) ਹੋਰ, ਦੂਜਾ 3) ਮੁਖ ਕਮਲ ਵਿਚ 4) ਕਮਲ 5) ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਪਾਣਗੇ
 6) ਖਾਇਆ 7) ਕਾਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਲ 8) ਅਸਰਫੀ

ਗਨੀਖਾਂ ਨਬੀ ਬੀਰ ਦੋਨੋ ਪਠਾਨੰ । ਸੁਨੀ ਸੋਇ ਤਾਨੈ ਪੁਜੇ ਸੋਇ ਆਨੰ ।
 ਹੁਤੋ ਖਾਨ ਈਸਾ ਅੰਬੀਰੰ ਸੁ ਜੋਈ । ਤਿਸੈ ਚਾਕ੍ਰ ਭ੍ਰਾਤੰ ਇਹੈ ਜਾਨ ਸੋਈ । 28 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਆਗੈ ਕਦੀ ਬਾਰ ਸੋਈ । ਗਜੰ ਬਾਜੰ ਬੇਚਨ ਗਏ ਆਗ ਓਹੀ ।
 ਇਹੈ ਕੈ ਪਛਾਨੈ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੇਰੀ । ਸੁਨੈ ਸੋਇ ਕਾਨੰ ਅਏ ਤੁਯਾਗ ਦੇਰੀ । 29 ।
 ਮਧੰ ਵਾਰ ਮਾਛੀ ਹੁਤੇ ਤਾਸ ਧਾਮੰ । ਸੁਨੈ ਕਾਨ ਆਏ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁ ਨਾਮੰ ।
 ਗਹੈ ਪਾਦ ਕੰਜੰ ਉਭੈ² ਭ੍ਰਾਤ ਆਈ । ਬਡੋ ਭਾਗ ਭਾਖੈ ਮਨੰ ਮੈ ਬਨਾਈ । 30 ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਨ ਸਯਦ ਤਿਨ ਆਨ ਮਿਲਾਯੋ । ਹੁਤੋ ਪਰੇਮੀ ਵਹੈ ਸੁਵਾਯੋ ।
 ਕਾਜੀ ਆ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਲੀਨਾ । ਭਏ ਬੰਦਗੀ ਮਧਿ ਅਧੀਨਾ । 31 ।
 ਨੂਰ ਪੂਰ ਕਾਜੀ ਭਨ ਵਾਸੀ । ਮਹਰਮ³ ਹੁਤੋ ਆਦ ਅਬਿਨਾਸੀ ।
 ਤਾਸੋ ਕਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਬਤੀਆਂ । ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਹੋਵਤ ਜਿਹ ਗਤੀਆਂ । 32 ।
 ਕਹਾ ਕਰਤ ਨਰ ਸੋ ਤਤਬੀਰਾ⁴ । ਕਹੁ ਕਾਜੀ ਦਾਨਸਵੰਦ⁵ ਧੀਰਾ ।
 ਬਸਨ ਕਰਤ ਅਪੁਨੇ ਵਹ ਕਾਰੇ । ਬਾਦਸਾਹਨ ਤਟ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ । 33 ।
 ਬਾਦਸਾਹ ਪਾਪੀ ਇਹ ਕੀਨੀ । ਖਾਇ ਕਸੰਮ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰ ਲੀਨੀ ।
 ਜੁਯੋਂ ਸੁ ਮਿਜਾਜ ਆਪ ਕੀ ਬਨੈ । ਕਰੁਨਾ ਸਿੰਧ ਕਾਜ ਯੋ ਭਨੈ । 34 ।
 ਸਭ ਕਲ ਲਾਇਕ ਤੁਮ ਸਮਰਥ । ਜੋ ਜਾਨਹੁ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਹਥ ।
 ਤੁਮ ਤੋ ਮਾਨਤ ਕਾਦਰ ਹੁਕਮ । ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਸਮਝੋ ਕਰ ਸੁਗਮ । 35 ।
 ਸਮਾ ਪਾਇ ਕਾਜੀ ਸੁਨ ਬੈਨਾ । ਨਾਸ ਹੋਗ ਇਨ ਕੋ ਦਿਨ ਰੈਨਾ⁶ ।
 ਐਸਾ ਬੈਰ ਲੈਗੁ ਮੈਂ ਭਾਰੀ । ਕਿਤ ਰਹ ਜੈਹੈ ਬੀਜ ਮਝਾਰੀ । 36 ।
 ਅਸਧੁਜ ਹੈ ਹਮਰੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾ । ਮੋ ਫਰੀਆਦ ਤਿਸੂ ਕੈ ਪਾਹਾ⁷ ।
 ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਉਨ ਬੀਰਨ ਸੋ ਇਹੈ ਉਚਾਰੀ । 37 ।
 ਨੀਲੰਬਰ ਜਾ ਭਲੇ ਕਹਾਵਹੁ । ਤਤ ਛਿਨ ਹਮਰੇ ਤੀਰ⁸ ਲਿਆਵਹੁ ।
 ਇਤ ਇਨ ਬਸਤ੍ਰਨ ਕਰੀ ਤਯਾਰੀ । ਉਤ ਸੂਬਾ ਤੁਰਕਨ ਜੋ ਨਾਰੀ । 38 ।
 ਉਤਰਿਯੋ ਆਨ ਨਗਰ ਤਹ ਤੀਰਾ । ਜਿਹ ਸਾਹਿਬ ਉਤਰੇ ਰਨ ਧੀਰਾ ।
 ਇਤ ਲਰ ਕਰ ਸੈਨਾ ਜੋ ਗਟੀ । ਨਿਜ ਪੁਨਿ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਬਿਦਾ ਜੁ ਭਈ । 39 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਤਹੀ ਗ੍ਰਾਮ ਨੇਰਾ । ਪਰਯੋ ਆਨ ਡੇਰਾ ।
 ਇਤੇ ਲੈ ਝੰਭਾਣੇ⁹ । ਤਰੈ ਦੇ ਪਠਾਣੈ । 40 ।
 ਬਣੇ ਪੀਰ ਉਚੰ । ਮਹਾਂ ਦਿਬ ਸੁਚੰ ।
 ਜਿ ਕੋ ਸਿਖ ਸੰਗਾ । ਕਰੁਯੋ ਆਨ ਢੰਗਾ । 41 ।

1) ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ 2) ਦੋਵੇਂ 3) ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ 4) ਤਦਬੀਰ, ਢੰਗ 5) ਬੁੱਧੀਮਾਨ, ਸਿਆਣਾ
 6) ਰਾਤ 7) ਪਸ 8) ਕੋਲ, ਨੇੜੇ 9) ਪਾਲਕੀ

ਚੜੇ ਖਾਨ ਕੰਧਾ । ਅਰੰ ਕੈ ਸੁ ਅੰਧਾ ।
ਲਖੈ ਜੋਨ ਕੋਈ । ਰਟੈ¹ ਬਾਤ ਸੋਈ । 42 ।

ਇਹੈ ਕੋਇ ਆਯੋ । ਕਹਾਂ ਹੈ ਸਿਧਾਯੋ ।
ਕਹੈ ਪੀਰ ਉਚੰ । ਚਲ੍ਹਯੋ ਦੇਸ ਸੁਚੰ । 43 ।

ਪੁਜੇ ਆਨ ਨੇਰਾ । ਜਹਾਂ ਦੂਤ ਡੇਰਾ ।
ਦਿਖੈ ਲੋਕ ਆਈ । ਲਯੋ ਘੋਰ ਪਾਈ । 44 ।

ਪੁਛੈ ਲੋਗ ਮੀਰੰ । ਇਹੈ ਕੋਨ ਬੀਰੰ ।
ਭਨੈ ਉਚ ਪੀਰੰ । ਮਿਲਿਯੋ ਦੇਸ ਧੀਰੰ । 45 ।

ਕਹੈ ਸੈਲ ਆਯੋ । ਮੁਰੀਦੰ ਬੁਲਾਯੋ ।
ਸਬੈ ਦੇਸ ਯਾ ਕੈ । ਕਰੈ ਮੋਜ ਬਾਕੈ । 46 ।

ਤਬੈ ਆ ਅਮੀਰੰ । ਗਹੈ ਪਾਇ ਧੀਰੰ ।
ਘਨੀ ਬਿਤ ਆਨੀ । ਹਜ਼ੂਰੰ ਚਢਾਨੀ । 47 ।

ਸਬੈ ਫੌਜ ਆਨੀ । ਨਿਆਜੰ ਚਢਾਨੀ ।
ਲਈ ਲਛ ਖਾਨੰ । ਗਨੀ ਜੋ ਪਠਾਨੰ । 48 ।

ਕਹੈ ਪੀਰ ਸਾਈ² । ਬੁਲੇ ਕਾਇ ਨਾਈ³ ।
ਮੁਖੰ ਚੀਰ³ ਠਾਨੀ । ਬੁਲੈ ਕੁਯੋ ਨ ਬਾਨੀ । 49 ।

ਨਬੀ ਖਾਨ ਗਾਈ । ਸੁਭਾਵੰ ਰਜਾਈ ।
ਸਮਾ ਪਾਇ ਬੋਲੈ । ਜਹਾਂ ਸੋਜ ਟੋਲੈ । 50 ।

ਤਿਨੈ ਕੀਨ ਖਾਨਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਕਾਜ ਨਾਨਾ ।
ਰਟੈ ਪੀਰ ਖਾਈ । ਹਮੈ ਭਾਗ ਭਾਈ । 51 ।

ਕਹੈ ਰੋਜ ਆਈ । ਨਹੀ ਪੀਰ ਖਾਈ ।
ਜਵੰ ਏਕ ਅਧੰ । ਅਚੈ ਪੀਰ ਸੁਧੰ । 52 ।

ਹਮੂ ਜੋ ਮੁਰੀਦੰ । ਅਚੈ⁴ ਗੇ ਰਸੀਦੰ ।
ਰਟੈ ਸਿਕ ਸਾਹੀ । ਭਲੀ ਬੇਰ ਆਈ । 53 ।

ਕਹਾ ਸਿਖ ਜਾਵੋ । ਕਰੋ ਭੇਟ ਖਾਵੋ ।
ਰਖੰ ਖਾਇ ਲੀਜੈ । ਕਰਦੰ ਭੇਟ ਕੀਜੈ । 54 ।

1) ਕਹੇ, ਬੋਲੇ 2) ਨਹੀਂ 3) ਕਪੜਾ 4) ਖਾਵਾਂਗੇ

ਕਛੂ ਬਾਂਧ ਪਾਲੇ । ਰਖੋ ਗੇ ਹਵਾਲੇ ।
ਸਭੈ ਏਕ ਜਾਈ । ਛਕ੍ਯੋ ਬਾਰ ਪਈ । 55 ।

ਬਿਤੀ ਰੇਨ ਸਾਰੀ । ਚਢ੍ਯੋ ਸੂਰ¹ ਭਾਰੀ ।
ਕਰ੍ਯੋ ਆਪ ਪ੍ਰਯਾਨਾ । ਸੁ ਇਛੰ ਨਿਧਾਨਾ । 56 ।

ਪੁਜੇ ਪੈਡ ਜਾਈ । ਕਨੈਚੰ² ਬਨਾਈ ।
ਤਜੋ ਸੋਚ ਭਾਨੰ । ਬਿਦਾ ਕੇ ਪਠਾਨੰ । 57 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਤਬ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਤਵਨੇ ਸੁ ਥਾਨ । ਵਹ ਕਰੈ ਵਿਦਾ ਸਯਦ ਪਠਾਨ ।
ਜੋ ਸਿਖ ਸਿਖਣੀ ਸੁਮਤਿ ਮੋਰ । ਇਨ ਕਰੋ ਸੇਵ ਮਨ ਚਿੰਤ ਲੋਰ । 58 ।

ਇਨ ਦਯੋ ਕੰਧ ਮੁਰੇ ਤਰ ਹਡੀਲ । ਇਹ ਦਾਸ ਮੋਰ ਫਰਜੰਦ³ ਸੀਲ ।
ਇਨ ਦੀਨ ਜਾਨ ਸਾਬਤ ਇਮਾਨ । ਇਹ ਦਾਸ ਮੋਰ ਜੁਗ ਜੁਗ ਪ੍ਰਾਮਨ । 59 ।

ਇਮ ਸੁਣਤੇ ਸਿਖ ਸਾਖੀਆ ਅਪਾਰ । ਆਵੰਤ ਪਾਇ ਜਲਜੰ⁴ ਮਝਾਰ ।
ਗੁਰ ਕਰਤ ਕੂਚ ਦਰ ਕੂਚ ਧਾਰ । ਬੈਰਾਡ ਦੇਸ ਪਹੁੰਚੇ ਦਯਾਰ । 60 ।

ਪੁਰ ਬਸੇ ਮੱਧ ਕਾਂਗੜ ਨਿਧਾਨ । ਅਚੁਤ⁵ ਅਲੇਖ ਗੁਰ ਬਰ ਸੁਜਾਨ ।
ਸੁਨ ਸਿਖ ਸਖਾ ਬਤੀਆਂ ਅਪਾਰ । ਸਭ ਚਲੇ ਆਵ ਕੇਤਕ ਹਜਾਰ । 61 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਰਬ ਦੇਸ ਬਰਾੜ ਕੋ ਮਨ ਬਚ ਕਰਮ ਬਿਚਾਰ ।
ਭਯੋ ਸਿਖ ਸਭ ਖਾਲਸਾ ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਜੀਅ ਧਾਰ । 62 ।

ਚੌਪਈ : ਇਕ ਆਵੈ ਸੰਗਤਿ ਇਕ ਜਾਹੀ । ਦਰਸਨ ਕੇ ਨਖਸਿਖ⁶ ਸਿਯਾਰਾਹੀ⁷ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਕੈ ਦਰਸਨ ਬਰ ਦੀਨੇ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਹਰਿ ਨਿਰਮਲ ਕੀਨੇ । 63 ।

ਜੋ ਜੋ ਤਹ ਦਰਸਨ ਕੋ ਆਯੋ । ਮਹਾ ਤਪਤ ਤੇ ਮਨ ਸੀਤਲਾਯੋ ।
ਬਖਸ ਕੀਨ ਓਹ ਦੇਸ ਅਪਾਰੋ । ਜੰਗਲ ਤੇ ਮਾਲਵ ਕਰ ਡਾਰੋ । 64 ।
ਅਧਮ ਜੀਵ ਦਰਸਨ ਜੋ ਲਾਗਿਓ । ਸਤਿ ਨਾਮ ਤਿਹ ਹਰਿ ਅਨੁਰਾਗਿਓ ।
ਭੋਜਨ ਛੀਰ ਦਹੀ ਨਿਧ ਆਨੇ । ਬਸਤ੍ਰ ਕਿਕਾਨ ਭੇਟ ਗੁਰ ਠਾਨੇ । 65 ।

ਇਕ ਪਲ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਬਹ ਜਾਈ । ਲਛ ਅਪਾਰ ਚੜਤ ਧਨੁ ਆਇ ।
ਆਯੋ ਗੁਰੂ ਸਗਲ ਸੁਣ ਪਾਈ । ਆਵਤ ਉਮਡ ਦੇਸ ਬਹੁ ਧਾਈ । 66 ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਦੇਸਨ ਕੇ ਮਧਿ । ਪਹੁੰਚੀ ਇਹ ਖਬਰੇ ਬਰ ਸੁਧ ।
ਤਬ ਲਗ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਦੋਟਿ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਹ ਆਈ । 67 ।

1) ਸੂਰਜ 2) ਸਾਢੇਵਾਲ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ 3) ਪੁੱਤਰ 4) ਕਮਲ 5) ਅਡਿਗ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ
6) ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ 7) ਸੀਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਪਰਮ ਨਿਸੀਸਾ । ਭਾਈਕੇ¹ ਸੇਵਕ ਜਗਦੀਸਾ ।
ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਤ ਦਰਸਨ ਪਿਆਸਾ । ਆਏ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੇ ਪਾਸਾ । 68 ।

ਦੋਹਰਾ : ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਪਰਮ ਚੰਦ ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਨਿਰਧਾਰ ।

ਸੋ ਦਰਸਨ ਆਵਤ ਭਏ ਲਏ ਸਕਲ ਪਰਵਾਰ । 69 ।

ਚੌਪਈ : ਸੋ ਦਰਸਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਲਾਗੇ । ਭੇਟ ਅਨੇਕ ਲਏ ਅਨੁਰਾਗੇ² ।

ਸਭ ਨਗਰੀ ਲੈ ਕਰ ਸੰਗ ਆਏ । ਅਲਖ ਪੁਰਖ ਕੇ ਦਰਸਨ ਪਾਏ । 70 ।

ਭੇਟ ਚਢਾਇ ਬੈਠ ਤਬ ਗਯੋ । ਹਾਏ ਸਬਦ ਉਚਾਰਤ ਭਯੋ ।

ਬਡੇ ਸਾਂਗ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹ ਧਾਰਿਯੋ । ਨਿਜ ਆਖਨ ਨਹੀ ਜਾਤ ਨਿਹਾਰਿਯੋ³ । 71 ।

ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਚਾਰ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਦਿਪਤ ਜੋਤ ਜਿਹ ਅਧਿਕ ਪਛਾਨਹੁ ।

ਕੋਟ ਜਗ੍ਯ ਤਪ ਕਰੇ ਸੁ ਕੋਈ । ਐਸ ਸਪੂਤ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਈ । 72 ।

ਬਡੇ ਸਿੰਘ ਜੋਧੇ ਅਵਤਾਰੀ । ਜਿਨ ਕੋ ਜਸ ਸਭ ਧਰਨ ਮਝਾਰੀ ।

ਤੇ ਸਭ ਹੀ ਕਰ ਜੁਧ ਕਰਾਰੇ । ਗਏ ਅਮਰ ਪੁਰ ਜੀਤ ਅਖਾਰੇ । 73 ।

ਮਾਇਆ ਅਨਿਕ ਲਛ ਬਰ ਜੇਤੀ । ਸਰਤਾ ਧਰਨ ਅਨਲ⁴ ਦਹ ਤੇਤੀ ।

ਘੋਰੇ ਕਰੀ⁵ ਲਲਤ ਗਤ ਜੋਈ । ਲਛ ਖਰਚ ਪਾਵਤ ਨਾ ਕੋਈ । 74 ।

ਰਾਇ ਗਇੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਕਰੀ । ਜਾ ਕੋ ਜਸ ਰਾਜਤ ਮਧ ਧਰੀ⁶ ।

ਤੇ ਅਪਨੀ ਨਿਜ ਕਰੀ ਸੰਘਾਰੇ । ਦਲ ਬਿਡਾਹੇ ਸੇ ਅਸ੍ਵ ਹਜਾਰੇ । 75 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਵਰ ਜਿਨਸ ਅਨਗਨ ਹੁਤੀ ਕੋ ਕਥਿ ਪਾਵਤ ਪਾਰ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਯਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਛੁ ਕੀਨੋ ਅਧਿਕ ਨਿਹਾਰ । 76 ।

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਇਹ ਬਿਧ ਉਤਰ ਦੀਨ ।

ਪੁਰਮੀ⁷ ਰੇਖ ਨਿਕਾਰ ਕਰ ਕਰ⁸ ਸੋ ਮੇਟ ਪ੍ਰਬੀਨ । 77 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਤਬ ਧਰਾ ਰੇਖ ਤਵਨੈ ਨਿਕਾਰ । ਦੀਨੀ ਸੁ ਮੇਟ ਪਲ ਕੇ ਮਝਾਰ ।

ਤਬ ਭਯੋ ਹੁਕਮ ਤਾ ਕੋ ਬਨਾਇ । ਕਛੁ ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੁਝ ਕੋ ਜਤਾਇ । 78 ।

ਪੁਨ ਕਹੀ ਦਾਸ ਸੁਨ ਪ੍ਰਭੂ ਬੈਨ । ਨਹੀ ਹਰਖ ਸੋਗ ਮੁਝ ਕਉ ਸੁ ਐਨ ।

ਧਰ ਕਾਢ ਰੇਖ ਦੀਨੀ ਮਟਾਇ । ਨਹੀ ਕਛੁ ਚਿੰਤ ਮੁਝ ਕੋ ਬਨਾਇ । 79 ।

ਚੌਪਈ : ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਸਤਗੁਰ ਕਹ ਜਾਨਹੁ । ਹਰਖ ਸੋਗ ਹੈ ਏਕ ਸਮਾਨਹੁ ।

ਆਈ ਕੋ ਨਿਜ ਹਰਖ ਨ ਕਰੈ । ਗਏ ਪਦਾਰਥ ਚਿੰਤ ਨ ਧਰੈ । 80 ।

ਜਬ ਚਾਹਤ ਤਬ ਕਰਤ ਪਸਾਰਾ । ਜੋ ਖੈਚਤ ਤਬ ਏਕੰਕਾਰਾ ।

ਹੁਕਮ ਸਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਸਿਰੈ । ਜੋ ਭਾਵੇ ਸੋ ਭਾਵਨ ਕਰੈ । 81 ।

1) ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ 2) ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ 3) ਵੇਖਣਾ 4) ਅਗਨੀ 5) ਹਾਥੀ 6) ਧਰਤੀ ਤੇ 7) ਧਰਤੀ

8) ਹੱਥ

ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਔ ਹਮ ਆਪ । ਜਦੇ ਨ ਹੋਸਨ ਇਕ ਪਰਤਾਪ ।
ਨਾਸ ਮਲੇਛਨ ਕਰਨੈ ਕਾਜ । ਲਾਏ ਸੀਸ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ । 82 ।

ਗੁਰੂ ਅਲੇਖ ਪਾਕ ਹੈ ਜਾਮਾ । ਆਪੇ ਖੇਲਤ ਮਧਿ ਤਮਾਮਾ¹ ।
ਸੇਵਕ ਕੋ ਸਾਚਾ ਕਰਤਾਰੈ । ਦੋਖੀ ਕਉ ਕਰ ਝੂਠ ਸੰਘਾਰੈ । 83 ।

ਦੋਹਰਾ : ਹਰਖ ਸੋਗ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀ ਲੋਭ ਮੋਹ ਤੇ ਪਾਕ ।
ਤਾ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨਿਯੋ ਅਦਭੁਤ ਜਾ ਕੈ ਵਾਕ । 84 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋ ਸਾਹਿਬ ਜਬ ਭਾਖੀ । ਸੀਤਲ ਭਯੋ ਸਿਖ ਸੁਣ ਸਾਖੀ ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸੰਗਤ ਸਭ ਗਾਯੋ । ਬਿਦਾ ਲਈ ਦਰਸਨ ਜਬ ਪਾਯੋ । 85 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਿਜ ਆਸ੍ਰਮ ਮੈ ਆਇ ਕਰ ਅਨਿਕ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਜੋਰ ।
ਅਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਤਯਾਰ ਕਰ ਲੈ ਚਲ ਗੁਰ ਕਹ ਭੋਰ । 86 ।

ਚੋਪਈ : ਭੋਜਨ ਬਾਸਨ ਸਰਬ ਚਲਾਈ । ਪਾਛੈ ਪਿਲਿਓ ਏਕ ਲੋਭਾਈ ।
ਬਾਮੈ ਦਹਨ ਨਿਰਖਤਾ ਜਾਈ । ਅਨੰ ਸਿਖ ਹੂੰ ਲੇਉ ਮਿਲਾਈ । 87 ।
ਤੋ ਲਗ ਲਖੈ ਪਾਛ ਫਿਰ ਕਾਇ । ਆਵਤ ਚਲ੍ਹਯੋ ਸਿਖ ਇਕ ਧਾਇ ।
ਠਹਰ ਗਯੋ ਵਾ ਕੋ ਲਖ ਪਾਈ । ਅਦਭੁਤ ਵਾਕੀ ਚਾਲ ਲਖਾਈ । 88 ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਪੀਤ ਵਸਤ੍ਰ ਇਹ ਲਹਾ । ਬਹੁਰੋ ਸੇਤ ਅਰੁਨ ਹੂੰ ਰਹਾ ।
ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਨੀਲਾਂਬਰ ਧਾਰੈ । ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮਨ ਭਯੋ ਬਿਸਮ ਨਿਹਾਰੈ । 89 ।

ਜੁਯੋ ਜੁਯੋ ਇਹ ਦੀਲਾ ਡਗ ਡਾਰੈ । ਡਿਮ ਨਿਜ ਵਹੈ ਕਰਤ ਟੁਰਟਾਰੈ ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮਨ ਮਧਿ ਬਿਚਾਰੀ । ਇਹ ਕੋਉ ਸਿੰਘ ਕਿ ਕਉਤਕ ਭਾਰੀ । 90 ।

ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜਾਨ੍ਹਯੋ ਇਹ ਦਾਸਾ । ਨਿਕਟ ਜਾਇ ਕਹ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸਾ ।
ਤਿਨ ਭਾਖ੍ਹਯੋ ਠਹਰ ਕਿਮ ਗਾਯੋ । ਯੋ ਉਤਰ ਭਾਈ ਜੂ ਦਯੋ । 91 ।

ਤੁਮਰੇ ਦਰਸ ਪਰਸਨੈ ਕਾਜਾ । ਪੁਨ ਬਚ ਕਹਾ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਸਭ ਸੰਗਤ ਸਿਖ ਆਗ ਚਲਾਈ । ਪਾਛੈ ਤੁਮ ਆਵਹੁ ਨਿਜ ਧਾਈ । 92 ।

ਤਾਤੇ ਮੈ ਪਾਛੈ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਅਬ ਹੀ ਦਰਸ ਤੁਮਾਰਾ ਭਯੋ ।
ਅਬ ਨਿਜ ਕੀ ਤੁਮ ਕਥਾ ਸੁਨਾਓ । ਮਮ ਤੁਮ ਦਰਸ ਹਜੂਰ ਨ ਪਾਓ । 93 ।

ਤਬ ਭਾਖੇ ਤਿਨ ਬਿਗਸਤ² ਬੈਨਾ³ । ਤੂ ਲਾਗੋ ਸਿਖੀ ਅੰਤ ਲੈਨਾ ।
ਮੈ ਹੂੰ ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਮਹਿ ਏਕ । ਆਵਤ ਪਾਛੈ ਕਈ ਅਨੇਕ । 94 ।

ਕਾਬਲ ਹੋਤੇ ਕਾਲ ਬਜਾਰ । ਅਬ ਆਏ ਇਹ ਠਉਰ ਨਿਹਾਰ ।
 ਮੈ ਤੁਮ ਕਿਹ ਇਹ ਸਾਚ ਬਖਾਨੀ । ਅੰਨ ਠਉਰ ਜਿਨ ਕਹੇ ਗਿਆਨੀ । 95 ।
 ਕਹੀ ਦਾਸ ਤਾ ਕੋ ਜੁ ਨਿਹਾਰ । ਇਹੀ ਦੇਹ ਕੇ ਅਵਰ ਬਿਚਾਰ ।
 ਤਿਨ ਭਾਖੁਯੋ ਲਘੁ ਬਡ ਕੀ ਗਾਬ । ਇਹ ਨਿਜ ਸਹੀ ਹਮਾਰੈ ਹਾਬ । 96 ।
 ਜੋ ਇਛਾ ਹੋਵੈ ਤਨ ਮਧ । ਪਲ ਮੈ ਹਮ ਕਰ ਲੇਵਤ ਸੁਧ ।
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਣ ਗਾਈ । ਵਹ ਹਮ ਕੋ ਨਿਜ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ । 97 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਹੈ ਸੋਇ ਬਾਨੀ । ਡਰੇਗਾ ਗਿਆਨੀ ।
 ਧਰੈ ਜੋ ਸੁ ਧੀਰਾ । ਦਿਖਾਵੈ ਸਰੀਰਾ । 98 ।
 ਇਮੰ ਬੈਨ ਗਾਈ । ਸੁ ਦੇਹੇ ਵਧਾਈ ।
 ਹਨੂੰ ਭੀਮ ਜੀਹਾਂ । ਕਰੁਯੋ ਚੋਜ ਤੀਹਾਂ । 99 ।
 ਪਗੰ ਭੂਮ ਜਾਗੈ । ਸਿਰੰ ਕਾਸਾ ਲਾਗੈ ।
 ਡਰੰ ਚੀਤ ਭਾਈ । ਬਿਨੈ ਕੋਟ ਪਾਈ । 100 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਤਤ ਛਿਨ ਤਿਨੈ ਕੀਨੇ ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਸ ।
 ਚਰਨ ਬਿਰਾਜਿਤ ਪੁਰਮ^੧ ਪਰ ਪਹੁੰਚਿਓ ਸੀਸ ਅਕਾਸ । 101 ।

ਚੋਪਈ : ਤਬ ਤਿਨ ਵਹੈ ਰੂਪ ਕਰ ਲੀਨਾ । ਜੋ ਆਗੈ ਸੋਭਤ ਪਰਬੀਨਾ ।
 ਜਬ ਤਿਨ ਯਾ ਬਿਧ ਚਰਿਤ ਨਿਹਾਰੋ । ਤਬ ਭਾਈ ਜੂ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ । 102 ।
 ਇਕ ਸੰਸੈ ਮੋ ਮਨ ਮੈ ਆਹੀ । ਕਹੋ ਤਬਰਨ ਸੁਨਾਵੇ ਤਾਹੀ ।
 ਭਾਖੋ ਗੁਪਤ ਕਹੀ ਡਰੁ ਡਾਰੀ^੩ । ਜੋ ਸੰਸੈ ਮਨ ਮੈ ਤੁਮ ਧਾਰੀ । 103 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਸੁ ਚਾਰ ਅਨੂਪਮ ਸਿੰਘ ਕਿਧੋ ਅਤਿਸੈ^੪ ਬਲਕਾਰੀ ।
 ਜੂਝ ਗਏ ਰਨ ਕੀ ਛਿਤ ਮੰਡਲ ਬਾਜ ਗਇੰਦੋ^੫ ਨ ਪਾਰ ਨ ਵਾਰੀ ।
 ਤੋ ਤੁਮ ਨੇਕ ਸੁ ਦੇਰ ਕਰੀ ਇਹ ਭੇਦ ਕਹੋ ਨਿਰਨੈ ਨਿਰਧਾਰੀ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਬਤੀਆਂ ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਗੁਪਤਾਨ^੬ ਉਚਾਰੀ । 104 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਹੁ ਬਿਧ ਪਰ ਪਾਇਨ ਰਹੇ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਬਿਨ ਕੀਨ ।
 ਤਦਪ^੭ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਜਲਜ ਸੇ ਹਮੈ ਨ ਆਗਯਾ ਦੀਨ । 105 ।
 ਸੁਤ ਸੇਵਕ ਬਡਿ ਆਨ ਕੇ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਦੇਵਹੁ ਸੀਸ ।
 ਝੂਠੇ ਕਰ ਕੈ ਮਾਰਨੇ ਇਹ ਬਿਧਿ ਉਤਰ ਦੀਸ । 106 ।

1) ਆਕਾਸ਼ 2) ਧਰਤੀ 3) ਡਰ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ 4) ਅਤਿ ਅਧਿਕ 5) ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਹਾਥੀ 6) ਭੇਦ ਭਰੀ, ਗੁਪਤ 7) ਤਦ ਹੀ

ਚੰਪਈ : ਹਮਕੋ ਕਬੈ ਨ ਆਗਿਆ ਦਈ । ਮਾਂਗ ਏਕ ਮਿਲ ਕਰ ਬਿਧ ਕਈ ।
 ਚੋਕੀ ਰਹਤ ਪਲੰਘ ਕੀ ਸਦਾ । ਨਿਜ ਤੇ ਜੁਦੇ ਨ ਕੀਨੇ ਸਦਾ । 107 ।
 ਦਿਲੀ ਪੁਨ ਕਾਬਲ ਮੈਂ ਧਾਈ । ਭੋਜਨ ਕਰਤ ਬਦੇਸ ਨ ਜਾਈ ।
 ਸੇਵਾ ਕਉ ਸਨਮੁਖ ਮੁਖ ਜੋਈ । ਕਾ ਫੁਰਮਾਨ ਨਾਥ ਕਾ ਹੋਈ । 108 ।
 ਅਬ ਹਮ ਕਉ ਆਇਸਾ¹ ਇਹ ਭਾਈ । ਤੁਰਕਨ ਸਫਾ ਉਠਾਵਹੁ ਲਾਈ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਜਬ ਗੁਪਤ ਬਖਾਨਿਓ । ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀਅ ਮੈਂ ਸਚੁ ਜਾਨਿਓ । 109 ।
 ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਬਤੀਆਂ ਤਤ ਕਾਲ । ਭਯੋ ਅਲੋਪ ਲਖਤ ਮ੍ਰਿਗਪਾਲ² ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁਭਾਈ । ਆਇਓ ਦੀਨਬੰਧ ਸਤਣਾਈ । 110 ।
 ਭੋਜਨ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਵਰਤਾਇਓ । ਜੋ ਇਛਾ ਮਨ ਮੈਂ ਫਲ ਪਾਇਓ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਬਸੇ ਦਯਾਨਿਧ ਇਤੇ । ਸਿਖ ਸਖਾ ਆਵਤ ਮਿਲ ਕਿਤੇ । 111 ।
 ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਸੰਗਤਿ ਸੁਨ ਪਾਇ । ਪਦਪੰਕਜ³ ਤਟ ਆਵਤ ਧਾਇ ।
 ਮਿਲਯੋ ਖਾਲਸਾ ਅਨਗਨ⁴ ਆਈ । ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰ ਕੀ ਸਰਣਾਈ । 112 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜੂ ਬਸ ਕਾਂਗੜ ਇਹ ਥਾਨ ।
 ਤਵਨ ਸਮੈ ਸੰਗ ਖਾਲਸੇ ਇਹ ਬਿਧ ਬਚਨ ਬਖਾਨ । 113 ।
 ਬਾਦਸਾਹ ਕਉ ਮਾਰੀਐ ਕਰੀਐ ਕਵਨ ਉਪਾਇ ।
 ਕੈ ਕਾਗਦ ਲਿਖ ਮਾਰੀਐ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਰਣ ਘਾਇ । 114 ।

ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸੇ ਬਾਚ

ਦੋਹਰਾ : ਤੁਰਕ ਮਹਾ ਅਤਿ ਬੁਰੇ ਸਠ⁵ ਦਲ ਦਹ ਲਖ ਜਿਹ ਸੰਗ ।
 ਤਾ ਕੋ ਮਾਰਨ ਕਠਨ ਹੈ ਗਹ ਅਸ ਸਾਂਗ ਖਤੰਗ⁶ । 115 ।
 ਕਾਗਦ ਸੌ ਜਉ ਅਰੁ ਮਰੈ ਖੜਗੁ ਨ ਗਹੀਐ ਹਾਥ ।
 ਬਡੇ ਸਿਆਨੇ ਕਹਤ ਹੈ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਗਾਥ । 116 ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ :

ਜਿਨੈ ਦਿਖੋ ਮਲੇਛ ਨੈ ਸੁ ਕੋਲ ਆਇ⁷ ਯੋ ਕਯੋ ।
 ਪਠਾਇ ਲਛ ਸੈਨ ਯੋ ਅਗਾਰ ਕੋ ਅਸੰ ਦਯੋ⁸ ।
 ਨਾ ਤਾਸ ਕੋ ਬਿਸਾਸ ਨਾਥ ਭੂਲ ਕੈ ਸੁ ਕੀਜੀਐ ।
 ਸੁਚੇਤ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਬਚਾਇ ਆਪ ਲੀਜੀਐ । 117 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁਨੀ ਨਾਥ ਬਾਨੀ । ਚਿਤੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ।
 ਹਮੂ ਕੋ ਮਲੇਛੰ । ਮਿਲੈ ਕੋਨ ਪੇਚੰ । 118 ।

1) ਆਗਿਆ 2) ਸਿੰਘ 3) ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ 4) ਅਣਗਿਣਤ 5) ਨੀਚ, ਦੁਬਟ 6) ਤੀਰ
 7) ਪ੍ਰਥਮ, ਪਹਿਲਾ 8) ਸ਼ਸਤ੍ਰ (ਤਲਵਾਰ) ਦੇ ਕੇ

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਜਿਨ ਕਹੈ ਬੈਨ ਮੁਝ ਕੰ ਨ ਸਾਰ । ਕਿਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਜੈਗ ਤੁਮਰੈ ਸੁ ਨਾਰਿ¹ ।
ਤਾਤੇ ਸੁ ਜਫਰ ਨਾਮੋ ਬਨਾਇ । ਪਠਿਯੋ ਸੁ ਦੂਤ ਕੇ ਤਟ ਲਿਖਾਇ । 119 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਗਲ ਭੇਦ ਇਤ ਉਤ ਘਨੇ ਬੀਚ ਹੁਕਮ ਨਿਜ ਧਾਰ ।
ਬਾਦਿਸਾਹ ਕੇ ਹਠਨ ਕੋ ਲਿਖਿਯੋ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਦਯਾਰ । 120 ।

ਚੌਪਈ : ਜਫਰਨਾਮ ਤਾ ਕੋ ਧਰ ਨਾਮਾ । ਪਠੈ ਦਯੋ ਸਾਹਿਬ ਅਭਿਰਾਮਾ ।
ਕਈ ਹਿਕਾਇਤ ਤਿਹ ਲਿਖ ਡਾਰੀ । ਗਜਲ ਰੁਬਾਈ ਫਰਦ ਹਜਾਰੀ । 121 ।

ਸੂਬੈ ਉਮਰਾਵਨ ਕੀ ਬਾਤਾ । ਤਾਮੈ ਲਿਖੀ ਜੁ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ।
ਬਾਦਸਾਹਨ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਸਭ ਪੈਕੰਬਰ ਭੇਦ ਪਛਾਨਹੁ । 122 ।

ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਝੂਠ ਜੋ ਖਾਈ । ਅਗਰ ਸੁ ਦਹ ਲਖ ਸੈਨ ਚੜਾਈ ।
ਪੂਰਬ ਭਏ ਰਾਵ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । ਮਾਨ ਮਹੀਪ ਪ੍ਰਿਥਾਦਿ ਪਛਾਨਹੁ । 123 ।

ਕੈਰਵ ਅਉ ਪੰਡਵਨ ਕੇ ਭੇਦਾ । ਰਾਵਨ ਕੁਭਕਰਨ ਅਨਛੇਦਾ ।
ਜੁਧ ਕਿਧੋ ਚਮਕੌਰ ਸੁ ਸਾਰਾ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤਾ ਮੈ ਲਿਖ ਡਾਰਾ । 124 ।

ਜੁਧ ਪੇਚ ਕੇ ਕਸਮ ਜੁ ਖਾਈ । ਤਾਤੇ ਮਰ ਸੁਤ ਸੈਨ ਮਰਾਈ ।
ਦਗਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀਓ ਹੈ ਕਾਰਾ² । ਲੈਹੁ ਲੇਖਾ ਮੈਂ ਦਰਬਾਰਾ । 125 ।

ਇਹ ਸਬ ਸੀਸ ਬੋਝ ਹੈ ਤੇਰੇ । ਸੱਤ ਜਾਨ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁ ਮੇਰੇ ।
ਪਾਪ ਕਰਿਓ ਤੁਵ ਕਰ ਨਿਜ ਦਗਾ । ਆਗੇ ਅਹੀ ਧਰਮ ਕੋ ਮਗਾ³ । 126 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੇਰੇ ਘਰ ਇਨਸਾਫ ਨਹਿ ਸੁਨ ਬਚ ਯਾਰ ਬਿਚਾਰ ।
ਸਾਹਿਬ ਸਦਾ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਨਤ ਸਭ ਸੰਸਾਰ । 127 ।

ਕਿਆਮਤ ਰੋਜ ਜਬ ਆਵਈ ਬੈਠਗੁ ਤਖਤ ਸੁਬਹਾਨ ।
ਰੂਹਾਂ ਸਕਲ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ਕਰਗੁ ਅਦਲ ਸੁਲਤਾਨ । 128 ।

ਤਿਹ ਸਾਚੇ ਦਰਬਾਰ ਮੈ ਕਰਹੋ ਤੋਹ ਖੁਆਰ ।
ਤਹਾ ਜੂ ਦੇਨ ਜਬਾਬ ਕੋ ਕਰਿ ਰਖੁ ਯਾਰ ਤਿਯਾਰ । 129 ।

ਚੌਪਈ : ਜੇਤੇ ਦੋਜਕ ਹੋਨ ਬਨਾਏ । ਬੇ ਇਨਸਾਫ ਪਾਪੀ ਤਿਹ ਪਾਏ ।
ਊਹਾਂ ਬਾਦਸਾਹ ਅਰੁ ਕੀਰਾ⁴ । ਏਕ ਸਮਾਨ ਸੁ ਜਾਨ ਸਰੀਰਾ । 130 ।

1) ਨਾਲ 2) ਕਾਲਾ, ਅਤਿ ਭੈੜਾ 3) ਮਾਰਗ 4) ਕੀੜਾ

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਤੇਰੇ ਨਿਜ ਮਨ ਬਿਖੈ ਇਹ ਬਿਧ ਹੋਹਿ ਗੁਮਾਨ ।
ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਖਾਤ ਮੈ ਸੂਫਮ ਜਵ ਕੋ ਖਾਨ । 131 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਖਾਧੇ ਮੁਕਤਾ ਨਹੁ ਹੋਈ । ਹੈ¹ ਸਮ ਮਿਹਨਤ ਕਰੇ ਨ ਕੋਈ ।
ਜੋ ਵਹ ਬਾਜੀ ਭਿਸਤ ਸਿਧੈ ਹੈ । ਤਾ ਪਾਛ ਤੂੰ ਭੀ ਚਲ ਜੈ ਹੈ । 132 ।

ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਨ ਹੋਇ ਗੁਮਾਨਾ । ਮੈਂ ਨਿਤ ਪੜੇ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨਾ ।
ਏਹ ਹੀ ਤੇਰੇ ਝੂਠ ਹੰਕਾਰ । ਯੋ ਸੁ ਪਿਕੰਬਰ ਕਰਤ ਪੁਕਾਰਾ । 133 ।
ਅਮਲ ਬਿਨਾ ਭਿਸਤ² ਨਹੀ ਕੋਈ । ਦਗਰਾ³ ਪੰਖ ਤਾਹਿ ਗਤ ਹੋਈ ।
ਮੁਖ ਸੋ ਪੜੀ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨਾ । ਮਨ ਤੋਂ ਕਹਾਂ ਖਿਲਤ⁴ ਕਹੀ ਥਾਨਾ । 134 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਗਰਾ ਪੰਖੀ ਪਰਨ ਪਰ ਲਿਖਯੋ ਕੁਰਾਨ ਮਤਾਤ⁵ ।
ਬਿਨਾ ਅਮਲ ਕੋ ਮੁਕਤ ਨਹੁ ਤਾ ਕੋ ਨਿਰਖ ਵਿਦਾਤ⁶ । 135 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਨ ਮੈ ਇਹ ਆਈ । ਕਰੋ ਬੰਦਗੀ ਮੈ ਸੁ ਬਨਾਈ ।
ਤਾ ਤੇ ਖਾਲਕ ਬਖਸ ਮਿਲੈ ਹੈ । ਝੂਠਾ ਤੇ ਸਾਚੋ ਕਰ ਦੇ ਹੈ । 136 ।
ਸਾਚੁ ਬੰਦਗੀ ਇਸੈ ਨ ਜਾਨਹੁ । ਚਾਰਿ ਰਵਾਇਤ ਪੜੀ ਜੁਬਾਨਹੁ⁷ ।
ਮਨ ਤੋਂ ਫਿਰ ਭਟਕਤੇ ਕੀਹਾਂ । ਦੋਇ ਰਵਾਇਤ ਪੜੀ ਸੁ ਈਹਾਂ । 137 ।
ਅਮਲਾ ਬਿਨਾ ਤਰਤ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਮਨ ਮਤਿ ਚਲੇ ਖੁਵਾਰ ਹੂੰ ਸੋਈ ।
ਮਨ ਕੀ ਖੁਸੀ ਕਾਜ ਕਰ ਦਗੇ । ਮਾਰਿਯੋ ਬਾਪ ਬਿਰਾਦਰ⁸ ਸਗੇ । 138 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਤੇਰੇ ਨਿਜ ਮਨ ਬਿਖੈ ਆਈ ਇਹ ਬਿਧ ਬਾਤ ।
ਮੈਂਹੂੰ ਉਮਤ ਪਿਕੰਬਰੀ ਵਹੁ ਮੁਝ ਭਰਗ ਸੁਫਾਤ⁹ । 139 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਭੀ ਤੇਰੇ ਝੂਠ ਹੰਕਾਰਾ । ਪੈਕੰਬਰ ਯੋ ਕਰਤ ਪੁਕਾਰਾ ।
ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਚਨਨ ਮੈ ਤੁਰ ਹੈ¹⁰ । ਤਾਕੀ ਸਾਖ ਪਿਕੰਬਰ ਭਰ ਹੈ । 140 ।
ਜਿਨਹ ਘਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦਰ ਘਾਲੀ । ਤਿਨ ਕੋ ਸਹੀ ਪਿਕੰਬਰ ਵਾਲੀ¹¹ ।
ਜੋ ਤੂੰ ਇਹ ਬਿਧ ਬਚਨ ਬਖਾਨੈ । ਹਿੰਦੂ ਬੁਤ ਕਰੇ ਮੈਂ ਹਾਨੈ । 141 ।
ਇਹ ਭੀ ਤੁਮਰੇ ਝੂਠ ਹੰਕਾਰਾ । ਤਾ ਕੋ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਕਰਤਾਰਾ ।
ਏਕ ਬੁਤ ਦਯੋ ਭਨਾਈ । ਘਰ ਘਰ ਲੀਨੇ ਉਨਹ ਬਨਾਈ । 142 ।
ਆਪ ਤੁਯਾਗ ਭਨੈ ਖੁਦ ਕੋਈ । ਖਾਲਕ ਤਾਹਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਈ ।
ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੈ ਜੀਤ ਮੈ ਰਹੋ । ਦੇਹੀ ਤੁਯਾਗ ਮਿਰਤ¹² ਨਹੀ ਗਹੋ । 143 ।

1) ਘੋੜਾ 2) ਬਹਿਸਤ, ਸਵਰਗ 3) ਇਕ ਪੰਡੀ 4) ਖੇਡਦਾ ਹੈ, ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ 5) ਸਾਰਾ, ਤਮਾਮ
6) ਪ੍ਰਗਟ, ਵਿਦਿਤ 7) ਜਬਾਨ ਨਾਲ, ਜੀਭ ਨਾਲ 8) ਭਾਈ, ਭਰਾ 9) ਸਿਫਾਰਸ਼ 10) ਤੁਰੇਗਾ
11) ਰਖਿਅਕ 12) ਮ੍ਰਿਤੁ

ਤਉ ਭੂੰ ਸੁਣ ਲੈ ਹਮ ਤੇ ਬਾਤਾ । ਤੇਰੇ ਬਡੇ ਕਹਾ ਬਖਿਯਾਤਾ ।
ਚਾਰ ਸੁ ਯਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਭਯੋ । ਈਸੈ ਮੁਸੇ ਰਹਨ ਨ ਪਯੋ । 144 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਮੀਰ ਤੈਮੂਰ ਅਰ ਸਾਹ ਮੀਰਾ ਕਹਾ ਉਮਰ ਸੇਖਾਇ ਮਰ ਕਰ ਸਿਧਾਏ ।
ਬਾਬਰ ਮੀਰ ਹਮਾਯੂੰ ਤੇ ਆਦਿ ਲੈ ਅਕਬਰ ਮਾਰ ਕਲ ਕਾਲ ਘਾਏ ।
ਜਹਾਗੀਰ ਆਮੀਰ ਅਨਗਨਤ ਹੀ ਸਾਹਜਾਹਾਨ ਤੇ ਆਪ ਆਏ ।
ਆਦਿ ਅਸਕੰਦਰ ਪੀਰ ਪੈਕੰਬਰ ਬੀਚ ਜਾਹਾਨ ਨਾ ਰਹਨ ਪਾਏ । 145 ।

ਜੀਵ ਤੇ ਓਇ ਜਿਹ ਸੋਇ ਜਗਤ ਸੈ ਕੀਰਤ ਜਸੁ ਜਿਹ ਧਰਨ ਛਾਏ ।
ਨਾਮੁ ਅਧਾਰ ਨਿਜ ਬੰਦਗੀ ਆਸਰੇ ਸਰਬ ਰੂਹਾਨ ਖਾਲਕ¹ ਲਖਾਏ ।
ਦੋਇ ਪੁਨ ਤੀਨ ਔ ਪਾਂਚ ਕੋ ਲਾਘ ਕੈ ਆਪ ਕੀ ਦੇਹ ਮੈ ਆਪ ਪਾਏ ।
ਜੀਤ ਜਾਹਾਨ ਖਲ ਦਲਨ ਕੈ ਜੀਤ ਕੈ ਸਚ ਕੇ ਤਖਤ ਬਡ ਬਖਤ ਆਏ । 146 ।

ਜਿਤੀ ਆਨੀਤ ਤੇ ਕਤੀ ਹੈ ਕਸਮ ਕਰ ਸਰਬ ਇਹ ਬੰਝ ਹੈ ਸੀਸ ਤੇਰੇ ।
ਲੈਗੁ ਹਿਸਾਬ ਮੈ ਖਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈ ਜਿਤੇ ਕਾਲੰਕ ਤੇ ਸਿਰ ਸਹੇਰੇ ।
ਮੁਲਖ ਔ ਦੇਸ ਤੁਰ ਲਯੋ ਨਹ ਛੀਨ ਕੈ ਨਹੀ ਕਛ ਤੋਰ ਮਾਰੇ ਵਡੇਰੇ ।
ਕਰਤ ਗੁਜਰਾਨ ਇਕ ਸੈਲ ਕੈ ਸੀਸ ਪਰ ਪੁਰੀ ਆਨੰਦ ਮੁਕੰਦ ਡੇਰੇ । 147 ।

ਦੁਸਟ ਗਿਰੀਆਨ ਦੂਤਾਨ ਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਸੂਬ ਆਮੀਰ ਹਮ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਏ ।
ਠੌਰ ਹੀ ਠੌਰ ਨਿਜ ਲਿਖਾ ਇਹ ਕਰੋਗੇ ਹੋਇ ਬੋਕੌਲ² ਜੋ ਨੀਚ ਧਾਏ ।
ਇਨੋ ਕਾ ਕਛੂ ਨ ਜਾਇਗੋ ਗਾਂਠ ਤੇ ਆਇ ਹੈ ਕਾਮ ਤੇਰੇ ਬਨਾਏ ।
ਗਹੋਗਾ ਧਾਇ ਜਾਮੰਨ³ ਜਬ ਤੇਰੇ ਮਮ ਸਾਚ ਦਰਗਾਹਿ ਅਲਾਇ ਜਾਏ । 148 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਤੇਰੇ ਕਛੂ ਮਨ ਬਿਖੈ ਹੈ ਕਚੁ ਰਸ⁴ ਪ੍ਰਕਾਸ ।
ਲੈ ਅਸਵਾਰ ਹਜਾਰ ਕੋ ਆਉ ਹਮਰੇ ਪਾਸ । 149 ।

ਚੌਪਸੀ : ਕਰੁਣਾ ਅਧਿਕ ਤੋਹਿ ਪਰ ਕਰਹੋ । ਸਰਬ ਖਤੈ ਤੁਮਰੇ ਪਰਹਰਹੋ ।
ਕਰੀਯੈ ਦੋਇ ਜੁਬਾਨੀ ਬਾਤਾ । ਤਬ ਹੋਵੈ ਇਤ ਉਤ ਕਸੁਰਾਤਾ⁵ । 150 ।

ਖਤਰਾ ਤਨਕ ਰਾਹ ਤਿਹ ਨਾਹੀ । ਕੁਲ ਬੈਰਾਰ ਹੁਕਮ ਮੁਰ ਮਾਹੀ ।
ਕਸਬੇ ਮਧਿ ਕਾਂਗੜ ਦੇ ਆਵੈ । ਜੋ ਚਿਤ ਰੁਚੈ ਵਹੇ ਬਰ ਪਾਵੈ । 151 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਿਤਨੇ ਮੇਰੇ ਖੂਨ ਤੈ ਕਰੇ ਸਹੀ ਕਰ ਜਾਨ ।
ਤਿਨ ਕਾ ਲੇਖਾ ਲੇਉਗੋ ਸਾਹਿਬ ਸਰੇ ਦਿਵਾਨ । 152 ।

1) ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਰੱਬ ਦੀ ਗੱਲ; ਪ੍ਰੇਮ

2) ਬੇਜ਼ਬਾਨਾ, ਬਚਨ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ

3) ਜ਼ਮਾਨਤੀ

4) ਭੰਦ

5) ਖੈਰ ਖੈਰੀਅਤ

ਇਹ ਬਿਧ ਕਥਾ ਅਨੰਤ ਲਿਖ ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਬਿਸਤਾਰ ।
ਬਿਜੈ ਨਾਮ ਧਰਿ ਤਾਸ ਕੋ ਭੇਜੁਯੋ ਸਿੰਘ ਦਿਦਾਰ । 153 ।

ਤੂਲਨਾ ਛੰਦ :

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਲਿਖ ਆਦਿ ਮੈ ਵਾਹਿਗੁਰ ਦੇਵ ਕੀ ਫਤੇ ਪਾਈ ।
ਅਉਰ ਅਪਾਰ ਨਿਜ ਭੇਦ ਲਿਖਿ ਤਾਸ ਮਹਿ ਕਉਨ ਕਬਿ ਸਕਤ ਤਾਕੋ ਗਨਾਈ ।
ਜੰਗ ਕੇ ਭੇਦ ਅਨਛੇਦ ਲਿਖਿ ਤਾਸ ਮੈ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਕੀ ਗਤਿ ਜਨਾਈ ।
ਦਯਾ ਪੁਨ ਸਿੰਘ ਕੈ ਹਾਥ ਦੈ ਨਾਥ ਜੂ ਪਨ੍ਹਯੋ ਦਿਲੀਸ ਪੈ ਯੋ ਬਨਾਈ । 154 ।
ਕਹੀ ਸਮਝਾਇ ਕਰਤਾਰ ਤਾਹੀ ਸਮੈ ਲਿਖਾ ਔਰੰਗ ਕੇ ਹਾਥ ਦੀਜੋ ।
ਸਾਥ ਸਹਾਇ ਯੋ ਜਾਨ ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਨਾਹਿ ਮਨ ਮਾਹਿ ਕਛੂ ਸੰਕ ਕੀਜੋ ।
ਤੀਨ ਦੋ ਪਾਂਚ ਲੈ ਖਾਲਸੇ ਖਾਸ ਤੇ ਗੁਰਜ ਬਰਾਦਰ ਲੈ ਸੰਗ ਲੀਜੋ ।
ਸਾਹਿ ਪੈ ਜਾਹਿ ਦਰਸਾਇ ਦਰਬਾਰ ਕੋ ਬੇਗ ਫੁਰਮਾਨ ਤਯਾਰ ਕੀਜੋ । 155 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਤ ਬਿਧ ਅਤਿ ਸਮਝਾਇ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਪਨ੍ਹਯੋ ਔਰੰਗ ਤੀਰ ਸੁਧਾਰ । 156 ।

ਬਿਦਾ ਭਯੋ ਤਾਹੀ ਸਮੈ ਗੁਰ ਪਗ ਸੀਸ ਲਗਾਇ ।
ਅਹਿਦੀ ਰੂਪ ਬਨਾਇ ਕਰ ਚਲ੍ਹਯੋ ਸਿੰਘ ਤਬ ਧਾਇ । 157 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਨਿਜੇ ਸੀਸ ਬਾਧੇ ਹੁਕਮ ਸਿਧਾਯੋ¹ । ਤਿਨੈ ਗਾਵ ਗਾਵੇ ਬਿਗਾਰੀ ਬੁਲਾਯੋ ।
ਕਿਤੇ ਰੋਜ ਜਾਨੋ ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਲਾਈ । ਦਿਲੀ ਜੋ ਜਹਾਨੰ ਪੁਜਰੋ ਬਾਦ ਆਈ । 158 ।
ਦਿਲੀ ਮਧਿ ਆਪੰ ਜਬੈ ਸਿੰਘ ਆਯੋ । ਮਿਲੀ ਸਾਥ ਸੰਗਤਿ ਮਹਾ ਮੋਦ² ਪਾਯੋ ।
ਕਰ੍ਹਯੋ ਜੋਰ ਸਾਲੰ ਤਬੈ ਧਰਮ ਆਈ । ਦਯੋ ਲੈ ਪ੍ਰਵਾਨੰ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਬਨਾਈ । 159 ।

ਚੋਪਈ : ਹੁਕਮ ਦਯਾ ਤਿਨ ਕੇ ਸਿੰਘ ਆਗੇ । ਪੜਤ ਸੁਣਤ ਸਭ ਹੀ ਅਨੁਰਾਗੇ ।
ਦੀਨੇ ਦਾਮ ਖਰਚ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਜੋ ਲਿਖ ਦਏ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 160 ।
ਔਰ ਬਾਤ ਤਾਤੇ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਦਖਣ ਗਯੋ ਸਾਹ ਅਬ ਧਾਈ ।
ਜਿਹ ਠਾ ਹੁਤੀ ਛਾਵਣੀ ਜਾਨਹੁ । ਤਹੀ ਓਰ ਸੁਣ ਸਿੰਘ ਸਿਧਾਨਹੁ । 161 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਸਿੰਘ ਜੂ ਅਗ ਧਾਯੋ । ਚਲ ਤਬ ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਆਯੋ ।
ਸੁਨੀ ਖਬਰ ਹਜਰਤ³ ਕੀ ਸਾਰੀ । ਕਰਤ ਕਾਮ ਗਯੋ ਅਗਰ ਸੁਧਾਰੀ । 162 ।
ਚੰਬਲ ਪਾਰ ਗੁਲੇਰ ਸਿਧਾਯੋ । ਨਰਵਰ ਕਾਲੇ ਬਾਗ ਸੁ ਆਯੋ ।
ਛੋਡਿ ਸਿਰੋਜ ਸੁ ਆਗ ਸਿਧਾਯੋ । ਪਰੀ ਉਜੈਨ ਬੀਚ ਤਬ ਆਯੋ । 163 ।
ਨਦੀ ਨਰਬਦਾ ਪਾਰ ਸਿਧਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਮਾਲਵੇ ਕੋਹ⁴ ਸੁ ਭਾਰੇ ।
ਤਾਤੇ ਸਿੰਘ ਸੇਰ ਗੜ ਆਯੋ । ਪੁਰ ਬੁਰਹਾਨ ਸੁ ਬਹੁਰ ਸਿਧਾਯੋ । 164 ।

ਹੈ ਅਸਵਾਰ ਤਾਤੇ ਚੜ੍ਹ ਧਾਵਾ । ਸਹਰ ਉਰੰਗਾਵਾਦ ਸੁ ਆਵਾ ।
ਕੈ ਕਾਰਜ ਤਾਤੇ ਮਤਿ ਸਾਰਾ । ਨਗਰ ਅਹਿਮਦਾਵਾਦੁ ਸਿਧਾਰਾ । 165 ।

ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਸਿੰਘ ਜਬ ਆਯੋ । ਮਹਾ ਪ੍ਰਮੋਦਾ ਮਧਿ ਚਿਤ ਪਾਯੋ ।
ਪੈਂਡ ਮਾਂਦਗੀ ਦਰਦ ਮਿਟਾਇਸ । ਕਾਟੇ ਦੂਖ ਸੂਖ ਮਨ ਪਾਇਸ । 166 ।

ਉਤਰਿਓ ਤਵਨ ਨਗਹ ਮਹਿ ਆਈ । ਹਜਰਤ ਜਹਾ ਛਾਵਨੀ ਪਾਈ ।
ਸਰਬ ਖਬਰ ਤਵ ਸਿੰਘ ਸੁਧਾਰੀ । ਪ੍ਰਛਾ ਲੋਗਨ ਤੀਰ^੧ ਸੁਵਾਰੀ । 167 ।

ਈਹਾਂ ਸਿੰਘ ਬਸਤ ਹੈ ਕੋਈ । ਲਸਕਰ ਬੀਚ ਨਗਰ ਪੁਨ ਸੋਈ ।
ਲੋਗਨ ਜੇਠਾ ਸਿੰਘ ਬਤਾਯੋ । ਭੇਜ ਮਨੁਖ ਸੁ ਤੀਰ ਬੁਲਾਯੋ । 168 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਮਿਲ੍ਹਯੋ ਸਿੰਘ ਆਈ । ਬਡੋ ਮੋਦ ਪਾਈ ।
ਕਰੀ ਸੇਵ ਪੂਜਾ । ਮਿਟ੍ਹਯੋ ਭਾਵ ਦੂਜਾ । 169 ।

ਗਯੋ ਧਾਮ ਲੀਨੇ । ਬਡੇ ਸੂਖ ਚੀਨੇ ।
ਸਮਾਚਾਰ ਸਾਰੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਉਚਾਰੀ । 170 ।

ਚੋਪਈ : ਡੇਰਾ ਕਰ ਇਹ ਸਿੰਘ ਉਚਾਰੀ । ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਜਿਨ ਕਰੋ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਜੋੜ ਕਰੋ ਧਰਮ ਸਾਲ ਬਨਾਈ । ਭਲੀ ਬਾਤ ਕਰ ਹੈ ਰਘੁਰਾਈ । 171 ।

ਭਏ ਭੋਰ ਕੀਨੋ ਇਹ ਕਾਜਾ । ਸੰਗਤ ਬੀਚ ਗਯੋ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜਾ^੨ ।
ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਜੋੜ ਕਰਾਈ । ਦੀਨੋ ਗੁਰ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਈ । 172 ।

ਪੜ੍ਹਿਉ ਖਾਲਸੇ ਹੁਕਮ ਸੁ ਨਾਮਾ । ਜੋ ਲਿਖ੍ਹਯੋ ਸਾਹਿਬ ਬਲ ਧਾਮਾ ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹੈ ਕਰ ਸੰਗਾ । ਇਹ ਸਭ ਕਾਰਜ ਕਰੋ ਨਿਸੰਗਾ । 173 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਸਿੰਘ ਤਾਹੀ ਸਮੈ ਆਨ ਦਫਨ ਦਿਸਾ ਮੇਲ ਸਤਸੰਗ ਬੀਚਾਰ ਕੀਨਾ ।
ਕਹੋ ਜਿਹ ਭਾਤਿ ਤਿਹ ਭਾਤਿ ਅਰਜੀ ਕਰੋ ਸਾਰ ਕੋ ਲਿਖਾ ਗੋਬਿੰਦ ਦੀਨਾ ।
ਬਾਕ ਬਿਚਾਰ ਬਿਸਥਾਰ ਕੇਤਾ ਭੁਯੋ ਭਰਮ ਭੂਲੈ ਜਿਵੇਂ ਬੇਦ ਹੀਨਾ ।
ਹੁਕਮ ਗੁਰਦੇਵ ਕਾ ਮਾਨ ਕੈ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿਉ ਆਪਨੇ ਸੀਸ ਲੀਨਾ । 174 ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਨ ਬਚਨਨ ਕਰ ਭਾਵਤੀ ਅਤਿ ਚਿਤ ਮੋਦ ਬਢਾਇ ।
ਨਿਸ^੪ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਰੇ ਖਾਲਸਾ ਧਾਇ । 175 ।

1) ਖੁਸ਼ੀ 2) ਨੇੜੇ, ਨਿਕਟ 3) ਸਿੰਘ 4) ਰਾਤ

ਚੋਪਈ : ਮਾਇਆ ਕੋ ਮਦ ਜੜ ਫੂਲੇ । ਐਡੇ¹ ਫਿਰੈ ਹੁਕਮ ਤੇ ਭੂਲੇ ।

ਫੀਕੇ ਕਹੈ ਬੈਨ ਅਤਿ ਭਾਰੀ । ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਕਲਾ ਨ ਸਕੇ ਬਿਚਾਰੀ । 176 ।

ਜਿਹ ਦਿਸ ਘਾਤ ਸਿੰਘ ਕਛੁ ਕਰੈ । ਜਿਹੀ ਉਪਾਵ ਅਰਜ ਕੋ ਰਹੈ ।

ਤਾ ਕੀ ਤਨਕ ਭਨਕ ਸੁਨ ਪਾਵੈ । ਆਗੈ ਜਾਇ ਮਨੈ ਕਰ ਆਵੈ । 177 ।

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰੇ । ਛੰਦ ਬੰਦ ਕਰ ਕਾਜ ਨ ਸਰੈ ।

ਲਿਖ ਸਭ ਕਥਾ ਹਜ਼ੂਰ ਪਠਾਈ । ਦਯਾ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭ ਹੋਇ ਸਹਾਈ । 178 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਅਰਦਾਸ ਲਿਖ ਭੇਜੀ ਪਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ।

ਅਪਨਾ ਕਾਰਜ ਜਾਨਕੈ ਕਰੀਐ ਆਪ ਜਰੂਰ । 179 ।

ਚੋਪਈ : ਜੋਰੀ ਕਾਸਦ² ਲੈ ਅਰਦਾਸਾ । ਪਹੁਚੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰ ਪਾਸਾ ।

ਸਰਬ ਭੇਦ ਸੇਵਕ ਕੀ ਅਰਜੀ । ਨਿਰਖੀ ਕਰੁਨਾਲੈ ਧਰ ਮਰਜੀ । 180 ।

ਪਾਂਚ ਹੁਕਮ ਲਿਖ ਕੇ ਕਰ ਦੀਨੇ । ਅਪਨਾ ਕਾਰਜ ਯੋ ਕਰ ਲੀਨੇ ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਬਹੁ ਭਾਈ । ਬਹੁ ਆਦਰ ਲਿਖ ਧੀਰ ਧਰਾਈ । 181 ।

ਦੋਹਰਾ : ਚਿੰਤਾ ਡਰੁ ਸਭ ਫਿਕਰ ਤਜ ਸਨਮੁਖ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ ।

ਨਿੰਦਕ ਦੋਖੀ ਲੋਗ ਸਭ ਮਰਸਨ ਹੋਇ ਖੁਆਰਾ । 182 ।

ਚੋਪਈ : ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਲਿਖ ਕੇ ਤਕਰਾਈ । ਦੀਨੇ ਕਾਸਦ ਬੇਗ ਚਲਾਈ ।

ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੋ ਹੁਕਮ ਪਠਾਯੋ । ਮਿਲ ਸਭ ਹੂੰ ਇਹ ਬ੍ਰਜੋਤ³ ਬਨਾਯੋ । 183 ।

ਕਾਮੂ ਏਕ ਸਿੰਘ ਕਰ ਆਯੋ । ਸਰਬ ਭੇਦ ਉਨ ਜਾਇ ਜਿਤਾਯੋ ।

ਤਾਸ ਬਿਚਾਰ ਅਰਜ ਲਿਖ ਕਰੀ । ਵਾਕੀ ਹਾਥ ਤਵਨ ਨਿਜ ਧਰੀ । 184 ।

ਸੋ ਪਹੁਚਯੋ ਲੇਖਰ ਨਿਜ ਤਹੀ । ਆਛੀ ਸੇਜ ਸਾਹ ਕੀ ਜਹੀ ।

ਉਪਰ ਪਲੰਘ ਡਾਰ ਜਬ ਦਈ । ਨਿਰਖ ਸਾਹ ਕਰ ਭੀਤਰ ਲਈ । 185 ।

ਛੋਰ ਸਾਹ ਪਰਦਾ ਜਬ ਬਾਚੀ । ਲਿਖੀ ਗਾਥ ਗੁਰ ਕੀ ਮਧਿ ਸਾਚੀ ।

ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਮੋ ਕੋ ਇਤ ਭਏ । ਦਰਸਨ ਆਇ ਨ ਤੁਮਰੇ ਲਏ । 186 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਅਨੰਤ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕਰਤਾਰ ।

ਤਾਕੀ ਸੁਭ ਮਸਨਦ⁴ ਪਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ । 187 ।

ਸਾਚ ਹੁਕਮ ਦਰਗਾਹ ਤੇ ਲੈ ਆਯੋ ਸੰਸਾਰ ।

ਤਾ ਕੋ ਸੇਵਕ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਚਾਹਤ ਸਾਹ ਦੀਦਾਰ । 188 ।

ਔਰ ਕਥਾ ਸਭ ਕਹੇਗਾ ਤੁਮਰੇ ਨਿਕਟ ਜੁ ਆਇ ।

ਨਿਜ ਮਾਨਸ ਕੋ ਭੇਜ ਕਰ ਲੀਜੈ ਸੋਹ ਬੁਲਾਇ । 189 ।

1) ਆਕੜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ 2) ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਣ ਵਾਲਾ 3) ਵਿਉਂਤ 4) ਗੱਦੀ

ਪੜ ਪਤੀਆ ਵਹ ਸਾਹ ਨੈ ਲੀਨੋ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਇ ।

ਅੰਗ ਅੰਗ ਹਥਿਆਰ ਸਜ ਤਹਾ ਪਹੁਚਿਓ ਆਇ । 190 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਸਭੈ ਨੀਲ ਚੀਰੈ ਸਜੈ ਅੰਗ ਆਛੈ । ਆਸਿ¹ ਚਾਂਪ ਤੀਰੈ ਤੁਨੀਰੈ² ਸੁ ਕਾਛੈ ।

ਦਿਪੈ ਬਿਬ ਰੂਪਿ ਗਯੋ ਤੋਨ ਜਾਏ । ਜਹਾਂ ਸਾਹ ਬੈਠਯੋ ਬਡੋ ਮੰਦ ਪਾਏ । 191 ।

ਲਖੈ ਰੂਪ ਯਾਕੋ ਰਹਾ ਬਿਸਮਾਈ । ਤਬੈ ਲਾਗ ਯਾਨੈ ਫਤੇ ਜਾ ਬੁਲਾਈ ।

ਸੁਨੈ ਵਾਕ ਉਚੈ ਰਹਾ ਨਾਦ ਪੂਰੀ । ਬੁਲਯੋ ਸਾਹ ਬੈਨੋ ਨਿਜੈ ਯੋ ਹਜੂਰੀ । 192 ।

ਚੌਪਈ : ਹੂਆ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁ ਆਈ । ਬੋਲਯੋ ਸਿੰਘ ਮੁਬਾਰਕ ਸਾਈ ।

ਕਹਾ ਮਰਦ ਜਲਦੀ ਕਿਉ ਕੀਨੀ । ਦੁਖੁ ਪਾਵੈਗੋ ਅਧਿਕ ਸੁ ਚੀਨੀ । 193 ।

ਚਿਹਲ³ ਬਰਖ ਹੂਆ ਹੈ ਆਗੈ । ਦੁਖ ਭੋਗੈ ਗਾ ਸੁਣਹੁ ਸੁਭਾਗੈ ।

ਹਮਰੀ ਹੂਆ ਸਦੀ ਕੇ ਸਿਆਨੈ । ਚਾਰ ਕਤੇਬ ਸੁ ਭੇਦ ਬਖਾਨੈ । 194 ।

ਯੋ ਕਹ ਸਾਹ ਪਾਇਓ ਬਿਜਨਾਮਾ⁴ । ਸਤਿ ਨਾਮ ਜੁ ਤ ਫਤੇ ਤਮਾਮਾ ।

ਬਹੁ ਲੀਲਾ ਤਿਹ ਲਖੀ ਨਿਹਾਰੀ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕਹ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । 195 ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਇਮ ਕਹਾਂ । ਸਭ ਜਾਗਾ ਉਨ ਕੀ ਹੈ ਇਹਾ ।

ਜਿਹ ਜਾਨੈ ਬਿਚਰੈ ਓਹ ਜਾਈ । ਖਾਛੈ ਭਈ ਸੁ ਗਈ ਵਿਹਾਈ । 196 ।

ਯੋ ਕਹ ਗੁਰਜ ਦਾਰ ਦੈ ਸਾਥਾ । ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤੋਰਯੋ ਕਰ ਗਾਥਾ ।

ਠਉਰ ਠਉਰ ਲਿਖ ਦਏ ਪ੍ਰਵਾਨੈ । ਸੂਬ ਅਮੀਰ ਮਨੈ ਕਰ ਠਾਨੈ । 197 ।

ਪਾਛੈ ਪੜਨ ਸਾਥ ਬਿਜਨਾਮੈ । ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਭਯੋ ਸਾਹਿ ਬਿਰਾਮੈ⁵ ।

ਯੋ ਜਨ ਹਨਿਓ ਸਾਹ ਉਰ ਸਿਕਾ । ਅਰੁਨ ਬਰਨ ਭਯੋ ਬਦਨ ਸੁ ਫਿਕਾ । 198 ।

ਤਾਹੀ ਦੁਖ ਹਜਰਤ ਮਰ ਗਯੋ । ਹਾਹਾਕਾਰ ਤੁਰਕ ਗ੍ਰਿਹ ਭਯੋ ।

ਕੇਤਕ ਦਿਨਾ ਸੁ ਰਹਿਓ ਸੁਮਾਰਾ । ਤਨਕ ਨ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸੀ ਸਾਰਾ । 199 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੂ ਫਿਰਿਓ ਬਿਜੈ ਰਣ ਪਾਇ ।

ਸੁਨ ਅਬ ਕਥਾ ਦਯਾਲ ਕੀ ਬਰਨੋ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਇ । 200 ।

ਚੌਪਈ : ਤਬ ਲਗ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰਾ । ਦੇਸ ਬਿਰਾੜ ਦੇਖ ਕਰ ਸਾਰਾ ।

ਕੋਟ ਕਪੂਰੇ ਮੈ ਤਬ ਗਏ । ਆਨ ਤਹਾ ਡੇਰੇ ਨਿਜ ਕਏ । 201 ।

ਔਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰਤ ਜੇ ਆਏ । ਜੀਵ ਕਹੋ ਕਿਮ ਸਕਤ ਗਨਾਏ ।

ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਡੇਰਾ ਤਿਹ ਰਹਾ । ਜਾਟ ਕਪੂਰੈ ਕਉ ਤਬ ਕਹਾ । 202 ।

1) ਤਲਵਾਰ 2) ਭੱਥਾ 3) ਚਾਲੀ 4) ਫਤਹਨਾਮਾ 5) ਦੁੱਖੀ

ਮਾਨਸ ਅਵਰੁ ਕਿਸੂ ਕੇ ਹਾਥਾ । ਪ੍ਰਫੁਯੋ ਭੇਵ ਨਾਥ ਜਗੰਨਾਥਾ ।
 ਕਿਲਾ ਕੋਟਕਾ ਕਰੀਐ ਯਾਕੀ । ਮਾਰੈ ਸਕਲ ਤੁਰਕ ਕੀ ਬਾਕੀ । 203 ।
 ਲੈ ਤੋਰੀ¹ ਸਗਰੋ ਇਹ ਦੇਸਾ । ਕਰ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ।
 ਤਿਨ ਸੁਨ ਕੇ ਤਬ ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੀ । ਅਵਰ ਬਾਤ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੀ । 204 ।
 ਹਮਰੇ ਨਾਸ ਕਰਾਵਨ ਕਾਜਾ । ਮਾਂਗਤ ਕੋਟ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ।
 ਇਹ ਬਤੀਆਂ ਹਮਤੇ ਨਹੀ ਹੋਇ । ਤੁਰਕਨ ਤੇ ਮਾਨਸ ਹਮ ਸੋਇ । 205 ।
 ਗੁਰੂ ਆਪ ਹੈ ਬੇਪਰਵਾਹ । ਆਨੰਦਪੁਰ ਕਿਨ ਲਰ ਕਰ ਆਹ ।
 ਐਸੇ ਬੈਨ ਤਿਨੈ ਕਟ² ਗਾਏ । ਕਰੁਣਾ ਸਿੰਧ ਸਰਬ ਸੁਨ ਪਾਏ । 206 ।
 ਜੋ ਸੁਨ ਕੇ ਬਤੀਆਂ ਨਿਜ ਕਹੀ । ਜਾਨਤ ਬਾਤ ਸਰਬ ਜਗੁ ਸਹੀ ।
 ਆਨੰਦਪੁਰ ਕਾਇਮ ਹੈ ਸਦਾ । ਤੁਹੀ ਹੋਇ ਹੈ ਯਾਤੈ ਅਦਾ³ । 207 ।
 ਜਿਨ ਤੁਰਕਨ ਕਾ ਤੁਹ ਭਰਵਾਸਾ । ਤੇਰੇਵਹੀ ਕਰੇ ਗੇ ਨਾਸਾ ।
 ਗਰ ਮਹਿ ਡਾਰ ਤੋਰ ਵਹ ਫਾਸਾ । ਭਲੀ ਡਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਹੈ ਤੁਰ⁴ ਨਾਸਾ । 208 ।
 ਦੋਹਰਾ : ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਬੀਤਤ ਭਏ ਐਸ ਬਚਨ ਕੋ ਪਾਇ ।
 ਇਕ ਦਿਨ ਅਪ੍ਰਾਪਤ ਭਯੋ ਵਹੈ ਜਾਟ ਓਹ ਜਾਇ । 209 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਕਿਆ ਲਖ੍ਯੋ ਉਹ ਠਉਰ ਆਨ । ਲਾਗੈ ਦਿਵਾਨ ਆਛੋ ਮਿਦਾਨ ।
 ਇਕ ਪਲੰਘ ਆਪ ਬੈਠੇ ਨਿਧਾਨ । ਦੂਜੇ ਬਿਰਾਜ ਅਸ ਬਿਦਮਾਨ⁵ । 210 ।
 ਸਭ ਸਸਤ੍ਰ ਚਾਪ ਖੜਗਾਦਿ ਜੋਇ । ਪਰ ਧਰੇ ਮੰਚ ਧੁਨ ਧੂਪ ਹੋਇ ।
 ਚਵਰੀ ਸਪਤ੍ਰ⁶ ਇਨ ਪਰ ਨਿਹਾਰ । ਦੂਜੇ ਦਿਯਾਰ ਸਿਰ ਪਰ ਬਿਚਾਰ । 211 ।
 ਆਯੋ ਸੁ ਜਾਟ ਇਹ ਭਾਤਿ ਜਾਨ । ਗਰ ਲੰਬ ਜਾਮ⁷ ਧੂਰਹਿ ਉਡਾਨ ।
 ਐਸੋ ਬਿਲੋਕ ਵਾਕੋ ਬਿਹਾਰ । ਚਖ⁸ ਜਲਜ ਖਾਲਸੇ ਦਿਸ ਨਿਹਾਰ । 212 ।
 ਤਬ ਕਹੈ ਖਾਲਸੇ ਬੈਨ ਧਾਇ । ਬੋਰੀ ਸੁ ਧੂਰ ਚੋਧਰ ਉਡਾਇ ।
 ਇਹ ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਪਰ ਪਰਤ ਛਾਰ । ਆਵੰਤ ਐਸ ਜੈਸੇ ਗਵਾਰ । 213 ।
 ਇਮ ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਜਟ ਗੁਸਹਿ ਧਾਰ । ਜਰ ਗਯੋ ਅੰਗ ਉਰ ਕੇ ਮਝਾਰ ।
 ਪੁਨਿ ਪਲਕ ਬੈਠ ਬੋਲਾ ਸੁ ਬੈਨ । ਇਹ ਕਹਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੀਨੋ ਸੁ ਐਨ । 214 ।

ਅੜਿਲ : ਆਪਨ ਉਪਰ ਚੋਰ ਕਰਾਇਸ ਜੋਗ ਹੈ ।

ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੁ ਕੌਨ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੈ ।

ਇਨ ਪਰ ਚੋਰੀ ਲੋਗ ਨਿਰਖ ਜੋ ਜਾਇ ਹੈ ।

ਹੋ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਬੈਠ ਹਸਾਇ ਕਹੋ ਇਨ ਕਾਇ ਹੈ । 215 ।

1) ਨਦੀ ਤਕ 2) ਕਟ੍ਰ, ਚੁਭਵੇਂ 3) ਨਬਟ 4) ਤੇਰਾ 5) ਸਭ ਸਸਤ੍ਰ ਰਖੇ ਹੋਏ ਹਨ 6) ਛਤ੍ਰ 7) ਜਾਮਾ, ਚੋਗਾ 8) ਅੱਖਾਂ

ਹਮ ਹੈ ਜਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਕਲ ਜਗ ਜਾਨੀਐ ।
 ਪੂਜ ਧਯਾਇ ਫਲ ਇਤ ਸਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨੀਐ ।
 ਹਮਰੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਇਹੈ ਲਖ ਲੀਜੀਐ ।
 ਹੋ ਇਹੈ ਚੌਧਰੀ ਸਾਂਚ ਕਾਨ ਮਹਿ ਕੀਜੀਐ । 216 ।

ਤੋਹਿ ਸਾਂਗ ਕਿਹ ਕਾਜ ਨਜਰ ਮਹਿ ਆਇਯੋ ।
 ਇਨ ਸਤ੍ਰਨ ਤੇ ਡਰਤੇ ਧਾਮ ਅੜਾਇਯੋ ।
 ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਕਰ ਗਯੋ ਨ ਭੇਵ ਪਛਾਨਿਯੋ ।
 ਹੋ ਆਦਿ ਅੰਤ ਇਹ ਜਾਨ ਬਡੇ ਅਨਮਾਨਿਯੋ¹ । 217 ।

ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਅਸੁਕੇਤ ਖੜਗ ਧਰ ਜਾਨੀਐ ।
 ਜਾਕੇ ਤੇਜ ਰੁ ਤ੍ਰਾਸ ਜਗਤ ਮਹਿ ਮਾਨੀਐ ।
 ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਜਨੁ ਗਾਈਐ ।
 ਹੋ ਚਾਰ ਅਠ ਦਸ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁ ਭੇਦ ਬਤਾਈਐ । 218 ।

ਆਦਿ ਪੂਜ ਕਲ ਕਾਲ ਦੁਤੈ ਅਸ ਦੇਵ ਕੀ ।
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਅਭਬੰਦਨ ਕਰਨੀ ਸੇਵ ਕੀ ।
 ਸੁਮਤਿ ਹੋਇ ਪਰਬੀਨ ਭੇਵ ਸੋ ਜਾਨਈ ।
 ਹੋ ਖਰ ਮੂਰਖ ਜੋ ਹੋਇ ਸੁ ਕਹਾ ਪਛਾਨਈ । 219 ।

ਪੇਟ ਭਰ੍ਯੋ ਪਸ਼ੂਆ ਜਿਉ ਛਾਰ ਰੁਲਾਇਓ ।
 ਤਤ ਤਤ ਕੋ ਸਾਰ ਨਾ ਨਿਰਨੇ ਆਇਓ ।
 ਭਲੀ ਕਹੈ ਜੋ ਨੀਕੀ ਭਾਵ ਨਿਹਾਰਯੋ ।
 ਹੋ ਤਾਕੈ ਉਲਟੀ ਸਮਝੈ ਮੂੜ ਬਿਚਾਰਯੋ । 220 ।

ਬਹੁਤ ਬਚਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਖਾਲਸੈ ਜਸ ਭਨੇ ।
 ਰਹ੍ਯੋ ਜਾਟ ਸਿਰ ਨਯਾਇ ਨ ਉਤਰ ਕਛ ਭਨੇ ।
 ਸੁਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਧਾਮ ਕਪੂਰਾ ਧਾਇਯੋ ।
 ਹੋ ਫਿਰ ਪਗ ਤੀਰ ਹਜ਼ੂਰ ਨ ਭੂਲ ਸੁ ਆਇਯੋ । 221 ।

ਅਵਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜੋ ਭਯੋ ਤਹਾਂ ਹੀ ਜਾਨੀਐ ।
 ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਅਨੰਤ ਤਾਤੇ ਠਾਨੀਐ ।

1) ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ

ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਬਸ ਤਾਂਤੇ ਪਯਾਨ ਕਰਾਇਯੋ ।

ਹੋ ਮੁਕਤ ਸਰਵੋਰ ਉਪਰ ਡੇਰਾ ਪਾਇਯੋ । 222 ।

ਚੋਪਈ : ਮੁਕਤ ਸਰਵੋਰ ਮੈ ਤਬ ਗਏ । ਪਾਇ ਛਾਵਨੀ ਦੇਰਾ ਕਏ ।

ਸਾਇਰ¹ ਭਰ੍ਯੋ ਸੁਧ ਇਕ ਨੀਰਾ । ਕਰੀ ਛਾਵਨੀ ਤਿਹ ਪ੍ਰਭ ਤੀਰਾ । 223 ।

ਲਖੀ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਮੁਕਤੀ ਭੂਮ ਅਧਿਕ ਪਹਿਚਾਨਹੁ ।

ਦੇਸ ਦੇਸ ਸੰਗਤ ਤਿਤ ਆਵੈ । ਦਰਸਨ ਖਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਪਾਵੈ । 224 ।

ਝੂਲਨਾ ਛੰਦ :

ਕਥਤ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਚਾਰ ਚਾਰਿਤਰੰ ਸੁਨਤ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਸਰਬ ਬੀਰਾ ।

ਹੋਤ ਜੈਕਾਰ ਆਪਾਰ ਤਿਹ ਠੋਰ ਮੈ ਬਜਤ ਬਾਜੰਤ ਅਨਗਨਤ ਧੀਰਾ ।

ਕਿਤਕ ਜੋ ਦਿਵਸ ਬੀਤੰਤ ਇਹ ਠੋਰ ਮੈ ਸੁਨੀ ਤਬ ਖਾਸ ਆਛੇ ਸਰੀਰਾ ।

ਚੜ੍ਹੀ ਤਬ ਫੌਜ ਅਨਗਨਤ ਮਾਲੇਛ ਕੀ ਸੁਨਤ ਹੀ ਭੇਦ ਹੈ ਕੋਟਿ ਤੀਰਾ । 225 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਚੜ੍ਹੇ ਦੂਤ ਧਾਏ । ਦਿਨੰ ਰੇਨ ਆਏ ।

ਸੁਨੇ ਭੇਦ ਜੀਹਾਂ । ਕਰੇ ਦੌਰ ਤੀਹਾਂ । 226 ।

ਚੋਪਈ : ਐਸ ਜਸੂਸੋਨ ਜਾਇ ਜਤਾਇਸ । ਕੋਟ ਕਪੂਰੇ ਭੇਦ ਬਤਾਇਸ ।

ਪਛਮ ਦਿਸਾ ਕੋਟ ਕੇ ਤੀਰਾ । ਉਤਰ ਸੁ ਪਰੇ ਜਾਨ ਬਰਬੀਰਾ । 227 ।

ਕੋਟ ਕਪੂਰ ਦੂਤ ਜਬ ਆਏ । ਖਿਦਰਾਣੈ ਉਤਰੈ ਸੁਣ ਪਾਇ ।

ਚੜ੍ਹੀ ਫਉਜ ਤਿਨ ਕੀ ਜਬ ਪਾਈ । ਲੈ ਆਗੂ ਤਿਨ ਕਹ ਤਬ ਆਈ । 228 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਹਾਂ ਆਪ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਛੇ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ ।

ਕਥਤ ਸੰਗ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਜਾਨ । 229 ।

ਝੂਲਨਾ ਛੰਦ :

ਕਹੁਯੋ ਮੁਖਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਦ ਹੀ ਆਪ ਹੀ ਜਾਹ ਵੇ ਤੁਰਕ ਲੈ ਫਉਜ ਆਏ ।

ਹੋਇ ਤਈਯਾਰ ਬਰ ਬੰਡ ਰਨ ਮੰਡ ਕੈ ਲਰੋ ਘੁਮੰਡ ਕੀ ਧੁਨ ਲਗਾਏ ।

ਇਤਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ ਬਾਕ ਪੁਨ ਕਹਤ ਲੈ ਅਨਗਨੀ ਦੂਤ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਲਖਾਏ ।

ਭਯੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਜਾਨ ਆਗਮ ਤਹਾਂ ਜੋਗਨੀ ਜੂਥ² ਡੋਰੂ ਬਜਾਏ । 230 ।

ਜੋਗਨੀ ਜੂਥ ਪਰ ਜੂਥ ਪਰਫੁਲਤ ਹੈ ਭੂਤ ਅਰ ਪ੍ਰੇਤ ਖਪਰ ਸੁ ਧਾਰੀ ।

ਕਮਲ ਕੇ ਤਾਤ ਕੇ ਤਾਤ³ ਸੰਗ ਨਾਰਿ ਲੈ ਈਸ ਕੇ ਗਨਨ ਸ੍ਰਯੋਂ ਧਰਨਿ ਸਾਰੀ ।

ਨਾਰਿ ਦੇਵਾਨ ਕੀ ਚਾਉ ਚਿਤ ਸਾਨ ਕੇ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ ਕੀਨੇ ਸੁ ਭਾਰੀ ।

ਜੁਧ ਕੇ ਬਿਰੁਧ ਮੈ ਬਰੰ ਜੋਧਾਨ ਕੋ ਆਵਹੀ ਕਾਰ ਕੀਜੇ ਸੰਗਾਰੀ । 231 ।

ਇਤੇ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਹੈ ਉਤੇ ਮਾਲੇਛ ਸ੍ਰੀਨੰਦ⁴ ਵਾਰੇ ।

ਭਯੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕਾ ਜੁਧ ਤਾਰੀ ਤਹਾ ਤੀਰ ਤਰਵਾਰ ਬਰਛਾ ਕਟਾਰੇ ।

ਛੁਟੇ ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਸਸਤ੍ਰ ਪੁਨ ਅਸਤ੍ਰ ਹੈ ਗਿਟਤ ਯੇ ਸੁਰ ਮਾਨੇ ਮੁਨਾਰੇ ।
 ਭਈ ਜਨ ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਧਰਨੀ ਸਭੇ ਚਲੇ ਰਕਤ ਕੇ ਬਹੁ ਪਨਾਰੇ¹ । 232 ।
 ਇਤੇ ਨਿਜ ਮੋਰਚੇ ਬਾਂਧ ਕੇ ਲਰਤ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਹੈ ਸਾਵਧਾਨੀ ।
 ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ ਨਾਰ² ਹੋਇ ਦੇਖਤੇ ਜੁਧ ਬਰ ਬਿਧ ਕੀ ਸਕਤ ਸਾਨੀ ।
 ਬਾਨ ਪਰ ਬਾਨ ਯੋ ਚਲਤ ਹੈ ਨਾਥ ਦੇ ਬਿਜ ਜਿਮ ਕੁਆਰ ਕੇ ਮੇਘ ਜਾਨੀ ।
 ਭਯੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਜਨ ਭਾਰਥੰ ਦੂਸਰੋ ਕਵਨ ਬਰ ਬੁਧ ਬਰਨੈ ਕਹਾਨੀ । 233 ।
 ਸਵਾ ਜਬ ਪਹਰ ਯੋ ਜੰਗ ਜਾਲਮ ਭਯੋ ਚਹੁਯੋ ਤਬ ਜਾਨ ਤੁਰਕਾਨ ਪਾਨੀ ।
 ਸਾਬ ਮੈ ਹੁਤੇ ਜੋ ਲੋਗ ਕਪੂਰ ਕੇ ਤਿਨੇ ਤੁਰਕਾਨ ਸੋ ਯੋ ਬਖਾਨੀ ।
 ਕੋਟ ਤੇ ਇਤਰ³ ਪੁਨ ਨੀਰ ਕਿਤ ਹੈ ਨਹੀ ਇਹੀ ਕੇ ਪਾਸ ਇਨ ਕੈ ਸੁ ਜਾਨੀ ।
 ਸੁਨਤ ਹੀ ਬਾਤ ਗਯੋ ਧੀਰ ਛੁਟ ਤੋਨ ਕਾ ਜਾਤਹੀ ਨੀਰ ਮੈ ਚਿਤ ਸੁ ਮਾਨੀ । 234 ।
 ਮਰੇ ਇਤ ਉਤ ਕੇ ਬੀਰ ਕੇਤਕ ਤਹਾਂ ਰਖੁਯੋ ਨਿਜ ਖਾਲਸੇ ਖੇਤ ਭਾਰੀ ।
 ਬਾਂਧ ਕੇ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰ ਕੇ ਤੀਰ ਮੈ ਨਾਦ ਨੀਸਾਨ ਗਾਢੈ ਸੁ ਕਾਰੀ ।
 ਉਤੇ ਮਲੇਛ ਵੇ ਗਏ ਚਲ ਕੋਟ ਕੋ ਬਹੁਰ ਨਾ ਲਰਨ ਕੀ ਹੋਗ ਤੁਯਾਰੀ ।
 ਆਨ ਮਹਾਰਾਜ ਤਬ ਨਿਰਖ ਭੂਜੰਗ ਕੋ ਬਿਸਮ ਸਰੂਪ ਨਿਰਨੈ ਨਿਹਾਰੀ । 235 ।
 ਬਾਜ ਪਰ ਬਾਜ ਯੋ ਬੀਰ ਪਰ ਬੀਰ ਨਿਜ ਰਕਤ ਕੇ ਨੀਰ ਮਹਿ ਜਾਨ ਸੋਏ ।
 ਤੀਰ ਸਰ ਮੁਕਤ ਕੇ ਮੁਕਤ ਬਹੁ ਭਏ ਹੋ ਜੀਵਤੇ ਪਾਂਚ ਏਉ ਸਜੋਏ ।
 ਬੈਠ ਬੈਰਾਗ ਪੁਨ ਭਾਵ ਉਨ ਕੋ ਕਰੁਯੋ ਗਹੇ ਨੀਰ ਤਿਨ ਬਦਨ ਧੋਏ ।
 ਖੁਸੀ ਕੇ ਮਹਲ ਮੇ ਹੋਇ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਅਮੀ ਪੁਨ ਬੈਠ ਉਨ ਸੋ ਬਿਗੋਏ⁴ । 236 ।
 ਕਛੂ ਜੋ ਇਛ ਨਿਜ ਹੋਇ ਰਨ ਆਪ ਕੇ ਮਾਂਗੀਏ ਖਾਸ ਬਰ ਪੂਰ ਭਾਰੀ ।
 ਗੁਰੂ ਜੂ ਦਯਾਲ ਕਿਰਪਾਲ ਤੁਮ ਪਰ ਭਯੋ ਕਹੋ ਜੋ ਇਛ ਤੁਮ ਕੋ ਪਿਆਰੀ ।
 ਜੋਰ ਕੇ ਹਾਥ ਸੁਖ ਸਾਥ ਹੋਇ ਖਾਲਸੇ ਚਰਨ ਜੁਗ ਕੰਜ ਕੇ ਤਟ ਉਚਾਰੀ ।
 ਪੁਰੰ ਆਨੰਦ ਬਿਦਾਵ ਜੋ ਲਿਖੁਯੋ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦੀਜੀਐ ਸੋ ਸੁਧਾਰੀ । 237 ।
 ਆਪ ਕੇ ਹਾਥ ਜਗ ਨਾਥ ਸੋ ਪਾਰੀਐ⁵ ਬਾਤ ਇਹੈ ਬਾਤ ਹਮ ਕੋ ਪਿਆਰੀ ।
 ਸੁਨੇ ਜਬ ਬੈਠ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੂ ਖਾਲਸੇ ਫੇਰ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਿਨ ਸੋ ਉਚਾਰੀ ।
 ਟੂਟ ਕੇ ਗਏ ਜੋ ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਜੜੇ ਜੋਗ ਨਾ ਬਾਤਿ ਤਿਨ ਕੀ ਚਿਤਾਰੀ ।
 ਆਪਨੇ ਕਾਜ ਜਗ ਸਾਜ ਸਭ ਸਾਜਈ ਆਪਨਾ ਕਾਜ ਲੀਜੈ ਸਵਾਰੀ । 238 ।
 ਰਿਧ ਔ ਸਿਧ ਪੁਨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਗਤ ਸਵਰਗ ਬੈਕੁੰਠ ਕਿਨ ਦਰਬ ਲੀਜੈ ।
 ਰਾਜ ਔਰ ਜੋਗ ਕੇ ਭੋਗ ਜੋ ਅਧਿਕ ਹੈ ਇਨ ਕੀ ਓਰ ਕੋ ਸੁਰਤ ਕੀਜੈ ।
 ਬਹੁਤ ਜੋ ਭਾਤਿ ਸਮਝਾਇ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜੂ ਕਹੇ ਨਿਜ ਸੋਧ ਕੇ ਉਤਰ ਦੀਜੈ ।

1) ਪਰਨਾਲੇ 2) ਨਾਲ 3) ਇਧਰ 4) ਕਹੇ, ਆਖੇ 5) ਫਾੜੀਏ

ਲਾਇ ਦੀਵਾਨ ਬਹੁ ਚਿਰੰ ਲੋ ਸੋਧ ਕੈ ਕਹੁਯੋ ਜਾਗਤ੍ਰ ਨਾ ਸਦਾ ਜੀਜੈ । 239 ।

ਦੋਹਰਾ : ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਾਇ ਕੈ ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਉਚਾਰ ।

ਔਰ ਬਾਤ ਸਭ ਤੁਛ ਹੈ ਯਹੈ ਮੰਤ੍ਰ ਬਰ ਸਾਰ । 240 ।

ਚੋਪਈ : ਰਿਧ ਸਿਧ ਜੋ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ । ਅਪਨੇ ਲੋਵੇ ਨਹੀ ਸੁ ਅਰਥ ।

ਜਾਤੇ ਕਾਜ ਪੰਥ ਕਾ ਹੋਇ । ਸਿਆਹੀ¹ ਜਾਇ ਸਰਬ ਕੀ ਧੋਇ । 241 ।

ਵਹੈ ਬਾਤ ਹਮ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਦੀਜੈ । ਕਰੁਣਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭੁ ਹਮ ਪਰ ਕੀਜੈ ।

ਬਹੁ ਵਾਰੀ ਤਿਨ ਕੋ ਸਮਝਾਯੋ । ਤਾ ਬਿਨ ਮੁਕਤ ਔਰ ਨ ਗਾਯੋ । 242 ।

ਤਿਨ ਕੋ ਵਹੈ ਬਖਸ ਤਬ ਕੀਨਾ । ਕਾਗਦ ਪਾਰ ਜੇਬ ਕਢ ਦੀਨਾ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰ ਦੇਵੇ । ਪੈ ਕਾਰਜ ਇਹ ਕੀਮ ਅਭੇਵੇ । 243 ।

ਸਭ² ਮੁਕਤਨ ਇਕ ਠੌਰ ਕਰਾਯੋ । ਈਧਨ ਅਧਿਕ ਤਵਨ ਪਰ ਪਾਯੋ ।

ਏਕ ਸਹੀਦ ਗੰਜ ਤਿਨ ਕੀਨੋ । ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਪ੍ਰਭ ਅਨਲ³ ਸੁ ਦੀਨੋ । 244 ।

ਕਰੁਣਾ ਅਧਿਕ ਤਵਨ ਪਰ ਕਰੀ । ਆਪ ਸਮਾਨ ਸੋਭ ਤਿਹ ਧਰੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ⁴ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ । ਮੁਕਤ ਭਏ ਸਭ ਹੀ ਵਹ ਪਿਆਰੇ । 245 ।

ਐਸ ਮਰਤਬਾ ਉਨ ਕਹ ਦਯੋ । ਸੁਰ ਨਰ ਨਿਰਖ ਨੈਨ ਨਹ ਪਯੋ ।

ਸਿਰ ਦੇ ਜਬ ਮੁਕਤੇਸਵਰ ਲਰੇ । ਤਾਤੇ ਨਾਮ ਮੁਕਤਸਰ ਧਰੇ । 246 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਨ ਕੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਿਰਖ ਕੈ ਖੁਸੀ ਭਏ ਪ੍ਰਭ ਚਿਤ ।

ਯੋਂ ਬਤੀਆਂ ਉਚਰਤ ਭਏ ਤਹੀ ਸੁ ਜਾਇ ਅਮਿਤ । 247 ।

ਮੈਂ ਇਨ ਕੋ ਤਾੜਿਓ ਘਨੋ ਅਸਨ ਬਸਨ ਬਿਨ ਨਿਤ ।

ਏ ਮੋਕਉ ਨਿਜ ਛਾਡ ਕੈ ਗਏ ਨ ਅਨਤੈ ਕਿਤ । 248 ।

ਯੋਂ ਕਹ ਕਰ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਜਲਜ ਨੈਨ⁴ ਜਲ ਡਾਰ ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹੁਯੋ ਨਿਜ ਆਨਨ ਕਈ ਬਾਰ । 249 ।

ਖਿਦਰਾਣਾ ਕਰਿ ਮੁਕਤਸਰ ਮੁਕਤ ਮੁਕਤ ਸਭ ਕੀਨ ।

ਹੋਇ ਸਾਬਤ ਜੂਝੇ ਜਬੈ ਬਡੋ ਮਰਤਬ⁵ ਲੀਨ । 250 ।

ਤੁਰਕ ਜਿਤੇ ਮਿਰਤਕ ਹੁਤੇ ਤਿਨ ਕੋ ਗਢੇ ਖੁਦਾਇ ।

ਦਾਬ ਦਏ ਸਭ ਧਰਨ ਮੈਂ ਨਿਮਖ ਬਿਲਮ⁶ ਨਹੀ ਲਾਇ । 251 ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਸੁਥਾਪ ਸਿਰੋਮਣਿ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ ।

ਨਰ ਨਾਰਿ ਸੁ ਪਛ ਪਸੂ ਮੁਕਤੇਸਵਰ ਮੈਂ ਇਕਦਾ⁷ ਪਗ ਡਾਰੇ ।

1) ਕਲੰਕ 2) ਅਗਨੀ ਦਿੱਤੀ, ਲੰਬੂ ਲਾਇਆ

3) ਕਮਲ

4) ਕਮਲ ਨੈਨ

5) ਪਦਵੀ

6) ਦੇਰ

7) ਇਕ ਵਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇ ਸਰ ਮਜਨ¹ ਕੈ ਸਤ ਪਾਵਤ ਜੋ ਫਲ ਸਾਧ ਬਿਚਾਰੇ ।
ਸੋ ਬਰ ਪੂਰਨ ਸਤ ਲਹੈ ਨਰ ਮਾਘ ਮਜੈ² ਮੁਕਤਸਰ ਬਾਰੇ । 252 ।

ਦੋਹਰਾ ; ਇਹ ਬਿਧ ਤੀਰਥ ਥਾਪ ਕੈ ਧਰ ਸੁ ਮਹਾਤਮ ਚਾਰ ।
ਪਯਾਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਪੁਰ ਤੇ ਬਹੁਰ ਅਗਾਰ । 253 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਜਫਰਨਾਮਾ ਦੇ ਕਰ
ਸਾਹ ਪਾਸ ਭੇਜਬੋ ਕਥਨੇ ਮੁਕਤਸਰ ਜੁਧ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਾਈਸਮੇ ਧਯਾਇ
ਸਮਾਪਤ ਸਮਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੁ । 22 । ਅਫਜੂ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਹਬ ਸੰਤ ਸਿੰਗਾਰ ਸਿਰੋਮਣ ਪਾਵਨ ਪੂਜ ਸਬੈ ਧਰਿ¹ ਸਾਰੀ ।
ਤਾਸੁ ਕਥਾ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੋ ਅਪੁਨੇ ਮਨ ਮੈ ਬਰ ਬੁਧਿ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਤੇਈਸ ਹਿਆਇ ਭਨੋ ਕਰ ਚਾਇ ਸੁਨੋ ਚਿਤ ਲਾਇ ਸਭੈ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
ਜਾ ਸੁਨ ਕੈ ਅਘ ਮੁਚਤ² ਹੂੰ ਨਰਤੇਸੁਵਰ ਦੇਹਿ ਅਲੋਕਕਿ ਧਾਰੀ । 1 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਐਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਕਤਾਨ ਕੈ ਕਾਜ ਕੈ ਤੀਰਥੰ ਥਾਪ ਸੁਭ ਚਾਰ ਭਾਰੀ ।
ਕਰ੍ਹਯੋ ਪਇਆਨ ਨਿਧਾਨ ਅਗਾਰ ਕਉ ਨਿਰਜਾਨੀ³ ਭੂਮ ਜਿਹ ਪਰੀ ਸਾਰੀ ।
ਮਹਾਬਨ ਭਯਾਨਕੰ ਭਰ੍ਹਯੋ ਪਸੁਰਾਜਈ ਸਿੰਘ ਬੈਰਾਹ⁴ ਕੀ ਫਿਰਤ ਡਾਰੀ⁵ ।
ਰੋਝ ਕੇ ਟੋਲ ਜਿਹ ਗੋਲ ਕਰ ਫਿਰਤ ਹੈ ਕੂਕਤੀ ਨਿਰਖ ਸਿਧਾਲਾਨ⁶ ਨਾਰੀ । 2 ।
ਰੀਛ ਅਰੁ ਭਾਲ ਜਿਹ ਏਕ ਮਗ ਚਲਤ ਹੈ ਕੀਸ⁷ ਲਾਗੂਤ ਕੀ ਕਮੀ ਨਾਈ ।
ਨਾਗ ਗਇੰਦ⁸ ਮਸਲੰਦ⁹ ਇਕ ਸੋਵਤੇ ਅਰਨ ਜਿਹ ਗੈਡ ਬੋਲੇ ਸੁ ਆਹੀ ।
ਭੂਤ ਔ ਪ੍ਰੇਤ ਪਈ ਸਾਚ ਜਿਹ ਬਿਚਰਤੇ ਬਨੰ ਜਿਹ ਮਾਨਵੰ ਲਖੇ ਤਾਹੀ ।
ਐਸ ਬਨ ਮਾਹਿ ਜਬ ਗਯੋ ਜਗਤੇਸ ਜੂ ਕੇਵਲੰ ਆਪ ਸੰਗ ਸਕਤ ਸਾਹੀ । 3 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਤ ਸੰਪਤ ਧਨ ਧਾਮ ਰਥ ਹੈ ਗੈ¹⁰ ਸਗਲ ਸਿੰਗਾਰ ।
ਸਭ ਬਿਭੂਤ ਕੋ ਛੋਰ ਕੈ ਭਏ ਸੁ ਏਕੰਕਾਰ । 4 ।
ਪੁਨ ਧੁਨ ਸੁਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਰਾਨੇ ਰਾਵ ਬਿਰਾਰ ।
ਮਿਲੈ ਆਨ ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੈ ਪਤੀ ਹਜਾਰ । 5 ।

ਚੌਪਈ : ਮੇਲਾ ਭਯੋ ਸੁ ਆਨ ਹਜੂਰਾ । ਸਿਖ ਸਖਾ ਆਵਤ ਨਿਤ ਸੂਰਾ ।
ਕੇਤਕ ਧਾਰ ਭਾਵਨੀ ਸੇਵੈ । ਕੇਤਕ ਰੋਜ ਚਾਕੁਰੀ ਲੇਵੈ । 6 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਕੂਚ ਕਰ ਆਵਤ ਭੇ ਤਿਹ ਜਾਇ ।
ਜਿਹ ਦੁਰਗੇਸਵਰ ਕੋਟ ਹੈ ਮਨੋ ਪਬ¹¹ ਕੇ ਭਾਇ । 7 ।

ਚੌਪਈ : ਕਰਤ ਕੂਚ ਤਹ ਠਾ ਪ੍ਰਭ ਆਯੋ । ਨਿਰਖ ਵਿਠਿੰਡਾ ਅਤਿ ਬਿਗਸਾਯੋ ।
ਉਚੋ ਦੁਰਗ ਦਿਪਤ ਅਤਿ ਸੋਹੈ । ਤਿਹ ਸਮਾਨ ਗਢ ਉਚ ਨ ਕੋਹੈ । 8 ।
ਚਢੇ ਆਨ ਜਬ ਗਢ ਕੇ ਸੀਸਾ । ਲੋਗਨ ਕਹ੍ਹਯੋ ਤੀਰ ਜਗਦੀਸਾ ।
ਦੁਰਗੇਸਵਰ ਗੜ ਯਹ ਜਬ ਪਾਯੋ । ਨਵ ਨੇਜੇ ਉਚਾ ਤਬ ਗਾਯੋ । 9 ।
ਦਿਲੀ ਗੋਤੀ ਯਾਦਿ ਬਰ ਬੀਰਾ । ਦਿਪਤ ਦੀਪ ਦੇਖਤ ਮਤਿ ਧੀਰਾ ।
ਕਈ ਧਾਵਨੀ ਕਰ ਵਹਿ ਧਾਯੋ । ਸਮਾ ਪਾਇ ਤਿਨ ਮਾਰਿ ਸੁ ਢਾਹ੍ਹਯੋ । 10 ।
ਬਿਨੈ ਪਾਲ ਕੀ ਸੁਨਤ ਕਹਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਬੁਜ¹² ਮੁਖ ਵਾਕ ਬਖਾਨੀ ।
ਬਡੋ ਨਗਰ ਅਦਭੂਤ ਗਤ ਜਾਨਹੁ । ਅਬ ਯਹ ਬਸਤ ਕਿਯੋ ਨਹੀ ਬਾਨਹੁ । 11 ।

1) ਧਰਤੀ 2) ਨਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ 3) ਅਣਜਾਣੀ 4) ਸੂਰ 5) ਝੰਡ 6) ਗਿਦੜ 7) ਬੰਦਰ 8) ਹਾਥੀ
9) ਸ਼ੇਰ 10) ਘੋੜੇ, ਹਾਥੀ 11) ਪਹਾੜ 12) ਕਮਲ

ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਕਮਲ ਪਰਗਾਸਾ । ਦਾਨਵ ਬੀਚ ਕਰਤ ਜਗ ਨਾਸਾ ।
 ਤਾਕੋ ਡਰ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਇਤ ਭਾਰੋ । ਤੁਮ ਸਭ ਲਾਇਕ ਤਾਹਿ ਨਿਕਾਰੋ । 12 ।
 ਤਬ ਕਰਣਾਨਿਧ ਸੋਇ ਨਿਕਾਰਸ । ਦੇਸ ਬਾਵਨੀ ਮੈ ਸੋ ਉਡਾਰਸ ।
 ਸਿਧਨ ਸੋ ਗੋਸਟ ਤਿਤ ਕੀਨੀ । ਇਹ ਪਰਤਗਿਆ ਬਹੁ ਬਿਧ ਦੀਨੀ । 13 ।
 ਸੀਸ ਦੁਸਾਲੋ ਨਿਜ ਪ੍ਰਭ ਲਯੋ । ਤਾਕੋ ਡਾਰ ਉਪਰ ਤਿਨ ਦਯੋ ।
 ਆਦਿ ਸੀਸ ਅਪਨੋ ਕਰੁ ਲਾਈ । ਮੋਨ ਬਚਨ ਦੀਨੋ ਸੁ ਬਗਾਈ । 14 ।
 ਲੈ ਤਿਨ ਧਰਿਓ ਆਪਨੇ ਸੀਸਾ । ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਜਾਨਿਯੋ ਜਗਦੀਸਾ ।
 ਪੁਨ ਤਿਨ ਪਾਂਚ ਅੰਗੁਲ ਨਿਜ ਫੇਰੀ । ਅਚੁਤ ਓਰ ਨਾਥ ਕੇ ਹੇਰੀ¹ । 15 ।
 ਪੰਜਾ ਤਾਕੋ ਫਿਰਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਜਗਤ ਨਾਥ ਅੰਗੁਲ ਇਕ ਸਾਰੀ ।
 ਦੋਇ ਤੀਨ ਯੁਗ ਪਾਂਚਨ ਸਾਰੀ । ਪੁਨ ਛਾਤੀ ਠੋਕੀ ਕਰ ਨਾਰੀ । 16 ।

ਬੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਐਸ ਪੁਨ ਭਾਂਤਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਨਗਨਤ ਕਰ ਭਏ ਤਬ ਲੋਪ ਸਿਧੰ ਸਰੀਰਾ ।
 ਮਹਿਖ² ਬਲ ਦਈ ਤਬ ਦੁਰਗ ਕੇ ਨਗਰ ਕੀ ਆਪ ਬਸਾਇਯੋ ਸੁ ਮਤਿ ਧੀਰਾ ।
 ਤਾਸ ਬਸਾਇ ਸੁਖ ਪਾਇ ਕਰੁਨਾਨਿਧੀ ਪੁਰੀ ਤਲਵੰਦ³ ਡਾਰਿਯੋ ਵਹੀਰਾ ।
 ਆਨ ਬੈਰਾੜ ਸਬ ਡਲ ਤੈ ਅਦਿ ਲੋ ਮਿਲੇ ਪਦਕੰਜ⁴ ਕੇ ਅਨ ਤੀਰਾ । 17 ।
 ਸਿਖ ਅਰ ਸੰਤ ਅਨੰਤ ਮਿਲ ਆਵਈ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਦਰਸ ਕੇ ਹੋਤ ਧਾਈ ।
 ਹੋਤ ਕਈ ਖਾਲਸਾ ਝੂਠ ਤਜ ਲਾਲਸਾ ਮਿਲੁਯੋ ਤਿਹ ਆਨ ਸਤਸੰਗ ਭਾਈ ।
 ਪੁਰੀ ਆਨੰਦ ਤੇ ਦਸ ਗੁਨੋ ਜਾਨੀਐ ਪਾਰ ਪੁਨ ਵਾਰ ਪਾਯੇ ਨ ਜਾਈ ।
 ਹੋਤ ਆਨੰਦ ਧੁਨ ਕੀਰਤਨੋ ਜਾਨੀਐ ਬਜਤ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਤਾਰ ਗਾਈ । 18 ।
 ਭਾਵਨੀ ਧਾਰ ਇਕ ਸੇਵਹੀ ਨਾਥ ਕੋ ਚਾਕਰੀ ਦਾਮ ਇਕ ਰੋਜ ਲੇਹੀ ।
 ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ⁵ ਹਿਤ ਏਕ ਤਿਹ ਪੂਜਹੀ ਦੂਧ ਐ ਮਾਲ ਕੀ ਆਸ ਕੇਹੀ ।
 ਏਕ ਜੋ ਦਾਸ ਉਦਾਸ ਹੈ ਜਗਤ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਘਨ ਸਿਆਮ ਆਸਾ ਸਨੇਹੀ ।
 ਰੈਨ ਦਿਨ ਆਵਹੀ ਚਲੀ ਬਹੁ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਦਾਰਥੰ ਨਾਥ ਦੇਹੀ । 19 ।

ਦੋਹਰਾ : ਰੋਜ ਅਸਰਫੀ ਮੁਦ੍ਰਕਾ ਦੇਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਤ ।

ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਕਰ ਚਲੇ ਆਵਤ ਬੀਰ ਅਮਿਤ । 20 ।

ਦੁੰਦਭ⁶ ਨਾਦ ਮਿਦੰਗ ਧੁਨ ਆਵਜ ਤੂਰ ਅਪਾਰ ।

ਜਲਧ ਮੇਘ ਜਿਮ ਗਾਜਈ ਸਦ ਸਾਚੈ ਦਰਬਾਰ । 21 ।

1) ਵੇਖਿਆ 2) ਝੋਟਾ 3) ਤਲਵੰਡੀ 4) ਚਰਨ ਕਮਲ 5) ਇਸਤਰੀ 6) ਨਗਾਰਾ

ਆਦਿ ਜਾਮ ਦਿਨ ਚੜੇ ਲਗਿ ਹੋਇ ਨ ਕਿਸੇ ਦਿਦਾਰ ।

ਫਿਰ ਬੈਠੇ ਸੂਖ ਮਹਲ ਜਬ ਸਭ ਦਰਸੈ ਚਿਤ ਧਾਰ । 22 ।

ਚੋਪਈ : ਉਚ ਦਮਦਮਾ ਅਧਿਕ ਕਰਾਯੋ । ਜਿਹ ਸਮ ਉਪਮਾ ਅਵਰ ਨਾ ਗਾਯੋ ।

ਬੈਠਤ ਆਪ ਤਹਾ ਜਬ ਆਈ । ਸਭ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸੈ ਤਬ ਜਾਈ । 23 ।

ਬਹੁਰੋ ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਰ ਆਵ । ਬੋਲ ਸੰਗਤੀ ਕਾਰ ਕਢਾਵੈ ।

ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ ਕਰੈ ਓਰ ਥਾਨੇ । ਕੌਨ ਕਵਿੰਦ ਸੁ ਸਕਤ ਬਖਾਨੇ । 24 ।

ਸਾਯੰਕਾਲ ਜਿਡਿਆਣੇ ਆਈ । ਰੋਜਦਾਰ ਸਭ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ ।

ਸਭ ਕੋ ਰੋਜ ਦੇਤ ਓਹੁ ਥਾਨੇ । ਮੁਹਰ ਰੁਪਯਾ ਪੈਸਾ ਜਾਨੇ । 25 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਜਬੈ ਆਪ ਆਨੇ । ਬਿਠੇ ਤੌਨ ਥਾਨੇ ।

ਤਬੈ ਲਾਗ ਲਛਾ । ਸੁ ਠਾਢੀ ਪ੍ਰਤਛਾ¹ । 26 ।

ਤਹਾ ਤੇ ਜੁ ਆਵੈ । ਸੁ ਡੇਰੇ ਸਿਧਾਵੈ ।

ਸੁਨੀ ਐਸ ਪਾਈ । ਚਲ੍ਹਯੋ ਦੇਸੁ ਆਈ । 27 ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਧਾਨਾ । ਰਖੇ ਚਾਕਰਾਨਾ ।

ਧੰਨ ਯੋ ਬਸਾਵੈ । ਮਨੋ ਮੇਘ ਆਵੈ । 28 ।

ਜਹਾਂ ਬੈਠ ਆਈ । ਸੁਤੇ ਤਾਈ ਜਾਈ ।

ਉਰੂ ਪਾਟ ਨੀਚੈ । ਦਿਵੈ ਬਿਤ ਸੀਚੈ । 29 ।

ਕਿਤੇ ਜੇ ਬਿਰਾਰਾ । ਕਰੈ ਐਸ ਕਾਰਾ ।

ਨਿਸੰ ਮਧਿ ਆਈ । ਖੁਦੈ² ਤੌਨ ਜਾਈ । 30 ।

ਜਹਾਂ ਆਪ ਤੇਈ । ਗੁਰੂ ਰੋਜ ਦੇਈ ।

ਕਛੂ ਤਾਨ ਪਾਵੈ । ਅਗਾਧੰ ਠਹਰਾਵੈ । 31 ।

ਲਜਾ ਸੋ ਲਜਾਈ । ਰਹੇ ਮੌਨਤਾਈ³ ।

ਜਿਤੇ ਔ ਨਰੇਸਾ । ਹੁਤੇ ਮਧਿ ਦੇਸਾ । 32 ।

ਸਭੈ ਤੌਨ ਜਾਈ । ਮਿਲੇ ਖਾਸ ਆਈ ।

ਸਬੈ ਹੂੰ ਬਿਚਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਆਵਤਾਰੀ । 33 ।

ਬਿਨੋ ਆਦਿ ਕੀਜੈ । ਕਿਸੰ ਮੇਘ ਲੀਜੈ ।

ਧਰ੍ਯੋ ਆਗ ਡਲਾ । ਕਰੀ ਜੋਰ ਗਲਾ । 34 ।

ਹਜੂਰੰ ਸੁ ਆਈ । ਮੁਖੰ ਡਲ ਗਾਈ ।

ਪਰਿਯੋ ਦੂਰ ਭਿਛਾ । ਗੁਰੂ ਕੈ ਸੁ ਰਛਾ । 35 ।

1) ਪ੍ਰਤੱਖ 2) ਖੁਦੈ 3) ਰੁਪ ਸਾਧਣਾ

ਘੋਨ ਕਾਲ ਬੀਤਾ । ਨਹੀ ਮੋਘ ਕੀਤਾ ।
 ਪ੍ਰਜਾ ਦੂਖ ਪਾਈ । ਬਿਨਾ ਨੀਰ ਰਾਈ । 36 ।
 ਹਮੈ ਮੋਘ ਦੀਜੈ । ਬਡੇ ਜਸੁ ਲੀਜੈ ।
 ਸੁਨੇ ਬਾਤ ਲੀਨਾ । ਨਹੀ ਉਤ੍ਰ ਦੀਨਾ । 37 ।
 ਦਿਨ ਕੈ ਬਿਤਾਈ । ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਅਲਾਈ ।
 ਸੁਨੋ ਡਲ ਰਾਈ । ਗੁਰੂ ਹੈ ਸਹਾਈ । 38 ।
 ਕਛੂ ਮਾਂਗ ਲੀਜੈ । ਨਹੀ ਦੇਰ ਕੀਜੈ ।
 ਤਿਨੈ ਫੇਰ ਗਾਈ । ਘਨੰ ਦੈ ਬਸਾਈ¹ । 39 ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਥ ਕੀਜੈ । ਮੁਝੇ ਮੀਹੁ ਦੀਜੈ ।
 ਦੁਖੀ ਹੈ ਲੁਕਾਈ । ਬਿਨਾ ਤੋਇ² ਪਾਈ । 40 ।
 ਸੁਨੈ ਆਪ ਗਾਈ । ਦਿਖੋ ਬਾਤ ਭਾਈ ।
 ਕਛੂ ਆਨ ਚਾਹਾ । ਲੀਜੈ ਮੋਰ ਪਾਹਾ । 41 ।
 ਮੁਰੰ ਕਾਂਖ³ ਮਾਹੀ । ਧਰਿਯੋ ਮੀਹ ਨਾਹੀ ।
 ਅਨੰ ਕੋਈ ਇਛਾ । ਲਵੋ ਮਾਂਗ ਸਿਛਾ । 42 ।
 ਇਮੰ ਟਾਰ ਟੋਰੀ । ਕਿਤੀ ਗਾਥ ਮੋਰੀ ।
 ਇਕੰ ਰੈਨ ਡਲਾ । ਇਤੈ ਆਨ ਕਲਾ । 43 ।
 ਅਸੰ ਢਾਲ ਧਾਰੇ । ਕਹੁਯੋ ਠਾਂਢ ਦੁਆਰੇ ।
 ਸੁ ਚੋਕੀ ਦਿਆਲਾ । ਕਰੀ ਤਾਂ ਬਿਸਾਲਾ । 44 ।
 ਰਹੇ ਆਪ ਗਾਈ । ਸਵੇ ਡੇਰ⁴ ਜਾਈ ।
 ਗਯੋ ਸੋ ਨ ਧਾਮਾ । ਜਗੁਯੋ ਚਾਰ ਜਾਮਾ । 45 ।
 ਪੁਨੰ ਹੋਇ ਦਯਾਲਾ । ਕਹਾ ਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ।
 ਜਿਸੀ ਇਛ ਹੋਈ । ਲਵੋ ਮਾਂਗ ਸੋਈ । 46 ।
 ਗੁਰੂ ਹੈ ਸਹਾਈ । ਮਗੋ ਇਛ ਕਾਈ ।
 ਤਿਨੈ ਹਾਥ ਜੋਰੀ । ਵਹੈ ਬਾਤ ਤੋਰੀ । 47 ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਮੋਘ ਦੀਜੈ । ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਖ ਲੀਜੈ ।
 ਦੁਖੀ ਹੈ ਲੁਕਾਈ । ਬਿਨਾ ਨੀਰ ਰਾਈ । 48 ।
 ਸਭੇ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗਾਈ ।
 ਘਨੋ ਜਾਟ ਘਿੰਨੇ । ਸਰੰ ਹੋਤ ਸੰਨੇ । 49 ।

1) ਮੀਂਹ ਵਰਗਾ ਦਿਉ 2) ਪਾਣੀ 3) ਕੱਛ ਵਿਚ 4) ਦੇਰ ਨਾਲ

ਰਹੁਯੋ ਮੈਂ ਭੁਰਾਈ । ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਪਾਈ ।
 ਫਿਰੁਯੋ ਨਾਹਿ ਡਲਾ । ਵਹੈ ਤੋਰ ਗਲਾ । 50 ।
 ਕਹਾ ਜਾ ਤੜਾਗਾ¹ । ਕਰੋ ਸੁਧ ਜਾਗਾ ।
 ਆਯੋ ਜਾਨ ਮੀਹਾਂ । ਲਵੋ ਰਾਤ ਦੀਹਾਂ² । 51 ।
 ਦਿਨੰ ਪਾਇ ਤੀਹਾਂ । ਲਗੋ ਐਸ ਮੀਹਾਂ ।
 ਧਨੰ ਧੰਨ ਹੋਈ । ਭਨੈ ਸਾਰ ਲੋਈ³ । 52 ।
 ਦਿਨੰ ਦੋਇ ਰੈਨਾ । ਪਰਿਯੋ ਨੀਰ ਐਨਾ ।
 ਪ੍ਰਜਾ ਸਾਰ ਧਾਈ । ਡਲਾ ਲੈ ਸੁ ਆਈ । 53 ।
 ਕਹੈ ਆਨ ਦੀਹਾਂ । ਪ੍ਰਭੂ ਥਾਂਭ⁴ ਮੀਹਾ ।
 ਦਿਨੰ ਰੈਨ ਸਾਰੇ । ਪਰੇ ਨੀਰ ਭਾਰੇ । 54 ।
 ਅਬੈ ਥਾਂਭ ਲੀਜੈ । ਕਿਪਾ ਨਾਥ ਕੀਜੈ ।
 ਤਬੈ ਨਾਥ ਗਾਈ । ਤੁਮ੍ਹ ਜਾਨ ਭਾਈ । 55 ।
 ਨਹੀ ਮੋਰ ਹਾਥਾ । ਘਨੰ ਹੋਰ ਗਾਥਾ⁵ ।
 ਤਬੈ ਡਲ ਰਾਈ । ਗਹੇ ਨਾਥ ਪਾਈ । 56 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਗ ਗਹਿ ਕੇ ਡਲਾ ਤਬੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੇ ਧਾਇ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋਇ⁶ ਬਰਸਾਇ ਕੈ ਦੀਨੋ ਫੇਰ ਹਟਾਇ । 57 ।
 ਸੇਵਕ ਭਾਇ ਨਰੇਸ ਜੂ ਯੋ ਕਾਰਜ ਕਰ ਲੀਨ ।
 ਕਥਾ ਇਹੈ ਮਸਹੂਰ ਜਗ ਜਾਨਤ ਬਡੇ ਪ੍ਰਬੀਨ । 58 ।
 ਏਕ ਦਿਵਸ ਡਲਾ ਜਬੈ ਆਯੋ ਦਰਸਨ ਕਾਜ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਨਿਰਖੁਯੋ ਤਿਨੈ ਕਰਤ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ । 59 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਇਹ ਘਰਤ ਲਿਖਤ ਦੇਵਤ ਸੁ ਡਾਰ । ਨਹੀ ਆਦਿ ਅੰਤ ਕੇਤਕ ਹਜਾਰ ।
 ਇਹ ਪਰੁਯੋ ਨਾਥ ਕੈ ਹੈ ਸੁ ਭਾਇ । ਗਢ ਕਲਮ ਦੇਤ ਧਰਨੀ ਵਗਾਇ । 60 ।
 ਤਬ ਕਹੀ ਡਲ ਪਗ ਜਲਜ ਤੀਰ । ਪ੍ਰਭ ਕਹਾ ਖੇਲ ਕੀਨੋ ਗਹੀਰ⁷ ।
 ਕਈ ਗਢਤ ਲਿਖਨ ਨਿਜ ਦੇਹ ਡਾਰ । ਨਹੀ ਪਢਤ ਲਿਖਤ ਕੋਊ ਨਿਹਾਰ । 61 ।
 ਯੋ ਹੀ ਸੁਜਾਤ ਲੇਖਨ ਅਕਾਜ । ਬਚ ਸੁਨੋ ਮੋਰ ਗੀਬੰ ਨਿਵਾਜ ।
 ਤਬ ਕਹੀ ਨਾਥ ਸੁਣ ਡਲ ਵੀਰ । ਤੁਮ ਕਹੋ ਬਾਤ ਨਰਪਤਿ ਸਰੀਰ । 62 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ ਹਮਾਰੀ ਕਾਸੀ । ਪੜ ਹੈ ਇਹਾਂ ਢੋਰ⁸ ਮਤਿ ਰਾਸੀ ।
 ਲੇਖਕ ਗਨੀ ਕਵਿੰਦ ਗਿਆਨੀ । ਬੁਧ ਸਿੰਧ ਹੂੰ ਹੈ ਇਤ ਆਨੀ । 63 ।

1) ਸਤੋਵਤ 2) ਦਿਨ 3) ਸਾਰੇ ਲੋਕ 4) ਰੋਕੋ 5) ਬਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵਰਹਨੋ ਮੋੜਨ ਦਾ 6) ਜਲ 7) ਗੰਭੀਰ
 8) ਨਿਰਬੁੱਧ ਵਿਅਕਤੀ

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਰਨ ਕਲਸ ਗਢ ਦੇਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹਮ ਡਾਰ ।

ਸਿਖ ਸਖਾ ਇਤ ਪੜੈਗੇ ਹਮਰੋ ਕਈ ਹਜਾਰ । 64 ।

ਯੋ ਕਹ ਕਰ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜੂ ਰਹੇ ਮੋਨ ਮੁਖ ਠਾਨ ।

ਅਵਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਵੀਨ ਇਕ ਆਗੇ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨ । 65 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਦਿਨ ਏਕ ਦਯਾਨਿਧ ਆਨੰਦ ਕੀ ਮਨ ਮੋਜ ਬਢਾਈ ।

ਤੋਨ ਸੁ ਕਾਲ ਭਯੋ ਇਹ ਖਿਆਲ ਲਿਖਯੋ ਜਸੁ ਬਾਰਿਕ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।

ਮੇਲ ਬਿਸਾਖ¹ ਦਿਦਾਰ ਨਮਿਤ ਕਹੀ ਦਿਸ ਤੇ ਇਕ ਸੰਗਤਿ ਆਈ ।

ਆਨ ਦਿਦਾਰ ਕਰਯੋ ਗੁਰ ਕੋ ਮਨ ਇਛਤ ਹੀ ਮਨਸਾ ਵਰਦਾਈ । 66 ।

ਬੋਲ ਉਨ੍ਹਯੋ ਇਕ ਸਿਖ ਤਿਨੁ ਮਹਿ ਦਯਾਲ ਕੇ ਤੀਰ ਸੁਨਾਈ ।

ਸੂਬੇ ਕਿਧੋ ਅਮਕੇ ਜੜ ਨੀਚਹ ਸੰਗਤਿ ਖੋਸ ਲਈ ਮਨ ਆਈ ।

ਮਾਲ ਲੁਟੋ ਕਿਤਨੇ ਤਿਨ ਇਛਤ ਮੋ ਪਹਿ ਤੇ ਨਹਿ ਜਾਤ ਗਨਾਈ ।

ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਵਹ ਮੰਨ ਭਜਿਯੋ ਕਿਨ ਔਰਨ ਆਨ ਇਹੀ ਸੁ ਜਤਾਈ । 67 ।

ਕਬਿਤ : ਤਹੀ ਇਕ ਔਰ ਜਾਨ ਤ੍ਰਿਤੈ ਸਿਖ ਕਹਾ ਆਨ,

ਸੰਗਤ ਨਿਧਾਨੁ ਜੂ ਕੀ ਲਈ ਖੋਸ ਆਵਤੀ ।

ਸੁਨ ਕਰ ਬੈਨ ਨਾਥ ਮੋਨ ਰਹੇ ਤਿਹ ਸਾਥ,

ਬਰਨੀ ਨ ਗਾਥ ਕਛੁ ਔਰ ਬਾਤ ਭਾਵਤ ॥

ਘਨੀ ਬੇਰ ਸੁਨ ਪਾਇ ਕਹਾ ਨਾਥ ਐਸ ਭਾਇ,

ਦਿਖੋ ਭਾਈ ਚਿਤ ਲਾਇ ਸੰਗਤ ਕੈ ਯੋ ਗਾਵਤੀ ।

ਖੁਸ੍ਹਯੋ ਖੁਸ੍ਹਯੋ ਕਹੈ ਸੰਗ ਯੋ ਨ ਕੋਊ ਕਹੈ ਢੰਗ,

ਮਾਰ ਲੂਟ ਸੂਬਨ ਕੋ ਸੰਗਤ ਜੋ ਲਯਾਵਤੀ । 68 ।

ਸਵੈਯਾ : ਮਾਰ ਸੋ ਲੂਟ ਮਲੇਛ ਗਣਾਨ ਕੋ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਸੰਗਤਿ ਆਈ ।

ਸੂਬ ਅੰਬੀਰ² ਵਜੀਰ ਸੁ ਸਾਹਿਨ ਲਯਾਵਤ ਹੈ ਕਰ ਜੋਰ ਬਨਾਈ ।

ਆਜ ਲੁਟਯੋ ਅਮਕਾ ਗਢ ਸੰਗਤ ਪੈ ਅਮਕੇ ਪੁਰ ਕੀਸ ਚੜ੍ਹਾਈ ।

ਯੋ ਹਮ ਸੋ ਨਹ ਕੋ ਜੁ ਕਹੈ ਨਰ ਸੰਗਤਿ ਖੋਸ ਕਹੈ ਮਨ ਧਾਈ । 69 ।

ਪੈ ਗੁਰਦੇਵ ਕਹਾ ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ³ ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਇਹ ਸਾਚੁ ਬਿਚਾਰੀ ।

ਨੋ ਸੁ ਮਹਲ ਬਿਤੇ ਗੁਰ ਆਸਨ ਮਾਲ ਸਿਖਾਵਤ ਸੰਗ ਗਤਿ ਭਾਰੀ ।

ਮਾਲ ਫਿਰੋ ਗਛੁਆ ਪਟ ਆਸਨ ਨਾਮੁ ਜਪੋ ਉਰ ਮਧਿ ਮੁਰਾਰੀ⁴ ।

ਧੋਇ ਪਦਾਂਬੁਜ⁵ ਦੀਨ ਸੁਧਾਮੁਖ ਆਪ ਤਰੋ ਗਨ ਸੰਗਤਿ ਤਾਰੀ । 70 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਇਹੀ ਬਾਤ ਜਾਨਾ । ਸਿਖਾਈ ਨਿਧਾਨਾ ।

ਖਿਮਾ ਧੀਰ ਧਾਰੋ । ਕਿਸੂ ਕੋ ਨ ਮਾਰੋ । 71 ।

ਤਜੋ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧਾ । ਸੁ ਮੋਹੰ ਬਿਰੋਧਾ ।

ਇਹੈ ਮਧਿ ਦੇਹੀ । ਖੁਜੋ ਲੈ ਸਨੇਹੀ । 72 ।

ਕਿਸੀ ਸੋ ਨ ਜੁਧਾ । ਇਹੈ ਸਾਰ ਬੁਧਾ ।
ਸਭੋ ਯੋ ਸਿਖਾਈ । ਮਹਾ ਮੋਜ ਪਾਈ । 73 ।

ਸਮੰ ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰਾ । ਨਹੀ ਔਰ ਭਿਤ੍ਰਾ ।
ਇਹੈ ਦੇਪੁ ਦੇਸਾ । ਸਬੁ ਮਧਿ ਦੇਸਾ । 74 ।

ਅਬੈ ਮੈ ਸੁਜਾਨੋ । ਕਬੋ ਐਸ ਗਯਾਨੋ ।
ਦਿਵੋ ਖਗ ਖੰਡੇ । ਅਸੰ ਚਾਪ¹ ਬੰਡੇ । 75 ।

ਸੁਧਾ² ਖਗ³ ਪਯਾਉ । ਅਸੰ ਕੰਠ ਪਾਉ ।
ਬਿਨਾ ਤੇਗ ਤੀਰਾ । ਰਹੋ ਨਾਹਿ ਬੀਰਾ । 76 ।

ਇਸੋ ਪੰਥ ਕੀਨਾ । ਰਸੰ ਨਾਮ ਭੀਨਾ ।
ਕਰੇਗਾ ਲਰਾਈ । ਅਰੰ ਸੋ ਬਨਾਈ । 77 ।

ਸਬੈ ਬਾਤ ਪੂਰਾ । ਬਡੋ ਸੁਧ ਸੂਰਾ ।
ਘਨੇ ਲੋਗ ਮਾਹੀ । ਛਪੈ ਗਾ ਸੁ ਨਾਹੀ । 78 ।

ਮਲੇਛਨ ਸੰਗਾ । ਕਰੇਗਾ ਸੁਜੰਗਾ ।
ਧੁਜਾ ਲੈ ਨਗਾਰੇ । ਗੜੰ ਲੈਗੁ ਮਾਰੇ । 79 ।
ਸਫਾ ਯੋਇ ਨਾਰੀ । ਦਿਵੈਗਾ ਬਿਦਾਰੀ ।
ਇਤੇ ਕੋ ਚੁਗਤਾ⁴ । ਰਹੈਗਾ ਨ ਰਤਾ । 80 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਯੋ ਬਖਾਨੀ । ਅਮੀ⁵ ਸੁਧ ਬਾਨੀ ।
ਪੁਨੰ ਯੋ ਸੁ ਕੀਨਾ । ਨ੍ਰਿਪੰ ਬੋਲ ਲੀਨਾ । 81 ।

ਅਯੋ ਤੀਰ ਡਲਾ । ਨਿਪੰ ਸੁਧ ਭਲਾ ।
ਕਹਾਂ ਨਾਥ ਰਾਈ । ਸੁਨੋ ਡਲ ਭਾਈ । 82 ।

ਜਿਤੀ ਤੋਰ ਸੈਨਾ । ਬੁਲੋ ਐਸ ਬੈਨਾ ।
ਸੁਨੰ ਤਾਸ ਬਾਨੀ । ਸਿਨਾ⁶ ਲੈ ਬੁਲਾਨੀ । 83 ।

ਚੋਪਈ : ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਸੰਗਤਿ ਇਕ ਆਈ । ਸੁਨ ਡਲਾ ਬੈਰਾੜ ਸੁਭਾਈ ।
ਤਾ ਕੇ ਜੁਧ ਸਿਖਾਵਨ ਕਾਜਾ । ਕੌਤਕ ਕਰਤ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 84 ।

ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸਜ ਸਵਾਰ ਪਿਆਦੇ । ਤਿਨ ਕੋ ਖੋਸਨ ਭੇਜ ਕਵਾਦੇ ।

1) ਕਮਾਨ 2) ਅੰਮ੍ਰਿਤ 3) ਖੜਗ, ਤਲਵਾਰ 4) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ 5) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੀ 6) ਸੈਨਾ

ਫੋਕੀ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਨੀ । ਕਿਸੂ ਨ ਆਵੈ ਘਾਉ ਗੁਯਾਨੀ । 85 ।

ਪੈ ਤਿਨ ਕੋ ਸਸਤਰ ਨਹੀ ਕਰਨਾ । ਖੋਸੀ ਬਸਤ ਇਕਾਗਰ ਧਰਨਾ ।

ਦੇਨੀ ਹੋਗ ਫੇਰ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਸੰਗਤ ਜੂ ਕਹਾ ਜੁਧ ਸਿਖਾਈ । 86 ।

ਬਿਬਿਧ ਬਚਨ ਐਸੇ ਪਰਕਾਰਾ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ ਕਰੈ ਬਿਸਥਾਰਾ ।

ਡਲੇ ਕਉ ਇਹ ਬਿਧ ਕਹਿ ਬੈਨਾ¹ । ਸੰਗਤ ਕਉ ਕੀਨੀ ਇਤ ਸੈਨਾ² । 87 ।

ਹਮ ਈਹਾਂ ਜੰਗਲ ਮੈ ਭਾਈ । ਪਾਹੁਣਚਾਰੀ ਬੈਠੇ ਆਈ ।

ਈਹਾਂ ਕੇ ਜੋ ਲੋਗ ਗਵਾਰਾ । ਗੋਹੈ ਹੈਗੇ ਆਪ ਸੁਧਾਰਾ । 88 ।

ਤੁਮ ਕੋ ਖੋਸਨ ਜੋ ਮਗ ਆਵੈ । ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਗਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਦਿਖਾਵੈ ।

ਤੁਮ ਨਿਜ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਇ ਭਾਈ । ਜੁਧ ਕਰੋ ਇਨ ਸੰਗ ਬਨਾਹੀ । 89 ।

ਲਾਠੀ ਸੋਟਾ ਖੜਗ ਸੁ ਬਾਧੀ । ਤੁੰਮਲ ਬਾਂਧ ਚਲੋ ਸਰ ਸਾਧੀ³ ।

ਜੋ ਕਹ ਉਨ ਕਉ ਧੀਰ ਧਰਾਯੋ । ਦੇ ਇਕ ਮਾਨੁਖ ਤਹੀ ਪਠਾਯੋ । 90 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੰਗਤ ਭਈ ਸੁਚੇਤ ਸਬ ਬਚਨ ਹਜ਼ੂਰ ਪ੍ਰਮਾਨ ।

ਉਤ ਡਲੇ ਕੀ ਫਉਜ ਸਭ ਤਹੀ ਪਹੁੰਚੀ ਆਨ । 91 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਤੈ ਮਾਰ ਮਾਰੰ ਕਹੇ ਯਾ ਸੁ ਧਾਏ । ਉਤੈ ਲਾਠ ਸੋਟਾ ਉਨੈ ਖਗ ਚਾਏ ।

ਕਿਨੂੰ ਬਾਨ ਗੋਤੀ ਧਨੰ ਨਾਲ ਧਾਰੀ । ਬਧੇ ਚਾਰ ਚੁੰਗੀ⁴ ਸੁ ਮਾਰੰ ਉਚਾਰੀ । 92 ।

ਇਹੈ ਆਨ ਖੋਸੈ ਵਹੈ ਨ ਖੁਸਾਵੈ । ਭਨੈ ਮਾਰ ਮਾਰੰ ਸੁ ਧੂਮੰ ਉਠਾਵੈ ।

ਬਡੋ ਸੋਰ ਕੀਨਾ ਸੁਨੁਯੋ ਆਪ ਤਾਈ । ਲਖੈ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਉਰੰ ਹੋਇ ਜਾਈ । 93 ।

ਜਿਮੰ ਚੋਜ ਸਾਰੋ ਹੁਵੈ ਤੋਨ ਥਾਨੈ । ਡਲਾ ਸੈਨ ਉਹਾਂ ਇਤੇ ਸੰਗ ਜਾਨੈ ।

ਬਡੋ ਜੁਧ ਹੂਆ ਦੁਹੂ ਓਰ ਭਾਰੀ । ਉਨੈ ਲੈ ਬੰਦੁਕੰ ਹਨੀ ਜਾਨਕਾਰੀ । 94 ।

ਇਹੈ ਸਾਵਧਾਨੰ ਰਹਾ ਸੰਗ ਰਾਰੋ⁵ । ਚਲੈ ਆਵ ਈਹਾ ਉਠੀ ਬੰਬਕਾਰੋ ।

ਤਬੈ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਡਲੇ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਦਿਖੈ ਜੁਧ ਡਲਾ ਭਯੋ ਭਾਰ ਭਾਈ । 95 ।

ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਜਾਨੋ ਮਲੇਛਾਨ ਸੰਗਾ । ਸਦਾ ਜੁਧ ਕੈਹੈ ਹੂੰ ਏਕ ਰੰਗਾ ।

ਸੁ ਨਾਦੰ ਨਗਾਰੋ ਨਿਸਾਨੰ ਬਨਾਈ । ਸਫਾ ਏ ਮਲੇਛੀ ਦਿਵੈਗੇ ਉਠਾਈ । 96 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਕਵਤਕ⁶ ਨਿਰਖ ਕਰ ਭਏ ਆਪ ਪਰਸੰਨ ।

ਸੰਗਤ ਸਭ ਤਕਰੀ ਰਹੀ ਗਯੋ ਮਾਲ ਨਹੀ ਛਿੰਨ । 97 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਪੁਨੰ ਸੰਗ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸੁਨਾਈ । ਬਿਨਾ ਤੇਗ ਤੀਰੰ ਰਹੋ ਨਾਹ ਭਾਈ ।

ਬਿਨਾ ਸਸਤ੍ਰ ਕੇਸੰ ਨਰੰ ਭੇਡ ਜਾਨੋ । ਗਹੇ ਕਾਨ ਤਾਕੋ ਕਿਤੈ ਲੈ ਸਿਧਾਨੋ । 98 ।

ਇਹੈ ਮੋਰ ਆਗਿਆ ਸੁਨੋ ਲੈ ਪਿਆਰੇ । ਬਿਨਾ ਤੇਗ ਕੇਸੰ ਦਿਵੇ ਨ ਦਿਦਾਰੇ ।

ਇਹੈ ਮੋਰ ਬੈਨਾ ਮੰਨੇਗਾ ਸੁ ਜੋਈ । ਤਿਸੈ ਇਛ ਪੂਰੰ ਸਭੈ ਜਾਨ ਸੋਈ । 99 ।

1) ਬਚਨ 2) ਸੰਕੇਤ 3) ਤੀਰ ਤਾਣ ਕੇ 4) ਟੋਲਾ, ਗਿਰੋਹ 5) ਤੁਹਾਡਾ 6) ਕੋਤਕ

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੂ ਨੇ ਜਬੈ ਐਸ ਗਾਯੋ । ਸੁਨਿਓ ਸਿਖ ਸੰਤ ਮਹਾ ਮੋਦ¹ ਪਾਯੋ ।
ਤਿਸੀ ਜਾਨ ਮੇਲੇ ਲਗੇ ਪੂਰ ਮਾਹੀ । ਇਕੈ ਮਲਵੈਣਿ ਤਹੀ ਨਾਰਿ ਆਈ । 100 ।

ਉਚੈ ਸਦ ਦੇਦੀ ਚਲੀ ਤੋਨ ਆਈ । ਬਧੇ ਚੁੰਗ² ਭਾਰੋ ਤਹੀ ਤੋਨ ਜਾਈ ।
ਜਿਤੇ ਸਦ ਨਾਰੀ ਤਿਸੀ ਜਾਇ ਗਾਏ । ਕਹਾਂ ਗੰਮ ਮੇਰੀ ਸਕੈ ਮੈ ਬਤਾਏ । 101 ।

ਕਛੂ ਏਕ ਆਪੰ ਸੁਣੈ ਬੈਨ ਜੋਈ । ਇਤੈ ਲੈ ਬਖਾਨ ਸੁਨੋ ਸਾਰ ਸੋਈ ।
ਹਜੂਰੀ ਸੁ ਤੀਰੀ³ ਉਨੈ ਜੈਸ ਗਾਯੋ । ਇਨੇ ਸੋਇ ਜੰਤੋ ਇਤੈ ਲੈ ਲਖਾਯੋ । 102 ।

ਛੰਦ : ਸਸੀਏ ਦਾੜੀਏ ਚਿਟੀਏ ਪਗੇ । ਲਾਉ ਸੁਲਖਣੀ ਮੈ ਬਸਾਂ ਚਬੇ ।
ਅਰਜ ਕਰੇਦੀ ਜੇ ਕੋਈ ਫਲ ਲਗੇ । ਨਿਤ ਨਾਮ ਜੋਪੇਦੀ ਚਲਿ ਆਈ ਅਗੇ । 103 ।

ਪਾਧੜੀ ਉਚੈ ਨਿਸੰਗ ਤਿਨ ਕਰ ਉਠਾਇ । ਗਾਇਓ ਸੁ ਸਦ ਸਨਮੁਖ ਆਇ ।

ਛੰਦ : ਸੁਨ ਐਸ ਨਾਥ ਬਿਗਸਿਓ ਜੁਸਦ । ਹੋਇ ਗਦ ਗਦ ਹਦੋ ਬਿਹਦ⁴ । 104 ।

ਤਿਹ ਨਿਕਟ ਬੋਲ ਨਿਜ ਕਹੇ ਬੈਨ । ਇਹ ਪਢੋ ਫੇਰ ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਬੈਨ ।

ਤਿਹ ਪਢੁਯੋ ਫੇਰ ਤੈਸਹ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਤਿਹ ਸੁਨਤ ਨਾਥ ਜੁਗ ਕਰ ਜੁ ਸਾਰ । 105 ।

ਸਵਯਾ : ਫੇਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਹ ਨਾਰਿ ਸੁਨਾਇ ਸੁ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਮੁਖ ਕੰਜ⁵ ਉਚਾਰੀ ।
ਲੇਖ ਨ ਤੋਰ ਸਾ ਏਕ ਲਿਖਯੋ ਜਗਦੀਸ ਕਲਾ ਨਿਰਨੈ ਸੁ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਜਾਹਿ ਤ੍ਰਿਯਾ ਤੁਹਿ ਦੋਇ ਦਏ ਸੁਤ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕੋ ਖੇਲ ਭੰਡਾਰੀ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਨਾਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਈ ਮਨ ਇਛਤ ਪਾਇ ਬਰੋਬਰ ਭਾਰੀ । 106 ।

ਧਾਮ ਗਈ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਨਾਥ ਕੇ ਬਾਂਝ ਬਧੂ ਸੁ ਸਭਾਗਿਨ ਭਾਰੀ ।

ਪੂਰ ਰਹੁਯੋ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਜਸ ਪਾਵਨ ਜੁਯੋ ਘਨ ਦੇਸ ਮੰਝਾਰੀ ।

ਆਵਤ ਹੈ ਇਕ ਜਾਵਤ ਸੰਗਤਿ ਕੋਤਕ ਕੋਢ ਕਰੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ।

ਪਾਵਤ ਹੈ ਮਨ ਇਛਤ ਜੋ ਬਰ ਕੋਨ ਕਮੀ ਇਹ ਕੈ ਦਰਬਾਰੀ । 107 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਜਾਨ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਇਤ ਕਰੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਨਗਨਤ ਜਾਨ ।

ਬੈਠੇ ਸੁਜਾਨ ਤੋਨੇ ਸੁਥਾਨ । ਤਬ ਬਚਨ ਦਛਨੰ ਕਰ ਬਖਾਨ । 108 ।

ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਆਯੋ ਨ ਜਾਨ । ਹਮਹੂੰ ਸੁ ਦਛਨੰ ਕਰ ਧਯਾਨ ।

ਦੇਸਾਨ ਦੇਸ ਕਰ ਹੈ ਦੀਦਾਰ । ਇਹ ਬਾਤ ਸੁ ਨੀਕੀ ਨਿਰਾਧਾਰ । 109 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋਸੁਨ ਕਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਤਾ । ਸਭ ਕੀ ਛਤੀਆਂ ਲੈ ਡਰ ਪਾਤਾ ।

ਡਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਆਗੇ ਪਾਛੇ ਬਰਨਤ ਸੋਈ । 110 ।

1) ਆਨੰਦ 2) ਗਿਰੋਹ, ਟੋਲਾ 3) ਨੇੜੇ, ਕੋਲ 4) ਹੱਦੋ ਵੱਧ 5) ਕਮਲ

ਬਾਰੀ ਘਰ¹ ਦਰਬਾਰੀ ਦੋਈ । ਖਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀਵਾਨ ਸੁ ਹੋਈ ।
ਤਿਨ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕੇ ਤੀਰ ਸੁਨਾਈ । ਐਸ ਭਾਤਿ ਲੈ ਅਰਜ ਕਰਾਈ । 111 ।

ਦਖਣ ਕਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਕਾਜਾ । ਬਰਨਤ ਜਾਨ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਆਸਣ ਦ੍ਰਿਢ ਜੰਗਲ ਮੈ ਕੀਜੇ । ਦਖਣ ਮਠ ਨਾਮ ਨਹੀ ਲੀਜੇ । 112 ।

ਇਹ ਤੋ ਭਰੀ ਬਾਤ ਨਹੀ ਢੰਗਾ । ਆਗੇ ਨਿਰਖੋ ਸਾਹ ਉਰੰਗਾ ।
ਜਿਨ ਯਾ ਬਿਧ ਤੁਮ ਸੋ ਛਲ ਕੀਨਾ । ਕੂਚ ਕਰਾਇ ਸੈਨ ਪਠ ਦੀਨਾ । 113

ਬੀਰ ਅੰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਸ ਧਾਰੀ । ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਰ ਅਵਤਾਰੀ ।
ਜਿਹ ਪਾਪੀ ਛਲ ਕਰ ਏ ਘਾਏ । ਤੁਮ ਤਾਕੇ ਸਨਮੁਖ ਉਠ ਧਾਏ । 114 ।

ਬਾਪ ਬੰਧ ਅਪਨੇ ਜਿਨ ਨਾਰੇ । ਅਵਰ ਮੀਤ ਕੋ ਤਾਹਿ ਅਗਾਰੇ ।
ਤਾਕੇ ਸਨਮੁਖ ਜਾਨ ਸੁ ਜੋਈ । ਆਛੀ ਬਾਤ ਨ ਤੁਮ ਕੋ ਹੋਈ । 115 ।

ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਦੇਹੁਰੇ ਬਾਨਾ । ਤਟ ਤੀਰਥ ਲੈ ਦੰਡ ਕਰਾਨਾ ।
ਤਾਕੇ ਸਨਮੁਖ ਚਲਹਿ ਮੁਕੰਦਾ । ਉਚ ਨੀਤ ਕਰਹੈ ਨਰ ਨਿੰਦਾ । 116 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਸਨ² ਮਾਲੁ ਧਨ ਲਛਮੀ ਤੁਪਕ ਤੇਗ ਧਨ ਬਾਨ ।
ਸਰਬ ਚਲਿਓ ਇਤ ਆਵੁਈ ਭੂਖਨ ਨਾਗ ਕਿਕਾਨ³ । 117 ।

ਕਾ ਤੁਮਰੋ ਅਟਕੁਯੋ ਪਰੁਯੋ ਤਹਾ ਗਏ ਬਿਨ ਦਯਾਲ ।
ਅਦਭੁਤ ਦੇਸ ਬਿਰਾਜਈ ਭਾਵ ਭਗਤ ਕੀ ਚਾਲ । 118 ।

ਰਸਾਵਲ ਧਨੰ ਛੀਰ ਮਾਲਾ । ਕਮੀ ਕੌਨ ਕਾਲਾ ।

ਛੰਦ : ਸੁ ਜਾਤੇ ਉਦਾਸਾ । ਕਰੋ ਸੋ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । 119 ।

ਕਹੀ ਡਲ ਆਈ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਸੁਨਾਈ ।
ਇਹੈ ਦੇਸ ਤੇਰਾ । ਕਰੋ ਜੂ ਬਸੇਰਾ । 120 ।

ਸਬੈ ਰਾਵ ਰਾਨੇ । ਤੁਝੈ ਦਾਸ ਜਾਨੇ ।
ਇਤੇ ਹੀ ਬਿਰਾਜੋ । ਤਹਾ ਕੌਨ ਕਾਜੋ । 121 ।

ਘਨੀ ਬਾਰ ਲਾਈ । ਡਲੇ ਜੂ ਸੁਨਾਈ ।
ਕਹਾ ਜੋਰ ਮੇਰਾ । ਫਿਰੋ ਬਾਕ ਤੇਰਾ । 122 ।

ਅਗੈ ਹੈ ਉਰੰਗਾ⁴ । ਚੈਲ ਕੌਨ ਢੰਗਾ ।
ਦਗਾ ਦਾਸ ਪਾਈ । ਇਤੀ ਯੋਕਰਾਈ । 123 ।

1) ਘਰਬਾਰੀ, ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ 2) ਬਸਤ 3) ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ 4) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਪੁਰੇਗੈ ਖਜਾਨੇ । ਭਟੈ ਧੀਰ ਗਾਨੇ ।

ਘਨੋ ਯੋ ਸਮਾਜ । ਕਰੁਯੋ ਐਸ ਕਾਜ । 124 ।

ਛਿਰੇ ਖੋਰ ਬਾਲੇ । ਦਿਖੋ ਕੀਨ ਕਾਲੇ ।

ਲਰੈ ਜੋਨ ਆਈ । ਮਰੈ ਹੈ ਭਲਾਈ । 125 ।

ਅਜੰ ਬਾਲ ਨਾਰੀ । ਹਨੈ ਕਾ ਭਲਾਰੀ¹ ।

ਸੁ ਪਾਪੇ ਮਲੇਛਾ । ਕਰੁਯੋ ਨੀਚ ਪੇਛਾ । 126 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅੰਧ ਅਜਾ ਦਿਜ ਬਨਕ ਸਿਸ ਰੋਗੀ ਪਿੰਗਸੁ² ਜੋਇ ।

ਇਨ ਕੇ ਬਧ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਹਾ ਪਾਤਕੀ³ ਹੋਈ । 127 ।

ਭੁੰਜਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਜਿਨੇ ਤਤ ਭ੍ਰਾਤੰ ਸਗੇ ਲੈ ਸੰਘਾਰੇ । ਕਹਾ ਔਰ ਮੀਤੰ ਤਿਨ੍ਹ ਕੇ ਬਿਚਾਰੇ ।

ਅਹੈ ਸੋ ਮਲੇਛੰ ਪ੍ਰਭੂ ਸੋ ਉਰੰਗਾ । ਚਲੇ ਪਾਸ ਤਾਕੇ ਕਹੋ ਕਾਇ ਢੰਗਾ । 128 ।

ਇਤੀ ਭਾਂਤਿ ਜਾਨੋ ਡਲੇ ਅੰ ਦਿਵਾਨਾ । ਭਨੈ ਬੈਨ ਨੀਕੇ ਕਿਤੀ ਯੋ ਬਿਧਾਨਾ ।

ਪੁਨੰ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਸਭੈ ਕ੍ਰੰ ਸੁਨਾਈ । ਘਨੰ ਕੈ ਸੁਰੰ ਜਿਯੋਂ ਕਹਾ ਤੋਨ ਜਾਈ । 129 ।

ਤੁਮੰ ਕਾਚ ਬਾਤੇ ਭ੍ਰਮੇ ਕਾਈ ਭਾਈ । ਹਮੂ ਖਾਲਸੇ ਜੂ ਬਨੰਤੈ ਸੁ ਆਈ ।

ਸਹੀ ਸੱਤਿ ਜਾਨੋ ਤਹੀ ਮੋਰ ਪ੍ਰਯਾਨਾ । ਗਏ ਬਾਝ ਤੀਹਾ ਨਹੀ ਜੋ ਟਿਕਾਨਾ । 130 ।

ਕਹਾ ਸੋ ਮਲੇਛੰ ਕਰੈਗਾ ਲਰਾਈ । ਅਸੰ ਕੇਤ ਜੂ ਜੀ ਕਰੀ ਸੋ ਭਲਾਈ ।

ਅਬੈ ਨਾਸ ਤਾਕੋ ਕਰੈਗਾ ਬਨਾਈ । ਪਿਤਾ ਬਾਦ ਬੰਸੰ ਕਹਾ ਤੋਨ ਹਾਈ । 131 ।

ਕਹਾ ਮਤ ਮੰਦੇ ਕਰੋਰੇ ਲੁਗਾਈ । ਹਮੂ ਸਤਿ ਜਾਨਾ ਇਸੀ ਮੈ ਭਲਾਈ ।

ਸਭੈ ਦੇਸ ਦੇਸੰ ਕਰੋਗੈ ਦਿਦਾਰਾ । ਦਿਸੰ ਦਫਨ ਸਵੈ ਜਾ ਸੁਧਾਰਾ । 132 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਖਣ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਚਲਿਓ ਸਕਲ ਰਹੀ ਕਰ ਜੋਰ ।

ਉਚ ਨੀਚ ਸਭਹੂੰ ਸੁਨ੍ਹਯੋਂ ਨਹੀ ਰਹਤ ਬਿਧ ਕੋਰ । 133 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਬਤੀਆਂ ਸਭੈ ਭਰਮੀ ਖਲਕ ਅਪਾਰ ।

ਉਚ ਨੀਚ ਨਰ ਨਾਰ ਸਭ ਗਨਤੀ ਕਰਤ ਹਕਾਰ । 134 ।

ਕਿਤਕ ਬੀਰ ਬੈਰਾੜ ਤਬ ਲੈ ਸੋਢੀ ਸੁਤ ਖਾਟ ।

ਭਾਜ ਗਏ ਨਿਸ ਅੰਧ⁴ ਮੈ ਕੀਨੋ ਕਾਰਜ ਘਾਟ । 135 ।

ਦਰਬਾਰੀ ਘਰ ਬਾਰ ਜੁਤ ਚਾਕਰ ਬੀਰ ਹਜਾਰ ।

ਗਏ ਭਾਜ ਸੋਢੀ ਸਭੈ ਕੀਨੋ ਸਦਨ⁵ ਉਜਾਰਿ । 136 ।

1) ਚੰਗਿਆਈ ਕੀ ਹੈ

2) ਪਿੰਗਲਾ, ਲੂਲਾ-ਲੰਗੜਾ

3) ਪਾਪੀ

4) ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ, ਸੰਕਟ ਵੇਲੇ

5) ਘਰ, ਮਹੱਲ

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :

ਦਿਨ ਏਕ ਪ੍ਰਭੂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਯੋ । ਨਿਜ ਰਾਇ ਡਲਾ ਸੁ ਬੁਲਾਇ ਲਯੋ ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹਾ ਬਚਨਾ ਤਬ ਹੀ । ਸੁਨ ਬੀਰ ਅਬੈ ਬਤੀਆਂ ਸਭ ਹੀ । 137 ।
 ਚਲ ਦਫਨ ਕੋ ਹਮ ਸਾਥ ਅਬੀ । ਨਹਿ ਚਿੰਤ ਕਰੋ ਮਨ ਮੈ ਸੁ ਕਬੀ ।
 ਨਿਜ ਦਫਨ ਰਾਜ ਰਿੰਧ ਸਿਧ ਜੂ । ਤੁਮ ਕੋ ਦਿਹਗੇ ਬਹੁਤੇ ਬਿਧ ਜੂ । 138 ।
 ਮਨ ਮਧਿ ਕਛੂ ਨਿਜ ਲਿਯਾਵਹਿਗਾ । ਨਿਰ ਸੰਸ¹ ਸਹੀ ਸਤਿ ਪਾਵਹਿਗਾ ।
 ਯਹ ਬਾਬਰ ਨਤ² ਸੁ ਮਾਰ ਅਬੈ । ਨਿਜ ਦੇਵਹਿਗੇ ਤੁਹਿ ਰਾਜ ਸਬੈ । 139 ।
 ਤਿਨ ਕੀ ਜਿਨ ਔਧ ਸੁ ਆਨ ਪੁਜੀ । ਤੁਮ ਸਤਿ ਜਨੋ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ਗੁਝੀ ।
 ਇਨ ਪਾਪਨ ਘੋਰ ਜੁ ਪਾਪ ਕਰੇ । ਦਿਨ ਰੈਨ ਲਖੋ ਇਨ ਸੀਸ ਸਰੇ । 140 ।
 ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਸਤਾਰ ਘਨੀ । ਤਿਹ ਸਾਥ ਨਿਪੇਸ ਜੁ ਬਾਤ ਭਨੀ ।
 ਨਹਿ ਚਿਤ ਲਿਖੈ ਤਿਨ ਏਕ ਧਰੀ । ਇਮ ਬੋਲ ਉਨ੍ਹਯੋ ਤਵਨੈ ਸੁ ਘਰੀ । 141 ।
 ਜਬ ਜਾਉ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਸਾਥ ਅਬੈ । ਯਹ ਦੇਸ ਉਜਾਰ ਸੁ ਹੋਇ ਸਬੈ ।
 ਬਿਨ ਮੋਇ ਨਹੀ ਅਹਿ ਦੇਸ ਬਸੈ । ਮਮ ਜਾਉ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਸਾਥ ਕਸੈ । 142 ।
 ਇਹ ਦੇਸ ਦਯਾਲ ਕੇ ਜਾਨ ਸਹੀ । ਨਿਜ ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਬਸੰਤ ਅਹੀ ।
 ਪੁਨ ਜੰਤ ਸੁ ਹੋਇ ਅਸੰਸ³ ਕਹੈ । ਨਹਿ ਮੋਹਿ ਬਿਨਾ ਇਹ ਦੇਸ ਰਹੈ । 143 ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ :

ਅਸੰ ਜੁ ਬੈਠ ਗੋਹਿਗਾ । ਨਹੀ ਇਤੈ ਸੁ ਹੋਹਿਗਾ ।
 ਇਹੈ ਜੁ ਦੇਸ ਨਾਥ ਕੇ । ਬਸੰਤ ਅੰਤ ਆਦਿ ਕੇ । 144 ।
 ਤੁਤੰ ਮੁਰੰ ਉਚਾਰਿਕੈ । ਗਏ ਕਿਤੈ ਸਿਧਾਰਿਕੈ ।
 ਨ ਆਦਿ ਅੰਤ ਆਵਈ । ਗ੍ਰੰਥ ਪੋਥ ਗਾਵਈ । 145 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁਨੋ ਡਲ ਭਾਈ । ਚਲੋ ਸਾਥ ਧਾਈ ।
 ਦਿਲੀ ਕੇਰ ਰਾਜਾ । ਦਿਵੋ ਤੋਹਿ ਸਾਜਾ । 146 ।
 ਛਿਤੈ ਲੈ ਪ੍ਰਿਥੀਸੰ । ਧਰੋ ਤੋਰ ਸੀਸੰ ।
 ਇਤੀ ਨਾਥ ਗਾਈ । ਨਹੀ ਤਾਸ ਭਾਈ । 147 ।
 ਮਨਿਯੋ ਨਾਹਿ ਬੈਨਾ । ਮਹਾਂ ਮੂੜ ਐਨਾ ।
 ਤਹੀ ਨਾਹਿ ਲਾਗੀ । ਸੁਜੰਤੋ ਅਭਾਗੀ । 148 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਰਬ ਖਲਕ ਭਰਮੀ ਤਬੈ ਰਹਿਯੋ ਖਾਲਸਾ ਸਾਥ ।

ਦਫਨ ਨਾਥ ਪ੍ਰਯਾਨ⁴ ਕੀ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਯਾਰ੍ਯੋ ਗਾਥ । 149 ।

1) ਨਿਰਸੰਦੇਹ 2) ਬਾਬਰ ਦਾ ਵੰਸ਼ਜ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 3) ਬਿਨਾ ਸੰਦੇਹ 4) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਚਾਲੇ ਪਾਏ

ਚੌਪਈ : ਅਸਤਾਚਲ¹ ਦਿਨਮਣ² ਜੂ ਗਯੇ । ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਧਰਨ ਮਹਿ ਭਯੋ ।
ਕੁਮਦੀ ਦੀਪ ਉਡਗ ਬਿਗਸਾਨੈ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਕੀ ਜੀਤ ਪਛਾਨੈ । 150 ।
ਕੁਲਟਾ ਤਸਕਰ³ ਅਹਰ ਉਲੂਕ । ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਬੋਲਤ ਖਲ ਕੂਕ ।
ਆਦਿ ਚਕੋਰ ਸਕਲ ਨਿਸਚਾਰੀ⁴ । ਬਿਗਸਾਨੇ ਸਭ ਸਨ ਪਰਵਾਰੀ । 151 ।
ਸਕਲ ਨਿਸਾ ਬੀਤੀ ਸੁਖ ਸਾਥ । ਨਿਜ ਗ੍ਰਹਿ ਸੋਏ ਤ੍ਰਿਯਾਪਤਿ ਸਾਥ ।
ਨਿਰਖ ਨਿਸਾਪਤਿ⁵ ਹਤਿ ਪ੍ਰਭਤਾਈ । ਸਕਲ ਅੰਖਦੀ ਅਸਦਿ ਚੁਆਈ । 152 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਕਲ ਰੈਨ ਬੀਤਤ ਭਈ ਅਨੰਦ ਸੋ ਤਿਹ ਠੋਰ ।
ਖਲ ਦਲ ਸਕਲ ਸੰਘਾਰਿ ਕੈ ਚਢ੍ਹਯੋ ਇਤੈ ਨਿਪ ਔਰ । 153 ।

ਕਬਿਤ : ਪੂਰਬ ਪੀਯਰਾਨੋ⁶ ਅੰਧਕਾਰ ਲੈ ਸਿਧਾਨੋ ਚੋਰ ਕੁਲਟਾ ਲਜਾਨੋ ਲਖ ਆਭਾ ਦਿਨ ਨਾਥ⁷ ਕੀ ।
ਤਾਰਕਾ ਲਜਾਨੀ ਦੀਪ ਕੁਮਦੀ ਮੁਝਾਨੀ ਉਤ ਚਕਦੀ ਸ੍ਰਸਾਨੀ ਦੇਖ ਕੰਤ ਬਾਤ ਨਾਥ ਕੀ ।
ਜਲਜ ਖਿਰਾਨੇ ਛੁਟੇ ਭੋਰ ਕੰਜ ਮਿਆਨੇ ਸੰਖ ਦੁੰਦਭ ਘੁਰਾਨੇ ਸੰਤ ਨਾਮ ਦਾਨ ਗਾਥ ਕੀ ।
ਪਾਵਨ ਭਯੋ ਜਹਾਨ ਚਢ੍ਹਯੋ ਉਤੈ ਨਭ ਭਾਨ ਲਈ ਛੀਨ ਠਕੁਰਾਈ ਸਸਿ⁸ ਜੂਕੇ
ਮਾਥ ਕੀ । 154 ।

ਸਵੈਯਾ : ਭੋਰ ਨਿਹਾਰ ਸਭੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਲਗੇ ਨਿਜ ਕਾਰ ਸੁ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
ਧਾਮ ਤੇ ਬਾਹਰ ਆਇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ⁹ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਬਾਰ ਮੰਗਾਇ ਸੁ ਕੈ ਮੁਖ-ਮਜਨ ਕੀਨ ਸਨਾਨ ਤਬੈ ਸੁਨ ਭਾਈ ।
ਤੋ ਦਰਜੀ ਪਸਮੀ ਪਟ ਸੁੰਦਰ ਆਨ ਦਏ ਸੁ ਹਜੂਰ ਬਨਾਈ । 155 ।
ਓਢ ਸਭੈ ਨਿਜ ਅੰਗ ਸੁ ਸਾਹਿਬ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਬਤੀਆਂ ਮੁਖ ਸਾਰੀ ।
ਬਾਜ ਸੁ ਗਾਜਨ ਪੈ ਸਬਹੀ ਨਿਜ ਡਾਰਹੁ ਜੀਨ ਹਮੇਲ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
ਐਸ ਉਚਾਰ ਕੰਘਾ ਸਜ ਸਾਰ ਸੁ ਲੈ ਦਸਤਾਰ ਜੁ ਕੇਸ ਸਵਾਰੀ ।
ਭੂਖਨ ਅੰਗ ਸਬੈ ਕਲਗੀ ਜਿਗ ਯੋ ਬਰਨੀ ਸੁ ਅਭੂਤ¹⁰ ਅਪਾਰੀ । 156 ।

ਨਿਰਾਜ : ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੀਸ ਈਸ ਕੇ ਜਿਗਾ ਕਲੰਗ¹¹ ਯੋ ਸਜੈ ।

ਛੰਦ : ਕਰੰ ਸੁ ਮਾਰਤੰਡ¹² ਕੀ ਕਿ ਜੋਤ ਚੰਦ ਕੀ ਲਜੈ ।
ਦਿਪੰਤ ਮੋਤ¹³ ਹੀਰਕੰ ਮਨ ਅਨੂਪ ਰਾਜਈ ।
ਘਰੀ ਕਨਕ ਕੁੰਦਨ ਅਸੰ ਅਭਾ ਬਿਰਾਜਈ । 157 ।
ਪਿਟੀ ਚਲੰਤ ਖੰਜਰੰ ਅਸੰ ਤੁਨੀਰ ਧਾਰਿਕੈ ।
ਸਨਧ ਬਧ ਆਵਧੰ ਹੁਯੋ ਕਹੁਯੋ ਉਚਾਰਿਕੈ ।
ਕਰੰ ਸੁ ਏਕ ਚਾਂਪ ਹੈ ਦੁਤੈ ਸੁ ਧਾਨ ਸੋਹੀਯੈ ।
ਕਹੀ ਵਹੀਰ ਤੋਰੀਐ ਕਰੋ ਸੁ ਡੇਰ ਲੋਹੀਯੈ । 158 ।

ਦੋਹਰਾ : ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੋ ਕਹਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇਤ¹⁴ ਇਹ ਭਾਇ ।

1) ਕਲਪਿਤ ਪਰਬਤ ਜਿਸ ਪਿਛੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਹੈ 2) ਸੂਰਜ 3) ਚੋਰ, ਉਚਕੋ 4) ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 5) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 6) ਪੀਲਤਣ ਛਾ ਗਈ 7) ਸੂਰਜ 8) ਸੂਰਜ 9) ਕਮਲ 10) ਅਪੂਰਵ, ਅਦੁੱਤੀ 11) ਕਲਗੀ 12) ਕਿਰਨਾਂ ਸੂਰਜ ਵਰਗੀਆਂ 13) ਮੋਤੀ 14) ਗੁਰੂ ਜੀ

ਚੋਪਈ : ਅਸਤਾਚਲ¹ ਦਿਨਮਣ² ਜੂ ਗਯੋ । ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਧਰਨ ਮਹਿ ਭਯੋ ।
ਕੁਮਦੀ ਦੀਪ ਉਡਗ ਬਿਗਸਾਨੈ । ਨਿਜ ਨਾਇਕ ਕੀ ਜੀਤ ਪਛਾਨੈ । 150 ।
ਕੁਲਟਾ ਤਸਕਰ³ ਅਹਰ ਉਲੂਕ । ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਬੋਲਤ ਖਲ ਕੂਕ ।
ਆਦਿ ਚਕੋਰ ਸਕਲ ਨਿਸਚਾਰੀ⁴ । ਬਿਗਸਾਨੇ ਸਭ ਸਨ ਪਰਵਾਰੀ । 151 ।
ਸਕਲ ਨਿਸਾ ਬੀਤੀ ਸੁਖ ਸਾਥ । ਨਿਜ ਗ੍ਰਹਿ ਸੋਏ ਤ੍ਰਿਯਾਪਤਿ ਸਾਥ ।
ਨਿਰਖ ਨਿਸਾਪਤਿ⁵ ਹਤਿ ਪ੍ਰਭਤਾਈ । ਸਕਲ ਔਖਦੀ ਅਸਦਿ ਚੁਆਈ । 152 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਕਲ ਰੈਨ ਬੀਤਤ ਭਈ ਅਨੰਦ ਸੋ ਤਿਹ ਠੌਰ ।
ਖਲ ਦਲ ਸਕਲ ਸੰਘਾਰਿ ਕੈ ਚਢ੍ਹਯੋ ਇਤੈ ਨਿਪ ਔਰ । 153 ।

ਕਬਿਤ : ਪੂਰਬ ਪੀਯਰਾਨੋ⁶ ਅੰਧਕਾਰ ਲੈ ਸਿਧਾਨੋ ਚੋਰ ਕੁਲਟਾ ਲਜਾਨੋ ਲਖ ਆਭਾ ਦਿਨ ਨਾਥ⁷ ਕੀ ।
ਤਾਰਕਾ ਲਜਾਨੀ ਦੀਪ ਕੁਮਦੀ ਮੁਝਾਨੀ ਉਤ ਚਕਈ ਸੁਸਾਨੀ ਦੇਖ ਕੰਤ ਬਾਤ ਨਾਥ ਕੀ ।
ਜਲਜ ਖਿਰਾਨੇ ਛੁਟੇ ਭੋਰ ਕੰਜ ਮਿਆਨੇ ਸੰਖ ਦੁੰਦਭ ਘੁਰਾਨੇ ਸੰਤ ਨਾਮ ਦਾਨ ਗਾਥ ਕੀ ।
ਪਾਵਨ ਭਯੋ ਜਹਾਨ ਚਢ੍ਹਯੋ ਉਤੈ ਨਭ ਭਾਨ ਲਈ ਛੀਨ ਠਕੁਰਾਈ ਸਸਿ⁸ ਜੂਕੇ
ਮਾਥ ਕੀ । 154 ।

ਸਵੈਯਾ : ਭੋਰ ਨਿਹਾਰ ਸਭੈ ਨਰ ਨਾਰਿ ਲਗੇ ਨਿਜ ਕਾਰ ਸੁ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
ਧਾਮ ਤੇ ਬਾਹਰ ਆਇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ⁹ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਬਾਰ ਮੰਗਾਇ ਸੁ ਕੈ ਮੁਖ-ਮਜਨ ਕੀਨ ਸਨਾਨ ਤਬੈ ਸੁਨ ਭਾਈ ।
ਤੋ ਦਰਜੀ ਪਸਮੀ ਪਟ ਸੁੰਦਰ ਆਨ ਦਏ ਸੁ ਹਜੂਰ ਬਨਾਈ । 155 ।
ਓਦ ਸਭੈ ਨਿਜ ਅੰਗ ਸੁ ਸਾਹਿਬ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਬਤੀਆਂ ਮੁਖ ਸਾਰੀ ।
ਬਾਜ ਸੁ ਗਾਜਨ ਪੈ ਸਬਹੀ ਨਿਜ ਡਾਰਹੁ ਜੀਨ ਹਮੇਲ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
ਐਸ ਉਚਾਰ ਕੰਘਾ ਸਜ ਸਾਰ ਸੁ ਲੈ ਦਸਤਾਰ ਜੁ ਕੇਸ ਸਵਾਰੀ ।
ਭੂਖਨ ਅੰਗ ਸਭੈ ਕਲਗੀ ਜਿਗ ਯੋ ਬਰਨੀ ਸੁ ਅਭੂਤ¹⁰ ਅਪਾਰੀ । 156 ।

ਨਿਰਾਜ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੀਸ ਈਸ ਕੇ ਜਿਗਾ ਕਲੰਗ¹¹ ਯੋ ਸਜੈ ।

ਛੰਦ : ਕਰੰ ਸੁ ਮਾਰਤੰਡ¹² ਕੀ ਕਿ ਜੋਤ ਚੰਦ ਕੀ ਲਜੈ ।
ਦਿਪੰਤ ਮੋਤ¹³ ਹੀਰਕੰ ਮਨੰ ਅਨੂਪ ਰਾਜਈ ।
ਘਰੀ ਕਨਕ ਕੁੰਦਨ ਅਸੰ ਅਭਾ ਬਿਰਾਜਈ । 157 ।
ਪਿਟੀ ਚਲੰਤ ਖੰਜਰੰ ਅਸੰ ਤੁਨੀਰ ਧਾਰਿਕੈ ।
ਸਨਧ ਬਧ ਆਵਧੰ ਹੁਯੰ ਕਹੁਯੋ ਉਚਾਰਿਕੈ ।
ਕਰੰ ਸੁ ਏਕ ਚਾਂਪ ਹੈ ਦੁਤੈ ਸੁ ਧਾਨ ਸੋਹੀਯੈ ।
ਕਹੀ ਵਹੀਰ ਤੋਰੀਐ ਕਰੋ ਸੁ ਡੇਰ ਲੋਹੀਯੈ । 158 ।

ਦੋਹਰਾ : ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੋ ਕਹਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇਤ¹⁴ ਇਹ ਭਾਇ ।

1) ਕਲਪਿਤ ਪਰਬਤ ਜਿਸ ਪਿਛੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਹੈ 2) ਸੂਰਜ 3) ਚੋਰ, ਉਚੋਕੇ 4) ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 5) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 6) ਪੀਲਤਣ ਛਾ ਗਈ 7) ਸੂਰਜ 8) ਸੂਰਜ 9) ਕਮਲ 10) ਅਪੂਰਵ, ਅਦੁੱਤੀ 11) ਕਲਗੀ 12) ਕਿਰਨਾਂ ਸੂਰਜ ਵਰਗੀਆਂ 13) ਮੋਤੀ 14) ਗੁਰੂ ਜੀ

ਚਲ ਡੇਰਾ ਆਗੇ ਕਰੋ ਹਮਹੂੰ ਆਵਤ ਧਾਇ । 159 ।

ਚੋਪਈ : ਮਾਰਵਾਰ ਕੇ ਰਹਾ ਸੁ ਜਾਨਾ । ਦੀਨਬੰਧ ਨਿਜ ਕਰ੍ਹਯੋ ਪਯਾਨਾ ।

ਅਰਬਦਾਰ ਭਾਖ੍ਹਯੋ ਇਮ ਆਇ । ਅਸ੍ਵ¹ ਤ੍ਯਾਰ ਭਯੋ ਪ੍ਰਭ ਰਾਇ । 160 ।

ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਪਾਇ ਕਹੈ ਦਿਯਾਲਾ । ਭਏ ਠਾਂਢ ਤਤ ਛਿਨ ਦਰਹਾਲਾ ।

ਚਰਨੋਤਰਪਲ² ਦੇਸ੍ਹ³ ਰਕਾਬ । ਭਏ ਸੁਆਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿਤਾਬ⁴ । 161 ।

ਆਠੋ ਦਿਸਾ ਸੁਆਰ ਬਿਚਾਰ । ਮਧਿ ਬਿਰਾਜਿਤ ਦੀਨ ਦਯਾਰ ।

ਐਸੇ ਦਰਸ ਦਿਪਤ ਤਿਹ ਸਮੈ । ਕੌਨ ਸੁਜਾਨ ਕਹ ਕਰ ਗਮੈ । 162 ।

ਝੂਲਨਾ ਛੰਦ :

ਸੀਸ ਪੈ ਤਾਜ ਲੈ ਸੋਨ ਕਲਗੀ ਧਰੀ ਲਾਲ ਹੀਰੇ ਜਰੀ ਜਗਮਗਾਵੈ ।

ਸਬਜ ਪੁੰਨਾ ਖਚੇ ਗੁਲਕ ਸੋਭਤਿ ਸਚੇ ਝਲਕ ਆਨੰਦ ਕੀਯੋ ਸੁਹਾਵੈ ।

ਓਪ ਅਪਾਰ ਕਰਤਾਰ ਐਸੀ ਧਰੀ ਨਿਰਖ ਦੀਦਾਰ ਹੀ ਬਰਨ ਆਵੈ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਪਰਚੰਡ ਤ੍ਰਈਲੋਕ⁵ ਸੋਭਾ ਕਰੈ ਪੇਖ ਤਿਹ ਸੰਤ ਸੁਰ ਸਰਬ ਪਾਵੈ । 163

ਦੋਹਰਾ : ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਸਭ ਕੇ ਸੁਣਤ ਉਚਾਰ ।

ਦਛਨ ਕੋ ਦਛਨ ਪ੍ਰਭੂ ਚਢੇ ਚਰਨ ਜੁਗ ਧਾਰ । 164 ।

ਨੌ ਪਲ ਮੂਰਤ ਚਸੇ ਦਿਨ ਨੌ ਹੀ ਮਾਸ ਨਿਹਾਰ ।

ਜਾਮ ਦਮਦਮੇ ਮਧਿ ਮੈ ਬਸੇ ਸੁ ਦੀਨ ਦਯਾਰ । 165 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਧ੍ਰੁਯਾਵ ਸੁ ਬਰਨਿਯੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਪਰਸਾਦਿ ।

ਆਗੇ ਕਥਾ ਤੇਈਸਮੀ ਬਰਨੋ ਅੰਤਰ ਆਦਿ । 166 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਦਮਦਮੇ ਕਮਰ ਖੋਲ ਦਛਨ

ਕੋ ਪਯਾਨ ਕਰ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੇਈਸਮੋ ਧਿਆਇ

ਸਮਾਪਤੰ ਸਤੁ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 23 । ਅਫਜੂ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਿਹ ਜਿਹ ਦਿਸ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਗਯੋ ਸੁਖ ਸੋ ਕਰਤ ਪ੍ਰਯਾਨ¹ ।

ਵਹੈ ਕਥਾ ਬਰਨਨ ਕਰੋ ਸਭ ਹੀ ਸੁਨੁਹ ਸੁਜਾਨ । 1 ।

ਚੌਪਈ : ਦਛਨ ਪ੍ਰਯਾਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜਾਨ । ਖਰਭਰ² ਭਈ ਸਰਬ ਹੀ ਥਾਨ ।

ਲੋਕ ਲੋਕ ਪੁਰ ਨਗਰ ਮਝਾਰ । ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਨਿਰਖਯੋ ਸੰਸਾਰ । 2 ।

ਸਵੇਯਾ : ਭੀਲ ਬਲੀ ਸੁ ਦਿਲੀ ਸੁਨ ਕਾਬਲ ਆਗਰ ਔਰ ਅੰਬੇਰ ਰਿਵਾਰੀ ।

ਜੋਧ ਪਿਸ਼ੌਰੀ ਲਹੌਰ ਕੁਸੂ ਪੁਰ ਠਟ ਕਿਧੋ ਸੁ ਬਘੌਰ ਮੰਝਾਰੀ ।

ਸੂਰਤ ਔ ਮਛਰੀ ਪੁਨ ਬੰਦਰ ਗੋਲ ਕੁੰਡੇ ਮੁਲਤਾਨ ਨਿਹਾਰੀ ।

ਹੋਤ ਭਇਓ ਬਰਬਲ ਜਹੀ ਤਹ ਕੀਨ ਪ੍ਰਭੁ ਜਬ ਬਾਜ³ ਸਵਾਰੀ । 3 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ⁴ ਜਟੀਸ⁵ ਸੁਰਮਾਤਲੇਸ⁶ ਧਨ ਰਾਇ ।

ਕੋਪ ਚਛ ਲਖ ਨਾਥ ਕੀ ਯੋ ਬਰਨੈ ਚਿਤ ਲਾਇ । 4 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ

ਛੰਦ : ਕਿਸੂ ਔਰ ਹੂ ਪੈ ਨਹੀ ਕੋਪ ਕੀਜੈ । ਸਫਾਏ ਮਲੇਛੀ ਅਬੈ ਨਾਇ ਦੀਜੈ ।

ਗਊ ਬਿਪ ਸਾਧੂ ਸਬੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਸਦਾ ਸੰਖ ਬੇਦੰ ਧੁਨੰ ਨਾਦ ਗਾਵੈ । 5 ।

ਬਿਨਾ ਨਾਥੰ ਅਸੈ ਕੋਇ ਨਾਹੀ । ਨਿਜੈ ਸੀਸ ਦੇ ਕੈ ਕਰੈ ਦੂਰ ਤਾਹੀ ।

ਜਿਨੇ ਦੇਵ ਦੁਆਲੇ ਸਬੈ ਤੀਰਥਾਹੀ । ਕਰੇ ਦੰਡ ਸਾਰੇ ਗਨੈ ਕਉਨ ਆਹੀ । 6 ।

ਤੁਮ੍ਹ ਆਪ ਦੀਨੀ ਇਨੈ ਬਾਦਸਾਹੀ । ਘਨੇ ਸੀਸ ਦੇਕੇ ਲਈ ਫੇਰ ਰਾਈ ।

ਬਡੈ ਖਾਪ ਕੀਨੇ ਇਨ੍ਹ ਨੀਚ ਪਾਪੀ । ਅਬੈ ਨਾਸ ਤਾ ਕੋ ਭਯੋ ਆਪ ਧਾਪੀ । 7 ।

ਅਸੰ ਬੈਨ ਗੈ ਕੈ ਸੁਰੀਸੰ ਸਿਧਾਏ । ਸੁ ਧਾਮੰ ਚੁਗਤੇ ਮੁਨੀਸੰ ਪਠਾਏ ।

ਤਹਾ ਨਾਰੀਦਸੰ ਉਤੈ ਕੋ ਪਠਾਯੋ । ਬਜੇ ਦੁੰਦ ਜਾਕੈ ਅਰੰ ਧਾਮ ਆਯੋ । 8 ।

ਮਰਿਯੋ ਆਇ ਆਪੰ ਮਹਾ ਦੁਖਦਾਈ । ਪੁਨੰ ਪੂਤ ਤਾਕੇ ਲਰੇ ਆਪ ਧਾਈ ।

ਇਹੈ ਜਾਨ ਗਾਥਾ ਅਗੈ ਜੂ ਕਹੈ ਹੋ । ਅਬੈ ਦੀਨਬੰਦੰ ਪਿਆਨੰ ਸੁਨੈ ਹੋ । 9 ।

ਜਬੈ ਆਪ ਨਾਥੰ ਕਰੁਯੋ ਕੂਚ ਭਾਈ । ਸਭੈ ਲੈ ਬਿਰਾੜੰ ਰਹੇ ਤੋਨ ਜਾਈ ।

ਕਿਤੇ ਕੋ ਪਰੇਮੀ ਚਲੁਯੋ ਸੰਗ ਆਯੋ । ਨਹੀ ਔਰ ਸਾਰੋ ਇਤੈ ਹੂੰ ਸਿਧਾਯੋ । 10 ।

ਸੁ ਰਾਮਾ ਤਿਲੋਕਾ ਇਹੈ ਦੋਇ ਭਾਈ । ਗਏ ਮਾਨ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਬਡਾਈ ।

ਪੁਨੰ ਔਰ ਜੇਤੇ ਗਏ ਚੋਤ ਰਾਤੀ । ਕਿਪਾਸਿੰਧ ਜੂ ਕੀ ਨ ਬਾਤੰ ਪਛਾਤੀ । 11 ।

1) ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ 2) ਖਬਰ, ਸਮਾਚਾਰ 3) ਘੋੜਾ 4) ਬ੍ਰਹਮਾ 5) ਸ਼ਿਵ 6) ਇੰਦਰ 7) ਕੁਬੇਰ

ਉਚੋ ਏਕ ਟੀਬਾ ਖਰੇ ਆਪ ਧਾਈ । ਕਿਨੈ ਲੈ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿਖ ਲੈ ਸੁਨਾਈ ।
ਨਹੀ ਸਾਥ ਡਲਾ ਇਤੈ ਆਪ ਆਯੋ । ਤਬੈ ਦੀਨ ਬੰਧ ਅਸੀਂ ਲੈ ਸੁ ਗਾਯੋ । 12 ।

ਨ ਡਲਾ ਨ ਮਲਾ ਹਮੂੰ ਸਾਥ ਅਲਾ । ਜਹਾ ਆਪ ਜਾਊ ਤਹਾਂ ਆਪ ਖਲਾ² ।
ਸਿਸੈ ਬਾਲ ਏਵੇ ਮੁਝੈ ਜਾਨ ਪਾਲੈ । ਕਬੀ ਦੂਰ ਹੋਤਾ ਨ ਨਿਰਖੁਯੋ ਨਿਰਾਲੈ । 13 ।

ਇਮੰ ਚੋਜ ਕੈ ਕੈ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸਿਧਾਏ । ਜਹਾਂ ਡੇਰ ਆਗੈ ਚਲੈ ਤਾਸ ਆਏ ।
ਪੁਰੰ ਸੰਗ ਤਾ ਕਾ ਹੁਤੋ ਨਾਮੁ ਆਹਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਜੂਕਾ ਲਗੁਯੋ ਡੇਰ ਤਾਹਾ । 14 ।

ਪੁਨੰ ਪ੍ਰਾਤ ਕਾਲੰ ਤਹਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾਰੇ । ਹੁਤੋ ਕੋਲ ਨਾਮੰ ਪੁਰੰ ਕੋ ਅਗਾਰੇ ।
ਕਰੋ ਕੂਚ ਕੂਚੋ ਕਿਧੋ ਜੂ ਸਿਧਾਏ । ਚਲੇ ਆਗ ਸਰਸੇ ਮਨੋ ਆਪ ਆਏ । 15 ।

ਦਿਖੋ ਦੇਸ ਮਾਰੂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੀਚਾ³ । ਜਲੰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਰੋ ਕਰੈ ਉਚ ਮੂਚਾ ।
ਚਢੋ ਜਾਨ ਤਾਤੇ ਬਲੀ ਦੇਸ ਆਏ । ਜਹਾਂ ਆਕ ਨੀਮੰ ਬਲੰ ਰੇਤ ਛਾਏ । 16 ।

ਤਹਾਂ ਏਕ ਗਾਵੇ ਬਲੰ ਮਧਿ ਆਯੋ । ਤਹਾਂ ਦੁਆਰ ਦਾਦੂ ਅਛੋ ਸੋ ਬਨਾਯੋ ।
ਉਤੇ ਆਪ ਥਾਨੰ ਲਗੁਯੋ ਡੇਰ ਆਈ । ਭਲੀ ਸੁਧ ਜਾਗਾ ਅਛੀ ਸੀ ਬਨਾਈ । 17 ।

ਬਨੀ ਚਾਰ ਸਾਲੰ ਦਿਪੈ ਧਰਮ ਆਛੀ । ਮਨੋ ਬਿਸਵਰਕਮੈ ਕਰੰ ਆਪ ਕਾਛੀ ।
ਮਹਾਂ ਸੁਧ ਕ੍ਰਪੰ ਲਗੀ ਫੁਲਵਾਰੀ । ਚੰਬੇਲੀ ਗੁਲਾਬੰ ਬਿਧੂਪੰ ਅਪਾਰੀ । 18 ।

ਸੁ ਗੋਂਦਾ ਕਲਗਾ ਜੁਹੀ ਕੂੰਜ ਸੋਹੈ । ਲਖੈ ਜਾਨ ਹਾਰੰ ਕਿਧੋ ਚਿਤ ਮੋਹੈ ।
ਤਹਾਂ ਸਾਧ ਬਾਲੰ ਤਿਨ੍ਹ ਕੋਰ ਪਢੈ । ਗਿਰਾ ਗੂੜ ਸੁਧੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਰਢੈ । 19 ।

ਸਭੈ ਗ੍ਰੰਥ ਪੋਥੀ ਰਟੈ ਗੀਤ ਗਾਵੈ । ਲਗੈ ਭੂਖ ਪਿਆਸੰ ਨ ਚਿਤੰ ਡੁਲਾਵੈ ।
ਸਦਾ ਨਾਮ ਦਾਨੰ ਜਪੈ ਖਗਕੋਤਾ⁴ । ਬਿਨਾ ਨਾਥ ਨਾਮੰ ਨਹੀ ਅੰਨ ਦੇਤਾ । 20 ।

ਅਸੰ ਸਾਧ ਦਾਦੂ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਸੁ ਗਾਥਾ । ਸੁਨੀ ਆਦਿ ਅੰਤ ਸਮੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਥਾ ।
ਜਿਮੰ ਜੁਧ ਸਾਰੰ ਪੁਰੰ ਨੰਦ ਹੁਏ । ਕਈ ਲਛ ਸੈਨੰ ਮਲੇਛਾਨ ਮੂਏ । 21 ।

ਤੋਟਕ
ਛੰਦ : ਪੁਨ ਜੁਧ ਕਿਧੋ ਚਮਕੌਰ ਘਨੋ । ਦਹ ਲਛ ਮਲੇਛਨ ਸੈਨ ਗਨੋ ।
ਜਿਹ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਸੁ ਚਾਰ ਲਗੇ । ਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਧੋ ਰਨ ਮਧਿ ਜਗੇ । 22 ।

ਇਹ ਸਾਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਜਿਤੋ ਸਥ ਹੀ । ਤਿਨ ਸਿਖਨ ਪਾਸ ਸੁਨੁਯੋ ਸਭ ਹੀ ।
ਪੁਨ ਕਾਜ ਹਜ਼ੂਰ ਦਿਦਾਰ ਗਯੋ । ਪ੍ਰਭ ਆਦਰ ਸਾਥ ਬਿਠਾਇ ਲਯੋ । 23 ।

ਜਬ ਬੈਠ ਗਯੋ ਪਗ ਕੰਜ⁵ ਤਟਾ । ਤਿਨ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਮੁਖ ਬੈਠ ਰਟਾ ।
ਵਹ ਭਾਖਤ ਹੋ ਸੁਨ ਲੋਹੁ ਅਬੀ । ਨਹਿ ਚਿੰਤ ਕਰੋ ਮਨ ਮਧਿ ਕਬੀ । 24 ।

ਦੋਹਰਾ : 'ਦਾਦੂ ਦਾਵਾ ਦੂਰ ਕਰ ਨਿਰਦਾਵੇ ਦਿਨ ਕਟ ।
ਕੋਤੀ ਸੌਦਾ ਕਰ ਗਈ ਏਸ ਪਸਾਰੀ ਦੇ ਹਟ ।' 25 ।

1) ਤਲਵਾਰ 2) ਖੜੋਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ 3) ਬਹੁਤ ਹੋਠਾਂ ਹੈ, ਡੂੰਘਾ ਹੈ 4) ਬ੍ਰਹਮਾ 5) ਚਰਨ ਕਮਲ

ਚੌਪਈ : ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਦੋਹਾ ਤਿਨ ਕਹਾ । ਦਾਦੂ ਦਾਸ ਸਾਧ ਨਿਜ ਅਹਾ ।
ਜੋ ਦਾਵਾ ਤੁਮ ਨੇ ਅਸ ਕੀਤਾ । ਤਬ ਯਹਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਹੋਇ ਸਿਰ ਬੀਤਾ । 26 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਚ

ਦੋਹਰਾ : 'ਦਾਦੂ ਦਾਵਾ ਰਖ ਕੈ ਸਭ ਕੋ ਲਈਐ ਲੁਟ ।
ਏਕੇ ਰਹਸੀ ਖਾਲਸਾ ਹੋਰ ਹਭਾ ਮਰਸੀ ਹੁਟ' । 27 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ

ਛੰਦ : ਜਬੈ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਤਿਸੈ ਯੋ ਸੁਨਾਯੋ । ਤਬੈ ਸਾਧ ਤੋਨੈ ਦੇਹਾ ਔਰ ਗਾਯੋ ।
ਵਹੈ ਖੋਲ ਭੇਦੰ ਤੁਮੈ ਜੋ ਸੁਨਾਊ । ਕਥਾ ਦੀਨ ਬੰਧ ਬਿਲਮੰ¹ ਨ ਲਾਊ । 28 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਾਦੂ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਕਲ ਕਾ ਲੀਜੈ ਭਾਇ ।
ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੈ ਢੀਮ ਇਟ ਲੀਜੈ ਸੀਸ ਚਢਾਇ² । 29 ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ :

ਕਲੰ ਜੁਗੰਤ ਮੰਤ ਹੈ³ । ਰਟੈ ਮਹੰਤ ਸੰਤ ਹੈ ।
ਖਿਮਾ ਸੁ ਧੀਰ ਧਾਰ ਹੀ । ਵਹੀ ਤਰੈ ਸੰਸਾਰ ਹੀ । 30 ।

ਹਨੈ ਜੁ ਸੈਲ ਈਟਕਾ । ਸੁਟਾ ਸੁ ਲਾਠ ਬੀਠ ਕਾ ।
ਲਏ ਜਿ ਕੋ ਸੁ ਮਾਰਈ । ਬਡੋ ਵਹੈ ਸਹਾਰਈ । 31 ।

ਇਹੈ ਮਤੰਤ ਸੰਤ ਕਾ । ਕਹਾ ਤੁਮੈ ਬਿਅੰਤ ਕਾ ।
ਇਹੈ ਤਿਨੈ ਜੁ ਗਾਇਯੋ । ਤਬੈ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਨਾਇਓ । 32 ।

ਦੋਹਰਾ : 'ਦਾਦੂ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰਿਕੈ ਕਲ ਕਾ ਲੀਜੈ ਭਾਇ ।
ਜੇਕੋ ਮਾਰੈ ਢੀਮ ਇਟ ਪਥਰ ਦੀ ਚਮਕਾਇ' । 33 ।

ਅੜਿਲ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਜਬ ਉਤਰ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਗਾਇਯੋ ।
ਬਿਗਸਤੰ³ ਭੀ ਸਭ ਸਭਾ ਸੁ ਮੋਦ ਬਢਾਇਯੋ ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਤਬ ਦਾਦੂ ਬਚਨ ਬਖਾਨਿਯੋ ।
ਹੋ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਤਬ ਯਾ ਬਿਧ ਭੇਦ ਪ੍ਰਮਾਨਿਯੋ । 34 ।
ਕਲੀ ਕਾਲ ਜੁਗ ਘੋਰ ਬਡੋ ਅਬ ਆਇਯੋ ।
ਉਚ ਨੀਚ ਕੇ ਸੀਸ ਤੇਜ ਇਹ ਛਾਇਯੋ ।
ਈਟ ਉਠਾਵਤ ਆਗ ਜੋ ਪਾਹਨ ਚਾਈਏ ।
ਹੋ ਤਬ ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਮਧਿ ਜੀਤ ਕਰ ਜਾਈਏ । 35 ।

1) ਦੇਤੀ 2) ਕਲਿਯੁਗ ਦਾ ਮਤ ਹੈ 3) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ

ਛੰਦ : ਬਿਨਾ ਤੇਰ ਚਾਪੇ ਸਰੰ ਹਾਥ ਧਾਰੇ । ਨਹੀ ਸਾਧ ਮਾਨੈ ਸੁ ਕੋਊ ਬਿਚਾਰੈ ।
ਕਲੀ ਕਾਲ ਘੋਰੰ ਮਧੰ ਜੀਵ ਜੋਈ । ਮਹਾ ਸੁਧ ਬੁਧੰ ਕਿਤੇ ਏਕ ਕੋਈ । 36 ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੂ ਨੈ ਇਹੈ ਯੋ ਬਿਚਾਰੀ । ਰਚਿਯੋ ਪੰਥ ਨੀਕਾ ਅਸੰ ਨਾਮ ਧਾਰੀ ।
ਸਦਾ ਰੈਨ ਦਿਵਸੰ ਜਪੈਗੋ ਅਕਾਲੰ । ਤਬੈ ਰਿਧ ਸਿਧ ਦਈ ਤਾਸ ਆਲੰ । 37 ।

ਜਿਤੇ ਬੈਰ ਮੋ ਸੋ ਇਨੈ ਜਾਨ ਕੀਨੇ । ਸਬੈ ਏਸੁ ਲੈਹੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਚੀਨੇ ।
ਸਭਾਲੇ ਮਲੇਛੀ ਕਰੋਗਾ ਸੁ ਦੂਰੀ । ਵਹੈ ਰਹਿਨ ਪੈਹੈ ਮਿਲੈਗਾ ਹਜ਼ੂਰੀ । 38 ।

ਚੌਪਈ : ਇਹ ਬਿਧ ਤਾਕੇ ਸਾਥ ਸੁਧਾਰ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਭੀ ਗਾਥ ਅਪਾਰ ।
ਸੁਨ ਕਰ ਅਧਿਕ ਮੋਦ ਤਿਨ ਪਾਯੋ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਰ ਬਚਨ ਅਲਾਯੋ । 39 ।
ਦੇਇ ਦਿਵਸ ਡੇਰਾ ਤਿਤ ਰਹਾ । ਬਹੁਰੋ ਕੂਚ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ ।
ਧੁਜਾ ਪਤਾਕਾ ਨਾਦ ਵਜਾਏ । ਪੁਨ ਕਥ ਪ੍ਰਯਾਨ¹ ਤਹਾਂ ਤੇ ਧਾਏ । 40 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਆਏ ਤਹਾਂ ਰਾਜਪੂਤਨ ਕੇ ਦੇਸ ।
ਆਨ ਆਨ ਰਾਜਾ ਮਿਲੇ ਜੋਧਾ ਬਡੇ ਨਰੇਸ । 41 ।

ਚੌਪਈ : ਦਫਨ ਦੋਸ ਬਿਚਫਨ ਮਹਾ । ਬਾਪੀ² ਕੂਪ ਸਰੋਵਰ ਜਹਾ ।
ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਭੂਮ ਸੁਖਦਾਈ । ਸੁਰ ਨਰ ਨਿਰਖ ਰਹੈ ਉਰਝਾਈ । 42 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਛ ਬਸੰ ਅਸੰਨ ਅਨੂਪਮ ਦੇਸ ਨਦੀ ਨਦ ਕੂਪ ਬਗੀਚੇ ।
ਬਾਜ ਗਇੰਦ ਨਰਿੰਦ ਪ੍ਰਿਥੀਪਤਿ ਸੋਭਤ ਹੈ ਅਪਨੇ ਸੁਖੁ ਬੀਚੇ ।
ਦੇਵ ਕਿਧੋ ਸਮ ਤੁਲ ਤ੍ਰਿਯਾ ਨਰ ਪੁੰਨ ਪਦਾਰਥ ਸੰਤਨ ਸੀਚੇ ।
ਯੋ ਉਪਮਾ ਵਸੁ ਦੇਸ ਬਿਰਾਜਿਤ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹੀ ਜਿਹ ਬਾਝ ਸੁ ਮੀਚੇ³ । 43 ।

ਕੂਚ ਕਰੰਤ ਦਯਾਨਿਧ ਆਵਤ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਵਹ ਪੈਡ ਮਝਾਰੀ ।
ਰਾਜ ਕਿਧੋ ਰਾਜਪੂਤ ਪ੍ਰਿਥੀਪਤਿ⁴ ਬਾਤ ਸੁਨੈ ਸਭ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰੀ ।
ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਮਿਲੈ ਪਦ ਪੰਕਜ⁵ ਭੇਟ ਲਏ ਕਰ ਮਧਿ ਸੁਧਾਰੀ ।
ਹੋਤ ਖੁਸੀ ਤਿਨ ਪੈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਦੇਵਤ ਹੈ ਲਰ ਇਛਤ ਭਾਰੀ । 44 ।

ਸਾਖਿ ਸੁਨੀ ਤਿਤ ਮਾਰਗ ਭੀਤਰ ਏਕ ਤਹੀ ਨਗਰੰ ਬਰ ਆਯੋ ।
ਡੇਰ ਲਗਿਯੋ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਜਬ ਹੀ ਤਿਤ ਆਨ ਕਿਸੈ ਸਿਖ ਐਸ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਮੋ ਮਨਸਾ ਅਬ ਪੂਰੀ ਭਈ ਨਿਜ ਕਾਜ ਇਹੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿਧਾਯੋ ।
ਐਸ ਉਚਾਰ ਹਜ਼ੂਰ ਤਿਨੈ ਤਟ ਛੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਧੋ ਸੁ ਅਲਾਯੋ । 45 ।

1) ਕੂਚ 2) ਬਾਵਲੀਆਂ 3) ਮ੍ਰਿਤੂ 4) ਰਾਜੇ 5) ਚਰਨ ਕਮਲ

ਮੋਰ ਸੁਆਲ ਦਯਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਏਕ ਸੁਤਾ ਹੈ ਸੁ ਪੂਰ ਸੁਭਾਗੀ ।
ਆਪਕੀ ਆਹਿ ਸੁ ਮੰਗ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਆਇਸ¹ ਹੋਇ ਕਰੇ ਪਗ ਆਗੀ ।
ਸੰਤਤ ਆਦਿ ਨ ਹੋਤ ਜਨੀ ਗ੍ਰਿਹ ਤੋਨ ਸਮੈ ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਲਿਵਲਾਗੀ ।
ਹੋਇ ਸੁਤਾ ਸੁ ਹਜੂਰ ਦਿਵਾਚਲ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋਮਨ ਮੈ ਮੁਰ ਜਾਗੀ । 46 ।
ਰੈਨ ਦਿਨਸੁ ਬਿਚਾਰਤ ਆਰਤ ਕੋਨ ਸੰਜੋਗ ਕਰੇ ਤਿਤ ਜਾਉ ।
ਮਾਰਗ ਦੂਰ ਹਜੂਰ ਬਸੈ ਜਿਤ ਕੋਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਹੋ ਉਠ ਧਾਉ ।
ਯਾ ਗਿਨਤੀ ਮਧਿ ਡੋਲਤ ਥੈ ਬਪ² ਕੇਤਕ ਸੋਜ³ ਲਏ ਸੁ ਪੁਜਾਉ ।
ਆਪ ਸੁ ਧੰਨ ਸੁਤਾ ਵਹ ਧੰਨਹਿ ਜਾਹਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਦਰਸਨ ਪਾਉ । 47 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਰੁਨਾ ਅਬ ਕੀਜੈ । ਯਾ ਕੋ ਬੁਯਾਹ ਖੁਸੀ ਮੁਹ ਦੀਜੈ ।
ਤੁਮ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਹੋ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਸਭ ਤੇ ਭਿੰਨ ਸੁ ਮਧਿ ਤਮਾਮੀ । 48 ।
ਯੋ ਤਿਨ ਉਪਮਾ ਕਰੀ ਅਪਾਰੋ । ਜਾ ਕਉ ਆਵਤ ਵਾਰ ਨਾ ਪਾਰੋ ।
ਤਬ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਹ ਬਿਧ ਕਰਾ । ਬੋਲ ਖਾਲਸੇ ਜੂ ਯੋ ਰਰਾ । 49 ।
ਸਰਬ ਸਮਗ੍ਰੀ ਬੇਗ ਲਿਆਵਹੁ । ਕਰਨਾ ਕੂਚ ਗਹੁਰ ਨਹੀ ਲਾਵਹੁ ।
ਤੋਨ ਸਿਖ ਕੇ ਹਠ ਤੇ ਜਾਨ । ਇਹ ਕਾਰਜ ਕੀਨੋ ਭਗਵਾਨ । 50 ।
ਔਰ ਇਛ ਮਨ ਹੁਤੀ ਨ ਕਾਈ । ਕੇਵਲ ਤੋਨ ਦਾਸ ਹਿਤ ਭਾਈ ।
ਸਰਬ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤਤ ਛਿਨ ਜੋਈ । ਲੈ ਆਇਆ ਖਾਲਸ ਜੂ ਸੋਈ । 51 ।
ਸਾਜ ਸਮਾਜ ਸਵੈ ਸੁ ਕਰਾਈ । ਆਨਕ⁴ ਦੁੰਦਭ⁵ ਤੂਰ ਬਜਾਈ ।
ਤਾਸ ਸਿਖੁਯ ਕੀ ਇਛਾ ਕਾਜਾ । ਕਾਰਜ ਕੀਨ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 52 ।
ਤੀਨ ਦਿਨਾ ਡੇਰਾ ਤਿਹ ਰਹਾ । ਬਹੁਰੋ ਕੂਚ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ ।
ਚਲਤ ਚਲਤ ਆਏ ਤਿਹ ਥਾਨ । ਅਦਭੁਤ ਦੇਸ ਮਹਾ ਸੁਖ ਦਾਨ । 53 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤਿਹ ਦੇਸ ਮੈ ਮਿਲੁਯੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋ ਆਇ ।
ਗੁਰਜਦਾਰ ਦਿਲੀ ਗਏ ਵਹ ਇਹ ਰਾਹ ਨ ਜਾਇ । 54 ।
ਸਰਬ ਭੇਦ ਬਾਦਸਾਹ ਕੋ ਦਯਾ ਧਰਜ⁶ ਚਰਗਾਇ ।
ਪਦ ਪੰਕਜ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਬਰਨੁਯੋ ਤੀਰ ਬਨਾਇ । 55 ।

ਨਿਰਾਜ ਜਿਨੈ ਸੁ ਗਾਵ ਧਾਇਕੈ । ਪਰੰਤ ਸਿੰਘ ਜਾਇਕੈ ।
ਛੰਦ : ਸੁ ਲੂਟ ਕੂਟ ਲੇਤ ਹੈ । ਕਛੂ ਨ ਰਹਨ ਦੇਤ ਹੈ । 56 ।
ਮਿਲੈ ਜੁ ਲੋਕ ਆਇਕੈ । ਬਸੈ ਪ੍ਰਸੰਦ ਪਾਇਕੈ ।
ਆਜਾ ਪ੍ਰਸੂਨ⁷ ਛੀਰ ਲੈ । ਅਨਾਜ ਮੈਦ ਆਨ ਦੈ । 57 ।

ਤਿਸੈ ਨ ਕੋਈ ਮਾਰਹੀ । ਬਸੈ ਜਹਾਨ ਸਾਰਈ ।
ਜਹਾ ਨ ਭੇਟ ਪਈਐ । ਨਿਸੰਕ ਲੂਟ ਲੀਯਾਈਐ । 58 ।

ਚੌਪਈ : ਛੀਰ ਆਜਾ ਸੁ ਰਸਤ ਜੋ ਲਿਆਵੈ । ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇਗ ਮਹਿ ਪਾਵੈ ।
ਤਾ ਪਰ ਚੜ ਕੋਊ ਨਾ ਜਾਈ । ਸੁਖੀ ਸਬੈ ਤਿਨ ਕੀ ਸੁ ਲੁਗਾਈ । 59 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜੋ ਮਨ ਧਾਰ ਹੰਕਾਰ ਕੋ ਬੈਠਤ ਭੇਟ ਨ ਦੇਤ ਕਛੁ ਗਰਬਾਹੀ ।
ਤਾਂ ਪਰ ਖਾਲਸ ਕੋਪ ਚੜੈ ਪੁਨ ਦੁੰਦਭ ਨਾਦ ਝਜੈ ਬਹੁ ਆਹੀ ।
ਮਾਰ ਸੁ ਲੂਟ ਲਵੈ ਤਿਨ ਕੋ ਅਤ ਅੰਨ ਬਸੰਨ¹ ਰਹੇ ਤਿਤ ਨਾਹੀ ।
ਲੰਕ ਹਨੂ ਜਿਮ ਕਾਲ ਦਈ ਤਨ ਸਾਗਰ ਜੁਯੋ ਮੁਨਰਾਜ² ਕਰਾਹੀ । 60 ।

ਚੌਪਈ : ਕੂਚ ਕਰਤ ਆਵਤ ਇਹ ਭਾਂਤ । ਆਗੇ ਸੁਨੀ ਸੁ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤ ।
ਮਾਰਗ ਕਠਨ ਪਬ ਕੀ ਘਾਟੀ । ਗਾਡੀ ਤੋਪ ਜਾਤ ਨਹੀ ਬਾਟੀ³ । 61 ।
ਅਸੁਵ ਉਸਟ⁴ ਮਗ ਜਾਹੀ । ਯੋ ਬਤਿਆ ਕਿਨ ਆਖ ਸੁਨਾਈ ।
ਤਬ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਕੀਓ ਉਪਾਇ । ਤਾਤੇ ਲੀਨ ਵਹੀਰ ਹਟਾਇ । 62 ।
ਔ ਮਾਰਗ ਸੁਨਬੋ ਇਕ ਨੇਰਾ । ਤਿਹ ਦਿਸ ਚਲਿਯੋ ਆਪ ਕਾ ਡੇਰਾ ।
ਚੜਿ ਘਾਟੀ ਉਪਰ ਗਿਰ ਆਏ । ਅਦਭੁਤ ਦੇਸ ਅਜਾਇਬ ਜਾਏ⁵ । 63 ।
ਧਰਾ ਇੰਦ ਫੁਲ ਫਲ ਦਲ ਛਾਏ । ਬਾਪੀ⁶ ਸਰਵਰ ਨੀਰ ਸੁਭ ਜਾਏ ।
ਛਾਇ ਅਨੂਪ ਤਰਨ⁷ ਕੀ ਬਨੀ । ਨਿਰਖ ਤਾਸ ਮੋਹਤ ਜਗ ਧਨੀ⁸ । 64 ।
ਚੜ੍ਹਿ ਘਾਟੀ ਉਪਰ ਜਬ ਆਏ । ਤਿਹ ਇਕ ਦੂਤ ਸੰਦੇਸ ਸੁਨਾਏ ।
ਬਾਬਰ ਕੇ ਨਤਹਿ ਬਰ ਨੰਦ । ਬੀਚ ਸੁ ਪਰ੍ਯੋ ਜਾਇ ਜਮ ਫੰਧ । 65 ।
ਔਰੰਗਜਾਹ ਗੋਨ⁹ ਕਰ ਗਯੋ । ਸਰਬ ਸੋਜ⁹ ਤਜ ਬਿਦਾ ਸੁ ਭਯੋ ।
ਛਾਡਿ ਗਯੋ ਸਭ ਮੁਲਖ ਖਜਾਨਾ । ਕਾਲ ਗ੍ਰਸਯੋ ਬਲ ਕਛੁ ਨ ਬਸਾਨਾ । 66 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਿਹ ਦੂਤ ਕੇ ਕਹਿ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਿਹ ਸੰਗ ।
ਕਿਹ ਬਿਧ ਸੋ ਦਲਪਤਿ ਚਲ੍ਹੋ ਕਹ ਮੁਹਿ ਛੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ । 67 ।

ਦੂਤੋਬਾਚੁ ਪ੍ਰਭਸੋਂ

ਚੌਪਈ : ਦੂਤ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਜਗ ਨਾਥਾ । ਸੁਨ ਤੁਹਿ ਸਰਬ ਸੁਨਾਵੈ ਗਾਥਾ ।
ਜੋ ਮੁਹ ਲੋਗਨ ਤੇ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਵਹੈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹੋ ਚਿਤ ਲਾਈ । 68 ।
ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰਾ । ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਰਹ੍ਯੋ ਸਾਹ ਸੁ ਮਾਰਾ ।
ਤਨਕ ਭਨਕ ਬਾਹਿਰ ਨਹੀ ਆਈ । ਕਾ ਹਜਰਤ ਕੇ ਸੀਸ ਬਿਹਾਈ । 69 ।

1) ਬਸਤ੍ਰ 2) ਰਸਤਾ, ਮਾਰਗ 3) ਉਠ 4) ਜਗਾ, ਥਾਂ 5) ਬਾਵਲੀਆਂ 6) ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦੀ 7) ਜਗ ਦੇ
ਮਾਲਕ, ਰਾਜੇ 8) ਗਵਨ ਕਰ ਗਏ, ਮਰ ਗਏ 9) ਸਾਮਗ੍ਰੀ

ਦੋਹਰਾ : ਜੇ ਸੁਹਰਤ ਤਿਨ ਨਗਰ ਮੈ ਮੁਝ ਨਿਜ ਸੁਨੀ ਸੁਧਾਰ ।

ਸੋ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਬਰਨਹੋ ਤੁਮਰੇ ਤੀਰ ਪੁਕਾਰ । 70 ।

ਜਬ ਕਾਗਦ ਵਹਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹਜਰਤ¹ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰ ।

ਚਟ ਪਟ ਜਨ ਹਾਇਲ ਭਯੋ ਕਛੂ ਨ ਰਹੀ ਸੰਭਾਰ । 71 ।

ਚੌਪਈ : ਹੁਕਮਨਾਮ ਜਬ ਸਾਹਿਬ ਨਿਹਾਰਾ । ਤਾਹੀ ਦਿਨ ਤੇ ਭਯੋ ਸੁ ਮਾਰਾ ।

ਕਬਹੂੰ ਘੁੰਮਤ ਨੈਨ ਉਘਾਰੈ । ਪੁਨ ਭੀਤਰ ਕੋ ਜਾਤ ਪਿਯਾਰੈ । 72 ।

ਔਰ ਕਥਾ ਸਭ ਹੀ ਪਢ ਡਾਰੈ । ਸਤ ਹੁਕਮ ਨਹੀ ਫਤੇ ਉਚਾਰੈ ।

ਸੁੰਨ ਸੁਮਾਰ ਹੋਇ ਚਖ ਬੋਲਤ । ਨਿਜ ਦੁਹਿਤਾ ਸੰਗ ਯੋ ਬਚ ਬੋਲਤ । 73 ।

ਨੀਲਾਬਰ ਕੁਤਕਾ ਕਰ ਧਾਰੈ । ਇਡ ਉਤ ਮੋਹ ਖਾਲਸਾ ਜਾਰੈ ।

ਜੇਬੁਨਿਸਾ ਹਜਰਤ ਕੀ ਬੇਟੀ । ਜਿਹ ਸਮ ਇੰਦ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰ ਨਹੀ ਭੇਟੀ² । 74 ।

ਤਿਨ ਨਿਜ ਪਿਤਕੋ ਬਹੁ ਸਮਝਾਯੋ । ਈਤ ਉਤ ਕੋ ਭੇਦ ਜਿਤਾਯੋ ।

ਤਦਪ³ ਹੁਕਮ ਪਵਿਓ ਨਹੀ ਸਾਹਾ । ਲਿਖ ਕਾਗਦ ਪਰ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਹਾ । 75 ।

ਰੌਰ ਪਰੀ ਸਭ ਲਸਕਰ ਮਾਹੀ । ਕਾਹੂ ਰਹੀ ਕਛੂ ਸੁਧ ਨਾਹੀ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਔਰੰਗ ਸੁਨਿ ਯੋ ਪੁਲੋਕ ਸਿਧਾਰਾ । 76 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਤਾ ਕੀ ਸੁਭ ਬਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਤਿ ਗੁਰ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨੀ ।

ਤਾਕੋ ਕਛੂ ਇਨਾਮ ਦਿਵਾਯੋ । ਫਿਰ ਜਗ ਨਾਇਕ ਐਸ ਅਲਾਯੋ । 77 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਾਂਪਰ ਦ੍ਰਿਸਟ ਜਹਾਨ ਕੀ ਤਖਤ ਬਿਠਯੋ ਅਬ ਕੌਨ ।

ਕੌਨ ਸੁਨਾ ਜੋ ਨਿਰਖਯੋ ਕਹਿ ਹਮ ਸੌ ਬਿਧ ਤੌਨ । 78 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਰਾ ਆਜਮ ਸਾਹ ਕੋ ਬਡ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਜਗ ਚੀਨ ।

ਕਾਜੀ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਸਿਖ ਲਏ ਮਰਤਬਾ ਦੀਨ । 79 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਸੁਨ ਬੈਨ ਦਯਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨ ਰਹੇ ਪੁਨ ਫੇਰ ਉਚਾਰੀ ।

ਆਜਮਤਾਰ ਸੂ ਲੋਗ ਕਰਿਯੋ ਪਤਿ ਦੀਸ ਕਲਾ ਜਗ ਔਰ ਬਿਚਾਰੀ ।

ਰਾਜ ਦਯੋ ਹਮ ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਜਾਨਤ ਹੈ ਸਗਰੇ ਨਰਨਾਰੀ ।

ਸੇਵ ਕਰੀ ਹਮਰੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨਿ ਇਛ ਇਹੈ ਮਨ ਮਧਿ ਬਿਚਾਰੀ । 80 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਕੂਚ ਕਰ ਲੈ ਘੋਰਨ ਦੇ ਤੰਗ ।

ਚਲੋ ਬੇਗ ਚਲ ਦੇਖੀਐ ਜਾ ਸੁਲਤਾਨੀ ਜੰਗ । 81 ।

ਚੌਪਈ : ਯੋ ਕਹ ਕੈ ਬਤੀਆਂ ਚਢ ਧਾਏ । ਪ੍ਰਯਾਨ ਮੁਕਾਮ ਕਰਤ ਚਲ ਆਏ ।

ਧਰਜਾ ਏਕ ਉਜੋ ਤਹ ਲਹਾ । ਜਾਂਕੀ ਛਾਉ ਬਿਰਾਜਤ ਮਹਾ । 82 ।

ਅਧਿਕ ਤਾਮ ਤਾਕੀ ਜੁ ਸੁਹਾਈ । ਜਹਾ ਘਾਮ⁵ ਕੋ ਨਾਮ ਨ ਭਾਈ ।

1) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ 2) ਤੁਲਨਾ, ਮੁਕਾਬਲਾ 3) ਤਦ ਹੀ 4) ਬ੍ਰਿਛ 5) ਧੁਪ, ਗਰਮੀ

ਤਾਂਹੀ ਤਰੇ ਕੀਓ ਬਿਸਰਾਮਾ । ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਸਾਹਿਬ ਗੁਣ ਧਾਮਾ । 83 ।

ਕ੍ਰੀਚਕ ਭੂਮ ਦੇਖਨੇ ਕਾਜਾ । ਤਿਹ ਠਾਂ ਗਯੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਚਲਤ ਆਪ ਆਏ ਤਿਹ ਜਾਨਾ । ਸਹਰ ਬਘੋਰ ਜਹਾਂ ਥੋਂ ਬਾਨਾ । 84 ।

ਸਹਰ ਬਘੋਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜਬ ਆਏ । ਨਿਰਖ ਲੋਗ ਬਿਸਮੈ ਡਰ ਪਾਏ ।
ਤਿਨ ਹੂੰ ਕਰਯੋ ਜੁਧ ਕਾ ਸਾਮਾ । ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਗਹਿ ਬੈਠ ਤਮਾਮਾ । 85 ।

ਪੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਡੇਰ ਇਨ ਪਾਏ । ਲੂਟਨ ਕਾਜ ਸਹਰ ਏ ਆਏ ।
ਸੂਰਬੀਰ ਬਲ ਫੌਜ ਨਿਹਾਰੀ । ਥਰ ਥਰ ਕਰਤ ਲੋਗ ਨਰ ਨਾਰੀ । 86 ।

ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸਬ ਹੀ ਗਹਿ ਗਾਢੇ । ਕਰੇ ਸਮਾਨ ਜੁਧ ਕੋ ਠਾਢੇ ।
ਪ੍ਰਫਨ ਕੋ ਪਠ੍ਯੋ ਰੈਬਾਰੀ¹ । ਪ੍ਰਫਨ ਇਨੇ ਜਾਇ ਬਿਧ ਸਾਰੀ । 87 ।

ਚਲ ਆਇਓ ਵਹ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਪਾਸਾ । ਦੋ ਕਰ ਜੋਰ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਾ ।
ਪ੍ਰਫੀ ਬਾਤ ਹਜੂਰ ਸੁਨਾਏ । ਕਵਨ ਭੂਮ ਤੋਂ ਯਾ ਦਿਸ ਆਏ । 88 ।

ਨਗਰ ਲੋਗ ਅਰਜੀ ਇਹ ਕਰਹੀ । ਫੌਜ ਨਿਹਾਰ ਜੀਅ ਮੈ ਡਰਹੀ ।
ਡੇਰਾ ਨਿਕਟ ਗਾਵ ਕੇ ਦਏ । ਲੂਟਨ ਕਾਜ ਆਨ ਠਹਰਾਏ । 89 ।

ਦੋਹਰਾ : ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੂ ਬੋਲ ਕਰ ਕਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਬਾਤ ।
ਤੁਮ ਇਨ ਕੇ ਤਟ ਜਾਇ ਕਰ ਇਨ ਕਉ ਕਰੀਐ ਸਾਂਤਿ । 90 ।

ਚੌਪਈ : ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੂ ਤਤ ਛਿਨ ਗਯੋ । ਸਰਬ ਭੇਦ ਬਰਨਤ ਤਹ ਭਯੋ ।
ਕੈਰਵ ਪੰਡਵ ਭਏ ਜੁ ਬੀਰਾ । ਦੇਸ ਬਿਰਾਟ ਗਏ ਮਤ ਧੀਰਾ । 91 ।

ਤਿਹ ਬਿਰਾਟ ਨ੍ਰਿਪ ਤ੍ਰਿਯ ਕੋ ਬੰਧਾ । ਭਯੋ ਕਾਮ ਕਰ ਸੋ ਜੜ ਅੰਧਾ ।
ਤਿਨੈ ਦੌਪਤੀ ਹਾਥ ਚਲਾਯੋ । ਇਹ ਸਭ ਭੇਦ ਭੀਮ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । 92 ।

ਤਿਨ ਸੋ ਬਡੋ ਜੁਧ ਭਿਮ ਕੀਨੋ । ਟੂਕ ਟੂਕ ਕ੍ਰੀਚਕ ਕਰ ਦੀਨੋ ।
ਏਕ ਸਤ ਇਕ ਕ੍ਰੀਚਕ ਭਏ । ਪਵਨ ਪੂਤ ਜਿਹ ਠਾਂ ਵਹ ਅਏ । 93 ।
ਸੋ ਧਰਨੀ ਨਿਰਖਨ ਪ੍ਰਭ ਗਯੋ । ਤੁਮਰੇ ਨਗਰ ਡੇਰ ਆ ਕਿਯੋ ।
ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਮੈ ਜਿਨ ਕਰੋ । ਹਮਰੀ ਬਾਤ ਸਾਚ ਜਿਅ ਧਰੋ । 94 ।

ਤੁਮਰੇ ਕਛੁ ਨ ਕਰਤ ਬਿਗਾਰਾ । ਸਹੀ ਸਾਚੁ ਨਿਰਖਹੁ ਜੀਅ ਧਾਰਾ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਤਿਨੈ ਸਿੰਘ ਸਮਝਾਯੋ । ਤਪਦ² ਤਿਨੈ ਬਿਸਵਾਸ ਨ ਆਯੋ । 95 ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤਟ ਆਈ । ਅੰਨ ਠਵਰ ਡੇਰਾ ਫੁਰਮਾਈ ।

1) ਦੂਤ, ਸੰਦੇਸ਼ ਵਾਹਕ 2) ਤਦ ਵੀ

ਲਕੜੀ ਨੀਰ ਘਾਸੁ ਜਿਹ ਘਨੋ । ਬਾਗ ਅਜਾਇਬ ਅਦਭੁਤ ਬਨੋ । 96 ।
 ਤਈ ਜਾਇ ਡੇਰਾ ਚਲ ਕਯੋ । ਨਿਰਗੀ ਨੌਰ ਸੂਖ ਸਭ ਪਯੋ ।
 ਤਟ ਪੁਰ ਲੋਗ ਮਿਲਨ ਸਭ ਆਏ । ਤਿਨੈ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਫੁਰਮਾਏ । 97 ।
 ਇਨ ਮੈ ਖੋਚਲ ਕਰੈ ਸੁ ਕੋਈ । ਘਾਸ ਦਾਰ ਇਨ ਮਾਧ ਸੁ ਭੋਹੀ¹ ।
 ਤੇ ਮਿਲ ਤੀਰ ਨਾਥ ਕੇ ਆਏ । ਜਿਹ ਠਾ ਜੁਧ ਭੂਮ ਲੈ ਗਾਏ । 98 ।
 ਸਵਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਨਹਿ ਲਏ । ਬਰਕਨਦਾਜ ਸਜਾਏ ਗਏ ।
 ਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਫੁਰਮਾਏ । ਤੇਵੀ ਸਿੰਘ ਸਾਥ ਕੋ ਧਾਏ । 99 ।
 ਕੱਸ ਏਕ ਉਚੈ ਚੜਿ ਆਏ । ਦੇਖੀ ਸਰਬ ਜਾਇ ਚਿਤ ਲਾਏ ।
 ਤਿਹ ਪੁਰ ਨਿਕਟ ਲੋਗ ਜੋ ਵਾਸੀ । ਮਿਲੇ ਆਨ ਸਾਹਿਬ ਅਬਿਨਾਸੀ । 100 ।
 ਤਿਨ ਕੀ ਰਛ ਕਰਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਛੱਡੇ ਸਿੰਘ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
 ਸਿੰਘਨ ਬਾਟ ਨਗਰ ਸਭ ਦਏ । ਆਪ ਬਾਛ ਡੇਰਾ ਕੋ ਲਏ । 101 ।
 ਕਿਤਕ ਦਿਨਾ ਡੇਰਾ ਤਿਤ ਰਹਾ । ਇਕ ਦਿਨ ਕੋਤਕ ਯਾ ਬਿਧ ਲਹਾ ।
 ਉਠ ਹਜੂਰ ਨਾਥ ਕੇ ਜੋਈ । ਚਰਨ ਬਘੋਰ ਗਏ ਦਿਸ ਸੋਈ । 102 ।
 ਬਾਗਨ ਮਧਿ ਜਾਇ ਜੁਬ ਪਏ । ਰੂਖ ਲਤਾ ਅਚਵਤ² ਤੇਓ ਭਏ ।
 ਮਾਲੀ ਸਾਥ ਭਯੋ ਤਿਨ ਜੁਧਾ । ਜੋ ਚਰਵਾਰੇ ਉਸਟਰ³ ਬੁਧਾ । 103 ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਮਾਰ ਕੂਟ ਗ੍ਰਹ ਆਏ । ਮਾਲੀ ਉਤ ਨਿਜ ਪਤਿ⁴ ਪਾਹਿ ਧਾਏ ।
 ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਮਨਮੁਖ ਗਰਬਾਨੇ । ਕੋਪ ਭਰੇ ਇਹ ਮਤਾ ਮਤਾਨੇ । 104 ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਸਿੰਘ ਇਤੈ ਜੋ ਆਈ । ਤਾਕੀ ਮਾਰ ਕਰੇ ਹਥਆਈ ।
 ਸਿੰਘ ਏਕ ਕਿਸੀ ਕਾਜ ਸਿਧਾਯੋ । ਤਿਨਕੇ ਨਗਰ ਬੀਚ ਸੋ ਆਇਯੋ । 105 ।
 ਤਨਕ ਭਨਕ ਤਿਨ ਸੋ ਭਈ ਰਾਰਾ । ਜੁਧ ਭਯੋ ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਘ ਭਾਰਾ ।
 ਕੋਪ ਸਿੰਘ ਕਿਰਪਾਨ ਨਿਹਾਰੀ । ਕੋਤਕ ਦੂਤ ਹਨੇ ਬਲਕਾਰੀ । 106 ।
 ਜੁਧ ਹੋਤ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਰਾ । ਜਾਇ ਹਜੂਰ ਕਹਾ ਦਰਬਾਰਾ ।
 ਸੁਨਤ ਬਾਤ ਖਾਲਸਾ ਧਾਯੋ । ਲੈਨਿ ਜ ਹੁਕਮ ਨਾਥ ਕਾ ਆਯੋ । 107 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ

ਛੰਦ : ਪਰਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੋ ਤਿਸੀ ਨੌਰ ਜਾਨੋ । ਤਹਾ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਨਚੈ ਲੈ ਮਸਾਨੋ ।
 ਕਹੂੰ ਨਾਰਿ ਦੇਵੰ ਫਿਰੀ ਆਨ ਤਾਹੀ । ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਜੋਧਾ ਬਰੈਗੀ ਬਰਾਹੀ । 108 ।
 ਲਯੋ ਘੋਰ ਗਾਂਵੇ ਚਹੂੰ ਓਰ ਪੰਥਾ । ਹਨੈ ਖਗ ਚਾਪੰ ਦਈ ਬਾਨ ਸੰਥਾ ।
 ਨਿਜਾ ਗੋਤ ਸਾਗੰ ਦਈ ਮਾਰ ਐਸੀ । ਜਿਮੰ ਰਾਮ ਲੰਕਾ ਦਈ ਭਾਤਿ ਤੈਸੀ । 109 ।
 ਸਭੇ ਓਰ ਘੋਰੰ ਪੁਰੰ ਮਧਿ ਲੀਨੇ । ਨਹੀ ਬਾਹਰੇ ਕੋ ਕਹੀ ਜਾਨ ਦੀਨੇ ।
 ਦਿਨੰ ਦੋਇ ਰੈਨਾ ਭਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੋ । ਤਬੈ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਅਸੰ ਲੈ ਉਚਾਰੋ । 110 ।

1) ਭੂਮੀ 2) ਖਾ ਗਏ 3) ਉਠ 4) ਆਪਣੇ, ਮਾਲਕ ਕੋਲ

ਦਰੋਜੇ ਹਲਾ ਕੈ ਲਵੈ ਬੇਗ ਜਾਈ । ਕਰੋ ਲੂਟ ਕੂਟੰ ਅਰੰ ਕੋ ਭਜਾਈ ।
 ਦਬੈ ਸਿੰਘ ਧਾਏ ਹਲਾ ਕੀਨ ਸਾਰੇ । ਬਏ ਆ ਦਰੋਜਾ ਦੋਊ ਆਛ ਭਾਰੇ । 111 ।
 ਪੁਰੰ ਲੂਟ ਲੀਨੋ ਲਏ ਮਾਲ ਕੇਤਾ । ਪਟੰ ਘੰਉ ਖਾਂਡੇ ਸੁ ਮਾਲੰ ਸਮੇਤਾ ।
 ਉਰੰ ਸੋਜਾ¹ ਕੇਤੀ ਦਰੋਜੇ ਸੁ ਚਾਰਾ । ਲਏ ਜਾਏ ਬੀਰੰ ਅਰੰ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । 112 ।

ਚੋਪਈ : ਗੜ ਕੇ ਮਧਿ ਘੇਰ ਸੋ ਲੀਨੇ । ਲਾਇ ਮੋਰਚਾ ਚਹੁ ਦਿਸ ਦੀਨੇ ।

ਤੀਜੇ ਦਿਵਸ ਲਰਤ ਜਬ ਆਯੋ । ਤਬ ਕਰੁਣਨਿਧ ਯੋ ਫੁਰਮਾਯੋ । 113 ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਈ । ਹਲਾ ਕਹਿਯੋ ਕਰਹੁ ਸਭ ਧਾਈ ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤੈਸੀ ਬਿਧ ਕਰਾ । ਘੇਰਾ ਦੁਰਗ ਦਸੋ ਦਿਸ ਡਰਾ । 114 ।

ਆਵਨ ਜਾਨ ਨ ਕੋਊ ਪਾਵੈ । ਚਾਰੋ ਦਿਸਾ ਖਾਲਸਾ ਧਾਵੈ ।

ਕੇਤਕ ਲੋਥ ਤਵਨ ਕੀ ਜਾਨਹੁ । ਬੀਬਨ² ਬੀਚ ਪਰੀ ਅਨ ਮਾਨਹੁ । 115 ।

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤਟ ਜਾਈ । ਸਰਬ ਕਥਾ ਕਰ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਾਈ ।

ਇਹ ਪ੍ਰਭਜੂ ਉਚੇ ਜੋ ਗਿਰਾ³ । ਜੋ ਨਿਜ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਪ ਇਹ ਸਿਰਾ । 116 ।

ਤੋ ਪਲ ਮੈ ਗੜ ਹੋਵਤ ਬਿਜੈ । ਸਤਿ ਬਾਤ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਸੁਨ ਲਿਜੈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਸਾਹਿਬ ਅਵਤਾਰੀ । ਕਰੀ ਤੋਪ ਕੀ ਸਰਬ ਤਯਾਰੀ । 117 ।

ਕਹੀ ਚੜ੍ਹਾਵਹੁ ਗਿਰ ਪਰ ਜਰਬ⁴ । ਤਤ ਛਿਨ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇ ਸਰਬ ।

ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਖਾਲਸ ਤਤ ਕਾਲਾ । ਦਈ ਚੜ੍ਹਾਇ ਤੋਪ ਦਰਹਾਲਾ । 118 ।

ਦਾਰੂ ਗੋਰ ਮਧਿ ਤਿਹ ਡਾਰੀ । ਭਲੀ ਸਿਸਤ ਕਰ ਬੇਗ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ।

ਇਹ ਬਿਧ ਜਬਰ ਜੰਗ ਗੁਰ ਜਾਨੀ । ਕਿਧੋ ਬਿਜੂ ਜਨ ਮੇਘ ਮਿਆਨੀ । 119 ।

ਸਵੇਯਾ : ਕੇਤਕ ਚੋਟ ਚਲੀ ਜਬ ਪੌਰਹਿ ਕੰਪ ਉਨ੍ਹਯੋ ਸਭ ਹੀ ਪੁਰ ਸਾਰਾ ।

ਹਾਰ ਪਰੇ ਚਢ ਚੀਰ ਫਿਰਾਵਤ ਰਾਖ ਲਿਜੈ ਪ੍ਰਭਜੂ ਕਰਤਾਰਾ ।

ਜੈਸ ਕਰਯੋ ਹਮ ਸੋ ਫਲ ਪਾਵਤ ਟੇਰ ਕਰੀ ਤਿਹ ਯੋ ਸੁ ਪੁਕਾਰਾ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਹੋਤ ਜੈਕਾਰ ਭਯੋ ਜਗਜੀਤ ਬਜਯੋ ਸੋ ਬਘੋਰ ਨਗਾਰਾ । 120 ।

ਆਨ ਹਜੂਰ ਕਹੀ ਤਬ ਖਾਲਸੇ ਆਪ ਚਲੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਗੜ ਜੀਤਾ ।

ਦੇਖ ਲਵੋ ਤਿਹ ਕੀ ਸਭ ਜਾਗਤ ਕੋਟ ਦਿਵਾਲ ਬਨੀ ਕਰ ਭੀਤਾ ।

ਖਾਇ ਬਡੀ ਜਨ ਨੀਰ ਚੁਆਵਤ ਅੰਨ ਬਰੂਦ ਜਮਾ ਘਨ ਕੀਤਾ ।

ਕੂਪ ਭਰ੍ਹਯੋ ਜਲ ਕੋ ਸੁ ਬਿਰਾਜਤ ਮਾਰ ਸੁ ਤੋਪ ਕਰ੍ਹਯੋ ਬਲ ਰੀਤਾ⁵ । 121 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਸੁਵਾਰ ਭਏ ਜਗ ਨਾਇਕ ਤੋਰ ਵਹੀਰ ਦਯੋ ਤਿਹ ਕਾਲਾ ।

ਆਪ ਚਢੇ ਨਿਜ ਆਗ ਨਿਹਾਰ ਭਯੋ ਤਿਹ ਕੋਤਕ ਅੰਨ ਬਿਸਾਲਾ ।

ਛਾਇ ਬਘੋਰ ਸੁ ਅੰਨ ਹੁਤੇ ਗੜ ਭੇਦ ਸੁਨਿਯੋ ਤਿਨ ਯੋ ਸੁ ਨਿਰਾਲਾ ।

ਆਨ ਪਰੇ ਸੁ ਪਛਾਰ ਵਹੀਰਹ ਲੂਟ ਕਰੀ ਨ ਲਗਿਯੋ ਹਥ ਮਾਲ । 122 ।

1) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 2) ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ 3) ਗਿਰਾਂ, ਪਿੰਡ 4) ਚੋਟ ਮਾਰੀ 5) ਖਾਲੀ

ਸਿੰਘ ਲਰੰਤ ਪਿਛਾਰ ਬਨੇ ਮਧਿ ਸੋਰ ਪਰ੍ਹਯੋ ਤਬ ਹੀ ਬਡ ਭਾਰਾ ।
 ਭੇਦ ਸੁਨ੍ਹਯੋ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਜੂ ਜਬ ਆਪ ਫਿਰੈ ਸਿਰ ਚਾਪ¹ ਸੰਭਾਰਾ ।
 ਆਨ ਪਤਾਪਤ ਭੇ ਬਲ ਤੋਨਹ ਰਾਇ ਖਰੇ ਜਿਹ ਠੋਰ ਮਝਾਰਾ ।
 ਆਨ ਭਈ ਰੁਬਕਾਰ ਦਲਾਨ² ਕੀ ਜੁਧ ਕਹੋ ਨਿਰਨੇ ਕਰ ਸਾਰਾ । 123 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਇਕ ਆਪ ਜਾਨ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ । ਪੁਨ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੂਜੋ ਪਛਾਨ ।
 ਉਤ ਵਹੇ ਰਾਵ ਦੋਊ ਨਿਹਾਰ । ਪੁਨ ਔਰ ਫੌਜ ਜੰਗੀ ਆਪਾਰ । 124 ।
 ਵਹ ਇਨੇ ਜਾਨ ਦੋਊ ਸਵਾਰ । ਨਿਜ ਪਰੇ ਆਨ ਕਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ।
 ਤਬ ਦਯਾਸਿੰਧ ਐਸੇ ਉਚਾਰ । ਨਿਜ ਧਰਮ ਜਛ ਹਰਿ ਇਕ ਸੰਭਾਰ । 125 ।
 ਤਬ ਗਯੋ ਰਵਿਜੁਹਰ³ ਤਿਹ ਅਗਾਰ । ਕਹ ਕਰ ਨਰੇਸ⁴ ਤੇ ਆਪ ਵਾਰ ।
 ਨਹੀ ਹਨਤ ਤੋਹਿ ਨਿਜ ਕਹ ਸੰਭਾਰ । ਨ੍ਰਿਪ ਸੁਨਤ ਬੈਨ ਸਰ ਧਨਖ ਧਾਰ । 126 ।
 ਤਬ ਹਨਿਯੋ ਰਾਵ ਲੈ ਖਪਰ ਏਕ । ਭੁਜ ਗਯੋ ਫੁਹਤ ਲਾਗਯੋ ਨ ਨੇਕ ।
 ਫਿਰ ਗਹੀ ਸਿੰਘ ਕਰ ਮੈ ਕਮਾਨ । ਨਿਜ ਹਨ੍ਹਯੋ ਭਾਲ ਤਿਹ ਬਾਨ ਤਾਨ । 127 ।
 ਗਿਰ ਪਰ੍ਹਯੋ ਅਸ੍ਵ ਤੇ ਧਰਨ ਮਧਿ । ਨਹੀ ਰਹੀ ਤਨਕ ਤਾਕੋ ਸੁ ਸੁਧ ।
 ਫਿਰ ਦੁਤੇ ਰਾਵ ਤਿਹ ਤਿਸ ਨਿਹਾਰ । ਨਿਜ ਪਰਿਓ ਆਨ ਰਨ ਕੇ ਮਝਾਰ । 128 ।
 ਤਿਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਆਇ ਆਛੇ ਸੁ ਵਾਰ । ਲਯੋ ਜਗਤ ਪੂਜ ਨੀਕੇ ਉਬਾਰ ।
 ਪੁਨ ਕਰਾ ਬਚਨ ਐਸੇ ਬਖਾਨ । ਬਿਰ ਰਹੋ ਬੀਰ ਨਹੀ ਪੇਸ ਜਾਨ । 129 ।
 ਨੈ ਟਾਂਕ ਧਨਖ ਕਰ ਪਤ੍ਰ ਧਾਰ । ਇਮ ਹਨ੍ਹਯੋ ਤਾਸ ਮਧੋ ਲਿਲਾਰ⁵ ।
 ਫਿਰ ਗਿਰਾ ਰਾਵ ਹੋ ਕੈ ਬਿਹਾਲ । ਜਿਮ ਬਲੀ ਪਬ ਧਰ ਪਰ ਨਿਹਾਲ । 130 ।
 ਜਬ ਲਯੋ ਮਾਰ ਪਵਨੇ ਨਰੇਸ । ਫਿਰ ਭਜੀ ਫਵਜ ਤਿਨ ਕੀ ਵਿਸੇਸ ।
 ਤਿਨ ਹਨੇ ਜਾਨ ਅਧਿਪਤਿ ਦੋਇ । ਜੋਊ ਦੇਸ ਰਾਟ ਬਾਘੋਰ ਸੋਇ । 131 ।
 ਗਢ ਦੇਖ ਸੋਇ ਨੀਕੇ ਦਿਯਾਰ । ਫਿਰ ਕਰਾ ਕੂਚ ਤਿਹ ਤੇ ਸਕਾਰ ।
 ਦਿਲੀਸ ਓਰ ਵਾਦੋ ਜਹਾਨ । ਇਮ ਕੀਯਾ ਨਾਥ ਜੂ ਲੈ ਪਯਾਨ । 132 ।
 ਪੁਨ ਕਹਾ ਦੇਵ ਐਸੇ ਨਿਸੰਗ । ਸੁਲਤਾਨ ਚਲੋ ਨਿਰਖੇ ਸੁ ਜੰਗ ।
 ਤਬ ਕਹੀ ਖਾਲਸੇ ਏਕ ਰੰਗ । ਪ੍ਰਭ ਕੋਨ ਕਰਗ ਸੁਲਤਾਨ ਜੰਗ । 133 ।
 ਅਚੁਤ ਅਲੇਖ ਇਹ ਕਹਾਂ ਭਾਇ । ਬਦਸਾਹ ਪੂਤ ਲਰ ਹੇ ਭਿਰਾਇ ।
 ਅਜੈਮਤਾਰ ਬਹਾਦਰ ਸੁ ਬੀਰ । ਲਰ ਹੇ ਸੁ ਆਪ ਮਧ ਸਰੀਰ । 134 ।

1) ਕਮਾਨ 2) ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲਾਂ ਦੀ 3) ਧਰਮ ਸਿੰਘ 4) ਰਾਜਾ 5) ਲਿਲਾਟ, ਮਸਤਕ

ਇਮ ਭਾਖ ਬੈਨ ਕਰੁਣਾ ਨਿਵਾਸ । ਕਹਿ ਛੋਰ ਗਾਬ ਨੀਕੇ ਸੁਰਾਸ ।
ਫਿਰ ਕਹੁਯੋ ਪ੍ਰਯਾਨ¹ ਦੇਤਾ ਨਿਧਾਨ । ਸਭ ਕਹਤ ਆਹਿ ਸੁਨ ਲੈ ਸੁ ਜਾਨ । 135 ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਾਰ ਬਘੋਰ ਨਰੇਸ² ਜੁਤ ਕੀਚਕ ਭੂਮ ਨਿਹਾਰ ।
ਸਾਹ ਜਹਾਨਾਬਾਦ ਕੋ ਕੀਓ ਪਯਾਨੋ ਦਿਯਾਰ । 136 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਦਮਦਮੇ ਪਯਾਨ ਮਾਰਵਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਕੀਚਕ
ਭੂਮ ਦੇਖ ਬਘੋਰ ਜੁਧ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚੌਬੀਸਮੇਂ ਧਯਾਇ
ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 24 । ਅਫਜੂ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਿਹ ਬਿਧ ਸਾਰ ਬਘੋਰ ਪਤਿ ਦਛਨ ਕੀਆ ਪਿਆਨ ।

ਵਹੈ ਕਥਾ ਬਰਨਨ ਕਰੋ ਅਗੈ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨ । 1 ।

ਜਿਮ ਹਜਰਤ¹ ਸੁਤ ਦੈਵ ਲਰੇ ਏਕ ਮਰ੍ਯੋ ਇਕ ਨਾਥ² ।

ਜੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਨਨ ਕਰੋ ਵਹੈ ਤਵਨ ਕੀ ਗਾਥ । 2 ।

ਦਛਨ ਦਿਸ ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਅਜਬ ਠੌਰ ਇਕ ਗਾਉ ।

ਕਰ ਮੁਕਾਮ ਤਾਹੀਂ ਬਸਿਓ ਔਰੰਗ ਜਾਕੋ ਠਾਉ । 3 ।

ਚੌਪਈ : ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇਸ ਕੇ ਮਧ । ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਬਸਤ ਪੁਰ ਸੁਧ ।

ਕਰ ਮੁਕਾਮ ਤਿਹ ਜਾਇ ਠਰਾਨਾ । ਬਾਬਰ ਨੇਤ ਨੰਦ ਸੁਰ ਗੁਯਾਨਾ । 4 ।

ਤੇਰਹ ਮਾਸ ਠਉਰ ਤਿਹ ਬਸਿਓ । ਪਾਇਓ ਕਾਲ ਕਾਲ ਜੂ ਗੁਸਿਓ ।

ਸਹਰਨ ਸਹਰ ਧੂਮ ਪੜ ਗਈ । ਜਨੁ ਬਿਨ ਸਕ੍ ਸਚੀ³ ਗਤਿ ਭਈ । 5 ।

ਜਿਹ ਬਿਧ ਨਾਵ ਨਦੀ ਕੀ ਧਾਰਾ । ਬਹੀ ਜਾਤ ਨਹ ਕੋ ਰਖਵਾਰਾ ।

ਅਨਿਕ ਠਵਰ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਲੁਟਾਨੀ । ਗਜ ਬਿਰਾਜੀ ਸਭ ਜਗ ਜਾਨੀ । 6 ।

ਸੁਨਤ ਖਬਰ ਆਜਮ⁴ ਚਲ ਆਯੋ । ਸਭ ਲਸਕਰ ਉਨ ਆਨ ਬਚਾਇਓ ।

ਮੰਤ੍ਰ ਵਜੀਰ ਮਿਲੀ ਸਭ ਸੈਨਾ । ਭਾਖਤ ਭਈ ਐਸ ਗਤ ਬੈਨਾ । 7 ।

ਇਹ ਜਗ ਧੂਮ ਬਾਦਰੋ⁵ ਆਹੀ । ਬਿਰ ਕਾਦਰ ਬੰਦਾ ਕੋ ਨਾਹੀ ।

ਹਜਰਤ ਸੁਤ ਕੋ ਜਿਹੁ ਬਦਸਾਹੀ । ਯੋ ਭਾਖਤ ਭੈ ਬਚਨਨ ਆਹੀ । 8 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਕਾਜੀ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ।

ਧਰ੍ਯੋ ਛਤ੍ਰ ਸਿਰ ਆਜਮੈ ਬਡ ਸਪੁਤ੍ਰ ਜਿਯ ਜਾਨ । 9 ।

ਚੌਪਈ : ਸੀਸ ਆਜ ਮੈ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਨਾ । ਫੇਰ ਦਿਸਾ ਦਛਨ ਮੈ ਆਨਾ ।

ਖਾਸ ਕਲੀਦ ਖਜਾਨੇ ਕਿਤੈ । ਕਰ ਮੈ ਧਰ ਆਪਨ ਤਿਨ ਤਿਤੇ । 10 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਆਜਮ ਬੈਠੋ ਤਖਤ ਮਨ ਮੈ ਹਰਖ ਬਢਾਇ ।

ਕਰ ਸਮਾਨ ਜੋ ਜੁਧ ਕੋ ਦਿਲੀ ਚਲ੍ਯੋ ਸੁ ਧਾਇ । 11 ।

ਚੌਪਈ : ਦਛਨ ਸਰਬ ਜੇਰ ਕਮ ਆਯੋ । ਡੰਕਾ ਦੇਤ ਹਿੰਦ ਕੋ ਧਾਓ ।

ਇਹ ਤਾਕੋ ਬਿਰਤੰਤ ਸੁ ਸਾਰਾ । ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸੁਨਿਓ ਸੁਧਾਰਾ । 12 ।

ਤਾਕੋ ਭਈ ਚਿੰਤ ਇਮ ਆਇ । ਬੋਰੈ ਜੁਯੋਂ ਮਛਲੀ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ।

ਤਵਨ ਦੂਤ ਸੋਂ ਪੂਛਤ ਭਯੋ । ਸਗਰੋ ਭੇਦ ਆਨ ਜਿਨ ਦਯੋ । 13 ।

ਦੋਹਰਾ : ਰਜਵਾਰੇ ਸਭ ਸੰਗ ਹੈ ਦਛਨ ਪੂਰਬ ਸੂਬ ।

ਦਿਲੀ ਕਹ ਨਿਜ ਆਇਓ ਕਰ ਸਮਾਨ ਇਹ ਖੂਬ । 14 ।

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਤੁਮ ਤੇ ਸਰੰਜਾਮ⁶ ਜੁ ਹੋਈ । ਕਰਨਾ ਅਬੈ ਭਲੋ ਹੈ ਓਈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਤਿਨ ਭੇਦ ਤਮਾਮਾ । ਮੰਤ੍ਰਨ ਸੇ ਬੂਝਤ ਗੁਣ ਧਾਮਾ । 15 ।

1) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 2) ਰਾਜਾ ਬਣਿਆ 3) ਇੰਦਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਚੀ ਰਾਣੀ ਦੀ 4) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਪੁੱਤਰਾ
5) ਬਦਲ ਦੇ ਧੂੰਹੇ ਵਰਗਾ 6) ਕਾਰਜ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਦੋਹਰਾ : ਏਕ ਆਪ ਮੁਰਸਦ ਦੁਤੈ ਤੀਜ ਮੁਨਸੀ ਨਾਲ ।

ਚਤੁਰਥ ਸਾਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਭਾਈ ਜੂ ਨੰਦ ਲਾਲ । 16 ।

ਕੈ ਲਰ ਮਰੈ ਕਿ ਜਾ ਮਿਲੈ ਕੈ ਕਹੀ ਚਲੈ ਪਲਾਇ¹ ।

ਇਨ ਤੀਨੋਂ ਮੈ ਖੂਬ ਜੋ ਹਮ ਸੋ ਕਹੈ ਬਨਾਇ । 17 ।

ਮਿਲੇ ਨ ਛਾਡਤ ਜੀਅ ਸੋ ਭਾਜ ਚਲਨ ਪਰਸਿਧ ।

ਪੀਰ ਕਹੀ ਸੁ ਲਹੌਰ ਕੋ ਆਛ ਕਰਨ ਅਬ ਸਿਧ । 18 ।

ਚੌਪਈ : ਦੁਤੈ ਭਿ ਮੁਨਸੀ ਪ੍ਰਗਟ ਅਲਾਈ । ਰੋਟੀ ਕੀ ਤੁਮ ਕਮੀ ਨ ਕਾਈ ।

ਜਿਹ ਚਾਲੈ ਤਿਹ ਜਾਨ ਸੁ ਰਖ । ਤੁਮ ਕੋ ਏਕ ਅਲਹ ਕਾ ਪਖ । 19 ।

ਤੁਮਰੇ ਪਿਤਾ ਬਾਪ ਅਰ ਬੰਧ । ਬਦਸਾਹੀ ਹਿਤ ਮਾਰੇ ਕੰਧ ।

ਇਹ ਤੁਮਰੀ ਕੁਲ ਕੀ ਨਿਜ ਰੀਤ । ਬਰਨਨ ਕਰਤ ਬਡੇ ਜੋ ਨੀਤ । 20 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਬਿਸਤਾਰ । ਮੁਨਸੀ ਮੁਰਸਦ ਕੀਓ ਤੁਯਾਰ ।

ਟਿਰ ਬੇਲੇ ਸੁ ਬਹਾਦਰ ਬੀਰ । ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੂ ਕਹੁ ਮਤ ਧੀਰ² । 21 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਕਹੈ ਤੂੰ ਸੁ ਜੋਈ ਕਰੋ ਮੈ ਸੁ ਸੋਈ । ਤੁਝੇ ਬੈਨ ਹੂ ਤੇ ਜੁਦਾ ਮੈ ਨ ਕੋਈ ।

ਤੁਹੀ ਬੁਧ ਸੁਧ ਮੁਰੰ ਧਾਮ ਮਾਹੀ । ਨਹੀ ਝੂਠ ਭਾਖੋ ਸਭੈ ਸਾਚੁ ਆਹੀ । 22 ।

ਹਮੈ ਰੋਜ ਤਾਤੇ ਤੁਝੇ ਜਾਨ ਲੀਨਾ । ਕਿਤਾਬੰ ਜੁ ਸਾਰੀ ਖੁਲ੍ਹ ਭੇਦ ਦੀਨਾ ।

ਮਧੰ ਪਾਤਸਾਹੀ ਸਬੈ ਲੈ ਬਿਲਾਤੀ । ਭਯੋ ਜਸੁ ਤੇਰਾ ਸੁਨ੍ਹਯੇ ਦਓਸ ਰਾਤੀ³ । 23 ।

ਪਿਤਾ ਮੋਰ ਆਪੰ ਅਸੰ ਬੈਨ ਗਾਯੋ । ਨਹੀ ਬੁਧਵਾਨੰ ਅਸੰ ਕੋ ਨ ਜਾਯੋ ।

ਦਿਨੰ ਜਾਨ ਤਾਕੀ ਹਮੈ ਗਾਠ ਦੀਨੀ । ਭਯੋ ਬੁਧ ਸਿਧੰ ਰਖ੍ਯੋ ਤੋਹਿ ਚੀਨੀ । 24 ।

ਵਡੇ ਲੋਗ ਜੋ ਹੈ ਪ੍ਰਿਥੀ ਏਸ ਮਾਹੀ । ਰਖੈ ਬੁਧਵਾਨੰ ਸਮੈ ਜਾਨ ਆਹੀ ।

ਅਬੈ ਮੋਹਿ ਨੀਕੈ ਕਹੋ ਸੁ ਬਨਾਈ । ਜਿਸੀ ਬਾਤ ਮਾਹੀ ਹਮੈ ਹੂੰ ਭਲਾਈ । 25 ।

ਲਰੋ ਕੈ ਮਰੋ ਸੰਗ ਤਾਕੇ ਸੁਧਾਰੀ । ਕਿਧੋ ਭਾਜ ਜਾਊ ਕਰੋ ਸੋ ਕਿਨਾਰੀ ।

ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਸਾਹੰ ਜਬੈ ਭੇਦ ਗਾਯੋ । ਤਬੈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਸੁ ਤਾਕੋ ਸੁਨਾਯੋ । 26 ।

ਕਹੋ ਬਾਤ ਨੀਕੀ ਮਨੈ ਜੋ ਸੁ ਮੇਰੀ । ਵਹੈ ਖੋਲ ਗਾਊ ਤੁਝੇ ਜੋ ਚੰਗੇਰੀ ।

ਤੁਝੇ ਸੁਖ ਮਾਹੀ ਹਮੈ ਸੁਖ ਜਾਨੋਂ । ਸਹੀ ਸਤ ਬਾਤੰ ਨ ਮਿਥਯਾ ਪਛਾਨੋਂ । 27 ।

ਗੁਰੂ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਇਤੈ ਆਹਿ ਆਇਓ । ਲਿਖੋ ਭੇਦ ਤਾਕੋ ਇਤੇ ਜੋ ਜਿਤਾਯੋ ।

ਵਹੈ ਆਪ ਆਖੈ ਕਰੋ ਬਾਤਸਾਹੀ । ਇਸੀ ਮਧਿ ਤੋਕੂ ਭਰੀ ਹੈ ਭਲਾਈ । 28 ।

1) ਭਜ ਜਾਈਏ 2) ਬੁੱਧੀਮਾਨ 3) ਦਿਨ ਰਾਤ

ਧਰੈ ਸੀਸ ਤੇਰੇ ਵਹੇ ਜੋ ਸੁ ਹਥਾ । ਸਭੇ ਰਾਜ ਤੇਰਾ ਸਹੀ ਜਾਨ ਸਤਾ¹ ।
 ਵਹੈ ਦੀਨ ਬੰਧੇ ਦਯਾ ਕੇਰ ਆਲਾ² । ਜਿਸੇ ਆਪ ਰਾਖੇ ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਕਾਲਾ । 29 ।
 ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਐਸੇ ਸੁ ਪੀਰੇ ਅਭਾਈ । ਕਿਤੀ ਫੌਜ ਆਛੀ ਗੁਰੂ ਪੈ ਸੁ ਆਈ ।
 ਕਹਾ ਸਾਹ ਨੰਦੇ ਇਸੇ ਤੋਨ ਥਾਨਾ । ਜਿਤੀ ਇਡ ਰਾਖੇ ਤਿਤੀ ਲੇ ਨਿਧਾਨਾ । 30 ।
 ਤਿਨੂੰ ਕੇਰ ਵਾਕੇ ਘਨੀ ਫੌਜ ਜਾਨੇ । ਨਹੀ ਬੂਠ ਯਾ ਮੈ ਸਹੀ ਸਤ ਮਾਨੇ ।
 ਜਿਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿ ਸਭੇ ਭੇਦ ਆਹੀ । ਤਿਨੂੰ ਪਾਸ ਛਪਿਯੈ ਕਹੀ ਕੋਇ ਨਾਹੀ । 31 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜਾਨ ਗੁਨਾਗਰ ਪਬ ਥਿਤਾ ਗਿਰ ਧੀਰਜ ਸਿੰਧ ਸੁ ਧੌਲ ਪਛਾਨੇ ।
 ਦੀਪਕ ਦੀਪ ਮਹੀਪ ਜਿਤੇ ਤਰੁ ਤੌਰਨ ਕੋ ਗਜ ਰਾਜ ਨਿਧਾਨੇ ।
 ਕੇਹਰ³ ਜਾਨ ਗਜਾਨ ਅਰਾਨਹ ਅੰਧ ਉਲਕ ਦਿਪੈ ਸਮ ਭਾਨੇ ।
 ਲੈ ਸਰ ਚਾਪ ਜਬੈ ਚਦਰੈ ਰਨ ਕੌਨ ਧਰੇ ਧਰ ਧੀਰਜ ਮਾਨੇ । 32 ।
 ਚਾਪ ਖਤੰਗ ਨਿਸਗ ਜਬੈ ਧਰ ਜੰਗ ਅਭੰਗ ਕੀ ਹੋਗ ਅਗਾਰੀ ।
 ਆਜਮ ਤਾਰ ਹੁ ਵਾਰ ਸੁ ਜਾਹ ਲਖੈ ਦੁਤ ਪੁੰਜ ਅਭੂਤ ਅਪਾਰੀ ।
 ਜੈਸੇ ਅਜਾ ਗਨ⁴ ਸਿੰਘ ਅਗੂਜ ਤੈਸ ਦਸਾ ਉਨ ਲੈਹੋ ਨਿਹਾਰੀ ।
 ਯੋ ਸੁ ਮਤੰਤ ਫੁਰੈ ਮੁਰ ਆਤਮ ਜੈਸ ਕਥਾ ਅਬ ਤੋਹਿ ਉਚਾਰੀ । 33 ।

ਧੀਰਜ ਸਿੰਧ ਸੁ ਬਿੰਧ ਰਣ ਚਲ ਦੀਪਕ ਬੰਭ ਕਿਧੋ ਰਨਧਾਨੀ ।
 ਜੰਗ ਜੁਰੇ ਨ ਮਰੇ ਛਿਤ ਮੰਡਲ ਸਿੰਘ ਗਇੰਧ⁵ ਕਿਧੋ ਘਨ ਜਾਨੀ ।
 ਈਸਨ ਈਸ ਕਲਸ ਜਹਾਨ ਕੇ ਪਾਵਨ ਜੁਯੋ ਘਨ ਸਾਵਨ ਬਾਨੀ ।
 ਐਸੇ ਦਯਾਲ ਲਏ ਬਿਨ ਓਟਹ ਛੋਟ ਨਹੀ ਸੁ ਕਹੋ ਸੁਨ ਕਾਨੀ । 34 ।

ਚੌਪਈ : ਖਲ ਦਲ ਤਰ ਤੌਰਨ ਕੋ ਬਿੰਦ । ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਜੂ ਨਿਰਖ ਗਇੰਦ ।
 ਸਾ ਨਗ ਇੰਦ⁶ ਨਿਰਖ ਜੋ ਪਰੀ । ਕੇਹਰ ਜਾਨ ਜੰਗ ਕੀ ਘਰੀ । 35 ।
 ਦੀਪਕ ਬੰਭੁ ਥਿਰਾ ਗਿਰ ਪਬ । ਇਨ ਤੇ ਸਤਿ ਗੁਰ ਬਡੇ ਅਲੰਭ ।
 ਸਾਗਰ ਸੀਹ ਧੁਜਾ ਭੁਜ ਮਾਨ । ਏ ਉਪਮਾ ਕਾਵਿ ਦੇਤ ਅਜਾਨ । 36 ।
 ਗੁਰ ਕੀ ਉਪਮਾ ਸਭੇ ਤੇ ਦੂਰ । ਸਾਰਦ ਸੇਸ ਨ ਪਾਵੈ ਪੂਰ ।
 ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਪ੍ਰਯਾਰ । ਕਹੇ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਬਨੇ ਬਿਹਾਰ । 37 ।

ਸਵੈਯਾ : ਰੂਖ ਕਲਪ⁷ ਪਰੀ ਸੁ ਹੁਮਾ⁸ ਪੁਨ ਪਾਰਸ ਧੇਨ⁹ ਚਿੰਤਾਮਣ ਜੋਈ ।
 ਰਿਧ ਔਰ ਸਿਧ ਪਦਾਰਥ ਕੋਟਕ ਨਾਹਿ ਅਲਭ ਗਨੋ ਤਿਨ ਸੋਈ ।
 ਰਾਜ ਬਿਕ੍ਰੰਠ ਕਿਧੋ ਸੁਰਗਾਦਿਕ ਪਾਵਤ ਹੈ ਨਰ ਉਤਮ ਓਈ ।
 ਏ ਸਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤ ਜਹਾਂ ਨਹਿ ਐਸ ਗੁਰੂ ਬਿਨ ਪਾਵਤ ਕੋਈ । 38 ।

ਤੋਟਕ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਿਧੋ ਉਪਮਾ ਸੁਨੀ ਤਿਨੀ । ਤਟ ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਸੁ ਭਨੀ ।
ਛੰਦ : ਸੁਨ ਸਾਹ ਕਹੁਯੋ ਲਿਖਵੇ ਅਰਜੀ । ਨਿਜ ਆਵਤ ਮਧਿ ਤੁਮੇ ਮਰਜੀ । 39 ।

1) ਸੱਚ 2) ਘਰ 3) ਸ਼ੇਰ 4) ਬਕਰੀਆਂ ਦਾ ਝੁੰਡ 5) ਹਾਥੀ 6) ਇੰਦਰ ਦਾ ਹਾਥੀ, ਐਰਾਵਤ
 7) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਡ 8) ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੰਛੀ 9) ਕਾਮਧੇਨੁ

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਨਾਇ ਅਨੂਪ ਧਰੋ । ਨਿਜ ਆਵਨ ਆਪ ਵਹੇ ਸੁ ਕਰੋ ।

ਤਬ ਸਾਹ ਮੁਖਿ ਕਰ ਸੁਧ ਲਿਖਾ । ਨਿਜ ਆਵਤ ਭਯੋ ਮਨ ਕੇ ਸੁ ਬਿਖਾ । 40 ।

ਭਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਲਿਖੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਤੀ ਘਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ਠਾਨੀ । ਜੈਸੀ ਆਗ¹ ਦੇਖੀ ਸੁਨੀ ਨਾਹਿ ਕਾਨੀ ।
ਦਈ ਏਕ ਹਾਥਿ ਭਲੇ ਕੇ ਮਨੁਛਾ । ਭਯੋ ਸੋਭ ਪੌਨੰ² ਪ੍ਰਭੂ ਪੈਡ ਪੁਛਾ । 41 ।

ਜਿਸੀ ਪੈਡ ਮਾਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਭੇਦ ਪਾਯੋ । ਉਸੀ ਰਾਹ ਪੁਛੇ ਹਜ਼ੂਰੰ ਸਿਧਾਯੋ ।
ਦਈ ਨਾਥ ਪਾਤੀ ਕਹਾ ਭੇਦ ਸੋਈ । ਜਿਤਾ ਮੁਖ ਬੈਨੀ ਰਟਾ ਸਾਹ ਜੋਈ । 42 ।

ਪੁਨੰ ਛੋਰ ਪਤ੍ਰੀ ਪਢੀ ਜੋਨ ਕਾਲਾ । ਲਿਖੁਯ ਸਾਹਪ੍ਰਤੰ ਕਿਧੋ ਨੰਦ ਲਾਲਾ ।
ਮੁਝੇ ਦਾਸ ਬਾਰੰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜਾਨੋ । ਨਹੀ ਅੰਨ ਭੇਦੰ ਕਛੂ ਚੀਤ ਠਾਨੋ । 43 ।

ਪਿਤਾ ਮੇਰ ਕੇਰੇ ਖਤੇ ਜੋਨ ਆਹੀ । ਮੁਝੇ ਮਧ ਤਾਤੇ ਧਰੋ ਨਾਥ ਨਾਹੀ ।
ਸਹੀ ਦਾਸ ਆਪ ਮੁਝੇ ਚੀਨ ਲੀਜੈ । ਅਗੇ ਬਾਤ ਔਰੰ ਕਹੇ ਕਾਨ ਕੀਜੈ । 44 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਜਮ ਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਸਭੇ ਮਿਲ ਦੀਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜਗ ਕੀ ਪਤਸਾਹੀ ।

ਦਛਨ ਪੂਰਬ ਸੂਬ ਅਮੀਰਨ ਮੇਲ ਅਯੋ ਇਹ ਓਰਹ ਧਾਈ ।

ਮੋਕਹ ਅੰਨ ਉਪਾਵ ਫੁਰੈ ਨਹ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੀ ਓਟ ਤਕਾਈ ।

ਜੋ ਸੁ ਮਤੰਤ ਕਹੇ ਨਿਜ ਸਾਹਿਬ ਤੋਨ ਕਰੋ ਅਬ ਆਇਸ³ ਪਾਈ । 45 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅਰਜ ਅਨੇਕੰ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਨਿਜ ਸੁਨੀ ਨਾਥ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰ ।

ਲਿਖਿਓ ਦਿਲਾਸ ਤਾਕੋ ਅਨੇਕ । ਨਹੀ ਕਰੋ ਚਿੰਤ ਮਨ ਮੈ ਸੁ ਏਕ । 46 ।

ਸਭ ਰਾਜ ਸਾਜ ਹੈ ਤੋਰ ਸੀਸ । ਇਹ ਆਜ ਕਾਲ ਮੈ ਹੋਤ ਖੀਸ⁴ ।

ਏਹ ਔਰ ਬਾਤ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਤ । ਜੋ ਹੋਨਹਾਰ ਕਹਿ ਦੇਹ ਗਤ । 47 ।

ਕਿਸ ਅੰਨ ਲੋਕ ਕੀ ਸਿਖ ਮਾਨ । ਨਰਿ ਮਿਲੀ ਤਾਸ ਕੋ ਅਗੂ ਆਨ ।

ਨਹ ਚਲੋ ਭਾਜ ਅਨਤੈ ਬਨਾਇ । ਸਨਮੁਖ ਹੋਹੁ ਗਰ ਅਸਹ⁵ ਪਾਇ । 48 ।

ਇਹ ਸੀਸ ਭੂਮ ਕੀ ਭੇਟ ਆਨ । ਬਿਨ ਲਰੇ ਮਰੇ ਨਹੀ ਪਰਤ ਪਾਨ ।

ਤੁਹ ਲਾਗ ਕਸਟ ਨਹਿ ਤਨਕ ਕੋਇ । ਇਹ ਜੁਧ ਬਿਜੈ ਅਸਕੋਤੈ⁶ ਜੋਇ । 49 ।

ਜੇ ਸਮਰ ਸੇਲ ਝਲਗ ਸੁ ਬੀਰ । ਵਹ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਭੋਗਗ ਜਗੀਰ ।

ਬਹੁ ਰਾਜਨੀਤ ਸਿਖੁਯਾ ਅਨੇਕ । ਲਿਖੀ ਸੁ ਨਾਥ ਕਰ ਏਕ ਏਕ । 50 ।

ਜੁਧੰ ਸੁ ਬਾਤ ਨਿਸਚੇ ਠਰਾਇ । ਕਹ ਲਰੇ ਆਗਰੇ ਅਗੂ ਜਾਇ ।

ਹਮ ਤਨਕ ਤੋਹ ਤੇ ਜੁਦੇ ਨਾਹਿ । ਜਿਹ ਕਰੈ ਚਿੰਤ ਤੁਹ ਨਿਕਟ ਆਹਿ । 51 ।

ਜੋ ਮੁਰ ਸੁ ਬੈਨ ਕਰਹੈ ਬਚਿਤ੍ਰ । ਇਹ ਰਾਜ ਸਾਜ ਤੇਰੋ ਸੁ ਛਤ੍ਰ ।

ਹਮ ਕਰਤ ਕੂਚ ਪਰ ਕਰਤ ਜਾਨ । ਤੁਹ ਨਿਕਟ ਸਹੀ ਆਏ ਪਛਾਨ । 52 ।

1) ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ 2) ਹਵਾ ਦੀ ਗਤੀ ਵਾਲਾ 3) ਆਗਿਆ 4) ਨਾਸ 5) ਤਲਵਾਰ 6) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਇਹ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਹਮਰੇ ਜੁ ਬੀਰ । ਨਿਜ ਪੰਜ ਲਖ ਨਿਰਖਹੁ ਸੁਧੀਰ ।
ਪੁਨ ਜੁਧ ਸੱਤ ਕਰਨਾ ਠਰਾਇ । ਪਠੇਸ ਸਿੰਘ ਇਥੇ ਬਠਾਇ । 53 ।
ਲਿਖ ਦਈ ਅਵਰ ਗਾਥਾ ਨਵੀਨ । ਜਿਮ ਪੜੇ ਆਪ ਕਰ ਲੈ ਪ੍ਰਬੀਨ ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਆਨ । ਕਰ ਦੂਤ ਸਾਕ ਪੰਚੋ ਪ੍ਰਯਾਨ । 54 ।
ਲੈ ਭਾਂਤਿ ਅਨਿਕ ਸਿਖੁਯਾ ਨਿਧਾਨ । ਜਿਹ ਹੁਤੋ ਸਾਹੁ ਪਹਚੇ ਸੁ ਆਨ ।
ਇਹ ਸੁਨਤ ਕਾਨ ਨੈਨੋ ਨਿਹਾਰ । ਜਨ ਸਾਹ ਭਯੋ ਇਕਹ ਸੁ ਚਾਰ । 55 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਤਬੈ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੋ ਤਟ ਯੋ ਬੁਲਾਈ । ਸਭੈ ਸਾਰ ਗਾਥਾ ਸੁਨੀ ਚੀਤ ਲਾਈ ।
ਲਿਖੀ ਯੋ ਜੁ ਬਾਨੀ ਜਿਤੀ ਨਾਥ ਆਖੀ । ਸੁਨੀ ਕਾਨ ਦੇ ਕੈ ਜਿਮੋ ਸਿਖ ਸਾਖੀ । 56 ।
ਪੁਨ ਸਾਹ ਭਾਖੀ ਨਹੀ ਆਪ ਆਏ । ਕਹੀ ਸਿੰਘ ਜੂ ਯੋ ਅਸੀ ਜੋ ਪਠਾਏ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੂ ਹੈ ਤੁਮੈ ਸੰਗ ਅੰਗਾ । ਜਿਤੋ ਕਾਜ ਕਰਨਾ ਕਹੋ ਹੂੰ ਨਿਸੰਗਾ । 57 ।
ਪੁਨ ਦੀਨਬੰਧੋ ਤੁਮੈ ਯੋ ਸੁ ਗਾਈ । ਬਿਨਾ ਜੁਧ ਕਾਜ ਕਰੋ ਨਾ ਸੁ ਕਾਈ ।
ਇਹੈ ਮੋਰ ਸਿਖੁਯਾ ਸੁਨੋ ਕਾਨ ਲਾਈ । ਕਰੋ ਜੰਗ ਵਾ ਸੋ ਫਤੇ ਹੈ ਭਲਾਈ । 58 ।

ਚੋਪਈ : ਜੋ ਮਿਲ ਹੋ ਆਗੇ ਉਠ ਜਾਈ । ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਲੈ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
ਦਾਰਾ ਜੁਯੋ ਸਕੋਹ ਉਨ ਮਾਰਿਯੋ । ਸਾਹਜਹਾ ਪਿਤ ਤੋਰ ਸੰਘਾਰਿਯੋ । 59 ।
ਤੈਸੀ ਦਸਾ ਤੁਮਰੀ ਵਹ ਕਰ ਹੈ । ਰਤੀ ਨ ਜਾਨੋ ਤਮ ਤੇ ਟਰ ਹੈ ।
ਬੰਦਖਾਨੇ¹ ਪਰਨਾ ਜੇਰ² । ਤੋ ਤੂ ਮਿਲੀ ਤਿਸੀ ਕੋ ਹੋਰ । 60 ।
ਜੋ ਨਿਜ ਗਾਥਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਨਾਈ । ਸਰਬ ਸਿੰਘ ਤਿਹ ਸਾਥ ਜਤਾਈ ।
ਤਬ ਹੀ ਤਾਂਹਿ ਸਾਂਤਿ ਮਨ ਆਈ । ਨਿਜ ਦਲ ਮੁਜਰਾ ਲਯੋ ਬਠਾਈ । 61 ।
ਭਾਂਤਿ ਅਨਕ ਤਿਨ ਦਰਬ ਲੁਟਾਯੋ । ਅਸੁਵ ਗਇੰਦ³ ਸੁ ਬੀਰ ਦਿਯਾਯੋ ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਨਿਜ ਫੌਜ ਸਿੰਗਾਰੀ । ਚਢ੍ਹਯੋ ਸਾਹ ਕਰੁ ਧਨ ਭਾਰੀ । 62 ।
ਦਿਲੀ ਤਿਆਗ ਆਗਰੇ ਆਯੋ । ਚੰਬਲ ਨਦੀ ਡੇਰ ਆ ਪਾਯੋ ।
ਕਈ ਲਛ ਉਹ ਲੈ ਉਤ ਆਵਾ । ਇਤ ਇਹ ਹਿਦਸਤਾਨ ਲੈ ਧਾਵਾ । 63 ।
ਤਾਤੇ ਇਹ ਬੋਹਾ ਕਿਤ ਦੂਨ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਮਧ ਆਟਕੇ ਲੂਣ ।
ਪੈ ਤਾਕੋ ਡਰ ਹੈ ਨਹੀ ਰਾਇ । ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਸੰਗ ਆਪ ਸਹਾਇ । 64 ।
ਖਲ ਦਲ ਕਉ ਮਾਰਗ ਇਹ ਭਾਂਤਿ । ਰਾਵਨ ਰਾਮ ਬਭੀਖਨ ਬਾਤ ।
ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਕਉ ਦੇ ਹੈ ਰਾਜ । ਚਿਰੀ ਬਟੇਰਾ ਜਿਹ ਬਿਧ ਬਾਜ । 65 ।

1) ਕੈਦਖਾਨੇ 2) ਅਧੀਨ 3) ਘੋੜੇ, ਹਾਥੀ

ਦੋਹਰਾ : ਮਿਲ ਦੋਊ ਦਲ ਆਨ ਕਰ ਚੰਬਲ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰ ।

ਜਥਾ ਮਤ ਬਰਨਨ ਕਰਉ ਸੁਨਹੁ ਪਿਆਰੇ ਯਾਰ । 66 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਜਥੈ ਬੀਰ ਬੀਰੰ ਮਿਲੈ ਸੈਨ ਆਈ । ਚਲੇ ਤੋਪ ਤੀਰੰ ਤੁਫੰਗੀ ਬਨਾਈ ।

ਮਚਿਯੋ ਜੁਧ ਭਾਰੋ ਤਿਸੀ ਠੋਤ ਮਾਹੀ । ਮਨੋ ਕੌਰ ਪੰਡੰ¹ ਬਡੋ ਜੰਗ ਆਹੀ । 67 ।

ਉਤੇ ਓ ਹੰਕਾਰੀ ਇਤੈ ਓ ਸੁ ਸੰਤਾ । ਉਸੇ ਜੋਰ ਬਿਤੰ ਇਸੈ ਨਾਥ ਮੰਥਾ ।

ਵਹੈ ਪੰਚ ਬੀਰੰ ਪ੍ਰਭੂ ਕੈ ਸੁ ਜੋਈ । ਗਜੰ ਪੈ ਚਢਾਏ ਲਏ ਹਾਥ ਸੋਈ । 68 ।

ਜਹਾਂ ਠਾਢ ਹੋਵਹਿ ਇਹੀ ਬਾਤ ਭਾਖੈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਮੇਰੀ ਗੁਰੂ ਲਾਜ ਰਾਖੈ ।

ਤਿਨੂੰ ਕੇਰ ਭਾਖੈ ਮੁਝੈ ਦੋਇ ਕੀਨੀ । ਕਹਾ ਮੋਰ ਜੋਧਾ ਕਹਾਵੈ ਸੁ ਚੀਨੀ । 69 ।

ਇਮੰ ਬੈਨ ਗੈਕੈ ਕਰੁਯੋ ਗਾਢ ਹੀਆ । ਪਰਿਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰੋ ਕਥੋ ਕੋਨ ਬੀਆ² ।

ਪਰੀ ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਭੁਯੋ ਕਾਸ³ ਕੰਪਯੋ । ਸਬੈ ਮਾਰ ਮਾਰੰ ਦੁਹੁ ਓਰ ਜੰਪਿਯੋ । 70 ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ :

ਸਿਵਸ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤਨੰ । ਨਚੰਤ ਧਾਰ ਚੇਤੰਨ ।

ਬੁਯੰਜ⁴ ਬੀਰ ਜੋਗਨੀ । ਫਿਰੰਤ ਮਾਸ ਭੋਗਨੀ । 71 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਿਤੇ ਰੋਜ ਜਾਨੋ । ਭਯੋ ਜੁਧ ਮਾਨੋ ।

ਦਿਨੰ ਏਕ ਤਾਹੀ । ਭਯੋ ਐਸ ਆਹੀ । 72 ।

ਸੁ ਆਜੰਮ ਬੀਰਾ । ਗਨੀਯੋ ਸਰੀਰਾ ।

ਘਨੋ ਜੋਰ ਪਾਈ । ਹਲਾ ਲੈ ਕਰਾਈ । 73 ।

ਗਹੋ ਜਾਇ ਸੀਸਾ । ਕਹਾ ਜਾਇ ਕੀਸਾ ।

ਇਮੰ ਬੈਨ ਗਾਯੋ । ਦਲੰ ਲੈਸੁ ਆਯੋ । 74 ।

ਜਿਸੰ ਕੀਟ ਟਿਡਾ । ਤਿਮੰ ਸੈਨ ਚਢਾ⁵ ।

ਅੰਰੰ ਜੋ ਪਠਾਨਾ । ਚਢੇ ਕੋਪ ਨਾਨਾ । 75 ।

ਬਹਾਦ੍ਰੰ ਨਿਹਾਰੀ । ਚਲੀ ਸੈਨ ਸਾਰੀ ।

ਜਿਤੈ ਕਿਤ ਦੇਖੀ । ਭਜੀ ਜਾਤ ਪੇਖੀ । 76 ।

ਭਯੋ ਚਿੰਤ ਮਾਹੀ । ਤਜੁਯੋ ਧੀਰ ਤਾਹੀ ।

ਡਰੁਯੋ ਜੀਯ ਭਾਰੀ । ਮਨੰ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । 77 ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਾਯੋ । ਮੁਝੈ ਯੋ ਮਰਾਯੋ ।

ਕਹੀ ਭਾਗ ਜਾਤੋ । ਸੁਖੀ ਖਾਨ ਖਾਤੋ । 78 ।

ਜਿਹੀ ਦੇਸ ਜਾਤਾ । ਬਡੋ ਬੰਸੁ ਨਾਤਾ ।

1) ਕੌਰਵ ਅਤੇ ਪਾਂਡੋ 2) ਦੂਜਾ 3) ਆਕਾਸ਼ 4) ਬਵੰਜਾ 5) ਚੜ੍ਹ ਗਈ

ਕਮੀ ਨਾਹਿ ਰੋਟੀ । ਭਈ ਬਾਤ ਖੋਟੀ । 79 ।

ਪਿਤਾ ਮੋਰ ਬਾਦੀ¹ । ਕਰੀ ਸੰਤ ਤਾਦੀ ।

ਗੁਰੂ ਸੋ ਚਿਤਾਰੀ । ਮੁਝੇ ਕੀਸੁ ਖਵਾਰੀ । 80 ।

ਪਿਤਾ ਤਾਤ ਮਾਈ । ਭਏ ਸਾਂਤ ਸਾਈ ।

ਵਹੇ ਬਾਤ ਜਾਨੀ । ਮੁਝੇ ਸੁਯੋਂ ਕਰਾਨੀ । 81 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਿਤਾ ਮੋਰ ਤੁਮ ਸੋ ਕਰੀ ਮੈ ਨ ਕਰੀ ਕਛੁ ਆਹਿ ।

ਮੋਕਹ ਆਪ ਭਰੋਸ ਦੇ ਕੁਯੋਂ ਮਾਰਿਓ ਜਗ ਨਾਹਿ² । 82 ।

ਮਾਰਨ ਆਇਓ ਮਾਰੀ ਮੈ ਕਹਤ ਸਿਆਨੇ ਲੋਇ ।

ਚਰਨਨ ਪਰਿਓ ਨ ਮਾਰੀਐ ਕਸ ਪਾਪੀ ਕਿਨ ਹੋਇ । 83 ।

ਯੋ ਲਗ ਚਿੰਤਾ ਯੋ ਕਰਤ ਸਾਹ ਬਰਾਦਰ ਬੀਰ ।

ਤੋ ਲਗ ਦਲ ਬਲ ਪ੍ਰਬਲ ਲੈ ਆਨ ਪਹੁਚੇ ਧੀਰ । 84 ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜਬ ਪਾਛ ਫਿਰ ਨਿਰਖੁਯੋ ਨੈਨ ਪਸਾਰ ।

ਕਈ ਲਛ ਦਲ ਆਵਈ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਲੈ ਨਾਰ³ । 85 ।

ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਤਬ ਸਾਹ ਕੋ ਪਾਛੇ ਬੀਰ ਨਿਹਾਰ ।

ਤੁਵ ਮਦਤ ਹਿਤ ਆਇਓ ਜਗਤ ਪੂਜ ਕਰਤਾਰ । 86 ।

ਸਵੈਯਾ : ਛੋਰ ਬਡੇ ਫਰਰੇ ਸੁ ਨਿਸਾਨਨ⁴ ਬਾਜ ਗਇੰਦ ਲਏ ਬਲ ਸਾਰੀ ।

ਪੀਤ ਕਿਤੇ ਸਿਤ⁵ ਸਿਆਮ ਬਿਰਾਜਿਤ ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਦਿਪੈ ਦੁਤ ਕਾਰੀ ।

ਦੁੰਦਭ⁶ ਘੋਖ ਸੁ ਸੰਖ ਬਜੇ ਜਨੁ ਸਾਗਰ ਕੀ ਧੁਨ ਹੋਤ ਅਪਾਰੀ ।

ਦੇਖਤ ਸਾਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਮਨ ਆਨੰਦ ਕੈ ਜਗ ਜੈ ਸੁ ਉਚਾਰੀ । 87 ।

ਚਕ੍ਰ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਗਦਾ ਬਰਛੀ ਅਸ ਢਾਰ ਸਿਲੀਮੁਖ⁷ ਤੇਗ ਨਿਹਾਰੀ ।

ਨਾਵਕ ਬਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤੁਫੰਗਹ ਦੇਖ ਭਯੋ ਛਬਿ ਉਤਮ ਸਾਰੀ ।

ਆਵਤ ਹੋਰ ਸੁ ਟੇਰ ਕਹਾ ਨਰ ਪੌਢ ਭਲੇ ਸੁਖੁ ਸੇਜ ਮਝਾਰੀ ।

ਤੋ ਹਿਤ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਅਯੋ ਨਿਜ ਸੈਨ ਲਏ ਸੁ ਅਭੂਤ ਅਪਾਰੀ । 88 ।

ਤੂੰ ਕਰ ਚਿੰਤ ਨ ਕਾਜ ਸਵਾਰਤ ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰੀ ।

ਮਾਰਿ ਲਏ ਇਨ ਕੋਟ ਕਈ ਰਿਪ⁸ ਕੌਨ ਗਨੈ ਗਨਤੀ ਬਿਸਤਾਰੀ ।

ਜੋ ਲਗ ਸਿੰਘ ਕਹੇ ਬਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋ ਲਗ ਭੀ ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਗੁਬਾਰੀ ।

ਹਾਥ ਸੁ ਹਾਥ ਨਿਹਾਰ ਨ ਪੈਯਤ ਮੇਘ ਘਟਾ ਜਿਮ ਸੈਨ ਨਿਹਾਰੀ । 89 ।

ਆਜਮ ਬੀਰ ਅਧੀਰ ਖਰੋ ਜਿਤ ਆਨ ਦਈ ਜਗਨਾਥ ਦਿਖਾਈ ।

ਮਾਰਤ ਹੋ ਕਰਨਾਨਿਧ ਲੈ ਕਛੁ ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਧਨੁ ਲੈ ਸੁ ਉਠਾਈ ।

1) ਝਗੜਾ ਜਾਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 2) ਜਗਤ ਦੇ ਰਾਜਾ 3) ਨਾਲ 4) ਝੰਡੇ 5) ਚਿੱਟੇ 6) ਨਗਾੜਾ

7) ਤੀਰ 8) ਵੇਰੀ

ਭਾਲ ਸੁਮਾਰ ਬਿਦਾਰ ਦਯੇ ਸਰ ਪਾਰ ਭਯੋ ਉਪਮਾ ਕਬਿ ਗਾਈ ।
ਬੀਚ ਗਿਰਯੋ ਗਜ ਲਾਗ ਗਏ ਸਰ ਹੋਏ ਅਪਾਰ ਤਿਨੋ ਗਤਿ ਪਾਈ । 90 ।
ਯੋ ਹਨ ਕੈ ਤਿਹ ਲੋਪ ਭਏ ਗੁਰ ਸਾਹ ਕਿਧੋ ਨਿਜ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਕੋਤਕ ਸੋ ਚਿਤ ਚੋਕ ਪਰਿਯੋ ਕਿਹ ਓਰ ਗਏ ਕਹ ਸਿੰਘ ਹਜਾਰੇ ।
ਆਪਨ ਫੌਜ ਬਿਲੋਕ ਕਹਾ ਕਿਹ ਓਰ ਦੁਰੈ¹ ਵਹ ਬੀਰ ਕਰਾਰੇ ।
ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਨਹੀ ਬੈਸ ਲਖੇ ਅਤਿ ਬੀਰ ਸੁਧੀਰ ਧਨੰ ਅਸ² ਧਾਰੈ । 91 ।

ਸੂਰਜ ਤਾਤ ਸੁ ਸਿੰਘ ਕਹਾ ਤਿਹ ਚਿੰਤ ਕਛੂ ਚਿਤ ਮੈ ਜਿਨ ਕੀਜੈ ।
ਲੋਪ ਭਏ ਤੁ ਕਹਾ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰ ਸੁਧਾ ਰਸੁ ਪੀਜੈ ।
ਪੈ ਜਿਤਨੇ ਰਿਪੁ ਹੈ ਤੁਰ³ ਅਨੰਤ ਤਾਸ ਦਬਾਇ ਭਲੀ ਬਿਧ ਲੀਜੈ ।
ਰਾਜੁ ਦਯੋ ਤੁਮ ਕੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰ ਭਲੇ ਜਗ ਜੀਜੈ । 92 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਸੁਨ ਕੇ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਆਜਮ ਲਯੋ ਕੁੰਭ ਜੁਤ ਆਨੀ ।
ਡੇਰਾ ਦੀਨੋ ਤਹੀ ਕਰਾਈ । ਜਹਾ ਲੋਥ ਨਿਜ ਰਿਪ ਕੀ ਪਾਈ । 93 ।
ਬਡੇ ਬਡੇ ਜੋ ਅਧਿਕ ਅੰਬੀਰਾ । ਭਾਜੈ ਦੇ ਪਤਿ⁴ ਹੋਇ ਅਧੀਰਾ ।
ਤੇ ਸਭ ਹੀ ਇਨ ਲਏ ਬੁਲਾਈ । ਅਪਨੇ ਕੀਨੇ ਦੇ ਵਡਆਈ । 94 ।
ਜੋ ਤੁਮ ਸਭ ਪਹਿ ਆਇ ਜਗੀਰ । ਖਾਵਹੁ ਭੁੰਚਹੁ ਸੁਖੀ ਸਰੀਰ ।
ਨਾਤਰ ਗਏ ਭਲੇ ਹਥਿਯਾਰ । ਜੋ ਤੁਮ ਸਭ ਮਹਿ ਕਛੂ ਹੰਕਾਰ । 95 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਪਰੇ ਆਨਿ ਮਧਿ ਪਾਇ । ਲੀਨੋ ਤਿਹ ਕੋ ਉਨਤ ਮਿਲਾਇ ।
ਮਨਸਬ ਲੀਨੇ ਆਇ ਲਿਖਾਇ । ਦੇਸਨ ਦੇਸਨ ਦਏ ਪਠਾਇ । 96 ।
ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਬਨਾਈ । ਬੀਰ ਅੰਬੀਰ⁵ ਬਹਾਦਰ ਰਾਈ ।
ਜੋ ਜੋ ਆਵਤ ਤਹੀ ਜੁਆਨ । ਯਾ ਬਿਧ ਬਤੀਆਂ ਕਰਤ ਬਖਾਨ । 97 ।
ਮੇਰੋ ਸਰ ਲਾਗੋ ਧਨ ਧਾਇ । ਆਜਮ ਬੀਰ ਲਯੋ ਮਮ ਘਾਇ ।
ਅੰਨ ਪਠਾਨ ਕਹੇ ਸੁ ਬਫਾਇ । ਮੁਝ ਲੈ ਮਾਰਿਯੋ ਆਜਮ ਰਾਇ । 98 ।
ਸਬ ਕੀ ਬਤੀਆਂ ਇਉਂ ਸੁਣ ਪਾਇ । ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਕਹਾ ਬਨਾਇ ।
ਭਲੇ ਖੁਜਾਵਹੁ ਤਉਣੈ ਤੀਰ । ਆਜਮ ਲਾਗੇ ਜੋ ਸੁ ਸਰੀਰ । 99 ।

ਦੋਹਰਾ : ਖੋਜ ਲਗੇ ਤਿਹ ਸਰਨ ਕਉ ਲੀਨੋ ਫੇਰ ਬਨਾਇ ।
ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਬੀਰ ਕੇ ਆਗ ਧਰੇ ਤਿਨ ਆਇ । 100 ।
ਕਹੀ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹ ਜੂ ਆਪਨੇ ਬੀਰ ਬੁਲਾਇ ।
ਜਾ ਕੇ ਦਸਤੇ ਸਰ ਮਿਲੇ ਤਵਨੇ ਹਨ੍ਯੋ ਲਖਾਇ । 101 ।

1) ਲੁਕੇ, ਛਿਪੇ

2) ਧਨੁਸ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ

3) ਵੇਰੀ ਅਤੇ ਘੋੜੇ

4) ਆਪਣੇ ਸੁਆਮੀ

5) ਅਮੀਰ, ਸਰਦਾਰ

ਚੋਪਈ : ਮੇਲ ਥਕੇ ਸਭ ਕੇ ਸੰਗ ਤੀਰਾ । ਕਾਹੂ ਸੋ ਨਹੀ ਚਲੈ ਸਰੀਰਾ ।

ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਲਲਿਤ ਗਤ ਬਾਨ । ਕਾਹੂ ਸੋ ਨਹੀ ਮਿਲਤ ਪਛਾਨ । 102 ।

ਦੀਰਘ ਖਪਰੇ¹ ਪੰਖ ਸੁ ਕਾਨ । ਕੰਚਨ ਮਈ ਬਿਰਾਜਿਤ ਬਾਨ ।

ਫੋਕ ਪੈ ਕਾਮ ਅਨੂਪਮ ਸੁਧ । ਆਕ੍ਰੁਤ ਸਵਰਨ ਬਿਰਾਜਿਤ ਮਧਿ । 103 ।

ਨਿਰਖ ਤਾਸ ਬਿਸਮੈ ਭਏ ਜਵਾਨ । ਇਹ ਬਿਧ ਭਾਖਤ ਬਚਨ ਸੁ ਆਨ ।

ਯਹ ਹਮਰੇ ਲਸਕਰ ਨਹੀ ਬਾਨਾ । ਅਰੇ ਮੀਆ ਹਮ ਸਾਚ ਬਖਾਨਾ । 104 ।

ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸਬ ਕਰੈ ਉਚਾਰ । ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਬੀਰ ਹਜਾਰ ।

ਸਾਹ ਭੇਦ ਮਨ ਮੈ ਸਭ ਜਾਨੈ । ਤੁਰਕ ਨ ਤੀਰ ਨ ਸਾਚੁ ਬਖਾਨੈ । 105 ।

ਇਕ ਆਜਮ ਲਸਕਰ ਕੇ ਬੀਰਾ । ਯੋ ਨਿਜ ਭਾਖੈ ਹਜਰਤ ਤੀਰਾ ।

ਹਮਨੈ ਅਪਨੀ ਆਖਨ ਲਹਾ । ਕੇਤਕ ਸੈਨ ਲਛ ਸੰਗ ਅਹਾ । 106 ।

ਨੀਲੇ ਫਰਰੇ² ਛੁਟੇ ਨਿਸਾਨ । ਕਈ ਲਛ ਜੋਧਾ ਬਲਵਾਨ ।

ਕਛੂ ਨਵਿਸਤਾ³ ਤੁਮਰੋ ਸਾਹਿ । ਨਭ ਤੇ ਮਾਰਿ ਫਰਿਸਤੇ ਜਾਹਿ । 107 ।

ਯਾ ਬਿਧ ਬਤੀਆਂ ਬਰਨੈ ਬੀਰ । ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਨਿਕਟ ਅੰਬੀਰ ।

ਨਿਜ ਮਨ ਮੈ ਵਹੁ ਸਭ ਬਿਧ ਜਾਨੈ । ਤਾ ਸੋ ਖੋਲਨ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੈ । 108 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਤਵਨ ਸੰਗ ਇਹ ਬਿਧ ਕਰਤ ਬਖਾਨ ।

ਹਮ ਕੋ ਸੇਵਕ ਜਾਨ ਕਰ ਗਯੋ ਕਾਜ ਨਿਧਾਨ । 109 ।

ਚੋਪਈ : ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਇਹ ਬਿਧ ਮੁਖ ਗਾਈ । ਹਮ ਕਉ ਰੁਖਸਦ⁴ ਦੀਜੈ ਭਾਈ ।

ਕਹਾ ਸਾਹ ਸਾਹਿਬ ਤਟ ਜਾਈ । ਲਿਆਵੋ ਇਹ ਦਿਸ ਬੇਗ ਚਢਾਈ । 110 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਚੜੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਾਇ । ਚਰਨ ਕਮਲ ਦਰਸੈ ਗੁਰ ਰਾਇ ।

ਕਰਤ ਕੂਚ ਦਰ ਕੂਚ ਸਿਧਾਏ । ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰ ਕੇ ਤਟ ਗਾਏ । 111 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਆਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਗੁਰ ਕੋ ਕਰ੍ਹਯੋ ਭਈ ਸਪੂਰ ਮਨਸਾ ਬਨਾਈ ।

ਸੀਸ ਪਦ ਕੰਜ ਦੁਖ ਭੰਜ ਗੁਰ ਰਾਖ ਕਰ ਲਈ ਪਰਦਛਨਾ ਅਨੰਦ ਪਾਈ ।

ਆਇਸੰ⁵ ਪਾਇ ਬਿਗਸਾਇ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਬੈਠ ਤਬ ਗਏ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਆਈ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਸਿੰਧ ਮੁਖਰ ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਦ ਸੋ ਕਹੈ ਇਮ ਬੈਨ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । 112 ।

ਕਹੋ ਸਮਾਚਾਰ ਸੁਧਾਰਿ ਕਰ ਸਾਹ ਕੀ ਕੁਸਲ ਆਨੰਦ ਸੋ ਬਸਤ ਕੀਹਾ ।

ਜੁਧ ਕੀ ਜੀਤ ਸਾ ਬੁਧ ਕੈਸੇ ਭਈ ਭਨੋ ਹਮ ਤੀਰ ਵਹ ਸਰਬ ਜੀਹਾ ।

1) ਤੀਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 2) ਧੁਜਾ, ਝੰਡੇ ; ਸਮਲੇ 3) ਬੈਠਾ ਹੈ 4) ਵਿਦਾ ਕਰੋ 5) ਆਗਿਆ

ਸੂਬ ਅੰਬੀਰ¹ ਸਬ ਲਏ ਜਸ ਮੇਲ ਕੈ ਆਪ ਕਿਹ ਥਾਨ ਹੈ ਸੁਨਹੁ ਤੀਹਾ ।
ਹਮੈ ਭੀ ਯਾਦ ਕਬ ਕਰਤ ਹੈ ਨਹਿ ਕਹੈ ਵਹੈ ਸਭ ਛੋਰ ਪਰਸੰਗ ਈਹਾ । 113 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੂ ਕੇ ਅਮੀ ਬੈਨ ਜੋਈ । ਸੁਨੈ ਸਿੰਘ ਜੂ ਨੇ ਸਬੈ ਬਾਤ ਗੋਈ² ।
ਜਿਮੰ ਜੁਧ ਸਾਰੋ ਭਯੋ ਤੋਨ ਥਾਨੈ । ਸਭੇ ਆਇ ਅੰਤੰ ਸੁ ਭੇਦੰ ਬਖਾਨੈ । 114 ।
ਫਤੇ ਜੰਗ ਕੀਨਾ ਤੁਮੈ ਆਪ ਜਾਈ । ਨਹੀ ਸਾਹ ਪੂਤੰ ਡਰਿਓ ਦੇਖ ਪਾਈ ।
ਤੁਝੈ ਬਾਰਬਾਰੰ ਕਹੈ ਯੋ ਬਨਾਈ । ਕਹਾ ਖੇਲ ਕੀਨਾ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਸਰਾਈ । 115 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਕਿਧੋ ਮੋਰ ਬਾਪੰ । ਕਰੇ ਕੋਟ ਪਾਪੰ ।
ਦਗਾ ਖੇਲ ਸਾਰੇ । ਵਹੈ ਹੈ ਚਿਤਾਰੇ । 116 ।
ਨਹੀ ਆਪ ਆਏ ਕਹਾ ਦੇਰ ਲਾਏ ।
ਮੁਝੈ ਬਾਰ ਬਾਰੀ । ਕਹੈ ਯੋ ਚਿਤਾਰੀ । 117 ।
ਪੁਨੰ ਫੇਰ ਚਛਾ । ਲਖਯੋ ਜੋ ਸੁ ਪਛਾ ।
ਦਲੰ ਕੋਟ ਸੈਨਾ । ਦਿਖੀ ਤਾਹਿ ਨੈਨਾ । 118 ।
ਅਰੰ ਕੋ ਸੁਮਾਰੀ । ਭਈ ਲੱਪ ਸੁਵਾਰੀ ।
ਤਬੈ ਧੰਨ ਗਾਯੋ । ਜਬੈ ਜੀਤ ਪਾਯੋ । 119 ।
ਇਮੰ ਬਾਤ ਸਾਰੀ । ਕਹੀ ਸਿੰਘ ਸੁਵਾਰੀ ।
ਪੁਨੰ ਆਪ ਗਾਯੋ । ਤਹਾਂ ਕੌਨ ਆਯੋ । 120 ।
ਹਮੂ ਈਤ ਥਾਨੈ । ਕਰਿਯੋ ਨਾ ਪ੍ਰਯਾਨੈ ।
ਤਹਾਂ ਕੌਨ ਆਈ । ਜਿਤੀ ਜਾ ਲਰਾਈ³ । 121 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਜਿਤੇ ਸਿੰਘ ਈਹਾਂ ਹਮੂੰ ਤੀਰ ਠਾਢੇ । ਇਨੇ ਪੂਛ ਲੀਜੈ ਇਹ ਬੈਨ ਗਾਢੇ ।
ਜਿਸੰ ਭਾਂਤਿ ਤੈਨੇ ਤਹਾਂ ਦੇਖ ਪਾਏ । ਵਹੈ ਭਾਂਤਿ ਈਹਾਂ ਭਨੋ ਭੇਦ ਹਾਏ । 122 ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵਾਚ

ਜਬੈ ਜੁਧ ਭਾਰੋ ਮਚਿਯੋ ਤਾਸ ਜਾਈ । ਕਿਧੋ ਕੋਸ ਕੇਤੇ ਪਰੀ ਸੋ ਲਰਾਈ ।
ਤਬੈ ਏਕ ਰੋਜ ਕਉਨੈ ਸੈਨ ਪਾਲੰ । ਹਲਾ ਲੈ ਕਰਾਯੋ ਵਡੇ ਜੋਰ ਨਾਲੰ । 123 ।
ਭਜੀ ਫੌਜ ਯਾਕੀ ਦਸੋ ਦਿਸ ਈਹਾਂ । ਬਨੰ ਪਤ੍ਰ ਜਾਨੰ ਚਲੇ ਬਾਤ⁴ ਜੀਹਾਂ ।
ਇਮੰ ਗੌਨ ਸੈਨੰ ਭਜੀ ਸਹ ਦੇਖੀ । ਡਰਿਯੋ ਚੀਤ ਮਾਹੀ ਰਹੀ ਨਾਂਹਿ ਸੇਖੀ । 124 ।
ਤਬੈ ਹੋਇ ਦੀਨੰ ਗੁਰੂ ਯਾਦ ਕੀਨਾ । ਤਹੀ ਆ ਦਿਦਾਰੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁ ਦੀਨਾ ।
ਕਿਤੇ ਛੁਟ ਫਰਰੇ ਨਿਸਾਨੰ ਨਿਹਾਰੇ । ਸਿਤੰ ਪੀਤ ਲਾਲੰ ਸੁ ਨੀਲੰ ਬਿਚਾਰੇ । 125 ।

1) ਅਮੀਰ, ਸਰਦਾਰ 2) ਕਹੀ 3) ਜਿਸ ਨੇ ਲੜਾਈ ਜਿਤੀ ਹੈ 4) ਵਾਤ, ਹਵਾ

ਇਹੀ ਰੂਪ ਸੈਨਾ ਦਲੰ ਲਛ ਕੇਤੇ । ਭਨੈ ਕੋਨ ਤਾਕੋ ਚਿੰਤੰ ਧਾਰ ਚੇਤੇ ।
ਧਰੇ ਚੀਰ ਸੇਤੰ ਪਿਤੰ ਨੀਲ ਸਾਰੇ । ਗਜੰ ਬਾਜ ਉਚੰ ਦਿਪੈ ਯੋ ਹਜਾਰੇ । 126 ।

ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਰੂਪੰ ਅਸੰ ਦੇਖ ਪਾਯੋ । ਅਭੂਤੰ ਅਪਾਰੰ ਅਗੰ ਨਾ ਲਖਾਯੋ ।
ਗਹੇ ਦੋਇ ਬਾਨੰ ਅਰੰ ਭਾਲ ਮਿਆਨੈ । ਹਨੈ ਬਜ੍ਜ ਜਾਨੋ ਗਿਰੰ ਬੀਚ ਬਾਨੈ । 127 ।

ਹਨੈ ਤੀਰ ਤਾਕੋ ਭਏ ਲੋਪ ਈਹਾਂ । ਘਨੰ ਜਾਨ ਸਿਆਮੰ ਦੂਰੇ ਬਿਜ ਜੀਹਾਂ ।
ਤਬੈ ਸਾਹ ਚਿੰਤੰ ਭਯੋ ਮਾਨ ਭਾਰੀ । ਧਿਰੰ ਮੋਹ ਵਾਕੇ ਕਹਾ ਯੋ ਉਚਾਰੀ । 128 ।

ਨਹੀ ਚਿੰਤ ਕੀਜੈ ਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗਾ । ਨਿਜੰ ਕਾਜ ਕੀਜੈ ਹੋਇ ਜੰਗਾ ।
ਤਬੈ ਤੋਨ ਕਾਜੰ ਕਰਿਯੋ ਪੂਰ ਭਾਰੀ । ਰਣੰਜੀਤ ਕੈ ਕੈ ਅਯੋ ਧਾਮ ਚਾਰੀ । 129 ।

ਪੁਰੰ ਆਗਰੇ ਕੈ ਬਸਿਯੋ ਮਧਿ ਆਈ । ਹਮੂ ਲੀਨ ਆਗਿਆ ਬਿਦਾ ਦੇਹੁ ਭਾਈ ।
ਤਿਨੈ ਯੋ ਸੁ ਭਾਖੀ ਹਮੂ ਕੋ ਸੁਨਾਈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁ ਦਯਾਲੰ ਇਸੈ ਲਿਆਉ ਜਾਈ । 130 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਿਪਾਸਿੰਧ ਕਾ ਪ੍ਰਯਾਨ¹ ਕਰ ਲਿਆਵੋ ਹਮਰੇ ਐਨ² ।
ਬਿਦਮਾਨ ਦਰਸਨ ਕਰੈ ਸੁਖੀ ਹੋਇ ਜੁਗ ਨੈਨ । 131 ।

ਇਮੰ ਸਾਹਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਜੋ ਮਮ ਕਹੀ ਬਨਾਇ ।
ਯੋ ਰਣ ਮੈ ਦਰਸਨ ਕੀਓ ਜੈਸੇ ਕਰਿਯੋ ਸੁਨਾਇ । 132 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਵਾਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗਾਈ । ਹਮੂ ਤੋ ਸੁ ਈਹਾਂ ਰਹੇ ਜਾਨ ਭਾਈ ।
ਸਿਰੀ ਅਸਕੇਤੰ³ ਇਹੈ ਕਾਜ ਕੀਨਾ । ਕਿਤੋ ਚੰਡ ਮਾਤਾ ਇਹੈ ਜਸੁ ਲੀਨਾ । 133 ।

ਕਿਤੋ ਚੀਤ ਬਾਰੇ ਭਯੋ ਭਰਮ ਭਾਰੀ । ਇਮੰ ਬੈਨ ਗਾਯੋ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰੀ ।
ਜਿਤੇ ਸਿੰਘ ਈਹਾਂ ਇਨੇ ਪ੍ਰਛ ਲੀਜੈ । ਤਬੈ ਬਾਕ ਮੇਰੇ ਸਦਾ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀਜੈ । 134 ।

ਸੁਨੈ ਸਿਖ ਬਾਕੰ ਤਬੈ ਯੋ ਅਲਾਯੋ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਿਨ੍ਹ ਨਾਹਿ ਪਾਯੋ ।
ਇਕੈ ਰੂਪ ਧਾਰੈ ਨਿਰਾਰੇ ਸੁ ਈਹਾਂ । ਦੁਤੇ ਜਾਇ ਚੋਜੰ ਕਰੈ ਭਾਂਤਿ ਤੀਹਾਂ । 135 ।

ਅਸੰ ਸੋਚ ਕੈ ਕੈ ਸੁਨੀ ਗਾਥ ਸਾਰੀ । ਜਿਤੀ ਜੁਧ ਮਧੰ ਬਿਤੀ ਹੋਇ ਕਾਰੀ ।
ਪੁਨੰ ਵਾਕ ਆਪੰ ਅਮੀ⁴ ਯੋ ਅਲਾਯੋ । ਕਰੋ ਕੂਚ ਡੇਰੰ ਲਖੈ ਤੋਨ ਜਾਯੋ । 136 ।

ਤਬੈ ਦਉਰ ਇਲੀ ਪ੍ਰਭੂ ਧਾਇ ਆਇਯੋ । ਸੁਨੇ ਸਿਖ ਸੰਤੰ ਬਡੋ ਮੋਦ⁵ ਪਾਯੋ ।
ਘਨੈ ਰਥ ਗਾਡੀ ਕਿਕਾਣੰ⁶ ਬਨਾਵੇ । ਗਏ ਸਿਖ ਆਗੈ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਸ ਆਏ । 137 ।

ਚੌਪਈ : ਲਏ ਭੇਟ ਸੰਗਤ ਸਭ ਸਾਰੀ । ਦਰਸਨ ਕਰਿਯੋ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
ਡੇਰਾ ਭਲੀ ਠੌਰ ਕਰਵਾਯੋ । ਜਮਨਾ ਨਿਕਟ ਸਰਬ ਮਨ ਭਾਯੋ । 138 ।

1) ਕੂਚ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ 2) ਘਰ, ਸਥਾਨ 3) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 4) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੁਲ 5) ਖੁਸ਼ੀ 6) ਘੋੜੇ

ਇਕ ਆਵਤ ਸੰਗਤ ਇਕ ਜਾਈ । ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਤੇ ਸਰਬ ਬਿਕਾਈ ।
ਆਛੇ ਭੋਜਨ ਲੇਵ ਹਜਾਰਾ । ਲੈ ਲੈ ਆਵਤ ਸਿਖ ਅਪਾਰਾ । 139 ।

ਘਨ ਜੁਯੋ ਧਨ ਕੈ ਚਢੈ ਅੰਬਾਰਾ । ਜਿਹ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਵਤਾਰਾ ।
ਖੁਸੀ ਮਹਲ ਦਰਸਨ ਇਮ ਦਯੋ । ਮਾਨਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਮੇਘ ਬਰਸਯੋ । 140 ।

ਜਿਹ ਜੈਸੀ ਇਛਾ ਕਹ ਦੇਖਿਯੋ । ਤਵਨੈ ਵਾਂਤ ਤਾਸ ਅਵਰੇਖਿਯੋ ।
ਤਬ ਲਗ ਮਨੁਖ ਸਾਹ ਕੇ ਆਏ । ਲੈ ਡੇਰਾ ਕਰ ਕੂਚ ਸਿਧਾਏ । 141 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਦਿਲੀ ਨਿਰਖ ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ¹ ਭਗਵਾਨ ।
ਮਿਲਿਨ ਸਾਹ ਕੋ ਗਉਨ ਕਉ ਕੀਨੋ ਤਬੈ ਪ੍ਰਯਾਨ² । 142 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਸੁਲਤਾਨੀ ਜੰਗ ਕਰ ਬਹਾਦਰ
ਸਾਹਿ ਬਿਜੈ ਭਵੇਤਿ ਦਿਲੀ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਪਚੀਸਮੋ ਧਯਾਯ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 25 । ਅਫਜੂ ।

1) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 1) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਕੂਚ

ਚੋਪਈ : ਦਿਲੀ ਨਿਰਖ ਖਾਲਸੇ ਭਾਇ । ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਸੁਭ ਰਹਤ ਦ੍ਰਿੜਾਇ ।
 ਪੁਨ ਨਿਜ ਕ੍ਰੁਚ ਕਰਤ ਚੜ ਧਾਏ । ਕ੍ਰੁਚ ਮੁਕਾਮ ਕਰਤ ਚੜ ਆਏ । 1 ।
 ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਮਥੁਰਾ ਜਬ ਰਹੀ । ਕਰੋ ਮੁਕਾਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹੀ ।
 ਤਵਨ ਰਾਤ੍ਰ ਤਿਹ ਬਸੇ ਦਯਾਲ । ਕਰਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤਿਹ ਅਧਿਕ ਬਿਸਾਲ । 2 ।
 ਭੋਰ ਭਏ ਤਾਤੇ ਚੜ ਧਾਏ । ਮਥੁਰਾ ਮਧਿ ਪੁਰੀ ਤਬ ਆਏ ।
 ਸੂਰਜ ਕੁੰਡ ਕੀਓ ਨਿਜ ਡੇਰਾ । ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰਾ । 3 ।
 ਤਾਤੇ ਨਾਥ ਸੁ ਪਾਰ ਸਿਧਾਏ । ਗੋਕਲ ਦੇਖਨ ਕਾਜ ਸੁ ਆਏ ।
 ਨਿਰਖੀ ਸਰਬ ਠੋਰ ਚਿਤ ਲਾਈ । ਜੁਯੋਂ ਨਿਜ ਕੀਨੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਨਾਈ¹ । 4 ।
 ਜਹਾਂ ਪੂਤਨਾ ਹਨੇ ਅਘਾਸੁਰ² । ਮਾਰੇ ਧੋਨਕ ਦੈਤ ਬਛਾਸੁਰ ।
 ਪਬ³ ਗੋਵਰਧਨ ਕਾਲੀ ਤਾਲ । ਸੂਰ ਸੂ ਤਾਪਤ ਨਾਥ ਬਿਯਾਲ । 5 ।
 ਕੁੰਜ ਗਲੀ ਸੁਭ ਮੰਡਲ ਰਾਸ । ਕੇਸੀ ਦੈਤ ਹਨਿਯੋ ਜਿਹ ਪਾਸ ।
 ਕਮਲਜ ਬਛਰੇ ਜਹਾਂ ਚੁਰਾਏ । ਇੰਦ੍ਰ ਦੈਵ ਲੈ ਦੇਖਨ ਆਏ । 6 ।
 ਔ ਜੋ ਜੋ ਇਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰਾਨ । ਨਿਰਖੇ ਆਪ ਦਯਾਨਿਧ ਆਨ ।
 ਪੁਨ ਤਾਤੇ ਮਥੁਰਾ ਫਿਰ ਗਏ । ਤਵਨੈ ਜਾਇ ਬਿਲੋਕਤ ਭਏ । 7 ।
 ਧੁਬੀਆ ਕੋ ਜਵਨੈ ਥਾ ਮਾਰਿਯੋ । ਆਨ ਕੂਬਰੀ ਕਾਜ ਸਵਾਰਿਯੋ ।
 ਧਨਖ ਕੰਸ ਕੋ ਤੋਰਿਯੋ ਜਹਾਂ । ਗਜ⁴ ਖੁੰਨੀ ਮਾਰਿਯੋ ਧਰ ਤਹਾਂ । 8 ।
 ਮੁਸਟ ਚੰਡੂਰ ਮਲ ਥੇ ਜਿਤੇ । ਪ੍ਰਾਨ ਹੀਨ ਕੀਨੇ ਜਿਤ ਤਿਤੇ ।
 ਜਾਈ ਦਮਦਮਾ ਕੰਸ ਨਿਹਾਰਸ । ਪਕੜ ਕੇਸ ਜਿਹ ਧਰਨ ਪਛਾਰਸ । 9 ।
 ਪੁਨ ਬਿਸਰਾਮ ਘਾਟ ਪਰ ਗਏ । ਅਧਿਕ ਦਾਨ ਦੀਨਨ ਕੋ ਦਏ ।
 ਪੁਨ ਤਾਤੈ ਡੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਅਯੋ । ਅਨਿਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਿਰਖ ਤੋ ਭਯੋ । 10 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਹੀ ਸਮੈ ਤਟ ਡੇਰ ਕਰ ਬਨਚਰ⁵ ਜੁਰੇ ਅਪਾਰ ।
 ਏਕ ਸਿਖ ਕੀ ਢਾਲ ਕੋ ਲੈ ਦ੍ਰੁਮ ਚਰਿਯੋ ਸੁਧਾਰ । 11 ।

ਚੋਪਈ : ਅਤ ਕੋਤਕ ਭਵਨੈ ਜਾ ਭਯੋ । ਤਾਹੀ ਸਿਖ ਕੋਪ ਅਤਿ ਕਯੋ ।
 ਕਰ ਮੈ ਧਰੀ ਤੁਫੰਗ ਸੰਭਾਰੀ । ਮੈ ਯਾ ਕੋ ਬੁਧ ਕਰੋ ਸੁ ਧਾਰੀ । 12 ।
 ਕਿਪਾਸਿੰਧ ਤਾਕੋ ਲਖ ਪਾਈ । ਬਿਗਸਤ ਭਯੋ ਗਨਿਯੋ ਨਹੀ ਜਾਈ ।
 ਆਛੋ ਭੋਜਨ ਮਿਸਟ ਮੰਗਾਇ । ਕਪ ਕੁਲ⁶ ਕਉ ਡਾਰਤ ਕਰ ਚਾਇ । 13 ।
 ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਕੋਤਕ ਅਵਰਾਏ । ਵਹ ਠਾਢੇ ਨਿਜ ਧਰ ਪਰ ਜਾਏ ।
 ਲੈ ਲੈ ਭੋਜ ਕਾਢ ਰਦਨ ਛਦ । ਕੂਦਤ ਹੈ ਬਨਚਰ ਕੈ ਉਗ ਛਦ । 14 ।

1) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ 2) ਅਘ ਨਾ ਦਾ ਦੈਤ 3) ਪਰਬਤ 4) ਹਾਥੀ 5) ਬੰਦਰ 6) ਸਾਰੇ ਬੰਦਰਾਂ ਨੂੰ

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਜਬੈ ਦੀਨ ਬੰਧਾ । ਕਰਿਯੋ ਯਾ ਸੁ ਧੰਧਾ ।
ਲਯੋ ਭੋਜ ਹਾਲਾ । ਬੁਲਿਯੋ ਕੀਸੁ ਪਾਲਾ । 15 ।

ਮੁਝ ਦੇਹੁ ਢਾਲਾ । ਕਹਾ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ ।
ਤਬੈ ਕੀਸ ਸੋਊ । ਗਯੋ ਤੀਰ ਓਊ । 16 ।

ਦਈ ਢਾਰ ਆਗੈ । ਹਸੈ ਬੀਰ ਲਾਗੈ ।
ਤਿਸੈ ਉਪੁ ਸੀਸਾ । ਕਰੰ ਜਗ ਦੀਸਾ । 17 ।

ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਫੇਰਾ । ਕਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਰਾ ।
ਦਯੋ ਭੋਜ ਅੰਨਾ । ਗਯੋ ਹੁੰ ਪ੍ਰਸੰਨਾ । 18 ।

ਕਹਾ ਨਾਥ ਜਾਈ । ਚੜਿਯੋ ਰੂਖਾ ਧਾਈ ।
ਘਨੈ ਯੋ ਸੁ ਚੋਜਾ । ਕਰੇ ਆਪ ਓਜਾ । 19 ।

ਪੁਨੰ ਫੇਰ ਗਾਈ । ਕਰੋ ਕੂਚ ਧਾਈ ।
ਲਏ ਬਾਜ ਤੰਗਾ । ਚੜੇ ਹੁੰ ਨਿਸੰਗਾ । 20 ।

ਚਲੇ ਐਸ ਧਾਈ । ਜਿਸੰ ਪਉਨ ਆਈ ।
ਪੁਜਿਯੋ ਤਉਨ ਥਾਨੈ । ਜਹਾ ਆਗਰਾਨੈ । 21 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋਜਨ ਜਬ ਆਗਰ ਰਹਾ ਕੀਨੋ ਆਪ ਮੁਕਾਮ ।
ਚਾਰ ਕੋਸ ਤਾਤੇ ਰਹੈ ਬਾਦਸਾਹ ਕੇ ਧਾਮ । 22 ।

ਚਪਈ : ਸੁਨੈ ਭੇਦ ਯਾ ਬਿਧ ਖਨ ਖਾਨਾ । ਡੇਰੇ ਬਾਗ ਮਧਿ ਕਰ ਗਿਯਾਨਾ ।
ਆਛੇ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਮਨੁਖ ਪਠਾਏ । ਬਿਨੋ ਕਰੀ ਯਾ ਬਿਧ ਉਨ ਆਏ । 23 ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਬਸੀਐ ਇਹ ਥਾਨੈ । ਹਮ ਕੋ ਅਪਨੇ ਭ੍ਰਿਤ ਪਛਾਨੈ ।
ਕਰੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਗਲ ਇਹ ਨਗਰੀ । ਤੁਮਰੈ ਚਰਨ ਛੁਵਤ ਪੁਨ ਸਗਰੀ¹ । 24 ।
ਪੁਨ ਬਚ ਭਾਖ ਲੋਗ ਗ੍ਰਿਹ ਗਏ । ਲਿਆਵਤ ਜਾਇ ਤਵਨ ਤਿਹ ਭਏ ।
ਬਡੀ ਦੇਹੁ ਹੋਤੀ ਖਨ ਖਾਨਾ । ਬਿਰਧ ਰੂਪ ਕੋ ਸਕਤ ਬਖਾਨਾ । 25 ।
ਚੜਿਓ ਝੰਭਾਣ ਹਜੂਰ ਸੁ ਆਯੋ । ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਤੇ ਅਧਿਕ ਬਿਕਾਯੋ ।
ਦਰਸਸ ਚਰਨ ਕਮਲ ਤਿਨ ਆਈ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ । 26 ।
ਬਡੇ ਭਾਗ ਭਾਖਤ ਅਬ ਭਏ । ਜਾ ਕੋ ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਚਲ ਦਏ ।
ਅਬ ਜਾਨਿਯੋ ਮੁਝ ਸਮ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਜਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਹ ਦਰਸਨ ਹੋਈ । 27 ।

ਸਬ ਅਪਨੇ ਤਿਨ ਹਾਲ ਸੁਨਾਯੋ । ਖੁਸੀ ਲਈ ਦਰਸਨ ਜਬ ਪਾਇਯੋ ।
ਤਵਨ ਰੇਨ ਪ੍ਰਭ ਬਸੇ ਤਹਾਂਹੀ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਤ ਕਰ ਪ੍ਰਯਾਨ¹ ਸਿਧਾਈ । 28 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਨਿਜੇ ਰੇਨ ਸਾਰੀ ਬਿਤੀਤ ਉਨ ਥਾਨਾ । ਚਢ੍ਹਯੋ ਗੈਨ ਮਧੰ ਜਬੈ ਦੇਵ ਭਾਨਾ² ।
ਚਲੀ ਗੋਇ³ ਤਾਕੀ ਕਿਧੋ ਐਸ ਧਾਈ । ਜਿਮੰ ਰਾਮ ਨਾਮੰ ਜਪੈ ਪਾਪ ਹਾਈ⁴ । 29 ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਆਪੰ ਸਭੈ ਨੂੰ ਸੁਨਾਯੋ । ਕਰੋ ਕੂਚ ਡੇਰਾ ਅਸੰ ਜੀਨ ਪਾਯੋ ।
ਸਭੈ ਬੀਰ ਧੀਰੰ ਲਏ ਆਗ ਆਈ । ਤਟੰ ਆਗਰੇ ਕੈ ਇਮੰ ਡੇਰ ਲਾਈ । 30 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਹਾਂ ਛਾਵਨੀ ਸਾਹ ਕੀ ਪਰੀ ਹੁਤੀ ਨਿਜ ਥਾਨ ।
ਤਹੀ ਆਨ ਡੇਰਾ ਕੀਯੋ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨ । 31 ।

ਚੌਪਈ : ਤਵਨ ਥਾਨ ਡੇਰਾ ਕੀਓ ਆਈ । ਅਦਭੁਤ ਬਾਗ ਜਹਾਂ ਸੁਖ ਦਾਈ ।
ਸਕਲ ਫੂਲ ਫਲ ਅਨ ਸੋ ਭਰਾ । ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰਾਜਤ ਜਿਹ ਤਰਾ । 32 ।
ਤਹੀ ਥਾਨ ਤਰਵਰ ਸਭ ਤਰੇ । ਸਿੰਘ ਬਿਰਾਜਿਤ ਆਨੰਦ ਭਰੇ ।
ਏਕ ਸਿੰਘ ਭਾਖੇ ਇਮ ਬੈਨਾ । ਅਵਰ ਸਿਖਯੁ ਕੋ ਕਰ ਨਿਜ ਸੈਨਾ । 33 ।
ਖਨਖਾਨਾ ਪਰ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨ । ਅਧਿਕ ਸੁ ਕਰਣਾ ਕਰੀ ਨਿਧਾਨ ।
ਕੌਨ ਬਡੇ ਇਨ ਕੀਨੋ ਕਾਮ । ਜਾ ਪੁਰ ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਗੁਰ ਸੁਯਾਮ । 34 ।
ਯੋ ਚਰਚਾ ਇਨ ਕਰਤ ਨਿਹਾਰ । ਨਿਰਖਿਯੋ ਇਹ ਦਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੁਯਾਰ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਸੁਣ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ । ਕਾ ਬਤੀਆਂ ਤੁਮ ਭਾਖਤ ਜਾਨੈ । 35 ।
ਸਰਬ ਭੇਦ ਬਰਨੋ ਇਹ ਤੀਰ । ਤੁਮ ਜੋ ਭਾਖਤ ਸਰਬ ਸਰੀਰ ।
ਸਿੰਘ ਕਹੀ ਪਗ ਪੰਕਜ⁵ ਪਾਸ । ਯੋ ਏ ਬਤੀਆਂ ਕਰਤ ਪ੍ਰਗਾਸ । 36 ।
ਖਨਖਾਨਾ ਪਰ ਆਪ ਨਿਧਾਨ । ਕਰੁਣਾ ਵਡੀ ਕਰੀ ਹਿਤ ਠਾਨ ।
ਤੁਰਕ ਹੁਤੋ ਯਹ ਬੰਸ ਮਝਾਰ । ਕਤ ਯਾ ਪਰ ਰੀਝੈ ਕਰਤਾਰ । 37 ।
ਧਾਮ ਗਏ ਯਾ ਕੇ ਨਿਜ ਧਾਇ । ਨਿਜ ਕਰਿ ਥਾਪੀ ਦਈ ਬਨਾਇ ।
ਕਵਨ ਕਰਮ ਕੀਨੋ ਇਨਸਾਰ । ਯੋ ਏ ਮੁਝ ਸੋ ਕਰਤ ਉਚਾਰ । 38 ।
ਮੈ ਯਾ ਕੋ ਬਰਨੇ ਬਚ ਸਾਈ । ਸਾਹਿਬ ਸੁ ਜਾਨੇ ਇਹ ਆਈ ।
ਯਾ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੈ ਬਿਚਾਰ । ਕਵਨ ਬਡਾ ਇਨ ਕਰ ਉਪਕਾਰ । 39 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਤਾ ਕੀ ਸੁਭ ਬਾਨੀ । ਕਰੁਣਾਸਿੰਧ⁶ ਸੁ ਐਸ ਬਖਾਨੀ ।
ਇਹ ਖਨਖਾਨਾ ਹੈ ਨਿਜ ਸਾਧੁ । ਸਾਧੁ ਮਤਿ ਸੁ ਗਤਿ ਅਗਾਧੁ । 40 ।

1) ਕੂਚ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ 2) ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ 3) ਕਿਰਨਾਂ 4) ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋਏ 5) ਕਮਲ 6) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਸੁਨ ਯਾਕੀ ਇਕ ਕਥਾ ਸੁਨਾਉ । ਤੁਮਰੇ ਚਿਤ ਕੋ ਭਰਮ ਮਿਟਾਉ ।

ਏਕ ਸਮੇ ਖਨਖਾਨਾ ਬੀਰ । ਮਧਿ ਲਹੌਰ ਹੁਤੋ ਸੁ ਅਮੀਰ । 41 ।

ਰਾਜੁ ਕਰਤ ਆਛੋ ਨਿਰਧਾਰ । ਧਰਮੁ ਅਦਾਲਤ ਪੁਨ ਮੰਝਾਰ ।

ਭਜਨੰ ਮਧਿ ਰਾਤੋ ਦਿਨ ਰੈਨ । ਹਰਿ ਬਿਨ ਅਵਰ ਨ ਨਿਰਖੇ ਨੈਨ । 42 ।

ਸਾਧ ਸੰਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ । ਜੋ ਇਛਾ ਭੋਜਨ ਦੇ ਸਰੈ ।

ਤੀਨ ਡੇਵਡੀ ਚੌਕੀ ਧਾਰ । ਆਵਤ ਸੰਤ ਦੇਤ ਹਿਤ ਕਾਰ । 43 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਾਲ ਗੁੰਦਾਈ ਸਾਧ ਜੋ ਸੁਨੀਐ ਅਤਿ ਸੁਭ ਕਾਰ ।

ਤਾ ਕੋ ਚੇਲਾ ਗੁਟਕ ਬਲ ਨਿਸ ਦਿਨ¹ ਜਾਇ ਪਹਾਰ । 44 ।

ਤਾਕੇ ਗੁਰਵਾ ਸੋ ਕਹੀ ਅਨਤ ਪੈਡ ਚਲ ਜਾਹਿ ।

ਨਗਰ ਲਹੌਰ ਸੁ ਰਾਹਿ ਕਰ ਭੂਲਨ ਕਬ ਹੀ ਪਾਇ । 45 ।

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਬੇਰ ਵਾਕੇ ਚਿਤ ਆਈ । ਦੇਖ ਲਹੌਰ ਜਾਉ ਚਲ ਭਾਈ ।

ਇਹੀ ਪੈਡੇ ਚਲ ਕਰ ਵਹੁ ਆਯੋ । ਪੰਖੀ ਜਿਉ ਨਭ ਉਡਤ ਸਿਧਾਯੋ । 46 ।

ਸਰਬ ਨਗਰ ਨਿਰਖਤ ਵਹ ਪਰਾ । ਸੰਮਤ ਆਯੋ ਬੁਰਜ ਸੁ ਤਰਾ ।

ਖਨਖਾਨਾ ਚੀਨੇ ਤਿਨ ਧਾਮ । ਦੇਵਨ ਕੇ ਜਨ ਬਨੇ ਤਮਾਮ । 47 ।

ਅਤਰ ਗੁਲਾਬ ਫੁਲੇਨ ਅਵਾਸ । ਮਹਕਤ ਹੈ ਕਸਤੂਰੀ ਰਾਸ ।

ਦੇਵਨ ਜੁਯੋ ਰਾਜਤ ਵਹ ਧਾਮ । ਜਹਾ ਖਾਨ ਜੂ ਕਰਤ ਅਰਾਮ । 48 ।

ਦੋਹਰਾ : ਉਤਰ ਤਬੈ ਅਕਾਸ ਤੇ ਨਿਰਖਿਯੋ ਮਹਲ ਨਵੀਨ ।

ਸੇਜ ਡਸੀ ਲਖ ਸਾਹ ਕੀ ਪਉਚਿਯੋ ਤਹੀ ਪ੍ਰਬੀਨ । 49 ।

ਬੈਠ ਗਯੋ ਤਬ ਤਵਨ ਪਰ ਸੀਤਲ ਆਈ ਪਵਨ ।

ਜੁਰੀ ਆਖ ਦੋਉ ਸਾਧ ਕੀ ਕਰੇ ਕਉਨ ਕਹ ਗਵਨ । 50 ।

ਨਿਰਾਜ : ਝਲੇਤ ਬਾਤ ਜੋਇ ਕੈ । ਰਹਾ ਤਹਾਂ ਜੂ ਸੋਇ ਕੈ ।

ਛੰਦ : ਇਕੈ ਜੁ ਕੌਨ ਆਇਯੋ । ਨ ਬਿਤ ਚਿਤ ਚਾਇਯੋ । 51 ।

ਸੁਖੰ ਦੁਖੰ ਸਮਾਨ ਹੀ । ਲਖੈ ਜੁ ਏਕ ਸਾਨਹੀ ।

ਭੁਲੈ ਨ ਚੀਤ ਅੰਨ ਹੈ । ਸਦੀਵ ਜੋਇ ਧੰਨ ਹੈ । 52 ।

ਤਬੈ ਸੁ ਤਉਨ ਬਾਨਿਯੈ । ਅਯੋ ਸੁ ਖਾਨ ਜਾਨਿਯੈ ।

ਬਿਲੋਕ ਸਾਜ ਸੇਜ ਹੈ । ਤਪੁਯੋ ਨ ਤਾਮ ਜੈ ਜਹੈ । 53 ।

ਗਯੋ ਸੁ ਬੈਠ ਤੀਰ ਹੈ । ਜਗੁਯੋ ਵਹੈ ਫਕੀਰ ਹੈ ।

ਭਯੋ ਅਧੀਰ ਡੋਲ ਕੈ । ਦਯੋ ਮੁਖੰ ਸੁ ਖੋਲ ਕੈ । 54 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਗੁਣੀ ਕਾ ਸੁ ਜੋਈ । ਗਿਰਿਯੋ ਮੰਚ ਸੋਈ ।
 ਲਯੋ ਖਾਨੁ ਠਾਈ । ਕਰੰ ਮਧਿ ਭਾਈ । 55 ।

ਤਬੈ ਤਉਨ ਕਾਲਾ । ਜਗੁਯੋ ਸਾਧ ਹਾਲਾ ।
 ਭਯੋ ਹੈ ਅਧੀਰਾ । ਤਿਸੀ ਕੋ ਸਰੀਰਾ । 56 ।

ਪ੍ਰਿਥੀਸੰ ਨਿਹਾਰੀ । ਡਰੁਯੋ ਸਾਧ ਭਾਰੀ ।
 ਸਮਾ ਸੋਇ ਟੋਲੈ । ਗਯੋ ਅੰਗ ਭੋਲੈ । 57 ।

ਕਹਾਯੋ ਅੰਬੀਰੰ¹ । ਡਰਾ ਕਿਯੋ ਫਕੀਰੰ ।
 ਗੁਣੀ ਏਕ ਜੋਈ । ਗਈ ਮੋਰ ਖੋਈ । 58 ।

ਕਰੰ ਮੈ ਉਠਾਈ । ਨਬਾਬੰ ਦਿਖਾਈ ।
 ਦਈ ਤਾਸ ਹਾਥਾ । ਰਟੀ ਸੁਧ ਗਾਥਾ । 59 ।

ਮੁਖੰ ਸਾਧ ਪਾਈ । ਉਡਿਯੋ ਕਾਸ² ਧਾਈ ।
 ਪਰੀ ਭਾਂਤਿ ਜੀਹਾਂ । ਉਡਾ ਤੋਨ ਤੀਹਾਂ । 60 ।

ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਆਇਯੋ । ਸਭੈ ਲੈ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਜਿਤੀ ਗਾਥ ਸਾਰੀ । ਰਟੀ ਲੈ ਬਿਥਾਰੀ । 61 ।

ਨਰੰ ਖਾਨ ਖਾਨਾ । ਬਡੋ ਸਾਧ ਜਾਨਾ ।
 ਅਨੰਤੰ ਅਗਾਧੂ । ਰਤੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਾਧੂ । 62 ।

ਅਸੰ ਅੰਨ ਕੋਈ । ਲਖਾ ਹੈ ਨ ਸੋਈ ।
 ਇਮੰ ਓਪ ਸਾਰੀ । ਚਿਲਾ³ ਲੈ ਉਚਾਰੀ । 63 ।

ਸੁ ਬਾਲੰ ਗੁੰਦਾਈ । ਕਹਾ ਧੰਨ ਭਾਈ ।
 ਮਧੰ ਰਾਜ ਸਾਜਾ । ਅਸੰ ਕੀਨ ਕਾਜਾ । 64 ।

ਤਿਸੀ ਕੋ ਦੀਦਾਰਾ । ਭਰੇ ਹੈ ਨਿਹਾਰਾ ।
 ਇਮੰ ਚੀਤ ਗਾਈ । ਚਲੁਯੋ ਸਾਧ ਧਾਈ । 65 ।

ਜਹਾਂ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ । ਅਯੋ ਸਾਧ ਪਿਆਰਾ ।
 ਲਏ ਚੇਲ ਸੰਗਾ । ਲਹੋਰੰ ਨਿਸੰਗਾ । 66 ।

ਦੋਹਰਾ : ਖਾਸ ਡੇਵਦੀ ਆਨ ਕਰ ਠਾਂਢ ਭਏ ਦੋਊ ਬੀਰ ।
 ਦਰਵਾਨਨ⁴ ਸੋ ਯੋ ਕਹੀ ਖਬਰ ਕਰਹੁ ਮਤ ਧੀਰ । 67 ।

1) ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ, ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 2) ਆਕਾਬ 3) ਚੋਲਾ 4) ਦੁਆਰਪਾਲ

ਦਰਵਾਨਨ ਯੋ ਜਾਇ ਜਿਤਾਈ । ਦੋਇ ਸਾਧ ਬੈਠੇ ਦਰ ਆਈ ।
ਚਾਰਾਨੈ ਧੋਲੀ ਨਹੀ ਲੇਈ । ਰੋਕ ਰੁਪਏ ਲੇਤ ਨ ਸੇਈ । 68 ।

ਨਬਾਬ ਤਰਾ¹ ਭਾਖਤ ਹਮ ਜਾਈ । ਕਰਨੇ ਹੈ ਜੁਗ ਸੁਖਨ² ਬਨਾਈ ।
ਆਇਸ³ ਹੋਇ ਤ ਆਵਨ ਪਾਵੈ । ਨਹੀ ਤੁ ਕਿਤ ਹੀ ਪਰੈ ਸਿਧਾਵੈ । 69 ।

ਲੀਨੇ ਭੀਤਰ ਦੋਇ ਬੁਲਾਈ । ਪਾਸ ਨਬਾਬ ਬੈਠੇ ਇਮ ਆਈ ।
ਭੇਟਾ ਧਰੀ ਤੀਨ ਤੀਨ ਆਨ । ਤਿਨ ਕੋ ਨਿਰਖ ਕਹਾ ਇਮ ਖਾਨ । 70 ।

ਯਾਕੇ ਗੁਨ ਮੁਹਿ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਾਵੇ । ਨਾਤਰ ਮੁਝ ਤੇ ਪਰੇ ਉਠਾਵੇ ।
ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਖਾਨ ਬਲਵਾਨ । ਏ ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਅਛਭੁਤ ਜਾਨ । 71 ।

ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਯਹ ਖਾਰੇ ਕੋ ਬਿਲੁ । ਬਨਿਯੋ ਰਸਾਇਨ ਜਰ ਕੋ ਨਿਲ ।
ਕਈ ਲਛ ਮਣ ਹੋਸੀ ਧਾਤ । ਤਾਮੈ ਦਏ ਕਨਕ ਅਵਦਾਤ । 72 ।

ਇਹ ਗੁਣ ਪਾਰੇ ਮਧਿ ਸੁ ਬਿਲ । ਕੰਚਨ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੈ ਢਿਲ ।
ਗੁਟਕਾ ਮੈ ਗੁਣ ਏਹੁ ਪਛਾਨ । ਮੁਖ ਮੈ ਡਾਰ ਉਡੈ ਅਸਮਾਨ । 73 ।

ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੇ ਦਰ ਦੀਦਾਰ । ਅਮਰਨ ਜੁਯੋ ਬਿਚਰੈ ਸੰਸਾਰ ।
ਤੀਸਰ ਇਹ ਬੰਦੇਜ ਕੀ ਬਰੀ । ਤਰੁਨੀ ਨਰੁ ਭੋਗੈ ਨਿਸ ਸਰੀ⁴ । 74 ।

ਕਬੀ ਨ ਮੂੰਚੈ ਸਾਇਕ ਪੰਚ । ਸਭ ਤਰੁਨੀ ਮਨ ਲੇਵੇ ਬੰਚ ।
ਐਸੇ ਗੁਨ ਪੀਨਹੁ ਇਹੁ ਚੀਜ । ਸਿਧ ਕੋ ਬੂਰ ਲਭ ਇਹ ਬੀਜ । 75 ।

ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਤਿਨ ਕੀ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਖਾਨ ਉਚਾਰਿਓ ਬੇਗ ਉਠਾਇ ।
ਯਹ ਮੇਰੋ ਕਾਰਜ ਨਹੀ ਬੀਰ । ਮੈ ਜਾਨਿਓ ਕੋਊ ਸਾਧ ਸਰੀਰ । 76 ।

ਦੁਅੈ ਬਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਸਾਰ । ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਇ ਉਤਾਰਹੁ ਪਾਰ ।
ਕੇ ਵਹਿ ਮੁਹਿ ਪੈ ਸੁਨਿ ਹੈ ਧਾਇ । ਕੈ ਤਾਰਹਿਗੇ ਮੁਝੈ ਸੁਨਾਇ । 77 ।

ਮੋਰੋ ਅਰੁ ਤਾਹੁ ਕੋ ਭਲਾ । ਯਾਤੇ ਅਵਰਨ ਆਛੀ ਕਲਾ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਲੇ ਤੂੰ ਯਾਕੀ ਬਾਤ । ਪਾਰਦ ਤੇ ਜੁ ਗਨ ਈਧਾਤ । 78 ।

ਤੋ ਭੈ ਕਰੋ ਰਸਾਇਣ ਬੁਝ । ਯੋ ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਇਆ ਹੋਹਿ ਨ ਮੁਝ ।
ਮੋਰ ਨ ਵਿਸਤਹਿ ਕੀ ਸੁਨ ਸੰਤ । ਮਾਇਆ ਪਰੀ ਸੁ ਅਧਿਕ ਅਨੰਤ । 79 ।

ਕਈ ਸੁ ਭੋਗਤ ਖਾਵਤ ਲੋਗਾ । ਮੋਕਹ ਕਛੁ ਨ ਹਰਖੁ ਅਰੁ ਸੋਗਾ ।

1) ਤਕ, ਪ੍ਰਤਿ 2) ਦੋ ਬੋਲ 3) ਆਗਿਆ 4) ਸਾਰੀ ਰਾਤ

ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਤਜ ਕਰ ਅਨੁਰਾਗ । ਏ ਸਭ ਕਾਲਖ ਦਾਗਾਦਾਗ¹ । 80 ।

ਗੁਟਕਾ ਮੈ ਨ ਉਡਤ ਮੁਖ ਡਾਰ । ਮੇਰੇ ਕਾਮ ਨ ਸੁਨ ਲੈ ਯਾਰ ।
ਮੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਛ ਦਲ ਪਤੀ । ਗਯੋ ਅਕੇਲਾ ਉਡ ਕਰ ਕਤੀ । 81 ।

ਕੋਨ ਵਡਾਈ ਮਿਲੀ ਜਹਾਨ । ਏਕਲ ਉਡ ਕਰ ਗਯੋ ਉਸਮਾਨ² ।
ਅਵਰੁ ਜੁ ਨਾਰਿ ਬਰੀ ਤੁਮ ਗਾਈ । ਸੋ ਭੀ ਸਾਧ ਸਿਧ ਨਹੀ ਕਾਈ । 82 ।

ਬਿਖਈ ਜੀਵ ਜਿ ਹੋਵੈ ਮੰਦ । ਇਹ ਤਾਕੀ ਗਨਤੀ ਹੈ ਗੰਦ ।
ਜੀਵ ਪਿੰਡ ਦੀਨੋ ਜਿਹ ਨਾਥ । ਵਾਕੋ ਭਜਨ ਗਵਾਇ ਅਕਾਥ । 83 ।

ਸਗਰੀ ਰੈਨ ਧਰਤ ਜੋ ਧਿਆਨ । ਪਾਵਤ ਘਟ ਮਹਿ ਗੁਣ ਨਿਧ ਗੁਯਾਨ ।
ਨਿਸ ਜਾਗੇ ਦਿਨ ਸੁਨਹੋ ਸਾਧ । ਕਿਹ ਯਹ ਮਾਰਗੁ ਲਹਾ ਅਗਾਧ । 84 ।

ਮੁਹਿ ਜਾਨਿਯੋ ਇਹ ਸਾਧੂ ਸੰਤ । ਮੁਝ ਕਹ ਅਲਹ ਬਤਾਵੈ ਮੰਤ ।
ਯੋ ਕਹ ਦੋਨੋ ਦਏ ਉਠਾਇ । ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਗਨੇ ਕੁਦਾਇ । 85 ।

ਐਸਾ ਖਨ ਖਾਨਾ ਹੋ ਬੀਰ । ਸੁਧ ਚਿੰਤੰਨ ਅਲਭ ਸਰੀਰ ।
ਇਹ ਤਾਕੋ ਤਨੁਜਾ³ ਇਕ ਧੀਰ । ਆਛੋ ਨੀਕੋ ਸੁਖਦ ਅੰਬੀਰ । 86 ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨ ਗਨੀਐ ਸਾਧ । ਪੂਰਨ ਹੋਵੇ ਮਤਹ ਅਗਾਧ ।
ਪੈ ਹਮ ਕੋ ਮਿਲਹੋ ਵਹ ਆਇ । ਦੀਰਘੁ ਦੇਹੀ ਭੇਦੁ ਜਤਾਇ । 87 ।

ਹਮ ਕੋ ਤਾਪਹਿ ਜਾਨਨ ਜੋਗ । ਆਏ ਆਦਰੁ ਹੈ ਰਸੁ ਭੋਗੁ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਤਾਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਇ । ਸਿਖਨ ਦੀਨੋ ਭੇਦੁ ਮਿਟਾਇ । 88 ।

ਕੋਤਕ ਦਿਨ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਇ । ਯੋ ਕੋਤਕ ਤਿਹ ਮਿਲਿਓ ਸੁ ਆਇ ।
ਅਧਿਕ ਮੇਘ ਇਕ ਦਿਨ ਤਹ ਆਇਯੋ । ਗਗਨ ਘੋਖ ਤੜਤਾ⁴ ਕ੍ਰਿਤ ਲਾਯੋ । 89 ।

ਪਰ੍ਹਯੋ ਨੀਰ ਤਿਹ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਜਨੁ ਛਿਰਕਾਉ ਪ੍ਰਭੁ ਹਿਤਕਾਰਾ ।
ਮਿਟਿਓ ਨੀਰ ਨਿਰਮਲ ਭਯੋ ਕਾਸਾ⁵ । ਇਹ ਬਿਧ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਓ ਬਿਲਾਸਾ । 90 ।

ਨਿਜ ਬੀਰਨ ਕੋ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ । ਹੋਹੁ ਤਿਯਾਰ ਅਬੈ ਤੁਮ ਭਾਈ ।
ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਦੇਹਿ ਦਿਦਾਰ । ਹਮ ਕੋ ਜਾਵਨ ਜੋਗ ਨਿਹਾਰ । 91 ।

ਰਸਵਾਲ ਛੰਦ :

ਮਰਿਓ ਤਾਤ ਤਾਕਾ । ਭਯੋ ਪੂਰ ਸਾਕਾ ।
ਮੁਖਿ ਯੋ ਉਚਾਰਾ । ਕਰਿਯੋ ਫੌਜ ਤਯਾਰਾ । 92 ।

1) ਮਾਇਆ 2) ਆਕਾਸ਼ 3) ਪੁੱਤਰੀ 4) ਬਿਜਲੀ 5) ਆਕਾਸ਼

ਸਜੀ ਸੈਨ ਆਛੀ । ਮਨੋ ਕੇਤ ਮਾਛੀ ।
ਭਯੋ ਆਪ ਤਯਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਭਾਰਾ । 93 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਲਗ ਮਾਨੁਖ ਸਾਹ ਕੇ ਆਛ ਨੀਕ ਬਰ ਬੁਧ ।
ਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭੈ ਲੈਨ ਗੁਰ ਸੁਮਤ ਧੀਰ ਚਿਤ ਸੁਧ । 94 ।
ਬਿਨੋ ਕਰੀ ਉਨ ਆਨ ਕਰ ਚਲੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰ ।
ਧਾਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੁ ਕੀਜੀਐ ਪਾਇ ਜਲਜ ਸੁਧ ਧਾਰ । 95 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਤਾਕੇ ਚਢੇ ਆਪ ਧਾਯੋ । ਲਏ ਸੁਰਬੀਰੰ ਤਹੀ ਆਪ ਆਯੋ ।
ਜਹਾਂ ਖਾਸ ਧਾਮ ਹੁਤੇ ਬਾਦਸਾਹੀ । ਭਇਓ ਆਨ ਠਾਢੇ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਤਾਹੀ । 96 ।

ਚੌਪਈ : ਸਭ ਬੀਰਨ ਪ੍ਰਤਿ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ । ਚਢੋ ਰਹੇ ਅਸਵਨ ਇਹ ਜਾਈ ।
ਏਕ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨਾਮਾ । ਸਾਥ ਲਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਬਲ ਧਾਮਾ । 97 ।
ਚਢੀ ਕਮਾਨ ਸਸਤ੍ਰ ਸਭ ਸਾਰੇ । ਕਮਰ ਅਨੂਪਮ ਕਵਨ ਉਚਾਰੇ ।
ਅਦਭੁਤ ਅਪਨੇ ਰੂਪ ਬਨਾਈ । ਗਯੋ ਨਾਥ ਤਵਨੇ ਪੁਨ ਜਾਈ । 98 ।
ਬੈਠਯੋ ਸਾਹ ਜਵਨ ਪੁਨ ਥਾਨੇ । ਚਕਈ ਕੰਜ^੧ ਸੂਰ ਜੁਯੋ ਜਾਨੈ ।
ਨਲਿਨ ਚਕੋਰ ਸਸੀ^੨ ਹਿਤ ਜੀਹਾਂ । ਨਿਰਖਤ ਸਾਹ ਗੁਰੂ ਕਹ ਈਹਾਂ । 99 ।
ਨਿਰਖ ਨਾਥ ਕੇ ਠਾਂਢ ਸੁ ਭਯੋ । ਪਾਇ ਸੁ ਮਧਿ ਆਨ ਕਰ ਪਯੋ ।
ਅਪਨੈ ਦੋਨੋ ਹਾਥ ਉਠਾਈ । ਪਦ ਪੰਕਜ^੪ ਸੋ ਰਹਿਓ ਲਗਾਈ । 100 ।
ਥਾਪੀ ਦਈ ਆਪ ਨਿਜ ਹਾਥਾ । ਕਹਾ ਖੁਸੀ ਰਹੁ ਆਨੰਦ ਸਾਥਾ ।
ਰਾਜ ਸਾਜ ਤੁਮ ਕੋ ਯਹ ਦੀਨਾ । ਅਪਨੀ ਬੇਸ ਭੋਗ ਪਰਬੀਨਾ । 101 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਦਭੁਤ ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਕਰ ਭਯੋ ਸਾਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
ਤਨ ਮਨ ਸਿਯੋਂ ਬਿਗਸਤ ਭਯੋ ਕਹਾ ਭਾਗ ਮੁਝ ਧੰਨ । 102 ।

ਚੌਪਈ : ਧੰਨ ਧੰਨ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਨਿਹਚਲ ਕੀਨਾ ਰਾਜ ਹਮਾਰਾ ।
ਖੁਸੀ ਧਾਰ ਹਮਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਏ । ਤਖਤ ਬਖਤ ਤੁਮ ਤੋ ਇਹ ਪਾਏ । 103 ।
ਖਲ ਦਲ ਕੋ ਕੀਨੋ ਇਮ ਨਾਸਾ । ਪੂਰਨ ਕਰੀ ਦਾਸ ਕੀ ਆਸਾ ।
ਪਰੀ ਭੀਰ ਜਿਹ ਜਿਹ ਮੁਝ ਭਾਰੀ । ਪਲ ਮਹਿ ਆਏ ਨਰ ਅਵਤਾਰੀ । 104 ।
ਦੁਸਮਨ ਕੋ ਕੀਨੋ ਚਲ ਨਾਸਾ । ਕਰ ਇਮ ਭਏ ਅਲੋਪ ਬਿਲਾਸਾ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਉਪਮਾ ਅਧਿਕ ਅਪਾਰਾ । ਬਰਨੀ ਸਾਹ ਸੁਨੀ ਨਿਰਧਾਰਾ । 105 ।

ਕਲਗੀ ਏਕ ਧੁਗਧੁਗੀ¹ ਆਨੀ । ਖਿਲਅਤ ਏਕ ਸਾਹ ਮਨ ਮਾਨੀ ।

ਪੇਟੀ ਚਿਲਕਾ² ਬਸਤ੍ਰ ਅਮੋਲ । ਆਗੈ ਧਰੇ ਹਜੂਰ ਸੁ ਖੋਲ । 106 ।

ਪੁਨ ਪਾਛੇ ਕਰ ਜੋਰ ਉਚਾਰਾ । ਖੁਸ਼ ਕਰਾਉ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਰਤਾਰਾ ।

ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹਉ ਚਰਨ ਸੰਗ ਲਾਗਾ । ਦਾਰਿਦ੍ਰ ਦੂਖ ਲਗੈ ਨਹੀ ਦਾਗਾ । 107 ।

ਯਹ ਬਰਸਾਤ ਦਰਸੁ ਇਤ ਦੀਜੈ । ਨਿਜ ਅਬ ਜਾਇ ਡੇਰ ਜਸੁ ਲੀਜੈ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਪ੍ਰਭ ਜੁ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਯੋ । ਦੀ ਰਮੂਜ³ ਬਸਤ੍ਰ ਲੈ ਚਾਇਯੋ । 108 ।

ਨਿਰਾਜ ਤਬੈ ਸੁ ਦੀਨਬੰਧ ਜੂ ਨਿਜੈ ਸੁ ਡੇਰ ਆਇਓ ।

ਛੰਦ : ਅਨੂਪ ਰੂਪ ਸੁੰਦਰੰ ਜਹਾਂ ਸੁ ਬਾਗ ਛਾਇਓ ।

ਅਨੂਪ ਛਾਵ ਜਾਸ ਕੀ ਬਿਲੋਕ ਦੇਵ ਦਾਨਵੰ ।

ਬਿਮੋਹ ਚਿਤ ਬਿਤ ਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਾਰ ਮਾਨਵੰ । 109 ।

ਸੁ ਤੀਰ ਸਿਆਮ ਬਲਭਾ ਵਹੈ ਸੁ ਬਾਗ ਜਾਨੀਐ ।

ਚੁਫੇਰ ਘੇਰ ਜਾਸ ਕੈ ਬਨੀ ਦੁਆਲ ਧਾਨੀਐ ।

ਦਰੈ ਰੂਪ ਬੈਠਕਾ ਦਿਪੰਤ ਚਾਰ ਓਰ ਹੈ ।

ਸੁ ਮਧਿ ਬੇਲ ਫੂਲ ਹੈ ਨਵੀਨ ਪੇਡ ਜੋਰ ਹੈ । 110 ।

ਸੁ ਜਾਤ ਫੂਲ ਕੰਦ ਕੀ ਗਨੇ ਗਨੇ ਸੁ ਆਇ ਕੈ ।

ਤਬੈ ਸੁ ਸੋਭ ਤੋਨ ਕੀ ਸਕੈ ਵਹੈ ਬਹੈ ਬਤਾਇਥੈ ।

ਸੁ ਐਸ ਬਾਗ ਸੁਧ ਮੈ ਲਗੁਯੋ ਸੁ ਡੇਰ ਨਾਥ ਕੋ ।

ਕਰੰਤ ਚੋਜ ਚਾਰ⁴ ਹੈ ਕਥੈ ਜੁ ਕੋਨ ਗਾਥ ਕੋ । 111 ।

ਦਿਨੈ ਜੁ ਏਕ ਤੋਨ ਜਾ ਸੁਬਾਹੁ⁵ ਕੋਇ ਆਇਓ ।

ਸੁਨੰਤ ਜਾਸ⁶ ਨਾਥ ਕੋ ਤਿਨੈ ਜੁ ਚੀਤ ਭਾਇਓ ।

ਚਲਿਓ ਹਜੂਰ ਆਇਓ ਬਿਠਾਇ ਨਾਥ ਜੂ ਲਯੋ ।

ਦਿਦਾਰ⁷ ਚਾਰ ਪਾਇਕੈ ਅਸੰ ਬਚੈ ਤਿਨੈ ਕਹਿਓ । 112 ।

ਅਨੂਪ ਤੀਰ ਆਪ ਕੇ ਚਲੰਤ ਕਾਨ ਮੈ ਸੁਨੇ ।

ਕਬੀ ਹਮੈ ਨ ਹੋਰਿਆ⁸ ਸੁ ਬੈਸ ਆਪ ਕੀ ਬਨੈ ।

ਸਕਝ ਨਾ ਗੁਲਾਮ ਕੀ ਜੁ ਐਸ ਭਾਂਤ ਗਾਇਐ ।

ਰਾਜਾਇ ਹੋਇ ਆਪ ਕੀ ਚਲਾਇ ਕੈ ਦਿਖਾਇਐ । 113 ।

ਸੁਨੰਤ ਬੈਨ ਤਾਸ ਕੇ ਉਠੇ ਪਲੰਗ ਨਾਥ ਜੂ ।

ਗਹੈ ਸੁ ਬਾਨ ਚਾਂਪ ਹੈ ਜਲੰਜ⁹ ਆਪ ਹਾਥ ਜੂ ।

1) ਛਾਤੀ ਤੇ ਲਟਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਚੋਕੀ 2) ਚੋਲਾ 3) ਨਿਰਧਨਤਾ 4) ਰਮਜ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਭੇਦ ਦੀ ਗੱਲ 5) ਸੁੰਦਰ 6) ਸੂਰਬੀਰ 7) ਜਸ, ਕੀਰਤੀ 8) ਸੁੰਦਰ 9) ਵੇਖਿਆ 10) ਕਮਲ

ਕਹੋ ਸੁਖਾਨ ਲਛ ਸੋ ਜਿਸੈ ਜੋ ਬਾਨ ਮਾਰੀਐ ।
ਸੁਤੀਰ ਬਾਨ ਨੇਰ ਮੈ ਮੁਖੰ ਮੁਝੈ ਉਚਾਰੀਐ । 114 ।

ਚੌਪਈ : ਸੁਨਤ ਪਠਾਨ ਸੁ ਬੈਨ ਬਖਾਨੀ । ਜਾਸ ਹਜੂਰ ਰਜਾਇ ਨਿਧਾਨੀ ।
ਸਮੁਹੇ ਆਗ ਸੁ ਰੂਖ ਲਖਾਈ । ਕੇਤਕ ਦੂਰ ਗਨਿਓ ਨਹੀ ਜਾਈ । 115 ।
ਵਾਕਹਿ ਨਿਰਖ ਪਠਾਨ ਉਚਾਰੀ । ਵਹਿ ਧਰਨੀ ਧਰ ਹੈ ਜੁ ਅਗਾਰੀ ।
ਤਾ ਕੋ ਹਨਿਐ ਅਵਰ ਉਚਾਰੀ । ਅਰਿ ਓਸਰ ਪ੍ਰਭਤਰ ਸੁ ਨਿਹਾਰੀ । 116 ।
ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਸਰ ਕਿਤਕ ਚਲਾਏ । ਨਿਰਖ ਪਠਾਨ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗਾਏ ।
ਆਗੇ ਸੁਨਤ ਹੁਤੇ ਗੁਰ ਬਾਨਾ । ਅਬ ਨਿਰਖੇ ਨਿਜ ਆਖਨ ਆਨਾ । 117 ।
ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਕਰ ਕਰ ਜੋ ਜੁਧ । ਇਹ ਜਾ ਆਏ ਬੀਰ ਸੁ ਬੁਧ ।
ਤੇ ਗਾਵਤ ਬਤੀਆਂ ਇਤ ਆਨ । ਸੋ ਹਮ ਨਿਰਖੇ ਈਸ ਨਿਧਾਨ । 118 ।
ਯੋ ਨਿਜ ਕਹ ਗ੍ਰਿਹ ਗਮੋ ਅੰਬੀਰ¹ । ਆਗੇ ਐ ਸੁਣ ਸੁਖਦ ਸਰੀਰ ।
ਦੁਤੈ ਦਿਵਸ ਤਵਨੈ ਸੁਭ ਬਾਨ । ਗਜਪਤਿ² ਆਏ ਲੈ ਗਜ ਜਾਨ । 119 ।
ਸਾਗਰ ਕਿਧੋ ਪਬ ਸਮ ਸੋਇ । ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ਨਾਗ ਲੈ ਓਇ ।
ਬਾਦਸਾਹ ਕੇ ਗਜਪਤਿ ਜਾਨ । ਇਹ ਬਿਧ ਬਤੀਆਂ ਕਰੀ ਬਖਾਨ । 120 ।
ਜੋ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਉ । ਕਰ ਮੁਜਰਾ ਗਜ ਕੋ ਸੁ ਦਿਖਾਉ ।
ਆਇਸ³ ਭਈ ਕਰੋ ਤਿਨ ਕਰਾ । ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਗਜ ਸੋ ਗਜ ਲਰਾ । 121 ।
ਸੁੰਡੀਆ ਸੇ ਸੁੰਡੀਆ ਗਹਿ ਲੇਹੀ । ਪਾਇਨ ਸੋ ਪਾਇਨ ਮਧਿ ਦੇਹੀ ।
ਏਕ ਭਜੈ ਇਕ ਪਾਛੇ ਪਾਇ । ਚਿੰਘਾਰਤ ਚੀਸਤ ਇਕ ਜਾਇ । 122 ।
ਇਹ ਬਿਧ ਕੌਤਕ ਤਿਨ ਸੁ ਕਰਾਏ । ਨਿਰਖਨਹਾਰ ਸਭੈ ਬਿਗਸਾਏ⁴ ।
ਦਾਮ ਦਏ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁ ਇਨਾਮ । ਆਸਿਖ⁵ ਦੇਤ ਗਏ ਵਹ ਧਾਮ । 123 ।
ਵਹੈ ਗਏ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸੁਜਾਨ । ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਗਜਵਾਨ ।
ਯੋ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨਾ ਕੇ ਕੇਤ । ਅਦਭੁਤ ਤਰਿਤੁ ਕਰੇ ਨਿਤ ਨੇਤ । 124 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਗਟ ਸੁ ਮਾਸ ਅਸਾੜ ਮੈ ਗਏ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰ ।
ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਤੀਰ ਮੈ ਆਗਰ ਨਗਰ ਮਝਾਰ । 125 ।
ਚਤੁਰ ਮਾਸ ਬਰਸਾਤ ਮੈ ਕੀਨਾ ਤਹੀ ਜਮੀਤ⁶ ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਕੀ ਸੰਗਤਾਂ ਆਵਤ ਤਹ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ । 126 ।

1) ਅਮੀਰ, ਸਰਦਾਰ 2) ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ 3) ਆਗਿਆ 4) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ 5) ਆਸ਼ਿਕਵਾਦ
6) ਠਿਕਾਨਾ, ਠਹਿਰਾਉ

ਭੋਜਨ ਪਾਕ ਸੁ ਡਾਲੀਆ ਮੇਵੇ ਅਨਿਕ ਰਿਸਾਲ¹ ।
 ਭੋਜਤ ਸਾਹ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਨਿਕਟ ਜੁ ਦੀਨ ਦਿਆਲ । 127 ।
 ਪਾਂਚ ਸਾਤ ਦਿਨ ਪਾਇ ਕੈ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਅ ਧਾਰ ।
 ਪਦ ਪੰਕਜ ਤਟ ਆਵਟੀ ਕਰ ਮਨ ਅਧਿਕ ਪਿਆਰ । 128 ।

ਚੋਪਈ : ਏਕ ਦਿਵਸ ਉਹ ਠਵਰ ਮਝਾਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਕਉਤਕ ਸੁਨਿਓ ਸੁਧਾਰਾ ।
 ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਕੋ ਨਿਜ ਪੀਰ । ਦਰਸਨ ਆਇਓ ਸਤਗੁਰ ਤੀਰ² । 129 ।
 ਆਦਰ ਜੁਤ ਤਾਕੋ ਬੈਠਾਇਯੋ । ਯਾ ਬਿਧ ਬਚਨ ਤਬੈ ਤਿਨ ਗਾਯੋ ।
 ਸਮਾਚਾਰ ਇਤ ਉਤ ਕੀ ਸਾਰੀ । ਦੋ ਦਿਸ³ ਪ੍ਰਫੀ ਸਰਬ ਸੁਧਾਰੀ । 130 ।

ਦੋਹਰਾ : ਫਿਰ ਤਿਨ ਐਸੀ ਬਿਧ ਕਹਾ ਨਿਰਖ ਕਰਤ ਅਰਦਾਸੁ ।
 ਇਕ ਸੰਸੈ ਮੁਰ ਚੀਤ ਮੈ ਕਰੋ ਚਹਤ ਪਰਗਾਸ । 131 ।
 ਏ ਨਿਜ ਸਿਖ ਜੁ ਆਪ ਕੇ ਕਰਤ ਬਾਤ ਇਹ ਭਾਇ ।
 ਘੋਰੇ ਧਨ ਸੁਤ ਲਛਮੀ ਤੁਵ ਘਰ ਆਵੈ ਧਾਇ । 132 ।

ਚੋਪਈ : ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਆਪ ਜੋ ਕਰਹੀ । ਪਾਛੇ ਯਾ ਬਿਧ ਬਤੀਆਂ ਰਰਹੀ⁴ ।
 ਸਭੁ ਕਛੁ ਤੋਕੋ ਆਵੈ ਭਾਈ । ਯਾ ਮੈ ਰਤੀ ਨ ਮਿਥਿਆ ਰਾਈ । 133 ।
 ਹਮਰੇ ਸਰਬ ਕਿਤਾਬਨ ਮਧਿ । ਸਾਹਿਬ ਲੋਕਾਂ ਬਰਨਿਓ ਸੁਧ ।
 ਜੋ ਕੁਛ ਯਾਕੇ ਮਧਿ ਲਿਲਾਰ⁵ । ਆਗੈ ਲਿਖ ਛੋਡਾ ਕਰਤਾਰ । 134 ।
 ਤਾਤੇ ਅਧਿਕ ਕਬੈ ਨਹੀ ਹੋਈ । ਲਖ ਤਤਬੀਰ⁶ ਕਰੈ ਕਿਨ ਕੋਈ ।
 ਉਨ ਕੇ ਕਹਬੇ ਮੈ ਕਛੁ ਭੇਦ । ਕਛੁ ਕੈ ਅਵੁਰ ਬਤਾਵਤ ਬੇਦ । 135 ।
 ਕੈ ਕਛੁ ਕਰਹੋ ਆਪ ਧਿਛਾਣਾ । ਕ੍ਰਯੋ ਕਰ ਜਾਇ ਭੇਦ ਦਰ ਹਾਲਾ । 136 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :

ਸੁਨੀ ਤਾਸ ਬਾਨੀ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਾਨੀ ।
 ਸੁਨੋ ਪੀਰ ਬਾਚਾ । ਕਹੋ ਭੇਦ ਸਾਚਾ । 137 ।
 ਤੁਮਾਰੇ ਸੁ ਲੋਗਾ । ਕਹੀ ਜੈਸ ਜੋਗਾ ।
 ਇਮੈ ਬਾਤ ਮਿਆਨੈ⁷ । ਨਹੀ ਭੇਦ ਜਾਨੇ । 138 ।
 ਪੁਨੰ ਔਰ ਬਾਤਾ । ਸੁਨੋ ਸਾਥ ਗਯਾਤਾ ।
 ਰਟੈ ਬੇਦ ਜੀਹਾਂ । ਕਹੈ ਸੰਤ ਤੀਹਾਂ । 139 ।
 ਤੁਮੇ ਲੈ ਦਿਖਾਊ । ਤੁਝੇ ਪੈਡ ਪਾਊ ।
 ਲਈ ਛਾਪ ਹਾਥਾ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਨਾਥਾ । 140 ।

ਦੋਹਰਾ : ਦੇ ਸਿਆਹੀ ਮੁਖ ਤੋਨ ਕੈ ਲਾਈ ਕਾਗਦ ਮਧਿ ।
 ਪੂਠੇ ਤੇ ਸੀਧੇ ਭਏ ਤਾ ਕੇ ਅਛਰ ਸੁਧ । 141 ।

1) ਰਸਾਲੇ, ਸੁਆਦੀ 2) ਪਾਸ, ਕੋਲ 3) ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ 4) ਕਹੀਆਂ 5) ਲਿਲਾਟ, ਮਸਤਕ
 6) ਤਦਬੀਰ, ਯਤਨ 7) ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ

ਚੌਪਈ : ਜੋ ਕਾਗਦ ਪਰ ਇਹ ਦਿਖਲਾਈ । ਪੂਠੇ ਅਛਰ ਸੁਧ ਲਿਆਈ ।
 ਤੁਯੋ ਬੰਦਾ ਮੁਰਸਦ ਪਹਿ ਜਾਈ । ਸਜਦਾ ਕਰਤ ਆਪ ਤਜ ਭਾਈ । 142 ।
 ਤਉ ਯਾ ਕੋ ਉਲਟਾ ਜੋ ਲੇਖ । ਸੀਧਾ ਭਯੋ ਨਜਰ ਕਰ ਦੇਖ ।
 ਸੀਧਾ ਭਯੋ ਨਵਿਸਤਾ¹ ਜੋਇ । ਰੋਜੀ ਵਧੀ ਸਿਖ ਕੀ ਸੋਇ । 143 ।
 ਸਬ ਕਿਛ ਆਯੋ ਯਾਕੇ ਧਾਮ । ਭਏ ਅਸਾਨ ਸਰਬ ਹੀ ਕਾਮ ।
 ਮੁਰਸਦ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਕੇ ਨਾਲ । ਮੁਸਕਲ ਯਾਕੋ ਕੋਇ ਨ ਖਿਯਾਲ । 144 ।
 ਅਛਰ ਵਹੀ ਹੁਤੇ ਸੁਨ ਪੀਰ । ਅਵਰ ਨ ਕਾਹੂ ਕਰੇ ਸਰੀਰ ।
 ਇਹ ਸਭ ਮੁਰਸਦ ਕੋ ਉਪਕਾਰ । ਸਾਹਿਬ ਸੂਰਤ ਤਿਸਹਿ ਨਿਹਾਰ । 145 ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਪੀਰ ਬਖਾਨੀ ਬਾਤ । ਬੰਦਾ ਨਹੀ ਰਬ ਹੋਇ ਜਾਤ ।
 ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਯੋ ਕਹ ਪਰਸੰਗਾ । ਸਾਗਰ ਜੁਦੇ ਨ ਹੋਹਿ ਤਰੰਗਾ । 146 ।
 ਤੁਯੋ ਬੰਦਾ ਤਾਕੋ ਅਰ ਰਬ । ਏਕ ਦੁਹੂ ਕਾ ਨਿਰਖਿਓ ਵਬ ।
 ਖਾਲਕ ਅਵਰ ਪਿਕੰਬਰ ਜਾਨ । ਇਕੈ ਸੂਰਤ ਬਰਨਤ ਬ੍ਰਯਾਨ । 147 ।
 ਤੁਯੋ ਸਾਹਿਬ ਅਰ ਤਾਕੇ ਸੰਤ । ਏਕ ਸਰੂਪ ਸੁਜਾਨ ਬਿਅੰਤ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਭਯੋ ਪੀਰ ਪਰਸੰਨ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲਹੋ ਬਚ ਧੰਨ । 148 ।
 ਪੀਰ ਗਯੋ ਗ੍ਰਹ ਕੋ ਜਬ ਧਾਇ । ਕਾਜੀ ਪੁਜਯੋ ਦਿਵਾਨ ਸੁ ਆਇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤ ਗੁਰੂ ਵਹ ਲਯੋ ਬੈਠਾਈ । ਬਰਤਨ ਭਏ ਬਾਤ ਬਹੁ ਭਾਈ । 149 ।
 ਪੁਨ ਕਾਜੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਹੁ ਬੈਨ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਵਤਾਰੀ ।
 ਸੰਤ ਬੇਦ ਪੈਕੰਬਰ ਜੋਇ । ਸਭ ਹੀ ਕਹਤ ਬੰਦਗੀ ਸੋਇ । 150 ।
 ਸੋ ਵਹ ਕਵਨ ਬੰਦਗੀ ਆਹਿ । ਜਾਕੋ ਕਰੈ ਜੀਵ ਇਹ ਚਾਹਿ ।
 ਭਲਾ ਹੋਇ ਜਾਤੇ ਇਹ ਜੰਤ । ਵਹੈ ਬਤਾਵਹੁ ਅਲਹ ਮੰਤ । 151 ।

ਅੜਿਲ : ਜਿਤਕ ਜੀਵ ਮਨੁਛ ਜਗਤ ਜਾਨਿਆ ।
 ਕਰਤ ਬੰਦਗੀ ਸਭ ਹੀ ਸਾਚ ਪਛਾਨੀਐ ।
 ਕੋਟ ਮਧਿ ਜਨ ਕੋਈ ਪਾਰ ਸੁ ਪਾਵਈ ।
 ਹੋ ਅਕਬ ਕਥਾ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਕੋਇ ਲਖਾਵਈ । 152 ।
 ਸੁਨਤ ਤਵਨ ਕੇ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਾਇਓ ।
 ਤਿਨ ਕਾਜੀ ਕੋ ਸੰਸਾ ਸਰਬ ਮਿਟਾਇਓ ।
 ਅਸਲ ਬੰਦਗੀ ਜਾਕੋ ਕਾਜੀ ਜਾਨੀਐ ।
 ਹੋ ਜਾ ਕੋ ਪਾਵਤ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਬਖਾਨੀਐ² । 153 ।

1) ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ 2) ਕਿਹਾ ਜਾਏ, ਬਖਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ

ਚੌਪਈ : ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸੁਧ ਆਪ ਵਹ ਹੋਈ । ਚਿੰਤਾ ਝੂਠ ਗੁਨਾਹਾ ਖੋਈ ।

ਮੁਰਸਦ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੇ ਮਧਿ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਵਰਤੈ ਹੋਇ ਸਬੁਧ । 154 ।

ਇਹ ਤੇ ਇਤਰਾ¹ ਭਜਨ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਮੁਰਸਦ ਬਾਕ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਈ ।

ਸਰਬ ਗੁਨਾਹਾਂ ਕੋ ਪਰ ਤੁਯਾਗੀ । ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਕੋ ਹੂੰ ਅਨੁਰਾਗੀ² । 155 ।

ਗੁਨਹਗਾਰ ਮਾਨੈ ਤਨੁ ਆਪ । ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਕੇ ਜਾਪੈ ਜਾਪ ।

ਆਪਨ ਆਪ ਆਪ ਕੋ ਸੋਧੈ । ਗੁਰ ਵਾਕਨ ਕਰ ਮਨ ਪਰਬੋਧੈ³ । 156 ।

ਕਾਜੀ ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿਯਾਲਾ । ਫਿਰ ਕਯੋ ਸੰਸਾ ਪਾਯੋ ਭਾਲਾ⁴ ।

ਜਬ ਇਨ ਸਰਬ ਗੁਨਾਹ ਤਿਆਗੈ । ਗੁਨਹਗਾਰ ਫਿਰ ਹੂੰ ਕਤ ਆਗੈ । 157 ।

ਹੁਕਮ ਹੋਆ ਕਾਜੀ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਤੁਝੈ ਸੁਨਾਵੈ ਕਾਨ ਸੁ ਕੀਜੈ ।

ਦੁਵੈ ਪਾਕੀ ਜਗਿਯਾਸੀ ਪਾਸ । ਤਨੁ ਅਰੁ ਮਨ ਕੀ ਦੋਊ ਖਾਸ । 158 ।

ਕਰੈ ਜਤਨ ਜਗਿਯਾਸੀ ਲਾਖੁ । ਪਾਪ ਕਰਮ ਤੇ ਲੇ ਤਨ ਰਾਖ ।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਪੂਜਾ ਇਸਨਾਨ । ਪੋਥੀ ਗ੍ਰੰਥ ਪਾਠ ਉਰ ਗੁਯਾਨ । 159 ।

ਤਨ ਕੀ ਪਾਕੀ ਇਹੈ ਬਿਚਾਰੈ । ਮਧਿ ਕੁਟੰਬ ਰਖੈ ਤਨ ਨਿਯਾਰੈ ।

ਸੁ ਨਿਆਰੈ ਨਿਜ ਤੇ ਨਹੀ ਹੋਇ । ਕੋਟਕ ਜਤਨ ਕਰੈ ਕਿਨ ਕੋਇ । 160 ।

ਜਬ ਪਰਮੇਸਰ ਕਰਣਾ ਧਾਰੈ । ਮੁਰਸਦ ਕਾਮਲ ਮਿਲੈ ਪਿਆਰੈ ।

ਤਾਕੀ ਸੁਹਬਿਤ ਯਾਕੋ ਹੋਵੈ । ਤਨ ਕੇ ਕਲਮਲ ਸਕਲ ਸੁ ਖੋਵੈ । 161 ।

ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੁਖ ਰਹੈ । ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਰੈ ।

ਯਾ ਬਿਧ ਜਤਨ ਸਿਖ ਜਬ ਕਰੈ । ਤਨ ਕੀ ਪਾਕੀ ਲੋ ਤਬ ਜੈਹੈ । 162 ।

ਤਨ ਕੀ ਪਾਕੀ ਜਬ ਇਨ ਪਾਈ । ਮਨ ਕੀ ਵਾਕੈ ਹਾਥ ਨ ਆਈ ।

ਸੂਖਮ ਮਹਲ ਸਬਦ ਕਾ ਜੋਈ । ਤਾਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ ਨ ਸੋਈ । 163 ।

ਤਬ ਯਹ ਗੁਨਹਗਾਰ ਕੈ ਨਾਹੀ । ਯੋ ਸਮਝੋ ਕਾਜੀ ਮਨ ਮਾਹੀ ।

ਜਗਿਯਾਸੀ⁵ ਪਰਹੇ ਇਹ ਬਾਤ । ਅਵਰ ਨ ਸਮਝਤ ਹੈ ਕੋਈ ਘਾਤ । 164 ।

ਤਬ ਕਾਜੀ ਫਿਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰੈ । ਬਿਨ ਉਸ ਥਾਨ ਸਤਿ ਨਿਰਧਾਰੈ ।

ਜਬ ਇਸਨੈ ਵਹ ਮਹਲ ਨ ਪਾਯੋ । ਡੋਲਤ ਫਿਰਤ ਦੂਢਤਾ ਧਾਯੋ । 165 ।

ਹੁਕਮ ਹੋਆ ਕਾਜੀ ਸੁਨ ਬੀਹ । ਯਾਮੈ ਤਨਕ ਨ ਰੋਲ ਸਰੀਰ ।

ਥਾਨੋ ਭੂਲਾ ਫਿਰੈ ਸੰਸਾਰ । ਸੋ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਪਹਿ ਯਾਰ । 166 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਗਿਯਾਸੀ ਜਬ ਜਤਨ ਕਰ ਤਣ⁶ ਤੇ ਹੂਆ ਖਲਾਸ ।

ਮਨ ਕੀ ਵਾਕੀ ਓਰ ਲਖ ਭਟਕਤ ਫਿਰਤ ਉਦਾਸ । 167 ।

ਜਬ ਇਨ ਅਪਨੀ ਬੁਧ ਮੈ ਗੁਨਹਗਾਰ ਨਿਜ ਮਾਨ ।

ਤਬ ਯਾ ਪਰ ਰਾਜੀ ਭਯੋ ਸਾਹਿਬ ਸੁਘਰ⁷ ਸੁਜਾਨ । 168 ।

1) ਚਿੰਤਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਭੰਨ 2) ਪ੍ਰਿਥਮ 3) ਜਗਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ 4) ਮਸਤਕ 5) ਜਿਗਿਆਸੂ

6) ਤਨ, ਸਰੀਰ 7) ਸੁਘੜ, ਸੁਸ਼ੋਭ

ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਯਾਤੇ ਭਯੋ ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਜੀਅ ਜਾਨ ।
ਅਬ ਇਹ ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਮੈਂ ਤੁਰਨੈ ਹਾਰ ਪਛਾਨ । 169 ।

ਇਸ ਉਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਕਾਜੀ ਕੋ ਸਮਝਾਇ ।
ਸਾਖ ਸੁ ਦਈ ਕਿਤਾਬ¹ ਕੀ ਸੁਨ ਕਾਜਨ² ਕੇ ਰਾਇ । 170 ।
ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਵਰਮਾਇਆ ਬੰਦਾ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹਿ ।
ਗੁਨਹਗਾਰ ਹੈ ਆਵਈ ਅਤਿ ਚਿਤ ਕਰ ਕੈ ਚਾਹ । 171 ।
ਮੈਂ ਤਾਕੋ ਤਬ ਮਰਤਬਾ ਪਾਕੀ ਕਾ ਲੈ ਦੇਤ ।
ਕੈਦ ਖਲਾਸੀ ਖੁਦੀ³ ਸਿਉ ਅਟਲ ਧਾਮ ਸੁਖ ਸੇਤ । 172 ।

ਚੋਪਈ : ਬਹੁਰ ਮਸਨਵੀ⁴ ਮੈਂ ਇਮ ਕਹਾ । ਸਰਬ ਘਟਾ ਮੈਂ ਸਾਹਿਬ ਅਹਾ ।
ਚੀਟੀ ਆਦਿ ਬਿਰੰਚ⁵ ਸਮਾਨ । ਸਭ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਹੈ ਭਗਵਾਨ । 173 ।
ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਜਾਨੈ ਜਬ ਕੋਇ । ਤਾਕੋ ਮੁਰਸਦ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ।
ਅੰਤਰਗਤਿ ਦੇਹਿ ਕੇ ਮਧਿ । ਸੁੰਨ ਸਬਦ ਕੀ ਪਾਵੈ ਸੁਧਿ । 174 ।
ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਜੋ ਸੰਸਾਰ । ਨਿਰਬੈ ਦੇਹਿ ਮਧਿ ਭੰਡਾਰ ।
ਸੁਰਤਿ ਸੰਕੋਚ ਖੁਲਿਓ ਤਿਹ ਤਾਲਾ । ਆਛੇ ਅਚਲ ਪਯੋ ਤਿਹ ਆਲਾ⁶ । 175 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਗਤਿ ਜਾਨ ਕਰ ਅਦਬ ਕਰੈ ਗੁਰ ਕੋਇ ।
ਯਾਮੈ ਸੰਸਾ ਕਛੁ ਨਹੀ ਖਾਲਕੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । 176 ।

ਅੜਿਲ : ਜਬ ਕਾਜੀ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਹਿਬ ਯੋ ਕਹਾ ।
ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਮਨ ਮਧਿ ਸੁ ਗਦ ਗਦ ਹੈ ਰਹਾ ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਮੁਖ ਭਾਖਿ ਬਹੁਰ ਤਿਨ ਯੋ ਕਹਾ ।
ਹੋ ਜੈਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਨਾ ਸੁ ਆਖਨ⁷ ਸੋ ਲਹਾ । 177 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਾਜੀ ਖਾਸ ਦਿਵਾਨ ਜੁ ਕੀਨਾ ਸਦਨ ਪ੍ਰਯਾਨ⁸ ।
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਗਏ ਸਾਹ ਤਟ ਜਾਨ । 178 ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੀਰ ਤਬੈ ਤਿਨ ਸਾਹ ਕੇ ਜਾਇ ਕੈ ਯੋ ਉਪਮਾ ਗੁਰ ਕੀ ਬਰ ਗਾਈ ।
ਪੂਰਨ ਹੈ ਬਚ ਪੂਰਨ ਕੇ ਕਛੁ ਭੇਦ ਨਹੀ ਇਹ ਭੀਤਰ ਰਾਈ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਬੋਲ ਅੰਬੀਰ ਉਠੇ ਦਲ ਲਛਨ ਸਾਥ ਲਰਿਯੋ ਇਕਲਾਈ⁹ ।
ਪੂਰਨ ਥੋਂ ਤਬ ਜੀਤਤ ਭਯੋ ਨਤ ਲਾਖਨ ਤੇ ਕਹੁ ਕੋ ਜਿਣ ਜਾਈ । 179 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਸਾਹ ਕਹਾ ਨਿਜ ਖਾਨਨਿ ਏਕ ਦਿਨਾ ਹਮ ਯਾ ਬਿਧ ਕੀਜੈ ।
ਲੈ ਕਰਿ ਸਾਥ ਦਯਾਨਿਧ ਕੋ ਹਮ ਖੇਲ ਸਿਕਾਰ ਸੁ ਮਾਰਗਿ ਲੀਜੈ ।

1) ਵਰਾਨ ਦੀ 2) ਕਾਜੀਆਂ ਦੇ 3) ਹਉਮੈ 4) ਮਸਨਵੀ ਮੋਲਾਨਾ ਰੂਮ 5) ਬ੍ਰਹਮਾ 6) ਘਰ, ਨਿਵਾਸ
7) ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ 8) ਪ੍ਰਸਥਾਨ 9) ਇਕਲਿਆਂ ਹੀ

ਯੋ ਸੁਨ ਬੋਲ ਅੰਬੀਰਾ¹ ਉਠੇ ਸੁ ਸਾਹ ਭਲੀ ਬਿਧ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਜੈ ।
ਤੀਰ ਨਦੀ ਜਮੁਨਾ ਬਰ ਪਾਵਨ ਕੋਟ ਚਰਿਤ ਤਹਾ ਸੁ ਕਰੀਜੈ । 180 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਕਉ ਬੋਲ ਕਰ ਕਹੀ ਸਾਹ ਇਹ ਭਾਇ² ।
ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਤੁਮ ਜਾਇ ਕਰ ਬਿਨਉ ਕਰਹੁ ਚਿਤ ਲਾਇ । 181 ।
ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਹਜਰਤ³ ਕਹੀ ਸਭ ਬਰਨੀ ਚੁਬਿਦਾਰ⁴ ।
ਕਾਲ ਸੁ ਰੋਜ ਸਿਕਾਰ ਕੋ ਸਾਹ ਕਹੀ ਨਿਰਧਾਰ । 182 ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੋ ਦਿਨ ਟਾਰ ਸਿਕਾਰ ਭਯੋ ਜਗੰਨਾਥ ਚੜਿਓ ਰਵਿ⁵ ਧੂਮ ਮਿਟਾਈ ।
ਕੰਜ ਚਕੀ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਮਨ ਇਛਤ ਬਾਤ ਵਹੈ ਉਨ ਪਾਈ ।
ਹਾਨਿਤ ਹੋਰ ਨਿਸੇਸਰ⁶ ਕੀ ਕੁਮਦੀ ਕੁਲਟਾ ਚਕਈ ਮੁਰਝਾਈ ।
ਭੋਨ ਸੁ ਬਾਹਰ ਆਇ ਬਹਾਦਰ ਬੀਰਨ ਕੋ ਬਿਧ ਯਾ ਫੁਰਮਾਈ । 183 ।

ਝੂਲਨਾ ਬੋਲ ਕਰ ਸਾਹ ਭ੍ਰਿਤਾਨ⁷ ਐਸੇ ਕਹਾ ਬਾਜ⁸ ਸੀਗਾਰ ਗਜ⁹ ਬੇਗ ਲਿਆਯੋ ।
ਛੰਦ : ਖੇਲਹੈ ਆਜ ਆਖੇਟ ਮਹਾਰਾਜ ਸੋ ਜਾਸੁ ਪਰਤਾਪ ਪੁਰ ਤੀਨ ਛਾਯੋ ।
ਸੁਨਤ ਹੀ ਸੈਨ ਸਭ ਐਨ ਚੜਤੀ ਕਰੀ ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਤਿਨ ਜਾ ਕਰਾਯੋ ।
ਏਕ ਸੋ ਏਕ ਸੈ ਮਤਿ ਜੋਧਾ ਸਭੈ ਸੁਵਾਨ¹⁰ ਸੀਚਨ¹¹ ਲੈ ਬੇਗ ਆਯੋ । 184 ।
ਧੂਤੀਆਂ ਬਾਜ ਜੁਰਰਾਨ ਸਭ ਜੋਰ ਕਰ ਲਗਰ ਟੋਡਗਰ ਨਹੀ ਅੰਤ ਪਾਏ¹² ।
ਚੀਤ ਔ ਗੋਸ ਪਨ ਬਹਰੀਆ ਨਾਲ ਲੈ ਚਵਿਯੋ ਹੈ ਸਾਹ ਪੁਨ ਧੁਨਿ ਲਗਾਏ ।
ਅਧਿਕ ਹੁਲਾਸ ਪਰਕਾਸ ਮਨ ਮੈ ਭਯੋ ਦਯਾ ਕੋ ਸਿੰਧ ਗੁਰ ਉਰ ਬਸਾਏ ।
ਚਲ ਹੈ ਉਮਡ ਕਰ ਜਲਦ ਜਿਯੋ ਬਹਾਨੀ¹³ ਬਾਗ ਬਡਭਾਗ ਕੇ ਨਿਕਟ ਆਏ । 185 ।
ਬੀਰ ਅੰਬੀਰ ਹਿਤ ਠਾਂਢਿ ਸਭ ਹੀ ਕਰੇ ਆਪ ਪਦ ਕੰਜ ਕੇ ਤੀਰ ਆਈ ।
ਭਾਂਤਿ ਆਨੇਕ ਤਿਨ ਆਨ ਅਰਜੀ ਕਰੀ ਲਏ ਗੁਰਦੇਵ ਪਲ ਮੈ ਰਿਝਾਈ ।
ਬਿਬਧ ਹੀ ਭਾਂਤਿ ਸੋ ਸਾਹ ਕੇ ਨਿਰਖ ਤੇ ਕਮਰ ਕਰਤਾਰ ਐਸੇ ਛਕਾਈ ।
ਬਸਤ੍ਰ ਉਰ ਓਢ ਕਰਿ ਖਗ ਖਾਯੋ ਗਰੇ ਜਾਸੁ ਪਰਤਾਪ ਬਰਨਿਯੋ ਨ ਜਾਈ । 186 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ :
ਧਰਿ ਯੋ ਲੈ ਨਿਖੰਗਾ । ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਅੰਗਾ ।
ਚਿਲਤਾ ਸੁ ਪੇਟੀ । ਸੁਧੰ ਸਾਰ ਭੇਟੀ । 187 ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ :
ਕਟ ਖੰਜਰ ਪੇਸਕਬਜ ਘਨੇ । ਲਘ ਆਵਧੁ ਨੇਕ ਸੁ ਕੰਨ ਗਨੇ ।
ਸਰ ਚਾਂਪ ਕਿਧੋ ਕਰ ਮਾਹਿੰ ਲਯੋ । ਚਲ ਤੀਰ ਮਨੋ ਗਜ ਕੇਸੁ ਗਯੋ । 188 ।

1) ਅਮੀਰ, ਸਰਦਾਰ 2) ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ 3) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ 4) ਚੋਬਦਾਰ 5) ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ
ਹੀ 6) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 7) ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ 8) ਘੋੜੇ 9) ਹਾਥੀ 10) ਕੁੱਤੇ 11) ਬਾਜ 12) ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ
ਭੁਕ ਵਿਚ ਬਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ 13) ਬਾਹਨੀ, ਸੈਨਾ

ਚਢਿ ਠਾਂਢ ਭਯੋ ਗਜ ਪੈ ਸੁ ਕ੍ਰਿਧੋ । ਜਿਮ ਪਬਹ ਪੈ ਰਵ ਦੇਵ ਕ੍ਰਿਧੋ ।
ਬਹੁ ਨਾਦ ਬਜੈ ਚਲਿ ਸੈਨ ਪਈ । ਜਨੁ ਪੰਕਜ ਪੂਤਹ ਧਾਰ ਹਈ । 189 ।

ਦੋਹਰਾ : ਚਢਿਯੋ ਸਾਹ ਲੈ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਖੇਲ ਅਖੇਟ ਨਿਸੰਗ ।
ਉਮਿਡ ਚਲੀ ਧੁਜਨੀ¹ ਸਭੈ ਯੋ ਸੁਤ ਬ੍ਰਹਮ ਤਰੰਗ । 190 ।
ਅਤਿ ਕਾਨਨ² ਮੈ ਜਾਇ ਕਰ ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰ ।
ਪਸਰ ਪਰੀ ਬਲ ਸੈਨਾ ਸਾਹ ਕੀ ਖੇਲਨ ਕਾਜ ਸਿਕਾਰ । 191 ।
ਰੋਝ ਹੀਛ ਝੰਖਾਰ ਸਸ ਕੋਲ ਏਣ ਪਸੁਰਾਇ³ ।
ਮਾਰਤ ਚਹੁੰ ਦਿਸ ਬੀਰ ਬਰ ਲੈ ਆਵਤ ਇਕ ਚਾਇ । 192 ।

ਚੌਪਈ : ਤੀਤਰ ਲਵੇ ਬਟੇਰ ਅਪਾਰਾ । ਲੈ ਆਵਤ ਗਹਿ ਕਰ ਅਸਵਾਰਾ ।
ਠਾਢੇ ਆਪਿ ਜਹਾਂ ਜੁਤ ਸਾਹ । ਅਰੁਨ ਗੰਡ⁴ ਬਿਚਰਤ ਜਿਹ ਆਹਿ । 193 ।
ਤੋ ਲਗ ਐਸ ਬੈਨ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਏਕ ਬੀਰ ਯੋ ਆਨ ਜਤਾਯੋ ।
ਏਹ ਬੇਲਾ ਰਾਜਿਤ ਜੁ ਘਮੰਡਾ । ਤਾਮੈ ਪਸੁ ਨਾਇਕ⁵ ਬਰਬੰਡਾ । 194 ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੋ ਲਗ ਸਿੰਘ ਬਡੋ ਨਿਕਸਿਯੋ ਨਿਜ ਰੂਪ ਭਯਾਨਕ ਹੈ ਬਲਧਾਨੀ ।
ਦੇਖ ਭਜੀ ਪ੍ਰਤਨਾ⁶ ਪਤਿ ਕੀ ਨਹੀ ਧੀਰ ਧਰਿਯੋ ਕਿਨ ਧਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨੀ ।
ਪੁੰਛ ਸਟਾ ਸੁ ਬਦਨ ਪਸਾਰ ਕੈ ਯੋ ਭਭਕਿਯੋ ਘਨ ਕੀ ਜਿਮ ਜਾਨੀ ।
ਸੈਯਦ ਸੇਖ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਜੋ ਬੀਰ ਭਜੇ ਨਹੀ ਧੀਰ ਧਰਾਨੀ । 195 ।
ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਜੁਤ ਸਾਹ ਖਰੋ ਜਿਹ ਆਨ ਕਰੀ ਬਤੀਆਂ ਬਰ ਬੀਰਨ ।
ਆਨਨ ਪੰਜ⁷ ਭਯਾਨਿਕ ਸਾਹਿਬ ਮਾਨਤ ਹੈ ਨ ਤੁਫੰਗ ਨ ਤੀਰਨ ।
ਬੀਰ ਅਮੀਰ ਸੁਧੀਰ ਹਨੇ ਰਨ ਤਾਸ ਅਯੋ ਨਹੀ ਨੇਕ ਸੁ ਚੀਰਨ !
ਯੋ ਸੁਨ ਸਾਹ ਪਯਾਨ ਕਰ੍ਹਯੋ ਗੁਰ ਸਿੰਘ ਕਰੈ ਜਿਹ ਬੀਰ ਬਦੀਰਨ । 196 ।

ਕਬਿਤ : ਲਖ੍ਯੋ ਜਬ ਆਨ ਸੇਰ, ਲੀਯੋ ਤਬ ਸੈਨ ਘੋਰ, ਅਧਿਕ ਸੁ ਭਯੋ ਨੇਰ, ਕੇਹਰ⁸ ਕੇ ਰਨ ਮੈ ।
ਨਿਕਟ ਨ ਜਾਹਿ ਬੀਰ, ਮਾਰਤ ਤੁਫੰਗ ਤੀਰ, ਜਾਂ ਪਰ ਪਰਤ ਭੀਰ, ਰਹੈ ਹੋਸ ਮਨ ਮੈ ।
ਐਸੇ ਰਨ ਹੋਭ ਸਾਹ, ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਮਨ ਮਾਹਿ, ਬੀਰਨ ਸਯੋਂ ਕਹਯੋ ਯਾਹਿ, ਮਿਲੈ ਸਭ ਜਨ ਮੈ ।
ਤੀਰਨ ਤੁਫੰਗ ਮਾਰੋ, ਖੜਗ ਸੁ ਕਰ ਧਾਰੋ, ਸੁਨ ਅਸ ਬਚ ਰਹੋ, ਬੀਰ ਜਕਿ ਤਨ ਮੈ । 197 ।

ਸਵੈਯਾ : ਖਾਨ ਬਲਿੰਦ ਪਠਾਨ ਹੁਤੋ ਇਕ ਸੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਕੈ ਉਠ ਧਾਯੋ ।
ਢਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਲਈ ਕਰ ਭੀਤਰ ਹੈਰਿਤ ਸੈਨ ਤਿਸੈ ਪਰ ਆਯੋ ।
ਆਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੁ ਸੀਸ ਦਈ ਤਿਹ ਤੁੰਡ ਪਸਾਰ ਸੁਖ ਮਧਿ ਪਾਯੋ ।

1) ਸੈਨਾ 2) ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ 3) ਸ਼ੇਰ 4) ਬਾਢਾਂ ਸਿੰਗਾ 5) ਸ਼ੇਰ 6) ਸੈਨਾ 7) ਸ਼ੇਰ
8) ਸ਼ੇਰ

ਯੋ ਪਟਕਿਯੋ ਸਟਕਯੋ ਧਰਨੀ ਪਰ ਚੀਰ¹ ਕਿਧੋ ਧੁਕੀਆ ਕੋ ਜਨਾਯੋ । 198 ।

ਮਾਰ ਸੁ ਖਾਨ ਬੁਲੰਦ ਲਯੋ ਜਬ ਸਾਹ ਕਹੀ ਭਟ ਔਰ ਸਿਧਾਰੋ ।
ਦੇਖਤ ਹੋ ਰਨ ਠਾਢ ਕਹਾਂ ਅਸ ਢਾਰਾ ਧਰੇ ਹਰਿ² ਦੇਹ ਬਿਦਾਰੋ ।
ਤਾਕਹ ਮਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਭਲੇ ਤਨ ਤੋ ਮੁਝ ਕੋ ਮੁਖਿ ਆਨ ਦਿਖਾਰੋ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਖਾਨ ਵਜੀਰ ਚਲ੍ਹਯੋ ਬਹੁ ਬੀਰਨ ਕੋ ਜੁਹੁ ਤੋ ਸਿਰਦਾਰੋ । 199 ।

ਤੈਸ ਤਹਾਂ ਤਿਨ ਸਿਪਰ³ ਗਹੀ ਕਰ ਤੇਗ ਲਏ ਹਰ ਜਛ ਅਕਾਰੋ ।
ਆਨ ਪਚਾਰਤ ਭਯੋ ਜਬ ਹੀ ਤਬ ਰੋਮ ਖਿਲਾਰ ਸੁ ਤੁੰਡ ਪਸਾਰੋ ।
ਉਚ ਉਤਾਇ ਸੁ ਦੋ ਕਰ ਕੇਹਰ ਲੈ ਕਰ ਤੋਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪ੍ਰਹਾਰੋ ।
ਕੰਪਤ ਭਯੋ ਨਹੀ ਸਾਫ ਚਲ੍ਹਯੋ ਅਸ ਤੈਸ ਤਹਾਂ ਗਹ ਮੋਊ ਪਛਾਰੋ । 200 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਸਰਦਾਰ ਜੁਗ ਜਬ ਮਾਰੇ ਤਿਹ ਥਾਨ ।
ਠਟਿਕ ਰਹੇ ਸਭ ਸੂਰਮਾ ਅਗੂ ਕਰੈ ਕੋ ਪ੍ਰਯਾਨ । 201 ।

ਸਵੈਯਾ : ਮਾਰ ਸੁ ਖਾਨ ਗਿਰਾਇ ਦਏ ਜਬ ਚਿੰਤ ਭਈ ਸਭ ਸੈਨ ਪਠਾਨੀ ।
ਪਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਸਾਹ ਨਿਹਾਰਤ ਯੋ ਬਤੀਯਾਂ ਉਹ ਠਉਰ ਬਖਾਨੀ ।
ਆਪ ਕਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਸੀ ਭਟ ਜਾਇ ਕਰੈ ਹਰਿ ਸਾਥ ਨਿਦਾਨੀ⁴ ।
ਰੋਸਨ ਨਾਮ ਸੁ ਸਿੰਘ ਹੁਤੋ ਇਕ ਰੋਸਨ ਹੈ ਜਗ ਜਾਹਿ ਕਹਾਨੀ । 202 ।

ਚੌਪਈ : ਤਾਕੀ ਓਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸੋ ਨਿਹਾਰੀ । ਕਮਲ ਨੈਨ ਸਾਰਤ⁵ ਕਰ ਸਾਰੀ ।
ਜਾਇ ਕਰੋ ਪਸੁਪਤਿ ਸੰਗ ਜੁਧਾ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਬਰਨਤ ਸਾਹ ਪ੍ਰਬੁਧਾ । 203 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇਸ⁶ ਪਾਇ ਮਨਾਇ ਸ੍ਰੀ ਅਸ ਸਿੰਘ ਸੁਚੇਤ ਭਯੋ ਬਲ ਧਾਰੀ ।
ਬਾਮ ਸੁ ਬੀਚ ਲਯੋ ਕਰ ਢਾਰਹ ਦਾਹਨ ਮਧਿ ਧਰੀ ਸੁ ਕਟਾਰੀ ।
ਪੈਲਲਕਾਰ ਸੰਭਾਰ ਕਹਿਯੋ ਬਲੁ ਕੇਹਰ ਹੈ ਤਬ ਆਵ ਅਗਾਰੀ ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕੇ ਘਨ ਗਰਜ੍ਹਯੋ ਬਰ ਤੁੰਡ ਪਸਾਰ ਦਈ ਕਿਲਕਾਰੀ । 204 ।

ਚਾਇ ਉਤੈ ਬਿਧ ਪਾਨ ਸੁ ਕੇਹਰ ਕੋਪ ਭਰ੍ਹਯੋ ਇਹ ਉਪਰ ਆਯੋ ।
ਧੀਰਜ ਬਾਧ ਸੁ ਬੈਠ ਗਯੋ ਭਟ ਸੰਕਟ ਚੈ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸੁ ਜਨਾਯੋ ।
ਸੀਸ ਪੈ ਚਰਮ ਸੁ ਚੰਪਤ ਭਯੋ ਹਰਿ ਮਲਨ ਕੀ ਜਿਮ ਜੁਧ ਕਰਾਯੋ ।
ਜਾਨ ਸੁ ਦਾਵ ਕਟਾਰ ਧਰਿਯੋ ਉਰ ਮਾਰ ਮ੍ਰਿਗੀਸਰ ਭੂਮ ਗਿਰਾਯੋ । 205 ।

ਦੇਖਤ ਸੈਨ ਇਤ ਉਤ ਕੀ ਜਬ ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਪਸੁਪਤਿ⁷ ਗਿਰਾਯੋ ।
ਹੋਤ ਜੈਕਾਰ ਭਯੋ ਸਿੰਘ ਰੋਸਨ ਆਨੰਦ ਕੈ ਤਟ ਸਾਹ ਸੁਨਾਯੋ ।

1) ਬਸਤ੍ਰ 2) ਸ਼ੇਰ 3) ਢਾਲ 4) ਉਪਚਾਰ ਰੂਪ ਯੁੱਧ 5) ਇਸ਼ਾਰਾ 6) ਆਗਿਆ 7) ਸ਼ੇਰ

ਮਾਂਗ ਸੁ ਇਛ ਫੁਰੈ ਮਨ ਭੀਤਰ ਯੋ ਬਚਨਾ ਤਟ ਸਾਹ ਅਲਾਯੋ ।
 ਰਿਧ ਹਮੈ ਸਿਧ ਦੀਨ ਦਯਾ ਨਿਧ ਜਾਂ ਪਰਤਾਪ ਤੇ ਕੇਹਰ ਘਾਯੋ । 206 ।
 ਯੋ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਸਿੰਘ ਸਰਾਹਤ ਡੇਰਨ ਆਯੋ ।
 ਸੈਨ ਚਲੀ ਨਿਜ ਆਸ੍ਰਮ ਕੋ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਆਪਨ ਧਾਮ ਸਿਧਾਯੋ ।
 ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਕਬਿ ਯੋ ਕਹਿਕੈ ਜਸ ਸੁਵਛ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ਯਾ ਬਿਧ ਸੇ ਪੁਰ ਆਗਰ ਮੈ ਗੁਰ ਕੀਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਯੋ । 207 ।
 ਸੋ ਦਿਨ ਟਾਰ ਭਯੋ ਭੁਨਸਾਰ¹ ਚਢਿਯੋ ਤਿਨ ਰਾਰ² ਸੁ ਰੈਨ ਬਿਹਾਨੀ ।
 ਸੰਖ ਮੁਨੀ ਕਰ ਬੇਦ ਪੁਨੀ ਬਰ ਕੰਜ ਸਰੋਵਰ ਮਾਂਝ ਖਿਰਾਨੀ ।
 ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਸੁਚੇਤ ਭਯੋ ਮੁਖ ਮਜਨ ਕੇ ਤਨ ਮਜਨ ਠਾਨੀ ।
 ਭੂਖਨ ਚੀਰ ਸਰੀਰ ਸਜੋ ਨਿਜ ਬੈਠਤ ਭੈ ਤਬ ਉਚ ਸੁ ਥਾਨੀ । 208 ।

ਦੋਹਰਾ : ਭਰ ਮੇਵਾ ਕੀ ਡਾਲੀਆਂ ਲੈ ਅਵਤ ਭ੍ਰਿਤ ਸਾਹਿ ।
 ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੇ ਪਾਹਿ । 209 ।
 ਰਜਪੂਤਨ ਮੈ ਸਾਹ ਜੂ ਚਢਿਓ ਚਹਤ ਧੁਨ ਲਾਇ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੋ ਸਾਥ ਹੀ ਪਿਲਨ ਹੋਗ³ ਸੁਖ ਪਾਇ । 210 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਸਾਹ ਕੋ ਪੂਰ ਸਾਪੁਤ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਸਿੰਧ ਕੋ ਦਾਸ ਹੂਆ ।
 ਅਤ੍ਰ ਪੁਨ ਚੀਰ ਜੋ ਹੀਰ ਜਰ ਸੋ ਜਰੇ ਪਠਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਬਿਨੁ ਅਕੂਆ ।
 ਭੋਜ ਪੁਨ ਸੇਵ ਕੀ ਆਨ ਭਰਿ ਡਾਲੀਆ ਪਠਤ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਚੂਆ ।
 ਦੋਇ ਕੈ ਚਾਰ ਪੁਨ ਤੀਨ ਦਿਨ ਟਾਰਿ ਕੈ ਕਰਤ ਦੀਦਾਰ ਗਦ ਗਦ ਹੂਆ । 211 ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਗਰ ਅਗਰੇ ਬੀਚ ਮੈ ਉਚ ਨੀਚ ਲਗਿ ਆਜ ।
 ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਦਿਆਲ ਕੀ ਰਹੀ ਸੁ ਕੀਰਤਿ ਛਾਜਿ⁴ । 212 ।
 ਚਾਰ ਮਾਸ ਬਰਸਾਤ ਇਮ ਆਗਰ ਮਧਿ ਬਿਤਾਇ ।
 ਬਹੁਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਸੰਗ ਸਾਹਿ ਕੇ ਦਛਨ ਚੜਗ ਸੁ ਧਾਇ । 213 ।

ਸੋਰਠਾ : ਰਾਜਨ ਮੋ ਲਗਿ ਸਾਹ ਜਿਹ ਬਿਧ ਦਛਨ ਜਾਇਕੈ ।
 ਵਹੈ ਕਥਾ ਪੁਨ ਆਇ ਅਬ ਆਗੇ ਬਰਨਨ ਕਰੋ । 214 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮਾਰਗਿ ਪਯਾਨ ਆਗਰੇ ਮਧਿ
 ਸਾਹ ਕੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਬਰਸਾਤ ਰਹੇ ਮੁਕਾਮ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਛਬੀਸਮੋ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤ । 26 । ਅਫਜੂ ।

1) ਪ੍ਰਭਾਤ ਵੇਲਾ 2) ਸੂਰਜ 3) ਚਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ 4) ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਸਰੀ ਪਈ ਹੈ

ਦੋਹਰਾ : ਸਰਬ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜੂ ਆਗਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗੁਰ ਕੀਨ ।
ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਅਨੰਤ ਗਤਿ ਸੇਸ ਸਕਤਿ ਨਹੀ ਚੀਨ¹ । 1 ।

ਜਥਾ ਮਤਿ ਇਨ ਜੰਤ ਨੈ ਬਰਨਨ ਕੀਨ ਸੁ ਬੋਰ ।
ਜੈਸੇ ਸਾਗਰ ਸੁਭਰ ਭਰ ਬੁੰਦ ਆਨੀਐ ਟੋਰ । 2 ।

ਝੂਲਨਾ ਛੰਦ :

ਪੂਜ ਨਵ ਰਾਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤ ਜਗ ਮਾਤ ਕੇ ਖਗ ਸਰ ਚਾਂਪ ਪੂਜੇ ਬਨਾਈ ।
ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਸਿਲ ਖਾਨ ਨੀਗਾਰ ਪੁਨ ਧੁਜਾ ਨੀਸਾਨ ਕਰ ਬਿਜੈ ਪਾਈ ।
ਕਰੋ ਕਾੜਾਹੁ ਪਰਸਾਦ ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਸੋ ਬਿਜੈ ਕੀ ਦਸਮ² ਦਿਨ ਜਾਨ ਆਈ ।
ਭਯੋ ਜੈਕਾਰ ਆਪਾਰ ਸਭ ਠੋਰ ਮੈ ਦੁੰਦਭੀ ਚੋਬ³ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਲਗਾਈ । 3 ।
ਮਾਸ ਆਸੋਜ⁴ ਕੀ ਪੂਜ ਦਸਮੀ ਬਿਜੈ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁੰਦਭ ਬਜਾਯੋ ।
ਸੁਨਯੋ ਨਰ ਨਾਰ ਬਾਜਾਰ ਸਭ ਠੋਰ ਮੈ ਸਾਹੁ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਹਜ਼ੂਰ ਆਯੋ ।
ਆਨ ਪਦੁ ਕੰਜ ਦੁਖ ਭੰਜ ਗੁਰ ਕੇ ਗਹੇ ਜਲਜ ਅਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਜੁਯੋ ਸੁ ਆਯੋ ।
ਸੋਧ ਬੀਚਾਰ ਨਿਰ ਧਾਰ ਐਸੇ ਕਹਾ ਸਰਬ ਕੋ ਕੂਚ ਇਤ ਉਤ ਸੁਨਾਯੋ । 4 ।
ਸਹਰ ਅੰਮੇਰ ਪੁਰ ਜੋਧ ਗੜ ਮੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਪਰਚੰਡ ਜੋ ਹੈ ਸੁ ਰਾਈ ।
ਨਗਰ ਚੀਤੋਰ ਸਭ ਠੋਰ ਤਿਹ ਦੇਸ ਮੈ ਬਡੇ ਰਜਪੂਤ ਜੋ ਹੈਨ ਭਾਈ ।
ਸੂਬ ਅੰਬੀਰ ਬਜੀਰ ਓਹੁ ਦੇਸ ਕੇ ਤਪਤਿ ਤਈਲੰਗ⁵ ਅਧਪਤਿ ਸੁਨਾਈ ।
ਸਰਬ ਨਾਰੇਸ ਓਹ ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ ਕੇ ਨਹੀ ਕਛੁ ਮਾਨਤੇ ਮੁਰ ਉਗਾਹੀ । 5 ।
ਐਸ ਬੀਚਾਰ ਨਿਰਧਾਰ ਓਹੁ ਦੇਸ ਕੋ ਜੀਤ ਹੋ ਜਾਇ ਤਿਨ ਕੋ ਬਜੰਗਾ ।
ਆਨ ਬਹੁ ਮਾਨ ਹੈ ਸਰਬ ਬਿਧ ਠਾਨ ਹੈ ਜਾਨ ਹੈ ਮੋਹ ਜੈਸੇ ਉਰੰਗਾ ।
ਐਸ ਬਕ ਗਾਇ ਸੁਖ ਪਾਇ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਗਯੋ ਬਜਤ ਨੀਸਾਨ ਅਨਗਨਤ ਸੰਗਾ ।
ਦਿਵਸ ਸੋ ਬੀਤ ਨਿਚੀਤ ਨਿਜ ਅਨੰਦ ਸੋ ਭਈ ਤਬ ਰੈਨ ਕਰੁਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗਾ । 6 ।

ਦੋਹਰਾ : ਲਗਨ ਮਹੂਰਤ ਸੋਧ ਕੈ ਕੀਨੋ ਸਾਹ ਪ੍ਰਯਾਨ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੋ ਸਾਬ ਹੀ ਲੀਨੋ ਭਲੇ ਸੁ ਜਾਨ । 7 ।

ਸਵੈਯਾ : ਭੋਰ ਭਏ ਦਿਨ ਰਾਇ ਚਢਿਯੋ ਜਲ ਜਾਤ⁶ ਖਿਰੇ ਨਭ ਹੈ ਪੀਆਰਾਯੋ ।
ਅੰਧ ਕਵੀ ਲਭ ਜਾਤ ਲਟੇ ਸੁ ਘਟੇ ਕੁਲਟਾ ਮਨੋ ਚੋਜ ਸਵਾਯੋ ।
ਸੰਖ ਘੁਰੇ ਮੁਨ ਬੇਦ ਜੁਰੇ ਚਕਈ ਪੁਨ ਸਾਧ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ।
ਹੋਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਦਯਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਮਜਨ ਕੈ ਸੁਚਿ ਬਾਹਰਿ ਆਯੋ । 8 ।

1) ਸ੍ਰੇਸ਼ਠਾਗ ਵੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ 2) ਦੁਸਹਿਰੇ ਵਾਲਾ ਦਿਨ 3) ਨਗਾਰੇ ਤੇ ਡੱਗਾ ਲਗਾਇਆ
4) ਅਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ 5) ਤਿਲੰਗ, ਉਹ ਪਹਾੜ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਜਿਥੇ ਤਿੰਨ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀਆਂ ਉਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਹਨ
6) ਕਮਲ

ਦਾਨ ਬਿਧਾਨ ਦਿਜਾਨ¹ ਦਏ ਪੁਨ ਅਥਿਤਨ ਲੋਗਨ ਦਾਨ ਦਿਵਾਏ ।
 ਕੀਰਨ ਚੀਰ ਫਕੀਰ ਨ ਖੀਰ ਸੁ ਨੀਰ ਭਲੇ ਹਿਤ ਸਾਥ ਪਿਵਾਏ ।
 ਭੋਜ ਕਰਾਹ ਭਏ ਉਤਸਾਹ ਕਹੈ ਮੁਖ ਵਾਹ ਸੁ ਮੰਗਲ ਗਾਏ ।
 ਯੋ ਬਰਸਾਇ ਮਨੋ ਧਨ ਪੂਰਨ ਆਨੰਦ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਕੂਚ ਕਰਾਏ । 9 ।

ਚਪਈ : ਐਤਵਾਰ ਪੰਚਮ ਥਿਤ ਜਾਨ । ਸੁਕਲ ਪਖ ਆਛੋ ਸੁਖ ਦਾਨ ।
 ਡੇਰਾ ਕੀਓ ਤਾਲ ਪਰ ਆਨ । ਗੁਰਪੂਰਨ ਸਾਹਿਬ ਭਗਵਾਨ । 10 ।

ਡੇਰਾ ਕੀਓ ਤਹਾਂ ਤਬ ਆਈ । ਆਵਤ ਜਾਤ ਵਹੀਰ ਸੁ ਧਾਈ ।
 ਤੋ ਲਗ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨਿ ਪਾਇ । ਸਾਹਿਬ ਜਾਦਾ ਪੁਜਿਓ ਸੁ ਆਇ । 11 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਨ ਸੁਨਿਯੋ ਤਬ ਹੀ ਲਗਿ ਯੋ ਪੁਨਿ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੁਰਾਵਰ ਆਏ ।
 ਹੋਤ ਭਏ ਸਦਿਆਨ² ਮਹਾਂ ਤਬ ਆਨੰਦ ਕੈ ਦੂਖ ਦੂਰ ਨਸਾਏ ।
 ਛੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਥਾ ਕਹਿ ਪੂਰਬ ਜੁਧ ਕਿਧੋਂ ਚਮਕੌਤ ਸੁਨਾਇ ।
 ਮਾਨੋ ਗਏ ਅਮਰਾਪੁਰ ਦੇਖਿਨ ਮਾਤ ਚਿਤਾਰ ਸਹੀ ਫਿਰ ਆਏ । 12 ।

ਏਕ ਸਮੈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਆਨੰਦ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈ ਜਬ ਆਏ ।
 ਕਾਰਨ ਪੂਰ ਕਹਾਂ ਪੁਰ ਆਨੰਦ ਦੁਖਿਤ ਹੋ ਜੁਗ ਨੈਨ ਵਹਾਏ ।
 ਚਾਰਿ ਸਪੂਤ ਕੋ ਮੋਹ ਚਿਤਾਰ ਕੈ ਯੋ ਬਚਨਾ ਲਘੁ ਮਾਤ ਸੁਨਾਏ ।
 ਆਪ ਸਮੋਧ ਕਰਿਯੋ ਤਬ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨ ਕਥਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਝਾਏ । 13 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਦਪਿ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਐਸ ਕਹੇ ਬਚ ਭਾਇ ।
 ਹੇ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਤੈਸ ਹੀ ਜੈਸ ਕਹੀ ਤੁਮ ਭਾਇ । 14 ।
 ਤੁਮ ਲਾਇਕ ਸਭ ਬਾਤ ਕੇ ਸਭ ਕਲ ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ ।
 ਮਾਤਾ ਸੁਤ ਜੁਯੋ ਦੇਵਕੀ ਆਨਿ ਦਏ ਯਦੁ ਨਾਥ³ । 15 ।

ਚੌਪਈ : ਰੁਕਮਨ ਕੋ ਸੁਤ ਆਨ ਮਿਲਾਯੋ । ਸੰਦੀਪਨ ਕੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਿਖਾਯੋ ।
 ਦਿਜ ਕੋ ਸੁਤ ਹਿਤ ਅਰਜੁਨ ਜਰਿਯੋ । ਸੋ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਪੂਰਨ ਕਰਿਯੋ । 16 ।
 ਤਸ ਯਹ ਕਾਜ ਦਰਾਨਿਧ ਕੀਜੈ । ਦਾਸਨ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨ ਲੀਜੈ ।
 ਜਿਹ ਜਿਹ ਪਰੇ ਜਨਮ ਕੋ ਸੰਕਟ । ਤੇ ਤੁਮ ਕਟੇ ਆਪ ਸਭ ਕੰਟਕ । 17 ।

ਦੋਹਰਾ : ਯੋ ਮਾਤਾ ਜਬ ਹਠ ਗਹਿਯੋ ਅਧਿਕ ਬਿਨੈ ਕਰ ਲੀਨ ।
 ਤਬ ਅਚਤ ਗੁਰ ਬਚ ਕਹੇ ਸੁ ਤੁਮ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਬੀਨ । 18 ।

1) ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਨੂੰ 2) ਸਾਦੀਆਨੈ ਵਜੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ 3) ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

ਚੋਪਈ : ਦਰਸਨ ਦੇਗੁ ਇਤੇ ਤੁਮ ਸਹੀ । ਮਾਨਹੁ ਸਤਿ ਮੋਰ ਨਿਜ ਕਹੀ ।
ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਦੁਖੁ ਪੈ ਹੋ ਘਨਾ । ਸਮਝੋ ਮੋਰ ਸਤ ਇਹ ਭਨਾ । 19 ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਬਚ ਭਾਖ ਦਯਾਨਿਧ ਸਾਹਿਬ ਮੰਨ ਰਹੇ ਕਛੂ ਨਾਹਿ ਬਖਾਨੇ ।
ਮਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਈ ਮਨ ਮੈ ਪੁਨ ਇਛਤ ਦਾਨ ਸਹੀ ਕਰ ਜਾਨੇ ।
ਸੋ ਦਿਨ ਟਾਰ ਭਯੋ ਸੁਖਸਾਰ ਕਹਾ ਜਿਮ ਬਾਰਿ ਕਿਧੋ ਇਹ ਖਾਨੇ ।
ਆਨ ਹਜੂਰ ਨਿਧਾਨ ਮਿਲਿਓ ਤਨ ਜਾਨ ਲਈ ਸੁ ਅਕਥ ਕਹਾਨੇ । 20 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਸਤਿ ਗੁਰ ਜੀ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ । ਮਾਤਾ ਸਾਦੀ ਬਾਜ ਬਜਾਯੋ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਤਹਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁਹਾਏ । ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਖ ਸੁ ਆਏ । 21 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਨੰਦ ਪੁਜੈ ਭਯੋ ਮਨ ਭੀਤਰ ਬਾਜਤ ਹੈ ਕਰੁਨਾਇ ਨਗਾਰੇ ।
ਜਾਚਿਕ ਲੋਗ ਸੁ ਭਾਟ ਕਲਾਵਤ ਆਵਤ ਹੈ ਮਨ ਮੋਦ ਸੁ ਧਾਰੇ ।
ਪ੍ਰਾਤਹ ਨਾਚਿਤ ਏਕ ਅਨੇਕਕ ਕੋਟ ਕੰਤੁਹਲ ਹੋਤ ਅਖਾਰੇ ।
ਦੇਤ ਇਨਾਮੁ ਤਿਨੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹੋਤ ਖੁਸੀ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਅਖਾਰੇ । 22 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਹੁਰ ਆਪਿ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਇਹ ਕੋ ਕੀਯੋ ਪ੍ਰਯਾਨ ।
ਦੱਇ ਚਾਰ ਪੁਨ ਮਜਲਾ¹ ਮੈ ਮਿਲੇ ਸਾਹ ਕੋ ਆਨਿ । 23 ।
ਚਲੇ ਮਜਲ ਦਰ ਮਜਲ ਹੀ ਬਾਦਸਾਹ ਕੇ ਸੰਗ ।
ਤਬ ਲਗ ਆਨ ਅਮੋਰ ਕੋ ਘੇਰਿਯੋ ਸਾਹਿ ਨਿਸੰਗ । 24 ।

ਚੋਪਈ : ਤਾਕੋ ਅਪਨੀ ਅਨਿ ਮਨਾਈ । ਆਗੇ ਚਲਿਯੋ ਜੋਧ ਪੁਰ ਧਾਈ ।
ਯੋ ਰਜਪੂਤਨ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੋ । ਆਯੋ ਸਾਹ ਕਟਕ ਲੈ ਭਾਰੋ । 25 ।
ਕੈ ਲਰਿ ਮਰੋ ਕੈ ਚਲੋ ਪਲਾਈ² । ਜਾਤੇ ਹਮ ਕੋ ਹੋਇ ਭਲਾਈ ।
ਮੰਤ੍ਰਨ ਕਹੀ ਰਾਵ ਕੈ ਸੰਗਾ । ਬਾਦਸਾਹ ਸੋ ਬਨੈ ਨ ਜੰਗਾ । 26 ।
ਤਾਤੇ ਮਿਲੋ ਸਾਹ ਤਨ ਜਾਈ । ਇਮੀ ਭਾਂਤ ਮੈ ਹਮੈ ਭਲਾਈ ।
ਯੋ ਸੁਨਿ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੂ ਰਾਨਾ । ਤਿਨ ਮਨ ਮੈ ਸਮਝੀ ਸੁਰ ਗਿਆਨਾ । 27 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰ ਰਾਇ ।
ਸਿਲਿਯੋ ਆਨ ਤਬ ਸਾਹ ਕੋ ਮਨਸਬਿ ਲੀਓ ਲਖਾਇ । 28 ।

ਚੋਪਈ : ਤਾਕੋ ਲੈ ਸੰਗ ਆਪਿ ਸਿਧਾਯੋ । ਗੜ ਅਜਮੇਰ ਆਪਿ ਤਬ ਆਯੋ ।
ਮੇੜਤੇਸ ਯਹ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੀ । ਪਠਿਯੋ ਪੂਤ ਤਟ ਸਾਹ ਸੁਧਾਰੀ । 29 ।

1) ਮੰਜਿਲ ਵਿਚ 2) ਭਜ ਜਾਈਏ

ਇਹ ਬਿਧ ਤਿਨ ਕੋ ਸਾਹ ਮਿਲਾਈ । ਗੜ ਚੀਤੋਰ ਗਯੋ ਤਬ ਧਾਈ ।
 ਨਾਥ ਚੀਤੋਰ ਪਤੀ ਜੋ ਰਾਨਾ । ਤਿਨ ਮਨ ਮੈ ਸਮਝੀ ਸੁਰ ਗੁਯਾਨਾ । 30 ।
 ਹਮਰੇ ਜੁਧ ਬਨੈ ਨਹੀ ਕਬੈ ਮਿਲਸਾ ਜਾਇ ਸਾਹ ਤਿਨ ਤਬੈ ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਮਿਲਿਓ ਜਾਇ ਜਬ ਰਾਜਾ । ਭਾਡਿ ਅਨੇਕ ਬਜੇ ਤਬ ਬਾਜਾ । 31 ।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਜਾ ਜੋਧਪੁਰ ਆਇ ਸਭ ਮਿਲੇ ਸਾਹ ਕੋ ਆਨਿ ।
 ਬਹੁਰਿ ਅਗਾਰੀ ਦਫਨ ਕੀਨੋ ਸਾਹ ਪ੍ਰਯਾਨ¹ । 32 ।
 ਨਫਰ² ਚਾਰਿ ਕ ਪਾਂਚ ਸਤ ਲੈਕਰ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ।
 ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੂ ਗਯੋ ਦਿਖਨ ਚਿਤੋਰ ਨਿਸੰਗ । 33 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੇਖ ਨਿਹਾਰ ਚਿਤੋੜ ਗੜ ਕਹ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਨ ਪੂਛ ਬਨਾਈ ।
 ਨਾ ਕਛੁ ਭੇਦ ਸਿੰਘਾਨ ਕਰਿਯੋ ਨਿਜ ਏਕਲ ਪੈਂਡ ਲਏ ਤਿਤ ਜਾਈ ।
 ਜੁਧ ਭਯੋ ਤਿਹ ਬਾਨ ਬਡੋ ਬਰ ਉਪਰ ਘਾਸ ਪਰੀ ਜੁ ਲਰਾਈ ।
 ਆਠ ਘਮੰਡ ਰਚਿਓ ਮਿਲ ਦੂਤਨ ਮਾਰ ਰਖੇ ਰਨ ਮਧ ਬਨਾਈ । 34 ।

ਭੁੰਜਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਵਹੈ ਜੋ ਸੁ ਮਾਰੇ ਬਚੇ ਦੂਤ ਜੋਈ । ਤਿਨੈ ਤੀਰ ਤਾਕੇ ਸਭੇ ਜਾਇ ਗੋਈ ।
 ਆਏ ਦੂਤ ਕੇਤੇ ਮਹਾ ਘਾਸ ਤ੍ਰਯਾਗੋ । ਨਹੀ ਤੇਗ ਤੀਰੰ ਸਰੰ ਛਾਡਿ ਭਾਗੋ । 35 ।
 ਲਯੋ ਹਾਥ ਚਾਪੰ ਕਿਤੇ ਦੂਤ ਮਾਰੇ । ਕਿਤੇ ਡਾਰਿ ਦੀਨੇ ਕਿਤੇ ਬਾਂਧਿ ਧਾਰੇ ।
 ਪਰੀ ਲੋਥ ਲੋਥੰ ਤਿਸੀ ਠੋਰ ਮਾਹੀ । ਮਨੋ ਜੁਯੋ ਲਬਾਨੇ ਗਿਰੈ ਗੁਨ ਆਹੀ । 36 ।
 ਜਬੈ ਏਸ ਮਾਰੇ ਘਨੇ ਅਉਰ ਆਏ । ਜਿਮੰ ਮੇਘ ਬੂਦੰ ਤਿਮੰ ਦੂਤ ਛਾਏ ।
 ਕਰੁਯੋ ਜੰਗ ਜੰਗੀ ਤਿਸੀ ਜਾਇ ਐਸੇ । ਜਿਮੰ ਇੰਦ੍ਰ ਤਾਤੰ ਕਰੰਵਾਨ ਜੈਸੇ । 37 ।
 ਬਡੋ ਜੁਧ ਕੀਨੋ ਗਨੈ ਕੌਨ ਭਾਈ । ਸਬੈ ਬਾਤ ਤਾਕੀ ਹਜ਼ੂਰੰ ਸੁ ਆਈ ।
 ਤਬੈ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਪ੍ਰਭੂ ਅਵਤਾਰੀ । ਪਠੇ ਸਿੰਘ ਫੌਜੰ ਘਨੇ ਸਸਤ੍ਰਧਾਰੀ । 38 ।
 ਇਨ ਜਾਇ ਲੀਨੋ ਉਨੈ ਜਾ ਭਜਾਯੋ । ਭਜੇ ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਤਿਤੇ ਨ ਠਹਿਰਾਯੋ ।
 ਇਮੰ ਜੁਧ ਜੀਤੇ ਨਿਜੰ ਧਾਮ ਆਏ । ਇਤੇ ਉਤ ਸਾਰੇ ਜਸੰ ਭੂਮ ਛਾਏ । 39 ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਜੇ ਧਾਮ ਜਬਹੀ ਸਭ ਆਈ । ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਸਿੰਘ ਸੁ ਭਾਈ ।
 ਤਬ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਐਸ ਉਚਾਰੋ । ਫੇਰ ਨ ਕਰੀਐ ਅਸਰਨ ਕਾਰੋ । 40 ।
 ਜਵਾਨ ਹੋਇ ਜਹਾਂ ਸੁਭ ਬਾਨਾ । ਲੀਜੈ ਸਿੰਘ ਸਾਬ ਕਰ ਨਾਨਾ ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਸਭ ਕੋ ਧੀਰ ਧਰਾਈ । ਚਲਿਓ ਸਾਹ ਆਗੇ ਪੁਨ ਧਾਈ । 41 ।
 ਤਬ ਲਗ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਣਿ ਪਾਈ । ਆਗੈ ਮਾਰਗਿ ਨਹ ਇਤ ਜਾਈ ।
 ਵਹ ਦਿਸ ਛੋਡ ਅਵਰ ਦਿਸ ਧਾਏ । ਕੂਚ ਮੁਕਾਮ ਕਰਤ ਚਲਿ ਆਏ । 42 ।

1) ਫੂਚ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ 2) ਬੰਦੇ, ਵਿਅਕਤੀ

ਨਦੀ ਨਰਬਦਾ ਨਿਕਟ ਸੁ ਆਈ । ਡੇਰਾ ਕੀਓ ਸਾਹ ਜੂ ਧਾਈ ।
ਕਿਪਾਸਿਧ ਆਏ ਇਹ ਥਾਨਾ । ਨਦੀ ਨਰਬਦਾ ਤੀਰ ਸੁਜਾਨਾ । 43 ।

ਪਾਛੇ ਰਹੇ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬੀਰਾ । ਲਰੇ ਤੋਨ ਜਾ ਲੇਤੇ ਨੀਰਾ ।
ਲੂਟਤ ਘਾਸ ਲਰੇ ਤੇ ਥਾਨੈ । ਦਯੋ ਜੁਧ ਬਰਨੈ ਕੇ ਆਨੈ । 44 ।

ਲਰੇ ਘਾਸ ਕਰ ਕੈ ਰਨ ਭਾਰੀ । ਕੰਤਕ ਹਨੇ ਦੂਤ ਬਲਕਾਰੀ ।
ਯੋ ਕਹਿ ਗਏ ਹੂਤੇ ਗੁਰ ਤੀਰਾ । ਆਏ ਸੁਚੇਤਾ¹ ਕਰ ਗੁਰ ਪੀਰਾ । 45 ।

ਭਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਐਸ ਤਿਹ ਥਾਨੈ । ਕੌਨ ਸਕਤ ਇਹੁ ਕਥਾ ਬਖਾਨੈ ।
ਤੁਪਕ ਤੀਰ ਤਿਓ ਚਲੇ ਅਪਾਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਭਯੋ ਜੰਗ ਉਤ ਭਾਰਾ । 46 ।

ਕਰੁਨਾਸਿੰਧ ਸੁਨੀ ਉਤ ਕਾਨੀ । ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਭੇਜਯੋ ਸੁਰ ਗੁਯਾਨੀ ।
ਕਰਿਯੋ ਬੀਚ ਦੁਹ ਦਿਸ ਉਨ ਜਾਈ । ਮੱਲ ਗੋਲ ਕਰ ਸੰਧਿ² ਕਰਾਈ । 47 ।

ਭੁਜੰਗ ਤਬੈ ਏਕ ਨੀਚੇ ਤੁਫੰਗੇ ਚਲਾਈ । ਲਗੀ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੋ ਨਹੀ ਜਾਨ ਪਾਈ ।
ਛੰਦ : ਸਭੈ ਸਿੰਘ ਕੋਪੇ ਕਿਧੋ ਯੋ ਲਖਾਈ । ਮਚਾ ਜੁਧ ਭਾਰੋ ਤਬੈ ਤਾਸ ਜਾਈ । 48 ।

ਦਏ ਡਾਰ ਕੇਤੇ ਅਰੰ ਤੋਨ ਥਾਨੈ । ਸਭੈ ਲੋਥ ਈਹਾਂ ਜਿਮੰ ਗੌਨ ਜਾਨੈ ।
ਲਯੋ ਘਾਸ ਤਾਤੇ ਗਹੀ ਲੋਥ ਆਛੈ । ਪੁਜੈ ਵੈ ਹਜ਼ੂਰੰ ਮਨੋ ਕਾਛ ਕਾਛੈ । 49 ।

ਸੁਨੀ ਸਾਹ ਬਾਤੰ ਹਜ਼ੂਰੰ ਸੁ ਆਯੋ । ਗਹੇ ਸਸਤ੍ਰ ਜੇਤੇ ਬੰਧੇ ਸੋ ਲਯਾਯੋ ।
ਖਤਾ³ ਆਪ ਕੀ ਜੁ ਇਨੈ ਹੈ ਕਰਾਈ । ਕਹੋ ਬਾਂਧਿ ਰਾਖੋ ਕੈਹੋ ਦਿਯੋ ਡਬਾਈ । 50 ।

ਬਿਨਾ ਕਾਮ ਖੋਏ ਦਿਨੈ ਐਸ ਕੀਨੀ । ਇਸੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਯੋ ਮਹਾਮਤੀ ਹੀਨੀ ।
ਕਹਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਬੈ ਮੈ ਸੁ ਪਾਉ । ਬਡੋ ਬੀਰ ਬਾਂਕੋ ਕਹਾ ਲੈ ਲਿਖਾਉ । 51 ।

ਬਿਨਾ ਆਪ ਆਗਿਆ ਇਨੈ ਸੰਤ ਧਾਰੀ । ਨਹੀ ਤੋਨੁ ਤਾਤੇ ਕਹਾ ਖਾਤ ਮਾਰੀ ।
ਕਈ ਸਾਥ ਦੂਤੰ ਲਰੇ ਤੋ ਅਕੇਲਾ । ਸਿਰੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਭਟੰ ਆਲ ਬੇਲਾ । 52 ।

ਲੇਖ ਕੋਪ ਸਾਹੰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਸੁਨਾਈ । ਭਈ ਜਾਨ ਦੀਜੈ ਕਰੋ ਨ ਬੁਰਾਈ ।
ਕਿਪਾਸਿਧ ਰੂਪੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨੈਨ ਛਾਏ । ਮਨੋ ਮ੍ਰਿਤ ਹੂ ਪੈ ਸੁਧਾ ਲੈ ਬਸਾਏ । 53 ।

ਗੁਰੂ ਵਾਹ ਵਾਹੰ ਸਭੈ ਲੋਕ ਭਾਖੈ । ਇਨੈ ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰੰ ਇਕੈ ਤੁਲਿ ਆਖੈ ।
ਕਰੀ ਸਾਹ ਸੇਵੰ ਦਯੋ ਦਾਗ ਆਛੈ । ਪੁੰਨ ਸਾਹ ਬੈਨੰ ਕਹੈ ਐਸ ਪਾਛੈ । 54 ।

ਪੁਰੰ ਨੰਦ ਜਾਨੋ ਭਏ ਜੁਧ ਜੇਤੇ । ਮਰੈ ਤਾਤ ਬੰਧੰ ਅਰੰ ਕੇਸੁ ਤੇਤੇ ।
ਉਨੇ ਚੀਤ ਕੈਕੈ ਮੰਡੋ ਇਹ ਪਰਾਈ । ਨਹੀ ਮੂੜੁ ਜਾਨੈ ਸਹੀ ਮੌਤ ਆਈ । 55 ।

ਮੁੜੈ ਜੀਵ ਜਾਨੰ ਨਿਜੰ ਦਾਸੁ ਜਾਨੋ । ਸਭੈ ਰਾਜ ਸਾਜੰ ਦਯੋ ਤੋਰ ਮਾਨੋ ।

ਜਿਤੋ ਰਾਜ ਸਾਜੋ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਾਤਸਾਹੀ । ਪੰਗ ਆਰਬਿੰਦੀ¹ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਰ ਪਾਹੀ । 56 ।
 ਇਮ ਬੈਨ ਕੈਕੈ ਬਿਨੈ ਸਾਹ ਪਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੀ ਕੋ ਗਨ੍ਯੋ ਯੋ ਰਿਝਾਈ ।
 ਗਯੋ ਸਾਹ ਡੇਰ ਕਰਿਯੋ ਕੂਚ ਆਗੈ । ਚਲੀ ਸੈਨ ਐਨੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੈ । 57 ।
 ਨਦੀ ਗਾਂਵ ਸੈਲੰ² ਲਘੰਤੀ ਬਨਾਈ । ਮਹਾ ਚਾਰ³ ਏਸੇ ਨਰੇਸੇ ਮਿਲਾਈ ।
 ਜਹਾ ਕੂਪ ਬਾਪੀ ਭਰੇ ਤਾਲ ਨੀਰਾ । ਪਰਿਓ ਆਨ ਡੇਰਾ ਤਿਸੂ ਕੇ ਸੁ ਤੀਰਾ । 58 ।
 ਪੁਰੇ ਯੋ ਬੁਰਾਨੰ ਪੁਜਿਯੋ ਸਾਹੁ ਜਾਈ । ਤਟੇ ਸੂਰ ਕੰਨ੍ਯਾ⁴ ਕਰਯੋ ਡੇਰ ਆਈ ।
 ਸੁਭੈ ਚਾਰ ਨੀਰੰ ਤਪੰਤੀ ਸੁ ਨਾਮਾ । ਦਿਪੈ ਕੂਲ ਤਾਕੇ ਕਿਧੋ ਸੋਭ ਧਾਮਾ । 59 ।
 ਮਛੰ ਕਛੁ ਜੰਤੁ ਫਿਰੈ ਨੀਰ ਮਾਹੀ । ਸੁਭੈ ਚਾਰ ਨੌਕਾ ਤਰੈ ਬਾਰ⁵ ਜਾਹੀ ।
 ਤਟੇ ਤੀਰ ਵਾਕੇ ਦਿਪੈ ਗਾਵ ਐਸੇ । ਮਨੋ ਗੀਰਵਾਣੰ⁶ ਰਚ੍ਯੋ ਸਵਰਗ ਜੈਸੇ । 60 ।

ਦਹਰਾ : ਅਦਭੁਤ ਪੁਰ ਬੁਰਹਾਨ ਮੈ ਜਬ ਆਯੋ ਮਹਾਰਾਜ ।

ਸਭ ਸੰਗਤ ਅਸ ਨਗਰ ਕੀ ਉਮਡੀ ਦਰਸਨ ਕਾਜ । 61 ।

ਚੋਪਈ : ਅਦਭੁਤ ਦੇਸ ਭੂਮ ਸੁਖ ਦਾਈ । ਬਾਪੀ ਕੂਪ ਬਾਗ ਅਧਿਕਾਈ ।

ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਦਿਪਤ ਸਵਾਰੈ । ਮਨੋ ਸਵਰਗ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨਿਹਾਰੈ । 62 ।

ਨਰ ਨਾਰੀ ਜਨ ਦੇਵ ਕਲੇਵਰ⁷ । ਕੰਚਨ ਬਿਨਾ ਨ ਓਢੇ ਜੇਵਰ ।

ਪੰਡਿਤ ਗੁਨੀ ਜੋ ਬੇਦ ਉਚਾਰੇ । ਕੋਟ ਜਨਮ ਕੇ ਕਲਖ⁸ ਨਿਵਾਰੇ । 63 ।

ਅਸ ਪਵਾਨ ਬਰ ਨਗਰ ਸੁ ਮਾਹੀ । ਆਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਗੁਰ ਆਹੀ ।

ਸੰਗਤ ਅਧਿਕ ਬਿਨੈ ਜਬ ਪਾਈ । ਪੁਰ ਮੈ ਗਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਧਾਈ । 64 ।

ਸੰਗਤਿ ਇਹੈ ਬਾਤ ਜੀ ਧਾਰੀ । ਆਗੈ ਰਾਖ੍ਯੋ ਸਦਨ ਸਵਾਰੀ ।

ਤਿਨ ਕੀ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ । ਆਇਓ ਸਾਹਿਬ ਸੁਖਦ ਸਪੂਰਨ । 65 ।

ਸੋਰਠਾ : ਕੀਨੋ ਸਾਹ ਪ੍ਰਯਾਨ ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਬਸ ਕੈ ਤਹਾਂ ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਜਾਨ ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਤਿਤ ਹੀ ਲਗੇ । 66 ।

ਆਗਰ ਨਗਰ ਪ੍ਰਯਾਨ⁹ ਬਿਜੈ ਸਾਹ ਕੇ ਗਵਨ ਕੀ ।

ਏਤੀ ਕਥਾ ਬਖਾਨ ਕਹੀ ਬੀਸਸਤ ਧਿਆਇ ਮੈ । 67 ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਆਗਰੇ ਪ੍ਰਯਾਨ ਬਿਜੈ ਸਾਹ
 ਗਮਨ ਕਰਨ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਤਾਈਸਮੋ ਧਿਆਇ
 ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 27 । ਅਫਜੂ ।

1) ਚਰਨ ਕਮਲ 2) ਪਹਾੜ, ਪਰਬਤ 3) ਸੁੰਦਰ 4) ਜਮਨਾ 5) ਪਾਣੀ 6) ਬਾਣੀ ਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੀਰ
 ਹੈ 7) ਸ਼ਰੀਰ 8) ਪਾਪ 9) ਕੂਚ

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਤਹਾਂ ਬਸ ਕੇ ਪੁਨ ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਕੂਚ ਕਰਾਯੋ ।

ਨਾਅਤ¹ ਏਸ ਨਦੀ ਨਗ² ਨਾਗਰ ਆਨ ਮਨਾਵਤ ਆਗਿ ਸਿਧਾਯੋ ।

ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਬੁਰਾਨ ਬਸਿਓ ਪੁਰ ਜਾਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤਿਹੁ ਪੁਰਛਾਯੋ ।

ਕੰਚਨ ਹੀਰ ਜਰਾਵ ਜਰੇ ਪੁਰ ਭੀਤਰ ਸੰਗਤ ਆਨ ਬਸਾਯੋ । 1 ।

ਦੋਹਰਾ : ਉਚ ਦਮਦਮਾ ਧਾਮ ਬਰ ਤਪਤੀ ਨਿਕਟ ਦਯਾਲ ।

ਤਹਾਂ ਬਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਸਤਿ ਅਕਾਲ । 2 ।

ਤਰੇ ਬਿਰਾਜਿਤ ਤਾਪਤਨੀ³ ਉਪਰ ਦਮਦਮ ਸੋਇ ।

ਤਨ ਮਨ ਸੁਖ ਪੈਯਤ ਨਿਰਖ ਪਾਪ ਰਹਿਤ ਨਹਿ ਕੋਇ । 3 ।

ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ :

ਮਹਾਂ ਸੁਧ ਧਾਮੰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੇਰੇ । ਨਦੀ ਤੀਰ ਆਛੇ ਬਨੇ ਚਾਰ ਡੇਰੇ ।

ਨਰੰ ਨਾਰ ਆਵੈ ਨਵਾਵੈ ਤ ਸੀਸੰ । ਕਰੈ ਸੁਧ ਬੁਧੰ ਜਪੈ ਏਕ ਈਸੰ । 4 ।

ਸਭੈ ਆਪ ਭੇਟੇ ਲੀਏ ਹਾਥਿ ਆਵੈ । ਦਹੀ ਛੀਰ ਨੀਰੰ ਸੁ ਖੀਰੰ ਲਿਆਵੈ ।

ਕਿਤੇ ਲਛ ਹੀਰੰ ਸੁਚੀਰੰ⁴ ਚਢਾਵੈ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਜਾਕੀ ਲਏ ਭੇਟ ਆਵੈ । 5 ।

ਧਰੈ ਭਾਉ ਚਾਵੈ ਕਰੈ ਸੇਵ ਆਛੀ । ਫਿਰੈ ਪ੍ਰੇਮ ਭੀਨੇ ਜਿਸੰ ਨੀਰ ਮਾਛੀ ।

ਕਰੈ ਜੋਗ ਕੇਉ ਰਟੈ ਗ੍ਰੰਥ ਪੋਥੀ । ਜਪੈ ਸਤਿਨਾਮੋ ਤਜੈ ਬਾਤ ਬੋਥੀ । 6 ।

ਕਿਤੇ ਰਾਤ ਜਾਗੇ ਕਰੈ ਸੇਵ ਗੁਯਾਨੀ । ਕਿਤੇ ਪਾਵ ਚਾਪੈ ਮਹਾ ਬੁਧਧਾਨੀ⁵ ।

ਕਿਤੇ ਅਸਵ ਫੇਰੈ ਅਸੰ ਅਸਤ੍ਰ ਧਾਰੈ । ਕਿਤੇ ਚਾਪ ਬਾਨੀ ਸੁ ਲਛੰ ਪ੍ਰਹਾਰੈ । 7 ।

ਕਿਤੇ ਏਕੁ ਰੰਗੀ ਨ ਔਰੈ ਬਿਚਾਰੈ । ਕਿਤੇ ਰਾਗ ਗਾਵੈ ਨਹੀ ਅੰਨ ਧਾਰੈ ।

ਕਿਤੇ ਚੰਡ ਪ੍ਰਜੈ ਸਦਾ ਕਾਲ ਧਿਆਵੈ । ਕਿਤੇ ਅਪ ਮਧੰ ਗੁਰੂ ਕੋ ਠਹਰਾਵੈ । 8 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਸ ਸੰਗਤਿ ਤਿਹ ਨਗਰ ਕੀ ਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਪਾਇ ।

ਸਹਸਿਜ⁶ ਜਿਆ ਬਿਗਸਤ ਭਈ ਗੁਰ ਰਵਿ⁷ ਦਰਸਨ ਜਾਇ । 9 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਤਹਾਂ ਏਕ ਸਾਧੰ ਬਡੀ ਬੁਧ ਆਛੋ । ਬਬੇਕੀ ਸਰੂਪੰ ਗੁਨਾ ਕਾਛ ਕਾਛੋ ।

ਸਭੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਜਿਤੀ ਗਾਵ ਮਾਹੀ । ਤਿਸੀ ਆਨਿ ਮਾਨੈ ਬਡੋ ਜਾਨਿ ਤਾਹੀ । 10 ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਕੋ ਤਿਨੈ ਭੋਜ ਕੀਨੋ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਚਾਹੈ ਤਿਸੈ ਦਰਸ ਲੀਨੋ ।

ਬਡੀ ਆਵ ਤਾਕੀ ਸੁਨੀ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ । ਮਹਾ ਬੁਧ ਸੁਧੰ ਜੁ ਸਾਧੂ ਨਿਰਾਲਾ । 11 ।

ਤਿਸੈ ਪਾਸ ਆਇਓ ਚਢਿਓ ਸੁਖ ਪਾਲੈ । ਭਯੋ ਮੇਲ ਗੇਲੰ ਤਿਸੈ ਸੰਤ ਦਯਾਲੈ ।

ਛਹਯੋ ਪੈਰ ਕੰਜੰ⁸ ਚਹੈ ਢਾਂਢਿ ਹੋਊ । ਗਹੇ ਆਪ ਤਾਕੇ ਤਤੰਕਾਲ ਸੋਊ । 12 ।

1) ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ, ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ 2) ਪਹਾੜ 3) ਤਾਪਤੀ ਨਦੀ 4) ਚੰਗੇ ਬਸਤ੍ਰ 5) ਬੁੱਧੀਮਾਨ

6) ਕਮਲ 7) ਸੂਰਜ 8) ਕਮਲ

ਭਰੈ ਅੰਕ¹ ਤਾਕੇ ਲਯੋ ਸੁ ਬੈਠਾਈ । ਬਡੋ ਆਦ੍ਰ ਕੀਨੋ ਕਹੈ ਯੋ ਲੁਗਾਈ ।
ਬਡੋ ਥਾਨ ਉਰੈ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਬੈਠਾਯੋ । ਪੁੰਨ ਭਾਖਿ ਪਾਛੈ ਬਚੈ ਯੋ ਸੁਨਾਯੋ । 13 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਪੁਨੋ ਸੇਵਕ ਜਾਨਿ ਕੈ ਅਧਿਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮ ਕੀਨ ।

ਚਰਨ ਕਮਲ ਜੁਗ ਧਾਰ ਕੇ ਮੁਝ ਕੋ ਦਰਸਨ ਦੀਨ । 14 ।

ਸਤ੍ਰਹ ਸੈ ਤੇਈਸ ਸੈ ਪਟਣਾ ਸਹਰ ਮਝਾਰ ।

ਜਨਮ ਭਯੋ ਤਬਿ ਆਪ ਕੋ ਸੁਨਿਯੋ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁਧਾਰਿ । 15 ।

ਤਾਹੀ ਸਮੇ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਰਾਇ ।

ਢਾਕਾ ਸਹਰ ਮਝਾਰ ਤਬ ਬਸਤ ਹੁਤੇ ਸੁਖ ਪਾਇ । 16 ।

ਤਹੀ ਆਨਿ ਪ੍ਰਾਪਿਤ ਭਏ ਦਾਸੁ ਲਹੇ ਅਰਦਾਸਿ ।

ਨਖਸਿਖ² ਸਿਉ ਉਚਰਤਿ ਭਯੋ ਤੁਮਰੋ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਗਾਸਿ । 17 ।

ਪਾਤੀ ਦਈ ਹਜ਼ੂਰ ਕਰ ਛਿਰਕੀ ਅਗਰ ਕਪੂਰ ।

ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਉਚਰਤ ਭਯੋ ਗੁਰ ਬਰ ਚਰਨ ਹਜ਼ੂਰ । 18 ।

ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਕਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਭੂ ਬਧਾਯੋ ਤੋਹਿ ।

ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਅਸ ਬੋਲਿਯੋ ਬਚ ਸੋਇ । 19 ।

ਭੋਜਿਆ ਆਇਆ ਖਸਮ ਕੋ ਲੈ ਨਿਸਾਨ ਸਚੁ ਹਾਥਿ ।

ਸਚਿ ਪਤਿਸਾਹੀ ਅਮਰ ਸਚੁ ਸਾਰੋ ਬਚਨ ਸੁ ਨਾਥ । 20 ।

ਬਡ ਜੋਧਾ ਬਡ ਸੂਰਮਾ ਬਡ ਸਰੂਪ ਕੁਲ ਦੀਪ ।

ਮਹਿ ਭੂਖਨ ਮਹਿ ਪਾਲ ਗੁਰ ਸਾਚੋ ਸਾਹ ਮਹੀਪ । 21 ।

ਅਸੁਰ ਬੰਸ ਤਰ³ ਜੋ ਫਰਿਯੋ ਪਾਤਿਸਾਹ ਫਲ ਫੂਲ ।

ਤਿਨ ਸਭ ਕੇ ਛੈ⁴ ਕਰਨ ਕੋ ਆਛੋ ਤਬਰ ਤ੍ਰਿਸੂਲ । 22 ।

ਰਾਜ ਸਾਜ ਜਿਸ ਪੈ ਨਹੀ ਉਸਟ ਅਸਵ ਗਜਰਾਜ ।

ਤਿਨੈ ਥਾਪ ਕਰ ਕਰੈਗਾ ਬਡੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ । 23 ।

ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਲ ਕੇ ਬਚਨ ਤੇ ਪ੍ਰਜਤ ਚੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ।

ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗ ਕਰੇਗਾ ਆਪ ਪੰਥ ਬਰਬੰਡ । 24 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਬਿਸਤਾਰ ਨਿਜ ਸੋਧ ਕੈ ਜਪੈ ਗਾ ਜਾਪ ਅਨਭੈ ਅਪਾਰੀ ।

ਚਾਰ ਨੌ ਆਠ ਦਸ⁵ ਬੇਦ ਕੋ ਸੋਧ ਕੈ ਰਚੈਗਾ ਗ੍ਰੰਥ ਅਦਵੈਤ ਕਾਰੀ ।

ਝੁਨ ਪਾਖੰਡ ਅਰੁ ਲੋਭ ਕਉ ਛਾਡਿ ਕਰਿ ਧਸੈ ਗਾ ਸੁੰਨ ਗ੍ਰਿਹ ਮਧਿ ਚਾਰੀ ।

ਕਰਗ ਜੈਕਾਰ ਸੰਸਾਰ ਮੈ ਸਾਚ ਕੋ ਅਚਲ ਪਰਤਾਪ ਗੁਰ ਕੇਸ ਧਾਰੀ । 25 ।

1) ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਕੇ 2) ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ 3) ਦੌਤ ਬੰਸ ਦੁਪੀ ਬ੍ਰਿਛ 4) ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ 5) ਚਾਰ ਵੇਦ, ਨੌ ਵਿਆਕਰਣ, ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣ

ਐਸ ਪਰਕਾਰ ਨਿਜ ਧਾਰਿ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਬਹੁਰ ਪੁਨ ਓਪ ਤੁਮਰੀ ਉਚਾਰੀ ।
ਦਏ ਪੁਨ ਦਾਨ ਸਨਮਾਨ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਸੋ ਭਿਪ' ਦੀਨਾਨ ਸਰਬੰ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ।
ਤੋਮ ਅਰੁ ਢਾਢਿ ਅਨਰਾਗਿ' ਸੋ ਬਾਢਿ ਕਰ ਗਾਵਤੇ ਗੀਤ ਧੁਨਿ ਕੈ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਭਾਵਨੀ ਧਾਰਿ ਜੋ ਗਯੋ ਦਰਬਾਰ ਮੈ ਲਯੋ ਤਿਨ ਦਾਨੂੰ ਇਛਤ ਅਪਾਰੀ । 26 ।

ਬਹੁਰਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਜ ਪ੍ਰਯਾਨ' ਤਾਤੇ ਕਰਾ ਮਾਨ ਮਹੀਪ ਕੇ ਸਾਥ ਆਯੋ ।
ਜੀਤ ਬੰਗਾਲ ਕੋ ਦੇਸ ਸਾਮੰ ਗਯੋ ਜੀਤ ਕੀ ਬੰਬ ਕੋ ਤਿਹ ਬਜਾਯੋ ।
ਮਿਥਲ ਨੈਪਾਲ ਪਹਾਰ ਕੋ ਗਾਹਿ ਕੈ ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ ਮੈ ਧੁਨਿ ਲਗਾਯੋ ।
ਦੋਇ ਪੁਨ ਤੀਨ ਹੀ ਚਾਰਿ ਕੈ ਬਰਖ ਮੈ ਸਾਹ ਦਿਲੀਸ ਪੈ ਰਾਜ ਆਯੋ । 27 ।

ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਆਪ ਤਾਹੀ ਸਮੈ ਮੋਹਿ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਦਿਤ ਪਠਾਯੋ ।
ਤੋ ਨਹੀ ਕਾਲ ਦੈਆਲ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈ ਕਰੀ ਥੀ ਅਰਜ ਮੈ ਯੋ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਦਸਮ ਪਾਤਿਸਾਹ ਅਲਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਜਾਸੁ ਪਰਕਾਸ ਪੁਰ ਤੀਨ ਛਾਯੋ ।
ਤਾਸ ਚਾਰਿਤ੍ਰ ਬਾਚਿਤ੍ਰ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਨਿਰਖਨੇ' ਕਾਜ ਮੁਰ ਮਨ ਲਗਾਯੋ । 28 ।

ਕਾਨ ਸੋ ਬੈਨ ਅਰੁ ਨੈਨ ਜਬ ਲਹੋਗੇ ਹੋਇਗੋ ਪੂਰ ਮਨਸਾ ਹਮਾਰੀ ।
ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ ਅਵਤਾਰ ਤਾਹੀ ਸਮੈ ਕਹੈ ਥੇ ਬੈਨ ਐਸੇ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਜਗਤ ਸਭ ਤਾਰਿਯੋ ਧਾਰਿ ਦਾਸਾਨ ਕੋ ਆਇ ਹੈ ਤੀਰ ਤੁਮਰੇ ਸੁ ਧਾਰੀ ।
ਮਾਨ ਕੇ ਪੂਰ ਹਜ਼ੂਰ ਬਚ ਨਾਥ ਕੇ ਅਯੋ ਇਹ ਨਾਥ ਨਿਰਬਾਨ ਚਾਰੀ । 29 ।

ਤੋਨ ਹੀ ਕਾਲ ਦਿਆਲ ਬਚ ਮਾਨ ਕੇ ਰਹਿਯੋ ਪੁਨ ਆਸ ਮਨ ਮੈ ਲਗਾਈ ।
ਬਰਖ ਚਾਲੀਸ ਮੈ ਭਯੋ ਦੀਦਾਰ ਅਬ ਧੰਨ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਬਚਨੁ ਭਾਈ ।
ਕਾਨ ਸੋ ਬੈਨ ਦਿਨ ਰੈਨ ਸੁਨਤੋ ਰਹਾ ਭਈ ਅਬ ਪੂਰ ਮਨਸਾ ਬਨਾਈ ।
ਦਾਸ ਇਹ ਜਾਨ ਨਿਧਾਨ ਬਲਵਾਨ ਜੂ ਆਨ ਮੁਹ ਰਾਵਰੀ ਦੁਤਿ ਦਿਖਾਈ । 30 ।

ਧੰਨ ਇਹ ਦੇਸ ਪਰਵੇਸ ਆਪਨ ਕਰਿਯੋ ਕਰੀ ਨਿਹਾਲ ਇਹ ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ।
ਨੈਨ ਅਰੁ ਬੈਨ ਪਦੁ ਪਾਨ ਪਰਸਨ ਕਰੇ ਧਰੇ ਉਰ ਮਾਹਿ ਗੁਰ ਬਰ ਖਿਲਾਰੀ ।
ਰਾਵਰੀ ਦੇਹ ਅਬਹ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਸੂਰ ਕੇ ਤਾਤ ਕੀ' ਕਾਟ ਜਾਰੀ' ।
ਦੀਨ ਮਲੀਨ ਅਧੀਨ ਹਮ ਜੰਤ ਥੇ ਭਏ ਅਬਿ ਸਾਚ ਹੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ । 31 ।

ਜਨਮ ਅਰੁ ਮਰਨ ਮੈ ਗਰਤ ਨਿਸਦਿਨ ਹੁਤੇ ਕਟਹਿ ਨਹ ਕਾਲ ਬਹੁ ਜੋਨਿ ਧਾਰੀ ।
ਸੈਲ ਅਰੁ ਬੈਲ ਹਰਿ' ਸੁਵਾਨ ਗਰਧਬ' ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗ ਮੈ ਫਿਰੈ ਸਾਰੀ ।
ਨਾਗ ਅਰ ਕਾਗ ਪੁਨ ਖਗ ਸੁਰ ਨਰ ਭਏ ਚੀਲ ਮਹਖੀਨ' ਕੀ ਦੁਖ ਸਹਾਰੀ ।
ਸਰਬ ਯਹ ਕਾਟ ਕੈ ਪਾਕ ਪਾਵਨ ਭਏ ਸੰਤ ਕੇ ਸੰਗ ਕੀ ਤਰੇ ਤਾਰੀ । 32 ।

1) ਬ੍ਰਾਹਮਣ 2) ਪ੍ਰੇਮ 3) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਕੂਚ 4) ਵੇਖਣ ਲਈ 5) ਧਰਮ ਰਾਜ 6) ਫੰਧਾ, ਜਾਲੀ
7) ਸ਼ੇਰ 8) ਕੁੱਤੇ ਅਤੇ ਖੋਤੇ 9) ਝੋਟੇ, ਮੱਝਾਂ

ਰਿਧਿ ਅਹੁ ਸਿਧ ਪੁਨ ਬੁਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ਗਈ ਦੁਰਮਤਿ ਜੋ ਦੁਸਹਿ ਕਾਰੀ¹ ।
ਕਾਮ ਐ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀ ਜੜਤ ਕੋ ਜਾਰਿ ਕੇ ਗਹੇ ਪਦ ਕੰਜ ਵਹਿ ਉਹ ਮੰਝਾਰੀ ।
ਸਾਧ ਕਾ ਸੰਗ ਪੈ ਰੰਗ ਹਰਿ ਕੋ ਲਗਯੋ ਸੁਨੀ ਅਨਹਦ ਕੀ ਘੋਖ ਨਿਆਰੀ ।
ਪਾਂਚ ਖਟ ਤੀਨ ਪਾਚੀਸ ਕੋ ਲਾਂਘ ਕਰ ਗਏ ਦਰਬਾਰ ਸਾਚੇ ਸੁਧਾਰੀ । 33 ।

ਸੁਰਗ ਪਾਤਾਲ ਅਕਾਸ ਤੇ ਆਦਿ ਲੈ ਬਰਨ ਬਿਰੰਚ² ਨਹ ਕਬਿ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਬਿਸੁਵ ਕੋ ਈਸ ਪ੍ਰਿਥੀਸ ਜਾ ਕੋ ਕਹੇ ਸੰਭੁ ਸੁਰੇਸ ਹੈ ਕਿਰਨ ਮਝਾਰੀ ।
ਅਗਸਤ ਪੁਲਸਤ ਬਸਿਸਟ ਨੈ ਸੋਧ ਕੈ ਕਰੀ ਹੈ ਆਪ ਕੋ ਮੋਨ ਪਿਯਾਰੀ ।
ਤਾਸ ਮੈ ਲੀਨ ਪਰਬੀਨ ਗੁਰ ਬਰ ਕਰੇ ਭਏ ਮਿਰਗੀਸ ਨਿਜ ਕੇਸ ਧਾਰੀ । 34 ।

ਸੰਤ ਜੂ ਦਾਸ ਨਿਜ ਐਸ ਪਰਕਾਰ ਕੈ ਕਹੀ ਬਿਸਥਾਰ ਕਰ ਕਥਾ ਸਾਰੀ ।
ਕਾਨ ਜੁਗ ਧਾਰ ਕਰ ਸੁਨੀ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਬਹੁਰਿ ਮੁਖਵਾਕ ਐਸੇ ਉਚਾਰੀ ।
ਔਰ ਪੁਨ ਬਾਤ ਜੋ ਕਰਹੁ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਧਰਿਯੋ ਪਰਸਾਦਿ ਹੋ ਕਰਹੁ ਤੁਯਾਰੀ ।
ਹੁਕਮ ਕੋ ਪਾਇ ਤਿਨ ਨੀਰ ਪਟ ਡਾਰਿ ਕੈ ਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਪੈ ਅਰਜ ਡਾਰੀ । 35 ।

ਮੀਸ ਆਲੂਣ ਪ੍ਰਭ ਭੋਜ ਜੋ ਤੁਯਾਰ ਹੈ ਚਲਹੁ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਚਰਨ ਧਾਰੋ ।
ਸੁਨਤ ਹੀ ਬੈਨ ਤਬ ਠਾਂਢਿ ਸਾਹਿਬ ਭਏ ਪਾਕ ਪਰਸਾਦਿ ਚਲ ਆ ਨਿਹਾਰੋ ।
ਬਾਰ³ ਮੰਗਾਇ ਪਖਾਰ ਪਦ ਕੰਜ ਵੈ ਦਈ ਬੈਠਾਇ ਸਭ ਪੰਗਤ ਪਿਆਰੋ ।
ਉਚ ਅਸਥਾਨ ਦੁਰਮਿਯਾਨ ਪ੍ਰਭ ਰਾਜਈ ਮਧਿ ਦੇਵਨ ਜਯੋ ਭਾਨ⁴ ਨਿਆਰੋ । 36 ।

ਚੋਪਈ : ਪਾਂਤਹ ਪਾਂਤ ਸੁ ਪੰਗਤ ਬਿਠਾਈ । ਦੀਨੋ ਭੋਜਨ ਸਭ ਵਰਤਾਈ ।

ਨੀਰ ਪਿਵਾਇ ਚੁਰਾ⁵ ਕਰਵਾਯੋ । ਇਹ ਬਿਧ ਭਾਵ ਸੁ ਅਧਿਕ ਲਖਾਯੋ । 37 ।

ਦੋਹਰਾ : ਭੋਜਨ ਪਾਇ ਸੁਚੇਤ ਹੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕਰਤਾਰ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਰਖ ਤਿਹ ਸਾਧ ਕੋ ਖੁਸੀ ਸੁ ਭਯੋ ਅਪਾਰ । 38 ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੀ ਕਥਾ ਤਾਤੇ ਸੁਨੀ ਰਸਾਲ ।

ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਗੁਰ ਦੇਵ ਜੂ ਅਚੁਤ ਦੀਨ ਦਿਯਾਲ । 39 ।

ਸੋਰਠਾ : ਕਿਰਤ ਮਾਸ⁶ ਦਿਨ ਜਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਤਿਹ ਪੁਰ ਬਸੇ ।

ਪੁਲ ਇਮ ਸੁਨਿਯੋ ਨਿਧਾਨ ਲਿਖਾ ਜੁ ਆਯੋ ਸਾਹ ਕੋ । 40 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਤੇ ਆਏ ਨਿਜ ਸਦਨ ਕਰ ਬਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਨੇਕ ।

ਤਬ ਲਗ ਲਿਖਾ ਸੁ ਸਾਹ ਕੋ ਲੈ ਪਹੁਚਿਯੋ ਨਰ ਏਕ । 41 ।

ਚੋਪਈ : ਬਹੁ ਬਿਧ ਲੀਲਾ ਲਿਖੀ ਸੁ ਸਾਹ । ਤਿਹ ਅਰਜੀ ਕੇ ਮਧਿ ਅਥਾਹ ।

ਮੋ ਕਹੁ ਦਰਸ ਦਯਾਨਿਧ ਦੀਜੈ । ਯਹ ਬਿਨਤੀ ਹਮਰੀ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ । 42 ।

1) ਅਸਾਧ, ਜੋ ਸਾਧੀ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ 2) ਬ੍ਰਹਮਾ 3) ਜਲ 4) ਸੂਰਜ 5) ਚੁੱਲੀ, ਕਰੂਲੀ 6) ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ

ਤਰਸਤ ਹੈ ਹਮਰੇ ਜੁਗ ਨੈਨਾ । ਕਬ ਪਰਸੋ ਤੁਵ ਚਰਨ ਨਿਧਾਨਾ ।
ਯੋ ਸੁਨਿ ਬੇਗ ਤਬੈ ਚੜਿ ਧਾਏ । ਲਸਕਰ ਬਾਦਿਸਾਹ ਕੇ ਆਏ । 43 ।

ਸਰੇ ਸਵਾਰੀ ਮਾਰਗਿ ਮਧਿ । ਮਿਲਯੋ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹ ਸੁ ਬੁਧਿ ।
ਪਦ ਪੰਕਜ¹ ਜਬ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ । ਮਿਟੇ ਸੂਲ ਤਨ ਮਨ ਕੇ ਸਾਰੇ । 44 ।

ਸਰਬ ਸੂਬ ਜਿਮ ਆਨ ਮਿਲਾਯੋ । ਸਭ ਪਦ ਪੰਕਜ ਤੀਰ ਜਤਾਯੋ ।
ਪੁਨ ਪਾਛੇ ਬਰਸਿਯੋ ਇਹ ਭਾਇ । ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਗੁਰ ਪਹੁਚੇ ਆਇ । 45 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਬਚਨ ਬਖਾਨਿ ਕੈ ਗਯੋ ਸਾਹ ਨਿਜ ਧਾਮ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਅਪਨੇ ਅਯੋ ਲਏ ਸੈਨ ਅਭਿਰਾਮ । 46 ।
ਨਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਖੁ ਰਵਿ ਲਟਿਯੋ ਦੁਰਿਯੋ ਜਾਇ ਗਿਰ ਪੀਠ ।
ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਨਿਸਹਾਣ ਕੇ ਪਰਤ ਸੂਰਮਾ ਡੀਠ । 47 ।

ਚੌਪਈ : ਕੁਮਦੀ ਉਡਗ² ਚਕੋਰ ਸੁ ਜਾਨ । ਤਸਕਰ ਕੁਲਟਾ ਉਲਕ³ ਪਛਾਨ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਲੈ ਪਰਵਾਰ ਸੁ ਸਾਰਾ । ਚੜਿਓ ਗਗਨ ਨਿਸਦੇਸ⁴ ਨ੍ਰਿਪਾਰਾ । 48 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਾਚ ਤਖਤ ਸੁਭਹਾਨ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਇ ਅਸੋਗ⁵ ।
ਸਦਾ ਨ ਕਾਹੂ ਕੀ ਰਹੀ ਕਹਤ ਸਿਆਨੇ ਲੋਗ । 49 ।
ਸਹਸ ਕਿਰਨ ਮੁਖ ਮੈ ਧਰੇ ਬਡ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਸਜ ਸੰਗ ।
ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਤਮ ਹਰਨ ਗਰਜਿਯੋ ਸੂਰ ਪਤੰਗ । 50 ।

ਚੌਪਈ : ਬਾਰਜ⁶ ਚੜਈ ਦਿਨ ਚਰ ਜਾਨ । ਗਦ ਗਦ ਭਏ ਸਰਬ ਨਿਜ ਥਾਨ ।
ਸੰਖ ਮੁਨੀ ਧੁਨਿ ਬੇਦ ਉਚਾਰ । ਅਵਰ ਬਾਦਿਤ ਸੁ ਬਜੇ ਅਪਾਰ । 51 ।
ਜਾਗਤ ਭਏ ਸਕਲ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਨਿਜ ਕਾਰਜ ਕੀ ਕ੍ਰਿਆ ਸੰਭਾਰੀ ।
ਕੀਓ ਕੂਚ ਤਾਤੇ ਤਬ ਸਾਹਾ । ਚਲੀ ਸੈਨ ਜਨ ਗੰਗ ਪ੍ਰਵਾਹਾ । 52 ।
ਕਰਤ ਕੂਚ ਨਿਜ ਕੂਚ ਸਿਧਾਯੋ । ਮਰਹਟਨ ਕੇ ਦੇਸ ਜੁ ਆਯੋ ।
ਨਾਖਤ⁷ ਨਦੀ ਸੈਲ ਪੁਰ ਗਾਵਨਿ । ਆਯੋ ਦਫਨ ਦੇਸ ਸੁਹਾਵਨਿ । 53 ।
ਬਾਪੀ⁸ ਸੇਤ ਨੀਰ ਜਿਹ ਭਰੀ । ਬਿਸੁਵਕਰਮਾ ਹਾਥਨ ਜਨ ਕਰੀ ।
ਕੈ ਅਲਿ ਪਨਿਚ ਆਧਿ ਸੁ ਸਵਾਰੀ । ਨਾਤੇ ਦਿਪਤ ਤੀਰ ਫੁਲਵਾਰੀ । 54 ।
ਝਰਨਾ ਝਰਤ ਨੀਰ ਬਰ ਆਈ । ਬਾਗ ਅਰਾਕ ਦਿਪਤ ਅਧਿਕਾਈ ।
ਪੁਨਾ ਜਜਾਪੁਰ ਅਉ ਰਾਜਧਾਨੀ । ਕਛੂ ਲੈ ਮਿਲੈ ਭੇਟ ਸਭ ਆਨੀ । 55 ।
ਤਿਨ ਕੋ ਲਾਘਤ ਆਗ ਸਿਧਾਯੋ । ਬਸਮੁਤ ਨਗਰ ਸੁਨਿਯੋ ਤਿਤ ਆਯੋ ।

1) ਚਰਨ ਰਮਲ 2) ਤਾਰੇ 3) ਉਲੂ 4) ਚੰਦ੍ਰਮਾ 5) ਸੋਗ/ਦੁਖ ਰਹਿਤ 6) ਕਮਲ 7) ਲੰਘ ਕੇ
8) ਬਾਵਲੀ

ਆਨ ਦਿਵਸੁ ਡੇਰਾ ਤਿਤ ਰਹਾ । ਬਹੁਰ ਯੁਯਾਨ¹ ਤਾਹਿ ਤੇ ਕਹਾ । 56 ।

ਤਾਤੇ ਡੇਰਾ ਆਗਿ ਸਿਧਾਯੋ । ਨਦ ਗੁਦਾਵਰ ਪੈ ਤਬ ਆਇਯੋ ।
ਗੰਗਾ ਆਦਿ ਜਾਸ ਜਗ ਭਨੇ । ਕੋਟ ਕਲਖੁ ਤਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਹਨੈ । 57 ।

ਨਗਰ ਨਦੇੜ ਬਸਤ ਤਟ ਭਾਰੇ । ਕਵਨ ਤਾਹਿ ਛਬਿ ਸਕਤ ਉਚਾਰੇ ।
ਆਦਿ ਸਤ ਜੁਗ ਕੀ ਇਹ ਪੁਰੀ । ਯਾ ਕੰ ਨਿਰਖ ਅਵਰੁ ਸਭ ਦੁਰੀ² । 58 ।

ਡੇਰਾ ਪਰਿਓ ਤਾਹਿ ਜਬ ਆਈ । ਸੂਬਾ ਮਿਲਿਓ ਸਾਹ ਤਟ ਜਾਈ ।
ਔਰੰਗ ਸਾਹ ਮੂਏ ਕੀ ਮਾਇਆ । ਸਭ ਲੈ ਕਰਿ ਹਾਜਰ ਹੂੰ ਆਇਆ । 59 ।

ਮੁੰਗੀ ਪਟਨ ਸੁ ਨਗਰ ਕੰਧਾਰ । ਜਨਵਾੜੇ ਸੁਰ ਬਿਦਰ ਬਿਚਾਰ ।
ਸਹਰ ਹੈਦਰਾਵਾਦ ਨਬਾਬ । ਸਭ ਆ ਮਿਲੇ ਸੁ ਦੇਤ ਹਿਸਾਬ । 60 ।

ਸੂਬੇ ਸਹਰ ਜੁ ਅਵਰ ਭਣੀਜੈ । ਦੇਸੰਤਰੁ ਆ ਮਿਲੇ ਗਣੀਜੈ ।
ਬਾਚੀ ਜੇਰ³ ਲਛ ਥੀ ਜੇਤੀ । ਲੈ ਲੈ ਮਿਲੇ ਸਾਹ ਕੋ ਤੇਤੀ । 61 ।

ਬਹੁਰੋ ਐਸ ਭਾਂਤਿ ਲਖਿ ਭਯੋ । ਪਾਸਿ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹ ਚਲਿ ਗਯੋ ।
ਉਚਰਤ ਭਯੋ ਸੁ ਐਸ ਬਨਾਈ । ਕਰਨਾਸਿੰਧ ਸੁਨੋ ਜਗ ਰਾਈ⁴ । 62 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਾਸਿ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਜਾਇ ਕਰ ਯੋ ਬਚ ਕਰਿਯੋ ਉਚਾਰਿ ।
ਅਬ ਪ੍ਰਭ ਹਿੰਦਸਤਾਨ ਕਉ ਕਰੀਐ ਕੂਚ ਬਿਚਾਰ । 63 ।

ਪਗ ਪੰਕਜ⁵ ਪਰਤਾਪ ਤੇ ਸੂਬੇ ਜਾਟ ਅੰਬੀਰ⁶ ।
ਸਭ ਹਾਜਰ ਤੁਮ ਬਲ ਭਏ ਕਰੀ ਨ ਕਛੁ ਤਕਸੀਰ⁷ । 64 ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਨ ਹਜਰਤ ਜੂ ਯੋ ਬਚ ਗਾਈ । ਮਦਰ ਦੇਸ ਪ੍ਰਭ ਕਰਹੁ ਚੜਾਈ ।
ਡੇਰਾ ਸਰਬ ਕੂਚ ਹੂੰ ਗਯੋ । ਤੁਮ ਹੂੰ ਚੜ੍ਹੋ ਐਸ ਕਹ ਦਯੋ । 65 ।
ਯੋ ਬਰੀਆਂ ਸਬ ਹੀ ਸੁਨ ਪਾਈ । ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ ।
ਅਦਭੁਤ ਤੀਰਥ ਹੈ ਇਹ ਥਾਨਾ । ਕੋ ਦਿਨ ਬਸਨਾ ਹਮ ਇਤ ਜਾਨਾ । 66 ।

ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਬਸਿ ਕੈ ਹਮ ਈਹਾ । ਬਹੁਰਿ ਮਿਲੇ ਗੇ ਤੁਮ ਕੋ ਉਹਾ ।
ਤੁਮ ਨਿਜ ਕਰੋ ਆਪਿਸ ਪ੍ਰਯਾਨਾ । ਆਵਤ ਹੈ ਹਮ ਕਹਿਓ ਨਿਧਾਨਾ । 67 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਗੁਰ ਬਕਤ੍ਰ⁸ ਤੇ ਸਾਹ ਕਹਾ ਇਹ ਭਾਇ ।
ਕਛੁ ਕਾਜ ਇਤ ਆਪਿ ਕੋ ਜਾਂਤੇ ਬਸਹੁ ਬਨਾਇ । 68 ।

1) ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਕੂਚ 2) ਛਿਪ ਜਾਂਦੀਆ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਖਤਮ ਕਰ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ 3) ਅਧੀਨ 4) ਜਗਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ 5) ਚਰਨ ਕਮਲ 6) ਅਮੀਰ, ਸਰਦਾਰ 7) ਗਲਤੀ, ਦੋਸ਼ 8) ਮੁਖ ਤੋਂ

ਸਿਖ ਸਖਾ ਇਤ ਕੋ ਨਹੀ ਪਾਹਨ¹ ਪੂਜਕ ਲੋਗ ।

ਕਿਹ ਬਿਧ ਕੀਓ ਮੁਕਾਮੁ ਇਤੁ ਸੁਨਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਜੋਗ । 69 ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੋਨ ਸੁ ਕਾਜਿ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਬਸੋ ਇਤ ਆਜ ਹਮੈ ਅਨੁਮਾਨੈ ।

ਸੇਵਕ ਸਾਧ ਸੋ ਸੰਤ ਨਹੀ ਇਤ ਪਾਹਨ ਪੂਜਕ ਲੋਗ ਬਖਾਨੈ ।

ਤੀਰਥ ਛੇਤ੍ਰੁ ਸੁ ਭੈ ਨ ਕਰੈ ਕਛੁ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਕਬੈ ਨ ਗਿਆਨੈ ।

ਬੈਲ ਸਵਾਰ² ਸੁ ਲਿੰਗ ਗਰੈ ਮਧਿ ਭੂਲ ਕਬੈ ਹਰਿ ਕੋ ਨਹੀ ਜਾਨੈ । 70 ।

ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਸਾਹ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਬੈਨ ਅਭੂਤ ਅਭੇਦ ਉਚਾਰੈ ।

ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਸੁ ਯਾਹਿ ਬਡੋ ਬਰ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਰਟਹਿ ਸ੍ਰੁ³ ਸਾਰੈ ।

ਗੰਗ ਇਹੈ ਜੋ ਗੁਦਾਵਰ ਪਾਵਨ ਨਾਵਨ ਯਾਹਿ ਬਡੋ ਦੁਖ ਟਾਰੈ ।

ਹੈ ਸੁ ਮਹਾਤਮ ਯਾਹਿ ਬਡੋ ਬਰ ਕੋਨ ਕਵੀ ਇਹ ਸੋਭ ਨਿਹਾਰੈ । 71 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਿਧ ਨਾਥ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਾਰੇ ਸਤੀ ਬਿਚਾਰ ।

ਸਰਬ ਜਮਾਣੇ ਜਾਨੀਐ ਏ ਬਰ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰ । 72 ।

ਚੋਪਈ : ਸਿਧ ਚੋਰਾਸੀ ਐ ਨਵ ਨਾਥਾ । ਖਟ ਪੁਨ ਜਤੀ ਬਤਾਵਤ ਗਾਥਾ ।

ਗੀਰਵਾਨ³ ਮੁਨਿ ਕਿਤਕ ਹਜਾਰਾ । ਆਨ ਸਮਾਣੇ ਇਸੈ ਮਝਾਰਾ । 73 ।

ਤੂਲਨਾ ਛੰਦ :

ਸਿਧ ਚੋਰਾਸਿ ਨਵ ਨਾਥ ਦੇਵਾਨ ਸੋ ਖਸਟ ਜੋ ਜਤੀ ਯਾ ਮੈ ਸਮਾਣੇ ।

ਸਵਰਗ ਕੀ ਪੁਰੀ ਯਹ ਆਦਿ ਸਤ ਜੁਗ ਕੇ ਕੁਲ ਗ੍ਰਿਹ ਦੇਖੀਐ ਜਰਜਰਾਣੇ ।

ਕੋਸ ਬਾਵੰਜ ਮੈ ਪੁੰਜ ਯਹ ਬਸਤ ਥੀ ਉਚ ਗ੍ਰਿਹ ਨਿਰਖੀਐ ਨਗ ਜੜਾਣੇ ।

ਤਵ ਨਹੀ ਦਿਵਸ ਕੀ ਠਉਚ ਯਹਿ ਆਦਿ ਕੀ ਲਈ ਹਮ ਦੁੰਡਕਰ ਨਿਜ ਸਿੰਵਾਣੇ । 74 ।

ਹਾਟ ਕੀ ਪੁਰੀ ਇਹ ਨਾਮੁ ਨਿਜ ਬਸਤ ਥੀ ਹਾਟਕੇ ਨਿਰਖੀਐ ਧਾਮ ਸਾਰੇ ।

ਦੂਧ ਕੀ ਗੰਗ ਯਹਿ ਸਵਰਨ ਕੀ ਪੌਰੀਆ ਹੀਰ ਨਗ ਜਰੇ ਬਹੁ ਮੋਲੁ ਭਾਰੇ ।

ਜੁਰਤ ਸਦੀਵ ਦੇਵਾਨ ਕੋ ਮੇਲ ਇਤ ਕੋਸ ਬਾਵੰਜ ਬਾਜਾਰ ਨਿਆਰੇ ।

ਧਰਮ ਕੀ ਧੁਨਾ ਜਨ ਧੋਲ ਜਿਯੋ ਗਡੀ ਥੀ ਪਾਪ ਸੰਤਾਪੁ ਤਿਹ ਠੋਰ ਮਾਰੇ । 75 ।

ਸੋਰਠਾ : ਹਾਟਕ ਪੁਰੀ ਬਖਾਨ ਕੁਲ ਹਾਟਕ ਕੀ ਦਿਪਤ ਥੀ ।

ਗੋਬਿੰਦ ਨਗਰੀ ਜਾਨ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ । 76 ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਬ ਯਹਿ ਭਈ ਨਦੇੜ ਕਲਜੁਗ ਮੈ ਇਹ ਜਾਨੀਐ ।

ਜਿਹ ਨਰਤ ਰਤਨ ਦੇਰ ਵਹੈ ਨਦੇੜ ਬਖਾਨੀਐ । 77 ।

ਦਹੂ ਓਰ ਜਿਹ ਬਾਗ ਕਾਮ ਕਲੇਵਰ ਸੋ ਭਈ ।

ਬਾਪੀ ਕੂਪ ਤੜਾਗ ਦੇਵ ਪੁਰੀ ਸਮ ਰਾਜਈ । 78 ।

1) ਮੂਰਤੀ-ਪੂਜ 2) ਬਲਦ ਦਾ ਸਵਾਰ, ਸ਼ਿਵ 3) ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਨੀ

ਸਵੈਯਾ : ਪੰਡਿਤ ਪੁੰਜ ਪੁਰਾਨ ਤ੍ਵੈ ਜਿਹ ਸੰਤ ਸੁਨੈ ਮਨ ਮੋਦੈ ਬਢਾਈ ।
 ਚੋਰ ਸੁ ਜਾਰ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹੀ ਜਿਹ ਧਾਮ ਸਪੂਰਨ ਸਿਧ ਸਮਾਈ ।
 ਚਾਰਿ ਬਰੰਨ ਸ ਪੁਰ ਬਸੈ ਜਿਹ ਦੇਵ ਗਿਰਾ ਸਭ ਸਾਥ ਸਹਾਈ ।
 ਦੇਸ ਬਿਸਾਲ ਰਸਾਲ ਪੁਰੀ ਵਹ ਜਾ ਉਪਮਾ ਬਰਨੀ ਨਹ ਜਾਈ । 79 ।

ਸੋਰਠਾ : ਪ੍ਰਗਟ ਗੰਗ ਯਹ ਨਾਮ ਅਬੈ ਸੁ ਭਈ ਗੁਦਾਵਰੀ ।
 ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਭਿਰਾਮ^੨ ਸਦਾ ਨੀਰ ਜਾ ਕੋ ਰਮੈ । 80 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਨਦੀ ਸੁ ਨਗਰ ਕੀ ਉਪਮਾ ਮੇਰ ਸਮਾਨ ।
 ਬਰਨ ਸੁਨਾਈ ਸਾਹ ਕੋ ਦਯਾ ਸਿੰਧ ਭਗਵਾਨ । 81 ।

ਚੌਪਈ : ਸਾਹ ਜਬੈ ਬਚ ਯੋ ਸੁਨ ਪਾਯੋ । ਕਰੁਨਾਲੈ^੩ ਸੋ ਬਚਨ ਜਿਤਾਯੋ ।
 ਹਮ ਹੂੰ ਬਸੈ ਇਸੀ ਸੁਭ ਥਾਨੈ । ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਚਨ ਬਖਾਨੈ । 82 ।
 ਬਹੁਰੋ ਕਹਾ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । ਤੁਮ ਬੈਠਤ ਇਤ ਬਨੈ ਨ ਕਾਜਾ ।
 ਹਮਰੀ ਆਇਸ^੪ ਕੋ ਅਬ ਪਾਇ । ਪਾਛੈ ਮਦ੍ ਦੇਸ ਤੁਮ ਜਾਇ । 83 ।
 ਤੋ ਕਹ ਦੀਨੋ ਹੈ ਹਮ ਰਾਜ । ਤੂੰ ਯਹ ਆਛੈ ਭੋਗ ਸਮਾਜ ।
 ਹਮ ਹੂੰ ਕਿਤਕ ਦੇਰ ਇ ਲਾਈ । ਤੋ ਕਹ ਬਹੁਰਿ ਮਿਲਤ ਹੈ ਆਈ । 84 ।
 ਅਵਰ ਬਾਤ ਕਹਨੀ ਥੀ ਜੋਈ । ਕਰਣਾਸਿੰਧ ਬਖਾਨੀ ਸੋਈ ।
 ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਵਾ ਕੋ ਸਮਝਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸਰਬ ਅਲਾਈ । 85 ।
 ਅਵਰ ਚੁਗਤਨ ਕੋ ਜਗੁ ਰਾਜ । ਸੰਤਨ ਕੀਨੋ ਦੂਰ ਸਮਾਜ ।
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਿਨ ਸੰਤ ਸੰਤਾਏ । ਤਬ ਯਹ ਜਾਨ ਸਹੀ ਫਲੁ ਪਾਏ । 86 ।
 ਤੋ ਕਹ ਸ੍ਰੀ ਅਸਧੁਜ^੫ ਕੇ ਪਾਸਾ । ਹਮੈ ਦਿਵਾਯੋ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸਾ ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਸਾਹ ਲਖੀ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਆਗੈ ਜਯੋ ਮਿਲਹੈ ਮੁਹਿ ਆਈ । 87 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਾਹ ਲਖਾ ਇਮ ਚੀਤ ਮੈ ਮਾਸ ਅਸੋਜ^੬ ਬਿਤਾਇ ।
 ਕਾਤਕ ਮੈ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ ਮੋਹਿ ਮਿਲਤ ਹੈ ਆਇ । 88 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਇਹੈ ਭੇਦ ਚੀਤੰ ਨਹੀ ਸਾਹ ਜਾਨਿਯੋ । ਪਕਾ ਡੇਰਾ ਈਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਠਾਨਿਯੋ ।
 ਤਿਨੈ ਅਸ ਜਾਨ ਰਿਦੈ ਆਪ ਮਾਹੀ । ਜਸ ਲੈ ਬੁਰਾਨ ਮਿਲੈ ਪੂਰ ਆਹੀ । 89 ।
 ਤਿਮੰ ਆਜ ਕਾਲੰ ਦਿਨੰ ਕੋਇ ਲਾਈ । ਮਿਲੈ ਗੇ ਸਿਤਾਬੀ^੭ ਮੁਝੈ ਕੋ ਸੁ ਆਹੀ ।
 ਇਮੰ ਬੈਨ ਗਾਈ ਕਰਿਯੋ ਸਾਹ ਪਿਆਨਾ । ਚਲੀ ਧੂਮ ਧਾਮੰ ਜਿਮੰ ਮੇਘ ਜਾਨਾ । 90 ।

1) ਖੁਸ਼ੀ 2) ਸੁੰਦਰ 3) ਕਰੁਣਾ ਦੇ ਘਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 4) ਆਰਿਆ 5) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ; ਗੁਰੂ
 ਜੀ 6) ਅਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ 7) ਜਲਦੀ, ਬੀਘਰ

ਚੋਪਈ : ਸਾਹ ਉਤੇ ਕਰ ਕੂਚ ਸਿਧਾਯੋ । ਮਹਾਰਾਜ ਇਤ ਅਨੰਦ ਬਦਾਯੋ ।
ਨਦੀ ਗੁਦਾਵਰ ਅਦੁਭਤ ਥਾਨੇ । ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕਰ ਜਮਾ ਠਹਰਾਨੇ । 91 ।

ਏਕ ਦਿਵਸ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਰਤਾਰ । ਹੀਰਾ ਘਾਟ ਸੁ ਨਦੀ ਕਨਾਰਾ ।
ਬੈਠ ਬਿਰਾਜਿਤ ਕਿਸੂ ਖਿਆਲਾ । ਯੋ ਕੰਤਕ ਤਿਹ ਭਯੋ ਨਿਹਾਲਾ । 92 ।

ਏਕ ਸਿਖ ਜਉਹਰੀ ਧਨੁਰਾਨਾ¹ । ਦਰਸਨ ਆਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ ।
ਹੀਰਾ ਹਾਥ ਅਮੋਲੁਕ ਲਯੋ । ਗੁਰ ਕੀ ਆਨ ਭੇਟ ਧਰਿ ਦਯੋ । 93 ।

ਆਗੇ ਧਰਿਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਆਨਿ । ਸੀਸ ਟਿਕਾਯੋ ਧਰ ਅਭਿਮਾਨ ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਯੋ ਮਨ ਆਈ । ਨਦ ਮਹਿ ਦੀਨੋ ਪਰੇ ਬਗਾਈ । 94 ।

ਸਵੈਯਾ : ਬੀਚ ਉਠਾਇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਦੀ ਨਿਜ ਡਾਰ ਦਯੋ ਵਹ ਹੀਰ ਨਿਧਾਨਾ ।
ਸੰਕਤਵਾਨ² ਭਯੋ ਮਨ ਮੈ ਵਹ ਸਾਹ ਬਡੋ ਧਨੁ ਪਾਤ ਸੁਜਾਨਾ ।
ਚਿੰਤ ਕਰੀ ਤਿਨ ਯਾਂ ਬਿਧਿ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦ ਕਛੂ ਨਹਿ ਯਾਹਿ ਪਛਾਨਾ ।
ਪਾਹਨ³ ਜਾਨ ਸੁ ਡਾਰ ਦਯੋ ਧਨ ਹੀਰ ਕਿਧੋ ਬਡ ਪੂਰ ਖਜਾਨਾ । 95 ।

ਜਾਨਤ ਜੋ ਨਿਜ ਕੀਮਤ ਸਾਬਿ ਤੋ ਕਹ ਡਾਰਿ ਬਗਾਵਤ ਹੀਰਾ ।
ਲਛ ਹਜਾਰ ਰਪਯਤ ਮੌਲ ਸੁ ਲੋਗੁ ਨ ਪਾਵਤ ਸਾਹ ਅੰਮੀਰਾ ।
ਜੋ ਗੁਰ ਦੇਤ ਕਿਸੁ ਨਰ ਸੇਵਕ ਭੁਚਿਤ ਭੋਗਤ ਲਖ ਸਰੀਰਾ ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋ ਤਿੰਨ ਚਿੰਤ ਗਟੀ ਗਣ ਬਾਰ ਅਨੇਕ ਕਰੇ ਜਿਮ ਕੀਰਾ । 96 ।

ਐਸ ਨਿਹਾਰ ਕਹ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ ਕਯੋ ਤੁਮ ਚਿੰਤ ਕਰੀ ਮਨ ਮਾਰੀ ।
ਤੈਸੁ ਦਯੋ ਹਮ ਆਨ ਪੁਜਿਯੋ ਅਬ ਚਿੰਤ ਗਟੀ ਗਨਤੀ ਕਰ ਕਾਹੀ ।
ਜੋ ਤੁਮ ਲੈਨ ਸੁ ਇਛ ਧਰੇ ਮਨ ਲੋਹੁ ਨਿਕਾਰ ਪਰਿਓ ਉਤ ਆਹੀ ।
ਯੋ ਸਨ ਸਾਹ ਉਚਾਰ ਕਹਾ ਗੁਰ ਨੀਰ ਗਇਯੋ ਚਲ ਕੈ ਕਿਤ ਠਾਂਈ । 97 ।

ਚੀਰ ਉਤਾਰ ਦਯਾਰ ਕਹਯੋ ਨਿਜ ਲੋਹੁ ਉਠਾਇ ਜਲੰ ਟੁਬ ਮਾਰੀ ।
ਠਾਂਢਿ ਭਯੋ ਵਹ ਚੀਰ ਉਤਾਰ ਟੁਬੀ ਜਲ ਮੈ ਜਬ ਆਨ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਗੰਜ ਅਨੇਕ ਪਰੇ ਸੁ ਬਿਰਾਜਿਤ ਕਾਹਿ ਤਜੋ ਕਿਸੁ ਲੋਹੁ ਨਿਕਾਰੀ ।
ਲਾਲ ਸੁਪੇਦ ਸੋ ਸਿਯਾਮ ਬਿਰਾਜਿਤ ਹੀਰਨ ਕੋ ਸੁ ਸਪੂਰ ਭੰਡਾਰੀ । 98 ।

ਤਾਸੁ ਨਿਹਾਰਤ ਜਿਯੋ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਕਰੀ ਜੋ ਜੁਹਾਰ ਸੁ ਬਾਹਰ ਆਯੋ ।
ਆਨ ਕਰੀ ਅਭਬੰਦਨ ਨਾਥਹ ਮਾਨ ਉਤਾਰ ਪਗ ਲਪਟਾਯੋ ।
ਭੂਲ ਪਰੀ ਬਖਸੀ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ ਮੈ ਯਹ ਭੇਦ ਅਬੈ ਲਖ ਪਾਯੋ ।
ਏਕ ਕਣੀ ਕਰਧਾਰ ਗ੍ਰਭਯੋ ਮਨ ਹੀਰਨ ਗੰਜ ਪਰਿਯੋ ਸੁ ਜਿਤਾਯੋ । 99 ।

1) ਧਨਾਦ 2) ਸੰਕਤਵਾਨ ਹੋਇਆ 3) ਪੱਥਰ 4) ਹੰਕਾਰ ਕਰਨਾ

ਕੇਤਕ ਸਿਆਮ ਸੁਪੇਦ ਪਰੈ ਉਤ ਲਾਲ ਮਨੀ ਨਹਿ ਪਾਰ ਸੁ ਕੋਈ ।
ਤਾਸ ਨਿਹਾਰ ਸੰਭਾਰ ਗਯੋ ਹਮਰੀ ਦੁਰਬੁਧ ਸੁਮਤਿ ਸਮੋਈ ।
ਤੋਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜਨੈ ਤੁਮ ਹੀ ਜਿਨ ਔਰਨ ਜੰਤ ਸਕੈ ਅਵਲੋਈ ।
ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਮੁਹ ਮੋਨ ਭਯੋ ਤਬ ਹੀਰ ਪਤੀ ਜਹੁਰੀ ਸੁਤ ਸੋਈ । 100 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਹੀਰਾ ਪਤਿਸਾਹੁ । ਪਰਿਯੋ ਆਨ ਪਾਵਨਿ ਪਗ ਮਾਹਿ ।
ਉਪਮਾ ਗੁਰ ਕੀ ਕਰੀ ਅਪਾਰੋ । ਜਾ ਕੋ ਪਾਯਤ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰੋ । 101 ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੀ ਸੀਸ ਤਿਹ ਚਾਈ । ਕ੍ਰਯੋ ਨ ਹੀਰਾ ਲਯੋ ਉਠਾਈ ।
ਤਿਨ ਭਾਖਯੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਤੋਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਯੁ ਜਾਨਨਿਹਾਰਾ । 102 ।
ਅਬ ਮੋਕਹਿ ਇਤਨੀ ਗਤ ਨਾਹੀ । ਅਵਰ ਗਾਥ ਨਿਜ ਬਕੋ¹ ਅਗਾਹੀ ।
ਮੋਰੀ ਮਨਸਾ ਪੂਰੀ ਭਈ । ਜੀਵ ਬੁਧ ਦੁਰਮਤਿ ਥੀ ਗਈ । 103 ।
ਤੁਮਹੋ ਸਰਬ ਬਾਤ ਕੇ ਲਾਇਕ । ਏਕ ਬਸਤ ਦੀਜੈ ਮੋਹਿ ਪਾਇਕ ।
ਇਹ ਮੋਰੀ ਹੀਰਾ ਕੀ ਕਥਾ । ਜਹਿਰ ਰਹੇ ਚਾਰ ਜੁਗ ਜਥਾ । 104 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕਰ ਸਾਹਿਬ ਤਿਹ ਸਾਖਾ । ਹੀਰ ਘਾਟ ਨਾਮੁ ਤਿਹ ਰਾਖਾ ।
ਜੋ ਜੋ ਸਿਖ ਸੰਤ ਇਤ ਐਹੈ । ਹੀਰਾ ਘਾਟ ਨਾਮੁ ਮੁਖ ਲੈਹੈ । 105 ।
ਜਬ ਲਗ ਆਹਿ ਗੁਦਾਵਰ ਪਾਨੀ । ਜਬ ਲਗ ਮੋਰ ਸੁ ਜਗਤ ਕਹਾਨੀ ।
ਤਬ ਲਗ ਹੀਰਾ ਕਾ ਬਰ ਘਾਟਿ । ਗਾਵਤ ਸੰਤ ਸਿਖ ਤੁਰ ਬਾਟ । 106 ।

ਦੋਹਰਾ : ਹੀਰਾ ਪਤਿ ਸੁਤ ਸਾਹ ਕੀ ਕਥਾ ਭਈ ਇਹ ਭਾਇ ।
ਪਦੈ ਸੁਨੈ ਨਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਸਤਿ ਗੁਰ ਚਰਨ ਸਮਾਇ । 107 ।

ਚੋਪਈ : ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਨਗੀਨਾ ਘਾਟਿ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਬਰਨ ਸੁਨਾਇਯੋ ਬਾਟੁ ।
ਕਿਨੈ ਸਿਖ ਉਤ ਬੈਠੇ ਥਾਨ । ਭੇਟ ਨਗੀਨ ਚਢਾਇਯੋ ਆਨਿ । 108 ।
ਸਰਤਾ² ਮਧਿ ਗੁਦਾਵਰ ਡਾਰਿਯੋ । ਘਾਟ ਨਗੀਨਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਿਯੋ ।
ਆਗੇ ਸੁਨਹੋ ਕਥਾ ਸੁ ਮਿਤ੍ਰ । ਬਰਨ ਸੁਨਾਊ ਨਾਥ ਚਰਿਤ੍ਰ । 109 ।
ਜਿਹ ਬਿਧ ਸਤਿਗੁਰ ਬਸੇ ਇਕਾਂਤ । ਤੋਨ ਕਥਾ ਬਰਨੋ ਅਵਿਦਾਂਤ³ ।
ਹੀਰਾ ਘਾਟ ਸੁ ਪਿਯਾਨ⁴ ਕਰਾਏ । ਪਾਸ ਨਦੇੜ ਬਸੇ ਨਿਜ ਆਏ । 110 ।
ਬਾਹਰ ਤੇਰਹਿ ਸਹਸ ਕਿਕਾਨ⁵ । ਤਰਲ ਤੁਰੰਗ ਹਜਾਰੇ ਜਾਨ ।
ਅਦਭੁਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਅਵਤਾਰੀ । ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਜਿਹ ਰਹਤ ਸੰਭਾਰੀ । 111 ।
ਜਿਹ ਆਖਨ ਨਿਰਖਿਯੋ ਗੁਰਦੇਵ । ਕਰ ਸੋ ਕਰੀ ਸੁਫਲ ਨਿਜ ਸੇਵ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ । ਅਬਚਲ ਬਸਤ ਸੁ ਨਗਰ ਮੰਝਾਰ । 112 ।

1) ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ 2) ਨਦੀ 3) ਬਿਨਾ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ 4) ਪ੍ਰੇਮਥਾਨ 5) ਘੋੜੇ

ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਰੈ ਦਿਛਤ ਨਿਜ ਆਪਿ । ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੁਨ ਪਰਤਾਪ ।
 ਘੋਰਨ ਉਪਰ ਜੀਨ ਪਵਾਇ । ਕਰੇ ਸਿਕਾਰ ਸੁ ਮਨ ਪਰਚਾਇ । 113 ।
 ਹੀਰਾ ਘਾਟ ਸਿਕਾਰ ਸੁ ਘਾਟ । ਉਤਰੈ ਤਹੀ ਭੋਰ ਲੈ ਬਾਟ ।
 ਭੋਜਨ ਅਮਲ ਸੁ ਤਹੀ ਮੰਗਾਵੈ । ਆਨੰਦ ਸੋ ਅਚਵੈ¹ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । 114 ।
 ਏਕ ਦਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰ । ਡੇਰੇ ਰਹਾ ਨ ਗਯੋ ਸਿਕਾਰ ।
 ਏਕ ਪਠਾਨ ਅੰਬੀਰ² ਸੁ ਕੋਇ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ ਆਨ ਤਿਹ ਸੋਇ । 115 ।
 ਸਾਹ ਪਠ੍ਯੋ ਵਹ ਕਵਨੇ ਕਾਮ । ਬਿਦਰ ਸੁਹਰ ਕਿਤ ਅੰਨਚ ਠਾਮ ।
 ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਮਾਗੈ ਦੀਦਾਰੀ । ਉਤਰਿਯੋ ਆਨ ਫੌਜ ਸੰਗ ਭਾਰੀ । 116 ।
 ਲੋਗਨ ਪੂਛ ਬਾਤ ਤਿਨ ਗਾਈ । ਇਹ ਡੇਰਾ ਕਾ ਕੋ ਕਹੈ ਭਾਈ ।
 ਲੋਗਨ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲਯੋ । ਸੁਨਿ ਵਹਿ ਬਚਨ ਖੁਸੀ ਮਨ ਭਯੋ । 117 ।
 ਉਸੀ ਸਮੇ ਵਹ ਗਯੋ ਹਜ਼ੂਰ । ਸਿਜਦਾ ਕੈ ਬਰਨੀ ਕਥ ਪੂਰ ।
 ਜੋਨੈ ਕਾਲ ਆਪ ਗਯੋ ਚਲ । ਬਰਨਨ ਕਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸੁ ਗਲ । 118 ।

ਸੋਰਠਾ : ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਕਰੈ³ ਡਾਰੁ ਅਪਨੀ ਜੇਬ ਮਝਾਰ ਤਿਨ ।
 ਕਾਗਦ ਲਯੋ ਨਿਕਾਰ ਲਿਖਯੋ ਫਾਰਸੀ ਮਧ ਖਤਿ । 119 ।
 ਕਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਥ ਮੁਝੈ ਪਠਾਇਯੋ ਸਾਹ ਇਮ ।
 ਡੇਰਾ ਕੂਚ ਕਰਾਇ ਸਾਥ ਗੁਰੂ ਕੋ ਆਨਿਯੋ । 120 ।
 ਸੁਬਹ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੂਚ ਸਹੀ ਸਤਿ ਕਰੋਗੇ ।
 ਮੁਝੈ ਹੁਕਮ ਇਹ ਢਾਲ ਤੁਮੈ ਛੋਡ ਨਹੀ ਜਾਵਗਾ । 121 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਕਥਾ ਅਪਾਰ ਸੁਨ ਕਰ ਗਯੋ ਪਠਾਨ ਗ੍ਰਿਹ ।
 ਰਾਤਿ ਬਿਤੀ ਸੁ ਸਕਾਰ⁴ ਆਯੋ ਫੇਰ ਹਜ਼ੂਰ ਤਟ । 122 ।
 ਕਰੀ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਬਾਰ ਪੁਯਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਕੀਜੀਐ ।
 ਸੁਨ ਪ੍ਰਭ ਕੀਯੋ ਉਚਾਰ ਖਾਨ ਅਮੀਰ ਨ ਜਲਦ⁵ ਕਰਿ । 123 ।

ਚੋਪਈ : ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਹਮ ਕੋ ਇਤ ਕਾਮ । ਬਹੁਰ ਕਰੈ ਗੇ ਕੂਚ ਤਮਾਮ ।
 ਇਹੈ ਮਾਸ ਆਗੈ ਜੋ ਆਯੋ । ਚਾਹਤ ਹਮ ਇਹ ਠਵਰ ਬਿਤਾਯੋ । 124 ।
 ਸਿਖ ਸੰਤ ਤੁਮਰੋ ਇਤ ਨਾਹੀ । ਕੌਨ ਕਾਜ ਬੈਠੇ ਇਹ ਜਾਹੀ ।
 ਪਾਹਨ ਬੈਲ ਸਿਲਾ ਚਢ ਮੂਰਤਿ⁶ । ਪੂਜਤ ਏ ਅੰਧੇ ਮਤਿ ਧੂਰਤ⁷ । 125 ।
 ਤੁਮ ਨੇ ਨਿਜ ਗ੍ਰੰਥਨ ਦਰਮਿਆਨ । ਪਾਹਨ ਰਦ ਸੁ ਕਰਿਐ ਬਖਾਨ ।
 ਹਮ ਕੋ ਤੁਮ ਕਈ ਬਾਰ ਉਚਾਰਾ । ਅੰਧ ਸੁ ਪੂਜਤ ਸੈਲ ਸੰਸਾਰਾ । 126 ।

1) ਖਾਏ 2) ਅਮੀਰ, ਸਰਦਾਰ 3) ਹੱਥ 4) ਸਵੇਰ ਵੇਲਾ, ਪ੍ਰਭਾਤ 5) ਜਲਦੀ ਨਾ ਕਰ 6) ਬਲਦ
 ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ 7) ਮੂਰਖ; ਘੱਡ

ਇਹ ਬਿਧ ਸੁਨ ਪਠਾਨ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਦੀਨ ਬੰਧ ਬੋਲੇ ਤਿਹ ਬਾਨੀ ।
 ਸਿਖ ਸੰਤ ਹਮਰੇ ਇਤ ਨਾਹੀ । ਆਪ ਸਿਖ ਮੈ ਭਯੋ ਇਹਾਹੀ । 127
 ਆਪ ਸਿਖ ਮੈ ਭਯੋ ਇਤਾਹੀ । ਸਮਝ ਲੋਹੁ ਨਿਸਚੈ ਮਨ ਮਾਹੀ ।
 ਕਿਸੂ ਦੇਸ ਮੈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਾਲਾ । ਕਹੀ ਜਾਇ ਗੁਰ ਦੇਵ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । 128 ।

ਸੋਰਠਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਕਥਾ ਅਨਕ ਦੀਨ ਬੰਧ ਵਾ ਸੋ ਕਹੀ ।
 ਏ ਨਿਜ ਹਾਥ ਬਿਬੇਕ ਸਿਖ ਹੋਇ ਇਤ ਬਸੋਗੋ । 129 ।

ਯੋ ਸੁਨ ਬਚਨ ਬਿਬੇਕ ਬਹੁਰਿ ਖਾਨ ਐਸੇ ਕਹਾ ।
 ਸੁਖਨ¹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਏਕ ਆਗਿਆ ਹੁੰ ਬਰਨਨ ਕਰੋ । 130 ।

ਚੌਪਈ : ਕਈ ਬੇਰ ਹਮਰੇ ਅਰੁ ਸਾਹ । ਆਈ ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਮਨ ਮਾਹਿ ।
 ਸੰਕ ਸੁ ਰਹੇ ਹੋਰ ਜੁ ਮਜਾਜ । ਕਭੀ ਨ ਭਾਖਾ ਬਿਨਾ ਸੁ ਆਜ । 131 ।
 ਹੈ ਇਹ ਦਾਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਹਿ ਦੇਈ । ਜੋ ਆਗਿਆ ਸਾਹਿਬੁ ਕੀ ਲੇਈ ।
 ਦਿਖੀਐ ਫਿਰ ਕਬਿ ਹੋਇ ਦਿਦਾਰ । ਦੁਰਲਭ ਹਮੈ ਬਜੁਰਗਨ ਪ੍ਰਯਾਰ । 132 ।

ਸੋਰਠਾ : ਸੁਨਤ ਸੁਖਨ ਇਹ ਭਾਇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਾਸੋ ਕਹੀ ।
 ਸੰਕ ਨ ਕਰ ਇਹ ਜਾਇ ਜੋ ਇਛਾ ਕਹ ਦੀਜੀਐ । 133 ।

ਅੜਿਲ : ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਹਜ਼ੂਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਐ ।
 ਤੀਰ ਚਲਾਇ ਦਿਖਾਇ ਹਮੈ ਨਿਜ ਦੀਜੀਐ ।
 ਬਹੁਤ ਦਿਨਾ ਕੀ ਇਛਾ ਰਿਦੇ ਮੰਝਾਰਿ ਹੈ ।
 ਜੀ ਸੰਕਤ ਕਬੈ ਨ ਸਕੈ ਸੁ ਬਚਨ ਉਚਾਰਿ ਹੈ । 134 ।

ਚੌਪਈ : ਨੌ ਟਾਂਕਨ ਕੀ ਸਰਲ ਕਮਾਨ । ਖਪਰੇ² ਪਰੀ ਅਭੂਤਕ ਬਾਨ ।
 ਕੰਚਨ ਕ੍ਰਿਤ ਜਰੇ ਜਰ ਸੁਧਿ । ਜਗਮਗ ਕਰਤ ਜੋਤਿ ਜਹ ਮਧਿ । 135 ।
 ਧਨੁਜ ਚਾਂਪ ਪ੍ਰਭ ਕਰ ਜੂ ਧਰੈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਖਾਨ ਸੋ ਰਰੈ ।
 ਖਾਨ ਅੰਬੀਰ ਕਿਸੈ ਕਉ ਹਨੇ । ਜਾ ਕੋ ਤੁਮ ਇਹ ਠਉਰ ਸੁ ਭਨੇ । 136 ।
 ਤਿਨ ਯੋ ਕਹੀ ਕਮਲ ਪਗ ਤੀਰ । ਜਾ ਕੋ ਇਛਾ ਆਪ ਸਰੀਰ ।
 ਬਹੁਤ ਬੀਰ ਤਿਹ ਠਾਂ ਜੁਰ ਆਏ । ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਪਗ ਲਖਨ ਕੇ ਚਾਏ । 137 ।

ਉਚੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੁ ਆਪਿ ਨਿਹਾਰ । ਕਹਾ ਖਾਨ ਜੋ ਉਹ ਤਰ ਪਾਰ ।
 ਤਾ ਕੋ ਮਾਰਿਯੋ ਖੈਚ ਕਮਾਨ । ਲਾਗੋ ਮਧਿ ਆਨ ਤਰ ਬਾਨ । 138 ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਕੇਤਕ ਬਿਸਖ¹ ਚਲਾਈ । ਤੋਨੈ ਰੂਖ ਹਨੇ ਜਗ ਰਾਈ ।
 ਖੁਸੀ ਭਯੋ ਮਨ ਮਧਿ ਪਠਾਨਾ । ਪਾਛੈ ਯੋ ਤਿਨ ਕਰਿਯੋ ਬਖਾਨਾ । 139 ।
 ਸਾਹ ਬਹਾਦਰ ਔਰ ਅੰਬੀਰਾ । ਤੁਮਰੇ ਸੇਵਕ ਕਦਮ ਸਰੀਰਾ ।
 ਤੁਮ ਨੈ ਬਹੁਤ ਅਟਕਨਾ ਨਹੀ । ਆਜ ਕਾਲ ਮੈ ਮਿਲਨਾ ਸਹੀ । 140 ।
 ਯੋ ਨਿਜ ਖਾਨ ਸੁ ਆਇਸ² ਪਾਇ । ਪ੍ਰਯਾਨ³ ਕਰਤ ਗਇਯੋ ਉਤ ਧਾਇ ।
 ਨਾਖਤ⁴ ਨਦੀ ਦੇਸ ਕਹ ਗਯੋ । ਸਤ ਗੁਰ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁਨੋ ਅਬ ਨਯੋ । 141 ।

ਸੋਰਠਾ : ਸਾਹਿਬੁ ਸੁਘਰ ਅਪਾਰ ਅਚੁਤ⁵ ਅਲਖ ਅਭੇਵ ਗੁਰ ।
 ਬਸੇ ਨਦੇੜ ਮਝਾਰ ਗਯੋ ਸਾਹ ਨਿਜ ਕੂਚ ਕਰ । 142 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਮਾਰਗ ਪਯਾਨ ਨਦੇੜ ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਬਰਨਨੇ
 ਨਾਮ ਅਠਬੀਸਮੋ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 28 । ਅਫਜੂ ।

1) ਤੀਰ 2) ਆਗਿਆ 3) ਕੂਚ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ 4) ਲੰਘ ਕੇ 5) ਅਡਿਗ, ਦਿੜ੍ਹ

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਹ ਗਯੋ ਨਿਜ ਪਯਾਨ¹ ਉਤੈ ਕਰ ਦੀਨ ਦਿਯਾਲ ਬਸੇ ਇਤ ਆਈ ।
ਕਉਤਕ ਕੋਟ ਨਵੀਨ ਕਰੇ ਜਿਨ ਕਉਤਕ ਕੋ ਕਛੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਈ ।
ਸਾਰਸੁਤੀ² ਬਰਨੇ ਸੁ ਸਪੂਰਨ ਤਦਪਿ³ ਅੰਤ ਸਕੇ ਨਾ ਬਤਾਈ ।
ਪੂਰ ਭਰੈ ਬਚ ਸਾਗਰ ਸਿਉ ਇਨ ਬੂੰਦ ਸਮਾਨ ਕਥਾ ਸੁ ਬਨਾਈ । 1 ।

ਜੋ ਪੜ੍ਹ ਹੈ ਸੁਣ ਹੈ ਕਥ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬੁਧ ਬਿਸਾਲ ਦਯਾਲ ਸਹਾਈ ।
ਦਾਰਦ ਦੂਖਨ ਭੂਖ ਤਿਸੈ ਨਰ ਸੰਕਟ ਜੋਨਿ ਕਿ ਬੰਦ ਕਿਥਾਈ ।
ਜੁਯੋ ਜਨਵੇਸਰ⁴ ਬੰਦ ਕਟੀ ਗੁਰ ਤਿਉ ਤਿਹ ਕੋ ਨਿਰਖਯੋ ਚਿਤ ਲਾਈ ।
ਜੋ ਸੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਯਾਨਿਧ ਕੇ ਯਹ ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਪੜ੍ਹਹੈ ਸੁਖਦਾਈ । 2 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਨਵਾਰੇ ਨਰਪਾਲ ਕੀ ਕਥਾ ਸਪੂਰਣ ਜੋਇ ।
ਸਰਬ ਸੂਛ ਕਰਿ ਕਹੈ ਗੇ ਪਾਛ ਭੋਗ ਪਰ ਸੋਇ । 3 ।
ਅਬ ਨਿਜ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੇ ਅਸਵਾਰੇ⁵ ਕੀ ਗਾਥ ।
ਜਥਾ ਸੁਨੀ ਤਸ ਬਰਨ ਹੋ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥਿ । 4 ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਨਰੇਸ ਪਠਾਨ ਸੁ ਆਵਤ ਹੈ ਗੁਰ ਪੈ ਹਿਤ ਧਾਰੀ ।
ਭੇਟ ਚਢਾਇ ਦੀਦਾਰ ਕਰੇ ਮਾਂਗਤ ਹੈ ਮਨ ਇਛ ਮਝਾਰੀ ।
ਆਵਤ ਹੈ ਇਕ ਗਛਤ ਯੋ ਨਰ ਏਕ ਚਹੈ ਕਿਮ ਹੋਇ ਦਿਦਾਰੀ ।
ਯਾ ਬਿਦ ਸੋ ਪਦਮ ਜਲ ਤੀਰ ਸੁ ਮੇਲ ਰਹੇ ਨਿਜ ਸਾਂਝ ਸਵਾਰੀ । 5 ।
ਏਕ ਦਿਨਾਂ ਸੁ ਹਜੂਰ ਦਿਵਾਨ ਮੈ ਦੋਇ ਪਠਾਣ ਕਿਤੇ ਚਲ ਆਏ ।
ਤੀਸ ਪਚੀਸਕ ਬੈਸ⁶ ਸੁ ਤੋਨ ਕੀ ਜੁਵਾਨ ਸੁਵਰੂਪ ਉਭੈ ਲਖ ਪਾਏ ।
ਪਾਸ ਬੈਠਾਇ ਤਿਨੈ ਜਗ ਨਾਇਕ ਭੇਦ ਪੁਛਿਯੋ ਉਨ ਛੋਰ ਸੁਨਾਏ ।
ਨਾਮ ਅਵਾਸ ਕੁਲੰ ਬਸਤੀ ਜਿਤ ਪੌਤ੍ਰ ਪਿਤਾਮ ਸਭੈ ਉਨ ਗਾਏ । 6 ।
ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਬ ਜਿਲੇ ਮਧਿ ਦੈਤ ਜਲੰਧਰ ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ ।
ਜਾਹਰ ਹੈ ਸਭ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਨਾਮ ਜਲੰਧਰ ਜੂ ਸੁਖਦਾਨੀ ।
ਮੀਰ ਛੁਟਾ ਬਸਤੀ ਉਤ ਗਈਯਤ⁷ ਯੋ ਸੁ ਭਨੀ ਤਿਨ ਖੋਲ ਕਹਾਨੀ ।
ਪੈਦ ਸੁ ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਤਾਸ ਜ ਮੋਹਿ ਲਿਜੈ ਤਨੁ ਜਾਨੀ । 7 ।
ਯੋ ਸੁਨ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਉਹ ਬੈਨ ਸੁ ਆਦਰ ਕੀਨ ਘਨੋ ਤਿਸ ਕੇਰਾ ।
ਭਾਉ ਕਰਾਇ ਇਨਾਮੁ ਦਯੋ ਧਨੁ ਬੋਲ ਬੈਠਾਇ ਲਯੋ ਨਿਜ ਨੇਰਾ ।

1) ਪ੍ਰਸਥਾਨ 2) ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਢੇਵੀ 3) ਤਦ ਵੀ 4) ਰਾਜਾ 5) ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦੀ 6) ਜਾਂਦੇ
ਹਨ 7) ਉਮਰ 8) ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਦੋਇ ਘਰੀ ਵਹ ਬੈਠ ਗਯੋ ਗ੍ਰਹ ਜਾਹੁ ਹੁਤੋ ਸੁ ਪਠਾਰਹ ਡੇਰਾ ।
 ਏਕ ਕਿਧੋ ਦਿਨ ਦੋਇ ਸੁ ਟਾਰ ਕੈ ਫੇਰ ਕੀਓ ਤਿਨ ਆਨਿ ਸੁ ਫੇਰਾ । 8 ।

ਚੋਪਈ : ਫੇਰ ਪਠਾਨ ਆਇ ਜਬ ਗਯੋ । ਨਿਕਟੈ ਬੋਲ ਨਾਥ ਤਬ ਲਯੋ ।
 ਲੈ ਕਰਿ ਅਪੁਨੇ ਤੀਰ¹ ਬੈਠਾਯੋ । ਸਮਾਚਾਰ ਉਨ ਸਰਬ ਅਲਾਯੋ । 9 ।
 ਸਰਕਾਰੇ ਚਾਕੁਰ ਸਭ ਕਹਾ । ਕਿਤਕ ਹਜਾਰ ਬੀਰ ਬਰ ਅਹਾ ।
 ਜਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਪੈਦੇਖਾਂ ਮਾਰਾ । ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇਹਾ ਮਧਿ ਸਰਕਾਰਾ । 10 ।
 ਯੋ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਗ ਸਾਂਈ² । ਆਦਰ ਕੈ ਭਾਖਿਓ ਇਸ ਤਾਂਈ ।
 ਇਸ ਤਰਾਂ ਤਿਹ ਰੋਜੁ ਬੈਠਾਵੈ । ਚਲਤੀ ਬਾਰ ਇਨਾਮ ਦਿਵਾਵੈ । 11 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਮਧਰ ਏਕ ਅਨੂਪ ਗਤਿ ਕਿਸੂ ਬਿਲਾਇਤ ਜਾਨ ।
 ਭੋਜਿਯੋ ਭੇਟ ਹਜੂਰ ਕੀ ਆਛੇ ਅਲਭੁ ਪਛਾਨ । 12 ।
 ਵਹੈ ਕਟਾਰ ਤੁਨੀਰ³ ਧਨੁ ਖਲ ਖੰਡਨ ਕਿਰਪਾਨ ।
 ਆਗੈ ਧਰੇ ਸੁ ਰਹਤ ਸਦਾ ਅਚੁਤ ਅਲਖੁ ਨਿਧਾਨ । 13 ।

ਚੋਪਈ : ਏਕ ਦਿਨਾ ਤਿਹ ਠਵਰ ਸੰਤਾਰਾ । ਯੋ ਕੀਨੋ ਕਾਰਨ ਕਰਤਾਰਾ ।
 ਕਰ ਮੈ ਵਹੈ ਕਟਾਰ ਸੁ ਲਯੋ । ਸਾਥ ਪਠਾਨ ਬਚਨ ਯੋ ਕਯੋ । 14 ।
 ਨਿਰਖ ਫਲਾਨੇ ਖਾਸੁ ਕਟਾਰ । ਕੈਸਾ ਹੈ ਪੂਰਨ ਪੈਕਾਰ ।
 ਕੇਤੀ ਚੋਟ ਚਲੈ ਤਨ ਸੁਧਿ । ਤੋ ਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਹੁੈ ਜੁਧ । 15 ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਸ ਕਹੀ ਜਗ ਭੂਖਨ ਕਉ ਨਿਜ ਸਾਫ ਚਲੈ ਤਬ ਏਕ ਸੁ ਕਾਰੀ ।
 ਮਾਰ ਕਰੈ ਪਰਲੈ ਤਨ ਮਧਿ ਸੁ ਸੁਧ ਲਗੈ ਜਿਹ ਕੇ ਇਕ ਬਾਰੀ ।
 ਆਬਿ⁴ ਨ ਤਾਮ ਸੁ ਬਾਮ ਰਹੈ ਚਿਤ ਜਾਸੁ ਭਿਟੈ ਰਵਿ ਪੂਤ ਦੁਤਾਰੀ ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਵਹਿ ਮੌਨ ਭਯੋ ਤਬ ਪੂਤ ਪਠਾਨ ਅਜਾਨ⁵ ਸੁ ਭਾਰੀ । 16 ।

ਚੋਪਈ : ਪਾਂਚ ਰੁਪਯਾ ਦਏ ਇਨਾਮ । ਲੈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਯੋ ਤਿਨ ਕਾਮ ।
 ਪਾਛੇ ਵਾ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁਧਾਰੀ । ਬਾਤਨ ਜੁਰੇ ਦਯਾਨਿਧ ਭਾਰੀ । 17 ।
 ਵਹ ਕਟਾਰ ਕਉ ਲੈ ਨਿਜ ਹਾਥਾ । ਤਾਕੇ ਹਾਥ ਦਯੋ ਜਗਨਾਥਾ ।
 ਪੁਨ ਤਾਕੋ ਇਸ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ਹੁੈ ਅਧਿਕ ਜੁਆਨਾ । 18 ।
 ਤਾਤ ਪਿਤਾ ਜਿਨ ਹੁੈ ਨਿਜ ਮਾਰੋ । ਤਾਕੋ ਬੈਰੁ ਨ ਪੂਤ ਸੰਭਾਰੋ ।
 ਪ੍ਰਿਗੁ ਤਾਕੋ ਜਾਨੋ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਜਨਨੀ ਬਾਂਝ ਰਹੀ ਕਿਮ ਨਾਹੀ । 19 ।

ਅੜਿਲ : ਪੂਤਨ ਤੋ ਪਤਿਪਾਵ ਪਤ ਰਨ ਮਾਹਿ ਬਿਹਾਰੈ ।
 ਪਿਤਾ ਬੰਧ ਕੋ ਗਯੋ ਬੈਰ ਨਿਜ ਪੂਤ ਸੰਭਾਰੈ ।

ਨੋਟ 2) ਜਗਤ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ 3) ਭੱਥਾ, ਤਰਕਸ਼ 4) ਜਲ 5) ਅਣਜਾਣ, ਨਾਸਮਝ

ਪਿਤਰ ਤਾਰ ਜਗੁ ਕਰੈ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਕੀ ਜਿਹ ਗੋਈ ।
ਤਾਸ ਪੁਰਖ ਕੋ ਹਕਤ ਧੰਨ ਜਗ ਮੈ ਸਭ ਗੋਈ । 20 ।

ਚੋਪਈ : ਕੂਕ ਤਾਸੁ ਜਨਨੀ ਕਹਿ ਹੋਈ । ਬੈਰੁ ਨ ਲਏ ਤਾਤ¹ ਕਾ ਜੋਈ ।
ਤਾਤ ਪਿਤਾ ਕੋ ਮਾਰਨ ਵਾਰੋ । ਹਾਜਰ ਆਗੇ ਹੋਇ ਨਿਹਾਰੋ । 21 ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ

ਤਿਸੈ ਕੌਨ ਮਾਰੈ । ਸੁ ਮੂਜੀ ਹਮਾਰੈ ।
ਤਿਸੈ ਥੂਕ ਮਾਈ । ਜਨੰਮੀ ਅਜਾਈ² । 22 ।
ਨਹੀ ਸੋ ਪਠਾਨਾ । ਖਰੇ ਸਿਆਲ³ ਜਾਨਾ ।
ਇਮ ਬੈਨ ਗਾਈ । ਖਿਝਾਵੈ ਲਰਾਈ । 23 ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ :

ਸੁਨੰਤ ਬੈਨ ਨਾਥ ਕੇ ਤਬੈ ਸੁ ਧਾਮ ਕੋ ਗਯੋ ।
ਸੁ ਭੇਦ ਸਾਰ ਛੋਰ ਕੈ ਸੁ ਤੀਰ ਮਾਤ ਕੇ ਕਯੋ ।
ਮੁਝੇ ਨਿਲਜ ਬਾਂਕ ਆਪਿ ਰੈਨ ਦਿਵਸ ਗਾਵਈ ।
ਖਿਜੰਤ ਮੋਰ ਚੀਤ ਹੈ ਹਨੋ ਕਟਾਰ ਘਾਵਈ । 24 ।
ਮਰੋ ਸੁ ਆਦਿ ਆਪ ਹੀ ਕਿ ਬਧ ਤਾਸ ਕੋ ਕਰੋ ।
ਕਹੋ ਸੁ ਕੌਨ ਬਾਤ ਕੋ ਬਿਚਾਰਿ ਚਿਤ ਮੈ ਧਰੋ ।
ਸੁ ਮਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਬੰਧਵੇ ਸਭ ਤਿਨੈ ਹਟਾਇਯੋ ।
ਕਲਾ ਸੁ ਅਸਕੇਤ ਕੀ ਤਿਸੈ ਨ ਅੰਤੁ ਪਾਇਯੋ । 25 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਲਾ ਆਪ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਤਾਸ ਪਰੇਰਿਯੋ ਜਾਇ ।

ਲਰਨ ਮਰਨ ਗਜ ਮਤ ਜੁਯੋ ਲੁਯਾਈ ਘੋਰ ਬਨਾਇ । 26 ।

ਚੋਪਈ : ਮਾਤਹ ਭ੍ਰਾਤਨ ਸੋ ਸਮਝਾਯੋ । ਬਹੁਰੋ ਖਾਨ ਹਜੂਰ ਸੁ ਆਯੋ ।
ਸਾਯੰਕਾਲ ਕਾ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰਿਯੋ । ਸੋਦਰ ਸੁਣ ਸਭ ਹੋਤ ਕਨਾਰਿਯੋ । 27 ।
ਕੇਵਲ ਆਪ ਜਗੰਨਾਥਾ । ਏਕ ਆਧ ਸੇਵਕ ਨਿਜ ਸਾਥਾ ।
ਔਰ ਸਭੈ ਡੋਰਨ ਸਿੰਘ ਜਾਇ । ਨਿਰਖ ਮਜਾਜ ਬੈਠ ਸੇ ਜਾਇ । 28 ।
ਆਨ ਸਲਾਮੁ ਜਬੈ ਤਿਨ ਕਈ । ਆਦਰ ਸੋ ਕਰਣਾਨਿਧ ਲਈ ।
ਕਹੀ ਫਲਾਨੇ ਖਾਂ ਨਿਜ ਆਇ । ਬੈਠ ਹਮਾਰੇ ਤੀਰ ਬਜਾਇ । 29 ।
ਤਾਕੋ ਲੀਨੋ ਪਾਸਿ ਬੈਠਾਇ । ਲੈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰੇਵਰੀ ਦਿਵਾਇ ।
ਪਚੀ ਦਮਰਾ ਦਏ ਇਨਾਮ । ਲੀਨੋ ਤਿਨ ਕਰ ਮਧਿ ਤਮਾਮ । 30 ।
ਚਲਨੇ ਕੋ ਉਦਿਤ⁴ ਜਬ ਭਯੋ । ਬੈਠ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਬਚ ਯੋ ਕਯੋ ।
ਨਿਕਟ ਹੋਇ ਕਰ ਬੈਠ ਆਗਾਰੀ । ਚਿੰਤਾ ਜਿਨ ਕਛੁ ਕਰੈ ਹਮਾਰੀ । 31 ।

1) ਪਿਤਾ, ਪਿਓ 2) ਵਿਅਰਥ 3) ਗਿਦੜ 4) ਉਠਿਆ

ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਕੇ ਅਦਭੁਤ ਕਾਮ । ਕੌਨ ਲਖੈ ਤਾਕੋ ਸਿਧ ਵਾਮ ।
ਕੈ ਨਿਜ ਵਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਜਗ ਸਾਈ । ਛੁਲੈ ਮਲੇਛ ਭੂਲ ਨਹੀ ਛਾਈ । 32 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਪਨੇ ਦੁਹਨ ਨ ਦੇਈ ਕਬੀ ਤੁਰਕ ਕੀ ਛਾਇ ।
ਅਬ ਨਿਜ ਕੌਤਕ ਕਰਨ ਕੋ ਆਗਿ ਬਠਾਵਤ ਧਾਇ । 33 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਕਹ ਦੇਏ ਪ੍ਰਭ ਸਿੰਘ ਉਠਾਈ । ਨਿਜ ਡੇਰਨ ਬੈਠਹੁ ਸਭ ਜਾਈ ।
ਦਿਨ ਨਹੀ ਰਹਾ ਰੈਨ ਹੁਇ ਆਈ । ਦੀਪਨ ਦੀਪ ਸਮੈ ਲਖ ਪਾਈ । 34 ।

ਜਮਧਰ ਦਯੋ ਹਾਥ ਪ੍ਰਭ ਵਾ ਕੇ । ਬਰਨਤ ਭਏ ਬਚਨ ਕਟਿ ਬਾਕੇ ।
ਬਡੋ ਜਵਾਨ ਹੁੈ ਕੈ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਬੈਰਨ ਲਏ ਥੂਕ ਤਿਹ ਆਹੀ । 35 ।

ਮਰਨ ਜਾਨ ਕੋ ਡਰੁ ਜੋ ਕਰਹੀ । ਥੂਕ ਤਾਸ ਮਾਦਰ¹ ਸਿਰ ਪਰ ਹੀ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਅਨਿਕ ਬਾਤ ਜਬ ਗਾਈ । ਪੀਨਕ² ਲਗੇ ਮਧਿ ਨਿਜ ਆਈ । 36 ।

ਮਧਿ ਸਮਾਧਿ ਧਸੋ ਜਨੁ ਆਲੈ । ਦਿਪਤ ਜੋਤਿ ਜਿਹ ਜਨ ਦਿਪਮਾਲੈ ।
ਪਾਛੈ ਖਾਨ ਚੀਤ ਯੋ ਫੇਰਾ । ਜਿਉ ਗਜ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੈ ਗਜ ਹੇਰਾ । 37 ।

ਪਕਰ ਕਟਾਰ ਐਸ ਤਿਨ ਮਾਰੋਂ । ਨਿਹਫਲ ਭਯੋ ਘਾਵ ਨਹੀ ਡਾਰੋਂ ।
ਦੁਤੈ ਵਾਰ ਤਿਨ ਔਰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਸੋਭੀ ਭਯੋ ਦੇਹ ਤੇ ਨਿਆਰਾ । 38 ।

ਦੋਇ ਨਿਕਾਰ ਤੀਜ ਕਛੁ ਲਾਗਾ । ਤਬ ਹੀ ਕੋਪ ਆਪ ਕਉ ਜਾਗਾ ।
ਅਨੰ ਕਟਾਰ ਐਸ ਪ੍ਰਭੂ ਮਾਰਿਯੋ । ਆਂਦ੍ਰਿ ਕਾਢ ਧਰਨ ਪਰ ਡਾਰਿਯੋ । 39 ।

ਹੈ ਰੇ ਕਹਾਂ ਇਤੇ ਨਰ ਕੋਈ । ਦਸੋ ਦਿਸਾ ਆਵਤ ਸਿੰਘ ਸੋਈ ।
ਸੋਰ ਪਰਾ ਸਭ ਹੀ ਨਰ ਜਾਗੇ । ਲੈ ਲੈ ਸਸਤ੍ਰ ਬੀਰ ਰਿਸ ਪਾਗੇ । 40 ।

ਏਕ ਪਠਾਨ ਖਾਲਸੇ ਮਾਰਿਯੋ । ਦੂਸਰ ਮਿਰਤਕ ਆਨ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ।
ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਨਾ ਅਸ ਝਾਰੋ । ਮੂਆ ਕਦੀ ਕਾ ਹੈ ਪਰੇ ਡਾਰੋਂ । 41 ।

ਦਯੋ ਖਾਲਸੇ ਵਹ ਪਰੇ ਡਾਰਿ । ਆਪ ਜਖਮ ਨਹੀ ਕੀਨੇ ਨਿਹਰ ।
ਬਲੀ ਮਸਾਲ ਭਯੋ ਉਜਿਆਰਾ । ਆਗੈ ਲਖੈ ਕਾਹ ਮਤਿਸਾਰਾ । 42 ।

ਰਕਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਦਰ ਸਭ ਆਯੋ । ਯੋ ਲਖ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਧਾਯੋ ।
ਹਾਥ ਲਗਾਇ ਲਖੈ ਕਸ ਬੀਰਾ । ਅਰੁਣ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਭਯੋ ਸਰੀਰਾ । 43 ।

ਕਾਰੀ ਘਾਵ ਨਜਰ ਜਬ ਆਯੋ । ਤਬੈ ਖਾਲਸੇ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਕਹਾ ਖੇਲ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਯਹ ਕੀਨਾ । ਤਿਨ ਕੋ ਜਵਾਬ ਭਾਂਤਿ ਇਹ ਦੀਨਾ । 44 ।

ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੋ ਜਿਨ ਕਾਈ । ਖੜਗ ਕੇਤ³ ਭਯੋ ਮੋਹਿ ਸਹਾਈ ।
ਅਲਪ ਘਾਵ ਕਛੁ ਹੈ ਤਨਿ ਲਾਗਾ । ਜਾਤੇ ਭਯੋ ਅਰੁਨ ਤਨੁ ਬਾਗਾ । 45 ।

1) ਮਾਤਾ 2) ਉਂਘ 3) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਯਹ ਬਚ ਸੁਨੇ ਖਲਸਾ ਜਬੈ । ਧੋਆ ਘਾਉ ਨਾਥ ਕਾ ਸਬੈ ।
 ਸੂਈ ਧਾਗਾ ਰੇਸਮ ਮਾਹੀ । ਸੀਤਾ ਜਖਮ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਆਹੀ । 46 ।
 ਤਾ ਪਰ ਪਾਟੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਾਂਧਾ । ਔਰਨ ਕਹਾ ਕਰੋ ਕਛੁ ਧਾਂਧਾ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿਤ ਕੀ ਖਬਰ ਸੁ ਸਾਰੀ । ਸੁਨੀ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹ ਸੁਪਾਰੀ । 47 ।
 ਖਾਸ ਹਜ਼ੂਰੀ ਬੈਦ ਬੁਲਾਏ । ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੈ ਤੀਰ ਪਠਾਏ ।
 ਪਾਛੈ ਯਾ ਬਿਧਿ ਲਿਖੁਯੋ ਬਨਾਈ । ਅਨਿਕ ਆਜਜੀ ਸਾਬ ਮਿਲਾਈ । 48 ।
 ਕਿਤਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪਠਾਨ ਦਿਆਲਾ । ਇਨ ਕੀ ਹੈ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲਾ ।
 ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਆਗਿਆ ਪਾਉ । ਇਨ ਸਬਹੂੰ ਕੇ ਹਾਥ ਕਟਾਉ । 49 ।
 ਕੈ ਸਨ ਬਚਾ ਘਾਨ ਪਿਰਵਾਉ । ਕੈ ਸਰਤਾ¹ ਮੈ ਨਾਉ ਡੁਬਾਉ ।
 ਪਾਸ ਹਜ਼ੂਰ ਹਕੀਮ ਸੁ ਆਯੋ । ਕਰ ਤਿਨ ਦਵਾ ਸੁ ਘਾਵ ਬਨਾਯੋ । 50 ।
 ਪਾਛੈ ਕਹੀ ਕਮਲ ਪਗ ਪਾਹਾ । ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰੀ ਅਰਜ ਨਿਜ ਸਾਹਾ ।
 ਜੋ ਆਗਿਆ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਪਾਉ । ਤੋ ਇਨ ਸਭ ਕੈ ਜਾਨ ਮਰਾਉ । 51 ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੀ ਆਪਿ ਹਮ ਕਰੀ । ਉਨ ਕਾ ਕਛੁ ਖਤਾਇ ਨਹੀ ਜਰੀ ।
 ਦਸ ਰੋਜਨ ਮੈ ਬਦੈ ਸੁਜਾਨਾ । ਆਛੈ ਜਖਮ ਕੀਨ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । 52 ।
 ਜਸੁ ਤਨ ਔਰ ਤੈਸ ਬਪੁ² ਭਯੋ । ਆਨੰਦ ਕੈ ਮਜਨ³ ਪ੍ਰਭ ਕਯੋ ।
 ਦੈ ਸੁ ਹਕੀਮਨ ਅਧਿਕ ਇਨਾਮ । ਕੀਨੇ ਰੁਖਸਦ⁴ ਨਾਥ ਤਮਾਮ । 53 ।
 ਸਵਾਂਗ ਦਯਾਨਿਧ ਯਾ ਬਿਧਿ ਧਾਰੋ । ਕਹਾ ਕਰੇ ਕੋਈ ਬੈਦ ਬੀਚਾਰੋ ।
 ਖੈਚ ਕਮਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਨਿਧਾਨਾ । ਛੋਰੇ ਬਾਨ ਸੁ ਤੜਤ ਪ੍ਰਮਾਨਾ । 54 ।
 ਕਿਸੂ ਵਲਾਇਤ ਭੇਟ ਨਿਧਾਨਾ । ਆਈ ਵਹੈ ਕਮਾਨ ਸੁ ਜਾਨਾ ।
 ਬਡੇ ਮੇਲ ਕੀ ਅਲਭੁ ਅਪਾਰ । ਕੋਨ ਤਾਂਹਿ ਖੈਚੈ ਬਿਨੁ ਦਯਾਲ । 55 ।
 ਟੂਟ ਜਖਮ ਜਬ ਹੀ ਵਹ ਗਯੋ । ਅਗਲੇ ਤੇ ਜਾਦਾ ਜਨ ਭਯੋ ।
 ਤਿਸੀ ਤਰਾਂਚਲ ਰਕਤ ਪ੍ਰਵਾਹਾ । ਕੀਨੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਰ ਨਾਹਾ⁵ । 56 ।
 ਸਵਾਂਗ ਸੁਵਾਰੀ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰੋ । ਸਭ ਖਾਲਸ ਕੋ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ ।
 ਨਾਵੈ ਹੁਕਮ ਇਵੇ ਸਾ ਹੋਨਾ । ਹਮ ਕੋ ਸਾਦੀ⁶ ਕਿਸੂ ਨ ਰੋਨਾ । 57 ।
 ਜੋ ਹਮ ਕੋ ਰੋਵੇਗਾ ਕੋਈ । ਈਤ ਉਤ ਤਾ ਕੋ ਦੁਖ ਹੋਈ ।
 ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸੁ ਗਾਵਹੁ ਯਾਨੀ । ਇਹੈ ਮੋਰ ਸਿਖਯਾ ਸੁਨ ਕਾਨੀ । 58 ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਸੁਆਮੀ । ਜਹ ਤਹ ਬੋਲੋ ਸਿੰਘ ਤਮਾਮੀ ।
 ਚਾਲੀ ਰੋਜ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਯੋ । ਉਚ ਨੀਚ ਨਹੀ ਕਿਸੀ ਹਟਾਇਯੋ । 59 ।

1) ਨਦਾ ਵਿਚ 2) ਸ਼ਰੀਰ 3) ਇਸ਼ਨਾਨ 4) ਵਿਦਾ ਕੀਤੇ 5) ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ 6) ਖੁਸ਼ੀ

ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਕਰੁਨਾ ਚਛੁ¹ ਧਾਰਿ । ਸਭ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਲਗੈ ਦੀਦਾਰ ।
 ਸਿਖ ਸਖਾ ਦਰਸਨ ਸਭ ਆਵੈ । ਕਿਸੂਨ ਛਰੀਆ² ਕੋਊ ਹਟਾਵੈ । 60 ।
 ਪਾਂਚ ਦਿਵਸ ਬਾਕੀ ਜਬ ਰਹੇ । ਯਾ ਬਿਧਿ ਮਹਾਰਾਜ ਬਚ ਕਹੇ ।
 ਜਿਹ ਠਾਂ ਅਬ ਦਰਬਾਰ ਸੁ ਜਾਨੈ । ਇਹ ਜਾ ਹੁਤੀ ਕਬਰ ਪਹਿਚਾਨੈ । 61 ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਖਾਲਸ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ । ਢਾਹੋ ਕਬਰ ਦੇਰਿ ਤਜ ਭਾਈ ।
 ਜੋ ਨਿਰਖਨ ਛਹਿ ਤੁਰਕ ਜੁ ਆਵੈ । ਯਾਮੈ ਰਤੀ ਜਬਾਬ ਸੁ ਪਾਵੈ । 62 ।

ਝੁਲਨਾ ਛੰਦ :

ਢਾਹਿ ਕਰ ਗੋਰ ਮੈਦਾਨ ਕਰ ਖਾਲਸੇ ਆਨਿ ਹਜ਼ੂਰ ਤਟ ਫਤੇ ਪਾਈ ।
 ਹੁਕਮ ਜੋ ਹੋਇ ਮਹਾਰਾਜ ਅਬਿ ਕੀਜੀਐ ਭਈ ਸਭ ਸੁਧ ਵਰ ਤਵਨੀ ਜਾਈ ।
 ਬਾਤ ਯਹ ਕਹਤ ਲਗ ਤੀਰ ਜਗਤੇਸ ਕੈ ਆਨ ਤੁਰਕਾਨ ਤਿਹ ਦੁੰਦ ਉਠਾਈ ।
 ਕੀਓ ਤੁਮ ਜੁਲਮ ਯਹ ਕਵਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੋ ਚਾਹਤੇ ਸੀਸ ਤੁਮ ਹੋ ਲਰਾਈ । 63 ।

ਚੋਪਈ : ਹਲਾ ਐਸ ਅਬੈ ਤੁਮ ਕਯੋ । ਢਾਹ ਮੈਦਾਨ ਕਬਰ ਕਰ ਦਯੋ ।

ਸੁਨ ਕਰ ਅਧਿਕ ਤੁਰਕ ਤਹਿ ਆਏ । ਹਮਰੀ ਗੋਰ ਬਚਨ ਇਮ ਗਾਏ । 64 ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹੈ ਹਮਾਰੋ ਥਾਨਾ । ਉਤ ਵਹ ਰਹਤ ਹਮਾਰੀ ਥਾਨਾ ।
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਝਗਰੋ ਪਰਿਓ ਦੁਹ ਮ ਹੀ । ਕੋਊ ਹਟਤ ਹਟਾਯੋ ਨਾਹੀ । 65 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਸੁ ਅੰਬੀਰ³ ਨਦੇੜ ਮਹਿ ਇਹ ਬਿਧ ਸੁਨਤ ਬਿਚਾਰ ।

ਸੋ ਚਲਿ ਅਏ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈ ਯਹ ਕਰਨੇ ਨਿਰਧਾਰ । 66 ।
 ਆ ਹਜ਼ੂਰ ਤਿਨ ਬਿਨੈ ਕਰ ਕਹੁਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ਖਤ ਮਾਫ⁴ ।
 ਕਾਹੇ ਕਉ ਇਹ ਢਾਹਾ ਕੈ ਕਰੀ ਕਬਰ ਨਿਜ ਸਾਫ । 67 ।
 ਆਦਿ ਕਦੀਮ ਸੁ ਨੀਤ ਕੀ ਹੁਤੀ ਕਬਰ ਨਿਰਧਾਰਿ ।
 ਇਸੈ ਖਨੋ ਜਨੁ ਦਿਯਾਰ ਜੂ ਹੈ ਇਹ ਸਾਰ ਬਿਚਾਰ । 68 ।
 ਆਪਿ ਬੰਡੇ ਤੁਮ ਆਦਿ ਕੇ ਸਾਹ ਨਿਵਾਵੈ ਸੀਸ ।

ਤੁਮ ਕਹ ਜੁਲਮ ਨ ਚਾਹੀਐ ਭਾਖਤ ਬਡੇ ਹਦੀਸ । 69 ।

ਚੋਪਈ : ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਕਹੀ । ਜਾਗਾ ਆਦਿ ਹਮਾਰੀ ਅਹੀ ।

ਸਤ ਤੈਤਾ ਦੁਆਪੁਰ ਕਲੁ ਜਾਨ । ਯਾਮੋ ਤਨਕ ਨ ਝੂਠ ਪ੍ਰਮਾਨ । 70 ।
 ਕੈ ਹਮ ਕਉ ਇਹ ਪਤਾ ਦਿਖਾਵੇ । ਨਾਤਰ ਤੁਰਤ ਹਮੁ ਪੁਰਿ ਆਵੇ ।
 ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਇਹ ਬਤੀਆਂ ਲਖ ਲੀਜੈ । ਪਾਛੈ ਜੁਲਮੀ ਕੁਸਲ ਲਹੀਜੈ । 71 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਸੂਬੇ ਕਹੀ ਜਬਾਰਬ । ਯਾ ਮੈ ਤਨਿਕ ਬਾਤ ਨਹੀ ਆਰਬ ।
 ਜੋ ਯਾ ਕੋ ਕਛੁ ਪਤੋ ਬਤਾਵੈ । ਜਾਗਾ ਸਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਵੈ । 72 ।
 ਹਡ ਤੁਚਾ ਯਾ ਮੈ ਕਲਿ ਜੋਈ । ਨਿਹਚੈ ਕਬਰ ਖਤਾ ਨਹੀ ਕੋਈ ।
 ਚੋੜੀ ਧੂਪ ਸੁ ਪਉਆ ਦਾਨੀ । ਤਬ ਇਹ ਜਗ ਗੁਰੂ ਨਿਧਾਨੀ । 73 ।

ਯੋ ਕਹ ਸਭ ਕੋ ਧੀਰ ਧਰਾਈ । ਗਏ ਬੈਠ ਤਜਿ ਦਈ ਲਰਾਈ ।
 ਕਾਜੀ ਮੁਫਤੀ ਸੇਖ ਮੁਲਾਨੇ । ਸੈਯਦ ਮੁਗਲ ਸੁ ਔਰ ਪਠਾਨੈ । 74 ।
 ਯੋ ਸੁਨ ਬਾਤ ਤੁਰਕ ਯੋ ਕਹਾ । ਭਲਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭ ਲੈ ਗਹਾ ।
 ਪਲ ਮੈ ਨਿਬਰਾ ਅਦਾਲਤ ਜਾਈ । ਨਿਰਖ ਲੇਤ ਹੈ ਸਰਬ ਖੁਦਾਈ । 75 ।
 ਚੌਕੀ ਪਾਵਰ ਧੂਪਹੁ ਹੋਈ । ਤੁਮਰੀ ਜਾਗ ਖਤਾ ਨਹੀ ਕੋਈ ।
 ਯੋ ਕਹਿ ਧਰਨੀ ਖੋਦਨ ਲਾਗੇ । ਲੈਲੈ ਕਸੀ ਬੀਰ ਅਨੁਰਾਗੇ । 76 ।
 ਖੋਦਤ ਖੋਦਤ ਲੇ ਜਬ ਗਏ । ਅਦਕੁਤ ਗੁਫਾ ਨਿਰਖਤੇ ਭਏ ।
 ਪਾਥਰ ਗਹਾ ਕਿਵਾਰ ਚੜਾਏ । ਵਾਕੋ ਨਿਰਖ ਲੋਗ ਬਿਗਸਾਏ । 77 ।
 ਆਪਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਨਿਕਟ ਸੁ ਆਯੋ । ਸਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਦੂਰ ਹਟਾਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ^੧ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ । ਲਯੋ ਸਿੰਘ ਇਕ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਈ । 78 ।
 ਤਲੇ ਸਿਖ ਕਹ ਦਯੋ ਉਤਾਰਿ । ਲੇਹੁ ਕਹਾ ਕਛੁ ਪਤੋ ਨਿਹਾਰ ।
 ਤਤ ਛਿਨ ਸੋ ਤਿਹ ਅੰਤਰਿ ਜਾਇ । ਲਿਆਵਤ ਭਯੋ ਇਹ ਚੀਜ ਬਨਾਇ । 79
 ਚੌਕੀ ਪਉਆ ਧੂਪ ਸੁ ਦਾਨੀ । ਅਉਰ ਸੌਜ^੨ ਕਹਿ ਸਰਬ ਕਹਾਨੀ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਨਿਰਖਤ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਬਿਗਸਤ ਭੈ ਸਭ ਜੀਅ ਮੰਝਾਰੀ । 80 ।
 ਸੂਬਾ ਨਿਰਖ ਅਨੰਦਿਤ ਭਯੋ । ਧਿਕ ਧਿਕ ਸਭ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਕਯੋ ।
 ਹਾਡ ਗੋਡ ਮਾਟੀ ਨਹਿ ਪਾਈ । ਕਹੋ ਕਹਾ ਮੁਹ ਕਹੈ ਖੁਦਾਈ । 81 ।
 ਪੁਨ ਮੁਖ ਸੋ ਤਿਨ ਐਸ ਸੁਨਾਈ । ਸਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਮਰੀ ਜਾਈ ।
 ਜੋ ਚਾਹੋ ਤੁਮ ਕਾਰ ਕਰਾਵੋ । ਪੁਨ ਬੋਲੋ ਤਿਹੀ ਮਾਰਿ ਗਰਾਵੋ । 82 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਹ ਜਾਗ ਕੋ ਆਛੇ ਸਾਫੁ ਕਰਾਇ ।
 ਧੂਪ ਦੀਪ ਜਲੁ ਅਰਘੁ ਲੈ ਪੂਜਤ ਭਏ ਬਨਾਇ । 83 ।
 ਚਾਰੋ ਦਿਸਾ ਕਿਨਾਤ ਕਰ ਘੇਰ ਜਗਾ ਸਭ ਕੀਨ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਦਯਾਲ ਜੂ ਇਹ ਬਿਧ ਕਾਰਜ ਕੀਨ । 84 ।
 ਜੀਤ ਮਲੇਛ ਗਣਾਨ ਕੋ ਲਈ ਆਪਨੀ ਜਾਗ ।
 ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਅਪਾਰ ਕਰ ਫੂਲੇ ਸਭ ਬਡਭਾਗ । 85 ।
 ਪੁਰ ਬੁਰਹਾਨ ਪ੍ਰਯਾਨ^੪ ਕੈ ਕਯੋ ਨਦੇੜ ਪ੍ਰਵੇਸ ।
 ਸੁਨਿ ਅਬ ਕਥਾ ਦਯਾਲ ਕੀ ਅਮਰ ਪੁਰੀ ਸੰਦੇਸ । 86 ।
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਯਾਨ ਨਦੇੜ
 ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਨੌਬੀਸਮੋ ਧਿਆਇ
 ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 29 । ਅਫਜੂ ।

1) ਨਿਪਟ ਗਈ 2) ਮੁਖ ਕਮਲ 3) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 4) ਪ੍ਰਸਥਾਨ

ਚੋਪਈ : ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਝਗਰਾਤੇ ਪਾਛੈ । ਬੀਤਤ ਭਏ ਦਿਵਸ ਸੁਭ ਆਛੈ ।

ਏਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਅਦਹੁਤ ਬਹਨ ਬਖਾਨਾ । 1 ।

ਸਹਸ ਸੁ ਪਾਂਚ ਰੂਪਈਅਨ ਕੇਰੀ । ਬੋਲ ਸੁ ਲੇਹੁ ਸੋਜ¹ ਤਜ ਦੇਰੀ ।

ਏਕ ਸਹਸ ਦਮਰਾ ਕੀ ਸਾਰੀ । ਚੰਦਨ ਲਕਰੀ ਲੇਸੁ ਹਕਾਰੀ । 2 ।

ਕੇਸਰ ਅੰ ਘਨਸਾਰ² ਸੁ ਘ੍ਰਿਤ³ । ਲੈ ਨਿਜ ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸੁ ਭ੍ਰਿਤ⁴ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਕਰਹੁ ਤਯਾਰੀ । ਪੂਰ ਕਚੋਰ ਕਰਾਹੁ ਸੁਧਾਰੀ । 3 ।

ਹਮ ਅਸਵਾਰੀ ਆਪਿ ਕਰੈਗੇ । ਆਗਿਆ ਅਸਧੁਜ⁵ ਫਿਰ ਨ ਧਰੈਗੇ ।

ਜਬ ਭਵ ਭੂਖਨ⁶ ਐਸ ਬਖਾਨਿਯੋ । ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਖਾਲਸੇ ਜਾਨਿਯੋ । 4 ।

ਹੁਕਮ ਸੁ ਮਾਨਿ ਨਗਰ ਮੈ ਜਾਈ । ਜਗ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਤਯਾਰ ਕਰਾਈ ।

ਮੈਦਾ ਖੰਡ ਘੀਉ ਗਣ ਲੀਨੈ । ਲੈ ਲੈ ਜਮਾ ਦੇਗ ਮੈ ਕੀਨੈ । 5 ।

ਈਧਨ ਆਛੋ ਸੋਧ ਲਿਆਏ । ਕੁਸਲ ਬਦਨ ਜੁਯੋ ਆਪਿ ਅਲਾਏ ।

ਦੀਸ ਕੜਾਹੇ ਬਿਬਿਧ ਚੜਾਈ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਭੀ ਤਯਾਰ ਮਿਠਾਈ । 6 ।

ਦੋਹਰਾ : ਏਕ ਦਿਵਸੁ ਅਰੁ ਰਾਤ ਮੈ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਯਾਰ ।

ਆਇ ਹਜੂਰ ਸੁ ਖਾਲਸੇ ਯੋ ਬਚ ਕਰੈ ਉਚਾਰਿ । 7 ।

ਸਕਲ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦਯਾਲ ਗੁਰ ਬਹੁ ਬਿਧ ਭਏ ਤਈਯਾਰ ।

ਜੁਯੋ ਆਇਸ⁷ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਸੋ ਜੂ ਕਰਹੁ ਸੁਧਾਰ । 8 ।

ਯੋ ਆਗਿਆ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਰੀ ਸੰਗਤਿ ਸਰਬ ਬੈਠਾਇ ।

ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪਰਸਾਦ ਲੈ ਸਭ ਕੋ ਦੇਹੁ ਵਰਤਾਇ । 9 ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇਸ ਜਯੋ ਗੁਰਦੇਵ ਕਰੀ ਤਬ ਵਾ ਬਿਧ ਖਾਲਸੇ ਜਗ ਕਰਾਯੋ ।

ਪਾਂਤਹ ਪਾਤ ਬੈਠਾਇ ਸੰਗਤ ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਤਾਸੁ ਛਕਾਯੋ ।

ਜੋ ਤਿਹ ਜਾਇ ਅਘਾਇ ਗਯੋ ਗ੍ਰਿਹ ਲੈ ਸੁ ਚਲਿਓ ਜਿਹ ਕੇ ਮਨ ਭਾਯੋ ।

ਯਾ ਬਿਧ ਜਗ ਸਪੂਰ⁸ ਕਰਿਯੋ ਗੁਰ ਯੋ ਕਹਿ ਕੈ ਕਬਿ ਸਾਚੁ ਸੁਨਾਯੋ । 10 ।

ਚਾਰਿ ਬਰਨ ਸੁ ਆਸ੍ਰਮ ਭੀਤਰ ਜੋ ਚਲਿ ਕੈ ਦਰਬਾਰ ਸੁ ਆਯੋ ।

ਭੋਜਨ ਖਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਸਭ ਆਸਿਖ ਦੇਵਤ ਧਾਮ ਸਿਧਾਯੋ ।

ਛੀਰ ਸਮਾਨ ਦਯਾਨਿਧ ਕੋ ਜਸੁ ਪੂਰ ਕਹਾ ਕਛੁ ਅੰਤ ਨ ਪਾਯੋ ।

ਤਾ ਜਸੁ ਤੇ ਮਨੋ ਆਜੁ ਲਗੇ ਦਿਨ ਸੇਤ ਭਯੋ ਪੁਰਮੀ⁹ ਜਸੁ ਛਾਯੋ । 11 ।

ਬੁਧ ਸੁ ਵਾਰ ਦਿਨਾ ਪੁਨ ਭੀਤਰ ਭੋਜਨ ਹੈ ਸਭ ਕੋ ਵਰਤਾਯੋ ।

ਰੋਨ ਬਿਤੀ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਨਾਥਹ ਵੀਰ ਸੁ ਵਾਰ ਸਹੀ ਜਬ ਆਯੋ ।

1) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 2) ਕਪੂਰ 3) ਘ੍ਰਿਤ 4) ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ 5) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ 6) ਗੁਰੂ ਜੀ 7) ਆਗਿਆ
8) ਸਪੂਰਨ 9) ਧਰਤੀ

ਦੇਸੁ ਭਰੋਸ ਭਲੀ ਬਿਧ ਸੰਗਤਿ ਪੈ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਯੋ ਬਚੁ ਗਾਯੋ ।
ਮਧਿ ਕਨਾਤ ਚਿਤਾ ਰਚਿ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸੁ ਯੋ ਫੁਰਮਾਯੋ । 12 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਛੁਕ ਭੋਜ ਗੁਰ ਆਪਿ ਅਚੁ¹ ਤਨਕ ਪੀਯੋ ਨਿਜ ਨੀਰ ।
ਪੈ ਸੰਗਤਿ ਸਭ ਬੋਲ ਕਰ ਦਯੋ ਭਰੋਸੈ ਧੀਰ । 13 ।

ਸਵੈਯਾ : ਈਧਨ ਆਨ ਭਲੀ ਬਿਧ ਦਾਸਨ ਮਧਿ ਕਨਾਤ ਚਿਤਾ ਸੁ ਬਨਾਈ ।
ਚੰਦਨ ਔਰ ਅੰਬੀਰ ਗੁਲਾਗ ਸੁ ਪੂਰਨ ਕੈ ਸਭ ਸੰਜੁ² ਰਚਾਈ ।
ਘੀਉ ਫੁਲੋਲ ਅਤਾਰ ਸੁ ਆਦਿਕ ਆਨ ਧਰਿਓ ਬਰਿਨਓ ਨਹੀ ਜਾਈ ।
ਹੋਤ ਬਿਦਾ ਪੁਨ ਯਾ ਬਿਧ ਸਾਹਿਬ ਦੇਖਹੁ ਸਤ ਸਬੈ ਚਿਤੁ ਲਾਈ । 14 ।

ਨੀਰ ਮੰਗਾਇ ਆਛੂਤ³ ਗੁਦਾਵਰ ਆਦਿ ਸਨਾਨ ਕਰਿਓ ਸੁਨ ਭਾਈ ।
ਫੇਰ ਛਕਾਇ⁴ ਭਲੇ ਦਸਤਾਰਹ ਲੈ ਕਲਗੀ ਜਿਗ ਸੀਸ ਬਨਾਈ ।
ਮਾਨਕ ਔ ਮੁਕਤਾ ਖਚਿ ਬਜ੍ਜਨ ਕੰਕਨ ਸੁਧ ਸਰੂਪ ਸੁਹਾਈ ।
ਯੋ ਦਮਕੈ ਚਮਕੈ ਦੁਤ ਪਾਵਨ ਸਾਵਨ ਮੈ ਤੜਿਤਾ ਜਨੁ ਗਾਈ । 15 ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਬਸਤ੍ਰ ਮੰਗਾਏ । ਓਢ ਨਵੀਨ ਸੁ ਮੋਦ ਬਢਾਏ ।
ਬਹੁਰ ਖੜਗ ਗਹਿ ਬੰਦਨ ਕਰਾ । ਧੂਪ ਤਿਲਕੁ ਕਰਿ ਗੁਰ ਮਧਿ ਡਰਾ । 16 ।
ਚਾਪ ਨਿਖੰਗ ਸੁ ਪੇਟੀ ਚਿਲਤਾ । ਖੋਲ ਸੰਜੋਵਨ ਜੋ ਤਿਹ ਮਿਲਤਾ ।
ਲਘੁ ਪੁਨ ਆਵਧੁ ਔਰ ਸੁ ਘਨੈ । ਕੌਨ ਸਕਤਿ ਤਿਨ ਕੀ ਦੁਤਿ ਭਨੈ । 17 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸੁ ਪੇਚ ਸਿਰ ਭੂਖਣ ਬਿਬਧ ਸੰਗਾਇ ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਨਿਜ ਪਹਰ ਕਰ ਭੈ ਤਯਾਰ ਇਹ ਭਾਇ । 18 ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਨ ਕਰਨਾਨਿਧ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ । ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ਜੂ ਚਿਤ ਮਿਯਾਨੇ ।
ਇਸੀ ਬਸਨ ਭੂਖਨ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਸਭ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾਗੁਰ ਆਹੀ । 19 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਕਛੁ ਹੁਤਾ ਸੁ ਪਹਰਨਾ ਓਡ ਆਪ ਹਮ ਲੀਨ ।
ਤੁਮ ਕਛੁ ਆਨ ਨ ਕੀਜੀਅਹਿ ਬਚਨ ਹਮਾਰੇ ਚੀਨ । 20 ।

ਇਹ ਬਿਧ ਹੋਇ ਤਇਯਾਰ ਜਬ ਠਾਢ ਭਏ ਮਹਾਰਾਜ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਤਬ ਖਾਲਸੇ ਕਹਿਯੋ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ । 21 ।

ਨੌ ਪਤਿਸਾਹੀ ਆਦਿ ਲਗ ਭਏ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜੋਇ ।
ਅੰਤ ਸਮੈ ਸਭ ਸੰਗਤਨਿ ਲਰ ਪਕਰਾਵਤ ਸੋਇ । 22 ।

ਚੌਪਈ : ਤਾਤੇ ਇਹੈ ਬਿਨੈ ਹਮ ਪਾਵੈ । ਕਹਾ ਖਾਲਸਾ ਸੀਸ ਟਿਕਾਵੈ ।
ਤਾਤੇ ਅੰਚਰ⁵ ਹਮ ਪਕਰਾਵਹੁ । ਜਹਾ ਆਪ ਸੋ ਠਵਰ ਬਤਾਹੁ । 23 ।

1) ਖਾਇਆ 2) ਸਾਮਗ੍ਰੀ 3) ਪਵਿਤਰ, ਨਿਰਮਲ 4) ਕਸ ਕੇ ਸਜਾਇਆ 5) ਅੰਚਲ

ਹੁਕਮ ਹੋਆ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਭਾਈ । ਆਗ ਰਖਿਯੋ ਗੰਢ ਮਧ ਪਾਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਸਪੁਜ ਕਾਲ ਰੂਪ ਕਰਾਯੋ । ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋ ਚਰਨੀ ਲਾਯੋ । 24 ।

ਰੂਪ ਰੰਗ ਜਾਕਰ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਘਟ ਮੈ ਤੁਮੈ ਲਖਾਯੋ ਸੋਈ ।
ਤਾਂਕਹ ਨਿਰਖ ਜਪੋ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਅਧਿਕ ਸੁਖ ਹੈ ਤੁਮੈ ਮਹਾਂ ਹੀ । 25 ।

ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਬਨਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਜੂ ਕੇ ਚਰਨਨਿ ਧਿਆਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਸ ਗੋਦ ਕਾਲਕਾ ਮਾਈ । ਤੁਮ ਕਹ ਮਮ ਡਾਰਿਓ ਸੁਨਿ ਭਾਈ । 26 ।

ਦਸ ਮਹਲਨ ਕੀ ਪੜੀਐ ਬਾਨੀ । ਅਚੁਤ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ਨਿਰਬਾਨੀ ।
ਹਮ ਕਹਿ ਲਖੋ ਨ ਇਨ ਤੇ ਦੂਰੀ । ਹਮ ਤੁਮਰੇ ਸਦ ਸੰਗ ਹਜੂਰੀ । 27 ।

ਚੌਕੀ ਸਬਦ ਪੁਰਖ ਗੁਰ ਕਰੀਐ । ਰਹਤ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਉਰ ਧਰੀਐ ।
ਪੰਚ ਸੁ ਮੇਲ ਪੰਚ ਕੋ ਤਯਾਗੀ । ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਹੂਜੇ ਅਨੁਰਾਗੀ । 28 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਅਸ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕਉ ਸੌਂਪ ਸਭੈ ਤੁਮ ਦੀਨ ।
ਖੜਗ ਗੋਦ ਮੈ ਮਾਤ ਜੁਯੋ ਵਿਚਰਹੁ ਸਦਾ ਪ੍ਰਬੀਨ । 29 ।

ਚੌਪਈ : ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸਿਮਰ ਬਰ ਬੁਧਾ । ਤੁਰਕਨ ਸਾਥ ਕਰੋ ਨਿਜ ਜੁਧਾ ।
ਘੁਰਤ ਨਗਾਰੇ ਬਜਤ ਨਿਸਾਨ । ਭੀਤਰ ਪੰਥ ਹੋਹਿ ਸਵਧਾਨ । 30 ।
ਮੋਕਹੁ ਨਿਰਖਹੁ ਮਧਿ ਸਰੀਰ । ਆਵਾਗਵਨ ਮਿਟੇ ਸੁਨ ਬੀਰ ।
ਨਿਸਦਿਨ¹ ਜਪੋ ਨਾਮੁ ਧਰਿ ਧਿਆਨ । ਸੁਖੀ ਹੋਹਿ ਤੁਮਰੇ ਜੁਯੋ ਪ੍ਰਾਨ । 31 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਿਬਿਧ ਭਾਂਤਿ ਸੰਗ ਖਾਲਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਰ ਉਪਦੇਸ ।
ਤਬ ਲਗ ਆਧੀ ਰਾਤਿ ਗੀ ਘਰੀ ਸੁ ਚਾਰਿ ਬਿਸੇਸ² । 32 ।

ਚੌਪਈ : ਨਿਕਟ ਚਿਤਾ ਕੇ ਤਬ ਨਿਜ ਆਨ । ਸਮਸਤ ਖਾਲਸੇ ਬਸਨ ਬਿਛਾਨ ।
ਤਾਂਪਰ ਭਲੇ ਬਿਰਾਜਿਤ ਭਯੋ । ਸੁਰ ਨਰ ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਿਸਮਯੋ । 33 ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਹੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਇਉ ਕਹਾ ਖਾਲਸ ਕਉ ਸਵਾਧਾਨ ।
ਅਨਲ ਦੇਵ ਕੋ ਸੈਨ ਕਰ ਬਾਹਰ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਯਾਨ । 34 ।

ਚੌਪਈ : ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਕਾਰਜ ਸਭ ਕਰ੍ਹਯੋ । ਜੁਯੋ ਮੁਖ ਬਾਕ ਸ੍ਰੀ ਨਿਜ ਰਹਿਯੋ³ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਪਰਕਰਮਾ ਸਭ ਕਈ । ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਅਨਲ⁴ ਸੁ ਦਈ । 35 ।
ਪੁਨ ਬਾਹਰ ਸਭ ਕਰਿਯੋ ਪ੍ਰਯਾਨਾ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਹਿਬ ਜੈਸ ਬਖਾਨਾ ।
ਜਬ ਬਾਹਰ ਸਭ ਹੀ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਯੋ ਤਿਹ ਜਾ ਕਉਤਕ ਦਰਸਾਯੋ । 36 ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਨਿਜ ਫਤੇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਬਾਰ ਕਹੀ ਅਤੇ ।
ਬਹੁਰ ਤਹਾ ਤਿ ਯੋ ਦਰਸਾਯੋ । ਸਬਦਿ ਘੋਖ ਸੁਨਨੇ ਮਧਿ ਆਯੋ । 37 ।
ਜਿਹ ਬਿਧ ਸਾਗਰ ਗਰਜ ਨਗਾਰੇ । ਤਿਹ ਬਿਧ ਗਗਨ ਸੁਨਿਯੋ ਨਿਰਧਾਰੇ ।
ਪਵਨ ਰੂਪ ਜਨੀਐ ਕਹੂੰ ਭਏ । ਨਭ ਮਾਰਗਿ ਜਾਨਿਕ ਉਡ ਗਏ । 38 ।

1) ਰਾਤ ਦਿਨ 2) ਬਾਕੀ 3) ਉਚਰੇ 4) ਅਗਨੀ

ਕੇ ਪਵਨਾ ਗਹ ਮਨ ਜਿਨਭਾਈ । ਧਸੇ ਅਗਮ ਪੁਰ ਮਧਿ ਸੁ ਜਾਈ ।
ਜਿਹ ਠਾਂ ਦਿਪਤ ਸੂ ਜੋਤਿ ਅਖੰਡਾ । ਘੁਰਤ ਅਨਾਹਦ ਬਡੇ ਪ੍ਰਚੰਡਾ । 39 ।
ਕੈ ਦੁਰਿ¹ ਬੈਠ ਤਵਨ ਸੁਭ ਥਾਨਾ । ਤਾਤੇ ਅਧਿਕ ਬਬੇਕੁ ਬਖਾਨਾ ।
ਅਦਭੁਤ ਜੋਤਿ ਅਖੰਡ ਸਦਾਈ । ਇਹ ਕਰ ਅਭਿਚਲ ਨਗਰ ਕਹਾਈ । 40 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਾਹਰ ਕਥਾ ਸੁ ਜਗਤ ਜਿਮ ਭਾਖਤ ਗੁਣੀ ਅਨੰਤ ।
ਤੈਸ ਭਾਂਤਿ ਬਰਨਨ ਕਰੀ ਇਹ ਪੁਨ ਕਥਾ ਬਿਅੰਤ । 41 ।

ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਦਯਾਲ ਕਾ ਇਹ ਬਿਧ ਭਯੋ ਚਰਿਤ੍ਰ ।
ਸਰਬ ਜਗਤ ਮੁਖ ਗਾਵਈ ਪਾਵਨ ਕਥਾ ਬਚਿਤ੍ਰ । 42 ।

ਸਵੈਯਾ : ਜੈਸ ਸੁਨੀ ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਭੀਤਰ । ਸੋ ਕਹਿਕੈ ਤੁਮ ਸੰਗ ਸੁਨਾਈ ।
ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੇ ਗੂੜ੍ਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸੁ ਕੌਨ ਸਕੈ ਤਿਹ ਕਉ ਸੁ ਲਖਾਈ ।
ਬੌਰ ਜਥਾ ਮਤਿ ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਯੋ ਕਿਹਕੇ ਕਬਿ ਜੰਤ ਜਨਾਈ ।
ਆਗਿ ਸੁਨੋ ਕਛੁ ਔਰ ਪ੍ਰਸੰਗਹ ਖਾਲਸ ਚੋਜੁ ਕਹੋ ਦਿਤ ਲਾਈ । 43 ।

ਚਾਰਿ ਸੁ ਓਰ ਬਿਰਾਗ ਕਰੇ ਸਭ ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਅਨੰਤ ਅਪਾਰਾ ।
ਏਕ ਪਰੋ ਚਹਿੰ ਪਾਵਕੁ² ਮਹਿ ਇਕੁ ਹੋਵਤ ਹੈ ਬਚ ਐਸ ਨਿਹਾਰਾ ।
ਧੀਰ ਧਰੋ ਨਹੀ ਮਧਿ ਪਰੋ ਨਿਜ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਸਦ ਸੰਗ ਹਮਾਰਾ ।
ਯੋ ਸੁ ਰਹੇ ਚਖ ਨੀਰ ਢਰੇ ਜਨੁ ਸਾਵਨ ਮਾਸ ਕੀ ਮੇਘ ਫੁਹਾਰਾ । 44 ।

ਦਫਨ ਦੇਸ ਬਦੇਸ ਮਹਾਂ ਯਹ ਕੌਨ ਹਮੈ ਸੁ ਪੰਜਾਬ ਲਿਜੈ ਹੈ ।
ਏਕ ਕਹੇ ਜਗ ਆਗ ਕੋ ਸਾਗਰ ਨਾਥ ਬਿਨਾ ਹਮ ਕੌਨ ਬਚੈ ਹੈ ।
ਬੀਰ ਸੁਧੀਰ ਮਹਾ ਮਤਿ ਸਾਗਰ ਕੋਟਿ ਕਹੇ ਨਹਿ ਕੋਇ ਸੁਨੈ ਹੈ ।
ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਦਿਨ ਰੈਨ ਕਹੇ ਇਕ ਮੂਰਖ ਸੋਗੁ ਬਿਰਾਗੁ ਕਰੇ ਹੈ । 45 ।

ਸਵਯਾ : ਯੋ ਕਹਿ ਬਾਤ ਪਾਤ³ ਧਰਾ ਪਰ ਧੀਰ ਧਰੈ ਉਠ ਕੈ ਸੁ ਤਨਾ ।
ਬਾਤ ਕਹੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮਨੂਆ ਠਹਰੈ ਨਹੀ, ਏਕੁ ਛਿਨਾ ।
ਘੁੰਮਤ ਪੈ ਸੁ ਗਿਰੈ ਇਨ ਭਾਂਤਨ ਜਿਓ ਸਫਰੀ ਘਨ ਤਾਤ ਬਿਨਾ ।
ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਸਭ ਲੋਟਤ ਹੈ ਜਿਮ ਸਿਆਮ ਪਿਖੇ ਬਿਨੁ ਗੋਪ ਗਨਾ । 46 ।

ਚੋਪਈ : ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹ ਸਹਸ ਭਣੀਜੇ । ਅਰਧ ਸਹਸ ਥਿਤ ਅਵਰੁ ਗਣੀਜੇ ।
ਕਾਰਤਕ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਜਾਣ । ਵੀਰਵਾਰ ਨਿਸ ਚੜੇ ਬਿਬਾਣ । 47 ।
ਸਹਰ ਨਦੇੜ ਸੁ ਦਫਨ ਦੇਸ । ਨਿਕਟ ਗੁਦਾਵਰ ਅਦਭੁਤ ਦੇਸ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਸਾਹਿਬ ਗੁਨ ਸਾਗਰ । ਕੈ ਕਾਦਨ ਤਹ ਬਸੇ ਇਕਾਗਰ । 48 ।

1) ਛਿਪ ਕੇ 2) ਅਗਨੀ 3) ਡਿਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ

ਜਹ ਤਹ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਤਬ ਹੀ । ਬਿਸਮ ਰੂਪ ਬੈਠੇ ਧਰ ਸਬ ਹੀ ।
ਸੋ ਨਿਸ ਬਿਤੀ ਜੁ ਭਯੋ ਸਿਕਾਰਾ¹ । ਸੂਰਜ ਚਵਿਓ ਸੁ ਗਗਨ ਮਝਾਰਾ । 49 ।
ਸੈਨ ਮਧਾਰ ਸਾਧ ਇਕ ਤਹਾਂ । ਸਾਧਨ ਸਰਬ 'ਸਿਰੋਮਣਿ' ਮਹਾਂ ।
ਦਰਸਨ ਜਾਤ ਹਜੂਰ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ । ਕਬੈ ਨ ਟਰਾ ਧਾਰ ਨਿਸ ਦਿਨ ਬ੍ਰਤ । 50 ।
ਸੋਦਰ ਸੁਨ ਜਬਹੀ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਆਗੈ ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਿਸਮਾਯੋ² ।
ਪ੍ਰਫਤ ਭਯੋ ਖਾਲਸੇ ਪਾਸਾ । ਕਹਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਇਹ ਭਯੋ ਬਿਲਾਸਾ । 51 ।
ਬਿਸਮ ਭਈ ਧਰਨੀ ਇਹ ਸਾਰੀ । ਮੋ ਪਹਿ ਤੇ ਨਹਿ ਜਾਤ ਨਿਹਾਰੀ ।
ਕੈ ਤਵ ਯਾ ਬਿਧ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ । ਕੈ ਇਹ ਭਈ ਸੁੰਨ ਭੂਅ³ ਜਾਹਲ । 52 ।
ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਤੁਮ ਪ੍ਰਗਟਿ ਜਤਾਵਹੁ । ਗਏ ਕਾਜ ਕਿਤ ਭੇਦ ਬਤਾਵਹੁ ।
ਮੋ ਪਹ ਯਹ ਨਹੀ ਜਾਤ ਨਿਹਾਰੀ । ਕਉਨ ਕਾਜ ਇਹ ਭਯੋ ਮੁਰਾਰੀ⁴ । 53 ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਖਾਲਸੇ ਕਹ ਬਚ ਨੈਨ ਚੁਚਾਰ⁵ ।
ਅਮਰ ਲੋਕ ਗੁਰਦੇਵ ਜੁ ਗੇ ਕਾਰਨ ਕਰਤਾਰ । 54 ।

ਚੌਪਈ : ਅਉਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਜਿਤਕ ਤਿਹ ਭਯੋ । ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਤਹ ਕਹ ਦਯੋ ।
ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਬ ਸਾਧ ਬਖਾਨਾ । ਮੁਹਿ ਨਿਜ ਜਾਤ ਲਖੇ ਸੁ ਨਿਧਾਨਾ । 55 ।
ਦਲ ਬਿਡਾਰ ਤਰ ਵਹੈ ਸੁ ਬਾਜ । ਭੂਖਨ ਬਿਬਿਧ ਸੋਭ ਤਨ ਸਾਜਿ ।
ਬਾਨ ਨਿਖੰਗ ਚਾਂਪ ਅਸ ਕਰਾ । ਵਹੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰ ਹੈ ਕਰ ਧਰਾ । 56 ।
ਵਹੈ ਸਰੂਪ ਭੇਦ ਨਹੀ ਕੋਈ । ਤੁਮ ਕਹ ਬਚਨ ਬਖਾਨਤ ਲੋਈ ।
ਮੈ ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ । ਖੁਸੀ ਭਏ ਮੋ ਪਰ ਅਧਿਕਾਈ । 57 ।
ਕਰੀ ਅਰਜ ਮੈ ਹੂੰ ਤਹ ਤਹਾਂ । ਪ੍ਰਭੂ ਸਵਾਰੋ ਕੀਨ ਸੁ ਕਹਾਂ ।
ਅੰਬੁਜ ਬਦਨ⁶ ਸੋ ਮੁਝੈ ਬਖਾਨਾ । ਚੜੇ ਅਖੇਟਕ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । 58 ।
ਯੋ ਕਹਿ ਸਾਹਿਬ ਆਗਿ ਸਿਧਾਰੋ । ਜਨੀਐ ਸਾਚੁ ਨ ਝੂਠ ਉਚਾਰੋ ।
ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਯੋ ਜਬ ਸੁਨਾ । ਗਿਆਨ ਪਸਾਰ ਚਛ ਯੋ ਭਨਾ । 59 ।
ਅਛਨ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ ਕਰਤਾਰਾ । ਸਰਬ ਮਧਿ ਹੈ ਭਿੰਨ ਨਿਆਰਾ ।
ਸੋ ਨਹੀ ਮਰੈ ਨ ਮਾਰੇ ਕਬ ਹੀ । ਧਰਤ ਸਰੂਪ ਲਖੋ ਜਬ ਕਬ ਹੀ । 60 ।

ਸਵੈਯਾ : ਮੂਰਖ ਲੋਗ ਅਜਾਨ ਮਹਾਂ ਇਹ ਨਾਥ ਚਰਿਤ੍ਰ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੇ ।
ਜੋਤਿ ਅਬਧ ਜਰਾਰ ਸਦਾ ਇਹ ਤਾ ਕਹ ਜੀਵਨ ਮ੍ਰਿਤ ਪਛਾਨੇ ।
ਕੋਟ ਕਲਪ ਭਏ ਤਿਹ ਬਤੀਤ ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਸਦਾ ਇਕ ਜਾਨੇ ।
ਅਚੁਤ⁷ ਨਾਤ ਘਟੈ ਘਟ ਪੂਰਨ ਤਾਂਹਿ ਮ੍ਰਿਤੋ ਬਸ ਕੋਨ ਬਖਾਨੇ । 61 ।

1) ਪ੍ਰਭਾਵ 2) ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ 3) ਭੂਮੀ 4) ਗੁਰੂ ਜੀ 5) ਹੰਝੂਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 6) ਮੁਖ ਕਮਲ ਤੋਂ
7) ਅਡਿਗ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ

ਚੌਪਈ : ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਤਾਰਾ । ਘਟ ਘਟ ਭੋਗਤ ਬਹੁਰ ਨਿਆਰਾ ।
 ਫੇਰ ਅਧਿਕ ਜਬ ਸੂਤ ਸਹਾਰੈ । ਏਕੋ ਏਕ ਲਖੈ ਨਿਰਧਾਰੈ । 62 ।
 ਜੋ ਯਾਕੋ ਕਛੁ ਸੋਕ ਸੁ ਕਰਹੀ । ਤੁਛ ਬੁਧ ਬਾਰਕ ਸਭ ਰਰਹੀ ।
 ਅਮਰ ਅਜਰ ਸਾਹਿਬ ਸੁਖ ਸਾਗਰ । ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਘਟੈ ਘਟ ਆਗਰ । 63 ।

ਸਬੈ ਮਧਿ ਸੁ ਆਪਿ ਬਿਰਾਜੈ । ਅਕਥ ਕਥਾ ਧੁਨਿ ਅਨਹਦ ਬਾਜੈ ।
 ਕੋਟ ਬਚਨ ਜੋ ਕਰੈ ਬਿਚਾਰਾ । ਤਉ ਨ ਆਵਤ ਪਾਰ ਤੁਮਾਰਾ । 64 ।

ਸੰਤਨ ਕੀ ਰਛਾ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਧਰੇ ਸਰੂਪ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਆਪ ਕਹਾ ਬਰਬਾਹੀ । ਤੁਮ ਤੇ ਜੁਦੋ ਤਨਕ ਮੈ ਨਾਹੀ । 65 ।

ਮੋਰੀ ਰਹਤ ਧਰੋ ਉਰ ਮਧਿ । ਜਾ ਤੇ ਪਾਵਹਿ ਅਧਿਕ ਸੁ ਬੁਧ ।
 ਮੋਕਹ ਨਿਰਖਹੁ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਹੀ । ਅਚੁਤਾ ਕਹਿਓ ਸਰਬ ਕੇ ਆਹੀ । 66 ।

ਵਹੈ ਹੁਕਮ ਸਿਰ ਪਰ ਹਮ ਮਾਨਾ । ਅੰਨ ਬਾਤੀ ਕੋ ਸਕਤ ਬਖਾਨਾ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਸਮਝ ਖਾਲਸੇ ਬਤੀਆਂ । ਧਾਰਿ ਸੁ ਭਲੀ ਤਾਹਿ ਮਧਿ ਛਤੀਆਂ । 67 ।

ਪੁਨ ਪਾਛੈ ਕੀਨੋ ਇਹ ਕਾਜਾ । ਜੁਯੋਂ ਫੁਲਮਾਨ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ ।
 ਸੋ ਦਿਨ ਆਇਯੋ ਸਰਬ ਨਿਹਾਰੀ । ਮਿਲਿਓ ਖਾਲਸਾ ਖਾਸ ਬਿਚਾਰੀ । 68 ।

ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਦੂਰ ਕਨਾਤ ਕਰਾਈ । ਅੰਦਰ ਗਯੋ ਖਾਲਸਾ ਧਾਈ ।
 ਚਿਖਾ ਬਿਭੂਤ ਕਰੀ ਇਕ ਥਾਨੈ । ਔ ਕਛੁ ਲਖਿਯੋ ਨ ਤਾਹਿ ਜੁ ਆਨੈ । 69 ।

ਭੂਲ ਅਸਤਾ ਕੋਉ ਸਸਤ੍ਰ ਨ ਪਾਯੋ । ਏਕੁ ਪਤਾ ਨਹੀ ਨੈਨ ਲਖਾਯੋ ।
 ਯੋ ਲਖ ਕਰ ਸਭ ਪੰਥ ਬਿਚਾਰੀ । ਰਮੇ ਸਦੇਹ⁴ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰੀ । 70 ।

ਤਵਨੇ ਥਾਨ ਬਨਿਯੋ ਸੁ ਸਿੰਘਾਸਨ । ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ ਸੁ ਜੋਤਿ ਨਿਵਾਸਨ ।
 ਅਧਮ ਜੀਤ ਜੋਉ ਦਰਸਨ ਲਾਗੈ । ਕੋਟ ਕਲਖ ਤਿਹ ਤਨ ਤੇ ਭਾਗੈ । 71 ।

ਦੋਹਰਾ : ਕੰਚਨ ਜੈਸ ਕਸੋਟ⁵ ਲਗ ਪਾਰਸ ਭਏ ਮਨੂਰ ।
 ਤੁਯੋਂ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਸਿਖ ਤਨ ਇਹ ਦਰਬਾਰ ਹਜੂਰ । 72 ।

ਬੁਧ ਬਿਬੇਕ ਸੁਰਿਧ ਸਿਧ ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਚਾਰਿ ।
 ਤਿਤ ਛਿਨ ਪਾਵਨ ਸਾਧ ਸਿਖ ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰ ਦਵਾਰ । 73 ।

ਨਵਲ⁶ ਦੇਸ ਨਵਲੈ ਪੁਰੀ ਨਵਲ ਬਾਗ ਦਰਬਾਰ ।
 ਨਵਲ ਨੀਰ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਵਲ ਸਦਾ ਦੀਦਾਰ । 74 ।

ਚਤ੍ਰਕ ਮੋਰ ਸੁ ਸਾਰਕਾ⁷ ਸੁਕ ਪਿਕ ਪਛ ਅਪਾਰ ।
 ਅਪਨੀ ਇਛਾ ਸੋ ਰਮੇ ਚਤੁਰ ਦਿਸਾ ਦਰਬਾਰ । 75 ।

1) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 2) ਅਹਿਲ, ਅਭਿਗ 3) ਅਸਥੀ 4) ਦੇਹ ਸਹਿਤ 5) ਕਸੋਟੀ 6) ਨਵੇਂ, ਨਵੀਨ 7) ਮੋਨਾ

ਸਵਯਾ : ਸੰਗਤ ਸਾਧ ਭਰਿਯੋ ਬਰ ਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਦਰਬਾਰ ਸੁ ਰਾਜੈ ।
 ਪਾਕ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਕੈ ਸਭ ਮੂਰਤਿ ਜੋ ਮਨਸਾ ਧਰਿ ਜਾਤਿ ਸੁ ਕਾਜੈ ।
 ਕੀਰਤੀ ਹੋਤ ਸਦਾ ਨਿਸ ਬਾਸਰ² ਆਰਤੀ ਘੰਟ ਸੁ ਬੰਬਹ ਬਾਜੈ ।
 ਨੌਲਖ ਬਾਗ ਮੈ ਹੋਤ ਕੰਤੂਹਲ ਸਤਿ ਪੁਰੀ ਸੁ ਬਿਬੇਕ ਬਿਰਾਜੈ । 76 ।
 ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਸੰਬੂਹ ਸੁ ਖਾਲਸਾ ਆਨੰਦ ਸਾਬ ਬਸਿਓ ਤਿਹ ਥਾਨੈ ।
 ਪੈ ਫੁਰਮਾਨ ਚਿਤਾਰ ਸਰੂਪਹ ਕੀਸ ਸਭੈ ਤਿਨ ਯਾ ਬਿਧ ਜਾਨੈ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਾਨ ਕਹਿਓ ਜਿਨ ਕੋ ਸਰ ਕੀਸ ਤਬੈ ਤਿਨ ਤਾਹਿ ਪੁਯਾਨੈ³ ।
 ਸ੍ਰੀ ਪਟਣ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮੈ ਤਿਹ ਸੇਵ ਕਹੀ ਇਕ ਤਾਹਿ ਸਿਧਾਨੈ । 77 ।

ਚੋਪਈ : ਜਿਨ ਕਹ ਦਿਲੀ ਕਹਿਓ ਸਿਧਾਵਹੁ । ਤਤ ਛਿਨ ਜਾ ਤਨ ਗਹੁਰ⁴ ਸੁ ਲਾਵਹੁ ।
 ਸੋ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੀਰ ਸਿਧਾਨੈ । ਸਿਰ ਪਰ ਹੁਕਮ ਨਾਥ ਕਾ ਮਾਨੈ । 78 ।
 ਜਿਨ ਕਉ ਪਛਮ ਦੇਸ ਉਚਾਰੋ । ਸੋ ਤਵਨੈ ਪੁਰ ਜਾਇ ਸਿਧਾਰੋ ।
 ਦੁਆਬੇ ਜਿਨੈ ਮਾਲਵ ਕਹਾ । ਸੋ ਚਲ ਸਰਬ ਠੌਰ ਮੈ ਅਹਾ । 79 ।
 ਜਾ ਕਹ ਦਫਨ ਦੇਸ ਅਲਾਯੋ । ਸਰਬ ਸਹਰ ਸੋ ਸੋ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
 ਜਿਨ ਕਹ ਬੰਦੇ ਸੰਗ ਪਠਾਯੋ । ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਲੈ ਤਿਨੈ ਸਿਧਾਯੋ । 80 ।
 ਬਾਧਿ ਨਗਾਰੇ ਅਵਰ ਨਿਸਾਨ । ਪੰਥ ਮੰਧਿ ਹੋਵਹੁ ਸਵਧਾਨ ।
 ਤੁਰਕਨ ਸਾਬ ਕਰੋ ਨਿਤ ਜੁਧਾ । ਇਹ ਉਪਦੇਸ ਹਮਾਰੀ ਬੁਧਾ । 81 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਿਹ ਜਿਹ ਜਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਆਪਿ ।
 ਸੋ ਸੋ ਚਲਿ ਤਿਹ ਠੌਰ ਮੈ ਲਗੋ ਕਰਨ ਗੁਰ ਜਾਪਿ । 82 ।

ਚੋਪਈ : ਜਿਨ ਕਹ ਸਾਹਿਬ ਯੋ ਫੁਰਮਾਈ । ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਬਸੋ ਤੁਮ ਭਾਈ ।
 ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਧਾਨਾ । ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੁਭ ਮਤਿ ਸੁਰ ਗਯਾਨਾ । 83 ।
 ਤਿਹ ਯਹ ਭਾਂਤਿ ਹਜ਼ੂਰ ਉਚਾਰੋ । ਹੈ ਪ੍ਰਭ ਦੇਸ ਪ੍ਰਭੂ ਯਹ ਭਾਰੋ ।
 ਜੋਗ ਸੰਨਯਾਸ ਸਾਧ ਗੁਣ ਐਹੈ । ਤੁਮਰੋ ਲਖ ਦਰਬਾਰ ਸਿਧੈ ਹੈ । 84 ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਿਨ ਕਹ ਰਸਤ ਭੰਡਾਰ ਮੈ ਕਵਨੈ ਦੈਹੁ ਭਾਂਤਿ ।
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਯਾਇ⁵ ਕਰ ਕਹੀ ਖਜਾਨਚੀ ਬਾਤ । 85 ।

ਚੋਪਈ : ਤਬ ਕਰੁਨਾਨਿਧ ਐਸ ਉਚਾਰੋ । ਹਮਰੀ ਜੇਬ ਹਾਤ ਤੁਮ ਡਾਰੋ ।
 ਜੋ ਮਨ ਮੈ ਇਛਾ ਤੁਮ ਕੈਹੋ । ਨਿਜ ਖੀਸਾ⁶ ਤੇ ਸਭ ਫਲ ਪੈਹੋ । 86 ।
 ਯੋ ਸੁਨਿ ਸਾਂਤ ਤਾਸ ਮਨਿ ਆਈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਲੰਗਰ ਦੇਗ ਚਲਾਈ ।
 ਜੋ ਮਨਸਾ ਧਰ ਕਰ ਨਰ ਆਯੋ । ਸਹੀ ਸਤਿ ਨਿਸਚੈ ਤਿਨ ਪਾਯੋ । 87 ।
 ਅਮਰ ਲੋਕ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਾਨੀ । ਜੇ ਸੁਨਹੈ ਸਾਧੂ ਸੁਰ ਗਯਾਨੀ ।
 ਕਾਲ ਮਿਰਤ ਡਰੁ ਤਿਨੈ ਨ ਹੋਈ । ਆਧਿ ਬਿਆਧਿ ਹਰੈ ਸਭ ਸੋਈ । 88 ।

ਦਾਰਦ ਦੂਖ ਕਸਟ ਨਹੀ ਪਾਵੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ¹ ਚਰਨ ਸੁ ਕਮਲ ਸਮਾਰੈ ।
 ਨਿਰਧਨ ਸੁਨੈ ਆਸ ਮਨਿ ਲਾਈ । ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਪਾਵੈ ਭਾਈ । 89 ।
 ਪੁਤ੍ਰ ਅਰਥ ਸੁਨ ਹੈ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਨਿਸਚੈ ਲਹੈ ਪੁਤ੍ਰ ਬਰ ਭਾਰੀ ।
 ਜੋ ਤੀਅ ਅਰਥ ਸੁਨੈ ਨਰ ਜੋਇ । ਜੋਖਤ ਸਭ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । 90 ।
 ਕਿਰਪਾਲੈ ਜਿਹ ਨਰ ਪਰ ਹੋਈ । ਨਿਤ ਪ੍ਰਤ ਕਥਾ ਸੁਨੈ ਇਹ ਸੋਈ ।
 ਔਰੰਗ ਸੇ ਰਿਪ² ਹਨੇ ਦਯਾਲਾ । ਸਭ ਸਿਰ ਕਹੈ ਤਾਹਿ ਭੂਪਾਲਾ । 91 ।
 ਜਿਹ ਮਨਸਾ ਨਰ ਸੁਨੇ ਸੁਨਾਵੈ । ਜੋ ਚਿਤ ਰੁਚੈ ਵਹੈ ਬਰ ਪਾਵੈ ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਤਿ ਅਧਿਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਈ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਬਸੈ ਆਪਿ ਉਰ ਸੋਈ । 92 ।
 ਅੰਧ ਗੁੰਗ ਬਧਰੋ ਸੁਨਿ ਆਈ । ਰਸਨਾ ਚਛ³ ਕਾਨ ਸੁਭ ਪਾਈ ।
 ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਉਰ ਮਾਹਿ ਬਿਰਾਜੈ । ਰਿਧਿ ਸਿਧ ਪੂਰਨ ਸਭ ਕਾਜੈ । 93 ।

ਦੋਹਰਾ : ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਖੀ ਅਮੀ ਰਸੁ ਪੀ ਜਨ ਭਏ ਪਰਵਾਨ ।
 ਜਿਨ ਯਹ ਰਸੁ ਜਾਨਿਯੋ ਨਹੀ ਮੰਦ ਭਾਗ ਤਿ ਜਾਨ । 94 ।

ਚਪਈ : ਇਹੁ ਰਸ ਕਾ ਜਿਨ ਚਾਖਿਓ ਸਾਦ । ਚਾਖਤ ਭਯੋ ਬੀਰ ਬਿਸਮਾਦ ।
 ਸੋ ਜਾਨੈ ਜਾਕਉ ਗੁਰ ਦੀਆ । ਜਾਨਤ ਕਹਾ ਅੰਨੁ ਕੋ ਬੀਆ । 95 ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਕੇ ਕਾਰਨੇ ਭਗਤਿ ਭਾਉ ਉਰ ਧਾਰਿ ।
 ਏਕੁ ਸਮੈ ਇਨ ਦਾਸ ਨੇ ਉਚਰੀ ਲਾਇ ਪਿਆਰ । 96 ।
 ਸੋਢੀ ਸੰਗਤਿ ਖਾਲਸਾ ਪੁਰ ਅਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ।
 ਸਾਤਿ ਧੁਜਾ ਕੈ ਆਸਰੈ ਸਭ ਜਨ ਬਸੈ ਹਜ਼ੂਰਿ । 97 ।
 ਤਿਨ ਸਭ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੜ ਸਭ ਤੇ ਅਧਿਕ ਸੁ ਜਾਨ ।
 ਜਿਉ ਦੇਵਨ ਦਿਵਰਾਟ⁴ ਜੂ ਦਿਬ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨ । 98 ।
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਗੜ ਕੇਸ ਕੇ ਬਡ ਚੌਕੀ ਸੁ ਗਿਆਨ ।
 ਤਿਨ ਮਹਿ ਕਿੰਕਰ ਜੰਤ ਇਹ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਪਹਿਚਾਨ । 99 ।
 ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਕੀ ਜਿਹ ਕਥਾ ਬਰਨੀ ਇਹ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
 ਭੂਲ ਭੇਦ ਲਹਿ ਸੁਮਤਿ ਚਿਤ ਛਿਮਾ ਕਰੋ ਅਧਿਕਾਇ । 100 ।
 ਸੁਨਿ ਪਦ ਗ੍ਰੰਥ ਹਜ਼ੂਰ ਕੇ ਸਾਰਥ ਸੋਦ ਬਨਾਇ ।
 ਤਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਨਨ ਕੀਓ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਸੁਖੁ ਪਾਇ । 101 ।
 ਕਹਾ ਸਕਤ ਇਸ ਜੰਤ ਕੀ ਸਕੈ ਜੁ ਅਛਰ ਪਾਇ ।
 ਜਾਸ ਨਾਥ ਕੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਇਹ ਤਵਨੇ ਲਏ ਬਨਾਇ । 102 ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :

ਭਈ ਗਾਥ ਪੂਰੀ ਜਬੈ ਜੋਨ ਕਾਲੰ । ਗਯੋ ਲੈ ਸੁ ਤਾਕੋ ਜਹਾਂ ਸੰਤ ਦਯਾਲੰ ।
ਕਰੀ ਜਾਇ ਸੇਵੰ ਕਹੈ ਬੈਨ ਨੀਕੇ¹ । ਧਰੋ ਨਾਮੁ ਜਾ ਕੋ ਜੋਊ ਮਧਿ ਜੀਕੇ । 103 ।

ਤਿਨੈ ਦੇਖ ਪੋਥੀ ਕਹੁਯੋ ਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸੰ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧ ਜੂ ਜੀ ਕਰੈ ਏ ਬਿਲਾਸੰ ।
ਧਰੋ ਨਾਮੁ ਤਾਕੋ ਇਹੈ ਗੁਰਬਿਲਾਸੰ । ਪੜੈ ਜੋ ਸੁਨੈ ਕੋ ਪੁਰੈ ਤਾਹਿ ਆਸੰ । 104 ।

ਤਬੈ ਦਾਸੁ ਆਗਿਆ ਕਿਧੋ ਯੋ ਸੁ ਪਾਈ । ਮਹਾ ਨਾਮੁ ਤਾਕੋ ਧਰੁਯੋ ਯੋ ਬਨਾਈ ।
ਭਏ ਧਯਾਇ ਪੂਰੈ ਸਭੈ ਸੁਧ ਜਾਨੋ । ਪੜ੍ਹੈ ਨਿਤ ਪ੍ਰਾਤੰ ਲਹੈ ਸੋ ਟਿਕਾਨੋ । 105 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੇ ਧਿਆਇ
ਤੀਸਰੇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 30 । ਅਫਜੂ ।

1) ਚੰਗੇ, ਉਤਮ

- ਚੋਪਈ :** ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਅਸਵਾਰੀ¹ ਪਾਛੈ । ਇਹ ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਭਈ ਆਛੈ ।
ਜੋ ਤੁਮ ਕਹਿ ਇਤ ਬਰਨ ਸੁਨਾਉ । ਤਾਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਸਾਧ ਰਿਝਾਉ । 1 ।
- ਦੋਹਰਾ :** ਬਿਦਰ ਸਹਰ ਕੇ ਦੇਸ ਮੈ ਜਨਵਾਰਾ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ।
ਤਾਕੋ ਪਤਿ ਅਤਿ ਜਾਨੀਐ ਬਾਲਰਾਇ ਸੁਭ ਨਾਮ । 2 ।
- ਚੋਪਈ :** ਰੁਸਤਮ ਰਾਇ ਬੰਧ² ਦੁਤਿ ਤਾਕੋ । ਸੂਰਬੀਰ ਸੁਨੀਅਤ ਬਰ ਬਾਕੋ ।
ਦੋਨੋ ਬੀਰ ਅਧਿਕ ਬਲਵਾਨਾ । ਜਾਨਤ ਜਹਰ ਰਾਵ ਅਰੁ ਰਾਨਾ । 3 ।
ਦੇਸ ਮਰਹਟਿਨ ਕੋ ਨਿਤ ਮਾਰੈ । ਕਾਹੂ ਕੀ ਨਹੀ ਕਾਣ³ ਬਿਚਾਰੈ ।
ਹੁਕਮ ਧਨੀ⁴ ਕਾ ਐਸੇ ਭਯੋ । ਸਾਉ ਚੜ੍ਹ ਮਰਹਟਾ ਧਯੋ । 4 ।
ਘੋਰੀ ਲਏ ਲਛ ਵਹ ਧਾਯੋ । ਸਾਮੁਹ ਭਯੋ ਤਾਹਿ ਕਉ ਘਾਯੋ ।
ਲੂਟ ਸੁ ਨਗਰ ਬਾਧਿ ਦੋਉ ਲਏ । ਲੈ ਬੰਦੀ ਖਾਨੇ ਮਹਿ ਦਏ । 5 ।
ਅਧਿਕ ਬੇਰੀਐ ਪਾਇ⁵ ਪਵਾਏ । ਆਨ ਸਤਾਰੈ ਕਿਲੈ ਚੜ੍ਹਾਏ ।
ਪੰਛੀ ਬਾਇ ਨ ਸਕੈ ਬਿਹਾਰੀ । ਮਾਨਸ ਕੀ ਕਾ ਸਕਤ ਬਿਚਾਰੀ । 6 ।
ਚੌਕੀ ਕਿਤਕ ਬਠਾਇ ਪਿਆਏ । ਰਛਪਾਲ ਕੁ ਰਹੀ ਮਿਰਜਾਏ ।
ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬੀਤ ਤਿਹ ਗਯੋ । ਤਿਨ ਕੋ ਛੁਟਨ ਮੂਲ ਨ ਭਯੋ । 7 ।
ਸਾਧ ਦੇਵ ਤਿਨਿ ਪੀਰ ਮਨਾਏ । ਨਾਥ ਜਤੀ ਜੋ ਸਿਧ ਕਹਾਏ ।
ਸਭ ਹੀ ਕੋ ਧਰਿਯੋ ਤਿਨ ਧਿਆਨਾ । ਕਿਨੈ ਨ ਤਾਕੋ ਆਇ ਛੁਡਾਨਾ । 8 ।
ਤੇਹ ਚੌਕੀ ਰਛਕ ਕੇ ਮਾਹੀ । ਏਕ ਸਿਖ ਚਾਕਰ ਕੋਉ ਆਹੀ ।
ਬਾਣੀ ਸਬਦ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਬੀਨਾ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਗਾਵਤ ਅਤਿ ਰਸੁ ਭੀਨਾ । 9 ।
ਏਕ ਰੈਨ ਵਹੁ ਖੁਸੀ ਬਿਚਾਰਾ । ਗਾਵਤ ਰਹਾ ਸਬਦ ਨਿਰਧਾਰਾ ।
ਬਾਲੇ ਰਾਇ ਸੁਨ੍ਯੋ ਚਿਤ ਲਾਈ । ਤਾਕੀ ਸਫਲ ਘਰੀ ਨਿਕਟਾਈ । 10 ।
ਪ੍ਰਫਤ ਭਯੋ ਤਾਸੁ ਯੋ ਸਾਬਾ । ਗਾਵਤ ਤੈ ਕਾਕੀ ਯਹ ਗਾਬਾ ।
ਕਾਕੋ ਤੂੰ ਸੁ ਮੁਰੀਦ ਕਹਾਵੈ । ਨਿਸ ਦਿਨ⁶ ਜਾਕੋ ਧ੍ਰੁਯਾਨ ਲਗਾਵੈ । 11 ।
ਤਿਨ ਭਾਖਾ ਮੇਰੋ ਗੁਰ ਪੂਰਾ । ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਅਲੇਖ ਹਜੂਰਾ ।
ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਮਝਾਰਾ । ਸਭ ਕੀ ਬੰਦ ਕਾਟਨੇ ਹਾਰਾ । 12 ।
ਯਾ ਜਗ ਕੀ ਕਾ ਬੰਦ ਕਹਾਵੈ । ਮੂਰ ਗੁਰ ਕੋ ਜਮੂਆ⁷ ਸਿਰ ਨਿਆਵੈ ।
ਜਹ ਤਹ ਧਰੈ ਸਿਖ ਗੁਰ ਧ੍ਰੁਯਾਨਾ । ਮਮ ਗੁਰ ਤਹੀ ਹੇਤ ਸਵਧਾਨਾ । 13 ।
ਯੋ ਸੁਨਿ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਾਖੀ । ਪਾਸ ਪਠਾਣ ਬਾਤ ਯੋ ਆਖੀ ।
ਯਾ ਕੋ ਗੁਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰਬਾਸੀ । ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮੁ ਅਬਿਨਾਸੀ । 14 ।

1) ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2) ਭਰਾ 3) ਪਰਵਾਹ 4) ਪਰਸ਼ਾਤਮਾ 5) ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ 6) ਰਾਤ ਦਿਨ 7) ਜਮ

ਔਰੰਗ ਸਾਹ ਲਸਕਰ ਜਬ ਧਾਯੋ । ਮਧਿ ਪਹਾਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਯੋ ।
 ਐਸੇ ਗੁਰ ਇਹ ਬਾਣ ਚਲਾਏ । ਜੋਥੋ ਬਖਤਰ ਰਹਨ ਨ ਪਾਏ । 15 ।
 ਸਵਾਂ ਕੋਸ ਦੋ ਦੋ ਪੁਨ ਕੋਸਾ । ਨਿਰਖੇ ਉਨ ਕੇ ਬਾਣ ਭਰੋਸਾ ।
 ਕਈ ਲਛ ਹਜਰਤਿ ਕੋ ਦਲਾ । ਦਯੋ ਭਜਾਇਨ ਲਾਗੋ ਪਲਾ¹ । 16 ।
 ਤਬ ਹਮ ਨੇ ਨਿਰਖਾ ਬਾ ਜਾਈ । ਇਨ ਕੋ ਗੁਰੂ ਬਡੋ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਜੋ ਸੁਨ ਕਰ ਤਿਨ ਕੀ ਮੁਖਿ ਬਾਨੀ । ਬਾਲੇ ਰਾਇ ਸੁ ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੀ । 17 ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਮੁਝ ਕੋ ਇਸ ਕਸਟ ਤੇ ਕਾਢੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ।

ਤੋ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੀ ਸਦਾ ਕਰੈ ਨਿਜ ਦਿਨ ਸੇਵ । 18 ।

ਸਿਖ ਕਹਾ ਕਰ ਜੋਰ ਤੂੰ ਮੈ ਕਰਹੋ ਅਰਦਾਸਿ ।

ਦਿਖ ਤਤੁ ਛਿਨ ਕਛੁ ਕਾਲ ਮੈ ਕਾਰਜ ਹੋਵਤ ਰਾਸ । 19 ।

ਚੋਪਈ : ਤਬ ਹੀ ਤਿਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ । ਹੋਨ ਸੁ ਮੂਲ ਸਿਖ ਠਹਿਰਾਈ ।

ਬੀਤਾ ਦਿਵਸੁ ਰੈਨ ਅਗ ਆਈ । ਸਿਮਰਤ ਨਾਮੁ ਘਰੀ ਤਿਨ ਲਾਈ । 20 ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ :

ਜਬ ਗਈ ਰੈਨ ਆਧੀ ਨਿਹਾਰ । ਤਬ ਭਯੋ ਸਬਦ ਗਗਨ ਮਝਾਰ ।

ਫਰਣੰਤ ਕਾਰ ਕਰਕੈ ਅਪਾਰ । ਆਯੋ ਸੁ ਆਪਿ ਸਾਹਿਬ ਦਿਯਾਰ । 21 ।

ਭੂਖਣ ਕਿਕਾਣ² ਛਣਕੇ ਨਵੀਨ । ਤਬ ਜਗੁਯੋ ਰਾਇ ਮਨ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ ।

ਆਗਮ ਨਿਹਾਰਿ ਦੀਨਾਨ ਦੁਯਾਰ । ਭਯੋ ਸੁਧ ਰਾਇ ਆਛੈ ਅਪਾਰ । 22 ।

ਅਮੀ ਬਾਕ³ ਗੁਰ ਕਹਿ ਸੁ ਬੰਨ । ਉਨ ਸਵਾਧਾਨ ਹੋਰਾਵ ਐਨ ।

ਤਿਨ ਕਹਾ ਕੋਨ ਤੂੰ ਆਹਿ ਬੀਰ । ਮੁਝ ਰਟਤ ਨਾਮ ਲੈ ਕਰ ਸਰੀਰ । 23 ।

ਚੋਪਈ : ਜਾਕੋ ਧਰੁਯੋ ਦਿਵਸ ਤੇ ਧਿਆਨਾ । ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਮੁਹਿ ਲੈਹੁ ਪਛਾਨਾ ।

ਤੋ ਕਹ ਨਿਜ ਕਾਢਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਆਯੋ ਮਮ ਸੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ । 24 ।

ਮੋਰੇ ਪਰੀ ਮਧ ਪਗ ਬੇਰੀ । ਮੈ ਕਿਮ ਗਹੋ ਸਰਨ ਆ ਤੇਰੀ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਕਹੈ ਉਚਾਰਿ । ਬੇਰੀ ਕਿਆ ਜਮ ਕਉ ਸੁ ਬਿਦਾਰਿ । 25 ।

ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਤਿਨ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । ਪਲ ਮੈ ਬੇਰੀ ਭਈ ਕਿਨਾਰਾ⁴ ।

ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੇ ਉਪਰ ਆਈ । ਟੇਕਿਓ ਸੀਸ ਜੁ ਬਾਲੇ ਰਾਈ । 26 ।

ਫਿਰ ਭਾਖਿਯੋ ਮੋਰੇ ਅਨ ਭ੍ਰਾਤਾ । ਤਿਹ ਕਾਢੋ ਪ੍ਰਭ ਹੂੰ ਨਿਜ ਘਾਤਾ ।

ਵਹੈ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਬਾਕ ਉਚਾਰੀ । ਪਰਿਯੋ ਆਨ ਪਗ ਕੰਜ ਮਝਾਰੀ । 27 ।

ਦੋਨੋ ਭਏ ਆਨ ਜਬ ਠਾਢੇ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਿ ਗਾਢੇ ।

ਮੋਰੇ ਦੋਨੋ ਦੁਆਲ ਰਕਾਬ । ਗਹਿ ਲੇਵੇ ਕਾਢੋ ਦਰਹਾਲ । 28 ।

ਆਗਿਆ ਪਾਇ ਬਚਨੁ ਤਿਨ ਗਾਏ । ਸੁਨਹੋ ਬਤੀਆ ਬੀਰ ਸਬਾਏ ।

ਹਮ ਕੋ ਲੈ ਅਬ ਚਲਿਓ ਸੁ ਧਾਈ । ਦੀਨ ਬੰਦ ਹਮਰੋ ਸੁਖਦਾਈ । 29 ।

1 , ਪਲ ਭਰ ਵਿਚ 2) ਘੋੜੇ 3) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੇ ਬੋਲ 4) ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਈ

ਜੋ ਬਲ ਹੈ ਤਬ ਲੇਹੁ ਛੁਡਾਈ । ਯਾ ਬਿਧ ਸੋ ਬਤੀਆ ਤਿਨ ਗਾਈ ।
 ਜਿਹ ਬਿਧ ਪੰਛੀ ਉਡਤ ਅਕਾਸਾ । ਤਿਯੋਂ ਗੁਰ ਪੂਰੈ ਕਰਿਯੋ ਬਿਲਾਸਾ । 30 ।
 ਬਾਰਹ ਕੋਸ ਬਿੰਧਯਾਚਲ ਪਬਾ¹ । ਤਿਹ ਪੁਰ ਤੇ ਜਾਨਤ ਨਰ ਸਬ ।
 ਠਾਢੇ ਭਏ ਤਵਨ ਜਾ ਆਈ । ਦੋਨੋਂ ਬੀਰ ਦੇਸ ਤਿਹ ਰਾਈ । 31 ।
 ਤਿਨ ਤੇ ਦੁਆਲ ਰਕਾਬ ਛੁਡਾਈ । ਭਏ ਅਲੋਪ ਜਗਤ ਸੁਖਦਾਈ ।
 ਬਿਸਮ ਭਏ ਬਰਨਤ ਨਹੀ ਬੈਨਾ । ਆਪਸ ਮਧਿ ਕਰਤ ਨਿਜ ਸੈਨਾ । 32 ।
 ਭਏ ਗੁੰਗ ਬਰਨਤ ਨਹੀ ਬਾਨੀ । ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਧਰ ਸੁਧ ਗਿਆਨੀ ।
 ਭਾਖਤ ਬਚਨ ਭਏ ਪੁਨ ਈਹਾ । ਕਰਣਾਸਿੰਧ ਗਏ ਤੁਮ ਕੀਹਾ । 33 ।
 ਹਮ ਕੋ ਵਹੁ ਨਿਜ ਠੋਰ ਬਤਾਵਹੁ । ਕਿਹ ਤੁਮ ਗਏ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਆਵਹੁ ।
 ਕਠਨ ਠੋਰ ਤਨ ਪਰੀ ਕਮੰਦ । ਪਲ ਮਹਿ ਤੁਮ ਦੁਖ ਕਟੇ ਮੁਕੰਦ । 34 ।
 ਪੰਛੀ ਜੁਯੋਂ ਆਏ ਮਧਿ ਕਾਸਾ । ਖਲਦਲ ਖੰਡ ਨਿਕਾਸੇ ਦਾਸਾ ।
 ਤੁਮ ਕਹਿ ਕਉਨ ਬਡੀ ਇਹ ਬਾਤਾ । ਜਿਹ ਚਾਹੋ ਤਿਹ ਰਮੋਂ ਬਿਧਾਤਾ । 35 ।
 ਦਵਾਦਸ ਬਰਖ ਬੈਸ ਤੁਮ ਧਾਰੀ । ਗਏ ਸੁਮੇਰ ਪਬ ਕਈ ਬਾਰੀ ।
 ਸਿਧ ਮੰਡਲੀ ਸਰਬ ਨਿਵਾਈ । ਗਏ ਬੈਕੁੰਠ ਆਪ ਤੁਮ ਧਾਈ । 36 ।
 ਪਲ ਮਧਿ ਮਹੀ ਲੋਕ ਤੁਮ ਆਏ । ਸਭ ਸੰਤਨ ਕਉ ਦਰਸ ਦਿਖਾਏ ।
 ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਤੁਮ ਲੋਕ ਕਉ ਜਨਹੁ । ਕਾਜੀ ਜੁਤ ਲੈ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਿਖਾਨੋ । 37 ।
 ਅੰਨ ਚਿਤ੍ਰ ਤੁਮ ਕਰੇ ਅਨੇਕਾ । ਕਉਨ ਕਰੇ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁ ਬਬੇਕਾ ।
 ਔਰੰਗ ਸਾਹ ਝੂਠਾ ਕਰ ਮਾਰਿਯੋ । ਤਿਹ ਨੰਦਨ ਕੋ ਰਾਜ ਬੈਠਾਰਿਯੋ । 38 ।
 ਹਮ ਕੋ ਪਰਿਯੋ ਦੂਖ ਜਬ ਭਾਰੀ । ਤੁਮਰੀ ਗਹੀ ਸਰਨ ਕਰ ਪਯਾਰੀ ।
 ਤਬ ਤੁਮ ਪਲ ਮੈ ਆਏ ਦਯਾਲਾ । ਕਾਟਿ ਬੰਦ ਕਾਢੇ ਤਤਕਾਲਾ । 39 ।
 ਸਤ ਤੁਮ ਹਮ ਕੋ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਜਿਹ ਹਮ ਪੂਜਹ ਠਉਰ ਬਤਾਵਹੁ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਉਸਤਤਿ ਤਿਨ ਜੋ ਬਿਚਾਰੀ । ਆਨਿ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ । 40 ।
 ਉਠ ਪਾਇਨ ਲਾਗੇ ਤਬ ਦੌਊ । ਨਿਜ ਮਨੁ ਬਤੀਆ ਬਰਨਤ ਓਊ ।
 ਪੁਨ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਇਹ ਫੇਰ ਦਿਦਾਰ । ਹਮ ਪਾਵੇ ਕਿਹ ਠਉਰ² ਸੁਧਾਰ । 41 ।
 ਕਿਹ ਬਿਧ ਪੂਜਾ ਭੇਟ ਚਢਾਵੇ । ਐਸ ਦਿਦਾਰ ਰੇਨ ਦਿਨ ਪਾਵੈ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਬੀਰਾ । ਇਹ ਦਰਸਨ ਹੈ ਦੁਲਭ ਸਰੀਰਾ । 42 ।
 ਬਹੁਰੇ ਇਹੁ ਦਰਸਨ ਫਿਰ ਨਾਹੀ । ਉਰ ਮਹਿ ਨਿਰਖਹੁ ਸਾਂਝ ਸਬਾਹੀ ।
 ਅਬ ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਵਹੁ । ਨਿਜਾ ਆਸ੍ਰਮ ਬਸਿ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ । 43 ।

1) ਪਹਾੜ 2) ਥਾਂ, ਜਗਾ

ਨਿਕਟ ਗੁਦਾਵਰ ਹਮਰੋ ਧਾਮ । ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਨਦੇੜ ਮੁਕਾਮ ।
ਪੂਜਾ ਮੰਨਤ ਭੇਟ ਚਢਾਵਹੁ । ਜਿਹ ਸੰਗਤਿ ਸਿਖ ਪਾਂਚ ਮਨਾਵਹੁ । 44 ।
ਮੈਂ ਸੰਗਤਿ ਸਿਖ ਤਹਾ ਸੁ ਜਾਨਹੁ । ਮੈਂ ਤਿਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਜੁਦੇ¹ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ।
ਜਿਹ ਚਾਹੇ ਵਹ ਮੁਝਸੁ ਬੁਲਾਵੈ । ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ ਫਾਂਧ ਹਮ ਆਵਹਿ । 45 ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਿਧ ਤਿਨ ਸਮਝਾਇ ਕਰ ਬਿਬਧ ਕਥਾ ਕਰਤਾਰ ।
ਅਲੋਪ ਭਏ ਤਿਹ ਠਉਰ ਮੈਂ ਉਨ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟ ਅਗਾਰ । 46 ।
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਗੁਰਦੇਵ ਕੇ ਦਿਬ ਰੂਪ ਉਰ ਧਾਰਿ² ।
ਆ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਏ ਨਗਰ ਮਹਿ ਬਾਜ ਬਜਾਵਤ ਚਾਰ । 47 ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਸਾਖੀ ਬਾਲੇ ਰਾਇ ਜਨ-ਵਾਰੇਸੁਵਰ ਕੀ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕਤੀਸਮੇ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤਮ ਸਤ ਸੁਭਮ ਸਤੁ । 31 ।
। ੧ । ਸੰਪੂਰਣ ।

1) ਵਖ 2) ਦੈਵੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰ ਕੇ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

- 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ', : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
- 'ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ' : ਨਵੰਬਰ 1963 (ਹਿੰਦੀ)
- ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਭਾਈ : 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ', (ਸੰਪਾ. ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਇਲ); ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ—1970 (ਹਿੰਦੀ)
- ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਭਾਈ : 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ', ਲਾਲਾ ਰਾਮਚੰਦ ਮਾਨਕਟਾਹਲਾ, ਲਾਹੌਰ, 1969 ਬਿ.
- ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਡਾ. : 'ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪਿ ਮੇਂ ਹਿੰਦੀ ਕਾਵ੍ਯ; ਐਸ. ਚੰਦ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਦਿਲੀ, ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ (ਹਿੰਦੀ)
- ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਭਾਈ : 'ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼', ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਪਟਿਆਲਾ—1960.
- 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' : ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਾਜਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 2013 ਬਿ.